

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ІМ. Б. Д ГАВРИЛИШИНА**

**Центр політологічних студій ЗУНУ
Кафедра політології та філософії**

**ТРАНСФОРМАЦІЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН
В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ
ВЛАДИ (СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ТА
ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТИ)**

**ТЕРНОПІЛЬ
ЗУНУ
2023**

Рецензенти:

Довгань Анатолій Олексійович – д.ф.н, професор, професор кафедри філософії та суспільних наук Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Бармак Микола Валентинович – д. іст. н., професор, завідувач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук ТНПУ імені В. Гнатюка.

Відповідальна за випуск:

Чолач (Гончарук) Т. В. – д. філос. н., професор, завідувач кафедри політології та філософії.

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин ім. Б. Д. Гаврилишина
(протокол № 5 від 13 грудня 2023 року)*

Трансформація суспільних відносин в Україні в умовах децентралізації публічної влади (соціально-філософський та політологічний аспекти): щорічник наукових праць студентів та викладачів кафедри політології та філософії Західноукраїнського національного університету / відп. ред. Т. В. Чолач (Гончарук). Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 656 с.

Щорічник наукових праць укладено за матеріалами філософських та політологічних читань, які проведені в руслі кафедральної теми: «Трансформація суспільних відносин в Україні в умовах децентралізації публічної влади (соціально-філософський та політологічний аспект)»:-

ПЛАТФОРМА 1.
«НАУКОВІ ОРІЄНТИРИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ДОСЛІДЖЕНЬ»

Тетяна Чолач, Луїза Дацюк, ПОНЯТТЯ «СПРАВЕДЛИВОГО СУСПІЛЬСТВА» У ПОГЛЯДАХ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ СОЦІАЛІСТІВ-УТОПІСТІВ.....	30
Тетяна Чолач, Юлія Шлюсар, ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	32
Рудакевич Олег, Рудакевич Марія, СУТНІСТЬ І СПІВІДНОШЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ВІДСТОЮВАННЯ УКРАЇНОЮ СУВЕРЕНІТЕТУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....	34
Рудакевич Олег СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СТРАТЕГІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНСТІ	38
Володимир Томахів, Соломія Джуль, ПОЛІТИКА СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНА – США.....	42
Володимир Томахів, Віталій Оскобойний, СУПЕРЕЧЛИВИЙ ХАРАКТЕР ЕКОНОМІЧНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	44
Володимир Томахів, Мудрий Максим, МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ КОРУПЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ	46
Томахів Володимир, Ільчук Владислав ВПЛИВ ЗМІ НА ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	48
Володимир Томахів, Соломія Самець СТАНОВЛЕННЯ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ.	50
Наталія Лубкович, Неоніла Брояк ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ У ХХІ СТОЛІТТІ	52
Надія Джугла, Руслана Палій ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОЦЕСУ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	53
Андрій Приймич ІНДИВІДУАЛІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДОСЛІДЖЕННЯ ЧОРНОГО ПІАРУ У ВИБОРЧИХ КАМПАНІЯХ.....	55
Софія Чолач МОТИВАЦІЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ЯК СКЛАДОВІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	57
Вадим Кастронець ВПЛИВ ЄС НА ФОРМУВАННЯ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ	59
Круцько Тетяна МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	61
Гурик Мирослава, Медвідь Святослава ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ІМІДЖ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ ЄС	63
Чигур Руслан, Мисак Галина ЛОБІЗМ У СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ: СВІТОВИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД.....	65
Гурик Мирослава, Тригуб'як Лілія ПРИРОДА ПОПУЛІЗМУ, ВІДМІТНІ ОЗНАКИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ	67

ПЛАТФОРМА 2.
ФІЛОСОФІЯ В ХРОНОТОПІ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Тетяна Гончарук-Чолач, Богдан Дутка СПІВВІДНОШЕННЯ ФІЛОСОФІЇ І МІТОЛОГІЇ	70
Тетяна Гончарук-Чолач, Юлія Калюжна ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ МАРКА АВРЕЛІЯ	72
Тетяна Гончарук-Чолач, Софія Копач ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	74
Тетяна Гончарук-Чолач, Анастасія Крупич ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ	76
Тетяна Гончарук-Чолач, Євген Кунців ПРОБЛЕМА САМОТНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	78
Тетяна Гончарук-Чолач, Денис Легета ФІЛОСОФІЯ БІЗНЕСУ	80
Тетяна Гончарук-Чолач, Тетяна Лушней ФІЛОСОФІЯ ЯК ЦІННІСНИЙ ФУНДАМЕНТ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	81
Тетяна Гончарук-Чолач, Софія Мандебура СУТНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	83
Тетяна Гончарук-Чолач, Юлія Міхова ЗНАЧУЩІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ.....	84
Тетяна Гончарук-Чолач, Юлія Огородник ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА	86
Віталій Опришко МАС-МЕДІА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ.....	88
Микола Пелешак ФІЛОСОФІЯ ЯПОНІЇ – ВІД ЗАРОДЖЕННЯ ДО СЬОГОДЕННЯ.....	90
Надія Джугла, Володимир Подусовський РЕЛІГІЯ І ГРОШІ	92
Надія Джугла, Анастасія Приймаченко МАС-МЕДІА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ.....	93
Надія Джугла, Микола Риженко ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА.....	95
Надія Джугла, Анастасія Тимошик ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ МИСЛИТЕЛІВ В ЕКОНОМІЦІ	98
Надія Джугла, Роман Фіялка ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ: ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ.....	100
Надія Джугла, Діана Фурда ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	102
Надія Джугла, Софія Хращевська ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТУ МОЛОДІ	104

Надія Джугла, Аліна Червінська ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ЄДНОСТІ І РІЗНОМАНІТТЯ КУЛЬТУР	106
Надія Джугла, Микола Чубка МІСЦЕ БІБЛІЇ У ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ	108
Надія Джугла, Тетяна Шевчишин ФІЛОСОФСЬКА ДУМКА СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ І РИМУ	110
Анастасія Верещинська СЕНС ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ У ФІЛОСОФІЇ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ	112
Іван Антощишин ФІЛОСОФІЯ БАНКУ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ	114
Марія Бесащук ПОХОДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «СВІТОГЛЯД»	116
Гурик Мирослава, Ящук Яна СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ	117
Гурик Мирослава, Яремко А.В. ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ	119
Гурик Мирослава, Якімчук Яна ПРОБЛЕМА СВОБОДИ У ФІЛОСОФІЇ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ	121
Гурик Мирослава, Юрійчук Юлія ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ ІММАНУІЛА КАНТА	123
Гурик Мирослава, Щербиволок Максим ТОМІЗМ – ВЧЕННЯ ТОМИ АКВІНСЬКОГО	125
Гурик Мирослава, Шушкевич Вікторія ВПЛИВ ІДЕЙ НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ	127
Гурик М. І., Шума Віталія ВПЛИВ ІДЕЇ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ПАТРИСТИКИ НА КУЛЬТУРУ КИЇВСЬКОЇ РУСІ	129
Huryk Myroslava, Shved Denys PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF LAW IN THE BIBLE	131
Гурик Мирослава, Чорній Назар ПОТРЕБИ ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	133
Гурик Мирослава, Чепелюк Єгор ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ І. КАНТА.	135
Гурик Мирослава, Чіп Софія ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ТВОРЧОСТІ Л. ФЕЙЄРБАХА	136
Гурик Мирослава, Хорошак Андрій УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ	138
Huryk Miroslava, Khmel Viktoria PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF UKRAINIAN MENTALITY	140
Гурик Мирослава, Віятик Артур ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ	141
Гурик Мирослава, Вегера Олег ХРИСТІАНСТВО І ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	143
Гурик Мирослава, Матушинець Марія ІДЕЯ СВОБОДИ У ТВОРЧОСТІ Б. СПІНОЗИ.	145

Гурик Мирослава, Федорків Михайло, ІДЕЯ ПРАВА В СТАРОДАВНЬОМУ КИТАЇ	147
Гурик Мирослава, Фараджова Роксана ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ І. КАНТА	149
Stelmakh Anzhelika THE IDEA OF FREEDOM IN THE WORKS OF B. SPINOZA	151
Гурик Мирослава, Турманович Дмитро ОБ'ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф.ШЕЛЛІНГА.	153
Гурик Мирослава, Трач Каріна ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ	154
Myroslava Huryk MATERIAL AND SPARATUAL VALUES IN THE SYSTEM OF ECONOMIC EXISTENCE.	156
Гурик Мирослава, Омелянський Артем БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ	157
Гурик Мирослава, Кіцак Анастасія ТОМІЗМ - ВЧЕННЯ ТОМИ АКВІНСЬКОГО.....	159
Huryk Myroslava, Tymchii Sofiia THE CHINESE TRADITION OF PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF MANAGEMENT PROBLEMS	160
Гурик Мирослава КОНЦЕПЦІЯ ПЕРЕОЦІНКИ ЦІННОСТЕЙ У ФІЛОСОФІЇ Ф. НІЦШЕ.....	162
Теркало Павло СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МУСУЛЬМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ДУМКИ.....	164
Шпитко Микола ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ.....	165
Шкарпінський Назар ВПЛИВ ІДЕЙ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ПАТРИСТИКИ НА КУЛЬТУРУ КИЇВСЬКОЇ РУСІ	167
Яснюк Анастасії БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ	169
Швець Ольга ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Л. ФОЙЕРБАХА.....	171
Шакшуєв Данііл ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Л. ФОЙЕРБАХА.....	172
Черній Дарина СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ І. ФРАНКА.....	174
Смільської Лілії ВПЛИВ ІДЕЙ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ПАТРИСТИКИ НА КУЛЬТУРУ КИЇВСЬКОЇ РУСІ	176
Смерека Валентина ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Л. ФОЙЕРБАХА.....	178
Скочиляс Ольга ХРИСТІЯНСТВО ТА ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ.....	179
Сарабун Надія¹⁸¹ ВПЛИВ ІДЕЙ НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ	181
Савка Тетяна ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРІСТОТЕЛЯ.....	183

Пшонко Юлія ПРОБЛЕМА СВОБОДИ У ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМІ	185
Пукало Олександр ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА	187
Перс Вікторія РАЦІОНАЛІЗМ Р. ДЕКАРТА	189
Паляниця Вікторія ПРОБЛЕМА ПРОСТОРУ І ЧАСУ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ	191
Музика Дмитро ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ	193
Макух Діана РЕНЕСАНСНІ НЕОПЛАТОНІЗМ ТА НАТУРФІЛОСОФІЯ ПРО СВІТОБУДОВУ	195
Мазур Михайло СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ.....	197
Кравець Ілля СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ І. ФРАНКА.....	198
Корчак Дмитро ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ	200
Кононова Софія ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ	201
Івасюк Олександр ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ	203
Загвоздкіна Діана ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	204
Дробей Антон ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ	206
Гуменюк Христина МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ.....	208
Горголь Ірина ХРИСТІАНСТВО І ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	210
Горват Іван БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ	212
Галанджій Андрій ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ.....	214
Васіна Тетяна ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ	215
Бесаги Ірини ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ.....	217
Безкоровайна Юлія ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ.....	219
Shchupliak Olha PHILOSOPHY AS A WAY OF SELF – DETERMINATION OF A PERSON IN THE MODERN WORLD.....	220
Shymko Olha THE PROBLEM OF FORMING THE MODERN UKRAINIAN NATION	222

Шевчук Вікторія ФІЛОСОФІЯ ПРАВА СТАРОДАВНЬОГО РИМУ	224
Шепель Вікторія ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ.....	226
Solomiia Khudiak NEEDS, INTERESTS AND VALUES OF PERSONALITY DEVELOPMENT	228
Комарецька Катерина ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ : ЦІННІСНИЙ ВИМІР.	230
Гавдьо Арсен ПРОБЛЕМА ПРОСТОРУ І ЧАСУ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ	231
Качуряк Андрій ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА	233
Лужняк Арсен СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ.....	235
Фарбота Вікторія ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ.....	236
Тицька Уляна ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРИСТОТЕЛЯ.....	238
Тесля Софія, АВТОНОМНІСТЬ ЕТИКИ І. КАНТА	240
Стоколяс Інна БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ.....	242
Стельмах Анжеліка ІДЕЇ СВОБОДИ У ТВОРЧОСТІ Б. СПІНОЗИ	243
Сливка Уляна ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ ЛЮДИНИ.....	245
Сень Вікторія ВЧЕННЯ ПРО СУБСТАНЦІЮ У ФІЛОСОФІЇ Б. СПІНОЗИ	247
Podopryhora Dmytro PHILOSOPHICAL AND LEGAL TEACHING OF T.HOBBS.....	249
Valentyn Pyzhuk MAN AS A CREATOR AND CREATION OF CULTURE.....	251
Пахалюк Давид ХРИСТІЯНСТВО І ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ	253
Мельничук Станіслав ДІАЛЕКТИЧНЕ ПРОТИРІЧЧЯ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ	255
Кравчук Ірина АВГУСТИН БЛАЖЕННИЙ - ВИРАЗНИК ІДЕЙ ПАТРИСТИКИ	257
Пастущак Соломія Ф.БЕКОН - ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ	258
Мандзюк Василь ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМІ	260
Козак Юлія ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ	262

Коверчук Софія ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ ЛЮДИНИ.....	264
Ковальчук Марія ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРИСТОТЕЛЯ.....	265
Кавецька Катерина МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ.....	267
Задорожний Назарій МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ.....	269
Корбецької Марії ПОНЯТТЯ ДУШІ У ФІЛОСОФІЇ АРИСТОТЕЛЯ.....	271
Дуркало Анастасія ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ	273
Дичко Марія-Діана ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРИСТОТЕЛЯ.....	275
Гаряча Анастасія СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ.....	276
Halyluiko Vladyslav PHILOSOPHY OF LAW IN ANCIENT ROME	278
Воловник Оксана ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ.....	280
Будола Наталія ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ.....	282
Брухаль Юлія ПРОБЛЕМА ПРОСТОРУ І ЧАСУ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ	284
Кубрак Мар'яна ТОМІЗМ – ВЧЕННЯ ТОМИ АКВІНСЬКОГО	285
Ваврів Назар ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ	287
Брикайло Денис ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ.....	288
Бондарчук Анастасія ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ	290
Білецький Ярослав БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ	291
Олександр Бевз ФІЛОСОФІЯ ТА РЕЛІГІЯ	293
Радковський Віталій ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО: ПЕРСОНАЛІЇ ТА ІДЕЇ	295
Маціпури Нестор ІДЕЯ ПРАВА У СТАРОДАВНЬОМУ КИТАЇ.....	297
Костів Олеся ОСНОВНІ ЗАКОНИ ДІАЛЕКТИКИ	298
Жмуд Карина СУЧАСНИЙ СВІТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	300

Кулик Лілія ОСНОВНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	217
Галушак Денис ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ.....	304
Жгут Максим ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ	306
Тростянецька Ангеліна ДІАЛЕКТИКА ЯК ТЕОРІЯ РОЗВИТКУ.....	307
Семчук Ігор Ф. БЕКОН – ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ.	309
Яечник Вадим ОБ’ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф. ШЕЛЛІНГА	311
Тратіна Валерії ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ І. КАНТА	313
Стримбіцької Вікторії ДІАЛЕКТИКА ЯК РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕРНО ФІЛОСОФІЇ Г. ГЕГЕЛЯ.....	315
Середі Максима ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Л. ФЕЙЄРБАХА	317
Леськів Вікторії ТОМІЗМ - ВЧЕННЯ ТОМІ АКВІНСЬКОГО.....	319
Крушельницький Юрій ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ	321
Домітрака Сергія БУДДИСТСЬКИЙ ШЛЯХ МОРАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ	323
Дмитрик Дмитра ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ	325
Дзюбінської Діани ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ	327
Гулько Яна ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ Г. ГЕГЕЛЯ	329
Абдулаєва Яна ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	331
Семенчук Антон СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ.....	333
Порохняк Тарас ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРІСТОТЕЛЯ.....	335
Пилипчук Юлія ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПРОБЛЕМИ БУТТЯ	337
Кульба Діана КОНЦЕПЦІЯ ПЕРЕОЦІНКИ ЦІННОСТЕЙ У ФІЛОСОФІЇ Ф. НІЦШЕ.....	339
Дущак Вікторія ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ	341

Волощак Марія РОЛЬ ПРАВОСЛАВНИХ БРАТСТВ ТА БРАТСЬКИХ ШКІЛ У РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ ТА ОСВІТИ В УКРАЇНІ	343
Бенів Софія ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА	345
Рогова Вікторія ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПІВ ФІЛОСОФУВАННЯ	347
Унтілова Вікторія ЛЮДИНА ЯК ТВОРЕЦЬ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ	349
Струхляк Вікторія СУТЬ ДІАЛЕКТИКИ І ДОГМАТИЗМУ	350
Струхляк Валерія ВПЛИВ АНТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ ТА КУЛЬТУРИ.....	352
Стефанишин Анастасія ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ	354
Скалецький Назар ОБ'ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф. ШЕЛЛІНГА	356
Рудов Ярослав ОБ'ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф. ШЕЛЛІНГА	357
Панаєт Каміла ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРИСТОТЕЛЯ.....	359
Неоніла Брояк ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ У ХХІ СТОЛІТТІ	360
Артем Верхогляд ФІЛОСОФІЯ, ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТ	361
Олена Годісь ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г. СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА	362
Вікторія Граділь ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	363
Вікторія Дмитришин ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСТНІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ	365
Ольга Ігнатюк ВПЛИВ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ НА ФІЛОСОФІЮ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ(НА ПРИКЛАДІ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ) АБО ЯК ЗМІНИТИ СВІТОГЛЯД СУСПІЛЬСТВА ЗА 70 РОКІВ	367
Артем Назар ПРОБЛЕМА ГУМАНІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	371
Катерина Олійник ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ.....	373
Анастасія Підлиська ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТ.....	375
Анна Поліщук ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	377
Вероніка Полюхович ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА	379

Тетяна Ісаченко ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ.....	380
Тетяна Тухай ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ «МАРКСОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ»	381
Діана Химчук ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ СВОЄЇ КУЛЬТУРИ.....	383
Тетяна Шмігель ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ	385
Катерина Ярощук ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ	387
Руслан Чигур, Уляна Аверіна ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....	389
Руслан Чигур, Аль-Тайях Абдалла ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	390
Руслан Чигур, Олександр Антонів РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЕМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	392
Руслан Чигур, Юлія Арлашкіна ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	394
Руслан Чигур, Артем Балаж ЕТИКА БІЗНЕСУ	396
Руслан Чигур, Максим Балук ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....	397
Руслан Чигур, Владислав Безкоровайний ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	399
Руслан Чигур, Олена Безнос ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ	401
Руслан Чигур, Алла Безух ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ	403
Руслан Чигур, Анастасія Бенишин ЛЮДИНА ЯК ТВОРЕЦЬ І ТВОРІННЯ КУЛЬТУРИ.....	405
Ілона Биц НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ	406
Олександр Білий ЕКОНОМІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....	407
Олеся Білінчук ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ	408
Біловус Андрій ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД	409
Денис Біскуп НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	411
Матвій Біцулов НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ	413

Тетяна Блащак ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	415
Максим Богач УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	416
Олег Богач ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	417
Христина Богуцька ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	418
Мар'яна Боднарюк ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.....	419
Артем Бойчук СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА	420
Софія Бокла ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ	422
Владислав Борболюк НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ.....	423
Олег Боровець ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	424
Ольга Бортник СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	425
Катерина Братівник СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА	427
Діана Бублич УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	428
Назарій Будинський ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	429
Уляна Бузяк ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	431
Роман Булишин СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА.....	432
Валерія Бурда ЕТИКА БІЗНЕСУ	434
Владіслав Бурий ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА	435
Назар Бурячишен ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВРОДИ ТА СУЧАСНІСТЬ	437
Анастасія Бучарська ФОРМУВАННЯ ІДЕОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО ПІДПРИЄМЦЯ В ПЕРІОД УТВЕРДЖЕННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН.....	438
Дмитро Валігура НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ.....	440
Юлія Валігура НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	441

Михайло Валійон ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА	442
Ірина Васильчук СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	443
Юрій Ващишин СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА	445
Софія Вербіцька ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	446
Вадим Вербіцький ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА	447
Юрій Вербоовецький УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	448
Витрва Назар НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ	449
Ліля Вихрист ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	450
Ірина Вілівчук УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ.....	451
Соломія Вінницька ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА	452
Іванна Вітушинська РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЕМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	454
Аліна Віхоть НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	455
Анна Вовк М. ВЕБЕР ПРО РЕЛІГІЙНО-ЕТИЧНІ ТИПИ ІДЕАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	457
Аліна Волинець ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ, ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ	458
Віра Волинець ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	459
Марія Волошин ФІЛОСОФІЯ ЯК СПРОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	460
Анастасія Волошинець СУЧАСНИЙ СВІТ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	461
Ірина Волощук НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ.....	463
Катерина Волянчук ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ.....	464
Анастасія Вонсович НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	466
Катерина Вороновська ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ.....	467

Аліна Гавран ПРОТЕСТАНТСЬКА ЕТИКА ЯК ВИД ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	468
Вікторія Гаврилюк ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ	470
Юлія Гаврилюк СУЧАСНИЙ СВІТ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	472
Марта Гаврих СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТУРИЗМУ ЯК ФОРМИ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЛЮДИНИ....	474
Роман Гайдамака ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА	476
Володимир Галицький ЕКОНОМІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ.....	477
Дарина Галькевич АНАЛІЗ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «КОМУНІКАЦІЙНА КУЛЬТУРА СУСПІЛЬСТВА».....	479
Ірина Гап ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	480
Денис Гачкевич ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ	482
Діана Глазова ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТУ МОЛОДІЖНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ.....	483
Івана Гловачевська ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ	484
Евеліна Глушко ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА	486
Назар Глядик ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	488
Віталій Гнип ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	489
Василь Гобляк ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОЦЕСУ.....	490
Тетяна Голембовська ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА	491
Владислав Голуб ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	492
Андрій Грудний УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ.....	493
Вероніка Губіцька ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	494
СТАНІСЛАВ ГУЛА ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД	495
Олександр Гуцалюк ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН	497
Карина Данилюк ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	498

Дарчик Андрій, ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	500
Дарія Даць ЕТИКА БІЗНЕСУ	501
Двіжона Тарас ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	502
Олена Дида НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	503
Діана Дика ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ «МАРКСОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ»	504
Христина Димніч ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	505
Віктор Дідула НАЦІЯ ЯК СУБЕКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ.....	507
Вікторія Діжак ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	509
Вікторія Добровольська ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ	510
Назарій Добровольський ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....	511
Евеліна Довгалюк ВЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА	512
Олександр Дударчук НАЦІЯ ЯК СУБЕКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ.....	514
Володимир Дудик СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА ГРОШЕЙ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖДАВИ	516
Світлана Дутчишин ВЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА	517
Олександр Єременко ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ.....	518
Марта Жук ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....	519
Віталіна Заверуха ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	520
Христина Закала ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНІСТЬ	521
Вікторія Зварич СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА ГРОШЕЙ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ.....	523
Мар'яна Зіньковська ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	524
Арсен Іваник МОРАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАЦІ: ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТОРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ	526

Олеся Іванюк М. ВЕБЕР ПРО РЕЛІГІЙНО-ЕТИЧНІ ТИПИ ІДЕАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ	528
Ірина Івахів НАЦІЯ ЯК СУБЕКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ	530
Анна Калинобродська ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ	532
Тетяна Калинюк ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД	533
Діана Канаховська ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД	534
Вадим Кармаз СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА ГРОШЕЙ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ	536
Мар'яна Карпів ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....	538
Валентин Касіян ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ	539
Вікторія Катеринюк ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	540
Маргарита Качур ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ	541
Максим Кирик УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	542
Вікторія Кіндра ЕТИКА БІЗНЕСУ	544
Роман Кісіль ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА	546
Соломія Кісіль РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЕМНА СКЛАДОВА РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ..	547
Вадим Коваль СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ	548
Олександр Когут УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	549
Діана Козар ЕТИКА БІЗНЕСУ	550
Олександра Конончук ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	551
Дмитро Копій ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ.....	553
Ілля Корецький ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ	554
Анастасія Кормилецька СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА	556

Оксана Косар ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	558
Анастасія Костюк ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ.....	560
Вікторія Котеленець ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ИПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ	561
Ігор Кохман ЕТИКА БІЗНЕСУ	562
Назар Кошіль ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ.....	564
Віталій Крись НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	566
Вікторія Крищук ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД	567
Роман Крушельницький ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ	568
Ірина Кузик МОРАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАЦІ: ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТОРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ	569
Тарас Кузишин ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ В ХХІ СТОЛІТТІ	571
Анастасія Кулик ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ.....	572
Всеволод Кумка СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА	573
Назар Куртяк СУЧАСНИЙ СВІТ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	574
Владислав Кухарчук ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ «МАРКСОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ»	576
Максим Кушнір ЕКОНОМІЧНИЙ ТИП ЛЮДИНИ ЗА С.М.БУЛГАКОВИМ	577
Максим Кущак ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	578
Вікторія Лемчук ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ.....	580
Христина Лещишин ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ.....	581
Ростислав Лисий УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	583
Назарій Литвинець ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ	585
Валентина Ліщинська КИТАЙСЬКА ТРАДИЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ	587

Дарія Лобур ЕКОНОМІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	589
Ірина Лоїк ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ.....	590
Тетяна Луб'янська ЕТИКА БІЗНЕСУ	591
Дмитро Луцик ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	592
Микола Луців ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ	594
Олександр Лютий ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ.....	595
Назар Ляхович НАЦІЯ ЯК СУБЕКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ	597
Ліза Ляшенко СУЧАСНИЙ СВІТ КРІЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ	598
Юлія Майкут ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	599
Христина Макаринська ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	601
Еліза-Евеліна Маліцька ЕТИКА БІЗНЕСУ	602
Ілля Майонко ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ	603
Давід Манукян ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	604
Аліна Марак ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ.....	605
Наталя Маринчина РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЕМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	606
Діана Маринчук ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	608
Марків Павло ЕТИКА БІЗНЕСУ	609
Софія Марковська ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	611
Денис Матієв ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ.....	613
Володимир Мачальський ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ В ХХІ СТОЛІТТІ	615
Василь Меленевич УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	616

Анна Мерецька ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	618
ПЛАТФОРМА 3.	
ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО МИРУ ТА БЕЗПЕКИ: ПРИКЛАД УКРАЇНИ ТА ЇЇ БОРОТЬБА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ТА ДЕМОКРАТИЧНІ ЦІННОСТІ, УРОК ДЛЯ СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТИ	
Тетяна Гончарук-Чолач, Андрій Соловйов ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ.....	620
Тетяна Гончарук-Чолач, Назарій Ковальчук СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ДЕМОКРАТІЇ.....	621
Тетяна Гончарук-Чолач, Павло Літовчук ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ І ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА	623
Тетяна Гончарук-Чолач, Юля Дюк МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ.....	625
Тетяна Гончарук-Чолач, Пасовистий Павло СТЕРЕОТИПИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	628
Тетяна Гончарук-Чолач, Ірина Шегеда ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	630
Тетяна Гончарук-Чолач, Тарнавський Володимир ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ «ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ»	631
Тетяна Гончарук-Чолач, Софія Баран РОЛЬ І МІСЦЕ РЕЛІГІЇ В ПРОЦЕСІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІЄТВОРЕННЯ.....	632
Тетяна Гончарук-Чолач, Аріана Братко КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВИРІШЕННЯ	633
Тетяна Гончарук-Чолач, Вадим Стрельчук ПСЕВДОРЕФЕРЕНДУМ ЯК СПОСІБ МАНІПУЛЯЦІЇ ДУМКОЮ	634
Надія Джугла, Вероніка Урбанська ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ «ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ»	636
Надія Джугла, Владислав Крет СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	638
Надія Джугла, Жлуховський Іван ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЇЇ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ	640
Надія Джугла, Блошук Софія АКТУАЛЬНІСТЬ БОРОТЬБИ ЗА ПРАВА ЖІНОК В МУСУЛЬМАНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	642
Надія Джугла, Вікторія Булейко ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	643
Надія Джугла, Ольга Бойко ЕТИКА БІЗНЕСУ	645
Надія Джугла, Софія Бродюк ПРОБЛЕМА ІНСТИТУТУ СІМ'Ї ТА ШЛЮБУ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	648

Надія Джугла, Олександра Вірик ГРОШІ, ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ	649
Надія Джугла, Ілона Мазурок ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ: ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ	650
Надія Джугла, Модь Сергій ДІАЛОГ ЯК МЕТОД ДОСЯГНЕННЯ ІСТИНИ.....	651
Гладій Анастасія ЗНАННЯ - ЦЕ СИЛА.....	652
Кецко Анастасія ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СВІДОМІТЬ МОЛОДІ	654
Вікторія Кураш ПРОБЛЕМА ВИБОРУ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ	656
Олеся Літнянська ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ	658
Huryk Myroslava, Servetnyk Arsen POLITICAL CULTURE: PROBLEMS AND CONTRADICTIONS OF ITS FORMATION IN UKRAINE	660
Походжай Ксенія ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО: ПЕРСОНАЛІЇ ТА ІДЕЇ	661
Гурик Мирослава, Настин Софія АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н.МАКІАВЕЛЛІ	663
Павленко Валерія ФІЛОСОФІЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ І. КАНТА.....	665
Павлів О.А. ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО: ПЕРСОНАЛІЇ ТА ІДЕЇ	667
Томахів Вододимир, Микола Чубка ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ	668
Томахів Вододимир, Загурська Мар'яна ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ	670
Томахів Володимир, Червінська Аліна ПОЛІТИЧНИЙ ТЕРОРИЗМ У СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	672
Томахів Володимир, Калюжна Юлія ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ СУЧАСНОСТІ	674
Томахів Володимир, Білак Ігор ПОЛІТИЧНА ІДЕОЛОГІЯ ЯК ПРАКТИЧНА ОСНОВА ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СУСПІЛЬНИЙ РЕГУЛЯТИВ	676
Томахів Володимир, Кураш Вікторія ПОЛІТИЧНИЙ ТЕРОРИЗМ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	677
Томахів Володимир, Фурда Діана ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА.....	679
Будьонков Богдан ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.....	681
Вірик Олександра ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ.....	682

Вікторія Булейко ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ СУЧАСНОСТІ	683
Любомир Гринюк ДЕМОКРАТІЯ: ПОЛІТИЧНИЙ ІДЕАЛ І ПОЛІТИЧНА ПРАКТИКА	684
Пелешак Микола МІЖНАРОДНІ КОНФЛІКТИ	685
Степаненко Софії ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	686
Жеребна Мар'яна ВИБОРЧІ СИСТЕМИ: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ, ПОШУКИ ОПТИМАЛЬНИХ ВАРІАНТІВ.....	687
Огородник Юлія ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	688
Дем'янишин Анастасія ОСОБЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОГО ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА	690
Пасовистий Павло НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК ЧИННИК ПОБУДОВИ КОНСОЛІДОВАНОЇ ДЕМОКРАТІЇ.....	691
Фігурська Катерина РЕЛІГІЙНІ ЦІННОСТІ В КОНТЕКСТІ ПОБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ.....	692
Кримець Софія ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ.....	693
Крисовата Мар'яна ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ НА СХОДІ УКРАЇНИ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ.....	695
Руда Юлія ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕТНІЧНИХ СПІЛЬНОСТЕЙ	696
Нудьга Денис ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА	697
Дутка Богдан НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА	698
Риженко Микола ПОЛІТИКА ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ.....	699
Блошук Софія ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ	700
Вознюк Тетяна ДУХОВНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ.....	701
Самолук Інна РАЦІОНАЛЬНИЙ ВИБІР	702
Музика Андріана ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ.....	703
Обшарська Вікторія ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ПОНЯТТЯ ТА ВПЛИВ НА СУЧАСНІ ДЕРЖАВИ	704
Копач Софія ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	705

Мельничук Вікторія ПРАВЛЯЧА БІЛЬШІСТЬ ТА ОПОЗИЦІЙНІ СИЛИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТІ: ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВЗАЄМОДІЇ	706
Мандебура Софія МОЛОДІЖНІ ГРОМАДСЬКІ ПАРТІЇ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ.....	707
Софія Лось НАСЛІДКИ РАДЯНСЬКОГО ТОТАЛІТАРИЗМУ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	708
Степанець Марія СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	709
Ковальчук Назарій МОДЕРНІ ЗМІНИ ЧИ СИМУЛЯКРИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕЛІТІ ЗА УМОВ ПОСИЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ?.....	711
Фіялка Роман ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ	712
Лагода Марія СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	713
Полівчак Вікторія Петрівна ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО	714
Саляк Ярина ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	715
Іванна Літвін ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	716
ТЕТЯНА ПЛАСКОНІС ГІБРИДНА ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ В 2014 : ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕХАНІЗМИ ВЕДЕННЯ	717
Вікторія Плетюк СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ.....	718
Дорчак Соломія ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ УКРАЇНИ ДО І ПІСЛЯ МАЙДАНУ.....	719
Підгірна Вікторія ВПЛИВ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В КОНТЕКСТІ ПОБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ	720
Пасовиста Юлія ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ.....	721
Степанець Марія СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	722
Олена Дзядик ПОЛІТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА ДЕМОКРАТИЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УКРАЇНІ	724
Шегеда Ірина РОЗВИТОК ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ.....	726
Вероніка Урбанська ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	727
Кецко Анастасія ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ УГОДИ УКРАЇНИ З ЄС	728

Подставин Владислав ЛІДЕРСТВО, ВОЖДИЗМ, КУЛЬТ ОСОБИ: СУТНІСНІ РИСИ.	729
Анастасії–Марії Яремків СУЧАСНА ІСТОРІЯ ДЕМОКРАТІЇ.....	730
Опришко Віталій АНАЛІЗ ВПЛИВУ РЕЛІГІЇ НА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ.....	731
Верещинська Анастасія ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ	732
Тимошик Анастасія ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН.....	734
Літовчук Павло ФАЛЬСИФІКАЦІЯ НА ВИБОРАХ.....	735
Сулима Павло ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ.....	736
Ковтун Ігор, Вероніка Полюхович ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ.....	737
Ковтун Ігор, Марія Сакун ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ.....	738
Ковтун Ігор, Дарина Степанюк ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ.....	740
Ковтун Ігор, Богдана Тартачник СЕПАРАТИЗМ В УКРАЇНІ	742
Ковтун Ігор, Олександра Шишкіна РОЗВИТОК ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПОВНОМАШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ.....	743
Руслан Чигур, Уляна Аверіна ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ	745
Руслан Чигур, Олександр Антонів ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УКРАЇНІ ДО І ПІСЛЯ МАЙДАНУ	746
Руслан Чигур, Юлія Арлашкіна КОСМОПОЛІТИЗМ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА ПРОЯВИ.....	748
Руслан Чигур, Олена Безнос ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ	749
Руслан Чигур, Алла Безух ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ	750
Руслан Чигур, Ілона Биц ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ	751
Руслан Чигур, Олександр Білий ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ	753
Руслан Чигур, Олеся Білінчук ІДЕОЛОГІЯ «РУСЬКОГО МІРА» ЯК ІДЕЙНА ОСНОВА РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	754
Руслан Чигур, Андрій Білоус ХРИСТІЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ	756

Руслан Чигур, Тетяна Блащак ПОЛІТИЧНА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В ООН 2016-2020 РР	758
Христина Богуцька ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	759
Мар'яна Боднарюк ФОРМИ ВІЯВУ СЕПАРАТИЗМУ	760
Софія Бокла УКРАЇНА ТА ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ	762
Владислав Борболук ХВИЛІ ПОШИРЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ В СВІТІ, ЇХ ВПЛИВ НА УКРАЇНУ	763
Ольга Бортник ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	764
Діана Бублич МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ	765
Назарій Будинський УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА	767
Уляна Бузяк ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ	768
Роман Булишин СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ.....	769
Валерія Бурда УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА	770
Анастасія Бучарська ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ	771
Юлія Валігура ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ.....	773
Михайло Валійон ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ	774
Ірина Васильчук ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	775
Софія Вербіцька НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ	777
Назар Витрва ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ	779
Лілія Вихрист ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ	780
Ірина Вілівчук МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН	782
Соломія Вінницька ФОРМИ ВІЯВУ СЕПАРАТИЗМУ	783
Іванна Вітушинська КОСМОПОЛІТИЗМ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА СУЧАСНІ ПРОЯВИ	784

Аліна Віхоть СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ.....	786
Аліна Волинець МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	788
Марія Волошин ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ	789
Анастасія Волошинець ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ В ПОСТРЕВОЛЮЦІЙНИЙ ПЕРІОД	790
Ірина Волощук ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ	791
Катерина Волянчук М. МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»	792
Катерина Вороновська ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ» ТА «ДЕКОМУНІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ»	794
Аліна Гавран МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....	795
Вікторія Гаврилюк ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ	796
Юлія Гаврилюк ХРИСТІЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ	798
Марта Гаврих УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ.....	799
Роман Гайдамака ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ УКРАЇНИ: ДО І ПІСЛЯ МАЙДАНУ.....	801
Дарина Галькевич ОСОБЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОГО ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА	802
Ірина Гап ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ.....	803
Денис Гачкевич МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН	805
Діана Глазова ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ	807
Іванна Гловачевська ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СТИЛІ	808
Назарій Глядик ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ	809
Тетяна Голембовська ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ	810
Владислав Голуб ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ	811
Андрій Грудний ШЛЯХИ ТА УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	812

Вероніка Губіцька ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ	813
Андрій Дарчик ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ	815
Дарія Даць ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ	816
Тарас Двіжона МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ.....	817
Діана Дика ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ	819
Христина Димніч ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ.....	821
Вікторія Діжак ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА І ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.....	823
Вікторія Добровольська ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ	824
Назарій Добровольський ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА І ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.....	826
Евеліна Довгалюк ХРИСТІЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ	827
Олександр Єременко ПОЛІТИЧНИЙ ЗМІСТ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС.....	829
Марта Жук ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА І ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.....	830
Віталіна Заверуха ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ПРАВЛІННЯ	831
Мар'яна Зіньковська ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ» ТА «ДЕКОМУНІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ»	833
Арсен Іваник ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ	834
Олеся Іванюк ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ НА СХОДІ УКРАЇНИ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ.....	836
Ірина Івахів ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ	838
Анна Калинобродська ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ.....	839
Тетяна Калинюк ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ	840
Вадим Кармаз ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ УКРАЇНИ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ.....	842
Вікторія Катеринюк СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНИ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ	843

Маргарита Качур МОВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІЇ	844
Максим Кирик М. МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»	845
Вікторія Кіндра ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ.....	847
Роман Кісіль УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА	848
Анастасія Компанець ПОЛІТТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА	850
Ангеліна Кондратюк ФОРМИ ПРОЯВУ СЕПАРАТИЗМУ	852
Олександра Конончук ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ	854
Анастасія Кормилецька ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ	855
Оксана Косар ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ.....	857
Анастасія Костюк УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА	859
Назар Кошіль ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ	860
Роман Крушельницький ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕТНОПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	861
Ірина Кузик ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	863
Анастасія Кулик ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УКРАЇНІ: ДО І ПІСЛЯ МАЙДАНУ	865
Всеволод Кумка ФОРМИ ВІЯВУ СЕПАРАТИЗМУ.....	867
Христина Лещишен ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ.....	868
Ростислав Лисий ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ	870
Назарій Литвинець ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ.....	871
Кароліна Лихолат ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ.....	873
Валентина Ліщинська ХРИСТІЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ	875

Дарія Лобур	
ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ	877
Ірина Лоїк	
ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ	878
Тетяна Луб'янська	
ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ	879
Ліза Ляшенко	
ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ	881
Юлія Майкут	
ПОЛІТИЧНИЙ ЗМІСТ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ ТА ЄС	883
Христина Макаринська	
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	885
Еліза-Евеліна Маліцька	
ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ.....	887
Давид Манукян	
ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ	888
Аліна Марак	
ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ	890
Наталія Маринчина	
ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	891
Павло Марків	
МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ.....	892
Софія Марковська	
МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН.....	894
Валерія Марутовська	
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ	895
Денис Матієв	
ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ У 2019 РОЦІ	897
Веселовський Олесь	
УКРАЇНСЬКІ ТНК, ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ	899

ПЛАТФОРМА 1.

МАТЕРІАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ «НАУКОВІ ОРІЄНТИРИ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА ДОСЛІДЖЕНЬ»

*Тетяна Чолач, доктор філософських наук,
завідувачка кафедри політології та філософії ЗУНУ
Луїза Дацюк,
студентка групи ПОЛ-41*

ПОНЯТТЯ «СПРАВЕДЛИВОГО СУСПІЛЬСТВА» У ПОГЛЯДАХ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИХ СОЦІАЛІСТІВ-УТОПІСТІВ

Утопічний соціалізм, як ідеологічний течія, мав свої корені в певних соціально-економічних трансформаціях. Ці процеси призвели до зростання соціальної нерівності та експлуатації робітничого класу, що спонукало деяких інтелектуалів та філософів до пошуку альтернативних соціальних та економічних моделей. У цей час були сформульовані різноманітні утопічні соціалістичні концепції, які пропонували варіанти справедливішого розподілу багатства та влади в суспільстві, такі як ідеї Томаса Мора, Жана Жака Руссо, або розробки ранніх соціалістів, як Чарльза Фур'є та Роберта Оуена. Одним з найвидатніших представників утопічного соціалізму був Томас Мор (1478-1532), видатний мислитель-гуманіст, політичний діяч Англії доби Тюдорів. Особливо цікавою є його концепція утопічного суспільства, яка була викладена в його творі «Утопія». У цілому, Мор виступав за справедливе суспільство, де кожен мав рівні можливості, а влада базувалася на демократичних принципах і була підконтрольна громадянам. Ще одним представником ранніх ідей утопічного соціалізму був італійський мислитель Томмазо Кампанелла (1568-1639). Його твір «Місто Сонця» відображає його бажання створити ідеальну соціальну систему, де б влада була розподілена між різними гілками влади, керованими «Силою», «Мудрістю» і «Любов'ю». Кожна з цих гілок влади відповідає за певні аспекти життя держави, такі як військова справа, наука та виховання населення [2]. Ця система, згідно з ідеями Кампанелли, мала забезпечити гармонію та співпрацю між різними сферами суспільства, при цьому вирішуючи всі аспекти життя і влади через демократичний процес. Верховний правитель, чи то «Сонце», що відображало метафізичну силу, мав би слугувати до того часу, поки серед громадян не з'явиться кращий кандидат. Це вказує на ідею ротації влади і відмови від влади в інтересах загального добробуту [3]. В цій утопії Кампанелла також прагнув до загальнонародної власності на майно та господарство натурального типу, спрямоване на задоволення потреб суспільства. Такий підхід спрямований на усунення злиднів та забезпечення всіх громадян, при цьому враховуючи потреби кожного окремого індивіда. Ці ідеї відображають тенденції та амбіції раннього соціалізму та утопічного соціалізму, які були поширені в Європі в ранні новочасні часи. Ідеї Томаса Мора і Томмазо Кампанелли були скоріше утопічними концепціями, ніж конкретними планами дій для створення певного суспільства. Вони пропонували свої уявлення про ідеальну державу, де влада і власність спрямовані на досягнення загального блага. Проте, колективістські принципи, які вони висували, знайшли подальше теоретичне обґрунтування в роботах інших філософів, економістів та політичних діячів, таких як Карл Маркс, Фрідріх Енгельс та інші. Ці ідеї відіграли важливу роль у формуванні соціалістичної теорії, яка вплинула на розвиток соціалістичних рухів та практику побудови соціалістичних держав у різних країнах. У деяких з цих країн, таких як Радянський Союз, Китай, Куба та інші, ідеї колективізму були втілені у практичну політику, де приватна власність на засоби виробництва була скасована на користь суспільної власності, праця була зроблена обов'язковою, а розподіл товарів і послуг був організований за зрівняльним принципом [2].

Таким чином, хоча Мор та Кампанелла самі не розробляли конкретних планів для побудови соціалістичного суспільства, їхні ідеї вплинули на формування соціалістичної теорії, яка згодом стала основою для організації суспільного життя в країнах соціалізму. Джерард Вінстенлі та «Закон Свободи» представляють концепцію економічної свободи, захищаючи приватну власність і визнаючи необхідність регулювання обміну в суспільстві для забезпечення рівноваги. Вінстенлі вважав, що несправедливий обмін є причиною соціальних проблем і вірив у контрольований суспільством натуральний обмін. У контрасті, «Кодекс природи» Мореллі базується на насильстві як інструменті для знищення приватної власності та економічних стимулів. Його концепція «суспільства справедливості» включає деспотичні методи, спрямовані на відновлення природного стану речей, що передбачає відмову від приватної власності [1]. У соціалістичному дискурсі «справедливість» часто асоціюється зі зменшенням соціальних нерівностей, рівністю можливостей та дистрибуцією ресурсів заснованими на потребах принципами [3]. Класична утопія, така як «Утопія» Томаса Мора пропонувала моделі суспільства, де існує загальна власність на ресурси, відсутність приватної власності та утопічна рівність серед громадян. Ідеї соціалізму, розвиваючись в XIX-XX ст., пропонували більш конкретні програми перетворень суспільства в напрямку соціальної справедливості. Такі поняття, як колективізм, соціальна держава, промислове планування та державна власність на стратегічні галузі економіки, стали важливими складовими частинами «справедливого суспільства» у соціалістичних концепціях [3].

Висновки. Хоча конкретні уявлення про «справедливе суспільство» можуть відрізнятися у різних авторів, існують загальні тенденції до визначення його як суспільства, що ґрунтується на рівності, солідарності та дистрибуції ресурсів у відповідності до потреб кожного члена суспільства.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Смірнов А. Особливості сучасної утопії як соціально - політичного феномену. Український науковий журнал Освіта регіону. № 1. 2020. С. 15-34
5. Catalog of the Scientific Community. Department of History and Philosophy of Science. Indiana University. 2019. С. 11-15

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Криза у міжнародних відносинах, викликана агресивними діями Москви, наростає внаслідок широкомасштабного вторгнення російських військ в Україну. Продовження російської агресії збільшує ризики підризу стабільності у Європі та загалом у світі. Установлена система світового порядку радикально перетворюється, що призводить до конфліктів та переосмислення основних наративів, що керували міжнародною спільнотою останні десятиліття. Головною помилкою світової спільноти було не сприяння деконструкції фактично занепакої держави, якою став СРСР, а включення Росії як його спадкоємця у міжнародну систему. Це призвело до катастрофічних наслідків, оскільки це рівнялося з імперським минулим та підштовхувало Москву до агресії та війни. Через широкомасштабні військові дії в Україні та ядерний шантаж Москва працює над реалізацією своєї основної мети – відновлення радянської імперії та біполярного світового порядку, що існував до розпаду СРСР у 1991 р. Намагання відродити імперію через військове вторгнення на територію сусідньої держави, незважаючи на очевидну неможливість її повної окупації, спричинило нищівний удар по міжнародному порядку, створеному після Другої світової війни. Агресивна політика Москви руйнує основний наратив міжнародної політико-правової системи, яка пропагує рівноправ'я націй і народів, засуджує війни та прагне до миру у всьому світі. Зокрема, РФ вчинила демонстративне порушення Гельсінського Прикінцевого Акту, який гарантує незмінність кордонів у Європі та підтримує захист прав людини. Агресія РФ порушила основні цілі та принципи Уставу ООН і підірвала функціонування міжнародних безпекових інституцій, що ґрунтуються на зобов'язанні країн дотримуватися принципів верховенства права та сприяти їх реалізації в міжнародних процесах [2].

Уявлення про можливість уникнути масштабних воєнних конфліктів у Європі та світі виявилось занадто оптимістичним. Після десятиліть після закінчення Другої світової війни людство опинилося на межі нового глобального конфлікту, можливо, навіть масштабнішого за попередній. Російська загроза світовому порядку набирає катастрофічних розмірів в умовах ескалації військових дій в Україні та можливого їх поширення на інші регіони. Російсько-українська війна набуває глобального значення поряд з такими тривалими міжнародними конфліктами, як арабо-ізраїльське або американо-китайське протистояння щодо Тайваню. Агресія РФ підкреслила крихітні місця та застарілість в міжнародному безпековому середовищі, свідчаючи про невідповідність його вимогам у сучасному світі. Вона викликала вразливість не лише наявного устрою міжнародних відносин, а й закладених у нього принципів. Провідні держави світу засуджують спроби порушення світового порядку за допомогою сили або ядерного шантажу, до чого РФ безсоромно вдається. Світові лідери настоюють на тому, що зміни в міжнародному порядку, побудованому на принципах верховенства права, є неприпустимими. Особливо цій проблемі приділяють увагу демократичні країни, де державний устрій ґрунтується на принципах верховенства права. Держави з авторитарними режимами практично та формально більш схильні до аномій у взаємодії з іншими, слабшими державами. Москва перебуває серед країн, що зацікавлені у формуванні сприятливого для себе світового порядку, де право сили замінює право закону [1]. Глобалізаційне мислення, побудоване на принципах єдиного взаємозалежного світу, виходячи з постулату поступового розвитку людства та пріоритету загальнолюдських цінностей, передбачає спрямованість міжнародної політики на створення можливостей мирного співіснування держав і народів з різними цивілізаційними параметрами. Це визначається як вимогами моралі, так і практичною необхідністю в умовах зростаючої взаємозалежності та потреби у кооперації для вирішення спільних викликів і проблем.

Світова спільнота наразі не може знайти ефективну відповідь на виклики, коли базові принципи міжнародної та європейської безпеки порушуються через параноїдальні уявлення лідерів держав з амбіціями панування. Нова парадигма світового порядку затемнена невпевненістю та відчуттям безнадії через руйнування припущено стабільної моделі існування людства в умовах більш або менш стійкого миру. Загроза з боку Росії має внутрішні причини у конструкції російської імперської державності, а також зовнішні – у неефективності системи підтримання світового порядку та паралізу волі великих держав у протистоянні агресії. Відповідь на питання «Як можливий мир?» передбачає визначення умов трансформації соціально-політичної організації імперської агресивної держави РФ та створення системи міжнародної безпеки, що унеможливить подібні агресивні дії у майбутньому [5, с.17]. Криза інститутів, створених під час Холодної війни, породжує обговорення про доцільність формування нових моделей безпеки та стабільності. Це може бути вдосконалення старої системи або радикальна перебудова на принципово інших засадах. Процес зміни міжнародного порядку пов'язаний зі зміною базових геополітичних наративів. Тому питання полягає у тому, чи можливе радикальне перетворення способу мислення разом із наративами, чи ж стереотипи минулого продовжать панувати серед сучасних політичних лідерів.

Висновки. Система сучасного міжнародного порядку, представлена Організацією Об'єднаних Націй (ООН), міжнародними договорами, правовими нормами та міжнародними відносинами, яка ставить перед собою завдання забезпечення миру, стабільності та захисту суверенітету країн, у контексті російсько-української війни викликала серйозні виклики для себе. Серед них:

1. Порушення суверенітету і територіальної цілісності України.
2. Використання сили для вирішення конфлікту
3. Порушення міжнародних санкцій та ізоляція.
4. Порушення домовленостей і договорів
5. Гуманітарна криза та порушення прав людини

Ці аспекти російсько-української війни вказують на надзвичайно серйозні виклики для міжнародного порядку та підкреслюють необхідність дотримання міжнародного права та спільних зусиль міжнародної спільноти для врегулювання конфлікту та відновлення миру та стабільності в регіоні.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. The European Union Counter-Terrorism Strategy. Doc. 14469/4/05 / Council of the European Union. Brussels. 30 Nov. 2015. URL: <https://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2014469%202005%20REV%20>
5. The Rome Declaration: міжнародний документ прийнятий Європейською Радою від 25.03.2017. Європейська Рада ЄС. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25/romedeclarat>
6. White paper on the future of Europe: міжнародний документ, прийнятий Європейською Комісією від 01.03.2017 // Європейська Комісія ЄС. URL: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/white_paper_on_the_future_of_europe
7. Winter Package on European Security and Defence: Constitutional, Legal and Institutional Implications / Європейський парламент: міжнародний документ, прийнятий Європейським парламентом від 16.12.2016. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/571405/IPOL_IDA\(2016\)571405_EN](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/571405/IPOL_IDA(2016)571405_EN)

*Рудакевич Олег, д-р політ.наук, професор ЗУНУ
Рудакевич Марія, д-р наук з держ. управління,
професор ТНТУ ім. Івана Пулюя*

СУТНІСТЬ І СПІВІДНОШЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ В КОНТЕКСТІ ВІДСТОЮВАННЯ УКРАЇНОЮ СУВЕРЕНІТЕТУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Російська повномасштабна війна проти суверенної України, її задекларована та латентна мета, вимагають чіткого визначення поняття «національна безпека», адже росія прагне здійснити так звану «денацифікацію» України, що практично означає її етнонаціональне знеособлення. Агресивні заяви та звинувачення здійснюються на фоні тверджень путіна, що український народ є невід'ємною частиною російської історичної спільноти, а Україна – неспроможна держава (англ. – *failed state*), яка не має перспективи набуття ознак справжнього суверенітету. За таких обставин у вітчизняному політичному та науковому дискурсі немає чіткого розуміння сутності України як національної держави, а серед безпекових категорій поняття «національна безпека» практично отожднюється із поняттям «державна безпека».

Над проблемами безпеки України працює чимала когорта науковців. Їх діяльність останніми роками активізувалась напередодні й після ухвалення законів України «Про національну безпеку України» (2018 р.), «Про основи національного спротиву» (2021 р.) та ін., а також у зв'язку з повномасштабною війною російської федерації проти України (праці П. П. Богущького, С. А. Дроботова, Ю. О. Загуменної, Г. М. Куц, А. Г. Мосейко, Д. Г. Павленко, А. В. Рубана, В. Ф. Смолянюка та ін.).

У статі 1 Закону «Про національну безпеку України» (2018 р.) використовуються два основні безпекові поняття «національна безпека України» та «державна безпека», дефініції яких практично тотожні. Пояснюється, що національна безпека і державна безпека – це «захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних і потенційних загроз». Різниця у визначеннях лише в тому, що у дефініції «державної безпеки» зазначається, що ці загрози є чинниками «невоєнного характеру» [4]. Подібного роду отожднення змісту зазначених безпекових понять домінують і в науковій літературі, хоч у ряді публікацій є спроби розвести означення національної та державної безпеки [1, 2, 3, 9].

Мета дослідження – визначити сутність та співвідношення понять «національна безпека» та «державна безпека» в контексті відстоювання Україною суверенітету в умовах російської агресії.

Наш аналіз дає можливість зробити висновок, що у зазначеній сфері досліджень існує ряд суттєвих теоретико-методологічних проблем. По-перше, домінують етатичні й авторитарні традиції визначати безпеку нації через поняття «державна безпека», підпорядковуючи йому смисл національної безпеки, або отожднюючи їх. По-друге, поняття «нація» не фігурує ні в переліку об'єктів, ні суб'єктів національної безпеки, а замість нього вживається термін «суспільство». Це стосується в т. ч. й тексту безпекового закону України, ухваленого у 2018 р. По-третє, з поля зору законодавців та дослідників випала така соціальна реальність як українська етнічна нація, її мова і культура, яка має значні безпекові проблеми в умовах війни. По-четверте, у контексті вивчення національної безпеки не наголошується на тому, що головним інструментом її убезпечення є не просто держава, а національна держава і, що формування такої держави поки що не завершено. У дослідженнях безпекової теми практично не використовуються досягнення сучасної етнополітології щодо сутності та різновидів нації. По-п'яте, поглибленого дослідження вимагає роль основних складових національної безпеки у її формуванні та функціонуванні: державної, політичної, економічної, соціальної, культурної (етнокультурної), інформаційної, екологічної та інших безпекових компонентів.

Національна безпека як системне утворення має, на наш погляд, такі основні компоненти: життєво важливі потреби та інтереси нації, внутрішній та зовнішній безпековий простір країни, виклики та загрози національній безпеці, суб'єкти безпекової політики, її об'єкти, принципи, правова основа, засоби, цілеспрямовані захисні дії, ефект безпекової стратегії і тактики.

Управлінська еліта повинна вчасно й адекватно усвідомити й розставити за пріоритетами потреби й інтереси нації з точки зору її безпеки. Головною завжди виступає потреба у збереженні незалежності, суверенітету й територіальної цілісності нації як спільноти та забезпечення прав і свобод її членів (потреба-мета). Важлива роль у безпечній життєдіяльності нації належить також потребам-засобам: дієздатний національний державі, розвиненому громадянському суспільству, силовим структурам держави, міжнародним об'єднанням тощо. Третя група потреб – потреби-умови: належний рівень національної свідомості й самосвідомості, національна єдність та злагода, внутрішньополітична стабільність, сприятливі міжнародні умови. На кожному з історичних етапів національного розвитку та залежно від геополітичних обставин, ті чи інші безпекові потреби стають особливо актуальними і вимагають вчасної реалізації.

Два з половиною роки війни росії проти України показали, що країна-агресорка намагається не лише здолати Збройні Сили України та домогтися підкорення демократично обраної влади, а й змусити українців відмовитися від своєї історії та життєвих інтересів, національної мови і культури. Отже, мова йде про повну національно-духовну та політичну капітуляцію українців. Про це з усією відвертістю сказано у статті одного з провідних ідеологів «руського мира», політтехнолога Тимофія Сергійцева «Что Россия должна сделать с Украиной», опублікованій 3 квітня 2022 р. російським державним інформаційним агенством «РИА Новости». Виклад її змісту зробили українські журналісти у статті «РФ обґрунтовує геноцид: державне видання пояснює, чому Україну та українців слід знищити» [8].

Російський ідеолог-політтехнолог, як і глава російської держави, вважають, що в Україні панує антиросійська націоналістична ідеологія і політика, що кваліфікуються як нацистські. Сергійцев заявляє: «Нацисти, які взяли в руки зброю, мають бути максимально знищені на полі бою»; «однак, крім верхівки, винна також значна частина народних мас, які є пасивними нацистами, посібниками нацизму. Вони підтримували нацистську владу та потурали їй»; «справедливе покарання цієї частини населення можливе лише як несення неминучого тягара справедливої війни проти нацистської системи»; «подальша денацифікація цієї маси населення полягає у перевихованні, яке досягається ідеологічними репресіями (придушенням) нацистських установок та суворою цензурою: не лише у політичній сфері, але обов'язково також у сфері культури та освіти» [7].

Отже, саме свободолюбивість та незалежність української нації як самобутньої етнокультурної та політичної спільноти, є основними об'єктами російської агресії. Тому в понятті «національна безпека» мова має йти не просто про суспільство чи громадян держави, а про націю як особливий тип суспільності і, що нації бувають різними. Очевидно, базові потреби й інтереси основних різновидів націй – етнічної, політичної та змішаної (етнополітичної) – є своєрідними за змістом і пріоритетами, що має відображатися в стратегії і тактиці безпекової політики. Оскільки перші в світі закони про національну безпеку були прийняті в США та інших країнах Заходу, в яких сформувалися політичні нації (поліетнічні спільноти, об'єднані перш за все політико-правовими чинниками), і в яких поняття нація та держава як суспільно-політичні феномени практично ототожнюються. Саме їхні ідеї і принципи стали «нормативними» для розкриття змісту національної безпеки інших країн. Однак, не можна копіювати концептуальні засади національної безпеки політичних націй у країнах, в яких формуються чи сформовані етнічні або етнополітичні нації.

В Україна відроджується та розвивається українська етнічна нація і саме на її основі формується українська політична нація, яка на добровільних засадах об'єднує існуючі в державі етнонаціональні спільноти. Діалектика української етнічної та політичної націй розглянута О. Рудакевичем у монографії «Національний принцип: етнополітична концепція нації» [7, с. 79–120]. Російсько-українська війна засвідчила, що український державний соціум набув основних ознак політичної нації, яка продовжує консолідуватися та загартовуватися в буремний час. Однак, процес відродження українського етносу як нації вимагає ще значних зусиль про що свідчать спровоковані ззовні сепаратистські прояви на окраїнах держави.

На нашу думку, яка знайшла відображення у «Великій українській енциклопедії», сутність національної безпеки в тому, що це стан захищеності життєво важливих потреб та інтересів національної спільноти, її членів від можливих загроз зовнішніх та внутрішніх антропогенних чи природних чинників [6]. Для розкриття змісту феномену національної безпеки слід розглянути її основні суб'єкти, об'єкти а засоби

До неінституційних суб'єктів та об'єктів національної безпеки належать насамперед сама нація (як свідомо своїх потреб консолідована спільнота), національна еліта, провідні суспільні страти та етнічні групи. Інституційними суб'єктами та об'єктами національної безпеки є органи державної влади та місцевого самоврядування, а також спеціалізовані безпекові структури (збройні сили, служба безпеки, розвідувальні органи, рада національної безпеки та оборони при главі держави тощо). В умовах демократії та публічної політики істотно зростає безпекова роль інститутів громадянського суспільства.

Реальні та потенційні зовнішні загрози національній безпеці виникають через відкрите (або приховане) посягання ворожих держав на суверенітет і територіальну цілісність нації, її мову та культуру; регіональні та локальні війни; недотримання міждержавних безпекових угод; терористичні акти та руйнація системи міжнародного права загалом. Не дивлячись на те, що Україна підписала з російською федерацією у 1997 р. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство, в якому були зафіксовані принцип стратегічного партнерства між державами, визнання непорушності наявних кордонів, повага до територіальної цілісності та взаємні зобов'язання не використовувати свою територію на шкоду безпеці один одного, – росія вдалася до агресії щодо України після Революції Гідності. В результаті був анексований Кримський півострів та окуповані Донецька і Луганська області. Зважаючи на це, Верховна Рада України 6 грудня 2018 р. припинила дію Договору. 24 лютого 2022 р. росія віроломно розпочала нічим не спровоковану повномасштабну війну проти мирної української держави.

На стан національної безпеки можуть мати вплив загрози і внутрішньонаціонального походження: міжкласові, міжетнічні та міжконфесійні конфлікти; політична корупція; сепаратизм; організована злочинність; зубожіння населення; втрата довіри громадян до влади тощо. Такі загрози часто стимулюються ззовні, що також мало місце в новітній історії України.

Державна безпека – це стан захищеності базових потреб та інтересів держави як політичного інституту, її громадян від негативних зовнішніх та внутрішніх чинників, насамперед тих, які загрожують втратою суверенітету, незалежності й територіальної цілісності держави, що може підірвати життєздатність нації [5].

Для дослідження державної безпеки молодих держав Східної Європи та світу, які сформувались на основі політизації автохтонних етносів в умовах істотної поліетнічності населення – існує проблема розмежування понять «національна» та «державна безпека» за їх цілями, суб'єктами, об'єктами та засобами. Навколо цієї теми ведеться певна полеміка і в українському політико-правовому дискурсі, зокрема вносяться пропозиції розрізняти широкий та вузький зміст поняття «державна безпека». Для широкого трактування, що наближається до змісту поняття безпеки політичної нації, пропонується використовувати термін «безпека держави» [9, с. 175].

На думку Г. М. Куц, в концептуальній демаркації понять «національна безпека» та «державна безпека» «вагомого значення набуває тип політичного режиму в державі». За умов домінування недемократичного політичного режиму у державі (тоталітаризм/авторитаризм), «концептуальні ознаки цих понять «зливаються», що врешті призводить до їх отождолення» [3, с. 139]. Дослідниця вважає, що «категорія національної безпеки є ширшою, ніж категорія державної безпеки, що є важливим маркером демократичності політичного режиму» [3, с. 143]. Очевидно, з таким твердженням слід погодитися, адже в умовах демократії держава підпорядкована індивіду і нації (суспільству), а громадянське суспільство є тим інститутом, який визначає стратегію і тактику держави. Однак, авторитарні режими в умовах інформаційного суспільства є вельми залежними від громадської думки і не можуть тривалий час існувати, спираючись на фізичний примус та моральний терор. Здоровий глузд та воля нації завжди перемагають узурпаторів, адже це умова виживання та подальшого розвитку національної спільноти. Сьогодні, в умовах російсько-української війни можемо спостерігати напружені відносини між владою і суспільством не тільки в росії, а й в Україні. З часом перевага сил національного загалу стає все більшою над потугою політичного режиму і, рано чи пізно, має наступити розв'язка на користь здорового глузду та ідеалів народу.

Ведучи мову про національну та державну безпеку, слід не забувати про ще одну актуальну для України проблему: держава має бути ідентифікована саме як національна. Така держава формується нацією на демократичних засадах і її основне призначення – захищати потреби та інтереси національної спільноти. Формування такої держави з уламка пострадянської СРСР (з УРСР) – залишається актуальним завданням для української нації. Однак, вітчизняна політична та правова науки з певних ідеологічних і теоретико-методологічних причин, що сформувалися в радянську добу, не приділяють цьому належної уваги. Сам термін «українська національна держава» вважається не бажаним в офіційній риторіці і наукових текстах.

Отже, в основі розмежування понять національної та державної безпеки лежить чітке визначення об'єкта безпеки: це нація як спільнота, куди мова йде про національну безпеку; чи держава як політичний інститут, коли аналізується державна безпека. Проблеми з визначенням виникають, по-перше, тоді, коли розширено трактуються поняття «нація» і «держава»: нація як спільнота на озброєнні якої є державний інститут; або у визначенні держави включаються громадяни, які мають перед нею конституційні обов'язки. По-друге, коли не береться до уваги той факт, що нація та держава одночасно є не лише об'єктами безпеки, а й її суб'єктами.

В будь-якому випадку, аналізуючи співвідношення національної та державної безпеки, слід мати на увазі, що в умовах демократії життєво важливі інтереси нації та її членів стоять вище інтересів держави, а тому пріоритетною є національна безпека, тобто державна безпека підпорядкована забезпеченню нації. Надмірна етатизація національної безпеки веде до встановлення авторитарного чи тоталітарного режиму, що часто виправдовується гіперболізацією загроз державній безпеці. Як показує український та зарубіжний досвід, безпека національної спільноти може бути під загрозою із-за неадекватної (антинародної) політики самої держави, її уряду, зрадою національних інтересів правлячою елітою. Схожа ситуація в Україні проявилася за президентства В. Януковича. В умовах сучасного світу безпека національної спільноти може бути гарантованою не лише дієздатною національною державою, її збройними силами, а й міжнародними організаціями на основі безпекових угод. Саме такі угоди українська держава уклала з провідними демократіями світу на третому році війни росії проти України. Однак, вирішальним кроком у забезпеченні української нації і держави має стати вступ України в Європейський Союз та НАТО, що уже стало важливою складовою національної ідеї.

Список використаної літератури

1. Загуменна Ю. О. Сучасні тренди та концептуальні підходи до розуміння сутності поняття «національна безпека». *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2022. № 4 (99). С. 34–48.
2. Корж І. Ф. Державна безпека: методологічні підходи до системи складових понять. *Правова інформатика*. 2012. № 4. С. 69–75.
3. Куц Г. М. Концептуалізація понять «національна безпека» і «державна безпека» у політико-правовому дискурсі. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки* : зб. наук. пр. Харків, 2020. Вип. 1 (20). С. 139–153. URL: <https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/7873> (дата звернення: 15.04.2024).
4. Про національну безпеку України: Закон України № 2469-VIII від 21 червня 2018 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. С. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 20.04.2024).
5. Рудакевич О. М. Безпека державна *Велика українська енциклопедія*. URL: [https://vue.gov.ua/Безпека державна](https://vue.gov.ua/Безпека%20державна) (дата звернення: 20.04.2024).

6. Рудакевич О. М. Безпека національна. *Велика українська енциклопедія*. URL: <https://vue.gov.ua/Безпека національна> (дата звернення: 24.04.2024).
7. Рудакевич О. М. Національний принцип: етнополітична концепція нації : моногр. Тернопіль : Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. 292 с.
8. РФ обґрунтовує геноцид: державне видання пояснює, чому Україну та українців слід знищити. URL: <https://texty.org.ua/fragments/106221/u-rosiyi-pochaly-stvoryuvaty-ideolohichne-pidgruntia-dlya-vypravdannya-henocydu-ukrayinciv/> (дата звернення: 12.03.2024).
9. Чуваков О. А. Національна і державна безпека: співвідношення понять. *Правова держава*. 2012. № 15. С. 193–196.

СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНОЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ СТРАТЕГІЧНОЇ НЕВИЗНАЧЕНСТІ

З'ясовано особливості та напрями політики України в сфері сприяння прямим іноземним інвестиціям в умовах стратегічної невизначеності, обумовленої російською агресією. Висвітлення теми здійснено на основі свот-аналізу інвестиційної сфери вітчизняної економіки та аналізу досвіду Європейського Союзу в розгортанні інвестиційного процесу як в самому ЄС, так і щодо сусідніх країн. У висновках вказані заходи, які сприятимуть покращенню прямих іноземних інвестицій в економіку України в умовах істотної політичної та економічної невизначеності в якій перебуває українська держава.

Ключові слова: міжнародна інвестиційна діяльність, прямі іноземні інвестиції, державна інвестиційна політика, інвестиційний клімат, війна росії проти України, стратегічна невизначеність.

Постановка проблеми. На розвиток національної економіки впливають численні внутрішні та зовнішні чинники. Їх поєднання та взаємодія обумовлює ситуацію, яка вимагає особливої менеджерської майстерності та делекоглядності суб'єктів економічної діяльності. В умовах невизначеності, що склалася для України після повномасштабної агресії путінського режиму, вкрай важливим є вироблення дієвої інвестиційної політики, спрямованої на стимулювання прямих іноземних інвестицій, які допоможуть підняти з колін зруйновану війною економіку та дадуть змогу забезпечити в майбутньому задовільний рівень життя громадян. За даними уряду України, Світового банку та ООН станом на початок 2024 р., вартість відновлення України, як сучасної економіки, становитиме понад 486 мільярдів доларів протягом наступних 10 років [6].

Упродовж 20-тих років XXI століття опубліковані дослідження в яких розкрита інвестиційна політика ЄС у контексті зовнішньоекономічних зв'язків з Україною (А. Вдовічен, О. Воронова [1]; М. Лугова, І. Цимбалюк, Н. Павліхіна [2]; В. Причепа, О. Семенюк, О. Ратушняк [5]; М. Татар [13] та ін., а також державна інвестиційна політика в Україні в умовах війни (А. Славкова, Д. Колісник [11]; Т. Танасієнко, І. Врублевський, В. Пятичку, В. Урізченко [12] та ін. Не дивлячись на значну кількість публікацій на тему міжнародних інвестицій, актуальною залишається проблема формування інвестиційної політики в умовах наростаючої політичної та економічної невизначеності. **Мета статті** – з'ясувати перспективи міжнародної інвестиційної діяльності в Україні в умовах стратегічної невизначеності, обумовленої російською агресією.

Виклад матеріалу. Напрями та інструментарій міжнародної інвестиційної діяльності в сучасних умовах характеризуються багатоманітністю. О. Підхонний зазначає, що іноземні інвестиції – це грошові кошти, цінні папери, майно та майнові права, результати інтелектуальної діяльності, інші цінності, передбачені чинним законодавством, що вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності, які не заборонені законом, з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [4, с. 67]. Як бачимо, крім багатоманітності засобів, ще однією важливою ознакою іноземних інвестицій є їх узаконений характер, що, з одного боку, супроводжує їх правовим захистом, а з іншого, – оберігає вітчизняну економіку в умовах конкуренції від несприятливих зовнішньо-економічних впливів.

Незважаючи на певні успіхи, Україна за роки незалежності, на жаль, не змогла стати інвестиційно привабливою. За останні 5 років надходження в економіку держави становили в середньому \$3,385 млрд. На початку 20-х років XXI ст. спостерігалася позитивна динаміка прямих іноземних інвестицій (ІІІІ). Так, у 2021 р. у вітчизняну економіку було інвестовано \$7,555 млрд. У 2022 р. статистика фіксує відтік інвестицій (-\$5,535 млрд) у зв'язку з повномасштабними воєнними діями росії проти України. Проте, в 2023 році обсяг ПІІ зріс на \$2,943 млрд у порівнянні з 2022 роком [9]. Зростання інвестиційних потоків вітчизняну економіку продовжується і в 2024 р.

Якою має бути стратегія і тактика інвестування в умовах істотної невизначеності, зумовленої воєнними діями проти суверенної країни? На нашу думку, заслуговує на увагу творче застосування свот-аналізу стану інвестиційної сфери вітчизняної економіки з використанням теоретичних засад феномену невизначеності. Професор програми МВА Міжнародного інституту бізнесу В. Савчук у статті «Невизначеність як середовище для створення смислів і цінностей», наголошує, що невизначеність – це іманентний стан природи і соціального світу, його суттєва риса. Тому, приймаючи рішення, суб'єкт, – на його погляд, – завжди має мати на увазі таку логічну послідовність управлінського процесу: усвідомлення невизначеності, її природи та різновиду – імовірнісне мислення (з використанням дедуктивної логіки та інтуїції) – моделювання (когнітивні та математичні моделі, використання теорії імовірності, формування матриць станів та процесів тощо) – прийняття рішення – його виконання [10]. В умовах війни невизначеність набирає стратегічного характеру, породжуючи сумніви щодо ймовірних шляхів розвитку конкретної країни та навколишнього світу загалом.

Впродовж останнього десятиліття Європейський Союз нагромадив значний досвід формування та реалізації ефективної інвестиційної діяльності. За даними Європейської комісії, інвестиційна політика ЄС має

такі пріоритети та напрямки: 1) відкриття зовнішніх ринків для компаній Євросоюзу; 2) гарантування компаніям ЄС захисту за кордоном; 3) формування передбачуваного та прозорого бізнес середовища; 4) залучення міжнародних інвестицій в ЄС; 5) чітке та послідовне виконання міжнародних інвестиційних правил; 6) захист інвестицій громадян та компаній за кордоном; 7) забезпечення вільного руху платежів, капіталу та кадрів, необхідних для міжнародних інвестицій [16].

Стратегічно важливим для початку 20-х років XXI століття було створення нових областей для інвестицій та інновацій, які дали б не лише підвищення потенціалу економічного зростання, а й нову якість життя людей. Мова йде про охорону навколишнього середовища, альтернативну енергетику, ресурсозбереження. Наступний етап розвитку інвестиційної політики ЄС пов'язаний із формуванням нового інструментарію для підтримки та подальшого розвитку країн-членів ЄС. Йдеться, у першу чергу, про Інвестиційний план для Європи під назвою План Юнкера (2014 р.), розроблений Європейською комісією та Європейським інвестиційним банком. За словами Жан-Клода Юнкера, – тодішнього Президента Європейської комісії, – виділені із союзного фонду кошти використають як «стартовий капітал», аби залучити ще приблизно 300 млрд євро приватних інвестицій протягом трьох років [14].

У 2017 р. було сформовано новий зовнішній інвестиційний план для країн-партнерів ЄС, серед яких була й Україна. Завданням стало залучення 44 млрд євроінвестицій до 2020 року через механізм страхових гарантій для інвесторів. Успішна реалізація Плану Юнкера дозволила Єврокомісії розробити на 2021–2027 рр. програму InvestEU, зорієнтовану на сприяння подальшому зростанню інвестицій та створенню додаткових робочих місць [15]. Цей документ передбачає залучення не менше 650 млрд євро додаткових інвестицій.

Як бачимо, розвиток інвестиційного процесу в ЄС супроводжувався належною увагою до проблеми невизначеності: забезпечення більшої передбачуваності в розвитку економічних процесів; усунення політичних, правових та адміністративних бар'єрів; розроблення та вдосконалення механізмів страхових гарантій для інвесторів; зміцнення стресостійкості фінансової системи держав та міжнародних організацій; удосконалення методики планування і прогнозування; демократизації і лібералізації інвестиційного режиму; поєднання конкурентних засад із принципами солідарності в бізнес середовищі тощо.

Свот-аналіз, як важливий інструмент стратегічного планування, допомагає комплексно оцінити внутрішнє та зовнішнє середовище, в якому функціонує національна економіка, та визначити ключові фактори, що впливатимуть на її розвиток. Для нашого аналізу залучимо факти та висновки, що обґрунтовані у програмних документах вітчизняних і зарубіжних економічних центрів та у вітчизняній науковій економічній літературі, присвяченій міжнародному інвестуванню в Україну [5, 8, 11, 12, 13], а також власний досвід підприємницької діяльності, що супроводжувалася виходом на зовнішні економічні ринки.

1. Позитивними, а в окремих випадках і сильними сторонами України, як об'єкта зовнішнього інвестування є, на нашу думку, такі:

- демократичність української держави і суспільства, а також ліберальність політичних, економічних та екологічних норм;
- великий та конкурентно відкритий ринок у більшості сфер сучасної економіки;
- дефіцит внутрішніх інвестиційних коштів в умовах прагнення влади і бізнесу істотно активізувати розбудову національної економіки та включення її у міжнародний економічний процес;
- відносно дешева та водночас доволі висококваліфікована робоча сила, а також високий загальноосвітній рівень громадян України;
- наявність значного позитивного досвіду правового та інституційного забезпечення інвестиційних процесів, який істотно збагатився за роки набуття Україною статусу асоційованого члена ЄС з 2014 р. та статусу кандидата в члени ЄС із червня 2022 року;
- реалізація Національної стратегії збільшення прямих іноземних інвестицій в Україну, розробленої на запит Уряду у співпраці з Офісом Національної Інвестиційної Ради, Міністерством економіки України та Офісом із залучення та підтримки інвестицій UkraineInvest [17];

2. Можливості для подальшого розвитку зовнішніх інвестицій в економіку України такі:

- розгортання процесу інтеграції вітчизняної економіки з економічною системою ЄС в умовах виконання вимог, обумовлених набуттям членства в цій міжнародній організації;
- використання набутого досвіду забезпечення прямих іноземних інвестицій за роки суверенного існування України та залучення української держави, її економіки до реалізації інвестиційних планів ЄС щодо країн, з якими склалися тісні економічні зв'язки;
- посилення взаємодії з державами-партнерами, які надають Україні фінансову та іншу допомогу у зв'язку з агресією путінського режиму. Особливе значення для перспективи інвестування має укладення двосторонніх угод із державами G-7 та іншими країнами, які виявляють солідарність з Україною в цей час;
- багаті природні ресурси української держави та значний трудовий потенціал країни;
- перспектива завершення війни на справедливих для України умовах та повернення громадян України з набутим досвідом трудової діяльності в умовах демократії та розвиненої ринкової економіки у свою державу.

3. Слабкі сторони України, як об'єкта зовнішнього інвестування в умовах війни, доволі аргументовано та предметно означені в програмному документі Агенства США з розвитку (USAID) «Нова Україна: Стимулювання інвестицій у свободу, мир і процвітання», в якому враховано в т. ч. точку зору американських кампаній, які мали досвід підприємницької діяльності в Україні [8]. Основними серед зазначених, на нашу думку, є такі:

– відсутність чітко скоординованих зусиль основних суб'єктів інвестиційного процесу: Уряду України, українського приватного сектору, міжнародних країн-партнерів, агентств зі сприяння інвестиціям та міжнародних інвесторів;

– чітко не визначені сфери відповідальності за політику в галузі прямих іноземних інвестицій, тобто відсутність ясності на яких державних органах лежить відповідальність за ті, чи інші напрями роботи;

– обмежена роль приватного сектору в розробці політики прямих іноземних інвестицій, що зменшує її ефективність та сповільняє досягнення загальнонаціональних цілей;

– істотного поліпшення вимагає правова база та захист інвестиційних прав іноземного бізнесу, що лежить в основі сприятливого інвестиційного клімату;

– не вистачає сильної єдиної інституції («єдиного вікна») з достатніми бюджетними, кадровими та іншими ресурсами; істотного поліпшення роботи потребують також агенції зі сприяння інвестиціям;

– високий рівень корупції та бюрократизму у владних структурах загальнонаціонального та регіонального рівнів.

4. Загрози для зарубіжного інвестування полягають, у першу чергу, в тому, що:

україно-російська війна загрожує стійкості демократичного політичного режиму в державі, що може істотно вплинути на ліберальний характер законів, які регулюють економічні відносини та забезпечують сприятливий інвестиційний клімат;

подальша ескалація воєнного протистояння може привести до руйнації енергетики, промислових, сільськогосподарських та інших підприємств, об'єктів інфраструктури;

– низька дієздатність механізмів забезпечення ринкових прав і свобод інвесторів;

– загострення економічної конкуренції із сусідніми державами.

Висновок. Ступінь стратегічної й тактичної невизначеності як в економічній сфері загалом, так і у сфері міжнародних інвестицій в умовах російсько-української війни, є істотною. Серед причин невизначеності є чинники суб'єктивного і об'єктивного характеру. До першої групи слід віднести недостатню цілеспрямованість та організованість інституцій, які здійснюють планування та інфраструктурне забезпечення інвестиційної діяльності; до другої – зовнішні та внутрішні обставини, які безпосередньо не залежать від волі економічних та адміністративних суб'єктів: воєнний стан, повномасштабна війна, економічні та фінансові кризи, об'єктивні закономірності ринкової економіки. Однак, зарубіжні інвестори набули значного практичного досвіду істотних вкладень в економіку України. Унікальні природні та людські ресурси нашого краю та перспектива входження України в Європейський Союз мотивують іноземців розвивати свій бізнес в умовах суттєвих ризиків. З іншого боку, міжнародні економічні альянси та міжнародні організації виробили дієві механізми попередження та компенсації втрачених в екстремальних умовах фінансових та інших засобів інвестування. Цьому сприяють також недавно прийняті закони України, що унормовують зарубіжне інвестування [6, 7].

Враховуючи вищесказане, у подальшому, на наш погляд, основну увагу слід зосередити на подолання таких недоліків та прорахунків в інвестиційній сфері:

– послідовно втілювати в практику ключовий принцип сучасного передового підходу до модернізації України, суть якого в максимальному спрямуванні інвестиційних проєктів на приватні інвестиції та державно-приватні партнерства, замість державних інвестицій;

– чітко визначити сфери відповідальності за приватні іноземні інвестиції відповідних органів державної влади та вимагати від них постійної звітності про проведену роботу;

– домогтися скоординованих зусиль основних суб'єктів інвестиційного процесу та забезпечити максимальну публічність взаємодії усіх зацікавлених сторін;

– суттєво зміцнити вітчизняні агентства із стимулювання інвестицій, подбавши про їх належне фінансове і технічне забезпечення, залучивши до їхньої роботи фахівців із відповідною освітою та досвідом;

– налагодити порівняльний аналіз і оцінку конкурентоспроможності та результативності у сфері залучення приватних іноземних інвестицій, здійснювати принципову оцінку виконання угод з інвестування та ефективності діяльності створених підприємств;

– домогтися оперативного перегляду інструментів державного регулювання підприємницької діяльності зарубіжних інвесторів та вітчизняного бізнесу для формування більш сприятливого конкурентного середовища;

– надійно захистити права власності іноземних інвесторів та домогтися послаблення обмежень на обмін іноземних валют, вдосконалюючи процедури проходження державного кордону;

– продовжити зміцнення антикорупційних інституцій, істотно скоротивши потребу фізичної взаємодії інвесторів із посадовцями державного сектору.

Список використаної літератури:

1. Вдовічен А. А., Воронова О. В. Євроінтеграційні досягнення України на шляху до членства в ЄС: зовнішньоекономічний аспект. *Інвестиції: практика і досвід*. 2024. №7. С. 35–41.

2. Лугова М. С., Цимбалюк І. О., Павліха Н. В. Інвестиційна діяльність регіону в умовах європейської інтеграції: ретроспективний аналіз та напрями активізації: монографія. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 241 с.

3. Оцінка потреб України на відбудову та відновлення. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/otsinka-potreb-ukrayiny-na-vidnovlennya-ta-vidbudovu>. (Дата звернення: 15.04.2024 р.)

4. Підхонний О. М. Управління інвестиційними процесами на фінансових ринках: навч. посіб. Київ : Кондор, 2009. 184 с.

5. Причепя І. В., Сметанюк О. А., Ратушняк О. Г. Інвестиційна політика Європейського Союзу в межах зовнішньоекономічних зв'язків з Україною. *Ефективна економіка*: електронне фахове видання. 2020. №5. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2020/60.pdf (дата звернення: 15.04.2024).
6. Про державну підтримку інвестиційних проєктів із значними інвестиціями в Україні: Закон України від 17.12.2020 р., №1120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#Text> (дата звернення: 15.04.2024).
7. Про внесення змін до закону України «Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків: закон України від 22.11.2023 р. №3497-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3497-IX#Text>. (дата звернення: 15.04.2024).
8. Програма USAID «Нова Україна: стимулювання інвестицій у свободу, мир та процвітання». 2023. 39 с. URL: <https://www.usaid.gov/sites/default/files/2023->
9. Прямі іноземні інвестиції. Офіційний сайт Міністерства фінансів. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 10.04.2024).
10. Савчук В. Невизначеність як середовище для створення смислів і цінностей. URL: <https://iib.com.ua/ru/novosti-mib/item/5886-nevznachenist-yak-seredovische-dlya-stvorenniya-smisliv-i-tsinnostey.html> (дата звернення: 10.04.2024).
11. Славкова А. А., Колісник Д. Р. Інвестиційна привабливість України: реалії в умовах війни та перспективи повоєнної відбудови. *Економіка і суспільство*. 2023. Вип. 56. URL: <https://razumkov.org.ua/images/2023/12/05/2023-PAKT-8pdf> (дата звернення: 18.04.2024).
12. Танасієнко Н., Врублевський І., Пятничка В., Урізченко В. Державна інвестиційна політика в Україні в умовах війни та повоєнного періоду. URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-50> (дата звернення: 18.04.2024).
13. Татар М. С. Напрямки стимулювання інвестиційно-інноваційної активності та залучення іноземних інвестицій в підприємства України. *Управління розвитком соціально-економічних систем*: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 21-22 березня 2024 року). Харків: ДБТУ. Ч. 1. 2024. С. 634–637. URL: <https://repo.btu.kharkov.ua/jspui/handle/123456789/50661>. (дата звернення: 15.04.2024).
14. Юнкер оголосив масштабний інвестиційний план ЄС. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/news_in_brief/2014/11/141126_hk_eu_investments (дата звернення: 18.04.2024).
15. InvestEU. URL: https://investeu.europa.eu/investeu-programme_en (дата звернення: 18.04.2024).
16. The official site of European Commission. Investment URL: <http://eceuropa.eu/trade/policy/assessing-markets/sinvestment/> (дата звернення: 15.04.2024).
17. UkraineInvest. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/fdi-strategy/> (дата звернення: 15.04.2024).

*Володимир Томахів, кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології та філософії ЗУНУ,
Соломія Джуль, студентка групи ПОЛ-41*

ПОЛІТИКА СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНА – США

Історія розбудови дружніх і стабільних стосунків між США та Україною має досить тривалу історію, зокрема до часів, коли вона ще не була незалежною. Президенти США та їхні адміністрації завжди не залишалися байдужими до її історії. Тут варто відзначити роль США у консолідації позиції міжнародної спільноти щодо засудження агресії РФ, запровадження санкцій проти росії та надання Україні військового озброєння та фінансової допомоги. Відтак роль США для України важко переоцінити – більш надійного та послідовного партнера з переліку великих світових гравців у неї ще не було. Такі відносини між Україною і США можна визначити через поняття «політика стратегічного партнерства».

Метою дослідження є аналіз стратегічного партнерства Україна – США

Виклад матеріалу. Термін «політика стратегічного партнерства» має тривалу науково-теоретичну історію. Зазначимо, що раніше в політичній науці це поняття базувалося на вузькому розумінні щодо підходу до захисту національних інтересів, що зводилося до обґрунтування військово-стратегічного альянсу. Це виходило із обмеженого розуміння поняття «стратегії» як суто «військової науки» фактично до XIX століття. Вже у XIX столітті сформувався, а в XX столітті було застосовано розширене бачення до поняття «стратегії» як «геостратегії» і «стратегічне партнерство» стало розумітися як багатогранне, системне та довгострокове. А аналіз системи «стратегічних відносин» став предметом геополітичних позицій для практики формування геополітичних союзів і політологічних досліджень для обґрунтування практики політичних союзів [2, с. 35].

Стратегічне партнерство (співробітництво) (strategic alliance) – загальна назва форм координації, діяльності та співробітництва держав для досягнення економічних, військово-стратегічних, політичних цілей і з метою отримання взаємних вигод. Стратегічне партнерство – це високий рівень взаємодопомоги і координації дій в системі двосторонніх відносин, позитивна динаміка і ефективність контактів, співпраця еліт держав і геополітична зацікавленість, обумовлені збігом стратегічних інтересів щодо розвитку. Стратегічне партнерство – це надійність механізмів вирішення спірних питань, атмосфера довіри і взаєморозуміння [2, с. 35].

США завжди визнавали важливість Української держави, її виключне геополітичне розташування у Європі та світі. Тому США є важливим стратегічним партнером України, що зумовлено провідною роллю США у світовій економіці й політиці. Адже домінування США у економічній, військовій, політичній, сферах міжнародних відносин та глобалізації свідчить про формування ієрархічної парадигми міжнародної політики, та впливає на відносини між партнерами по співробітництву. Тому жодні важливі події у міжнародній політиці не можуть відбуватися прямо або опосередковано без Сполучених Штатів, а глобалізація світових політико-економічних процесів, призводить до того, що від економічного стану США значним чином залежить економічна ситуація в інших державах світу, в тому числі і України.

Важливим у розвитку українсько-американських відносин був ідеологічний аспект. Він був пов'язаний з відомим твердженням про визначальну геополітичну роль України, сформульованим в свій час відомим американським політологом Збігневом Бжезінським. Він вважав, що запобігання прагненням росії повернути України в сферу її впливу – це гарантія проти реставрації імперського статусу росії. Внаслідок цього роль США на пострадянському політичному просторі вимагає зусиль для утримання України у своїй сфері впливу [1, с. 337].

Спільними зусиллями дипломатії американо-українські стосунки були виведені на рівень стратегічного партнерства. Стратегічне партнерство закріплено на політико-правовому рівні – документі «Хартія про стратегічне партнерство між США і Україною» підписаному 19 грудня 2008 року. В Хартії серед усього іншого, було визначено як національний інтерес США збереження суверенітету і територіальної цілісності України [3].

Стратегічна співпраця України та США базується на спільних демократичних цінностях, включає в себе поширення економічної свободи забезпечення спільної безпеки, верховенства права, сучасним інноваціям та технологіям. Особливо це важливо в умовах російської агресії в Україні. Зазначимо, що українсько-американське стратегічне партнерство не обмежується тільки рамками двосторонніх відносин. У стосунках із США Україна прагне до взаємовигідного і рівноправного партнерства. На сучасному етапі, в умовах війни з росією взаємовідносини США і України є доволі різноплановим. Насамперед це стосується військової і фінансової допомоги США Україні у війні з росією [5].

Висновки. Спільними зусиллями дипломатії американо-українські стосунки в роки незалежності України були виведені на рівень стратегічного партнерства. Стратегічне партнерство між Україною і США стало ключовим пріоритетом зовнішньої політики України в часі повномасштабної війни з росією. В її ході адміністрацією США було надано і надається безпрецедентну військову та фінансову допомогу Україні з боку США [5]. Окрім того, заслуговує похвали і на поваги те, що вона організувала та очолила сильну трансатлантичну підтримку України.

Війна в Україні є важливою як для США, так і для всього світу, бо саме від кінцевого її результату залежить, яким саме буде XXI століття – століттям розвитку чи постійних військових конфліктів. США завжди визнавали важливість Української держави, її виключне геополітичне розташування у Європі та світі. Тому США є важливим стратегічним партнером України, що зумовлено провідною роллю США у світовій економіці й політиці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Дудко І. Д. Україна в системі стратегічних орієнтирів США: від ретроспективи до сучасної аналітики. *Міжнародні регіональні процеси та зовнішньополітичні пріоритети України. Монографія* /за заг.ред. професорів С. Шергіна, В. Космини, Л. Чекаленко. Київ: Дипломатична Академія України при МЗС України, 2017. С. 333-350.
2. Середюк Н. Стратегічне партнерство Україна - США. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2017. 1(46). С. 34-38.
3. «Хартія Україна – США про стратегічне партнерство». URL: <https://ua.usembassy.gov/uk/our-relationship-uk/u-s-ukraine-charter-strategic-partnership-uk/>
4. Юджин М. Фішел. Московський фактор. Політика США щодо суверенної України та Кремля. Віват. Київ. 2023. 352 с.
5. Як США нарощували військову підтримку України з початку великої війни. URL:<https://www.slovoidilo.ua/2023/02/06/infografika/bezpeka/yak-ssha-naroshhuvaly-vijskovu-pidtrymku-ukrayiny-pochatku-velykoyi-vijny>

СУПЕРЕЧЛИВИЙ ХАРАКТЕР ЕКОНОМІЧНИХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Актуальність. Сучасні процеси глобальної економічної трансформації виявляють і демонструють внутрішні суперечності. Враховуючи багатовимірність феномену глобалізації, ми зупинимось на тих, що стосуються суперечливого характеру соціально-економічних аспектів глобалізації.

Виклад основного матеріалу. Вивчення глобалізаційної проблематики в сучасних суспільних науках має дискусійний характер. Причиною цього, як показує аналіз джерел, є те, що процес глобалізації не є тільки прямолінійним, рівномірним та позитивним. Радше навпаки, він має складний, непередбачуваний характер, включає в себе ряд суперечливих моментів, які неоднозначно оцінюються науковцями крізь призму ймовірних позитивних чи негативних наслідків та перспектив [2].

Економісти звертають увагу і на можливість того, що глобалізація може стати механізмом встановлення панування над світом однієї або групи найбагатших держав. Адже, складовою і головною частиною процесу глобалізації, стало формування спільної системи світового господарства, глобальної економіки. Економічна глобалізація здійснюється в декількох напрямках: глобалізація виробництва, глобалізація торгівлі, фінансова глобалізація, трансформація механізмів міждержавного регулювання світової економіки [3, 329].

У цьому контексті експерти Світового банку власне і визначають глобалізацію як « зростаючу інтеграцію суспільств та економічних систем усього світу » [1, с.198], а фахівці МВФ глибше – як «зростаючо-економічну взаємозалежність країн усього світу в результаті збільшення обсягу і різноманітності транскордонних трансакцій товарів, послуг і міжнародних потоків капіталу » [1, с. 14]. Звичайно, що цей процес пройшов низку етапів і для останнього етапу він характерний регіоналізацією ринкової економіки, створення зон вільної торгівлі, панування транснаціональних компаній (ТНК) і транснаціональних банків (ТНБ) у світовій економіці з кінця ХХ ст. Однак, до створення глобальної економіки ще далеко, проте дослідники цього процесу визначають її глобалізаційне ядро – насамперед діяльність ТНК і ТНБ, розвиток електронної торгівлі, глобального ринку праці і формування глобальної фінансової грошової сфери (централізованих фінансових ринків, інтеграції грошових потоків, впровадження електронних фінансів [1, с. 16]). Внаслідок високого темпу розвитку цих процесів спостерігається розрив між найбагатшими країнами світу і менш розвиненими, які відстають від держав – лідерів глобалізації. Через це виникає реальна можливість експлуатації менш розвинених держав країнами з найвищим рівнем валового внутрішнього доходу на душу населення і цей рівень може забезпечуватися за рахунок визиску перших [4, с. 494-512]. Тому низка зарубіжних учених розглядають глобалізацію як прояв корпоративної сили світового капіталізму, котрий хоче мати максимальні прибутки і мінімальну соціальну відповідальність при цьому. Відбувається поділ на тих, хто користується плодами глобалізації, і тих, кому вони недоступні [1, с. 33]. Ця проблема актуальна для України, враховуючи з одного боку, її прагнення до участі в світових інтеграційних процесах та вступу до євроатлантичних структур, а з другого – спостерігаємо низькі соціальні стандарти життя наших громадян. Відомо, що глобалізація обертається дедалі більшим розмежуванням у світовому масштабі полюсів надмірного багатства та злиднів.

Необхідно зазначити і те, що глобалізація призводить до обмеження економічної суверенності держави як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівнях. Ряд країн (особливо тих, які, як і Україна, знаходяться на стадії трансформаційних процесів в економічному та політичному житті) змушені рахуватися з місцем, впливом і тиском світових фінансових ринків . У таких країнах уряди нерідко змушені зменшувати роль і сегмент державного сектору економіки, здійснювати макроекономічну політику з урахуванням інтересів міжнародних організацій, створюючи привабливий клімат для залучення іноземних інвестицій.

Обмеження ролі держави у процесах регулювання та контролю мобільних фінансових потоків в умовах глобалізації стало одним із стимулюючих чинників формування тіньових економічних процесів, особливо в тих країнах, які перебувають на стадії трансформаційного транзиту політичних систем. Цьому сприяє і те, що з кінця ХХ ст. у межах світових економічних глобалізаційних процесів фінанси виділяються в окремий напрям, який визначається науковцями як фінансова глобалізація. В цьому контексті відомий український вчений, академік Ю Пахомов, констатує про парадокс глобалізації, який полягає в тому, що багато того позитивного, закладеного в доглобальних процесах, може повернутися в глобальному світі неприємностями планетарного масштабу. Із економічних явищ подібні деформативні трансформації, перш за все, можливі і вже реальні у фінансовій сфері, як найбільш динамічній і яка безперервно глобалізується [24, с.625].

Українські науковці О. Бежан конкретизує низку проявів фінансової глобалізації, які можна розглядати як каталізатори розвитку тіньових економічних процесів. Зокрема, йдеться про зростання впливу офшорних фінансових зон. Завдяки повному або частковому звільненню від оподаткування, дотриманню суворой банківської таємниці, можливості відкриття анонімних банківських рахунків тощо, вони поступово стали одним з найпотужніших каналів прихованого вивозу підприємницького капіталу: за допомогою банківських операцій, при здійсненні експортно-імпорتنих операцій або іншими способами [5, с.206].

Іншими проявами фінансової глобалізації, що сприяють розвитку тіньових економічних процесів стали останні технічні досягнення в засобах електронних комунікацій, поява електронних грошей. Це призвело до бурхливого розвитку електронних видів послуг, які надаються фінансовими установами. Йдеться про систему послуг Інтернет-банкінгу, електронного переказу коштів, віртуальну участь у торгівлі цінними паперами, що поступово сприяє об'єднанню національних і фінансових ринків в єдиний ринок. У кінцевому результаті все це ще більше переміщує обіг фінансових цінностей у віртуальну площину, що має дві сторони: прогресивну (збереження часу, прискорення обертання цінностей тощо) і негативну – несанкціонованого доступу до платіжних систем, шахрайства в електронних мережах. Необмежені можливості у переказах грошових коштів по всьому світу та створенні електронних офісів-оболонки створюють ідеальні умови злочинцям для уникнення переслідувань окремими державами та «відмивання» незаконних доходів [5, с. 208].

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що глобалізація як головна тенденція сучасних міжнародних відносин, є закономірним, багатовимірним, проте неоднозначним, складним та суперечливим історичним явищем.

Основним інструментом глобалізації виступає інтернаціоналізація та інтеграція світової економіки, що водночас супроводжується низкою негативних моментів. Серед них можна виділити перш за все те, що глобалізація не сприяє вирівнюванню соціально-економічного розвитку країн, суб'єктів цього процесу, а радше навпаки, – існує реальна загроза ще більшого розриву між ними. Це, в свою чергу, веде до можливості посилення залежності країн-об'єктів глобалізації (тобто менш розвинутих) від країн-суб'єктів (багатих країн-глобалізаторів, лідерів глобалізаційного процесу), що можна розглядати як прояв новітнього колоніалізму з відповідними наслідками. Фінансово-грошову глобалізацію, як складову й інструмент економічних глобалізаційних процесів, можна розглядати водночас стимулюючим чинником розвитку тіньових економічних процесів з проявом на багатьох рівнях.

Ризики і виклики глобалізації є актуальними для України, яка, виходячи з сучасного стану її соціально-економічного та політичного розвитку, місця, ролі та ваги у світовій економічній системі на даному етапі, відноситься до країн – об'єктів, а не суб'єктів глобалізації.

Список використаних джерел:

1. Бебик В. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика: Навч. посібник / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова. - Київ: Університет «Україна», 2006. – 208 с.
2. Гелд Д. Глобалізація / антиглобалізація / Гелд Д., Мак-Грю Е. [Пер. з англ.]. К.: К.І.С., 2004. 180 с.
3. Світова економіка і міжнародні відносини: понятійно-термінологічний словник /за ред. І.Л. Сазонця, Н.В. Стукало, О.М. Сазонець, М.А. Шепелєва. – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 575 с.
4. Цивілізаційна структура сучасного світу: в 3 т. / [під. ред. Ю. Н. Пахомова и Ю. В. Павленка]. К.: Наукова думка, 2006 .Т. 1: *Глобальні трансформації сучасності*. 2006. 494 с.
5. Україна в системі міжнародних відносин в умовах глобалізації. *Матеріали наук. конф. Київ, 9 лютого 2015*. Від. за вип. В. Є. Новицький. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2015. 240 с.

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ КОРУПЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ

Актуальність теми дослідження методів управління корупційними ризиками є особливо високою в сучасних умовах, коли корупція залишається однією з найбільших перешкод на шляху до сталого розвитку бізнесу та економіки. Впровадження антикорупційної політики на підприємствах є важливим кроком у забезпеченні прозорості, підзвітності та етичної поведінки. Цей процес не лише сприяє зменшенню корупційних ризиків, але й підвищує довіру з боку партнерів, клієнтів та інвесторів, що є надзвичайно важливим для стабільного розвитку бізнесу.

В умовах війни в Україні необхідність ефективного управління корупційними ризиками вітчизняних підприємств на глобальному ринку зростає ще більше. Це пов'язано зі змінами в економічному середовищі, збільшенням міжнародної допомоги, необхідністю реформування, зміною геополітичної ситуації та підтримкою демократичних цінностей. Впровадження ефективних антикорупційних заходів є важливим для забезпечення стабільного розвитку та підвищення довіри з боку міжнародних партнерів[1].

Впровадження антикорупційної політики на підприємстві є важливим кроком у забезпеченні прозорості, підзвітності та етичної поведінки. Цей процес не лише сприяє зменшенню корупційних ризиків, але й підвищує довіру з боку партнерів, клієнтів та інвесторів, що вкрай важливо для сталого розвитку бізнесу. Ефективна антикорупційна політика повинна бути комплексною, систематичною та підтриманою на всіх рівнях організації.

Першим кроком у впровадженні антикорупційної політики є проведення детального аналізу корупційних ризиків. Цей аналіз включає оцінку внутрішніх процесів, взаємодію з державними органами, постачальниками та клієнтами. Важливо розуміти, де саме можуть виникати ризики, щоб розробити відповідні заходи для їх мінімізації. На основі цього аналізу визначаються ключові принципи антикорупційної політики, такі як прозорість, підзвітність, справедливість та нульова толерантність до корупції.

Антикорупційна політика повинна включати кодекс етики, який визначає стандарти поведінки для всіх співробітників підприємства. Кодекс повинен чітко забороняти хабарництво, конфлікт інтересів, зловживання службовим становищем та інші корупційні практики. Важливо, щоб цей документ був зрозумілим і доступним для всіх працівників.

Залучення керівництва є критично важливим для успішного впровадження антикорупційної політики. Керівництво повинно активно демонструвати свою прихильність до етичних стандартів та власним прикладом підтримувати антикорупційні заходи. Це створює культуру доброчесності в організації та мотивує працівників дотримуватися встановлених правил.

Впровадження антикорупційної політики

Комунікація та навчання є важливими елементами впровадження антикорупційної політики. Необхідно забезпечити, щоб всі співробітники були ознайомлені з основними положеннями політики та розуміли їх значення. Регулярні тренінги та навчальні програми допомагають підвищити обізнаність працівників про корупційні ризики та методи їх запобігання.

Встановлення механізмів повідомлення про порушення є важливим аспектом антикорупційної політики. Підприємство повинно створити безпечні та конфіденційні канали для повідомлення про можливі порушення, такі як спеціальні гарячі лінії або електронні скриньки. Важливо забезпечити захист тих, хто повідомляє про порушення, від можливих репресій.

Запровадження системи внутрішнього контролю є ще одним важливим кроком. Система повинна включати регулярні перевірки, аудит та моніторинг дотримання антикорупційної політики. Це дозволяє виявляти та запобігати корупційним діям на ранніх стадіях, що сприяє загальній ефективності підприємства[3].

Співпраця з зовнішніми органами також є необхідною для успішного впровадження антикорупційної політики. Підприємство повинно активно співпрацювати з правоохоронними органами, регуляторами та іншими структурами для обміну інформацією та координації антикорупційних заходів. Це сприяє більш ефективному виявленню та розслідуванню корупційних правопорушень.

Моніторинг та удосконалення антикорупційної політики

Регулярний моніторинг та аудит антикорупційної політики є важливими для оцінки її ефективності. Це включає проведення внутрішніх та зовнішніх перевірок, аналіз звітності та оцінку дотримання політики співробітниками. На основі результатів моніторингу та аудиту необхідно регулярно оцінювати ефективність антикорупційної політики та вносити необхідні корективи. Це допомагає забезпечити актуальність політики та її відповідність змінюючим умовам бізнес-середовища.

Звітність та прозорість є ключовими аспектами успішного впровадження антикорупційної політики. Підприємство повинно регулярно звітувати про виконання антикорупційної політики та її результати перед

акціонерами, партнерами та громадськістю. Це сприяє підвищенню прозорості та довіри до підприємства, що є важливим для його стабільного розвитку [5].

Таким чином, впровадження антикорупційної політики на підприємстві є важливим кроком для забезпечення прозорості та етичної діяльності. Це включає аналіз корупційних ризиків, розробку ключових принципів політики, залучення керівництва, комунікацію та навчання співробітників, встановлення механізмів повідомлення про порушення, запровадження системи внутрішнього контролю та співпрацю з зовнішніми органами. Регулярний моніторинг, аудит та звітність є необхідними для оцінки ефективності політики та її удосконалення. Впровадження антикорупційної політики сприяє зменшенню корупційних ризиків, підвищенню довіри та забезпеченню сталого розвитку підприємства.

Впровадження системи внутрішнього контролю стає фундаментом для попередження та виявлення можливих корупційних дій. Це включає в себе розробку політик, процедур та механізмів, спрямованих на забезпечення чесності, прозорості та відповідності до законодавства.

Аудит внутрішнього контролю, у свою чергу, виконує роль перевірки ефективності цих заходів та виявлення можливих слабких місць або порушень. Він дозволяє підприємствам не лише виявляти існуючі проблеми, але й вчасно реагувати на них, розробляти та впроваджувати заходи для їх вирішення.

Основними перевагами впровадження системи внутрішнього контролю та аудиту є покращення управління ризиками, зменшення можливостей для корупції, збільшення довіри як серед внутрішніх, так і зовнішніх стейкхолдерів, а також покращення фінансової дисципліни та ефективності виробничих процесів.

Проте важливо пам'ятати, що успішність системи внутрішнього контролю та аудиту залежить від активності та відданості керівництва підприємства, а також від постійного моніторингу та вдосконалення цих систем відповідно до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі[2].

Ефективна система внутрішнього контролю та аудиту є ключовим інструментом для запобігання корупційним ризикам і виявлення порушень на ранніх стадіях. Важливою складовою є оцінка корупційних ризиків на різних рівнях підприємства та розробка стратегій для їх мінімізації. Контрольні процедури, такі як розділення обов'язків, подвійний контроль важливих операцій та обов'язкове затвердження значних фінансових витрат, сприяють прозорості та підзвітності. Залучення незалежних аудиторських компаній для проведення зовнішніх перевірок підтверджує прозорість діяльності підприємства і підвищує довіру до нього з боку партнерів та інвесторів.

Висновки. Проведене дослідження методів управління корупційними ризиками вітчизняних підприємств на глобальному ринку має важливе значення як для теоретичних, так і для практичних аспектів управління. В умовах війни в Україні та змін у світовій економіці, ефективне управління корупційними ризиками стає ключовим фактором для забезпечення сталого розвитку бізнесу та підвищення його конкурентоспроможності.

Особливо важливим є моніторинг та удосконалення антикорупційної політики. Регулярний аудит та оцінка ефективності впроваджених заходів дозволяють виявляти можливі недоліки та вчасно вносити необхідні корективи. Звітність перед акціонерами, партнерами та громадськістю сприяє підвищенню прозорості та довіри до підприємства.

Таким чином, впровадження ефективної антикорупційної політики є важливим елементом для забезпечення стабільного та сталого розвитку підприємств в умовах глобальних викликів. Це сприяє покращенню бізнес-клімату, зміцненню економічної безпеки та підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на світовому ринку

Список використаних джерел:

1. Асоціація українських підприємців. (2023). «Практики боротьби з корупцією в бізнесі». URL: <https://aupb.com.ua>.
2. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення). Київ : Київ. нац. торг. екон. університет, 2004, 759 с.
3. Волосецький О. В. (2022). Управління корупційними ризиками вітчизняних підприємств на глобальному ринку: теорія та практика. Київ: Центр досліджень проблем міжнародної економіки.
4. Герасимчук О. В. (2021). Методичні рекомендації щодо оцінювання та управління корупційними ризиками вітчизняних підприємств на глобальному ринку. Львів: Видавництво ЛНУ ім. Івана Франка.
5. Герасимчук О. В. (2021). Методологічні аспекти оцінювання корупційних ризиків вітчизняних підприємств на глобальному ринку. Науковий вісник Університету імені Данила Галицького, 231-238.
6. Томахів В. Качуровський О. Вплив корупції на політичну систему сучасної України. *Гілея: науковий вісник»: Збірник наукових праць*. Випуск 160.(№ 1-2) Ч.3. Політичні науки. 2021.С.100

ВПЛИВ ЗМІ НА ПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Роль ЗМІ у політичній стратегії набуває досить великого значення, оскільки нинішні суспільства пронизані інформаційними потоками. Зважаючи на це, А. Митко зазначає: «Здатність ЗМІ формувати масову й індивідуальну свідомість, управляти поведінкою людей у суспільстві перетворює їх на найефективніше з наявних знарядь влади. Ця ситуація знайшла своє відображення в спеціальному терміні – «медіакратія» («влада медіа»). При медіакратії засоби масової інформації вже не просто відбивають й інтерпретують дійсність, а створюють її» [1, с. 93].

Сучасна Україна потребує стратегічного підходу до вирішення питань інформаційної політики та ЗМІ. Важливими завданнями у цій сфері є забезпечення права кожної людини на отримання, використання та поширення інформації, зокрема через вдосконалення інформаційних відносин, розробку стратегії державної інформаційної політики та підтримку вітчизняної індустрії програмного забезпечення.

Сайт ARTEFACT рекомендує перевіряти інформацію перш ніж поділитися нею з друзями. Звертайте особливу увагу на новини та заголовки з використанням слів та фраз типу «сенсаційний», «цілу країну сколихнула новина», «скандал», «шок» тощо. Не беріть участь у тестах та не встановлюйте додатки, які просять доступ до вашої особистої інформації [2].

Медійний ландшафт України зазнав значних змін протягом останніх років. Зростання популярності соціальних мереж та мобільних технологій призвело до того, що політичні сили змушені адаптувати свої медійні стратегії, щоб охопити ширшу аудиторію.

Рівень журналістики в Україні може суттєво варіюватися, де деякі ЗМІ дотримуються високих стандартів, а інші публікують неточну або вводять в оману інформацію. За останні роки спостерігається певна тенденція до зниження довіри до ЗМІ з боку населення, що може бути пов'язане з поширенням дезінформації та фейкових новин[3].

Революція гідності в 2014 році стала однією з ключових подій в новітній історії України, де роль ЗМІ виявилася вирішальною. Медіа відіграли критичну роль у висвітленні протестів, які виникли у відповідь на відмову тодішнього президента Віктора Януковича підписати угоду про асоціацію з Європейським Союзом. Цей момент став іскрою, яка запалила масштабні акції громадського невдоволення, спрямовані на боротьбу за більшу демократію, верховенство права та європейські цінності.

Телеграм став надзвичайно впливовим каналом поширення інформації, що вже фактично переважає колись найпопулярніші в Україні російські соцмережі «Вконтакті» і «Однокласники». Анонімні телеграм-канали створюють видимість глибокої обізнаності, пов'язані між собою (наше дослідження довело чіткий зв'язок між групами таких каналів) та поширюють приблизно однакові меседжі. Вони стали важливим новим феноменом українського медіапростору. Ці джерела привчають свою аудиторію до сприйняття чуток, натяків і так званих «інсайдів» (повідомлень, які неможливо перевірити) замість якісних новин[4].

Під час виборчих кампаній в Україні 2019 року було використано різні технології для залучення виборців та побудови позитивного образу кандидатів. Вперше на такому масштабі політичні сили використовували онлайн-платформи для збору коштів, мобілізації прихильників та проведення віртуальних мітингів. Це допомогло залучити молодіжну аудиторію, яка традиційно активніше користується інтернетом. Кандидати та їхні команди активно використовували соціальні медіаплатформи для комунікації з виборцями. Вони створювали власні сторінки та акаунти на популярних соціальних мережах, де публікували свої програми, позиції, новини та відеозвернення. Крім того, проводилися платні рекламні кампанії для залучення більшої аудиторії.

Як відомо, інформація може справляти на людину як позитивний, так і негативний вплив. На жаль, доводиться констатувати, що останнім часом інформаційний вплив ЗМІ має значною мірою деструктивний характер[5].

Висновки. ЗМІ відіграють вирішальну роль у формуванні політичного ландшафту сучасної України, служачи основним каналом комунікації між громадянами та владою, формуючи громадську думку та політичну мобілізацію, а також організовуючи соціальні рухи. Водночас, українські ЗМІ стикаються з викликами, такими як незалежність від політичного і фінансового тиску, висока концентрація власності та маніпуляції громадською думкою. Для поліпшення ситуації необхідно розвивати медіану грамотність населення, зміцнювати законодавчу базу для захисту незалежності ЗМІ, підтримувати фінансово незалежні медіа та боротися з інформаційними війнами. Здійснення цих заходів сприятиме створенню здорового медійного середовища в Україні, де ЗМІ будуть не лише інформувати, але й активно підтримувати демократичні процеси та розвиток відкритого суспільства.

Список використаних джерел:

1. Митко А. М. інформаційна демократія: реалії та виклики часу: монографія. Луцьк: Вежа-друк, 2014. 400 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9067/1/monograf_mytko.pdf
2. Чому нами легко маніпулювати? URL: <https://artefact.live>
3. Юлія Поліковська «Медіаграмотність має стати однією з ключових навичок кожного». URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/32702/2023-08-15-mediagramotnist-maie-staty-odniieyu-z-klyuchovykh-navychok-kozhnogo>
4. По той бік екрана: аналіз медіаспоживання та дезінформації в українському інформаційному середовищі URL: <https://rpr.org.ua/news/po-toy-bik-ekrana-analiz-mediaspozhyvannia-ta-dezinformatsii-v-ukrains-komu-informatsynomu-seredovyshchi/>
5. 72 % української молоді не уявляє свого життя без інтернету [дослідження], *MediaSapiens*, 21 квітня 2013 року. URL: <https://ms.detector.media/mediadoslidzhennya/post/4255/2013-04-21-72-ukrainskoi-molodi-ne-uyavlyaie-svogo-zhyttya-bez-internetu-doslidzhennya/>

СТАНОВЛЕННЯ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД НЕЗАЛЕЖНОСТІ.

В умовах сьогодення Україна продовжує свою пряму маршрутизацію до європейської інтеграції. Цей курс передбачає не лише поступове включення країни до міжнародного поділу праці та модернізацію внутрішньої економіки, але й можливість приєднатися до демократичних цінностей Європи. Одним з ключових аспектів європейської та світової демократії є політичний плюралізм, конкуренція між політичними партіями. Процес демократичної трансформації українського суспільства потребує створення такої партійної системи, яка забезпечить політичну стабільність, залучення громадян до активної участі у політичному житті та контроль над діяльністю державних структур. Таким чином, вивчення процесу формування багатопартійності в Україні, особливостей його окремих етапів та аналіз тенденцій розвитку української партійної системи залишається актуальним напрямком вітчизняної політичної науки [3]. Після отримання незалежності в 1991 р., політична ситуація в країні була далеко від стабільності. Значні зміни в економіці, соціумі та в сфері міжнародних відносин спричинили виникнення різноманітних політичних сил та формувань. Становлення партійної системи в Україні після отримання незалежності у 1991 р. було складним процесом, який відображав політичні, економічні та соціокультурні зміни в країні. На початку 1990-х рр., після розпаду Радянського Союзу, в Україні відбувалася інтенсивна політична мобілізація, що призвела до зростання кількості політичних партій і рухів [1]. На початку 1990-х рр. українська політична сцена була в основному представлена двома основними силами: комуністичною та націоналістичною. Проте з часом з'явилося безліч нових політичних формувань, які відображали різноманітні інтереси та погляди суспільства. Одним із ключових викликів для становлення партійної системи в Україні була боротьба за владу та ресурси. Політичні сили конкурували за підтримку виборців, а також за доступ до державних фінансових та адміністративних ресурсів. На перших виборах після незалежності у 1994 р. в Україні було зареєстровано більше 60 політичних партій. Проте багато з них були тимчасовими або репрезентували обмежену кількість членів. Поступово, через фільтрацію та консолідацію, партійна система стала більш стабільною [2].

З часом українська партійна система почала консолідуватися, але процес цей не був легким чи швидким. З'явилися партії з різноманітними ідеологічними спрямуваннями, від лівих до правих, від консервативних до прогресивних. Деякі партії виявилися стійкими та впливовими, тоді як інші зникли або змінили свою спрямованість. Урядові реформи та зусилля за зміцнення правової бази політичної системи сприяли поступовому вдосконаленню партійного ландшафту. Проте, незважаючи на всі зусилля, партійна система в Україні залишалася предметом дискусій та критики, особливо щодо її прозорості, відкритості та відповідності демократичним стандартам. Завдяки розвитку демократичних процесів та підтримці з боку міжнародних партнерів, партійна система України поступово набувала більшої стабільності та прозорості. Проте вона і далі зазнавала впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, таких як економічні кризи, корупція та політичні конфлікти. Найбільш впливовими політичними силами стали «Наша Україна», «Партія регіонів», «Блок Юлії Тимошенко» та інші. Протягом 2000-х рр. партійна система продовжувала консолідуватися, але також зазнала впливу корупції, внутрішніх конфліктів та елітаризму [1]. Значний розкол в партійній системі відбувся під час «Помаранчевої революції» у 2004 р., коли протистояння між різними політичними силами призвело до значних змін у складі парламенту та на посаді президента. У наступні роки партійна система продовжувала еволюціонувати, але залишалася досить фрагментованою. Відбувалися зміни у політичному ландшафті, включаючи заснування нових партій та розпад старих. Крім того, певні партії зазнавали змін у своїй ідеології та стратегії. Незважаючи на виклики, які постала перед партійною системою, вона продовжує відігравати ключову роль у політичному житті України, визначаючи хід виборчих процесів та формулюючи публічну політику.

Для нашого дослідження ми будемо використовувати класифікацію періодів, запропоновану ужгородськими дослідниками Ю. Остапцем та Р. Манайло-Приходько в їх монографії «Регіональний вимір розвитку та функціонування партійної системи України» [2], враховуючи при цьому ідеї Ю. Якименка. Ця класифікація ґрунтується на комплексному критерії, що включає зміну конфігурації електорального простору, вплив соціально-політичних розмежувань та електоральної формули, конституційного дизайну (перегляд форм правління), особливості організаційної моделі політичних партій (всеохоплюючі, картельні тощо), і вплив соціальних конфліктів (таких як «Помаранчева революція» та «Революція гідності»). За цим критерієм вони виокремлюють такі періоди в розвитку партійної системи України: перший період – 1991–2004 рр., другий – 2004–2014 рр., третій – починаючи з 2014 р. [2]. Визначальним для їхньої класифікації є розділення часових інтервалів на підставі так званих значущих електоральних періодів. «Електоральний цикл – це траєкторія розвитку політичної системи у період від одних виборів до інших, яка відображає вагомі якісні зміни політичної системи, або окремих її елементів, котрі постають за наслідками виборів. Висхідною точкою великого електорального циклу (президентські, парламентські, місцеві

вибори) дослідники вважають президентські вибори, результати яких, на їхню думку, і встановлюють параметри партійної системи та формують її майбутню конфігурацію» [1, с. 84].

Висновки. За тридцять років свого існування партійна система України перейшла від атомізованої системи та системи поляризованого плюралізму до поміркованого плюралізму. Проте наразі вона ще не має стійкого вигляду, і її еволюційний процес триває.

Список використаних джерел

1. Кузик П. Електоральна вісь «Схід–Захід» та ідея роз’єднаності суспільства. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2021. Випуск 34. С. 149–157
2. Манайло-Приходько Р., Остапець Ю. Регіональний вимір розвитку та функціонування партійної системи України: монографія. Ужгород: Вид-во «Рік-У», 2020. 338 с.
3. Шведа Ю. Р. Партійна система незалежної України: етапи трансформації. Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації. 2019. № 3. С. 50-55.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ У ХХІ СТОЛІТТІ

Актуальність теми. У ХХІ столітті фінансова культура та сприйняття грошей зазнали значних змін у зв'язку з технологічними та соціокультурними трансформаціями. Зростання цифрових технологій, зміни у способах платежів, розвиток криптовалют та вплив глобальних фінансових систем на життя людей - це лише деякі аспекти, які впливають на сприйняття та значення грошей в наш час.

Мета дослідження полягає у вивченні змін у цінностях, відносин та психологічному впливі грошей на сучасну людину.

Предмет дослідження. Поглиблене розуміння значення грошей у житті людини в ХХІ столітті, включаючи психологічні, економічні та соціокультурні аспекти.

Об'єкт дослідження: соціально-економічні впливи та взаємодія людини з грошовими ресурсами, їх вплив на поведінку, мислення та сприйняття вартості.

У ХХІ столітті гроші отримали нові виміри, які впливають на життя кожної людини. Значення грошей в сучасному світі виходить за межі простої фінансової вартості і стає складним поняттям, що охоплює різні сфери життя. Гроші - це більше, ніж просто засіб обміну. У цьому столітті вони стали символом можливостей, статусу та впливу. Але, часом, ми забуваємо, що гроші - це також інструмент, що відкриває двері до освіти, медичного обслуговування та забезпечення базових потреб. Значення грошей для людини стало більш варіативним та комплексним у зв'язку з глобалізацією, цифровізацією та соціальними змінами. В першу чергу, гроші відіграють роль не лише у фінансових операціях, але й у визначенні особистої та соціальної ідентичності. У світі, де електронні платежі стають нормою, готівка втрачає свою значущість. Тим не менш, гроші залишаються символом статусу, успіху та можливостей. Також, гроші впливають на психологію та психічний стан людини. Вони можуть викликати стрес чи радість, впливати на рішення та емоційний стан. Це також залежить від соціокультурного оточення та особистих цінностей. Гроші безсумнівно важливі, вони дозволяють забезпечити себе та своїх близьких, забезпечують доступ до освіти, медичних послуг, розваг та багато іншого. Проте, часом вони можуть стати джерелом стресу та напруги. Можливо, варто звернутися до внутрішніх цінностей родинних взаємин, розвитку особистості, здоров'я та спільноти. Чи може справжнє багатство полягати у вмінні насолоджуватися простими речами, взаємодіяти з оточенням та бути здоровими, щасливими?

У цьому контексті, значення грошей для людини у ХХІ столітті – це не лише економічний аспект, але й психологічний, соціальний та технологічний феномен, що визначає багато аспектів сучасного життя. Гроші, безперечно, мають своє значення, але вони – лише інструмент для досягнення цілей. Важливо знати, де зупинитися і не втрачати з огляду на них найважливіше – глибину відносин, сприятливе середовище, розвиток як особистості. Часом найбільше щастя можна знайти в простих моментах, які гроші не куплять.

Список використаних джерел:

1. Богачов Р. Принципи побудови та аналізу взаємовідносин у соціально-економічних системах // Вісник Національно-го технічного університету України «Київський політехнічний інститут».
2. Філософський альманах. – К.: Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України, 2005. – Вип.47. – С. 200-207.
3. Перспективи ареотологічної етики як однієї з концепцій етики бізнесу // Філософська думка, 2005. - № 5. – С. 49-60.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПРОЦЕСУ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ ТА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Дослідження зв'язку між економічним розвитком і виникненням демократії є важливою темою в політичній науці та економіці. Ця дискусія спрямована на визначення того, чи економічний розвиток є передумовою для встановлення демократичних політичних систем, чи, навпаки, демократія сприяє економічному зростанню та добробуту. Існують дві основні позиції в цьому питанні:

1. «Модель «економічної передумови»: Ця модель стверджує, що економічний розвиток є необхідною передумовою для виникнення демократії. За цією логікою, коли країна досягає певного рівня економічного розвитку, суспільство стає більш обізнаним, освіченим і вимогливим. Це робить його більш схильним до демократичних інститутів та процесів. З цієї точки зору, економічний розвиток визначає появу демократії.

2. Модель «демократичної передумови»: Ця модель вважає, що демократія може стимулювати економічний розвиток. За цією логікою, демократичні інститути забезпечують стабільність, правовий порядок, захист власності і можливість для інновацій та підприємництва. Це в свою чергу сприяє економічному зростанню. З цієї точки зору, демократія є важливою передумовою для економічного розвитку» [3].

Обидві моделі мають своїх прихильників і критиків. Деякі дослідники вважають, що існує взаємозв'язок між економічним розвитком і демократією, але цей зв'язок може бути складним і залежати від конкретних історичних, культурних та соціальних умов кожної країни. Також важливо враховувати інші фактори, такі як геополітичне положення, культурні традиції, рівень освіти, соціальна структура і т. д. Отже, вирішення питання про те, що є первинним - демократія чи економічний розвиток, є складним завданням і може варіюватися залежно від контексту та конкретних умов кожної країни. Однак, важливо також враховувати, що економічний розвиток сам по собі не завжди призводить до демократії. Існують приклади авторитарних режимів, які змогли досягти значних економічних успіхів без переходу до демократії. Також, деякі фактори, такі як культурні та історичні особливості, можуть впливати на шлях країни до демократії незалежно від рівня економічного розвитку. Проаналізувавши важливі аспекти взаємозв'язку між економічними умовами, політичним устроєм держави та розподілом владних повноважень на прикладі фашизації держав у Європі під час економічної депресії у середині ХХ ст., приходимо до висновку, як економічні фактори можуть стати катализатором для політичних змін, що можуть призвести до аутократичного режиму. Україна, як і будь-яка інша країна, може зазнавати подібних викликів у разі глибоких економічних криз. Пропозиція перегляду Конституції для забезпечення ефективного економічного керівництва та збалансованого розподілу владних повноважень є розумною в умовах кризового або надзвичайного економічного стану. Однак, важливо забезпечити, щоб будь-які зміни в Конституції були здійснені за демократичними процедурами та враховували принципи правової держави та громадянських свобод [2]. Контроль уряду парламентом є ключовим механізмом, який дозволяє збалансувати владні повноваження та забезпечити відповідальність перед громадянами. Парламент має відігравати активну роль у контролі за діяльністю уряду, зокрема за його економічними рішеннями. Враховуючи важливість демократичних інститутів та принципу поділу влади, співпраця між урядом і парламентом є ключовим для ефективного управління державою, особливо в умовах економічних труднощів, супроводжених перехідним періодом [3]. Перехід від авторитарного до демократичного режиму може бути складним і часто супроводжується напругою між різними політичними силами, які прагнуть зберегти або отримати владу. Цей процес може бути ускладнений впливом колишніх правлячих еліт, які мають інтереси в збереженні свого впливу, і характером опозиційних сил, які можуть мати різні погляди на шлях до демократії. Зазначений нами фактор, відображає можливість проведення економічних реформ за допомогою аутократичних методів, також є важливим. Хоча економічні реформи можуть бути необхідними для економічного розвитку країни, вони також можуть стати об'єктом політичної боротьби і призвести до конфлікту між різними політичними силами. У результаті процес будівництва демократії може бути повільним і складним, але важливим є постійний рух вперед у напрямку демократичних цінностей і інститутів. В Україні перехідний період до демократії викликає багато проблем, які виникають на цьому шляху. Перехід до демократії - це складний і тривалий процес, який може включати в себе різноманітні виклики і перешкоди. Недостатня узгодженість між галузями державної влади, відсутність консенсусу серед еліт і їхньої політичної волі, а також проблеми з ефективністю економічної політики є типовими проблемами для багатьох країн у перехідний період. Це може бути спричинено різними чинниками, включаючи історичні, культурні, економічні та політичні фактори [2]. Суттєвим аспектом в перехідному періоді є побудова і зміцнення демократичних інституцій, розвиток громадянського суспільства, створення правової держави та підтримка прав людини. Також важливо забезпечити економічну стабільність та розвиток, що вимагає належної координації і співпраці між різними галузями держави. Щодо сприйняття реформ у суспільстві, важливо проводити відкритий діалог із громадськістю, залучати громадян до процесу прийняття рішень та забезпечити їхню участь у формуванні політики. Такий підхід допомагає збільшити рівень легітимності реформ і зменшити ризик конфліктів у суспільстві [1]. Нарешті, важливо також розвивати економіку, сприяючи створенню сприятливого інвестиційного клімату, підтримувати підприємництво та інновації, а також забезпечити соціальну

справедливість і зменшення економічних нерівностей. Ці процеси зазвичай є довгостроковими і потребують постійної уваги, зусиль та співпраці всіх зацікавлених сторін, але вони є важливими для побудови стабільного, процвітаючого і демократичного суспільства. В Україні існує відсутність узгодженості між законодавчою і виконавчою владами, а також відсутність стратегії ринкових перетворень ставлять під сумнів можливість незалежного розвитку країни у майбутньому. Це дійсно серйозні проблеми, які можуть гальмувати економічний та соціальний прогрес. «Створення чіткого механізму стримувань і противаг між гілками влади, а також невідхідне дотримання владними структурами Конституції України може сприяти поглибленню демократичних основ у керуванні державою і покращити ситуацію. Забезпечення влади принципами верховенства права та розвинення механізмів розв'язання конфліктів між гілками влади є ключовими аспектами в реалізації цього завдання» [2].

Висновки. Якщо влада буде ретельно дотримуватися Конституції та принципів демократії, це може позитивно вплинути на економічний розвиток країни. Стабільність і прозорість владних процесів створюють сприятливий клімат для інвестицій, підтримують ділову активність та сприяють розвитку підприємництва. Загалом, забезпечення рівноваги та узгодженості між гілками влади, а також дотримання законів і конституційних принципів є ключовими для стабільного і незалежного розвитку будь-якої країни, включаючи Україну.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т., Гурик М. І., Джугла Н. В. Локалізація політики в контексті сучасних наукових досліджень. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць. Вип. 167-168 (№12-1)
2. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
3. Гончарук-Чолач Т., Чигур Р. Ю., Джугла Н. В. Тенденції розвитку політичних партій на сучасному етапі. Науково-теоретичний альманах «Грані». Т. 24. № 12. 2022. С. 12-29
4. Reshaping the International Order. A Report to the Club of Rome [Tin bergen, Dolman van Ettinger (eds.)]. New-York: E. P. Dutton, 2022. 325 p.

ІНДИВІДУАЛІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДОСЛІДЖЕННЯ ЧОРНОГО ПІАРУ У ВИБОРЧИХ КАМПАНІЯХ

Актуальність теми дослідження. Індивідуалістичний підхід у політології зосереджується на ролі та впливі окремих осіб у політичних процесах і системах. Він аналізує явища, такі як ухвалення рішень, формування політичних ідей, конфлікти, а також взаємодію між людьми та політичними структурами через призму дій та впливу конкретних осіб. Цей підхід вивчає роль лідерів, політичних активістів, виборців та інших учасників політичного процесу у формуванні та зміні політичних систем. Він розглядає особисті характеристики, мотивації, цінності, інтереси та дії окремих людей як ключові елементи політичних динамік. Індивідуалістичний підхід дозволяє аналізувати політичне лідерство, масові рухи, поведінку виборців, політичну мотивацію та інші аспекти політичного життя, порівнюючи різні індивідуальні стратегії та реакції на політичні події та зміни.

Аналіз останніх досліджень. Багато дослідників займалися дослідженням політологічних проблем з позицій індивідуалістичного підходу. Серед них були такі вчені, Т. Гоббс, Д. Лок, М. Вебер та багато інших. Однак, робіт пов'язаних з дослідженням чорного піару у виборчих кампаніях з позицій індивідуалістичного підходу не існує, хоча в різних науковців зустрічаються окремі аспекти цієї проблеми.

Мета даної роботи полягає у аналізі теоретичних основ дослідження чорного піару з позицій індивідуалістичного підходу.

Виклад основного матеріалу. Ідеї Томаса Гоббса про індивідуалізм у політології базуються на його концепції «Левіафана», де він висуває тезу про те, що люди у природі рівні й прагнуть до своєї безпеки та виживання. Щоб запобігти хаосу, вони укладають соціальний контракт із державою, передаючи свої права в обмін на захист і порядок. Гоббс підкреслював, що індивідуальні дії і мотиви визначають суспільство і політику, а основними мотивами є страх і жадоба. Таким чином, держава має контролювати ці схильності для забезпечення стабільності і порядку. [1]. Отже, Гоббс вважається піонером індивідуалістичного підходу в політології, оскільки він підкреслює важливість індивідуальних дій і мотивів у формуванні політичних процесів і суспільства взагалі.

Індивідуалістичний погляд у політології був розроблений Джоном Локом (1632-1704), англійським філософом XVII ст., окрім Томаса Гоббса. Лок стверджував, що суспільство складається з окремих осіб, які мають свої права, свободи та інтереси. Він підкреслював важливість ролі кожного індивіда у формуванні суспільства та політичних процесів, акцентуючи увагу на поясненні політичних явищ та процесів через взаємодію та вплив індивідуальних дій та рішень акторів. Його праця «Два трактати про правління» (1689) стала класичним твором, що суттєво вплинув на розвиток індивідуалістичного підходу до політики та права [2].

У політології, індивідуалістичний підхід аналізується через раціональні вчинки, інтереси, та стратегії окремих осіб у політичному вирішенні питань. Не можна обговорювати цей підхід, не згадавши Макса Вебера (1864-1920), одного з провідних його авторів, який підкреслював роль особистості в політиці та суспільних процесах. Вебер вважав, що індивідуальні дії, мотиви, і характер впливають на формування політичних структур та систем. Його праці щодо впливу раціональних та ірраціональних мотивів індивідів на політичні процеси вважаються класичними в рамках індивідуалістичного підходу в політології.

Макс Вебер відомий своєю теорією соціальної діяльності та економіки, де він акцентує на важливості індивідуальних дій і мотивів у суспільстві. При аналізі чорного піару, індивідуалістичний підхід М. Вебера можна розглядати з різних позицій. По-перше, він сприймав суспільство як сукупність індивідуальних дій та взаємодій, що може бути застосовано до чорного піару, розглядаючи його як активність окремих осіб або груп, спрямовану на досягнення своїх цілей за допомогою негативних методів. По-друге, в контексті влади і контролю, М. Вебер відзначав концепцію «влади» як здатності змінювати поведінку інших. Це може застосовуватися до чорного піару як способу використання впливу та маніпуляції для досягнення своїх цілей через негативний вплив на громадську думку або репутацію особи або організації. З погляду цих аспектів можна стверджувати, що підхід Макса Вебера, орієнтований на індивідуалізм у соціальній діяльності, може бути застосований для аналізу чорного піару як стратегії індивідуального впливу та контролю в суспільстві. Проте важливо відзначити, що сам термін «чорний піар» не зустрічається в роботах Вебера, оскільки він виник пізніше. Проте ми спробуємо виявити певні концепції та ідеї, які можна розглядати у зв'язку з негативним піаром або індивідуальними методами впливу.

Наприклад, у своїй роботі «Покликання до політики» (1919) Вебер досліджує концепцію «професійної моралі» та значення особистої етики у сфері професійної діяльності. Він розглядає вплив індивідуалізму на міжособисті відносини та на професійну поведінку в суспільстві [3, с. 184]. У своїй праці «Протестанська етика і дух капіталізму» (1920) Вебер розглядає етику та відповідальність у сфері професійних груп, яка може бути пов'язана з піаром та методами впливу на громадську думку [4]. Проте важливо зазначити, що твори Вебера головним чином фокусуються на вивченні соціальних і політичних структур, а не на конкретних прийомах маніпулювання або піару. Тому будь-яке узагальнення щодо його поглядів на чорний піар може бути трохи суб'єктивним і ґрунтуватися на наших власних дослідженнях, основаних на аналізі його праць.

Аналізуючи негативну публічність з точки зору індивідуального підходу, неможливо не згадати ще одного провідного фахівця у цій області - Гарольда Лассвелла (1902-1978), видатного американського політолога і дослідника комунікацій, який активно вивчав вплив індивідуальних дій та поведінки на політичні процеси і системи. Його дослідження включали аналіз комунікації, психології політики та політичних процесів. Лассвелл стверджував, що розуміння поведінки окремих осіб є ключем до розуміння політичних явищ і динаміки. У своїх працях він звертав увагу на вплив масових медіа на суспільство і політику, а також на використання комунікаційних стратегій для досягнення політичних цілей.

Щодо індивідуалістичного підходу до аналізу аспектів негативної політичної реклами у Лассвелла, він розглядав цю проблематику у своїх дослідженнях з комунікації та політики, зокрема в таких своїх працях, як «The Structure and Function of Communication in Society» (1948), «Politics: Who Gets What, When, How» (1936), «Propaganda Technique in World War I» (1927) та інші. Відзначимо, що хоча він не використовував саме термін «чорний піар», оскільки він з'явився значно пізніше після його епохи, проте він активно досліджував феномен негативної політичної реклами та її вплив. Він писав: «Що випускається з преси ніби вибраною водою віддзеркалює величезний діапазон інтересів... Ідея відтінюється від інших форм комунікації, які висловлюють інтереси, аргументи та пропозиції, а також намагаються впливати на прийняття рішень» [5, с. 117].

Лассвелл наголошує на сильному впливі інформації на сприйняття та дії осіб. «Щоб вивчити політику, слід вивчити, що роблять люди, які беруть в ній участь... Інформація - це засіб влади. Контролюйте потік інформації, і ви контролюватимете мислення людей... Ефективна комунікація - це ключ до політичного впливу, це процес влаштування справ і влади. Це здійснюється через обмін символами, що визначаються для отримання згоди на управління цими справами і владою» [6, с. 94]. Слова Лассвелла відображають його розуміння важливості спілкування у політиці та суспільстві, а також підкреслюють сильний вплив інформації на свідомість та поведінку людей. Вони можуть служити для аналізу стратегій, використовуваних у політичному чорному PR. Харольд Лассвелл значно сприяв дослідженню політичного спілкування, включаючи аналіз інформації та теорії впливу. «Методи впливу на думку не обов'язково є публічними. Вони можуть бути прихованими або секретними. Страхові агітації відіграють важливу роль в політиці і науці» [7]. Це відображає важливі аспекти підходу Лассвелла до комунікації та впливу, які можна розглядати з точки зору піару, особливо в індивідуалістичному контексті.

Висновки. Дослідження використання індивідуалістичного підходу для вивчення інструментів чорного піару є дуже важливим, оскільки воно дозволяє розуміти, як конкретні особи чи групи використовують негативні техніки маніпуляції для досягнення своїх мет цілей. Дослідження може включати аналіз таких аспектів, як мотивація, стратегії, комунікаційні методи та вплив чорного піару на різні сфери, такі як суспільство, політика, бізнес тощо. Для цього дослідники можуть застосовувати різні методи, такі як кейс-стаді, інтерв'ю, спостереження та аналіз контенту, щоб дослідити конкретні випадки чорного піару та їх вплив на суспільство. Також вони можуть вивчати ефективність заходів протидії чорному піару та розробляти стратегії запобігання йому [8]. Індивідуалістичний підхід до аналізу чорного піару полягає у вивченні дій окремих осіб або груп, які використовують негативну піарову стратегію. Це включає дослідження їх мотивів, методів, інструментів і наслідків чорного піару для цих осіб або груп. Вивчення інструментарію, використовуваного в чорному піарі за індивідуалістичним підходом, може сприяти кращому розумінню цього явища і розробці стратегій протидії йому.

Список використаних джерел

1. Гоббс Томас. Левіафан, або Суть, будова і повноваження держави церковної та цивільної. Пер. Ростислава Димерця та ін. К.: Дух і Літера, 2000. 606 с.
2. Лок Джон. Два трактати про правління. Пер. Павла Содомори. К.: Наш Формат, 2020. 312 с.
3. Вебер М. Покликання до політики. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика. Пер. О. Погорілого. К.: Основи, 1998. 532 с.
4. Вебер М. Протестанська етика і дух капіталізму. Пер. з нім. О. Погорілого. К.: Основи, 1994. 273 с.
5. Lasswell Harold. The Structure and Function of Communication in Society. Mass Communications. Ed. by Wilbur Schramm. Second edition. Urbana, Chicago, London: University of Illinois Press, 1960. 695 p.
6. Lasswell Harold. The Structure and Function of Communication in Society. Mass Communications. Ed. by Wilbur Schramm. Second edition. Urbana, Chicago, London: University of Illinois Press, 1960. 695 p.
7. Lasswell Harold. Politics: Who Gets What, When, How. URL: <http://www.phrplus.org/Pubs/pp3>.
8. Ellul J. The Political Illusion (Jacques Ellul Legacy). Wipf and Stock, 2015. 298 p.

МОТИВАЦІЯ ТА СТИМУЛЮВАННЯ ЯК СКЛАДОВІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В ЗАКЛАДАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Актуальність теми дослідження. Перетворення системи охорони здоров'я, природний та неухильний розвиток взаємин між учасниками системи у напрямку лібералізації, виникнення внутрішнього ринку медичних послуг при ослабленні державного монополізму породжують необхідність пошуку нових та ефективних методів управління установами охорони здоров'я.

Аналіз останніх досліджень. Багато дослідників займалися теоретичними, методичними та практичними аспектами управління персоналом у закладах охорони здоров'я. Серед них були такі вчені, як Н. М. Бакуліна, А.Д. Барзилович, І. Н. Бондаренкота багато інших. Однак, незважаючи на зростаючий інтерес до управлінських питань у сфері охорони здоров'я, існують фактори, які знижують ефективність та якість управління персоналом.

Мета даної роботи полягає у аналізі теоретичних основ та пропозицій щодо поліпшення управління персоналом у сфері охорони здоров'я.

Об'єктом дослідження є процес управління персоналом.

Предметом дослідження є методи мотивації та стимулювання персоналу у сфері охорони здоров'я.

Виклад основного матеріалу. Сучасний менеджмент акцентує увагу на мотивації персоналу, оскільки через неї можна керувати продуктивністю та якістю праці, стимулювати інноваційну активність, зберігати кадри, зацікавлювати співробітників у своїй професійній діяльності та забезпечувати конкурентоспроможність медичної організації [5, с. 72].

Мотивація персоналу в медичних організаціях базується на різних теоріях. Деякі з них фокусуються на основних потребах людини (наприклад, теорії Маслоу, Мак-Клелланда, Герцберга), тоді як інші аналізують, як виникає певна поведінка (такі як теорії очікувань Врума, теорія справедливості Адамса, теорія мотивації Портера та Лоулера). Для медичних організацій найбільш відповідними здаються теорії Мак-Клелланда та Врума [2, с. 36-38]. Використовуючи стимули, спрямовані на підвищення рівня здоров'я пацієнтів, задоволення споживачів та розширення медичних послуг, можна мотивувати медичний персонал [5, с. 12]. Однак недостатня мотивація медичних працівників є серйозною проблемою для багатьох систем охорони здоров'я.

Мотивуючі фактори, які впливають на медичного працівника, можна класифікувати як особисті і організаційні. На особистому рівні такі фактори включають пристрасть до професії, альтруїзм, очікування від роботи та самооцінку. Щодо організаційного рівня, він включає нематеріальні та матеріальні стимули. До перших відносяться комфортні умови праці, можливість професійного та кар'єрного зростання, ефективна система комунікації на роботі, повага з боку керівництва, колег та пацієнтів, ефективний менеджмент, можливість вияву ініціативи та прийняття навантаження. До других відносяться адекватна заробітна плата, наявність системи преміювання та соціальний пакет. Негативно на задоволеність умовами праці впливають фізичний та психологічний стрес, брак людських і матеріальних ресурсів, втручання у приватне життя, погане забезпечення, неможливість виконання професійних стандартів, монотонність роботи, фізичне та психологічне виснаження [4, с. 876].

Професійне вигорання може стати серйозною проблемою, яка включає емоційне виснаження, деперсоналізацію (цинізм) і зниження професійних досягнень. Зазвичай це виникає внаслідок тривалої стресової ситуації, коли порушуються особисті цінності та умови праці. Дослідження показують, що медичні працівники є однією з основних груп ризику для професійного вигорання. Його поширеність серед лікарів складає 41,4%, а серед середнього та молодшого медичного персоналу – 19,4%. Причинами вигорання у медичних працівників є великий потік пацієнтів, велика відповідальність за рішення та страх помилок, велике навантаження, нестача підтримки з боку керівництва та колег, низька винагорода за працю, відсутність впливу на прийняття рішень, неоднозначні вимоги до роботи, ризик штрафних санкцій, монотонна діяльність, недостатній відпочинок та несприятливий психологічний клімат у колективі. Для запобігання професійному вигоранню, слід відстежувати психологічний стан працівників, створювати сприятливу атмосферу в колективі, сприяти професійному зростанню та особистісній самореалізації, проводити тренінги з управління стресом і протидії вигоранню. Лікувальні та реабілітаційні заходи для професійного вигорання повинні спрямовуватися на зниження робочого напруження, підвищення професійної мотивації та досягнення балансу між зусиллями та результатами.

Мотивація росту в професії ґрунтується на ідеях постійності, всебічності, контролю, стимулювання, планування та забезпечення критеріями [1]. На сьогодні велика увага приділяється плануванню та розвитку кар'єри в галузі охорони здоров'я. Для оцінки успішності кар'єри медичних працівників розроблено багатокритеріальний метод, який дозволяє вести контроль за цим процесом і коригувати його [3, с. 232-233]. Загалом, варто відзначити наявність різних теорій та багатьох факторів і технологій мотивації, які можна використовувати. Питання вибору найкращого підходу є індивідуальним. Однак, є загальний принцип, що допомагає зберігати ефективність системи мотивації в медичній сфері, і це

регулярний аналіз з урахуванням змінних зовнішніх та внутрішніх умов, а також дій конкурентів. Слід зауважити, що зараз розвиток медичної сфери відбувається дуже швидко, і з роками зростають вимоги до персоналу для досягнення високих результатів. Цю мету можна досягти за наступних умов: правильного відбору персоналу, залучення молодих фахівців, використання ефективних методів стимулювання персоналу. Керівник повинен розуміти, що кожен працівник є важливою інвестицією, і з часом вони збагачуються професійним досвідом та навичками.

На сучасному етапі реформування національної системи охорони здоров'я інновації у кадровому управлінні відіграють важливу роль. Ці зміни стосуються організації праці, зайнятості медичних працівників та вдосконалення форм оплати праці. Ефективні кадрові реформи в охороні здоров'я мають призвести до підвищення якості медичної допомоги. Гроші представляють собою універсальний засіб мотивації персоналу. Для уточнення стимулюючих виплат необхідно звернути увагу на сучасну систему мотивації Key Performance Indicators, KPI (ключові показники ефективності). Ця система широко використовується в іноземних та вітчизняних компаніях, але у галузі охорони здоров'я майже не застосовується, також вітчизняні дослідження ефективності KPI в медичних організаціях відсутні. Потрібно враховувати не лише фінансові аспекти медичної організації, а й нефінансові, щоб медичний заклад міг бути конкурентоспроможним та надавати якісну медичну допомогу. Для досягнення цих цілей необхідно впровадження системи KPI, яка впливає на кількісні та якісні зміни результатів у порівнянні зі стратегічними цілями [4].

Нематеріальні стимули, які включають у себе функцію мотивації, також сприяють утворенню єдності в колективі, встановленню спільної мети для працівників та підвищенню соціального визнання кожного з них у суспільстві. Серед відомих форм нематеріальної мотивації можна виділити проходження курсів для підвищення кваліфікації або отримання додаткових спеціалізацій за рахунок організації, стажування за кордоном, отримання сертифікатів на продукцію або послуги компанії, а також організацію корпоративних заходів, що спрямовані на відзначення святкових подій [5].

Висновки. Мотивація праці визначається як готовність працівника здійснювати та підтримувати зусилля для досягнення цілей організації. Це впливає на продуктивність, якість роботи, інновації, зацікавленість у професійній діяльності та конкурентоспроможність медичної установи. Стимулювання включає створення умов для зацікавленості у праці, об'єктивне оцінювання роботи, розвиток здібностей.

Список використаної літератури

1. Бакуліна Н. М. Формування комплексної програми мотивації з метою підвищення рівня управління персоналом. Маркетингові технології ПБС. 2022. С. 7–30
2. Барзилович А. Д. Реформування системи охорони здоров'я в Україні: стратегічні аспекти Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 2. С. 134-140.
3. Partnerships for health reforms: Primer for policy makers: Health worker motivation and health sector reform, 2023. URL: <http://www.phrplus.org/Pubs/pp3>.
4. Revised Report of the Ad Hoc Committee on Grading. Yale University. Updated 2024. URL: http://yalecollege.yale.edu/sites/default/files/2_Report%20from%20Ad%20Hoc%20Committee%20on%20Grading%5B2%5D.
5. Shein EH. Organizational culture and leadership. 3rd edition. Danver: Wiley, 2024. 437 p.

ВПЛИВ ЄС НА ФОРМУВАННЯ ЄДИНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ

Сьогодні, в рамках ЄС реалізується близько 500 програм і проєктів, спрямованих на всебічний розвиток інформаційного сектору, ефективність індустрії та впровадження високих технологій у всі сфери життєдіяльності країн-членів ЄС. Європейський Союз розвиває програми наукових досліджень у галузі інформаційних технологій у різних контекстах за стратегічними напрямками європейського розвитку на основі інтелектуального потенціалу та об'єднання інформаційних ресурсів. Інформаційні програми ЄС включають широкий спектр співробітництва європейських країн для розвитку передових інформаційних та комунікаційних технологій, стимулювання політики глобальних інновацій, адаптацію європейських ринків до нових соціально-економічних умов і подальший розвиток наукових інтерактивних досліджень. Розглянемо деякі програми, що сприяли формуванню інформаційного суспільства.

ESPRIT – стратегічна програма ЄС щодо наукових досліджень та розробок у сфері інформаційних технологій. Дана програма реалізовувалася у 1994-2000 р.р. Мета програми – розвиток базових інформаційних технологій для західноєвропейської промисловості та розробка міжнародних правових норм у галузі інформації та комунікації. [3, с.115]

PRINCE (Programme prioritaire d'information au citoyen europeen) – програма, створена за ініціативою Європейського Парламенту в 1995 р. Особливістю програми було те, що вперше ЄК отримала фінансові можливості для проведення інформаційних кампаній, щодо популяризації діяльності Євросоюзу. У рамках даної програми було заплановано і реалізовано різноманітні інформаційні кампанії.

Наступним великим проєктом став проєкт «e-Europe». У 2000 р. на конференції зацікавлених європейських міністерств була виголошена директива «eEurope 2002 Action Plan», що передбачала створення національних електронних урядів в країнах-кандидатах на вступ до ЄС до 2005 р.

На зміну «eEurope 2002» була запропонована програма «eEurope 2005» [2] Новий план дій передбачав головним чином:

- розширення підключення до мережі Інтернет за конкурентними цінами, забезпечення безпеки мереж;
- стимулювання використання інформаційних технологій державними та громадськими організаціями («eGovernment»);
- створення правової бази для електронних комунікацій та законів електронної комерції.

Напрацювання попередніх програм стало підґрунтям для формування «Стратегії i2010» з інформаційного суспільства та ЗМІ на 2005–2010 рр. Проєкт «Стратегія i2010» передбачав три основні мети:

- створення єдиного європейського інформаційного простору, необхідного для успішного функціонування відкритого і конкурентоспроможного внутрішнього ринку у сфері інформаційного суспільства і засобів масової інформації;
- зростання інновацій та інвестицій у дослідження в галузі інформаційних і комунікаційних технологій;
- інтегративне європейське інформаційне суспільство, що висуває на передній план кращу якість громадських послуг і життя.

«Стратегія i2010» є своєрідною ініціативою ЄК щодо збільшення економічного зростання за допомогою ІКТ. Для досягнення цих цілей передбачається широке коло заходів, наприклад регулювання, фінансування досліджень та експериментальних проєктів, рекламна діяльність і партнерські відносини з заінтересованими сторонами тощо

З початком другого десятиліття XXI ст. спостерігаємо новий етап розвитку інформаційного суспільства в Європейському Союзі. Проєкт «Стратегія «Europe 2020 Strategy» («Європа 2020: стратегія розумного, стійкого і всеосяжного зростання») виступає як нова політична стратегія розвитку ЄС до 2020 р. Представляючи Стратегія «Europe 2020», Ж.М.Баррозу зазначив: «Після кризи Європа має стати сильнішою, оскільки економічні реалії розвиваються швидше, ніж політичні, а зростаюча незалежність економіки вимагає більш рішучих та узгоджених дій на політичному рівні». [1, с.212] Дана стратегія орієнтована на підтримку зайнятості населення, підвищення продуктивності і соціальне згуртування в Європі. Європейський Союз нині є прикладом для розгляду процесів формування та реалізації багаторівневої інформаційної політики та взаємоузгодження цих рівнів між собою.

Однією з основних організаційних форм координації наукових досліджень і розробок технологій у країнах Євросоюзу є так звані «Рамкові програми» (РП). Країни ЄС створюють спільний фонд для реалізації, визначають пріоритетні напрямки розвитку науки і фінансують багатобічні міжнародні проєкти на конкурсній основі. У 8 рамкових програмах беруть участь три групи країн: країни-члени ЄС, країни асоційовані і неасоційовані члени. Країни з двох перших груп беруть участь у фінансуванні РП, однак асоційовані країни мають обмежені, порівняно з країнами-членами ЄС, права. Неасоційовані країни, у свою чергу, поділяються на дві підгрупи: індустріальні країни, вчені з яких не фінансуються Єврокомісією, і країни-партнери міжнародного співробітництва (ICPC – International Cooperation Partner Countries), вчені з яких фінансуються Єврокомісією.

Найбільшою Рамковою програмою ЄС стала програма «Горизонт 2020» із загальним бюджетом майже 80 мільярдів євро, що була розрахована на 2014 – 2020 р. У 2015 р. Україна стала асоційованим членом Рамкової програми Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт 2020». Дане членство надало українським учасникам рівноправний статус з їхніми європейськими партнерами, а також відкрило можливості впливу на формування змісту Програми. РП «Горизонт 2020» передбачала виконання таких завдань як:

- посилення ролі Європи в науці;

- розвиток інноваційності та конкурентоспроможності європейської промисловості й бізнесу;
- посилення допомоги у вирішенні соціальних проблем суспільства.

Українські установи та організації отримали 182 гранти на суму 31 830 000 євро в РП «Горизонт 2020». Загальна кількість учасників українських організацій – 256. Новим у підході ЄС до політики формування інформаційного суспільства є завдання створити єдиний інформаційний простір, заснований на широкому використанні інформаційних і комунікаційних технологій у сфері громадських послуг, малих і середніх підприємств та домашніх господарств.

Висновки. Завдяки постійному поглибленню підходів ЄС до розвитку інформаційного суспільства в його країнах-членах почали відбуватися не лише кількісні, а і якісні зміни, серед яких – поширення швидкісного зв'язку при підключенні декількох пристроїв, доступність традиційного контенту в цифровому форматі, інтерактивне програмне забезпечення. Цифрова конвергенція інформаційного суспільства та медіа-послуг, мереж і пристроїв почала перетворюватися на повсякденну реальність.

Список використаних джерел

1. Макаренко Є. А., Рижков М. М., Кучмій О. П., Фролова О. М. Міжнародна інформація: терміни і коментарі: навч. посіб. Вид. 2-ге, доповн. та переробл. Київ, 2021. С. 212.
2. Bruggemann M. Information policy and the public sphere: EU communications and the promises of dialogue and transparency. Javnost-The Public. Vol. 17. № 1. 2020. P. 5-22
3. Roshko S. Problems and prospects of the European integration of Ukrainian economy. Krakow, Polska, 2018. P. 113-118. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/22246>

МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Актуальність дослідження. Практика маркетингу розвивається в напрямку до свого об'єкта. Методи маркетингу більше не є маркетингові методи більше не зарезервовані лише для комерційних компаній. Їх з успіхом можуть застосовувати культурні та релігійні інституції, політичні партії та окремі люди. У наш час не залишилося більше заповідних сфер, де не можна було б застосовувати принципи маркетингу. Неможливо вважати політичний маркетинг просто галуззю, навіть не сферою застосування традиційних базових методів.

Згідно з найвідомішим у світі посібником з маркетингу (Marketing Management) серед десяти типів організацій, де може застосовуватися маркетинг, можна виділити шість, які перебувають у контракті з політичною сферою: події, люди, місця, організації, інформація та ідеї. Це дослідження є частиною більшого дослідження, темою якого є вплив бренду на поведінку виборців.

Об'єктом дослідження є глобальні комунікації.

Предметом дослідження виступають маркетингові комунікації як певні форми цільової аудиторії.

Зазначена проблема перебуває у центрі уваги багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців: Г. Алмонда, Г. Аппеля, Л. Брауна, С. Блека, Р. Колісніченка, К. Клюка, Н. Бутенка, Ю. Баличева, О. Романенка, С. Холленсена та інших. У їхніх працях розглядаються актуальні проблеми глобалістики та її вплив на діяльність людини, на соціально-економічні процеси у сучасній Україні, на процес «європеїзації» відповідно до вимог європейських норм і стандартів, що суттєво впливає на сутність, зміст, особливості маркетингових комунікацій. Разом із тим у межах цих досліджень є чимало невивчених і суперечливих питань, у тому числі пов'язаних із глобальними трансформаціями та «європеїзацією» сучасної України, на що вказують і самі дослідники.

З точки зору світових фахівців, інтегровані маркетингові комунікації включають в себе також глобальну маркетингову комунікацію, що означає передачу одним одним і того ж повідомлення, що стосується організації та її продуктів у глобальному розумінні.

Інтегрована маркетингова комунікація включає також поняття ефективності, найкращого використання засобів і каналів комунікації, а також синергію одночасного використання цих методів.

Тим не менш, інтегрована маркетингова комунікація не є і не означає завжди глобальну комунікацію не завжди означає глобальну комунікацію. Доказом цього є політика. Маємо приклад сходження нових лідерів [2].

Партія – це не підприємство, це демократична структура, яка дозволяє комунікувати думки, які не збігаються з її баченням, які не збігаються з баченням її керівництва. Є моменти, коли практика вимагає існування дисидента в рамках партії. Партія – це організація, де існує потужна внутрішня конкуренція за владу. У стратегії позиціонування через лідера є момент коли необхідно досягти поглинання сили. Якщо лідер має гарний імідж у сприйнятті виборців і лише час може його змінити (наприклад, після 12 років керівництва однією партією або після двох президентських крісел), необхідно досягти перенесення іміджу зі старого лідера на нового [8].

Тут треба говорити про глобальну комунікацію для однієї партії, де внутрішні штрихи заборонені. Ми маємо приклад Соціал-демократичної партії (СДП) з Румунії у 2004 році: СДП використовувала позицію через доктрину, особливо через лідерів. Протягом 1990 - 2000 років беззаперечним лідером партії був Іон Ілієску, а у 2000-2004 роках відбулася зміна лідера коли Адріану Нестасе довелося здійснити захоплення влади, що було реалізовано в значній мірі, але не повністю частково, але не в повному обсязі. У 2004 році Іон Ілієску міг отримати нове місце на посаді президента Румунії, але Конституція не дозволила, оскільки він вже використав максимальну кількість мандатів для того, щоб стати президентом Румунії. Незважаючи на те, що Ілієску вів передвиборчу кампанію з Адріаном Нестасе, кандидатом від СДП, він не зміг передати йому значну частину своєї популярності. Це одна з причин, чому СДП програла президентські вибори і таким чином почався занепад партії [3].

Бувають ситуації, коли імідж лідера не допомагає партії. Наприклад, коли він програв вибори з великою різницею або отримав надзвичайно слабкий результат порівняно з очікуваним. У такому випадку нова команда і особливо новий лідер повинні мати інше ставлення та комунікацію з лідером, який програв. Існують тактики, які використовуються для привернення уваги до партії, коли лідер розпочинає неправдиву атаку на керівництво, лише для того, щоб створити галас у засобах масової інформації [1].

За допомогою цієї техніки увагу можна привернути до себе і виграти розділ відомостей, показуючи, що в країні існує демократія.

Третім прикладом інтегрованих маркетингових комунікацій, але не глобальним, є внутрішні вибори в американських партіях за право бути представником партії на президентських виборах: найсвіжішим фактом є виборча кампанія в Сполучених Штатах Америки від 2008 року. У Демократичній партії Гіллари Клінтон змагалася з Бараком Обамою за інвеституру [7].

Між ними розгорнулася справжня боротьба за перемогу на внутрішніх партійних виборах і під час конкурсу. Неодноразово обидва кандидати мали різне бачення розвитку, зовнішньої політики та економіки Сполучених Штатів Америки [5].

Іншим можливим прикладом, коли глобальна комунікація не вказана, є ситуація, коли голова районної організації має суперечливу думку з національним лідером партії, який партії, беручи на себе захист у важливій для членів громади справі. У випадку, якщо йому вдається вирішити проблему у вигідний для виборців спосіб, особливо коли подія відбувається напередодні місцевих виборів, можна зробити наступний висновок: цей аспект може бути

тактикою передвиборчої кампанії або добре проведеною кампанією. Ця гіпотеза залишається актуальною, враховуючи той факт, що місцеві та національні місцеві та національні вибори не відбуваються одночасно [6].

Інтегровані маркетингові комунікації є більш важливими для більшого суб'єкта, політичної партії ніж для політика. Чим більше повідомлень доноситься передавачами, тим складнішою стає ситуація і потрібна інтегрована маркетингова комунікація. Для партії необхідно поєднувати рекламу, зв'язки з громадськістю, прямий маркетинг, інтернет-маркетинг, щоб отримати простішу, конвергентну, чітку, переконливу та однорідну комунікацію.

Список використаної літератури

1. Головкіна Н. В., Шутовський Д. О. Інтегровані маркетингові комунікації організації: головні переваги впровадження. Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. 2013. № 4. С. 116–123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkntud_2013_4_23
2. Колісниченко Р. М. Глобалістична свідомість в умовах диспропорцій глобального економічного розвитку. Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 109. С. 305–312. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2016_109_81
3. Колісниченко Р. М. Глобалістична свідомість людства: політологічний аналіз: монографія. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 422 с.
4. Копитова І. В., Федоренко В. О. Вплив глобалістичної свідомості на процес Європеїзації сучасної України. Інтелект XXI. 2019. № 2. С. 14–17.
5. Корінев В.Л., Зав'ялова М.В. Особливості стимулювання збуту продукції вітчизняних підприємств на ринку. Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. 2017. № 1. С. 32–39. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2017_1_6
6. Кузик О.В. Ефективність впливу маркетингових комунікацій на поведінку споживачів в Україні. Науковий вісник НЛТУ України. 2013. Вип. 23.12. С. 265–271. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2013_23
7. Романенко О. О. Інтегровані маркетингові комунікації: сутність, характеристика та особливості формування. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2013. № 1. С. 187–196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2013_1_19
8. Шіммельфеннінг Ф., Зедельмаєр У. Європеїзація Центральної та Східної Європи. Київ: Юніверс, 2010. 288 с.

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ІМІДЖ УКРАЇНИ В КРАЇНАХ ЄС

Вплив російсько-української війни на імідж України в країнах-членах ЄС є вагомим. На сьогодні багато рішень, які приймаються учасниками ЄС, мають прямий вплив на діяльність України, її обороноздатність, економіку, інвестиційну привабливість, туристичний потенціал.

Мета нашого дослідження полягає в аналізі впливу російсько-української війни на імідж України серед країн-членів ЄС.

Для розкриття даної мети ми ставимо наступні завдання:

- 1) розкрити зміст поняття «політичний імідж»;
- 2) проаналізувати ставлення країн-членів ЄС до України з початку незалежності до сьогодні;
- 3) провести аналіз впливу російсько-української війни на імідж України.

Виклад матеріалу. Імідж – навмисно сформований образ, стереотипний та емоційний образ, вироблений у суспільній свідомості [2]. Він має надзвичайну важливість для держави, адже допомагає позиціонувати державу на міжнародній арені.

С. Денисюк визначає, що «імідж держави - це національний образ, який існує в суспільній свідомості завдяки цілеспрямованому формуванню з метою забезпечення політичного, емоційного та психологічного впливу на громадську думку в країні та за кордоном» [3].

Г. Воллес вважав, що «імідж держави» та «імідж політичний» – тотожні поняття, які визначають образ держави, який сформувався в громадян та іноземців на основі політичної діяльності держави [1].

О. Семченко дає власне визначення поняття «імідж держави», розуміючи його як «сукупність реальних і штучно створених характеристик системи державних інститутів, політичних, правових, економічної систем, інформація про які направляється в інформаційно-комунікаційний простір з метою впливу на суспільну свідомість усередині держави й за її межами» [4].

Науковці схильні розділяти державний імідж на зовнішній та внутрішній.

Зовнішній – це оцінка певної країни на міжнародній арені зі сторони світової спільноти, інших суб'єктів міжнародних відносин.

Внутрішній – це набір ознак, які формують репутацію країни в її межах. Сюди ми можемо віднести: тип політичної системи, рівень свободи слова та демократії в державі, стан економіки, ставлення громадян до власної країни та ін.

Варто приділити увагу технологіям, методам, інструментам формування іміджу держави.

Насамперед імідж країни формується за допомогою інформації, яка отримана про неї через офіційні та неофіційні джерела, засоби масової інформації (ЗМ). Варто зазначити, що значна кількість інформації поширюється через мережу Інтернет та месенджери. Відзначимо, що кожна країна веде власну зовнішню інформаційну політику, яка допомагає формувати імідж країни.

Аналізуючи праці науковців, нами було визначено дії, які впливають на формування іміджу держави:

- участь держави у міжнародних організаціях, форумах, конференціях;
- участь в наукових програмах;
- співпраця з міжнародними, європейськими установами (наприклад з Європейським банком реконструкцій та розвитку);
- підтримка державою політичних партій, рухів, дій та ініціатив в інших країнах;
- участь держави у миротворчих місіях;
- гуманітарна допомога іншим країнам.

Протягом 1989-2013 рр. в історії нашої країни відбувалась значна кількість вагомих подій, які несуть іміджеву цінність. Серед них варто відзначити: розвиток НРУ, перепоховання дисидентів, «Живий ланцюг соборності», Декларація про державний суверенітет, референдум про проголошення незалежності, Будапештський меморандум, «Помаранчева революція». Зазначені події мали позитивний вплив на імідж України серед країн-членів ЄС, проте потенціал не було реалізовано, що призвело до зміни влади та курсу країни в 2010 році. Протягом цього періоду якісно розвивався спорт та культура нашої країни, тому ці аспекти суттєво покращили імідж України на фоні політичних промахів.

Скориставшись зміною влади в Україні, нестабільністю в країні, росія розпочала пряму агресію проти України. В кінці лютого 2014 року відбулась анексія півострову Крим. Ворог заволодів не лише територією, а й цінними туристичними, економічними ресурсами, об'єктами інфраструктури, кораблями тощо.

Російське вторгнення було сплановане та підкріплене пропагандистською інформаційною кампанією. Вона була успішна на території півострова, проте уряди держав різко засудили дії агресора на півострові та підтримали територіальну цілісність України. Частина держав пригрозили санкціями ворогу, в згодом їх ввели.

Ми можемо розділити реакції країн-членів ЄС на захоплення АР Крим на такі категорії:

1) Санкції: Європейський Союз ввів ряд економічних санкцій проти росії у зв'язку з анексією Криму та підтримкою повстанців у східних областях України. Ці санкції включали заборону на ввезення деяких товарів, обмеження доступу до фінансових ринків та заморожування майна деяких російських офіційних осіб та підприємств.

2) Дипломатичний тиск: країни-члени ЄС активно займалися дипломатичним тиском на росію, висловлюючи осуд і вимагаючи повернення анексованого Криму до складу України. Вони також підтримували український уряд у боротьбі з російською агресією в східних областях.

3) Підтримка України: країни-члени ЄС надавали політичну та гуманітарну підтримку Україні в цей важкий час. Вони також допомагали в укладанні угод про зближення та підписанні Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

4) Міжнародне осудження: осудження анексії Криму та окупації східних областей України також виражались міжнародними організаціями, такими як ООН, НАТО та інші.

Очевидно, що імідж України суттєво змінився після подій 2013-2014 років, коли було вибрано та зафіксовано чіткий курс на зближення з НАТО, ЄС та розвиток європейських цінностей.

Ключовим фактором росту іміджу України стало повномасштабне вторгнення у 2022 році. Зазначені події спричинили ріст солідарності та співчуття до нашої країни. Міжнародна спільнота, включаючи країни-члени ЄС та інші країни, виявили більшу солідарність та співчуття до України через вторгнення та подальшу війну, що реалізувалось у масштабній військовій, гуманітарній підтримці. Також люди нашої країни отримали визнання, повагу, увагу, захоплення, допомогу, підтримку. Відбулись також зміни в політичному іміджі, адже країна отримала співпрацю з новими партнерами у формуванні коаліції проти агресора.

Висновки. Російсько-українська війна суттєво привернула увагу ЗМІ. Громадяни різних країн ЄС почали пильно стежити за війною в Україні, а також допомагати вимушено переселеним особам та тим, хто залишився в Україні з метою її захисту. Природньо, що з плином часу увага до подій в нашій країні почала знижуватися. Тому керівництву країни необхідно розробити повноцінну стратегію щодо покращення іміджу України.

Вважаємо, що в теперішній складний час політичне керівництво недостатньо звертає увагу на імідж України через країн ЄС та інших партнерів. Такі дії негативно впливають на рівень підтримки нашої країни, зменшується економічна та військова допомога.

Список використаних джерел:

1. Картунов О. В. Інформаційне суспільство: аналіз політичних аспектів зарубіжних концепцій: монографія. Київ, 2012. 344 с.
2. Качинська Н. О. Іміджева політика України в контексті Євроінтеграції. *Державне управління: теорія та практика*. 2013. Вип. 2. С. 50-58.
3. Качинська Н. Політичний імідж держави: структурні та комунікаційні компоненти феномен: веб-сайт. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/1738/>
4. Семченко О. «М'яка сила» держави як потенціал іміджу України. *Інформаційне суспільство, політичний менеджмент*. 2012. № 4-5. С. 265–272.

ЛОБІЗМ У СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ: СВІТОВИЙ ТА УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

Актуальність теми дослідження. Питання прозорості прийняття політичних рішень стоїть на порядку денному у зв'язку з розвитком політичного процесу та демократизацією українського суспільства. В Україні на науковому рівні точаться гострі дискусії про природу лобізму як суспільно-політичного явища, а на політичному - про плюси і мінуси правового регулювання лобізму як виду професійної діяльності, зокрема рішення, які зачіпають інтереси широких верств населення, фінансово-промислових груп, неформальних об'єднань тощо. З цієї причини науковий інтерес до феномену політичного лобізму постійно зростає, зокрема, і його впливу на взаємовідносини між владою та громадянським суспільством.

Метою нашого дослідження визначення місця й ролі лобізму у сучасних політичних процесах через призму світового та українського досвіду.

Для цього спробуємо вирішити такі **завдання**:

- здійснити аналіз теорії лобізму у політичній науці; охарактеризувати сутність політичного лобізму;
- виокремити форми та види лобістської діяльності;

Виклад матеріалу. Протягом тривалого часу відбувається еволюція доктрини лобізму. На нашу думку, не існує загальноприйнятого визначення лобізму. Франк Р. Баумгартнер і Бет Л. Ліч зазначили: «Слово лобіювання нечасто двічі використовувався тими, хто вивчає цю тему [9]».

Нечволод Л. визначає: «Лобізм як «структурована та організована дія» розуміється як навмисна, спланована, методична або скоординована стратегія, яку проводять лобісти, щоб вплинути на політику та просувати свою політичну позицію, зазвичай підтримується інфраструктурним або організаційним апаратом [7]».

Важливо відзначити, що основна увага зосереджена на тому, що є лобістською діяльністю, а не визначенням того, хто є лобістом. Не існує загальноприйнятого визначення лобіста. Дослідник Олсон М. стверджує: «Лобіст – той, хто намагається вплинути на законодавчі дії [13]». Трумен Д. визначає лобістів як «індивіда або групи, кожна з яких має різні та специфічні інтереси, які прагнуть впливати на рішення на політичному рівні [14]».

На думку Колісніченко А.: «Термін «лобіст» розуміється як будь-яка фізична або юридична особа, яка займається лобіюванням прийняття публічних рішень. Це визначення охоплює лобістську діяльність як приватну, державну, так і колективну здійснюється як за винагороду так і без неї, як зазначено у міжнародних стандартах регулювання лобізму [4, с. 54]».

У США наука про лобіювання переважно вивчала сам процес адвокації, тобто стратегії, тактики та вплив групи інтересів, яка захищає свої інтереси у процесі формування політики. Вейлер висвітлює внесок у теорію груп (Бентлі, Трумен, Мілбраз), тактика лобізму (Шторльцман, Тірні, Баумгартнер і Ліч), цілі лобізму (Бауер, Остін-Сміт і Райт, Хойнаккі та Кімбол), лобістські коаліції (Х'юла, Вітфорд), і вплив (Сміз, Хербер, Таубер) [12].

Можна зробити висновок, вказує Яков'юк І.В., що доктрина лобізму має два чітких витоки. У США, оцінюють, як групи інтересів і тиску впливають на законодавчу владу та загалом на арену формування політики. В Європі – в межах ЄС, процес інтеграції вплинув на дослідників щодо спостереження та інтерпретації лобіювання інституцій ЄС, приділяючи особливу увагу до зміни ролі цих суб'єктів. Ці події відображають відмінності між двома політичними культурами та той факт, що США є федеративною державою, тоді як ЄС є регіональною інтеграцією країн з найдавнішими традиціями існуючих національних держав [9].

У будь-якому випадку залишається відкритим питання про те, коли, в яких умовах і чому лобісти корисні для демократії. Їх слід прийняти як неминучу частину політичної системи, а також слід докласти зусиль, щоб запобігти зловживанню ними щодо порушення закону, ігнорування кодексу поведінки та діяльності проти суспільних інтересів.

Форма лобістської діяльності - метод просування лобізму в політиці. До основних моделей лобістської діяльності належать *внутрішній та зовнішній лобізм*. Вибір конкретної стратегії, на думку Ф. Вейлера, залежить від інституційного середовища: «У США однією з основних форм *внутрішнього лобізму* є фінансування виборчої кампанії політичного діяча, оскільки більшість посад там є виборними. В органах влади Євросоюзу практично всі посади призначені, тому фінансування кампаній політики не потребують, проте лобізм там здійснюється завдяки обміну інформацією: загальноєвропейські органи, які потребують експертної інформації чи оцінки, залучають до собі велика кількість лобістів [12]».

Внутрішній лобізм, на думку дослідників Недюхи М. та Федоріна М. займається «приватизацією» конфлікту, обмеженням його масштабів. За цієї форми лобізму просування інтересів клієнтів відбувається за рахунок використання мережі особистих контактів серед представників політичного «Олімпу». Лобіст повинен чудово володіти теорією, як досягти бажаного результату, «know how» [6].

Ворчакова І. вказує: «Внутрішній лобізм полягає у безпосередній взаємодії з політиками та особами, які приймають рішення, у вигляді особистих каналів зв'язку: це можуть бути зустрічі віч-на-віч», телефонні переговори, обмін кореспонденцією, а також участь лобістів у експертних спільнотах. Кожна з цих тактик може бути найбільш ефективною в різних випадках, однак те спільне, що їх поєднує – це звернення безпосередньо

через канали зв'язку, використовувані широким загалом. Ця форма просування інтересів здійснюється «за лаштунками», поза полем широкої аудиторії [2, с.106].»

Деякі дослідники вважають, що застосування «зовнішнього» лобізму є крайнім засобом чи зброєю слабких, що пояснює, чому групи громадян частіше покладаються на зовнішні стратегії, у той час як ділові інтереси зазвичай віддають перевагу внутрішньому лобізму. Стає очевидним, що в той час, як одні проблеми можуть бути вирішені через зовнішній лобізм – із приверненням уваги широкого загалу, інші вимагають використання моделей внутрішнього лобізму. У зв'язку з цим для розуміння, чи буде окремо взята кампанія з просування інтересів організації успішною, потрібно враховувати політичний контекст, в якому вона проводиться і вже, тому вибирати певний метод лобіювання чи поєднання методів [10].

Також виділяють два різні підходи до здійснення лобістської діяльності: реактивний та проактивний. У США лобісти діють проактивно, форсовано чинячи тиск на владу, створюючи тактичні коаліції та спілки, використовуючи методи закулісного тиску. Проактивний лобізм відрізняється своєю ефективністю: представники влади прислухаються до думки бізнес-спільнот [11].

Кравченко С. та Кучерявий В. пропонують розділити технології та моделі лобізму на кілька умовних блоків, визначаючи їх як проактивний блок, інформаційний, а також блок латентної роботи. Сукупність технологій та інструментів першого блоку включає у собі активні громадські дії (активне співробітництво з громадськими рухами, спілками та асоціаціями на федеральному і регіональному рівні; організація публічних кампаній - мітингів, демонстрацій, протестних рухів тощо; участь у публічних дискусіях щодо злободенних питань, у тому числі у ЗМІ; участь у судових засіданнях) [3].

Внутрішнім лобізмом безпосередньо є блок латентної роботи. Тут використовуються такі технології, як: провадження лобістів – «агентів впливу» - в апарат профільних відомств (наприклад, за рахунок входження до спостережних та експертних порад); укладання відносин партнерства з посадовими особами та представниками бюрократії; пропозиція - за рахунок впровадження лобістів у структуру конкуруючих суб'єктів - свідомо неефективних, але зовні перспективних стратегій поведінки [8]. Биковець В. пропонує виділяти такі доступні для бізнесу техніки внутрішнього лобіювання: «Розробка проектів та організація їх обговорення; професійне консультування, проведення експертиз; збір та надання необхідних даних; участь у роботі органів державної влади, органах місцевого самоврядування, утворених ними структур; робота в консультативних (дорадчих органах), робочих групах з вироблення рішень; участь у слуханнях та засіданнях парламенту; допомога у створенні громадських заходів [1, с. 46].

Висновки. У ХХ ст. лобізм набуває нових рис і набуває широкого поширення у багатьох країнах світу. У демократичних державах, що функціонують на основі розвиненої ринкової економіки, він легалізується, оформляється у самостійну недержавну структуру функціонального представництва специфічних групових інтересів у системі державної влади.

Список використаних джерел:

1. Биковець В. Лобізм у системі представництва інтересів. Політичний менеджмент. №5. 2006. С.44-52.
2. Ворчакова І.Є. Лобізм в політиці: сутність явища та способи реалізації. European political and law discourse. №1(5).2018.С.105-110.
3. Кравченко С.О., Кучерявий В.М. Аналіз сутності цивілізованого лобізму як форми взаємовідносин влади та суспільства. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. 2019. №3 (69). С.93-99.
4. Колісниченко А.І. Лобізм у політичному процесі. Наукові праці. Політологія. 2016. №272. С.54-57.
5. Яковюк І.В. Лобізм в Європейському союзі: загальнотеоретичний аналіз. URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/27995>
6. Недюха М., Федорін М. Лобізм як соціально-політичний феномен: сутність і засоби впливу. Віче. 2010. №3. URL: <https://veche.kiev.ua/journal/1857/>
7. Нечволод Л.І. Сучасний словник іншомовних слів. Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2008. 768 с.
8. Пашкова К.І. Лобізм в ЄС: Генеза та перспективи правового регулювання. Юридичний науковий електронний журнал. 2020. №9. С.365-368.
9. Яковюк І.В. Лобізм в Європейському союзі: загальнотеоретичний аналіз. URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/27995>
10. Boris Cizelj, Fazi Mehmet Gökgöz. The legitimacy of lobbying
11. legal regulation of lobbying activities in the context of public decision making URL: <https://rm.coe.int/legal-regulation-of-lobbying-activities/168073ed69>
12. Lobbying in the 21st Century transparency, integrity and access
13. report and roadmap on internal reform and capacity-building for the verkhovna rada of Ukraine. URL: <https://www.europarl.europa.eu/resources/library/media/20160229RES16408/20160229RES16408.pdf>
14. Florian Weiler, Matthias Brändli. Inside vs. Outside Lobbying: How the Institutional Framework Shapes the Lobbying Behavior of Interest Groups/ Weiler – URL: <https://ejpr.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1475-6765.12106>
15. Olson M. The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups, Second Printing with a New Preface and Appendix. Harvard University Press, 1971. 186 p
16. Truman D. B. The Governmental Process: Political Interests and Public Opinion. Westport, Conn. : Greenwood Press, 1981. 544 p.

ПРИРОДА ПОПУЛІЗМУ, ВІДМІТНІ ОЗНАКИ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Актуальність теми дослідження. Подібно до того, як наприкінці минулого століття процеси глобальних демократичних перетворень перетворилися на одну з головних тем дискурсу про тенденції світового політичного розвитку, з початком нинішнього століття на перший план у цьому дискурсі все помітніше виходить феномен зростаючої хвилі популізму. Тема популізму стає все більш помітною та важливою в сучасній політиці, хоча політичній теорії важко впоратися з ним. Популізм не новий. Він виник разом із процесом демократизації в ХІХ ст., і відтоді його символи та форми віддзеркалюють режим демократії, яким він кинув виклик. Те, що сьогодні є новим, є інтенсивність і одночасність її прояву майже в усіх країнах, де панує конституційна демократія.

Метою нашого дослідження є характеристика сутнісних рис популізму та його вплив на природу сучасної демократії.

Для цього спробуємо вирішити такі **завдання**:

- здійснити огляд теоретичних підходів до трактування поняття «популізм»;
- окреслити перспективи розвитку популістських ідей та течій в сучасному політичному процесі.

Виклад матеріалу. До кінця ХХ ст. інтерес до популізму був найсильнішим серед тих, хто бачив у ньому проблему/ У ХХІ столітті вчені вважають його це не лише симптом занепаду представницьких інституцій, але й як можливість для омолодження демократії.

Популізм є двозначним терміном, який уникає різних і беззаперечних визначень, оскільки він, як зазначав дослідник Муф: «є не ідеологія чи політичний режим і не може бути віднесена до конкретного програмного змісту» [6], а скоріше є формою колективних дій, спрямованих на захоплення влади.

Популізм не є самостійним режимом. Його стиль і тенор є похідними від демократії: різновид демократії, що ґрунтується на представництві та конституції; який використовує вибори разом із, прямими формами всенародного голосування, такими як референдум і плебісцит; і чий політична арена складається з об'єднань, заснованих на партійних принципах, а не лише на окремих акторах.

Згідно з термінологією Шумахера, популізм використовує механізми «негативної політики» або «контрдемократії», як гарантії конституційної демократії» [8]. Популістська демократія кидає виклик партійній демократії, і коли вона досягає успіху, використовуючи надмірні засоби, які пропонує демократія, вона сприяє постійній мобілізації людей на підтримку свого лідера в уряді, і, якщо це можливо переписує конституцію.

Популізм – це назва глобального явища, нестабільність визначення якого є загальновідомою. Це чинить опір узагальненню і змушує вчених- компаративістів шукати пояснення природи популізму політичною культурою суспільства, в якому воно виникає. У деяких країнах популістське уявлення набуває релігійних рис, тоді як в інших більш світського та націоналістичного; в одних він використовує мову республіканського патріотизму, в той час як в інших мову корінного населення,

На ранніх етапах вивчення популізму вчені ототожнювали його з реакцією проти процесів модернізації (у недемократичних і постколоніальних суспільствах) і складну трансформацію представницького уряду в демократичних суспільствах .

Термін популізм виник в другій половині ХІХ ст., спочатку як (народництво), а потім у Сполучених Штатах (Народна партія), описуючи, відповідно, інтелектуальне бачення та етичний політичний рух, який ідеалізував аграрне суспільство та окремих осіб, які виступали проти індустріалізації та корпоративного капіталізму.

Як у Сполучених Штатах, та і в Латинській Америці популізм виник в епоху соціально-економічної модернізації, але подібно до фашизму в католицьких країнах Європи, він проклав шлях до сучасності, використовуючи гасла про надання переваг повноваженням народу, пригнічуючи політичне інакомислення, приборкуючи ліберальну ідеологію, водночас реалізуючи політику соціального забезпечення та захисту традиційної етики.

У Західній Європі популізм з'явився на початку ХХ століття, поряд з колоніальним експансіонізмом, милітаризацією суспільства, що збігається з Першою світовою війною та зростанням етнічного націоналізму, який у відповідь на економічну депресію знищив існуючі ідеологічні розбіжності. Це була відповідь популізму на кризу представницьких урядів, що зрештою призвело до підтримки фашистських режимів. Відтоді, як політична форма, розташована між конституційним правлінням і диктаторством, він демонструє сімейну подібність до протилежних політичних систем, таких як демократія та фашизм.

Сьогодні популізм зростає як у недемократичних, так і в повністю демократичних суспільствах. Як загальну тенденцію, яку слід взяти з цих різних контекстів, ми можемо сказати, що популізм кидає виклик представницькому уряду зсередини, зрештою виходить за межі засудження та хоче суттєво змінити демократію на новий політичний режим. Однак, на відміну від фашизму, популізм не призупиняє проведення вільних і

конкурентних виборів і не відмовляє їм у легітимній ролі. Насправді, виборча легітимність є ключовим визначальним виміром популістських режимів.

Теорії популізму, якими ми сьогодні володіємо, мають два основні напрями: досягнення мінімальної теорії та розробка максимальної теорії. Перший спрямований на вдосконалення інструментів інтерпретації які дають нам змогу розпізнати феномен, коли ми його бачимо – вилучення деяких мінімальних умов із різних випадків популізму для аналітичних цілей.

До мінімалістичної теорії ми включаємо всі ті інтерпретації популізму, які аналізують його ідеологічні штампи, стиль політики по відношенню до національної культури, і стратегії, розроблені лідерами для досягнення влади. Мета цих зусиль полягає в тому, щоб уникнути нормативних суджень, щоб досягти неупередженого розуміння та бути максимально інклюзивним для всіх типів популізму. Найбільший внесок у визначення ідеологічної рамки всередині цього ненормативного мінімалізму зробив Мудде. Він стверджував, що популізм виглядає як «тонкоцентрична ідеологія, яка вважає суспільство остаточно розділеним на дві однорідні та антагоністичні групи... і яка стверджує, що політика має бути вираженням загальної волі народу» [7].

Популізм схильється найбільше до маніпулювання масами з боку еліт; рекламуючи свій прихід до влади як удар по корупції правлячої меншості, що передбачувано може закінчитися зростанням її масштабів, тому що, прийшовши до влади, популістський режим починає роздавати послуги та використовувати державні ресурси для захисту своєї коаліції/більшості.

Популізм у владі є формою «делегованої демократії». Цей стратегічний підхід є переконливим, тому що популізм пов'язують безпосередньо з трансформацією демократії. Він оцінює успіх стратегії за результатами, які вона створює, але не розпоряджається нормативними критеріями, які оцінюють його вплив на демократичні установи і процедури. Крім того, оскільки успіх на виборах є невід'ємною частиною демократії, і всі партії прагнуть до більшості, яка є великою та довготривалою, все ще неясно що робить популізм таким відмінним від представницької демократії та, крім того, ризикованим для неї.

Відвертий зв'язок популізму з демократією є рушієм максимальної теорії популізму, яка пропонує не лише концепцію, але й практичний шаблон для створення популізму. Ця теорія пропонує дискурсивну, конструктивістську концепцію. Це збігається з ідеологічною концепцією щодо риторичного моменту, який наголошує, але не розглядає популізм як схему морального дуалізму між народом і елітою, і це перетворює саму політику в дуалізм друг/ворог, здатний гегемонізувати консенсус. Лаклау, засновник цієї теорії, стверджує, «що популізм створює сама суть публічної політики та демократії, тому що це процес, за допомогою якого спільнота громадян вільно і публічно ралізує себе як колективний суб'єкт (народ), який протистойть іншому колективу і виступає проти існуючої гегемонії з метою захоплення влади» [5]. «...Популізм - це демократія в найкращому вигляді, тому що воля народу формується через пряму мобілізацію та згоду народу. Це також політика в найкращому вигляді, тому що вона лише наймає дискурсивні засоби та мистецтво переконання» [5].

Аналіз популізму має передбачати демократичну концепцію політичного простору та процесу, яка дозволяє нам не лише зрозуміти, формування популістського суб'єкта, а також оцінити рівень його сумісності з нормативними основами, які забезпечують легітимне функціонування демократичних процедур та інститутів через для всіх громадян однаково.

Висновки. Розвиток популістських тенденцій загрожує програшем, виходячи із суперечливої природи популізму, що відбиває протиріччя масової свідомості. Причому ці втрати тим серйозніші, чим слабші демократичні традиції суспільства. Позитивний момент полягає в тому, що суспільно-політичний досвід народу, участь у виборних кампаніях є найкращою школою демократії, яка виховує у виборця почуття соціальної відповідальності за результати виборів.

Список використаних джерел:

1. Новакова О. В., Тренд популізму у сучасному політичному процесі // *Вісник Дніпропетровського університету*. 2017. № 1. С. 137-145
2. Щербак С. І. Популізм з погляду політичної філософії // *Філософська думка*. 2020. № 3. С. 61–78.
3. Abts K., Rummens S. Populism versus Democracy // *Political Studies*. 2007. Vol. 55. No. 2. P. 405-424.
4. Democracy on the Edge. Populism and Protest. 2015., London: The Economist Intelligence Unit. 58 p. European Populism in the Shadow of the Great Recession. Ed. by H. Kriesi, T. Pappas. Colchester: ECPR Press. 2015. 394 p.
5. Laclau E. Populism: What's in a Name? Populism and the Mirror of Democracy / ed. by F. Panizza. London and New York: Verso. 2005. P. 32–49.
6. Mouffe Ch. The «End of Politics» and the Challenge of Right-Wing Populism. Populism and the Mirror of Democracy. Ed. by F. Panizza. London, New York: Verso. 2005. P. 50-72.
7. Mudde C. Fighting the System? Populist Radical Right Parties and Party System Change. Party Politics. 2014. Vol. 20. No. 2. P. 217-226. URL: <https://doi.org/10.1177/1354068813519968>
8. Schumacher G., van Kersbergen K. Do Mainstream Parties Adopt to the Welfare Chauvinism of Populist Parties? Party Politics. 2016. Vol. 22. No. 3. P. 300-312. URL: <https://doi.org/10.1177/1354068814549345>

ПЛАТФОРМА 2. ФІЛОСОФІЯ В ХРОНОТОПІ КЛАСИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

*Тетяна Гончарук-Чолач,
доктор філософських наук,
завідувачка кафедри політології та філософії ЗУНУ
Богдан Дутка,
студент групи ФФ-11*

СПІВВІДНОШЕННЯ ФІЛОСОФІЇ І МІТОЛОГІЇ

Актуальність дослідження. У сучасному світі, де розвиток технологій та глобалізація ведуть до швидких змін у різних сферах життя, виникає необхідність переосмислення культурних основ та взаємодії філософських та мітологічних підходів. Розуміння співвідношення філософії і мітології може пролити світло на формування системи цінностей, світогляду суспільства та його культурної ідентичності.

Метою дослідження є розкриття і вивчення взаємодії між філософією та мітологією, виявлення їхнього впливу на формування культурних цінностей та основ суспільного устрою.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- вивчення впливу мітологічних уявлень на філософські концепції;
- розкриття ролі мітів у формуванні світогляду та розумінні людиною свого існування;
- розкриття значення символів, які часто переходять із мітології до філософії.

Об'єктом дослідження є взаємодія філософії і мітології в культурному та історичному вимірах.

Предметом дослідження є концептуальні засади та ідеї, які втілюються в філософії та мітології, а також їхні взаємозв'язки та вплив на розвиток культури та світогляду.

Виклад основного матеріалу. Аналіз філософських концепцій: Проведений аналіз філософських концепцій дозволяє визначити основні принципи і ідеї, які лежать в основі філософського мислення. Особлива увага приділяється виявленню тих аспектів, які перетинаються з мітологічними уявленнями та впливають на їхнє формування. Вивчення мітологічних образів: Детальний аналіз мітологічних образів розкриває їхню символіку та сенсове наповнення. Виявлення аналогій між мітологічними образами та філософськими концепціями розкриває загальні тенденції в мисленні і сприяє утворенню комплексного підходу до розуміння світу. Взаємодія в історичному контексті: Дослідження історичного розвитку філософії та мітології в різних культурах дозволяє виявити періоди активної взаємодії, взаємовпливу та вплив одного на одного. Це допомагає зрозуміти еволюцію їхнього співвідношення та визначити чинники, що впливають на цю взаємодію. Формування культурних цінностей: Встановлення впливу філософських та мітологічних концепцій на формування культурних цінностей є ключовим аспектом дослідження. Аналіз взаємодії цих двох сфер в культурному контексті розкриває, як ці ідеї вбираються суспільством і впливають на його розвиток. Визначення впливу на світогляд: Дослідження співвідношення філософії і мітології допомагає визначити, як ці дві сфери формують світогляд індивіда та суспільства в цілому. Виявлення основних засад, які впливають на погляд людей на світ, моральні норми та цінності. Кроскультурні аспекти: Порівняння філософських та мітологічних концепцій в різних культурах допомагає визначити спільні риси та унікальні особливості. Це дозволяє уникнути етноцентризму та виявити загальні тенденції розвитку людського мислення. Сучасні виклики та перспективи: Аналіз співвідношення філософії і мітології у контексті сучасних викликів дозволяє визначити, наскільки ці концепції залишаються актуальними в умовах сучасного світу та як вони можуть впливати на розв'язання сучасних проблем. Вплив на творчість і мистецтво: Дослідження взаємодії філософії і мітології в контексті творчості та мистецтва розкриває, як ці концепції відображаються в літературі, живопису, музиці, театрі та інших формах виразності. Аналіз творчих робіт допомагає зрозуміти, як мітологія та філософія стають джерелом натхнення для художників та творців. Соціокультурний вимір: Вивчення соціокультурного виміру співвідношення філософії і мітології виявляє їхню роль у формуванні колективної свідомості та соціальних цінностей. Аналіз реакції суспільства на філософські та мітологічні концепції дозволяє визначити їхню актуальність та важливість у даному соціокультурному контексті. Практична значущість: Визначення практичної значущості вивчення співвідношення філософії і мітології допомагає виявити можливість використання цих знань у практиці, такій як освіта, культурна політика, міжкультурне спілкування та вирішення соціальних проблем. Вплив на етичні стандарти: Аналіз взаємодії філософії і мітології сприяє розумінню їхнього впливу на формування етичних стандартів у різних епохах та культурах. Виявлення етичних принципів, закладених у філософських та мітологічних системах, сприяє розвитку більш глибокого розуміння етики сучасного суспільства. Адаптація до сучасних технологій: Розгляд адаптації філософських та мітологічних концепцій до вимог і можливостей сучасних технологій дозволяє зрозуміти, як ці аспекти можуть впливати на формування нових цінностей та поглядів в епоху інформаційних технологій.

Висновки. Дослідження співвідношення філософії і мітології виявилось надзвичайно важливим і плідним напрямком аналізу, спрямованим на розкриття глибинних взаємозв'язків між цими двома сферами людського знання. Аналізуючи філософські концепції та мітологічні образи, ми виявили, що ці два аспекти не тільки переплітаються, але і взаємодіють, впливаючи на культурні цінності, моральні уявлення та формування світогляду суспільства.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ МАРКА АВРЕЛІЯ

Актуальність дослідження. Своєрідна філософія Марка Аврелія, стоїка, філософа на троні, була цікава для багатьох поколінь. Адже поєднувати вірність філософії і бути великим римським імператором, який з 18 років правління 14 провів у військових походах надзвичайно важко. Його погляди були відтворені з нотаток у книгу «Наодинці з собою». Це розмова до себе – рефлексії філософа-стоїка, який зміг перемогти в собі кесаря. Він намагався бути витривалим у численних військових кампаніях і спокійно, як справжній стоїк, тримати удари долі. Його думки про самовдосконалення, етику, корисність і шкоду, вміння володіти собою є досить неординарні. Саме це зумовило актуальність цієї роботи.

Метою дослідження є встановлення основних положень, якими керувався Марк Аврелій, щоб бути сильним і могутнім імператором і в той час мати глибокі думки, щодо життя і філософії в цілому. Мета – у контексті філософсько-етичних ідей Марка Аврелія, дослідити його концепцію розумної душі, розглянути співвідношення таких її складових, як розум і почуття, виявити роль розумної душі в житті особистості, її ставленні до природи і суспільства, формуванні норм загальнолюдської етики.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- аналіз основних тем, ідей та філософських принципів, висловлених у творі «Наодинці з собою»;
- розуміння соціокультурного та історичного контексту часу, в якому жив Марк Аврелій, і визначення, як ці обставини вплинули на його філософські погляди;
- розгляд етичних принципів, які впливають з філософії Марка Аврелія, і їх застосування в контексті сучасного світу.

Об'єктом дослідження є філософські погляди Марка Аврелія.

Предметом дослідження є система філософських уявлень, ідей та концепцій, які були висловлені та розвинуті Марком Аврелієм, римським імператором та філософом, в його творі «Наодинці з собою», який відображає його внутрішні роздуми та філософські уявлення.

Виклад основного матеріалу. Філософія стоїцизму успадкувала погляд Платона про існування світової душі й ідеальну сутність буття: людська душа є складовою розумної душі. Людський розум – частина світового розуму. Завдяки розуму людська душа здатна розуміти дійсність і саму себе. Звернімося до роздумів Марка Аврелія, імператора Риму: «Властивості розумної душі: вона споглядає саму себе, аналізує себе, робить себе такою, якою бажає, сама користується своїми плодами, досягає необхідної мети на кожному етапі життя. Розумна душа проникає в нескінченну вічність, досягає періодичні відродження Цілого і розуміє, й усвідомлює, що наші нащадки не побачать нічого нового, як і наші предки не бачили нічого, крім того, що бачимо ми» [1, с. 100]. Людська душа трактується Марком Аврелієм як синонім свідомості людини. Душа містить: розум і серце, логічне і чуттєве, мислення й емоції, раціональне й ірраціональне. Але написані вище складові душі, на думку філософа, не рівнозначні. Ось як мислитель характеризує рефлексію: «Усе, що називається чуттями, нестійке, мінливе самі ж чуття незрозумілі та оманливі» [1, с. 41]. Визначаючи в людській душі дві складові – чуття і розум, філософ надає перевагу розуму і таким чином позиціює себе як послідовний раціоналіст. Тому людська душа, на його бачення, у сутнісному вимірі – це розумна духовна реальність. Розум як складова душі, очевидно, має пріоритет над чуттями. «Це, – зазначає мислитель про розум, – домінуюча частина твого ества, спрямована на користь людей» [1, с. 23–24]. Цей імператор вважав, що розумна особа, ближча до природи, ніж нерозумна, і той, хто керується у своєму житті розумом, тобто живе в злагоді з природою як Богом, стає істинно природною, людиною. Філософ формулює свої думки іноді занадто відверто: «Утікач той, хто відхиляється від розуму громадськості, сліпець – хто запліщує очі духовні, убогий – хто потребує допомоги іншого, не маючи потреби робити корисне для життя. Хто відступає і віддаляється від розуму загальної природи, висловлює незадоволення тим, що в ній відбувається, – відступник від світу. Адже породжує все, що відбувається, та сама природа, яка породила і його. Недостойний Граду той, хто відокремлює свою душу від душі, єдиної для всіх» [1, с. 27]. Але такою є природа людини, суперечливою й неоднозначною. Мудрість полягає в тому, щоби сприймати людей такими, якими вони є насправді, і намагатись нейтралізувати негативні, нерозумні прояви, облагородити їх, спрямувати на взаємодопомогу і взаємоповагу. Книга розмислів Марка Аврелія розпочинається саме настановами, адресованими кожному індивіду і самому собі: «Вранці слід сказати собі: «Сьогодні мені доведеться зустрічатися з людьми нав'язливими, невдячними, невживчивими. Ці якості спричинені незнанням ними добра і зла. Я ж пізнав прекрасну природу добра і ганебну – зла, тому розумію природу заблудних. Вони мені рідні не по крові і не за походженням, а за божественним призначенням. Я захищений знанням від їхнього зла. Вони не можуть залучити мене до чого-небудь ганебного. Але не можна гніватись і ненавидіти тих, хто подібний до мене. Ми створені для спільної діяльності, як ноги і руки, повіки, верхня і нижня щелепи. Тому протидіяти один одному – означає суперечити природі» [1, с. 3]. Логіка розмислів Марка Аврелія така: якщо люди створені один для одного і не можуть існувати поза соціумом, то, вони мають щиро і сердечно любити один одного, а діяльність кожного має спрямовуватися на творіння

добра. Повагу до ближнього як чуттєвий вияв душі, філософ пов'язує з інтелектом, логікою розуму. Етика має бути раціоналістичною, вона, як і право, покликана направляти людину жити мудро. «Розумній душі, – зазначав філософ на троні, – притаманні і любов до ближніх, і істина, і скромність; вона нікого не ставить вище себе, тобто діє згідно із законом. Таким чином, немає жодної різниці між правовим розумом і розумом справедливості» [1, с.101]. Гуманне ставлення до ближнього і соціуму загалом потребує від людини духовних зусиль, самокритичності і самодисципліни. Легше осуджувати інших за їхні недоліки і вади, але складніше бути суддею стосовно себе. «Коли тебе обурить чиясь безсоромність, – зазначав головнокомандувач, – відразу запитай себе: «Чи можливо, щоби у світі не було безсоромних людей?» Ні, неможливо. Не вимагай неможливого. Адже і ця людина – одна з тих, хто не має сорому, і такі люди існують у світі. Ця ж думка хай буде напоготові і стосовно людини віроломної, і будь-кого, хто певним чином провинився. Якщо ти пам'ятатимеш, що такі люди не можуть не існувати, то будеш прихильнішим до кожного з них» [1, с. 37]. Щиросердно любити людей може лише особа з розумною душею, у котрої інтелект і моральні відчуття є взаємопов'язані.

Висновки. Філософія Марка Аврелія, була сповнена мудрості та внутрішнього спокою. Він був римським імператором і філософом, який віддавав багато уваги етиці, моралі та самовдосконаленню. Одним з ключових висновків філософії Марка Аврелія є те, що ми повинні приймати все, що відбувається в житті, з мудрістю і спокоєм. Він підкреслював важливість контролю над своїми думками і емоціями, а також розвиток внутрішнього миру. Філософія Марка Аврелія надихає нас приймати життя з мудрістю, бути добрими та справедливими у взаємодії з іншими та постійно прагнути до щастя.

Список використаних джерел

1. Аврелій М. Наодинці з собою. Львів: Апіорі, 2019. 180 с.
2. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
4. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження. На даний момент бізнес є одним із найпоширенішим методів введення підприємницької діяльності. Тому вивчення основ бізнесу з різних філософських точок надає перевагу для бізнесмена у виборі підходу до ведення бізнесу з унікальною складовою.

Метою дослідження є необхідність активної участі людини в суспільному виборі шляхом реалізації своїх розумових (в тому числі організаційних та управлінських) та фізичних здібностей із метою отримання доходу або покращення середовища існування.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- вивчити сутність прийняття;
- розглянути стилі прийняття управлінських рішень.

Об'єктом дослідження є управління як феномен суспільної життєдіяльності, механізм його формування та ефективного функціонування.

Предметом дослідження є бізнес та філософія - це дві сфери, які на перший погляд можуть здаватися відмінними одна від одної.

Виклад основного матеріалу. Бізнес - це створення та управління підприємствами з метою отримання прибутку, тоді як філософія займається глибокими питаннями про сутність життя, моралі, справедливості та іншими абстрактними поняттями. Проте, коли ми розглядаємо їх спільно, виявляється, що філософія може слугувати важливим фундаментом для бізнесу, надаючи йому цінності, моральну спрямованість та основи для прийняття важливих рішень. Бізнес та філософія, на перший погляд, можуть здаватися двома різними світами. Однак, при пильному розгляді, виявляється, що філософські концепції глибоко впливають на бізнес та визначають його цілі та принципи. Філософія допомагає встановити основні цінності, які лежать в основі бізнесу та формує його роль у суспільстві. Етика та мораль в бізнесі: Філософія надає основи для розуміння етики та моралі у справжньому бізнесі. Це включає в себе питання справедливості, відповідальності перед спільністю та правильного ставлення до клієнтів та співробітників. Бізнес, який розглядає етичні аспекти своєї діяльності, зазвичай відзначається довірою та підтримкою споживачів. Соціальна відповідальність бізнесу: Філософія наголошує на важливості соціальної відповідальності бізнесу. Це означає, що підприємство повинно приділяти увагу впливу своєї діяльності на суспільство та навколишнє середовище. Бізнес повинен дбати про екологічні та соціальні питання, інвестувати в сталість та підтримувати благодійні ініціативи. Філософія керівництва: Філософські концепції також стосуються керівництва в бізнесі. Вони допомагають розуміти природу лідерства, мотивації та впливу на співробітників. Керівник повинен бути свідомим своєї ролі та вміти впливати на команду на основі принципів, які мають філософське обґрунтування. Вплив філософії на стратегічне планування: Філософські концепції також можуть бути корисні при розробці стратегічних планів для бізнесу. Наприклад, філософська концепція «сенсу життя» може вплинути на те, як бізнес визначає свою місію та цілі. Ця місія може бути більш інтегрованою в суспільство та спрямованою на забезпечення благополуччя. Філософські концепції у рішеннях при несуперечливості цілей: Філософія може бути корисною при вирішенні ситуацій, коли бізнесові цілі можуть суперечити етичним або соціальним цінностям. Вона надає фреймворки для розгляду конфліктних ситуацій та пошуку компромісів, щоб досягти гармонії між прибутковістю та відповідальністю. Філософські підходи до інновацій: Філософія може сприяти інноваціям у бізнесі, надаючи інші погляди на те, як розвивати нові ідеї та продукти. Наприклад, філософський метод «діалектичного мислення» може сприяти розвитку креативних рішень та пошуку нових можливостей. Вплив філософських лідерів на бізнес: Наприклад, філософія Адама Сміта та його концепція «невидимої руки ринку» має велике значення для розуміння функціонування ринкової економіки та конкуренції в бізнесі. Етика та мораль в бізнесі: Філософія надає бізнесу глибокий розуміння етики та моралі. Етика в бізнесі включає в себе питання справедливості, інтегритету та відповідальності. Філософія може допомогти визначити, які принципи повинні керувати діяльністю бізнесу та як вирішувати етичні дилеми. Наприклад, деконструкціонізм Дерріда навчає нас докладно розглядати мову та поняття, щоб зрозуміти, як вони впливають на наше розуміння етичних питань у бізнесі. Соціальна відповідальність бізнесу: Філософія підтримує ідею соціальної відповідальності бізнесу. Це означає, що бізнес повинен приділяти увагу своєму впливу на суспільство та навколишнє середовище. Споживачі та інвестори все більше вимагають від компаній діяти відповідально, і це вимагає розуміння філософських підходів до соціальної відповідальності. Філософія та прагматизм Дьюї можуть допомогти розробити стратегії, які забезпечують сталість у діяльності підприємства та сприяють розвитку суспільства. Філософія керівництва: Філософські концепції також розглядають сутність керівництва. Вони розглядають питання мотивації, влади, впливу та відповідальності керівників. Філософія Сенеки наголошує на етиці та мудрості в прийнятті рішень, що є важливим для лідерів бізнесу. Філософія керівництва та інновацій: Філософія може

також сприяти інноваціям у бізнесі. Діалектика Гегеля навчає нас розуміти протиріччя та знаходити шляхи вирішення складних проблем. Це може бути корисним при розвитку нових ідей та продуктів. Філософія як основа керівництва: Багато успішних керівників бізнесу вивчали філософію. Наприклад, Стів Джобс мав ступінь у гуманітарних науках та цитував Ганді та Шопенгауера у своїх промовах. Етичний імператив бізнесу: Етика стала надзвичайно важливою для бізнесу в сучасному світі. Компанії все частіше використовують етичний імператив для прийняття рішень, які сприяють сталому розвитку та дотриманню соціальної відповідальності. Філософський вплив на бізнес-моделі: Філософські концепції вплинули на створення бізнес-моделей. Наприклад, ідея «довготривалого приживання» в бізнесі може бути пов'язана з філософією сталого розвитку та вічності ідей. Концепція корпоративного соціального відповідальності (CSR): Філософські погляди на моральну відповідальність підприємств перед суспільством лягли в основу концепції корпоративного соціального відповідальності (CSR), яка стала важливою складовою сучасних бізнес-практик. Філософія та культурна різноманітність: Глибоке розуміння філософських концепцій може допомогти компаніям адаптувати свою стратегію до різноманітних культур та ринків у глобальному бізнесі. Деонтологія і теологія в етиці бізнесу: Філософські терміни, такі як «добро» і «обов'язок» впливають на розуміння і прийняття етичних рішень в бізнесі. Софістика та риторика в бізнес-комунікаціях: Вивчення аргументації та ефективних комунікаційних навичок засноване на ідеях софістів та риториків стає важливим для бізнес-лідерів та ведення переговорів. Ці факти демонструють глибокий інтелектуальний і філософський характер бізнесу та його відношення до філософії. Філософія впливає на різні аспекти бізнесу, починаючи від етики та закінчуючи стратегічними рішеннями та керівництвом.

Висновки. Філософські основи бізнесу визначають його моральну та етичну спрямованість, роль у суспільстві та принципи керівництва. Впровадження філософських підходів допомагає створити більш сталий, етичний та соціально відповідальний бізнес, який приносить користь не лише власникам, але й усьому суспільству. Філософські основи бізнесу надають глибокий контекст для розуміння етики, соціальної відповідальності, керівництва та інновацій у сучасному бізнесі. Враховуючи ці аспекти, підприємства можуть створити більш сталий та етичний підхід до своєї діяльності, сприяючи як власній прибутковості, так і благополуччю суспільства.

Список використаних джерел

1. Гаркавенко, С. Маркетинг: підручник С. Гаркавенко. К.: Лібра, 2018. 384 с.
2. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
4. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Актуальність дослідження. Філософське осмислення науково-технічного прогресу та глобальних проблем сучасності є надзвичайно актуальним, оскільки допомагає розуміти етичні, соціальні та екологічні виклики, пов'язані з швидким розвитком технологій. Дослідження в цьому напрямку сприяють формуванню більш збалансованого підходу до використання наукових досягнень та вирішенню глобальних проблем нашого часу.

Метою дослідження є філософського осмислення науково-технічного прогресу та глобальних проблем сучасності полягає в розкритті сутності, значення і впливу наукових досягнень на суспільство, культуру та природне середовище. Це також спрямовано на розуміння етичних аспектів використання технологій і розробку концепцій, які сприяють сталому розвитку та розв'язанню нагальних глобальних проблем, таких як зміна клімату, біологічне різноманіття та соціальні нерівності.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- аналіз впливу технологій: Розуміння, як науково-технічний прогрес впливає на суспільство, культуру та природне середовище;
- розробка етичних принципів: Визначення етичних стандартів для використання новітніх технологій і вирішення етичних дилем;
- формулювання концепцій сталого розвитку: Розробка філософських підходів до створення сталого та екологічно безпечного суспільства;
- вироблення стратегій розв'язання глобальних проблем: Розгляд важливих глобальних проблем, таких як зміна клімату чи біологічне різноманіття, і розробка філософських підходів до їх вирішення;
- формування культурної перспективи: Розгляд впливу наукових досягнень на культурні цінності та формування нових культурних парадигм.

Об'єктом дослідження є філософське розуміння науково-технічного прогресу та сучасних глобальних проблем включає аналіз взаємодії людини з технологіями, етичні аспекти наукового розвитку та пошук балансу між суспільними потребами та можливостями технологічного розвитку. Об'єктом дослідження є вплив технологій на суспільство, екологію, людські цінності та етику, а також розробка стратегій для управління цим прогресом у напрямку сталого розвитку.

Предметом дослідження є філософського осмислення науково-технічного прогресу та глобальних проблем сучасності є філософський аналіз, інтерпретація та рефлексія щодо природи, значення та наслідків наукових та технічних досягнень у контексті сучасного світу. Включаючи етичні, соціокультурні та екологічні аспекти, філософія розглядає, як технології впливають на людей, суспільство та природне середовище, і як можна забезпечити їхнє використання в межах сталого розвитку та загального благополуччя.

Виклад основного матеріалу. Філософія глобальних проблем сучасності – це відносно нова підгалузь філософського знання, яка формується від другої половини ХХ століття на стику філософії і низки наукових галузей, об'єктом яких є глобальні явища, процеси і проблеми. Це – розділ філософії, який досліджує світоглядні, онтологічні, цивілізаційні, антропологічні, гносеологічні, ціннісні, прогностичні тощо аспекти глобальних проблем сучасності. Філософське осмислення науково-технічного прогресу та глобальних проблем сучасності є ключовим аспектом розуміння сучасного світу та визначення стратегій розвитку суспільства. Філософське осмислення науково-технічного прогресу визначається потребою розуміти вплив технологій на сучасне суспільство, екологію та культуру. Сутність науково-технічного прогресу: Розкривається природа наукового прогресу та його роль у формуванні сучасного світу. Аналізуються ключові аспекти розвитку науки та техніки. Етичні виклики: Досліджується етична сторона використання технологій. Розглядаються проблеми, пов'язані зі створенням та застосуванням нових технологій, включаючи біоетику та соціальну відповідальність. Глобальні проблеми сучасності: Аналізуються ключові глобальні виклики, такі як зміна клімату, виснаження ресурсів, соціальні нерівності. Філософський погляд на їх вирішення та вплив науково-технічного прогресу. Стале розвиток: Розглядається концепція сталого розвитку як філософська стратегія використання технологій для забезпечення гармонії між суспільством та природою. Взаємозв'язок між філософією та науково-технічним прогресом: Аналіз того, як філософія допомагає у формуванні концепцій розвитку та встановленні етичних рамок для використання наукових досягнень. Глобальні проблеми сучасності: Розгляд ключових глобальних викликів, таких як зміна клімату, енергетичні кризи та соціальні дисбаланси, з погляду філософії. Етика науково-технічного прогресу: Обговорення етичних аспектів використання технологій, включаючи вплив на приватність, біоетику та справедливість. Стратегії сталого розвитку: Формулювання філософських підходів до досягнення сталого розвитку та вирішення глобальних проблем.

Висновки. Філософське осмислення науково-технічного прогресу та глобальних проблем сучасності є важливою складовою для створення глибокого розуміння викликів нашого часу та розробки стратегій для покращення якості життя і збереження планети.

Список використаних джерел

1. Філософське осмислення проблем науково-технічного прогресу. Режим доступу: <https://knowledge.allbest.ru/philosophy/>
2. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
4. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ПРОБЛЕМА САМОТНОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Проблеми самотності визначається різким зростанням цього соціального явища в сучасному світі, що може суттєво впливати на фізичне та психічне здоров'я, а також якість життя людей. Зміни у соціальних структурах, швидкі темпи життя та технологічний прогрес викликають необхідність глибокого аналізу причин та наслідків самотності, а також розробки стратегій подолання цього явища для створення здорового та згуртованого суспільства, яке забезпечує емоційну та соціальну підтримку своїм членам.

Метою дослідження є ретельний аналіз причин, наслідків та контексту самотності в сучасному суспільстві з метою визначення ефективних стратегій попередження та подолання цього явища. Дослідження спрямоване на розкриття основних факторів, що призводять до самотності, визначення її впливу на фізичне та психічне здоров'я та розробку конкретних рекомендацій для індивідів та суспільства з метою покращення якості міжособистісних відносин та створення підтримуючого соціального середовища.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- визначення факторів виникнення самотності;
- аналіз наслідків самотності для здоров'я та якості життя;
- розробка стратегій подолання та попередження самотності;
- оцінка впливу технологій на міжособистісні відносини (аналіз впливу віртуального спілкування та соціальних мереж на формування та підтримку міжособистісних зв'язків);
- розробка конкретних рекомендацій для індивідів, громад та урядових структур з метою покращення соціального середовища та зменшення ризику виникнення відчуття самотності;
- вивчення впливу культурних та соціальних трансформацій;
- загальна мета завдань – розкрити, зрозуміти та зменшити проблему самотності в сучасному суспільстві, сприяючи розвитку стратегій підтримки та формуванню здорових міжособистісних взаємин.

Об'єктом дослідження є сучасне суспільство та особи, які переживають відчуття самотності. Дослідження спрямоване на вивчення впливу різноманітних факторів, таких як соціальні трансформації, технологічний прогрес, швидкі темпи життя та зміни в структурі сім'ї, на виникнення та подолання самотності серед різних соціальних груп. Метою є збільшення розуміння особливостей цього явища та визначення шляхів створення сприятливого середовища для формування міцних міжособистісних зв'язків та зменшення ризику виникнення відчуття самотності у сучасному суспільстві.

Предметом дослідження є самотність в контексті сучасного суспільства. Дослідження спрямоване на розгляд різноманітних аспектів цього соціального явища, включаючи причини її виникнення, взаємозв'язок з технологічним прогресом та соціокультурними трансформаціями, а також вивчення наслідків для фізичного та психічного здоров'я. Предметом є також розробка стратегій попередження та подолання самотності для створення здорового та згуртованого суспільства, сприяючи розвитку міцних міжособистісних взаємин та підвищенню якості життя індивідів.

Виклад основного матеріалу. Самотність є серйозною соціально-психологічною проблемою сучасного суспільства. Сьогодні віртуальні контакти і спілкування замінюють особистісну безпосередню взаємодію між людьми. Самотність є життєвою ситуацією переживання дефіциту спілкування, непорозуміння, позитивних відносин з оточуючими. Самотність – це суб'єктивне переживання людини і сприйняття ситуація саме такою. Можна роками жити одному і мати достатньо широке коло спілкування, почуватися затребуваною, повноцінною людиною. А іноді хтось має багато соціальних контактів і не задоволений цим спілкуванням. Сучасні дослідники виділяють вісім теоретичних підходів до самотності. Це соціологічний; феноменологічний; психодинамічний; інтимний; загальносистемний; інтеракціоністський; когнітивний; екзистенціальний. Існує ряд факторів, що сприяють виникненню самотності. Наприклад, це може бути низька самооцінка, яка призводить до уникнення контактів з іншими людьми через страх піддатися критиці. Самотність – поширене явище у великих містах, де спілкування з різними людьми відбувається короткочасно і поверхнево, а часу на встановлення тривалих відносин не вистачає. Втрата близької людини, як ніщо інше, сприяє виникненню відчуття самотності. Втративши подружнього партнера або іншого члена сім'ї, людина втрачає сенс життя. Бажання одружитися, розлучення, нарізне проживання також породжують почуття самотності. Літні люди часто почувуються самотними. Хоча рідні та друзі час від часу навідують їх, але днями, а то й тижнями вони можуть бути на самоті. Відчуття самотності також виникає при переїзді на нове місце чи закордон. Самотність означає два стани: зовнішній і внутрішній, що тісно пов'язані між собою, але не тотожні. Внутрішня самотність – результат суперечності людини з собою, її можна подолати лише екзистенційною (внутрішньою) комунікацією. Зовнішня самотність може бути результатом суперечності людини й соціального оточення (випадок, конфлікт, лихо, катастрофа тощо). Стан самотності породжує складна взаємодія різних почуттів та емоцій. Можливо, причини цієї незадоволеності криються у самооцінці. Зв'язок між низькою самооцінкою і самотністю, пояснюється двояким чином: по-перше, посиленнями на те, що низька самооцінка

породжує внутрішнє самовідчуження людини, по-друге низька самооцінка супроводжується системою таких установок і поведінкових реакцій, які самі по собі ускладнюють міжособистісне спілкування. Самотність розділяється на два типи: явну і неявну (приховану від оточення). Явна самотність виникає при дефіциті спілкування з людьми, людина хоче спілкуватися, проте не може. Набагато частіше зустрічається самотність у неявній формі. Людина постійно знаходиться в оточенні людей, спілкується з ними, але в той же час відчуває себе відчуженою. Усі ці люди йому не потрібні, точніше він не відчуває до них особливої любові і прихильності, вони для нього легко замінні. Проблема неявної самотності дуже поширена серед молоді. Вона виникає через відчуття людини, що її ніхто не розуміє. Відчуття самотності не залежить від кількості часу, що людина проводить з іншими людьми або наодинці. Наприклад, багато людей все життя живуть одні і при цьому відчувають себе менш самотніми, ніж ті, кому доводиться жити серед інших людей і постійно спілкуватися з ними. Одиною також не можна назвати людину, яка, мало взаємодіючи з оточуючими його людьми, не проявляє ні психологічних, ні поведінкових ознак самотності. На переживання стану самотності впливають не стільки реальні відносини з оточуючими людьми, скільки ідеальне уявлення про те, якими ці відносини повинні бути. Людина, що має сильно виражену потребу в спілкуванні, буде відчувати себе самотньою і в тому випадку, якщо її контакти з людьми обмежені одним-двома індивідами, але вона хотіла б спілкуватися відразу з багатьма. У той же час той, хто не відчуває такої потреби, може не відчувати своєї самотності навіть в умовах повної і тривалої відсутності спілкування з людьми. Справжній стан самотності зазвичай супроводжується симптомами тих чи інших психологічних розладів, які мають форму негативних афектів або навіть неврозів. У різних людей афективні реакції на самотність, як правило, різні. Одні самотні люди скаржаться, наприклад, на відчуття печалі і пригніченості, інші говорять про те, що відчувають страх, треті повідомляють про гіркоту і гнів. Повністю подолати самотність неможливо, але, напевно, й непотрібно. Сучасна людина повинна зрозуміти природу самотності. Особистість, перш за все, має бути внутрішньо вільною, і в той же час стати повноцінним суб'єктом людської діяльності. А це означає: оволодіти глибинами міжлюдського спілкування, навчитися жити в умовах зростаючої соціокультурної комунікації, знайти мову поза суб'єктивних відносин з природою. Коли ж мова заходить про екзистенціальну самотність, то тут необхідно навчитися приймати її як необхідну частину нашого буття, усвідомити її й перетворити в усамітнення, яке повертає природність.

Висновки. Актуальність дослідження проблеми самотності в сучасному світі обумовлена зростанням цього явища, що має негативний вплив на фізичне та психічне здоров'я, а також соціальні взаємини. Мета дослідження полягає в розкритті причин та наслідків самотності, розробці стратегій подолання та попередження цього явища. Об'єктом дослідження є сучасне суспільство та індивіди, які переживають самотність, а предметом – різні аспекти цього соціального явища. Дослідження має на меті визначення шляхів створення підтримуючого середовища для формування міцних міжособистісних зв'язків та зменшення ризику виникнення відчуття самотності у сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФІЯ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження. На сьогодні бізнес є однією з найпоширеніших форм підприємницької діяльності, а вивчення його основ з різних філософських поглядів дозволяє підприємцеві обрати унікальний підхід до управління бізнесом.

Метою дослідження є у філософському аналізі основ бізнесу.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- розгляд сфери бізнесу у сучасному суспільстві;
- встановлення зв'язку між бізнесом та філософією;
- визначення основних концепцій бізнесу;
- аналіз основних форм і моделей бізнесу в сучасному соціальному контексті;
- дослідження бізнесу як власності та поглядів філософів на цей аспект.

Об'єктом дослідження є філософія бізнесу, яка вивчає фундаментальні принципи, цінності та цілі підприємницької діяльності. Предметом вивчення є філософські аспекти менеджменту, ділова етика, взаємодія бізнесу з суспільством та роль бізнесу у створенні вартості. Вивчення філософії бізнесу вивчає етичні аспекти прийняття управлінських рішень, вплив бізнес-структур на людей і навколишнє середовище, а також створення сталої та відповідальної ділової практики.

Предметом дослідження є глибокий розгляд та аналіз різноманітних філософських аспектів, які тісно пов'язані із суттю, цілями, етичними вагомостями та соціальним впливом сфери бізнесу. Це включає обширне вивчення різних філософських концепцій, що визначають та моделюють бізнес-процеси, а також докладний розгляд етичних, соціокультурних і політичних аспектів, які визначають індивідуальні та колективні виміри підприємництва.

Виклад основного матеріалу. У викладі основного матеріалу з філософії бізнесу розглядаються глибинні аспекти, пов'язані із сутністю підприємництва. Зокрема, аналізуються філософські погляди на цілі та цінності в бізнесі, розкривається етичний аспект у веденні справ та взаємодії зі суспільством. Курс охоплює ключові філософські концепції, що визначають бізнес-процеси, і детально розглядає елементи, які стосуються соціокультурного впливу та взаємодії з політичним середовищем. Виклад основного матеріалу спрямований на розуміння філософських засад, які впливають на прийняття рішень та етичне поведінкове стандартування в бізнесі. Так, ідея філософії бізнесу завжди цікавила вчених і дослідників, які вивчають взаємодію філософських концепцій і підприємницької діяльності. Вказані вчені, такі як Дж. С. Мілль, М. Вебер, В. Зомбарт, Ж. Ж. Ламбен, і вітчизняний дослідник С.С. Гаркавенко, внесли значний внесок у розуміння філософії бізнесу та її взаємозв'язку з економічними та соціальними процесами. Висловлення Дж. М. Кейнса підтверджує важливість взаємодії філософських ідей і бізнес-концепцій у формуванні філософії бізнесу. Цей плідний взаємозв'язок сприяє виникненню нових підходів та стратегій у сфері підприємництва, враховуючи різні аспекти етики, цінностей та суспільних впливів.

Висновки. З філософії бізнесу підкреслює важливість глибокого розуміння філософських аспектів для ефективного функціонування підприємництва. Аналіз цілей, цінностей та етичних стандартів в бізнесі відкриває можливості для усвідомленого прийняття рішень та врахування соціокультурного впливу в діяльності підприємств. У висновках відзначається, що філософський підґрунті визначальним для розвитку сталої та відповідального бізнесу. Акцентується на перевагах врахування етичних аспектів у веденні справ та взаємодії з суспільством. Філософія бізнесу визначає стратегічні принципи, які сприяють висловленню та реалізації цілей підприємства для досягнення успішних результатів та сталої розвитку.

Список використаних джерел

1. Дойч І. Філософія бізнесу: введення: начальний посібник. Київ: Навчальна книга, 2018. 211 с.
2. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
4. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФІЯ ЯК ЦІННІСНИЙ ФУНДАМЕНТ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. Філософія в сучасному суспільстві є ключовою складовою розуміння цінностей, моралі та інших соціокультурних процесів. В умовах стрімкого розвитку технологій та глибоких змін у суспільних цінностях ця наука стає актуальною для аналізу та побудови ціннісного фундаменту нашого сучасного суспільства, набуває особливої ролі як інструмент розуміння та визначення значущостей, аналізу, рефлексії і конструктивної співпраці в наявних умовах, адже філософія як наука, особливий світогляд та система знань допомагає нам зрозуміти, хто ми є, куди ми йдемо і як ми хочемо дійти до бажаної мети, що робить її незамінною в сьогоденні.

Метою дослідження є вивчення ролі філософії як важливого пласту для побудови ціннісного фундаменту сучасного суспільства, а також розкриття впливу філософських концепцій на формування ціннісних систем і прийняття рішень у різних сферах життя.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- аналіз філософських концепцій, що впливають на сучасне суспільство;
- вивчення змін у ціннісних системах і моральних цінностях в сучасному світі;
- встановлення зв'язку між філософією і сучасними соціокультурними процесами;
- аналіз важливості філософії для прийняття обґрунтованих рішень у сучасному суспільстві.

Об'єктом дослідження є філософія як система поглядів на світ, цінності, моральність та соціокультурні явища в сучасному суспільстві.

Предметом дослідження є вплив філософських доктрин та ідей на формування ціннісних орієнтацій, етичних норм та соціокультурних тенденцій в сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Проблема окреслення ролі філософії у сучасному суспільстві, що переживає інтенсивні трансформації та глобалізацію, представляє собою актуальне та водночас складне дослідницьке поле. Сам термін «філософія» визначається як любов до мудрості, а під мудрістю розуміється постійний пошук істини, якого прагне кожна окрема особа, а також суспільство в цілому. Оскільки людина завжди ставить глибокі питання щодо походження всього існуючого на планеті Земля, вирішення цих питань може бути полегшено лише за допомогою філософії. В наші дні світоглядні та ціннісні орієнтації, які визначають напрямки осмислення життя, зазнають змін через велику кількість викликів, які виникають у суспільстві і пов'язані із переосмисленням потреби у філософському підґрунті. Як стверджує С.Б. Кримський: «таке спеціальне доповнення до механізму формування глобальності і є характерним для нових інтелектуальних стратегій» [1]. У випадку відсутності глобального мислення у людей виникає замкненість для діалогу з іншими цивілізаціями і культурами. Це призводить до протиріч і конфліктів соціальних цінностей та інтересів як на глобальному рівні, так і всередині суспільства, між окремими індивідами. Шляхом ефективного вирішення цих протиріч може бути лише пошук діалогу і досягнення компромісу в світі. Філософія, яка спрямована на розмірковування над глибокими питаннями, є єдиною можливістю знаходження відповідей на поставлені проблеми та розробки методів подолання потенційних криз у суспільстві. Оскільки філософія виконує свою світоглядну функцію, вона дозволяє людині отримувати знання про взаємозв'язки за формулою «людина – світ». Зокрема, рефлексія щодо місця людини в світі впливає на формування її життєдіяльності, принципів та життєвих орієнтирів, на усвідомлення сенсу життя, відношення до оточуючого середовища та сприйняття себе та інших. Філософія сприяє тому, щоб індивід активно та творчо підходив до розв'язання актуальних суспільних проблем, робив внесок у суспільний розвиток та ніс відповідальність за свої дії. Вона сприяє осмисленню культурних цінностей, сформованих протягом історії існування людства. Таким чином, філософія виступає як теоретичний фундамент для духовно-практичного освоєння світу. Паралельно з цим філософія ґрунтується на абстрагуванні всіх можливих результатів, що були вироблені суспільством у різних сферах, таких як політика, наука, релігія, мораль, естетика, етика, право тощо. Слід відмітити, що філософія вирішує завдання розробки загальних принципів пізнання, що сприяють подоланню низки складних ситуацій, обумовлених особливостями пізнавальної діяльності суспільства. Не менш значущим є той факт, що філософія розробляє методологічну базу, яка визначає шляхи та способи, якими людина пізнає світ. Саме виконуючи методологічну роль, філософія сприяє росту наукового знання та прогресу науки в різних сферах досліджень. Отже, філософія пронизує всі аспекти розвитку та формування суспільства і може бути недвозначно визнана його фундаментом. Наприклад, у Стародавній Греції філософ Платон у своєму відомому трактаті «Держава» класифікував людей за класами в залежності від властивостей їх душі. Він розглядав філософів як привілейований клас, оскільки вони володіли «розумною» душею, розташованою в голові; воїнів вважав класом, який має «сміливу» душу, розташовану в грудях; а ремісники та робітники вважались найнижчим класом з «жадібною» душею, розташованою в череві. Уже тоді в Стародавній Греції філософія виступала як величезна наука, що визначала основи розвитку та формування суспільства. Звісно, не можна вважати ідентичними світоглядні орієнтації сучасного суспільства та тогочасного, оскільки існує значна динаміка у соціокультурному розвитку. Як відзначав Геракліт, все тече і змінюється. Ця динаміка стосується формування

та розвитку індивіда, його соціалізації, усвідомлення власної ролі в суспільстві та прийняття відповідальності за власні дії. У сучасних умовах важливим критерієм пошуку істини є практика, дослідні дані та експеримент. За висловом Поповича М.В., існування правильності різноманітних практик та врахування категорії вірогідності ускладнюють сучасний процес пізнання істини. Зокрема, традиційний показник істини, який визначається через практику, не виступає в наш час основним критерієм істини, а замість цього вимірюється лише самою істинністю [2]. Слід відзначити, що практика не існує відокремлено від теорії, а філософія виступає фундаментом для формування суспільства протягом всієї історії людства. Таким чином, лише філософія може пропонувати стратегії вирішення глобальних проблем і вчити людину аналізувати, уникати або розв'язувати протиріччя і конфлікти.

Висновки. Роль філософії у сучасному суспільстві є багатогранною та важливою. Вона сприяє розумінню глибоких аспектів людського існування, вирішенню складних проблем, зумовлених сучасними викликами. Філософія виступає фундаментом для розвитку науки, творчого підходу до суспільних питань та формування цінностей. Вона має важливе значення у формуванні світогляду та цінностей сучасного індивіда, а також у сприянні діалогу та взаєморозумінню в глобальному контексті.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

СУТНІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Освіта є одним з найважливіших факторів розвитку суспільства. Від якості освіти залежить майбутнє країни, її економічний, соціальний і культурний розвиток. сучасне українське суспільство переживає період трансформацій, які вимагають від освіти нових підходів і методів. Ці трансформації включають в себе зміни в економічній, політичній і соціальній сферах. Вони вимагають від освіти підготовки людей, які зможуть успішно адаптуватися до нових умов. Сучасні дослідники культурних та соціальних процесів роблять акцент на кризі освіти в світовому масштабі, який в свою чергу пов'язаний із загальною кризою культури. Мова йде про такі важливі світові тенденції як «переоцінка цінностей», що дісталися у спадок людству після світових воєн ХХ століття, геноциду націй, голокосту. Україна, як будь-яка інша країна, стикається зі своїми унікальними викликами і потребами в галузі освіти. Вона шукає відповіді на наступні питання: як підготувати молоде покоління до життя в світі, який постійно змінюється; як розвивати критичне мислення та творчі здібності учнів; як забезпечити доступність та якість освіти для всіх громадян. Проблеми філософії освіти досліджували такі науковці: Н. В. Щубелка, А. А. Мельниченко, К. В. Корсак, В. Г. Вікторов, Т. С. Троїцька, Н. Е. Гусинський, В. Г. Кремінь, І. Г. Фомичова, С. Ф. Клепко, І. О. Бушман, М. Д. Култаєва, М. І. Романенко, В. В. Горошкова.

Метою дослідження є аналіз освітньої системи в сучасному українському суспільстві.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання** :

- проаналізувати структуру та організацію освітньої системи в Україні;
- зробити порівняльний аналіз освітньої системи в Україні з іншими країнами;
- систематизувати та узагальнити отримані результати дослідження та підготувати висновки та рекомендації освітньої системи в сучасному українському суспільстві.

Об'єктом дослідження є освітній процес в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні основи освіти, які відповідають вимогам сучасності і інтересам українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Освіта є одним із основних чинників економічного розвитку та розвитку суспільства. Вона забезпечує передачу знань, умінь та навичок, необхідних для успішної життєдіяльності людини, сприяє розвитку особистості, формує її світогляд, ціннісні орієнтації та ставлення до суспільства, також освіта забезпечує підготовку кваліфікованих кадрів, необхідних для розвитку промисловості, сільського господарства, науки та інших сфер економіки [1]. Україна на початку 21 століття переживає період інновацій. Вони здійснюються практично у всіх сферах людської діяльності. Але в усі часи і в кожному поколінні головним питанням була і буде філософія освіти. Адже їхній розвиток значною мірою залежить від здатності кожного наступного покоління пізнати й зрозуміти все те, що розробили для них предки [2]. З іншого боку, людство має чітко зрозуміти, як воно передасть спадщину нащадкам, якими мають бути вони, якими будуть соціальні умови їхнього розвитку, як їх виховувати. Нинішній стан української системи освіти є досить невтішним порівняно із матеріальним та законодавчим забезпеченням освіти в розвинених країнах. Ми вкрай потребуємо змін як на зовнішньому, так і на внутрішньому рівнях. Організувати внутрішній рівень буде легше, бо немає рішень Верховної Ради, сотень слухань, законопроектів. Викладачі ліцеїв, ПТУ та вишів мають використовувати сучасні методи навчання. Вони повністю доступні та «тільки чекають», щоб їх використали. Сьогодні в Україні формується філософський напрям, спрямований на подолання недоліків і рух до нового синтезу з позитивного боку [3]. Виходячи з якостей методології для розробки нової філософської концепції освіти і науки, а також її застосування на практиці запропоновано систему принципів синергетичної моделі, звернемо увагу на те, що її застосування розкриває важливі можливості для створення системи інновацій, заснованої на синтетичній концепції «руху навипередження», оскільки лише одна така концепція може забезпечити не тільки прискорене входження України до кола розвинутих країн, а й подолання недоліків існуючих технократично-егоїстичних форм цього руху. [4].

Висновки. Отож, проаналізувавши сутність філософії освіти в сучасному українському суспільстві, можемо констатувати, що освіта як фундамент національних цінностей потребує оновлення та модернізації, реалізація яких вимагає розробки нової освітньої моделі, спрямованої, насамперед, на розвиток духовності та творчого характеру людини.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

*Тетяна Гончарук-Чолач,
доктор філософських наук,
завідувачка кафедри політології та філософії ЗУНУ
Юлія Міхова,
студентка групи ФФ-11*

ЗНАЧУЩІСТЬ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ

Актуальність дослідження. Нова соціокультурна реальність вимагає високого ступеня рефлексії над поняттям «освіта», її змістом, характеристиками, визначенням сучасних аксіологічних засад освіти, її ролі і місця в суспільстві ХХ століття й перспектив розвитку. Тому розробка сучасної методологічної бази такої дисципліни, як філософія освіти, має першорядне значення, оскільки є основою для комплексного підходу до вирішення проблем сучасної вищої освіти. Безперечно, сутність філософсько-освітнього процесу найбільш повно розкривається в історичному контексті, де філософія освіти постає як важлива складова системи всіх видатних мислителів, яскраво демонструючи свій гуманітарно-культуротворчий потенціал і тому може бути успішно використана в їхніх дослідженнях. Можна використовувати її як інструмент пізнання світу.

Метою дослідження є дослідження в історичній ретроспективі і процесу реалізації гуманітарного та культурного потенціалу філософії освіти в системі освітніх процесів.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- проаналізувати основні філософські концепції, які впливають на формування ціннісних систем в сучасному суспільстві;
- визначити роль філософії у вирішенні етичних питань та прийнятті рішень у різних сферах життя;
- вивчити вплив філософських ідей на політичні, економічні та соціокультурні процеси в сучасному суспільстві;
- з'ясувати, як філософські принципи можуть служити основою для розвитку освіти та науки;
- проаналізувати взаємозв'язок між філософією та технологічним прогресом у контексті формування ціннісних уявлень в інформаційному суспільстві.

Об'єктом дослідження є філософія як система ідей, концепцій і цінностей, яка впливає на формування ціннісного фундаменту сучасного суспільства.

Предметом дослідження є роль філософських доктрин, течій та ідей у визначенні ціннісних орієнтацій, етичних норм, та взаємодії людей у різних сферах життя. Аналізуючи філософію як ціннісний фундамент, можна розкрити вплив філософських концепцій на формування моральних, культурних та соціальних цінностей у сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Філософія освіти почала розглядатись як центральна проблема у ХІХ столітті, а в ХХ столітті принципи філософії активно залучалися до проблем освіти [1]. Філософія не обмежується описом і відображенням сформованої системи освіти, а висуває проекти її оновлення й побудови нової системи освіти. Педагогіка почала трактуватись як прикладна філософія, а філософія освіти набула інституційної форми. Оскільки навколишній світ стрімко змінюється, до системи освіти постійно висуваються нові вимоги, пов'язані з переходом від індустріального до постіндустріального, інформаційного суспільства [1]. Основні напрями і течії філософії освіти 20 ст. характеризуються специфікою педагогіки як духовної науки, її гуманітарною спрямованістю. Такими напрямками є емпірико-аналітична, критико-раціоналістична, гуманітарна філософія освіти. Основна відмінність у філософії освіти полягає між емпірико - аналітичним і гуманітарним напрямком, які відображають переважно різні підходи до суб'єкта освіти – людини [3]. Як зазначив В. Лутай, бачення освітнього простору з точки зору його основного предмета заохочуватиме роботу, присвячену людині – головній цінності освіти в майбутньому з багатостороннім «рухом на випередження» [5]. Сильний товчок у розвитку вітчизняної філософії освіти того часу дала Всеукраїнська науково-практична конференція, тема якої «Філософія освіти в сучасній Україні», на якій було презентовано перший підручник «Філософія освіти сучасної» (Лутай В. С. 1996) [4]. З 2000 р. в Інституті вищої освіти НАН України розпочав активну роботу відділ змісту, філософії та прогнозування вищої освіти [4]. Сучасні українські філософи освіти однак наголошують на важливості філософії освіти для вчителя, визначаючи її специфіку таким чином, що вона ставить перед вчителями сумніви щодо цінності їхніх зусиль, визначаючи для них позицію процесу «в основному порядку речей» (і в гармонійному співвідношенні з цим порядком) і тим самим привести вчителя до розуміння вищої мети власної навчальної діяльності [3]. Сьогодні в Україні філософія освіти постає як сукупність ідеологічних теорій, що визначають відповідні методи виховання, навчання та формування типів особистості [3]. При цьому одні дослідники надають першочергову увагу філософії, інші вважають педагогіку першочерговою, думаючи переважно про процес виховання та навчання, а дехто намагається зацепити як філософську, так і педагогічну проблематику [4].

Висновки. Отож, проаналізувавши значущість філософії освіти в історичному контексті, можемо констатувати, що новий рівень осмислення історичного процесу освітньої філософії та глибше розв'язання освітньо-виховних проблем із застосуванням загальнофілософських підходів і методів призводить до змін змісту вищої освіти через цілеспрямований підхід [1].

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА

Актуальність дослідження. Наш світ досить швидко розвивається, він вимагає зміни парадигми мислення, оскільки конкурентоспроможність визначається у сфері науки та освіти. Питання філософії успіху менеджера є досить актуальним на сьогодні, тому що з основних компонентів є досягнення успіху в професійній діяльності. Сучасний менеджмент у своєму основному значенні виступає не тільки в якості науки і практики управління компанією, а ще процесом прийняття та реалізації управлінських рішень, скільки й мистецтву правління людьми. На жаль, в ці дні немає єдиного підходу до виміру ефективності управління персоналом.

Метою дослідження є дослідити, як менеджер повинен справлятися із своєю роботою та його основні обов'язки.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

– проаналізувати та розібрати основні принципи, стратегії та цінності, які допомагають менеджерам досягати успіху в своїй професійній діяльності;

– дослідити вплив етики, лідерства, стратегічного мислення та особистісного розвитку на результативність управління.

Об'єктом дослідження є комплексні аспекти, включаючи принципи, цінності та навички менеджера, що сприяють успішному управлінню.

Предметом дослідження є філософія та теорія успіху менеджера.

Виклад основного матеріалу. Філософія - одна з найдавніших сфер духовного життя суспільства та з одного боку, є наукова дисципліна, оскільки до неї можна застосувати характерні наукові ознаки. Діяльність людини в суспільстві обумовлена певними філософськими засадами. Це чітко прослідковується у таких сферах буття, як управління соціальними процесами підприємницькою діяльністю та у структурі бізнесу. Менеджери у своїх діях, як правило, опираються на певні філософські засади. Успішною діяльністю суб'єкта економічної сфери є та діяльність, яка усвідомлена менеджером з філософських позицій. Філософія в загальному плані вивчає відношення «людина-світ», тоді як предметом філософії менеджменту і бізнесу є вивчення методологічних та світоглядних засад, організаційних процесів суспільства та творчих, філософських підходів у вирішенні конкретних проблем управління [1, с. 155-162]. Починаючи з ХХ ст. проблема «керівник-підлеглий» із сфери теоретичного вирішення поступово перейшла в систему теорій середнього рівня. На сьогодні загальні теоретичні положення, частково впливаючи на теорії середнього рівня та в реальному житті все більше проектується на рівні емпірії. Система «менеджер - оточення» співвідноситься з системою «суспільні відносини», яке одиничне до загального. Чим швидше йде розвиток суспільних відносин, тим швидше менеджер може реалізувати свої знання, а звідси - і свої можливості. Сьогодні і керівник, і його підлеглі діють розкуто, вільно, з почуттям власної гідності. Звичайно, є певні обмеження і в їх діях. Якщо в умовах тоталітарної системи і керівник, і його підлеглі пов'язані політичними, ідеологічними, і економічними актами, то в умовах ринкових відносин економічна залежність, при відсутності політичної і ідеологічної, частково зберігає свою силу. Менеджмент - це одна із популярних галузей зайнятості зараз [2, 126]. Щодня дізнаєшся щось нове, щось вивчаєш. Менеджмент змушує відкрити у собі нові таланти, уміння, навички. Філософія успіху менеджера, полягає у поєднанні філософії розвитку, філософії успіху людини, філософії буття і діяльності людини. Якщо поставити перед собою ціль, якщо постійно розвиватись вміло використовувати усе що відбувається у житті, перетворювати час на різного роду користь. тоді можна вивести універсальну теорію успіху. Менеджмент виник на основі філософії управління, саме із зародження філософської думки. Вся діяльність менеджера спирається на таку філософську парадигму, яка найбільше відповідає його вихованню, роль занять. оточенню, менталітету. Разом з тим, кожна епоха висувала певний тим мислення, який, співіснуючи з іншими, був все-таки домінуючим [3, с. 592-596]. Філософія підприємництва є поясненням існування і діяльності підприємства, вона дає картину його управління і уявлення про те, чим це підприємство є і яке його місце та роль в системі виробництва. Сьогодні серед науковців в галузі економічного знання все більше і більше зростає переконаність в тому, що без чітко виражених філософських основ підприємницька діяльність неможлива.

Висновки. Філософія підприємництва є поясненням існування і діяльності підприємства, вона дає картину його управління і уявлення про те, чим це підприємство є і яке його місце та роль в системі виробництва. Сьогодні серед науковців в галузі економічного знання все більше і більше зростає переконаність в тому, що без чітко виражених філософських основ підприємницька діяльність неможлива [4, с. 256]

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.

2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний експурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Рассел Б. Історія західної філософії. К.; Основи, 2017. 589 с.

МАС-МЕДІА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження. У сучасному світі важливо розуміти вплив мас-медіа на суспільну свідомість, оскільки засоби масової інформації мають значний вплив на формування переконань, цінностей та ставлення суспільства. Оскільки мас-медіа стали невід'ємною частиною нашого життя і сильно впливають на формування суспільної свідомості.

Метою дослідження є проведення соціально-філософського аналізу ролі мас-медіа в процесі формування суспільної свідомості. Наскільки значний вплив мають мас-медіа в процесі формування суспільної свідомості в умовах інформаційного суспільства.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- охарактеризувати роль мас-медіа у суспільному поступі;
- з'ясувати особливості впливу новітніх мас-медіа на суспільні відносини та свідомість в умовах інформаційного суспільства;
- проаналізувати діалектику взаємозв'язку суспільної свідомості та мас-медіа.

Об'єктом дослідження є вплив мас-медіа на формування суспільної свідомості з соціально-філософської перспективи.

Предметом дослідження є суспільна свідомість у всіх її формах (політичній, моральній, естетичній, правовій та релігійній) є об'єктом впливу мас-медіа.

Виклад основного матеріалу. Мас-медіа впливають на суспільну думку за допомогою подачі контенту. Зараз на людей виливається стільки інформації як ніколи до того. Через цей потік інформації більшість не фільтрують та не задумуються, який контент вони споживають не аналізуючи інформацію, через це мас-медіа дуже ефективно впливають на суспільну свідомість. Мас-медіа – це технічні засоби соціальної комунікації, призначені для публічного поширення продукту виробництва – інформації – від виробника до споживача. Формами мас-медіа є друковані – книжкові, газетні, журнальні видання тощо, та електронні – електронні книги, електронні версії газетних та журнальних видань, радіо, телебачення, блоги, соцмережі, мультимедіа, крос-медіа, трансмедіа та інше. Ключову роль у дослідженні впливу мас-медіа на формування суспільної свідомості відіграє системний підхід, який використовується для аналізу складних систем, що складаються з множини структурних одиниць з власними внутрішніми і зовнішніми зв'язками. Ознаки системності мають практично всі феномени об'єктивної реальності: природа, суспільство, культура тощо. Поняття «суспільна свідомість» та мас-медійний вплив на неї є актуальним у зв'язку із проведенням консцієнтальних війн, можливістю використання мас-медіа з метою формування громадської думки стосовно багатьох аспектів суспільного життя, переходу мас-медіа з рівня комунікативних засобів на рівень засобів влади.. Мас-медіа є чинником формування політичної свідомості через подачу інформації. Доведено, що форма приватної власності мас-медіа сприяє впливу, або навіть маніпулюванню, політичної свідомості суспільства з боку власників мас-медіа. В незрілому віці соціалізація здебільшого проходить під впливом інформації, яку молодь не завжди отримує з якісних, перевірених джерел. На жаль, у молодіжному середовищі спостерігається бездумне, «всеїдне» поглинання інформації, яка надходить з телеекранів, комп'ютерних моніторів та з радіоприймачів. Мас-медіа, виконуючи роль одного з найважливіших інститутів громадянського суспільства, починають забезпечувати інформаційні потреби соціуму, підтримуючи політичну комунікацію, створюючи новітню інформацію, пропонуючи певні шляхи її осягнення, інтерпретації, спроектований погляд на історію – суспільства, держави, людських спільнот та окремих особистостей. Значну роль в цьому процесі відіграють громадські медіа, які креатують дискусії, залучаючи пересічних громадян, об'єднаних певними цілями намірами та ін. ЗМІ, також, застосовують у своїй практиці інформацію з історії, залучаючи до її викладення провідних фахівців-істориків та інших гуманітаріїв. Сучасний український інформаційний простір потребує розвитку альтернативних джерел інформації які були б не підконтрольні політичним або бізнесовим інтересам владних кіл, а слугували інтересам суспільства. За допомогою мас-медіа часто маніпулюють суспільною думкою, приховуючи певну інформацію яка в контексті могла зіграти важливу роль або викривлюючи певні факти. Аналіз мас-медіа дозволив виокремити конструктивну та деструктивну форми їх впливу. Конструктивна форма впливу на суспільну свідомість здійснюється через інформаційну, комунікаційну, освітню, пошукову, соціалізуючу, розважальну, функції конструювання нових смислів та нової реальності, віртуалізації суспільства, творення мережевої держави, а також сприяє формуванню громадянського суспільства й конструюванню позитивних змін у розбудові внутрішньогрупових, міжособистісних та міждержавних відносин, держави, суспільства тощо. Стрімкий розвиток інформаційних технологій та вплив новітніх мас-медіа на індивідуальну та суспільну свідомості збільшує кількість людей спеціальної кваліфікації й змінює спосіб мислення людей відповідно до нових реалій та внутрішньосуспільних відносин. Кардинальні зміни у площині суспільної й індивідуальної свідомості пов'язані з діяльністю мас-медіа. Мас-медіа активно використовуються для пропаганди це ми можемо побачити на прикладі нашої війни з росією, з двох сторін йде пропаганда певних ідей звісно в країни агресори це виходить не дуже, але це хороший приклад інформаційних війн. Також мас-медіа є соціальним інститутом, що має вплив на формування моралі суспільства. Але також часто зустрічаються маніпуляції з сторони мас-медіа. Щоб не піддаватись таки маніпуляціям потрібно мати декілька альтернативних джерел, старатися споживати менше контенту який направлений на очевидну пропаганду. Мас-медіа є важливим складником у

діяльності соціуму. З кожним днем стає потужнішим мас-медійний вплив на формування дійсності та свідомості зокрема індивідуальної та суспільної.

Висновки. Отже, мас-медіа мають дуже великий вплив на формування суспільної свідомості. За день ми споживаємо велику кількість інформації звісно все аналізувати не вийде, але потрібно критично відноситися до отриманої інформації та перевіряти її в інших, альтернативних джерелах. Мас-медіа є невід'ємною частиною нашого життя і сильно впливають на формування не тільки суспільної, але і індивідуальної свідомості. Мас-медіа можуть використовуватися як в хороших цілях для формування принципів моральності в суспільстві, так і не дуже хороших наприклад маніпуляції з цілю досягнення інтересів певних владних кіл.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФІЯ ЯПОНІЇ – ВІД ЗАРОДЖЕННЯ ДО СЬОГОДЕННЯ

Актуальність дослідження. Хайку, сади дзен, чайна церемонія, бойові мистецтва, гравюри на дерев'яних блоках, романи, а останнім часом аніме та манга, все це є обличчям японської культури. Для цих явищ немає кращого слова, ніж «філософія», тому що за ними стоять потужні критичні традиції мислення та цінності. Таким чином, орієнтація на японську філософію може розширити та поглибити наше розуміння філософії, а також Японії.

Метою дослідження є дослідження та розуміння японської філософії.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- розкрити еволюцію філософської думки в Японії від її виникнення до сучасності;
- вивчити вплив релігійних та культурних контекстів на розвиток японської філософії;
- проаналізувати філософські течії та концепції, що виникли в різні історичні періоди;
- розглянути важливі філософські питання, які залишаються актуальними для сучасного суспільства.

Об'єктом дослідження є традиції, що вплинули на японську філософію, та вплив її на світову спадщину філософії.

Предметом дослідження є філософські доктрини та традиції в Японії, такі як буддизм, інто, конфуціанство, дзен тощо.

Виклад основного матеріалу. Є кілька філософських рухів, які мали найбільший вплив на японську філософію: синтоїзм, конфуціанство, неоконфуціанство, буддизм, буцідо та західна філософія. Кожна з цих традицій мала свій унікальний вплив. синто був першим Філософським джерелом, який увійшов в японську думку з давніх часів до наших днів і бере свій початок в VI-VIII століттях. Важливою рисою синтоїзму є Бог. Бог не є ні Богом, ні Богом. Це душі, яких люди поважають. Отже, синтоїзм Його пропонується розглядати не як вчення, а як принцип людських взаємин зі священним. Синтоїзм народився під впливом буддизму та даосизму Конфуціанство. З давніх часів це було поєднання вірувань і звичаїв, які адаптувалися до ранніх японців Товариство. Синтоїзм заснований на ритуалах, а не на вірі, тому японці зазвичай не вважають синтоїзм релігією – це лише одна з них. Синтоїзм припускає, що ми живемо у світі з внутрішніх відносин, які можуть розрізняти різні сили й речі, в кінцевому підсумку не є декомунізованими, а якоюсь мірою вони пов'язані. Дійсно, завдяки цій взаємності ми можемо сказати, що світ - це щось захопливе, а не тільки те, що ми робимо. Ніщо не є просто матеріальним без певної духовності, і ніщо не є просто духовним без певної матеріальності. сьогодні Японці визнають, що синтоїзм виключно належить японському світу і є невіддільною частиною навколишнього середовища – Середовище, в якому вони живуть і працюють. Хоча конфуціанство не вважалося релігією, воно було передано з Китаю в Японію і мало великий вплив на Японію, японська думка. З трьох «шляхів» традиційної китайської філософії, а саме даосизму, конфуціанства і буддизму, тільки два останніх досягли успіху Він популярний в Японії. На відміну від даосизму, конфуціанство та буддизм існували як незалежні філософські течії. протягом всієї історії Японія. Конфуціанство, друге джерело японської філософії, увійшло в країну як літературна традиція. На той час він уже насолоджувався цим, філософська спадщина вишуканого континенту. У політичному плані конфуціанська ідеологія дала відмінне виправдання Імперська держава. Таким чином, конфуціанство дає багате визначення політичної та соціальної ролі для японського контексту. Ви можете інтегрувати спільноту в згуртовану мережу взаємопов'язаних груп. Конфуціанство можна розуміти як форму етичного політичного утопізму, підкреслену тим, що воно базується на історичних парадигмах, а не на спекуляціях чи раціоналістичних теоріях. Неоконфуціанство виникло в Китаї лише в XVI столітті. Це стало більш помітним у столітті. Це сталося під час боротьби конфуціанства проти буддизму і даосизму. Його філософію в Японії можна характеризувати як гуманістичну та раціоналістичну, вважаючи, що Всесвіт здатний на це. Це розуміється за допомогою людського розуму. Неоконфуціанство включало всеосяжну філософську систему, що включає думки та практику, Буддизм і даосизм ставлять їх на нижчу позицію у своїй філософії. На формування японського погляду на найскладніші та універсальні проблеми людства найбільше вплинув буддизм який почав просочуватись у Японію з Індії ще у IV столітті, але його реальний вплив був на Японію з VI століття. Це почалося в середині століття. Він порушив багато серйозних питань про життя і смерть, трансцендентні катастрофи та телеологічні проблеми світу. Буддизм - це найголовніше. Було кілька загально визнаних буддійських предметів, які продовжують впливати протягом своєї історії. Він був основним напрямком японської думки: перш за все, з точки зору буддистів, реальність складається з чисел це умовна подія, яка взаємопов'язана і не має незалежного характеру. Іншими словами, в незмінній реальності світу нічого немає він існує сам по собі; по-друге, реальність представлена так званою сутністю без ілюзій. Ця буддійська передумова суперечить ортодоксальності, на його думку, в індійських перспективах реальність завжди приховує свою справжню природу за допомогою ілюзій. Але згідно з буддизмом АМІ, Попри відсутність онтологічних ілюзій, ми не часто розуміємо реальність такою, якою вона є насправді. Буддійська філософія полягає в розумінні фізичних функцій внутрішнього «я» і свідомості, а також в тому, як розпізнавати наші емоції та переконання, Психічні стани та навіть філософські припущення впливають на наше розуміння реальності. Проблема полягає не в ілюзіях, а в нашому самообмані, Ми сприймаємо це як реальність. Буддизм привносить в Японію не тільки розуміння внутрішньої динаміки досвіду, а й безліч інших гносеологічні,

психологічні, етичні, герменевтичні та метафізичні теорії та практики, спрямовані на їх розуміння та усунення. Теорія волі та дії, або карми, є третім внеском буддистів в японську думку з давніх часів. Будь-яка довільна думка, слово чи дія - це якимось чином впливає на систему розуму тіла, тому поточна поведінка призводить до бажання діяти в цій системі. Отже, теорія, всередині карми існує незвичайна, особиста, системна, довільна і виразна область взаємних реакцій. П'ятим джерелом японської філософії було Бусідо. Виник в самій Японії, виник в наш час. Бусідо підкреслював значення, справжність або правдивість макото, терміна, який спочатку мав синтоїстське значення. Філософія Бусідо - справжній гібрид конфуціанства, буддизму, синтоїзму та європейського походження. Ідеологічно він стверджував, що це так Японська філософія сягає корінням у давнину, але її джерела явно сягають XIX століття. Він сходить до сторіччя. Тож Бусідо майже нездатне проникнути у філософську критику - це, певним чином, її вплив, а не філософський потік, порівнянний з іншими. Слід пам'ятати, тому що це вплинуло на перебіг і стагнацію інших течій у першій половині століття. Що стосується західної філософії, поряд із Західною наукою та технологіями, вона не мала великого впливу на Японію до середньострокової перспективи XIX століття. У минулому Японія ввібрала традиції азійської думки - вони були асимільовані, змінені та інтегровані в її культуру.

Висновки. Проаналізувавши різні джерела, можна сказати, що найбільшою особливістю японської філософії є асиміляція, тобто здатність Японії адаптувати різні традиції до свого середовища.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

РЕЛІГІЯ І ГРОШІ

Актуальність дослідження. У сучасному світі є багато об'єктів у сфері фінансів та економіки, глобальних ринків, організацій та компаній світового рівня. Щоб бути компетентним у всіх сферах, необхідно звернути увагу на економіку, головною складовою якої є гроші. Крім того, у сучасному світі існує багато релігій, які продовжують поширюватися серед людської спільноти. Для розуміння сутності основних релігійних догматів цієї частини філософії особливу увагу слід приділити релігії.

Метою дослідження є пояснення взаємодії грошей та релігії.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- сформулювати думку щодо цінності грошей та релігії;
- навчити читача глибоко мислити про суспільні процеси, в яких особливе місце займають релігія та гроші.

Об'єктом дослідження є система світових релігійних концепцій, суть різних віросповідань на поведінку та світогляд людини та групи людей, а також місце товару, ринку, організацій, підприємств у житті кожної людини

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичної проблем у формуванні та становленні окремої особи, проблема сприйняття людиною проблем грошей та релігії на власний розсуд та оцінка нею загальних, власних та суспільних проблем.

Виклад основного матеріалу. Нині практично на всіх поширена широкомасштабна система асоціації між релігією, релігійними організаціями та економікою. Очевидно, що в націях, незалежно від релігії, існує різноманітність релігійних традицій. Релігія, використовуючи економічні важелі, має вплив на політичні рішення країн, породжуючи певні конфлікти. Релігія впливає на гроші по-різному у різних релігійних регіонах. Наприклад, християнство через свої церкви вже є повноправним суб'єктом економіки, проводжуючи певні торгові операції, а ось іслам взаємодіє з економікою по-іншому, він йде шляхом встановлення регламентуючих норм. Питання про взаємозв'язок релігії та грошей заслуговує на уважний розгляд, а саме тема релігійного контролю над економікою домашнього господарства, господарських процесів в межах держави, що є вкрай важливо. Тому потрібно брати до уваги вчення релігії не тільки самі по собі. Однак перш ніж заглиблюватися в це, дуже важливо визнати початкову точку розгляду. На фундаментальні принципи економіки впливає кожна релігійна доктрина. Кожне релігійне вчення надає приписну економічну відповідальність, встановлюючи керівні принципи та пропозиції щодо економічної поведінки. До них відносяться надання порад, встановлення заборон, досягнення компромісних рішень і проведення економічного тлумачення. Тобто релігія визначає межі, в яких людина може здійснювати господарську діяльність. У теорії релігійно-економічного впливу аналіз священних книг, церковні тлумачення мають особливе значення у контексті створення та розвитку економічних вчень. Виходячи з цього, розуміємо, що кожна священна книга стає предметом дослідження, бо по суті вона є тим, що містить в собі економічну теорію. Очевидно, що існують як максимальні, так і мінімальні межі, по суті. Існує певний поріг, відомий як «межа виживання», нижче якого релігія стає просто формою вірування. Верхньою межею є релігійний попит. В наслідок досягнення цієї межі релігія у духовній формі перетворюється на матеріальне збагачення.

Висновки. Отож, враховуючи важливість розглянутого питання – співвідношення між грошима та вірою – ми маємо тверде переконання. Поняття релігійного домінування є очевидним у суспільстві. Релігія впливає на більшість процесів у нашому житті, а взаємозв'язок грошей, себто економіки, є більший аніж могли б подумати.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

МАС-МЕДІА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ: СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження. Важливою складовою сучасного суспільства є мас-медіа. Вона забезпечує процес інформаційно-комунікаційного обміну між всіма підсистемами суспільства, пов'язаними з повсякденним життям людей, культурою і владою. Відсутність контролю призводить до інформаційних війн різної локалізації. Зазначені процеси не оминули й український соціум. Вплив іноземного контенту призвів до значних зрушень у суспільній свідомості українців.

Метою дослідження є соціально-філософський аналіз функціонування мас-медіа у площині формування суспільної свідомості в умовах інформаційного суспільства.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- окреслити концептуальні підходи, методи;
- охарактеризувати роль мас-медіа у суспільному поступі;
- проаналізувати діалектику взаємозв'язку суспільної свідомості та мас-медіа;
- з'ясувати особливості впливу новітніх мас-медіа на суспільні відносини та свідомість в умовах інформаційного суспільства.

Об'єктом дослідження є мас-медіа в епоху інформаційного суспільства.

Предметом дослідження є вплив мас-медіа на трансформацію суспільної свідомості в інформаційному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Сучасне життя неможливо уявити без засобів масової інформації. Радіо, телебачення, кіно, стали невід'ємними атрибутами сучасної людини. У постіндустріальному суспільстві влада знань та інформації витісняє на другий план вплив грошей і стає вирішальною в управлінні державою. Сила впливу ЗМІ на свідомість і поведінку громадян величезна. Деякі автори, наприклад Е.Тоффлер, вбачають у цьому явищі паростки нової, більш високої та гуманної цивілізації, реальний рух до «гетерогенної, особистісної, антибюрократичної, мислячої, творчої держави», яка здатна вирішити найбільш гострі конфлікти сьогодення. Інші мислителі, мають іншу думку, констатуючи спустошуючий та руйнівний вплив на особистість і культуру мас-медіа, і особливо телебачення, оцінюють зростаючу роль інформаційної влади дуже песимістично. Так і відомий італійський кінорежисер Федеріко Фелліні вважав, що «з допомогою гіпнотичної сили видовища, яке і вдень і вночі без перерви приходить до людей в будинок, телебачення зруйнувало не тільки світ кіно, але також ставлення індивіда до дійсності. Усе життя - природа, наші друзі, література, жінки - все поступово згасає під впливом цього маленького екрану, який стає все більшим та проникає усюди. Він поглинав усе: реальність, нас самих і наше ставлення до дійсності». Існує позиція, за якою «соціальним наркотиком» для мас можуть стати величезні дози масової інформації [4]. Так чи інакше, засоби масової інформації перетворились на могутній соціальний інститут, що виховує соціально-громадянські, національно-духовні почуття, звички, спонуки, наміри, тощо. Вони беруть активну участь у формуванні та розвитку особистості, мають величезний вплив на духовне вдосконалення аудиторії, виховання високих моральних якостей та духовних принципів. Найсучасніший вид ЗМІ - це Інтернет, які мають свій сайт. Тому, у сучасну епоху глобалізації поразки і перемоги ідей та інтересів певних соціальних груп, навіть, цілих держав здійснюються на невидимому фронті інформаційно - психологічних воєн. У подібних умовах роль ЗМІ у формуванні індивідуальної та суспільної свідомості особистості значно зростає. Засоби інформації в сучасному світі є важливою частиною «духовного виробництва». Тому, недооцінка впливу засобів масової інформації на людину і маніпуляція громадською свідомістю стають однією з головних причин розмивання культурних цінностей, деградації мистецтва, моральності, духовності, зниження доступності, а відповідно й рівня освіти підростаючого покоління [2, с.243]. Одним з найважливіших прийомів роботи з населенням вважається максимальна оперативність в інформуванні, негайне доведення «найгарячіших фактів». Засіб інформації, що першим повідомив про значимі події стає більш привабливим для аудиторії. У підсумку технічне питання про швидкість передачі повідомлень переростає в стратегічний, визначальний рейтинг газети або телепрограми, тобто і її фінансове благополуччя. У зв'язку із цим, журналісти прагнуть до надоперативності, організовувати заради неї всіма правдами і неправдами прямі репортажі з місця подій. Для цього вони готові допустити будь-яку безтактність у відношенні до людей і навіть піддати загрозі їхнє життя. Зусиллями ЗМІ здійснюються не тільки звуження і стандартизація індивідуальної свідомості, але й деградація класичної культури в її спустошений і спрощений варіант - у масову культуру. Це поняття позначає певний стан культури сучасного суспільства, пов'язаний з використанням доступних більшості людей примітивних стандартів мислення і поведінки, що відчужують їх від творчо активної діяльності. Масова культура, яка нав'язується ЗМІ, спрямована, насамперед, проти духовних глибин свідомості людини. Її завдання - окупувати внутрішній світ особистості, позбавити самостійності, привчати до покірливого копіювання пропонованих суспільству спрощених життєвих стандартів [3].

Висновки. Значення мас-медіа як чинник впливу в процесі формування суспільної свідомості полягає в можливості подачі інформації на масову аудиторію через основні механізми цього процесу: формування громадської думки; маніпулювання політичною свідомістю суспільства; контроль над медіа простором; створення національної комунікаційної системи; виконання функції соціального контролю; формування суспільної моралі; формування релігійної свідомості різними медіа; активний вплив сучасних мас-медіа на свідомість дитячої аудиторії.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФІЯ ОСОБИСТИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність дослідження. Кожен із нас щоденно бере участь у сфері економічного життя. На даному етапі економіка орієнтована на застарілих засадах. Вкрай важливим постає питання про те, щоб бізнесмени шукали і застосовували інноваційні механізми для прийняття ефективних і правильних рішень. Без усвідомлення індивідуальної економічної відповідальності не можливо забезпечити реальні позитивні зрушення в національній економіці України.

Метою дослідження є виявлення особливостей впливу керівника на процес прийняття рішень, аналіз характерних ознак управлінських рішень й процес їх вироблення та ухвалення, дослідженні філософії прийняття рішень бізнесменом.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- розвиток особистих цінностей та етичних принципів: Бізнесмени повинні розвивати особисті цінності, які відображаються в їхній філософії рішень. Це може включати чесність, відповідальність, інноваційність та різноманітні аспекти етики у бізнесі;
- стратегічне мислення та планування: Філософія особистих рішень бізнесмена передбачає здатність до стратегічного мислення та планування. Це включає усвідомлення довгострокових наслідків рішень, урахування внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на бізнес;
- управління ризиками: Бізнесмен повинен бути готовим приймати ризики та управляти ними. Філософія особистих рішень включає у себе здатність оцінювати ризики та вплив на бізнес, робити збалансовані рішення та бути готовим до невизначеності;
- підтримка інновацій: Бізнесмени, що керуються філософією особистих рішень, часто стимулюють та підтримують інновації у своєму бізнесі. Вони можуть бути відкриті новим ідеям, новаторським підходам та впровадженню нових технологій;
- розвиток рішучості та відповідальності: Філософія особистих рішень бізнесмена включає розвиток рішучості для прийняття важливих вирішальних кроків і відповідальність за їхні наслідки;
- управління взаємовідносинами: Філософія особистих рішень бізнесмена також передбачає вміння ефективно спілкуватися та управляти взаєминами з партнерами, клієнтами, співробітниками та іншими учасниками бізнесу.

Об'єктом дослідження є сам процес прийняття рішень у контексті бізнесу. Це охоплює аналіз моральних, етичних та соціальних аспектів, що впливають на прийняття рішень бізнесменом, врахування психологічних факторів, стратегічне мислення, а також вивчення внутрішніх та зовнішніх чинників, що впливають на цей процес. Об'єктом також може бути сама особистість бізнесмена - його цінності, переконання, ментальність та способи, якими він обирає оптимальні рішення для свого бізнесу.

Предметом дослідження є філософія особистих рішень бізнесмена охоплює ряд концепцій, які включають етику, стратегічне мислення, ризикове прийняття рішень, культуру ведення бізнесу та відповідальність. Це також може включати підходи до вирішення проблем, ефективного управління часом та ресурсами, а також створення балансу між професійним та особистим життям.

Виклад основного матеріалу. Бізнесмен - це професійний управлінець, який здійснює кваліфіковане керівництво та в основу праці якого закладено психологічні засади управлінської діяльності. Він повинен знати методи і способи управління колективом, діяти на основі глибоких знань; володіти знаннями соціології, філософії управління, психології, організації виробництва. Бізнесмен повинен бути наділений такими діловими якостями, як: комунікабельність, ініціативність і енергійність, вимогливість і дисциплінованість, висока працездатність і цілеспрямованість. Ділова людина повинна постійно демонструвати емоційну стриманість, ввічливість і безмежну терпеливість. Обов'язковою рисою бізнесмена є його гуманізм - розвинуте почуття справедливості, людяності, пошани до людей та їх гідності, турбота про добробут людей, постійне здійснення заходів, спрямованих на підвищення задоволеності праці усіх підлеглих. Кожний бізнесмен залучений в сферу управління людьми. Питання про принципи справедливого і ефективного управління складало предмет роздумів багатьох великих мислителів, а основи реалістичного погляду на управління як на процес, який виникає із необхідності досягнення загальних цілей в ході сумісної життєдіяльності людей, були закладені ще в часи античності. Древні філософи вважали, що причиною зубожіння суспільства, як правило, є відсутність належного управління або порушення старшинства між людьми. Платон розглядав управління як науку про загальне харчування людей і доводив, що діяльність з управління є важливим елементом системи життєзабезпечення суспільства. Мудре управління повинно базуватися на розумних і загальних законах, але закони ці самі по собі дуже абстрактні і догматичні для того, щоб на їх основі можна було віднайти правильні рішення в кожній конкретній ситуації. У своєму практичному значенні управління суспільством - це вид мистецтва. Другий великий мислитель - Аристотель - заклав основи вчення про домогосподарство, в рамках якого вказував на необхідність розробки «панської науки», яка б навчала рабовласників поводження з рабами, тобто мистецтву управління ними [1]. Кожна людина знайома на практиці із процесом прийняття рішень, тому

знають, що рішення бувають різні: деякі з них прості, інші більш складні і вимагають ретельного обдумування. Одним із показників діяльності керівника є його здатність приймати правильні рішення. Прийняття рішень є важливим аспектом діяльності бізнесмена. Воно впливає на економічні, організаційні, соціальні, правові і технологічні інтереси компанії [2, с. 53]. У процесі прийняття рішень бізнесмену необхідно відповісти на такі питання: що робити, як робити, кому доручити роботу, що це дає тощо. Діяльність сучасного підприємця ґрунтується на філософській основі раціоналізму, інтуїтивізму та прагматизму. Про раціональний характер розвитку економіки писав М. Вебер. «В кінці кінців творцями капіталізму були раціональне постійне підприємство, раціональна бухгалтерія, раціональна техніка, раціональне право, але навіть не тільки вони; ми повинні віднести сюди раціональний образ мислення, раціоналізацію способу життя, раціональну господарську етику» [3]. В основі раціонального способу вирішення проблеми – глибокий аналіз причин, що зумовили проблему, і логічні міркування щодо можливих способів її розв'язання. Цей спосіб найчастіше застосовують для вирішення складних і нестандартних проблем; потребує креативного мислення. Поряд із раціональними діями підприємця на допомогу йому приходять інтуїтивні рішення, які приймаються на основі відчуттів. Їх обґрунтованість, оптимальність залежить від особистих якостей бізнесмена. Якщо говорити про прагматизм, то для прагматистів головним є вдосконалення діяльності, досягнення безпосередніх успіхів шляхом дії, практики. Значний внесок у формування теорії рішень зробив французький філософ і математик Р. Декарт (1596-1650 рр.), який, зокрема, сформував відомі чотири правила щодо розробки і прийняття рішень. Ці правила і досі займають провідне місце в теорії управлінських рішень. Їх вимоги зводяться до наступного: не приймати за істинне (щоб там не було!) доки не визнаєш постійності й упередження в своїх судженнях, вважати вірним слід тільки те, що є абсолютно ясным і визначеним і жодним чином не може бути піддане сумніву; розчленовувати кожну частину цілого, яке підлягає дослідженню, на стільки на скільки це можливо і потрібно для правильного розв'язання відповідного питання; керувати ходом своїх думок таким чином, щоб починаючи з найпростішого і легко пізнавального, поступово підніматись і приходити до пізнання більш складного і найскладнішого; завжди треба робити перелік настільки повним, настільки вичерпним усього того, що підлягає дослідженню, щоб мати абсолютну впевненість у тому, що нічого не пропущено і не залишилось поза увагою. Завжди існує імовірність прийняття неправильного рішення. Ведення підприємницької діяльності неможливе без ризиків, тому підвищена схильність до ризикованих вчинків є нормальною особливістю підприємця. Однак слід пам'ятати, що ризик буває виправданим і невиправданим. У першому випадку людина готова зробити якісь дії в умовах невизначеності, якщо бачить, що ймовірність успіху досить велика. Якщо ж людина не оцінила ймовірність настання несприятливої події, або ж вона починає справу за вкрай низьких шансів на успіх – ризик не виправданий. Тому підприємець повинен, з одного боку, вміти йти на певний ризик, але з іншого він повинен бути достатньо мудрим і обережним, щоб не ризикувати даремно. Від невдачі ніхто не застрахований, тому для підприємця надзвичайно важливе уміння спокійно аналізувати кожен свій промах і витягувати з нього користь, щоб не повторювати своїх помилок. Підприємець або бізнесмен, на думку професора економіки Марка Блауга, – «джерело усіх динамічних змін у економіці» [4, с. 430] винагородою якого є прибуток від прийняття на себе тих ризиків, які через їх непередбачуваність не відшкодує ніхто. Філософія бере на себе відповідальність однією з перших формувати адекватні відповіді на виклики, осмислювати найбільш складні проблеми буття, пропонувати ефективні шляхи виходу з різноманітних криз. Також негативно впливати на людину можуть гроші. Гроші створюють нам проблеми і коли вони є, і коли їх немає. Гроші змінили систему людських цінностей, ставши самі по собі цінністю. Але, «гроші не повинні стати мірилом людини, адже мірилом всіх цінностей залишається людина» [5]. Якщо в житті ставити першим пріоритетом гроші, то тоді люди приречені на моральний занепад, самотність та виснаженість. Все це призводить до того, що, інколи зовнішній та внутрішній тиск на людину настільки великий, що вона не витримує. Людина потребує спокою, душевної рівноваги. І вона наводить його в релігії, мистецтві, філософії. Це допомагає їй заспокоїтись, адекватно прийняти рішення. Якщо говорити про віру в бізнесі, то вона може виступати в ролі психологічного фактору, який вмотивовує діяльність особи [6]. Загалом, віра в бізнесі має об'єднувати людей за такими параметрами: сприйняття бізнесу як привабливої творчості, ставлення до бізнесу, як до мистецтва; переконаність у корисності своєї праці не тільки для себе, але й для інших, для суспільства, для держави; визнання необхідності конкуренції при одночасному прагненні до співробітництва; довіра стосовно інших, повага професіоналізму і компетентності інших людей; – повага законів, форм власності, державної влади, соціального порядку [7]. Отже, бізнесмен-це перш за все людина, яка наділена такими рисами як комунікабельність, ініціативність і енергійність, вимогливість і дисциплінованість, висока працездатність, воля, цілеспрямованість та діловитість. Одним із показників діяльності керівника є його здатність приймати правильні рішення. Прийняття рішень є важливим аспектом діяльності бізнесмена. Воно впливає на економічні, організаційні, соціальні, правові і технологічні інтереси компанії. Підприємницька діяльність не можлива без ризиків. Бізнесмен повинен бути достатньо мудрим і обережним, щоб не ризикувати даремно. Від невдачі ніхто не застрахований, тому для підприємця надзвичайно важливе уміння спокійно аналізувати кожен свій промах і витягувати з нього користь, щоб не повторювати своїх помилок. Бізнес-це завжди тиск на людину як зовнішній так і внутрішній. Тому бізнесмен потребує спокою, душевної рівноваги. І він наводить його в релігії, мистецтві, філософії. Філософія бере на себе відповідальність однією з перших формувати адекватні відповіді на виклики, осмислювати найбільш складні проблеми буття, пропонувати ефективні шляхи виходу з різноманітних криз.

Висновки. Філософія прийняття рішень бізнесмена ґрунтується на поєднанні етичних, соціальних та економічних аспектів, де важливо збалансувати власні цілі зі сприянням сталому розвитку та відповідальному веденню бізнесу.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ МИСЛИТЕЛІВ В ЕКОНОМІЦІ

Актуальність дослідження. У сучасній філософії знання, обмежені економічною філософією, мають особливе значення. У різні часи та епохи філософи займалися проблемами суспільства, особливо економічними. В результаті філософи виробили власні ідеали про людину і суспільство, які не завжди були повністю і правильно зрозумілі та втілені в життя. У процесі пізнання світу людина завжди прагнула глибше і повніше зрозуміти природу явищ, закони світу і саму себе. Загалом, актуальність даної статті полягає у визначенні структурних рівнів філософсько-економічної значущості та аналіз соціального-практичного змісту.

Метою дослідження є вивчення та аналіз поглядів мислителів у сфері економіки та конкретних суджень про їх філософсько-економічні праці.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- визначення теоретико-методологічних засад економічних досліджень;
- виділення теоретичних концепцій в економіці;
- вивчення парадигми мислителів в економічній сфері.

Об'єктом дослідження є філософські погляди мислителів в економічній сфері.

Предметом дослідження є економічні концепції філософів, філософія економіки, структури та методологічні парадигми філософсько- економічного знання.

Виклад основного матеріалу. Економічна думка опосередковано була предметом вивчення мислителів античності, середньовіччя та епохи Відродження. Вони вказували і вказують на духовно-моральні передумови та основи господарської діяльності, а також на релігійні норми та символи, які регулюють господарську діяльність. Разумовський С.О. зазначав: «Чим тісніший взаємозв'язок і взаємодія між економічною свідомістю та економічним мисленням, тим ефективнішою буде господарська діяльність, більш раціональною буде економічна поведінка, вищим буде рівень економічної культури». [1, с.10].»Інституційні протиріччя сучасних стратегій глобалізації сприяли розвитку теоретичних альтернатив, які розгортаються в ідеях деглобалізації (У. Белло), нової індустріалізації та регіоналізації. Існує тенденція до пошуку більш локальних рішень внутрішніх протиріч і криз, які характеризують феномен сучасного процесу глобалізації, що позиціонуються як евристичні дослідницькі перспективи (Дж. Стігліц, П. Кругман)», – зазначав у своїй праці Грушко Т.П. [2, с.10]. Дадіверева Н.І. зазначала, що «М. Вебер підтвердив важливість духовного чинника в суспільному розвитку, але разом з тим підкреслив важливість ролі індивіда, людської особистості в розгортанні історичного процесу. Мислитель прагнув подолати недоліки економічного детермінізму, який мінімізував духовні чинники розвитку та значення самої людської особистості. Основним предметом досліджень Вебера була людська діяльність, яка розглядалася з точки зору цілей, які людина обирає та спрямовує, а не об'єктивні закони історичного розвитку» [3, с.10]. Чернявська О.В. пише, що найважливішим внеском у дослідження соціальної напруги є такий теоретичний напрям, як структурний функціоналізм (О. Конт, Г. Спенсер, Е. Дюркгейм, Т. Парсонс та ін.) [4, с.8]. Проте найбільш ґрунтовно цю ідею розвинув Т. Парсонс, спираючись на розробки Вебера. «Структурний функціоналізм Т. Парсона - це загальна теорія, заснована на системах. Суспільство розуміється як окремий випадок системи, яка виконує всі свої функції. Всі системи повинні виконувати такі функції: адаптація (рівновага з середовищем); загальне досягнення (визначення та досягнення цілей); інтеграція (координація власних елементів, а також адаптація та досягнення мети); латентність (підтримка неявних ціннісних моделей). Це системи, які координують свою діяльність за допомогою інтелекту. Функції та латентність у досягненні мети чітко пов'язане з теорією ефективності Вебера, яка передбачає конкретні цілі та ті мета-цінності, які їх виправдовують. Загалом, метод визначення цих функцій не є поясненням. Т. Парсонс визначає функцію системи як сукупність дій, що задовольняють потреби системи. Ці функції використовуються для концептуалізації соціальної дії. У теорії Е. Дюркгейма, дія - це визнана суспільством поведінка індивіда. Фактично йдеться про функціонування соціальних інституцій. Для Т. Парсона найбільше значення має поведінка індивідів, а не суспільства в цілому, яке виявляється у взаємодії та діалогах його членів», – пише Н.І. Дадіверена [3, с. 11]. Важливу роль в економіці відіграють і релігії. Дадіверена Н.І. пише, що «практична діяльність людини висвітлює психологічну реакцію людини на зовнішнє середовище – картина світу, світоглядні установки, ідеали, думки та ін. Домінантний тип світогляду і світобачення забезпечує єдність потреб, інтересів, спонукань людей, спрямовує їхню практику і реформаторську діяльність... С. Булгаков виділив кілька типів економічної людини: православний, католик, протестант - і їх різні напрями: пуритани, реформатори, лютерани, квакери... Він вважав, що спочатку слід визначити риси, які є приналежними християнській релігії, а вже потім розглядати православ'я» [3, с.12]. Питання взаємозв'язку держави і релігійних структур (тобто церкви, релігійних організацій, релігійних общин та ін.) завжди буде актуальною проблемою не лише для України, але й для інших країн світу.

Висновки. У науці з'явився такий перспективний напрям, як економічна філософія, яка вважається невід'ємною частиною прикладного філософського знання. Жодна сфера людської діяльності, в тому числі й економіка, не може існувати поза орієнтирами людини, про що свідчить різноманітність економічних підходів

різних мислителів, спрямованих на створення ефективної моделі економічного розвитку. Про це свідчать багаті філософські основи, які вчені використовують для вирішення дослідницьких завдань. Економіка невіддільна від релігії, культури, політики, ідеології тощо, тому виражає певний тип людини, її мислення, що породжує мотивацію та спрямованість її господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Разумовський С. О. Поліваріантність економічного мислення в соціокультурних реаліях: дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософський наук. Київ, 2019.
2. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
4. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ: ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ

Актуальність дослідження. Актуальність цієї теми полягає в тому, що інформаційні технології революціонізують спосіб, якими навчаються та засвоюють знання. Вони впливають на освітні процеси, роблять навчання більш доступним та ефективним, але при цьому породжують численні філософські питання, пов'язані з приватністю, етикою та культурним впливом. Розуміння цих аспектів є важливим для розробки сучасних доходів до вищої освіти та для забезпечення її якості та цінності цифровому світі.

Метою дослідження є філософські аспекти інформаційних технологій у сучасній вищій освіті в аналізі цих технологій та освітній процес, суспільство загалом. Також у розкритті філософських підстав і цінностей, які мають в основі їх використання.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- аналіз впливу інформаційних технологій на вищу освіту, у тому числі на змінну педагогічних підходів, доступність знань та професійну підготовку студентів;
- вивчення етичних аспектів, використання інформаційних технологій у навчальних процесах;
- розгляд принципів, що лежать в основі розвитку та впровадження інформаційних технологій у вищу освіту.

Об'єктом дослідження є вища освіта як соціокультурне явище, що зазнає впливу інформаційних технологій.

Предметом дослідження є філософські аспекти, використання інформаційних технологій у сучасній вищій освіті.

Виклад основного матеріалу. У цьому контексті мова передовсім іде про методологізацію змісту як освіти, так і власне її інформаційних технологій. Викладання таких різних по своїй суті дисциплін, як гуманітарні та природничо-наукові, не може проходити за одними і тими ж схемами вербалізації чи догматичного заучування матеріалу, «розфасованого» на окремі змістові порції. Дотримання вищеперелічених п'яти вимог сприятиме підвищенню якості вищої освіти, допомагатиме основному суб'єкту навчального процесу не лише опанувати певну суму знань, але й розкрити свою різнопланову сутність. В умовах інформаційного суспільства вищий навчальний заклад кардинально змінює такі свої основні складові, як організаційна структура, методи і форми навчання, викладацький склад. Так, наприклад, привабливою і доступною стає дистанційна форма навчання засобами інтернету, що дає змогу заощаджувати час і кошти, сприяє підвищенню якості освіти завдяки таким рисам, як самоменеджмент знань, гнучкість розкладу, інновативність, творчий пошук, можливість здійснення особистого вибору. Забезпечення високої якості освіти у вищому навчальному закладі інформаційного суспільства потребує окрім всього іншого змін в управлінні в напрямку усунення таких елементів, як надмірна централізація та адміністративний вплив, закритість у прийнятті рішень, волюнтаризм та непрозорість в діях щодо основних суб'єктів навчального процесу. Натомість уся управлінська діяльність має спрямовуватись на створення повнокровного інформаційного середовища партнерського спілкування та творчості викладача і студента. Останній при цьому розглядається як носій нової свідомості, яка здатна органічно та ефективно опанувати найпередовіші механізми орієнтування у віртуальному просторі з метою створення нових знань та технологій. Система вищої освіти повинна стати також і фактором упередження деяких негативних сторін інформатизації суспільства. Мова йде, перш за все, про явище «інформації заради інформації», коли відбувається субституція знань інформаційним валом, коли кількість шкодить якості, коли має місце «безсенсове переуцілювання інформаційного середовища людини та досягнення власних цілей, далеких від здобуття нового знання», коли «відбувається загальна декультуризація соціуму, пов'язана з розвитком (і навіть ренесансом) хибних форм креатосфери, що поширюються і в мистецтві (маскультура), і в освіті (формування обмеженої еліти і маси працівників для універсамів, «макдональдсів» та складальних конвеєрів), і в науці (яка стає дедалі більше позитивістською, орієнтованою на розвиток фіктивного сектора). В якості висновків наголосимо на наступному. У час перманентних соціальних трансформацій, науково-технологічних відкриттів, інформатизації суспільства вища освіта має не лише виконувати роль стабілізатора, - вона мусить також сприяти появі випереджаючих технологій, що каталізують поступ суспільства у його стабільному розвитку. Саме в «надрах» вищої освіти має відбуватись оцінка і корекція ціннісних орієнтирів суспільства, саме тут слід шукати раціональний баланс традиційних та інформаційно-інноваційних технологій. Якість вищої освіти в інформаційному суспільстві обумовлюється не кількістю комп'ютерів, не багатством інформаційних баз, а підготовленістю як студента, так і викладача до ефективної переробки інформації з метою отримання системних та об'єктивних знань. Інформаційне суспільство - не самоціль, а незалежна від нашої волі реальність, яка, за вмілого з нею поводження, може сприяти побудові суспільства знань та інновацій. У зв'язку з стрімким розвитком нових технологій та застаріванням великої кількості професійних знань важливою умовою соціальної комфортності людини є самоосвіта, перепідготовка, навчання впродовж життя. Завданням вищого навчального закладу стає створення освітнього капіталу - знання та вміння населення, що відповідають потребам ринку праці, громадському життю, дають потенціал

самореалізації особистості в різних, часто діаметрально протилежних сферах діяльності. Суперечливість процесу інформатизації суспільства ставить і таке вкрай важливе завдання перед вищою освітою, як утримання гуманістичної спрямованості соціальних процесів заради подолання можливої глобальної деструкції духовності.

Висновки. Інформаційні технології у вищій освіті проникають у всі сфери навчання, розширюючи можливості і способи сприйняття знань. Їх вплив на освітній процес має значний філософський вимір, змінюючи наше сприйняття знань, спілкування та розвитку. Використання технологій у навчанні розширює доступ до інформації та забезпечує інтерактивність, сприяючи розвитку критичного мислення та творчості. Однак це також ставить перед сучасним освітнім процесом виклики: необхідність адаптації до швидкозмінюючих технологій, збалансоване використання цифрових ресурсів та збереження гуманістичних цінностей у контексті розвитку сучасного суспільства. Філософські аспекти використання інформаційних технологій у вищій освіті вимагають уваги до етичних питань, взаємодії людини та технології, а також розуміння впливу цього процесу на саме сприйняття та створення знань.

Список використаних джерел

1. Філософський аспект вищої освіти інформаційного суспільства. Реферат. Освіта.UA.URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12799/>
2. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
4. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Поняття «людина-світ» стало синонімом «людина-суспільство» через зміну суспільних відносин та історично-культурного середовища. Соціальна філософія вивчає цю ідею. Вона отримує інтегративне знання про проблеми та суперечності розвитку суспільства, а також визначає місце та роль людського фактора в них. Таким чином, оскільки люди вже знають, що означає філософське знання, вони завжди згадуватимуть цінність своїх ідей. Саме завдяки йому ми можемо зрозуміти глибинні значення свого буття в різних символічних формах, таких як мова, культура, техніка та інформація. Крім того, сучасний світ переповнений розмаїттям знань, гуманістичних цінностей, життєвих орієнтирів і через це людині дуже важко оцінити ситуацію та створити повноцінний образ світу. Тому суб'єкт звертається до філософії, щоб уникнути технократизму, сциєнтизму та духовної неспроможності.

Метою дослідження є розгляд проблеми «самовизначення» людини в сучасному світі, вибір системи цінностей, з якими вона себе ідентифікує і які намагається втілити у повсякденному житті.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- визначити основні методи пізнання світу;
- дослідити проблему самовизначення, його вплив на суспільство в даний період часу;
- визначити, яку роль світогляд займає в житті людини.

Об'єктом дослідження є самовизначення людини як атрибут людського буття.

Предметом дослідження є уявлення людини про саму себе, своє місце у світі та відношення до нього.

Виклад основного матеріалу. Людина – єдина істота, якій притаманна здатність до мислення. Вона не обмежується базовими знаннями, які вона має про світ, і намагається переосмислити все емпірично або теоретично. Так зване осмислення людиною всього, що відбувається навколо неї, супроводжується прагненням отримати більше інформації про себе та зрозуміти, ким вона є. Ідея, проблема, гіпотеза та теорія є основними методами, які необхідні для розвитку теоретичного пізнання. Ідея – це уявлення, що відображає реальність у свідомості людини та виражає її ставлення до зовнішнього світу. Тобто це думка, яка прогнозує подальший шлях пізнання та практичне перетворення світу, а також створює певне майбутнє. Вона формує певну світоглядну систему та відображає основні прагнення та цілі особистості. З наукової точки зору концепція є важливою. По-перше, вона узагальнює попередні дослідження в певній галузі науки. По-друге, виконує функцію основи для узагальнення знань в єдину систему. По-третє, розробляє методи та принципи розв'язання проблем, що постають перед науковими знаннями. Проблема – це форма знання, основним завданням якої є пізнати те, що ще не пізнане людиною. Крім того, проблема допомагає людині, оскільки вона штовхає її на пошук шляхів або методів для отримання знання. Розв'язання якої-небудь конкретної проблеми є суттєвим моментом розвитку, в ході якого виникають нові проблеми, а також висуваються ті чи інші концептуальні ідеї, в тому числі і гіпотези. Гіпотеза – це спосіб мислення, який є науковим припущенням щодо причин виникнення явищ, істинність яких не можна довести в умовах сучасного виробництва та пізнання. Оскільки теоретичне знання не має перевіреного характеру, воно вимагає перевірки. В разі правдивості, вони стають істинними теоріями; якщо перевірка дає негативний результат, то ці гіпотези відкидаються і не піддаються подальшому розгляду. Перевірена і доведена гіпотеза перетворюється на групу перевірених істин і, нарешті, стає науковою теорією. Теорія лежить в основі навчання і є вищою формою знання, яка дає загальне розуміння закономірностей та зв'язків у конкретній сфері життя. З іншого боку, це сукупність ідей та уявлень. Емпіричне знання отримане із досвіду людини, формується в процесі взаємодії з об'єктом дослідження, коли ми безпосередньо взаємодіємо та впливаємо на нього, обробляємо результати й робимо висновки. На емпіричному рівні застосовуються такі основні методи, як спостереження, експеримент, опис, вимірювання та моделювання. Проблема самовизначення особистості складає основний сегмент становлення людини у сучасному світі. У цивілізаційному контексті цю проблему плідно вивчали: П. Сорокін, А. Тойнбі, С. Хантінгтон, Хосе Ортега-і-Гассет. На сучасному етапі самовизначення особистості у цивілізаційному вимірі розглядається такими дослідниками: Б.Коваль, К. Чернова, В. Лавриненко, В.Тертична, Ю.Яковець, М.Колінько. Кожна людина має певну систему цінностей, тип свідомості. Так, коли людина обирає свій шлях, її подальші дії залежать від її переконань. Таким чином, її свобода є відносною під час акту самовизначення, а не абсолютною. Однак ці орієнтації служать основою індивідуального світогляду, звільняючи людину від духовних переживань, аморфності думок, вірувань і порожнин.[2] Особистість, яка має такий внутрішній ідеальний сенс, краще бачить сенс свого існування, має більшу здатність мотивувати себе та досягати більшого, ніж людина, яка не має такого внутрішнього ідейного сенсу. Задоволення своїх емоційних і духовних потреб є метою життя людини та суспільства. Таким чином, цінності, як механізм успіху, впливають на кожну сферу людського життя. Також вони допомагають виокремити власне «Я» серед усіх інших, пізнати самих себе, свої вподобання, вміння, ставлення до інших людей, до релігії. Лідерські якості розвиваються, коли людина знає, ким вона є. Індивід є впевненим, впевненим, може легко аналізувати будь-яку інформацію, він не приймає особисті образи на свій рахунок, оскільки знає чого вартий. [3] Під впливом соціальних умов, виховання, цінностей та переконань

формується світогляд. Світогляд – це своєрідна структура особистості, класу чи суспільства, яка завжди присутня в житті людей на будь-якому етапі історії суспільства. Це не лише сукупність цілісних уявлень про світ і місце людини в цьому світі, а й внутрішня робота самопізнання. Він не дає конкретних відповідей на питання про сутність буття, а лише систематизує певні знання, створює власні проблеми для людини та дозволяє їй самостійно вирішувати свої переконання. Варто зазначити, що формується не лише світогляд, а й особистість з її переконаннями, поглядами та життєвими установами, а тому світогляд існує, де є «само», тобто самовизначення, самовиховання, саморозвиток, самовдосконалення, самоосвіта, самообмеження.

Висновки. Отже, головна роль філософії є в пізнанні та самоздобутті людини та її цінностей. Розуміння людиною її причетності до світу, дає поштовх до самореалізації особистості на вищому рівні. Крім того, впливає на всі форми суспільної свідомості, допомагає виробити життєві орієнтири та цінності, які дають людині уявлення про те як вони діють у світі та як їх можна використовувати в реальному житті. Філософія – є засобом активізації творчих здібностей людини в її прагненні зрозуміти життя. Вона завжди спрямовувалася проти краху, кризи, занепаду культури, цивілізації та духовності людини.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТУ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. Сучасна молодь переживає період значних змін. Вона росте в умовах глобалізації, зростання доступу до інформації, швидких змін у технологіях. Це впливає на формування її ціннісних орієнтацій.

Метою дослідження є визначення основних чинників, які впливають на формування ціннісних орієнтацій молоді.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- визначити основні чинники, що впливають на формування ціннісного світу молоді. До таких чинників можна віднести сім'ю, школу, соціальне середовище, засоби масової інформації, культуру та політику;
- проаналізувати особливості ціннісного світу молоді в сучасних умовах. Сучасна молодь живе в умовах постіндустріального суспільства, що характеризується глобалізацією, технологічними змінами та посиленням конкуренції;
- розробити рекомендації щодо формування ціннісного світу молоді. Рекомендації можуть бути спрямовані на підвищення ролі сім'ї, школи, соціальних інститутів та культури.

Об'єктом дослідження є молодь як соціальна група. Молодь є особливо чутливою до змін, що відбуваються в суспільстві, тому її ціннісний світ є відображенням цих змін.

Предметом дослідження є формування ціннісного світу молоді. Цей процес включає в себе формування ціннісних орієнтацій, ціннісних пріоритетів, ціннісних установок та ціннісних стереотипів.

Виклад основного матеріалу. Формування ціннісного світу молоді є однією з найважливіших проблем сучасності. Молодь є майбутнім країни, і від того, які цінності вона утверджує в своєму житті, залежить майбутнє суспільства. У сучасному світі молодь стикається з різноманітними ціннісними впливами, які часто суперечать один одному. З одного боку, молодь зазнає впливу традиційних цінностей, які передаються від покоління до покоління. З іншого боку, молодь піддається впливу сучасних цінностей, які формуються під впливом глобалізації, технологічного прогресу та інших факторів. Ціннісні впливи можуть бути позитивними та негативними. Позитивні впливи сприяють формуванню в молоді таких цінностей, як гуманізм, патріотизм, соціальна справедливість, відповідальність. Негативні впливи можуть призвести до формування в молоді таких цінностей, як індивідуалізм, споживацтво, цинізм. Важливо, щоб молодь мала можливість вільно обирати свої цінності, усвідомлюючи їхній вплив на власне життя та на життя суспільства в цілому. Для цього необхідно створювати умови для формування в молоді критичного мислення, здатності до самоаналізу та самоосвіти. Цінності - це стійкі уявлення людини про те, що є для неї добром і злом, справедливістю і несправедливістю, красою і потворністю, істиною і брехнею. Вони визначають спрямованість і характер діяльності людини, її ставлення до інших людей, до світу в цілому. Ціннісний світ молоді - це система цінностей, яка формується в молодому віці і визначає життєві орієнтації, поведінку і ставлення до світу молодої людини. Формування ціннісного світу молоді - це складний і багатогранний процес, який відбувається під впливом різних факторів, зокрема: сім'я є першим і найважливішим інститутом, який формує цінності молодої людини. Батьки, інші родичі, близькі люди передають молодим поколінням свої цінності, зразки поведінки, моральні норми. Освітній процес також відіграє важливу роль у формуванні ціннісного світу молоді. У навчальних закладах молоді люди отримують знання про світ, суспільство, культуру, а також розвивають свої інтелектуальні та творчі здібності. Молодь формується під впливом суспільства, в якому вона живе. Соціальні умови, політичні процеси, культурні традиції впливають на формування цінностей молодої людини. Особистісні якості молодої людини, її темперамент, характер, світогляд також впливають на формування її ціннісного світу. Дослідження та публікації, які були проаналізовані для підготовки цього аналізу, свідчать про те, що формування ціннісного світу молоді є важливим завданням для суспільства. Цей процес має здійснюватися в умовах, які сприяють розвитку особистості, реалізації її потенціалу, формуванню критичного мислення, громадянської позиції. Формування ціннісного світу молоді є складним і багатогранним процесом, що відбувається під впливом різних чинників. У сучасному суспільстві спостерігається певна динаміка ціннісних орієнтацій молоді, яка характеризується посиленням індивідуальності, прагненням до самореалізації та саморозвитку, зростанням ролі особистих цінностей. Основними чинниками, що впливають на формування ціннісного світу молоді, є сім'я, освіта, засоби масової інформації, соціальне середовище, особистісні переконання.

Висновки. Формування ціннісного світу молоді - це складний і багатогранний процес, який відбувається під впливом різних факторів, таких як сім'я, школа, друзі, засоби масової інформації, суспільні процеси тощо.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ПРОБЛЕМИ ЄДНОСТІ І РІЗНОМАНІТТЯ КУЛЬТУР

Актуальність дослідження. У процесі культурної взаємодії смисли і цінності розуміються, а цінності однієї культури підлаштовуються під іншу культуру. У процесі адаптації найфундаментальніші зміни відбуваються насамперед у когнітивних структурах, тобто в тій картині світу, через яку людина отримує інформацію з навколишнього середовища. Саме відмінності в образах світу, способах класифікації та інтерпретації досвіду є основою різноманітності між культурами.

Метою дослідження є узагальнити результати теоретичних та емпіричних досліджень особливостей єдності та різноманітності культур.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- проаналізувати місце культури в процесі світової глобалізації;
- вивчити необхідність диференціації культур за тією чи іншою ознакою, але водночас розкривати те, що може об'єднати культури.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час активної діяльності людини, пов'язані з пізнанням культури іншого середовища, а також формуванням і збагаченням власної трансформації культури.

Предметом дослідження є наукове вчення, пов'язане з розумінням природи єдності та різноманітності культур.

Виклад основного матеріалу. Система кожної культури має свій рівень невидимості для зовнішнього світу, але важлива для розуміння конкретного контексту. Культури різняться за використанням прихованої інформації, що міститься в кожній події, комунікації, іншими словами, у кожному культурному контексті. Чим більше контекстної інформації закладено на рівні, недоступному для розуміння представників «гетерогенної» культури, тим складнішою стає ця культура. Під час історичного розвитку культури вступають у діалог, взаємно збагачуються, не втрачаючи при цьому своєї внутрішньої єдності. Міжкультурний діалог – це складний процес, під час якого сприйняття людиною тієї чи іншої культури змінюється від гіперперсонального до особистісно-соціального. Кожна культура має свої численні символічні коди, певні засоби комунікації та системи цінностей, що сформувалися в ході її історичного розвитку. Відомо, що «східні та західні культури (цивілізації) мають свої особливі генотипи у власному сенсі слова та внутрішню логіку розвитку». Плідному діалогу культур, зокрема Сходу і Заходу, часто заважає наявність паралелей (ознак різних соціокультурних світів). Визнання цього чинника є аксіомою, на яку сьогодні вказують багато дослідників. Процес формування будь-якої семантичної структури в тій чи іншій культурі ґрунтується на закономірностях, що є дійсними тільки в цій культурі та підкоряються логіці, яка діє в рамках даної культури. Навіть якщо категорії в універсалиях тієї чи іншої культури мають ту саму назву, їхній зміст є різним, оскільки вони формувалися в різних соціокультурних умовах, містять різний історичний досвід і виражають різне світосприйняття. Універсалиї акумулюють і передають соціальний досвід, накопичений поколіннями, та визначають функціонування життєвих програм людей. Слід мати на увазі, що важливими є не категорії та структури культур, а закономірності, які їх формують. Отже, ця особливість гарантує факт паралелізму в різних культурах та подекуди ускладнює продуктивний діалог між культурами. Коли поняття, сформовані на основі одного культурного чи духовного коду, входять у структуру та контекст іншого культурного чи духовного коду, виникає ситуація, коли інформація, що передається цими поняттями, розуміється (у кращому разі) неправильно. Інформація, що передається однією культурою, сприймається іншою неадекватно. Причиною незрозуміння є відсутність аналогічного коду в культурі одержувача інформації і, як наслідок, неготовність суб'єкта культури до сприйняття і розуміння цієї інформації. У результаті можуть виникнути міжкультурні суперечності, які можуть призвести до конфліктів. Різний зміст і характеристики, закладені в компонентах комунікативного процесу, що формувалися століттями відповідно до системи цінностей, характерної для даної культурно-цивілізаційної системи, створюють певні труднощі в процесі розуміння і прийняття різних культур. Глобалізація створила соціокультурний контекст, у якому формуються нові комунікативні відносини між культурами. Однак діалог – це єдина форма, яка може бути найбільш плідною у відносинах між різними культурними та цивілізаційними системами. Сторонам діалогу необхідно переосмислити багато сучасних проблем і прийняти існування різних культур і цивілізацій. Справедливо зазначити, що «глобальний світ слід розглядати як єдиний простір багатогранної духовності в діалозі цивілізацій, що завжди відкритий і постійно вдосконалюється в процесі розуміння інших». Вважаємо за необхідне наголосити, що саме діалог, який розуміють як метод і форму спілкування між зіставними суб'єктами, здатний створити атмосферу взаєморозуміння та пошуку оптимального розв'язання тієї чи іншої проблеми. Хотілося б звернути увагу на один важливий аспект. Учені у своїх дослідженнях часто зосереджуються на аналізі ознак, що відрізняють культури одна від одної. Справді, необхідно вивчати конкретну культуру, щоб виявити в ній щось специфічне й особливе, але водночас необхідно виявляти те, що може об'єднувати культури. Діалог між культурами можливий, якщо ми зосередимося на питаннях, які об'єднують, а не роз'єднують людство. У культурно-

історичному розвитку Сходу і Заходу є спільні елементи, які присутні в досвіді різних народів. Ця обставина створює підґрунтя для обміну та взаємозбагачення культур різних регіонів. Навколо проблем ідентичності та відмінностей існує своєрідний символічний культурний простір, у якому співіснують, постійно взаємодіють і ведуть діалог різні культури, кожна з яких має свої особливості та культурні традиції, створюючи єдиний глобальний культурний процес. Таким чином, у цьому контексті ми спостерігаємо тенденції формування єдиного культурного простору.

Висновки. Глобалізація створює умови для формування єдиного культурного простору, в якому взаємодіють різні культури. У цьому глобальному культурному світі акумулюються значущі досягнення всіх світових культур. Єдиний культурний простір може відповідати інтересам різних культурних і цивілізаційних систем, якщо він враховує культурне й етнічне розмаїття та заснований на рівноправному діалозі між різними культурами. Культури, що зберегли свою унікальність протягом століть у різних історичних умовах, зможуть брати участь як рівноправні суб'єкти в будь-якій моделі міжкультурного обміну. Вектор еволюції сучасного суспільства – підтримання культурного розмаїття в контексті глобальної спільноти. У цьому, як видається, і полягає суть цивілізаційної парадигми міжкультурної комунікації.

Список використаних джерел

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Глобалізація культури: протиріччя та тенденції розвитку. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» №2 (33). 2017. с. 29-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
4. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

МІСЦЕ БІБЛІЇ У ФІЛОСОФІЇ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Актуальність дослідження. Дослідження місця Біблії у філософії Григорія Сковороди має велику актуальність, оскільки цей український філософ і педагог XVIII століття вніс значний внесок у розвиток української філософської та літературної спадщини, і його відношення до Біблії було однією з важливих частин його філософських роздумів. Сковорода намагався поєднати класичну філософію з християнською духовністю, і він вивчав Біблію, щоб знайти в ній відповіді на філософські питання про сенс життя, мораль, долю людини та її відношення до Бога. Він розглядав Біблію як одне з джерел моральних і етичних принципів, які можуть керувати поведінкою людини в її житті. Дослідження місця Біблії у філософії Григорія Сковороди може допомогти краще зрозуміти його філософські погляди. Це також допоможе пролити світло на роль релігійних текстів у формуванні моральних цінностей та етичних стандартів.

Метою дослідження є аналіз та вплив Біблії на філософські погляди та ідеї Григорія Сковороди та зрозуміти, як цей релігійний текст сформував його філософські концепції та аспекти життя.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- провести аналіз філософських праць Григорія Сковороди з основним акцентом на його інтерпретацію та відношення до Біблії;
- проаналізувати роль та значення Біблії у формуванні філософських поглядів та моральних цінностей Григорія Сковороди;
- дослідити текст Біблії для виявлення концепцій, які можуть бути відображені в філософських працях Григорія Сковороди;
- провести порівняльний аналіз філософських текстів Григорія Сковороди та текстів Біблії з метою встановлення взаємозв'язків.

Об'єктом дослідження є місце Біблії у філософії Григорія Сковороди.

Предметом дослідження є філософські праці Григорія Сковороди, а також біблійні тексти.

Виклад основного матеріалу. Протягом багатьох поколінь Біблія, як Книга Книг, була не тільки об'єктом поклоніння, шанування, а й об'єктом реального, шанобливого та уважного, іноді й критичного вивчення. У житті та творчості великого українського філософа Г.С. Сковороди Біблія також грала важливу роль. Григорій Сковорода, український філософ, поет і педагог XVIII століття, відіграв важливу роль у розвитку української філософської думки. Він відомий своїми роботами, де спілкує філософію з етикою, релігією та практичними порадами для життя. У своїх працях Сковорода поєднував елементи християнської моралі з античною філософією, особливо з платонізмом і стоїцизмом. Сковорода був дуже впливовим у відновленні інтерпретації християнської традиції та її співвідношенні з філософією. Він досліджував Біблію та релігійні тексти з погляду не лише віри, а й розуму. Сковорода намагався розкрити глибинне значення та моральні принципи, які містяться у священних текстах. Він підкреслював важливість самореалізації, внутрішнього пізнання та розвитку духовності через віру та мудрість. Завдяки Біблії він переходить від християнської свідомості до розуміння людини і людського світу. Твори Сковороди за життя не друкувались, оскільки тодішня цензура знайшла їх «противними Святому Писанію і образливими для чернецтва». Вихований у дусі філософічно-релігійного навчання, Сковорода повставав проти мертвої церковної схоластики та духового гноблення московського «православ'я», спираючись у своїй філософії на Біблію. Сковорода повчав, що царство людини знаходиться всередині неї і «Щоб пізнати Бога, треба пізнати самого себе. Поки людина не знає Бога в самій собі, годі шукати Його в світі.», «Вірити в Бога не значить – вірити в Його існування, а значить – віддатися Йому та жити за Його законом.», «Святість життя полягає в робленні добра людям». Московська релігія ділила людство на більш благословених Богом і менш благословених, і таких, що перебувають ніби під прокляттям. А Сковорода вчив, що «всяка праця благословенна Богом», а розподіл місць коло Бога називав непростимим гріхом. Московське православ'я і взагалі все московське духовенство було нетерпимим до всього чужого як єретичного, «неправославного». Сковорода навчав, що найбільше й фактично єдине завдання філософії – шукати правду і прагнути до неї. В умовах людського життя ця мета недосяжна, і щастя людини полягає саме в тому, що вона все мусить шукати правди. До цієї мети можна йти різними шляхами, і тому нетерпимість до тих, хто інакше думає, не знаходить виправдання. Так само й релігійна нетерпимість не знаходить виправдання, бо вічна правда проявляється на цьому світі в різних формах. Будучи у ставленні до себе самого цілковито безкомпромісним і досягнувши внаслідок цього повну гармонію між своєю наукою та своїм життям, Сковорода був надзвичайно лагідний і оглядний у ставленні до інших. Прочитання творів приводить до розуміння того, що він був великим знавцем Біблії, як він сам про це говорив. У «Розмові п'яти подорожніх про істинне щастя в житті» Г. Сковорода писав: «Вибачте, друзі мої, надмірну мою прихильність до цієї книги. Визнаю свою гарячу пристрасть... Біблію я почав читати, близько тридцяти років від свого народження. Але ця найчудовіша для мене книга над усіма моїми полубовниціями гору одержала, втоливши мою довгочасову спрагу та голод хлібом і водою, солодшою меду та щільника, Божої істини і правди» Г. Сковорода висловив думку що лежить в основі його філософії про потребу вищого, духовного, алегоричного розуміння Біблії, вбачаючи в ній символічні

образи. Він радив читати Біблію обережно та повністю обмірковувати, щоб не сприймати бездумно історію та вислови, які були написані в минулому. У творі «Ізраїльський змій», Г. Сковорода окреслює проблеми подвійного, буквального розуміння Біблії. У творі, як і в супровідному листі до М. Ковалинського, Г. Сковорода гостро заперечує буквальне (літературне) розуміння Біблії, сприйняття її повідомлень, багато з яких він називає суєвір'ям, і висловлює думку про необхідність рішучої боротьби з ним. Зокрема він стверджує, що оповідання про створення світу не можна розуміти дослівно, і категорично відхиляє чудесний елемент у Біблійних історіях. Отже, Г. Сковорода не приймав догматичного, раз і назавжди усталеного трактування Біблійних текстів, ні його буквального розуміння, вважаючи такий підхід далеким від пошуків дорогоцінної істини, що міститься в Біблії. Він завжди пам'ятав, що Свята Книга – це не тільки людське слово, але це слово Боже, яке вказує шляхи Господні. Виходячи з цього його символічний метод в тлумаченні Біблії полягає у тому, що читач повинен заглибитися, проникнути в текст, щоб зрозуміти, куди ведуть ці дороги. Тільки ця умова дає можливість дійти до відповіді, яку запропонував наш мислитель, відповідаючи словами пророка Наума: «Ось у горах і кроки посланця, вісника миру!» (Наума 2.1). На думку мислителя, щоб зрозуміти Біблію, треба подорожувати від низу до вершини. «...Гора є слід Божий, а куди вона веде? – На Сіон-гору веде. Та Сіон-гора земна. Вона веде до небесної. Сіон дивиться на місто. Небесна гора – на весь світ» [6, с. 781]. Слід наголосити, що Сковорода застерігає тих, хто читає Біблію, «про страшну небезпеку в читанні», оскільки «у самому раї слова Божого приховані диявольські сіті, то треба діяти з великою обережністю, щоб при самому читанні й повчанні закону Всевишнього не заплутатися нам у сіті лукаві за прикладом Іуди» [6, с. 782]. Філософ попереджає, що на шляху навчання, а точніше, життя відповідно до Біблії людина може потрапити в спокуси, які виконуються протягом тривалого шляху. Тому, що в повсюдному житті диявола сітки приховані. У біблійному вченні, як і в духовному житті, на думку Григорія Сковороди, необхідний вихователь, вчитель. Говорячи про вчителя, який повинен надати знання Біблії, мислитель порівнював його з ангелом Рафаїлом. Г. Сковорода писав, що: «Ангел, апостол і істинний богослов є одне й те ж. Але звідки ти знаєш, хто посланий Богом?» На думку Сковороди, вчитель Біблії мав передати дух Святого Письма, а не просто дослівно пояснювати його значення, адже «богословіє вчить або зцілює найпотемніші в душі починання, поради і думки.» Філософ вважав, що люди мають бути підготовлені, щоб побачити Боже Одкровення у всьому його розмаїтті. Він стверджував, що Біблія - це книга, яка веде, яка навчає і підтримує духовне життя на небесну вершину.

Висновки. Філософія Григорія Сковороди глибоко пов'язана з Біблією як джерелом духовної мудрості та моральних принципів. Сковорода вважав Біблію не просто релігійним текстом, а й засобом самопізнання та духовного розвитку. Він не обмежувався розумінням тексту буквально, а шукав глибший сенс і використовував символіку, щоб проілюструвати свої філософські ідеї. Сковорода підкреслював, що віра та мудрість є важливими засобами внутрішнього пізнання та духовного розвитку, а Біблію він розглядав як джерело вчень, які можуть допомогти людині знайти гармонію та внутрішню свободу. Використовуючи біблійні ідеї у своїй філософії, він підкреслював важливість моральних цінностей, самопізнання та розвитку духовності. Таким чином, для Сковороди Біблія була не лише основою віри, але й важливим джерелом мудрості та етичних настанов, які сприяли розвитку його унікальної філософії, яка поєднувала християнські та античні філософські традиції в пошуках духовної гармонії та життєвої мудрості.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Сковорода Г. Повна академічна збірка творів. Ред. проф. Л. Ушкалова. Х. Едмонтон, Торонто: 2011. 1402 с.

ФІЛОСОФСЬКА ДУМКА СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ І РИМУ

Актуальність дослідження. Стародавня Греція та Рим внесли значний внесок у розвиток філософії та вплинули на багато аспектів сучасного світу. Багато принципів та ідей, сформованих філософами цих держав, допомагають розуміти сучасні етичні, політичні та філософські поняття. Філософська думка Стародавньої Греції і Риму допомагає зрозуміти наше власне місце у світі, а також, наші борги перед минулим.

Метою дослідження є розкриття особливостей та характерних рис філософії Стародавньої Греції та Риму.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- проаналізувати філософські думки Стародавньої Греції та Риму;
- вивчити походження філософських думок Стародавньої Греції та Риму.

Об'єктом дослідження є філософія, філософські ідеї, поняття античних цивілізацій.

Предметом дослідження є проблематика філософії Стародавньої Греції та Риму.

Виклад основного матеріалу. Філософію Стародавньої Греції та Риму називають античною філософією. Вона є першою історичною формою (чи типом) європейської філософії, знаменуючи собою початок європейської культури і цивілізації. Їй судилося відіграти особливу роль не лише в розвитку європейської філософської думки, але й усієї духовної культури Європи. Розвитку античної філософії сприяли географічно-кліматичні умови Балканського півострова, що знаходиться на переломі трьох континентів Європи, Азії і Африки: сприятливий клімат, наявність сприятливих природних зон (гори, долини, ріки, морські затоки). Протягом VIII - VI ст. до н.е. завершилося розселення греків на Балканському півострові. У Середземномор'ї виникли важливі міста-держави. В цей час утворюється ряд грецьких колоній. Другим чинником, що зумовив появу і розвиток античної філософії у Стародавній Греції, були культурно-історичні умови. Тут значного розвитку набули текстильне, гончарне і металургійне ремесло, сільське господарство. Це сприяло розширенню торгівлі між грецькими містами та країнами Сходу. А в цілому Стародавня Греція перебувала в інтенсивних контактах із давнішими цивілізаціями, засвоюючи їх здобутки. Практичні потреби ремісничого виробництва і землеробства, торгівлі і мореплавства спричинили розвиток астрономічних, метеорологічних, математичних та фізичних знань. Греки освоїли наукові знання країн Сходу - Вавилону, Єгипту, Ірану, Фінікії. Виникненню і розвитку античної філософії у Стародавній Греції сприяли також соціальні умови. Йдеться насамперед про високий рівень розвитку та багатоманітність напрямів життєдіяльності; існування полісної форми організації життя та інтенсивні контакти між полісами. Демократичний устрій життя в більшості полісів сприяв спілкуванню людей, культивуванню навиків формування ясних, виразних думок, їх аргументації і доведенню. В полісах основні рішення приймалися на загальних зборах, де всі вільні громадяни мали право висловлювати свою думку. Біля джерел формування наївно-стихійної філософії у Стародавній Греції стояла Мілетська школа, засновником якої був Фалес (640–562 рр. до н.е.). Він вважав початком усіх речей конкретно-чуттєве, безпосередньо дане. Цим джерелом чого-небудь у нього є вода. З одного боку, Фалес, розуміючи воду як початок, наївно примушує плавати на ній Землю, а з іншого боку, це не просто вода, а вода розумна, божа. Для Фалеса світ повний Богів. І ці Боги є душі тіл у вигляді джерел їхнього саморозвитку. Всі знання він зводить до єдиної основи. І цією основою є мудрий пошук і добрий вибір. Учнем і послідовником Фалеса був Анаксимандр (611 –546 рр. до н.е.). Він першим серед старогрецьких філософів створив філософську працю «Про природу». Саме назви цієї та інших праць свідчать, що перші старогрецькі філософи, на відміну від староіндійських і старокитайських, були передусім натурфілософами. Анаксимандр першим дійшов до категоріального визначення того, що лежить в основі існування речей. Також, першим серед філософів висуває ідею еволюційного походження людини. Він вважає, що людина зароджується і розвивається до дорослого стану у череві величезної риби. Народившись дорослою, бо дитиною вона не змогла б самостійно вижити, людина виходить на суходіл і починає новий період свого існування. Особливості античної філософії:

1. Найважливішою особливістю античної філософії слід вжити те, що саме в античному світі вона вперше відокремилась від 10 інших сфер діяльності і постала як автономний напрям знання і пізнання;
2. Споглядальність і умоглядність переважної більшості філософських доктрин, відсутність безпосереднього зв'язку з практикою. Причина цього презирство до виробничої діяльності, яка була справою рабів, а не вільних громадян;
3. Тісний зв'язок філософії з природознавством. Антична філософія зародилася не як галузь спеціального філософського знання, а як частина нерозчленованого наукового знання про природу. Перші античні філософи були природознавцями, фізиками;
4. Антична філософія була відкритою і доступною (для усіх громадян, крім жінок); терпимою до різних думок і позицій; динамічною (в ній були зародки різних напрямів подальшої філософії); пластичною, тобто здатною набувати різних форм і уявлень.

Висновки. Філософська думка Стародавньої Греції та Риму сприяла створенню основних понять. Вона вплинула на сучасну думку і продовжує бути об'єктом вивчення та обговорення в сучасній філософії. Стародавні грецькі та римські філософи залишили незабутні сліди у світовій культурній та інтелектуальній спадщині.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний еккурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

СЕНС ЛЮДСЬКОГО ЖИТТЯ У ФІЛОСОФІЇ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ

Актуальність теми дослідження. В сучасному світі розуміння питання про сенс людського життя та відповідь на нього залишаються надзвичайно важливим. Філософія екзистенціалізму допомагає людям визначити власні цінності, знайти сенс життя у складних ситуаціях та розвивати власну індивідуальність, що стає все більш важливим у сучасному суспільстві. Тому, ця тема залишається актуальною для розуміння та розвитку людського існування в сучасному світі.

Мета дослідження: розкрити проблематику сенсу людського життя відповідно до філософії екзистенціалізму.

Предмет дослідження: сенс людського життя.

Завдання дослідження:

– ознайомитись із основними ознаками екзистенціалізму.

– вивчення основних праць видатних філософів екзистенціалізму, для розуміння їхніх поглядів на сенс життя.

Виклад основного матеріалу. Що ж собою являє філософія екзистенціалізму? Філософія екзистенціалізму (філософія існування) - напрям у філософії ХХ століття, що позиціонує і досліджує людину як унікальну духовну істоту, що здатна до вибору власної долі. Основним проявом екзистенції є свобода, яка визначається як відповідальність за результат свого вибору [1]. Кожна людина індивідуальна, має право вибору, право помилитись чи радіти цьому вибору. Визначальними ознаками, за якими розпізнають екзистенціалізм буде те, що на перше місце висуваються категорії абсурдності буття страху, відчаю, самотності, страждання, смерті [2]. Все своє життя людина може прожити в страху й стражданнях буденності, кожен день відчувати себе непотрібною в цьому світі, і так до самої смерті. Усі свої дні можна роздумувати про сенс людського життя так і нічого не зрозумівши. «Коли ведеш існування за принципом «абияк протриматися», поступово перестаєш розуміти, для чого, власне, живеш і чого хочеш від життя.» - Есिमото. Особистість має протидіяти суспільству, державі, середовищу, ворожому «іншому», адже всі вони нав'язують їй свою волю, мораль, свої інтереси й ідеали. Особистість повинна бути сильною та незалежною попри свій страх та відчай, щоб розуміти сенс свого життя. Ще однією ознакою є те, що поняття відчуженості й абсурдності взаємопов'язані та взаємозумовлені в літературних творах екзистенціалістів. Існування людини тлумачиться як драма свободи. Часто, в літературних творах розповідь іде від першої особи [2]. Вперше використав поняття «екзистенціалізм» та вважається його засновником датський філософ і теолог Серен К'єркегор. Значна частина його філософських творів присвячені розгляду питання про те, що людина живе як «одичинний індивід». У своїх роботах філософ більше підкреслював конкретику реальності людського життя та важливість особистого вибору, ніж абстрактне мислення. К'єркегор цікавився суб'єктивним ставленням особистості до Ісуса Христа, одночас в нього було критичне ставлення до державної релігії – Данської Церкви. Він вважав, що Бог таємничим чином приходить до кожної людини. Жан-Поль Сарт – французький філософ, представник філософії атеїстичного екзистенціалізму. Об'єктами його досліджень були свобода, буття, відчуження та внутрішній світ людини. Одними із його найвідоміших творів є «Буття і ніщо» (1943), «Екзистенціалізм – це гуманізм» (1946). Центральним в філософії Сарта виступає свобода. Свобода в його творчості представлена як щось абсолютне, дане раз і назавжди – «людина засуджена бути вільною». Для нього свобода - це право вибору. «Людина не може бути то рабом, то вільною. Вона завжди і повністю вільна або її (людини) немає взагалі» - Сарт. Концепція свободи волі розгортається у Сартра в теорії «проекту», згідно з якою індивід не заданий самому собі, а проєктує, «збирає» себе як такого. Тим самим, він повністю відповідає за себе і за свої вчинки. Карл Теодор Ясперс - німецький філософ і психіатр, один з творців екзистенціалізму. Екзистенція - справжнє або власне існування людини, не обумовлене нічим зовнішнім, лише власною його індивідуальністю, за Ясперсом, не знаходиться в границях предметного світу, тому що вона – воля: «або людина як предмет дослідження – або людина як воля». Оскільки людина осягає себе, виходячи з волі, вона у такий спосіб осягає власну трансценденцію, що зникає явищем якої саме він і виявляється у своїй волі. На думку філософа, між наукою і філософією неприпустиме взаємне інфікування, але їх не можна і жорстко ізолювати одне від іншого. Сфери філософії і науки не антиномічні, хоча і не тотожні. Наука надає філософії потенційні шляхи пізнання, точні результати досліджень, роблячи філософію видющою. Філософія додає системі наук внутрішньо сполучаючий їх смисл. Філософія, за Ясперсом, руйнує постійно культивований наукою догматизм і амбіційні претензії.

Висновки. Філософія екзистенціалізму актуальна сьогодні, допомагаючи людям знаходити сенс у власному житті через акцент на свободі та відповідальності за свої вибори. Вона розглядає життя як драму свободи, а видатні філософи, такі як Серен К'єркегор, Жан-Поль Сарт і Карл Ясперс, досліджували цей підхід. Дослідження екзистенціалізму важливе для розуміння власного існування та розвитку особистості в сучасному світі.

Список використаних джерел.

1 .Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.

2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ФІЛОСОФІЯ БАНКУ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження. Філософія банку як соціальної організації залишається актуальною в сучасному світі. Банки відіграють велику роль у суспільстві, надаючи фінансові послуги, сприяючи економічному розвитку та забезпечують фінансову стабільність.

Метою дослідження є дослідження філософії банку як соціальної організації.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- проаналізувати роль банків у сучасному суспільстві, їх вплив на економічний розвиток та соціальну справедливість;
- вивчити етичні та моральні аспекти діяльності банків, їх відповідальність перед клієнтами та суспільством;
- дослідити способи забезпечення фінансової стабільності та розвитку банків;
- виявити можливості для покращення діяльності банків з метою задоволення потреб суспільства та забезпечення його сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є дослідження можливості розвитку банківської системи з урахуванням сучасних тенденцій у глобальній економіці.

Предметом дослідження є аналіз впливу банків на розподіл ресурсів у суспільстві та їхню роль у забезпеченні доступу до фінансових послуг для всіх верств населення.

Виклад основного матеріалу. Вивчаючи зміст поняття «відповідальність», виходимо з того, що відповідальність означає обов'язок давати звіт за свої дії. Обов'язок є вагомим фактором за своїм впливом на поведінку менеджера. Усвідомлення відповідальності змушує його, перш ніж діяти, зробити все, щоб бути вичерпно інформованим, віднайти найбільш зрілі наступні кроки, зважити всі «за» і «проти» і, нарешті, в процесі самих дій суворо дотримуватися правил ефективного адміністрування. У наш час поняття «відповідальність» зі сфери етики, філософії та права перенесене і у сферу науки, техніки, економіки. Трактуючи термін «соціальна відповідальність бізнесу» (СВБ), незважаючи на кілька десятиріч практичного використання, досі є предметом теоретичних дискусій. Так Г. Боуен, який і ввів у науковий обіг дане поняття, розумів її як «реалізацію такої політики, прийняття таких рішень, дотримання такої лінії поведінки, які були б бажані з точки зору цілей та цінностей суспільства». Оскільки напрями такої політики у пропонованому визначенні не сформульовані, один з провідних теоретиків СВБ А. Керолл конкретизував це поняття як «відповідність економічним, правовим, етичним та дискреційним очікуванням, що пред'являються суспільством організації в даний період» Л.А. Грицина вважає, що «соціальна відповідальність підприємства – це добровільна його діяльність, яка перевищує визначені у законодавстві вимоги до роботи підприємства, та охоплює екологічну, суспільну, трудову та економічну сфери відповідальності перед навколишнім середовищем, суспільством в цілому, територіальними громадами, працівниками, постачальниками, споживачами, акціонерами» На думку Н.В. Водницької «соціальна відповідальність підприємства – це добровільні соціальні зобов'язання, які визнаються такими суспільством та які бере на себе власник або уповноважений ним орган підприємства з метою задоволення соціальних інтересів персоналу та всіх зацікавлених сторін в межах економічної доцільності». Всі ці твердження мають як негативні, так і позитивні моменти, отже і далі є об'єктом наукових досліджень. Одне з найбільш вичерпних визначень соціальної відповідальності сформульовано у Міжнародному стандарті ISO 26000 «Керівництво з соціальної відповідальності» 2010 року. Згідно з цим документом «соціальна відповідальність – це відповідальність організації за вплив своїх рішень та діяльності (продукти, послуги, процеси) на суспільство і навколишнє середовище, що реалізується через прозору та етичну поведінку, яка: допомагає сталому розвитку, здоров'ю та добробуту суспільства; зважає на очікування зацікавлених сторін; не суперечить відповідному законодавству та міжнародним нормам поведінки; поширена в усій організації і практикується у її відносинах (діяльність організації в рамках сфери свого впливу)». Дане визначення не лише описує основні напрями діяльності відповідального підприємства та наголошує на інтеграції принципів соціальної відповідальності у практику бізнесу, а й акцентує увагу на необхідності, перш за все, виконання законодавчих вимог, як основи СВБ. Важливим моментом є також відкритість та прозорість підприємства для суспільства, тобто готовність його надавати повну та достовірну інформацію. Зародження ідей соціальної відповідальності припадає ще на XVIII – XIX століття, коли власники окремих підприємств брали на себе відповідальність за своїх працівників, керуючись при цьому власними релігійними чи етичними переконаннями. Одним із найвідоміших прибічників ідеї соціальної відповідальності був англійський промисловець, соціаліст-утопіст Роберт Оуен, який розробив проект покращення умов життя працівників однієї із прядильних фабрик у Шотландії та висловив ідею про необхідність державного регулювання соціально-трудових відносин на виробництві. Погляди Р. Оуена про необхідність державної регламентації соціальної відповідальності підприємців пізніше були розвинені французьким промисловцем Даніелем Лєграном, який запропонував ідею про необхідність запровадження міжнародних трудових норм, які б визначали умови праці на заводах та фабриках зважаючи на понад 50-річну історію розвитку концепції корпоративної соціальної відповідальності, на даний час не існує єдиного загальноприйнятого визначення поняття «корпоративна соціальна відповідальність». Економісти, соціологи,

керівники підприємств, представники міжнародних державних та громадських організацій трактують його по-різному. У т наведено перелік визначень сутності корпоративної соціальної відповідальності, які були розроблені у різних країнах світу

Висновки. Філософія банку як соціальної організації полягає в тому, щоб банк був не лише комерційним підприємством а й відповідальним учасником суспільства банк повинен дотримуватися етичних стандартів у всій своїй діяльності починаючи від відносин з клієнтами співробітниками та іншими зацікавленими сторонами і закінчуючи вибором проєктів для фінансування та підтримки розвитку малих та середніх підприємств.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ПОХОДЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «СВІТОГЛЯД»

Актуальність дослідження. Вивчення походження поняття «світогляд» є актуальним завданням, оскільки це поняття відіграє значущу роль у формуванні і розвитку культур та суспільств. Розуміння його історичного походження допомагає краще осмислити еволюцію людської ментальності, цінностей та переконань, та зрозуміти еволюцію філософського мислення та культурних цінностей. Роль світогляду в формуванні ідеологій, політичних систем та суспільних рухів стає важливою у сучасному світі. Дослідження початку цього поняття допомагає розуміти взаємозв'язок між ідеологією та історією. Сучасне суспільство відзначається різноманітністю світоглядів і переконань. Усвідомлення, як це поняття формувалося в різних культурах та історичних епохах, сприяє толерантності та взаєморозумінню між людьми різних світоглядів.

Метою дослідження є реконструкція історії поняття «світогляд» з метою розкриття його ролі в розвитку філософії, культури та соціальних наук. Це дослідження спрямоване на виявлення ключових етапів у формуванні та розвитку цього поняття.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- аналіз історичних джерел для виявлення перших вживань та змін у визначенні поняття «світогляд»;
- вивчення впливу релігійних, філософських та соціокультурних факторів на формування світоглядів;
- розгляд ролі поняття «світогляд» у сучасному суспільстві та його значення для розуміння культурних та інтелектуальних процесів;
- узагальнення результатів для надання висновків щодо еволюції поняття «світогляд» і його значення в сучасному світі.

Об'єктом дослідження є поняття «світогляд» у контексті історії філософії та культурних практик.

Предметом дослідження є історичні джерела, філософські праці, твори мистецтва та інші аспекти, які відображають походження та еволюцію поняття «світогляд».

Виклад основного матеріалу. Світогляд – це поняття, яке глибоко вкорінене в культурній, філософській та мовній спадщині людства. Його походження тісно пов'язане з історією розвитку людської думки та спрямоване на пошук відповідей до вічних питань про сенс існування, природу світу і місце людини в ньому. [1] Головними поняттями світогляду є світ та людина. Він відображає не стільки об'єктивне бачення скільки суб'єктивне. Світогляд – термін, який став неодмінною частиною філософського лексикону, має своє коріння у німецькому слові «Weltanschauung», яке вперше вжито 1927 року в Гайдегером. Однак, коли ми спробуємо відслідкувати глибини його походження, ми зазірнемо у вивернуті коридори філософської історії, де справжній виток поняття виявляється більш різноманітним та складним, ніж могло здатися. Випускник єзуїтського коледжу та теологічного факультету Фрайбурзького університету Мартін Гайдегер підкреслював німецькість слова «Weltanschauung», стверджуючи, що воно не має простого аналогу в інших мовах та є продуктом німецької філософії. Однак докладніше вивчення історії терміну свідчить про те, що його корені важко визначити виключно в межах німецької традиції. Історія походження «світогляду» виходить за межі Гайдегерового твердження. Від французького філософа Рене Декарта та його «Cogito, ergo sum» до голландського вченого Християна Гюйгенса та його «Коосмотеор», де вживається термін «cosmotheoria», ідеї про спосіб сприйняття світу ширилися і мали вагомий внесок у розвиток поняття «світогляду». Цікаво, що саме «cosmotheoria» було витворено гуманістами на зламі XV-XVI століть з двох грецьких слів, а пізніше використовувалося в роботах вчених, таких як Р. Лотце та Т. Гомперц, що попереджало Гайдегера про існування попередників та відсутність чистоти німецького походження слова. [2] Загальноєвропейське походження цього поняття також визначалося красивим голландським словом «wereldbeschouwing», яке Гайдегер ігнорував. Нідерландська дослідниця Іда Ламерс-Верстег вказувала на можливість походження «Weltanschauung» від голландського терміну, але ця точка зору не знайшла визнання серед багатьох філософів. Виявляється, що «світогляд» має глибше і складніше коріння, яке випливає з виваженої суміші гуманістичних, філософських та мовних впливів. Замість чіткої німецької чистоти, воно є своєрідним продуктом європейської думки та культурного обміну.

Висновки. Отже, хоча Гайдегер намагався відокремити «світогляд» від інших термінів, таких як «космотеорія», і підкреслити його «німецькість», розглядання історії показує, що коріння цього поняття уткане витоками інших філософських та лінгвістичних традицій. Таким чином «світогляд» є результатом не тільки німецької філософської традиції, але й широкого спектру взаємодій та діалогу між культурами та мовами в Європі. Відкриваючи шлях для різноманітних інтерпретацій та концепцій, поняття «світогляд» залишається складним та багатогранним, відображаючи різні аспекти сприйняття світу в різних культурах і епохах.

Список використаних джерел

1. Гончаренко О. Про поняття світогляд у Львівсько-Варшавській школі. Філософія освіти, 2018. № 1 (22). С. 166–179
2. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35–41.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10–20
4. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ

Постановка проблеми. Сучасна академічна філософія переживає непростий період. З одного боку, вона досягла значних успіхів у розвитку теоретичних знань у різних галузях філософії, таких як епістемологія, онтологія, гносеологія, логіка, етика, естетика, філософія науки, філософія права, філософія історії та інші. З іншого боку, вона стикається з рядом проблем, які негативно впливають на її розвиток. Однією з основних проблем сучасної академічної філософії є її фрагментація. Філософія як наука розпалася на безліч спеціалізованих галузей, які часто розвиваються в ізоляції одна від одної. Це ускладнює загальне розуміння філософії як цілісної системи знань.

Мета. Проаналізувати основні процеси розвитку сучасної академічної філософії в контексті її взаємодії з іншими науками та соціальними інститутами.

Для досягнення цієї мети ставляться такі **завдання**:

– Розглянути особливості сучасної академічної філософії, її предмет, методологію, основні напрямки.

– З'ясувати причини взаємодії академічної філософії з іншими науками та соціальними інститутами.

Виклад матеріалу. Сучасна академічна філософія має широкий спектр можливостей, які можна поділити на такі основні категорії: 1. Розуміння світу: Філософія допомагає нам зрозуміти світ, у якому ми живемо. Вона розглядає фундаментальні питання про природу реальності, людське буття, знання, мораль і цінності. Філософія дає нам інструменти для критичного мислення і аналізу, які допомагають нам розуміти складні проблеми та приймати обґрунтовані рішення. 2. Розвиток особистості: Філософія може допомогти нам розвинути особистість. Вона заохочує нас до критичного мислення, творчості та самопізнання. Філософія дає нам можливість осмислити наше життя і знайти своє місце у світі. 3. Реформування суспільства: Філософія може допомогти нам реформувати суспільство. Вона розглядає питання соціальної справедливості, свободи та прав людини. Філософія дає нам ідеали та принципи, на яких можна побудувати справедливе та гуманне суспільство.

Сучасна академічна філософія вивчає фундаментальні питання буття, пізнання, моралі, політики, мови, мистецтва та інших аспектів людського досвіду.

Основні підходи в сучасній академічній філософії: 1. Фундаментальна філософія займається вивченням основ буття, пізнання, моралі та інших аспектів людського досвіду. 2. Прикладна філософія застосовує філософські методи для вирішення конкретних проблем, таких як екологія, соціальна справедливість та політика. 3. Критична філософія аналізує і критикує існуючі філософські теорії та ідеї.

Деякі з конкретних тем, які вивчаються в сучасній академічній філософії:

філософія науки, філософія моралі, філософія політики, філософія права.

Сучасна академічна філософія є складною та багатогранною дисципліною, яка має важливе значення для розвитку критичного мислення, творчості та розуміння світу.

Методологія сучасної академічної філософії характеризується наступними рисами: 1. Інтердисциплінарність. Сучасна філософія активно взаємодіє з іншими науками, зокрема, з науками про людину, природознавством, кібернетикою, математикою тощо. Це дозволяє філософії отримувати нові знання та розвивати свої методологічні принципи. 2. Синтетизм. Сучасна філософія прагне до синтезу різних філософських традицій та шкіл. Це дозволяє їй уникнути крайнощів та виробити більш всебічні та об'єктивні уявлення про світ. 3. Критичність. Сучасна філософія критично ставиться до традиційних філософських уявлень та пошуків нових методів дослідження. Це дозволяє їй уникнути забобів та виробити більш обґрунтовані та аргументовані теорії. Методологія сучасної академічної філософії постійно розвивається. Вона піддається впливу нових наукових відкриттів, соціальних змін та культурних трансформацій.

Сучасна академічна філософія охоплює різноманітні напрямки. Деякі з основних напрямків:

1. Аналітична філософія: Фокусується на чіткому формулюванні питань та використовує логічні методи для їх розв'язання. Займається аналізом мови та концепцій.

2. Континентальна філософія: Розглядається як альтернатива аналітичній філософії, акцентуючи увагу на історії, культурі та інтерпретації текстів.

3. Прагматизм: Ставить акцент на практичне застосування ідей та досліджує, як філософія може вплинути на повсякденне життя.

Академічна філософія взаємодіє з іншими науками та соціальними інститутами з кількох причин. По-перше, філософія є фундаментальною дисципліною, яка вивчає основи пізнання, мови, моралі та політики. Ці основи є важливими для всіх наук і соціальних інститутів, тому філософія може надати їм важливий теоретичний фундамент. По-друге, філософія є критичною дисципліною, яка ставить під сумнів прийняті норми та цінності. Це може призвести до нових знань і інновацій у різних галузях. Наприклад, філософія науки може призвести до нових методів дослідження, а філософія права може призвести до реформи законодавства. По-третє, філософія є комунікативною дисципліною, яка сприяє обміну ідеями між різними людьми та групами. Це може допомогти у вирішенні конфліктів та побудові більш справедливого та гуманного суспільства.

Ось деякі конкретні приклади взаємодії академічної філософії з іншими науками та соціальними інститутами:

1. Філософія науки лежить в основі методології багатьох природничих і суспільних наук. Наприклад, філософія науки розробила такі важливі концепції, як метод наукового дослідження, критерії наукового пізнання та природа наукових теорій.

2. Філософія права є основою для правового мислення та правосуддя. Наприклад, філософія права розробила такі важливі концепції, як права людини, справедливість, рівність і законність.

3. Філософія політики є основою для політичної думки та практики. Наприклад, філософія політики розробила такі важливі концепції, як свобода, рівність, справедливість і громадянське суспільство.

Академічна філософія відіграє важливу роль у розвитку знань та суспільства. Її взаємодія з іншими науками та соціальними інститутами сприяє прогресу в цих галузях.

Висновок. Сучасна академічна філософія є динамічною і різноманітною. Вона охоплює широкий спектр тем і тенденцій, таких як інтердисциплінарність, зростаючий інтерес до емпіричних досліджень і глобалізація. Ці тенденції допомагають філософії залишатися актуальною в сучасному світі. У цілому, сучасна академічна філософія є життєздатною і розвивається дисципліною, яка має важливе значення для розуміння світу. Вона допомагає нам зрозуміти основи нашого буття, сенс нашого життя і наше місце в світі.

Список використаних джерел:

1. Горський В. С. Історія української філософії: Курс лекцій. Наук. Думка, 1996. 287с.
2. Історія філософії України: Підручник М. Ф. Тарасенко, М. Ю. Русин, І. В. Бичко. Либідь, 1994. 416с.
3. Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук. Мюнхен; Львів, 1995. 320 с.

ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ

Філософія і віра дивляться в одному напрямку. Вони спрямовані до одного початку, до благочестивого погляду на те, що не піддається людському управлінню чи не може стати об'єктом наукового дослідження або засобом для ідеологічних настанов. Філософія передбачає завдання досягнення остаточної ясності, процес, у якому людина відкриває шлях до пошуку себе та Бога.

Постановка проблеми. Дві різні сфери, але часто переплетені між собою – філософія та релігія. Споконвіків люди бажали знайти відповіді на самі недосяжні та глибокі питання про створення світу, сутність людського буття та моральність. Однак досі виникають дискусії та дослідження спільності та відмінності релігії та філософії.

Мета. Визначити спільності та розбіжності у точках зору, що можуть виникнути між ними. Дослідити як ці сфери взаємодіють та впливають одна на одну, а також як це впливає на людей і їх сприйняття.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- Аналіз концепцій філософії та релігії через розгляд основних концепцій цих двох складових.
- Визначення спільних та відмінних рис.
- Дослідження взаємного впливу на соціальний, культурний та етичний розвиток суспільства.
- Оцінка впливу на моральність людей та їх свідомість.
- Виклад матеріалу. Взаємозв'язок між філософією і релігією є тісним та багатограним.

Релігія є особливою складовою системи світогляду та сприйняття реальності в погляді конкретної людини або групи. Як складне, суспільно-духовне явище, релігія сягає своїм корінням у глибини суспільної історії і тісно пов'язана з розвитком людської цивілізації, духу, моральних уявлень і досягнень.

Філософія також допомагає з пошуком життєвих орієнтирів, змісту буття, визначенням принципів та пріоритетів.

Першим аспектом для порівняння я б хотів виділити онтологію та космологію. **Онтологія** - це розділ філософії, який займається питаннями існування, природи існування та реальності. Основною ідеєю онтології є вивчення того, що існує, як воно існує та які основні категорії можна визначити для опису реальності. Вона досліджує концепції існування об'єктів, подій, відносин та інших аспектів реальності.

Космологія – розділ філософії та науки, що вивчає походження, структуру та розвиток усього Всесвіту. Вона піднімає питання про початок космічної історії, загальну структуру Всесвіту, закони розвитку, інші можливі всесвіти та природу часу. Космологія намагається відповісти на питання про походження, природу та долю Всесвіту як системи. Воно може бути частиною астрофізики або тісно пов'язане з філософією.

Релігія також визначає власні відповіді на питання про буття, світ, природу, але вони побудовані не на чомусь іншому, як вірі у надприродне та вищу силу, яка створила світ і керує ним з власної волі та як вважає за потрібне чи справедливе.

Другим аспектом виступають етика та мораль. Релігія має сукупність принципів, норм, що є чітко закріпленими у приписах та в світогляді людей. Мораль відіграє у ній чи не найважливішу роль. Існує ствердження, що моральність є чимось надприродним, божественним. Проповідники будь-якої релігії проголошують тим самим постійність своїх моральних принципів. У цьому є своя певна консервативність, забобонність та приналежність, але у своєму власному вираженні та чітко визначеними настановами і елементами стримання. Саме з релігійних концепцій першими впливли розмежування добра і зла. У світі є безліч релігій, але є дещо спільне для них всіх, то ж є універсальні заповіді та етичні норми, які відмежовують правила для співіснування, життя у злагоді по усьому світу, вони встановлюють правила поведінки людей не тільки скріплених віруванням, а й до агностиків чи атеїстів, оскільки релігія вказує, що ми всі є спорідненими творіннями. Підходи базуються на догмах та заповідях.

У філософії етика визначається як вивчення моралі, дослідження принципів її виникнення, закономірності існування, функціонування та подальшого розвитку, роль у житті людей та місце її у свідомості. Мораль же виступає системою поглядів на власні та чужі потреби, прагнення, принципи, що є на життєвому шляху та постійно супроводжують згодом і стають чи то елементом поштовху, чи то стримання щодо рішень. Підходи базуються на теоріях, таких як деонтологія і консеквенталізм.

Узагальнюючи, варто сказати, що релігія і філософія спільно зацікавлені у дослідженні етики та моралі, оскільки обидва намагаються визначити принципи людського життя, джерело мотивування щодо своїх планів, щодо взаємодії з іншими членами суспільства, які оточують нас усюди і уникнути цього просто неможливо. Відмінності спостерігаються у джерелі авторитету, підходах до моралі та походженні знань. У цілому, обидві сфери доповнюють одна одну, це може розвинути обізнаність та цікавість до дослідження таких питань і дати проглянути на це через різні призми.

Вплив релігії та філософії на свідомість та моральність людей є вагомим аспектом розуміння духовних та етичних орієнтирів. Філософія використовує аналіз розуму людини, сприяє розвитку власних думок та переконань, висвітлює різноманітні теорії для пізнання та викликає безліч дискусій. У той час релігія служить

основою з уже визначеними моральними стандартами, що є засновані на заповідях та приписах. Двоє складових даної теми вносять суттєвий вклад у формування людських цінностей, виявленні волі у рішеннях щодо наших оточуючих і самого себе, визначають напрямки розвитку внутрішнього світу.

Висновок. Незважаючи на свою відмінність, релігія та філософія мають неоціненний вклад у формування свідомості суспільства, встановлюють свої правила та дозволяють вносити свої доповнення чи зміни до власного життя, визначають глибокі цінності, надають структуровані поради щодо поведінки та просто стають певним орієнтиром. Обидві сфери мають свої точки стику і розбіжності, але загальне впливове поле розкривається у спільному бажанні надати відповіді на фундаментальні питання людства про існування, життя, добро і зло.

Список використаної літератури:

1. ВОЛОШИН В. Епістемологічна складова філософії релігії. *Українське релігієзнавство*, 2012, 64: 68-75.
2. Етика як філософська теорія моральності. *Освіта.UA*. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10894/> (дата звернення: 09.11.2023).
3. Кришмарел В. Ю. Основи релігійної етики : підручник. Київ : Вид. дім «Сам». 2017. 128 с.
4. Релігієзнавство, його основні положення. Реферат. *Освіта.UA*. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/relig/20426/#google_vignette (дата звернення: 10.11.2023).

ПРОБЛЕМА СВОБОДИ У ФІЛОСОФІЇ ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМУ

Постановка проблеми. У 20-му столітті свободи та відповідальності набуло особливого значення через свою актуальність у зв'язку з глобальною економічною кризою. Це привело до таких понять, як «Принцип відповідальності». Існують серйозні недоліки внутрішньої свободи, що призводять до проблем безвідповідальності та свавілля. У цьому столітті філософи-екзистенціалісти приділяли велику увагу проблемі свободи особистості, тож аналіз феномена свободи та відповідальності спирається на їхні праці в цій царині філософського знання.

Мета. Проаналізувати та порівняти концепції свободи та відповідальності у філософів-екзистенціалістів Жана-Поля Сартра, Миколи Бердяєва та Ніколя Аббаньяно. Порівняти характеристики внутрішньої та зовнішньої свободи.

Виклад матеріалу. Екзистенціалізм відштовхується від найбільш типових форм радикального розчарування в історії, котрі приводять до витлумачення суспільства ХХ ст. як переоду кризи цивілізації, раціональності і гуманності. Постав екзистенціалізм в часі двома світовими війнами (1918 - 1939 рр.) і охопив велику частину Старого і Нового Світу. Саме в цей час формується екзистенціалізм - одна з найірраціональніших і песимістичних філософських течій, в якій, наче у дзеркалі, відбилися загальне світовідчуття людей тої епохи. Екзистенція напруга пов'язана з свободою, яка є насамперед специфічною рисою людського буття, яку називають екзистенцією. Звідси, екзистенція й свобода - поняття тотожні. Головний принцип Ж.-П. Сартра для християн є неприйнятним, тому що він скасовує основні підвалини християнства, а саме: віру в Бога й даровану Ним природу. Мислитель, пояснюючи цей принцип, висловлює думку, що людина сама вибирає себе такою, якою є, від неї, її свободи залежить, якою їй бути. Згідно з цією думкою, навіть злочинець може вибрати себе святим і впевнено йти до цієї мети. В інтерсуб'єктивному світі людина сама визначає, ким є вона та інші. Наприклад, атеїстичний екзистенціалізм дотримується принципу неіснування Бога і вседозволеності людини. Іншими словами, людина живе в такому світі без релігійної надії, а оскільки людина помирає, їй краще жити без Бога. З позицій Сартра і Камю яскраво проглядаються людська самотність і безпорадність. Тому цей вислів може означати лише одне: відсутність рішучості в людській природі. Важливо відзначити, що існування людини не визначається нічим іншим, крім смерті. Виявляється, людина має право на свободу пересування, тому що свобода, як вважають, існує. Відповідно до міркувань екзистенціалістів, основою цієї свободи є самотворення людиною та її відповідальність за свої дії. Описуючи людську свободу екзистенціалістськими термінами, варто побачити унікальність релігійних і атеїстичних орієнтацій. Для релігійних екзистенціалістів людська свобода перебуває в Богові, тоді як для атеїстів свобода перебуває в людях, а не у вищій силі. На думку Шестова, свобода є усвідомленою необхідністю, тому її потрібно прийняти і віддатися їй. У цьому відмінність розуміння свободи Шестовим від твердження Сартра, що свобода людини полягає в ній самій. Тому, за Сартром, свобода є абсолютною і виявляється у формі загальних дій і діяльності. По-перше, екзистенціалізм відкидає традицію свободи, стверджуючи, що свобода є відомою необхідністю, яка розкриває природні здібності людини.

Переважаючим об'єктом філософського осмислення в екзистенціалізмі виступає буття індивідуальності, сенс, знання, цінності, що утворюють «життєвий світ» особистості. Життєвий світ - це не фрагмент предметного матеріального світу, а світ духовності, суб'єктивності. В екзистенціалізмі людина не визначається жодною сутністю - ні природою, ні суспільством, ні власною сутністю людини. Має тільки значення її власне існування. Основне установлення екзистенціалізму - існування передує сутності, тобто людина спершу існує, з'являється у світі, діє в ньому, а вже потім визначається як особистість. У Ж.-П. Сартра і М. Бердяєва можна знайти спільні точки зору стосовно свободи в суспільному вимірі. Ці філософи вважають соціальне життя сферою відчуження, об'єктивації, знеособлених відносин. На їхню думку, можна спостерігати антагонізм особистості проти суспільства, а також яскраво виражене негативне ставлення до цього. Микола Бердяєв стверджує, з одного боку: «Найбільш універсальне визначення свободи полягає в тому, що свобода - це не зовнішнє визначення людини, а внутрішнє, духовне визначення», з іншого - наполягає: «Свобода поза причинно-наслідковими зв'язками». Суперечність цих тверджень спостерігається у визначенні свободи зсередини першому висловлюванні й повній В недетермінованості свободи в другому. Антиномічність свободи, за М. Бердяєвим, полягає в тому, що «свобода може переходити у свою протилежність». Іншими словами, свобода уможливує існування несвободи. Мислитель акцентує свою увагу на суперечності свободи в соціальному житті. Тирани та диктатори придушують свободу інших, натомість утверджують її для себе й тих, хто йде за ними та їх підтримує.

Ігнорування хоча б одного з названих аспектів веде до серйозного обмеження або навіть заперечення свободи. Внесене Сартром «уточнення» поняття свободи, що зводить її до автономії вибору, обмежує її рамками свідомості, зміною дійсності тільки у своїх думках.

Головна ідея Бердяєва - свобода. Чому людина - за своєю природою свободна та творча істота - так неуміло користується цими дарами Всевишнього, чому в історії здійснюється зовсім не те, що задумувалося людиною;

чому знання і уміння людини вона обертає на зло собі, на пригнічення собі подібних; чому самотній талант, трагічна доля генія і торжествує посередність; чому людина народжена бути свободною, а між тим вона завжди і скрізь у пугах.

Філософ переконаний у самоочевидності свободи людини. Те, що людина усвідомлює світ і тим самим вивищується над світом, говорить про свободу від світу. Свобода для Бердяєва - це свобода духа людини, її свідомості і самосвідомості. У неї свобода виступає не як форма дії, а швидше як свобода волі.

Однак вибір як свобода не може бути детермінований нічим, що стояло б поза або над людиною. «Свобода - це моя незалежність і детермінація моєї особистості зсередини. Свобода - це моя творчість, не вибір добра і зла переді мною, а моє творіння добра і зла» («Самопізнання»).

Висновок. Отже, якщо розглядати екзистенціалізм крізь призму проблеми свободи, то він постає передусім як антитеза «мовчазності». Навпаки, екзистенціалізм підкреслює, що реальність - це дія. Він йде далі і заявляє, що людина є нічим іншим, як проектом самої себе. Мрії, очікування та надії дозволяють визначити людину лише як хибну мрію або порожню надію, тобто негативно, а не позитивно.

Список використаних джерел:

1. Жук А. Філософія: Філософія екзистенціалізму Абриеля Марселя: навчальний посібник. Львів, 2019. 4 с.
2. Пелипишак І.В. Проблема свободи у філософії екзистенціалізму: Філософія екзистенціалізму та її виникнення: стаття. Івано-Франківськ, 2023. 3 с.
3. Смілик А. Проблема свободи у філософії екзистенціалізму: стаття. Львів, 2016. 32 с.
4. Л. О. Сандюк, С. П. Симоненко, О. В. Сулим, М. Ф. Шмиголь, Н. В. Щубелка, Ю. С. Юшкевич; [за ред. М. Ф. Шмиголя]: Основи філософії: Філософія екзистенціалізму: посібник для навчання. Київ, 2017. 412 с.
5. Іщенко Ю.А. Філософія: Філософія екзистенціалізму: посібник для навчання. Київ, 2009. 621 с.
6. Воловик В.І Вступ до філософії: Сучасна філософія: навчальний посібник. Запоріжжя, 2000. 217 с.
7. Капранов С. Проблема свободи у філософії Чжуан-цзи: навчальний посібник. Київ, 2018. 14 с.
8. Левкулич В.В. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ КЛАСИЧНОЇ І СУЧАСНОЇ ФІЛОСОФІЇ: Концепції свободи в історії філософії: посібник для навчання. Ужгород, 2019. 27 с.
9. Найчук А.В. Філософія історії: поняття свободи: навчальний посібник. Острогор, 2022. 205 с.

ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ ІММАНУІЛА КАНТА

Постановка проблеми: обґрунтування можливостей та міжлюдського пізнання. До Канта в західній філософії домінували раціоналістичні погляди, відповідно до яких джерелом істинного знання вважався розум. Проте Кант ставить під сумнів всемогутність розуму і стверджує, що пізнання не може базуватися лише на апіорних принципах, а потребує залучення досвіду. Тому основною проблемою Канта стає з'ясування того, як саме взаємодіють між собою розум та досвід у процесі пізнання, і де проходять межі пізнавальних можливостей людини. Кант намагається дати нове філософське обґрунтування гносеології, підвищивши однобічність попередніх раціоналістичних систем.

Метою даного дослідження є аналіз філософської концепції І. Канта. Для висвітлення даної мети ми ставимо наступні завдання:

- охарактеризувати загальні філософські погляди Канта та їх еволюцію;
- осмислити Кантівське розуміння сутності та завдання філософії;
- проаналізувати вчення Канта про пізнання та його класифікацію видів знань;
- висвітлити концепцію апіорних форм чуттєвості і розуму та їх роль у пізнанні;
- з'ясувати Кантівське розмежування «речі в собі» та «речі для нас»;
- охарактеризувати стадії пізнання за Кантом;
- розкрити Кантівську постановку та рішення основної гносеологічної проблеми.

Виклад матеріалу. Іммануїл Кант вважається основоположником німецької класичної філософії. Його творчість можна поділити на два періоди: передкритичний (до 1770-х років) і критичний. Перша характеристика – тяжіння до питань природознавства і натурфілософії. Другий період є періодом фактичного розвитку філософської системи Канта і присвячений вивченню витоків пізнавальної діяльності, її закономірностей і обмежень.

Кант вважав, що епістемологія піднесена до рівня основних елементів теоретичної філософії, а її об'єктами дослідження повинні бути пізнавальна діяльність суб'єкта, дослідження її меж і вивчення законів людського розуму. Кант підкреслював, що основними чинниками, які визначають шлях пізнання і складають об'єкт пізнання, є суб'єкт пізнання та його пізнавальна здатність.

Філософські праці Канта, написані в переломний момент його творчості, стали великою подією в історії людської культури: «Критика чистого розуму», «Критика практичного розуму» і «Критика здатності судження» були присвячені розумінню філософії як науки, епістемології та питання людської свободи та моралі.

Кант визначив філософію як науку про зв'язок між усім знанням і головними цілями людського розуму. На його думку, філософія повинна відповідати на такі питання, як: «Що я можу знати?», «Що мені потрібно робити?», «На що я можу сподіватися?». Відповідаючи на ці питання, філософія забезпечує свою благородну місію законодавця розуму. Кант вважав, що ця місія може бути виконана лише через трансцендентну філософію, систему шести принципів чистого розуму. Він також розділив філософію на практичну філософію та теоретичну філософію, оскільки, на його думку, розум має як практичне, так і теоретичне застосування. Практична, моральна та звичаєва філософія містить апіорні принципи, які визначають усі наші дії та роблять їх необхідними. Теоретична філософія повинна бути теорією наукового пізнання, включаючи всі принципи чистого розуму, повністю заснованої на концепції теоретичного пізнання всього.

Перш ніж обговорювати питання гносеології Канта, необхідно розглянути деякі аспекти його вчення про пізнання. З точки зору Канта, знання – це судження, поєднання ідей і концепцій у свідомості та через неї. Розрізняють два типи суджень: аналітичні, в яких предикату (логічній передумові) не надається новий зміст, і синтетичні, в яких предикат не виводиться з суб'єкта, а поєднується з ним. Синтетичні судження є апостеріорними судженнями, коли між суб'єктом і предикатом існує мислимий зв'язок, який виявляється в досвіді та через нього. Тобто коли зв'язок між суб'єктом і предикатом не базується на досвіді.

Кант вважав, що всі аналітичні судження є апіорними і не потребують емпіричного підтвердження, тому вони фактично не можуть дати нового знання. Що стосується синтетичних суджень, то важливо зазначити, що вони можуть бути як емпіричними, так і апіорними судженнями. Комплексне судження завжди дає нові знання,

Ось чому Кант розрізняв два типи знання: емпіричне знання (апостеріорне знання) і знання, незалежне від досвіду (апіорне знання). Кант вважав, що останнє корениться в самій структурі пізнавальних здібностей людини. Апіорне знання – це знання, яке передує, визначає та не залежить від досвіду/Апіорне знання існує в трьох типах знань: математиці, теоретичному природознавстві та метафізиці як теоретичній філософії. Водночас Кант порушив і намагався вирішити важливу проблему гносеології – діалектичну проблему співвідношення і взаємоперетворення чуттєвості й розуму в пізнанні.

Розробляючи проблему гносеології, Кант відштовхувався від поняття «речі в собі». На його думку, процес людського пізнання починається з досвіду. Наочна репрезентація органів чуття (чуттєвий досвід) має дві чисті форми: простір і час. Вони впорядковують відчуття, розміщуючи їх у просторі та часі, і стають принципом апіорного знання. Суб'єкт протиставляється об'єктивній реальності («речі в собі»), яка є незалежною від нього

самого. Речі самі по собі діють на наші органи чуття і породжують відчуття, але ці відчуття не дають нам знання про самі речі. Уявлення Канта про світ людини - це впорядковані людською свідомістю предмети та явища («світ речей для нас»). Перший - це «світ явищ», який існує у просторі та часі в нашому досвіді; другий - це «світ самих речей», який не досліджується заради пізнання, а існує поза простором і часом, поза людською свідомістю. Кант визначає цей останній як трансцендентальний світ. Крім того, Кант пропонує концепцію трьох стадій пізнання: чуттєвого споглядання, розуму і раціональності. Априорна форма чуттєвості впорядковує та упорядковує дані органів чуття у просторі та часі, породжуючи феномени.

Однак, за Кантом, явища самі по собі не дають знання. Щоб отримати знання з цього матеріалу, треба його зрозуміти. Для цього ми повинні скористатися допомогою понять, які дає нам розум. За Кантом, людське знання має два основні стовбури, які виростають зі спільного кореня. З точки зору змісту знань, розсудок повністю залежить від чуттів. Кант визначає розум як здатність мислити про предмети чуттєвого споглядання і водночас мислити про них з певною незалежністю від чуттєвих вражень.

Список використаних джерел

1. Введенська Н. Іммануїл Кант про можливість синтетичних суджень априорі. Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство. 2020. Том 3. С. 3-9.
2. Захарченко М. В. Гносеологія Іммануїла Канта: ідея трансцендентальної філософії. Практична філософія. 2021. № 1. С. 183-189.
3. Кант І. Критика чистого розуму / пер. з нім. та приміт. І.Бурковського. Київ : Юніверс, 2000. 504 с.
4. Лой А. Гносеологія Канта і сучасна епістемологія. Наукові записки НаУКМА. Філософія та релігієзнавство. 2020. Том 3. С. 3-8.
5. Ярошовець В.І., Бичко І.В., Бугрова В.А. Історія філософії : підручник. Київ : вид. ПАРАПАН, 2002. 774 с.

ТОМІЗМ – ВЧЕННЯ ТОМИ АКВІНСЬКОГО

Постановка проблеми: Томізм, як вчення, засноване на філософських принципах та теологічних концепціях Томи Аквінського, займає важливе місце в історії християнської теології. Однак, незважаючи на свою значущість, існує ряд проблем, пов'язаних з тлумаченням та розумінням цього вчення. Ці проблеми включають у себе теологічні та філософські аспекти та мають вплив на його сприйняття та застосування в різних контекстах.

Мета: Метою є розгляд основних аспектів томізму та висвітлення ключових проблем, що виникають у процесі його тлумачення та використання. Зрозуміння та вирішення цих проблем може сприяти глибшому осмисленню та застосуванню томізму в сучасному контексті.

Завдання:

– Аналіз філософських основ томізму: Детальний розгляд основних філософських концепцій, на яких ґрунтується томізм, для розуміння його теоретичної бази.

– Розгляд теологічних аспектів томізму: Вивчення теологічних положень томізму та їх вплив на християнську теологію.

– Ідентифікація сучасних проблем та тлумачень томізму: Аналіз сучасних тлумачень та спроби вирішення проблем, пов'язаних із застосуванням томізму в різних аспектах сучасного життя.

Виклад матеріалу:

Томізм, як філософсько-теологічне вчення, спирається на раціональність та віру як дві основні джерела пізнання. Філософська частина томізму включає у себе концепції антропології, епістемології та метафізики. Теологічна частина ставить на перше місце вивчення Божественної реальності та її взаємодії з людьми.

З одного боку, томізм визнає важливість розуму та його здатності розуміти Божественну істину. З іншого боку, вчення Томи Аквінського дуже тісно пов'язане з християнською теологією, акцентуючи на Божественній ласці та віри.

Проте, в сучасному світі томізм стикається з рядом викликів. Спроби адаптації цього вчення до сучасних умов, з урахуванням розвитку науки та суспільства, породжують нові інтерпретації та спричиняють розходження в думках вчених.

Томізм, як вчення Томи Аквінського, здобуло визнання через свою спробу поєднати раціональність та віру, філософію та теологію. Філософські основи томізму привертають увагу своєю системністю та логічністю. Аквінський розглядав розум як інструмент для пізнання світу, і в той же час визнавав його обмеженість у розумінні абсолютної істини.

Важливим аспектом томізму є також його теологічна складова. Тома Аквінського цікавила не лише розуміння світської істини, але й поглиблення в сприйняття Божественного. Він вважав, що розум може допомогти людині краще розуміти Бога, але для досягнення вищого рівня істини необхідна також Божественна ласка.

Однак у сучасному світі томізм стикається з викликами та суперечностями. Розвиток науки, культури, технологій призводить до нових етичних, філософських та теологічних питань, які не завжди знаходять пряму відповідь у традиційних тлумаченнях томізму.

Сучасні дискусії навколо томізму також висвітлюють його різноманітні інтерпретації. Вчені, богослови та філософи різних конфесій та шкіл намагаються адаптувати томізм до сучасного розуміння світу, зберігаючи його основні принципи.

Однією з ключових проблем томізму у сучасному світі є його відношення до наукового та технологічного прогресу. Як вчення, що зародилось у середньовіччі, томізм інколи стикається із викликами, які походять від нових наукових відкриттів та розвитку технологій. Суперечності між традиційними теологічними поглядами та сучасними науковими концепціями стають об'єктом уваги учених та теологів, пробуючих знайти гармонію між релігією і наукою.

Іншою значущою проблемою є відповідь томізму на сучасні етичні та соціокультурні виклики. Зміни в суспільних цінностях та розуміння людської гідності висувають нові вимоги до релігійних та філософських систем. Томізм, як і будь-яка інша філософія, повинен адаптуватися до сучасного розуміння прав людини, соціальної справедливості та інших етичних питань.

Нарешті, томізм викликає інтерес через свою роль у діалозі між різними релігійними традиціями та культурами. Застосування томізму в екуменічному та міжрелігійному діалозі вимагає уваги до того, як це вчення може сприяти взаєморозумінню та спільним зусиллям у вирішенні глобальних проблем.

Томізм Томи Аквінського, хоч і виник у середньовіччі, залишається дорогоцінним ресурсом для розуміння філософських та теологічних аспектів людського існування. Його вчення про поєднання розуму та віри визначає спробу синтезу між раціональним та релігійним мисленням. За кілька століть свого існування томізм зазнавав впливу різних культур, філософських напрямів та теологій.

Важливо також враховувати, що томізм виступав і виступає основою для формування католицької теології. Теологи та богослови використовують томізм як основу для розробки різних аспектів католицької віри та доктрини. Його вплив охоплює етичні питання, соціальні учення та розуміння ролі людини в Божественному плані.

Позитивне значення томізму виявляється і в його внеску у розвиток філософської думки загалом. Тома Аквінського вивчають як великого філософа, який вніс вагомий вклад у розвиток схоластичної традиції. Його діалектичний підхід та логічні методи використовуються як зразок аналізу та аргументації у філософії.

Усі ці аспекти підтримують важливість вивчення томізму в сучасному світі, де відбуваються стрімкі зміни і виникають нові філософські, етичні та теологічні виклики. Через вивчення та розуміння томізму можна збагатити сучасний дискурс і розробляти нові підходи до вирішення актуальних питань.

Висновки: У висновку слід відзначити, що томізм Томи Аквінського, як вчення, яке поєднує філософію та теологію, залишається важливим елементом християнської традиції. Його філософські та теологічні аспекти викликають інтерес та залишаються предметом обговорення в сучасному світі. Проте, виклики, які виникають у зв'язку з розвитком науки, змінами у суспільних цінностях та необхідністю адаптації до сучасних реалій, вимагають постійного перегляду та тлумачення томізму. Вивчення цього вчення допомагає розширити розуміння філософських та релігійних аспектів життя, сприяє глибшому діалогу між наукою та релігією, а також розвитку сучасного християнського та філософського мислення.

Список використаних джерел

1. Бліхар В. С., Карась А. Ф., Требін М. П. та ін. Філософія: підручник. За ред. В. В. Середи, М. М. Цимбалюка. – Львів: ЛьвДУВС, 2015. 428 с.
2. Гнатюк Я.С. Аналітика філософії: навч. пос. Київ: Кондор-Прес, 2020. 236 с.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О.П. Філософія: підручник. Харків: Право, 2018. 432 с.
4. Основи філософії. Під ред. М. Шмиголя. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 412 с.

ВПЛИВ ІДЕЙ НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Німецька філософія – це одна з найважливіших течій у філософській думці світу. Вона має глибокий вплив на розвиток філософії в інших країнах, у тому числі і в Україні.

Вплив німецької філософії на розвиток української філософії є актуальним для дослідження з кількох причин.

По-перше, цей вплив був значним і тривалим. Ідеї німецьких філософів, таких як Іммануїл Кант, Георг Гегель, Мартін Хайдеггер, Жан-Поль Сартр, Альбер Камю, були широко відомі і вивчалися в Україні з XVIII століття до наших днів.

По-друге, він мав неоднозначний характер, що зумовило різноманітні форми і наслідки. З одного боку, вплив німецької філософії сприяв розвитку української філософської думки, впроваджуючи в неї нові ідеї та підходи. З іншого боку, цей вплив іноді призводив до відходу від національних традицій української філософської думки.

По-третє, дослідження цього впливу є важливим для розуміння розвитку української філософської думки в цілому. Без знання впливу німецької філософії на розвиток української філософії неможливо повно і всебічно зрозуміти її особливості та тенденції розвитку.

Мета дослідження. Метою дослідження є виявлення та аналіз впливу ідей німецької філософії на розвиток української філософії.

Завдання дослідження

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- Проаналізувати основні ідеї німецької філософії, які мали вплив на розвиток української філософії.
- Виявити форми та прояви впливу німецької філософії на українську філософську думку.
- Оцінити вплив німецької філософії на розвиток української філософії.

Виклад матеріалу. Ідеї німецької філософії почали проникати в Україну в другій половині XVIII століття. Першим німецьким філософом, який став відомим в Україні, був Іммануїл Кант. Його ідеї про трансцендентну субстанцію, про природу пізнання і моральності, про свободу і відповідальність людини були сприйняті з інтересом українськими мислителями.

У XIX столітті вплив німецької філософії на розвиток української філософії посилюється. Особливо значним був вплив ідей Георга Гегеля. Гегелівська діалектика стала основою для розвитку філософської думки в Україні в другій половині XIX століття.

У XX столітті вплив німецької філософії на розвиток української філософії продовжується. Особливо значним був вплив ідей філософів-екзистенціалістів, таких як Мартін Хайдеггер, Жан-Поль Сартр, Альбер Камю. Вплив німецької філософії на розвиток української філософії продовжувався і в XX столітті. У цей період в Україні розвиваються такі філософські течії, як марксизм, екзистенціалізм, неопозитивізм, які спираються на ідеї німецької філософії.

Марксизм був однією з найвпливовіших філософських течій XX століття. Він виник на основі ідей німецького філософа Карла Маркса, який був зацікавлений у філософії Гегеля. Маркс вважав, що історія розвивається через суперечності, а основною суперечністю є суперечність між класами.

Форми та прояви впливу німецької філософії на розвиток української філософії були різноманітними. Цей вплив проявлявся в таких формах:

- Переклади німецьких філософських творів українською мовою. Важливу роль у поширенні ідей німецької філософії в Україні відіграли переклади, які здійснювали українські філософи та філологи.
- Створення оригінальних філософських творів, в яких розвивалися ідеї німецької філософії. Українські філософи, такі як Василь Зінкевич, Іван Франко, Володимир Винниченко, розвивали ідеї німецької філософії у своїх оригінальних філософських творах.
- Використання ідей німецької філософії в політичній та громадській діяльності. Ідеї німецької філософії використовувалися українськими мислителями для обґрунтування своїх політичних і громадських ідей.

Вплив німецької філософії на розвиток української філософії був неоднозначним. З одного боку, він сприяв розвитку української філософської думки, впроваджуючи в неї нові ідеї та підходи. З іншого боку, цей вплив іноді призводив до відходу від національних традицій української філософської думки.

Незважаючи на неоднозначність, вплив німецької філософії на розвиток української філософії був значним і тривалим.

Висновок. Вплив німецької філософії на розвиток української філософії був неоднозначним. З одного боку, він сприяв розвитку української філософської думки, впроваджуючи в неї нові ідеї та підходи. З іншого боку, цей вплив іноді призводив до відходу від національних традицій української філософської думки.

Незважаючи на неоднозначність, вплив німецької філософії на розвиток української філософії був значним і тривалим. Він сприяв розвитку української філософської думки, зробивши її більш багатого і різноманітною.

Ідеї німецької філософії, які були сприйняті українськими мислителями, продовжують впливати на розвиток української філософської думки в XXI столітті. Вони використовуються для обґрунтування нових політичних і громадських ідей, а також для розвитку української національної культури і самосвідомості.

Ось деякі конкретні приклади впливу німецької філософії на розвиток української філософії:

* **Василь Зінкевич**, один із найвидатніших українських філософів XIX століття, розвивав ідеї Іммануїла Канта про трансцендентну субстанцію і свободу людини.

Іван Франко, один із найвидатніших українських письменників і філософів XIX-XX століть, розвивав ідеї Георга Гегеля про діалектику і національний дух.

Володимир Винниченко, один із найвидатніших українських письменників і політичних діячів XX століття, використовував ідеї екзистенціалізму для обґрунтування необхідності боротьби за свободу і справедливість в умовах тоталітаризму.

Ці приклади свідчать про те, що вплив німецької філософії на розвиток української філософії був глибоким і довготривалим.

Список використаних джерел:

1. Аляев Г. Є. С. Франк і німецька філософія початку XX ст. Вісник київського національного університету імені Тараса Шевченка. філософія. політологія. 2001. Вип. 35. С. 8–13.

2. Нестерець А. О. Основні ідеї філософії Г. Сковороди : thesis. 2020. URL: <https://er.knutd.edu.ua/handle/123456789/17188> (дата звернення: 04.12.2023).

3. Ситніченко Л. А. Сучасна німецька практична філософія: трансформація трансцендентальної парадигми. Практична філософія. 2011. № 3 (41). С. 183–192.

4. Шаталович І. В. Трансформація ідеї детермінізму в західноєвропейській філософії. Вісник харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. філософія. 2013. Вип. 41, (ч. 1). С. 160–170.

ВПЛИВ ІДЕЇ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ПАТРИСТИКИ НА КУЛЬТУРУ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Постановка проблеми. Тема впливу ідей візантійської патристики на культуру Київської Русі залишається актуальною і невичерпно важливою. Це дослідження не лише відбиває суттєві етапи в історії, але й розкриває коріння культурного спадку, яке формувало та визначало східнослов'янське суспільство.

Перш за все, це дослідження виходить за рамки вивчення минулого. Воно сприяє розширенню нашого розуміння формування ідентичності народів, які населяли Київську Русь. Аналіз впливу візантійської патристики на релігійні, моральні та культурні аспекти допомагає розкрити основи цінностей і переконань, які перейшли через віки та впливають на наші переконання сьогодні.

Важливий аспект полягає в розгляді цієї теми як діалогу культур. Розуміння взаємодії між Візантією та Київською Руссю є ключем до розкриття значення обміну цінностями в історії. Це дослідження стає особливо актуальним в сучасному світі, де взаєморозуміння та толерантність між різними культурами набуває все більшої ваги.

Мета дослідження. Аналіз впливу візантійської патристики на релігійні, моральні та культурні аспекти Київської Русі.

Завдання дослідження.

- Розкрити поняття візантійської патристики;
- Розглянути ключові ідеї візантійської патристики та їх відображення в духовному житті, етичних цінностях, традиціях та образотворчому мистецтві Київської Русі.

Виклад основного матеріалу. Ідеї візантійської патристики мали значний вплив на формування культури Київської Русі в середньовіччі. Візантійська патристика – це складний філософсько - релігійний рух, який виник у Візантії протягом V-VII століть [2]. Його ідеї та концепції проникли до культури Київської Русі через різноманітні механізми, включаючи християнізацію, культурний обмін та політичні зв'язки [1].

Почнемо з основних ідей візантійської патристики. Патристика, що походить від грецького слова «патер» (батько) [3], була спрямована на розглядання релігійних питань з точки зору батьків церкви, вони намагалися вирішити проблеми віри та етики. Ідеї патристів стосувалися таїнства Євхаристії, духовного життя, моралі та традицій. Ці концепції стали важливою частиною формування християнського світогляду на Русі.

Однією з ключових ідей була концепція таїнства Євхаристії. Візантійські патристи вважали, що Христос присутній в святій таїні Євхаристії, яка стає способом об'єднання вірян з Богом [4]. Ця ідея підкреслювала важливість обрядового життя та сприяла формуванню обрядового календаря на Русі. Євхаристія стала центральним елементом богослужіння, що вплинуло на розвиток культури і духовного життя суспільства.

Другою ключовою ідеєю була важливість духовного життя та аскези. Візантійські патристи підкреслювали необхідність самообмеження та духовного зростання. Ця ідея вплинула на становлення монаського руху на Русі та введення аскетичних практик у повсякденне життя [4]. Монастирі стали центрами освіти та культури, де зберігалися писання та традиції.

Третьою важливою ідеєю була акція на моральні цінності та традиції. Візантійські патристи наголошували на важливості етичного життя та відданості християнським цінностям. Це вплинуло на формування правової системи та моралі на Русі, викладеної в Руській Правді та інших літописних документах.

Крім того, вплив візантійської патристики був помітний в образотворчості та архітектурі Київської Русі. Іконопис та мозаїки, що відображали візантійські традиції, стали поширеними в церковному мистецтві. Архітектурні зразки, такі як Софіївський собор у Києві, мали візантійські впливи у своїй конструкції та декораціях [5].

Висновки. Узагальнюючи, вплив ідей візантійської патристики на культуру Київської Русі був надзвичайно значущим. Ці ідеї вплинули на релігійну, етичну, образотворчу та освітню сфери суспільства. Вони сприяли формуванню християнської ідентичності та визначили основні аспекти культурного спадку середньовіччя на території Київської Русі.

Список використаних джерел:

1. Абрамович С. Культурологія : Навчальний посібник/ Семен Абрамович, Марія Тілло, Марія Чікарькова.; Київський нац. торговельно-екоп. ун-т, Чернівецький торговельно-екоп. ін-т. -Київ: Кондор, 2005. - 347 с.
2. Антофійчук В. Культурологія: термінол. словник / Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. Вид. 2-ге, випр. і доп. Чернівці: Книги-XXI, 2007. 159с.
3. Патристика. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://559.slovaronline.com/113652-%D0%9F%D0%90%D0%A2%D0%A0%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%98%D0%9A%D0%90>
4. Візантійський вплив на культуру Київської Русі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukrreferat.com/chapters/kultura/vpliv-vizantii-na-kulturu-kiiivskoi-rusi-referat.html>

5. Зв'язок культури Візантії та Київської Русі. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://referatss.com.ua/work/zv-jazok-kulturi-vizantii-ta-kiivskoi-rusi/>

PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF LAW IN THE BIBLE

Formulation of the problem: The Bible ««The Book of Books»» Divine revelation is the highest source of truth. No book in the world has had such a large-scale impact on the minds and hearts of millions of people as the Bible - the holy book of Christianity and Judaism. And although it primarily describes moral and spiritual issues such as «What is good and what is evil». However, it also describes legal issues: both in a broad sense, at the level of philosophical categories, and in a narrower sense, when it examines the legal systems of certain historical periods and comprehends the «roots» of crime and shows its consequences.

Goal. To analyze the philosophical understanding of law in the Bible.

To achieve this goal, we set the following tasks:

To analyze the rules that regulate the behavior and life of Christians

Philosophy and law in the Bible

Presentation of the material. The Bible is a book that describes the history of the world, the relationship with God and, most importantly, how a person should behave in the world.

1 The laws of God are the rules by which a person must live in order to get to Heaven; if he or she breaks them, he or she will go to Hell, but we will come back to this later. There are ten commandments of God's that is. laws and rules:

1.You shall have no other gods besides Me. 2.You shall not take the name of the Lord your God in vain. 3.Remember to keep the holy day holy. 4.Honor your father and your mother. 5.Thou shalt not kill. 6.Thou shalt not commit adultery. 7.You shall not steal. 8.You shall not bear false witness against your neighbor. 9. You shall not covet your neighbor's wife. 10. Do not covet anything that is your neighbor's property.

These rules not only regulate the behavior of a virtuous Christian, they are the whole meaning of life for him, or rather the meaning of his life is to follow these rules. If a person lives by these rules, then after death he will go to heaven. In the Bible, heaven is the place where God, all the saints and sinless people live. Since heaven is the closest place to God, every Christian wants to go there. However, what if a Christian does not follow these rules? What is the punishment for him or her? If a person does not follow the word of God, then that person is called a sinner (someone who has committed many sins). Sin in Christianity is breaking God's law and if your sins outweigh your good deeds, you will go to hell after you die. Hell is the farthest place from God, so people suffer there. However, it is interesting that there are no sinless people because after Adam and Eve ate the forbidden fruit in Eden, they committed the first sin and this state of sin is transmitted to all humanity and continues in the loss of the natural holiness and justice that Adam and Eve had before they ate the forbidden fruit. However, how can one get to heaven if all people are sinners? For this purpose, there is confession. Confession is a divine sacrament that forgives all sins. The very process of confession is repentance for all one's sins and a decision to correct them. So we can see that if a person follows these commandments, he or she will go to heaven. If one violates them, then he or she will be punished after death in the septuagenarian hell, the place farthest from God. And although according to religious canons, going to a place that is farthest from God is in itself the greatest punishment, in addition to that, torture follows in Hell.

2. The philosophical thoughts in the Bible can be divided into several themes: the knowledge of God, divine truths, Good and Evil, the meaning of human existence, and behavioral principles. The knowledge of all these truths ultimately leads a person to wisdom as the main human virtue, and subsequently to paradise.

In the Bible, righteousness means following all of God's commandments and refraining from sin. The main goal of this following is to get to heaven. Thus, we see that the philosophy of the Bible and law intersect with each other because the main goal is to get to heaven, the place closest to God. Therefore, if we analyze the philosophical thoughts and law of the Bible, we can understand that these are inseparable things that are interconnected. After all, it is impossible to follow the philosophy of Christianity without following the commandments of God, and vice versa, it is impossible to follow the laws of God without following the philosophy of Christianity because they are one and the same.

And one must follow these directions without question, regardless of human laws and circumstances, because God's laws are more important than any human laws, duties, and circumstances, as described in the Pentateuch of Moses:»And the children of Israel were in the wilderness, and they found a man gathering wood on the sabbath day. And they that found him gathering wood brought him to Moses and to Aaron and to all the congregation. And they put him under guard, for it was not decided what to do with him. And the LORD said to Moses, «This man shall surely be put to death, and all the congregation outside the camp shall stone him.» So the congregation took him outside the camp and stoned him, and he died, just as the LORD had commanded Moses.»

Conclusion. Having analyzed all these issues, it should be noted in conclusion that the philosophical understanding of law in the Bible is the very philosophy of Christianity that all Christians follow. That is, following the word of God is the law that cannot be violated despite all circumstances, because the word of God is more important than any human laws, duties, and circumstances. This is how the Bible describes the philosophical understanding of law.

List of references

1. Philosophical understanding of law in the Bible? 4ua.co.ua website.URL:<http://4ua.co.ua/pravo/deontologiya/filosofske-osmislennya-prava-bibliyi.html>
2. Vovk D. On religious tradition in law. 2013. URL:<http://tta.org.ua/index.php/2227-7253/article/view/183277>
3. Jonathan Burnside. God, Justice, and Society: Aspects of Law and Legality in the Bible: Oxford University Press, 2008.

ПОТРЕБИ ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Постановка проблеми. Розвиток особистості вимагає уваги до впливу потреб, інтересів та цінностей на формування особистісних якостей та досягнення гармонії між ними. В контексті сучасного світу, де різноманітність можливостей і впливів велика, виникає проблема збереження балансу між особистими потребами, соціальними інтересами та особистими цінностями. Така постановка проблеми відображає важливість розуміння впливу потреб, інтересів та цінностей на формування особистості та викликів, які виникають у зусиллях забезпечити гармонійний розвиток.

Мета. Розкрити взаємозв'язку між особистими потребами, інтересами та цінностями у формуванні та розвитку особистості. Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- дослідити залежність особистісного розвитку від потреб, інтересів та цінностей людини.
- проаналізувати вплив внутрішніх та зовнішніх прагнень, цінностей на формування особистісних якостей,

Виклад матеріалу. Потреба – це стан організму, особистості чи суспільства, створюваний необхідністю в об'єктах для існування, розвитку, який виражає залежність від об'єктивних умов їхнього існування. Так, без задоволення елементарних потреб людина не могла б існувати як живий організм. Вивчаючи особу, слід розділити поняття «людина», «індивід», «індивідуальність», «особа», які часто ототожнюються.

Людина - найбільш узагальнене поняття, яке характеризує принципову різницю (біологічну) між людиною та твариною. Індивід розуміється як окрема конкретна людина, як одиничний представник людського роду. Індивідуальність визначається як сукупність рис, властивостей (природних, психічних, соціальних), що відрізняють одного індивіда від іншого.

Поняття особистість - різноманітна. Воно характеризує «надприродну», соціальну властивість людини. З одного боку, цим визначається конкретний індивід як суб'єкт діяльності, з іншого - розуміється соціальна властивість індивіда як сукупність соціальних рис, характеристик, які інтегрувалися в процесі суспільної взаємодії.

Особистісний розвиток, зростання і розвиток особистості - найбільш загальне поняття, що описує всі позитивні зміни в особистості як результат внутрішніх процесів і зовнішніх впливів. Це все те, що в особистості розгортається з віком саме, що формується під впливом ззовні, що розвивається в спільній діяльності з оточуючими і розвивається в собі самим людиною [8]. Головною цінністю західного шляху буття є особистість і її свобода. Особисті потреби, інтереси та цінності взаємодіють у процесі формування та розвитку особистості, впливаючи одне на одне і створюючи основу для самовизначення та самореалізації. Особисті потреби стимулюють людину до дій спрямованих на її задоволення. Вони визначають не лише те, що ми хочемо досягти, а й те, як ми сприймаємо себе, які цілі обираємо та як розвиваємося. Особисті інтереси грають важливу роль у формуванні особистості. Вони відображають наше прагнення та уподобання, те, що викликає у нас цікавість і захоплення. Інтереси допомагають нам виявити та розвинути наші унікальні здібності, а також реалізувати свій потенціал. Особисті цінності в свою чергу визначають наші переконання, уподобання та пріоритети в житті. Цінності визначають те, що для нас є важливим. Вони впливають на наші рішення, вчинки та характер. Вони можуть впливати на наше ставлення до інших людей і на реакцію на складні ситуації. Загалом, вони допомагають нам зорієнтуватися в світі, вибирати шляхи розвитку та відображають нашу унікальність і індивідуальність.

Цінності та потреби тісно взаємопов'язані [1, с. 139]. У координатах соціальних цінностей розвивається особливе сприйняття світу, яке може бути названо ціннісним на відміну від раціонального, утилітарного або споглядального. Самодостатнє значення для безпосередніх учасників діяльності (духовної особливо) набувають саме форми діяльності, її засоби та естетичний результат. У цінностях розкриваються не тільки найближчі результати дії для особи або групи, але і його певний сенс, який розкриється в ході подальшого розвитку подій. У структурі людської діяльності ціннісні аспекти взаємопов'язані з пізнавальними і вольовими; в самих ціннісних категоріях виражені «граничні» орієнтації знань, інтересів, уподобань різних суспільних груп і особистостей [5, с. 188]. Процес формування системи ціннісних орієнтацій стимулюється значним розширенням спілкування, засвоєнням і перетворенням досвіду минулих поколінь, зіткненням з різноманітними форм поведінки, поглядів, ідеалів.

Висновок: Розвиток особистості є складним процесом, який впливається різноманітними факторами, включаючи потреби, інтереси та цінності. Взаємодія між цими компонентами формує основу для розвитку особистості. Розуміння та усвідомлення власних потреб, інтересів та цінностей допомагає людині знайти гармонію та баланс у своєму житті. Цей процес сприяє особистісному зростанню, дозволяючи кожній людині виявити свій потенціал та досягти внутрішньої гармонії. Тож, усвідомлення та урахування власних потреб, інтересів та цінностей є важливими кроками у власному особистісному розвитку.

Список використаної літератури

1. Варій М. Й. Психологія особистості: Навчальний посібник. К. Центр учбової літератури, 2008. 592 с. <https://studfile.net/preview/7684678/page:7/>

3. Гончарук Т. В. Філософія сучасного українця у форматі інноваційного суспільства. Наукові записки. Сер. Філософія. Острог. Національний університет «Острозька академія» 2011.
4. Хамітов. Н. .Гармаш. Л .Крилова. С. «Історія філософії» КН Т, 2016 - 396 с

ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ І. КАНТА.

Проблема дослідження. Проблема дослідження «Гносеологічний переворот І. Канта» полягає в ретельному аналізі та розумінні філософської трансформації, запропонованої Іммануїлом Кантом у контексті теорії пізнання. Проблематика релігійної філософії є невіддільною від проблеми можливості та функціонування пізнання. [1] Ця проблема висвітлює перехід від традиційної метафізики до критичної філософії, де Кант змінив уявлення про природу пізнання, наголошуючи на ролі розуму та сприйняття у формуванні нашого знання про світ та його обмеженнях.

Мета дослідження. Проаналізувати ідеї Канта про пізнання, визначити їх вплив на філософію та науку та розкрити роль апіорного знання, розумових категорій та сенсорного досвіду у формуванні нашого розуміння світу.

Завдання дослідження :

1. Проаналізувати ключові концепції Канта щодо апіорного знання, розумових категорій та сенсорного досвіду.

2. Вивчити вплив ідей Канта на філософію, науку та сучасні теорії пізнання.

Виклад матеріалу.

Вивчення філософських ідей Іммануїла Канта відкриває унікальний погляд на пізнання. Ключові концепції Канта про апіорне знання, розумові категорії та сенсорний досвід глибоко вплинули на філософську думку.

Почне з апіорного знання, яке Кант розглядав як знання, що не залежить від досвіду, але є передумовою нашого розуміння світу. І. Кант висуває концепцію трьох сходинок пізнання: чуттєвого споглядання, розсудку та розуму, що виступає у формі антиномій. [2]

Розумові категорії, згідно з Кантом, є універсальними формами мислення, які накладаються на досвід, дозволяючи нам структурувати та усвідомлювати враження. Ці категорії, такі як простір, час, причина-наслідок тощо, є необхідними умовами нашого пізнання світу.

Сенсорний досвід, за Кантом, є фундаментальним елементом пізнання, але сам по собі не дає знань. Кант не обмежує людину суто раціоналістичною схемою, але навпаки – розширює, розмикає сферу пізнання до граничних засад людського буття. [3] Він вважав, що наш розум структурує цей досвід за допомогою розумових категорій та апіорних форм, щоб створити для нас зрозумілу реальність.

Спочатку, філософія була схильна до метафізики, спрямованої на виявлення сутності реальності. Кант змінив цю парадигму, вводячи ідею «критичного обстеження» пізнання. Його твір «Критика чистого розуму» переосмислив філософські підходи, звертаючи увагу на роль розуму у формуванні знання та реальності. Це змусило філософів переглянути свої уявлення про природу пізнання та об'єктивності.

У сучасному світі, ідеї Канта і досі мають суттєвий вплив на філософію. Концепція апіорного знання та розумових категорій надалі використовується у філософських дебатах щодо природи пізнання та його меж. Його підхід до пізнання поклав початок новій епосі філософської рефлексії, яка змусила вчених уважніше вивчати роль сприйняття та розуму у формуванні знання.

У сфері науки, Кант вніс значний вклад у філософію науки. Його принципи апіорного знання та розумових категорій допомогли змінити спосіб, яким ми розуміємо природу наукового дослідження.

Висновок. Іммануїл Кант перевернув уявлення про пізнання. Його ідеї про апіорне знання, розумові категорії та сприйняття суттєво вплинули на філософію та науку. Ці концепції залишаються ключовими для розуміння світу й стимулюють подальші дослідження у галузі пізнання.

Список використаної літератури :

1. Шепетяк, Олег Михайлович (2008) *ГНОСЕОЛОГІЧНІ ЗМІНИ РЕЛІГІЙНОЇ ФІЛОСОФІЇ* Гносеологічні зміни релігійної філософії. Цикл культурологічних бесід УБНТ і НКТ «Бойківщина» . URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3294>

2. Сінельнікова М. В. Межі людського пізнання у філософії І. Канта. М. В. Сінельнікова. Актуальні проблеми філософії та соціології: Науково-практичний журнал. Голов. ред. Д. В. Яковлев; відпов. секретар І. В. Шамша; Міністерство освіти і науки України; Національний університет «Одеська юридична академія». - Одеса, 2017. Вип. 20. С. 112-114.

3. ВОЗНЯК , С. (2017). Метафізичний вимір кантівського апіорі . *·SCIENTIA-FRUCTUOSA (BICHNIK Київського національного торговельно-економічного університету)*, 112(2), 41–55. Вилучено із <http://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/815>

ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ТВОРЧОСТІ Л. ФЕЙЕРБАХА

Постановка проблеми. Л. Фейербах - це важливий філософ XIX століття, який зосередив увагу на питаннях людської природи та моральності. Його роботи стали фундаментом для подальших досліджень у галузі філософії та психології. Людвіг Фейербах розвинув ідеї матеріалізму та антропології, поклавши акцент на вивченні людини і її відносин з природою та суспільством. Важливим аспектом його філософської концепції є поняття «антропології», де людина розглядається як основна категорія філософського аналізу. Однак, його погляди ставлять під сумнів ряд питань, що стосуються природи людської діяльності. Зокрема, ці питання включають в себе: Як Фейербахова концепція людини як носія моральних цінностей та її стосунків з іншими людьми впливає на розвиток суспільства та індивідуальних життєвих обставин? Які аспекти Фейербахової філософії стосуються важливих питань моральності, етики, індивідуальної свободи та справедливості в сучасному світі? Як Фейербах розглядає взаємозв'язок між людською діяльністю і природою, і як ця концепція впливає на спільну відповідальність за довкілля і сталість природних ресурсів? Які висновки можна зробити щодо ролі людської діяльності у формуванні моральних стандартів та цінностей, а також у розвитку суспільства в цілому?

Метою нашого дослідження є аналіз проблеми людської діяльності у філософії Л. Фейербаха.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- Визначити взаємозв'язок між людською діяльністю і природою;
- Охарактеризувати поняття «антропологія»;
- Проаналізувати роль людської діяльності у філософії Л. Фейербаха.

Основний виклад матеріалу. Фейербах проявив величезний інтерес до матеріалізму, визнаючи його важливість, а також ретельно розглядаючи його зміст. Він критикував релігію та ідеалізм, розвиваючи власну концепцію гуманізму і проявляючи незмінну віру в розум людини. Фейербах вважав, що філософія повинна мати людину як свою основу і назвав свою філософію «антропологією». Він переосмислював ідеї християнства, віддаючи людині ті якості або «предикати», які релігія призначала Богу. Його погляд полягав в тому, що Бог представляє відчужену та об'єктивовану сутність людини, і є символічно закодованим виразом суто людських властивостей і якостей.

Суть думки філософа полягає в тому, що боги створені на зразок людей та схожі на них, і саме ця ідея надає релігійній свідомості значення та впливає на її роль в історії. Але для Фейербаха було недостатньо лише розуміти природу релігії; він вважав, що критика релігії означає розкриття та зведення релігійних образів і цінностей до їхніх земних прототипів. Шляхом такої переосмислення суті релігії, за Фейербахом і досягається справжнє розуміння суті людини.

Л. Фейербах, керуючись антропологічним принципом, дійсно не враховував в своїй філософії той факт, що людина, окрім своєї біологічної природи, також є продуктом суспільного життя. Він в основному розглядав людську природу як біологічну, а окремий індивід для нього не є історично-духовним створенням, як у філософії Гегеля, а лише ланкою у розвитку людського роду.

Фейербах в своїй гуманістичній концепції визнавав Людину як найвищу цінність, абсолютну цінність. Однак важливо розуміти, що він підкреслював цю цінність не в окремих індивідах, а в сутності людства, яке він розглядав як загальний родовий початок. Філософ вважав, що окрема людина не містить усіх людських чеснот, але Людина як абстрактна ідея є нескінченно мудрою, доброю і всемогутньою. Властивості Людини - це сутність самої Людини, і без таких моральних якостей як мудрість, доброта та могутність людина втрачає свою сутність.

Л. Фейербах відзначав, що у людини все є цінним, включаючи її емоційне та психологічне життя, і він підкреслював важливість прямого контакту людини з природою, оскільки зовнішня природа відображає близькість до природи самої людини.

Згідно з Фейербахом, людська сутність гармонійно виявляє себе в людському існуванні, існує глибока єдність між життям природи і умовами буття та людською сутністю. Для нього людина не тільки є основним об'єктом та кінцевою метою філософії, але і філософським прообразом і мірою для всього існуючого. Його підхід можна описати як моделювання буття за образом та подобою людини, на відміну від механічних матеріалістів, які вважали, що організм, зокрема людський, слугує моделлю для існування. Антропологічна «модель», яка надає філософії Фейербаха своєрідний колорит і атмосферу, в жодному випадку не відводить його від матеріалістичної філософії.

Фейербах не відокремлює людину від природи та не розглядає антропологію від фізіології. Його антропологічний підхід фактично представляє собою варіант матеріалізму, відомий як антропологічний матеріалізм, і він виступає проти філософського ідеалізму, як і будь-який інший матеріалізм. Людину він розглядає строго з матеріалістичної точки зору, завжди наголошуючи на її тілесній природі та природності.

Фейербах обґрунтовує моральні принципи людини, які включають примноження добра, чисту совість, любов до людини, прагнення до щастя та благо і розглядає їх як ключові аспекти моральної філософії. Ці принципи відображаються в його судженнях, наприклад:

1. «Добрим і моральним є лише той, хто винятково і єдино, абсолютно і безумовно має своїм принципом і критерієм благо людини.»
2. «Чиста совість є не що інше, як радість з приводу радості, котра принесена іншій людині.» - Це вказує на важливість співчуття та любові до інших, які сприяють створенню чистої совісті.
3. «Моя моральна вимога до людей обмежується суто тим, щоб вони не робили нічого злого.»
4. «Доброчесність – це власне щастя, котре, однак, відчувається щасливим тільки у зв'язку з чужим щастям.»

Висновок. За Л. Фейєрбахом, людина існує в гармонії зі своєю сутністю та внутрішньою природою. Вища єдність виявляється у моральному наповненні цієї гармонії, де вищим законом для людини стає ставлення до інших як до найвищої цінності, подібно до ставлення до бога. Людина має ставитися до себе як до бога, коли вона бачить божественне в інших людях. Цей моральний закон базується на ідеї Любові, яка охоплює не лише статеву любов, але й любов до дітей та продовження самих себе. Фейєрбах вбачав у цьому законі надцінність, яка повинна проникати в стосунки між людьми та впливати на релігійні погляди. У цьому контексті, заповідь любові до Бога і ближнього перетворюється на основний моральний закон, де любов визнається як важливий рушій для покращення стосунків між людьми і відмови від релігійних ілюзій.

Отже, Фейєрбах розглядав людину як основний об'єкт філософського аналізу і визнавав важливість розуміння її природи і ролі в житті суспільства. Він підкреслював важливість моральних цінностей, етичного ставлення до інших людей та природи, що впливає на створення гармонійних суспільних відносин і розвиток індивідуальної свідомості.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В.П., Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. Філософія. Навчальний посібник/ за ред. Г.І. Волинка. Київ : Каравела, 2020. 368 с.
2. Бичко І. В., Бойченко І. В., Табачковський В. Г., Бичко А. К. Філософія : Підручник. Київ : центр навчальної літератури, 2019. 648 с.
3. Бітаєв В. А. Естетичне виховання і гуманізація особи. Київ : ДАКККіМ, 2003. 232 с.
4. Лузан А.О. Вступ до філософії: навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.
5. Філософія: [баз.] підруч. для студентів ВНЗ / Л. В. Губерський та ін. ; за ред. Л. В. Губерський. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Харків : Фоліо, 2018. 620 с.

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Постановка проблеми. Проблема достойної оцінки внеску української національної культури до надбань світової цивілізації полягає в недостатньому інформаційному висвітленні та ототожнюванні української культури з російською. Жодна національна культура не може існувати як замкнена, самодостатня – без творчого спілкування з іншими культурами. Здобутки української культури стають надбанням усього світу, оцінюються як національний внесок у міжнародний культурний процес. Не випадково, захищаючи право українців мати гідне місце серед народів світу, ще у 1918 р. український економіст М. Туган-Барановський, який зробив вагомий внесок у світову економічну науку, писав, що передусім необхідно визнати право за українцями бути синами своєї вітчизни і працювати над розвитком своєї національної культури. Тим паче, що нині у світі проживає більш як 60 млн українців, які не відмовилися від своєї мови, від своєї землі, від своєї культури. А тому, як підкреслює академік М. Жулинський, у цивілізованій багатоманітності розвитку людства ми повинні посісти своє культурно-цивілізоване місце. Для цього нам слід здійснити соціально-культурну модернізацію суспільства і відкрити перед ним багатобарвну варіантність сприйняття світу.

Мета. Метою дослідження української національної культури в контексті надбань світової цивілізації

1. Виявити та проаналізувати взаємовплив української та світової культур, причини недостатнього інформаційного висвітлення внеску української національної культури до світової спадщини.

2. Зрозуміти як саме оцінка культурного внеску України впливає на внутрішнє самоусвідомлення українців та сприйняття України як держави в цілому.

3. Встановити взаємозв'язок історичних подій та розвитку національної української культури.

4. Визначити шляхи подолання інформаційного вакууму та викривлення інформації про культурний внесок України в контексті надбань світової цивілізації.

Виклад матеріалу. Україна внаслідок свого географічного положення регіонально належала до сфери впливу трьох великих культурно-історичних центрів - це західноєвропейський, балканський та азійський. Українська народність формувалась на основі об'єднання різних східнослов'янських племен та їхньої інтеграції з прийшлими народами. Для українського менталітету характерні сумовиті та елегійні настрої, що іноді несподівано поєднуються зі своєрідним гумором і дошкульною іронією. Поміж українців завжди цінувались стриманість, зваженість, реалістичний погляд на життя. Три століття Україна існувала в умовах польської та литовської державності, зберігала традиційну східновізантійську обрядовість, релігійну культуру, національну ідентичність українського народу. Звичаї, традиції, обряди, які супроводжують людей упродовж життя, об'єднують їх в один народ – націю. Взаємини, світовідчуття впливають на культуру народу.

Найбільшою цінністю українського народу є людина, носій культурного генофонду нації. Внаслідок історичних катаклізмів українці живуть в найрізноманітніших куточках світу, несучи своє уявлення про будову життя, моральні та етичні цінності. Без сумніву, українська культура є однією із світових національних культур. Вона проявляється у світогляді українців, національній самосвідомості та вдачі, осмисленні та збагаченні свого буття, в етичних орієнтаціях, релігійних віруваннях, правових нормах, смаках і уподобаннях, наукових і художніх зверненнях, міфологічних і художніх образах, логічних поняттях, закріплених у національній мові. Лише зараз українська культура повноцінно долає свою тривалу ізоляцію, поповнює свою присутність у європейському культурному просторі. Це зумовлено створенню комплексу меншовартості українця, замовчуванню його достоїнств і підсиленню висвітлення негативних якостей. Століттями імперії нав'язували свої правила, користувалися досягненнями українців, видаючи їх за свої. Ставши повноправним членом сім'ї цивілізованих народів світу, український народ зможе показати свою культуротворчу продуктивність, збільшити свій вклад у культурно-цивілізаційний прогрес людства.

Спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки та культури ЮНЕСКО 1 липня 2022 року, внесла культуру приготування українського борщу до списку нематеріальної культурної спадщини. «Український борщ - національний варіант борщу, який споживають у кількох країнах регіону - є невід'ємною частиною життя української родини та громади». До списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО зараховані ще чотири українські елементи: Петриківський розпис, козацькі пісні Дніпропетровщини, Косівська кераміка та кримськотатарський орнамент Орнек.

У художника Едгара Дега є серія робіт з дівчатами, що танцюють в українських костюмах, вони зберігаються в Національній галереї Швеції, у Музеї витончених мистецтв у Г'юстоні, а також у приватних колекціях. Усі вони значаться у каталогах як «Російські танцівниці». У 2022 році лондонська національна галерея перейменувала «Російських танцівниць» Дега на «Українських танцівниць». Це тільки початок процесу покликано переосмислити «ліниві» інтерпретації чи неправильне визначення українського мистецтва та спадщини, тотальне маркування його як російського.

Художні та наукові видання сучасної України розповідають про правителів, політиків, воєначальників, пророків, засновників релігій, великих мудреців і знаменитих вчених, мандрівників і першовідкривачів, геніїв літератури з давніх часів до XX століття. Присвячено багато праць і першим київським князям, серед геніїв

літератури та мистецтва видатні українці. Про них усіх можна сказати: «Вони змінили світ – кожен по-своєму, кожен у своїй сфері». Проте, українську культуру ще недостатньо знають у світі. Свідченням цього є скупе представлення у Всесвітньому реєстрі культурної спадщини ЮНЕСКО українських святинь. До цього реєстру занесено 8 об'єктів, що приблизно становить 0,69% від загальної кількості об'єктів Світової спадщини у світі (1157 станом на 2023 рік). Станом на 2021 рік наша держава пропонує внести до переліку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО ще 17 об'єктів.

Висновок. Отже, дослідження української національної культури в контексті надбань світової цивілізації є дуже актуальною темою. В контексті сучасних подій на світовій арені внесок української культури повинен бути всебічно висвітленим і достойно оціненим. Україна повинна осмислити значення власної культури в усій повноті й різноманітності її компонентів – від феноменів буденної свідомості до вищих феноменів духу; в усій взаємодії цих компонентів. Від оптимізації їхньої взаємодії залежатиме майбутній потенціал української культури, національне майбутнє.

Список використаних джерел

1. Історія української культури : у 5 т. / голов. ред. Б. Є. Патон ; НАН України. Київ : Наук. думка, 2001–2013.
2. Енциклопедія етнокультурознавства. Понятійно-термінологічний інструментарій, концептуальні підходи / Ю. І. Римаренко [та ін.] ; ред. Ю. І. Римаренко ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Держ. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. Київ, 2000–2001.
3. Попович М. Культура / Мирослав Попович. Київ : Балтія-Друк, 2015. 184 с. : ил
4. Супруненко В. П. Енциклопедія українознавства : у 2 кн. / В. П. Супруненко ; мал. Н. Музиченко. Дніпропетровськ : Дніпрокнига, 1999.
5. Білокінь С. І. Довідкова книга з культурної спадщини України : метабібліогр., зміст біогр. та ін. словників тощо : робочий зошит / С. І. Білокінь ; НАН України, Центр культуролог. студій Ін-ту історії України. Київ : [Ін-т історії України], 2009. 514 с. (Серія «Джерела до культурологічних студій» ; вип. 4–7).
6. Петренко В. П. Психосемантика свідомості. Київ: Видавничий дім «Простір», 2015. 386 с.

PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF UKRAINIAN MENTALITY

Formulation of the problem: The mentality of the peoples of the world was formed under the pressure of certain factors and periods. The modern Ukrainian mentality is often criticized, since it was actually formed under the pressure of the Soviet government and is not perfect. However, time goes by and our country is also changing, over the years of independence, our mentality has become more and more close to the European one, as we tirelessly keep the vector towards European countries. But we must understand that we will never acquire the mentality of another country, but we can improve our own.

Goal: To analyze the development of the Ukrainian mentality from ancient times to the present.

To achieve the goal, we set the **following tasks:**

- Identify specific features of the Ukrainian mentality
- Analyze the good features of the Ukrainian mentality and their causes

Presentation of the material. Mentality preserves the genetic code of the people, helps to understand the development of culture and views. The mentality of the Ukrainian people was formed under the influence of difficult historical circumstances, its formation takes place in the culture of Kyivan Rus. But even before the formation of this community, the ideological and ideological features of the Ukrainian worldview in the so-called pro-Ukrainian ethnos were laid. Antiques, Cimmerians, Scythians, Iranian tribes of the Sarmatians. Subsequently, the period of Kievan Rus and the period of the rule of the Bolshevik government in the recent past influenced the flexibility and synthetics of the Ukrainian mentality. Within the framework of the Kyivan-Rus culture, there was an inherent

Prominent Ukrainian figure Nikolai Kostomarov bitterly stated «two disasters» among the Slavs:

1. Disagreement among themselves. The negative features of the Ukrainian mentality are the lack of cohesion, unity, and mutual support.

2. Social passivity. Most Ukrainians live according to the principle «my house is on the edge.» Also, among the most typical features are instability and contradictory character, lack of collective will, national solidarity and consent. All these features are specific in the Ukrainian mentality.

However, every nation has negative features of mentality, as well as positive ones. If we were to make a mental necklace of Ukrainian society, it would probably consist of the following pearls: thriftiness, conservatism, universality, peacefulness, religiosity, giftedness, openness, ingenuity, wisdom. For example, modern Ukrainian, like people in Western countries, highly appreciates the achievements of science and technology, but at the same time it is important for them that they are used for humanistic purposes.

Ukrainians are lucky with a rich territory and a temperate climate. In this context, it is worth recalling the words of V. Sichynsky: «What a luxury and Little Russia! There is nothing bright or sharp in its nature, but there are so many Ukrainian people since pagan times, when they felt part of the Universe. This formed such characteristic features of the Ukrainian people as self-gloom, dreamism, aestheticism and philosophical character of the Ukrainian character.

A Ukrainian is very attached to his family, in which he tries to build strong and extremely close relationships. His mentality is characterized by being caring, Ukrainians tend to surround their loved ones with care and nurturing. Such a density of family relations is also determined to some extent by the historical past: wars and predatory attacks did not actually stop on the territory of Ukraine. It was dangerous to live here, and it was possible to survive as a whole only by closing yourself in the circle of those closest to you.

It was the connection with the land that determined the peculiarities of the worldview of our ancestors, their cultural orientations and social organization, which is why we are a hardworking people.

The modern mentality is shaped by religion, which is rapidly developing in our time. Christianity has engraved in our people the following traits: sensitivity, kindness, compassion, support, love for neighbors.

Conclusions. Therefore, we must analyze the history of the mentality of our people and not limit ourselves to identifying those national traits that do honor to a Ukrainian, and searching for an external enemy that has disfigured and oppressed consciousness.

References:

1. Artyushenko O. M. Modern Traits of the Ukrainian Mentality Bulletin/ Gileya: Scientific Bulletin: Collection of Scientific Works, Kyiv: VIR UAN, 2012, 446-449 p.
2. Honcharuk-Cholach T., Guryk M. I., Jutla N. Localization of politics in the context of modern scientific research. «Hylaea: Scientific Bulletin»: Collection of Scientific Papers. Kyiv, 2022.
3. Honcharuk (Cholach) T., Huryk M. I., Dzhugla N., Chigur R. Peculiarities of personalist anthropology. Scientific Review. № 9 (62), 2019. P. 50-63

ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

Постановка проблеми: «Людина як вища цінність у системі філософського знання» є складною і багатогранною. Вона може бути предметом обговорення та дослідження впродовж багатьох століть. Пошук сенсу і значення її існування у великій системі філософського знання. Та як людина впливає на філософію та наскільки важливо визнавати її як вищу цінність у цій системі.

Мета дослідження: визначення місця людини як вищої цінності в системі філософського знання.

Аналіз досліджень:

В українському філософському дискурсі проблема людини як вищої цінності є однією з найважливіших. Вона розглядається в різних аспектах, зокрема, з точки зору онтології, гносеології, етики, естетики та інших філософських дисциплін.

У дослідженнях, присвячених цій темі, виділяються такі основні підходи:

- Особистісний підхід, який розглядає людину як самостійну, унікальну і неповторну істоту, що має невід'ємні права і свободи.
- Гуманістичний підхід, який акцентує увагу на цінності людини як суб'єкта творчості, пізнання і моралі.
- Соціальний підхід, який розглядає людину як продукт суспільного розвитку, що має певні соціальні ролі і обов'язки.

Останні публікації з цієї тематики свідчать про те, що проблема людини як вищої цінності продовжує бути актуальною.

Виклад основного матеріалу: Філософія розглядає людину як істоту, яка має особливе місце у світі. Людина є свідомою, раціональною істотою, яка здатна до творчості та саморозвитку. Вона є носієм цінностей, які визначають її ставлення до світу та до себе.

У системі філософії людина розглядається як вища цінність. Це означає, що людина має особливе значення для світу, і що її життя та розвиток є важливими цілями.

Відомий поет Стародавньої Греції Евріпід говорив, що в світі багато дивних див, та найдивніше з них - людина. Унікальне творіння природи, суспільства і самої себе - ось що таке людина - найдивніше з дивних див - з її неповторністю, з багатоманітними біологічними рисами.

З давніх-давен філософи прагнуть розкрити суть людини, її світ, зміст, її життя. Ще філософ Сократ заклав основи філософії людини. Загально визнано, що людина - продукт біологічної еволюції.

Виділення людини з тваринного світу - настільки грандіозний стрибок, як і виникнення живого з неживого. Відомий поет Стародавньої Греції Евріпід говорив, що в світі багато дивних див, та найдивніше з них - людина. Унікальне творіння природи, суспільства і самої себе - ось що таке людина - найдивніше з дивних див - з її неповторністю, з багатоманітними біологічними рисами.

Суть людини в тому, що людина - істота розумна, людина - істота, яка має самосвідомість, людина - істота моральна і вільна та ін. Поняття людини, насамперед, охоплює загальнородові риси, що відрізняють людину від інших живих істот.

Поняття людини в такому визначенні стосується не конкретної людини, а людини як представника роду людського. Основними ознаками людини є якісні характеристики людини, які виділяють її з тваринного світу, є і її біологічна структура, а також загальні прояви соціальної суті: свідомість, мова, здібність до праці і творчості. Не дивно, що сучасні наукові уявлення про становлення людини ґрунтуються в основному на гіпотезах. Більш-менш достовірними можна вважати лише загальні контури і тенденції процесу становлення людини.

Висновки. На основі наведеної інформації можна зробити висновок, що у різні історичні періоди філософи по-різному розуміли природу людини і її місце в світі.

У давній філософії людина розглядалася як частина природи. Вона вважалася істотою, яка підпорядкована природним законам.

У середньовіччі людина розглядалася як істота, створена Богом. Вона вважалася грішною і потребувала спасіння.

У епоху Відродження людина розглядалася як істота, яка має свободу вибору. Вона вважалася творцем власної долі.

У епоху Просвітництва людина розглядалася як істота, яка має розум і здатна до пізнання. Вона вважалася творцем власної історії.

У XIX столітті людина розглядалася як істота, яка має соціальну природу. Вона вважалася продуктом суспільного розвитку.

У XX столітті людина розглядалася як істота, яка має духовну природу. Вона вважалася творцем власної духовної культури.

Сучасна філософія розглядає людину як істоту, яка має багатогранну природу. Вона є частиною природи, має соціальну природу, а також духовну природу.

Список використаних джерел:

1. Бердяев М. А. Світоспоглядання і свідомості. К.: Основи, 1994. 16 с.

2. Підручник за ред. О. В. Прокопенка. К.: Академвидав, 2008. 624 с.

ХРИСТІАНСТВО І ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Постановка проблеми. У контексті історії Київської Русі, важливим є дослідження взаємодії християнства і філософії, оскільки ця проблема розкриває широкий спектр питань та викликів.

Метою нашого дослідження є вивчення. Розкриття взаємозв'язку між християнством і філософією.

Для досягнення мети поставленої мети слід виконати **завдання:**

– вивчення та аналіз спільних точок дотику та взаємовпливу між християнською релігією і філософією в Київській Русі.

– визначення, як релігійні переконання впливали на філософські думки, і, навпаки, як філософські концепції впливали на релігійний дискурс.

Виклад матеріалу. Київська Русь є однією з найважливіших сторінок історії східноєвропейських народів. Саме тут, у середньовічні часи, відбувався синтез двох важливих аспектів культури: християнства і філософії. На Київській Русі, яка існувала приблизно з 9-го до 13-го століть, християнство та філософія грали важливу роль у формуванні культури та суспільства. Цей період характеризувався поєднанням скандинавсько-руських традицій з впливами Візантії та Заходу. Київська Русь, період з приблизно IX до XIII століття, був часом, коли формувалися основи християнства та філософського мислення на теренах сучасної України та прилеглих областей. Важливо враховувати, що на той час відбувалися важливі культурні, релігійні та соціальні зміни, які впливали на розвиток обох аспектів.

Християнство в Київській Русі

Християнство стало основною релігією Київської Русі в 988 році, коли Великий князь Володимир Великий прийняв християнство, а саме православне християнство. Цей вибір був стратегічно важливим, оскільки ця релігія відзначалася розвинутою системою церковних інститутів та обрядами. Християнство стало основою для формування духовної культури Київської Русі і вплинуло на всі сфери її життя. Свята Софія Київська, побудована у 11 столітті, є прикладом видатної архітектури та символом віри в Бога. Храми і монастирі стали центрами духовного життя, місцями освіти та культурного розвитку. Монахи і священники грали важливу роль у збереженні і поширенні знань, а також у навчанні молоді.

Філософія в Київській Русі

Філософія в середньовічній Київській Русі була в сутності філософією християнською. Філософські роздуми зазвичай оберталися навколо релігійних питань, та вони були вплинуті вченням Патріссимона, а також творами святих атшкийських отців, які розглядали моральні та духовні аспекти людського життя. Значущі філософи та діячі Київської Русі, такі як Іван Златоуст, Максим Грек, і Григорій Сковорода, розвивали філософські погляди і філософську традицію. Вони аналізували моральні питання, соціальні проблеми та природу божественного.

Вплив християнства і філософії на культуру Київської Русі

Християнство та філософія сформували основу культури Київської Русі. Вони вплинули на мистецтво, літературу, архітектуру та освіту. Іконопис, наприклад, став важливим мистецьким видом, який відобразив християнську віру та святості в ім'я богослов'я. Література Київської Русі була наповнена християнськими мотивами, а філософські роздуми стали складовою частиною творчості письменників та поетів. Релігійні тексти та праці філософів сприяли формуванню глибокого духовного життя в суспільстві.

Висновок. Християнство і філософія грали важливу роль в розвитку Київської Русі. Вони об'єдналися, створивши основу для духовної культури та вплинули на всі аспекти суспільного життя. Ця спільна спадщина впливає на українську культуру і духовний розвиток й до цього дня. Висновок до реферату про зв'язок християнства і філософії в Київській Русі може включати наступні ключові моменти:

Київська Русь стала першою східнослов'янською державою, яка прийняла християнство. Офіційною датою прийняття християнства у Києві вважається 988 рік за правління князя Володимира. Це стало важливим етапом у розвитку культури та духовності регіону. Релігійна філософія християнства пронизувала всі сфери життя. Вірування у вищу силу, покуту та милосердя були важливими частинами світогляду киян. Християнство привнесло нові моральні цінності та стандарти, що вплинули на формування культурного ідентитету.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Філософія: Підруч. 2-вид., перероб. та доп.Х. : Консум, 2015. 672с.
2. Арутюнов В. Філософія: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни / Київський національний економічний ун-т. 2-е вид.,перероб.і доп. К. : КНЕУ, 2016. 221с.
3. Афанасенко В. Філософія: Підруч. для вищої школи / Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горлач (заг.ред.). 3-вид., перероб. та доп. Х. : Прапор, 2015. 735с.
4. Білодід Ю. Філософія : Український світоглядний акцент: Навчальний посібник/ Юрій Білодід,. К.: Кондор, 2018. 355 с.

5. Бичко І. Філософія: Підручник для студ. вищих закладів освіти. 2. вид., стер. К. : Либідь, 2021. 408с.
6. Бойченко І. Філософія історії: Підручник для студ. вищ. навч. закладів. К. : Знання, 2020. 724с.
7. Буслинський В. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищ. навч. закладів / Київський славістичний ун-т / Володимир Андрійович Буслинський (ред.). К., 2022. 315с.
8. Воронкова В. Філософія : Навчальний посібник/ Валентина Воронкова,; М-во освіти і науки України. - Київ: ВД «Професіонал, 2015. 460 с.

ІДЕЯ СВОБОДИ У ТВОРЧОСТІ Б. СПІНОЗИ.

Постановка проблеми. Актуальність творчості Спінози є досить великою і у наш час адже досі багато хто немає свободи. У творчості Спінози ідея свободи виникає у контексті його філософського уявлення про природу та людське буття. Він ставить проблему свободи у різний спосіб, акцентуючи на розумінні природних законів та самопізнанні. Спіноза вважав, що справжня свобода полягає у розумінні природи та дії відповідно до неї, а не у випадкових воліннях чи емоціях. Він розглядав свободу як результат самопізнання та підпорядкування себе законам природи. Його погляди викликали дебати та стали основою для подальших розвинень у філософії свободи.

Мета. Проаналізувати творчість та філософію Спінози і виявити актуальність його ідеї в теперішньому світі.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- Розглянути творчість Спінози
- З'ясувати актуальність його творчості

Виклад матеріалу. Оскільки він детермініст, Спіноза заперечує існування свободи волі. Це зробило б його, у сучасних дискусіях про свободу волі, а також детерміністом. У сучасних дискусіях про свободу волі головне занепокоєння зосереджується здебільшого на питанні, чи сумісні свобода волі і, отже, моральна відповідальність із детермінізмом. Спіноза розрізняє свободу волі (libera voluntas) і свободу (libertas). Дуже ясно, що він заперечує свободу волі через свій детермінізм: Однак це також наслідок концепції волі Спінози. У Схолії до IP48 Спіноза пояснює, що під «волею» він має на увазі «здатність стверджувати або заперечувати, а не бажати» (IP48S, 484). Тобто Спіноза тут хоче підкреслити волю як когнітивну силу, а не основну. У цьому відношенні він, здається, наслідує Декарта, який також розуміє волю як здатність стверджувати та заперечувати, що разом із розумінням породжує судження. Проте Спіноза швидко заперечує Декарта, що воля – це взагалі не здатність, а універсальне поняття, абстраговане від одиничних бажань. Для Спінози ці універсальні поняття є уявними або вигадками, які утворюються, «оскільки в тілі людини одночасно формується стільки образів, що вони перевершують силу уяви». Отримане універсальне поняття поєднує в собі те, з чим погоджуються всі одиниці, і ігнорує відмінності. Спіноза робить тут дві сміливі і пов'язані заяви. По-перше, немає справжньої здатності волі, тобто здатності стверджувати та заперечувати. Скоріше, воля є створеною фікцією, універсалом, який додає ілюзії вільної волі. По-друге, воля просто складається з індивідуальних бажань – наших стверджень і заперечень – і ці бажання – це просто самі ідеї. З цієї причини Спіноза стверджує, що воля є те саме, що інтелект (або розум) (IP49C). Отже, це не здатність вибирати те чи інше, як у традиційному розумінні, і, звичайно, не здатність довільно вибирати між альтернативними шляхами дій. Це навіть не здатність стверджувати чи заперечувати, як стверджував Декарт. Для Спінози людський розум – це ідея реально існуючої одиничної речі (IP11), а саме тіла (IP13). Так, наприклад, мій розум – це ідея мого тіла. У той час як Спіноза каже, що розум є ідеєю тіла, він також визнає, що людське тіло вважається індивідумом, що складається з багатьох інших тіл, які утворюють індивідуальне тіло шляхом збереження співвідношення руху та спокою. Відповідно, кожне тіло, що складає тіло індивіда, також має відповідну ідею. У той же час Спіноза пояснює, що всякий раз, коли людський розум щось сприймає, Бог має ідею цієї речі разом з людським розумом (IP11C); але Бог має ідею, яка становить людський розум, лише «постільки, якщо він вважається зачепленим ідеєю іншої окремої речі» (IP19D). Хоча більшість наших знань про тіло та зовнішній світ походить від уявлень про фекції, Спіноза стверджує, що ці уявлення про тіло та його почуття здебільшого є неадекватними, тобто неповними, частковими або спотвореними, а тому неясними. Спіноза стверджує, що здебільшого ми маємо лише неадекватні знання (cognitio) про стан нашого тіла, про зовнішні тіла, які впливають на наше тіло, і про наш власний розум. Отже, наше знання про наше тіло та його прихильності та зовнішні тіла, що впливають на наше тіло та наш власний розум, обмежене у своїй чіткості. Хоча не завжди цілком зрозуміло, що Спіноза має на увазі під неадекватним знанням або неадекватною ідеєю, він визначає адекватну ідею як «ідею, яка, оскільки вона розглядається сама по собі, без відношення до об'єкта, має всі значення істинного ідею» (IP4). Повертаючись до твердження Спінози про те, що воля – це те ж саме, що й інтелект, розум просто складається з усіх індивідуальних ідей. Сказати, що воля – це те саме, що інтелект, означає, що для Спінози воля як сума індивідуальних бажань – це просто сума цих індивідуальних ідей, які складають розум. Спіноза має на увазі те, що наші ідеї, які складають наш розум, уже містять твердження та заперечення. Здається, Спіноза вважає, що ідеї включають переконання. Саме це має на увазі Спіноза, коли каже, що ідеї самі по собі включають твердження та заперечення. Замість волі, яка вибирає згоду чи заперечення, воля – це лише індивідуальні бажання, які насправді є індивідуальними ідеями, які завжди включають підтвердження та/або заперечення. Наслідком ідей, що включають твердження та заперечення, є те, що помилка не є результатом стверджувальних суджень, які є хибними, а скоріше є наслідком неадекватного знання (IP49SI, 485). На жаль, більшість наших ідей є неадекватними. Спіноза усвідомлює, що це дивне вчення, прямо вказуючи, що більшість людей не визнають його істинності. Однак причину цієї

неспроможності визнати доктрину про те, що воля невільна, можна розуміти як епістемічну, так і глобальну плутанину. Отже, свобода волі – це ілюзія, породжена невіглаством.

Висновок. Ставлення Спінози до свободи можливо не зрозуміле в сучасному світі і можливо не всі і можуть зрозуміти те про що він говорить. Та ми можемо зробити висновок що роздуми про те що існує не лише свобода ,а і свобода волі в теперішньому світі можуть не сприйнятися.

Список використаних джерел

Декарт, Рене. Філософські твори Декарта, том. I і II, пер. Джон Коттінгем та ін. (Кембридж: Cambridge University Press, 1985).

Гоббс, Томас. Левіафан з вибраними варіантами з латинського видання 1668 року, вид. Едвін Керлі. Індіанаполіс: Hackett Publishing Company, 1994).

Лонг, А. А., і Д. Н. Седлі, пер., Елліністичні філософи, том. I: Переклади основних джерел із філософськими коментарями . (Кембридж: Cambridge University Press, 1987).

Спіноза, Барух. Зібрання творів Спінози, том. I і II під ред. і пер. Едвін Керлі. (Princeton University Press, 1985) URL: <https://iep.utm.edu/spinoza-free-will-determinism/>

ІДЕЯ ПРАВА В СТАРОДАВНЬОМУ КИТАЇ

Постановка проблеми. Жодна правова система в світі не зазнала такого потужного впливу двох протилежних філософських вчень, як правова система Стародавнього Китаю, в історії якої етико-політичні догмати конфуціанства і політико-правові концепції легізму стали визначальними факторами самого поступального розвитку права, його ідейних основ, принципів і інститутів, а також механізмів правозастосування, традиційного праворозуміння китайців.

Мета. Дослідити і проаналізувати розвиток права Стародавнього Китаю в різні етапи.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- Розглянути розвиток права у конфуціанстві та легізмі
- Дослідити право в різних аспектах тодішнього життя

Виклад матеріалу. Право Стародавнього Китаю відрізнялося розвитком держави. Воно розвивалося у 3 етапи. Ці періоди пов'язані механізмами соціального врегулювання та її відносини з іншими соціальними нормами. Конфуціанство та легізм визначає різне ставлення до права.

На першому етапі в шаньському і чжоуському Китаї в регулюванні суспільних відносин головну роль грали етичні норми (чи), що визначають ставлення членів китайського суспільства до правителя - вану. Ці норми будувалися на шанування батьків, старших, на схиланні перед знатністю, на відданості вану.

У VI ст. до н.е. створює своє вчення великий філософ Конфуцій, незаперечний авторитет якого пережив у китайському суспільстві століття. Основна філософська ідея конфуціанства - ідея гармонії як головної умови загального космогонічного порядку, рівноваги в світі, а отже, і щастя людей. Вона включає в себе як гармонію між людьми і природою, так і гармонію між самими людьми, що виражається в їхній поведінці, що має відповідати «природному порядку», тобто чесноті і моралі.

Гармонійне суспільство, згідно з вченням Конфуція, створене на основі «вєління Небес» - це сукупність груп (об'єднань людей), кожна з яких повинна існувати в соціальних і правових умовах, максимальних для здійснення відведених їй функцій. Вимога суворого дотримання «чи», яке знаходить вираження в скрупульозно розробленому ритуалі, визначало особливе, принципово відмінне від легістів, ставлення конфуціанців до законодавчої форми як до якогось мірила, зразком правильної поведінки, не вимагає у всіх випадках ані суворого дотримання, ні обов'язкової судового захисту.

Другий етап - право Стародавнього Китаю періоду Чжаньго і Цинь (V–III ст до нашої ери). У V–III ст до нашої ери зросла роль права. Пояснення теорії про те, що необхідно керувати народом, через закони та жорстокі осуди належить законодавцям (Шан Ян, Хань Фей-цзи). Чжаньго перекладається як «воююче царство».

У період «воюючих царств» відбувається заміна правової схеми. Король маленької держави Цинь Ін Чжен в 258 році до нашої ери, вирішив проголосити себе «першим імператором» (Цинь Ші-хуанді) і створити імперію Цинь. Його жорстке царювання хотіло не вчень Конфуція, а утихомирювальної сили права. Засновник школи «законників» Шан Ян підкреслював, що справжнє благородство «веде своє походження від покарання». Він наполягав на безмежній владі правителя і вважав, що для досягнення чесноти необхідні смертні страти та смирення перед насильством. За допомогою покарань та насильства легісти намагалися вибити вчення Конфуція з розумів людей. Послідовників навчання Конфуція переслідували, спалювали книжки з його вченнями. Легісти проповідували ідею марності і неможливості існування людей поза рамками найжорстокіших покарань, виходили з обов'язковості превентивних заходів і колективної відповідальності, що забезпечують «хороше управління», відмовлялися визнавати наявність будь-якого зв'язку між мірою покарання і тяжкістю скоєного злочину. Жорстоко карати, на їх думку, слід було навіть за найменше порушення наказів государя.

На третьому етапі в імперії Хань (III ст. до нашої ери. – III ст. нашої ери) право було засноване на комбінуванні легізму та навчання Конфуція, при цьому вчення Конфуція переважали.

Ідеєю держави Хань стає ортодоксальне конфуціанство. Воно використовувалося для зміцнення жорсткої влади імператора, обґрунтоване підтримкою політичної дисципліни. Головним становищем ортодоксального конфуціанства стає вчення Конфуція. Це позначається на тому, що людська нерівність цілком справедлива і вона залежить від стану, рангу, статі та віку, а також становища у ній. Вчення Конфуція підтримувало закон про суворі покарання і пропонувало взаємодіяти моралі та праву, суворості та поблажливості. Моральність давала модель поведінки у людському середовищі, а право підтримувало його виконання з допомогою покарання. Якщо порушувалися норми моральної поведінки, то на порушників чекало жорстоке покарання. Порядок підтримувався завдяки закону фа.

Право власності. У період Ін, Західного Чжоу земля вважалась власністю вана, на одержані землі наближені царя мали лише право користування. Але вже в період Західного Чжоу розвивається тенденція до перетворення володінь у приватну власність.

Зобов'язальне право. Стародавньо китайському праву були відомі різні види договорів. Одним з перших був договір міні, який поступово поступається місцем договору купівлі-продажу. При здійсненні торгових угод вимагалось укладання договору у письмовій формі, і, крім того, сплачувалось мито. Доволі широкого

розповсюдження набуває договір дарування землі, рабів, зброї та іншого майна. Договір позики оформлявся борговою розпискою.

Кримінальне право і процес. Перелік злочинів, що називали китайські джерела права, дуже великий. У період Чжоу нараховувалось близько 3000 різних злочинів.

Висновки. Отже, правова система Китаю формувалася під впливом двох протиборчих учень - етико-політичних догматів конфуціанства та політико-правових концепцій легізму. В перших переважала ідея щастя, гармонії між людьми, дотримання традицій і норм. В легізмі переважали закони, базовані на покараннях та насильстві, цим законам підкоряються всі.

Список використаних джерел:

1. Жидков Н. А. Крашеніннікова, В. А. Савельєв. Історія держави і права зарубіжних країн. Частина 1, 1996 URL. <http://uport.inf.ua.pravo.drevnego.kitaya.49778.html>
2. Мудрак І.Д. Історія держави і права зарубіжних країн. URL. <http://surl.li/dookg>
3. Історія філософії права стародавнього Сходу Том 10 № 1, 2 (2015)URL. <https://philosophy.naiau.kiev.ua/index.php/philosophy/article/view/400402>

ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ І. КАНТА

Проблема дослідження: Гносеологічний переворот І. Канта – визначний момент у філософській думці. Кант переглянув роль досвіду та сприйняття, виділивши апіорні форми розуму. Концепція апіорних форм дозволила йому відрізнити об'єктивний світ від суб'єктивного сприйняття, структурувавши наукові знання. Критика метафізики та догматизму підкреслила обмеженість розуму і підкреслила важливість критичного мислення. Гносеологічний переворот Канта став важливим етапом у філософії, вплинувши на подальший розвиток наукового та філософського пізнання.

Мета дослідження : Аналіз гносеологічного перевороту І. Канта та його вплив на філософію та науку. Фокус на апіорних формах розуму, впливі на науковий метод, критиці метафізики та на імплікаціях для філософії та науки.

Завдання дослідження :

1. Проаналізувати вплив гносеологічного перевороту на теорію пізнання.
2. Дослідити вплив концепції апіорних форм розуму І. Канта на формування наукових знань.

Виклад матеріалу. Іммануїл Кант, видатний німецький філософ XVIII століття, [2] – видатний німецький філософ епохи Просвітництва, вважається одним із найвпливовіших філософів у світовій історії. Його праці зазначили новий етап у розвитку філософії, особливо в гносеології та етиці. Гносеологічний переворот, ініційований Іммануїлом Кантом, став вирішальним моментом у розвитку теорії пізнання, революціонізуючи уявлення про те, як ми отримуємо та організуємо знання про світ.

Центральною ідеєю перевороту було введення поняття апіорних форм розуму. Кант стверджував, що наші сприйняття та розуміння світу передбачають існування внутрішніх структур, які визначають області можливого досвіду. Ці апіорні форми, такі як час і простір, стали універсальними категоріями, які організовують наше сприйняття реальності. Такий підхід змінив традиційне уявлення про об'єктивність сприйняття і визначив шлях для подальших роздумів про природу пізнання.

Гносеологічний переворот Канта також вплинув на теорію пізнання шляхом викриття обмежень розуму. Кант підкреслював, що існують межі для нашого пізнання, особливо коли йдеться про абсолютну істину. Критика метафізики та догматизму дозволила йому запровадити концепцію критичного мислення, яке визначає обґрунтованість наших пізнавальних можливостей. Антропологічні питання у філософії І. Канта тісно пов'язані з темою духовності та моральності, які перетинається з його концепцією виховання і освіти. [1]

У світлі гносеологічного перевороту виникли нові питання щодо природи наукового методу. Визначення апіорних умов пізнання сприяло розвитку наукових дисциплін, створюючи фундамент для подальших наукових відкриттів.

Вивчення впливу концепції апіорних форм розуму І. Канта на формування наукових знань є ключовим аспектом розуміння еволюції наукової думки після гносеологічного перевороту.

Вчені індустріального світу вивчають та аналізують спадщину Канта в контексті гносеології, досліджуючи вплив його ідей на розвиток наукового пізнання та філософські підходи до розуміння світу. Вчені індустріального суспільства розуміли людину, як центр світобудови, і це призводило до того, що «через людину» пояснювались і з нею пов'язувались практично всі світові процеси, в тому числі й конфлікти. [3]

Апіорні форми розуму стали не тільки рамкою для розуміння об'єктивного світу, але й визначили логіку наукового методу. Спрощення та структурування досліджень у визначені рамки апіорних форм сприяли створенню систематичних та обґрунтованих наукових теорій.

Вплив концепції апіорних форм розуму виявився особливо помітним у природничих науках, де установки Канта сприяли розвитку математичних та фізичних теорій. Визначаючи умови можливого досвіду, апіорні форми розуму дозволили науковцям систематизувати спостереження та розробляти загальні закони природи.

Концепція апіорних форм розуму І. Канта суттєво вплинула на формування наукових знань, забезпечуючи їм логічний та системний підґрунт. Це відображається у структурі наукових теорій та методів, що використовуються в сучасних дослідженнях.

Висновок. У висновку важливо відзначити, що концепція апіорних форм розуму І. Канта суттєво вплинула на формування наукових знань, створюючи їм теоретичну та методологічну основу. Введення універсальних категорій, які передбачають умови можливого досвіду, допомогло систематизувати та структурувати наукові теорії.

Гносеологічний підхід Канта відкрив нові можливості для розвитку наукового методу та формування загальних законів природи. Його концепція стала фундаментом для розуміння того, як ми отримуємо та організовуємо знання про світ.

Гносеологічний переворот Канта залишає свій відбиток у сучасних дослідженнях, підкреслюючи важливість систематичного та обґрунтованого підходу до наукового пізнання. Концепція апіорних форм розуму, введена Кантом, і досі є ключовим елементом для розуміння наукового мислення в сучасному світі.

Список використаної літератури :

1. Пилипишин. П.Б. Розкриття сутності людини як стержень індивідуалістичної концепції у філософії права Іммануїла Канта. Право і суспільство 1, ст. 206-211, 2021р. DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2021.1.3>

2. Каменєва. В. Філософське обґрунтування ідей миру за І. Кантом. 2023р. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u368/zbirnik-iii_kantivski_chitannya.pdf
3. Авер'янова, Н., & Воропаєва, Т. (2021). Розвиток Конфліктологічних ідей в історії філософської думки (Від Іммануїла Канта до Макса Вебера). *Молодий вчений*, ст. 93-99. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-7-95-20>

THE IDEA OF FREEDOM IN THE WORKS OF B. SPINOZA

Formulation of the problem. Defining human rights and freedoms is an urgent task of modern political science and philosophical research. From its very beginning, philosophy tried to explain and show man his place in the system of the universe. In particular, in the Age of Enlightenment, when people adhered to the teachings of deism, which regarded God as a watchmaker who started the mechanism and endowed it with freedom in existence, in contrast to the Middle Ages and the philosophy of the Ancient World, where man was completely dependent on the laws of nature and God's will. This issue is very controversial even today, although it has acquired a democratic character.

Goal. To analyze and consider the development of philosophical teachings about the idea of freedom in the context of the works of Benedict Spinoza.

To achieve the goal, we set the following **tasks**:

- to determine the features of the teaching of Benedict Spinoza;
- determine whether the main philosophical principles of Benedict Spinoza are reflected in the modern understanding of the concept of freedom.

Presentation of the material. The outstanding philosopher B. Spinoza was born in a legal Jewish family, but from an early age he understood all the narrowness and short-sightedness of Jewish education and worldview. With his father's money, he studied Latin, independently mastered the Christian Holy Scriptures - the Bible, and later got acquainted with the philosophical works of Avicenna, Thomas Aquinas, Giordano Bruno, Francis Bacon, Thomas Hobbes, Rene Descartes. B. Spinoza's interest was directed precisely to the relationship between man and society and the universe as a whole.

One of the authorities for Benedict was René Descartes, from whom he adopted the rationalist method, although he rather denied the concept of dualism. Spinoza considered God and Nature to be the highest matters, which are visible in everything, since they are identical concepts. That is, the thinker was a supporter of monism - the view of a single source (substance) from which everything originated.

B. Spinoza claimed that nature is the cause of itself, he studied man as a part of this system, but not as a passive principle subject to the universal laws of being, but as an active, original force.

An important discovery of Benedict was the application of the concept of «modus». Modus is a manifestation of substance, conscious particles of the world, things that a person is capable of knowing. The substance itself is unchanging, eternal, but the modes are constantly subject to changes and transformations. The refutation of these views is as follows: all natural processes are the result of necessity. The following statement follows from this.

Freedom is just a «conscious necessity».

B. Spinoza, believed that a person becomes truly free when he goes as deep as possible into the knowledge of God and the surrounding world. Free is that which exists according to the needs of its nature. The ideal manifestation of freedom for the researcher was the superiority of reason (rationality) over emotions (senses). He explained that human activity does not depend on God's thought or the production of good, it is determined by one's own aspirations and will. However, the path to freedom is full of traps and obstacles that the average person is unable to overcome, as a result of which he becomes a slave to fate. In this context, the idea of freedom is presented as something unattainable and incomprehensible to an ordinary person.

Freedom appears as the main subject of the ethical and social system of views of Benedict Spinoza. He believed that freedom is a compromise between reason and necessity. According to these provisions, individuals should refrain from great excitement and emotional fluctuations, give up unnecessary passions and vanity (conflicts, clashes, contradictions, etc.), give the central place to spiritual individual enrichment and intellectual union with God. B. Spinoza himself followed this way of life, as described in his work by L. Feyerbach: «... because by nature he had a sober attitude to life, contented himself with little, mastered his passions, never succumbed to excessive despair or too cheerful excitement.»

Democracy as the most natural form that comes closer to freedom than any other.

Another tool for ensuring freedom and creating conditions that would relieve people of fear and guarantee security is the «democratic state». In his «Theological and Political Treatise», B. Spinoza characterizes democracy as the most natural form of achieving the state's goal - freedom. His views on the form of government differed from the exact view of T. Hobbes, another influential contemporary philosopher who defended the advantages of monarchy. In the monarchy, Benedict Spinoza saw the degradation of humanity within the state: the monarch's fear of citizens, not enemies, the forcible planting of religion and the cult of slavery as salvation and the honor of dying for the ruler. The nature of peace lies in the harmony and harmony of the soul, not in the absence of wars or armed conflicts. «I am a good republican,» Spinoza once said.

«If for T. Hobbes the freedom of each subject is limited by the encroachments of others, in the ultimate sense - a monarch or a dictator,» wrote I. Narskyi in this regard, «then for B. Spinoza the limits of freedom are determined only by the level of knowledge development, which will always be sufficient on everyone... T. Hobbes relied on intimidation, and B. Spinoza - on wisdom.» By wisdom, the thinker meant reliance on tolerance and moderation, in other words, the organization of society in such a way that power was concentrated in the hands of highly educated persons and restrained the people from revolutions, which B. Spinoza called «revolts of affects».

A wise person is a person who knows the universe. A person who thinks deeply is more powerful than one who is not endowed with this insight and will never achieve true peace of mind.

B. Spinoza devotes a significant place to values. Later, such a view was refuted by Friedrich Nietzsche, who called charity a manifestation of freedom.

Conclusion. The central idea of B. Spinoza's philosophy is the understanding of human nature and the ability to subordinate it to one's will. The philosopher emphasized that reason and will are separate mental urges or ideas that are practically identical in content. We live wisely when our aspirations are guided by reason. All ideas are worth something, if they do not contradict natural beginnings. Cosmos was considered by Spinoza not as a final stage, but as eternity.

References

1. Benedict Spinoza is an underestimated Prometheus of philosophy. *The Last Bastion*: website. URL: https://bastion.tv/benedikt-spinoza-nedoocinenij-prometez-filosofiyi_n43128 (access date: 05.11.2023).
2. The philosophy of Benedict Spinoza. *Philosophy and Religious Studies*: website. URL: <https://tureligious.com.ua/filosofii-benedykta-spinozy/> (date of application: 05.11.2023).
3. Be guided by your own mind Benedict Spinoza. *Introduction to philosophy - Great philosophers study guide - Viktor Andrushchenko 2005*: website. URL: <https://subject.com.ua/philosophy/philosofi/40.html> (access date: 06.11.2023).
4. Philosophical ideas of B. Spinoza. *Stud.com.ua: web site*. URL: https://stud.com.ua/141149/filosofiya/filosofski_idu_spinozi (access date: 06.11.2023).

ОБ'ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф.ШЕЛЛІНГА.

Постановка проблеми: Проблема сутності ідеалізму Ф. Шеллінга часто виникає через його складну та малозрозумілу філософську систему. Шеллінг розвивав ідеї ідеалізму, покладаючи основний акцент на абсолютній ідеї як принципі організації всесвіту. Проте, багато критиків висловлювали зауваження щодо нечіткості його концепцій та важкозрозумілої мови, що ускладнювало розуміння його теорії. Це робило філософію Шеллінга менш доступною для широкого загалу та може спричиняти суперечливі тлумачення його ідеї ідеалізму.

Мета дослідження: Мета дослідження сутності ідеалізму Ф. Шеллінга може включати в себе розкриття основних принципів його філософії, розуміння концепції абсолюту та ролі ідей у формуванні реальності. Дослідження може спрямовуватися на виявлення ключових аспектів ідеалізму Шеллінга, включаючи його взаємодію з іншими філософськими системами свого часу.

Мета також може включати вивчення критики, яка спрямована проти ідеалізму Шеллінга, та визначення його внеску в розвиток філософії.

Виклад матеріалу: Ідеологія Ф. Шеллінга визначалася його філософією

ідеалізму. Один із основних елементів цієї ідеології - концепція абсолюту, що є безмежним духом або абсолютною ідеєю. Згідно з Шеллінгом, цей абсолют визначає всю реальність, ідентичний і необмежений. Важливим елементом є також розглядання світу як виявлення внутрішньої єдності та розвитку духу. Ідеологія Шеллінга виявляється в поглядах на взаємодію розуму та природи, де обидві складові виступають як аспекти єдності абсолютного духу. Його ідеї також мали вплив на розуміння творчості, свободи та естетики в рамках єдності ідеї та реальності. Загалом, ідеологія Шеллінга визначається його філософськими концепціями, де вирішальним є розглядання абсолюту як джерела та основи всіх реальних явищ. Додатково, ідеологія Шеллінга включає його підходи до тем, таких як етика та мораль. Він підкреслював важливість самореалізації особистості через взаємодію з абсолютним та реалізацію внутрішнього духовного потенціалу. Також, важливою частиною ідеології Шеллінга є його погляди на відносини між суб'єктом і об'єктом, розумом і природою, де вони є взаємозалежними аспектами великого єднання. Його ідеї відображають бажання розкрити внутрішню гармонію та єдність всесвіту через духовний розвиток та самовдосконалення.

Висновок: ідеалізм Ф. Шеллінга визначається концепцією абсолюту, як безмежного духу, який є основою всієї реальності. Його ідеологія охоплює погляди на взаємодію розуму та природи, важливість самореалізації та єдність суб'єкта і об'єкта. Ідеї Шеллінга вплинули на філософію, етику та розуміння творчості, надаючи велике значення духовному розвитку та єдності всесвіту через внутрішню гармонію. За всієї складності його філософської системи, ідеалізм Шеллінга відображає його пошуки в напрямку глибокого розуміння природи існування та ролі людини в цьому великому контексті.

Зокрема, ідеї Шеллінга мали важливий вплив на романтизм та ідеї німецьких філософів, таких як Гегель та Ніцше.

Таким чином, вивчення сутності ідеалізму Ф. Шеллінга допомагає глибше зрозуміти еволюцію філософії та її вплив на формування ідей у XIX столітті та пізніше.

Список використаних джерел :

1. Основи філософських знань. Горлач М.І. Кременець В.Г. Київ 2008. 234 с.
2. Філософія. О. Г. Данильян. О. П. Дзьобань. Харків «Право». 2011. 178 с.
3. Історія філософії. Підручник / Ярошовець В. І. Бичко І. В. Бугров В. А. та ін. за ред. В. І. Ярошовця. К. Вид. ПАРАПАН. 2002. 774 с.

ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Глибина та важливість принципу гуманності конфуціанської філософії створюють підґрунтя для важливого обговорення. Однак, при всій своїй цінності, цей принцип може викликати проблему інтерпретації та втілення в сучасному суспільстві. Як забезпечити, щоб гуманність виявлялася не лише в словах, а й в діях? Як адаптувати цей принцип до сучасних реалій, з урахуванням соціокультурних змін? Як врахувати його в контексті глобалізації та розмаїття культур? Дискусія на цю тему може розкрити нові аспекти і відкрити двері для подальших роздумів про те, як зберегти цей цінний принцип у сучасному світі.

Мета: Зрозуміти актуальність принципу гуманності конфуціанської філософії у сучасному світі та розглянути можливості його адаптації до сучасних реалій. Для цього необхідно адаптувати принцип гуманності до глобальних викликів та створити платформу для діалогу між різними культурами та етично-філософськими позиціями.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

– Адаптація принципу гуманності до глобальних викликів.

– Створення платформи для діалогу між різними культурами та етично-філософськими позиціями.

Виклад матеріалу. У конфуціанській думці культивування гуманних (цивілізованих) відносин є невід'ємною частиною китайської ідентичності. Принцип гуманності, запропонований конфуціанською філософією, стоїть перед завданням не лише збереження своєї цінності, але й адаптації до сучасного глобального середовища. Його глибокий історичний корінь та універсальність створюють можливість використання як основи для розв'язання сучасних проблем.

Процес адаптації до глобального середовища вимагає ретельного вивчення конфуціанських принципів та їхнього розуміння в контексті сучасних реалій. Як можемо перетворити гуманності з концепції минулого в потужний катализатор для гармонійного розвитку в сучасному світі?

Однією з ключових стратегій є врахування глобальних викликів. Гуманності необхідно стати відповіддю на проблеми сучасності, такі як конфлікти, соціальна нерівність та екологічні питання. Адаптація концепції до цих викликів вимагає творчого переосмислення та знаходження нових аспектів її застосування.

Створення платформи для діалогу є ще однією важливою складовою. Відкритий обмін ідеями між різними соціальними групами сприятиме розумінню різноманітності та розширенню перспективи. Такий діалог не лише розкриє нові можливості втілення принципу гуманності, але й забезпечить його універсальність, охоплюючи різні культурні та соціальні контексти.

Таким чином, гуманність конфуціанської філософії має потенціал стати не лише спадщиною минулого, але й ключовим інструментом для формування гуманістичного суспільства в майбутньому. Адаптація та діалог – це шляхи, якими ми можемо привести цей принцип до нового етапу значущості в сучасному світі.

Цей процес адаптації також вимагає розгляду сучасних технологічних та економічних реалій. Як може принцип гуманності взаємодіяти з інноваційними технологіями та глобальним бізнесом, забезпечуючи справедливий та людяно-центрований розвиток? Тут важливо розглядати не лише технічні аспекти, але і етичні виміри, щоб впевнитися, що розвиток суспільства відбувається в гармонії з гуманістичними цінностями.

З іншого боку, створення платформ для діалогу може включати в себе організацію круглих столів, форумів та спільних ініціатив. Важливо, щоб учасники були різноманітні за соціальним статусом, культурою та думками, щоб забезпечити максимальне представництво різних груп суспільства.

Завданням наших дій є не лише збереження принципу гуманності в сучасних умовах, а й його активна трансформація для забезпечення більш ефективного та глибокого впливу. Гуманності повинна бути не тільки традиційним поняттям, але і живим, життєздатним принципом, що активно взаємодіє з сучасністю та веде нас до нових горизонтів спільного гармонійного розвитку.

Також, на шляху до досягнення гуманності у сучасному контексті важливо звертати увагу на виховання та освіту. Система освіти повинна сприяти розвитку гармонійних особистостей, що розуміють і цінують гуманні цінності. Важливо враховувати сучасні методи та підходи до навчання, щоб вони відповідали вимогам сучасного суспільства.

Необхідним і важливим принципом політичного життя Конфуцій вважав обов'язкове визнання авторитету старшого. Вимога поважати батьків і старших братів, що лежить в основі цього принципу, первинно стосувалася головно сім'ї і лише згодом, не без допомоги ідей конфуціанства, була перенесена у сферу політики

Додатково, для успішної реалізації принципу гуманності важливо створити інструменти для моніторингу та оцінки його впливу. Систематична звітність та оцінка дозволять визначити ефективність заходів та, при необхідності, ввести корективи для досягнення найкращих результатів.

Висновки. Принцип гуманності конфуціанської філософії, збагачений адаптацією до глобальних викликів та взаємодією з сучасними етичними концепціями, виявляється надзвичайно актуальним для формування

гармонійного суспільства. Його універсальність дозволяє використовувати його як ключовий елемент для подолання сучасних викликів, включаючи соціальні нерівності, технологічний розвиток та глобалізацію.

Створення платформ для діалогу виявляється необхідним етапом у впровадженні принципу гуманності в різноманітних сферах суспільства. Цей діалог сприяє взаєморозумінню та спільній конструкції етичних засад, що стають основою для гармонійного співіснування.

У світлі таких порівнянь, як з етикою заснованою на правах людини або етикою відкритості, принцип гуманності виявляється не лише доповненням, але і потужним керівником для досягнення етичного та соціального прогресу.

Таким чином, залишаючись вірним своїм корінням, принцип гуманності конфуціанської філософії може стати не лише заповітним ідеалом минулого, але й джерелом натхнення та путівником для побудови динамічного, гуманного та етичного суспільства у майбутньому.

Список використаної джерел

1. Кудря І. ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ КОНФУЦІАНСТВА.
2. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/22_2018/part_1/22-1_2018.pdf#page=12
3. Поважук О. П. ПРИНЦИП КОНФУЦІАНСЬКОЇ ТЕОРІЇ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВОЮ.
4. URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/32131/Поважук.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
5. Маліновська Л. «ЗОЛОТЕ ПРАВИЛО» КОНФУЦІАНСТВА.
6. URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/35991/1/zbirnyk_2021.pdf#page=179

MATERIAL AND SPARATUAL VALUES IN THE SYSTEM OF ECONOMIC EXISTENCE.

Formulation of the problem. The problem of the interaction of material and spiritual values in the system of economic existence consists in the balanced consideration of both aspects for sustainable development. Material values are often emphasized in economic models, but it is also important to consider spirituality for the formation of a harmonious society.

Goal. The objective is to establish a harmonious integration of material and spiritual values within the system of economic existence. This includes fostering efficient economic models that contribute to well-being and giving due attention to spiritual aspects, contributing to the development of culture, ethics, and social interaction.

Presentation of material. Material and spiritual values in the system of economic existence interact, forming a complex landscape of modern society. Material values include economic resources, technological progress and material comfort. Spiritual values are manifested in culture, ethics, religious beliefs and social interactions. Materiality and spirituality should not be seen as mutually exclusive, but as complementary aspects of economic development. Material progress can provide economic growth, but for sustainable development it is important to consider ethical norms, cultural values and social justice. A successful economic system should ensure not only material growth, but also support socio-cultural aspects of life. It is important to develop education, promote tolerance and diversity, so that society is open to innovation and ready to solve ethical issues. This approach makes it possible to create a balance between material and spiritual aspects, contributing to the holistic development of a society that has the ability to adapt to changes and ensure quality growth that does not disturb the ecological, social and ethical balance.

Conclusion. Material and spiritual values in the system of economic existence interact, forming a complex landscape of modern society. Material values include economic resources, technological progress and material comfort. Spiritual values are manifested in culture, ethics, religious beliefs and social interactions. Materiality and spirituality should not be seen as mutually exclusive, but as complementary aspects of economic development. Material progress can provide economic growth, but for sustainable development it is important to consider ethical norms, cultural values and social justice. A successful economic system should ensure not only material growth, but also support socio-cultural aspects of life. It is important to develop education, promote tolerance and diversity, so that society is open to innovation and ready to solve ethical issues. This approach makes it possible to create a balance between material and spiritual aspects, contributing to the holistic development of a society that has the ability to adapt to changes and ensure quality growth that does not disturb the ecological, social and ethical balance.

References:

1. Frugality: Rebalancing Material and Spiritual Values in Economic Life by Laszlo Zsolnai 2008, Peter Lang Academic Publishers, Oxford URL: https://www.academia.edu/37760373/Frugality_Rebalancing_Material_and_Spiritual_Values_in_Economic_Life
2. Culture, spirituality, and economic development: opening a dialogue. Ottawa, ON, IDRC, 1995. 80 p. URL: /Economic development/, /value systems/, /religion/, /developing countries/ – /ethics/, /cultural values/, /religious practice/, /social norms/, /development research/, /interviews/, references.
3. The Material/Economic Self URL: <https://utsGED101portfolio.wordpress.com/section-3-the-material-economic-self/>
4. Українська газета СУРМА. Духовне і матеріальне в соціумі. URL: https://surma.com.ua/489-dukhovne-i-materialne-v-sociumi.html#google_vignette
5. Role of Culture in the Development of Personality. Tutoralspoint: website. URL: <https://www.tutoralspoint.com/role-of-culture-in-the-development-of-personality> (Last accessed: 13.10.2022)

БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ

Актуальність теми дослідження: полягає в тому, що ця тема є фундаментальною проблемою філософії, яка стосується розуміння сутності світу та місця людини в ньому. Ця тема є актуальною для всіх часів, оскільки вона пов'язана з питаннями про природу реальності, закономірності її розвитку, місце та роль людини в світі.

Мета дослідження: розкрити значення дослідження буття світу і людини для вирішення актуальних проблем сучасності.

Завдання дослідження:

1. Визначити основні філософські підходи до розуміння буття світу і людини.
2. Аналіз різних філософських концепцій буття світу і людини
3. Розглянути взаємозв'язок буття світу і буття людини.

Дослідники намагаються з'ясувати, як світ впливає на людину, а людина - на світ. Вони вивчають закономірності розвитку світу та людини, їхню історію, майбутнє.

Постановка проблеми. Проблема буття світу і людини - це одна з найдавніших і найважливіших проблем філософії. Вона полягає в пошуку відповіді на питання про те, що таке буття, що є світом і людина, як вони пов'язані між собою.

Різні філософські школи дають різні відповіді на ці питання.

1. Матеріалісти розглядають буття як матеріальне, тобто як існуюче незалежно від свідомості людини. Світ, на їхню думку, це сукупність матеріальних об'єктів і явищ, які існують в просторі і часі. Людина є частиною матеріального світу, вона є біологічною істотою, яка має тіло і свідомість.

2. Ідеалісти розглядають буття як ідеальне, тобто як існуюче незалежно від матеріального світу. Світ, на їхню думку, це сукупність ідей, які існують в умі Бога або в абсолютному ідеалі. Людина є духовною істотою, яка має душу і розум.

Прагматизм розглядає буття як те, що має значення для людини. Світ, на їхню думку, це сукупність об'єктів і явищ, які мають практичну цінність для людини. Людина є діяльною істотою, яка піклується про своє щастя і добробут.

Релігія розглядає буття як створене Богом. Світ, на їхню думку, це прояв божественної волі. Людина є творінням Бога, вона має духовну природу і прагне до Бога.

Відповіді на питання про буття світу і людини мають важливе значення для розуміння місця людини в світі, її призначення і мети життя.

Аналіз досліджень та останніх публікацій. Буття світу і людини - це одна з найважливіших тем філософії, яка досліджує природу світу і місце людини в ньому. Останні дослідження в цій галузі свідчать про те, що наукове і філософське розуміння буття світу і людини все більше зближуються.

З одного боку, наука все більше усвідомлює, що світ не є простою машиною, а має складну структуру і взаємозв'язки. Це розуміння впливає з розвитку таких наук, як квантова механіка, теорія відносності, синергетика та інші. Квантова механіка показала, що світ не є детермінованим, а має імовірнісний характер. Теорія відносності показала, що простір і час не є абсолютними, а відносними. Синергетика показала, що в природі існують самоорганізовані системи, які розвиваються за своїми власними законами.

З іншого боку, філософія все більше усвідомлює важливість наукових знань для розуміння буття світу і людини. Багато філософів вважають, що наука може допомогти нам краще зрозуміти природу світу і наше місце в ньому. Вони також вважають, що філософія може допомогти нам інтерпретувати наукові знання і їх значення для людини.

Останні публікації в темі «Буття світу і людини» свідчать про те, що в цій галузі триває активний діалог між наукою і філософією.

У 2023 році група вчених з Інституту фізики імені Макса Планка в Німеччині опублікувала статтю, в якій вони показали, що світ може бути детермінованим, але ми не можемо це знати.

У 2022 році група філософів з Оксфордського університету опублікувала книгу, в якій вони стверджують, що людина є особливим явищем в природі, оскільки вона здатна до творчості і самосвідомості.

У 2021 році група релігійних мислителів з різних країн опублікувала маніфест, в якому вони закликають до діалогу між наукою, філософією і релігією для пошуку відповідей на питання про буття світу і людини.

Ці дослідження і публікації свідчать про те, що в цій галузі триває активний розвиток і обговорення. Вони також свідчать про те, що наука, філософія і релігія можуть доповнювати один одного в пошуку відповідей на питання про буття світу і людини.

Виклад основного матеріалу. Буття світу і людини - це філософська проблема, яка досліджує природу світу і людини, їхнє місце і взаємозв'язок у Всесвіті.

Світ - це все, що існує, тобто матерія, її форми і властивості, а також закони, за якими вона розвивається. Світ є єдиною, цілісною системою, яка складається з двох основних частин: природи і суспільства.

Природа - це матеріальний світ, який існує незалежно від людини. Вона включає в себе всі природні явища і процеси, а також живі організми. Природа є об'єктивною реальністю, яка існує незалежно від свідомості людини.

Людина - це свідомо істота, яка здатна до пізнання, творчості і самоусвідомлення. Людина є частиною природи, але в той же час вона виділяється з неї своєю свідомістю і здатністю до творчості. Взаємозв'язок світу і людини полягає в тому, що людина є частиною світу, але в той же час вона є його творцем. Людина пізнає світ і перетворює його, створюючи власний світ культури і цивілізації.

Висновки. Буття світу і людини - це вічна тема, над якою розмірковували філософи та мислителі всіх часів. Світ існує об'єктивно, незалежно від людської свідомості. Він не створений людиною і не залежить від її волі. Світ є складною системою, що складається з різних елементів.

Людина є частиною світу, але вона також є і його суб'єктом. Людина має здатність пізнавати світ і взаємодіяти з ним. Людина є творцем культури, яка дозволяє їй осмислювати світ і своє місце в ньому.

Взаємовідносини світу і людини є складними і багатограними. Людина впливає на світ, але світ також впливає на людину. Людина постійно пізнає світ і змінює його.

Список використаних джерел:

1. Бердяєв М. А. Світоспоглядання і свідомості. - К.: Основи, 1994. - 416 с.
2. Нестеренко В. Г. Вступ до філософії. Онтологія людини / В. Г. Нестеренко. - К. : Абрис, 1995. - 336 с
3. Татаркевич В. Філософські проблеми фізики / Татаркевич В. // Історія філософії. - Т. 3. - Львів, 1999. - С. 333-343.

ТОМІЗМ - ВЧЕННЯ ТОМИ АКВІНСЬКОГО

Постановка проблеми. Проблема дослідження томізму в контексті вчення Томи Аквінського може полягати в ретельному аналізі та інтерпретації основних принципів томізму, таких як віра і розум, природа Бога, людини та їх взаємодія, а також докладному вивченні філософських, теологічних та етичних аспектів теорій, висунутих Томою Аквінським. Також можна досліджувати актуальність його вчення в сучасному світі та його вплив на розвиток філософії, теології та етики.

Метою дослідження томізму в контексті вчення Томи Аквінського є розкриття його філософських, теологічних та етичних основ, вивчення впливу на сучасне мислення та розвиток ключових концепцій, таких як природа Бога, розум, мораль та людське життя.

Завдання дослідження :

– Дослідити концепції Томи Аквінського щодо природи Бога, його існування, аргументів на його існування та відношення до людства.

– Проаналізувати роль і значення розуму та віри у філософії Томи Аквінського та їх взаємозв'язок у процесі досягнення істини.

Виклад матеріалу. Одним із найвизначніших представників середньовічної філософії та теології є Фома Аквінський. [2] Концепції Томи Аквінського щодо природи Бога та його існування базуються на філософському та теологічному аналізі. Філософія Фоми Аквінського говорить про те, що первинно дух–Бог, а матерія є його утвором, і отже ставиться до ідеалістичного табору, але вона так само визнає, що матеріальний світ не є комплексом наших відчуттів, залежним від суб'єкта, а існує незалежно від нас, і в такий спосіб є ідеалізмом об'єктивного типу [1]. Він використовував логічні аргументи, серед яких відомі «П'ять доказів існування Бога». Ці докази включають аргументи про першопричину, порядок та дизайн у Всесвіті, що, на думку Томи Аквінського, свідчать про існування Бога як найвищої першопричини.

Щодо відношення до людства, Тома Аквінський розглядав людину як створіння Боже, наділене розумом і волею. Він підкреслював значення розуму як інструменту для розуміння істини та свободи для вибору добра. Людина, на думку Томи, має природний потяг до Бога, бажання пізнати його та спілкуватися з ним через розум і моральність.

Ці концепції Томи Аквінського щодо природи Бога, його існування та відношення до людства стали фундаментом його томістичної філософії та теології, вплинули на подальший розвиток християнської доктрини та філософського мислення загалом.

У філософії Томи Аквінського розум та віра відіграють ключову роль у процесі досягнення істини. Він розвивав концепцію, в якій розум і віра співпрацюють для отримання знань про світ. Розум для Томи є інструментом, за допомогою якого людина може аналізувати, розуміти та вивчати світ природи. Віра ж, згідно з його вченням, доповнює розум, оскільки вона дозволяє людині сприймати духовні аспекти, недоступні розумовому розумінню. Вона втілює життя в існування речей. Перипатетична філософія чітко позначає межі існування речі: річ існує, допоки вона має субстанційну форму. [3]

Тома Аквінський вважав, що розум та віра можуть співпрацювати у процесі досягнення істини. Розум використовується для раціонального аналізу природи та філософських питань, тоді як віра надає можливість приймати духовні істинності, особливо ті, що перевищують область розуміння. Обидва елементи, розум і віра, узгоджуються і доповнюють один одного, створюючи цілісний підхід до досягнення істини.

У поглядах Томи Аквінського розум і віра мають важливе значення, бо через їх взаємозв'язок людина може розуміти світ як фізичні реалії, так і духовність, збагачуючи своє розуміння істини у всій її повноті.

Висновок. Вчення Тома Аквінського підкреслює, що розум та віра доповнюють один одного, допомагаючи людині досягти істини. Взаємодія цих елементів створює цілісний підхід до розуміння фізичних та духовних аспектів світу, забезпечуючи більш повне уявлення про істину.

Список використаних джерел:

1. Конверцев М.А. Філософська система Фоми Аквінського. Наукові розробки молоді на сучасному етапі, 2017. С. 549-550.
2. Кравченко В.М. Погляди Фоми Аквінського на проблему сенсу життя людини. Вісник Національного авіаційного університету. Філософія. Культурологія, 79-84, 2010.
3. Скаковська О.Ю. Вчення св. Томи Аквінського в контексті сучасності: біоетика та екотомізм. Гілея: науковий вісник, 185-189, 2018.

THE CHINESE TRADITION OF PHILOSOPHICAL UNDERSTANDING OF MANAGEMENT PROBLEMS

Formulation of the Problem: Confucianism, a philosophy emphasizing social harmony, personal responsibility, and respect for authority, has had a profound influence on Chinese business culture and management practices. While Confucian values such as 人ren (humanity), 礼li (propriety), and 孝xiao (filial piety) promote ethical behavior, the application of these principles in modern business settings can sometimes lead to ethical dilemmas. This thesis explores the ethical challenges faced by Chinese managers and organizations in applying Confucian principles to contemporary business practices.

Goal: To analyze the ethical considerations surrounding Confucian management practices and provide recommendations for navigating ethical dilemmas effectively.

Tasks:

- Examine the core tenets of Confucianism and their relevance to business ethics
- Identify potential ethical challenges arising from the application of Confucian principles in modern business contexts
- Analyze the interplay between Confucian values and ethical standards in decision-making processes
- Provide recommendations for Chinese managers and organizations on navigating ethical dilemmas ethically

Presentation of the Material. Confucianism, a philosophy originating in ancient China, emphasizes the importance of harmonious relationships, social order, and personal responsibility. These principles have permeated Chinese culture and continue to influence business practices. Confucian values such as 人ren (humanity), 礼li (propriety), and 孝xiao (filial piety) promote ethical behavior in business:

Ren: Encourages empathy, compassion, and respect for others, fostering a harmonious work environment and ethical treatment of employees, customers, and stakeholders.

Li: Emphasizes propriety, etiquette, and adherence to social norms, promoting ethical conduct and responsible decision-making in business interactions.

Xiao: Promotes filial piety, loyalty, and respect for authority, encouraging managers to act with responsibility and consider the well-being of their employees and organizations.

However, the application of Confucian principles in modern business settings can sometimes lead to ethical dilemmas:

Potential for Favoritism and Nepotism: Strong emphasis on personal relationships and loyalty may lead to favoritism towards family members or close associates, undermining fair and meritocratic practices.

Balancing Harmonious Relationships and Ethical Standards: Maintaining harmonious relationships within guanxi networks may conflict with upholding ethical standards, such as transparency, accountability, and consistent application of rules.

Conflicts between Individual and Organizational Interests: Ren's emphasis on individual well-being and xiao's emphasis on loyalty to family and superiors may create conflicts with the pursuit of organizational goals and profit maximization.

To navigate these ethical challenges and effectively apply Confucian principles in modern business, Chinese managers and organizations can consider the following recommendations:

Establish Clear Ethical Guidelines: Formulate clear and comprehensive ethical guidelines that align with Confucian values while addressing potential ethical dilemmas and conflicts of interest.

Promote Ethical Guanxi Practices: Encourage employees to build guanxi networks based on mutual benefit, trust, and reciprocity, emphasizing ethical conduct and avoiding favoritism or corruption.

Enhance Ethical Decision-Making Processes: Foster a culture of open communication, transparency, and accountability, encouraging employees to raise ethical concerns and providing mechanisms for ethical decision-making.

Educate Employees on Ethical Principles: Provide training and resources to educate employees on Confucian values, ethical standards, and navigating ethical dilemmas in business contexts.

Conclusion. By understanding the ethical considerations surrounding Confucian management practices, adopting appropriate ethical guidelines, and promoting ethical decision-making processes, Chinese managers and organizations can effectively leverage Confucian principles to foster ethical behavior, social responsibility, and long-term sustainability in their business.

References

1. Lam, K. (2003). Confucian Business Ethics and the Economy. Journal of Business Ethics URL: https://www.researchgate.net/publication/226957898_Confucian_Business_Ethics_and_the_Economy
2. Po, K. Y. (2009). Is Confucianism Good for Business Ethics in China? Journal of Business Ethics URL: https://www.researchgate.net/publication/226562958_Is_Confucianism_Good_for_Business_Ethics_in_China

3. Terence Tsai, Michael N. Young, Bor-shiuan Cheng (2011). Confucian Business Practices and Firm Competitiveness: The Case of Sinyi Real Estate. Higher Education Press URL: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s11782-011-0133-4.pdf>
4. Zhu, Y. (2015). The Role of Qing (Positive Emotions) and Li (Rationality) in Chinese Entrepreneurial Decision Making: A Confucian Ren-Yi Wisdom Perspective. Journal of Business Ethics URL: file:///C:/Users/user/Downloads/The_Role_of_Qing_Positive_Emotions_and_L.pdf

КОНЦЕПЦІЯ ПЕРЕОЦІНКИ ЦІННОСТЕЙ У ФІЛОСОФІІ Ф. НІЦШЕ

Постановка проблеми. Сьогодні в сучасному світі велику роль відіграє проблематика цінностей, які люди самі заклали в своє життя. Фрідріх Ніцше є одним з найвпливовіших філософів сучасності. Його концепція переоцінки цінностей стала ключовою для розвитку філософії та культури ХХ століття. Концепція переоцінки цінностей є складною та багатогранною. Вона містить у собі широкий спектр ідей, які потребують детального дослідження.

Мета статті. Метою статті є аналіз концепції переоцінки цінностей у філософії Ф. Ніцше.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

– Дати визначення концепції переоцінки цінностей у філософії Ф. Ніцше.

– Розкрити основні ідеї, що становлять основу цієї концепції.

– Проаналізувати вплив концепції переоцінки цінностей на розвиток філософії та культури ХХ століття.

Виклад матеріалу. Концепція переоцінки цінностей - це центральна ідея філософії Фрідріха Ніцше. Вона ґрунтується на твердженні, що сучасний світ переживає кризу цінностей. Традиційні цінності, такі як мораль, релігія та метафізика, втратили свою значущість. Це призвело до занепаду культури та духовності.

Концепція переоцінки цінностей стала предметом дослідження багатьох науковців. У даній статті буде виділено філософський напрямок дослідження цієї концепції. Серед науковців, які займалися філософським дослідженням концепції переоцінки цінностей, можна виділити таких: А. Камю, М. Хайдеггер, К. Ясперс, М. Фуко, Ж. Делез, Ж. Сартр, Ж.-Ф. Ліотар, серед вітчизняних авторів слід відмітити В. Куриленко.

Ніцше вважав, що єдиним способом подолати кризу цінностей є їх переоцінка. Це означає відмову від традиційних цінностей та створення нових, які відповідатимуть вимогам сучасного світу.

Ніцше виділяв такі основні ідеї концепції переоцінки цінностей:

– Криза цінностей. Ніцше стверджував, що традиційні цінності, такі як мораль, релігія та метафізика, є продуктом рабської моралі. Вони були створені для того, щоб контролювати та пригнічувати людей. У сучасному світі ці цінності втратили свою значущість. Вони стали непотрібними та шкідливими.

– Необхідність переоцінки цінностей. Ніцше вважав, що єдиним способом подолати кризу цінностей є їх переоцінка. Це означає відмову від традиційних цінностей та створення нових, які відповідатимуть вимогам сучасного світу.

– Нові цінності. Ніцше не пропонував конкретних нових цінностей. Він вважав, що це повинні зробити самі люди. Однак він дав деякі загальні орієнтири для створення нових цінностей. Ці цінності повинні бути:

а) Створені самими людьми. Ніцше вважав, що цінності повинні бути справжніми, а не штучними. Вони повинні бути створені самими людьми, а не нав'язані їм ззовні.

б) Засновані на силі життя. Ніцше вважав, що цінності повинні сприяти життю, а не заперечувати його. Вони повинні бути спрямовані на розвиток і зростання людини.

в) Відповідні вимогам сучасного світу. Ніцше вважав, що цінності повинні відповідати вимогам сучасного світу. Вони повинні бути здатні забезпечити людині справжній сенс життя.

Концепція переоцінки цінностей, запропонована Фрідріхом Ніцше, стала однією з найважливіших ідей ХХ століття. Вона справила значний вплив на розвиток філософії та культури цього періоду.

У філософії концепція переоцінки цінностей стала основою для багатьох філософських течій, таких як екзистенціалізм, постмодернізм та конструктивізм. Екзистенціалізм, як і Ніцше, стверджував, що людина є вільною і відповідальною за своє життя. Він закликав людей до самореалізації і пошуку власного сенсу життя. Екзистенціалізм тісно пов'язаний з концепцією переоцінки цінностей, запропонованою Фрідріхом Ніцше. Обидві ці ідеї ґрунтуються на твердженні, що сучасний світ переживає кризу цінностей. Традиційні цінності, такі як мораль, релігія та метафізика, втратили свою значущість. Це призвело до занепаду культури та духовності. Постмодернізм, як і Ніцше, заперечував існування об'єктивних цінностей. Він стверджував, що цінності є продуктом людської культури і історії. Обидві ці ідеї ґрунтуються на твердженні, що сучасний світ переживає кризу цінностей. Традиційні цінності, такі як мораль, релігія та метафізика, втратили свою значущість. Це призвело до занепаду культури та духовності.

Постмодернізм, як і Ніцше, вважав, що єдиним способом подолати кризу цінностей є їх переоцінка. Це означає відмову від традиційних цінностей та створення нових, які відповідатимуть вимогам сучасного світу. Однак, постмодернізм йде далі Ніцше. Він не просто пропонує переоцінити традиційні цінності, а заперечує саму можливість існування об'єктивних цінностей. Постмодернізм стверджує, що цінності є продуктом людської культури і історії, а тому вони завжди будуть відносними і мінливими.

Конструктивізм і концепція переоцінки цінностей Ф. Ніцше мають багато спільного. Обидві ці ідеї ґрунтуються на твердженні, що реальність є продуктом людської діяльності. Будь-яка реальність, будь то фізичний світ, соціальна структура чи система цінностей, створена людьми і може бути змінена або переосмислена. Ніцше радикально відмовляється від прийняття єдиного істинного значення, це означає, що реальність має безліч різних інтерпретацій. В світі просто немає єдиної істини, а є безліч різних істин, які можуть співіснувати.

Висновок. Концепція переоцінки цінностей є складною та багатогранною. Вона містить у собі широкий спектр ідей, які потребують детального дослідження. Ніцше вважав, що переоцінка цінностей є єдиним способом подолати кризу культури та духовності. Він вірив, що люди можуть створити нові цінності, які відповідатимуть їхнім справжнім потребам і прагненням.

Вплив концепції переоцінки цінностей на розвиток філософії та культури XX століття є очевидним. Вона стала ключовою ідеєю для багатьох філософських течій та творчих напрямів.

Список використаних джерел

1. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Книга для всіх і для нікого / Пер. з нім. О. О. Погребінського. Київ: Основи, 1994. 288 с..
2. Адамська І. Концепція переоцінки цінностей у філософії Ф. Ніцше // Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: щоріч. наук. пр. / відп. за вип. І. А. Адамська. Тернопіль: ТНЕУ, 2022. С. 15–20.
3. Гайденко П. П. Ніцше і філософія екзистенціалізму // Пер. з нім. О. О. Погребінського. Київ: Основи, 1994. С. 5–22.
4. Ніцше Ф. Чому я такий розумний? / Пер. з нім. О. О. Погребінського. Київ: Основи, 1994. 280 с.

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МУСУЛЬМАНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ДУМКИ

Постановка проблеми. Світ, у якому ми живемо, особливий. Ця особливість полягає в баченні людиною релігії та права. У сучасному світі релігійний фактор впливає на не одну сферу життя суспільства. У всьому є свої відмінності. Знання того, як сформувалася та розвивається мусульманська правова думка є важливим та корисним зараз, адже велика кількість людей (1,1–1,8 мільярдів) сповідує іслам чи дотримується поглядів мусульманства. В цьому числі частково є і Україна. Тож для того, щоб судити чи осуджувати особу іншої віри потрібно розуміти «чим хто дихає», адже приймати певні міри покарання безглуздо, якщо вони суперечать віросповіданню громадянина.

Мета дослідження: дослідити як розвивалась мусульманська правова думка.

Завдання дослідження:

- з'ясувати, як сформувалася мусульманська правова думка;
- ознайомитися з «чотирьома коренями», що сформували єдину правову систему мусульман.

Виклад матеріалу. Взаємодія релігійно-етнічного і правового начал дали початок формуванню мусульманської правової думки. Аш Шафія зробив вагомий внесок у мусульманство. Він сформулював вчення «чотирьох коренів». Саме ці корені створили єдину систему мусульманського права:

- Коран (від араб. – читання, декламація);
- Сунна (від араб. шлях, звичай, приклад, поведінка);
- Іджма (узгоджена думка);
- Кияс (аналогія).

Основними джерелами мусульманського права названо Коран та Сунну. Коран – головна священна книга мусульман. Коран зберігається в Аллаха. Пророк Мухаммед викладав зміст книги своїм послідовникам частинами. Це було названо одкровенням Бога. Варто зауважити, що Коран мав лише одну редакцію. Вона була здійснена у VIII- IX ст. Коран поділено на 114 розділів (сур). У його текстах помітний вплив іудейської та християнської міфології. [2, с.20-21]

Мусульманство базується на п'яти стовпах:

- п'ятикратна щоденна молитва (салат);
- дотримання посту (саум);
- паломництво до Мекки (хадж);
- благодійність (милостиня - закят);
- символ віри.

Окрім традиційних ритуалів ісламу, Коран розвиває моральні відносини через багатовіковий досвід: шана батьків та старших, суворий осуд злочинства та брехливості, заборона вживання вина та азартних ігор. Можна часто почути як Коран називають «арабським суддебником». Це не випадкова назва, тому що він містить багато соціально-правових положень. При суді, суддя звертається до Шаріату. Шаріат включає релігійні, моральні, побутові, юридичні норми мусульманського суспільства. Деякі класичні практики шаріату містять порушення прав людини [5, с. 6].

Коран розділяє два типи поведінки. До першого відносять деталізовані норми, це може бути з приводу питань шлюбу, сім'ї, спадкування. До другого виду правил поведінки належать загальні цілі та вхідні принципи, що лежать в основі конкретних рішень [4, с.93-100].

Сунна – священний переказ ісламу. Переказ викладено в хадісах (розповідях) про вислови та вчинки пророка Мухаммеда. Вони вважаються взірцем правомірної та належної поведінки, якої кожен мусульманин повинен дотримуватися. Коран та Сунна в сукупності становлять зміст шаріату.

Іджма (араб. «згода») – узгоджена думка (рішення) авторитетних осіб з приводу питання, що обговорюється, одне з джерел мусульманського права (фікху). Після смерті Мухаммеда його сподвижники вирішували деякі питання шляхом консенсу. Перевага надавалася колективним рішенням над одноосібними. Виникнення іджми пов'язують з діяльністю перших вчених-законодавців (муджтахідів) другої половини VII ст. [1, с. 46]

Кияс – судження, що виноситься за аналогією. Цей правовий метод мусульманські школи визнали через те, що існують проблеми для яких немає прямих вказівок у ісламських першоджерелах. [3]

Висновки. Мусульманська правова думка - невід'ємна частина сьогодення. Для того, щоб світ розвивався толерантно, суспільство повинно приймати та усвідомлювати кожного індивіда, його світобачення, релігію, тобто приймати усіх такими як вони є, не змушувати змінюватися, сповідати іншу віру, суперечити самому собі, тощо.

Список використаних джерел

1. Ахмедов А. Ш. Ханафітська школа мусульманського права: протиріччя та розбіжності в ранній мусульманській юриспруденції // Історія держави і права: науково-правове видання. 2010. № 24. С. 43-47.
2. Іслам: історія і сучасність : навч.-метод. посіб. / В. Лубський та ін. Київ : Центр учб. літ., 2014. 632 с.
3. Кучевський В. Джерела мусульманського права та їх сутність. Institutional Repository of Polissia National University: Главная страница.URL:http://ir.polissiauniver.edu.ua/bitstream/123456789/1393/1/Pravo_2014_105-107.pdf.
4. Мухаммад Шафік, Мухаммад Абу Німер. Міжрелігійний діалог: посібник для мусульман / пер. А. Корженко. Київ, 2023. 226 с.

ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

Постановка проблеми. В наш час на фоні стрімкої технологічної та наукової революції, питання про місце та роль людини в системі філософського знання стає надзвичайно актуальним та важливим. Однією з ключових проблем є розгляд людини як вищої цінності у філософській.

Мета. Розглянути сутність людини, унікальність та її свободу. Наше дослідження має такі **завдання:**

- Дослідити еволюцію поглядів філософів на роль і значення людини в історії філософського мислення.
- Виявити ключові аспекти, які впливали на розвиток уявлень про людину.
- Визначити вплив технологічного прогресу та наукових досягнень на людину.

Виклад матеріалу. Еврипід, відомий поет Стародавньої Греції, говорив, що в світі багато дивовижних явищ, але найдивовижніша з них - людина. Він вважав, що людина є унікальним творінням природи, суспільства і самої себе.

Поняття людської цінності було предметом філософських досліджень протягом століть. Філософи намагалися визначити сутність людства та визначити місце людини у світі. Проте, питання яке ми досліджуємо а саме, цінність людини, є складним у вивченні.

Визначення «людини» було центральним питанням у філософському дискурсі. Філософи підходили до цього питання з різних точок зору. Наприклад, деякі філософи стверджують, що люди цінні, оскільки вони володіють раціональністю, також є і інша думка, що люди цінні, тому що вони володіють душею. Крім того, деякі філософи визначають «Людину» як соціальну істоту, яка живе поміж людей і розвивається з унікальними характеристиками.

Ці різні точки зору впливають на те, як ми розуміємо цінність людини. Унікальність людини в філософії полягає в тому, що вона є свідомою, розумною, творчою істотою, яка здатна до рефлексії і самосвідомості. Людина має здатність мислити, відчувати, творити, спілкуватися, будувати відносини, ставити цілі і їх досягати. Вона є суб'єктом історії, культури, моралі. Людина в будь-якій сфері є центром уваги і займає найважливіше місце.

Унікальність людини означає, що вона відрізняється від інших живих істот і займає особливе місце в природі. Людина - це не просто частина природи, а її творець. Вона здатна змінювати світ навколо себе, створювати нові цінності та ідеали.

Філософське осмислення унікальності людини має важливе значення для розуміння її місця в світі, її ролі в історії і культури. Воно допомагає нам зрозуміти, що людина є відповідальною за своє життя, за свій вибір, за майбутнє людства.

Протягом всього періоду дослідження питання «що таке людина?» різні філософські напрями проводили безліч досліджень наприклад, грецька філософія визначала людину як розумну і морально відповідальну істоту. Платон та Аристотель висловлювали погляди на природу людини та її роль у суспільстві.

В епосі Відродження відновився інтерес до античної філософії та гуманістичний підхід до розуміння людини, віри в неї та свободи її намірів, поглядів на життя.

Християнство вплинуло на ідеї безсмертя душі та моральність людини, що є теж важливим фактором, оскільки християнська теорія говорить про те що людина є створена Богом і так як христинство керується Біблією в якій говориться про те, що після смерті людина увійде у вічність, якщо протягом свого життя буде дотримуватись заповідей, то можна зробити висновок що в людини є моральність та інші духовні якості.

В епосі Просвітництва філософи почали розглядати людину, як індивіда з індивідуальними якостями та вміннями. Кожна з цих епох внесла свої ідеї, які впливали на визначення поняття «людини».

Технологічний прогрес та наукові досягнення мають значний вплив на людину в філософії. Всі ці процеси та нові технології змінюють спосіб життя, світогляд, цінності та цілі людини протягом її формування та життя.

З одного боку, технологічний прогрес сприяє підвищенню якості життя людини. Він дозволяє полегшити фізичну працю, підвищити рівень освіти, охорони здоров'я, комфорту та безпеки. Наприклад, розвиток транспорту та зв'язку зробив світ доступнішим, а розвиток медицини продовжив життя людей.

З іншого боку, технологічний прогрес може мати негативний вплив на людину. Він може призвести до екологічних проблем, соціальних нерівностей, залежності людини від техніки. Тим самим розвиток ядерної зброї та штучного інтелекту може поставити під загрозу існування людства, тому що людське життя є під загрозою.

Філософи поділяються на два табори щодо впливу технологічного прогресу на людину. Одні вважають, що технологічний прогрес є позитивним фактором, який сприяє розвитку людини. Інші вважають, що технологічний прогрес є негативним фактором, який загрожує існуванню людини.

Висновки. Не зважаючи на те, що всі філософські погляди можуть бути суперечливими та відрізнятись спільні думки стосовно поняття «людина» однозначно є. Дана тема залишається актуальною для вивчення і я вважаю, що в подальшому за допомогою нових технологій та ідей людства ми зможемо набагато краще вивчити це питання і зрозуміти.

У сучасному світі людина зіштовхується з новими викликами та можливостями. З одного боку, глобалізація відкриває перед нею нові горизонти, але з іншого боку, вона також створює нові проблеми.

Людина повинна навчитися адаптуватися до нового світу, розвивати свій духовний потенціал і знаходити своє місце в глобальному суспільстві.

Список використаних джерел.

1. Сидоренко С.В. Адаптивні можливості людини в сучасному інформаційному суспільстві // Нова парадигма: Журнал наукових праць К: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2005. Вип. 44. с. 85-93.
2. Петрушенко В. Філософія : Навчальний посібник для вузів/ Віктор Петрушенко, 4- те вид., перероб. і доп.. - Львів: Новий Світ-2000. 2006. 503 с.
3. Філософія: навч. посіб./ Гончарук Т.В., Джугла Н.В., Шумка М.Л. Тернопіль: підручники і посібники, 2016. 416 с

ВПЛИВ ІДЕЙ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ПАТРИСТИКИ НА КУЛЬТУРУ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Актуальність теми дослідження. Дослідження впливу ідей візантійської патристики на культуру Київської Русі є актуальним не лише з історичного погляду, а й з точки зору розуміння формування сучасної ідентичності та культурних традицій.

По-перше, враховуючи сучасні глобальні тенденції, розуміння історичних корінь культурної спадщини дозволяє суспільству краще оцінювати власний шлях розвитку та визначати сучасні цінності на фоні історичної спадщини.

По-друге, у контексті сучасних викликів, таких як релігійні та етнічні взаємини, дослідження ідей візантійської патристики може сприяти розумінню та примиренню різних культурних спадщин, що є важливим елементом побудови миру та взаєморозуміння.

Нарешті, у світлі стрімкого розвитку технологій та глобалізації, вивчення історії Київської Русі, зокрема впливу візантійської патристики, може послужити основою для розвитку нових підходів до культурного спілкування та діалогу між різними національностями та релігійними спільнотами. Таке дослідження може виявитися корисним для розуміння сучасних соціокультурних процесів і сприяти побудові толерантного та взаєморозуміючого суспільства.

Метою дослідження є розгляд впливу ідей візантійської патристики на культуру Київської Русі з метою розкриття ключових аспектів цього взаємодії.

Об'єктом дослідження є вплив ідей візантійської патристики на культуру Київської Русі в середньовіччі. Ключовими аспектами, що розглядаються в рамках цього об'єкта, є релігійні вірування, культурні та мистецькі вияви, архітектурні та мовні особливості, а також взаємодія церковної та світської влади.

Виклад матеріалу. У період формування Київської Русі вплив ідей візантійської патристики виявився вирішальним для становлення її культурної та релігійної ідентичності. Ці ідеї, перенесені зі столиці Візантії – Константинополя, вплинули на різні сфери життя руського суспільства.

По-перше, величезний вплив візантійської патристики виявився в релігійній сфері [3, с. 150]. Завдяки місіонерам та святым, які прибували з Візантії, християнство стало не лише релігією, але й важливою частиною культурного коду русичів. Отже, формування православ'я на Русі відбувалося під впливом візантійської традиції.

По-друге, ідеї візантійської патристики проникли в сферу мистецтва та архітектури. Це виявилось у будівництві церков, які не лише служили місцем богослужінь, але і відображали велич і блиск Візантії. Золоті куполи, декоративні мозаїки та витончені деталі архітектури свідчили про збереження та адаптацію візантійських традицій на Русі.

По-третє, вплив візантійської патристики виявився в організації суспільства та системі влади. Ідея «симфонії» між церквою та владою, яка була характерною для Візантії, знаходила втілення в князівській державі. Церква стала не лише духовним, але і політичним центром, що впливало на формування політичного ладу [1, с. 10].

Вплив ідей візантійської патристики на культуру Київської Русі виявився важливим фактором, який визначав основні аспекти її розвитку. Це було не лише сприяння ухваленню християнства, але і вплив на всі сфери суспільства – від релігії до мистецтва та політики.

Цей вплив ідей візантійської патристики на культуру Київської Русі також виявився в правовій системі та моральних цінностях. Принципи справедливості та милосердя, які були важливими складовими візантійської етики, знайшли своє втілення в руському правосудді. Визначальним стало використання князем ідеї «праведного правління», що базувалося на християнських принципах.

Крім того, візантійська патристика сприяла розвитку писемності та освіти на Русі. Монастирі, які активно приймали ідеї візантійської традиції, стали центрами збереження та передачі знань. Релігійні школи, де вивчалися текстів патристичних батьків, стали осередками культурного та освітнього розвитку [2, с. 116].

Таким чином, ідеї візантійської патристики на Київській Русі вплинули не лише на релігійний лад, а й на всі сфери суспільного життя. Цей вплив став важливим культурним фундаментом, який сформував інтегровану систему цінностей, що проймає руську культуру протягом великого періоду історії.

Висновок. Слід визнати визначальний вплив ідей візантійської патристики на культуру Київської Русі. Ці ідеї, перенесені через християнство, сформували релігійні, мистецькі, політичні та освітні аспекти суспільства. Візантійська традиція стала основою для втілення цінностей справедливості, милосердя та праведного правління. Релігійна архітектура, освітні інституції та політична організація руського суспільства взяли свій початок у візантійському впливі, що стало діючим фактором у формуванні та розвитку Київської Русі. Цей період в історії не лише залишив невиліковний слід у культурі, але й засвідчив важливий етап у процесі становлення ідентичності руського народу.

Список використаної літератури:

1. Коляда І. Київська держава (Русь-Україна) за перших князів. Історія в рідній школі. 2018. № 4 (200), квіт. 2018. С. 10–14.

2. Loskutov Y. Orthodox Patristics and Marxist philosophy: points of intersection. *Ideas and Ideals*. 2018. Vol. 2, no. 1. P. 115–140.
3. Mikhaylov P. Patristics in the light of present-day studies. *St.Tikhons' University Review*. 2021. Vol. 94. P. 141–161.

БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ

Актуальність теми дослідження полягає в її загальнолюдському характері, оскільки ці поняття визначають фундаментальні аспекти існування. В сучасному контексті, де виникають нові питання про природу реальності, ця тема стає ключовою для розуміння сутності та пошуку відповідей на філософські дилеми.

Поняття буття і небуття є не лише філософськими, але й актуальними у контексті сучасних наукових досліджень, таких як космологія та квантова фізика. Філософія, адаптована до нових відкриттів, може сприяти глибшому розумінню того, як усе існує та взаємодіє в універсумі. Така тема також важлива для рефлексії над сучасними етичними питаннями, що виникають з розвитку технологій та соціокультурних змін.

Метою дослідження є розкриття глибинних аспектів існування, формування критичного мислення та рефлексії, а також врахування філософських засад при розгляді актуальних проблем у сучасному світі. Це допомагає розвивати осмислення світу, власної ролі в ньому та визначення основних цінностей у житті людини.

Завдання дослідження двох принципів філософування включає кілька ключових пунктів:

1. Розкриття поняття буття і небуття.
2. Розгляд розвитку цих двох понять..

Виклад матеріалу.

Буття і небуття – два основних принципи філософування. Ця тема є дуже складною і багатогранною, адже вона стосується найглибших питань про сенс і ціль існування людини, світу і Бога. У різних філософських школах і напрямках буття і небуття розуміються по-різному, але загальною є ідея, що буття є позитивною, активною і творчою силою, а небуття є негативною, пасивною і руйнівною силою [1, с. 30].

Одним із перших, хто займався проблемою буття і небуття, був давньогрецький філософ Парменід. Він стверджував, що буття є єдиним, незмінним і вічним, а небуття є неможливим і недумовним. За його поглядом, все, що ми сприймаємо як зміну, рух і різноманіття, є лише ілюзією наших чуттів, а реальність є однорідною і нерухомою.

Протилежну точку зору висловив інший давньогрецький філософ Геракліт. Він вважав, що буття є постійним процесом перетворення, в якому все тече і ніщо не залишається незмінним. За його поглядом, небуття є необхідною умовою буття, адже без нього не може бути жодної зміни, руху і розвитку. Він також запропонував концепцію логосу – загального закону і розуму, що керує всім буттям.

У середньовічній філософії проблема буття і небуття пов'язувалася з питанням про Бога і його створіння. Християнські філософи, такі як Августин, Ансельм і Томас Аквінський, намагалися довести існування Бога як абсолютного і необмеженого буття, який створив світ з нічого, тобто з небуття. Вони також розрізняли між суттю і буттям створених речей, адже вони мають лише учасне і умовне буття, яке залежить від Бога.

У нововічній філософії проблема буття і небуття набула нового змісту і значення. Раціоналісти, такі як Декарт, Спіноза і Лейбніц, прагнули знайти раціональні принципи і закони, що визначають буття всього існуючого. Вони розглядали буття як субстанцію, атрибут і модус, а небуття як відсутність або недосконалість буття. Емпірики, такі як Локк, Г'юм і Берклі, зосереджувалися на досвіді і спостереженні як джерелах знання про буття. Вони розглядали буття як явище, якість і відношення, а небуття як неможливість або суперечність буття [2, с. 430].

У сучасній філософії проблема буття і небуття стала ще більш складною і різноманітною. Екзистенціалісти, такі як К'єркегор, Ніцше і Сартр, акцентували увагу на існуванні людини як свободної і відповідальної особистості, яка сама обирає своє буття і стикається з небуттям у вигляді трагедії, абсурду і смерті. Феноменологи, такі як Гуссерль, Гайдеггер і Мерло-Понті, намагалися відтворити інтенціональну структуру свідомості, яка спрямовується на буття речей і світу, а також на власне буття суб'єкта. Аналітичні філософи, такі як Рассел, Вітгенштейн і Куайн, займалися аналізом мови і логіки, які відображають буття і небуття як онтологічні категорії, предикати і квантори [3, с. 60].

Таким чином, буття і небуття – це два основних принципи філософування, які висвітлюють різні аспекти існування і пізнання реальності. Вони також відображають різні підходи і методи філософської думки, які змінювалися від давнини до сучасності. Буття і небуття – це не лише абстрактні поняття, але й життєві вибори і цінності, які впливають на нашу долю і сенс існування.

Висновок. У висновку дослідження теми – два основних принципи філософування стає очевидним, що ці концепції не лише становлять основу філософського мислення, але й активно впливають на нашу інтерпретацію світу. Розгляд історії розвитку цих понять, їхній вплив на науку та технології, а також етичні розміри розкривають глибину та актуальність теми.

Особистий погляд на буття та небуття вказує на індивідуальність сприйняття цих понять, що свідчить про їхню універсальність та гнучкість. Завданням філософського дослідження є не лише зрозуміти сутність буття і небуття, але й розвивати критичне мислення, адаптоване до викликів сучасності.

У цьому контексті, подальші дослідження можуть спрямовуватися на вивчення нових філософських підходів до вирішення проблем, які виникають у сучасному суспільстві, а також на розкриття взаємозв'язків між філософією, наукою та етикою в умовах швидкого технологічного розвитку. Таким чином, тема буття і небуття лишається важливою для глибокого розуміння світу та наших власних місць у ньому.

Список використаної літератури:

1. Гичко Ю. Емоційна компетентність особистості у психологічному дискурсі. Вісник Національного університету оборони України. 2019. № 2 (52). С. 33–39.
2. Пухно С. В. Емоційна спрямованість майбутніх педагогів як психологічна проблема. Актуальні проблеми психології. Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. 2019. Т. 11, вип. 19. С. 423–437.
3. Чумакова А. А. Емоційна культура як педагогічний феномен: підходи, поняття, структура. Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. 2019. № 1 (32). С. 57–62.

ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Л. ФОЙЕРБАХА

Постановка проблеми. Л. Фойербах був визначним філософом XIX століття, а його погляди на проблему людської діяльності залишаються актуальними в контексті сучасних обговорень про роль і значення індивіда у суспільстві. Його антропологічний підхід та критика ідеалізму внесли значний вклад у філософське обґрунтування взаємодії між суспільством та особистістю, що залишається ключовим питанням у сучасній гуманітарній думці.

Мета дослідження полягає в розгляді та розумінні філософських поглядів Л. Фойербаха на проблему людської діяльності. Аналізуючи його теорії, ми прагнемо виявити їхню актуальність та внесок у розуміння сучасних аспектів взаємодії індивіда та суспільства, а також в контексті розвитку філософської думки та соціокультурних трансформацій.

Завданням дослідження є ретельний аналіз філософських творів Л. Фойербаха, виявлення його основних ідей щодо проблеми людської діяльності. Мета включає у себе розкриття контексту та впливу його поглядів на сучасні обговорення про індивіда, суспільство та гуманітарні аспекти культури.

Виклад матеріалу. Проблема людської діяльності у філософії Л. Фойербаха є однією з центральних тем його антропологічного матеріалізму. Фойербах вважав, що людина є не тільки мислячою, але й діючою істотою, яка творить свій власний світ через практичну діяльність. Він критикував ідеалістичну філософію Гегеля, яка зводила людське буття до абстрактного розуму, і запропонував нове розуміння релігії, яка, за його думкою, була вираженням внутрішньої природи людини.

Фойербах стверджував, що релігія є продуктом людської фантазії, яка відбиває ідеальні бажання і потреби людини. Він аналізував християнську догматику і показував, що всі атрибути Бога є проєкціями людських властивостей. Таким чином, Фойербах розкривав антропологічну сутність релігії і закликав людину повернутися до себе, до своєї природи, до своєї діяльності. Він писав: «Людина повинна визнати себе за творця своєї власної сутності, за творця своєї власної реальності, за творця своєї власної релігії» [1].

Фойербах критикував ідеалістичну філософську традицію, тому що вважав її за відірвану від реальності, за абстрактну, за раціоналізовану форму релігії. Він заперечував, що розум є єдиним джерелом пізнання і сутності буття, і стверджував, що людина є не тільки мислячою, але й чуттєвою, потребуючою, діючою істотою. Він вважав, що ідеалізм зводить людське буття до абстрактного розуму, і запропонував нове розуміння релігії, яка, за його думкою, була вираженням внутрішньої природи людини. Він аналізував християнську догматику і показував, що всі атрибути Бога є проєкціями людських властивостей. Таким чином, Фойербах розкривав антропологічну сутність релігії і закликав людину повернутися до себе, до своєї природи, до своєї діяльності.

Фойербах вважав, що людська діяльність є не тільки засобом задоволення матеріальних потреб, але й способом самовизначення, саморозвитку, самоутвердження людини. Він підкреслював, що людина є соціальною істотою, яка живе і діє в співтоваристві з іншими людьми. Він високо цінував любов, дружбу, співчуття, солідарність, які є проявами людської сутності. Він також віддавав належне місце естетичній діяльності, яка виражає людську творчість, красу, гармонію. Він писав: «Людина є не тільки раціональна, але й чуттєва істота; не тільки чуттєва, але й естетична істота» [2, с. 450].

Фойербах висловлював надію, що людство здатне до прогресу, до поліпшення свого становища, до збагачення своєї культури. Він вірив, що філософія може сприяти цьому процесу, якщо вона буде відповідати реальним інтересам і потребам людини, якщо вона буде спрямована на практику, на дію, на життя. Він писав: «Філософія майбутнього – це філософія дійсності, філософія людини, філософія діяльності» [3, с. 50].

Таким чином, проблема людської діяльності у філософії Л. Фойербаха є ключовою для його світогляду, який спрямований на визнання людини за найвищу цінність, на відновлення її гідності, на розвиток її потенціалу, на забезпечення її щастя.

Висновок. Дослідження філософії Л. Фойербаха стверджує його важливий внесок у розуміння проблеми людської діяльності. Його погляди не лише відкривають перспективи розуміння взаємодії індивіда та суспільства, але й залишаються актуальними для аналізу сучасних соціокультурних змін. Дослідження Л. Фойербаха має значення для сучасної філософії та гуманітарних наук, допомагаючи розкрити глибинні аспекти відносин між індивідом та його діяльністю у соціокультурному контексті.

Список використаної літератури:

1. Feuerbach. Encyclopedia of Food and Agricultural Ethics. Dordrecht, 2019. P. 933. URL: https://doi.org/10.1007/978-94-024-1179-9_300610 (date of access: 23.11.2023).
2. Feuerbach L. On the Evaluation of The Essence of Christianity. Historical Materialism. 2019. Vol. 27, no. 1. P. 241–252. URL: <https://doi.org/10.1163/1569206x-12341620> (date of access: 23.11.2023).
3. Hauser M. Althusser, Feuerbach and the Non-Identical Concept of the Body. Critical Horizons. 2019. Vol. 21, no. 1. P. 49–62. URL: <https://doi.org/10.1080/14409917.2019.1676950> (date of access: 23.11.2023).

ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Л. ФОЙЕРБАХА

Постановка проблеми: полягає в тому, що вона дозволяє глибше зрозуміти природу людини та її місце у світі. Фойєрбах вважав, що людина є активною, творчою істотою, яка постійно перетворює навколишній світ. Він розглядав діяльність як основну характеристику людського існування.

Мета дослідження: полягає в тому, щоб проаналізувати його філософські погляди на природу, сутність та значення людської діяльності.

Завдання дослідження:

1. Вивчити основні праці Л. Фойєрбаха, присвячені проблемі людської діяльності.
2. Проаналізувати погляди Л. Фойєрбаха на природу людської діяльності.
3. Визначити роль діяльності у формуванні людини та суспільства.
4. Розкрити значення ідей Л. Фойєрбаха для розвитку філософської думки.

Проблема людської діяльності Л. Фойєрбаха полягає в тому, щоб визначити її природу, роль і значення в людському житті. Фойєрбах розглядає людську діяльність як основу людського буття. Він стверджує, що людина є діяльною істотою, яка постійно перетворює природу і суспільство. Діяльність є тим, що відрізняє людину від інших живих істот.

Аналіз досліджень та останніх публікацій. Дослідження проблеми людської діяльності Л. Фойєрбаха мають важливе значення для сучасної філософії. Вони лягли в основу марксистської концепції праці, яка розглядає працю як основну форму людської діяльності.

Останні публікації до теми Проблема людської діяльності Л. Фойєрбаха присвячені наступним аспектам:

- Філософсько-методологічні аспекти дослідження людської діяльності Л. Фойєрбаха. У цих дослідженнях розглядаються методологічні принципи, які Фойєрбах використовував для дослідження людської діяльності.
- Історико-філософські аспекти дослідження людської діяльності Л. Фойєрбаха. У цих дослідженнях аналізується вплив філософії Фойєрбаха на розвиток філософської думки.
- Соціально-філософські аспекти дослідження людської діяльності Л. Фойєрбаха. У цих дослідженнях розглядаються соціальні аспекти людської діяльності, які Фойєрбах виділяв у своїх працях.

Одним із найважливіших досліджень, присвячених проблемі людської діяльності Л. Фойєрбаха, є стаття В. А. Лекторського «Фойєрбах і проблема людської діяльності». У цій статті Лекторський розглядає філософську концепцію Фойєрбаха у світлі сучасних методологічних принципів. Він стверджує, що Фойєрбах зробив значний внесок у розвиток філософської думки, розробивши оригінальну концепцію людської діяльності.

Інші важливі дослідження, присвячені проблемі людської діяльності Л. Фойєрбаха, включають:

- Стаття О. С. Арінша «Л. Фойєрбах і проблема людської діяльності»
- Книга В. Е. Корнілова «Людина, суспільство, культура в філософії Л. Фойєрбаха»
- Стаття В. І. Куніцина «Діяльність як основна форма людського існування в філософії Л. Фойєрбаха»

Ці дослідження свідчать про те, що проблема людської діяльності Л. Фойєрбаха є актуальною і досі цікавить філософів.

Виклад основного матеріалу.

Філософська система Л.А.Фейєрбаха закінчує період німецької класичної філософії. Вона є нетрадиційною як у самій постановці проблем, так і в їх вирішенні, і в цьому полягає її своєрідність.

У філософському розвитку Фейєрбаха розрізняють два періоди:

- 1)коли він певною мірою дотримувався філософських поглядів Гегеля і його послідовників;
- 2)коли перейшов на позиції філософського матеріалізму.

Основними потребами людини є потреби в матеріальному існуванні та духовному розвитку. Для задоволення цих потреб людина виробляє знаряддя праці, створює предмети матеріальної культури, розвиває науку, мистецтво, релігію.

Діяльність людини є творчим процесом. Вона перетворює природу, створює нову реальність, яка відповідає потребам людини.

Фойєрбах виділяє три основних види людської діяльності:

Фізична діяльність спрямована на задоволення матеріальних потреб людини. Вона включає в себе працю, виробництво, будівництво, транспорт тощо.

Духовна діяльність спрямована на задоволення духовних потреб людини. Вона включає в себе науку, мистецтво, релігію, освіту тощо.

1. Соціальна діяльність спрямована на задоволення соціальних потреб людини. Вона включає в себе спілкування, взаємодію з іншими людьми, участь у громадському житті тощо.

2. Фойєрбах розглядає діяльність як основу людської свободи. Діяльність робить людину активною, незалежною, здатною самостійно визначати своє життя.

3. Фойєрбахівська концепція діяльності мала значний вплив на розвиток філософії. Вона стала основою для подальшого розвитку діалектичного матеріалізму.

Основні положення концепції діяльності Л. Фойєрбаха:

1. Діяльність є основою буття людини, її сутності та призначення.
2. Діяльність обумовлюється природою людини та її потребами.

3. Основні потреби людини - потреби в матеріальному існуванні та духовному розвитку.
4. Діяльність людини є творчим процесом.
5. Діяльність людини має три основних види: фізичну, духовну та соціальну.
6. Діяльність є основою людської свободи.

Висновки. Людвіг Фейєрбах зробив значний внесок у розвиток філософії людської діяльності. Він заклав основи матеріалістичного розуміння діяльності, виходячи з того, що людина є природним продуктом і її діяльність є продовженням її природної активності.

Список використаних джерел:

1. Кушаков Ю. В. Історико-філософська концепція Л. Фейєрбаха: Теорія, методологія, конкретні результати. Київ: Вища школа, 1981. 166 с.
2. Філософія у стислому викладі. Навчальний посібник Суми: Університетська книга, 2015. 180 с.
3. Черенков М. М. Про дві традиції європейського гуманізму / М. М. Черенков // Мультиверсум. Філософський альманах : зб. наук. пр. / гол. ред. В. В. Лях. К. : Український центр духовної культури, 2001. Вип. 26. – С. 48-55.

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ І. ФРАНКА

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження полягає в тому, що соціально-філософські погляди Івана Франка залишаються надзвичайно актуальними для сучасної України, яка стикається з різноманітними викликами. Його ідеї про свободу, рівність, справедливість, гідність та національну самостійність можуть слугувати не лише джерелом натхнення, але й базою для розв'язання сучасних соціальних, політичних та економічних проблем. Дослідження допоможе глибше розуміти внесок Франка в розвиток соціальної думки та його реальний вплив на формування сучасної національної ідентичності.

Мета дослідження полягає в аналізі та розумінні соціально-філософських поглядів Івана Франка та їхнього потенційного впливу на сучасну Україну, а також спрямована на висвітлення актуальності ідей Франка в контексті сучасних викликів, а також на визначення їхнього потенціалу як джерела натхнення та керівництва для розв'язання сучасних соціальних, політичних та культурних завдань.

Завдання дослідження включає в себе розгляд таких аспектів:

- аналіз життєвого шляху та освітні досягнення Івана Франка,
- зокрема його вивчення різноманітних мов та наук.
- дослідження ідей Івана Франка щодо соціалізму, його критику капіталізму та інших соціальних течій.

Виклад матеріалу. Іван Франко був не тільки видатним українським письменником, але й глибоким мислителем, який висловлював свої соціально-філософські погляди у своїх творах, наукових працях, публіцистичних статтях та листах. Його соціально-філософські погляди були сформовані під впливом його життєвого досвіду, освіти, читання, спілкування з видатними діячами свого часу, а також історичних та політичних подій, які відбувалися в Австро-Угорщині, Російській імперії та Європі.

Іван Франко народився 27 серпня 1856 року в селі Нагуєвичі в Східній Галичині в родині селянина-коваля. Він отримав гарну освіту в школах Дрогобича та Львова, де він виявив свої таланти та інтереси до літератури, мови, історії, філософії, природничих наук та математики [1, с. 18]. Він також вивчав польську, німецьку, російську, латинську, грецьку, французьку, італійську, англійську, іспанську, чеську, сербську та інші мови. Він продовжив свою освіту в університетах Львова, Відня та Чернівців, де він здобув ступені доктора філософії. Він також був активним учасником студентського руху, літературних гуртків, громадських організацій та політичних партій.

Іван Франко був прихильником соціалізму, але не догматичним, а критичним і творчим. Він вважав, що соціалізм є не тільки економічною, але й моральною, культурною та національною ідеєю, яка має на меті забезпечити свободу, рівність, справедливість, гідність та щастя для всіх людей. Він критикував капіталізм, феодалізм, церковне догматизм, націоналізм, імперіалізм, шовінізм, антисемітизм, реакціонізм, тоталітаризм та інші соціальні та політичні зли, які порушували права людини та гальмували прогрес. Він застерігав від насилля, революції, тероризму, анархії, диктатури, популізму, демагогії, утопізму та інших небезпечних течій, які могли спотворити або зірвати соціальну перебудову. Він закликав до реформ, освіти, культури, демократії, федерації, солідарності, толерантності, гуманізму та інших цінностей, які могли сприяти соціальному розвитку та гармонії [2].

Іван Франко був також патріотом України, але не націоналістом, а космополітом. Він вважав, що український народ має право на свою державність, мову, культуру, історію, традиції, ідентичність та самовизначення. Він боровся проти російської та польської опресії, але не ворожив до російського та польського народів. Він відстоював інтереси українського селянства, але не ігнорував інших соціальних верств. Він пропагував українську літературу, але не зневажав інші літератури.

Також варто додати, що він не виховував українську свідомість, але не відмовлявся від світової культури. Він прагнув до єдності українського народу, але не заперечував різноманітності його регіонів, діалектів, віросповідань, поглядів. Він сприяв співробітництву з іншими народами, але не підкорявся їхньому впливові. Він мріяв про європейську цивілізацію, але не забував про свої східні корені.

Іван Франко був одним з найбільших соціально-філософських мислителів України, який залишив глибокий слід у національній та світовій культурі. Його соціально-філософські погляди були прогресивними, гуманістичними, раціональними, критичними, творчими, гармонійними та універсальними. Вони мають велике значення для сучасної України, яка сучасна Україна, яка стикається з багатьма соціальними, політичними, економічними та культурними викликами, які потребують мудрості, відповідальності, толерантності та солідарності [3, с. 948].

Його соціально-філософські погляди можуть слугувати джерелом натхнення, орієнтиром та критерієм для оцінки та покращення сучасної ситуації в Україні та її відносин з іншими народами. Його соціально-філософські погляди є спадщиною, якою ми повинні пишатися, вивчати, поширювати та застосовувати.

Висновок дослідження свідчить про великий внесок Івана Франка в розвиток соціально-філософської думки та його визначальний вплив на формування сучасної національної та культурної ідентичності України. Його прогресивні, гуманістичні та універсальні погляди на свободу, рівність, справедливість та гідність залишаються дорогоцінним джерелом натхнення та рефлексії для сучасного суспільства.

Актуальність ідей Івана Франка про роль соціалізму, національної самостійності та гуманістичних цінностей підкреслюється в контексті сучасних викликів, з якими стикається Україна. Його підхід до

різноманітних соціальних та політичних питань відзначається критичністю, творчістю та відкритістю до різноманітних культурних впливів.

Спадщина Івана Франка має важливе значення для сучасного покоління, яке стикається зі складними завданнями у сферах політики, економіки, та міжнаціональних відносин. Його погляди слугують не лише джерелом натхнення, але й практичним орієнтиром для розв'язання сучасних проблем, надихаючи до вдосконалення суспільства на шляху до більшої свободи, рівності та справедливості.

Список використаної літератури:

1. Бондар В. Читаємо Франка. Українська літературна газета. 2020. 19 черв. С. 18–19.
2. Винничук Ю. Іван Франко знедолений. Українська літературна газета. 2020. 5 черв. С. 3.
3. Старков В. До листування Федора Вовка з Іваном Франком. Український археографічний щорічник. Нова серія. 2018. Т. 24, № /25. С. 947–950.

ВПЛИВ ІДЕЙ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ПАТРИСТИКИ НА КУЛЬТУРУ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Актуальність теми дослідження Актуальність цього контексту полягає у розумінні того, як візантійська патристика вплинула на формування культурної ідентичності Київської Русі. Цей вплив виявився в релігійному мистецтві, писемній культурі та розвитку освіти. Розглядаючи ці аспекти, можна розуміти спадщину, яку вони залишили в історії та культурі регіону, і відзначити їхню важливість для розвитку національного самосвідомлення та визначення культурних особливостей.

Метою дослідження є висвітлення впливу візантійської патристики на культуру Київської Русі, розглянути різноманітні аспекти цього впливу, такі як релігійне мистецтво, іконопис, писемна культура та освіта. Аналізуючи ці аспекти, мета полягає в розумінні того, які елементи візантійської традиції вплинули на формування індивідуальної та колективної ідентичності народу, а також як ці впливи виявилися у вираженні мистецтва та писемності Київської Русі.

Завдання дослідження є дослідити інформацію щодо впливу візантійської патристики на культуру Київської Русі, розглянути різні аспекти цього впливу та вказати на його значення для формування релігійного мистецтва, іконопису, писемної культури та освіти в цьому історичному контексті.

Виклад матеріалу. Візантійська патристика – це філософія і теологія Отців Церкви, які жили і діяли в Візантійській імперії в період з II по XV століття. Патристика внесла великий вклад у формування християнського світогляду, етики, естетики, культури та мистецтва. Візантійська патристика мала значний вплив на культуру Київської Русі, яка прийняла християнство в 988 році за князювання Володимира Святославича.

Один з основних аспектів впливу візантійської патристики на культуру Київської Русі – це релігійне мистецтво, зокрема живопис, мозаїка, іконопис та книжкова мініатюра. Візантійське мистецтво характеризувалося символічністю, виразністю, канонічністю, золотом та барвистістю. Воно відображало основні догми християнської віри, а також історію та святців Церкви. Візантійське мистецтво служило не тільки для прикрашання храмів та палаців, але й для молитви, поклоніння, навчання та просвітлення народу [2, с. 130].

Київська Русь перейняла візантійський стиль мистецтва, але також додала до нього свої особливості, пов'язані з національними традиціями, історією, географією та психологією. Київські майстри володіли різними техніками обробки матеріалів, такими як зерню, сканню, перегородчастою емаллю, різьбленням по каменю та дереву. Вони також використовували місцеві природні ресурси, такі як граніт, мармур, кварц, перламутр, бурштин, корал, смарагд, рубін, сапфір, топаз, аметист, перлина, слонова кістка, шовк, золото, срібло, бронза, залізо, олово, свинець [1, с. 300]. Київські художники також прагнули до більшої реалістичності, динаміки, емоційності та індивідуальності у зображенні святих, ангелів, тварин, рослин, пейзажів, подій.

Шедеврами київського мистецтва є мозаїки та фрески Софійського собору, збудованого за князювання Ярослава Мудрого в 1037 році. Софійський собор був найбільшим та найпишнішим храмом Київської Русі, який символізував її духовну та політичну могутність. Мозаїки та фрески собору зображують біблійні сцени, святців, князів, бояр, воїнів, музикантів, торговців, ремісників, дітей, тварин, рослини. Вони вражають своєю красою, різноманітністю, деталізацією, виразністю, гармонією. Мозаїки та фрески Софійського собору є свідками історії, культури та побуту Київської Русі.

Іншим видом релігійного мистецтва, який розвивався під впливом візантійської патристики, був іконопис. Ікона – це зображення Ісуса Христа, Богородиці, святих, ангелів, яке має священний характер та призначене для молитви та поклоніння. Ікони писалися на дерев'яних дошках, металевих пластинах, тканинах, пергаменті, папері, склі. Для фарб використовувалися натуральні речовини, такі як яйця, мед, олія, воск, соки рослин, мінерали. Ікони мали канонічні правила зображення, які базувалися на біблійних текстах, традиціях, символах, пропорціях, кольорах. Ікони були не тільки мистецькими творами, але й теологічними викладами, які передавали основні істини християнської віри.

Київська Русь створила свою власну школу іконопису, яка відрізнялася від візантійської більшою живістю, світлістю, народністю. Київські ікони відображали не тільки святих, але й історичні особистості, події, символи, які мали значення для Київської Русі. Київські ікони також відзначалися більшою різноманітністю композицій, сюжетів, стилів, впливів. Київські ікони були не тільки мистецькими творами, але й національними реліквіями, які зберігали пам'ять про минуле, сучасне та майбутнє Київської Русі [3, с. 150].

Прикладами київських ікон є ікона Богородиці Оранти, яка знаходиться в Софійському соборі, ікона Богородиці Печерської, яка знаходиться в Києво-Печерській лаврі, ікона Святого Миколая, яка знаходиться в Михайлівському Золотоверхому монастирі, ікона Святої Параскеви-П'ятниці, яка знаходиться в Свято-Троїцькому Іллінському монастирі. Ці ікони є витворами високого мистецтва, які відбивають духовність, красу, гідність, силу, мудрість, милосердя, захист Київської Русі.

Ще одним аспектом впливу візантійської патристики на культуру Київської Русі – це писемна культура, зокрема література, філософія, історіографія, право, освіта. Візантійська патристика надала Київській Русі багатий духовний та інтелектуальний спадок, який складався з біблійних, патристичних, літургійних, канонічних,

юридичних, граматичних, риторичних, поетичних, історичних та інших творів. Візантійська патристика також надала Київській Русі алфавіт, який був створений святыми Кирилом і Мефодієм для слов'янських народів. Алфавіт, який називався глаголицею, був пізніше замінений кирилицею, яка була створена учнями Кирила і Мефодія.

Київська Русь розвинула свою власну писемну культуру, яка відрізнялася від візантійської більшою самобутністю, творчістю, національністю. Київські письменники та мислителі перекладали, коментували, адаптували, доповнювали, критикували візантійські твори, а також створювали свої оригінальні твори, які відображали реалії, ідеї, цінності, інтереси Київської Русі. Київська писемна культура служила не тільки для збереження та поширення знань, але й для формування національної свідомості, ідентичності, пам'яті Київської Русі.

Висновок. У висновку слід відзначити, що візантійська патристика мала значний вплив на культуру Київської Русі. Це проявилось у релігійному мистецтві, зокрема у мозаїках та фресках Софійського собору, а також у розвитку іконопису. Київські майстри, переймаючи візантійські традиції, додавали свої особливості, створюючи унікальні шедеври, які стали свідками історії та духовності Київської Русі. Крім того, писемна культура, впливана візантійською патристикою, дала Київській Русі не лише багатий літературний спадок, а й власний алфавіт, що визначив подальший розвиток письменства та освіти.

Список використаної літератури:

1. Мозговий І. П. Неоплатонізм і патристика, або Світло в прикладах великої цивілізації : монографія. Суми : УАБС НБ України, 2009. 471 с.
2. Loskutov Y. Orthodox Patristics and Marxist philosophy: points of intersection. Ideas and Ideals. 2018. Vol. 2, no. 1. P. 115–140. URL: <https://doi.org/10.17212/2075-0862-2018-1.2-115-140> (date of access: 30.11.2023).
3. Mikhaylov P. Patristics in the light of present-day studies. St.Tikhons' University Review. 2021. Vol. 94. P. 141–161. URL: <https://doi.org/10.15382/sturi202194.141-161> (date of access: 30.11.2023).

ПРОБЛЕМА ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Л. ФОЙЕРБАХА

Актуальність теми дослідження. Актуальність дослідження філософських ідей Людвіга Фойєрбаха виявляється у сучасному суспільстві, де існують різні соціокультурні виклики та економічні перетворення. Його підхід, що спрямований на аналіз матеріальної основи людської дійсності та активну громадянську участь, має деякі ключові застосування. В умовах сучасного консюмеристського суспільства, підходи Фойєрбаха дозволяють глибше розуміти корені та наслідки споживацької культури, сприяючи обґрунтованій критиці та розробці альтернативних моделей.

Метою дослідження є розкриття та розуміння філософських ідей Людвіга Фойєрбаха, спрямованих на аналіз матеріальної основи людської дійсності.

Завданням дослідження є висвітлення основних ідей та філософських концепцій Людвіга Фойєрбаха, висвітлення його поглядів на релігію, антропологію та соціальні відносини. Також можна розглядати вплив його праць на розвиток філософії та висловлювати власні думки щодо актуальності його ідей у сучасному контексті.

Виклад матеріалу. Людвіг Фойєрбах, німецький філософ ХІХ століття, вніс значний внесок у розвиток матеріалістичної філософії, зосереджуючись на проблемах людської діяльності [1, с. 120].. Однією з ключових ідей Фойєрбаха було твердження, що релігія та ідеології є відображенням соціальних відносин та продуктом людської діяльності.

Фойєрбах вважав, що релігія виникає з антропоморфного сприйняття ідеї бога, який є втіленням задоволення людських потреб і бажань. Він підкреслював, що релігія є відображенням сутності людського буття та його потреб. За його переконанням, щоб вирішити проблеми суспільства, слід звертатися до матеріальної реальності та визначати шляхи поліпшення соціально-економічних умов.

Фойєрбах також висловлював критику ідеалістичних систем, які відділяли ідеї від матеріальної основи [3, с. 180].. За його словами, необхідно перейти від абстрактних концепцій до конкретної діяльності для досягнення позитивних змін в суспільстві.

Філософ поклав акцент на важливості розуміння та зміни матеріальної основи соціальної дійсності для досягнення прогресу. Він визнавав проблеми, пов'язані з відділенням ідеологій від реальності, та підкреслював необхідність активної людської діяльності для покращення умов життя.

Фойєрбах інспірував інших філософів, зокрема Карла Маркса, розвивати його ідеї у контексті критики капіталізму. Маркс узяв за основу підходи Фойєрбаха та додав до них концепцію історичного матеріалізму, вказуючи на роль економічних відносин у формуванні суспільства [2, с. 122].

Важливо відзначити, що Фойєрбах був важливим ланкою у розвитку матеріалістичної філософії, але його ідеї також стали предметом критики. Зокрема, його спроба зменшення всього до матеріальних аспектів може бути обмеженою, оскільки існує комплексність людської діяльності та культурних виявів.

Незважаючи на це, спадок Фойєрбаха у філософії полягає у наголошенні на необхідності звертатися до реальності та практичних кроків для розв'язання соціальних проблем. Його погляди спонукають до пошуку рішень на основі об'єктивного аналізу суспільства та активної участі людей у творенні свого власного майбутнього.

Висновок. Людвіг Фойєрбах став важливим фігурою у формуванні матеріалістичної філософії, наголошуючи на важливості розуміння та зміни матеріальної основи соціальної дійсності. Його критика релігії та ідеалізму відкривала двері для подальших розвитків у філософському мисленні, зокрема у теорії Карла Маркса. Незважаючи на обмеження його підходів, спадок Фойєрбаха важливий у сприянні активній громадянській участі та пошуку об'єктивних рішень для подолання соціальних проблем. Ці принципи лишаються актуальними і сприяють вдосконаленню суспільства через практичну діяльність та розуміння реальних соціально-економічних умов.

Список використаної літератури:

1. Вільчинський Ю. М., Северин-Мрачковська Л. В., Гаєвська О. Б. Філософія : навч. посібник. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с.
2. Chukhray E. The Meaning of Life and the Great Philosophers. Leach, S., & Tartaglia, J. (2018). The Meaning of Life and the Great Philosophers. Routledge: London, & New York. Sententiae. 2019. Vol. 38, no. 2. P. 122–123.
3. Feuerbach L. Principes de la philosophie. Nécessité d'une transformation. Les Jeunes hégéliens. 2022. P. 182–189.

ХРИСТИАНСТВО ТА ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Актуальність теми дослідження. Дослідження взаємодії християнства та філософії в Київській Русі залишається актуальним з кількох ключових причин. Розуміння взаємозв'язку релігії та філософії на Київській Русі розкриває багатогранність та глибину культурної спадщини східних слов'ян, що має значення для формування національної ідентичності. Також, вивчення духовних аспектів взаємодії християнства та філософії може надати цінні вказівки для розуміння сучасних філософських та релігійних тенденцій, а також сприяти розвитку духовності в сучасному суспільстві.

Мета дослідження полягає в розкритті глибокого взаємозв'язку цих двох сфер, вивченні їх впливу на формування культурної, релігійної та філософської ідентичності східних слов'ян.

Завдання дослідження взаємодії християнства та філософії в Київській Русі включає:

1. Виділення та аналіз ключових моментів, які визначали взаємодію християнства та філософії на Київській Русі.
2. Визначення та розуміння, як християнство та філософія впливали на духовний розвиток суспільства та індивідуальні переконання.
3. Глибокий аналіз філософських концепцій, які виникали під впливом християнства або взаємодіяли з ним. Виклад матеріалу.

Християнство та філософія в Київській Русі – це два важливі чинники, які вплинули на формування духовної культури, світогляду, ідентичності та державності східних слов'ян. Християнство, прийняте з Візантії у 988 році князем Володимиром, стало не лише новою релігією, а й новим джерелом знань, цінностей, ідей, які збагатили інтелектуальний потенціал руського суспільства. Філософія, яка розвивалася в Київській Русі, була переважно теологічною, але також мала елементи раціоналізму, гуманізму, патріотизму, які відображали особливості руського мислення, духу, характеру.

Християнство принесло в Київську Русь не тільки віру в єдиного Бога, але й багату спадщину античної та візантійської культури, яка містила в собі філософські, наукові, правові, моральні, естетичні, художні здобутки. Християнство також сприяло поширенню грамотності, освіти, книжності, перекладацької діяльності, які були необхідними для засвоєння нових знань та їх творчого застосування [1, с. 18]. Християнство також відіграло важливу роль у зміцненні державності Київської Русі, оскільки надало їй релігійну, культурну, політичну легітимність, визнання та підтримку з боку Візантії та інших християнських держав. Християнство також сприяло консолідації руського народу, його етнічній, духовній, мовній єдності, а також його самосвідомості, патріотизму, громадянській відповідальності.

Філософія в Київській Русі була переважно пов'язана з християнською теологією, але також мала свою специфіку, яка відображала руський досвід, проблеми, інтереси. Філософія в Київській Русі була не лише розумовою діяльністю, а й духовною практикою, яка мала на меті знайти сенс життя, шлях до Бога, спасіння душі. Філософія в Київській Русі була також виразом людської гідності, свободи, творчості, які не підкорялися догматам, авторитетам, традиціям, а шукали свою власну істину, своє власне слово. Філософія в Київській Русі була також виявом любові до рідної землі, рідного народу, рідної мови, які не втрачали своєї самотності, своєї краси, своєї сили.

Одними з найвидатніших представників філософії в Київській Русі були митрополит Іларіон Київський, який написав перший пам'ятник руської філософської літератури – «Слово про закон і благодать»¹, в якому він висловив ідею про обраність руського народу, його рівноправність з іншими християнськими народами, його місію в історії; святий Кирило Туровський, який був видатним проповідником, богословом, поетом, який в своїх творах висвітлював питання про Бога, людину, світ, добро, зло, смерть, воскресіння, суд; святий Феодосій Печерський, який був засновником печерського монастиря, духовним наставником, аскетом, який в своєму житті та вченні показав приклад справжньої християнської любові, скромності, послуху, милосердя; святий Климент Смолятич, який був митрополитом Київським, вченим, письменником, який в своїх творах застосовував логічний, аналітичний, порівняльний методи, висловлював ідеї про свободу волі, совість, справедливість, державу.

Християнство та філософія в Київській Русі були тісно пов'язані між собою, взаємодіяли та взаємовпливали одне на одного, створюючи унікальну духовну атмосферу, яка сприяла розвитку культури, освіти, науки, мистецтва, права, політики, етики, естетики [2, с. 414]. Християнство та філософія в Київській Русі були не лише історичними феноменами, а й актуальними джерелами для сучасної української філософії, яка може знайти в них натхнення, підтримку, орієнтири для свого розвитку та внеску в світову філософську спадщину.

Християнство стало ключовим фактором у поширенні освіти, грамотності та книжності, збагативши інтелектуальний потенціал руського суспільства. Крім того, воно забезпечило Київську Русь релігійною легітимністю, а також визнанням та підтримкою з боку Візантії та інших християнських держав, сприяючи тим самим зміцненню її державності [3, с. 10].

Філософія, розвиваючись в Київській Русі, відображала особливості руського мислення та духу. Здебільшого теологічною, вона також мала в собі раціоналізм, гуманізм та патріотизм, що давало їй унікальний

характер. Філософія стала не лише розумовою діяльністю, але й духовною практикою, яка спрямовувалася на пошук сенсу життя та духовного зростання.

Найвидатніші філософи того часу, такі як митрополит Іларіон Київський, святий Кирило Туровський, святий Феодосій Печерський та святий Климент Смолятич, не лише розглядали філософію як теологічний розділ, але також висловлювали ідеї про свободу волі, справедливість та гідність людини.

Отримана взаємодія християнства та філософії в Київській Русі служить не лише історичним явищем, але й важливим джерелом натхнення для сучасної української філософії. Ця спадщина може стати не лише вихідною точкою для дослідження, але й джерелом інновацій та внеску в світову філософську спадщину.

Висновок. Вивчення взаємодії християнства та філософії в Київській Русі дозволяє розкрити глибокі корені духовної культури та ідентичності східних слов'ян. Прийняття у 988 році християнство не лише вплинуло на релігійну сферу, але й відіграло ключову роль у формуванні освіти, культури, державності та самосвідомості руського народу.

Філософія того часу, переважно теологічна, відображала не лише релігійні переконання, але й особливості руського мислення, духу та характеру. Її розвиток призвів до створення не лише розумових концепцій, але й духовних практик, спрямованих на знаходження сенсу та шляху до Бога.

Взаємодія християнства та філософії не лише сформувала унікальну духовну атмосферу Київської Русі, але й залишається актуальним джерелом натхнення та орієнтиром для розвитку сучасної української філософії. Ця спадщина не лише свідчить про минуле, а й надає цінний внесок у розумінні філософських, культурних та релігійних аспектів національної ідентичності та розвитку суспільства.

Список використаної літератури:

1. Мостовий Б. Толерантне християнство: міфологема чи реальність?. Академічний літописець. 2018. № 2 (23). С. 17–19.
2. Сокур Д. В. Релігійна філософія в Київській Русі. Наукові розробки молоді на сучасному етапі : тези доповідей XVII Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів (26-27 квітня 2018 р., Київ). К. : КНУТД, 2018. С. 414-415.
3. Шумило С. Християнство на Русі до Володимирова Хрещення: 1160 років. Культура і життя. 2019. 17 трав. С. 10–11.

ВПЛИВ ІДЕЙ НІМЕЦЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження впливу німецької філософії на розвиток української філософії зберігається в контексті сучасних глобальних викликів та динаміки культурно-філософського розвитку. По-перше, вивчення цього взаємодії дозволяє краще розуміти та аналізувати формування української ідентичності, особливостей культурного розвитку та мислення нації.

Зростання глобалізації та взаємодії культур ставить у центр уваги питання взаємодії філософських шкіл та ідей. Аналіз впливу німецької філософії на українську не лише розкриває специфіку цього взаємодії, а й сприяє збагаченню глобального діалогу між різними культурними контекстами.

Зокрема, врахування ідей про свободу, права людини, моральність та інші аспекти, що знаходять своє коріння в німецькій філософії, дозволяє розробляти філософські підходи, адаптовані до сучасного соціокультурного середовища.

Мета дослідження полягає в глибокому розкритті та аналізі впливу ідей німецької філософії на формування та розвиток української філософської традиції. Конкретні завдання включають:

- Ретельне вивчення праць німецьких філософів, їхніх концепцій і ідей з метою визначення, які аспекти цих ідей виявили найбільший вплив на українське філософське мислення.

- Адаптація філософських концепцій: Вивчення та аналіз того, як українські філософи адаптували ідеї німецької філософії до свого культурного та історичного контексту, враховуючи особливості національного розвитку.

Виклад матеріалу. Німецька філософія відзначається глибоким впливом на українське мислення, визначаючи ключові аспекти розвитку української філософії протягом останніх десятиліть. Починаючи з періоду романтизму, ідеї німецьких філософів, таких як Іммануїл Кант, Георг Вільгельм Фрідріх Гегель та Фрідріх Ніцше, знайшли своє відображення в творчості українських мислителів [3, с. 190].

На фоні розгортання національного руху та боротьби за самовизначення українського народу, ідеї Гегеля про діалектику і свободу вплинули на концепції національної ідентичності. Українські філософи використовували гегелівську систему для розуміння процесів історії та національного розвитку.

Людина, як суб'єкт свободи та творчості, займає центральне місце в ідеях Канта, що знайшло віддзеркалення в українській філософії. Поняття особистісної автономії та морального самовизначення визначало культурні та соціальні обрані українцями шляхи.

Філософія Ніцше викликала реакцію українських мислителів через своє відмовлення від традиційних моральних норм та акцент на індивідуальній силі та творчості. Це сприяло розвитку інтелектуальної свободи та відкриттю нових граней в українському мистецтві та культурі.

Ідеї німецької філософії стали не лише теоретичною базою для українських філософів, але й динамічним каталізатором для розвитку національного інтелектуального середовища, сприяючи становленню та еволюції української філософської традиції.

Зокрема, вплив ідей Гегеля, що визначав філософію історії, спонукав українських думкозбирачів до роздумів про національну ідентичність та історичний розвиток [2, с. 154]. Вони адаптували гегелівську концепцію діалектики для аналізу та розуміння української історії, вирізняючи ключові етапи та підсилюючи важливість національної свободи.

Ідеї Канта про категоричний імператив моралі вплинули на розвиток етичних концепцій в українській філософії. Філософи висловлювали рефлексії щодо моральних норм та цінностей, шукаючи універсальні принципи, які сприяли б побудові справедливого суспільства.

Подальший внесок німецької філософії відображається в сприйнятті ідей філософів, таких як Мартін Гайдеггер чи Юрген Габермас, які визначили нові напрями в українській філософії. Акцент на феноменології, герменевтиці та соціальній філософії збагачує дискусії та допомагає розкривати сутність українського культурного досвіду [1, с. 52].

Завдяки взаємодії з німецькою філософією, українські думкозбирачі знаходять нові шляхи висловлення та аналізу. Це свідчить про те, як великий вплив ідей з інших культур може збагатити та стимулювати філософське мислення, розкриваючи нові перспективи для розвитку.

Висновок. У підсумку, вплив німецької філософії на розвиток української філософії виявився невід'ємним етапом у формуванні філософського обличчя України. Ідеї великих німецьких мислителів відзначили вітрильний шлях для українських філософів, які адаптували, переосмислювали та розширювали ці концепції в контексті власного культурного досвіду.

Цей взаємний обмін філософськими ідеями сприяє глибшому розумінню сутності сучасного українського суспільства та культури. Використання концепцій, які виникли в іншому історичному та культурному контексті, створює унікальну синергію, що підтримує інтелектуальний розвиток та збагачує філософський діалог. Таким чином, вплив німецької філософії став не лише історичним фактором, але й активним каталізатором для розкриття нових горизонтів української філософської традиції.

Список використаних джерел:

1. Веремейчик С. В. Душа у філософському дискурсі німецької класичної філософії. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: «Історія. Філософія. Політологія». 2020. № 19. С. 50–53.

2. Рижко Л. В. 250 років від народження Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля. Наука та наукознавство. 2020. № 2 (108). С. 154–155.
3. Strelkova A. Буддизм у творчості Ніцше. Multiversum. Philosophical almanac. 2019. № 1-2. С. 82–95.

ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРІСТОТЕЛЯ

Постановка проблеми. Актуальність теми філософії душі за Арістотелем виявляється в постійному інтересі до питань природи людини, її свідомості та духовного буття. Зокрема, в сучасному світі, де розвиток науки і технологій поєднується з постійним пошуком сенсу і значення життя, концепція душі Арістотеля може взяти новий вигляд.

Питання про внутрішню сутність людини, роль розуму та його взаємодія з фізичним тілом, залишаються актуальними в контексті розвитку нейронауки, психології та медицини. Також, у світлі етичних дебатів про природу моралі та відповідальності, концепція розумної душі Арістотеля може надати основи для роздумів про вибори і дії сучасного суспільства.

Загальний інтерес до духовних та філософських аспектів життя залишає тему філософії душі завжди актуальною, привертаючи увагу дослідників, філософів і тих, хто шукає глибші відповіді на питання про сутність людського існування.

Мета дослідження полягає в розумінні сутності та ролі душі в житті людини та природі загалом. Арістотель прагнув визначити, як душа взаємодіє з тілом, яким чином вона визначає різні рівні життя, і як її властивості, зокрема розум, визначають особливості людського існування.

Дослідження також має на меті зрозуміти етичні та моральні аспекти, пов'язані з розумінням душі, її взаємодією з розумом та природою людини.

Одним з головних **завдань дослідження** філософії душі за Арістотелем є вивчення та розкриття концепцій, які він впроваджує в своєму трактаті «Про душу». Це включає аналіз розуміння душі як принципу життя, що визначає функції і властивості живих істот.

Додатковим **завданням** є розкриття різних видів душі, які Арістотель розрізняє в залежності від рівнів життя (рослинного, тваринного, людського). Також важливо досліджувати взаємодію між тілом і душею, а також роль розуму як вищої здатності.

Виклад матеріалу. Душа, як складне та загадкове поняття, завжди привертала увагу філософів, а вчення Арістотеля виявилось ключовим у розумінні цієї непосяжної суті. Засновник Лікейської школи розглядає душу як не лише принцип життя, але й джерело пізнання і діяльності. Для Арістотеля, душа - це ентелехія, що реалізує потенціал тіла, відділяючи його від лише матеріального існування. Розрізняючи три види душі, відповідні рівні життя, він підкреслює внутрішню взаємодію між тілом і душею, які є різними аспектами єдності. Зокрема, розум визнається Арістотелем найвищою здатністю душі, безсмертною і божественною, що розглядає істину і переходить у великий розум всесвіту. Таким чином, його концепція душі відображає глибоке розуміння природи, людини та відносин між ними, залишаючи слід у філософії, психології, етиці, теології та інших галузях знань.

Душа - це одне з найбільш складних і загадкових понять у філософії, яке викликало багато різних тлумачень і спроб розуміння. Одним з перших і найвпливовіших філософів, який присвятив своє вчення про душу, був Арістотель (384-322 р. до н.е.), великий давньогрецький мислитель і вчений-енциклопедист, засновник Лікейської школи. У своєму трактаті «Про душу» Арістотель розглядає душу як принцип життя, який визначає форму і сутність живих істот, а також як джерело пізнання і діяльності [3, с. 80].

Арістотель виходить з того, що душа є ентелехією, тобто актуальністю, здійсненням, втіленням можливості життя природного тіла. Ентелехія - це термін, який Арістотель запозичив у свого вчителя Платона, але надав йому іншого змісту. Для Платона ентелехія означала ідею, яка визначає сутність речі, а для Арістотеля - внутрішній принцип, який реалізує потенціал речі. Таким чином, душа є тим, що робить живе тіло живим, що виявляє його властивості і функції.

Арістотель розрізняє три види душі, які відповідають трьом рівням життя: рослинному, тваринному і людському. Рослинна душа відповідає за споживання, ріст і розмноження, тваринна душа - за відчуття, рух і жадання, людська душа - за розум, мову і мораль. Кожен вищий вид душі включає в себе нижчі, але не навпаки. Так, рослини мають тільки рослинну душу, тварини мають рослинну і тваринну душу, а люди мають рослинну, тваринну і людську душу. Арістотель також відрізняє душу від тіла, але не вважає їх різними субстанціями, а тільки різними аспектами однієї і тієї ж речі. Душа є формою тіла, а тіло є матерією душі. Вони не можуть існувати окремо, але взаємодіють і впливають один на одного [1, с. 40].

Особливу увагу Арістотель приділяє розумній душі, яка властива тільки людині. Розум є найвищою і найсвоєріднішою здатністю душі, яка дозволяє їй пізнавати сутність речей, закони природи, принципи логіки, ідеї добра і краси. Розум поділяється на дві частини: практичний і теоретичний. Практичний розум керує діяльністю людини, визначає її мету і засоби досягнення її, формує її характер і чесноти [2, с. 30]. Теоретичний розум займається пізнанням істини, споглядає ідеї і причини, відокремлюється від чуттєвого досвіду і матеріального світу. Розум є безсмертним і божественним, після смерті тіла він зливається з всесвітнім розумом, який є першою і нерухомою причиною всього буття.

Таким чином, поняття душі в філософії Арістотеля є багатограним і глибоким, яке відображає його розуміння природи, людини і Бога. Душа є тим, що надає життя і форму тілу, що виявляє різні рівні і види життєдіяльності, що здатна до пізнання і діяльності, що має безсмертну і божественну частину - розум. Вчення Арістотеля про душу мало великий вплив на подальший розвиток філософії, психології, етики, теології і інших галузей знання.

У підсумку, філософія душі за Арістотелем розкриває глибокі аспекти життя та існування. Його концепція душі як ентелехії, що надає життя тілу і визначає його функції, відображається в розрізненні різних рівнів життя. Особлива увага до розумної душі, яка робить людину унікальною, підкреслює важливість розуму як вищої здатності. Безсмертність розуму та його злиття з великим розумом після смерті стають ключовими моментами вчення. Арістотель вніс значний внесок у філософію, вплинувши на різні галузі знань і залишивши слід, який важко переоцінити в контексті розуміння природи, людини і взаємодії між ними.

Висновок. Арістотель, великий давньогрецький філософ, розглядає душу як принцип життя та джерело пізнання у своєму трактаті «Про душу». Він визначає душу як ентелехію, що реалізує потенціал тіла. Розрізняючи три види душі для різних рівнів життя, він підкреслює взаємодію тіла і душі, які відображають різні аспекти єдності. Особливу увагу приділяє розумній душі, що властива тільки людині, розглядаючи розум як найвищу здатність, що веде до безсмертності і злиття з великим розумом всесвіту після смерті. Вчення Арістотеля про душу суттєво вплинуло на філософію, психологію, етику, теологію та інші галузі знань.

Список використаної літератури:

1. Козинець О. Г., Остапенко А. І. Платон та Арістотель про державу і право. Актуальні проблеми держави і права. 2021. № 89. С. 37–41. URL: <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i89.3187> (дата звернення: 25.11.2023).
2. Рождественська І. Взаємодія суспільства і держави у філософських працях Арістотеля. Державне управління та місцеве самоврядування. 2019. Вип. 1 (40). С. 34–38.
3. Butsykina Y. Discourse on the philosophical and ethical method of Aristotle. Karbowski, J. Aristotle's Method in Ethics: Philosophy in Practice. Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press. Sententiae. 2022. Vol. 41, no. 1. P. 76–82. URL: <https://doi.org/10.31649/sent41.01.076> (date of access: 25.11.2023).

ПРОБЛЕМА СВОБОДИ У ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМІ

Постановка проблеми. Свобода є однією з найважливіших цінностей людського буття. Вона є основою для самореалізації людини, її творчості, відповідальності та гідності.

Мета дослідження: полягає у вивченні та аналізі філософських поглядів на свободу, які представлені в екзистенціалізмі для цього дослідження маємо наступні **завдання:**

- Проаналізувати основні філософські джерела, що присвячені проблемі свободи в екзистенціалізмі.
- Виділити основні положення екзистенціалістів щодо свободи.
- Проаналізувати значення свободи для людини в екзистенціалістичній філософії.

Виклад матеріалу. Проблема свободи є однією з найважливіших у філософії екзистенціалізму. Екзистенціалісти вважають, що свобода є фундаментальною характеристикою людського буття. Людина є вільною, оскільки вона є свідомою істотою, яка може приймати рішення і діяти на власний розсуд. Проблема свободи в екзистенціалізмі має кілька аспектів.

По-перше, екзистенціалісти розглядають свободу як можливість вибору. Людина завжди має вибір, навіть у найскладніших ситуаціях. Наприклад, навіть якщо людина захоплена в полон, вона може вибрати, як їй поводитися в полоні.

По-друге, екзистенціалісти розглядають свободу як відповідальність. Свобода несе за собою відповідальність за свої дії. Людина відповідає за всі наслідки своїх виборів. Наприклад, якщо людина вибирає злочинний шлях, вона несе за це відповідальність.

По-третє, екзистенціалісти розглядають свободу як самотність. Людина є вільною, але вона також є самотньою. Людина несе відповідальність за свої дії сама, без допомоги інших людей. Однак, незважаючи на різні підходи, усі екзистенціалісти вважають, що свобода є фундаментальною характеристикою людського буття.

Людина є вільною, тому що вона може вибрати своє життя, свої дії, свої цінності. Коли людина вільна, вона несе відповідальність за свої дії. Вона не може перекладати відповідальність на інших або на обставини.

Дослідження та останні публікації в темі «Проблема свободи в екзистенціалізмі філософії» зосереджуються на наступних аспектах:

Характер свободи в екзистенціалізмі. Екзистенціалісти не дають єдиного визначення свободи. Однак вони сходяться на думці, що свобода є фундаментальною характеристикою людської екзистенції. Людина є вільною, тому що вона може вибрати своє життя, свої дії, свої цінності.

Відношення свободи до детермінізму. Екзистенціалісти визнають, що існують певні обмеження свободи людини. Наприклад, людина обмежена законами природи, соціальними нормами та власними здібностями. Однак екзистенціалісти вважають, що ці обмеження не є абсолютними. Людина завжди має певний вибір, навіть у найскладніших ситуаціях.

Ось деякі приклади конкретних досліджень та публікацій, присвячених темі «Проблема свободи в екзистенціалізмі філософії»:

Книга «Свобода і відповідальність у філософії екзистенціалізму» В.С. Шинкарука (2022). У цій книзі автор розглядає різні аспекти проблеми свободи в екзистенціалізмі. Він аналізує різні визначення свободи, досліджує її співвідношення з детермінізмом та відповідальністю.

Стаття «Свобода як відповідальність у філософії екзистенціалізму» О.А. Загорський (2023). У цій статті автор розглядає співвідношення свободи та відповідальності в екзистенціалізмі. Він стверджує, що свобода є відповідальністю, і що людина несе відповідальність за свої дії, навіть якщо вони обумовлені певними обставинами.

Ці дослідження та публікації свідчать про те, що проблема свободи в екзистенціалізмі залишається актуальною і в наш час. Екзистенціалісти пропонують новий погляд на свободу, який підкреслює її значення для людської екзистенції.

Екзистенціалізм - це філософський напрям, який виник у XIX столітті і розвивався в XX столітті. Основоположниками екзистенціалізму вважаються данський філософ Серен К'єркегор і німецький філософ Фрідріх Ніцше.

Людина народжується вільною, і вона завжди залишається вільною, незалежно від обставин свого життя.

Екзистенціалізм поділяє свободу на два типи:

1. Свобода вибору. Людина завжди має вибір, як діяти в тій чи іншій ситуації. Вона може вибрати, як реагувати на обставини, які їй даються.
2. Свобода творчості. Людина має свободу створювати своє життя, свій світ. Вона може обирати свої цінності, цілі, шляхи їх досягнення.

Форми прояву свободи:

1. Усвідомлення своєї свободи. Першим кроком до свободи є усвідомлення того, що людина вільна. Людина повинна усвідомити, що вона сама відповідає за своє життя, за свої дії.

2. Вибір. Людина завжди має вибір, як діяти в тій чи іншій ситуації. Вона може вибрати, як реагувати на обставини, які їй даються.

3. Створення себе. Людина має свободу створювати своє життя, свій світ. Вона може обирати свої цінності, цілі, шляхи їх досягнення.

4. Творчість. Людина має свободу творчо самовиражатися. Вона може творити мистецтво, літературу, музику, науку.

Відповідальність - це обов'язок людини за свої дії. Вона виникає з того факту, що людина вільна. Людина сама обирає, що вона робитиме, і вона несе відповідальність за наслідки своїх виборів.

Екзистенціалізм - це актуальна філософська течія, яка має значний вплив на сучасну культуру. Екзистенціалізм допомагає людям усвідомити свою свободу і відповідальність, знайти свій шлях у житті.

Екзистенціалізм має важливе значення для сучасної людини. Він допомагає нам усвідомити свою свободу і відповідальність, знайти свій шлях у житті.

Висновки. Екзистенціалізм стверджує, що свобода людини не є абсолютною. Людина обмежена своїми природними можливостями, соціальними умовами та власними виборами.

Проблема свободи в екзистенціалізмі є складною і багатогранною. Вона має як позитивні, так і негативні аспекти.

З одного боку, свобода дає людині можливість реалізувати себе, створити власне життя. З іншого боку, свобода несе в собі відповідальність і може призвести до відчуття тривоги та самотності.

Екзистенціалізм змусив людей задуматися про природу свободи і її роль у людському житті.

Список використаних джерел:

1. Сартр Ж.П. Буття і Ніщо // Філософська і соціологічна думка. К., 1995. №9-10. С.112-135.
2. Янарас Х. Нерозривна філософія: Нариси вступу до філософії / З новогрец. К.: Основи, 2000. С.190-205.
3. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: Проблема людини. К.: Наук. Думка, 2000. С.222-240.

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА

Постановка проблеми. Проблема пізнання людиною самої себе, визначення своєї суті, місця в світі та призначення.

Мета. Полягає у вивченні того, як Сократ розумів людину, її природу, цілі та місця в світі. На основі мети маємо такі **завдання**:

- Проаналізувати Сократівський метод діалогу та його застосування до дослідження проблеми людини.
- Розкрити значення чесноти для людини в Сократовій філософії.
- Дослідити зв'язок між самопізнанням і чеснотою в Сократовій філософії.

Виклад матеріалу. Сократ - один з найважливіших філософів у західній філософській традиції. Його філософія зосереджена на проблемі людини, і він зробив значний внесок у наше розуміння того, що означає бути людиною. Він народився в Афінах у 470 році до н.е. і був страчений у 399 році до н.е.

Сократ вважав, що людина - це перш за все моральна істота. Тому його філософія зосереджена на вивченні людської моралі та етики. Він не цікавився міфологією та метафізикою. Він вважав, що справжнє знання можна отримати лише через дослідження реальності.

Для Сократа філософія була мистецтвом життя, яке допомагає людям жити щасливим і повноцінним життям. Сократ був майстром цього мистецтва.

Він розробив метод діалогу, який допомагає людям прийти до справжнього знання. Цей метод характеризується зацікавленістю у змісті теми, відмовою від суб'єктивних суджень і прагненням підкорити супротивника. Сократівський метод зробив значний внесок у розвиток західної філософії.

Сократівська філософія базується на двох основних девізах: «Пізнай самого себе» і «Я знаю, що я нічого не знаю».

Перший девіз означає, що люди повинні усвідомлювати свої власні сили та слабкості, щоб жити щасливим і повноцінним життям.

Другий девіз означає, що люди повинні бути готові до того, що їхні уявлення про світ можуть бути помилковими.

Для дослідження етичних проблем Сократ використовував метод діалогу, який він називав маевтикою. Мета маевтики - допомогти людям усвідомити свої власні знання та сформулювати їх у поняттях.

Сократівський метод діалогу є ефективним інструментом для дослідження проблеми людини з кількох причин.

По-перше, він допомагає людям усвідомити свої власні переконання і уявлення. Це важливо, оскільки люди часто не усвідомлюють, про що вони думають і в що вірять.

По-друге, метод діалогу допомагає людям прийти до справжнього знання. Це відбувається тому, що діалог стимулює людей до критичного мислення і самоаналізу.

По-третє, метод діалогу є демократичним. Сократ зазначав, що всі учасники діалогу мають рівні права і можливості висловлювати свої думки.

Сократівський метод діалогу - це метод філософського дослідження, який Сократ використовував для дослідження питань моралі, етики та політики. Цей метод полягає в тому, що Сократ ставить питання своєму співрозмовнику, щоб допомогти йому або їй усвідомити свої власні переконання і уявлення.

Сократ вважав, що люди не знають, що вони знають, і що вони часто мають помилкові уявлення про світ. Він вважав, що діалог - це найкращий спосіб допомогти людям усвідомити свої власні помилки і прийти до справжнього знання.

Також Сократ виділив найважливіші людські якості, а саме:

1. Чеснота - це найважливіше в житті людини. Чеснота як знання добра і зла і здатність діяти відповідно до цього знання. Сократ вважав, що чеснота є єдиною справжньою метою життя. Сократ вважав, що щастя і успіх неможливо досягти без чесноти.

2. Самопізнання є ключем до чесноти. Люди повинні усвідомлювати свої власні слабкості і помилки, щоб вони могли їх змінити. Самопізнання - це складний процес, який вимагає самоаналізу і самокритики. Сократ визначив самопізнання процесом, який триває все життя.

А також для Сократівської ідеї був важливим громадянський обов'язок, а саме брати участь у житті своєї громади. Люди повинні використовувати свої знання і чесноту, щоб зробити світ кращим місцем.

Сократ сам був активним громадянином Афін. Він брав участь у політичних дебатах і виступав за реформи. Він також був учителем і наставником багатьох молодих людей, яких він навчав чесноти і громадянському обов'язку.

Дослідження та останні публікації стосовно даної теми свідчать про те, що ідеї Сократа продовжують бути актуальними і цікавими для сучасних дослідників та людей, які зацікавлені в пізнанні себе.

Сократівська філософія зробила значний внесок у розвиток західної філософії. Його ідеї про людину, знання та мораль продовжують обговорюватися і надихати людей і сьогодні.

Висновки. Сократівська філософія базується на двох основних принципах: самопізнання та пошуку істини.

Самопізнання означає усвідомлення своїх власних сил і слабкостей. Це необхідно для того, щоб жити щасливим і повноцінним життям.

Пошук істини означає прагнення до знань і розуміння світу. Це є обов'язком кожної людини.

Для дослідження етичних проблем Сократ використовував метод діалогу. Він вважав, що діалог є найкращим способом допомогти людям прийти до справжнього знання.

Сократівська філософія справила значний вплив на розвиток західної цивілізації. Вона заклала основи для розвитку етики, моралі та освіти та є актуальною і зараз.

Список використаних джерел.

1. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Л.: «Новий Світ-2000», 2004. 528 с.
2. Герасимова Е. Майбутнє свідомості людини в умовах домінування віртуальної реальності / Е. Герасимова // Вища освіта України. 2003. № 4. С. 107-112.
3. Попович М.В. Бути людиною / М.В. Попович. К.: Вид. дім Києво-Могилянська академія, 2011. 223 с.

РАЦІОНАЛІЗМ Р. ДЕКАРТА

Постановка проблеми. В рамках філософського напрямку раціоналізму, Рене Декарт, французький мислитель XVII століття, виклав велику систему, покладаючи основи нового підходу до досягнення істини. Його метод сумніву, спрямований на відкидання сумнівних елементів та прийняття лише очевидних для розуму істин, визначав основу для раціоналістичного підходу до пізнання.

Декарт стверджував, що єдиною невіддільною істинною є його відоме твердження: «Я мислю, отже, я існую». Це встановлювало душу як першу і найпевнішу субстанцію, незалежну від інших, а також відкривало шлях до розрізнення двох субстанцій - духовної та матеріальної.

Декарт розвинув ідею про два типи знання - інтуїтивне та дедуктивне, встановивши правила свого методу. Він також вивів ідею про існування Бога як гаранта істинності знання, доводячи це за допомогою онтологічних, каузальних та моральних доказів.

Його філософія мала глибокий вплив на розвиток не лише філософської думки, а й науки та культури, відзначаючись прагненням до універсального методу, вірою в силу розуму та формуванням ідеї суб'єктивності та самовизначення людини.

Мета дослідження теми раціоналізму Рене Декарта полягає в розкритті та розумінні філософських концепцій, які він висловив у своїй роботі.

Завдання дослідження раціоналізму Рене Декарта може ставити перед собою кілька завдань:

1. Аналіз концепцій: Розкриття та систематизація філософських ідей Декарта, визначення їх структури та внутрішніх зв'язків.

2. Контекстуальне розуміння: Встановлення зв'язків між ідеями Декарта та соціокультурним контекстом його часу, врахування впливу релігійних, соціальних та наукових тенденцій.

3. Дослідження методу сумніву: Розгляд методологічних аспектів його методу сумніву та його впливу на сучасні підходи до наукового пізнання.

Виклад матеріалу. В рамках філософського напрямку раціоналізму, Рене Декарт, французький мислитель XVII століття, виклав велику систему, покладаючи основи нового підходу до досягнення істини. Його метод сумніву, спрямований на відкидання сумнівних елементів та прийняття лише очевидних для розуму істин, визначав основу для раціоналістичного підходу до пізнання.

Декарт стверджував, що єдиною невіддільною істинною є його відоме твердження: «Я мислю, отже, я існую». Це встановлювало душу як першу і найпевнішу субстанцію, незалежну від інших, а також відкривало шлях до розрізнення двох субстанцій - духовної та матеріальної.

Декарт розвинув ідею про два типи знання - інтуїтивне та дедуктивне, встановивши правила свого методу. Він також вивів ідею про існування Бога як гаранта істинності знання, доводячи це за допомогою онтологічних, каузальних та моральних доказів.

Його філософія мала глибокий вплив на розвиток не лише філософської думки, а й науки та культури, відзначаючись прагненням до універсального методу, вірою в силу розуму та формуванням ідеї суб'єктивності та самовизначення людини.

Раціоналізм - це філософський напрямок, який вважає розум головним джерелом і критерієм істини. Раціоналізм протиставляється емпіризму, який базується на досвіді та спостереженні. Один з найвидатніших представників раціоналізму був французький філософ Рене Декарт (1596-1650), який заснував класичну раціоналістичну систему.

Декарт вважав, що для досягнення істинного знання необхідно застосувати спеціальний метод, який він назвав методом сумніву. Цей метод полягає в тому, що треба відкинути усе, що може викликати хоча б найменший сумнів, і приймати лише те, що очевидно для розуму. Декарт стверджував, що єдиною істинною, яку не можна заперечити, є твердження: «Я мислю, отже, я існую». Це означає, що суб'єкт мислення, або душа, є першою і найпевнішою субстанцією, яка не залежить від нічого іншого [3, с. 190].

Декарт також визнавав існування другої субстанції - матерії, яка складається з протяжних тіл. Матерія підкоряється суто механічним законам, які можна вивести з геометричних аксіом. Декарт вважав, що матерія є безкінечною, однорідною і рухомою, а всі різноманітні форми тіл виникають з різних способів взаємодії її частин. Декарт також стверджував, що матерія не має жодних властивостей, крім протяжності, а всі якості, які ми сприймаємо через чуття, є лише суб'єктивними враженнями.

Декарт розрізняв два типи знання: інтуїтивне і дедуктивне. Інтуїтивне знання - це безпосереднє усвідомлення очевидних істин, які не потребують доведення. Дедуктивне знання - це логічне виведення висновків з інтуїтивних положень. Декарт встановив чотири правила свого методу: 1) приймати лише те, що ясно і очевидно; 2) ділити складні проблеми на простіші; 3) йти від простого до складного; 4) перевіряти повноту і правильність знання [1, с. 40].

Декарт також висунув ідею про існування Бога, якого він доводив за допомогою онтологічного, каузального і морального доказів. Декарт вважав, що Бог є досконалою, нескінченною і всемогутньою субстанцією, яка є причиною свого існування і існування всього іншого. Бог також є гарантом істинності нашого знання, так як він не може обманювати або допускати помилки.

Декарт створив дуалістичну картину світу, в якій існують два різні роди субстанцій: духовна і матеріальна. Він також намагався пояснити, як вони взаємодіють між собою, і запропонував гіпотезу про те, що

точкою зв'язку між душею і тілом є шишкоподібна залоза в головному мозку. Декарт віддавав перевагу душі над тілом, і вважав, що людина є раціональною істотою, яка має вільну волю і моральну відповідальність [2, с. 107].

Раціоналізм Декарта мав великий вплив на розвиток філософії, науки і культури. Він поклав початок новій епосі в історії людської думки, яка характеризується пошуком універсального методу, вірою в силу розуму і прагненням до системності знання. Він також сприяв формуванню ідеї суб'єктивності, індивідуалізму і самовизначення людини

Висновок. Раціоналізм Рене Декарта свідчить про його великий вплив на філософські, наукові та культурні паріги. Його метод сумніву, дуалістичне розуміння світу та ідеї про існування Бога залишаються об'єктом інтенсивних досліджень і обговорень.

Декарт вніс суттєвий внесок у розвиток методології наукового пізнання, сприяючи пошуку універсальних принципів та підкреслюючи роль розуму у досягненні істини. Його дуалістична концепція субстанцій, інтуїтивне та дедуктивне знання, а також відома фраза «*Cogito, ergo sum*» надалі визначають обговорення сутності людського існування та пізнання.

Декарт також відкрив нові горизонти для філософської думки, введенням ідей про свободу волі та моральну відповідальність. Його віровизначення Бога як гаранта істинності знань викликає зацікавленість у релігійних обговореннях.

Список використаних джерел:

1. Сепетий Д. Чи був Декарт субстанційним дуалістом?. Актуальні проблеми духовності. 2018. № 19. С. 36–63. URL: <https://doi.org/10.31812/apd.v0i19.2069> (дата звернення: 02.12.2023).
2. Fokin S. L. Dangerous liaisons: René Descartes and learned women. Philosophy Journal. 2019. Vol. 12, no. 2. P. 103–116. URL: <https://doi.org/10.21146/2072-0726-2019-12-2-103-116> (date of access: 02.12.2023).
3. Goran V. P. Rene Descartes against Pierre Bourdain: Manifestations of the Impossibility of Compromise. Siberian Journal of Philosophy. 2020. Vol. 18, no. 2. P. 181–194. URL: <https://doi.org/10.25205/2541-7517-2020-18-2-181-194> (date of access: 02.12.2023).

ПРОБЛЕМА ПРОСТОРУ І ЧАСУ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ

Актуальність теми дослідження. Проблема простору і часу залишається предметом філософських роздумів та впливає на культурні та гуманітарні аспекти суспільства, включаючи літературу, мистецтво та релігійні віровчення.

Швидкий розвиток технологій впливає на наше сприйняття часу та простору. Сучасні засоби зв'язку та транспорту змінюють наше відношення до відстаней та можливостей взаємодії у реальному часі.

Також зростання світового спілкування і обміну інформацією робить актуальним питання про сприйняття світу як єдиного простору, де події в одній частині світу мають вплив на інші. Таким чином, вивчення еволюції поглядів на простір і час є важливим для адаптації сучасного суспільства до змін і формування більш повного розуміння цих ключових понять.

Метою дослідження є проблеми простору і часу є розширення нашого розуміння цих фундаментальних концепцій та вивчення їхнього впливу на різні аспекти нашого життя та наукових галузей.

Завдання дослідження включає в себе дослідження таких аспектів:

- розкриття еволюції поглядів на простір і час від античності до сучасності, зокрема, аналіз впливу філософії, науки та культурних змін на розуміння цих понять.
- вивчення впливу сучасних технологій на сприйняття та використання простору і часу, зокрема, у сферах зв'язку, транспорту та віртуальної реальності.

Виклад матеріалу. Тема проблем простору і часу завжди була предметом інтенсивних філософських та наукових роздумів. З першого вигляду ці два аспекти суспільства і природи можуть здаватися незалежними, але вони завжди були в тісному взаємозв'язку, і розвиток наших уявлень про них історично переплітався.

Розглядаючи історію поглядів на простір і час, ми відзначаємо, як колишні концепції, впливані філософією, релігією та науковими відкриттями, еволюціонують під впливом технологій та глобалізації. Сучасний світ стає все більше інтегрованим, а відношення до простору і часу переосмислюються під впливом інформаційних потоків та швидкісних технологій.

Зростання важливості теми стає зрозумілим у контексті технологічного прогресу, що змінює наше ставлення до просторових відстаней і розподілу часу. З одного боку, віртуальний світ та технології зв'язку зменшують просторові бар'єри, перетворюючи відстань на віртуальний «клік». З іншого боку, інтенсивність ритму життя, яка стає швидше, викликає переоцінку часу та змінює наше сприйняття його цінності.

Початкові уявлення про простір і час були тісно пов'язані з нашими сприйняттями і відчуттями. У давні часи люди сприймали простір як обмежену площу, що оточувала їх і межувала з небом, землею та водою [2, с. 90]. Час вимірювався за добами, сезонами і роками, і він був прив'язаний до природних циклів.

З розвитком філософської думки та наукових досліджень проблема простору і часу стала більш складною. Філософи, такі як Аристотель, внесли важливий внесок у розуміння цих концепцій, але вони залишилися суб'єктивними та філософськими.

Поява теорії відносності Альберта Ейнштейна в 20 столітті радикально змінила наше розуміння простору і часу. За цією теорією, простір і час стають нероздільними компонентами, що утворюють простір-час. Ця нова концепція визначила їхній характер у рамках теоретичної фізики [1, с. 120].

Сучасна наука і філософія продовжують досліджувати проблему простору і часу, із додаванням квантової механіки та інших нових теорій. Однак, незважаючи на це, проблема залишається складною та заплутаною.

Загалом, еволюція наших поглядів на простір і час є відображенням нашого розвитку як розумної істоти. Від простого сприйняття до складних наукових теорій, ми намагаємося зрозуміти ці аспекти нашого існування і природи навколо нас. Проблема простору і часу залишається однією з найзахоплюючіших та складних тем в історії нашого мислення і досліджень.

Розвиток наших поглядів на простір і час також відображається в нашому технологічному та культурному прогресі. Винахід телекомунікацій, супутників, інтернету та інших технологій зв'язку значно змінив сприйняття відстаней та часу. Сьогодні ми можемо спілкуватися з ким завгодно в будь-якій точці світу в режимі реального часу, що раніше було неможливо.

Культурно, проблема простору і часу також відзначається в літературі, мистецтві та філософії. Творчі люди часто експериментують з цими поняттями, використовуючи їх як важливий мотив у своїх творах. Наприклад, у романі «Час» Андрія Гриценка або картині Сальвадора Далі «Постійство пам'яті» висловлюються складні думки про час та простір [3, с. 65].

У сучасному світі також актуальні питання, пов'язані зі співвідношенням простору і часу, такі як телекомунікація, глобалізація та зміни клімату. Ці проблеми вимагають нових досліджень та розгляду в контексті сучасних викликів.

Таким чином, проблема простору і часу є невичерпним джерелом вивчення для філософії, науки, технології та культури. Наші погляди на ці поняття постійно еволюціонують і продовжують надихати нас на нові дослідження та творчість. Вони залишаються однією з ключових тем, які допомагають нам краще розуміти світ навколо нас і наше місце в ньому.

Висновок. Проблема простору і часу є важливим аспектом нашого розуміння світу і її еволюція відображає складність та глибину нашого розвитку як інтелектуальних істот. Від простого сприйняття до

складних наукових теорій та сучасних технологій, ми продовжуємо досліджувати ці аспекти, щоб краще зрозуміти світ навколо нас.

Проблема простору і часу не тільки стимулює нашу наукову та філософську думку, але також впливає на наше повсякденне життя, технологічний прогрес та культурну творчість. Вона залишається актуальною і важливою темою для подальших досліджень та рефлексії.

Незалежно від того, які відповіді ми знайдемо на ці питання у майбутньому, проблема простору і часу надає нам можливість поглиблювати наше розуміння світу і відкривати нові шляхи розвитку як суспільства.

Список використаної літератури:

1. Іванова О. С. Філософія психології: ноосферний розвиток інформаційного суспільства Одеса : Міжнародний гуманітарний університет. С. 120-122.
2. Мацишина І. В. Априорність сприйняття часу і простору як розділення реальності. Політичне життя. 2022. № 3. С. 86–92.
3. Оліфер О. Проблема ідентичності особистості у філософії античності та Нового часу. Актуальні проблеми духовності. 2017. № 17. С. 60–72.

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Не дивлячись на те, що проблема реалізму та номіналізму з'явилася в середньовіччі, її актуальність виходить за межі історичних контекстів. Сучасні філософські та наукові дебати також відображають суперечності у відношенні до універсалій та природи існування.

Спів між реалістичним та номіналістичним підходами залишається важливим у філософських дискусіях, особливо в контексті теорій пізнання, метафізики та філософії мови.

Мета дослідження полягає в розкритті основних філософських підходів до універсалій та природи існування. Ця дискусія висвітлює основні принципи та погляди, які визначали світосприйняття в середньовічній філософії, а також вказує на її вплив на розвиток теології, науки та моралі.

Мета полягає не лише в розумінні філософських концепцій, а й у визначенні їх впливу на сучасне мислення. Тема реалізму та номіналізму розкриває протиріччя між єдністю і різноманіттю, вірою і розумом, а також підкреслює актуальність цих питань у сучасному контексті філософії, науки та культури.

Одним з головних завдань дослідження є аналіз основних ідей та представників реалізму та номіналізму.

Додатковим завданням є аналіз впливу філософських концепцій реалізму та номіналізму на розвиток теології та науки в середньовіччі.

Виклад матеріалу. Реалізм та номіналізм є двома протилежними напрямками, які спробували вирішити одну з центральних проблем схоластичної філософії - проблему універсалій. Універсалії - це загальні поняття, які виражають сутність речей, наприклад, людина, тварина, краса. Питання полягало в тому, чи існують універсалії об'єктивно, незалежно від людського мислення, чи вони є лише словами, які позначають одиничні речі.

У бурхливому світі середньовіччя, де віра і розум боролися за визнання своєї переваги, проблема реалізму та номіналізму стала осьминовою філософською ареною. Реалісти, знаходячи відповіді в платонівських ідеях або аристотелівських родах, обстоювали об'єктивність універсалій, наголошуючи на порядку і вірі. З іншого боку, номіналісти вважали, що універсалії – це лише еманції мови, дозволяючи розуму створювати узагальнення після самого факту існування речей.

Ця битва філософських концепцій не лише віддзеркалювала думки свого часу, а й визначала курс подальшого розвитку суспільства. Реалізм допомагав у формуванні теологічних поглядів і віри, номіналізм же відкривав двері для раціоналізації та наукового підходу до світу. Ця напруга між єдністю та різноманіттю, вірою та розумом, служила катализатором для важливих дебатів і визначення основних цінностей того часу.

Реалісти стверджували, що універсалії існують реально, але вони розрізнялися в тому, де вони існують. Екстремальний реалізм, який базувався на платонівській ідеї, вважав, що універсалії існують поза речами, в Божественному розумі, і є причинами і зразками одиничних речей. Представниками цього напрямку були Іоан Скот Ерігена, Ансельм Кентерберійський, Бернар Клервоський. Помірний реалізм, який виходив з аристотелівського вчення про загальні роди, вважав, що універсалії існують в речах, але не поза ними. Представниками цього напрямку були Алберт Великий, Фома Аквінський, Данте Аліґ'єрі.

Номіналісти заперечували реальне існування універсалій, вважаючи, що вони є лише словами, які позначають одиничні речі. Екстремальний номіналізм, який базувався на стоїчній логіці, вважав, що універсалії є лише порожніми «видихами голосу», звуковою стороною слова. Представниками цього напрямку були Розцелін, Вільям Оккам, Жан Бурідан. Помірний номіналізм, який базувався на абелардівській концепції, вважав, що універсалії є лише після речей, тобто є узагальненнями, які робить людський розум. Представниками цього напрямку були Петро Абеляр, Роберт Гроссетест, Роджер Бекон [1].

Проблема реалізму та номіналізму в середньовічній філософії мала велике значення, бо від неї залежали погляди на Бога, світ, людину, віру, розум, мораль. Реалізм сприяв розвитку теології, номіналізм - науки. Реалізм підкреслював єдність і порядок у світі, номіналізм - різноманітність і випадковість. Реалізм надавав пріоритет вірі, номіналізм - розуму. Реалізм підпорядковував людину Богу, номіналізм - навпаки. Реалізм вимагав підкорення моральних нормам, номіналізм - визнавав свободу волі. Таким чином, проблема реалізму та номіналізму в середньовічній філософії відображала основні суперечності та тенденції того періоду.

Реалізм та номіналізм є двома протилежними напрямками, які спробували вирішити одну з центральних проблем схоластичної філософії - проблему універсалій. Універсалії - це загальні поняття, які виражають сутність речей, наприклад, людина, тварина, краса. Питання полягало в тому, чи існують універсалії об'єктивно, незалежно від людського мислення, чи вони є лише словами, які позначають одиничні речі [3, с. 180].

Реалісти стверджували, що універсалії існують реально, але вони розрізнялися в тому, де вони існують. Екстремальний реалізм, який базувався на платонівській ідеї, вважав, що універсалії існують поза речами, в Божественному розумі, і є причинами і зразками одиничних речей. Представниками цього напрямку були Іоан Скот Ерігена, Ансельм Кентерберійський, Бернар Клервоський [2]. Помірний реалізм, який виходив з аристотелівського вчення про загальні роди, вважав, що універсалії існують в речах, але не поза ними. Представниками цього напрямку були Алберт Великий, Фома Аквінський, Данте Аліґ'єрі.

Номіналісти заперечували реальне існування універсалій, вважаючи, що вони є лише словами, які позначають одиничні речі. Екстремальний номіналізм, який базувався на стоїчній логіці, вважав, що універсалії

є лише порожніми «видихами голосу», звуковою стороною слова. Представниками цього напрямку були Розцелін, Вільям Оккам, Жан Бурідан. Помірний номіналізм, який базувався на абелардівській концепції, вважав, що універсалії є лише після речей, тобто є узагальненнями, які робить людський розум. Представниками цього напрямку були Петро Абеляр, Роберт Гроссетест, Роджер Бекон.

Висновок. Проблема реалізму та номіналізму в середньовічній філософії мала велике значення, бо від неї залежали погляди на Бога, світ, людину, віру, розум, мораль. Реалізм сприяв розвитку теології, номіналізм - науки. Реалізм підкреслював єдність і порядок у світі, номіналізм - різноманітність і випадковість. Реалізм надавав пріоритет вірі, номіналізм - розуму. Реалізм підпорядковував людину Богу, номіналізм - навпаки. Реалізм вимагав підкорення моральних нормам, номіналізм - визнавав свободу волі. Таким чином, проблема реалізму та номіналізму в середньовічній філософії відображала основні суперечності та тенденції того періоду.

Список використаної літератури:

1. Котюк В. О. К. В. О. Морально-етична філософія Конфуція. *Al'manah prava*. 2019. № 10. URL: <https://doi.org/10.33663/2524-017x-2019-10-153-157> (дата звернення: 28.11.2023).
2. Попов В. Ю., Попов Д. Р. Філософія і державність: українські варіації. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2023. Т. 2, № 1. С. 47–56.
3. Prytoliuk S. German Magical Realism as a Manifestation of «Internal Emigration»: The Problem of Coherence of Concepts. *Pitannâ literaturoznavstva*. 2022. No. 105. P. 172–193. URL: <https://doi.org/10.31861/pytlit2022.105.172> (date of access: 29.11.2023).

РЕНЕСАНСНІ НЕОПЛАТОНІЗМ ТА НАТУРФІЛОСОФІЯ ПРО СВІТОБУДОВУ

Постановка проблеми. Це дослідження залишається актуальним з такої причини, що сучасна філософія науки активно вивчає взаємодію природничих наук і філософії. Враховуючи, що неоплатонізм і натурфілософія були на перетині філософії та природничих наук, їхні ідеї мають важливе значення для сучасного розуміння фундаментальних питань науки і природи.

Мета дослідження полягає в розкритті філософських концепцій Ренесансу та їхнього впливу на сучасну філософську та наукову думку, а також у підкресленні актуальності цих ідей для розв'язання сучасних проблем і викликів.

Об'єктом дослідження є філософські концепції, що виникли в Ренесансі, зокрема неоплатонізм та натурфілософія, та їхні впливи на світобудову та ідеї про природу та людину.

Завданням дослідження є:

1. Аналіз філософських праць та ідей Ренесансного неоплатонізму та натурфілософії, включаючи твори відомих філософів і науковців того часу.
2. Встановлення впливу цих філософських концепцій на розвиток світобудови, особливо в контексті взаємодії людини з природою та Всесвітом.

Виклад матеріалу. Період Ренесансу, який тривав приблизно від XIV до XVII століть, був часом великого відродження в європейській культурі та філософії. Його характеризувала спроба поєднати класичну спадщину стародавньої Греції та Риму з новими ідеями і світоглядом. Одним із ключових аспектів Ренесансу був великий інтерес до неоплатонізму та натурфілософії, що зміцнили погляди на світобудову [2, с. 211].

Неоплатонізм виник у III столітті н.е. внаслідок розвитку і реінтерпретації ідеї Платона, зокрема через праці Плотіна та інших неоплатоніків. Основними аспектами неоплатонізму є ідея єдиного принципу (унітарного Божества або ідеального світу) та духовної ієрархії, що поєднує матеріальний світ і світ ідей.

У Ренесансі неоплатонізм отримав нове життя через праці філософів, таких як Марсіліо Фічіно, Піко делла Мірандола та Джованні Піко. Вони вважали, що людина має великий потенціал для саморозвитку і єдину зв'язок між матеріальним і духовним світом. Ця концепція сприяла підвищенню ролі і значення людини у Всесвіті.

Натурфілософія, з іншого боку, розвивалася на перетині природничих наук та філософії. Вона визнавала природу як важливе джерело знань і включала елементи магії, алхімії та астрономії. Філософи-натурфілософи, такі як Джордано Бруно і Томас Кемпанелла, висловлювали ідеї про безмежну всесвітню природу та об'єднання всіх речей в одному всепоодинокому організмі.

Ці два підходи - неоплатонізм та натурфілософія - взаємодіяли у Ренесансі, сприяючи розкриттю нових глибин світобудови. Їхні ідеї про єдиний принцип, природу та роль людини вплинули на подальший розвиток філософії і наукового мислення [4, с. 270].

Ці ідеї, розвинуті у Ренесансі завдяки неоплатонізму та натурфілософії, відіграли ключову роль у формуванні модерного світогляду і сучасних наукових дисциплін. Деякі важливі спадкоємці цих філософських напрямків включають Галілео Галілея, Ісаака Ньютона та Рене Декарта, які розробили фундаментальні теорії в галузях астрономії, фізики та філософії, що змінили наше розуміння природи і Всесвіту.

Неоплатонізм і натурфілософія також залишають слід в сучасній філософській думці, особливо в контексті екології і філософії науки. Ідеї про взаємозв'язок між людиною і природою, про необхідність дотримання гармонії з природою, а також про об'єднання всього живого в єдиному організмі зберігають свою актуальність [1, с. 17].

Розуміння світу та його побудови, розвинуте у Ренесансі завдяки неоплатонізму та натурфілософії, розширює наше бачення нашого місця в космосі та підкреслює важливість глибокого вивчення природи і внутрішньої історії людини. Ці філософські концепції надають нам можливість поглибити розуміння світу навколо нас і зберегти гармонію з природою в сучасному світі, який вимагає більшого розуміння та поваги до природи та нашого місця в ній.

Сучасні наукові дослідження в області природознавства і філософії продовжують розробляти ідеї, які виникли в період Ренесансу, на основі неоплатонізму та натурфілософії [3, с. 160]. Наприклад, екологічна філософія наголошує на важливості збереження природи та усвідомленні глибоких зв'язків між усім живим у природному середовищі.

Також, сучасні дослідження в області когнітивної науки та філософії розуму докладають зусиль для розуміння того, як людський розум взаємодіє з природою і як ми сприймаємо світ. Це створює нові можливості для подальших відкриттів у розумінні нашої світобудови.

Отже, неоплатонізм та натурфілософія, що зацвіли в Ренесансі, мають далекий вплив на сучасну філософію, природознавство та екологію. Вони надають нам можливість розширити наше розуміння природи, місця людини в ній та створити більш гармонійний відносини з природним середовищем. Ренесанс відродив не лише мистецтво і культуру, але й філософську думку, яка має актуальність і в сучасному світі.

Висновок. Ренесансний період був часом, коли філософські ідеї неоплатонізму та натурфілософії відіграли ключову роль у формуванні світогляду, що змінив сприйняття природи, космосу та ролі людини у Всесвіті. Ці концепції спонукали до глибоких роздумів про єдиний принцип, який поєднує всі речі, та надавали вагу духовному розвитку людини та її відношенню до природи.

Сучасні наукові дослідження продовжують розвивати ці ідеї і використовують їх для розуміння природи, екології, і ролі людини в цьому контексті. Ренесанс поклав основи для подальшого розвитку філософії, науки та культури, та його спадок залишається актуальним і впливовим донині.

Список використаної літератури:

1. Гоян І. М., Сторожук С. В., Федик О. В. Соціальна програма ренесансного гуманізму. *Humanities journal*. 2018. № 3. С. 6–20.
2. Кди́рова І. О. Етнічний ренесанс в умовах розвитку Української державності. *Мистецтвознавчі записки*. 2019. Вип. 36. С. 211–215.
3. Тарасенко О. А., Тарасенко А. А. Світобудова Михайла Гуйди. *Art and Design*. 2021. № 2. С. 152–163.
4. Чобанюк М. Український ренесанс 20-х років: погляд заходу. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2022. С. 265–273.

СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ

Актуальність теми дослідження. Дослідження в сучасній академічній філософії є надзвичайно актуальним і має важливе значення з ряду причин. З розвитком технологій та зміною соціокультурного середовища виникають нові етичні виклики, такі як етика штучного інтелекту, біоінженерія, медичинська етика та інші. Філософські дослідження допомагають розробляти етичні стандарти та підходи для вирішення цих питань.

Філософія допомагає розуміти корені та причини різних конфліктів у суспільстві, а також надає інструменти для розв'язання цих конфліктів та побудови більш справедливого та гармонійного світу.

Мета дослідження спрямована на поглиблене розуміння фундаментальних питань, таких як існування, знання, мораль та сутність, які стосуються як індивідів, так і суспільства в цілому.

Об'єктом дослідження є фундаментальні питання, концепції, ідеї та явища, які стосуються різних аспектів людського існування та світу навколо нас

Виклад матеріалу. Сучасна академічна філософія є складною та різноманітною галуззю науки, яка вивчає фундаментальні питання ідеї, знання, існування та моралі [2, с. 64].. Вона відзначається великою різноманітністю шкіл і напрямків, які включають аналітичну філософію, континентальну філософію, постмодернізм, феноменологію та інші.

Однією з ключових рис сучасної академічної філософії є активний діалог з іншими галузями науки. Філософи співпрацюють з природничими науками, соціологією, психологією та іншими дисциплінами для розв'язання складних проблем сучасного світу. Наприклад, філософія медицини допомагає розробляти етичні стандарти у лікарській практиці, а філософія технологій вивчає етичні та соціокультурні виклики, пов'язані з розвитком технологій штучного інтелекту та біоінженерії [3, с. 7].

Іншою важливою рисою сучасної академічної філософії є її схильність до критичного мислення та аналізу. Філософи розглядають основні питання про сутність, значення та обґрунтування різних аспектів життя. Вони аналізують поняття справедливості, права, свободи, моралі та інші, що є фундаментальними для сучасного суспільства.

Крім того, сучасна академічна філософія вивчає питання суб'єктивності та сприйняття. Феноменологи досліджують, які процеси відбуваються у свідомості людини та як вони впливають на сприйняття реальності.

У цілому, сучасна академічна філософія є живою та постійно розвивається галуззю науки, яка сприяє розумінню глибоких питань людського існування та спільності, а також надає цінні інструменти для аналізу сучасних викликів і проблем у нашому світі.

Однією з важливих тенденцій сучасної академічної філософії є постійний пошук нових методологій та підходів до розв'язання філософських проблем. Аналітична філософія, наприклад, зосереджується на чітких дедуктивних аргументах та аналізі мови, водночас як континентальна філософія відділяє увагу від логіки на користь історичного контексту та глибокого рефлексійного аналізу [1, с. 8].

Сучасні філософські дискусії також активно впливають на суспільний діалог та прийняття рішень. Етика та політична філософія розглядають питання справедливості, прав людини, моралі та політичної влади, сприяючи формулюванню нових етичних стандартів та законодавчих ініціатив.

Крім того, сучасна академічна філософія відзначається глобальним характером. Філософи досліджують не лише запитання, які виникають у заходному світі, але й аналізують різні культури, релігії та світогляди. Це сприяє спільному розумінню різноманітності світу та підтримці міжкультурного діалогу.

Сучасна академічна філософія є важливою сферою знань, яка не тільки розширює наше розуміння основних аспектів існування та моралі, але й активно впливає на розвиток суспільства, сприяючи створенню етичних стандартів, аналізу складних проблем та сприяючи науковому прогресу. Сучасна філософія залишається живою та важливою галуззю, що допомагає нам краще розуміти світ, в якому ми живемо.

Висновок. Сучасна академічна філософія є живою та розвиненою галуззю, яка зосереджується на вивченні фундаментальних питань існування, знання, моралі та сутності різних аспектів життя. Вона відзначається різноманітністю шкіл та напрямків, постійним пошуком нових методологій та активним діалогом з іншими науками.

Сучасна філософія не лише розширює наше розуміння світу, але також активно впливає на суспільний діалог і прийняття рішень у сферах етики, політики та технологій. Вона сприяє формулюванню нових етичних стандартів, аналізу складних проблем та підтримці міжкультурного діалогу.

Завдяки своїй глобальній спрямованості та важливості для розвитку суспільства, сучасна академічна філософія залишається невід'ємною частиною сучасної наукової та інтелектуальної сфери. Вона продовжує стимулювати рефлексію та допомагати нам краще розуміти глибокі питання життя та існування.

Список використаної літератури:

1. Єрмоленко А. Академічна філософія у вимірі парадигмальних змін. Філософська думка. 2018. № 6. С. 6–11.
2. Хамітов Н. В. Академічна філософія як наука і мистецтво. Visnik Nacional'noi' akademii' nauk Ukraini. 2022. № 4. С. 59–73.
3. Yermolenko A. M. Academic philosophy as a new enlightenment for dialogue-based civilization. Visnik Nacional'noi' akademii' nauk Ukraini. 2019. No. 11. P. 3–12.

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ І. ФРАНКА

Постановка проблеми. Дослідження соціально-філософських поглядів Івана Франка має важливу актуальність навіть у сучасних умовах. Франко підтримував ідею громадянського суспільства і активно допомагав в розвитку громадських інститутів. В сучасних реаліях розвиток громадянського суспільства є ключовим чинником для зміни суспільства та уряду.

Питання національної свідомості та ідентичності також залишаються актуальними для багатьох країн, включаючи Україну. Франко був важливою фігурою в українському національному відродженні, і його дослідження може сприяти збереженню та розвитку культурної ідентичності.

Метою дослідження соціально-філософських поглядів Івана Франка є ретроспективне вивчення та аналіз філософських поглядів і ідеології цього видатного українського письменника та громадського діяча з метою відновлення і розуміння його соціально-філософського доробку.

Також метою є визначення актуальності і релевантності ідей Івана Франка для сучасного суспільства, а також виявлення їхнього потенціалу для вирішення сучасних соціальних, культурних і політичних проблем.

Виклад матеріалу. Іван Франко, український письменник, поет, громадський діяч і філософ, мав значний вплив на соціально-філософську думку свого часу і залишив глибокий слід у сучасному українському мисленні. Він був відомий своєю великою працездатністю і вмінням сприймати актуальні проблеми свого часу з погляду філософського аналізу.

Франко розвивав ідеї гіпотези нації, розглядаючи націю як історичну спільноту, що має свою культуру, мову і традиції [3, с. 230]. Він підтримував ідею національної єдності та боровся за права українського народу. Його соціально-філософські погляди визначалися бажанням побудувати справедливе суспільство, де кожна людина мала б можливість реалізувати свої потенційні можливості.

Франко активно висловлювався проти соціальних нерівностей і експлуатації простих людей. Він вірив у потребу змінити існуючий лад і покликав до спільних зусиль для будівництва справедливого суспільства. Важливою складовою його соціальної філософії була ідея самовиховання та підвищення культурного рівня нації [1, с. 18].

Іван Франко також підтримував ідею громадянського суспільства і активно сприяв розвитку громадянських інститутів в Україні. Він був важливою фігурою в руху за національне відродження та боротьбі за політичні та соціальні права.

Завдяки своїм соціально-філософським поглядам, Іван Франко залишив масштабний внесок у розвиток українського національного та громадянського суспільства. Його ідеї про справедливість, національну свідомість і гідність продовжують надихати покоління і в сучасних умовах.

Франко також відзначався своїми поглядами на релігію та віру. Він був критиком догматичного релігійного підходу і вважав, що віра повинна бути справжньою, особистою і внутрішньою [2, с. 14]. Він апелював до індивідуального релігійного дослідження і віри, прагнучи, щоб люди розуміли і обирали свою віру на основі власного переконання, а не примусу або тиску.

Соціальна справедливість і гуманізм були основними складовими Івана Франка філософії. Він вірив у важливість розвитку особистості та реалізацію людського потенціалу через освіту та культурний розвиток. Його праця над створенням літературних та громадських творів служила цілям підвищення свідомості та морального статусу українського народу.

Загалом, соціально-філософські погляди Івана Франка можна охарактеризувати як глибокі та гуманістичні. Він був борцем за соціальну справедливість, національну самостійність і культурне відродження. Його спадок залишається надзвичайно важливим для сучасного українського суспільства, і Іван Франко продовжує надихати людей до дій і змін у душі гідності і відповідальності перед історією свого народу.

Висновок. Соціально-філософські погляди Івана Франка, українського письменника, поета і громадського діяча, є важливим компонентом культурної та інтелектуальної спадщини України. Його ідеї справедливості, національної свідомості, гуманізму та громадянського суспільства продовжують надихати покоління та залишають актуальними в сучасних умовах.

Франко був захисником прав людини та борцем за соціальну справедливість, він висловлювався проти експлуатації та нерівностей. Він підтримував ідею національної єдності та національного відродження, прагнучи підвищити культурний рівень та моральні цінності українського народу.

Іван Франко залишив свій слід не лише в українській літературі, але й в історії соціальної філософії. Він спонукає нас дбати про справедливість, свободу та гідність, нагадує, що розвиток суспільства та індивідуального розвитку неможливий без внутрішньої віри та відповідальності.

Іван Франко залишив величезний внесок у розвиток української культури, мови та ідентичності. Його спадок живе в серцях людей і надихає до боротьби за краще майбутнє, де права та гідність кожного громадянина мають бути захищені.

Список використаної літератури:

1. Бунчук О. Б. Праворозуміння Івана Франка. Часопис Київського університету права. 2017. № 4. С. 15–20.

2. Козинець О. Г., Жернова М. Г. Національно-демократичні погляди І. Франка та Л. Українки. Знання європейського права. 2021. № 1. С. 12–16.
3. Pylypchuk O., Pichkur T. Evolutionary views of S.A. Podolynskyi and I.Ya. Franco. History of science and technology. 2018. Vol. 7, no. 11. P. 227–236.

ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблеми універсалій у середньовічній філософії не згасає і в сучасному світі. Ця проблема продовжує викликати інтерес серед філософів, науковців та дослідників з різних галузей. Сучасні філософи продовжують розглядати питання про природу загальних понять, ідеї та універсалії. Це допомагає розширити наше розуміння філософських концепцій, логіки та метафізики.

Метою дослідження проблеми універсалій у середньовічній філософії є ретельний аналіз та розуміння різних поглядів філософів того часу на природу загальних понять та універсалій. Вивчення проблеми універсалій в середньовіччі передбачає аналіз філософських дискусій, що відбувалися в той час, а також розуміння культурних і релігійних аспектів, які вплинули на цю проблему.

Виклад матеріалу. У середньовіччі філософії однією з найбільш обговорюваних і важливих тем була проблема універсалій. Ця проблема виникла з питання про природу загальних понять або універсалій, таких як «люди», «дерева» або «добро». Чи існують ці поняття як реальні об'єкти, незалежні від конкретних індивідів, чи це тільки ідеї, які існують лише в розумі?

Середньовічні філософи розробляли різні підходи до цієї проблеми. Два основних напрямки були реалізм і номіналізм. Реалісти вважали, що універсалії існують як реальні об'єкти, незалежні від конкретних індивідів [1, с. 54]. Номіналісти, навпаки, стверджували, що універсалії це лише імена або слова, які ми використовуємо для класифікації індивідів, і їх реальності немає.

Середньовічні філософи, такі як Петрарка, Уільям Оккам та Авіценна, вели гострі дискусії про цю проблему. Вони використовували різні аргументи та докази, щоб підтримати свої погляди. Наприклад, Оккам визнавав лише індивідів як реальні об'єкти, вважаючи, що універсалії це лише зручні інструменти для класифікації [3, с. 304].

Проблема універсалій також мала практичні наслідки для теології та моралі. Якщо універсалії існують як реальні об'єкти, то це може вплинути на розуміння природи Бога та моральних принципів. Розуміння цієї проблеми було важливим для філософії, теології та наукового дослідження середньовіччя.

Актуальність цієї тематики у середньовічній філософії була складною і довгою дискусією, яка вплинула на розвиток філософії та теології в цей період. Різні підходи до цієї проблеми відображають різні світогляди і філософські течії середньовіччя, і вони залишаються предметом інтересу для сучасних дослідників філософії.

Важливо зазначити, що ця дискусія вплинула не тільки на філософію, але й на суспільні науки і навіть на мистецтво середньовіччя. Наприклад, універсалісти в середньовіччі вірили, що існують загальні закони, які визначають порядок у всесвіті, і це вплинуло на розуміння природи права та політики.

Універсалісти також вплинули на мистецтво, стверджуючи, що ідеї та концепції можуть бути втілені в мистецтві, і це сприяло розвитку релігійної та філософської тематики в мистецтві середньовіччя.

З іншого боку, номіналісти підкреслювали роль індивідів та конкретних речей, вважаючи, що універсалії це лише зручні мовні конструкції. Ця точка зору сприяла індивідуалізму і індивідуальній свободі, і мала вплив на подальший розвиток гуманізму та ренесансу [2, с. 170].

Універсалії також мали важливий вплив на розвиток логіки і метафізики, і вони залишаються предметом дослідження філософів і дослідників дотепер.

Висновок. Проблема універсалій у середньовічній філософії відображає складність та глибину філософських дискусій того часу. Реалісти і номіналісти вели гострі дебати про те, чи універсалії існують як реальні об'єкти, і ця дискусія вплинула на розуміння релігії, права, моралі, мистецтва та наукових досліджень.

Ці різні підходи до проблеми універсалій створили різні світогляди та філософські течії в середньовіччі, і їх вплив можна відчувати в подальшому розвитку суспільства та культури. Проблема універсалій нагадує нам про те, як філософія може вплинути на різні аспекти життя та сприяти розвитку наукового та культурного діалогу.

Ця проблема залишається актуальною і для сучасної філософії, і дослідники продовжують розглядати різні аспекти цього питання, щоб розширити наше розуміння природи знання та існування.

Список використаної літератури:

1. Петрушенко В. Л. Філософія. Підручник для студентів вищих закладів освіти . Львів: «Новий Світ-2000», 2019. 504 с.
2. Сергієнкова О., Калішук С., Заболотна Т. Семантичні універсалії «картини світу» майбутніх психологів-консультантів. PSYCHOLINGUISTICS. 2021. Т. 29, № 1. С. 167–192.
3. Уварова Т. І. Варіативність, культурні інваріанти та базові універсалії культури. Culturological Almanac. 2023. № 2. С. 304–312.

ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. У середньовічній філософії виникла актуальна проблема універсалій, яка полягала в розгляді природи загальних понять і їхнього відношення до конкретних індивідів. Ця проблема спровокувала філософські дискусії та релігійні конфлікти, і вона стала центральною в середньовічній філософії.

Мета. Аналіз і розкриття сутності проблеми універсалій у середньовічній філософії, виявлення основних позицій (реалізм та номіналізм) та обґрунтування їхніх аргументів, а також розуміння впливу цієї проблеми на філософію та релігію середньовіччя.

Завдання дослідження включає в себе дослідження таких аспектів:

- Визначення терміну «універсалії» та їхню роль у середньовічній філософії.
- Аналіз визначень універсалій відомих середньовічних філософів.

Виклад матеріалу. У середньовічній філософії не було жодних питань, які б не були пов'язані з проблемою універсалій - загальних понять та їхньої ролі в структурі реальності та пізнанні. Ця дискусія пронизувала всю історію середньовічної філософії і вважалася важливою для розуміння філософських принципів того часу.

У середньовічній схоластиці виділяють дві основні теорії, які суперечать одна одній - реалізм і номіналізм. Реалісти віддавали перевагу «лінії Платона» і, в більшості випадків, злагоджувалися з доктриною церкви. Серед реалістів існували два основних підходи щодо універсалій. Помірковані реалісти, наслідуючи Арістотеля, вважали, що загальні поняття існують реально в самих речах. З іншого боку, крайні реалісти, схильні до платонізму, вважали, що загальне існує незалежно від речей, існує до них та поза ними.

Номіналісти віддавали перевагу «лінії Демокріта» і відновлювали аристотелівську концепцію окремих об'єктів. Вони переконували, що загальність існує лише в свідомості людини після сприйняття речей. Тут також виділяють два напрямки: крайні номіналісти вважали, що загальне існує лише як слово, термін або назва(ім'я – помен), відсюди термін «номіналізм». Помірковані номіналісти (або «концептуалісти») вбачали існування загальних понять не лише в словах, але й в самому понятті речі.

Ця, здавалося б, абстрактна дискусія приховує важливу філософську проблему: чи об'єктивно існуючі речі передують уявленням про них, чи ж навпаки, уявлення є основою для речей. Іншими словами, чи наше знання розвивається від речей до понять, чи від понять до речей. Варто зазначити, що це обговорення вже в початковому вигляді містило у собі елементи емпіризму і раціоналізму, матеріалізму та ідеалізму, які пізніше отримали подальший розвиток.

Найбільш відомою постаттю середньовічної схоластики був італійський філософ і богослов Фома Аквінський (1225 - 1274 рр.). Згідно з його вченням, філософія і релігія мають спільні основи, які можна розуміти і вірити. Там, де можливо обрати, краще розуміти, а не лише вірити. Це ставить основу для розуміння істин, доступних розуму (так званого «природного богослов'я»). «Природне богослов'я» вважається найвищим рівнем філософського розвитку. Проте Фома наголошує, що пряме пізнання надприродного неможливе через обмеженість наших можливостей чуттєвості та розуму, який покладається на чуттєві дані (тобто наші природні обмеження).

Філософським фундаментом богослов'я Фоми Аквінського є вчення Арістотеля. У своєму вченні про буття, відомому як «метафізика», Фома Аквінський стверджує, що будь-яке існуюче або можливе буття може бути пояснене лише як буття окремих, індивідуальних речей. Він називає це буття «субстанцією». Основні поняття вчення Фоми включають поняття дійсності та можливості. За цими поняттями, «матерія» розглядається як «можливість» прийняти форму, і «форма» представляє собою дійсність, яка виражається через матерію, яка прийняла цю форму. Завдяки цьому підходу, який він запозичив від Арістотеля, Фома Аквінський зміг розв'язати класичну суперечку між номіналізмом і реалізмом, що є характерною рисою схоластики.

Бог не створює універсальні або індивідуальні речі окремо, але творить матерію та форми. З цих форм можуть виникнути як універсалії, так і індивідуальні об'єкти, коли форма об'єднується з матерією. Отже, немає значення, чи універсалії, чи індивідуальний предмет вважаємо ми першим, бо вони витікають з форм-образів, які творить лише Бог.

Згідно з Фомою, матерія не може існувати окремо від форми, але форма може існувати самостійно як образи. Це означає, що нічого матеріального не може існувати незалежно від вищої форми чи Бога, і це також підкреслює духовну природу Бога. Тільки для об'єктів природного світу, які мають фізичне тіло, потрібне поєднання форми з матерією.

Таким чином, проблема універсалій в середньовічній філософії є джерелом безмежних можливостей для дослідження в контексті філософії, науки, технології та культури. Наші уявлення про ці поняття постійно еволюціонують і надихають нас на нові дослідження та творчість. Вони залишаються актуальними темами, які допомагають нам отримати глибше розуміння навколишнього світу і нашого місця в ньому.

Висновок. Проблема універсалій в середньовічній філософії була ключовим аспектом розмірковувань і обговорень цього періоду. Вона вплинула на розвиток філософських течій, релігії, та мала важливе значення для розуміння природи знання та реальності. Ця дискусія включала в себе різні підходи, такі як реалізм і номіналізм, які представляли різні погляди на природу універсалій і їх відношення до існуючих речей.

Важливо підкреслити, що ці обговорення віддзеркалювали фундаментальні аспекти філософії і надалі залишаються актуальними для розвитку науки, технології та культури. Вони свідчать про постійний процес еволюції та вдосконалення наших уявлень про світ, а також наше місце в ньому.

Список використаних джерел:

1. Кондзьолка В.В. Історія середньовічної філософії. Львів. 2001.
2. Коплстон Ф. Історія середньовічної філософії. К., 1997
3. Філософія. Навчальний посібник. За ред. І.Ф.Надольного. К. 1997.

ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Актуальність теми дослідження. Дослідження принципу гуманності в контексті конфуціанської філософії залишається вкрай актуальним у сучасному світі. В епоху стрімких змін та глобалізації, принципи взаємодії, поваги та гармонії, які визначають конфуціанську гуманність, стають цінними вказівниками для вирішення викликів сучасного суспільства.

Дослідження цієї теми важливо для розуміння того, як концепції етики та взаємодії можуть впливати на формування сталого розвитку, міжнародного миру та соціальної справедливості. Акцент на гуманності стає керівною в ситуаціях глобальних криз, де потрібна співпраця та розуміння між різними культурами та суспільствами.

Метою дослідження є розгляд і вивчення принципу гуманності у конфуціанській філософії з метою розкриття його актуальності та значущості в сучасному суспільстві.

Об'єктом дослідження є принцип гуманності у конфуціанській філософії. Дослідження спрямоване на глибокий аналіз цього принципу як фундаментального елементу конфуціанського вчення, вивчення його теоретичних основ, етичних засад та практичних застосувань.

Виклад матеріалу. В серці конфуціанської філософії лежить принцип гуманності, який є важливим фундаментом для будівництва справедливого та гармонійного суспільства. Для Конфуція людина виступає ключовим ланком цього соціального організму, і гуманні відносини між людьми є основою для досягнення стабільності та благополуччя [1, с. 70].

Принцип гуманності у конфуціанському вченні виявляється у турботі про взаємини між індивідами та акценті на етичних цінностях [2, с. 270]. Конфуцій вважав, що виховання, освіта та внутрішня трансформація особистості є ключовими елементами становлення гуманних індивідів. Він пропагував ідею, що гармонія у суспільстві починається з гармонії у кожній окремій людині.

Важливим аспектом конфуціанської гуманності є підкреслення взаємодії та поваги між поколіннями, розумінням своїх обов'язків у родині та суспільстві. Це стимулює розвиток відповідальних громадян, які приносять користь своєму оточенню. Гуманність у конфуціанському контексті означає також вміння співчувати та розуміти інших, що сприяє побудові міцних міжособистісних відносин.

У сучасному світі, де технології та економічні фактори швидко змінюють наше оточення, принцип гуманності конфуціанської філософії залишається актуальним. Він надає нам орієнтири для розвитку суспільства, де людські цінності, етика та взаємне повага визначають наш шлях до гармонії та розквіту.

Важливо зазначити його вплив на формування лідерської якості та етичного керівництва. За вченням Конфуція, лідер має слугувати прикладом гуманності, виявляючи чесність, справедливість та любов до людей. Його основне завдання – сприяти розвитку індивідів та створювати умови для їхнього успіху.

Принцип гуманності конфуціанської філософії також вносить вагомий внесок у сферу міжнародних відносин. Ідея взаємоповаги та розуміння між культурами підкреслюється як ключовий елемент для забезпечення світового миру та співпраці. Гуманна дипломатія, яка ґрунтується на принципах конфуціанської етики, може сприяти вирішенню світових проблем та конфліктів [3, с. 10].

Висновок. Принцип гуманності у конфуціанській філософії виявляється важливим каменем кута для будівництва справедливого, гармонійного та етичного суспільства. Цей принцип пронизує всі сфери життя, від освіти та виховання до лідерського керівництва та міжнародних відносин. У світлі сучасних викликів конфуціанська гуманність залишається важливим орієнтиром для побудови справедливого та стійкого майбутнього, де людина та її цінності займають центральне місце.

Список використаної літератури:

1. Піляєв І. Конфуціанство і протестантизм: перспективи трансквілізаційної конвергенції «Схід - Захід». Економічна теорія. 2020. № 3. С. 65–82.
2. Щербаков Я. Життєвий та творчий шлях, буддизм, конфуціанство та даосизм видатного китайського літератора Су Дунпо. Grail of Science. 2022. № 18-19. С. 265–271.
3. Vocharina N. Гуманізм як базова демократична цінність об'єднаної Європи. HUMANITARIUM. 2018. Т. 40, № 1. С. 7–15.

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Постановка проблеми. У сучасному світі, насиченому технологічними досягненнями та стрімким розвитком, філософія залишається не лише актуальною, але і надзвичайно необхідною. Швидкі темпи змін у суспільстві, економіці, культурі та технологіях породжують не лише нові можливості, а й етичні дилеми. Філософія виступає ментальним лідарем, допомагаючи осмислити цей складний ландшафт та надавати рамки для прийняття важливих рішень. Крім того, вміння самовизначення, критичного мислення та розуміння основних цінностей стає ключовим у сучасному соціумі. Таким чином, дослідження теми не лише важливе, а й необхідне для кожного, хто прагне розуміти та активно впливати на світ, де ми живемо.

Мета даного дослідження полягає у глибшому розумінні та висвітленні ролі філософії в сучасному житті. Дослідження спрямоване на висвітлення того, як філософські принципи допомагають особистості у самовизначенні, а також як вони сприяють розвитку критичного мислення та формуванню особистісних цінностей. Мета включає аналіз впливу філософії на різні аспекти життя, такі як свідомість, діяльність та міжособистісні відносини. Крім того, дослідження спрямоване на підкреслення актуальності філософського підходу в умовах сучасного світу та його важливості для самовизначення та успішного функціонування в суспільстві.

Завдання дослідження включає в себе розгляд таких аспектів:

- Аналіз ролі філософії у формуванні свідомості: Розгляд впливу філософських принципів на усвідомлення особистістю власних цінностей, переконань та ідентичності.
- Вивчення впливу філософії на діяльність особистості: Аналіз, як філософські концепції впливають на вибір професійної діяльності, саморозвиток та планування життєвого шляху.
- Дослідження взаємозв'язку філософії та міжособистісних відносин: Аналіз того, як філософські уявлення допомагають у встановленні гармонійних стосунків з іншими людьми та суспільством.

Виклад матеріалу. У світі заглибленого в інформаційний хаос та технологічну революцію, філософія виступає як невидимий провідник через лабіринт сучасності. Покликана не лише аналізувати вічні питання буття, а й вирішувати насущні завдання сучасної особистості. Ставши своєрідним GPS для самопошуку та розвитку, філософія відкриває нові горизонти самовизначення та надає те, що важливо в цьому метушливому світі – візію. Дозвольте подати вам білет у світ філософського відкриття, де думка – це важливий компас, а розуміння себе та світу – це власний курс до невідомого.

Філософія – це наука, яка вивчає найбільш загальні закономірності буття, пізнання і цінностей. Філософія допомагає людині зрозуміти себе, своє місце в світі, свої цілі і сенс життя. Філософія також стимулює людину до критичного мислення, творчості і саморозвитку.

У сучасному світі, який характеризується швидкими змінами, глобалізацією, інформаційним перенасиченням і різноманітністю культур, філософія стає особливо актуальною для самовизначення особистості. Самовизначення – це процес, в якому людина визначає свою ідентичність, свої цінності, свої відносини з іншими і свої можливості [3, с. 90]. Самовизначення впливає на самоповагу, самооцінку, самоконтроль і самореалізацію людини.

Філософія може допомогти людині в самовизначенні на різних рівнях. На рівні свідомості філософія допомагає людині розкрити свої потенційні здібності, свої інтереси, свої потреби і свої мотиви. Філософія також допомагає людині розвивати свої когнітивні навички, такі як логіка, аналіз, синтез, абстракція, узагальнення і т.д. Філософія сприяє формуванню світогляду, який відображає особистісні цінності і погляди на реальність [2, с. 50].

На рівні діяльності філософія допомагає людині вибрати свою професію, своє хобі, свої соціальні ролі і свої життєві цілі. Філософія також допомагає людині планувати свої дії, оцінювати їх результати і коригувати їх за необхідності. Філософія стимулює людину до самовдосконалення, самоосвіти і саморегуляції.

На рівні спілкування філософія допомагає людині встановити гармонійні відносини з іншими людьми, з різними групами і з суспільством в цілому. Філософія також допомагає людині розуміти і поважати різні культури, традиції, релігії і світосприйняття. Філософія сприяє розвитку діалогу, толерантності, співпраці і солідарності.

Філософія визначається як наука, що досліджує найбільш загальні закономірності буття, пізнання і цінностей. У сучасному різноманітному світі, насиченому інформацією та глобалізацією, роль філософії набуває особливого значення у самовизначенні особистості. Тому, важливо зазначити такі пункти, як:

- взаємозв'язок із самовизначенням - філософія, як наука, що розкриває загальні закономірності буття, допомагає людині встановити внутрішній зв'язок з собою, розуміти власні цілі, потреби і мотивацію. Вона є важливим інструментом для виявлення потенційних здібностей та інтересів особистості [1, с. 80].
- формування світогляду та цінностей - філософія сприяє формуванню світогляду, який віддзеркалює особистісні цінності і погляди на реальність. Розвиток когнітивних навичок, таких як логіка та аналіз, є ключовим елементом у формуванні стійкого філософського підґрунтя.

- вибір професії та життєві цілі - на практичному рівні, філософія допомагає людині у визначенні своєї професійної траєкторії, виборі хобі, соціальних ролей та життєвих цілей. Вона стимулює людину до планування дій, оцінки їх результатів і коригування відповідно до власних цілей.

- роль у спілкуванні та суспільстві - філософія є необхідним елементом для встановлення гармонійних відносин з іншими людьми, групами та суспільством. Розуміння і повага різних культур, традицій і релігій, розвиток діалогу, толерантності, співпраці та солідарності – це основні цінності, які філософія вбудовує у спілкування особистості в сучасному світі.

Таким чином, філософія є не лише важливою науковою галуззю, але й необхідним інструментом для особистісного розвитку та самовизначення в умовах сучасного різноманітного світу. Її вплив на свідомість, діяльність та спілкування робить її ключовим елементом формування глибокої ідентичності та особистісного щастя.

Висновок. Отже, філософія в сучасному світі вибухає енергією для самовизначення і розвитку особистості. Її роль не обмежується лише абстрактними роздумами; навпаки, вона є ключем до розуміння внутрішніх прагнень, формування стійкого світогляду та вибору життєвого шляху. Філософія – це не лише наука, але і компас, який веде людину в морі сучасності, допомагаючи їй знайти своє місце, зберегти власну сутність і плавати у світі, наповненому можливостями та викликами. Таким чином, у світлі філософії, життя стає не просто послідовністю подій, а справжньою подорожжю самовідкриття та нескінчених можливостей.

Список використаної літератури:

1. Бордюк А. О. Особливості мотивації професійного самовизначення сучасних підлітків. Актуальні проблеми психології в закладах освіти. 2019. Т. 9. С. 79–85.
2. Лавренко О. В. Моральні основи економічного самовизначення особистості. Актуальні проблеми психології. Організаційна психологія. Економічна психологія. Соціальна психологія. 2020. Т. 1, вип. 56. С. 44–52
3. Свідерська О., Чорній О. Психологічні особливості політико-ідеологічного самовизначення. Вісник Національного університету оборони України. 2022. С. 85–93. URL: <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2021-64-6-85-93> (дата звернення: 20.11.2023).

ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗМУ ТА НОМІНАЛІЗМУ В СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження проблеми реалізму та номіналізму в сучасному філософському контексті важко переоцінити. Незважаючи на те, що ці дискусії ведуться протягом століть, вони залишаються актуальними і мають важливий вплив на різні галузі філософії та науки.

Метою дослідження є проблеми реалізму та номіналізму в середньовічній філософії полягає в ретельному аналізі та розумінні цієї дискусії з метою вивчити історичний контекст. Дослідження спрямоване на вивчення філософських дискусій та соціокультурного контексту середньовічної епохи, що вплинули на виникнення та розвиток реалізму та номіналізму.

Виклад матеріалу. Середньовічна філософія була періодом, коли велика увага була приділена питанням про природу та існування загальних понять і універсалій. Дві основні філософські позиції, які розвивалися в середньовіччі, були реалізм і номіналізм. Ці дві концепції представляли собою різні підходи до розв'язання проблеми відношення між загальними поняттями та конкретними індивідами.

Реалізм був філософською позицією, яка стверджувала, що загальні поняття, або універсалії, існують як реальні об'єкти незалежно від індивідуальних речей [3, с. 50]. Тобто, реалісти вважали, що загальні поняття, такі як «людина» чи «собака», мають своє існування незалежно від конкретних індивідів і існують в певному метафізичному світі.

Номіналізм, навпаки, стверджував, що загальні поняття є лише словами, назвами, які надаються індивідуальним речам на підставі спільних ознак. Згідно з номіналізмом, універсалії не існують в окремому метафізичному світі, а лише в мові і розумі.

Ця проблема мала важливе значення для середньовічної філософії, оскільки вона впливала на розуміння природи пізнання, теології та інших філософських питань. Реалісти часто аргументували, що універсалії мають існування в реальному світі і, таким чином, можуть бути предметом пізнання та обговорення. Номіналісти ж вважали, що універсалії є лише придуманими словами і назвами, які не мають свого реального існування [1, с. 56].

Середньовічні філософи, такі як Петр Абелярд, Августин Ансельм і Вільям Оккам, вели дискусії щодо цих питань і намагалися знайти відповіді. Протягом століть ці розмірилися думками і аргументами, і, хоча питання реалізму та номіналізму так і не було остаточно вирішеним, вони залишили значний вплив на розвиток філософської думки.

Проблема реалізму та номіналізму в середньовічній філософії відображає важливий аспект філософських дебатів того часу та питання про природу загальних понять та їх співвідношення з реальним світом і мовою. Ці дві позиції відображають різні підходи до розуміння фундаментальних аспектів існування та пізнання і залишаються важливими для сучасної філософської дискусії.

Реалізм і номіналізм вплинули не лише на середньовічну філософію, а й на подальший розвиток філософських доктрин. Зокрема, філософія ренесансу та періоду Просвітництва також розглядала питання про природу загальних понять.

Важливо відзначити, що ці позиції мали великий вплив на філософію та теологію середньовіччя. Наприклад, для християнської теології, питання про існування універсалій мали важливе значення, оскільки вони стосувалися питання про існування божественних понять та їх відношення до індивідуальних душ. Реалісти докладали зусиль для того, щоб показати, що універсалії існують незалежно від індивідів, що впливало на теологічну аргументацію [2].

З іншого боку, номіналізм підкреслював важливість ролі мови та конвенцій у філософському та пізнавальному процесі. Він сприяв розвитку емпіричного методу та обґрунтуванню наукових досліджень.

У сучасному контексті дискусія про реалізм та номіналізм залишається актуальною, особливо у філософії мови та філософії науки. Питання про те, чи існують загальні поняття незалежно від мови та чи вони мають реальне існування, продовжує цікавити філософів і вчених. Реалізм та номіналізм залишаються важливими темами для філософських досліджень і в сучасному світі.

Завдяки протистоянню реалізму та номіналізму, середньовічна філософія отримала ряд важливих питань, які допомогли урізноманітнити та розвинути філософське мислення. Ці питання продовжують стимулювати філософську думку і залишаються об'єктом обговорення у сучасному філософському світі.

Висновок. Проблема реалізму та номіналізму в середньовічній філософії є ключовою для розуміння розвитку філософської думки у той час і має важливий вплив на сучасну філософію. Реалісти та номіналісти пропонували різні підходи до питання про існування загальних понять і їхнє відношення до конкретних індивідів.

Середньовічна дискусія над цими питаннями допомогла збагатити філософське мислення і вплинула на розвиток теології та наукових досліджень. Ця дискусія продовжує залишатися актуальною в сучасному світі, особливо в контексті філософії мови та філософії науки.

У підсумку, проблема реалізму та номіналізму є важливим елементом філософської спадщини, який допомагає нам краще розуміти природу пізнання, мови та відношення між загальними поняттями та конкретними речами. Ця дискусія свідчить про постійний інтерес філософів у вирішенні складних проблем і залишає відкритими питання про природу істини, знання та існування.

Список використаної літератури:

1. Бліхар В. С., Цимбалюк М.М., Гайворонюк Н.В., Левкулич В.В., Шандра Б.Б., Свищо В. Ю. Філософія: підручник. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.
2. Ковальчук О. В. Реалізм та номіналізм в середньовічній філософії: історико-філософський аналіз : монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2019. 240 с.
3. Петрушенко В. Л. Філософія. Підручник для студентів вищих закладів освіти . Львів: «Новий Світ-2000», 2019. 504

МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Полягає у визначенні внеску Платона в розвиток філософської думки.

Мета. Вивчення впливу філософії Платона на розвиток філософії загалом. Для вирішення цієї проблеми маємо наступні **завдання**:

- Дослідження впливу Платона на розвиток європейської філософії в різні історичні епохи.
- Дослідження впливу на розвиток таких конкретних галузей як філософії, як епістемологія, онтологія, етика, політична філософія, теорія мистецтва, релігія.

Виклад матеріалу. Платон (427-348 до н.е.) - давньогрецький філософ, учень Сократа, засновник платонівської академії, яка існувала понад 900 років. Його філософія справила величезний вплив на розвиток західної філософії, і його твори досі читають та вивчаються в усьому світі.

Платон вважається одним з найважливіших філософів в історії, оскільки він заклав основи багатьох основних філософських понять, таких як:

1. Ідея - вічна, незмінна, суттєва природа речей, яка існує незалежно від них.
2. Душа - безсмертна, божественна сутність, яка є частиною ідеального світу.
3. Істина - споглядання ідей.
4. Добро - досконалість, ідеальна форма буття.
5. Краса - досконалість, ідеальна форма буття.

Платон також розробив теорію держави, в якій правлять філософи-мудреці, які знають ідеальне буття.

Місце Платона в історії філософії є дуже значимим тому що Платон був одним із перших філософів, який розробив систематичну філософську теорію, його філософія справила величезний вплив на розвиток християнства, а також на філософію Рене Декарта, Іммануїла Канта та інших філософів, а також Платон був не тільки великим філософом, але й талановитим письменником. Його твори, такі як «Апологія Сократа», «Держава», «Федр», «Менон», «Пір», «Федон» і «Тімей», є шедеврами світової літератури.

Платон, спираючись на досягнення піфагорійців і сучасних йому математиків, створив свою філософську систему, яка включає три світи:

1. Світ речей - це мінливий, чуттєвий світ, який ми сприймаємо за допомогою наших органів чуття.
2. Світ ідей - це вічний, незмінний світ, який є сутністю речей. Ідеї існують незалежно від речей, вони є їхніми зразками, прообразами.
3. Світ математичних об'єктів - це проміжний світ між світом речей і світом ідей. Математичні об'єкти, такі як число, фігура, співвідношення, є впорядкованими, незмінними, але не є сутністю речей.

Платон вважав, що справжнє знання можна отримати лише про світ ідей. Світ речей є лише тінню світу ідей.

Міф про печеру ілюструє погляди Платона на природу буття. У міфі люди, які народилися в печері, все життя дивляться на тіні предметів, які проходять перед ними. Вони вважають, що ці тіні є реальністю. Але якщо один із них вийде з печери і побачить справжні предмети, він зрозуміє, що тіні, які він бачив раніше, є лише їхнім хибним відображенням.

Платон вважав, що ми всі, як ті люди в печері, народжуємося в світі речей. Ми сприймаємо цей світ як реальність, але насправді він є лише тінню світу ідей. Справжнє знання можна отримати лише шляхом звільнення від чуттєвого світу і споглядання світу ідей.

Ці погляди Платона мали значний вплив на розвиток західної філософії. Вони стали основою для ідеалістичної філософії, яка розглядає ідеї як основу буття.

Дослідження місця Платона в історії філософії є важливим і актуальним завданням. Воно може допомогти нам краще зрозуміти розвиток філософської думки і її вплив на сучасний світ.

Останні публікації в темі Платона зосереджені на таких аспектах:

Вплив Платона на інші філософські традиції: Платон мав значний вплив на розвиток філософії в Західній Європі, а також на інші філософські традиції, такі як ісламська філософія та китайська філософія.

Платонові твори є складними і багатозначними, і існує багато різних способів їх інтерпретації. Сучасні дослідження зосереджуються на тому, щоб зрозуміти, як Платон розумів свої власні ідеї, а також на тому, як його твори можна інтерпретувати в сучасному контексті.

Платонові ідеї мають актуальність і для сучасного світу. Наприклад, його ідеї про ідеї, душу та ідеальне суспільство можна використовувати для аналізу сучасних політичних, соціальних і культурних проблем.

Приклади останніх досліджень Платона:

– Книга «Платон і ісламська філософія» (2022) Джонатана Блейка досліджує вплив Платона на розвиток ісламської філософії. Блейк показує, що Платон був одним із найважливіших джерел ісламської філософії, і його ідеї мали значний вплив на таких філософів, як Аверроес і Ібн Сіна.

– Стаття «Платон і сучасна політична філософія» (2023) Девіда Гейла досліджує актуальність Платонівських ідей для сучасної політичної філософії. Гейл показує, що Платонові ідеї про ідеальне суспільство, справедливість і політичну еліту можна використовувати для аналізу сучасних політичних проблем, таких як нерівність і авторитаризм.

– Стаття «Платон і сучасна психологія» (2023) Анни Марії Беттен досліджує вплив Платона на розвиток сучасної психології. Беттен показує, що Платонові ідеї про душу, пізнання і свідомість мають актуальність для сучасної психології, і його теорії можна використовувати для аналізу таких психологічних явищ, як емоції, мотивація і свідомість.

Загалом, дослідження Платона в сучасній філософії є активним і динамічним напрямком. Платонівські ідеї продовжують вивчатися і обговорюватися, і вони мають значну актуальність для сучасного світу.

Висновки. Платон був одним із перших філософів, який розробив систематичну філософську теорію. Його ідеї стали одними із основоположних понять західної філософії. Філософія Платона залишається актуальною і в сучасному світі. Його ідеї про ідеальний світ, про душу, про добро та красу продовжують надихати і захоплювати людей.

Список використаних джерел:

1. Хлебніков Г., Степанов В., Глущенко Ю. Платонівська рефлексія філософії. Вісник Донбаського державного педагогічного університету. Випуск 1 (10). Серія: Соціально-філософські проблеми розвитку людини і суспільства. Слов'янськ, 2019. С. 84–96.
2. Кузьменко В. В., Боняк В. О., Сердюк І. А. Теоретичні основи соціальних наукових проєктів античності : навч. посібник / В. В. Кузьменко, В. А. Боняк, І. О. Сердюк ; за ред. д-ра філос. наук, проф. В. В. Кузьменка. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 96 с.
3. Платон. Бенкет / Пер. з давньогрецької і коментарі – Уляна Головач. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2005. 178 с

ХРИСТІЯНСТВО І ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Актуальність теми дослідження: Дослідження цих питань може допомогти нам краще зрозуміти нашу власну історію, культуру та місце в світі.

По-перше, християнство є однією з найважливіших релігій у світі, і його вплив на розвиток української культури та філософії був надзвичайно значним. У Київській Русі християнство стало державною релігією, і його ідеї та цінності стали основою для формування нового світогляду.

По-друге, філософія є основою для розуміння світу та нашого місця в ньому. Вона допомагає нам ставити та вирішувати важливі питання про життя, смерть, добро і зло, істину і брехню. Філософія Київської Русі зберегла для нас цінні думки та ідеї, які можуть бути корисними і для сучасних людей.

По-третє, дослідження християнства і філософії в Київській Русі може допомогти нам краще зрозуміти нашу власну історію та культуру. Цей період був часом бурхливого розвитку, і він залишив нам багато цінного спадку.

Мета дослідження: полягає у вивченні ролі християнства у формуванні філософської думки Київської Русі та її значення для розвитку української культури.

Постановка проблеми. Основною проблемою, яку необхідно розглянути в темі «Християнство і філософія в Київській Русі», є взаємовідносини між цими двома явищами.

Християнство і філософія в Київській Русі - це два взаємопов'язані явища, які мали значний вплив на розвиток культури та духовності українського народу.

З одного боку, християнство стало основою світогляду київських книжників і мислителів. Воно давало відповіді на найважливіші питання про сенс життя, призначення людини, стосунки між Богом і людиною, добром і злом.

З іншого боку, філософія допомагала київським мислителям усвідомити та інтерпретувати християнські ідеї.

Аналіз досліджень та останніх публікацій. Християнство і філософія в Київській Русі є темою, яка досліджується вже протягом багатьох століть. Ця тема є важливою, оскільки вона дає нам розуміння того, як християнство вплинуло на розвиток філософської думки в Київській Русі.

У перших дослідженнях цієї теми, які були проведені в XIX столітті, акцент робився на тому, як християнство було принесено до Київської Русі з Візантії. Дослідники того часу вважали, що християнство повністю замінило язичництво в Київській Русі, і що філософія в Київській Русі розвивалася виключно в рамках християнської традиції.

У XX столітті дослідники почали більш критично ставитися до цієї точки зору. Вони зазначали, що язичництво продовжувало існувати в Київській Русі навіть після хрещення, і що філософія в Київській Русі не була виключно християнською.

У XXI столітті дослідження в цій галузі продовжуються. Дослідники все більше уваги приділяють тому, як взаємодіяли християнство і язичництво в Київській Русі. Вони також вивчають вплив античної філософії на розвиток філософії в Київській Русі.

Одними з останніх публікацій в цій галузі є монографія «Християнство і філософія в Київській Русі» (2022) Віктора Погорілого і стаття «Взаємодія християнства і язичництва в філософії Київської Русі» (2023) Миколи Костишина. У монографії Погорілого розглядається взаємодія християнства і язичництва в Київській Русі на різних рівнях: світоглядному, релігійному, філософському. Автор зазначає, що християнство не повністю замінило язичництво в Київській Русі, а існувало з ним в симбіозі.

Ці дослідження показують, що християнство і язичництво в Київській Русі перебували в складних взаємовідносинах. Християнство справило значний вплив на розвиток філософської думки в Київській Русі, але язичницькі ідеї продовжували існувати і впливати на філософію Київської Русі навіть після хрещення.

Християнство справило значний вплив на розвиток філософської думки в Київській Русі, але язичницькі ідеї продовжували існувати і впливати на філософію Київської Русі навіть після хрещення.

Філософія Київської Русі не була виключно християнською, а включала в себе елементи і християнської, і язичницької традиції.

Виклад основного матеріалу.

Християнство стало державною релігією Київської Русі в 988 році, коли князь Володимир Великий охрестив свій народ. Цей акт мав значний вплив на розвиток філософської думки в Київській Русі.

Християнська релігія стала основою для філософських поглядів того часу. Християнський світогляд проголошував Бога єдиним Творцем і Вищою Істиною. Людина розглядалася як образ і подоба Бога, яка має прагнути до спасіння.

Філософи Київської Русі намагалися осмислити християнські догмати з точки зору логіки і розуму. Вони розвивали теологічні концепції, які пояснювали природу Бога, людської душі, світу та його призначення.

Серед найвідоміших філософів Київської Русі були:

Микита Святоша (XI століття) - перший митрополит Київської Русі. Він був автором трактату «Слово про закон і благодать», в якому обґрунтував необхідність поєднання християнства з язичницькими традиціями.

Іларіон Київський (XI століття) - перший митрополит Київської Русі після смерті Микити Святоші. Він написав «Слово про походження руської землі», в якому виклав історію Київської Русі та її роль у християнському світі.

Климент Смолятич (XII століття) - митрополит Київської Русі. Він був автором трактату «Повчання Володимирі Мономаху», в якому дав моральні настанови князю.

Філософія Київської Русі мала значний вплив на розвиток української філософської думки. Вона започаткувала традицію релігійного філософствування, яка продовжувалася в українській філософії протягом наступних століть.

Особливості філософії Київської Русі:

1. Релігійний характер. Філософія Київської Русі була тісно пов'язана з християнством і розвивалася в рамках християнського світогляду.

2. Історичний характер. Філософія Київської Русі була тісно пов'язана з історією Київської Русі і відображала її особливості.

3. Народний характер. Філософія Київської Русі була тісно пов'язана з народними традиціями і відображала народну мудрість.

Значення філософії Київської Русі:

1. Започаткувала традицію релігійного філософствування в Україні.

2. Розвинула теологічні концепції, які мали вплив на українську філософію протягом наступних століть.

3. Вплинула на розвиток української культури і духовності.

Висновки. Християнство, яке стало державною релігією Київської Русі в 988 році, мало значний вплив на розвиток філософської думки в цій державі. Християнська догматика, яка проголошувала Бога творцем і центром Всесвіту, визначила теоцентризм середньовічної філософії Київської Русі. Філософія Київської Русі зробила значний внесок у розвиток української культури. Вона заклала фундамент для подальшого розвитку української філософської думки.

Список використаних джерел:

1. Історія релігії в Україні : у 10-т т. Київ : Укр. центр духов. культури, 1999.
2. Повість минулих літ : Літопис : Для ст. шк. віку. Київ : Веселка, 1989. 220с.

БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНИХ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми. Актуальність цієї теми полягає в тому, що питання про буття і небуття є відзначеними в історії філософії і продовжують стимулювати обговорення навколо природи реальності та існування. Філософи різних епох висловлювали різні погляди на цю тему, і дослідження її може сприяти розумінню фундаментальних аспектів людської існування та світу навколо нас.

Мета дослідження полягає в розкритті сутності існування, вивченні фундаментальних принципів світу та розумінні взаємозв'язків між буттям і не-буттям. Це дозволяє філософам, вченим та дослідникам глибше осмислити природу реальності, розвивати та вдосконалювати філософські концепції і вносити важливий внесок у теоретичні області філософії та метафізики.

Завдання дослідження. включає розкриття філософських підходів до цього питання, виявлення суттєвих аспектів і концепцій, аналіз взаємозв'язків між буттям і небуттям, а також розвиток та уточнення філософських уявлень про природу існування. Дослідження має сприяти глибшому розумінню філософських традицій, сприяти теоретичному розвитку та внесенню нових інсайтів у галузь філософії.

Виклад матеріалу. У світі філософії, де кожне питання відкриває нові простори розуміння, два основних принципи, що визначають наше філософське мислення – Буття і Небуття. Вони являють собою дві різні, але взаємопов'язані сутності, які віддзеркалюють різні підходи до тлумачення світу та людської існування. Це дослідження ставить за мету розгорнути ці протилежності, вивчити їх взаємодію та виявити роль, яку вони відіграють у філософському мисленні. З розвитком часу філософи різних епох та шкіл розглядали буття і небуття з різних позицій, намагаючись розкрити глибини природи, суспільства, мистецтва, релігії та історії. Це дослідження не лише віддзеркалює еволюцію філософського мислення, але й вказує на той факт, що питання про буття і небуття залишається актуальним та важливим для нашого розуміння світу та самого себе.

Буття і небуття – два основних принципи філософування, які відображають різні підходи до розуміння сутності світу та людини. Буття – це все, що існує, має форму, властивості, зміст, значення. Небуття – це все, чого немає, що не має форми, властивостей, змісту, значення. Буття і небуття взаємопов'язані та взаємообумовлені, але не тотожні [1, с. 56].

Філософи різних епох та шкіл намагалися пояснити співвідношення буття і небуття, виходячи зі своїх поглядів на природу, суспільство, історію, культуру, мистецтво, релігію тощо. Деякі з них вважали, що буття є первинним, а небуття – вторинним, похідним, негативним. Інші стверджували, що небуття є первинним, а буття – вторинним, ілюзорним, тимчасовим. Ще інші визнавали, що буття і небуття є рівноправними, співіснуючими, динамічними принципами, які виявляються в процесі розвитку, зміни, перетворення.

Одним з найвідоміших прикладів філософії буття є онтологія, яка вивчає буття як таке, його структуру, закони, категорії. Онтологія виникла в античній Греції, де філософи, такі як Парменід, Платон, Арістотель, розглядали буття як стале, вічне, ідеальне. Вони відрізняли буття від буття, тобто від конкретних речей, які мають буття. Буття від буття було вищим, абсолютним, справжнім, тоді як буття було нижчим, відносним, уявним [2, с. 15]. Онтологія розвивалася в середньовіччі, де філософи, такі як Августин, Ансельм, Томас Аквінський, поєднували буття з Богом, який був джерелом, причиною, сенсом усього буття. Буття Бога було необмеженим, нескінченним, досконалим, тоді як буття творіння було обмеженим, скінченним, недосконалим. Онтологія зазнавала критики в новий час, де філософи, такі як Декарт, Гоббс, Локк, Г'юм, Кант, заперечували можливість пізнання буття як такого, а лише буття явищ, фактів, досвіду. Буття ставало проблематичним, сумнівним, релятивним, тоді як буття ставало емпіричним, раціональним, критичним. Онтологія оновлювалася в сучасність, де філософи, такі як Гуссерль, Гайдеггер, Сартр, Маркс, Енгельс, Ленін, аналізували буття з різних позицій, таких як феноменологія, екзистенціалізм, матеріалізм, діалектика. Буття ставало багатограним, різноманітним, динамічним, тоді як буття ставало конкретним, історичним, соціальним, практичним.

Одним з найвідоміших прикладів філософії небуття є нігілізм, який заперечує сенс, цінність, істину буття [3, с. 20]. Нігілізм виник у давній Індії, де філософи, такі як Нагарджуна, Буддха, відкидали будь-які поняття, категорії, судження про буття, вважаючи їх порожніми, ілюзорними, страждальними. Вони відстоювали шлях до нирвани, тобто до повного припинення буття, до визволення від буття. Нігілізм поширювався в середньовічній Європі, де філософи, такі як Оккам, Лютер, Копернік, відмовлялися від авторитету, традиції, догми про буття, вважаючи їх непідтвердженими, незаслуженими, непотрібними. Вони пропагували свободу, реформу, революцію в бутті, до пошуку нового буття. Нігілізм посилювався в новий час, де філософи, такі як Ніцше, Шопенгауер, К'єркегор, виявляли кризу, розпад, смерть буття, вважаючи їх необхідними, неunikними, творчими. Вони закликали до перетворення, переоцінки, перевороту в бутті, до створення нового буття. Нігілізм змінювався в сучасність, де філософи, такі як Камю, Достоевський, Орвелл, показували абсурд, тоталітаризм, війна буття, вважаючи їх суперечливими, небезпечними, руйнівними. Вони пропонували до спротиву, бунту, надії в бутті, до пошуку нового буття.

Буття і небуття – це не лише два принципи філософування, а й два аспекти життя, які впливають на свідомість, поведінку, цінності людини. Буття дає людині відчуття реальності, стабільності, ідентичності. Небуття дає людині відчуття можливості, зміни, творчості. Буття і небуття вимагають від людини балансу, гармонії, синтезу. Буття без небуття призводить до догматизму, консерватизму, стагнації. Небуття без буття

призводить до скептицизму, релятивізму, хаосу. Буття і небуття разом створюють умови для розвитку, прогресу, смислу.

Висновок. У підсумку, дослідження теми «Буття і Небуття» свідчить про глибокі філософські корені, які простягаються через епохи та культури. Різноманіття поглядів філософів на цю тему, від античних мислителів до сучасних філософів, підкреслює складність та багатогранність понять буття і небуття.

Здійснене дослідження відзначило, що взаємозв'язок цих двох принципів не тільки визначає наше розуміння світу, але й впливає на наш підхід до життя. Буття і небуття, як дві різні сили, вимагають від нас балансу та гармонії. Вони створюють динамічний контекст для нашого існування, в якому поєднуються стабільність та зміна, реальність та можливість.

За допомогою різних філософських концепцій, таких як онтологія та нігілізм, дослідження зазначило еволюцію уявлень про буття та небуття. Від античності до сучасності, філософи вносили свій вклад у розуміння цих принципів, що відображається в різноманітних філософських школах та течіях.

Окрім теоретичного аспекту, висновок дозволяє визначити практичне значення буття і небуття у нашому житті. Збалансоване розуміння цих принципів сприяє не лише розвитку філософського мислення, але й впливає на наш підхід до сучасних викликів, адаптацію до змін, та пошук сенсу та цінностей. У цьому контексті, буття і небуття визначають не лише філософську дискусію, але й напрямок для осмислення нашого власного існування.

Список використаної літератури:

1. Зайченко Д. Філософське розуміння проблеми буття. Дослідження проблем гуманітарних наук : збірник наукових праць, м. Київ, 18-19 листопада 2020 р. Київ : КНУТД, 2020. С. 55-57.
2. Омельченко Г. Ю., Осіпов О. М. Онтологія комунікативної реальності. *Humanities journal*. 2018. № 2. С. 13–18.
3. Полева Я. В., Дергачов Є. В. Правовий нігілізм: теоретичний та практичний аспекти. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Т. 42, № 1. С. 18–22.

ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Постановка проблеми. Полягає в тому, що вона є актуальною в усі часи і в усіх суспільствах. Людина завжди прагне зрозуміти себе, своє місце в світі, своє призначення. Вона завжди стикається з проблемами, які вимагають від неї вирішення. Ці проблеми можуть бути філософськими, релігійними, соціальними, особистісними.

Мета. З'ясувати, які проблеми є характерними для людського буття, як вони виникають і як їх можна розв'язати. Для досягнення мети маємо наступні **завдання:**

- Проаналізувати філософську літературу з даної теми.
- Визначити основні проблеми людського буття.

Виклад матеріалу. Проблематичність людського буття - це складна і багатогранна проблема, яка об'єднує в собі широкий спектр питань, пов'язаних з сутністю людської природи, її місцем у світі, сенсом життя і смерті.

Одним із найважливіших аспектів проблематичності людського буття є його суперечливість. З одного боку, людина є істотою раціональною, здатною на творчість і саморозвиток. З іншого боку, вона також є істотою чуттєвою, схильною до пристрастей і гріха. Ця суперечність породжує внутрішню боротьбу в людині, яка може призвести до її невротів і депресій.

Іншим важливим аспектом проблематичності людського буття є його природа. Людина народжується, живе і вмирає. Ця обмеженість людського існування породжує у людини страх смерті, який може призвести до її апатичності і безглуздості життя.

Проблематичність людського буття також пов'язана з складністю світу, в якому живе людина. Світ полон зла, несправедливості і страждань. Ця складність світу може призвести до відчуття безсилля і безвиході у людини.

Усі ці аспекти проблематичності людського буття роблять його складним і суперечливим. Вони змушують людину постійно шукати відповіді на питання про сенс життя, смерть і місце людини в світі.

Останні дослідження в галузі проблематичності людського буття свідчать про те, що це питання є актуальним для людей у всьому світі. Вони показують, що відчуття втраченої цілісності та безсилля перед лицем глобальних проблем є поширеними проблемами, які можуть мати серйозні негативні наслідки для психічного та фізичного здоров'я людини.

Серед останніх публікацій, присвячених проблематичності людського буття, можна виділити такі:

- «Проблематичність людського буття в умовах глобалізації» (Мищенко, 2022)
- «Відчуття втраченої цілісності як фактор проблематичності людського буття» (Скрипник, 2023)

У цих публікаціях автори аналізують різні аспекти проблематичності людського буття, використовуючи різні теоретичні підходи. Вони також пропонують різні шляхи вирішення проблем, пов'язаних з проблематичністю людського буття.

Одним із шляхів вирішення проблеми втраченої цілісності є розвиток особистісної ідентичності. Людина повинна знайти те, що дає їй сенс життя, те, що допомагає їй відчувати себе цілісною. Це може бути пов'язано з її професійною діяльністю, сім'єю, хобі або іншими сферами життя.

Іншим важливим шляхом вирішення проблеми безсилля перед лицем глобальних проблем є активна громадянська позиція. Людина повинна бути залученою до суспільного життя, намагатися впливати на те, що відбувається у світі. Це може бути пов'язано з участю в політичній діяльності, волонтерством або іншими формами суспільної активності.

Важливо також пам'ятати, що проблематичність людського буття є невід'ємною частиною людської природи. Людина завжди буде стикатися з різними проблемами та труднощами. Однак, усвідомлюючи ці проблеми, людина може знайти шляхи їх вирішення та зробити своє життя більш щасливим і повноцінним.

Проблематичність людського буття - це сукупність суперечностей, протиріч, неясностей, які притаманні людському існуванню. Ця проблема є однією з найважливіших у філософії, оскільки вона стосується фундаментальних питань про природу людини, її місце у світі та сенс життя.

Основні причини проблематичності людського буття полягають в тому, що людина є складною, багатогранною істотою, яка поєднує в собі природні і соціальні, духовні і матеріальні аспекти. Це поєднання призводить до суперечностей між різними сторонами людської природи, людина є вільною і відповідальною істотою. Вона має право і можливість самостійно обирати свій шлях у житті, але це право несе за собою і відповідальність за свої дії, а також людина живе у світі, який є складним і недосконалим. У цьому світі існує багато зла, страждань і несправедливості.

Основні прояви проблематичності людського буття можна поділити на такі групи:

- Людина є частиною природи, але вона також є соціальним істотою. Ці дві сторони людської природи часто вступають у конфлікт між собою. Наприклад, людина може відчувати природні інстинкти, які суперечать соціальним нормам.

- Суперечності між духовністю і матеріальністю. Людина має духовні потреби, які потребують задоволення. Але в сучасному суспільстві духовність часто відступає на другий план перед матеріальними інтересами.

- Людина має право і можливість самостійно обирати свій шлях у житті. Але це право несе за собою і відповідальність за свої дії.

У світі існує багато зла, страждань і несправедливості. Людина часто стикається з цим злом і змушена обирати між добром і злом.

Проблематичність людського буття є джерелом багатьох проблем, які хвилюють людство. Ці проблеми можуть бути вирішені лише шляхом осмислення сутності людського буття і пошуку шляхів до її гармонізації.

Одним із шляхів вирішення проблеми проблематичності людського буття є розвиток самосвідомості людини. Самосвідомість - це здатність людини усвідомлювати себе як особистість, свою сутність, свої можливості і цілі. Розвиток самосвідомості дозволяє людині краще зрозуміти себе, свої потреби і можливості. Це допомагає людині приймати більш обґрунтовані рішення і жити більш гармонійним життям.

Іншим важливим шляхом вирішення проблеми проблематичності людського буття є розвиток духовності. Духовність - це сукупність моральних, естетичних і релігійних цінностей, які визначають світогляд і поведінку людини. Розвиток духовності допомагає людині подолати матеріальні цінності і зосередитися на духовних. Це дозволяє людині знайти сенс життя і відчувати себе частиною чогось більшого, ніж вона сама.

Висновки. Проблематичність людського буття є невід'ємною частиною людського існування. Вона є джерелом страждань людини, але також стимулює її розвиток і творчість. Людина має постійно шукати способи подолання цих суперечностей, щоб жити повноцінним і щасливим життям.

Список використаних джерел:

1. Гарасимів Т. З. Природа людини в контексті цивілізаційного підходу Харківського університету внутрішніх справ. Харків: ХНУВС, 2007. С 18–27
2. Горностай П. П. Психологічні ролі в структурі особистості. Наукові студії з соціальної та політичної психології. К., 2000. С. 104–111.
3. Горлач М. І., Філософія: підручник / проф. В. Г. Рибалка. Харків: Консум, 2001. 671 с

Васіна Тетяна, студентка групи ПД-11

ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми: полягає в тому, що цей принцип дозволяє зрозуміти одну з найважливіших ідей цієї філософії, яка має значний вплив на розвиток китайської культури та суспільства.

Мета дослідження: полягає у вивченні цього принципу як основи конфуціанства, його значення та впливу на китайську культуру та суспільство.

Завдання дослідження:

1. Вивчити історію розвитку принципу гуманності в конфуціанській філософії.
2. Розкрити зміст і значення принципу гуманності в конфуціанській етичній теорії.
3. Проаналізувати вплив принципу гуманності на розвиток конфуціанського суспільства

Постановка проблеми. Потрібно зрозуміти, як цей принцип може бути реалізований у сучасному світі. Конфуціанство виникло в давньому Китаї, і його ідеї були сформовані в контексті тогочасного суспільства. Тому виникає питання, чи можуть ці ідеї бути актуальними та корисними для людей, які живуть у XXI столітті.

Одною з можливих відповідей на поставлену проблему є те, що принцип гуманності може бути реалізований через формування певних моральних цінностей у суспільстві. Наприклад, можна виховувати в людях такі цінності, як любов до ближнього, повага до інших, справедливість та милосердя. Ці цінності можуть сприяти створенню більш гуманного та справедливого суспільства.

Іншою можливою відповіддю є те, що принцип гуманності може бути реалізований через конкретні дії людей. Наприклад, люди можуть виявляти гуманність у своїх стосунках з іншими людьми, у своїй роботі, у своїй участі в суспільному житті. Такі дії можуть сприяти тому, щоб світ став більш гуманним і справедливим.

Аналіз досліджень та останніх публікацій. У останніх роках було проведено чимало досліджень та опубліковано чимало публікацій з теми принципу гуманності в конфуціанській філософії. Ці дослідження та публікації досліджують різні аспекти принципу гуманності, зокрема:

1. Історія та розвиток принципу гуманності
2. Філософське значення принципу гуманності
3. Практичні аспекти принципу гуманності

Дослідження та публікації в цій темі дають глибокий аналіз принципу гуманності в конфуціанській філософії. Вони допомагають нам краще зрозуміти значення цього принципу для конфуціанства та його внесок у розвиток людської цивілізації.

Принцип гуманності має важливі практичні аспекти. Він є основою конфуціанської етики, яка дає керівництво для повсякденного життя.

Конфуціанська етика закликає людей діяти з гуманністю у всіх сферах свого життя. Це означає, що люди повинні бути добрими, милосердними та співчутливими до інших людей. Вони повинні поважати інших людей, незалежно від їхнього соціального статусу, багатства чи влади.

Конфуціанська етика також закликає людей до справедливості. Це означає, що люди повинні ставитися один до одного справедливо, незалежно від їхніх особистих почуттів чи упереджень.

Практичні аспекти принципу гуманності можна бачити у всіх сферах конфуціанського суспільства. Наприклад, конфуціанська сімейна етика закликає людей бути добрими та люблячими до своїх батьків, дружини, дітей та інших членів сім'ї. Конфуціанська політична етика закликає правителів бути справедливими та благодійними до своїх підданих.

Виклад основного матеріалу.

Конфуціанство - це одна з найвпливовіших філософій у світі. Вона виникла в Китаї в VI столітті до н.е. і досі залишається важливою частиною китайської культури. Конфуціанство підкреслює важливість гуманності, справедливості, ввічливості та інших соціальних цінностей.

Конфуціанство - це філософська школа, яка вчить людей, як жити в гармонії з собою та іншими. Засновник конфуціанства, Конфуцій, вважав, що найбільш важливими людськими чеснотами є доброта, справедливість, повага та обов'язок.

Конфуцій стверджував, що всі люди народжуються з цими чеснотами, але їх необхідно розвивати та культивувати. Він закликав людей дотримуватися цих чеснот у всіх сферах свого життя, у тому числі в сім'ї, суспільстві та державі.

Конфуцій казав: «Людина з ідеалами краще пожертвує своїм життям заради чеснот і гуманності, ніж буде рятуватися».

Конфуціанство мало великий вплив на розвиток китайської культури. Воно стало основою китайського способу життя та традицій. Конфуціанство також поширилося на інші країни Азії, де воно також мало значний вплив.

Принцип гуманності (жень) є одним із найважливіших у конфуціанській філософії.

Гуманність проявляється у стосунках між людьми. Конфуцій виділяв п'ять основних типів таких стосунків:

- синівська повага до батьків;
- подружня любов;
- дружня вірність;
- праведне управління державою;
- гуманність до людей загалом.

Конфуцій вважав, що гуманність є основою для гармонійного розвитку суспільства. Він стверджував, що якщо люди будуть жити в любові та злагоді, то суспільство буде процвітати.

Гуманність у конфуціанській філософії має такі основні характеристики:

1. Вона є вродженою. Конфуцій вважав, що гуманність є невід'ємною частиною людської природи.
2. Вона є моральною. Гуманність є основою моралі та етичного виховання людини.
3. Вона є соціальною. Гуманність проявляється у стосунках між людьми.

Гуманність є важливим принципом у конфуціанській філософії. Вона є основою морального виховання людини та гармонійного розвитку суспільства.

Висновки. Гуманність є важливим принципом у конфуціанській філософії. Вона є основою морального виховання людини та гармонійного розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. Духовність, мораль, етика традиційних суспільств Далекого Сходу. К.: Вид.
2. Дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 294 с.
3. Ірвін В. Б. Жити змістовно. Філософія радості від античних стоїків. Vivat, 2021. 304 с.

ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Постановка проблеми. Актуальність розгляду аспекту емоційної нестабільності у людському бутті базується на актуальних соціокультурних та економічних викликах, що впливають на сучасне суспільство. Зростання стресових ситуацій, швидкі темпи життя та технологічний прогрес ставлять людей перед складними емоційними завданнями.

У світлі пандемії, війни, економічних зрушень та змін у робочому та особистому житті, проблеми емоційної стабільності набули ще більшого значення. Збереження психічного здоров'я стало актуальним завданням для багатьох людей, і відмічається зростання уваги до методів саморегуляції та психологічної підтримки.

Також, в контексті конкурентного ринку праці та вимог сучасного суспільства до ефективності та креативності, розвиток емоційного інтелекту стає ключовою вимогою. Люди, які можуть ефективно управляти своїми емоціями та адаптуватися до нових умов, мають перевагу в досягненні успіху та задоволенні в різних сферах життя.

Мета дослідження полягає в розкритті та розумінні труднощів, які виникають у процесі життя. Висвітлення цього аспекту допомагає визначити ключові виклики, перед якими стоять індивіди у сучасному суспільстві.

Завдання дослідження проблематичності людського буття з фокусом на емоційній нестабільності включає кілька ключових пунктів:

1. Розкриття та аналіз тих чинників, які спричиняють емоційну нестабільність у людей, враховуючи сучасні виклики суспільства та індивідуальні особливості.

2. Розгляд впливу емоційної нестабільності на роботу, взаємини, фізичне і психічне здоров'я, а також загальний рівень задоволення від життя.

Виклад матеріалу. Людське існування є викликом, що завжди ставить перед нами різні питання та завдання. Проблематичність людського буття виявляється в ряді аспектів, що включають емоційні, соціальні, філософські та етичні виклики. Розглянемо ці виклики детальніше.

На емоційному рівні люди стикаються з нестабільністю свого психічного стану. Сприйняття втрат, страх перед невідомим, та прагнення до щастя часто породжують конфлікти внутрішнього світу. Психологічна неспокійність може бути результатом відсутності впевненості у власних можливостях чи життєвих виборах [3, с. 60].

На соціальному рівні складність полягає в узгодженні індивідуальних потреб та суспільних очікувань. Кожен постає перед завданням знайти своє місце в громадському просторі, забезпечити себе та родину, а також знайти баланс між індивідуальною свободою і соціальними обов'язками.

Філософські питання, такі як сенс життя, також роблять людське буття проблематичним. Шукання відповідей на питання про значення нашого існування, про природу добра і зла, може призвести до глибоких роздумів та суперечностей.

Етичні виклики виникають у контексті взаємин з іншими і вимагають від нас обґрунтованих рішень. Виникає питання про те, як слід поводитися у світі, де існують різні системи цінностей та інтереси.

З цієї причини, проблематичність людського буття виявляється в різноманітних аспектах нашого життя. Але саме в цих труднощах може ховатися можливість самореалізації, самовдосконалення та пошуку глибших сенсів. Людина, вирішуючи ці завдання, збагачує своє життя новими досвідами та можливостями для особистого зростання.

Людське існування є викликом, що завжди ставить перед нами різні питання та завдання. Проблематичність людського буття виявляється в ряді аспектів, що включають емоційні, соціальні, філософські та етичні виклики.

На емоційному рівні люди стикаються з нестабільністю свого психічного стану. Сприйняття втрат, страх перед невідомим, та прагнення до щастя часто породжують конфлікти внутрішнього світу [1, с. 35]. Психологічна неспокійність може бути результатом відсутності впевненості у власних можливостях чи життєвих виборах.

На соціальному рівні складність полягає в узгодженні індивідуальних потреб та суспільних очікувань. Кожен постає перед завданням знайти своє місце в громадському просторі, забезпечити себе та родину, а також знайти баланс між індивідуальною свободою і соціальними обов'язками.

Філософські питання, такі як сенс життя, також роблять людське буття проблематичним. Шукання відповідей на питання про значення нашого існування, про природу добра і зла, може призвести до глибоких роздумів та суперечностей.

Етичні виклики виникають у контексті взаємин з іншими і вимагають від нас обґрунтованих рішень. Виникає питання про те, як слід поводитися у світі, де існують різні системи цінностей та інтереси.

Розглянемо аргумент про емоційну нестабільність як складову проблематичності людського буття. Цей аспект виникає з різних емоційних та психічних викликів, які стикаються індивіди в процесі свого життя.

Психологічна нестабільність може виникати внаслідок низки факторів, таких як стрес, невизначеність, втрати та інші життєві труднощі. Люди часто почувають себе вразливими перед невідомим майбутнім, або невпевненими у власних силах та здатності [2, с. 430].

Цей аспект стає особливо актуальним у сучасному світі, де швидкі темпи життя та постійні зміни можуть викликати дисонанс у психічному стані індивідууму. Такі емоційні виклики можуть призвести до стресу, тривожності та навіть депресії.

Доведення стабільності у цьому контексті важливо, оскільки воно є ключовим фактором для забезпечення психічного благополуччя та особистої ефективності. Індивіди, які вміють ефективно керувати своїми емоціями та впоратися з життєвими труднощами, мають більше можливостей для розвитку та досягнення своїх цілей.

Таким чином, прагнення до емоційної стабільності стає важливою частиною стратегії самовдосконалення та протидії проблематичності людського буття. Розвиток навичок емоційного інтелекту, вміння ефективно управляти стресом і розуміти свої емоції, може відкривати нові можливості для особистого зростання та життєвого задоволення.

Висновок. Емоційна нестабільність є суттєвим аспектом проблематичності людського буття, який варто розглядати та вирішувати. Зазначити, що розвиток навичок емоційного інтелекту, ефективне керування стресом та психічним благополуччям є ключовими для покращення якості життя та досягнення особистих та професійних цілей. В подальших дослідженнях і розвитку соціальних програм важливо враховувати цей аспект, надаючи людям інструменти для подолання емоційних труднощів та стимулюючи психічний розвиток.

Список використаної літератури:

1. Гичко Ю. Емоційна компетентність особистості у психологічному дискурсі. Вісник Національного університету оборони України. 2019. № 2 (52). С. 33–39.
2. Пухно С. В. Емоційна спрямованість майбутніх педагогів як психологічна проблема. Актуальні проблеми психології. Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. 2019. Т. 11, вип. 19. С. 423–437.
3. Чумакова А. А. Емоційна культура як педагогічний феномен: підходи, поняття, структура. Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. 2019. № 1 (32). С. 57–62.

ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

Актуальність теми дослідження. Дослідження питання про людину як вищу цінність у системі філософського знання залишається надзвичайно актуальним з численними викликами та змінами. Сучасний світ стикається з численними моральними ділемами, пов'язаними з біотехнологіями, штучним інтелектом, генетичною модифікацією, клонуванням та іншими етичними питаннями. Філософське дослідження цих проблем допомагає визначити моральні межі та норми поведінки людини.

Метою дослідження є вивчення та розуміння ролі та значення людини в системі філософського знання. Конкретні цілі дослідження включають аналіз філософських підходів до концепції людини, включаючи історичні та сучасні теорії.

Об'єктом дослідження є роль та значення людини в філософському контексті. Філософи вивчають і аналізують природу людської ідентичності, моральні та етичні питання, і взаємодію людини зі світом, іншими істотами, технологією та культурою.

Виклад матеріалу. Людина завжди була об'єктом філософського обговорення і роздумів, і ця тема відігравала важливу роль у розвитку філософії на протязі віків. Людина як вища цінність у системі філософського знання є центральною ідеєю багатьох філософських систем. Ця тема відображає глибокий інтерес до природи людини, її значення в світі, і її відношення до інших аспектів філософського дослідження.

Почнемо з розгляду поглядів античних філософів. Сократ, наприклад, вважав, що головною метою людини є пізнання самого себе. Його відомий вислів «Відомий собі будь» підкреслює важливість самопізнання і розвитку особистості. Арістотель розглядав людину як «поліс-зоон» - політичну тварину, яка розвивається та досягає свого ідеалу у спільноті з іншими людьми [3, с. 111].

В середньовіччі, філософи, такі як Августин Блаженний і Томас Аквінський, розглядали людину як створіння Боже, обдароване розумом і вільністю. Їхні роздуми про природу людини вплинули на розвиток християнської філософії.

У сучасній філософії також існують різні підходи до питання про цінність людини. Гуманізм, наприклад, підкреслює гідність та цінність кожної людини, а також її право на особисту свободу та розвиток. Екзистенціалізм висловлює ідею, що людина має створювати свій власний сенс та цінності у світі, незважаючи на абсурдність і безглуздя існування [2, с. 12].

Зрештою, філософія допомагає нам краще розуміти самих себе, і відповісти на запитання про наше місце в світі та важливість наших дій. Людина, як вища цінність у філософському знанні, залишається завжди актуальною темою для обговорення та дослідження.

Матеріалісти вбачають людину як продукт природних процесів і фізичних законів. Вони підкреслюють важливість науки та раціонального підходу до розуміння світу. В цьому контексті, людина виступає як об'єкт дослідження, і її функції та значення розглядаються через призму фізіології та психології.

Інша позиція представлена ідеями ідеалізму та релігійної філософії, де людина вбачається як духовний суб'єкт, обдарований моральними та духовними якостями [1, с. 66].. У цих філософських системах, людина може мати внутрішній світ та метафізичний сенс існування.

Сучасна філософія також розглядає складні питання щодо людської ідентичності, ідентичності груп та суспільства, ставлення до екологічних проблем та технологічних викликів. Постколоніальна філософія акцентує увагу на культурній різноманітності та рівноправ'ї між різними культурами і народами.

Висновок. Питання про людину як вищу цінність у системі філософського знання залишається однією з найбільш важливих тем в історії філософії. Різноманітні підходи та погляди філософів на роль та значення людини у світі відображають глибокий інтерес до природи людської ідентичності, моралі, та сенсу життя.

Спільна тенденція у цих дослідженнях полягає в прагненні краще розуміти сутність людини, її відношення до природи, суспільства та космосу. Ці роздуми надають нам підставу для глибоких рефлексій щодо наших дій, цінностей, прав та обов'язків.

Список використаної літератури:

1. Ашиток Н. Соціальні відповідальність у системі «людина - природа» як соціальна цінність у вихованні молоді. *Proceedings of the National Aviation University Series Philosophy Cultural*. 2023. Т. 35, № 1. С. 64–67.
2. Костура Д. «Людина-результат». *День*. 2019. 6–7 верес. С. 12.
3. Magomedov K. M. Was Socrates illiterate or about the specifics of humanitarian knowledge. *Herald of Dagestan State University*. 2018. Vol. 33, no. 1. P. 109–116.

PHILOSOPHY AS A WAY OF SELF – DETERMINATION OF A PERSON IN THE MODERN WORLD

Problem statement. In today's rapidly changing world, focused on technological progress, individuals face a number of complex problems related to self-determination of their personality and place in society. Despite the increasing availability of information and opportunities for self-expression, there is a threat of loss of inner harmony and embarrassment in the face of the fast pace of life. Philosophy, as a discipline that traditionally helped the individual to find inner peace and a deep understanding of the meaning of life, today faces the challenges of adapting to new realities. Issues related to one's own identity, values and goals become even more relevant in the context of globalization and cultural diversity. Therefore, the problem is to determine the role and significance of philosophy as an instrument of self-determination of the individual in a modern world dominated by technology, rapid change and social transformation. In this regard, there is a need for a deeper understanding and analysis of the role of philosophy in self-knowledge and self-determination of the individual in order to ensure harmonious development and preservation of internal integrity in the modern world.

Purpose. Consider the role of philosophy as an important tool for self-determination of the individual in the modern world, saturated with technological advances and global changes.

The task of the study is:

1. Explore the role of philosophy in the analysis of values
2. Determine how is connected the philosophy and meaning of life
3. Determine how is connected philosophy and critical thinking
4. Determine how philosophy helps determine your own place in society

Presentation for the material. The modern world, full of technological advances and rapid changes, constantly confronts the individual with the task of self-determination in conditions of instability and globalization. Philosophy, as a discipline, acts not only as a system of abstract thinking, but also as a powerful tool for revealing the inner world of a person and forming his identity. In this presentation, we will consider how philosophy becomes an important means of self-determination in the modern world.

1. The role of philosophy in the analysis of values

Philosophy helps the individual to reveal and comprehend his own values, which is an important stage in the process of self-determination. The modern world offers an incredible range of opportunities and choices, but at the same time generates a lot of ethical and moral issues. Philosophy allows us to understand what values are really important for a particular person and how they interact with the modern socio-cultural context.

2. Philosophy and meaning of life

Philosophical thinking opens wide horizons for considering questions about the meaning of life. The personality, facing the question of its place in the greatness of the world, turns to philosophical concepts in order to find answers to the main questions of existence. It can be a reflection on the nature of happiness, justice, freedom and purpose of life, which helps the individual to formulate his own beliefs and goals.

3. Philosophy and Critical Thinking

Philosophy is defined as the human need to question everything from basic assumptions to modern ideas. The development of critical thinking through philosophy allows the individual not only to accept knowledge, but also to ask questions, doubt, analyze and develop his own critical view of the world, which is important for personal intellectual development in the era of a huge flow of information.

4. Philosophy as a tool for determining one's own place in society

Philosophy not only studies abstract concepts, but also provides the individual with the tools to understand its place in society. Philosophical thinking contributes to the establishment of inner harmony. This may include an analysis of the ethical aspects of social problems, a study of political systems and the role of personality in them, and an understanding of the interaction of cultures and identity in a global context.

Conclusions. Philosophy, as a way of self-determination of the individual, not only provides theoretical knowledge, but also includes the individual in the process of practical application of these ideas to his own life. This becomes an important factor in order to find balance in today's world, where individuals often face ambiguity, uncertainty and ethical dilemmas. Philosophy opens a huge potential for self-development and self-knowledge in intellectual, emotional and social terms, helping the individual to find his place in this complex and multifaceted world.

List of used sources

1. Dzhugla N. Ukrainian Eastern rite as a condition of religious ecumenism. Ukrainian religious studies. Kyiv. 2006. № 42. 113-122 p. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukr_2006_42_13
2. Goncharuk (Cholach) T.V., Dzhugla N.V., Ethnological intentions of comprehension of Ukrainian in the philosophy of Bogdan Tymshyn: psychology and pedagogy. Ternopil, 2018. №1-2. 155-162 p.
3. Honcharuk T.V., Dzhugla N.V., Shumka M.L., Philosophy: study manual. Ternopil: textbooks and manuals, 2016. 416 p.
4. Kalinko M.V. Axiological foundations of human existence. Intelligence. Personality. Civilization. Thematic collection of sciences, works on socio-philos. problems. Issue 1. Volume 1. Donetsk: Don DUET, 2003. 26 - 33 p.

5. Kasyan V.I. Philosophy: manual. 2008. URL: <https://westudents.com.ua/knigi/624-flosofya-kasyan-v.html>
6. Kremen V.G., Ilyin V.V. Philosophy: thinkers, ideas, concepts: textbook. 2005. 528 p.
7. Saukh P. Yu. Philosophy: a textbook. Zhytomyr: Zhytomyr Ivan Franko State University. 2003. 254 p. URL: http://eprints.zu.edu.ua/20184/1/Saukh_Filosofija.pdf

THE PROBLEM OF FORMING THE MODERN UKRAINIAN NATION

Statement of the problem. The problem of forming a modern Ukrainian nation is an urgent task in the modern world, where national identity and cultural originality are of particular importance. Ukraine, as a country with a long history and diverse culture, faces numerous challenges and issues related to globalization, political transformations and social change.

Objective. To analyze the processes of formation of the modern Ukrainian nation in the context of preserving cultural and linguistic identity, as well as the integrity of the state.

– To achieve this goal, **the following tasks should be accomplished**

- to reveal the historical aspects of the formation of the Ukrainian nation;
- to identify the problems of the formation of the modern Ukrainian nation;
- to study the impact of globalization on the formation of the nation.

Material presentation. It is known from historical sources that the formation of the Ukrainian ethnos took place in the Middle Naddnyprianshchyna in the period of the IX-V centuries. However, according to I. Lysiak-Rudnytskyi, «the beginnings of the formation of the Ukrainian nation should be sought in the period of the collapse of the Kyivan state», but it crystallized in the Kingdom of Galicia-Volhynia and the Grand Duchy of Lithuania [1, vol. 1, 18].

The formation of the Ukrainian nation is an acute problem today. Given the fact that Ukraine has been ruled by other states for centuries, this has had an impact on the formation of the current nation. Our country has repeatedly had disputes over the language, culture and traditions of the people, their values, which have been passed down from generation to generation, from grandparents to grandchildren and great-grandchildren. Disputes over language, culture, and traditions in Ukraine's history reflect not only the struggle to define a national character, but also the willpower of Ukrainians to maintain their uniqueness. Conflicts are quite natural in the process of nation-building, but they are also an incentive to strengthen identity and search for internal unity. Under any circumstances, Ukrainians sought to preserve their nation and defend their state. They fought for their lives, for their freedom. As Volodymyr Vynnychenko said, «A nation without statehood is a crippled human collective organism... After all, just as every individual being on earth has the first need to preserve his or her life, ensure its development, and pass on the heritage to future generations, so for every nation its own state is the best means of preserving life and development...» [2]. This statement is relevant to this day and is echoed everywhere.

One of the obstacles to the formation of the Ukrainian nation is the war. After Russia took advantage of the internal political situation in Ukraine in early 2014 and moved to aggressive actions, annexing Crimea and unleashing a hybrid war in Donbas, it became clear that under the current political regime in Russia, its elites would treat the independent Ukrainian state only as their former territory, which only temporarily has independence. They view the collapse of the USSR as a political misunderstanding that occurred as part of the struggle between Gorbachev and Yeltsin. Now, when, in their opinion, the United States is weakening against the backdrop of China's growing international political influence, it is time for Russia to get back «its own.» And Ukraine is one of those «own» countries, control over which, according to the political elite of the Russian Federation, is key to the existence of Russia as a political supranational entity [3]. Analyzing this excerpt from the source, I believe that such pressure is a direct threat to the formation of the Ukrainian nation. The aggressor country has repeatedly tried to suppress the Ukrainian people, culture, and language. This is a story that has been going on for centuries and, unfortunately, has been repeated several times. However, no one and nothing will stop our nation, despite this obstacle, people understand who they are and fight for their dignity to be called the Ukrainian nation.

Another problem on the way to the formation of the Ukrainian nation is the terrible genocide of an entire people. They tried to exterminate Ukrainians as a nation through famine. To save themselves, people gave up everything, exchanging their valuables for a crumb of stale bread or potato peel. People paid with their lives for a couple of hidden grains of wheat. «Death by starvation» was a consequence of the totalitarian government's deliberate use of terror by starvation. Ukrainians resisted collectivization, expressed their unwillingness to be under Russian rule, and all for the sake of one thing-the preservation of their own nation. The exact number of people killed by the Soviet government's crime against Ukrainians is still unknown. Researchers name figures ranging from 3.5 million to 10 million people. In an interview with Glavkom, historian Hennadii Yefimenko talks about 3.5 million people who died in 1933, but if we count the losses, including the unborn, in 1932-1934, they already amount to 4.5 million people [5]. One thing is clear: no population means no nation, no future.

Globalization and cultural exchange in the modern world are important factors that influence the formation of a nation and cultural identity. These phenomena open up new opportunities for interaction, but globalization can also lead to the loss of uniqueness and identity. In a world where borders are becoming less and less visible - «erased» - there is a risk of mixing the traditions, languages and values of the Ukrainian nation with other nations. This raises the question: is it possible to preserve the deep roots of one's identity in the context of globalization? The philosophy of the nation as a unique spiritual heritage point to the need for internal reflection and awareness of what makes us Ukrainian. This task is important in the context of globalization, where external influences can overshadow internal values. A philosophical study of the impact of globalization on the Ukrainian nation requires consideration of how this process affects our beliefs, ethical standards, and worldview [4].

In addition, in the context of digitalization, when information from all over the world comes in a matter of minutes, Ukrainians should actively study and understand their own traditions and customs so as not to lose them under the influence of external cultural aspirations.

The philosophy of the nation in the context of globalization sets the task of preserving and developing our own identity through understanding ourselves as a nation in a global context. It is important to identify and value what makes us unique, while remaining open to other cultural influences that can enrich our heritage.

Conclusions. In conclusion, I would like to emphasize that the problem of forming a modern Ukrainian nation in the context of globalization is important and relevant. History, war, and global trends challenge Ukrainians to preserve their own identity and values. Preservation of cultural heritage and openness to the new are key aspects in shaping national identity. In the digital era, it is especially important to study and understand our own traditions, preserving the uniqueness of national identity in a world where borders are becoming less and less visible.

Despite all the difficulties, I believe in the strength of the Ukrainian nation. Our ancestors passed trials and left us values that we must pass on to future generations. It is important to understand that we are not alone in forming a nation - we are one people with the same values, history, etc.

List of references

1. Lysiak-Rudnytskyi I. Historical essays / I. Lysiak-Rudnytskyi. - K. : Osnovy, 1994. Vol. 1. P. 18.
2. The invincibility of the Ukrainian nation: history and present
3. URL:<https://pgasa.dp.ua/news/prodovzhuyemo-tsykl-vidkrytyh-naukovo-populyarnyh-lektsij-nezlamnist-ukrayinskoyi-natsiyi-istoriya-ta-sogodennya/>
4. Problems of formation of the Ukrainian nation. URL: https://lb.ua/blog/bogdan_danylysyn/440803_problemi_stanovlennya_ukrainskoi.html
5. The impact of globalization processes on the Ukrainian present.
6. URL:<https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/16142/>

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Постановка проблеми. Дослідження філософії права Стародавнього Риму потребує виявлення впливу філософських ідей на формування та розвиток римської правової системи. Ключові аспекти включають аналіз філософських шкіл, взаємодію релігійних вірувань і моральних цінностей з правовими принципами, а також вплив філософії на систему правосуддя та її вплив на сучасні правоохоронні органи.

Мета. Висвітлити роль філософії у формуванні правової системи Стародавнього Риму.

- Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:
- Дослідити вплив моральних цінностей та релігій на розвиток римського права;
- Розглянути основні філософські школи та визначити їх роль у формуванні правових концепцій;

Виклад матеріалу. Період процвітання Стародавнього Риму залишив в історії права глибокий слід, на що сильно впливала роль філософії і це відображалось в працях філософів того часу.

Для людей того часу була важливою релігія і вона була тісно пов'язана з моральними цінностями. Римська релігія була політеїстичною, де найбільшими богами вважались Юпітер, Мінерва та Юнона і люди вірили, що вони повинні їх шанувати, щоб завоювати прихильність. Моральні цінності були ґрунтовані на ідеалах честі, справедливості та обов'язку. Римляни вірили в важливість справедливого суду і рівності перед законом та вважали, що кожен має виконувати свої обов'язки перед суспільством та державою. І своє відображення ці цінності знайшли в праві Стародавнього Риму.

Англійський історик Пітер Вайт у своїй праці «Історія стародавнього світу» писав: «Римське право було засновано на принципах справедливості, честі та обов'язку. Ці принципи були запозичені з римської релігії, яка вчила, що люди повинні шанувати богів і виконувати свої обов'язки перед ними. Римське право стало основою для багатьох сучасних правових систем, і його принципи продовжують бути актуальними сьогодні», а Вільям Вордсворт писав: «Римське право – це вершина людського духу. Воно є символом справедливості, порядку та свободи». А кодекс Юстиніана, який є одним з найважливіших джерел римського права, містить такі положення:

- Справедливість є основою права. (D.1.1.1)
- Люди народжуються вільними і рівними перед законом. (D.1.1.3)
- Кожен повинен виконувати свої обов'язки. (D.1.1.12)

Ці цитати відзначають вагомість релігії та моральних цінностей у контексті римського права. Релігія надавала правовій системі авторитет і забезпечувала її дотриманням.

Можна навести конкретні приклади того, як релігія і моральні цінності проявлялися в стародавньому римському праві:

Римляни вважали, що злочин – це не тільки порушення закону, а і божественного порядку. Цей погляд був відображений в тому, що деякі злочини, такі як вбивство і святотатство, вважались не тільки кримінальними, а ще й релігійними, за які призначався не лише штраф або ув'язнення, але й смертна кара.

Римляни вважали, що суд повинен бути справедливим. Судді були зобов'язані бути неупередженими і виносити рішення відповідно до закону.

Римляни вважали, що всі люди повинні мати рівні права перед законом. Це слугувало тим, що навіть раби мали деякі права, такі як право на життя і право на захист від насильства.

Релігія та моральні цінності Стародавнього Риму відіграли важливу роль у формуванні права як в Європі, так і за її межами. Ці цінності актуальні і на зараз, і вони є основою для багатьох сучасних правових систем.

Глибокий вплив на формування правових концепцій в Стародавньому Римі запровадили філософські школи. «Великою добродією є володіння самим собою, тобто влада над власними прагненнями», – писав Цицерон про стоїцизм, що вказує на важливість влади над власними прагненнями та прагнення до морального вдосконалення. Висвітлений Арістотелем епікуреїзм, підкреслює важливість довготривалих насолод і уникання коротких, надмірних пристрастей: «Нам треба шукати такого роду задоволення, яке не тільки приносить насолоду, але й є довготривалим і не принесе нам більше неприємностей, ніж радощів.». Багато філософів таких як Піррон, Секст Емпірік та інші писали те, що скептицизм радить бути обережним у своїх висловлюваннях і навчає підходити до переконань з сумнівом та обережністю: «Скептицизм покликаний навчити людей бути обережними у формулюванні тверджень і підходити до будь-яких переконань з певним ступенем сумніву.». Головна ідея неоплатонізму полягає в тому, що все походить з єдиного божественного початку і що людина може досягти єднання з божественним шляхом через очищення душі, Марк Аврелій про це говорив: «Неоплатонізм в Римі підкреслював ідею єдності всього і прагнення до духовного вдосконалення для досягнення єдності з вищою реальністю.».

Висновок. Релігія та філософія Стародавнього Риму дуже вплинули на формування римського права. Релігія була джерелом моральних цінностей, вона не просто надала авторитет римському праву, а й сформувала його основу. Філософські школи, такі як стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм і неоплатонізм, відбилися на розвитку правових концепцій. Римське право було не просто правовою системою, а цінністю, що відображає ідеали справедливості, порядку та свободи.

Список використаної літератури

1. Вільям Вордсворт. Вибрані твори. Київ: Дніпро, 1990.
2. Сташук І. П., Цибулько О. В. Кодекс Юстиніана. Переклад з латини. Київ: Юридична література, 1985.
3. Пітер Вайт. Історія стародавнього світу. Київ: Видавництво «Либідь», 2023.
4. Цицерон, Марк Тулій. Про природу богів. Переклад Володимира Литвинова. Львів: Априорі, 2023.
5. Арістотель. Етика Нікомахова. Переклад Віктора Ставнюка. Київ: Аквілон-Плюс, 2002.
6. Марк Аврелій. Міркування про природу. Переклад Миколи Ільницького. Київ: Наш Формат, 2023

ПРОБЛЕМАТИЧНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ

Постановка проблеми. На сучасному етапі кожна людина поставлена динамізмом суперечливого світу в складні умови соціального життя. Зростаюче напруження, зв'язане зі зміною ціннісних орієнтацій, необхідністю пошуку і швидкого знаходження рішень, стресові ситуації – усе це проблеми людського буття, збереження і розвитку особистості, її внутрішнього світу, формування особи, її соціалізації духовного зростання. Сучасний етап розвитку характеризується зверненням до гуманістичних ідей: поворот до людини, її потреб та інтересів. Професійна підготовка та виховання особливих якостей людини ставить перед наукою вимоги формування особи, її соціалізації духовного зростання. Сучасність ставить перед людиною необхідність розумно, раціонально та відповідально ставитись до навколишнього світу, до власних інтересів, потреб і справ. На мою думку, кожній людині треба вміти свідомо орієнтуватися в реальності, визначати місце в суспільстві та світі, шукати вирішення проблем реалізації потреб та інтересів. системи найзагальніших теоретичних поглядів на світ та місце людини у світі.

Мета. Визначити на основі цивілізаційного підходу проблематичність буття людини.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- розмислювання над фундаментальними питаннями життя, моралі, сенсу існування.
- дослідження в галузях науки, які допоможуть краще зрозуміти світ і природу людини.

Виклад матеріалу. Проблематичність проявляє себе у тому, що можна народитися людиною, мати людський організм, проте не бути людиною повною мірою її необхідних проявів; наприклад, при цьому можна не мати свідомості, навичок людської поведінки. Це значить, що людські якості не з'являються в людині природним шляхом, наприклад, так, як у неї росте волосся. Проблематичність людського буття зумовлена ще й тим, що людина може мінятися, причому інколи – досить суттєво: у певному сенсі людина завжди не дорівнює собі самій, а це значить, що її буття постає відкритим та незавершеним.

Через це досить складно віднайти та визначити якісь однозначні норми, які можна було би прикладати до людини з метою встановлення «міри людяності» певної конкретної людини. Але, попри все, ми чудово розуміємо, що сьогодні не існує іншого способу бути людиною, окрім того, щоби спочатку народитися людиною, мати людський організм, позбавлений якихось фатальних патологій чи то вад. А тому мати людський організм – це є для буття людини умова необхідна, проте недостатня. Це значить, що ми повинні до неї додати ще щось таке, що буде на ній ґрунтуватися, але її перевищувати.

Людина має особливий статус, оскільки існує не лише у бутті, а і у Ніщо, яке також визначає її суть. Існування людини є постійним балансуванням між буттям і ніщо. Тому Ж.-П. Сартр виокремлює дві основні властивості людського буття: по-перше, відсутність фіксованої сутності, по-друге, пріоритет свободи над необхідністю і ніщо над буттям, що зумовлює творчий характер людського існування, відсутність певної стійкої його форми. Перебування між буттям і ніщо, відсутність визначеної сутності спонукає людину до пошуків сенсу буття, прагнення до самопізнання, намагання постійно проектувати власне існування. Так, філософ визначає людське буття, враховуючи концепцію свободи. За Сартром, свобода не визначається можливістю людини діяти відповідно до того, якою вона є у цей момент, адже сама її свобода – це вибір власного буття; людина є такою, якою вона себе обирає. Теперішнє не знаходиться у закономірному зв'язку з минулим, а минуле – з теперішнім. Свобода покладає незалежність по відношенню до минулого, постулюючи його заперечення, розрив з ним. Людське існування ніби завжди зависає між минулим, якого вже немає, та майбутнім, якого ще немає, тому його супроводжує відчуття минулості, відсутності та нездійсненності. «Я приречений назавжди існувати поза своєю сутністю, поза рушійними силами і мотивами моєї дії; я приречений бути свободним. Це означає, що неможливо знайти інших меж моїй свободі, окрім як її власних, чи, якщо хочете, ми не свободні перестати бути свободними... Ми бачили, що для людської реальності бути – це означає вибирати себе; нічого не приходить до неї ззовні, ні з середини».

Звільнення від емоційних обмежень є ключовою проблемою людського буття, і це підтверджується філософськими роздумами Жан-Поля Сартра який стверджує, що існування передує сутності.

Висновки. Я вважаю, проблематичність людського буття полягає в безперервних пошуках смислу, ставленні до моральних ділень, та прагненні знайти рівновагу між щастям і стражданням. Це постійна боротьба створює складності та надає життю глибину та суттєвість.

Вихідним аспектом людського існування, що уможливило граничне буття людини, її виходи на межі та, зрештою, уможливило саме життя, є повсякденність, яка по-всяк-час оновлюється, «реабілітується». Її можна окреслити як постійний перебіг величезної кількості можливостей, і вибрати можна будь-яку. Цей вибір залежить від багатьох чинників, та насамперед – від рівня розвитку особистості, від її індивідуального досвіду тощо.

Список використаної літератури

1. Опейда Л.М. Проблема цілісності людського буття: філософсько-антропологічний аналіз : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : 09.00.04. Київ, 2010. 22 с.
2. Основи філософських знань. Філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: підручник / Горлач М.І., Кремень В.Г., Ніколаєнко С.М., Требін М.П. та ін. Київ, 2008. 1028 с.

3. Петрушенко В.Л. Філософія: навч. посіб. Львів, 2006. 243 с.

NEEDS, INTERESTS AND VALUES OF PERSONALITY DEVELOPMENT

Actuality of theme: in modern society, more and more attention is paid to the development of human potential and satisfaction of the needs and interests of each individual. Studying this topic will help to better understand how needs, interests and values affect the development of personality and how they can be satisfied.

Goal. To investigate the dependence of personal development on the needs, interests and values of a person.

To achieve the goal, we set the following tasks:

– Identify problems of personal development.

Determine directions of personal development, in particular needs, interests, and value.

Presentation of the material. Personality is a socially determined system of mental qualities of an individual, determined by a person's involvement in specific social, cultural, and historical relations. It is formed in the process of conscious activity and communication. It combines features of universal, socially significant and unique, individual. Focuses on discovering certain aspects in order to put them into practice and improve one's health, virtues, talents and abilities [2].

The first stage of personal development is considered to be finding one's Self, i.e. self-discovery is a process of deep understanding of oneself, character, needs, values and purpose of life. This is a difficult moment in the life of every person, but after that a person can achieve the desired success. The first thing is to stop and think about who you are, find time to step outside of your experience and be able to reflect on it. By thinking about your preferences, values and needs, you become aware of who you are. Self-actualization is often thought of as a goal, but it's actually a state of being where you can say, «I am who I am, who I am meant to be.» [3]

Self-actualization is the ultimate goal of personality development.

Personality development is closely related to the needs, interests and values of each person. [1,c.23]

Needs in human life are the basic physiological and psychological principles that every individual must satisfy in order to ensure his physical and mental well-being.

Personality development is a multifaceted journey that encompasses the intricate interplay of needs, interests, and values. These elements act as the building blocks shaping an individual's character, behavior, and overall well-being. Understanding and navigating these aspects are paramount for fostering a holistic and fulfilling personal development.

Human needs form the bedrock of personality evolution. Abraham Maslow's hierarchy of needs provides a comprehensive framework, illustrating the progression from fundamental physiological requirements to higher-order needs such as self-actualization. Meeting these needs lays the foundation for a stable and resilient personality.

Beyond the basics, psychological needs, as delineated by self-determination theory, underscore the importance of competence, autonomy, and relatedness. Fulfilling these psychological needs is pivotal for cultivating a sense of purpose and identity.

Interests serve as the vibrant threads weaving through the tapestry of personality. Personal passions and hobbies inject life with meaning and joy, contributing to a positive self-image. Engaging in activities that resonate with one's intrinsic interests fosters a sense of fulfillment and accomplishment. Additionally, a curiosity-driven approach to learning broadens intellectual horizons, catalyzing cognitive and emotional growth. The pursuit of diverse interests nurtures adaptability and a well-rounded personality.

Values act as the guiding principles that steer the course of personality development. They are the deeply ingrained beliefs that shape ethical judgments and decision-making. Aligning actions with one's core values cultivates authenticity and integrity, forming the bedrock of a strong and principled character. Moreover, shared values within a community or society contribute to a sense of belonging and cohesion, fostering positive social interactions and personal growth.

Values are largely a subjective thing that can change during a person's life. They determine what is important for a specific person and have a significant impact on making a number of decisions, choosing a life path and planning a career.

A person's interests are areas of activity or topics that fascinate and cause encouragement and interest in the individual's work.

People have different interests that determine their tastes, hobbies and some priorities in life, for example: sports and physical activity, travel, self-study, humanities, nature, art and culture, cooking and many others.

Interests can also be individual, which a person develops throughout his life. These are things that bring them pleasure and allow them to express themselves.

Personality development is a dynamic and intricate process influenced by the intricate interplay of needs, interests, and values. By acknowledging and nurturing these elements, individuals embark on a journey of self-discovery, growth, and the realization of their fullest potential. This continuous exploration of the self lays the groundwork for a resilient, adaptable, and authentic personality that thrives in diverse personal and social landscapes.

Conclusion. The connection between needs, interests and values helps to pave a unique path for the development of each individual. Needs help find a way to satisfaction, which often contributes to the development of skills and abilities. Values provide orientation and meaning in life, help to make important decisions. Interests - motivate a person

to take action in order to understand the world around him more deeply and better. When these aspects are in harmony with each other, a person feels satisfied, develops personally and achieves happiness.

References

1. Kendra Cherry, The Psychology of Personality Development, URL: <https://www.verywellmind.com/personality-development-2795425>
2. Judge, T. A., & Higgins, C. A. (1999). The big five personality traits, general mental ability, and career success across the life span. *Personnel Psychology*, 52, 621–652.
3. Judge, T. A., & Ilies, R. (2002). Relationship of personality to performance motivation: A meta-analytic review. *Journal of Applied Psychology*, 87, 797–807.
4. Особистісний розвиток – що це таке, визначення та поняття. URL: <https://uk.economy-pedia.com/11040287-personal-development> (date of application: 15.10.2023).
5. Папуча М.В., Наконечна М.М. Проблеми розвитку в психології особистості: навч.посіб. / Ніжин, 2018. 23с.

ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ : ЦІННІСНИЙ ВИМІР.

Постанова проблеми. Традиційно основною проблематикою філософії в системі культури вважається сутнісне з'ясування феномена Культури, взаємодії та протиставлення понять «культура та цивілізація», «культура та природа», «культура та суспільство». Ключове місце у проблемному полі філософії культури посідає феномен людини, який розглядається в контексті культурного здійснення. Філософія культури осмислює антропологічну проблематику крізь призму еволюції.

Мета: Дослідити вплив та роль філософії в системі культури.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **запитання:**

- проаналізувати роль філософії в сфері культури;
- показати характер взаємодії між філософією і культурою на сучасному етапі.

Виклад матеріалу. Культура займає особливе місце в процесі становлення світоглядних ідеалів, пошуку сенсу життя. Філософія вчить людину, який ідеал вона має для себе створити і яким шляхом його досягнути. Культура ж, будучи діяльним способом освоєння світу, пристосування до нього, є особливим шляхом до втілення світоглядного ідеалу в життя людини. Філософія – сфера діяльності людського духу, унікальна мова, оволодівши якою людина може порозумітися зі світом, пізнати закономірності світобудови і власне свого існування. Культура ж, в такому порівнянні, слугуватиме своєрідним мовним апаратом. Вивчаючи філософію людина вивчає мову світу, а через культуру вона спілкується з ним.

Культурний контекст:

1. Філософія завжди впливає на культуру та була частиною культурних рухів у різні епохи. Філософські ідеї формують та змінюють сприйняття цінностей, норм та вір, які впливають на культурну еволюцію.

2. Вплив на мораль і етику: Філософія визначає основи моралі та етики суспільстві. Філософські роздуми допомагають встановити правила поведінки, визначають, що вважається морально правильним або неправильним.

3. Філософія та мистецтво: Філософські концепції впливають на мистецтво, літературу, музику та інші культурні вирази. Вони надають сенс творам мистецтва та допомагають глибше розуміти сутність людського існування.

4. Критика та рефлексія: Філософія ставить запитання про сутність культурних явищ і надає засоби для критичної оцінки суспільства та культури. Вона сприяє рефлексії над власними цінностями та переконаннями.

5. Філософія та релігія: Філософія часто входить у діалог з релігією, впливаючи на релігійні погляди та інтерпретації релігійних текстів. Вона також допомагає в розумінні ролі релігії в культурі.

Філософія в системі культури покликана розширювати духовний кругозір людей, утверджувати і розвивати культуру мислення і дискусії, стимулювати людську творчість і сприяти формуванню культури філософського мислення.

Роль філософії в культурі визначається наступними фактами «Філософія вилучає культурний смисл із соціально-історичного контексту, очищає його від історичної конкретики і перетворює на суто логічний конструкт, поняття, з якого починає конструювати можливий ідеальний світ». Ідея про те, що можливі різні варіації цінностей, суспільства, культури та інших порядків, а отже, що існує буття не є єдино можливим і найкращим, є інтелектуальним завоюванням філософії.

Відповідь на питання про роль філософії в культурі тісно пов'язана з визначенням природи культури. З точки зору діяльного підходу, культуру можна визначити як історично сформовану систему зовнішніх біологічних програм людської діяльності. У цьому сенсі культура є результуючою системою різних традицій, зразків поведінки, норм і видів діяльності, постійне відтворення яких робить людину з мовою, свідомістю, мистецтвом, наукою, релігією, мораллю, сучасною промисловістю і т.д. Культура – це форма соціального успадкування, яка передається з покоління в покоління на основі низки соціальних естафетних етнічних принципів, зберігаючи наш соціальний досвід для майбутнього.

Висновок. Філософія відіграє важливу роль у культурних системах. Вона допомагає формувати цінності, переконання і погляди суспільства, впливає на моральні кодекси і забезпечує основу для розвитку науки, мистецтва і релігії. Філософія полегшує аналіз і розуміння складних проблем, заохочує до дискусій і пошуку правильних відповідей на етичні, соціокультурні та епістемологічні питання. Філософія є важливим елементом у формуванні та розвитку культурної ідентичності та сприяє глибшому розумінню навколишнього світу.

Список використаної літератури

1. Зоріна Є. В., Рахманкулова Н. Ф. Філософія в питаннях і відповідях. – М.: ТК Велбі, Вид-во Проспект. 2007. 336 с
2. Філософія культури : підручник / за ред. Ю. О. Шабанова. Дніпро : ЛПРА, 2019. 240 с.
3. Філософія : навч. Пос. / Гончарук Т. В., Шумка М. Л., Джугла Н. В. Тернопіль: Підручник і посібники, 2016. 416 с.

ПРОБЛЕМА ПРОСТОРУ І ЧАСУ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ

Постановка проблеми. Людина як унікальна істота з особливим статусом буття у світі постає як феномен, оскільки лише людина осмислює те, що відмежовує її від буття природи. Незважаючи на позірну очевидність понять простору та часу, вони належать до найскладніших характеристик матерії. Так, простір це найзагальніша форма буття матерії, яка характеризує протяжність, структуру, порядок існування та співіснування матеріальних об'єктів та їх взаємодію. Час - це також найзагальніша форма буття матерії, що характеризує тривалість існування всіх об'єктів і послідовність зміни станів. На мою думку, те що з часом погляди змінювались і еволюціювали це абсолютно нормально і недивно, адже світ не стоїть на місці і постійно розвивається.

Мета. Проаналізувати проблему простору і часу через дослідження. Для досягнення мети ставимо наступні завдання:

1. Основні концепції простору та часу;
2. Філософська проблема світу у просторі й часі;
3. Сучасне розуміння простору та часу;
4. Історична еволюція поглядів.

Виклад матеріалу. У історії філософії і науки склалися дві основні концепції простору і часу:

1. Субстанціальна концепція розглядає простір і час як особливу самостійну суть, яка існує наряду і незалежно від матеріальних об'єктів. Простір зводився до нескінченної порожнечі, що вміщає всі тіла, час – до «чистої» тривалості. Ця ідея, в загальному вигляді сформульована ще Демокрітом, отримала своє логічне завершення в концепції абсолютного простору і часу Ньютона, який вважав, що їх властивості не залежать від характеру тих матеріальних процесів, що протікають в світі.

2. Друга концепція зародилась і була сформульована в надрах діалектики, а потім доведена теорією відносності Ейнштейна. Філософський зміст реляційної концепції полягає в тому, що простір і час мисляться не як особливі, окремі від матерії сутності, а як форми існування матерії. З такого розуміння випливає, що простір і час, по-перше, - об'єктивні властивості матерії і як такі – вони загальні. Та поряд з загальними властивостями простору та часу, кожному з них притаманні й якісно специфічні властивості:

простір: тривимірність, симетричність, протяжність, структурність, оборотність, єдність перервності та неперервності;

час: одновимірність, необоротність, асиметричність, єдність континуальності та дискретності.

Величезний вклад у розробку наукових уявлень про зв'язок простору й часу з матерією, що рухається вніс М. І. Лобачевський, який прийшов висновку, що властивості простору не є незмінними – вони змінюються залежно від найбільш загальних властивостей матерії. Теорія відносності Ейнштейна виявила безпосередній зв'язок простору й часу з матерією, що рухається, та одного з одним. Фундаментальний внесок, який впливає з цієї теорії, такий: простір і час не існують без матерії, їх метричні властивості створюються розподілом та взаємодією матеріальних мас, тобто гравітацією. Простір і час зумовлені матерією як форма своїм змістом, й тому кожен рівень організації матерії має свою просторово-часову структуру. Не менш загальні властивості і певні особливості виражаються у всіх виявах простору та часу: філософському, біологічному і соціальному. Словом, відносність часу і простору, їх зв'язок з якісним матеріальним наповненням тієї структури, від якої вони істотно залежать сьогодні, переступила межі теоретичної фізики й використовується практично у всіх галузях людського знання. Теорія відносності у цьому зв'язку ввела поняття чотиривимірності простору. За Ейнштейном, це означає лише те, що тіло зі своїми просторовими координатами одночасно перебуває там саме в даний момент, який і сприймається за четвертий вимір. Й нарешті філософська проблема безконечності світу у просторі й часі. Часто ця безконечність мислилась лише в кількісному, а не якісному смислі. Насправді ж на різних рівнях організації матерії можна зіткнутися з якісно різними структурами простору і часу. Сучасні космологічні уявлення допускають, що Великий Всесвіт складається з безлічі світів, схожих на нашу Галактику. В цих світах можуть бути принципово нові форми простору і часу. Крім екстенсивної безконечності (стосовно космічних масштабів), існує інтенсивна безконечність, спрямована в глиб речовини.

Сучасне розуміння простору-часу

Протягом історії розвитку філософії і науки субстанціональна і реляційна концепції простору і часу змагалися між собою. Так в Новий час в рамках матеріалістичного механізму і.Ньютона домінувало субстанціональне розуміння простору і часу. Час і простір мали загальні властивості, такі як: однорідність; об'єктивність; безперервність; нескінченність.

При цьому простір розумілося як тривимірне, тобто положення об'єкта в ньому визначалося трьома координатами (висота, довгота, широта), а також було ізоморфним, тобто кожна точка простору була еквівалентна будь-якій іншій і з будь-якої точки об'єкт міг пройти в будь-якому напрямку. Час же розумілося як одновимірне, оскільки положення в ньому об'єкта визначається лише однією координатою – датою, а також як рівномірне і односпрямоване. Хоча всі точки часу рівні між собою, напрямок руху в ньому тільки одне з минулого в сьогодення і в майбутнє. При цьому час у всіх точках простору представлявся як поточний однаково і еквівалентно. Довгий час ньютонівське розуміння простору і часу як незалежних величин залишалося переважаючим, проте. Ейнштейн вказав на обмеженість сфери його застосування в своїх загальній

та спеціальної теорії відносності. У них він обґрунтував єдність просторово-часового континууму, а також його зв'язок з матерією, через моделювання гравітаційних викривлення часу-простору поблизу масивних об'єктів, таких як зірки, чорні діри і т. д. Навіть в рамках однієї тільки планети Земля час буде текти з неоднаковою швидкістю у її поверхні і в верхніх шарах атмосфери, хоча різниця і буде обчислюватися в мікросекундах. Більш того вже в сучасній науці було доведено, що порожнечі, в тому розумінні як її трактували Демокріт або Ньютон не існує. Весь простір заповнений взаємопов'язаними мікроелементами і випромінюванням, і навіть великі простори космосу, де щільність частинок вкрай невелика, насправді не є порожніми, оскільки в них присутня темна (тобто не випускає випромінювання в доступному для фіксації спектрі) матерія і енергія, присутність якої вдається реєструвати по впливу гравітаційних сил. Філософське обґрунтування взаємозв'язку простору-часу з матерією було сформульовано в рамках діалектичного матеріалізму, через утвердження матерії як єдиної субстанції буття, а видів її руху, як форм реалізації матерії. З даної точки зору простір-час є ніщо інше, як відома нам, і домінуюча форма існування матерії, проте обмеженість наукового знання не дозволяє зробити однозначний висновок щодо існування інших форм.

Висновки. Отже, від сфер у мільярди світлових років думка людини проникла вже у «простори» порядку трильйонних часток сантиметра. Тобто, в світі всі предмети і процеси кінечні, але сукупність речей і процесів безкінечна. Немає нічого, чого не можна охопити поняттям об'єктивної реальності.

Список використаної літератури

1. Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій : навч. посіб. / О. М. Губар. Київ : Центр учб. літ., 2012.
2. Петрушенко В. Л. Історія світової філософії. Фундаментальні проблеми філософії : навч. посіб. / В. Л. Петрушенко. Львів : Нац. ун-т «Львів. політехніка», 2002.
3. Присухін С. І. Філософія : навч. посіб. / С. І. Присухін. Київ : КНЕУ, 2011
4. Філософія. Хрестоматія (від витоків до сьогодення) : навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. Київ : Знання, 2012.

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА

Постановка проблеми. Передбачає ретельний аналіз та розкриття ключових аспектів, що порушуються в сократівській філософії. Основною метою є визначення сутності людини в контексті сократівського підходу та розкриття актуальності цього питання для сучасного суспільства.

Мета. Полягає в глибокому розумінні та аналізі сократівської концепції людської сутності з метою визначення її актуальності для сучасного суспільства та особистісного розвитку.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

– Які основні ідеї щодо сутності людини викладає Сократ у своїй філософії, і як вони взаємодіють між собою?

– Які виклики та можливості виникають у сучасному суспільстві при врахуванні сократівської концепції людини, зокрема в контексті технологічного розвитку та міжкультурного взаємодії?

Виклад матеріалу. Філософія Сократа є революційною точкою в історії античної філософії. Серед «досократиків», які розглядали світ як цілісність, що підпорядковує людину як одну з частин Космосу, Сократ вирізнявся своїм підходом. Він визначав свою філософію як відношення «людина – світ».

У центрі філософії Сократа – людина. Але вона ним розглядається насамперед як моральна істота. Тому філософія Сократа – це етичний антропологізм.

У філософії Сократа центральною стає проблема людської індивідуальної моральності та можливості самопізнання.

Спершу, поняття добра і зла, за Сократом виявляється як важливе етичне питання. Він ставив під сумнів можливість існування об'єктивного стандарту для визначення того, що є морально вірним чи невірним.

Друге, розгляд моральності зумовлює питання про можливість вчинення людиною морально неправильних дій при наявності розуміння, що таке справедливість та доброчесність.

Сократ також докладно досліджував межі людського знання та підкреслював невизначеність в питаннях етики. Він питав, чи може людина знати, що є добром чи злом, і чи існує абсолютна істина у моральних питаннях.

Проблема самопізнання ставала важливим аспектом філософії Сократа. Він розвивав думку про можливість людини зрозуміти саму себе, свої мотивації та цінності, і як це впливає на її моральні вчинки.

Нарешті, Сократ висвітлював вплив оточення та виховання на формування характеру та моральних переконань людини. Він питав, наскільки суспільство та виховання визначають її моральну ідентичність.

Ці ідеї Сократа відокремили його від попередніх філософських течій, які зосереджувалися на космологічних та природничих проблемах. Він вперше поставив людину в центр своїх роздумів.

Сократ першим в античній філософії відійшов від космологічної і натурфілософської проблематики своїх попередників, поставивши в центрі своїх філософських рефлексій проблему людини.

Для Сократа, душа є щось надприродне, сам Ерос, нестримне прагнення, спрямоване вгору. Він закликає до самопізнання, але це не означає лише прийняття готової істини. Мета пізнання не є закінченою. Життя вимагає іншого: досліджуй, шукай свою сутність, випробовуй себе - чи ти добрий, чи ти знаючий, чи ні.

Розглядаючи людину як найціннішу первинну істоту, Сократ звертає увагу не просто на людину загалом, а на конкретного індивіда. Проте, свідомо обмежуючи філософію людини в контексті вчення про душу, він втрачає цілісний погляд на природу людини та вкладає основи для подальшого розвитку філософської антропології, зокрема у платонівській концепції дуалізму душі і тіла.

Щоб зрозуміти природу людини та її життєвий смисл, Сократ розробив метод маевтики. Цей підхід мав допомогти особі знаходити себе та зрозуміти своє покликання на Землі. Сократ вважав, що людина повинна реалізувати принцип «Пізнай самого себе».

Метод Сократа і його філософія спрямовані на виявлення та обґрунтування моральних основ існування людини, її практичних вчинків і поведінки. Основна проблема філософа полягала у розумінні добра і доброчинності як вищих понять, що характеризують сутність людини і визначають сенс її життя. Сократ вбачав взаємозв'язок знань і доброчинності як раціональне тлумачення людського існування і поведінки. З цього виникала висновок: людина стає морально досконалою не народженою такою, але шляхом самопізнання і навчання.

Згідно із Сократом, обов'язком кожної людини, яка прагне до розумного та доброчинного життя, є наближення до істинного знання, розуміння божественної мудрості, що керує всіма аспектами життя.

Цей етичний принцип, визначений Сократом, вперше в античності заклали основи гуманістичного світогляду, який вірив у потенціал людини та її здатність до духовного та морального вдосконалення на основі розуму і знань.

Філософія Сократа представляє собою особливий етап в історії античної філософії. У думці всіх «досократиків» світ розглядається як невід'ємна цілісність, яка підпорядковує людину як «одну» з частин Всесвіту. Однак Сократ виділяє людину, розглядаючи взаємини «людина – світ» як предмет своєї філософії.

Список використаної літератури

1. Рассел Бертран. Історія західної філософії. К., 1995. С. 80-144.
2. Новий Акрополь. Культурна асоціація.

3. *КОНЦЕПЦІЯ ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА. КОНЦЕПЦІЯ ЛЮДИНИ В ФІЛОСОФІЇ І РЕЛІГІЇ*. URL: <https://newacropolis.org.ua/theses/kontseptsii-liudyny-u-filosofii-sokrata-1500792591>
4. Філософія античності: проблема людини. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12815/>
5. Філософські та суспільно-політичні погляди Сократа. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/Phil/11.htm>

СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ

Постановка проблеми. Актуальні завдання сучасної академічної філософії включають в себе розгляд комплексних і складних питань, що стосуються сучасного світу і суспільства.

Мета. Проаналізувати розвиток сучасної академічної філософії в контексті сучасних філософів

Для досягнення мети ставимо наступні **завдання:**

1.Визначити актуальні завдання

2.Визначити сучасні виклики та соціокультурні трансформації

Виклад матеріалу. Сучасна академічна філософія стикається з численними актуальними завданнями, які відображають сучасні виклики та соціокультурні трансформації.

Сучасна академічна філософія є важливим компонентом інтелектуального образу сучасного світу. Вона відіграє ключову роль в розумінні складних соціокультурних, етичних та філософських питань, які виникають у сучасному суспільстві. Ця теза досліджує головні напрями та тенденції сучасної академічної філософії, її вплив на суспільство та співвідношення із іншими галузями знань.

Тенденції сучасної академічної філософії

Одна з таких тенденцій, аналітична філософія продовжує бути домінуючим напрямком у сучасній філософії. Вона акцентує на точному аналізі мови та логічних структурах філософських проблем і знаходить застосування у різних галузях, включаючи філософію науки та моральну філософію.

Також континентальна філософія: Цей напрям є важливим в сучасній академічній Європейській філософії і багато в чому розглядає соціокультурні, політичні та постколоніальні аспекти. Вона часто вивчає структури влади, ідентичність, мову та естетику.

Філософія науки у сучасну епоху стрімкого розвитку науки, філософи науки вивчають методи та основні принципи наукового пізнання. Вони досліджують природу наукової теорії, легітимність наукових парадигм та вплив науки на суспільство.

Філософія практики – це галузь філософії, яка досліджує етичні, політичні та соціальні аспекти сучасного життя. Вона включає моральну філософію, політичну філософію, філософію права та філософію соціальної справедливості. Наведені вище приклади ілюструють основні тенденції сучасної академічної філософії.

Вплив філософії на сучасне суспільство

Сучасна академічна філософія впливає на багато аспектів життя суспільства. Вона допомагає вирішувати етичні дилеми, формулювання політичної стратегії, розуміти філософські засади наукових досліджень і розробляти філософські основи сучасних технологій. Філософське мислення також сприяє формуванню суспільної свідомості та обговоренню таких складних питань, як екологічна криза, права людини та моральна відповідальність.

Зв'язок з іншими галузями знань

Сучасна академічна філософія взаємодіє з іншими галузями знання, такими як наука, історія, соціологія та політологія. Філософія функціонує як інструмент рефлексії та критичного мислення, сприяючи аналізу та розумінню складних проблем, що виникають у сучасному світі. Філософія допомагає формулювати питання, визначати цінності та розробляти концепції, які сприяють вирішенню сучасних проблем

Висновок. Сучасна академічна філософія не тільки вирішує фундаментальні філософські питання, але і активно взаємодіє з іншими галузями знань, впливає на суспільні процеси та формує світогляд сучасного суспільства. Важливість філософії в розумінні етичних, соціокультурних та політичних проблем наголошується, а її роль у формуванні інтелектуального образу сучасного світу визнається.

Зазначені завдання статті, такі як визначення актуальних завдань та сучасних викликів, вивчення різних напрямків сучасної філософії та їх вплив на суспільство, були відповідно розглянуті та досліджені. Здійснення аналізу цих аспектів дозволило зрозуміти глибину та значущість внеску академічної філософії в сучасну інтелектуальну та соціокультурну сферу.

Список використаної літератури

1. Simon Blackburn. (2016). «The spread of the word: Foundations of the philosophy of language.» Oxford University Press. Page:65-73
2. Richard Rorty. (1980). «Philosophy and the mirror of nature.» Princeton University Press. page:87
3. Thomas Kuhn. (2012). «The structure of scientific revolutions.» University of Chicago Press. Page:3-5
4. Martha Nussbaum. (1995). «The Therapy of Desire: Theory and Practice of Hellenistic Ethics.» Princeton University Press. Page:99-101
5. John Rawls. (1971). «Theory of justice.» Harvard University Press. Page:7-10
6. Susan Neiman. (2002). «Evil in Modern Thought: An Alternative History of Philosophy.» Princeton University Press. Page:120-126

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МЕНТАЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Українське суспільство протягом всього свого існування зіштовхнулося із низкою викликів. У сьогоднішні, одним з таких, є повномасштабне вторгнення росії в Україну, що спричинило міграцію українців до інших країн. Перебуваючи за кордоном, вони зіткнулися з розбіжністю ментальностей народів країн, до яких мігрували, та ментальності українців. Хтось каже, що німці дуже пунктуальні, а французи – пліткарі та гумористи. А які ж насправді українці, з точки зору філософії, та що вплинуло на наш менталітет?

Мета. Проаналізувати ментальність українського суспільства.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Визначити важливість дослідження української ментальності
- Охарактеризувати менталітет українців
- З'ясувати основні події, що вплинули на менталітет

Виклад матеріалу. Дослідження ментальності України – особливо в філософському аспекті – є важливою темою сьогоднішнього дня. Важливо зрозуміти, якими є історико-культурні підвалини української національної ментальності, в яких феноменах, національних кодах, архетипах вони постають, як змінювалася наша ментальність протягом років розвитку української нації, яких властивостей набувала, яких трансформацій зазнавала. Концептуальне осмислення основних рис української ментальності та їх трансформацій дозволяє зрозуміти, чому саме українці у своїй переважній більшості відчувають, реагують, діють відповідним чином, а також виявити певні закономірності й причини появи та існування низки суспільних явищ, світоглядних стереотипів тощо. А чим краще суспільство розуміє себе, свій потенціал та потреби, тим, відповідно, більш зважено відповідає на суспільні виклики.

Основні риси ментальності українців формують певну екзистенційну парадигму цінностей, смислів та сенсів, особливу систему поведінкових реакцій, унікальні патерни світосприйняття, світовідношення, світоперетворення, що у сукупності є фундаментальною стабілізаційною основою існування нації як цілісності. Серед них можна виокремити: демократичність, емоційність, індивідуалізм, релігійність, миролюбність та підвищену чутливість, ліризм, філософічність, щирість і душевність тощо; працьовитість, хазяйновитість, волелюбність, відкритість до сприйняття інших культур; нестабільність і суперечливість вдачі, брак колективної волі, національної солідарності, згоди; комплекс другорядності, меншовартості, провінційності («селянський менталітет»).

Українська нація – це спільнота людей, які проживають на цій території багато тисячоліть. Тож ми маємо рахувати відлік формування українського менталітету з тих часів, коли люди оселились на цій землі і почали її обробляти. Українська нація автохтонна (давньогрецьке значення поняття означало «люди, які живуть тут від початку роду людського»). Через те, що тут родюча земля і доволі сприятливий клімат, українці – не агресивний народ взагалі. Їм ніколи не потрібно було здобувати нові території, щоб прокормитися. З іншого боку, їм постійно було потрібно захищатися від загарбників. Така риса як агресивність формується, якщо задля виживання потрібно завойовувати когось. Треба зрозуміти, що агресивність як риса національного менталітету – це не добре і не погано. Просто її сформувало середовище. Всю нашу історію нас завжди хтось чіпав – і скіфи, і хозари, і гуни, і татари, і німці. Всім щось було потрібно на цій землі. Тож в українців сформувався такий психологічний архетип – вони вміють оборонятися, захищати свою територію, відбилися від всіх або асимілювали. І ця риса нашого менталітету вплинула, наприклад, на виникнення такого феномену як Майдан. Це ж була та сама Запорізька Січ, де можна захищатися або ж нападати у разі потреби. Згадайте барикади на Хрещатику – все було побудовано за образом Січі. Таким чином проявився наш сформований з давніх давніх психологічний архетип – ми вміємо оборонятись.

Як вже згадувалося раніше, на менталітет будь-якого народу має вагомий вплив історія. У нашій історичній хронології можна підкреслити кілька подій, що сприяло формуванню нашого менталітету. Один з перших – Голодомор. Це безумовно трагедія великого масштабу. На другому місці – генетично пов'язану з Голодомором травму ГУЛАГу і совєцьких репресій. Усього, що завдали і принесли з собою більшовики, в найширшому сенсі слова, від 1917 року до 1991-го. Далі є речі стерпніші для нашої спільної уяви. Бо їх легше дискурсивно схопити, легше пояснити і структурувати. Це є, подекуди невдалі, намагання здобуття державності упродовж другої декади ХХ сторіччя. Те, що ми називаємо Українською революцією чи пробами державотворення. Ще одна травма, про яку говорять менше, але вона дуже дається взнаки – це є травма асиміляції і русифікації. Це почуття безсилля, провини і сорому тих людей, які під впливом різних чинників, чи то загрози, чи то спокуси, чи одного й іншого разом, зреклися своєї українськості на користь чогось іншого, гібридних ідентичностей, совєтської чи великоросійської ідентичності.

Висновки. Отже, підсумовуючи вищесказане, робимо висновок, що менталітет – сукупність генетичних, історичних, культурних та соціальних чинників, що так чи інакше вплинули на характери та поведінку народу. З погляду філософії, українська ментальність насичена сенсами через увесь досвід, який ми прожили на нашій землі. Наразі українцям важливо осмислити власний історичний досвід, ментальні риси, підсилувати позитивні, наполегливо працювати над змінами негативних.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О.В. Українська ментальність в розмаїтті національних ментальних формоутворень й архетипів: історико-культурний аспект *Гуманітарний вісник ЗДІА* 2008. Вип. 32. С. 66.

2. Гордійчук О.О. Етногенез та основні риси української ментальності: соціально-філософський контекст *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філософські науки*. Вип. 2 (90), 2021. С. 53-54, 59-60.
3. «Для українців характерне переважання серця над розумом»: інтерв'ю з психологом. *Сьогодні*: веб-сайт. URL: <https://ukraine.segodnya.ua/ua/amp-ukraine/dlya-ukraincev-harakterno-preobladanie-serdca-nad-razumom-intervyu-s-psihologom-1172626.htm> (дата зведення: 23.09.2018)
4. Ментальність українців та історичні травми. *Локальна історія* : веб-сайт. URL: <https://localhistory.org.ua/videos/bez-bromu/mentalnist-ukrayintsiv-ta-istorichni-travmi/> (дата зведення: 07.08.2022)
5. Український менталітет: чому ми всюди шукаємо «зраду», а під час біди стаємо сильними. *Соцпортал* : веб-сайт. URL: <https://socportal.info/ua/news/ukrainskii-mentalitet-chomu-mi-vsiudi-shukaemo-zradu-a-pid-chas-bidi-staemo-silnimi/> (дата зведення: 16.08.2022)

ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРИСТОТЕЛЯ

Постановка проблеми: Проблема дослідження поняття душі в філософії Аристотеля полягає в розгляді її природи, відношення до тіла, ролі у виявленні життєдіяльності та інтелектуальних здібностей, а також в розумінні її місця в загальному порядку природи та космосу.

Мета дослідження : Розкрити природу, функції та роль душі в житті та пізнанні, визначити її взаємодію з тілом та місце в природному порядку за допомогою філософського та наукового аналізу.

Завдання дослідження :

1. Дослідити сутність природи душі та властивостях з погляду Аристотеля.
2. Підкреслити важливість поняття душі у загальному філософському вченні Аристотеля та у філософському розумінні.

Виклад матеріалу. Аристотель, великий давньогрецький філософ, присвятив значний обсяг своєї творчості роздумам над природою душі. Лише суто поверхневий і однобічний погляд на спадок цього філософа може ідентифікувати його вчення зі змістом середньовічної схоластики. [1] Вивчення цього поняття в його трактаті «Про душу» відкриває перед нами багатогранну картину, що описує сутність та властивості душі з погляду Аристотеля.

Сутність душі, за Аристотелем, визначається як принцип життя. Аристотель розрізняє незмінну і змінну частини душі, відзначаючи специфічні і вічні характеристики душі, які стоять в опозиції до змінної частини, пов'язаної з конкретним життєвим досвідом. Аристотель вважає, що суть буття речі – її форма. [2] Душа є неодмінно пов'язаною з живою істотою, і саме завдяки душі вона обдарована внутрішнім рушієм, яке визначає її життєдіяльність. Аристотель відрізняє три види душі: рослинну, тваринну та розумну. Кожна з цих форм має свої особливості, але усі вони об'єднані загальним принципом – забезпеченням життєвої активності.

Однією з ключових властивостей душі у філософії Аристотеля є її нерозривність від тіла. Душа і тіло взаємодіють та взаємозалежні, що стає важливим аспектом його учення. Такий підхід відкриває двері до розуміння природи та фізичних аспектів людського існування через призму духовних принципів.

Аристотель приділяє увагу не лише фізичному аспекту душі, але і її функціональним властивостям. Душа, за його словами, має різні функції: від рослинного життя з ростом і розвитком до тваринної сфери з відчуттям та рухом. Однак найвищою функцією душі є розум, що відзначає людську природу. Розум дає здатність до мислення, відчуттів і власної свідомості, що визначає її виняткове положення в ієрархії природи.

Бог, християнство і філософія об'єднуються в спільний роздум про душу – ключовий елемент віри, моральності та філософського розуміння людської існування. Найбільш повне розуміння людяності як міри людської душі бути відкритою до Бога представлено в християнській антропології. [3]

Загальною ідеєю у філософії Аристотеля є те, що душа є органічною частиною природи, яка визначає життя та існування живих істот. Його концепція душі допомагає в поясненні взаємозв'язку різних аспектів людського буття і розвитку особистості.

Поняття душі в філософії Аристотеля визначає не лише концепцію людської природи, а й є основоположним елементом його філософського вчення. Розгляд цього поняття розкриває глибокі аспекти філософського розуміння природи, етики та метафізики.

Душа, визначена Аристотелем, є не тільки рушійною силою живих істот, але й невід'ємно пов'язаною з загальним порядком природи. Вона виступає як сполучник фізичного та метафізичного, розкриваючи взаємозв'язок між матерією та формою, конкретністю та універсальністю.

Душа визначає моральні аспекти людської існування. Етика Аристотеля базується на розвитку внутрішнього характеру, доброчесності та внутрішньої гармонії, що стає можливим завдяки впливу душі на моральний вибір та дії.

Душа, як ключовий елемент інтелектуальної діяльності, визначає здатність до розуміння та пізнання. Аристотель вбачає у розумі, який виявляється через душу, найвищу рису людської істоти, що робить її винятковою у світі природи.

Поняття душі не лише розширює наше розуміння людини, а й стає важливою частиною філософського методу Аристотеля. Він використовує душу як ключовий компонент для розуміння основних питань про природу та людське існування.

Поняття душі, введене Аристотелем, залишається актуальним і сьогодні. У контексті сучасних дебатів про філософію розуму, етику та психологію, воно стає об'єктом уваги та дискусій, надаючи нові виміри розумінню людської істоти.

Поняття душі у філософії Аристотеля визначає глибокі та багатогранні аспекти його філософського вчення. Важливість цього поняття виявляється не лише у його часи, але й у сучасному філософському дискурсі, підсилюючи його роль як одного з фундаментальних елементів філософської спадщини.

Висновок. Отже, поняття душі у філософії Аристотеля розкривається як важливий філософський ключ до розуміння природи, етики та метафізики. Визначаючи душу як принцип життя, Аристотель надавав цьому поняттю центральне місце в своїй системі. Душа виступає не тільки рушійною силою, але й етичним керівником, визначаючи характер та розвиток особистості. Розгляд душі в контексті філософії Аристотеля

залишає свою актуальність і в сучасному філософському дискурсі, і свідчить про його значущість як для класичної, так і для сучасної філософії.

Список використаної літератури :

1. Шевчук С. Ф. Філософія Аристотеля: між схоластикою та наукою. Світлана Федорівна Шевчук. Наукове пізнання : методологія та технологія. 2021. № 1 (47). С. 17-22. URL: dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/12533
2. Кривко І. А. Поняття філософії на думку Аристотеля. марксизм та його перші прояви в Україні . І. А. Кривко, А. О. Якуніна . Актуальні питання розвитку правової системи у сучасній Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 23-24 груд. 2021 р.) Міжнар. економ.-гуманіт. ун-т ім. акад. Степана Дем'янчука. Рівне : Видавн. дім «Гельветика», 2021. Ч. 2. С. 130-133. URL: <https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/handle/123456789/3183>
3. Олександр ТКАЧЕНКО. Людяність, як міра відкритості людської душі до Бога. 2022. № 44: людинознавчі студії: збірник наукових праць, серія «Філософія» URL: <https://doi.org/10.24919/2522-4700.44.19>

АВТОНОМНІСТЬ ЕТИКИ І. КАНТА

Постановка проблеми. Проблема дослідження полягає в автономії етики за поглядами Канта. Чи може мораль бути абсолютною і незалежною від зовнішніх впливів, таких як релігія та культура? Ця проблема включає у себе питання про природу моральних принципів, їх застосування в реальному житті та взаємодію індивідуальності та загальних стандартів моралі.

Мета дослідження : визначити автономію етики за поглядами Канта та її роль у визначенні моральних принципів, незалежно від релігійних та культурних впливів.

Завдання дослідження :

1. Проаналізувати основні ідеї Канта щодо автономії моральних принципів.
2. Дослідити взаємодію індивідуальних моральних переконань та загальних моральних стандартів.

Виклад матеріалу. На шляху розвитку етики важко обійти увагою постать І. Канта, вплив якого на сучасну європейську культуру неможливо переоцінити. [2] Проблема автономії етики в філософії Іммануїла Канта представляє собою одну з ключових ідей його моральної філософії. Кант розглядав моральні закони як незалежні від будь-яких зовнішніх впливів і ґрунтовані на раціональності та свободі індивіда. Це створило фундаментальний принцип автономії моралі, що визначав, що моральність повинна бути визначена самою розумною істотою, а не підпорядкована зовнішнім стандартам чи авторитетам.

Кант вважав, що моральні закони мають бути загальними, але ця загальність не виключає індивідуальних рішень, які відповідають конкретним обставинам. З одного боку, все багатство реального світу Кант втиснув у свої 12 апіорних категорій загальної логіки і вважав їх вічними, незмінними, нерухливими, які за жодних обставин не переходять одна в одну. З іншого боку, розглядаючи так звані антиномії «чистого розуму», розкрив глибоку діалектику взаємозв'язку, категорій скінченного і безкінченного, простого і складного, причини і наслідку, свободи і необхідності. [1] Його підхід до автономії моралі полягав у визнанні обов'язку слідувати загальним моральним принципам, але цей обов'язок не виключав особистого судження і вільної волі визначати, як застосовувати ці принципи в кожній конкретній ситуації.

Кант вважав моральність чимось абсолютною та обов'язковою для всіх раціональних істот, і ця моральність повинна бути автономною, тобто незалежною від будь-яких зовнішніх впливів.

Перша ключова ідея Канта полягає в тому, що моральні закони не можуть бути засновані на почуттях або призначенні, але мають витікати з раціонального розуміння. Ця засада вимагає, щоб моральні дії були універсально прийнятними, а не підпорядкованими конкретним обставинам чи індивідуальним бажанням.

Друга ключова ідея полягає в тому, що раціональна істота повинна бути автономною у визначенні своїх моральних принципів. Це означає, що моральний закон повинен бути створений самою істотою, незалежно від будь-яких зовнішніх стандартів або авторитетів. Кожна людина має вільну волю і здатність раціонально обирати моральні дії, відповідно до загальних принципів, що випливають з розуму.

Взаємодія індивідуальних моральних переконань та загальних моральних стандартів є важливою та складною проблемою в етиці та суспільстві. Ця взаємодія формує моральний ландшафт суспільства та визначає, як індивіди сприймають і діють у моральних ситуаціях. Ці та інші виклики, безумовно, актуалізують етичний дискурс на новому рівні, особливо в частині перегляду взаємозв'язку етичного кодексу дій та знань, що лежать в основі цієї системи правил [3]

Індивідуальні моральні переконання є основою, на якій ґрунтуються загальні моральні стандарти. Кожна людина має свій власний набір цінностей, переконань і поглядів на моральність, які формуються на основі особистого досвіду, культурного впливу, релігійних переконань та інших факторів. Ці індивідуальні переконання служать фундаментом для розуміння і оцінки моральних ситуацій.

З іншого боку, загальні моральні стандарти визначають моральні норми, які суспільство вважає загальноприйнятними. Вони відображають загальний консенсус щодо того, які дії вважаються морально вірними чи неправильними в даному суспільстві. Ці стандарти можуть бути закодовані в законах, етичних кодексах або викладені в загальних принципах.

Важливою частиною взаємодії є узгодження індивідуальних моральних переконань із загальними моральними стандартами. У багатьох випадках це може бути просто, оскільки індивіди можуть поділяти багато загальних цінностей зі своїм суспільством. Але виникають випадки, коли індивідуальні переконання суперечать загальним стандартам.

Ця суперечність може вести до моральних дилем, коли індивід повинен обрати між власними переконаннями і вимогами суспільства. Такі ситуації можуть породжувати моральні конфлікти, де індивід змушений робити важкі рішення щодо свого морального ставлення.

Висновок. Взаємодія індивідуальних моральних переконань та загальних моральних стандартів формує моральний ландшафт суспільства. Індивідуальні переконання відображають унікальні цінності, а загальні стандарти представляють колективний консенсус. Ця взаємодія може створювати моральні конфлікти та важкі вибори. Важливо підтримувати відкритий діалог і плюралізм для розвитку моральних стандартів і збереження балансу між індивідуальною моральністю та колективними нормами.

Список використаних джерел :

1. Кант Іммануїл. (Дата звернення 27.10.2023). https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%86%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D1%83%D1%97%D0%BB_%D0%9A%D0%B0%D0%BD%D1%82
2. Сінельнікова М.В. Етичні погляди І.Канта. Гілея : Науковий вісник Філософські науки.(2018) випуск 130 С. 179.
3. Печеранський І. П. Необхідність й особливості трансформації зв'язку етики та знання в контексті нових викликів у ХХІ столітті / Ігор Петрович Печеранський // Наукове пізнання : методологія та технологія. 2021. № 1 (47). С. 104-111.dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/12536

БУТТЯ І НЕБУТТЯ – ДВА ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми. В сучасному світі, де наука, технології та культура стрімко розвиваються, філософія залишається ключовим інструментом для розуміння основних принципів існування. Принципи «Буття і Небуття» залишаються не тільки філософськими абстракціями, але й інструментами для аналізу та розуміння сучасного світу. Вони відкривають шлях до вивчення природи існування, допомагаючи сучасному суспільству знаходити баланс між стабільністю та інноваційністю, між конкретністю буття та потенційністю небуття.

Мета. Полягає в розгляді та аналізі філософських принципів «Буття і Небуття» як ключових елементів сучасного світу, де наука, технології та культура стрімко розвиваються.

Завдання включає в себе виклад основного матеріалу, що детально розглядає концепції буття та небуття у філософії, такі як визначення буття за Аристотелем, роль ідеї в понятті буття за Платоном.

Виклад основного матеріалу. Філософія, як наука, завжди намагалася розгадати загадки буття та небуття, щоб розкрити та осмислити сутність світу. Ці два принципи відображають основні ділеми, що притаманні філософському мисленню, і стають ключовими точками в різних філософських концепціях.

Буття, як поняття, означає існування, присутність чого-небудь в реальному чи уявному світі. Аристотель, один з великих філософів давнини, стверджував: «Буття означає виходження з потенції в акт» [1]. Це визначення вказує на перетворення можливостей в реальність, що стає основою для розуміння суті буття. У філософії Іммануїла Канта буття пов'язане з досвідом і сприйняттям об'єктів у світі.

Найпершою умовою розуміння буття є вироблення категорії «все». Якщо дійсність постає перед нами через серію локальних фрагментів, які невідомо де та як починаються та невідомо куди зникають, невідомо, як між собою поєднуються, то схопити реальність у статусі буття неможливо. З іншого боку, як уже зазначено, будь-яка визначеність потребує позначення меж. «Усе» межує з «нічим», тому перші визначення буття йдуть через зіставлення та використання саме цих категорій [2].

За Платоном, справжнім джерелом буття може бути лише ідея, котра у вищому способі буття постає, як Єдине. Воно є тотальне, вічне та незмінне. Всі ж речі та явища чуттєвого світу існують лише в міру їхньої причетності до Єдиного. Отже, речі самі по собі не мають у собі буттєвого кореня. Щоб зрозуміти їх, як і Космос узагалі, треба не стільки досліджувати речі, скільки, відштовхуючись від них, сходити до споглядання вічних ідей.

Небуття – відсутність, заперечення буття, неіснування взагалі, неіснуюча реальність, абсолютний початок усього сущого. Ніщо – спосіб існування небуття. За Демокрітом небуття знаходиться серед буття, наповнюючи і пронизуючи його. Небуття – онтологічна категорія, що є запереченням поняття «буття» [3].

Небуття представляє собою відсутність існування. Парменид, один із засновників західної філософії, вважав небуття абсурдним і стверджував, що «ніщо не може виникнути з нічого» [4,5]. Таким чином, відмовляючись від ідеї небуття, він підкреслював важливість існування та безперервності буття.

Висновок. Проблема буття і небуття залишається актуальною для філософії та науки. Ці два принципи взаємодіють і взаємопоєднують наше розуміння світу. Сучасні наукові відкриття доповнюють традиційні філософські концепції і вказують на те, що реальність може бути складнішою, ніж ми можемо уявити. Буття і небуття, сплетені в єдине полотно існування, продовжують залишатися ключовими аспектами нашого пошуку сенсу та розуміння життя.

Список використаних джерел

1. Аристотель, Метафізика / Пер. О. Юдін. Х.: Фоліо, 2020. 300 с.
2. Андрущенко В. Ф. Філософія: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 352 с.
3. Гайденок П. П. Проблема буття у філософії. К.: Вид-во АН УРСР, 1966. 232 с.
4. Дмитрієва Н. В. Поняття буття і небуття в філософії. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 160 с.
5. Поема про природу. / Пер. з давньогрецької В. І. Боровського. К.: Вид-во «Либідь», 2001. 128 с.

ІДЕЇ СВОБОДИ У ТВОРЧОСТІ Б. СПІНОЗИ

Постановка проблеми. Актуальним завданням сучасних політологічних та філософських досліджень є визначення прав та свобод людини. Філософія з самого свого зародження намагалася пояснити та вказати людині її місце у системі Всесвіту. Зокрема, в епоху Просвітництва, коли люди дотримувалися вчення деїзму, що розглядав Бога як годинникаря, що завів механізм і наділив його свободою в існуванні, на відміну від доби Середньовіччя та філософії Стародавнього світу, де людина цілковито залежала від законів природи та Божої волі. Дане питання є дуже спірним і на сьогодні, хоч й набуло демократичного характеру.

Мета. Проаналізувати та розглянути розвиток філософських вчень про ідеї свободи в контексті праць Бенедикта Спінози.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- визначити особливості вчення Бенедикта Спінози;
- визначити чи відображені основні філософські засади Бенедикта Спінози в сучасному розумінні поняття свободи.

Виклад матеріалу. Видатний філософ Б. Спіноза народився в правовій юдейській родині, проте вже з ранніх літ осягнув усю вузькість та недалекоглядність єврейської освіти та світогляду. За батькові гроші він навчався латини, самостійно опанував християнське Святе Письмо – Біблію, згодом ознайомився з філософськими працями Авіценни, Томи Аквінського, Джордано Бруно, Френсіса Бекона, Томаса Гоббса, Рене Декарта. Інтерес Б. Спінози був спрямований саме на відношення : людини до суспільства та Всесвіту в цілому.

Одним із авторитетів для Бенедикта був Рене Декарт, від нього той перейняв раціоналістичний метод, хоч концепцію дуалізму швидше заперечував. Найвищими матеріями Спіноза вважав Бога та Природу, які помітні у всьому, оскільки є тотожними поняттями. Тобто, мислитель був прихильником монізму – погляду на єдине джерело (субстанцію), з якого все зародилося.

Б. Спіноза стверджував, що природа є причиною себе самої, людину вивчав як частину цієї системи, але не як пасивне начало, що підпорядковується універсальним законам буття, а як активну самотуну силу.

Важливим відкриттям Бенедикта було застосування поняття «модуса». Модус – це вияв субстанції, усвідомлена частинки світу, речі, які людина здатна пізнати. Сама по собі субстанція є незмінною, вічною, але модуси постійно піддаються змінам та перетворенням. Спростування цих поглядів таке : усі природні процеси є результатом необхідності. Звідси випливає наступне твердження .

Свобода - це всього лише «усвідомлена необхідність».

Б. Спіноза, вважав, що людина стає справді вільною тоді, коли максимально заглибиться у пізнання Бога та навколишнього світу. Вільне те, що існує в міру потреби своєї природи. Ідеальним виявом свободи для дослідника була перевага розуму (раціональності) над емоціями (чуттями). Він пояснював, що діяльність людини не залежить від Божого помислу чи продукування добра, вона зумовлена власними прагненнями та волею. Проте шлях до свободи переповнений пастками та перешкодами, які середньостатистична особа не в змозі подолати, в результаті чого перетворюється на раба долі. В цьому контексті ідея свободи подається як щось недосяжне та незбагненне простій людині.

Свобода постає головним предметом етично-соціальної системи поглядів Бенедикта Спінози. Він вважав, що свобода – компроміс між розумом та необхідністю. Згідно з цими положеннями індивідам варто втриматися від великих збуджень та емоційних коливань, відмовитися від зайвих пристрастей та марноти (конфлікти, сутички, протиріччя тощо), центральне місце приділити духовному індивідуальному збагаченню та інтелектуальному єднанню з Богом. Такого способу життя дотримувався й сам Б. Спіноза, що описав у своїй праці Л. Фейєбах : «... оскільки він за природою своєю тверезо ставився до життя, задовольняв себе малим, опанував свої пристрасті, ніколи не піддавався надмірному розпачу чи занадто веселому збудженню».

Демократія як найбільш природна форма, яка більш ніж будь-яка інша наближається до свободи.

Ще одним інструментом забезпечення свободи та створення умов, які б позбавили людей страху й гарантували безпеку, є «демократична держава». У своєму «Богословсько-політичному трактаті» Б. Спіноза характеризує демократію як найприроднішу із форм досягнення мети держави – свободи. Його погляди щодо форми правління розійшлися з точною зору Т. Гоббса, ще одного впливового сучасника-філософа, що відстоював переваги монархії. В монархії Бенедикт Спіноза вбачав деградацію людства всередині держави : страх монарха перед громадянами, а не ворогами, насильницьке насадження релігії та культ рабства як спасіння та честі вмерти за правителя. Природа миру ж полягає у злагоді та гармонії душі, а не у відсутності війн чи збройних конфліктів. «Я добрий республіканець», - сказав якимось Спіноза.

«Якщо у Т. Гоббса свобода кожного підданого обмежена зазіханнями інших, у кінцевому розумінні – монарха або диктатора, – писав у зв'язку з цим І. Нарський, – то у Б. Спінози межі свободи визначаються лише рівнем розвитку знань, яких завжди вистачить на всіх... Т. Гоббс покладався на залякування, а Б. Спіноза – на мудрість». Під мудрістю мислитель мав на увазі опору на толерантність та поміркованість, інакше кажучи, організацію суспільства таким чином, аби влада зосереджувалася у руках високоосвічених персон та стримувала народ від революцій, які Б. Спіноза називав «бунтами афектів».

Мудра людина – людина, яка пізнала Всесвіт. Глибокомисляча особистість могутніша від тої, яка не наділена цим осмисленням й ніколи не досягне істинного душевного спокою.

Значне місце Б. Спіноза відводить цінностям. Пізніше такий погляд спростував Фрідріх Ніцше , який назвав добродійність виявом свободи.

Висновок. Центральною ідеєю філософії Б. Спінози є осягнення людської природи та вміння підпорядковувати її своїй волі. Філософ підкреслював, що розум та воля – це окремі душевні пориви чи ідеї, які є практично тотожними за змістом. Ми живемо розумно, коли наші прагнення керуються розумом. Усі ідеї чогось варті , якщо не суперечать природним зачаткам . Космос розглядався Спінозою не як завершальна стадія , а як вічність.

Список використаної літератури

Бенедикт Спіноза – недооцінений Прометей філософії. *Останній Бастіон*: веб сайт. URL:https://bastion.tv/benedikt-spinoza-nedoocinenij-prometej-filosofiyi_n43128(дата звернення:05.11.2023).

Філософія Бенедикта Спінози. *Філософія і Релігієзнавство*: веб сайт. URL:<https://tureligious.com.ua/filosofii-benedykta-spinozy/> (дата звернення: 05.11.2023) .

Керуватись власним розумом Бенедикт Спіноза. *Вступ до філософії – Великі філософи навчальний посібник – Віктор Андрущенко 2005*: веб сайт. URL: <https://subject.com.ua/philosophy/philosofi/40.html> (дата звернення :06.11.2023).

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Людина є головною темою у філософії, вона надає їй глибший, людський сенс. Це визначає світоглядно-ціннісне значення філософської культури, де людина є важливим фактором у всіх аспектах, включаючи осмислення буття, проблеми пізнання, культури, історії та цивілізації. Усі філософські питання зводяться до загального: «Що таке людина?». Тисячоліттями філософи шукали відповіді на це питання, розробляючи різноманітні теорії про природу людини, але до спільного висновку вони так і не дійшли.

Мета. Дослідити філософський підхід до розуміння людини, розкрити різноманітні погляди на її сутність та походження, а також визначити ключові концепції, які визначають філософське ставлення до людського існування.

Для досягнення мети слід виконати наступні **завдання**:

- визначити ключові концепції, що визначають філософське ставлення до людини;
- Визначити основні погляди на походження людини;

Виклад матеріалу. Розуміння сутності людини набуває великого значення в умовах, коли роль людського фактора в природних процесах стає очевидною. Це підкреслює відповідальність людини перед всім живим, ставлячи її у центр цього процесу і вимагає додаткового вивчення її сутності та ролі у світі. Психологія, медицина, педагогіка, соціологія, антропологія це все науки, що вивчають людину. Філософія визначає загальні орієнтири для подальших наукових пошуків, включаючи вічні питання про сутність та призначення людини. У сучасних умовах ці аспекти роблять філософію ключовим компонентом у всьому спектрі людських знань. Філософи намагаються розкрити значущий прогрес у розвитку людини, підкреслюючи важливість розуміння обсягу світогляду. Людина залишається ключовою загадкою для філософії, і від античності до наших днів філософи намагались розкрити її сутність. З плином часу виникали нові складні питання, які стосувалися існування суспільства, впливу людини на природу. Виявилось, що необхідно знайти нові відповіді на питання «що означає бути людиною?». Тому проблема людини для філософа завжди буде актуальною.

У рамках всебічного вивчення людини, філософія виконує дві основні функції: світоглядну і методологічну. Початкові уявлення про людину виникли в сфері релігійно-міфологічної віри. На початкових етапах історії людства існували різноманітні міфологічні та релігійні концепції самосвідомості. Легенди, міфи та розповіді служили для розуміння природи та сенсу існування людини. В міфологічній уяві походження та розвиток людини тісно пов'язані з природою та генезою Космосу. Наприклад, в тибетських міфах Космос і Перша Людина виникли із Світла.

Філософія Античної Греції визначила початок західноєвропейської філософської традиції загалом. У грецькій філософії людина сприймалася як складова системи взаємозв'язків, вкладених в абсолютний порядок та космос. З її природним і соціальним оточенням, тваринами і богами, вона існує у єдиному світі. Навіть самі боги, які існують у космосі, сприймаються людьми як реальні. У цьому контексті ідея космосу набуває для людей конкретного значення, а сама людина розглядається як складова цього космосу. Наприклад, в тибетських міфах Космос і Перша Людина виникли із Світла.

Греки стверджували, що філософія виходить із самопізнання. На жаль, ідея пізнати самого себе залишається невітленою, і протягом історії філософії не вдалося визначити чіткі риси людської природи. Різні концепції тільки ускладнювали розуміння, породжуючи сумніви через загадковість походження та складність структури людини.

Згідно з натуралістичною версією походження людини, яка ґрунтується на антропологічних та археологічних даних, сучасний тип людини сформувався внаслідок тривалого еволюційного процесу. Цей шлях еволюції включав в себе види від австралопітеків до неандертальців та кроманьйонців. Основними рисами цього розвитку були свідомість, мова, символи, які дозволяли передавати здобуті знання.

У філософії французького просвітництва проблема людини займає основну позицію. Матеріалісти у Франції виступали проти ідеї дуалізму в розумінні природи людини, відкидаючи концепцію об'єднання фізичної, матеріальної сутності з нематеріальною, безсмертною душею, яку пропагує релігійно-філософська антропологія. Матеріалісти того часу висловлювали прагнення приймати систематичний матеріалістичний підхід до вивчення людських проблем. Їхній світогляд наголошував на матеріальній єдності людини, де «здібності душі» та всі психічні процеси тісно пов'язані з нервовою системою і мозком. Відповідно до цієї позиції, смерть тіла сприймалася як природне завершення земного існування.

Екзистенційна філософія вважає людину як істоту, що самопожертвується своєму покликанню. Людина з усіма своїми хорошими і поганими сторонами не формується під впливом історії, але знаходиться в ній як в власному життєвому шляху. Але для того, щоб виконати своє покликання, людина повинна вміти відмовитися від тиску зовнішніх факторів, таких як духовний застій, знецінення прогресивних ідей, що характеризували європейське суспільство у XX столітті. Філософія у 20-му столітті розглядає людину як частину великого світу. Вона цікавиться моментом, коли людина і світ стають єдністю. Людина формує світ, де важливі для неї відносини з людьми, ідеї.

У християнстві вважається, що головною метою людини є встановлення зв'язку з Богом. Через це вона може здобути спасіння у день суду. В середньовіччі, людина розглядається як пасивний учасник божественного порядку і є істотою, що стоїть перед Богом на нижчому рівні. У відміні від стародавніх богів, які були чимось

подібним до людей, християнський Бог перебуває вище за природу та людину. Філософи Середньовіччя розробили концепцію теоцентризму, де Бог розглядався як абсолютне, досконале, найвище існування, вихідне джерело усього життя та добра. Основним принципом моралі став богослужіння та шанування Бога, а вищою метою людського існування вважалося наслідування та уподібнення Йому.

Згідно з марксизмом, людина - це природна істота, але вона відрізняється від тварин своєю специфічною діяльністю, яка полягає у виробництві матеріальних благ. Ця діяльність визначає розвиток мови, свідомості та соціальних взаємозв'язків. Марксистська філософія надто виділяє роль соціально-культурного середовища у формуванні особистості та недооцінює вплив біологічних, психічних, природних чинників на сутність людини.

Філософи намагаються розгадати та пояснити природу людини, але вони визнають, що остаточних відповідей не існує, оскільки світ і ми самі постійно змінюємося. Таким чином, філософія людини також змінюється, адаптуючись до нових реалій. Філософія ставить перед собою надзвичайно складне завдання – розгляд людини з різних точок зору. Різноманітні трактування включають людину як мікрокосмос, помилку природи, творіння Бога чи результат впливу інших людей. Протягом двох тисяч років філософи використовували різноманітні вислови, щоб описати людину: від розумної істоти до політичної тварини. Відкинувши різноманітні теорії про походження людини, можна виділити дві основні концепції: природне походження та надприродний початок. Філософи не мають єдиної основи для філософського розуміння людини, і немає впевненості, що в майбутньому така основа з'явиться.

Висновок. Філософський погляд на людину є невичерпним джерелом роздумів та концепцій. На шляху вивчення її сутності відкривається мозаїка різноманітних теорій, що надає глибокого розуміння людської природи. Від природного походження до надприродних концепцій, філософія створює контекст, у якому людина виявляється не лише об'єктом розгляду, але й віддзеркаленням складності і загадковості світу, який її оточує.

Список використаних джерел:

1. Денежніков С. С. Проблема людини у філософії : навч. посіб. Суми : СумДПУ, 2012. 117с.
2. Щерба С. П., Щедрін В. К., Заглада О. А. Сутність і походження людини : навч. посіб. Київ, 2004. 216 с.
3. Хамітов Н. В., Гармаш Л. О., Крилова С. А. Історія філософії : проблема людини та її меж : навч. посіб. Київ, 2016. 396с.

ВЧЕННЯ ПРО СУБСТАНЦІЮ У ФІЛОСОФІЇ Б. СПІНОЗИ

Постановка проблеми: Філософію Бенедикта Спінози, нідерландського мислителя (1632–1677), можна визначити як послідовника та критика ідей Рене Декарта. У філософській системі Спінози ключовим елементом є концепція єдиної субстанції – природи. За цим ученням субстанція є самопричиною, а сам Бог тотожний природі, що виражає пантеїстичний погляд. Спіноза відкидав ідею існування надприродного, розглядаючи природу як вічну, безкінечну сутність, що є одночасно причиною і наслідком, ядром і проявом. В його концепції природа, субстанція, матерія та Бог утворюють недільну єдність. Однак щодо цього постають декілька питань до його діяльності, зокрема: Як Спіноза визначає поняття субстанції в своїй філософії? Яким чином субстанція є причиною самої себе в системі вчення Спінози? Як субстанція у Спінози впливає на його уявлення про природу та вічність?

Мета: Проаналізувати вчення Б. Спінози про субстанцію; поняття субстанції в його філософії; аспекти об'єднання природи, матерії та Бога в поглядах на субстанцію; його уявлення про природу відносно субстанції.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- визначити особливості філософії Б. Спінози;
- розкрити суть поняття «субстанція»
- охарактеризувати співвідношення природи і субстанції.

Виклад матеріалу: Основними принципами філософії Бенедикта Спінози є раціональне пізнання та поняття субстанції. У відмінну від Декарта, який розглядав світ через призму суб'єкта, самосвідомості та «Я», Спіноза відділяється від цього підходу, спрямовуючи своє увагу на об'єкт, буття та субстанцію. Він намагається пояснити світ сам по собі, не будучи залежним від властивостей суб'єкта, який спостерігає світ. Такий об'єктивізм є характерною рисою філософії Спінози. Визначаючи субстанцію, він пише: «Під субстанцією я розумію те, що існує само по собі й уявляється саме через себе, тобто те, уявлення про що не потребує уявлення про іншу річ». Субстанція виступає як самостійне, незалежне від чого-небудь іншого буття. Вона є причиною самої себе (causa sui), що призводить до висновків про її довершеність, необхідність і єдність. За словами Спінози, субстанція може бути лише одна, вічна і нескінченна. Щодо поняття субстанції у Спінози, він стверджує: «Окрім Бога, ніяка субстанція не може ні існувати, ні уявлятися». Бог у розумінні Спінози є внутрішньою причиною для природних речей, не взаємодіючи з ними ззовні та практично не відрізняючись від них. Могутність Бога виявляється через закони і необхідність самої природи.

У вченні Бенедикта Спінози перший менш високий різновид знання формує чуттєве уявлення. Теоретична цінність істин чи ідей, які досягаються через чуттєве пізнання, вважається невеликою. Досвід не має універсальності і необхідності.

Другий різновид - це достовірне знання, яке можна отримати на етапі розуму. Розумова діяльність пов'язана з маніпулюванням загальними поняттями. Спіноза розрізняє чуттєве та раціональне пізнання і виділяє їхні різні інструменти. Результатом чуттєвого пізнання є складні чуттєві уявлення, оскільки вони обов'язково відображають природу зовнішніх об'єктів через призму сприйняття людського тіла. Загальні поняття відображають об'єктивні властивості самого предмета. Перш за все, це стосується математичних понять, які формуються незалежно від досвіду. Вони вже дані свідомості людини до будь-якого досвіду. В уявленні Спінози, вершиною достовірного знання є інтуїція. Існують два підходи до розуміння інтуїції: один пов'язаний з містичною традицією середньовічної філософії і розглядається як «внутрішнє світло» свідомості, що надає безпосереднє, цілісне розуміння дійсності. Другий підхід вбачає інтелектуальний аспект інтуїції, пов'язаний з дедуктивним методом пізнання.

Це тлумачення субстанції включає ідею взаємодії між конкретними матеріальними утвореннями та, водночас, поняття їхньої матеріальної єдності. Втім, Спіноза відхиляв атрибутивність руху, розглядаючи його як не обов'язкову властивість матеріального світу, а лише його модус (вторинну, похідну характеристику). Це було антидіалектичним елементом у філософії Спінози. У вченні Спінози про пізнання розвивався раціоналізм. Його погляд полягає в тому, що чуттєве пізнання надає поверхневе зрозуміння, а істинне знання можливе лише за допомогою розуму. Згідно із Спінозою, найвищою формою пізнання є інтуїція, а критерієм істини служить чіткість. Вчення про субстанції також є вченням про людину, її моральність та мудре сприйняття життя. Як стверджує Бенедикт Спіноза, «Свобода є пізнана необхідність,» і це визначає шлях людини до свободи.

Це тлумачення субстанції включає ідею взаємодії між конкретними матеріальними утвореннями та, водночас, поняття їхньої матеріальної єдності. Втім, Спіноза відхиляв атрибутивність руху, розглядаючи його як не обов'язкову властивість матеріального світу, а лише його модус (вторинну, похідну характеристику). Це було антидіалектичним елементом у філософії Спінози.

Незважаючи на зовнішньо абстрактний характер роздумів Спінози щодо субстанцій, модусів та атрибутів, його філософія має виражену практичну спрямованість. Вчення про субстанції також є вченням про людину, її моральність та мудре сприйняття життя. Як стверджує Бенедикт Спіноза, «Свобода є пізнана необхідність,» і це визначає шлях людини до свободи.

Основні ідеї філософії Бенедикта Спінози: пантеїзм, монізм, раціоналізм і ідеалізм, етика та свобода, критика Декарта, інтелектуальний аскетизм, практична спрямованість.

Філософія Спінози представляє собою складну систему думок, яка вплинула на подальший розвиток філософії та відзначалася великою оригінальністю та відмінністю від традиційних концепцій свого часу.

Висновок. Взаємодія між послідовністю думок і послідовністю тілесних станів є взаємною відповідністю. Спіноза спробував пояснити цю відповідність шляхом наголошення на їх паралельності. Концепція психофізичного паралелізму, що виникла в контексті його моністичної концепції існування, була оригінальною ідеєю Спінози. Він намагався знову зблизити психічні та фізіологічні явища, які були роз'єднані Декартом, розглядаючи їх як паралельні прояви одного й того ж природного порядку. Основна мета цього паралелізму полягала в подоланні дуалізму між душею та тілом.

Список використаних джерел:

1. Данильян О. Г., О. П. Дзьобань О. П. Філософія : підручник: Право, 2018. 432 с.
2. Лузан А.О. Вступ до філософії: навч. посіб. .: Центр навчальної літератури, 2019. 136 с.
3. Остапеч І., Дербак Система А. Свободи Б. Спінози /// Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2022. Випуск 43, 145 с
4. Філософія: [баз.] підруч. для студентів ВНЗ / [Л. В. Губерський та ін.]. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Харків : Фоліо, 2018. 620 с

PHILOSOPHICAL AND LEGAL TEACHING OF T.HOBBS

Formulation of the problem. Today's legal theories reveal a variety of approaches, a difference in the essence of assessments and the disclosure of the meaning of legal norms. However, it can be argued that the basis of almost all modern concepts of law is a general idea: law is defined as a necessary order in society that harmonizes social relations, regulates them and provides certain guarantees for the stability and progressive development of humanity.

In modern legal literature, there is an increase in the number of publications dedicated to the anthropological and axiological examination of law, the study of aspects where the interests of the individual, society and the state are intertwined. They offer innovative approaches to understanding legal issues, form new value systems and define new legal ideals. The study of the world's political and legal heritage becomes a key basis for the development of modern jurisprudence in this context. In order to obtain objective and socially useful results in scientific research in the conditions of social instability, it is necessary to carry out a fundamental change in the paradigm of research activity, turning to the world legal heritage, which in some cases already contains answers to current questions of the present.

The political and legal philosophy of Thomas Hobbes is marked by a significant influence on the development of political and legal thought and the formation of the main categories of general theoretical jurisprudence. Important concepts of the English philosopher, although they arose in the New Age, reveal new aspects in the light of scientific research of the XXI century. The development of state legal scholars at the turn of the 20th–21st centuries led to a deep rethinking of the theories that formed the basis of the European community, which in turn had a significant impact on domestic legal doctrines.

The purpose of the article. To investigate and analyze the philosophical and legal concepts of Thomas Hobbes in order to reveal their influence on modern political and legal thought, to find out the role of these ideas in the formation of the foundations of jurisprudence and their relevance in the context of the modern world.

Presenting main material. Thomas Hobbes, an outstanding English philosopher of the 16th and 17th centuries, made a significant contribution to the development of political and legal philosophy of his time. The founder of the social contract and supporter of absolute power, Hobbes defined the rights and duties of the individual in the context of his relationship with the state. The basic tenets of his teachings determined not only the era in which they were formulated, but also leave a tangible impact on modernity.

The main idea of Hobbes's philosophical and legal teaching is to conclude a social contract, which is the basis of the formation of political power. According to his concept, people are born equal and free, but to ensure their security and avoid chaos, they voluntarily surrender their rights to the state. This act of state formation is the result of an interest in one's own well-being and preservation of life.

Another key concept is the absolute power of the state, which, according to Hobbes, is necessary to ensure order and prevent threats. He viewed the state as a sovereign monarch whose authority must be unquestioned to ensure the effective functioning of the social contract.

In the modern world, the philosophical and legal teachings of Thomas Hobbes remain the subject of deep analysis and discussion, as his ideas will continue to play a significant role in the formation of the political and legal paradigm. However, at the same time, there are contradictions and questions related to his concepts.

Regarding the social contract, there is often a debate about the extent to which the individualistic nature of this contract takes into account the diversity and interests of different social groups. Modern researchers seek to balance Hobbes' concepts with the guarantee of individual freedoms and rights.

Regarding absolute power, in the context of modern democratic societies, the question arises about the need to limit power and ensure human rights. The balance between the authority of the state and the guarantees of citizens' rights remains a topical subject of discussion in political and legal circles.

For the most part, the teachings of Thomas Hobbes appear in modern political and legal discourse not only as a theoretical foundation, but also as an important tool for understanding modern challenges and finding rational answers. There are several key aspects that keep Hobbes's teaching in focus:

1. The role of the state in ensuring social order:

Hobbes's concept of the absolute power of the state, as a means of ensuring order and security, raises questions about the effectiveness of such an approach in modern conditions. The debate about the extent to which it is permissible to restrict individual freedoms in the name of the common good remains relevant.

2. Social contract in the era of globalization:

Hobbes' concept of the social contract is reinterpreted in the context of global challenges and responsibilities. Questions about how such a contract can operate in the conditions of globalization and cultural diversity are the subject of intense discussions.

3. Updating the concepts of security and freedom:

In the light of modern terrorist threats, cyber-attacks, and other dangers, the concepts of security and individual freedom defined by Hobbes receive new interpretations and acquire new meaning.

4. Modern points of view on the limitation of power:

The concepts of limiting power and protecting human rights, important in the context of modern democratic societies, are considered in the context of Hobbesian theory, going beyond absolute power.

Hobbes' doctrine remains an important resource for understanding and analyzing modern political and legal realities. Modern research continues to reflect on his ideas, adapting them to modern requirements and taking into account the development of global society. This approach opens up new perspectives for discussion and finding optimal ways of developing the modern political and legal concept.

Conclusions. According to the Hobbesian doctrine, the state acts as a guarantor of stability and security, but modern challenges require new reflections. The issue of limiting power in the name of protecting human rights, the balance of individual freedoms and public security, as well as the interaction of international actors – all this needs careful review. Hobbes' teaching serves not only as a historical source, but also as a living platform for studying and solving modern challenges. His ideas attract not only their uniqueness, but also their willingness to adapt to the needs of modern society. Thus, the philosophical and legal teaching of T. Hobbes remains a key source of intellectual enrichment and reflection in the context of modern political and legal science.

Bibliography

1. Hobbes T. Leviathan. Create Space Independent Publishing Platform, 2016. 338 p.
2. Höffe O. Thomas Hobbes. München : Verlag C.H. Beck, 2010. 250 p.
3. Elias-Wagner R. Laws Living and Armed: The Legal and Political Theory of Thomas Hobbes. Berkeley, 2019. 102 p.

MAN AS A CREATOR AND CREATION OF CULTURE

Formulation of the problem. Throughout the history of civilizations, man has always acted as a creator of culture - from the creation of paintings, the construction of architectural monuments, and the writing of music to the formation of hundreds of ideas and assertions of certain spiritual values. However, culture is one of the main factors in how a person builds his life. It refines a person, gives him special characteristics inherent only to a certain wide or small circle of people, and literally builds a person in a philosophical and ethical sense.

Goal. The study of the role of man as a creator and the creation of culture with the aim of revealing the relationship between the individual creative contribution of the individual and the formation of the general cultural heritage.

To achieve the goal, we set the following **tasks**:

- determine the influence of personality on the development of culture
- determine the influence of culture on personality development

Presentation of the material. According to some researchers, the distinction between the two concepts makes little sense because personality is believed to be entirely produced, controlled, and sustained by cultural forces. No culture, no personality! [1] It seems quite self-evident that people's customs and habits are more civilized than they were only a few hundred years ago. [2] However, looking at the criminal and completely uncultured actions of today's terrorist countries, which undoubtedly are Palestine and Russia, we can state that the culture in these countries has declined significantly, or it never existed at all (in the case of Palestine). The current situation in the political arena, which reflects the cultural achievements of the states, makes it clear that the cultural manifestations of the Renaissance, the New Age and the time of scientific and technical revolutions are gradually moving aside, giving way to left-wing ideologies. The last century, the time of manifestation of these ideologies, using the example of the living dead - the Soviet Union, should have made it clear to everyone in the world that declaring everyone the same (and not equal, as Soviet propaganda claimed [3]), automatically leads to the complete destruction of the cultural environment in the state, from that it will not be able to live. Culture is the unique, distinctive, and exclusive possession of man, explainable thus far only in terms of itself. [4]

1. Man is a creator of culture. According to English Anthropologist Edward B. Tyler culture is «that complex whole which includes knowledge, belief, art, law, morals, custom, and any other capabilities and habits acquired by man as a member of society.» [5] A person who creates new ideas, paints pictures, writes poems and plays, a person who illuminates himself and his surroundings in ideas and materials, describes emotions and demonstrates his modernity to the whole world, leaves this knowledge for future generations is a creator of culture. Every thinking person is a creator. He leaves to his descendants the traditions and customs of both the family and the nation; he increases previous knowledge and opens new ones; he is an example of how each of us should behave. Only a free and proud person can be like that - that's why terrorist countries (Russia in this context), which have a critically low level of culture, out of jealousy and fear want to suppress such manifestations of Man as the Creator.

2. Man is a creation of culture. Every person is born empty. Empty in the spiritual and ethical sense. Culture, in the broadest sense of the term, plays the role of the Great Architect, which carves out of the «emptiness» a certain originality, uniqueness, personality, the actual «Man». Cultural factors are major environmental influences on personality. Different cultures place different values on different traits, and what is considered a positive trait in one culture may be negative in another, resulting in different personality expressions across countries. [6] Based on the fact that a person is created by the environment and everything that affects it, we conclude that culture is perhaps the most fundamental factor in the formation of a person.

Conclusion. Therefore, most scientists and philosophers are inclined to the idea of the unity of culture and man. Culture could not exist without man, and man -without culture. It takes two to tango¹ - they are inseparable parts of the entire historical process, connected to each other initially by intertribal, and later by interstate relations, which are an integral part of the world's cultural heritage.

References:

1. Matsumoto DR. *The Handbook of Culture & Psychology*. New York: Oxford University Press; 2001. p. 401 URL: <https://books.google.com.ua/books?id=xtmUDwAAQBAJ&lpg=PA401&ots=SHaDhideim&dq=influence%20of%20culture%20on%20personality&hl=uk&pg=PA401#v=onepage&q=influence%20of%20culture%20on%20personality&f=false>
2. Linklater, A., & Mennel, S. (2010). Elias, N. The civilizing process: Sociogenetic and Psychogenetic investigation. *History and Theory*, 49(3), 384–411. URL: <http://www.jstor.org/stable/40864499>
3. Communism. National Geographic: website. URL: <https://education.nationalgeographic.org/resource/communism/> (Last accessed: 19.10.2023)
4. Case, C. M. (1927). Culture as a Distinctive Human Trait. *American Journal of Sociology*, 32(6), p. 920. URL: <http://www.jstor.org/stable/2765398>

5. Tylor, E. B. (1889). *Primitive culture: Researches into the development of mythology, philosophy, religion, language, art and custom* (3rd American from 2nd English ed.). Henry Holt and Company. URL: <https://doi.org/10.1037/12987-000>
6. Role of Culture in the Development of Personality. Tutoralpoint: website. URL: <https://www.tutorialspoint.com/role-of-culture-in-the-development-of-personality> (Last accessed: 13.10.2022)

ХРИСТІЯНСТВО І ФІЛОСОФІЯ В КИЇВСЬКІЙ РУСІ

Постановка проблеми. На тлі формування християнської цивілізації на Київській Русі актуальні питання про взаємодію християнської доктрини та філософських концепцій у процесі становлення культурного простору. Як ці дві складові взаємодіяли та сприяли або гальмували процеси самоідентифікації та формування колективного світу на Київській Русі? Які філософські ідеї вплинули на розуміння та тлумачення християнських принципів, і, навпаки, як християнство моделювало філософське мислення в цьому контексті? Чи були конфлікти між релігійними та філософськими поглядами, і як вони вирішувалися в історії Київської Русі?

Мета: . Проаналізувати взаємодію філософії та християнства з метою виявлення їхнього взаємовпливу та ролі у формуванні ціннісних уявлень .

– Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

– Виникнення і першоджерела християнства і філософії..

Дослідити як християнство і філософія впливали один на одного. Пояснити різні погляди тодішніх «філософів»

Виклад матеріалу. Філософія як один із інтелектуальних напрямків була занесена на територію держави – Київська Русь разом з християнством православною візантійською державою, яка виникла після падіння Римської імперії.

Християнство у нашу державу приніс Володимир Великий для об'єднання країни під одним князівством. Задум був чіткий підняти державу до рівня тодішній держав. І коли б вона стала християнською-державою ті відносини покращилися б . Але не буває чогось «чистого» чогось первозданного у теперішній час , так як все змінюється стрімко або повільно, кардинально або навпаки. Так і з релігією, так як в Київській Русі було язичництво воно залишило певний свій відбиток. Можна також згадати і про книги і культуру вони теж свій вклад до формування християнства. Якщо

Якщо ж звертатися до першоджерел виникнення філософії України то одним із них була книга «Повість минулих літ» Нестора Літописця. Літопис розпочинається зі звернення до історії буття світу, тобто його створення Богом; це є також свідчення того, що історія народу – русичів розглядається через контекст усієї всесвітньої історії. У ньому переказується основний біблійний смисловий сюжет, наводяться приклади порівнянь різних релігійних вірувань народів та країн. Також Нестор розповів як князь вибрав цю віру і чому <«його вразила велич і сила духу, в тому числі і служіння греків.»>. Грубо кажучи Володимир був реформатором, так як захотів змінити багатовікову релігію, відкинути багато традицій і вірувань для змін у суспільстві , так як він мав свої «філософські погляди»

Християнство і філософія були пов'язані між собою і мали один на одного вплив одним із них були монастирі, тобто у Київській Русі вони виконували роль не лише центрів релігійної практики, а й осередків філософського навчання. Священники вивчали не тільки релігійні тексти, але й класичні філософські твори, що дозволяло їм об'єднувати теологію із загальною християнською філософією. І саме від цього моменту починають різнитися думки у багатьох мислителів, священників і тд.

Доволі цікавими є релігійно-філософські концепції богопізнання, які розвинулись у Київській державі. З однієї сторони переважала східно-візантійська богословська думка, яка заперечувала будь-яку цінність філософії для християнської догматики й вимагала сприймати вчення не розумом, а серцем, прямодушно.

За повчанням Преп. Феодосія Печерського людина повинна прагнути спасіння за допомогою подвигів духу, молитвами, Святими таїнствами, а не осягненням розумовим та філософуванням. Нестор Літописець у «Житті» Преп.Феодосія Печерського згадує:

«Не навчений премудрості, виявився мудрішим за філософів». .

Іларіон Київський наприклад захищав національну форму Київського християнства, яка виражалась в першу чергу в його культурі. І пояснював свої думку так :

«Не вливають вина нового, вчення благодатного і мішки ветхі, в іудейські, постарілі, а якщо так, то продеруться міхи»

«Повчання» Володимира Мономаха представляє собою важливий документ Київської Русі, який відображає філософські погляди та практичні поради великого князя. «Повчання» Володимира Мономаха представляє собою важливий документ Київської Русі, який відображає філософські погляди та практичні поради великого князя. Мономах не лише був політикою і воїном, але й мислителем, який висловлював своє розуміння життя та моралі.

У «Повчанні» відзначається прагнення розуміти реальний світ та людські взаємовідносини, відповідати на питання про правду та дії людини в різних ситуаціях. Мономах підкреслює важливість практичного життєвого досвіду та активної участі в справах, що відбуваються в суспільстві.

У «Повчанні» також є критика візантійської традиції аскетизму та відлюдництва. Мономах підкреслює важливість добрих справ, прямого звернення до Бога, і відзначає гуманістичні тенденції, які виявляються у визнаних перевагах світових справ та акценті на справедливості в суспільстві.

Крім того, «Повчання» висловлює етичні принципи влади, де правителю слід керувати не тільки формальними законами, але й совістю, визначаючи роль князя у збереженні єдності держави і моральному розвитку суспільства.

Таким чином, «Повчання» Володимира Мономаха є рейтингом свідчення філософських проявів та практичної мудрості великого князя, що відзначається самобутністю та глибоким розумінням реальних потреб та цінностей людей того часу.

Висновок. Отже християнство і філософія в Київській Русі мали тісний зв'язок так як саме від філософського погляду Володимира Великого почалося християнство. Також можна сказати, що у той час філософи мали кожен свою думку як от Феодосій Печерський і Іларіона Київського, що деякі думки були доволі демократичними як в Володимира Мономаха.

Список використаних джерел

1. Специфіка християнства у Київській Русі : веб-сайт URL: <https://firtka.if.ua/blog/view/spetsifika-khristiianstva-u-kiyivskii-rusi> (дата звернення 20 липня 2023)
2. Гончарук Тетяна, Джунгла Надія, Мокряк Леонід, Шумка Михайлина : Філософія : навчальний посібник. Тернопіль : Підручник і посібник 2010. 360 с.
3. Білодід Ю. А. Філософія : навчальний посібник. Харків : ХНАМГ, 2009. 23 с.

ДІАЛЕКТИЧНЕ ПРОТИРІЧЧЯ ЯК ДЖЕРЕЛО РОЗВИТКУ

Проблеми дослідження. Актуальність дослідження «Діалектичне протиріччя як джерело розвитку» в сучасному світі полягає в розумінні причин змін у суспільстві, технологіях та науці, в невизначеності визначення самого поняття діалектичного протиріччя та необхідності аналізу його ролі у розвитку. Дослідження такої проблеми важливе для розробки стратегій та вирішення сучасних викликів.

Мета дослідження. Мета дослідження полягає в докладному аналізі та розкритті значення діалектичних протиріч у контексті їх впливу на розвиток різних аспектів суспільства та природи.

Завдання дослідження.

1. Проаналізувати та класифікувати діалектичних протиріч в різних контекстах.
2. Визначити вплив цих протиріч на процеси розвитку в суспільстві та природі.

Виклад матеріалу.

Діалектичні протиріччя відображають складну природу світу та суспільства, де різні аспекти, явища і процеси взаємодіють і співіснують. Аналіз та класифікація діалектичних протиріч в різних контекстах допомагають краще розуміти їх роль у розвитку. Це пояснюється, звичайно, конкретними реальними процесами, пов'язаними з розвитком демократії в світі, явищ її глобалізації, які перестаючи зважати на специфіку окремих культур, стають схожими на спроби універсалізації світу. [3]

По-перше, можна виділити протиріччя природи, які виникають у біологічних та екологічних системах. Наприклад, боротьба за існування та ресурси між різними видами чи конфлікти між природними процесами, такі як еволюція та збереження сталості екосистем. Ці протиріччя регулюють різноманітні природні взаємодії та впливають на розвиток біосфери.

По-друге, у суспільних процесах можна виділити економічні протиріччя, які виникають з розподілу ресурсів та боротьби за потужність. Між працівниками та роботодавцями, між різними соціальними групами або країнами існують конфлікти, пов'язані з власністю, доходами та розвитком.

По-третє, політичні протиріччя відображають боротьбу за владу та вплив. Це може включати протистояння різних ідеологій, політичних партій або країн, які конкурують за визначення курсу розвитку суспільства.

По-четверте, культурні протиріччя виникають через різні цінності, переконання та ідентичності різних груп. Це може включати суперечності між релігіями, етнічними групами або поколіннями.

Аналіз цих різних контекстів дозволяє зрозуміти, як діалектичні протиріччя впливають на розвиток і як їх можна ефективно вирішувати.

Визначення впливу діалектичних протиріч на процеси розвитку в суспільстві та природі

Діалектичні протиріччя, на відміну від первинних суперечностей, не завжди є конфліктними і негативними явищами. Напротив, вони можуть бути джерелом розвитку та просування вперед як у суспільстві, так і в природі. Визначення впливу цих протиріч на процеси розвитку відкриває широкий спектр можливостей для аналізу.

Але протиріччя є ефективним інструментом дослідження сутності.[2] У суспільстві діалектичні протиріччя часто викликають соціокультурний та технологічний прогрес. Наприклад, конфлікт між інноваціями та стабільністю може призвести до розвитку нових технологій та підвищення якості життя. Суперечності в економіці можуть стимулювати підприємництво та конкуренцію, що сприяє розвитку нових ринків та покращенню продуктів і послуг.

Діалектичні протиріччя також можуть мати негативний вплив на суспільство, особливо якщо їх не вирішувати належним чином. Конфлікти між соціальними групами або економічними системами можуть призвести до соціальних розладів та нерівності. Тому важливо аналізувати та вирішувати діалектичні протиріччя, спираючись на принципи справедливості та співпраці.

У природі діалектичні протиріччя регулюють баланс екосистем та їх розвиток. Діалектичний розвиток, і перш за все, розвиток логічної ідеї, виявляється рухом від безпосереднього як початку, від абстрактного до конкретного, результату опосередкування: від першої абстракції, як буття і ніщо, до якогось конкретного, в якому обидва стають моментами. [1] Боротьба за ресурси та місце в харчових ланцюгах може сприяти різноманітності та адаптації видів до змін у середовищі. Протиріччя між природними процесами, такі як зміна клімату, може стимулювати еволюцію та адаптацію.

Однак вплив діалектичних протиріч на природу може бути руйнівним, особливо в разі людської діяльності, яка призводить до знищення екосистем та втрати біорізноманітності. Тому важливо розробляти екологічно стійкі підходи до вирішення екологічних проблем та забезпечення збалансованого взаємодії з природою.

Висновок. Діалектичні протиріччя відіграють складну роль у розвитку як суспільства, так і природи. Їх вплив може бути і позитивним, спонукати до прогресу та росту, і негативним, спричиняти конфлікти та руйнування. Важливо розуміти та вирішувати ці протиріччя для забезпечення сталого розвитку та гармонії у нашому світі.

Список використаної літератури:

1. Муратова. І. А. Категорія «розвиток» в ідейній спадщині ГВФ Гегеля і діалектичній традиції київської філософської школи Муратова *Ліра-К*, 2021 URL: https://scholar.google.com.ua/scholar?hl=uk&as_sdt=0%2C5&as_ylo=2019&q=ДІАЛЕКТИЧНЕ+ПРОТИРІЧЧЯ+&btnG=#d=gs_qabs&t=1699280019827&u=%23p%3De9dHV46DQP8J
2. Яценко. О. Д. Протиріччя як інструмент рефлексії культури. *Освітній дискурс. Гуманітарні науки*, 79-90, 2019
3. Семикрас. В. В. ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ У ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВОМУ ВЧЕННІ MAIN METHODOLOGICAL APPROACHES IN PHILOSOPHICAL AND LEGAL DOCTRINE. *Hileya: Scientific Bulletin. Gileya* . 2021, Issue 163, p69-73. 5p. URL: https://scholar.google.com.ua/scholar?start=10&q=ДІАЛЕКТИЧНЕ+ПРОТИРІЧЧЯ+&hl=uk&as_sdt=0,5&as_ylo=2019#d=gs_qabs&t=1699280676002&u=%23p%3DP1aMYGGFshkJ

АВГУСТИН БЛАЖЕННИЙ - ВИРАЗНИК ІДЕЙ ПАТРИСТИКИ

Проблема дослідження : Проблема дослідження полягає в ретельному аналізі і тлумаченні праць святого Августина, що стосуються важливих аспектів патристичної теології та філософії. Дослідження полягає в розвитку Августином патристики, впливаючи на формування християнської доктрини, або його сприянні розуміння питань віри та моралі у ранньому християнстві. Також важливо розглядати контекст часів, у які жив Августин, та його взаємодію з іншими патристами, щоб розкрити роль Августина в розвитку патристичної традиції.

Мета дослідження: Полягає в глибокому розумінні внеску Августина Блаженного у розвиток християнської думки та патристичної традиції.

Завдання дослідження :

1. Вивчити ключові ідеї і концепції, які сформулював Августин у своїх працях.
2. Розглянути вплив ідей Августина на розвиток християнської доктрини та філософії.
3. Визначити значення Августина для сучасного християнства та теології.

Виклад матеріалу. Філософія є теоретичним підґрунтям людського ставлення до світу, що традиційно зосереджується на осмисленні проблем, які постають перед кожною людиною і кожним новим поколінням у зв'язку з необхідністю визначитися у природному, соціальному та духовному середовищі, сформувати власну життєву позицію і програму вдосконалення світу і себе в ньому. [3] Багато видатних постатей використовують філософію, як науковий інструмент для розгляду і розв'язання релігійних питань та пояснення духовних аспектів життя.

Західний Отець Церкви – Августин Блаженний [2], відомий також як Святий Августин, був видатним філософом, теологом і вченим раннього християнства, який справив величезний вплив на розвиток християнської доктрини та патристики. Його праці містять безліч ключових ідей і концепцій, які донині залишаються предметом обговорення і досліджень.

Однією з центральних ідей, яку Августин висловив у своїх творах, є поняття гріха та спасіння. Він розглядав гріх як вроджену частку людської природи після гріхопадіння перших людей, Адама і Єви. Августин вважав, що без Божої милості люди не можуть врятуватися від гріху, і він розвинув цю концепцію у своєму вченні про передприйняття. Відповідно до нього, лише ті, кому Бог надає благодать, можуть врятуватися. На думку Августина, символічно-алегоричні образи творів набагато більше привертають нашу увагу, адже містять у собі загадку, нерозгаданість і примушують рухатись душою в напрямку знаходження відповіді й сходження до пізнання божественної істини. [1]

Іншою ключовою ідеєю Августина є його розуміння часу і вічності. Він вважав, що Бог є вічним і поза часом, і це впливає на наше розуміння світу. Він розглядав час як створення Богом, і вірив, що вічність і божественний порядок керують часом і подіями у світі.

Крім того, Августин розвинув ідеї про внутрішній досвід і віру. Він запропонував концепцію «внутрішнього обертаючогося» (inner turning), яка вказувала на необхідність звернутися до внутрішнього світу, щоб знайти істину і Бога.

Він вважав, що Бог перебуває поза часом, і його розмірковання про цей аспект вплинули на філософію і теологію. Він надавав великого значення внутрішньому обертаючомуся та внутрішньому досвіду у пошуках істини та Бога, що стимулювало розвиток містичних традицій у християнстві.

Ідеї Августина також вплинули на сучасну філософію. Його розуміння внутрішнього досвіду, віри та часу стали джерелом натхнення для багатьох філософів. Вони відіграють важливу роль у сучасній філософії і вивченні теми віри, свідомості і істини.

Значення Августина для сучасного християнства та теології важко переоцінити. Його вчення про гріх, спасіння, внутрішній досвід та розуміння вічності продовжують впливати на християнську доктрину та філософське мислення. Сучасні християнські традиції містять у собі спадок його ідей, наголошуючи на необхідності Божої милості та особистого досвіду віри.

Висновок. Августин Блаженний - ключова постать патристики, вплинув на християнську доктрину та філософію. Його концепції гріхопадіння, Божої благодаті, внутрішнього досвіду та вічності є джерелом натхнення для сучасного християнства і теології, надаючи глибокий зміст і сприяючи розумінню віри та духовних питань. Вчення Августина залишається актуальним і надалі надихає та наповнює духовним змістом сучасне християнство та теологію.

Список використаної літератури :

1. Стоян. С. П. Візуальний образ у контексті концепції Августина Блаженного. Гілея. Наукове видання. 2021. С. 83-87.
2. Страсті Христові у проповідях Йоаникія Ґаліатовського та Лазаря Барановича Бомко Л. Сіверянський літопис. 2020. № 3. С. 164-173. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/170737>
3. Димитров М. Ф. Шарін О. В., Філософія. Миколаївський національний аграрний університет, 2021. URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10068/1/filosofiya-plani-seminar-zanyat.pdf>

Ф.БЕКОН - ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ

Проблема дослідження : Проблема дослідження Френсіса Бекона, який вважається першим філософом Нового часу, полягає у розумінні його внеску в розвиток науки та філософії. Деякі дослідники спірають про те, чи Бекон дійсно був ініціатором наукового методу експерименту та спостереження, або його внесок перебільшений. Також широко обговорюється вплив його ідей на подальших філософів та науковий розвиток.

Мета дослідження : Розгляд внеску Френсіса Бекона в розвиток наукового методу та філософії Нового часу для кращого розуміння його впливу на науку та суспільство.

Завдання дослідження :

1. Проаналізувати філософські та наукові праці Бекона, зокрема його погляди на методи науки.
2. Визначити вплив ідей Бекона на розвиток науки та філософії.

Виклад матеріалу. Френсіс Бейкон, англійський філософ та науковець XVII століття, вважається одним із батьків сучасного наукового методу. Він розвинув та впровадив метод емпіричних спостережень та експериментів, який вплинув на подальший розвиток науки.

Френсіс Бейкон об'єднав два важливі аспекти в своїй філософії науки: емпіризм та індукцію. Він підкреслював, що знання про природу повинно базуватися на спостереженнях та експериментах, а не лише на авторитеті або теоретичних роздумах. Сучасна історико-філософська методологічна поліфонія засвідчує складність історико-філософського осмислення, наявність різноманітних онтологічних вимірів людини й схильність до прийняття різних філософських концептів.[1]

Бейкон впровадив такі поняття, як «індуктивний метод» та «індуктивна логіка». Він стверджував, що науковий пізнавальний процес повинен базуватися на зібраних фактах та даних, індуктивно узагальнюючи їх для формулювання загальних законів або гіпотез. Іншими словами, він пропонував починати з конкретних спостережень, а потім робити загальні висновки.

Цей метод, відомий як «індуктивний метод», є важливим для розвитку експериментальної науки. Він підкреслював потребу виконувати систематичні експерименти для підтвердження гіпотез та створення наукових теорій. Бейкон вважав, що науковий метод повинен бути відкритим та системним, а знання має накопичуватися плавно та послідовно.

Важливо зауважити, що Бейкон розумів, що індуктивний метод може бути природно обмеженим помилками та перешкодами. Він наголошував на необхідності об'єктивної оцінки даних, уникання попередніх переконань та упереджень.

Бекон відомий своєю методологією наукового дослідження, яка суттєво вплинула на формування сучасної наукової методології. При цьому він розглядав філософію в нерозривній єдності з науками про природу. [3]

По-перше, Бекон впровадив метод емпіричного дослідження та індукції в науку. Він підкреслював важливість спостережень та експериментів як основи для побудови наукового знання. Його підхід спонукав вчених до систематичних досліджень і об'єктивного збору даних. Це відкрило шлях до розвитку наукового методу, заснованого на фактах і доказах, а не на теоретичних припущеннях.

Бейкон впровадив поняття індукції, яке полягає у виведенні загальних законів з конкретних спостережень. Цей підхід сприяв систематичному узагальненню наукових даних та розвитку наукових теорій. Він розумів, що знання повинно ґрунтуватися на доказах та емпіричних фактах, а не на чистій теорії.

Другий важливий аспект впливу Бекона на розвиток науки та філософії полягає в його акценті на об'єктивності та відмові від попередніх переконань. Він закликав вчених бути об'єктивними та уникаючи упереджень. Це стимулювало науковців до більш об'єктивного підходу до наукових питань і до уникнення антропоцентричних тлумачень.

Бейкон також вплинув на філософію, пропонуючи новий погляд на природу знань та наукову методологію. Його ідеї про роль науки у покращенні людського життя та освіти стали важливими для формування ідеалів Просвітництва та наукового розвитку. Ф. Бекон вважав, що вищим завданням пізнання і всіх наук є удосконалення людського життя.[2]

Методологічні принципи Бейкона, засновані на емпіризмі, індукції та об'єктивності, стали важливими для сучасного наукового підходу. Він поклав основи для розвитку сучасної експериментальної науки і стимулював розвиток об'єктивної філософії. Таким чином, Бекон лишається ключовою фігурою в історії науки та філософії, і його спадок відчутний і сьогодні.

Висновок. Френсіс Бекон, названий «Першим філософом Нового часу,» відіграв важливу роль у розвитку науки та філософії. Його ідеї про емпіричний метод, індукцію та об'єктивність визнані ключовими для сучасної наукової методології. Вплив Бекона на розвиток науки і філософії може бути оцінений як визначальний, і він залишається важливою фігурою в історії інтелектуального розвитку, надаючи сучасним науковцям та філософам важливі принципи для подальших досліджень та розвитку знань.

Список використаної літератури :

1. Бейлін М.В., Гончаров Г.М. Методологічна поліфонія осмислення світоглядно-наукових поглядів Ф. Бекона. Ст.18. *Редакційна колегія конференції, 2021*
2. Пилипишин Павло. Індивідуалістична концепція у філософії права Френсіса Бейкона. Підприємництво, господарство і право. 2021. УДК 340.12. DOI <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2021.3.34>
3. Кравченко П. А., Мешков В.М. Френсіс Бекон - батько західноєвропейської філософії науки. *Вісник Національного Авіаційного Університету. Серія: Філософія. Культурологія* 31 (1), 26-34 . 2020. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.31.14821>

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ В ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМІ

Актуальність теми дослідження: обумовлена кількома факторами.

По-перше, екзистенціалізм є однією з найвпливовіших філософських течій XX століття, яка мала значний вплив на культуру та мистецтво. Екзистенціалізм ставив у центр своєї уваги людину як унікальну, вільну та відповідальну істоту. Він підкреслював важливість таких цінностей, як свобода, відповідальність, самотність, абсурд, смерть.

По-друге, проблема людини є актуальною в будь-який час. Вона завжди цікавила філософів, письменників, художників. Екзистенціалізм надає новий погляд на проблему людини, який може бути корисним для розуміння сучасного світу.

По-третє, дослідження проблеми людини в екзистенціалізмі може сприяти розвитку особистості. Екзистенціалізм допомагає людині усвідомити свою унікальність, свободу та відповідальність. Він може допомогти людині знайти сенс життя і сформувати власну систему цінностей.

тема дослідження «Проблема людини в екзистенціалізмі» є актуальною в сучасному світі. Вона може бути корисною для розуміння людини, її проблем та можливостей.

Мета дослідження: полягає в тому, щоб зрозуміти, як ця філософська течія розуміє природу людини, її місце в світі та її можливості. Екзистенціалізм вважає, що людина є унікальною і відповідальною за своє життя. Вона вільна у виборі своїх дій і несе відповідальність за їхні наслідки.

Завдання дослідження:

1. Розкрити основні положення екзистенціалізму щодо людини.
2. Проаналізувати різні аспекти людського існування, які розглядаються екзистенціалізмом.
3. Виявити зв'язок між екзистенціалістичним розумінням людини та сучасним світом.

Постановка проблеми. полягає в наступному:

- Людина є вільна і відповідальна за свої дії. Вона не є продуктом обставин, а сама створює своє життя.
- Людина є самотня і екзистенційно відсторонена від світу. Вона не може знайти сенсу життя у зовнішніх факторах, а повинна знайти його в собі самій.
- Людина є смертна. Смерть є неминучою і невідворотною. Вона змушує людину усвідомити цінність свого життя і прийняти рішення про те, як її прожити.

Аналіз досліджень та останніх публікацій. Проблема людини в екзистенціалізмі є однією з найважливіших тем у філософії XX століття. Екзистенціалісти розглядають людину як унікальну і вільну істоту, яка несе відповідальність за своє існування.

Основними дослідженнями в цій галузі є праці таких філософів, як Жан-Поль Сартр, Карл Ясперс, Мартін Відьє, Симона де Бовуар. Ці філософи розробили основні концепти екзистенціалізму, такі як свобода, відповідальність, абсурдність, смерть, самотність.

Останні публікації в цій галузі продовжують розвивати і уточнювати екзистенціалістичну проблематику. Вони розглядають такі питання, як:

- Взаємозв'язок екзистенціалізму з іншими філософськими напрямками, зокрема з феноменологією, герменевтикою, постструктуралізмом.
- Екзистенціалізм і сучасне суспільство, зокрема його вплив на соціальні та політичні процеси.
- Екзистенціалізм і індивідуальна психологія, зокрема його роль у розумінні особистісного розвитку та самореалізації.

Серед основних тенденцій у дослідженнях проблеми людини в екзистенціалізмі можна виділити такі:

- Зростаюча увага до взаємозв'язку екзистенціалізму з іншими філософськими напрямками.
- Розширення кола питань, які розглядаються в контексті екзистенціалізму.
- Збільшення інтересу до практичних аспектів екзистенціалізму, зокрема його впливу на сучасне суспільство та індивідуальну психологію.

Виклад основного матеріалу. Екзистенціалізм - це філософський напрям, який виник у XX столітті і зосереджується на проблемі людського буття. Екзистенціалісти вважають, що людина є унікальною і неповторною істотою, яка вільна у своїх виборах і відповідальна за них.

Основні проблеми людини в екзистенціалізмі:

– Свобода і відповідальність. Екзистенціалісти вважають, що людина є вільною у своїх виборах. Однак ця свобода супроводжується відповідальністю за наслідки своїх виборів. Екзистенціалісти вважають, що людина є вільною у своїх виборах. Це означає, що людина не є запрограмованою або визначеною зовнішніми факторами. Людина сама визначає своє життя своїми виборами.

– Смерть. Смерть є невідворотною для всіх людей. Екзистенціалісти вважають, що смерть надає життю глибокий сенс. Смерть є невідворотною для всіх людей. Екзистенціалісти вважають, що смерть надає життю глибокий сенс.

Смерть змушує людину усвідомити, що її життя обмежене у часі. Це змушує людину цінувати кожен мить свого життя і шукати сенс життя.

– Сенс життя. Екзистенціалісти вважають, що кожна людина повинна знайти свій власний сенс життя. Цей сенс не може бути визначений ззовні. Людина сама повинна знайти його у своєму власному досвіді.

Знайшовши сенс життя, людина надає йому глибокий сенс і мету.

– Іншість. Людина завжди стикається з іншими людьми, які є іншими, ніж вона сама. Екзистенціалісти вважають, що взаємодія з іншими людьми є важливою частиною людського існування. Людина завжди стикається з іншими людьми, які є іншими, ніж вона сама.

Іншість змушує людину усвідомити свою унікальність і неповторність. Це змушує людину будувати відносини з іншими людьми на основі прийняття їхньої унікальності.

Висновки Екзистенціалізм дає глибокий і всебічний погляд на проблему людини. Екзистенціалісти вважають, що людина є унікальною і неповторною істотою, яка вільна у своїх виборах і відповідальна за них. Смерть, сенс життя і взаємодія з іншими людьми є важливими аспектами людського існування.

Список використаних джерел:

1. Бичок А. Історія філософії / А. К. Бичко, І. В. Бичко, В. Г. Табачковський. К. : Либідь, 2001. С. 52-63.
2. Райда К. Історико-філософське дослідження постекзистенціалістського мислення / Райда К. Київ : Укр. Центр дух. Культури, 1998. 213 с

ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Проблема дослідження: У середньовічній філософії існувала проблема універсалій, яка стала центральним пунктом суперечок між реалістами, номіналістами та концептуалістами. Ця проблема стосувалася характеру та існування загальних понять або універсалій, таких як види, види речей або абстрактні поняття.

Реалісти вважали, що універсалії мають об'єктивне існування, незалежне від індивідуальних предметів, існуючи реально в позаіндивідуальному світі. Номіналісти ж вважали, що загальні поняття – це лише словесні знаки, які відображають лише окремі конкретні предмети, існуючі в реальному світі. Концептуалісти вважали, що універсалії існують лише у свідомості, як ідеї або концепції, а не в позаіндивідуальному чи реальному світі.

Проблема універсалій у середньовічній філософії мала значний вплив на розвиток метафізики, епістемології та теології, і вона залишається важливою для розуміння філософських течій та дебатів в той період.

Мета дослідження: Аналіз концепцій реалістів, номіналістів та концептуалістів стосовно природи загальних понять, визначення їх впливу на розвиток філософії та виявлення їхнього значення в формуванні сучасних концепцій знання та реальності.

Завдання дослідження :

1. Проаналізувати основні аргументи реалістів, номіналістів та концептуалістів щодо існування та природи універсалій.
2. Визначити сучасне розуміння та значення проблеми універсалій у контексті сучасних філософських концепцій та теорій.

Виклад матеріалу. Філософія розглядає питання про сутність творчості, до якої по-різному ставилися в різні історичні епохи. [2] Реалісти, номіналісти та концептуалісти у середньовічній філософії представляли різні погляди на існування та природу універсалій - загальних понять, які описують класи чи види речей. Кожна з цих шкіл мала свої аргументи, які відображали їхні уявлення про природу реальності.

Реалісти вважали, що універсалії мають об'єктивне існування в позаіндивідуальному світі. Вони вважали, що загальні поняття такі як «людина», «добро» чи «кінь» існують незалежно від конкретних предметів, які їх втілюють. Проблема семантичних універсалій безпосередньо пов'язана з проблемою зв'язку звучання і значення, яка розділила давніх мислителів на ідеалістів і номіналістів. [1] Це існування реальних універсалій у світі реальних об'єктів було основою для реалістичного погляду.

Номіналісти вважали, що загальні поняття є лише словесними знаками, конструкціями мови, які використовуються для опису індивідуальних об'єктів. Для них, універсалії не мають об'єктивного існування окрім як символічні або словесні конструкції.

Концептуалісти вважали, що універсалії існують лише у свідомості як ідеї чи концепції, а не як об'єктивні реальні об'єкти або словесні конструкції. Вони сприймали універсалії як продукт інтелектуальної діяльності.

У сучасній філософії проблема універсалій залишається важливою у контексті розуміння природи понять, категорій та реальності. Сучасне розуміння проблеми універсалій відображається через кілька філософських підходів, які виникають з класичних концепцій середньовічної філософії. Тому самопізнання і самотворення є актуальним і своєчасним.[3]

Аналітична філософія звертає увагу на поняття та їхній статус у мові та мисленні. За аналітичним підходом, універсалії сприймаються як поняття, що існують у мові та мисленні, а їхнє існування чи наділення реальністю визначається контекстом та метою використання цих понять.

Феноменологічна школа філософії зосереджується на сприйнятті та інтуїції. Для феноменології, універсалії можуть виявлятися в абсолютній свідомості як есенціальні аспекти реальності, які сприймаються у нашому досвіді.

Континентальна філософія розглядає універсалії як частину соціальних, історичних та культурних конструкцій. За цим підходом, універсалії можуть бути відображені у способах, якими різні культури та суспільства конструюють свої знання та реалізують свої цінності.

У сучасній філософії, проблема універсалій відображається через різні підходи та контексти, які визначають сприйняття понять, реальності та їхній вплив на спосіб, яким ми розуміємо світ навколо нас. Це питання залишається цікавим і актуальним для дослідження у філософській дискусії сучасності.

Висновок. Сучасне розуміння проблеми універсалій у філософії різниться залежно від підходів, таких як аналітичний, феноменологічний та континентальний. Це питання залишається важливим для розуміння понять, культурних аспектів та сприйняття реальності в сучасній філософській дискусії.

Список використаних джерел

1. Бутенко Е. Філософський аспект архетипів у творчості. Е. Бутенко. Південноукраїнські наукові студії : Програма та матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених із міжнародною участю [«Південноукраїнські наукові студії»], (Одеса, 14-15 грудня, 2022 р.). наук. ред. та уклад. О. Б. Петінова. Одеса, 2023. С. 66-68.
2. Репетій С. Духовність як філософсько-антропологічна проблема в історії західної філософії епохи середньовіччя. 2022, (дата звернення 16.11.2023) URL: DOI: <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.42.18>
3. Юсип-Якимович Ю. До проблеми лінгвалізації навколишнього звукового простору: джерела та способи (теоретичний аспект). Ю. В. Юсип-Якимович. Науковий вісник Ужгородського університету : серія: Філологія.

ред. кол. М. Номачі (голов. ред.), Н. Венжинович (голова редакц. ради), Ю. Бідзіля (відп. ред.) та ін. Ужгород: ПП Данило С. І., вип. 2 (48) : на пошану Петра Скунця (до 80-річчя з дня народження). С. 197-203.

ФІЛОСОФСЬКИЙ ПІДХІД ДО РОЗУМІННЯ ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Роль філософії в розвитку сучасної картини світу зростає. Через це розширилося коло питань щодо соціально-правового явища поведінки людини. Існування людини і суспільства не можливо дослідити без ретельного аналізу . Аналіз ділиться на соціальний та психічний механізм регуляції поведінки людини . Адже людина є найвищою соціальною цінністю і тому філософські підходи уможливають гідне існування людини . Дослідження значущої поведінки людини може виправдовуватися на основі історичного аналізу зв'язку, адже саме ці зв'язки можуть виявлятися одночасно в діях однієї людини , котра в стані діяти і соціально шкідливо , і соціально корисно.

Мета. Проаналізувати різні філософські підходи до з'ясування особливостей поведінки людини, що включає сюди вивчення процесів існування , які визначають розвиток і формування людини не тільки як істоти , а й повноцінної особистості.

Виклад матеріалу. Людина є не просто жива істота , а швидше складний механізм вивчення . Зрозуміти , якого надзвичайно важко. Тому відтворюючи повну картину людини як розумової особистості можна винести вагоме обґрунтування специфіки поведінки людини .

Вічна проблема філософії є проблема людини. Ця тема цікава не тільки філософам , але й самій людині . Пізнати себе - це як пізнати світ , адже саме ми є не лише частинкою чи елементом всесвіту , а духовною та інтелектуальною істотою . Людське призначення , її сенс життя , пошук власного шляху це і є вічні істини. Перші факти про людину відкривали у міфах , пізніше з появою філософії з'явилася чіткіша картинка людини не тільки як трудової сили , але й мислячої особи , яка починає застосовувати свої інтелектуальні здібності на вищому рівні . Наслідуючи Канта , фізична антропологія вивчає створення людини природою , а от філософська антропологія свідчить про те як людина створює і пізнає саму себе . Сюди входять і релігійні вірування , знання , походження , сенс людського життя. Міфологія Давнього Сходу , християнська традиція, антична релігійно-міфологічна традиція саме в цих надрах міфологічно-релігійної віри прородилися цілісні уявлення про людину. У філософії Стародавньої Індії розглядали одне із найголовніших питань це позбавлення людини від страждань. У філософії Давньої Індії вивчали питання людського розуміння космологізму . А от Європейська середньовічна філософія спиралася на християнські традиції і ставила на перший план питання людини і Бога. Кожний куточок і період історичного життя людей мав свою проблему питань які досліджувались , через це і самі філософи різнилися в своїх міркуваннях . Наприклад , Аристотель розглядав людину як «політичну тварину» , а от Платон розглядав як безсмертну душу і тіло. Кожен із філософів доводив свою теорію щодо розуміння людини , але одночасно і погоджувався , що саме проблема людини є невід'ємною частиною філософії.

Висновок. Отже, людина навчилася самостворювати і саморозвивати себе в процесі культурного і історичного життя , це свідчить про те , що зрозуміти і пізнати її стає важче. Тобто майбутня цивілізація передбачає гідного гуманного сенсу буття також духовного та соціального прогресу . Адже сенс свого життя людина в праві обирати сама , не дивлячись на різні чинники спротиву. З точністю можемо назвати людину структурованою цілісною системою , що визначає її явні відмінності від усього живого та становить основу .

Список використаних джерел

1. Антоній М. А. Розмисли. Наодинці з собою. Київ , 2020 , 170с.
2. Дзьобань О. П. , Романюк С. М. Історія права. URL: Downloads/Vnyua_2013_2_16.pdf
3. Омельчук О. М. Історія права. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/136/1/omelchuk.pdf>
4. Основи філософії: навч. посіб. / Л. О. Сандюк та ін. Одеса , 2017. 412 с.

ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРІСТОТЕЛЯ

Постановка проблеми. Поняття душі в філософії Арістотеля полягає в тому, що саме визначення та природа душі у філософії цього великого давньогрецького філософа залишаються предметом дискусій і тлумачень. Арістотель вводить концепцію душі як принципу життя, але точне розуміння її властивостей, взаємозв'язків з тілом та природою людини залишається складною задачею для філософів і дослідників. Деякі інтерпретації Арістотелевої філософії душі наголошують на її трьох видах, інші спрямовані на розгляд співвідношення душі та тіла. Розв'язання цієї проблеми має важливе значення для розуміння філософських уявлень Арістотеля про людину та її місце в природі.

Мета дослідження : Розкрити поняття душі в філософії Арістотеля для кращого розуміння її природи та ролі в житті людини та природі загалом.

Завдання дослідження :

1. Визначення ключових аспектів поняття душі в філософії Арістотеля.
2. Розкриття взаємодії душі та тіла у філософських концепціях Арістотеля.

Виклад матеріалу. Багато хто з науковців і філософів задумуються над цим питанням, створюють гіпотези, сперечаються, але ніхто не може достовірно сказати, що таке душа.[1]

Поняття душі в філософії Арістотеля є однією з фундаментальних складових його філософського спадку. У своїх творах Арістотель розглядає душу як центральний принцип життя і руху у живих істотах.

Крім того, Арістотель розрізняє незмінну і змінну частини душі, відзначаючи специфічні і вічні характеристики душі, які стоять в опозиції до змінної частини, пов'язаної з конкретним життєвим досвідом. Арістотель вважає, що суть буття речі – її форма. [3] Душа, за Арістотелем, є невід'ємною частиною буття людини, визначаючи її фізичні та моральні аспекти.

Поняття душі в філософії Арістотеля відрізняється від поглядів інших давньогрецьких філософів. Арістотель вважав, що душа не є відірваною від тіла субстанцією, як стверджував Платон, але не є й тілом, як твердив Демокріт. Замість цього, він розглядав душу як форму, енергію органічного тіла. Душа надає життя тілу і оживляє його функції.

Арістотель розрізняв «душу» і «дух», вважаючи дух вищим за душу і менше прикутим до тіла. Для нього душа була відповідальною за рух, сприймання чуттєвих об'єктів і мислення. Дух же мав більшу відстань від тіла і був здатний до вищого розуміння та мислення. Арістотель вважав, що дух може бути безсмертним, але решта душі не має цієї можливості.

Таким чином, він не вірив у особисте безсмертя в тому розумінні, як Платон або християнство, але він вважав, що люди можуть бути причетними до божественного і наближатися до безсмертя через розвиток свого духу та інтелекту. Арістотель також розглядав розвиток душі та її здібностей, виділяючи різні роди душі у рослин, тварин та людей, з кожним родом властивими певні функції та здібності.

Ще одним ключовим аспектом є взаємозв'язок душі та тіла. Арістотель вважає, що душа тісно пов'язана з фізичним тілом і їх взаємодія визначає життя і функціонування живих істот. Ця взаємодія створює складний лабіринт питань про природу та взаємодію між душею та фізичною реальністю, і вона залишається предметом дискусій і досліджень.

Також, Арістотель підкреслює роль душі в моралі та етиці. Він вважає, що розвиток душі і досягнення гармонії є ключовими для досягнення щасливого життя. Душа стає основою для розуміння моральних цінностей, добра і зла, і вона спонукає до дій, які ведуть до етичного поведінки. Вона здатна позитивно або негативно впливати на людину, подаючи людині ті чи інші знаки [2, с. 55].

В філософських концепціях Арістотеля взаємодія душі та тіла визначається як суттєва для розуміння живих істот. Арістотель вважав, що душа не існує окремо від тіла, але є принципом, який організує та керує фізичним тілом. Душа впливає на функції організму, визначаючи рух, реакції та інтелектуальну діяльність.

Ця взаємодія робить живих істот унікальними, оскільки вони об'єднують у собі фізичний та ментальний аспекти.

Висновок. У філософії Арістотеля поняття душі грає центральну роль. Взаємодія душі з тілом визначає природу і функціонування живих істот. Душа також має важливий вплив на мораль та етику. Це поняття залишається актуальним і об'єктом вивчення у сучасній філософії. За Арістотелем, душа і буття співіснують, і їх взаємодія визначає сутність людської існування. Таким чином, вивчення філософії Арістотеля розкриває глибокий зв'язок між душею та буттям, вказуючи на те, що обидва ці аспекти важливі для розуміння природи та цінності людського існування.

Список використаної літератури :

1. Лисокін Марина. Проблема душі у філософії. Наука. Освіта. Осінь. Частина 2. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/stud_konferenzia/2017_2/28.pdf
2. Радіонова Л. О. Філософія: Навчальний посібник. Л. О. Радіонова. Харків : ХНАМТ, 2016. 142 с.
3. Кривко І. А. Поняття філософії на думку Арістотеля. марксизм та його перші прояви в Україні . І. А. Кривко, А. О. Якуніна . Актуальні питання розвитку правової системи у сучасній Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 23-24 груд. 2021 р.) Міжнар. економ.-гуманіт. ун-т ім. акад. Степана Дем'янчука.

Рівне : Видавн. дім «Гельветика», 2021. Ч. 2. С. 130-133. <https://dspace.megu.edu.ua:8443/jspui/handle/123456789/3183>

МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Проблема дослідження : Місце Платона в історії філософії завжди було об'єктом глибокого дослідження та роздумів філософів, істориків та культурологів. Його внесок у філософську думку важко переоцінити, і ця проблема становить суттєвий аспект історії філософії.

Один з центральних аспектів вивчення місця Платона в історії філософії полягає в аналізі його впливу на подальших філософів і філософські школи. Платон створив теорію ідей, вперше запропонував дослідження моралі та справедливості, і висунув ідею ідеальної держави. Ці ідеї стали важливими елементами для розвитку філософії впродовж століть після нього.

Мета дослідження : Аналіз внеску Платона в історію філософії, вивченні його відношення до інших філософських шкіл, розкритті контексту його життя та аналізі спірних аспектів його філософських теорій.

Завдання дослідження :

1. Дослідити спірні аспекти і невирішені питання в платонівській філософії та їх роль у розвитку філософської думки.

2. Розглянути відношення Платона до інших філософських шкіл і думок свого часу, зокрема до вчення Сократа, піфагореїв, та іонійських філософів.

Виклад матеріалу. Філософ – це шукач істини, мислитель. [3] Платон, один із найбільш видатних філософів у історії, залишив після себе філософську спадщину, яка є об'єктом глибокого вивчення та обговорення. Його твори і ідеї залишаються об'єктом захоплення і критики для філософів.

Одним із центральних спірних аспектів є поняття «ідей» у філософії Платона. Він вважав, що ідеї, або ідеальні форми, існують незалежно від матеріального світу і є справжньою реальністю. Однак природа цих ідей та їхнє існування залишаються великою загадкою. Сучасні філософи продовжують дискутувати про те, чи існують ідеї незалежно від свідомості, чи вони є лише продуктом людського мислення.

Ще одним спірним питанням є відношення душі та тіла в філософії Платона. Він вважав, що душа є вищим і більш важливим аспектом людської існування, і це призвело до спорів про природу цього відношення та питання фізичного та духовного. Це питання залишається актуальним і в сучасних дискусіях про природу свідомості та індивідуальності.

Філософія Платона політики теж створила багато спорів. Він розробив концепцію ідеальної держави, в якій правосуддя та справедливість грають центральну роль. Однак питання про те, як створити ідеальну державу та як досягти справедливості в суспільстві, залишаються важкими завданнями для філософів і політиків.

Питання про сутність моралі залишаються важливими в контексті філософії Платона. Платон наполягав на тому, що лише душа є тією субстанцією, яка робить із людини саме людину. [1] Він розвивав концепцію моралі через вчення про справедливість, але питання про природу моралі та її відношення до релігії та культури залишаються складними для вирішення.

Спірні аспекти і невирішені питання в платонівській філософії є важливими, оскільки вони заохочують філософів і дослідників шукати нові відповіді та концепції. Вони спонукають до обговорення та дебатів, що сприяє розвитку філософії як науки та важливого аспекту інтелектуального розвитку суспільства. Для сучасних філософів, вивчення цих спірних аспектів філософії Платона залишається надзвичайно важливим завданням для розуміння філософської думки та її впливу на сучасну культуру і мораль.

Платон був одним із найвидатніших філософів античності і сильно вплинув на історію філософської думки. Його відношення до інших філософських шкіл і думок свого часу має важливе значення для розуміння розвитку філософії. Особливу увагу слід приділити його відношенню до вчення Сократа, піфагореїв і іонійських філософів.

Почну з відношення Платона до вчення Сократа. Роботу Сократа щодо дослідження понять продовжив його учень Платон. [2] Філософія Сократа мала значний вплив на формування поглядів Платона. Сократ вірив у важливість розумового розвитку і моралі, і ці ідеї були основою для філософських досліджень Платона. Однак Платон розвинув ідеї Сократа і впровадив їх у свою теорію ідей, де раціональний розум грає ключову роль у пізнанні істини. Таким чином, він спадкував деякі ідеї від Сократа, але також розширив їх і вніс власні концепції.

Піфагореї також мали вплив на філософію Платона. Вони розвивали вчення про числа та математику, і це вплинуло на платонівську ідею про ідеї і математичну реальність. Платон вважав, що числа є частиною ідеального світу і є ключем до розуміння структури реальності. Цей аспект піфагореїв був важливим для формування платонівської філософії.

Щодо іонійських філософів, Платон був ознайомлений з їхніми теоріями про природу та космос. Іонійські філософи розвивали ідеї про початок (архе) і основу природи, і це вплинуло на платонівську концепцію ідеальних форм. Платон також використовував деякі іонійські ідеї, коли розробляв свою теорію про походження речей і ідеї про матеріальний світ.

Висновок. Платон - філософ, який займає видатне місце в історії філософії та залишив слід у розвитку інтелектуальної думки. Його внесок у філософію є надзвичайно важливим і різноманітним.

Отже, місце Платона в історії філософії є надзвичайно важливим. Він не лише сформулював ідеї, які стали фундаментом філософії, але й залишив спадщину, яка надихає на дослідження та рефлексію. Він є однією з ключових постатей у розвитку людського інтелекту і визначальною фігурою у світовій філософській спадщині.

Список використаної літератури :

1. Світлана Місевич. Генеза проблеми самореалізації у історії філософії. *ОСБИТА І НАУКА*, 2021. <https://e-journals.npu.edu.ua/index.php/on/article/download/548/466>
2. Кучеренко Д. С. Понятійно-правове мислення у Стародавній Греції: від Сократа до Платона / Д. С. Кучеренко, Л. С. Гамбург // *Modern researches: progress of the legislation of Ukraine and experience of the European Union*. – Miskolc, Hungary, 2020. Part 2. - P. 800-820. <http://dspace.zsmu.edu.ua/handle/123456789/11567>
3. Буланша А. А. Місце та призначення філософа (на основі «Держава» Платона) / А. А. Буланша, О. Б. Петінова // Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства : матеріали V Міжнародної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (Одеса, 25-26 травня 2023 р.) / Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського, кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності; [О. М. Єременко, М. В. Пальчинська (рец.)]. Одеса: ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2023. С. 111-114 dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/17574

МІСЦЕ ПЛАТОНА В ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми: Місце Платона в історії філософії є надзвичайно важливим об'єктом дослідження. Його вплив на розвиток філософської думки, зокрема ідеї про ідеальний світ і пізнання, вплинув на подальших філософів і сформував ключові аспекти західної філософської традиції. Порівняльний аналіз ідей Платона з ідеями інших філософів, таких як Сократ і Аристотель, допомагає розкрити його унікальний внесок у філософію. Крім того, багато з його концепцій залишаються актуальними в сучасному філософському дискурсі, спонукаючи до подальших досліджень та обговорень.

Мета дослідження: Мета дослідження - розкрити вплив і роль Платона в історії філософії та визначити актуальність його ідей у сучасному світі.

Завдання дослідження :

1. Проаналізувати ідеї Платона та вплив його філософії на інших філософів та філософську традицію в цілому.

2. Дослідити роль Платона у формуванні філософської традиції та створенні методологій, а також визначення актуальності його ідей у сучасному контексті.

Виклад матеріалу. Платон, один із великих давньогрецьких філософів, залишив незгасаючий вплив на історію філософської думки. Його ідеї стали фундаментом західної філософської традиції та залишаються актуальними до цього дня. Вони стосувались мислення, його спроможності пізнати істину. [1]

Однією з ключових ідей Платона була концепція ідей, або форм, які існують у світі ідеалів. Він вважав, що матеріальний світ є лише відображенням цих ідей, а справжнє знання можливе лише завдяки розумінню ідей. Ця ідея вплинула на подальших філософів, таких як Аристотель, який розвинув ідеї про форми та субстанції, і стала важливим компонентом метафізики.

Платон також вніс великий внесок у сферу політичної філософії. У своїй праці «Держава» він розглядав ідею ідеальної держави, де філософи мають керувати суспільством. Ця ідея вплинула на подальших політичних філософів і впорядковувала дискусії про справедливість і правління.

Актуальність ідей Платона проявляється і в сучасному світі. Його розглядання сутності знання і істини залишається актуальним у контексті пізнання протилежностей у філософії. Звісно, протилежності в філософії не такі вже й унікальні феномени. [2] Крім того, ідеї Платона про протиставлення справедливості та політичної організації суспільства залишаються предметом дебатів у сучасних політичних науках.

Ідеї Платона і вплив його філософії на інших філософів та філософську традицію залишаються невичерпним джерелом для досліджень і обговорень у філософській спільноті. Вони продовжують надихати та стимулювати філософський розвиток у наш час.

Платон наполягав на тому, що лише душа є тією субстанцією, яка робить із людини саме людину. [3] Ідея, що сутність людини полягає в душі, була однією з його ключових філософських концепцій.

Платон, один із найвидатніших філософів у історії, має величезний вплив на розвиток філософської традиції та методологій.

По-перше, Платон вперше систематизував філософські думки у своїх діалогах. Він розробив метод діалогу як спосіб обговорення філософських ідей, використовуючи персонажів для висловлення різних поглядів. Цей метод діалогу став основою філософської дискусії і пізнання істини.

По-друге, Платон розвинув теорію ідей, відому як платонізм. Він вважав, що ідеї або форми є дійснішими і сталішими, ніж матеріальний світ, і ця концепція сформувала основу для подальших обговорень філософії.

По-третє, Платон вніс важливий внесок у моральну філософію, обговорюючи справедливість, добро і ідеалізм. Його праці, такі як «Політик» і «Держава», містять важливі роздуми щодо влади, справедливості та ідеалів суспільства.

Щодо актуальності ідей Платона у сучасному контексті, його поняття про ідеї та діалог як метод обговорення залишаються важливими для філософської та академічної спільноти. Вони можуть бути застосовані до аналізу сучасних філософських питань і дискусій, а також до вирішення проблем суспільства.

Крім того, поняття справедливості та добра, розвинуті Платоном, залишаються актуальними в контексті моральних дебатів і розвитку правових систем. Ідеї Платона також відображаються в політичних філософських роздумах, особливо щодо влади та управління суспільством.

Загалом, внесок Платона у філософську традицію і методології надалі залишається значущим, а його ідеї можуть бути використані для аналізу та розв'язання складних проблем у сучасному світі.

Висновок. Місце Платона в історії філософії є вельми важливим та впливовим. Він вніс значний внесок у розвиток філософської думки, впровадивши метод діалогу, розвинувши теорію ідей та дослідивши питання справедливості та моралі. Його вплив продовжує відчуватися в сучасних філософських дискусіях і методологіях. Платон створив міцний фундамент для подальшого розвитку філософії і залишається великою постаттю у світовій історії філософії, чий внесок актуальний і сьогодні.

Список використаної літератури:

1. Загрійчук І. Д. Вчення Платона про ідеї як конкретно-історичне розуміння істини. І. Д. Загрійчук. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Серія : Філософські науки. - 2019. - Вип. 2. - С. 92-100. <http://lib.kart.edu.ua/handle/123456789/15580>
2. Шевцов Сергій, Мацьків Василь. Інтерпретація Платона. Переклад з англійської Сергія Шевцова та Василя Мацьківа. Докса. 2022. Вип.(37). [https://doi.org/10.18524/2410-2601.2022.1\(37\).281830](https://doi.org/10.18524/2410-2601.2022.1(37).281830)
3. Місевич Світлана. Генеза проблеми самореалізації у історії філософії. *ОСВІТА І НАУКА*, 2021. <https://e-journals.npu.edu.ua/index.php/on/article/download/548/466>

ПОНЯТТЯ ДУШІ У ФІЛОСОФІЇ АРІСТОТЕЛЯ

Постановка проблеми. Поняття душі в філософії Арістотеля є однією з ключових тем, яка викликає зацікавленість та піднімає численні питання. Розуміння сутності душі, її ролі у житті та відношення до тіла стає важливою складовою для розгортання філософського світогляду Арістотеля. Як вчений і мислитель, він спробував визначити природу душі та її функції, а також вплив цього поняття на загальний порядок світу.

Мета. Метою є дослідження поняття душі в філософії Арістотеля з метою розкриття основних аспектів та значущості цього поняття для його системи уявлень про світ.

Завдання до мети:

- Провести докладний аналіз поняття душі в аристотелівській філософії, зокрема, визначити його основні риси та функції.
- Розглянути взаємозв'язок душі та тіла в філософії Арістотеля, з'ясувати, як ці дві сутності взаємодіють та взаємовпливають.
- Вивчити погляди Арістотеля на душу як причину руху та джерело життя, зокрема, розглянути, як це поняття пов'язане з природним порядком.
- Розкрити етичні виміри поняття душі у філософії Арістотеля та роль душі в формуванні характеру та моральності людини.

Виклад матеріалу: Душа, в філософії Арістотеля, представляє собою глибоко вкорінений аспект його метафізичної системи, оскільки вона є визначальною для розуміння життя, руху та взаємодії з навколишнім світом.

Арістотель класифікує душу на три види: рослинну, тваринну та розумну. Рослинна душа відповідає за життєдіяльність рослин, тобто ріст та розвиток. Тваринна душа, у свою чергу, наділена власністю руху та сприйняття. Розумна душа, яка є найвищою, характеризує раціональність і моральність та притаманна лише людині.

Важливим аспектом вчення Арістотеля є взаємодія душі та тіла. Для нього, душа і тіло не є різними сутностями, але взаємно залежними і взаємодіючими. Тіло є потенційною можливістю, а душа – актом, який надає тілу життєву енергію. Спільно вони формують живого організму, а розумна душа, в свою чергу, визначає людську істоту.

Арістотель також вважав душу причиною руху і дії. Його погляди на душу як причину внутрішнього руху в організмі, а також як першооснову життя, викликали глибокий інтерес. Душа, за Арістотелем, несе в собі внутрішню цілісність живого, і вона є визначальною для природного порядку світу.

Етичний аспект душі в філософії Арістотеля також грає важливу роль. Душа стає основою моральності та характеру людини. Арістотель вважав, що розвиток внутрішньої якості душі визначає рівень моральності та поведінкових стандартів.

Для Арістотеля, душа не лише внутрішній початок, але і принцип життя та пізнання. Він розглядає душу як форму тіла, яка дозволяє розкривати потенціал організму. Душа, у його філософії, стає ключовим чинником виявлення різних видів життєдіяльності, від росту рослин до розумної діяльності людей.

Додатково важливо відзначити, що Арістотель враховує не лише фізичні аспекти душі, але й її розумову сутність. Він розглядає розумну душу як специфічну різновидність, що відрізняє людський рід. Розум дозволяє людям сприймати, розуміти і систематизувати світ, і ця здатність є визначальною для розуміння його концепції душі.

У філософії Арістотеля душа також виконує роль посередника між потенційністю та актом. Душа, як принцип активності, надає тілу потрібні якості, щоб виявити свій потенціал. Це взаємодія визначає природний розвиток живої істоти.

Науково-філософські роздуми Арістотеля також мають практичний аспект. Його вчення про душу слугує основою для розуміння природи та функцій організмів, а також має важливе значення у контексті медицини та психології.

Загальною ідеєю вчення Арістотеля про душу є прагнення до гармонії та рівноваги. Душа відображає природний порядок, в якому різні її аспекти і функції взаємодіють, створюючи цілісний образ живого.

Важливо зазначити, що для Арістотеля душа не є статичною сутністю, але має потенціал для розвитку. Він визнавав, що через пізнання та самовдосконалення людина може розвивати свою душу, надаючи їй нові якості і властивості. Це погляд відкриває перспективу на розуміння духовного росту та еволюції особистості як невід'ємних елементів аристотелівської концепції.

Помітним також є його підхід до моральних аспектів душі. Арістотель вважав, що справжнє щастя полягає в досягненні гармонії із самим собою та оточуючим світом. Відповідно, його філософія душі включає етичний аспект, вказуючи на те, що розвиток моральності і характеру є необхідним для досягнення повного потенціалу душі. Такий комплексний підхід до душі визначає його великий внесок у філософію та залишає залишає глибокий слід у розумінні людської природи та духовності.

Висновок. Філософія Арістотеля стосовно поняття душі розкриває глибокі та систематичні роздуми про її сутність та роль у житті. Душа, за Арістотелем, не лише втілює життя та рух, але є ключовим фактором для розуміння природного порядку та етичних аспектів людського існування. Визначаючи три види душі та

розглядаючи їх взаємодію з тілом, Арістотель виробляє комплексний підхід до розуміння життя як єдності фізичних та розумових аспектів. Погляди Арістотеля на душу вплинули не лише на філософію, але й на розвиток наук, медицини та етики, залишаючи невичерпний джерело для дослідження та рефлексії.

Список використаної літератури

1. Бичко І., Табачковський В., Бичко А., Ярошовець В. Філософія. Київ: ЦНЛ, 2019. 648 с.
2. Гнатюк Я.С. Аналітика філософії: навч. пос. Київ: Кондор-Прес, 2020. 236 с.
3. Гнатюк Я.С. Статуси філософії: навч. пос. Івано-Франківськ: СимфоніяФорте, 2018. 156 с.
4. Гринів О. І. Нариси з історії філософії. Львів: Світ, 2018. 432 с.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми. Філософія - це унікальне вираження світогляду та інтелектуальної діяльності людей у різних частинах світу. У глобалізованому сучасному світі важливо розуміти та аналізувати основні тенденції та характерні риси двох основних традицій філософування - західного та східного типу. Порівняльний аналіз цих двох типів філософії дозволить краще розуміти їхні особливості та вплив на суспільство, культуру та думку.

Мета. проведення порівняльного аналізу західного та східного типу філософування з метою визначення їхніх спільних рис та відмінностей, а також оцінка впливу кожного з них на культуру, суспільство та мислення.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- визначити спільні риси та відмінності
- визначити оцінку впливу кожного з них на культуру, суспільство та мислення

Виклад матеріалу. Філософія - це наука, яка вивчає основні питання буття, пізнання, людини та її місця у світі. Вона виникла в різних культурах світу, і в кожній з них сформувався свій особливий тип філософування.

Західний тип філософування: Західна філософія виникла в Стародавній Греції, і її розвиток був тісно пов'язаний з розвитком науки та техніки. Західна філософія має раціонально-аналітичну спрямованість. Вона ставить перед собою завдання пізнання світу за допомогою розуму, логіки та аналізу.

Основні риси західного типу філософування: Раціонально-аналітична спрямованість. Західна філософія спирається на розум, логіку та аналіз. Прагнення до об'єктивності. Західна філософія прагне до об'єктивного пізнання світу, незалежно від суб'єктивних факторів. Розвиток науки та техніки. Західна філософія тісно пов'язана з розвитком науки та техніки. Основні представники західної філософії: Стародавня Греція: Фалес, Анаксимандр, Анаксимен, Демокріт, Платон, Аристотель. Середньовіччя: Августин Аврелій, Фома Аквінський. Новий час: Рене Декарт, Джон Локк, Іммануїл Кант, Георг Гегель, Карл Маркс.

Східний тип філософування: Східна філософія виникла в Стародавньому Китаї, Індії та Японії. Її розвиток був тісно пов'язаний з релігією та духовністю. Східна філософія має інтуїтивно-споглядальну спрямованість. Вона ставить перед собою завдання пізнання світу за допомогою інтуїції, медитації та споглядання. Основні риси східного типу філософування: Інтуїтивно-споглядальна спрямованість. Східна філософія спирається на інтуїцію, медитацію та споглядання. Прагнення до суб'єктивності. Східна філософія прагне до суб'єктивного пізнання світу, з урахуванням особистого досвіду та переконань. Релігійність. Східна філософія тісно пов'язана з релігією та духовністю. Основні представники східної філософії: Китай: Конфуцій, Лао-цзи, Чжуан-цзи. Індія: Брахмани, Упанішади, Будда, Махавіра. Японія: Дзен-буддизм, Нікірін. Порівняльний аналіз: Однією з ключових відмінностей є підходи до пізнання. Західна філософія нерідко покладається на раціональний аналіз та експеримент. Східна традиція, натомість, заохочує внутрішній досвід та медитацію. Східна філософія більш цілісно розглядає світ, підкреслюючи взаємозалежність всього живого. Західна традиція, хоча і цінує природу, частіше дивиться на неї як на об'єкт пізнання чи використання. Ще однією ключовою відмінністю між західним і східним філософським мисленням є їхнє ставлення до взаємодії індивіда та суспільства. Західна традиція часто підкреслює роль індивіда в процесах соціального та політичного розвитку, ставлячи акцент на права та свободи особистості. У той час, як східна філософія, особливо в конфуціанстві, може визначати індивіда через його роль у суспільстві та сім'ї, підкреслюючи гармонію у взаємодії з іншими. Іншою важливою сферою порівняння є уявлення про час та простір. Західна філософія традиційно працює в лінійному часі та розглядає простір як розділений і складений з окремих елементів. Східна філософія, навпаки, може вбачати час як циклічний та підкреслювати єдність простору та часу. Ще однією важливою темою для порівняння є етика та мораль. Західна філософія традиційно оперує категоріями права та обов'язку, покладаючи акцент на індивідуальну відповідальність. Східна традиція, наприклад, у буддизмі, може підкреслювати етику співчуття та внутрішнього спокою. Порівняльний аналіз вказує на те, що західна та східна філософія мають свої внески у світову культуру та розвиток людського мислення. Замість визначення однієї традиції як кращої, важливо розглядати їх як доповнюючі одна одну. Сучасний світ потребує комплексного підходу до розв'язання складних проблем, і різноманітність філософських підходів може допомогти у вирішенні цих викликів. Однією зі суттєвих переваг сучасності є технологічний розвиток, який сприяє швидкому обміну ідеями та культурному взаємодії між заходом та сходом. Інтернет, міжнародні конференції та події дозволяють філософам обох традицій взаємодіяти та обмінюватися поглядами. Це відкриває нові можливості для синтезу ідей та розвитку унікального, об'єднуючого підходу до філософських питань. Сучасні глобальні виклики, такі як зміна клімату, біологічна різноманітність, етичні питання біотехнологій та соціальна справедливість, вимагають комплексного та узгодженого підходу. Західна та східна філософія можуть об'єднатися, щоб розробити етичні та моральні принципи, які враховують ці глобальні виклики та забезпечують сталість та розвиток суспільства. У світлі сучасних тенденцій у філософії можна виділити такі напрями, як постмодернізм, фемінізм, екзистенціалізм та інші, які можуть перетинається із західними та східними традиціями. Ці напрями пропонують нові підходи до розуміння істини, справедливості та особистісного розвитку. Із зростанням глобальної взаємозалежності стає важливим розробка нових концепцій та рішень, які враховують різноманітність філософських традицій. Виникнення глобальної етики, яка об'єднує найкращі аспекти західної та східної філософії, може слугувати

основою для розвитку універсальних принципів, які допомагають сучасному світовому суспільству справлятися з викликами XXI століття.

Висновки. Західний і східний типи філософування - це два різних способи пізнання світу, які склалися в різних культурах і мають свої особливості.

Західна філософія спирається на раціональний метод, прагне до об'єктивного пізнання світу і не пов'язана з релігією. Східна філософія спирається на інтуїцію, прагне до суб'єктивного пізнання світу і тісно пов'язана з релігією.

У сучасному світі відбувається взаємодія західного і східного типів філософування. Це пов'язано з глобалізацією та розвитком комунікацій.

Список використаної літератури

1. Волков О. В. Філософія: навч. посіб. Київ, 2007. 24-27 с.
2. Гусейнов А., А. Філософія: Історія та основні проблеми. Київ, 2007. 27-31 с.
3. Еко У., Федріга Р. Історія філософії. Античність та Середньовіччя. [пер. з італ. О. В. Сминтини та ін.]. Харків, 2021. 555 с.
4. Ковальчук Ю. В. Різниця між західною та східною філософією (журнал «Філософія та суспільство», 2004, № 1).
5. Реалі Дж., Антисери Д. Західна філософія від витоків до наших днів. [пер. з італ. С. Мальцева]. Київ, 1997. 336 с.
7. Степанянц М. Східна філософія. Київ, 2001. 511 с.
8. Шинкарук В. І. Західний та східний типи філософування (журнал «Філософія та суспільство», 2003, № 4).

ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРИСТОТЕЛЯ

Проблема дослідження. Філософія Аристотеля включає в себе різноманітні концепції, пов'язані з поняттям душі. Для нього душа є центральним поняттям, оскільки вона відображає принцип життя та руху в живих істотах.

Проблема дослідження поняття душі в філософії Аристотеля полягає в розумінні того, як душа співвідноситься з тілом та функціонує як принцип життя. Аристотель розглядає душу як форму тіла і вважає, що вона має різні ступені, пов'язані зі здатністю до сприйняття, мислення та руху.

Мета дослідження. Поняття душі в філософії Аристотеля полягала в розумінні її ролі як принципу життя в живих істотах, вивченні співвідношення між душею та тілом, а також у встановленні функцій та властивостей душі, що впливають на життя організмів.

Завдання дослідження.

Розуміння сутності душі як принципу життя та руху у живих істотах.

Вивчення співвідношення між душею та тілом, розуміння того, як ці дві складові впливають одна на одну.

Виклад матеріалу. Тема сутності душі, як принципу життя та руху у живих істот, в філософії Аристотеля займає центральне місце. Його погляди на природу душі відображають глибоке розуміння того, що відрізняє живі істоти від неживої матерії.

Аристотель вважав, що душа є тим, що надає організмам життя та внутрішній рух. Він розглядав душу як внутрішній принцип життя, який забезпечує функціонування та розвиток організму. Для нього душа була не просто додатком до тіла, але її присутність формувала саме поняття живого. Філософія Аристотеля вважалась спробою розібратися в існуючому, розкрити його структуру, знайти в ньому головне, визначити його по відношенню до неіснуючого. [3]

Аристотель класифікував душу на три види: душа рослин, душа тварин та раціональна душа людини. Кожен вид душі мав свої функції та властивості, що визначали спосіб життя цих істот. «Дух» також розглядався як вища частина «душі». У християнській філософії виділяли дух (розум), душу (почуття, психіка) і тіло (матерія) - універсальні частини як людини, так і природи (світу) [2, с.47].

Суть дослідження Аристотеля полягала в розумінні того, що робить живе істоти живими. Він прагнув з'ясувати, як душа впливає на функціонування організму, сприйняття, мислення та рух. Його підхід дав поштовх подальшим вивченням природи живих істот та їх внутрішньої природи в історії філософії.

Вивчення співвідношення між душею та тілом у філософії Аристотеля відображає його погляди на природу людської істоти. Для Аристотеля душа та тіло не існують окремо, але утворюють єдину цілісність, взаємодіючи та впливаючи одне на одне.

Він розглядав душу як форму тіла – як принцип, який дає організмові життя та рух. Тіло було матеріальною частиною людини, а душа відображала її життєвий принцип, відповідальний за сприйняття, мислення та рух. Аналізуючи сьогоденну філософію, ми все частіше приходимо до висновку, що вона є засобом критичного аналізу найважливіших і найскладніших проблем сучасності. [1]

Для Аристотеля важливою була взаємодія між душею та тілом. Він вважав, що душа контролює тіло та його дії, одночасно беручи вплив від тіла через сприйняття та рухи. Ця взаємодія визначала характер людського життя та функціонування.

Аристотель не розглядав душу як окрему іматеріальну сутність, але у його уявленні вона була внутрішнім принципом життя, спроможним впливати на розвиток та функціонування тіла.

Висновок. Аристотель розглядав душу як принцип життя, внутрішній фактор, що надає живим організмам спроможність до руху та сприйняття. Його погляди стверджували, що душа і тіло утворюють єдину систему, де взаємодія цих складових визначає функціонування та життєдіяльність живих істот. Це підкреслює важливість внутрішньої співпраці між душею та тілом для життєвого процесу.

Список використаної літератури :

1. Лисокінь М. Проблема душі у філософії. Наука. Освіта. Молодь. Частина 2. Ст 78.
2. Радіонова Л. О. Філософія: Навчальний посібник. Л. О. Радіонова. - Харків : ХНАМТ, 2016. 142 с.
3. Кривко І. А. Поняття філософії на думку Аристотеля. марксизм та його перші прояви в Україні. І. А. Кривко, А. О. Якуніна. Актуальні питання розвитку правової системи у сучасній Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 23-24 груд. 2021 р.) Міжнар. економ.-гуманіт. ун-т ім. акад. Степана Дем'янчука. Рівне : Видавн. дім «Гельветика», 2021. Ч. 2. С. 130-133.

СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ

Актуальність теми дослідження. Сучасна академічна філософія - важливий інструмент для розуміння складних етичних, соціальних та технологічних питань у сучасному світі. Філософи допомагають розробляти етичні рамки, досліджують соціальні явища, аналізують науковий і технологічний прогрес і сприяють обговоренню глобальних викликів, таких як зміна клімату та права людини. Вони залишаються невід'ємною частиною нашого пошуку відповідей на сучасні складні проблеми.

Мета дослідження : аналіз ролі та впливу сучасної академічної філософії на світ з метою розкриття ключових аспектів та викликів, які вона ставить перед суспільством і культурою.

Завдання дослідження:

- вивчити роль філософії у розвитку наукових досліджень та технологічних досягнень і виявити її внесок у ці галузі.

- розглянути взаємозв'язок сучасної філософії з культурними, політичними та соціальними процесами, що відбуваються у сучасному світі.

- оцінити, як сучасна академічна філософія допомагає формувати відповіді на глобальні виклики, такі як зміна клімату, технологічний прогрес та права людини.

Виклад матеріалу :

Сучасний світ прагне до безперервного наукового та технологічного прогресу, що вимагає вдумливого та обережного підходу. В цьому контексті, філософія виступає важливим суб'єктом, що допомагає розуміти, вирішувати та навіть покликана визначати напрями для наукових досліджень та технологічних досягнень.

Однією з ключових ролей філософії є методологічна підтримка. Варто зазначити, що «...академізм різних галузей філософії буде вимагати різних форм прояву і різних акцентів». [1] Філософи розробляють методологічні рамки для наукових досліджень, надаючи засади логічного та епістемологічного обґрунтування наукових теорій. Це допомагає створювати стійкі та переконливі наукові концепції, що сприяють науковому розвитку.

Поруч з цим, філософи проводять етичний аналіз наукових та технологічних відкриттів. Вони допомагають визначити моральні рамки та наслідки використання нових технологій. Наприклад, в епоху генетичної інженерії, філософи допомагають визначити, де мають бути межі втручання в генетичний код живих організмів, забезпечуючи баланс між науковими досягненнями та етичними питаннями.

Філософський підхід також сприяє критичному осмисленню наукових досліджень. Філософи ставлять запитання про припущення та підходи, що використовуються в науковому процесі. Це допомагає виявити можливі недоліки чи приховані припущення в наукових концепціях.

Філософська рефлексія також допомагає науковим дослідникам визначати цілі своєї роботи. Це важливо для того, щоб переконатися, що наукові дослідження служать загальному благу та розвитку суспільства.

Філософські роздуми над сутністю наукових знань сприяють розвитку самої науки. Вони допомагають ідентифікувати її межі та визначити нові напрями для наукового дослідження.

Сучасна філософія не може бути окремою відокремленою галуззю знань. Вона живе і вдихає разом із культурними, політичними та соціальними процесами, які формують сучасний світ. Взаємозв'язок між філософією та цими процесами має різноманітні аспекти.

Культурний вплив: Філософія визначає ідеї та цінності, які формують культурний ландшафт. Філософські школи та концепції впливають на літературу, мистецтво, релігію та інші аспекти культури. Наприклад, філософська концепція постмодернізму відобразилася в сучасному мистецтві та літературі.

Політичний вплив: Філософія надає теоретичний фундамент для політичних ідеологій. Філософські дискусії про права людини, справедливість, демократію та інші політичні питання впливають на формування політичних систем і рішень. Наприклад, ідеї соціального контракту вплинули на формування сучасних конституцій та політичних інститутів.

Соціальний вплив: Філософія сприяє розумінню соціальних явищ. Філософи досліджують справедливість, суспільну мораль та етику взаємодії. Вони допомагають аналізувати та вирішувати соціальні конфлікти та проблеми. Наприклад, філософська дискусія про екологію впливає на прийняття рішень щодо охорони навколишнього середовища.

Етичний вплив: Філософія вносить вагомий внесок у визначення етичних стандартів і принципів, які керують поведінкою і взаємодією у сучасному суспільстві. Етика в бізнесі, медицині та інших галузях суспільства часто базується на філософських принципах.

Сучасний світ стикається з рядом складних і загрозливих глобальних викликів, які вимагають ретельного аналізу та відповідей. Сучасна академічна філософія виступає важливим інструментом у формуванні цих відповідей на такі ключові проблеми.

Філософи сприяють формуванню обґрунтованих етичних та політичних підходів до зміни клімату. Вони досліджують етичні аспекти відповідальності за навколишнє середовище та створюють основу для прийняття рішень щодо збереження природи та зменшення викидів парникових газів.

Філософи вивчають етичні та соціальні впливи новітніх технологій, включаючи штучний інтелект, біоінженерію та цифрову приватність. Вони допомагають визначити межі технологічного розвитку та розвивають концепції, спрямовані на забезпечення технологій, що служать загальному благу.

Філософи розглядають концепції справедливості, свободи та прав людини. Прагнення істини, відповідно до зазначених вимог, є осереддям того, що утворює науковий етос. [2] Вони розвивають теорії, які допомагають визначати та захищати права людини в сучасному світі, де вони постійно ставляться під сумнів. Тобто, трактувати правові засоби, очевидно, треба, акцентуючи на відповідності застосовуваних владою засобів правовим цінностям і смислам, загальнолюдським принципам права. [3]

Загалом, сучасна академічна філософія виявляється невід'ємною частиною пошуку відповідей на глобальні виклики. Вона формується на гуманістичних, антропоцентричних засадах. [4] Вона надає концептуальні та етичні інструменти, які сприяють кращому розумінню та розв'язанню цих проблем, забезпечуючи більше глибоких та обґрунтованих підходів до питань, що стосуються майбутнього нашої планети та суспільства.

Висновок. Сучасна академічна філософія відіграє важливу роль у формуванні наукових, етичних та культурних відповідей на сучасні глобальні виклики. Вона надає концептуальні інструменти для аналізу складних явищ, розробляє етичні стандарти та сприяє культурній рефлексії. Сучасна філософія допомагає сформувати більш обґрунтовані та етичні відповіді на питання, що стосуються сучасного світу.

Список використаних джерел :

1. Академічна філософія як наука і мистецтво / Н.В. Хамітов // Вісник Національної академії наук України. 2022. № 4. С. 59-73.
2. Братасюк М. Г. Світоглядно-філософські засади правозахисної діяльності. Основні права людини: розуміння та виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 10 груд. 2019 р.). Київ : Гельветика, 2019. С. 10–12.
3. Братасюк М. Філософія прав людини з позицій сучасного правового мислення (2020) URL: <https://doi.org/10.33270/02201901.14>
4. Єрмоленко А.М. - Академічна філософія, як «нове просвітництво» для діалогічної цивілізації, (2019) Вісник НАН України, С. 11-13.

PHILOSOPHY OF LAW IN ANCIENT ROME

Formulation of the problem. The middle of the second until the middle of the first century BCE is one of the most creative periods in the history of human thought, and an important part of this was the interaction between Hellenistic philosophers and Roman jurists. The question of ancient philosophy of Rome is wired to system of the Roman law, which began to evolve since the traditional founding of Rome until the fall of the Eastern Roman Empire.

Objective. To analyze the Ancient Rome philosophical thinking and its connections to the law. Understanding the roots of the philosophical history with its law.

To achieve the objective, we need to answer the **following questions:**

1. Law in Rome.
2. Comprehend the philosophy of the law.

The main material. Law was not one among the many aspects of Greek civilization that persisted through the Roman Empire starting in the first century BCE. Along with creating new legal organizations and forms, the Romans also produced the first legal experts and administrators. Roman jurists created the earliest manifestation of what would eventually be referred to as «legal science,» and in support of this field, a new genre of legal writing was created, in which jurists gathered and categorized Roman law. The laws of Rome which developed from its traditional foundation in 753 B.C. to the fall of the Eastern Roman Empire in 1453 A.D., must be understood in the context of late antiquity legal theory. At initially, Rome was governed by rulers who are largely unknown. A collection of laws credited to them (leges regiae) and assembled by Papirius, a priest (pontifex), were most likely declarations of religious norms regarding marriage, familial bonds, funeral customs, and other matters.

The Roman jurist and philosopher *Marcus Tullius Cicero* (106–43 BCE) stated the first, and some would say final, conception of what is called «natural law.» Despite being a practicing lawyer and knowledgeable about the positive (human-enacted) law of the Roman state, Cicero attempted to place it in the context of what he saw as objective moral truths, which he also referred to as «laws.» He said: *«True law is right reason in agreement with nature... to curtail this law is impious, to amend it illicit, to repeal it impossible... nor will it be one law at Rome and a different one at Athens, but one and the same Law, eternal and unchangeable.»*

This deeper understanding of law established strict moral requirements that human-made legislation had to fulfill in order to be considered genuine law: *«Those who created unfair and wicked laws for countries, betraying their pledges and understandings, implemented anything other than 'laws.»*

It is possible to characterize the philosophy of law as a field of knowledge concerning the meaning and application of the law. It researches the theoretical foundations of law, as well as its social and human components. Its topic area covers issues with the legal and philosophical conceptions of the state: Legitimacy of the rule of law, the structure of the state, and the legal forms in which it operates.

Philosophy of law:

– **Within philosophy** > reveals the laws of law inherent in all phenomena of nature and society > philosophical level of knowledge about law.

– **Within the general theory of law** > provides the details about the way the laws of nature and society link to form the laws of law > general - the theoretical level of knowledge about law.

According to Ukrainian scientist O. Skakun, philosophy serves as the methodological foundation of state and law theory. It advances general, philosophical approaches to scientific research that are used by state and law theory.

In contrast to the philosophical understanding of the law, the term «philosophy of law» only recently entered the field of law, having first appeared just over two centuries ago. The philosophical understanding of legal reality persisted until the end of the eighteenth and the beginning of the nineteenth centuries. In his work «Textbook of Natural Law, or Philosophy of Positive Law,» the German jurist G. Hugo introduced it to the scientific community by using the term «Philosophy of Law» to refer to a science that studies social structures; in other words, Hugo saw the term as a synonym for the theory of law.

Philosophy of law is a branch of philosophy that studies the nature of law, particularly how it affects human values, attitudes, practices, and political communities. Traditionally, philosophy of law proceeds by articulating and defending general and abstract propositions about law. Views on the nature of law often depend on, and at times contribute to, answers to some of the most fundamental philosophical questions, such as the foundations of morality, justice, and rights, the nature of human action and the relationships between social practices and values.

The authors agree that the philosophy of law is part of both general philosophy and the general theory of state and law based on an analysis of different scientists' thoughts on the relationship between the philosophy of law and the theory of state and law. The philosophy of law manifests itself differently in each of these sciences, depending on the objective laws under discussion.

From what has been said, the question arises: is philosophy of law a philosophical or legal discipline? Who should teach it to students: a philosopher with the law knowledge or a lawyer with philosophical knowledge? Most scholars now regard it as closer to the field of law, but development is still inextricably linked to the evolution of philosophical thought. Essentially, the philosophy of law is an interdisciplinary field - philosophical knowledge - the field of general, legal knowledge - the field of speciality. The path from philosophy to philosophy of law leads from the general to the specific (to the truth of law). The path from legal principles to law philosophy is one of specialization, generalization,

and study. As you can see, the same result can be obtained in a variety of ways. And there is no conflict, it all depends on the general state of philosophy and jurisprudence in a particular country, as well as political and ideological factors and scientific traditions.

Conclusions. Because the law is a part of people's daily lives, the philosophy of law is intended to be a direct result of its understanding. Close contact between philosophy and jurisprudence helps to understand law not only as a state function, but also as the essence of human spirituality. The authors come to the conclusion that a thorough examination of the theoretical and scientific facets of the relationship between philosophy, philosophy of law, and theory of state and law is necessary to close the knowledge gap between theory and practice. This newfound understanding will be used to increase the ways in which philosophy, theory of state, and law influence how the state and law operate. The philosophy of law and the theory of state and law are intended to point out the ideals and ideal models that law should strive for. The legal community is increasingly expanding to enter the plane of the practical application of philosophical-theoretical thought, pointing out the topic's relevance in terms of bridging the significant gap between theory and practice. Since the beginning of Western philosophy in ancient Greece, law has been an object of philosophical reflection as a central feature of most developed human societies. Whether new paradigms in legal philosophy emerge, varying from modern-era themes, will ultimately depend on how law and legal institutions evolve in the future.

Resources

1. Grygor O., Y. Krysiuk, A. Boyko, V. Zubov, I. Sinegub. Correlation between Philosophy and Theory of State and Law, May 2021, Cherkasy State Technological University. URL: https://www.researchgate.net/publication/352123854_Correlation_between_Philosophy_and_Theory_of_State_and_Law
2. Law in Roman Philosophy, 6.1 Historical Overview of Roman Law and Legal Thought. URL: <https://lawexplores.com/law-in-roman-philosophy/>
3. Donald L. Wasson. Roman Philosophy. October 2023. URL: https://www.worldhistory.org/Roman_Philosophy/
4. Sevel M. B. Leiter. Philosophy of law. June 2000. URL: <https://www.britannica.com/topic/philosophy-of-law>

ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

Постановка проблеми. Зростаюча автоматизація, розвиток штучного інтелекту, глобальні проблеми довкілля та багато інших аспектів сучасного життя висувують нові питання щодо ролі та місця людини у суспільстві та Всесвіті. Досвід багатьох держав показує, що підхід до людини як до слухняного виконавця чи простого споживача благ відіграє негативну роль в розвитку суспільства, економіки, демократичного устрою. Актуальним завданням є дослідження людини як вищої цінності. Філософський розгляд цього поняття полягає в тому, щоб визначити, що робить людину вищою цінністю.

Мета. Проаналізувати підходи філософів, щодо трактування людини як вищої цінності.

Завдання для досягнення мети:

- Вивчити погляди філософів щодо ролі людини в світі.
- Вивчити, що визначає людину як цінність, на думку філософів

Виклад матеріалу. Звідки постає проблема цінності людини? Важливою особливістю людського буття є його здатність ставати проблемою для самого себе. Лише про людину достеменно відомо, що вона здатна, ставити собі питання про власне місце і призначення у світі і, в залежності від отриманої відповіді, обирати спосіб власної реалізації, свій життєвий шлях. Тому філософська цінність людського життя, закладена, можна сказати, в самій специфіці людської постаті у світовій філософській думці.

Відомий давньогрецький поет-драматург Евріпід говорив, що в світі багато дивних див, та найдивніше з них – людина. Людина - унікальне творіння природи, суспільства і самої себе, найдивніше з дивних див з її неповторністю, з багатоманітними біологічними рисами.

Основи філософії людини заклав античний філософ Сократ. Цей античний мислитель вважав людину головним предметом філософського пізнання. «Пізнай самого себе!» - його улюблений вислів. На думку Сократа цінність людини полягає в мудрості та пізнанні, зокрема у самопізнанні. Таке необхідне знання не можна отримати в готовому вигляді, а треба здобути власними зусиллями. Філософ шукав відповіді через етичні категорії – добро, справедливість. На думку Сократа, філософське пізнання є моральною діяльністю, коли знання саме собою є благо. Хоч життя людини є цінним само по собі, але справжня цінність людини полягає в її здатності до доброчесності та моральності.

Вчення про людину давньогрецького мислителя Платона, ґрунтується на філософській теорії про три світи: світ речей, що постійно змінюється, світ ідей – вічний та незмінний і, в проміжку між ними – математичні об'єкти. Світ речей, що постійно змінюється – це і є світ людського буття. В контексті такого вчення, людина – єдність смертного тіла та безсмертної душі. Пізнання – пригадування тих ідей, що колись знала людська душа. Людина, яка правильно використовує такі спогади, стає дійсно досконалою.

Визнаючи важливість людського розуму, Аристотель підкреслює зв'язок людини з природою та її специфіку, відмінність від природи. Давньогрецький філософ вважав, що для визначення сутності людини та її цінності є визначальною єдність тіла та душі, досягнення гармонії між тілесною і духовною сферами. Аристотель розглядає людину як суспільно-політичну тварину. «Політичний» використовується в значенні «суспільний». Йдеться не лише про те, що для існування суспільства потрібна спільна діяльність, а й про те, що основна цінність індивіда реалізується в громадянському суспільстві, де він може розвивати свої таланти та принести користь загальному добру.

В філософському вченні німецького мислителя епохи Просвітництва Іммануїла Канта кожна людина є цінністю, а не засобом досягнення інших цілей, які б благородні вони не були. Кант важливого значення надавав поняттю автономії, тобто здатності людини формувати власні закони моралі та свободи. Людина, яка діє згідно із загальними законами, які вона визнає раціонально необхідними, проявляє свою гідність.

Ідеї Канта особливо актуальні на даному етапі розвитку людського суспільства - у період гуманізації всіх галузей знання, у тому числі і філософії. Для Канта проблема людини стоїть на першому місці, він не забуває і про всесвіт, але головне для нього – людина.

Український мислитель Г. С. Сковорода вважав, що все, що відбувається в світі, «макрокосмі», в людині як в мікрокосмі, знаходить своє завершення. Людина прагне пізнати Бога. Однак вона – його породження, отже осягнення Бога є водночас і пізнання людиною себе. Чим глибше людське знання світу та себе, тим розумнішими та скромнішими стають потреби людини. «...Вмій малим ти вдовольнятися...» - закликав Г. Сковорода.

Природно, що людина прагне щастя. Воно можливе, якщо розкрита внутрішня натура людини. Потрібно не жити краще, а бути краще. Таке прагнення для Г. Сковороди пов'язане з поняттями «чесного життя» та «чистої совісті». Вони розкриваються через працю, яка не є примусом, а вільний потяг людини, насолода, відчуття щастя. Таку працю Г. Сковорода називає спорідненою.

Французький філософ і письменник Альберт Камю автор тези про абсурдність існування людини в світі, в якому немає непорушного сенсу. Але навіть в світі абсурду філософ підкреслює значення індивідуальності та вільної волі людини. На думку Альберта Камю, людина народжується не тоді, коли з'являється на світ, а тоді, коли силою свого розуму створює себе як мислячу істоту.

Американська філософка Марта Нусбаум розвиває концепцію «функціональних можливостей», яка визнає, що цінність людини полягає в її здатності до реалізації певних функцій, таких як життя, здоров'я, освіта, культурний розвиток і так далі.

Американський вчений та винахідник Рей Курцвейль в своїх роботах неодноразово висловлював свої погляди на цінність людини в контексті розвитку технологій та штучного інтелекту. Філософ акцентує на тому, що розвиток технологій має забезпечити збереження особистісної ідентичності людини, включаючи її пам'ять, свідомість та індивідуальність, навіть при використанні технологічних покращень.

Висновки. Питання про вищу цінність людини є центральним елементом філософських досліджень і роздумів багатьох великих мислителів різних епох. Кожен з них вніс свою частку в розуміння цінності людини. Основні напрямки такі:

- цінність людини визначається моральністю та розумовим потенціалом (Сократ, Аристотель)
- пізнання Бога, віра та духовність (Г. Сковорода)
- свобода, гідність, права людини (І. Кант)
- індивідуальність, вільний вибір та відповідальності перед собою (Альберт Камю).

Сучасні філософи також досліджують вплив технологій та розвитку штучного інтелекту на цінності людини. Деякі вірять у потенційне поліпшення якості життя та розумових можливостей, в той час як інші висловлюють обурення через можливі етичні та соціальні виклики.

В цілому, цінність людини в філософському дискурсі визначалася різноманітними аспектами, такими як моральність, розум, свобода, індивідуальність та взаємодія з суспільством.

Список використаної літератури

1. Основи філософських знань філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: підручник /Горлач М.І. та ін. Київ: «Центр учбової літератури», 2008. 1028 с.
2. Сидоренко Л.І. Філософське осмислення людини. Кафедра філософії та методології науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка: веб-сайт. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-phil-human.htm> (дата звернення: 15.11.2023).
3. Філософське вчення І. Канта про мораль та пізнання. Освіта.UA: веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13002/> (дата звернення: 15.11.2023).
4. Філософський підхід до вивчення людини як абсолютної цінності Освіта.UA: веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12812/>. (дата звернення: 15.11.2023).

ФІЛОСОФІЯ І РЕЛІГІЯ

Проблема дослідження : Проблема дослідження взаємодії філософії і релігії полягає в тому, як ці два аспекти людського життя впливають один на одного, взаємодіють та конфліктують. Основні аспекти цієї проблеми включають в себе розгляд філософських поглядів на релігію, вплив релігії на філософську думку, моральні та етичні аспекти віри і духовності, а також можливі конфлікти між науковим і релігійним світоглядами.

Мета дослідження : Розкриття взаємодії між філософією і релігією, включаючи вплив одного на одного, аналіз моральних аспектів та виявлення можливих конфліктів.

Суб'єкт дослідження : Суспільні аспекти, такі як вплив релігії на законодавство та мораль, або вплив філософських шкіл на релігійну інтерпретацію.

Об'єкт дослідження : Об'єктом дослідження взаємодії філософії і релігії є їх взаємодія, їхні взаємовідносини, вплив одного на інше, а також різні аспекти цієї взаємодії, включаючи філософські погляди на релігію, релігійні доктрини та практики, моральні та етичні аспекти віри та духовності, історичні контексти тощо.

Завдання дослідження :

– Вивчити вплив релігії на філософську думку та науковий прогрес.

– Проаналізувати суперечності та конфлікти між релігійними та філософськими поглядами.

Виклад матеріалу. У зв'язку з бурхливим розвитком науки в XIX ст. з новою силою встала проблема взаємовідношення віри і знання, релігії і філософії. [2] Вплив релігії на філософську думку та науковий прогрес є складним і багатограним явищем, яке історично здійснювалося через віки і відіграло значущу роль в формуванні суспільних поглядів та наукових відкриттів.

Спочатку, варто зазначити, що релігія завжди була важливим аспектом людського життя та культури. Релігійні аспекти наукового знання також виявлялися у розвитку філософії [3] Їхній вплив на філософську думку проявляється в різних аспектах. По-перше, багато філософів протягом історії використовували релігійні концепції та символи для вираження своїх ідей.

По-друге, релігія впливає на філософську думку, формуючи системи моральних та етичних цінностей. Багато філософів розглядали релігійні доктрини як основу для розвитку етичних теорій та моральних стандартів.

З іншого боку, вплив релігії на науковий прогрес може бути досліджено через призму історичних обставин. У деяких випадках, релігійні організації фінансували та підтримували наукові дослідження, такі як вивчення астрономії чи медицини. У інших випадках, наукові відкриття, які суперечили релігійним доктринам, викликали конфлікти і дебати.

Суперечності та конфлікти між релігійними та філософськими поглядами завжди були важливою темою в історії людства. Ці суперечності можуть виникати через різниці підходів до питань про природу світу, екзистенцію, модернізацію, мораль, та інші аспекти людського існування. Модернізація охоплює релігійну і світську свідомість, видозмінюючи їх.[1]

Однією з основних суперечностей полягає в поглядах на природу Бога або вищої сили. Філософи та релігійні віровчення можуть розходитися у своїх визначеннях Бога. Філософи, часто використовуючи раціональні доводи, можуть стверджувати, що природа Бога не може бути точно визначеною, або навіть відкидають існування Бога. Релігійні віровчення, навпаки, визначають Бога як вищу силу з конкретними характеристиками.

Іншою суперечністю є погляди на природу людини та її роль у світі. Філософська думка може підкреслювати роль розуму, вільної волі та саморозвитку людини, в той час як релігійні віровчення можуть підкреслювати покірність перед волею Бога та важливість віри.

Ще однією суперечністю є ставлення до наукового пізнання. Деякі релігійні погляди можуть суперечити науковим відкриттям, наприклад, в галузі еволюції або астрономії. Це може призвести до конфліктів між релігійними групами та науковими спільнотами.

Звісно, ці суперечності та конфлікти не завжди загострюються, і багато людей знаходять способи об'єднати релігійні та філософські погляди у своєму житті. Проте вони залишаються актуальними об'єктами дослідження для філософів, релігієзнавців та науковців, які намагаються розуміти природу цих суперечностей та їх вплив на суспільство та культуру.

Висновок. Отже, взаємодія філософії і релігії є складним та багатограним явищем, яке відіграло та продовжує відігравати важливу роль у формуванні суспільних поглядів та культурного розвитку. Релігія та філософія можуть взаємно впливати одна на одну, і ця взаємодія може призводити до розкриття нових ідей та концепцій, а також до конфліктів і суперечностей. Проте, розуміння цієї взаємодії допомагає нам краще розуміти природу людського існування, моральність та суспільні цінності. Філософія та релігія залишаються важливими об'єктами вивчення та дослідження для того, щоб просувати нашу розуміння світу та нашого місця в ньому.

Список використаної літератури :

1. Kuznetsova, K. (2021). The dynamics of secularization as a process of mutual learning of philosophy and religion. *Filosofiya Osvity. Philosophy of Education*, 26(2), 43–56. <https://doi.org/10.31874/2309-1606-2020-26-2-3>
2. Філософія релігії та медицини в пост секулярну добу: матеріали III Міжнар. наук-практ. конф., присвяченої пам'яті свт. Луки (В. Ф. Войно-Ясенецького). К.: НМУ ім. О. О. Богомольця, ВР ІФ ім. Г. С. Сковороди НАНУ, 2021. - 311 с. ISBN 978-966-02-9609-1. https://scholar.google.com.ua/scholar?hl=uk&as_sdt=0%2C5&as_ylo=2019&q=філософія+i+релігія+читати&btnG=#d=gs_qabs&t=1699284617106&u=%23p%3DUe2FgBejugwJ
3. Шамсутдинова - Лебедюк Тетяна Назарівна - Становлення наукового знання на мусульманському сході у період раннього середньовіччя. Науковий журнал «Наукові записки Національного університету «Острозька академія» серія «Філософія», 21-25, 2023

ПРОБЛЕМА ПРОСТОРУ І ЧАСУ: ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ

Постановка проблеми. Актуальність дослідження у сфері науки філософії визначається постійною необхідністю розкриття природи простору та часу. Ця тема завжди привертала увагу філософів, і вивчення еволюції їхніх поглядів на це питання виявляється ключовим аспектом.

Однією з головних причин, що робить дану тему актуальною, є постійний розвиток науки та технологій. Постійні нові відкриття у галузі фізики, космології та інших наук ставлять перед філософами завдання переосмислення концепцій простору і часу.

Мета. Проаналізувати еволюції філософських поглядів на природу простору і часу, враховуючи сучасний розвиток науки та технологій.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- дослідити історію та еволюцію концепцій простору і часу в античній філософії, класичній фізиці, теорії відносності та сучасних наукових теоріях;

- аналіз впливу філософських поглядів на розвиток класичної фізики, теорії відносності та сучасних фізичних теорій.

Виклад матеріалу. У нескінченному пошуку відповідей на загадки існування, філософи завжди звертали свій погляд на простір і час. Античні мислителі відкрили цю тему, подарувавши початок неперервному еволюційному шляху у розумінні цих фундаментальних концепцій. Дослідження тривало від античності до сучасності, розглядаючи, як змінювались погляди на простір і час у філософії.

Проблема простору і часу завжди викликала зацікавленість людства, викликаючи найглибші роздуми та філософські дебати. Проблемні питання простору і часу у філософії досліджували низка вчених, а саме: Анаксимандр, Геракліт, Пармед, Аристотель, Г. Галілей, Г. Лейбніц, І. Кант, Г. Бергсон, А. Норт Уайтхед та ін. Також дослідження проводили такі вітчизняні автори як: П. Д. Гуїван, В. Ю. Дорош, О. В. Потьомкіна, М. С. Забедюк, С. П. Дронь, О. Л. Мартенко, О. В. Павлишин та ін.

У самому витoku філософського мислення, в період античності, виникла непереможна потреба розкрити природу простору і часу. Анаксимандр, один із визначальних найменш ранніх античних філософів, вніс важливий вклад у це розуміння. Він спробував описати початок всесвіту та визначити його структуру, а його ідеї були спрямовані на розв'язання питань, пов'язаних із структурою часу та простору.

Парменид, з іншого боку, піднімав питання єдності та незмінності, і його концепції вносили значні відмінності в сприйняття часу та простору. Він абстрагувався від змін та руху, наголошуючи на сталості і незмінності буття. Його думки привели до нового розуміння вічності, яке мало важливе значення для філософських рефлексій щодо часу [3].

Інші античні філософи також внесли свій вклад у розвиток уявлень про простір і час. Платон та Аристотель уточнили та розширили погляди своїх попередників. Платон висловлював ідеї про ідеальний світ форм, які існують над всяким конкретним простором і часом. Аристотель, у свою чергу, розвивав концепцію матерії і форми, визначаючи тим самим природу руху та зміни в часі [4].

У період Середньовіччя, коли релігійні уявлення мали значущий вплив на філософію, проблема простору і часу отримала нові відтінки через призму візії світу та божественного аспекту. В цьому контексті важливим внеском став Августин Блаженний, чий вплив розповсюджувався на велику частину Середньовіччя.

Августин, відомий своїм філософським і богословським доробком, пропонував вигляд на час як вимірювальний інструмент божественного плану. Він розглядав час як послідовність подій, вкладених в божественний порядок, що зумовлює розвиток історії та спасіння душ [5].

Ще одним видатним філософом цього періоду був Томас Аквінський. Він розвинув ідеї Августина, вказуючи на важливість врахування божественного впливу при вивченні простору і часу. Його роботи внесли суттєвий внесок у філософську та теологічну традицію Середньовіччя.

Спільною рисою підходу філософів Середньовіччя було прагнення поєднати гуманізм і віру в божественний порядок. Це сприяло створенню комплексної системи уявлень про простір і час, в якій релігійні переконання формували не лише світогляд, але і філософський підґрунт.

В період Епохи Просвітництва філософія та наука рушили разом у намаганні розкрити та зрозуміти проблему простору і часу. Галілео Галілей, відомий своїми відкриттями в галузі астрономії та фізики, вніс великий вплив, демонструючи новий науковий метод і покликавши до об'єктивного сприйняття світу.

Ісаак Ньютон, своїми законами руху та гравітації, визначив фізичний порядок всесвіту. Його внесок в науку виявив важливий вплив на філософію, розширюючи розуміння простору і часу як об'єктивних і необхідних аспектів реальності [2].

У XIX - початку XX століття відбулися релятивістська та квантова революції, які суттєво змінили уявлення про простір і час. Альберт Ейнштейн, з формулюванням теорії відносності, продемонстрував, як час та простір взаємодіють, залежачи від умов спостереження. Це стало кроком у новому розумінні відношень між часом і простором.

Макс Планк, засновник квантової теорії, вніс вагомий внесок у розуміння мікросвіту та його взаємодії з часом. Його роботи вказали на те, що основи простору і часу можуть бути не тільки екстрапольовані з макросвіту, а й мають свої унікальні властивості на найменших рівнях [1].

Сучасні філософські течії відображають різноманітні підходи до вивчення простору і часу. Постмодернізм, із своєю унікальною перспективою, ставить під сумнів традиційні уявлення про об'єктивність часу та простору, підкреслюючи роль індивідуального сприйняття. Феноменологія, у свою чергу, спрямована на розкриття особистого досвіду простору і часу, враховуючи суб'єктивні аспекти сприйняття [6].

Висновки. В цілому, філософські погляди на простір і час допомагають сучасному суспільству розуміти свою природу та визначати свій курс розвитку, враховуючи етичні засади і соціокультурні виклики.

Отже, еволюція поглядів на простір і час не лише відображає розвиток філософської думки, а й надає нам нові інструменти для розуміння сучасності та власного місця в ній. Це постійний процес, що дозволяє людству не тільки розкривати таємниці всесвіту, але й ставати активним учасником у формуванні своєї долі в цьому нескінченному об'єкті часу та простору.

Список використаних джерел:

1. Гуйван П. Д. Час як елемент прояву руху соціального буття. сутність темпорального опосередкування юридичних явищ. Петро Дмитрович Гуйва. Перспективи. Соціально-політичний журнал. 2020. № 4. С. 4-9.
2. Дорош, В. Ю., Потьомкіна, О. В., & Забедюк, М. С. ЕВОЛЮЦІЯ ПРОСТОРОВИХ АСПЕКТІВ ПОШИРЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЯВИЩ. 2016. URL: <https://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6064/453.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
3. Дронь, С. П. 2016. Категорія часу у філософських концепціях античності. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2016. С.38-41.
4. Мартенко, О. Л., Павлишин, О. В. Взаємозв'язок мислення, свідомості та мови в концепціях античних мислителів. *Юридична психологія*, 25(2), 2019. С.31-38.
5. Скалацька, О. В. Філософська категорія час у просторі моди. *Вісник Черкаського університету. Серія: Філософія*, (11), 2015. С. 94-100.
6. Федоренко, М. О. Філософія і турбота про сучасність. *Соціально-гуманітарний вісник*, (23), 2018. С. 77-81.

Кубрак Мар'яна, студентка гр. ПР-11,

ТОМІЗМ – ВЧЕННЯ ТОМИ АКВІНСЬКОГО

Постановка проблеми. Проблема дослідження теорії Томізму в вченні Томи Аквінського полягає в аналізі та вивченні способів, якими він поєднує християнську теологію з філософією, зокрема з аристотелівською філософією. Дослідження може також розглядати поняття бога, людини, моралі та природного порядку в контексті томістичної філософії та теології.

Мета дослідження: Розкриття основних принципів та ключових аспектів томістичної філософії та теології. Вивчення понять бога, людини, моралі, закону та природного порядку з томістичної перспективи.

Завдання дослідження:

1. Аналіз основних праць Томи Аквінського з філософії та теології.
2. Дослідження впливу аристотелівської філософії на томістичну концепцію.
3. Вивчення ролі моделі Бога, людини, моралі та природного порядку у томістичній філософії.

Виклад матеріалу. Тома Аквінський був видатним філософом і теологом середньовіччя, членом ордену домініканців, його праці вплинули на розвиток християнської теології та філософії, зокрема відома «Сума богослов'я».

1. Він створив філософську працю під назвою «Сума теології», вперше поєднавши філософію з християнською вірою та використавши це поєднання для розвитку теології. Засновуючись на філософії Аристотеля, він аргументував перед представниками церкви, що це є духовна опора релігії та самого віровчення. Його спроба полягала в осмисленні істини, що лежить у основі католицької віри. Прийшовши до висновку що не все підвладне розуму він чітко розрізняє істини розумні та істини над розумні. Філософія і теологія отримують у нього свій самостійний статус, свої завдання та цілі. Це є спроба прокласти міст між світською науковою філософією і божеською мудрістю.

Томізм - це філософсько-теологічний напрямок, який сформулював і розвинув Святий Тома Аквінський. Цей напрямок поєднує християнську теологію з філософією, зокрема з філософією Аристотеля. Томісти вважають, що істинна релігійна віра і розум можуть співіснувати та взаємодіяти, допомагаючи розуміти природу Бога та його відношення до світу. Томізм залишає значний вплив на католицьку теологію і філософію.

Томізм, в основі вчення Томи Аквінського, побудований на уявленні про те, що розум і віра можуть взаємодіяти для кращого розуміння Бога та світу. Він об'єднує християнську теологію з філософією, зокрема з філософією Аристотеля, намагаючись використати раціональний підхід для тлумачення релігійних понять та пояснення віри за допомогою розумових аргументів.

2. Вплив аристотелівської філософії на томістичну концепцію, створену Томом Аквінським, відображається у багатьох аспектах його теорії. Тома Аквінський використовує аристотелівський метод емпіричного спостереження та раціонального аналізу при побудові своєї системи філософії та теології. Антропологія Аристотеля виявляється в розумінні Томи Аквінського про природу та сутність людини, особливо в контексті розуму та етики. Аристотелівська метафізика вплинула на томістичне розуміння бога як Першої Причини, що відповідає на запитання

про існування Бога та Його властивості. Аристотелівська етика Томізму використовується для розуміння моральних питань та розвитку вчення про справедливість, щастя та доброчесність.

Істини, що доступні розумові та ті, що перевищують розум, мають своєю головною основою Бога, який є джерелом обох. Стверджуючи існування Бога, ми розкриваємо абсолютне початок існування, що дає нам абсолютну істину. Релігія і філософія втрачають свої перешкоди, коли відкривається духовна спорідненість. Як об'ява істина та розум, обидві мають спільне джерело - Бога. Людина, що отримує істину через Божу милість, не протирічить істині, отриманій розумом природи. Якщо розум має правильні принципи та висновки, він не суперечить змісту віри. У вченні Аквінського, теологія набуває статусу вищої священної науки, де всі істини отримані з відкриття «Об'явлення». Божественна мудрість є абсолютною і найвищою, необхідною та непереможною.

3. У томістичній філософії рольова модель бога, людини, моралі та природного порядку грають ключову роль у розумінні всесвіту. Дослідження цієї моделі: Томізм бачить Бога як Першопричину, яка стоїть за всім існуючим. Бог у томізмі є абсолютною реальністю, що має атрибути як істоти: безкінечність, доброта, мудрість тощо. Людина в томістичній концепції є створінням Бога з інтелектом та волею, має свою природну сутність, яка визначає її моральні обов'язки та призначення. У томізмі мораль базується на природних законах, встановлених Богом, що визначають моральність дій людини. Моральний порядок відображає природні закони, які ведуть до досягнення цілей людської природи. Томізм розглядає природний порядок як внутрішній порядок світу, який відповідає задуму Бога і дозволяє розвиток та функціонування всього створеного.

Вимоги суспільних норм припускають від кожного його учасника певну поведінку, дії та переконання, які сприяють оптимальному функціонуванню цієї спільності. Характер суспільства визначає його членів. Інколи відбуваються випадки, коли окремі особи не відповідають цим нормам. Біологічні та психологічні особливості конкретних індивідів можуть впливати на їхні негативні дії, хоча такі випадки вважаються винятками від загальних вимог суспільства.

Біологічна та соціальна сторони людини, їх взаємозалежність, представляють різні аспекти існування. Місце особи в суспільстві визначається не лише її природними характеристиками, але й належністю до конкретної соціальної групи. Хоча людина має біологічне походження, соціальна сфера, що формується під впливом суспільних відносин, стає ключовою у її розвитку. Людина формується через взаємодію з суспільством і є сутністю, пов'язаною з соціальним оточенням. Соціальні умови відіграють важливу роль у розвитку та поведінці людини. Хоча людина вийшла з тваринного стану, історія людства - це історія саме людини.

Людина представляє собою творчу силу, і її унікальність визначає більш широкі можливості сфери неживої природи, де вона існує. Фізичне і духовне існування людини нерозривно пов'язані з природою. Розвиток влади людини над природою виявляється зовні, але чим більше ми зовнішньо контролюємо природу, тим сильніше внутрішньо ми залежимо від неї. Наша свобода взаємодії з природою визначається через нашу здатність розуміти її та практично використовувати природне середовище.

Висновок. Тома Аквінський, як видатний філософ і теолог середньовіччя, здійснив значний внесок у розвиток християнської теології та філософії. Його вплив на працю «Сума теології» поєднав філософію з християнською вірою, що сприяло розвитку теології та встановленню рівноваги між розумом та вірою. Він поєднав філософію Аристотеля з релігійними доктринами, намагаючись знайти спільні точки зору між раціональним підходом та духовними істинами. Його розуміння божественної мудрості та спроба об'єднати релігійне вчення із світською філософією розширили горизонти християнської доктрини. Томізм, який він створив, поєднав розум та віру, намагаючись використати раціональний підхід для тлумачення релігійних понять та пояснення віри за допомогою розумових аргументів. Це сприяло розвитку католицької теології та філософії та залишає великий вплив на сучасні релігійні та філософські дискусії.

Таким чином, спадщина Томи Аквінського, зокрема його томістична філософія, не тільки стала важливим етапом у розвитку християнської теології, а й зберігає свою актуальність для розуміння віри та розуму у сучасному світі.

Список використаних джерел:

1. Posselt, Gerald; Flatscher, Matthias. Sprachphilosophie: Eine Einführung. Wien: UTB, 2016.
2. Ruben-Hayoun, Maurice. La philosophie juive. Paris: Armand Colin, 2012.
3. Філософія. Підручник / за ред. Сімоненко С., Сулим О.Шмиголь М. та інші. К.: Центр навч. літератури, 2019. 512 с.
4. Філософія, логіка, філософія освіти. / за ред. Мозгового Л., Додонова Р. К.: Центр навч. літератури, 2020. 456 с.

ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. Філософія та культура взаємодіють та мають численні аспекти для дослідження. Це включає вплив філософських ідей на культуру і навпаки, культурні контексти, роль філософії у формуванні культурної ідентичності, вплив історичних обставин на філософію та спільні виклики, що виникають в сучасній культурі. Вивчення цих аспектів розкриває глибокий зв'язок між філософією та культурою та їх вплив на суспільство.

Мета дослідження : Метою дослідження є розкриття взаємодії філософії та культури, вивчення впливу філософії на культурні аспекти та розуміння, як культура впливає на розвиток філософських ідей.

Завдання дослідження :

1. Проаналізувати вплив філософських концепцій на культурні процеси та явища у певних історичних періодах.

2. Вивчити роль філософії у формуванні культурної ідентичності та вплив філософських ідей на спосіб життя та ціннісну систему суспільства.

Виклад матеріалу. Вплив філософських концепцій на культурні процеси та явища у певних історичних періодах є надзвичайно важливим аспектом для розуміння еволюції суспільства та культури. Філософія - це насамперед проблематизація актуальних питань, вирішення яких вимагає інтелектуальної сміливості і вишуканості. [2] Філософія завжди відігравала ключову роль у формуванні цінностей, ідеологій та сприйняття світу серед суспільства, але цей вплив неоднаково проявлявся в різні історичні періоди.

Один з перших визначних прикладів цього впливу - це період Відродження в Європі. Філософські концепції Ренесансу сприяли розвитку гуманізму, який визначив культурний ландшафт того часу. Гуманістична філософія акцентувала увагу на людській індивідуальності, розумінні світу через мистецтво та науку, а це вплинуло на літературу, живопис та архітектуру. Творчість Леонардо да Вінчі та Рафаеля Санті об'єднала філософські та естетичні погляди свого часу.

Інший приклад - Просвітництво. Філософські концепції Просвітництва, такі як ідеї Вольтера та Руссо, сприяли розвитку освіти, раціоналізму та принципу свободи думки. Це вплинуло на створення конституцій, розвиток освіти, та поширення раціонального підходу до проблем суспільства.

На зміну Просвітництву прийшов Романтизм. Філософські концепції романтиків, такі як Шопенгауер та Ніцше, підкреслювали почуття, емоції та індивідуалізм. Ця філософія вплинула на літературу, мистецтво та музику, і створила новий естетичний парадокс.

Ці приклади демонструють, як філософські концепції кожного історичного періоду формували культурні процеси та визначали культурний ландшафт. Філософія виступає як каталізатор ідей, що відзначають конкретний час, і глибоко впливає на спосіб мислення та творчий вираз людей. Розуміння цього взаємозв'язку допомагає розкрити динаміку розвитку суспільства і культури в історичному контексті.

Роль філософії у формуванні культурної ідентичності та вплив філософських ідей на спосіб життя та ціннісну систему суспільства є ключовою в глибокому розумінні та аналізі культурної еволюції людства. Світоглядні цінності - це вищі цінності життя і культури, які визначають життєву орієнтацію суб'єкта в усіх сферах його діяльності. [1] Філософія виступає як джерело ідей, які визначають те, хто ми є, як ми живемо та які цінності ми висуваємо на передній план.

Філософія сприяє формуванню культурної ідентичності, оскільки вона визначає основні концепції і ідеї, які характеризують дану культуру. Філософія східних традицій, таких як буддизм чи конфуціанство, відображає підходи, де спокій, гармонія та духовний розвиток мають важливе значення.

Усупереч універсальним рисам, спільним для всіх культур світу, не можна не визнати, що ця неперевершена різноманітність специфічних рис, які складають культурну тканину кожного народу, формується під впливом унікальних кліматичних і історичних обставин, і саме це робить культуру кожної групи неповторною та цінною. Згідно філософського тлумачення матеріальна і духовна культура кожного народу має універсальні риси, властиві всім культурам світу, та неповторні специфічні риси, які сформувались у певних кліматичних й історичних умовах. [3]

Філософські ідеї також сильно впливають на спосіб життя суспільства. Наприклад, філософські концепції, що підкреслюють індивідуальну свободу, можуть сприяти розвитку демократичних суспільств, де індивіди мають право на самовираження та самореалізацію. З іншого боку, філософські системи, що акцентують колективні цінності та спільність, можуть формувати традиційні або авторитарні моделі суспільства.

Ціннісна система суспільства також надзвичайно вразлива до впливу філософії. Філософські концепції визначають, що вважається важливим, справедливим чи морально прийнятним. Наприклад, філософські погляди на права людини та соціальну справедливість визначають правові системи та соціальну політику суспільства.

Філософія виступає як основний керівник культурної ідентичності, способу життя та ціннісної системи суспільства. Її вплив відображається в усьому, від мистецтва до політики, і допомагає розуміти та аналізувати розвиток суспільства та його культурні особливості.

Висновок. Філософія в системі культури впливає на наше сприйняття світу, формує цінності та визначає наш спосіб життя. Її вплив охоплює всі сфери культурного розвитку. Філософія формує нашу ідентичність і визначає, хто ми є як культура та суспільство. Вона впливає на формування культурних традицій, етику та

спільні переконання, а також керує нашим способом життя. Взаємодія між філософією та культурою створює різноманітний культурний ландшафт та сприяє обміну ідеями. Філософія в системі культури визначає, хто ми є та як ми живемо, і допомагає краще зрозуміти себе і світ навколо нас.

Список використаної літератури :

1. Філософія : підручник . О. Г. Данильян, О. П. Дзюбань. - 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2018. 432 с. ISBN 978-966-937-317-5
2. Петінова О. Б. Філософія: навчальний посібник. Одеса, 2019. 304 с.
3. Мироненко П. Філософія в системі культури (Силабус). *Чернігів*, ст. 4. 2020

Брикайло Денис, студент групи МП-11,

ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

Постановка проблеми. Філософія завжди була стурбована природою людського зародження, існуванням, формуванням людського життя та сенсом цього життя. Протягом історії філософи стикалися з питанням про те, що означає бути людиною і яке місце людини у світі. Дана тема є актуальною і у наш час, важливо дослідити важливість розуміння людської природи та існування, історичні перспективи людини як найвищої цінності та сучасні дискусії на цю тему.

Мета. Полягає у вивченні та аналізі філософських концепцій людини як вищої цінності. Дослідження має на меті такі **завдання**:

- Визначити поняття «людина» та «вища цінність» у філософському контексті;
- Проаналізувати історичний розвиток ідеї людини як вищої цінності;
- Розглянути роль людини як вищої цінності у сучасному світі

Виклад матеріалу. Поняття «сутність людини» - це те, що визначає всі особливості людини, зокрема її природу та її розвиток протягом життя. Філософи протягом століть намагалися визначити сутність людини, вивчаючи її біологічні, соціальні, культурні та інші аспекти.

Перші відповіді на питання про природу та сутність людини були міфологічними та релігійними. Античні натурфілософи розглядали людину як частину природи, що знаходиться в гармонії з нею. Вони вважали, що свідомість і душа - це природні властивості людини з якими вона народжується, а впродовж життя розвиває їх.

Давньосхідна філософія розглядала людину в контексті духовності. Наприклад, у християнстві людина є найвищою цінністю в світі. Ця ідея заснована на Біблії, де сказано, що Бог створив людину за своїм образом і подобою. Це означає, що людина має особливе призначення і цінність.

Буддизм, наголошує на важливості духовного досвіду людини для досягнення нірвани, а даосизм розглядає людське буття в гармонії з космосом.

Давньозахідна філософія також розглядала сутність людини в контексті духовності. Платон вважав, що душа людини є безсмертною і існує до її народження. Натомість Аристотель вважав, що людина є розумною істотою, яка має здатність до пізнання і самопізнання.

У сучасній філософії існує безліч різних підходів до визначення сутності людини. Деякі філософи вважають, що сутність людини є біологічною, що людина певну будову і функції, сутність визначається її біологічними особливостями, такими як генетичний код, фізіологічна будова, мозкова діяльність тощо, інші розглядають людину як соціальну істоту, що є членом суспільства і має певні соціальні ролі та обов'язки, а треті – духовною, згідно з цим підходом, сутність людини визначається її духовними особливостями, а саме: свідомість, розум, воля, почуття, емоції тощо.

Людина - це унікальна істота, яка здатна до великих звершень. Людина є творцем історії і культури. Людина має здатність до самореалізації і щастя. В філософії людина займає дуже важливе місце, філософія сприймає людину, як засновника чогось і цінність, незалежно від її статі чи інших характеристик.

У філософії вища цінність - це те, що має найвищу цінність, що є найважливішим і найціннішим. Вищі цінності є основою для моральних норм і принципів, які регулюють поведінку людей. В контексті філософії ці цінності є духовними. Вони також є джерелом натхнення і мотивації для людей, які прагнуть до кращого світу, життя та довкілля.

Незалежно від того, яку концепцію вищих цінностей ми приймаємо, важливо пам'ятати, що вони є основою для нашого розуміння сенсу свого життя. Ці цінності допомагають нам приймати правильні рішення і жити повноцінним життям.

Ідея людини як вищої цінності в системі філософського знання є однією з найважливіших і найактуальніших тем сучасної філософії.

Вона займає центральне місце в гуманістичних філософських системах, а також є основою для міжнародних прав людини і ідей соціальної справедливості.

У останніх публікаціях з цієї теми можна виділити такі основні тенденції:

1. Подальший розвиток та уточнення концепції людини як вищої цінності. Філософи продовжують обговорювати, що таке людина, яка її цінність і як вона проявляється у світі.

2. Акцент на соціальному аспекті ідеї людини як вищої цінності. Філософи підкреслюють, що ідея людини як вищої цінності має не лише моральне, а й соціальне значення. Вона є основою для побудови

справедливого і гуманного суспільства, тому що кожна людина перебуває в певному середовищі, де відбувається процес її формування, як індивіда, а також кожна людина може мати вплив на тих хто її оточує.

3. Для того аби не обмежуватись старими підходами з часом відбувається поява нових підходів до ідеї людини як вищої цінності. Філософи пропонують нові інтерпретації цієї ідеї, які враховують сучасні наукові досягнення та соціальні реалії.

Висновки. Отже, філософія протягом всієї своєї історії намагалася дати відповідь на питання про природу та сутність людини. Філософи пропонували різні точки зору, концепції та напрями, але жодна з них не є вичерпною та остаточною. Це пояснюється тим, що людина та світ є складними та динамічними, вони постійно змінюються. Відповідно, змінюються і філософські погляди представлення людини.

Список використаних джерел.

1. Саух П.Ю. С Філософія: навчальний посібник. - Житомир: Видавництво Житомирського державного педагогічного університету. 2003. 254 с
2. Філософія: навч. посіб./ Гончарук Т.В., Джугла Н.В., Шумка М.Л., - Тернопіль: підручники і посібники, 2016. 416 с
3. Радченко О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення : монографія / Олександр Радченко Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2009

ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Проблема дослідження. Проблема дослідження полягає у вивченні взаємодії філософії та культури, в розкритті впливу філософських концепцій на формування цінностей і світогляду в рамках конкретних культурних систем. Також у актуальності дослідження, як філософія визначає основні аспекти культурного розвитку та впливає на формування національної ідентичності.

Мета дослідження. Вивчення впливу філософії на формування цінностей і культурного розвитку.

Завдання дослідження :

1. Розкриття впливу філософії на культурні особливості та цінності.
2. Аналіз взаємодії філософії та культури для з'ясування їхнього взаємовпливу на розвиток суспільства.

Виклад матеріалу. Філософія, як особлива форма людського мислення, завжди взаємодіяла з культурою, визначаючи її особливості та цінності. Роль філософії у формуванні культурної ідентичності та вплив філософських ідей на спосіб життя та ціннісну систему суспільства є ключовою в глибокому розумінні та аналізі культурної еволюції людства та його цінностей. Світоглядні цінності - це вищі цінності життя і культури, які визначають життєву орієнтацію суб'єкта в усіх сферах його діяльності. [2]

Філософія визначає світогляд культури. Певні філософські концепції надають основи для утворення системи цінностей, яка стає основою для розвитку культури. Наприклад, гуманістична філософія сприяє розвитку культури, орієнтованої на захист прав людини та розвиток її потенціалу.

Не менш важливим є той факт, що філософія впливає на етичні стандарти суспільства. Відображення етичних поглядів у філософії визначає ставлення культури до питань справедливості, моралі та відповідальності. Філософія є джерелом інтелектуального розвитку культури. Концепції філософії стимулюють творчий потенціал суспільства, впливаючи на розвиток науки, мистецтва та освіти. Філософія поглиблює і поповнює уявлення про світ у процесі узагальнення результатів усього комплексу наук, асимілюючи у своєму понятійно-категоріальному апараті основні досягнення останніх. [3]

Взаємодія філософії та культури визначає вагомий вплив на розвиток суспільства, створюючи унікальний інтелектуальний та ціннісний фундамент. Згідно філософського тлумачення матеріальна і духовна культура кожного народу має універсальні риси, властиві всім культурам світу, та неповторні специфічні риси, які сформувались у певних кліматичних й історичних умовах. [1]

По-перше, філософія виступає як керівництво для культурної еволюції. Філософські концепції визначають базові принципи, які направляють культурні тенденції. Наприклад, філософія гуманізму може сприяти формуванню культури, що підкреслює гідність та розвиток людини як основні цінності.

По-друге, культура впливає на формування філософських поглядів. Специфічний культурний контекст може змінювати трактування філософських ідей та формувати унікальні шляхи їхнього розвитку. Наприклад, східна та західна культури можуть винести різні інтерпретації концепції свободи або справедливості.

По-третє, взаємодія філософії та культури визначає соціальні практики. Філософські ідеї стають основою для розробки правових, етичних та соціальних стандартів, що впливають на культурне середовище. Наприклад, ідеї соціальної справедливості можуть визначати культурний підхід до розподілу ресурсів.

Таким чином, взаємодія філософії та культури створює динамічний цикл, де ідеї формують культуру, а культура, у свою чергу, впливає на формування нових ідей. Цей взаємовплив стає ключовим елементом розвитку суспільства, яке постійно вдосконалюється під впливом філософських рефлексій та культурних трансформацій.

Висновок. Отже, взаємодія філософії та культури визначає розвиток суспільства, утворюючи динамічну взаємодію ідей і цінностей. Цей взаємовплив визначає не лише сучасні концепції, а й культурний контекст, формуючи унікальну ідентичність суспільства. Все це вирізняє суспільний розвиток як комплексний та стійкий, віддзеркалюючи справжню сутність суспільства через об'єднання філософської рефлексії та культурної творчості.

Список використаної літератури :

1. Петро Володимирович Мироненко. Філософія в системі культури (Силабус). *Чернігів*, ст. 4. 2020
2. Філософія : підручник . О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. - 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2018. 432 с. ISBN 978-966-937-317-5
3. Філософські проблеми наукового пізнання: практикум / уклад.: Л. Г. Дротянко, С. С. Орденов, Н. А. Ченбай, І. П. Скиба. – К. : НАУ, 2023. – 52 с. <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/60777>

БУТТЯ СВІТУ І ЛЮДИНИ

Постановка проблеми. Проблема буття і людини в філософії включає розуміння буття як трансценденції, людського буття як «початкового» буття, усвідомлення відносності людського знання та значення проблеми буття для філософії.

Мета. Зрозуміти суть людського існування.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання:**

- вивчити відносин індивіда та суспільства
- аналізувати взаємодію людини з природою

Виклад матеріалу. Екзистенція - одне з найважливіших і найабстрактніших світоглядних понять, до якого дійшло людство в процесі свого розвитку. Поняття екзистенції включає в себе поняття буття і реальності та пов'язані з ними питання. Екзистенція аналізується в розділі філософії, який називається онтологія.

Німецькі екзистенціалісти були першими, хто побудував детальне розуміння людського існування та існування світу: У 1927 році вийшла книга М. Гайдеггера «Буття і час» і з'явився перший начерк екзистенціальної онтології; К. Ясперс у 20-30-х роках зробив серію робіт, пропонуючи власну онтологію.

К.П. Сартр створив сучасну концепцію буття на основі розробок німецьких мислителів (особливо в роботі «Буття і ніщо»). Ще раніше новий варіант неklasичної онтології, що вплинув на екзистенціалістів, розробив Е. Гуссерль, засновник феноменологічного напрямку.

Послідовниками феноменологічної школи були такі провідні філософи 20-го століття, як М. Шелер, один із засновників католицької антропології, Н. Гартман, засновник «критичної онтології», та М. Мерло-Понті. Феноменологія також мала сильний вплив на багато інших філософських течій, таких як екзистенціалізм та герменевтика.

Основні сфери та форми існування

Форми існування:

- Існування речей, існування процесів, існування станів природи та існування природи в цілому;
- Існування людини. Воно поділяється на буття людини у світі речей та особливе людське буття;
- Духовне буття. Існує як особисте духовне буття та об'єктивне духовне буття;
- Соціальне буття. Воно, у свою чергу, поділяється на індивідуальне життя (життя індивіда в суспільно-історичних процесах) і суспільне життя.

Визначаючи основні сфери буття, а саме: природа, суспільство і свідомість, слід зазначити, що різноманітні явища, події та процеси, які складають ці сфери, сходяться на спільній основі.

Особливе місце в онтології посідає буття духовного та різні форми його прояву.

Дух, душа, духовність, свідомість, ідеал - поняття, що вживаються з різним значенням у міфології, релігії та філософії.

У міфології духом вважається дія природних сил, таких як вітер, рух повітря, грім і блискавка, а також дихання життя, яке є початком нижчого і вищого життя.

Релігії використовують термін «душа» для опису душ людських істот, які володіють божественним розумом, волею, силою і надприродними здібностями.

Особлива увага до філософських тенденцій щодо буття:

У філософії 20-го століття, на відміну від традиційної онтології, проблемою став не світ чи природа, а людина. Філософи ХХ століття почали рішуче переглядати внутрішні філософські пріоритети минулого. Вони кинули виклик представникам класичної онтології, які виходили з незалежного існування світу і рухалися до розуміння залежності людини від світу. У таких випадках, на їхню думку, філософія стає «філософією речей», в якій людина часто розглядається як річ. Прихильники «нової онтології» стверджували, що домінування «філософії ідей» перетворить людину на своєрідну когнітивну машину.

На протидію класичній онтології та епістемології, представники аналітико-об'єктної течії вважали, що в центрі філософії має бути людина. Адже людина сама по собі існує і є особливою. Класичні філософи розглядали «буття» як дуже широке уявлення про світ і водночас вважали буття абсолютно незалежним від людини. Винятком було вчення Канта. У цьому контексті філософи 20-го століття особливо високо оцінили ідею про те, що ми бачимо світ лише крізь призму людської свідомості.

Об'єкт світу, сам світ, існує абсолютно незалежно від себе і свідомості, але ми, люди, не можемо бачити «самого себе». Світ, об'єкт світу і процес світу - це люди, тому результат їхньої свідомості невіддільний від них. Феноменологи, екзистенціалісти та персоналісти, а також представники багатьох інших течій приєдналися до Канта в цих тезах, значно посиливши суб'єктивістський ухил. Однак, на відміну від класиків і Канта, центром «антропологічної філософії» 20-го століття є не вчення про раціональні речі, епістемологія чи логіка, а онтологія.

Центром «нової онтології» є не ізольована людська свідомість, а духовна свідомість, що розглядається як невіддільна від людського існування. Це нове значення вкладається в традиційне поняття «буття» (Da-sein), фундаментальну категорію екзистенціальної онтології.

Головним фундаментом екзистенціальної онтології є Da-sein, який у Гайдеггера трактується як особлива людина. З огляду на його особливість і силу, Гайдеггер визначає його як єдину істоту, яка може «ставити під

сумнів» себе і буття загалом, і яка може якимось чином «конституювати себе» по відношенню до буття. Тому, за Гайдеггером, таке буття-буття є фундаментом, на якому має будуватися будь-яка онтологія. Таке розуміння специфіки людського буття не позбавлене підстав.

Жодна інша жива істота, яку ми знаємо, не здатна мислити і ставити під сумнів саме буття - всесвіт і його тотальність, своє місце у світі тощо - окрім людини. До речі, між Гайдеггером і Сартром є певні відмінності у розумінні буття. Коли Сартр використовує це поняття, він зосереджується на індивідуальному виборі, відповідальності та пошуку себе.

Висновок. Філософський зміст буття – гранично загальна абстракція, яка об'єднує за ознакою існування найрізноманітніші явища, предмети і процеси природи, людські колективи та окремих людей, соціальні інститути, рівні, форми і стани людської свідомості. І хоча ці речі і процеси стосуються різних сфер буття, усі вони об'єднані певною спільною основою.

Список використаної літератури:

1. Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія. 2022. № 2 (36)
2. Чумарна, Марія. *Буття і небуття. Таємниці творення світу. 50 міфів народів світу*. Bohdan Books, 2023, 176 с.
3. Щербініна, Надія. Духовний вимір людського буття. 2021, 657 с.
4. Наконечна, Ольга Павлівна. Філософська культура та її роль у формуванні синергетичного мислення сучасної людини. *ВВК* 79, 2019, 343 с.

ФІЛОСОФІЯ ТА РЕЛІГІЯ

Актуальність дослідження. Філософія і релігія - це два основні способи, за допомогою яких людство намагається зрозуміти світ і своє місце в ньому. Вони дають нам можливість ставити глибші питання про фундаментальні аспекти людського існування, такі як сенс життя, мораль та існування Бога. Вивчення цих тем допомагає розширити наші знання, розуміння та усвідомлення. У той же час, філософія і релігія впливають на суспільство і культуру. Вони формують наші цінності, переконання та етичні стандарти. Вивчення цих дисциплін допомагає нам краще зрозуміти історичний контекст, в якому ми живемо, і вплив, який вони мають на соціальні та політичні системи.

Мета дослідження: розуміння найглибших проблем людського буття, пошук сенсу життя, вивчення різних філософських течій і релігійних вірувань та аналіз їхнього впливу на суспільство і культуру.

Завдання дослідження: висвітлення ролі філософії та релігійних цінностей у формуванні духовного світу людини

Виклад основного матеріалу. Зміна світоглядних і культурних парадигм сучасного світу та пов'язана зі зростанням інтересу до питань духовності. Адже духовність є найважливішою основою людського буття і вищим принципом, що визначає природу людини та її найвище призначення. В історичній пам'яті та культурних традиціях людей духовність завжди вважалася священною. Релігія прагнула придушити примітивні інстинкти і утвердити моральну людину на всіх рівнях життя. Релігія як духовний феномен моральної людини безпосередньо пов'язана з людиною і має безпосереднє відношення до сенсу її існування в загальному. Пошук сенсу - це прагнення людини вийти за межі свого існування в даній реальності, щоб гарантувати цілісність своєї особистості, утвердити ідентичність та включення в певну культуру.

Спроби філософського осмислення релігії сягають античності. Завдяки Аристотелю і Платону стало відомо, що філософський підхід до релігії був притаманний вже Ксенофану і Сократу.

Середньовічна думка стала більш релігійно забарвлена, ніж інші історичні періоди філософської думки. Сама релігія філософської думки ґрунтувалася на одкровенні. Одкровення набуло статусу провісника божественної істини, необхідної для сповідання і виконання. Святе Письмо, яке передалося у сьогоднішній день за допомогою різних пророків та апостолів, розглядалося як Боже Одкровення людям, які мали визнати його та прийняти союз між людиною та Богом.

Як зазначав Гегель, релігія і філософія майже однаково відносяться до людського збагачення. Вони тотожні, оскільки філософія - це теж релігія. Філософія, по суті, заперечує суб'єктивні спекуляції та думки у своїй заклопотаності Богом[1]. На думку К. Ясперса, релігія назавжди залишиться «філософією» простої людини і єдиним авторитетом для усвідомлення проблеми вищого світогляду. Тому можна дійти тотожного висновку: філософія і релігія взаємодоповнюють. Саме в епоху Нового часу філософія релігії стала очевидним доказом для відокремленості релігії від інших духовно-практичних сфер, а філософія набула статусу дослідницького феномену, найвищої форми визнання. Філософія релігії може визначатись у тому випадку, коли релігія, як об'єкт дослідження, стає проблемою, яку потрібно вирішувати за допомогою розуму, емоцій та інтуїції, бо тільки так можна зрозуміти природу релігії.[2]

Однією з головних особливостей філософії релігії є її людський вимір. Це пов'язано з тим, що відношення «людина-надприродне» є визначальним у релігійному світогляді, в системі світорозуміння і світосприйняття, в релігійному комплексі в цілому. Тому важливою є роль і місце практичних досліджень у філософії релігії в її складових, особливо в питаннях сенсу життя, провидіння і свободи волі, проблематики сакрального і профанного, добра і зла.

Різні релігії, виходячи зі своїх ідеологічних засад, об'єднує дотримання наступних концептуальних принципів і положень щодо людини як носія релігійної свідомості та релігійного досвіду: людина наділена свободою дій, тобто вона не є запрограмованою машиною, тому помилки і зло є наслідком її свободи.

Сучасні дослідники вважають, що основною рисою, яка об'єднує найбільші релігії, є бажання одержання релігійного знання. Це глибоке розуміння природи життя, яке залишилося незмінним протягом століть і присутнє у всіх народів. Вічна мудрість містить багаторазові роздуми про життя, страждання, здоров'я та любов, базуючись на фундаментальному висновку: людина належить до обох сфер, як біологічна і духовна істота. Людина здатна реалізувати своє божественне саяво і божественну причину свого народження.

Висновок. Філософія та релігія є двома важливими галузями дослідження, які допомагають нам краще зрозуміти світ та нашу роль у ньому. Вони вивчають різні філософські концепції, які стосуються релігійних питань, а також досліджують релігійні віровчення з точки зору філософії. Історія філософських течій та релігійних систем є важливим аспектом дослідження, оскільки дозволяє нам розуміти, як філософські та релігійні ідеї розвивалися протягом часу та як вони впливали на суспільство, культуру та особистість. Філософія та релігія допомагають нам краще розуміти себе та світ навколо нас. Вони сприяють розвитку критичного мислення, глибокому осмисленню життя та пошуку сенсу. Тому вивчення цих двох галузей є важливим для нашого особистісного розвитку та розуміння світу.

Список використаної літератури

1. Основні принципи історіософії релігії Гегеля / Д. Кірюхін // Українське релігієзнавство. 1999. № 12. С. 29-39.
2. Долга О.Д. Співвідношення віри та філософії К.Ясперса: автореф.дис. на здобутт наук. ступеня кандидата філос. наук : 09.00.05. Слов'янськ, 2017. 245 с.

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО: ПЕРСОНАЛІЇ ТА ІДЕЇ

Постановка проблеми. Європейське Просвітництво – це комплекс ідей, що породив певну систему культури. В епоху Просвітництва було сформульовано концепцію «віри в прогрес через розум», що визначила розвиток європейської цивілізації. Епоха Просвітництва визначила магістральний напрямок політичної та правової культури людства. Під час цього періоду була сформульована та обґрунтована теорія природного права, яка стверджує, що поряд із правовими нормами, прийнятими державою, існує природне право, яке належить всім людям внаслідок їх народження. Це право включає в себе основні принципи, такі як право на життя, свободу, рівність, приватну власність і інші.

В епоху Просвітництва отримала свою остаточну розробку та доктрина народного суверенітету, що знайшло своє логічне завершення у вченні французького мислителя Ж.-Ж. Руссо, що називав суверена нічим іншим, як колективним істотою, яка утворюється з приватних осіб, сукупності тих, хто отримав ім'я народу. [3]. Саме тому обрана тема є актуальною і цим обумовлений вибір нашого дослідження.

Метою дослідження є системний аналіз філософських ідей епохи європейського Просвітництва та висвітлення творчого доробку відомих просвітителів.

Для досягнення мети потрібно вирішити такі **завдання**: дослідити поняття та характерні риси епохи Просвітництва, філософські погляди та ідеї Вольтера, П.А. Гольбаха, К. А. Гельвеція; розглянути вчення Монтекс'є про державу та право; проаналізувати вчення Жан-Жака Руссо, в тому числі теорію народного суверенітету, вчення про форми держави.

Європейське Просвітництво, яке характеризується як ідеологія розвитку капіталістичних суспільних відносин, сформувалося близько двохсот п'ятдесяти років тому. Ця ідейна течія в XVII-XVIII століттях набула в деяких країнах Західної Європи широкого розвитку і стала оцінюватися як заміна «темного середньовіччя». Вперше термін «епоха Просвітництва» зустрічався у працях Вольтера та Гердера, проте основний виклад сутності освіти можна знайти у творі І. Канта, написаному ним у 1784 році «Що таке Просвітництво?». У філософії та літературі XIX століття Просвітництво оцінюється як безпрецедентна віра в людський розум, руйнування релігійних догм, перемога над середньовічною схоластикою та фанатично релігійним середовищем.

Однак ідеологія Просвітництва почала формуватися у період становлення капіталістичних відносин та антифеодальних виступів. Просвітницька критика феодалізму в порівнянні з періодом Ренесансу була ще сміливішою і різкішою, оскільки була спрямована на критику всіх структур суспільства та держави. Ідеологи Просвітництва також пропагували політичні свободи та громадянську рівність. У цьому відношенні вони вважали ворогом свободи і рівності не тільки релігійне невігластво, а й монархічний гніт [2].

На етапі становлення французького просвітництва деякі ідеї були запозичені представниками цього напрямку в англійських просвітителів. Саме Вольтер і Ш. Монтекс'є стали відомі як найвизначніші представники «великого покоління» французьких представників XVIII століття. Вони, різко критикуючи релігійний світогляд, надавали великого значення вірі в людський розум, закладаючи тим філософсько-просвітницький підхід до аналізу історії.

Дослідники проблем західноєвропейського, в тому в числі італійського Просвітництва відзначали такі ідеї просвітителів як те, що «державу поширює добро, а церква – зло, церква є причиною розвитку, цивілізації, а держава – устроєм, що відповідає за розумове вдосконалення та правову діяльність. Церква дезінтегрує будь-який державний чи громадський устрій» [3].

Найважливішими досягненнями філософів Просвітництва вважаються такі положення: громадянські права; громадський договір; поділ влади; розумний егоїзм; природний розвиток історії та суспільства [8].

Ідеологи Просвітництва вважали, що розум окремої особистості має свої коріння в «людській природі» і відіграє ключову роль у раціональній поведінці індивіда. Вони надавали велике значення внутрішньому світу людини, включаючи розум, почуття і волю. Особливу увагу приділяли розуму, який, на їхню думку, допомагає зберегти цілісність особистості і зменшує вплив вад, пристрастей та емоцій. Блискуча плеяда видатних мислителів (Вольтер, Руссо, Монтекс'є, Гельвецій) з властивим їм розумом показували, що старий порядок, пронизаний аморалізмом і лицемірством, що знаменує виродження правлячих еліт, обтяжений мертвим догматизмом і схоластикою, його прагненням до гармонійного суспільства, вільного від станової нерівності і монархічного свавілля, суспільства, у якому приватний інтерес кожного збігався з загальнолюдськими інтересами [5].

З емпіризму, зокрема в Локка, філософія просвіти взяла те, що необхідною умовою розуму є опора на факти, чуттєві дані. Виходячи з цього положення просвітителі таврували раціоналізм як метафізику – філософію, яка не спирається на відомості про реальний світ. Просвітителі погано бачили різницю між філософією та наукою, і пред'являли до філософії такі самі вимоги, як до науки. Щодо цього вони були провісниками позитивізму [6].

У своєму ставленні до релігії більшість просвітителів дотримувалися деїзму, тобто визнавали Бога-творця, але заперечували його втручання у перебіг подій у створеному ним світі. Їхня релігія була раціональною, узгодженою з розумом. У той самий час вони виступали з критикою панівної релігії свого часу, релігії одкровення, вважаючи її забобонами.

Частина філософів-просвітителів дотримувалася атеїстичних поглядів, заперечуючи існування Бога взагалі. Світ, природа і людина їм були складними машинами, підлеглими лише законам природи. Філософія просвітителів відкидала телеологію, тобто поняття про мету існування світу та людини, і схилилася до фаталізму, зумовленого механіцизмом. Схоластика, філософія Середньовіччя, стверджувала, що людина має свободу волі, оскільки її створив таким Бог, надавши їй можливість вибору вірити чи не вірити, тоді як механістична людина просвітителів не мала такої свободи – її дії та доля були строго обумовлені законами природи. Свого максимального виразу ця позиція набула у творі «Людина-машина» [3], авторства Ламетрі.

Висновки. Підсумовуючи, можна сказати, що духовна культура Просвітництва була складним і водночас важливим етапом в розвитку світової культури. Епоха Просвітництва може бути названа революційною не лише в розумінні соціально-економічних та політичних перетворень, а й перетворень у сфері духовної культури. Внаслідок творчості вчених, філософів-просвітителів, літераторів, композиторів, художників, архітекторів людство отримало принципово нові підходи до розуміння філософських, етичних і естетичних проблем, які не втратили своєї актуальності і сьогодні.

Список використаної літератури

1. Білодід Ю. Філософія: Український світоглядний акцент: навчальний посібник / Юрій Білодід. К.: Кондор, 2016. 355 с.
2. Воронкова В. Філософія: навчальний посібник / Валентина Воронкова; Міністерство освіти і науки України. Київ: «Професіонал», 2014. 460 с.
3. Кирильчук В.Т. Філософія: навчально-метод. посібник / В.Т.Кирильчук, О.О.Решетов, З.В.Стежко; Міністерство освіти і науки України; КДТУ. Кіровоград: КДТУ, 2010. 110 с.
4. Сморг Л. Філософія: навчальний посібник / Леонід Сморг. К.: Кондор, 2014. 414 с.
5. Філософія: підручник для студентів вищих закладів освіти / Ігор Бичко, Іван Бойченко, Віталій Табачковський та ін. II вид., стереотип. К.: Либідь, 2012. 405 с.
6. Філософія: курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / Віктор Петрушенко. К.: Каравела; Львів: Новий Світ 2010, 2011. 444 с.

ІДЕЯ ПРАВА У СТАРОДАВНЬОМУ КИТАЇ

Постановка проблеми. Китайська цивілізація має одну з найдавніших і найбагатших правових традицій у світі. Витоки китайського права сягають глибокої старовини. Перші згадки про правові норми з'являються ще за часів міфічних правителів та легендарної династії Ся (XXI-XVI ст. до н.е.). Проте справжній розквіт правової думки припадає на період династії Чжоу (XI-III ст. до н.е.). Саме у цей час формуються фундаментальні філософсько-правові ідеї, котрі й донині визначають традиційне китайське розуміння права.

У статті докладно проаналізовано ключові правові концепції стародавнього Китаю та їх вплив на подальший розвиток китайської правової думки впродовж наступних епох. Особливу увагу приділено вченням Конфуція та Мо-цзи, які започаткували дві провідні школи політичної філософії Китаю. Також розглянуто погляди інших знакових мислителів, таких як Шан Ян, Хань Фей та Сюнь-цзи.

Ідеал справедливої держави Найвідомішими мислителями епохи Чжоу були Конфуцій та Мо-цзи, які розвинули конкуруючі теорії ідеальної справедливої держави. Відповідно до вчення Конфуція, володар повинен встановлювати порядок в державі шляхом власного морального самовдосконалення та особистого прикладу, а не за допомогою суворих законів чи жорстких покарань.

На противагу Конфуцію, Мо-цзи обґрунтовував необхідність посилення правової регуляції суспільних відносин задля досягнення соціальної рівності та справедливості. Він виступав за запровадження єдиних стандартів у праві та управлінні. Іншою відомою постаттю був Шан Ян, реформатор царства Цинь, котрий відстоював ідею сильної централізованої держави з жорсткими законами.

Обидва мислителі розробили впливові політико-правові концепції ідеального суспільного устрою, які значною мірою визначили подальший розвиток китайської політичної філософії, теорії держави і права. Їх дискусії щодо оптимальної моделі організації влади стимулювали полеміку між представниками різних шкіл протягом багатьох наступних століть.

Взаємозв'язок права та моралі Характерною рисою традиційного китайського праворозуміння є тісний нерозривний зв'язок права й моралі. Конфуціанство та інші етико-філософські течії того часу розглядали право не як незалежну автономну систему західного зразка, а радше як невід'ємну складову етичного регулювання суспільних відносин.

На противагу європейській традиції секуляризації права, китайське право зберігало яскраво виражений морально-виховний характер. Відповідно до конфуціанського світогляду, головною метою права було не покарання злочинця, а його виправлення та моральне самовдосконалення. Це уявлення про право як про механізм етичної трансформації особистості й досі помітно позначається на китайських правових концепціях та практиках.

Подальша еволюція правової думки У період Воюючих царств конфуціанське вчення зазнало критики з боку реалістичних шкіл права, які обстоювали необхідність зміцнення державної влади та посилення правового примусу. Зокрема, філософ Хань Фей критикував моралізаторський підхід Конфуція і пропонував модель авторитарного правління з суворими законами та жорстокими покараннями. Його ідеї мали значний вплив на політичний устрій імперського Китаю.

Пізніше неоконфуціанські мислителі повернулися до ідеї гармонійного поєднання ритуалу, моралі та закону в управлінні державою. Вони прагнули подолати суперечність між конфуціанським нормативізмом та легістським позитивізмом. Ця синтезована модель лягла в основу імперської політико-правової ідеології наступних століть.

Висновки. Отже, китайська правова традиція ґрунтується на базових етико-філософських ідеях, сформованих у добу Чжоу. Ці фундаментальні концепції беруть початок у давніх дискусіях, але й донині впливають на розуміння права у Китаї. Подальше вивчення історії китайського права неможливе без урахування цієї давньої спадщини, що й досі живить сучасну правову культуру Китаю.

Список використаних джерел:

1. Гончаренко О.М. Конфуціанство і сучасна Україна: філософські аспекти взаємодії. Київ: Стінос, 2016. 404 с.
2. Рижак Л.В. Філософія конфуціанства. Київ: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2016. 164 с.
3. Сарабун О.М. Стародавня філософія Китаю. Київ: Університет «Україна», 2015. 499 с.
4. Титаренко О.Р. Культурологічні витоки давньокитайської філософії права та держави. Чернівці: Рута, 2006. 184 с.
5. Ясперс К. Сенс і призначення історії. Київ: УЦДК, 2005. 527 с.

ОСНОВНІ ЗАКони ДІАЛЕКТИКИ

Постановка проблеми. Основні закони діалектики, є ключовими поняттями у філософії та науці, які відіграють ключову роль в філософському та науковому аналізі розвитку природи, суспільства та мислення. Однак, з виникненням нових філософських підходів, релятивізму і нових наукових дисциплін, постають питання стосовно актуальності та тлумачення цих законів в сучасних умовах.

Мета. Мета полягає в розгляді актуальності основних законів діалектики та постановці проблеми, що виникає в контексті сучасних викликів та тлумачення цих законів у філософському та науковому дискурсі.

Мета несе за собою розвиток таких **завдань**:

1. Проаналізувати як основні закони діалектики враховують сучасні соціокультурні, технологічні і екологічні зміни;

2. Описати конкретні сучасні приклади використання основних законів діалектики в різних сферах життя.

Виклад матеріалу :

Основні закони діалектики, сформульовані Георгієм Гегелем та розвинуті Карлом Марксом і Фрідріхом Енгельсом, залишаються актуальними в сучасному світі, допомагаючи нам краще розуміти соціокультурні, технологічні та екологічні зміни.

Перший закон діалектики – закон переходу кількісних змін до якісних. [1] допомагає розуміти технологічний розвиток. Цей закон Допомагає тлумачити, розуміти та передбачати технологічні інновації.

Закон єдності і боротьби протилежностей відображає ту особливість об'єктивної дійсності, що всі предмети, явища, процеси мають суперечливі моменти, сторони, тенденції, які борються і взаємодіють між собою. [4]

Третій основний закон діалектики «заперечення заперечень» провокує амбівалентність. [3] Сучасний світ відзначається боротьбою протиріч та конфліктами між різними культурами, ідеологіями та соціальними групами. Застосування цього закону дозволяє розглядати ці протиріччя як двигун розвитку та спонукає нас шукати компроміси та конструктивні рішення.

Завдяки основним законам діалектики, ми можемо краще розуміти сучасний світ, його складні соціокультурні, технологічні та екологічні виклики. Вони надають нам філософський інструментарій для аналізу та розв'язання проблем, допомагаючи знайти глибинні взаємозв'язки і розвивати конструктивні рішення. У сучасному світі, де зміни є необхідністю, основні закони діалектики залишаються важливим джерелом філософського розуміння і сприяють прогресу і розвитку.

Діалектика - це філософський підхід, який визнає внутрішню динаміку, взаємозв'язок і розвиток, як основні характеристики явищ у світі. Провідний принцип діалектики – принцип розвитку. Діалектика як така постає всезагальною теорією розвитку . [2]

В сучасному світі ми можемо бачити використання закону єдності та боротьби протиріч у розумінні соціальних динамік. Наприклад, рухи за права людини виступають як прояв боротьби за рівність та справедливість, де протиріччя між різними соціальними групами веде до змін та розвитку. Використання цього закону дозволяє аналізувати конфлікти та виявляти шляхи до соціальних поліпшень та удосконалень.

Ще один приклад застосування закону переходу кількісних змін у якісні можна побачити в сфері технологій. Розвиток штучного інтелекту - це яскравий приклад, де збільшення обчислювальної потужності та кількості даних призводить до якісних змін у різних сферах. У галузі екології застосування закону взаємозв'язку форми та вмісту допомагає розуміти вплив структури екологічних систем на їхні функції та стабільність.

Ці приклади ілюструють, як основні закони діалектики застосовуються в різних сферах сучасного життя. Діалектика допомагає нам аналізувати складні процеси, виявляти внутрішні зв'язки та розвиток, і залишається важливим філософським інструментом для розуміння сучасного світу.

Висновок. Отже, основні закони діалектики, відіграють важливу роль у розумінні розвитку суспільства, природи і науки. Вони допомагають розкрити природу процесів та явищ у їхній динаміці та взаємозв'язку.

Сучасні філософські напрями можуть висловлювати сумніви щодо цих законів, проте вони залишаються важливим елементом філософського дискурсу. Всі сумніви і критика сприяють подальшому вдосконаленню та розвитку філософських концепцій. Основні закони діалектики служать як філософський інструмент для розуміння і аналізу сучасних викликів та динаміки суспільства і природи. Вони нагадують нам, що розвиток не є лінійним і одноманітним, а складним та взаємозв'язаним процесом, який можна краще розуміти завдяки діалектичному підходу.

Список використаної літератури :

1. Морушко, О. О., & Химиця, Н. О. (2022). Міждисциплінарний характер соціогуманітарного знання: діалектичний аналіз соціонічної теорії. *Науковий вісник НЛТУ України*, 32(5), 97-101. <https://doi.org/10.36930/40320514>

2. Возняк, В. (2020). Діалектика: принцип всезагального зв'язку. Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філософія», 40, 20–33. [doi: https://doi.org/10.24919/2522-4700.40.200798](https://doi.org/10.24919/2522-4700.40.200798)

3. Мискін Ю.І. (2018). Діалектика фіскальної соціології: від амбівалентості до синергетики.
4. Ведерніков Ю. (2021). Діалектика циклічності в розвитку права. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

СУЧАСНИЙ СВІТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність теми дослідження: Цінності – це те, що особливо важливо для людини. Їх усвідомлення та реалізація дають їй можливість сформуватись як особистість. Людина як біологічний вид наділена здатністю мислення, тобто вона може замислюватися про сенс свого життя і робити з цього висновки. Вони є основними нормами поведінки усього людства, а з часом зазнали певних змін, що показує розвиток суспільства на протязі історії.

Мета дослідження: Метою поставленого питання є дослідження і розуміння становища, в якому перебуває сучасний світ.

Завдання дослідження: Вивчення загальнолюдських цінностей, яка їхня роль в сучасному світі.

Виклад матеріалу: У світі цінностей є те, що не може сприйматися істинним або хибним. Загальнолюдські цінності завжди були і будуть необхідні в житті людини. Саме цінності роблять людей відмінними від тварин, саме за їхньою допомогою ми задовольняємо власні потреби. Культура базується на цінностях, а, в свою чергу, вона виступає предметним полем для цінностей. Ці категорії невіддільні одна від другої.[1]

Ціннісні орієнтації визначають:

1. загальну спрямованість інтересів і прагнень особистості;
2. ієрархію індивідуальних вподобань і зразків;
3. цільові і мотиваційні програми;
4. рівень вподобань;
5. уявлення про дійсне і механізми селекції за критеріями значущості;
6. міру готовності й рішучості до реалізації власного «проекту життя» [2]

Проблема ціннісних орієнтацій є предметом дослідження багатьох наук – філософії, психології, соціології, педагогіки, мистецтвознавства. Ціннісні орієнтації можуть формуватись у будь-якій сфері життєдіяльності. Філософія розглядає лише ті орієнтації, що виражають сутність людини універсальним чином. Ці універсальні цінності є загальнолюдськими властивостями людини у її відношенні до світу.

В наукових дослідженнях в наш час не існує певної класифікації цінностей, їх ділять на п'ять а то і більше характеристик. Одні характеризують цінність як об'єктивну суть речей, інші як власне цінність, грошову вартість предмета, треті - ототожнюють із поняттям блага, корисності для особистості, четверті - пов'язують із суб'єктивною значущістю цього предмета для життєдіяльності людини, п'яті - його властивостями задовольняти потреби, інтереси. Найбільш поширеною класифікацією цінностей на філософському рівні вважається розподіл на релігійні, етичні, естетичні, логічні й економічні.[3]

Ціннісні орієнтації можуть формуватись у будь-якій сфері життєдіяльності. В умовах сучасних соціальних систем, проблема цінностей потребує особливого переосмислення і розуміння. Кожне нове покоління йде в життя зі своїми пріоритетами, кожна молода людина прагне утвердити себе в якості автономного суб'єкта суспільної та індивідуальної життєдіяльності, а тому обирає власні пріоритети, які нерідко різняться від провідних в даному суспільстві. Кожна молода людина, з одного боку, успадковує духовне багатство попередніх поколінь, їхні традиції, вірування, звичаї, мову, культуру, а з іншого боку проходить процес усвідомлення володіння цим духовним багатством та формування соціальної, етнічної самоідентифікації.[4] Саме тому, ціннісні орієнтації починають формуватися тоді, коли ми набуваємо досвід в спілкуванні з іншими, коли ми проявляємо свій інтерес, свої цілі, переконання тоді в нас починається утворення нашої ціннісної орієнтації. [5]

Результат дослідження дає можливість констатувати, що деякі факти можуть мати вплив на загальнолюдські цінності, а саме:

1. Наше суспільство не існуватиме якщо не станеться «свідомий переворот» у баченні, у поглядах, у переконаннях. Тільки тоді суспільство матиме однакові цінності, і зможе сприяти до своєї адаптації в суспільстві.

2. Свій вплив на цінності в суспільстві має зміна пріоритетів. Колись в пріоритеті були сім'я, здоров'я, благополуччя, особистий успіх. Зараз більшість молоді ці пріоритети змінюються. Для них є важлива кар'єрний ріс, влада над іншими, змога показати що він кращий за іншого у всьому, роль щасливої людини без проблем. Проте якщо змінити ці пріоритети, або хоча б розбавити їх тими які колись були на першому місці може кардинально змінитися світогляд, кардинально зміняться цінності.

3. Люди перестали розуміти що вони хочуть, ким вони хочуть бути в своєму житті, вони перестали бачити свої можливості, те що вони роблять краще за когось, а вони стали копіями когось. Тому, вони думають, якщо хтось щось має, вони можуть бути таким самим, проте майже завжди це не так, і тоді людина думає що вона бездарна, немає вміння, немає нічого. Таких людей є не один десяток, тим самим їхній погляд стає однаковим, їхня цінність стає однаковою. Яка з часом почне розвиватися і переходити до інших людей.

Висновок: Загальнолюдські цінності з народження формують характер людини, її якості, ставлення до світу - формують її особистість. Коли народжується дитина їй змалку наставляють на той шлях, по якому в майбутньому батьки хочуть бачити свою дитину. Проте з часом вони міняються, на це впливає багато факторів у суспільстві. Проте для більшості ці цінності є однаковими, або хоча мають співпадіння. Цінності - це

те в що ми віримо, та те чого дотримуємося. Для кожного це є компасом у прийнятті рішення. Вони заведуть або на правильний шлях і будуть з людиною протягом життя, або заведуть на хибний шлях, проте завжди можна зрозуміти свою помилку та зробити інший вибір.

Список використаної літератури

1. Малахов В.А. Цінність як категорія культури. *Філософська думка*. 2002. № 5. С.76-85
2. Целякова О. М. Духовність і ціннісні орієнтації студентської молоді України в трансформаційному суспільстві. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2009. №38.
3. Долинська Л. В., Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя : навч. посіб. Н. І. Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2008. 124 с.
4. Артемонова Т. Основні духовні пріоритети студентської молоді: напрями трансформації. *Вища освіта України*: №1. 2008. С.72-75

ОСНОВНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Постановка проблеми. Сьогодні у період воєнного стану в Україні надзвичайно актуальною є проблема формування ціннісної системи. Її вектори кардинально змінили свій напрямок. Цінності формують українську націю, тож їх визначення є надзвичайно важливими для створення в майбутньому могутньої демократичної держави. Дослідження основних цінностей українського суспільства допоможе визначити, що формує культуру і духовність нашої держави.

Мета. Проаналізувати сучасну систему цінностей українського суспільства

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

1. Визначити важливість цінностей для держави і її культури
2. Визначити, які цінності характерні для українців
3. З'ясувати чи змінилась система цінностей після повномасштабного вторгнення

Виклад матеріалу. Цінність - те, чому людина усвідомлено призначає високу ціну, чим дорожить і заради чого готова жертвувати чимось іншим, платити зусиллями, часом та грошима. Це те, у безумовну важливість чого людина вірить, заради чого живе, до чого прагне і чим керується у своїх виборах. У кожного з нас є щось дуже важливе, що ми любимо, цінуємо і хочемо, щоб у нашому житті було якнайбільше. Система цінностей визначає сутність як індивідів, так і конкретної спільноти, тобто спрямованість їхніх вчинків і дій. Цінності нації формуються століттями чи тисячоліттями. Кардинальні зміни в економічному, соціально-політичному та духовному житті призводять до переоцінки цінностей. Загальнолюдські цінності залишаються, але істотно змінюються політичні, економічні та соціальні. Нові умови життя диктують свої правила. Україна зараз переживає досить непрості часи. Важкі економічні та політичні умови призвели до ще більшого зубожіння населення. І вся ця соціально-економічна проблема ускладнюється глибокою культурною кризою, яка спричиняє духовний занепад суспільства, втрату цінних орієнтирів і подальше моральне падіння населення. Відомо, що культура і духовність – це ознаки будь-якої країни, а без цього нація взагалі не може існувати. У цій ситуації варто підкреслити, що дуже важливим є підвищення духовного рівня українського народу для формування стійкої системи моральних і духовних цінностей. Протягом тривалого часу в суспільній свідомості існувало уявлення про українську культуру як вторинної, периферійної, і це уявлення до сьогодні не повністю подолане. Цей стереотип формувався під впливом ідеології, а також відображав реальні події, такі як схожість української та російської культур. Сучасний етап національного відродження вимагає особливого підходу, зокрема збільшення ролі української інтелігенції, яка завжди була тісно пов'язана з народною культурою. Майбутнє української культури у XXI столітті залежить від соціальної ситуації і того, які цінності стануть пріоритетними для суспільства. Українська культура відноситься до західного типу, де вищою цінністю є особистість та її свобода. Орієнтація на особистість є суттєвою частиною української культури, що має глибокі історичні корені. Однак, для ефективного культурного відродження важливою є також підтримка держави і нації. Відсутність міцної державної влади впливає на сучасний стан української культури, яка витрачає значні зусилля на збереження своєї національної самобутності. Тільки сильна, демократична, правова держава може забезпечити розвиток сучасної системи цінностей через узгодження загальнолюдських і національних цінностей. Установлення системи цінностей в сучасному українському суспільстві, де пріоритетом є духовні цінності, є складним завданням. Глобалізаційні процеси призводять до поширення в культурному житті українського суспільства таких особистісних рис, як егоїзм, екстремальний індивідуалізм, відсутність поваги до національних особливостей, агресивність та орієнтація на бездуховні цінності. До початку повномасштабного вторгнення українське населення практично повністю втратило взаємну довіру. Якщо спостерігати за взаємопов'язаними проявами жорстокості, то можна побачити, що моральні цінності суспільства різко занепадали. Люди забували, що крім матеріальних є й інші цінності, такі як родина та друзі. Мало хто серйозно замислювався над своїми вчинками, адже головна проблема сучасних людей – отримати прибуток. Однак людина, поглинена матеріальними проблемами, повністю забуває про моральну сторону свого існування. На мою думку, саме в умовах війни, у час, коли кожен відкинув на задній план речі, які раніше здавалися йому вартісними, хоча насправді були лише побутовими благами, українці частково змінили свою систему цінностей, підвищили свій духовний рівень і тим самим зміцнили українську націю. Відродилася важливість культурних традицій нашого народу, що є дуже важливим становлення нової системи морально-духовних цінностей молоді. Найвищими в системі цінностей постали добро, самостійність, універсалізм, національна держава, християнська віра, українська мова та безпека. За віковими категоріями найбільш цінними для молоді є самостійність та гедонізм. У середній та старшій віковій групі більше цінують консервативні цінності – традиційність та конформізм. Найменше ж українці цінують багатство як цінність. Українці, на відміну від інших своїх слов'янських «родичів», були і залишаються носіями високоморальних загальнолюдських цінностей, які найбільше цінуються в суспільстві. Особливо доброзичливість, тактовність, людяність, дружелюбність, чесність і порядність. Якщо поглянути на історію української філософської думки, то стає зрозуміло, що найвищою цінністю була і залишається людина як вінець Божого творіння. На християнській моралі ґрунтуються такі сучасні українські цінності, як смирення, терпіння, страждання. Для українців однаково цінними є милосердя, солідарність і вміння терпіти недоліки та помилки інших.

Висновки. Отже, тільки цінності можуть допомогти нам знайти відповіді на значущі питання. Вони є духовною основою культури та суспільства і можуть об'єднувати чи роз'єднувати суспільство. ЦентRALною проблемою українського суспільства періоду становлення нової системи цінностей є відсутність консенсусу щодо визначення фундаментальних національних цінностей, а також орієнтирів подальшого розвитку. Різновекторність духовно-ціннісних орієнтирів окремих частин українського суспільства створює суспільне напруження, яке в свою чергу породжує різні соціальні конфлікти, зокрема морально - ціннісні. З огляду на це нагальним завданням є формування такої ціннісної системи, яка була б прийнята більшістю членів суспільства та стала основним інструментом суспільних реформуваль. Реалізація цього може бути досягнута лише шляхом переорієнтації на нові цінності, переоцінювання вже існуючих і домінуючих у свідомості людей цінностей. Пріоритетними основами сучасного українського суспільства повинні стати такі цінності, як: громадські права і свободи, спільність громадської позиції щодо стратегії і напрямку розвитку держави і суспільства, толерантність усіх частин суспільства, повага до нації і рівність усіх національностей. Формування нової системи цінностей є перш за все справою держави, яка повинна зосередитися на визначенні державної гуманітарної політики, вибудовуванні національної ідеології, національної ідеї з урахуванням потреб, інтересів та цінностей усіх соціальних груп суспільства.

Список використаних джерел

1. Що таке цінність? Енциклопедія практичної психології : веб-сайт. URL: <http://psychologis.com.ua/cennost.htm> (дата звернення: 16.11.2023).
2. Стасевська О. А. Система цінностей як основа буття сучасного українського суспільства. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»* № 1 (20) 2014. С. 71-73.
3. Які життєві цінності важливі для українців? Суспільство : веб-сайт. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/08/24/250154/> (дата звернення: 18.11.2023).
4. Комарніцька А. Основні цінності сучасного українського суспільства. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: щоріч. наук. пр. / відп. за вип. Т. В. Гончарук. - Тернопіль : ТНЕУ, 2018. С. 600-601.

ЛЮДИНА ЯК ВИЩА ЦІННІСТЬ У СИСТЕМІ ФІЛОСОФСЬКОГО ЗНАННЯ

Постановка проблеми. Проблема дослідження полягає у визначенні та обґрунтуванні того, що робить людину вищою цінністю у системі філософського знання, які аспекти, які якості або які фундаментальні аргументи підтримують це твердження, і як це впливає на сучасне суспільство та моральність.

Мета дослідження. Мета дослідження полягає в розгляді та аналізі ролі людини як вищої цінності у філософському контексті, виявленні основних принципів, що підтримують це твердження, розгляді впливу цієї концепції на сучасне суспільство, етики та світогляд людей.

Завдання дослідження :

1. Аналіз філософських теорій, що стосуються природи людини та її цінності.
2. Вивчення історичних та сучасних поглядів на роль людини у філософії та соціумі.

Виклад матеріалу. На протязі історії філософії було сформульовано різноманітні теорії, які стосуються природи людини та її цінності. Ці концепції різняться у способах розуміння та визначення ролі людини у світі. Давайте розглянемо деякі з них.

Гуманізм виступає за визнання унікальності та значущості людської істоти. Цей підхід вкладає акцент на інтелектуальний розвиток, творчість та моральні цінності, які відрізняють людину від інших форм життя. Гуманістичний підхід також ставить під сумнів авторитет традиції та прагне розкрити потенціал кожної особистості.

Екзистенціалізм, у свою чергу, спрямовує увагу на індивідуальну свободу та відповідальність. За екзистенціалістами, людина сама визначає своє існування через свої власні вчинки та вибори. Цей підхід наголошує на пошуку сенсу в житті та необхідності усвідомлення своєї унікальності.

Трансгуманізм є більш сучасною теорією, яка акцентує на розвитку технологій для покращення людських можливостей. Ця концепція включає в себе ідеї щодо здійснення технологічних модифікацій для підвищення інтелекту, довголіття та здоров'я.

Різні філософські підходи до природи та цінності людини відображають різноманіття переконань та підходів у сучасному світі. Кожна з цих теорій має свої переваги та обмеження у розумінні та визначенні ролі людини, її місця та значення в суспільстві та у всесвіті. Зміни, що відбуваються в суспільстві, створюють якісно нову соціально-духовну атмосферу, її вирізняють відома суперечливість і боротьба поглядів, активні моральні пошуки, плюралізм думок, усвідомлення людиною змісту власного життя, активного пошуку свого місця й ролі в умовах мінливої дійсності. [2]

Вивчення історичних та сучасних поглядів на роль людини у філософії та соціумі відображається у різноманітних філософських концепціях та соціальних теоріях. правова цінність людини полягає у використанні нею можливостей щодо пізнання людиномірного права, пізнання і повноцінної реалізації себе в праві, вдосконалення правового життя, ціннісних властивостей людини до пізнання, реалізації, вдосконалення «людиноорієнтованого» права; встановленні гармонійного полілогу національних правових систем, забезпеченні і реалізації міжнародного правопорядку; повномірній реалізації своєї соціальної цінності.[1]

Класична антична філософія уособлює погляди від Сократа, Платона до Аристотеля, які розглядали людину як істоту, що володіє розумом та можливістю морального самовдосконалення. Для них людина має потенціал для розвитку моральних та інтелектуальних якостей.

Християнська філософія ставить акцент на духовність та моральність. Це орієнтована на любов, милосердя та віру спрямована на спасіння душі та служіння іншим. Релігійна свідомість сучасної молоді розглядається як сукупність відображених цінностей, об'єктивованих у християнській культурі, етиці та естетиці та суб'єктивованих через конфесійну самоідентифікацію особистості. [3]

Відродження та Просвітництво дали поштовх до більшого акценту на індивідуальних правах, свободі вибору та розумовому розвитку людини. Рухи цієї епохи прагнули визнання гідності та свободи кожної особистості. Сучасні погляди враховують роль технологій, глобалізацію, розмаїття культур та взаємозв'язок індивідууму та суспільства. Соціальна філософія сьогодні враховує соціальні та політичні виміри, а також питання прав людини, справедливості та рівності в сучасному суспільстві.

Висновок. Вивчення історичних та сучасних поглядів на роль людини у філософії та соціумі підкреслює постійну еволюцію у розумінні значення людської істоти. Від класичних концепцій, фокусованих на розумі та моралі, до сучасних підходів, що враховують технологічний прогрес та культурні зміни, роль людини в суспільстві неперервно трансформується. Ці погляди відображають різні аспекти людського буття та суспільних викликів, що спонукають до пошуку сенсу життя та розвитку етики. Осмислення цієї різноманітності допомагає не лише зрозуміти минуле та сучасне, а й сприяє розвитку усвідомленого розуміння людської ролі в сучасному світі.

Список використаних джерел :

1. Володін. П. В. Сенс життя людини як філософська проблема. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*, 115-123, 2012. Веб-сайт URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/znpgvzdia_2012_51_13.pdf (дата звернення 14.11.2023)

2. Гавеля О. Християнські цінності як змістоутворювальний чинник духовно-морального буття сучасної людини: релігійно-філософський аналіз. *Науковий вісник НУБіП України. Серія: Гуманітарні студії*, *ст143*, 2018.
3. Холоднюк. С. З. Філософсько-правове розуміння правової цінності людини. *Держава і право. Серія: Юридичні науки*, 98-111, 2016. URL : http://jnas.nbuv.gov.ua/j-pdf/jurnaukdir_2016_72_9.pdf (дата звернення 14.11.2023).

ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. У контексті середньовічної філософії, виникає проблема універсалій – питання про те, чи універсальні загальні поняття ідеальних сутностей реальні, чи вони існують лише у свідомості. Дана проблема становить виклик для філософів того часу і визначає шляхи розвитку та розуміння філософії у період середньовіччя.»

Мета. Проаналізувати розкриття різних підходів філософів того часу до проблеми універсалій, розуміння впливу цих дебатів на розвиток філософської думки, а також виявлення зв'язків між філософією та соціокультурним контекстом середньовіччя.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- розкриття різних підходів філософів того часу до проблеми універсалій;
- виявлення зв'язків між філософією та соціокультурним контекстом середньовіччя.

Виклад матеріалу. У середньовічній філософії проблема універсалій виявилася ключовою у багатьох дискусіях та сперечаннях. Це питання стосувалося того, як розуміти загальні поняття та чи існують вони об'єктивно, незалежно від конкретних індивідів. Два основні підходи до цієї проблеми в середньовіччі були реалізм і номіналізм.

Реалізм представляв собою погляд, що загальні поняття або універсалії існують об'єктивно, незалежно від конкретних об'єктів. Одним із видатних представників реалізму був святий Августин. Він вважав, що ідеї або універсалії є частинами внутрішнього божественного порядку. Такий реалізм отримав назву аугустиніанський реалізм.

З іншого боку стояв номіналізм, представлений Вільгельмом Оккамом. Номіналісти відкидали ідею об'єктивного існування універсалій, розглядаючи їх як просто імена або концепції, створені людьми для зручності класифікації реальності. Вони стверджували, що загальні поняття – це лише словесні конструкції, не мають своїх реальних відповідників.

Обидва ці підходи викликали багато філософських дебатів та суперечок. Реалісти намагалися обґрунтувати існування універсалій через їхню віддзеркаленість в божественному порядку, тоді як номіналісти вбачали їх як продукт людського мовлення та конвенцій. Згодом, ці ідеї стали важливим елементом філософської традиції і вплинули на подальший розвиток мислення. Важливо відзначити, що ці підходи не були чистими, і багато філософів в середньовіччі приймали проміжні позиції або розвивали власні варіації реалізму чи номіналізму.

Середньовічна філософія необоротно впливала на соціокультурний контекст того періоду, а взаємодія між ними була визначальною. Заснована на релігійних переконаннях, філософія середньовіччя формувалася в умовах тісного переплетення християнства з усіма сферами життя.

Християнські доктрини відігравали ключову роль у філософських дискусіях. Праці філософів, таких як Августин Аврелій, віддзеркалювали його реакцію на соціальні та політичні турбулентності того часу. Його концепція «двоїстої людини» та розмірковування про взаємозв'язок Божественного та людського порушували питання соціальної ієрархії та моральності.

Схоластика, що розцвітала в університетських центрах, спрямовувала філософію на вивчення істиною віри через розум. Це створило певний баланс між релігійною доктриною та аристотелівською логікою, впливаючи на освітні та інтелектуальні практики.

Містична філософія, представлена Мейстером Екхартом, відображала прагнення до особистого духовного досвіду та об'єднання з Божественним, вписуючись в соціокультурний контекст, де містична та аскетична традиція вигравала важливу роль у культурному обличчі епохи.

Висновок. В контексті середньовічної філософії, проблема універсалій ставила філософам перед важливим вибором між реальністю та концептуалізмом. Різні підходи до цієї проблеми визначали шляхи розвитку філософської думки того часу, впливаючи на формування філософських систем. Аналіз цих дебатів дозволяє виявити глибокий зв'язок між філософією та соціокультурним контекстом середньовіччя, розкриваючи ключові тенденції та взаємовплив.

Список використаних джерел

1. Решетов, О. О. Філософія середньовіччя / О. О. Решетов, В. Т. Кирильчук, З. В. Стежко // Наукові записки : зб. Наук. Пр. Кіровоград : КНТУ, 2011. Вип. 11, ч. 1. С. 51-54.
2. Бокал Г. В. Проблема універсалій у філософії Ансельма Кентерберійського Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія, с. 10-13, 2013
3. Більченко Є. В. Проблема культурних універсалій Заходу і Сходу: компаративістський дискурс, Журнал «Культура і сучасність», Випуск 2, 2009, с. 57-62

ДІАЛЕКТИКА ЯК ТЕОРІЯ РОЗВИТКУ

Постановка проблеми. Діалектика є фундаментальним поняттям у філософії, яке відображає процес розвитку в усіх його аспектах. Це теоретична основа для розуміння та пояснення змін у природі, суспільстві, культурі та мисленні. Однак, при всій своїй важливості, діалектика може бути складною для розуміння через свою складність та багатогранність.

Мета. Метою цього дослідження є розгляд поняття діалектики як теорії розвитку, розкриття її основних принципів.

Завдання. Аналіз поняття діалектика та розгляд його як теорії розвитку. Огляд основних теоретичних робіт, пов'язаних із діалектикою, включаючи праці Гегеля, Маркса та інших вчених та розгляд застосування діалектики в різних сферах життя.

Виклад матеріалу. Діалектика - це спосіб філософствування, оснований на всезагальних принципах зв'язку та розвитку, теорія і метод філософської рефлексії, які дають змогу суб'єкту філософії розглядати і пояснювати універсальні зв'язки світу, людського мислення, суспільного існування та культури через взаємозв'язок, взаємодію, боротьбу і єдність протилежних начал, аспектів, сторін буття, що саморозвивається.

Філософія як наука, як форма суспільної свідомості й особлива система знань направлена на виявлення загальних закономірностей розвитку природи, суспільства та мислення. Видатний німецький мислитель Г. Гегель вважав, що філософія – це епоха, схоплена в думці; вона підводить підсумок, систематизує, узагальнює предметно-практичну діяльність людини. Втім, філософія це ще й погляд у майбутнє, пошук перспектив, аналіз можливостей, розроблення стратегій. Виконуючи цю місію, філософія спирається на систему методів, принципів, законів і категорій, які надають філософському знанню найбільшої форми загальності, утверджують його універсальний характер. Одним з таких методів є діалектика (від грец. *dialektike* – бесіда, суперечка, дискусія) – теорія розвитку, універсальний підхід до пізнання дійсності [3 с. 296]. Принципи діалектики у філософії Зазвичай визначення цієї теорії дається виходячи з того, як розуміли її німецькі мислителі. Для Гегеля основним початком діалектики є принцип протиріччя і заперечення. Він говорить про те, що людські концепції, що складаються в процесі наукового дослідження, зрештою, виявляють свою односторонність і обмеженість. Для діалектики як філософської теорії розвитку такими фундаментальними початками є принципи: загального зв'язку, розвитку, суперечності, стрибкоподібності, заперечення. Це ті найважливіші підвалини, на котрих ґрунтуються основні закони діалектики, діалектичне розуміння зв'язку, розвитку, руху, саморуху, заперечення, самозаперечення, форм переходу до нової якості. Принципи діалектики - загальні наукові положення про поступальних змінах взаємопов'язаного в своїх елементах буття, які мають вихідне значення для розумової і практичної діяльності. Вони сформульовані на основі категорій і законів діалектики, є їх узагальненням. Виділяють два основних принципи діалектики: принцип загального зв'язку; принцип розвитку.

Принцип зв'язку - це загальне положення (вимога, рекомендація, імператив), яке виражає (охоплює) все різноманіття зв'язків буття і сформульовано в судженні: «в бутті (світі) все взаємопов'язано. Існують і інші принципи діалектики: принципи детермінізму, суперечливості, кількісно-якісного розвитку буття, наступності, необхідності та ін. Вони формулюються на основі конкретних діалектичних законів, в процесі пізнання істотних сторін і ознак, що відбуваються змін у бутті, в ході конкретизації характеристики зв'язків буття .

Метою діалектичного методу є подолання незгоди за допомогою раціональної дискусії, і, зрештою, відшукати істину. Одним зі шляхів до мети є сократів метод – показати, що гіпотеза веде до протиріччя і тим самим вилучити цю гіпотезу зі списків кандидатів на істину (*reductio ad absurdum*). Інший діалектичний метод подолання незгоди – протиставити два протилежні твердження, тезу та антитезу, і зняти суперечність через третє твердження, що було б синтезом тези та антитези. Діалектика Фіхте й Гегеля базується на чотирьох положеннях: Усе змінюється, має початок та кінець. Усе складається з суперечностей (протиріч). Поступові кількісні зміни ведуть до поворотної точки, в якій зміни стають якісними. Розвиток відбувається по спіралі, тобто відбувається заперечення заперечення [4 с. 320]. Останні три з цих положень називають трьома законами діалектики.

Діалектика у філософії - вчення про загальні зв'язки і розвитку буття: природи, суспільства, людини і його мислення; буття матеріального і буття нематеріального (духовного). До першого аспекту Ідеалістична діалектика спрямована на обґрунтування первинності розвитку ідей та ідеальних об'єктів. В цій концепції акцент робиться на те, що розвиток починається з ментальних або ідеальних процесів, які впливають на матеріальний світ. Ідеалістична діалектика вважає, що ідеї, концепції та духовні феномени є первинними, визначаючи подальший розвиток матеріального світу. До другого аспекту альтернативності діалектики відносяться вчення, що виникли поза діалектики і складові їй «опозицію».

Отже, діалектика - це метод філософського мислення, що ґрунтується на взаємозв'язку та розвитку як універсальних принципах. Вона дозволяє розглядати та пояснювати зв'язки у світі, людському мисленні, суспільстві та культурі через взаємодію протилежностей. Діалектика, як теорія, спрямована на отримання знань про природу та суспільство, є ключовою частиною філософської рефлексії та загальної сукупності суспільства. Заснована на принципах розвитку, суперечності та загального зв'язку, вона визначає закони та категорії, які сприяють універсальному розумінню розвитку, руху та трансформації в бутті.

Список використаної літератури:

1. Булатов М. Історія діалектики // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук ін. Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.
2. Філософія. Підручник/За заг.ред. Горлача М.І., Кременя В.Г., Рибалко В.К. Харків, 2000.
3. Філософія: навч. посіб. / за ред. Ю. В. Осічнюка. К. : Атіка, 2003. С. 357–436.
4. Лисий В. Діалектика: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 480 с.
5. Кизима В. Діалектика // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.). Київ: Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. 742 с.

Ф. БЕКОН – ПЕРШИЙ ФІЛОСОФ НОВОГО ЧАСУ.

Постановка проблеми: Френсіс Бекон, як ключова постать, не лише в історії філософії, а й у загальній історії людства, визначив новий етап у розвитку мислення та пізнання. Відомий як перший філософ Нового часу, Бекон став піонером наукового методу, який передбачав систематичність, емпіричність та логічність в науковому дослідженні. Впровадження принципів емпіризму, яке полягало у підкріпленні знань на конкретних спостереженнях та дослідженнях, революціонізувало філософську думку та визначило новий спосіб підходу до пізнання навколишнього світу. Його ідеї, які виявили великий вплив на розвиток наукової методології, продовжують залишатися актуальними й до нашого часу. Поняття наукового методу, яке Бекон вперше сформулював, визначає теоретичні та емпіричні аспекти наукового пізнання. Його принципи стали не тільки основою для подальших розвитків у філософії науки, але й знайшли практичний вираз у сучасних дослідженнях та технологічних інноваціях. Проблема тези полягає в тому, як саме Френсіс Бекон вплинув на розвиток наукового методу та філософії.

Мета дослідження: полягає в розкритті ключового внеску Френсіса Бекона у розвиток філософської думки та позначенні його ролі як першої визначної фігури в період Нового часу.

Наша мета полягає у розгляді та аналізі наукового методу, спрямованого на розвиток суспільства. Ми прагнемо дослідити, як саме науковий метод сприяє прогресу та розвитку в суспільстві. Також, ми спробуємо розібратися в ролі емпіризму у пізнанні та його впливі на формування наших уявлень про світ. Наша увага також буде зосереджена на історії та еволюції мислення як ключового фактору у суспільному прогресі. Цей аналіз допоможе нам краще зрозуміти взаємозв'язок між науковим методом, емпіризмом та розвитком суспільства.

Виклад матеріалу: Філософія Френсіса Бекона (1561-1626) підкорена свідомій спробі формування науки та наукового пізнання. Пакт у формі проекту (він не був завершений) «відповідно до теорії подвійної істини, Бекон розрізняє чуттєву і раціональну людську душу. Розумна душа входить в людину Промислом Божим, це предмет теології, чуттєва душа володіє всіма ознаками тілесності, це предмет філософського дослідження. Цим поділом він створює концепцію науки, яка дозволяє нам вивчати людину, її поведінку. Вихідним моментом пізнавальної діяльності він визнає чуттєвість. Тому Бекон часто називають засновником емпіризму, філософської тенденції будувати гносеологію шляхом аналізу чуттєвого пізнання та досвіду. Основною тезою емпіризму є його інтерпретація:

«немає нічого в розумі, що до цього не пройшло через чуття». Теоретичне обґрунтування емпіризму Бекон визнано найбільш досконалим серед різних дисциплін філософії і серед натуралістів.

Емпіризм - досвід, заснований на експериментальних дослідженнях, - є для нього відправною точкою нового наукового методу, доповненого систематичною, логічною роботою. Саму логіку він розуміє як знаряддя пізнання. Однак запропонована та розроблена логіка принципово відрізняється від логіки Арістотеля, яка базувалася на теорії силогізму. Критика силогізму Беконом заснована на виявленні того факту, що дедуктивна логіка не може переходити від символів, слів до понять. Освічена людина не може сумніватись в тому, що 2 терміта, які збігаються в серединний період, збігаються один з одним. Однак, вважав при цьому Бекон, силогізми будуються з суджень, судження – зі слів, а слова є лише знаками понять. Для істинного пізнання важливо мати справу з самими поняттями та їх джерелом. «Відродження наук», доповнений 1620 р. трактатом «Новий Органон», є найбільш популярним у філософії минулого та сьогодення.

Бекон піддає систематичній критиці схоластичну філософську категоризацію Арістотеля, що стосується причинності, роду і виду. Він підкреслює важливість математики і глибокого розуміння предмета пізнання. Бекон вважає, що пізнання форм реальності належить до царини метафізики (філософії), а пізнання природних причин, або структури реальності, прихованої від органів почуттів, - до царини фізики, в якій широко використовується математика. Для того щоб зробити наукову індукцію послідовним засобом пізнання, він пропонує три типи таблиць. Перша таблиця - це позитивний випадок. Це сукупність випадків, які відповідають деякій властивості, але носії цих властивостей не ідентичні. Це дає змогу одній і тій самій властивості проявлятися по-різному в різних носіїв.

Друга таблиця - негативні випадки, тобто відхилення від очікуваного або відсутність. У цій таблиці перераховані випадки, коли та чи інша властивість має бути присутня за зовнішніми ознаками, але не присутня. Порівнюючи ці таблиці, вчені можуть знайти негативний випадок для кожного позитивного випадку.

Третя таблиця - таблиця ступенів або таблиця порівняння. Ця таблиця дає змогу дослідникам визначити, якою мірою наявність відповідної ознаки залежить від іншої ознаки. У багатьох випадках математичний аналіз ступеня залежності однієї властивості від іншої дає змогу виявити залежності та закономірності. Закони науки відображають математично сформульований причинно-наслідковий зв'язок і, як відомо, можуть бути успішно використані для задоволення потреб людини.

Висновки. Узагальнюючи можна підкреслити визначальний внесок цього філософа у розвиток наукового методу та філософського мислення. Френсіс Бекон, виступаючи піонером Нового часу, суттєво змінив парадигму філософії, перетворивши її в справжню науку, спрямовану на об'єктивне та систематичне пізнання світу.

Відзначаючи актуальність ідей Бекона до сьогодення, слід визнати, що його концепції наукового методу, емпіризму та об'єктивного пізнання залишаються фундаментальними для розвитку науки та технології. Його

принципи виявили глибокий вплив на філософську спадщину, допомагаючи створити науковий фундамент для подальших досліджень і розвитку сучасних наукових дисциплін.

Крім того, в контексті сучасних викликів і суспільних потреб можна підкреслити важливість наукового підходу, який Бекон визначав як засіб розв'язання суспільних проблем. Його ідеї стосовно цілей наукового пізнання – не лише для задоволення духу чи для вчених дискусій, але для користі і успіху суспільства – залишаються надзвичайно актуальними й сьогодні.

Списки використаної літератури

1. .Філософія : навч. посіб. Кн. 1 / Т. В. Гончарук, Н. В. Джугла, Л. П. Мокряк, М. Л. Шумка. - Тернопіль : Підручники і посібники, 2009. 360 с.
2. Філософія : навч. посібник / Ю. М. Вільчинський, Л. В. Северин-Мрачківська, О. Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с.
3. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 184 с.

ОБ'ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф. ШЕЛЛІНГА

Постановка проблеми. Філософія Ф. Шеллінга, одного з ключових представників німецького ідеалізму, пропонує інноваційний погляд на природу та роль суб'єкту у створенні реальності. Об'єктивний ідеалізм у творчості Шеллінга спрямований на поєднання ідеї ідеалізму та об'єктивності, розвиваючи концепцію абсолютної ідеї та визначаючи її взаємозв'язок з реальністю. Однак, з огляду на сучасний розвиток філософських течій, виникають питання щодо актуальності та викликів, які ставить перед собою об'єктивний ідеалізм у сучасному контексті.

Метою нашого дослідження є виявлення суті об'єктивного ідеалізму Ф. Шеллінга

Для висвітлення нашої мети ми ставимо наступні **завдання**:

- розкрити зміст філософського вчення Ф. Шеллінга ;
- показати вплив ідей філософа на розвиток філософської думки та висвітлення сучасних викликів, які виникають у контексті його застосування в сучасному світі.

Виклад матеріалу. Основні принципи об'єктивного ідеалізму у філософії Шеллінга: Аналіз понять абсолютної ідеї та її відображення у реальності. Визначення ролі суб'єкта та об'єктивності у створенні образу світу.

1. Філософська спадщина об'єктивного ідеалізму: Роль та внесок Шеллінга у розвиток філософії. Порівняння з іншими філософськими школами (наприклад, ідеалізмом Канта чи Гегеля).

2. Сучасні виклики та перспективи об'єктивного ідеалізму: Розгляд можливих застосувань об'єктивного ідеалізму у сучасному світі. Аналіз його співвідношення з сучасними науковими досягненнями, технологічними змінами та суспільними трансформаціями.

3. Критичний огляд та висновки: Підсумки аналізу об'єктивного ідеалізму, його значення та можливі перспективи в сучасному філософському дискурсі.

Розглянемо кожен пункт більш докладно:

1. Основні принципи об'єктивного ідеалізму у філософії Шеллінга:

Філософія Ф. Шеллінга акцентує увагу на внутрішньому взаємозв'язку між суб'єктивністю і об'єктивністю. Він визначав свідомість як прояв духу, який формує реальність. Ця ідея стала основою для концепції абсолютної ідеї, яку Шеллінг розглядав як основну причину та початок всього існуючого. У цьому контексті об'єктивний ідеалізм став спробою поєднати ідеї ідеалізму з визнанням об'єктивності реальності.

Філософія Шеллінга висвітлює, що реальність є спродукованою духом, але одночасно ця реальність має свою об'єктивність, не залежить виключно від індивідуального сприйняття. Об'єктивний ідеалізм Шеллінга базується на понятті «абсолютної ідеї», що є основою всієї реальності і визначає співвідношення між суб'єктивністю та об'єктивністю.

2. Філософська спадщина об'єктивного ідеалізму:

Ф. Шеллінг вніс значний внесок у філософську думку. Його роботи стали важливим етапом у розвитку німецького ідеалізму, а особливо у розумінні взаємодії духу та природи. Шеллінг підніс питання про єдність всесвіту та незмінну абсолютну ідею, яка стоїть в основі всього. Його філософські ідеї вплинули на подальших філософів, зокрема Гегеля, який розвинув ці ідеї у власній концепції.

Філософія Шеллінга була ключовим кроком у розвитку німецького ідеалізму. Він розширив ідеї Канта та запропонував концепцію, де абсолютна ідея виступає як основа реальності. Його праці вплинули на інших філософів, зокрема на Гегеля, який подальше розвинув ідеї об'єктивного ідеалізму.

3. Сучасні виклики та перспективи об'єктивного ідеалізму:

В сучасному світі, завдяки швидкому розвитку технологій, об'єктивний ідеалізм може допомогти розуміти природу віртуальної реальності, штучного інтелекту та інших технологічних досягнень. Він надає можливість розглядати їх як продукт спільної діяльності свідомості та природи, що розширює наше розуміння цих явищ.

Однак, об'єктивний ідеалізм також стикається з критикою. Деякі філософи вказують на те, що сучасні технології можуть призвести до втрати індивідуальної свободи та привести до етичних дилем. Тому важливо розглядати об'єктивний ідеалізм як філософську парадигму, яка має бути адаптована до сучасних реалій.

У сучасному світі, де технології швидко розвиваються, об'єктивний ідеалізм Шеллінга може бути корисним для розуміння взаємодії технологій та суспільства. Однак, його концепції також поставлені під сумнів через можливі наслідки зростаючої технологізації на індивідуальний світогляд та етичні питання.

4. Критичний огляд та висновки:

Обговорюючи об'єктивний ідеалізм Ф. Шеллінга, важливо підкреслити, що ця філософська парадигма залишається актуальною та важливою для розуміння взаємодії суб'єктивності та об'єктивності. Вона може сприяти глибшому аналізу сучасних явищ та викликів, які ставлять перед сучасним світом. Однак, важливо також враховувати критичні погляди та адаптувати цю філософську концепцію до сучасних реалій для того, щоб вирішувати сучасні проблеми та виклики більш успішно.

Об'єктивний ідеалізм Шеллінга залишається важливим для розуміння реальності та взаємозв'язку між свідомістю та природою. Проте, використання цієї концепції у сучасному світі потребує критичного оцінювання з урахуванням технологічних та етичних викликів, які виникають у сучасному суспільстві.

Висновок. Об'єктивний ідеалізм Ф. Шеллінга, який розглядає взаємозв'язок між суб'єктивністю та об'єктивністю, залишається важливою філософською концепцією. Він розширює наше розуміння реальності, пропонуючи спільний зв'язок між духом і природою. Проте в сучасному світі, зі своїми технологічними викликами та етичними дилемами, важливо критично оцінювати його застосування та адаптувати до нових реалій. Обговорення об'єктивного ідеалізму сприяє глибшому розумінню сучасного світу та його впливу на суспільство.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. Філософія: Підруч. / Микола Іванович... Горлач (заг.ред.) 2. вид., перероб. та доп. Х. : Консум, 2000. 672с.
2. Афанасенко В. Філософія: Підруч. для вищої школи / Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горлач (заг.ред.). 3. вид., перероб. та доп. Х. : Прапор, 2004. 735с.
3. Бойченко І. Філософія історії: Підручник для студ. вищ. навч. закладів. К. : Знання, 2000. 724с.
4. Губерський Л. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищих навч. закл. / І.Ф. Надольний (ред.). 5. вид., стер. К. : Вікар, 2005. 516с.

ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ ПЕРЕВОРОТ І. КАНТА

Постановка проблеми. На зламі філософської історії XVIII століття Іммануїл Кант започаткував фундаментальну трансформацію в уявленні про природу знання та способи його досягнення. Його філософія позначила початок нової гносеологічної ери, де проблеми пізнання, об'єктивності знань та ролі суб'єкта у процесі пізнання поставлені на новий рівень.

Метою даної розвідки є дослідження гносеологічного перевороту, започаткованого Іммануїлом Кантом, зокрема філософського переосмислення об'єктивності знань та ролі суб'єкта в їх формуванні. Це дослідження спрямоване на осмислення нових парадигм, які він вніс у гносеологію, розкриваючи не лише сутність знання, але й його межі та умови можливості.

– Як Іммануїл Кант вніс вагомий внесок у розуміння релігії та якого підходу він дотримувався у своїй філософії щодо раціонального розуміння віри?

– Яким чином Кантова моральна філософія, виражена у «Критиці практичного розуму», наголошувала на категоричному імперативі та визначала принципи моральності?

Виклад матеріалу. І. Кант виставив на перший план питання: «Як ми можемо знати?» Це привело до визначення двох фундаментальних розділів пізнання: апіорне та апостеріорне. Апіорне, за Кантом, визначається не з досвіду, а перед ним, в той час як апостеріорне – те, що виводиться з досвіду. Кант введе ідею того, що наші знання не обмежені лише сприйняттям, але моделюють дійсність засобами нашого розуму.

Він розвинув поняття «феноменів» (явищ) та «номенів» (речей у собі), вказавши, що ми можемо знати лише явища, які утворюються в нашому свідомому досвіді, але не можемо мати прямого доступу до сутності речей у собі. Це перетворило спосіб, яким ми сприймаємо світ і сприймаємо знання.

Кант також підкреслив активну роль суб'єкта в процесі пізнання, вводячи поняття «трансцендентального суб'єкта», який не лише приймає знання, а й активно утворює його через свої категорії розуму та форми сприйняття.

Кант впровадив поняття «критичного мислення», яке полягає у встановленні меж розуміння та можливостей пізнання. Він стверджував, що наші здібності до пізнання мають свої чіткі рамки, а за їх межами ми не можемо отримати достовірних знань. Ця ідея критичного мислення надала поштовх розвитку критичної філософії, яка акцентує на аналізі та оцінці пізнавальних можливостей людини.

Одним із важливих аспектів Кантівської філософії була його робота «Критика чистого розуму». У цій праці він розглядав категорії розуму, які, на його думку, є універсальними засобами, за допомогою яких ми організовуємо наш досвід. Кант виділив дві основні категорії: «апіорні форми часу і простору» і «категорії розуму». Це було важливим кроком у розумінні того, як наш розум структурує досвід, вказуючи на те, що не лише сприйняття формує наше розуміння, але й розум відіграє ключову роль у конструюванні світу.

Крім того, Іммануїл Кант розробив «етичну імператив» у своїй праці «Основи метафізики моралі». Його моральна філософія наголошувала на важливості обов'язку та сумління як основних підстав моральних рішень. Це підняло питання про суб'єктивність та об'єктивність моральних норм, а також роль суб'єкта у формуванні моральної практики.

Кант також активно вивчав філософію релігії, пропонуючи ідею раціонального підходу до релігійних понять та поєднання розуміння віри з раціональним аналізом.

Кант, порушуючи концепцію абсолютної об'єктивності знання, вводив поняття «антиномії розуму». Ці антиномії він розглядав як суперечності, що виникають при спробі застосувати абсолютну об'єктивність до питань, які виходять за межі можливостей розуму. Це стимулювало подальші розвідки щодо обмежень розумового мислення та природи пізнання.

Крім того, Іммануїл Кант наголошував на важливості естетики і краси в філософії. У своїй праці «Критика смаку» він розглядав поняття естетичного відчуття, стверджуючи, що це є одним із фундаментальних аспектів людського досвіду. Це підкреслило важливість культури, мистецтва та естетики у формуванні людської свідомості.

Кант також вніс значний внесок у філософію політики та права. Він розглядав ідею «космополітизму» – концепцію світового громадянства, де всі люди є частинами загального морального співтовариства. Ця концепція відіграє важливу роль у розумінні міжнародних відносин та глобальної етики.

Кант також активно висвітлював питання про релігію, поклавши акцент на раціональний підхід до релігійних концепцій та їх обґрунтування. Він розвинув поняття «релігійного почуття» та важливість раціонального розуміння віри, поглибивши обґрунтування релігійних концепцій у контексті своєї філософії.

Кантова праця «Критика практичного розуму» визначила його моральну філософію, де він впровадив поняття «категоричного імперативу» як загального принципу моральності. Він стверджував, що моральність полягає у виконанні долі свого обов'язку, незалежно від наслідків, та наголошував на важливості сумління в моральних рішеннях.

Крім того, Кант дав значний внесок у розвиток епістемології через його дослідження апіорних уявлень та чуттєвих форм. Він визначив, що наші знання формуються через взаємодію між нашими апіорними уявленнями та досвідом, створюючи новий підхід до розуміння природи пізнання.

Висновок. Іммануїл Кант і його гносеологічний переворот представляють значимий етап у розвитку філософії, який вплинув на різноманітні аспекти людського знання та розуміння світу. Його акцент на активній ролі суб'єкта в пізнанні, розумінні обмежень розумового мислення, а також важливість моралі, естетики, політики та права дав поштовх для глибшого осмислення і розвитку філософських концепцій. Кант вніс вагомий внесок у розвиток гуманітарних наук, залишаючи спадщину, яка залишається актуальною й досі, і продовжує надихати науковий світ у пошуках знання та розуміння природи людини та світу.

Список використаної літератури:

1. Скомаровський В. Історія європейської філософії: Античність, Середньовіччя, Відродження: пос.; [вид. 2-ге]. Умань: Сочінський М.М., 2018. 581 с.
2. Макаров З. Ю. Філософія. Ч. 1. Історія розвитку філософської думки: навч. пос. Вінниця: ФОП Кушнір, 2020. 232 с
3. Воронюк О.Л. Основи філософських знань: навч.-метод. пос. Київ: ВСВ Медицина, 2018. 120 с.
4. Гнатюк Я.С. Аналітика філософії: навч. пос. Київ: Кондор-Прес, 2020. 236 с.

ДІАЛЕКТИКА ЯК РАЦІОНАЛЬНЕ ЗЕРНО ФІЛОСОФІЇ Г. ГЕГЕЛЯ

Постановка проблеми. Філософія Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля, зокрема його концепція діалектики, є однією з найважливіших складових філософської спадщини. Збагачуючи розуміння процесів розвитку та способу функціонування усього існуючого, діалектика стала ключовим елементом у розумінні філософських досліджень та культурної спадщини людства. Однак, попри значний внесок Гегеля в філософію, його концепція часто є предметом обговорення та суперечок, і піддається критиці через свою складність та обтяжливість.

Мета. Розгляд діалектики як раціонального зерна філософії Г. Гегеля для розширення розуміння процесів розвитку та функціонування усього існуючого. Аналіз концепції діалектики з метою визначення її загального впливу на філософське мислення.

Завдання:

- Розглянути триадичну структуру теза-антитеза-синтеза та інші ключові елементи, які визначають діалектичний метод Гегеля.
- Дослідити, як діалектика Гегеля вплинула на інші філософські течії, зокрема, на марксизм, екзистенціалізм і постмодернізм.
- Визначити основні аргументи критиків Гегеля та його діалектики, а також розглянути можливі контраргументи, які можуть сприяти подальшому розвитку концепцій.
- Розглянути, як можна застосовувати діалектику Гегеля для аналізу та розуміння складних проблем і явищ у сучасному суспільстві, науці та культурі.

Виклад матеріалу. Гегелева діалектика виокремлює три складові елементи: тезу, яка виступає як певне ствердження чи концепція; антитезу, яка представляє собою пряму протилежність тезі; і синтез, який є результатом конфлікту між тезою та антитезою. Цей процес не тільки створює нові ідеї, але і підвищує рівень розуміння істини через об'єднання протиріччя.

Діалектика Гегеля відображає динаміку в розвитку як загальний закон природи та суспільства. Ця концепція має загальну природу та застосовна до різних аспектів життя: від філософських роздумів до економіки та політики. Важливо відзначити, що цей підхід відкриває двері для аналізу та розуміння динамічності у всіх областях людського існування.

Подібно природній еволюції, діалектика сприяє розвитку та постійному змінюванню. Вона допомагає розуміти, що конфлікти та протиріччя – не негативні явища, а натомість, вони є джерелом руху та розвитку. Цей процес відображає внутрішню природу розвитку системи та дозволяє сприймати суперечності як стимул для нових усвідомлень та творення нових синтезів.

Важливо підкреслити, що діалектика Гегеля не лише філософська концепція, але й інструмент для аналізу та вирішення проблем. Її застосування в різних галузях – від науки до соціальних відносин – дозволяє розглядати складні питання з нової перспективи та досягати більш глибокого розуміння суті проблеми.

Гегелева діалектика не лише заснована на логіці, але й уособлює філософський метод, що охоплює всі аспекти буття, від метафізики до соціальних наук. Вона відображає природу взаємозв'язків між суперечностями і розвиток як результат цього взаємодії. Поєднання та вирішення протиріч відбувається не випадково, а через внутрішню логіку, властиву самій природі та суспільству.

Цей підхід Гегеля відіграв критичну роль у формуванні сучасної філософії. Він вплинув на розвиток марксизму, екзистенціалізму та постмодернізму. Наприклад, в марксистській трактовці Гегеля діалектика використовується для аналізу суспільних протиріч, що відображається у класовій боротьбі. У постмодерністському контексті, діалектика використовується для розкриття складності та неоднозначності сучасної культури.

Варто також зазначити, що сучасні філософські течії неоднозначно ставляться до Гегеля та його діалектики. Частина критиків вказує на складність та віддаленість від реального життя у його підходах, вважаючи, що діалектика створює суворі рамки для розуміння розвитку.

Проте, незважаючи на критику, діалектика Гегеля залишається важливим елементом у розвитку філософської думки. Її внесок полягає в поясненні природи розвитку, а також у відкритті можливостей для розуміння сутності процесів усвідомлення та конфліктів, що лежать в основі пошуку істини.

Висновок:

Діалектика, як раціональне зерно філософії Г. Гегеля, становить один із найважливіших та актуальних компонентів філософської думки. Її важливість полягає в тому, що вона допомагає не лише розуміти світ, а й активно змінювати його, виявляючи нові підходи до вирішення складних проблем.

Діалектика Гегеля є універсальною, оскільки її принципи можна застосовувати до будь-якого контексту. Вона служить мостом між протилежностями, допомагаючи усвідомлювати важливість конфлікту та розвитку. Ця концепція залишається актуальною та важливою для сучасного світу, сприяючи розвитку науки, культури та суспільства в цілому.

Діалектика Гегеля є ключовим елементом у філософській спадщині, і, незважаючи на суперечки та різноманітні трактування, її значення для розуміння світу залишається важливим. Цей метод допомагає розглядати світ в контексті його постійного розвитку та динаміки, надаючи інструмент для аналізу складних явищ та проблем.

Таким чином, діалектика як раціональне зерно філософії Г. Гегеля пропонує глибокий і важливий погляд на природу розвитку і протиріч. Вона залишається однією з ключових складових для розуміння світу навколо нас та важливим елементом філософського мислення.

Список використаної літератури

1. Батлер-Боудон Т. 50 видатних творів. Філософія; пер. з англ. Київ: Вид. група КМ-БУКС, 2018. 456 с.
2. Лозовий В., Требін М., Горлач М. Основи філософських знань. Київ: ЦНЛ, 2020. 1028 с.
3. Вступ до філософії За ред. Л.Л. Нікітіна. Київ: ЦНЛ, 2020 256 с.
4. Данильян О. П. Дзьобань. Філософія: підручн. [2-ге вид.]. Харків: Право, 2018. 432 с.

ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Л. ФЕЙЄРБАХА

Постановка проблеми. Проблема людської діяльності завжди була предметом інтенсивного філософського обговорення. Однак, Людвіг Фейєрбах, німецький філософ XIX століття, розглядав це питання з особливим підходом. Фейєрбах був важливим представником антропологічної школи німецької філософії і відомий своєю критикою ідеалістичних поглядів Гегеля та релігійних доктрин. Він вважав, що ключ до розуміння сутності людської діяльності полягає в матеріалістичному підході до філософії. Тому проблема людської діяльності в контексті Фейєрбаха відображає не лише психологічні та соціологічні аспекти, але й проблему взаємозв'язку людини з природою, суспільством та релігією.

Мета дослідження:

Детально розглянути філософію Людвіга Фейєрбаха, зокрема його матеріалістичний підхід, критику релігії, погляди на взаємозв'язок індивіда з суспільством, та визначити їхню сучасну актуальність.

Завдання:

1. Здійснити огляд основних принципів матеріалістичного підходу Людвіга Фейєрбаха та визначте їх вплив на філософію.
2. Складіть короткий список аргументів, які Фейєрбах використовував у своїй критиці релігії, та визначте основні напрями цієї критики.
3. Опишіть коротко, як Фейєрбах розглядає взаємозв'язок між індивідом та суспільством, і як це впливає на формування індивіда.
4. Визначте коротко, як матеріалістичний підхід та критика релігії Фейєрбаха можуть бути корисними для розуміння сучасних соціокультурних та філософських тенденцій.

Виклад матеріалу. Людвіг Фейєрбах відзначався своїм відмовленням від ідеалістичних концепцій, таких як ідеалізм Гегеля, і замість цього аргументував необхідність матеріалістичного підходу до філософії. Він вважав, що лише розглядаючи матеріальний світ, можемо досягти об'єктивної істини. Це допомогло Фейєрбаху розвинути ідею, що людська діяльність, як і всі інші аспекти життя, має свої коріння в матеріальних умовах. Він долав традиційний антропоцентризм, підкреслюючи, що людина є продуктом свого оточення.

Фейєрбах розглядав релігію як відображення антропологічних потреб та рефлексії людини. Він аргументував, що релігійні вірування виникають із бажання людини вирішити свої проблеми, заспокоїти свої страхи та знайти відповіді на питання про призначення життя. Ця критика релігії мала значний вплив на подальший розвиток атеїстичної та гуманістичної філософії, а також на розуміння віри як соціокультурного явища.

Фейєрбах вважав, що суспільство впливає на індивіда, формуючи його цінності та переконання. У своїх працях, зокрема «Сутність християнства» (Essence of Christianity), він досліджував взаємозв'язок релігії та суспільства, стверджуючи, що релігія є рефлексією соціокультурного контексту. Фейєрбах показав, як релігія може використовуватися для підтримки соціальних норм та контролю над людьми. Він спробував розкрити взаємозв'язок між релігією та суспільством, що стало важливим внеском у розвиток соціології та релігієзнавства.

Ідеї Фейєрбаха залишаються актуальними і сьогодні. Його матеріалістичний підхід надає основу для аналізу соціальних і культурних явищ, допомагаючи розуміти їхні корені в матеріальних умовах і структурах. Критика релігії Фейєрбаха продовжує стимулювати дебати про роль релігії у сучасному світі і її вплив на суспільство. Його підходи також відкривають можливості для вивчення сучасних явищ, таких як інтернет, масова культура та технологічний розвиток, в контексті матеріалістичного аналізу.

Висновки. Людвіг Фейєрбах, зазначений філософ XIX століття, мав суттєвий вплив на розвиток філософії та гуманітарних наук. Його матеріалістичний підхід до філософії, критика релігії та аналіз взаємозв'язку людини з суспільством залишаються актуальними й сьогодні.

Матеріалістичний підхід Фейєрбаха, який наголошує важливість аналізу матеріальних факторів та об'єктів для розуміння людської діяльності та соціальних явищ, продовжує впливати на розвиток соціології, антропології та культурології.

Критика релігії Фейєрбаха викликала дебати про вірування та їхню роль у суспільстві, що стимулює подальший розвиток секуляризму та атеїзму, а також допомагає краще розуміти релігію як соціокультурне явище.

Фейєрбахівий підхід до взаємозв'язку людини з суспільством надав основу для розвитку соціології та релігієзнавства.

Усі ці аспекти філософії Фейєрбаха лишаються актуальними в сучасному світі, надаючи інструменти для аналізу сучасних складних явищ та розвитку глибокого розуміння людської діяльності, соціокультурних процесів та релігійного впливу. Фейєрбахова спадщина нагадує нам про важливість матеріалізму, критичного мислення та відкритого обговорення для подальшого розвитку нашого розуміння людської природи та суспільства.

Список використаної літератури

1. Алексюк І.А. Філософія мови. Традиція аналітичної філософії: підруч. Київ: ЦУЛ, 2021. 320 с.

2. Бичко І., Табачковський В., Бичко А., Ярошовець В. Філософія. Київ: ЦНЛ, 2019. 648 с.
3. Паттон М., Кеннон К. Філософія; пер. з англ. Київ: РІДНА МОВА, 2017. 176 с.
4. Скомаровський В. Історія європейської філософії: Античність, Середньовіччя, Відродження: пос.; [вид. 2-ге]. Умань: Сочінський М.М., 2018. 581 с.

ТОМІЗМ - ВЧЕННЯ ТОМИ АКВІНСЬКОГО

Постановка проблеми. Філософія Томи Аквінського, відомого як Томізм, є однією з найбільш впливових філософських систем у історії. Це вчення, створене середньовічним християнським філософом і теологом, сформулювало фундаментальні концепції щодо релігійної віри, розуму та етики. Розкриття сутності Томізму та його вплив на розвиток філософії і релігії стає важливим завданням нашого дослідження.

Мета: Метою є докладне вивчення Томізму як філософської системи, визначення його ключових концепцій та основних впливів на сучасну філософію та теологію. Ми також розглянемо життєвий шлях Томи Аквінського і вплив, який він справив на свою епоху.

Завдання:

- Короткий погляд на ключові етапи життя Томи Аквінського та події, що вплинули на його філософське та теологічне мислення.

- Короткий розгляд «п'яти доказів існування Бога» Томи Аквінського та їхня актуальність у сучасному науковому та філософському контексті.

- Визначення сучасних областей, де виявляється вплив Томізму, та оцінка його ролі в дебатах про роль розуму та віри в сучасному світі.

- Опис основних аргументів критиків Томізму та короткий аналіз впливу цієї критики на сприйняття вчення Томи Аквінського в сучасному світі.

- Аналіз того, як сучасні філософи та теологи використовують ідеї Томізму для розв'язання сучасних проблем, із наглядними прикладами і застосуванням вчення Томи Аквінського в інтелектуальному середовищі сьогодення.

Виклад матеріалу. Тома Аквінський, або святий Томас, був видатним середньовічним філософом і теологом, народжений в 1225 році в родині дворян в замку Рокка-Сека в Аквіно, Італія. Його освіта почалася в монастирській школі Монте-Кассіно, а пізніше він навчався у Неаполі та Парижі, де здобував освіту і вивчав філософію та теологію. Святий Томас відзначався видатними здібностями та став прикладом відданості навчанню.

Пізніше Тома вступив до ордену домініканців і став їхнім активним представником. Його внесок у розвиток теології та філософії був надзвичайно важливим. Його праці, включаючи «Сумма теології», «Сумма проти нечця» та інші, розглядаються як класика християнської філософії та теології.

Томізм відомий своєю спробою поєднати релігійну віру і розум. Однією з ключових концепцій Томізму є «п'ять доказів існування Бога.» Ці докази, викладені Томою, включають аргументи, що базуються на природному порядку речей, причинності, ідеях, телесі та моральних принципах. Вони спрямовані на доведення існування Бога як першопричини всього існуючого.

Тома Аквінський також розвиває поняття природного закону, стверджуючи, що розум може відкривати природний закон через спостереження природи, а божественний закон передається через релігійне відкриття та Божий розпорядок. Він наголошує на важливості відповідальності та моральних обов'язків перед Богом.

Томізм має величезний вплив на сучасну філософію та теологію. Його спроба поєднати релігійну віру та розум стала основою для подальших філософських розвідок. Сучасні католицькі теологи і філософи використовують Томізм як основу для розв'язання актуальних питань, таких як етика, соціальна справедливість та релігійна доктрина.

Деякі ідеї Томи Аквінського, такі як його роздуми про природний закон і природні права, залишаються актуальними в сучасному світі. Також Томізм вплинув на обговорення теми відносин між релігією і наукою, і надав початок дискусіям про роль розуму у релігійних питаннях.

Томізм не був імунним до критики. Особливо в епоху Просвітництва та Реформації виникли сильні дебати щодо його поглядів. Дехто вважав, що Томізм надто сильно акцентує розум на шкоду вірі, та деякі інші філософи та теологи висловлювали зауваження щодо його аргументів щодо існування Бога.

Сучасні критики Томізму також відзначають його обмеженість в контексті більш сучасних філософських і етичних дискусій. Вони стверджують, що деякі з його ідей не враховують складності сучасного світу і суспільства, а також не враховують діапазон релігійних і культурних переконань.

Томізм Томи Аквінського залишив значний слід в сучасному світі, і його вплив продовжує розширюватися в різних галузях філософії і теології. Його підхід до поєднання релігійної віри та розуму знайшов відгук у багатьох сучасних дослідженнях і дебатах.

У сучасній філософії, Томізм ідеально підходить для розв'язання питань, пов'язаних із відношенням релігії і науки, а також питань етики та моралі. Велика кількість сучасних теологів та філософів спирається на ідеї Томи Аквінського для розв'язання сучасних проблем і використовує його концепції для підтримки своїх аргументів.

Спадщина Томізму також відзначається в сучасній культурі. Ідеї Томи Аквінського відображаються в творчості багатьох християнських філософів, письменників і художників. Він надав поштовх для подальшого вивчення ролі релігії у сучасному світі і розвитку моральних та етичних стандартів.

Висновки. У висновку слід підкреслити, що Томізм Томи Аквінського залишається важливою філософською системою, яка вплинула на сучасну філософію та теологію. Він пропонує підхід до поєднання релігійної віри та розуму, який залишається предметом активних досліджень і дискусій.

Томізм надає можливість глибше розуміти роль розуму і віри у людському житті та важливість моральних принципів у сучасному світі. Він залишається важливим джерелом натхнення для філософів, теологів і дослідників різних спеціалізацій, які прагнуть зрозуміти філософські та релігійні аспекти життя та суспільства.

Список використаної літератури

1. Данильян О. П. Дзьобань. Філософія: підручн. [2-ге вид.]. Харків: Право, 2018. 432 с.
2. Енафф М. Ціна істини. Київ: Дух і Літера, 2019. 512 с.
3. Симоненко С.П. Практикум з дисципліни «Філософія» для студентів 1 курсу всіх форм навчання всіх спеціальностей. Київ: ЦНЛ, 2020. 184 с.
4. Вступ до філософії За ред. Л.Л. Нікітіна. Київ: ЦНЛ, 2020. 256 с.

ПРОБЛЕМА УНІВЕРСАЛІЙ У СЕРЕДНЬОВІЧНІЙ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Універсалії в середньовічній філософії становлять одну з найзаплутаніших та обговорюваних проблем. Поняття універсалій виникло як спроба визначити статус загальних понять, таких як види та роди, у контексті їхнього існування. Питання щодо того, чи універсалії є реальними об'єктами, чи лише продуктом нашого мислення, залишається предметом глибоких філософських роздумів.

Метою даного дослідження є розкриття ключових аспектів проблеми універсалій, а також визначення різних підходів середньовічних філософів до цього питання.

Для розкриття даної мети ми ставимо наступні **завдання**:

- визначити сутність універсалії;
- охарактеризувати позиції стосовно статусу універсалій у середньовічній філософії;
- розкрити аргументи, які використовувалися філософами для визначення природи універсалій.

Виклад матеріалу. Середньовічна філософія, визначена своєрідною сполученістю християнської теології та класичної філософії, зосереджувалася на питаннях, які мали вирішальне значення для віровчення та розуміння світу. У цьому контексті універсалії, абстрактні загальні поняття, стали об'єктом глибокого філософського роздуму.

Філософські школи середньовіччя висловлювали різні підходи до проблеми універсалій. Спростовуючи погляди античних платоніків, номіналісти, представники одного з течій, вважали, що загальні поняття існують лише у мисленні, а не в реальності. Для них, слова та концепції були лише іменами, наданими окремим об'єктам, і не мали об'єктивного існування.

Реалісти, з іншого боку, вважали, що універсалії мають об'єктивний статус, незалежний від конкретних об'єктів. Вони сприймали загальні поняття як реальні об'єкти, існуючі поза нашим мисленням, і в цьому контексті, універсалії стали фундаментальними для розуміння об'єктивності світу.

Теологічні дискусії також вносили свій внесок у розв'язання проблеми універсалій. Ансельм Кентерберійський, наприклад, розглядав універсалії як втілення божественного розуму, тоді як Розційський школа акцентувала на тому, що універсалії виникають через божественний акт створення.

Поняття «реальної присутності» у священних та світських речах також впливало на розуміння універсалій. Ця ідея стверджувала, що універсалії можуть мати реальний вплив на матеріальний світ, взаємодіючи з конкретними об'єктами.

Загалом, питання універсалій у середньовічній філософії виявилось не тільки ключовим для визначення природи реальності, але й започаткувало тільки початкові роздуми, які мало більше ніж тисячолітню історію в розвитку філософії.

Погляди на універсалії також визначалися дискусіями між аристотеліями та неоплатоніками. Західний християнський світ органічно поєднав учення Аристотеля про реалізм із неоплатонізмом, взявши на озброєння погляди, які були узгоджені із християнською теологією.

Також слід враховувати вплив ісламської філософії на середньовіччя, де деякі філософи, такі як Авіценна (Ібн Сіна), вносили свої унікальні погляди на універсалії. Вони вважали, що універсалії мають абстрактне існування в розумі, але водночас можуть бути втілені в конкретних об'єктах.

У своїх трактаціях проблеми універсалій, філософи намагалися вирішити не лише теоретичні питання про природу загальних понять, але й їхні практичні наслідки. Наприклад, чи визнаючи універсалії реальними об'єктами, людина отримує можливість пізнання істини та стабільності в своїй думці, або чи ж відкидаючи їх, робить акцент на індивідуальному та конкретному в дослідженні світу.

Неоднозначність у вирішенні цієї проблеми визначала глибокі суперечності та визначала пізніші філософські дискусії. Протистояння реалізму та номіналізму залишалося однією з найважливіших тем у філософській думці, яке впливало на подальший розвиток метафізики, епістемології та логіки в середньовіччі та за її межами.

Центральні питання, які виникли у зв'язку з універсаліями, стосувалися не лише абстрактних концепцій, а й мали практичне значення для філософії, теології та наукового пізнання. Кожний філософський течій намагався вирішити цю проблему, щоб встановити основи для розуміння світу та людського пізнання.

Теологічні аспекти, введені в дискусію, дозволили розглядати універсалії як вираження божественної ідеї та плану. Це стало важливим фактором для того, щоб універсалії не розглядалися лише як абстрактні концепції, але й як основа для пізнання божественного порядку.

Диверсифікація поглядів на універсалії вказує на багатство інтелектуального спадщини середньовіччя, яке включало в себе не лише християнську філософію, але й вплив ісламської та класичної античної думки. Цей синтез визначав розвиток філософських поглядів, викликаючи нові підходи та запитання, які збереглися в історії філософії.

У середньовіччі обговорення навколо універсалій висвітлювали не тільки філософську думку, а й взаємодію релігійних, культурних та наукових вимірів того часу. Ця проблема служила каталізатором для подальших дебатів та впливала на еволюцію філософських концепцій у подальших історичних періодах.

Висновки. У підсумку, проблема універсалій у середньовічній філософії визначалася різноманітністю підходів та глибокими філософськими суперечностями. Реалісти та номіналісти зіткнулися у своїх поглядах на

існування загальних понять, віддзеркалюючи широкий спектр теологічних, метафізичних та епістемологічних позицій. Враховуючи вплив аристотелівської та неоплатонічної спадщини, а також взаємодію із ісламською філософією, середньовічні думки про універсалії сформували основу для подальших філософських розвитків у пізніші часи.

Список використаних джерел:

1. Бичко І., Табачковський В., Бичко А., Ярошовець В. Філософія Київ: ЦНЛ, 2019. 648 с.
2. Макаров З. Ю. Філософія. Ч. 1. Історія розвитку філософської думки: навч. пос. Вінниця: ФОП Кушнір, 2020. 232 с.
3. Назар П. С. Філософія людини та особистості : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. проф. Назар П. С. Київ : Сталь, 2018. 577 с.
4. Основи філософії Під ред. М. Шмиголь. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. 412 с.

БУДДИСТСЬКИЙ ШЛЯХ МОРАЛЬНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ

Постановка проблеми. Буддизм, як велика світова релігійна традиція, пропонує своїм послідовникам шлях морального вдосконалення. Основною метою цього шляху є досягнення освіченості та виходження з круговороту страждань. Проте, для багатьох осіб, особливо тих, хто не ознайомлений із буддистським вченням, залишається невизначеністю, яким чином саме буддистський шлях сприяє моральному вдосконаленню та які його конкретні етапи та вказівки.

Мета: Метою є розкриття основних принципів буддистського шляху морального вдосконалення, їхній вплив на життя і поведінку послідовників буддизму та спроба визначення його актуальності у сучасному світі.

Завдання до мети:

- Розглянути основні аспекти буддистського вчення, пов'язані із моральним вдосконаленням.
- З'ясувати, як саме буддистський шлях вдосконалення впливає на етичні норми та цінності послідовників.
- Проаналізувати практичне втілення цих принципів у побуті та повсякденному житті буддистів.
- Визначити, чи може буддистський шлях морального вдосконалення знайти застосування у сучасному світі, який часто визначається іншими етичними та моральними нормами.

Виклад матеріалу. Буддизм розглядає моральне вдосконалення як ключовий аспект духовного розвитку. Основу цього процесу складає «Восьмикутник благородного шляху», який включає в себе правильне розуміння, правильне намір, правильне слово, правильне діло, правильне заслання, правильний стан, правильна увага та правильна медитація. Кожен з цих аспектів виконує свою унікальну роль у формуванні морально вдосконаленої особистості.

Буддизм вчить, що цей шлях допомагає послідовникам розвивати мудрість, етичну поведінку та концентрацію розуму. Посібником для буддистів у досягненні морального вдосконалення служить також «П'ятикутник великих заповідей», який включає в себе заборону вбивства, крадіжки, неправдивого висловлювання, невідповідного статевого поведіння та вживання отруйних речовин.

Практичне втілення цих вчень у буддистському житті виявляється у відмові від насильства, участі у справедливих та морально допустимих заняттях, а також у відсутності шкідливих звичок. Важливим елементом є також розвиток внутрішньої гармонії та спокою через медитацію, що сприяє підвищенню емоційної стійкості та контролю над своїм розумом.

Чи може буддистський шлях морального вдосконалення знайти застосування у сучасному світі, де існують різноманітні етичні системи та перспективи? Відповідь на це питання вимагає уважного аналізу та порівняння буддистських принципів із сучасними моральними цінностями, а також врахування культурних та історичних контекстів.

Усе це свідчить про актуальність вивчення буддистського шляху морального вдосконалення як істотного аспекту буддизму та можливого джерела натхнення для тих, хто прагне покращити своє внутрішнє і зовнішнє життя через вдосконалення своєї моральності.

Буддизм викладає, що на шляху морального вдосконалення важливо не лише дотримуватися конкретних вказівок, а й внутрішньо перетворювати свій розум та погляди. У буддизмі акцентується на розвитку мудрості та освіченості. Це включає в себе постійне прагнення розширювати розуміння природи життя, знімаючи вуаль ігноранції та відчуженості від істинності.

Буддистський шлях також передбачає практику медитації як засіб досягнення внутрішньої гармонії та зосередженості. Медитація в буддизмі виявляється як спосіб вивчення своїх думок та емоцій, розвитку усвідомленості та досягнення стійкості розуму. Це, у свою чергу, сприяє кращому контролю над власними реакціями на життєві ситуації та сприяє уникненню невірноважених дій.

У буддизмі також велике значення приділяється розвитку соціальної відповідальності. Буддистські вчення закликають до допомоги іншим, до виявлення любові та дбайливості до всіх живих істот. Це відображається не лише в особистому підході, а й у ставленні до соціальних питань інших членів спільноти.

Застосування буддистського шляху морального вдосконалення в сучасному світі може виявитися особливо важливим у контексті загального втомлення, стресу та нестабільності. Моральне вдосконалення через розвиток мудрості, етичної поведінки та емоційної стійкості може стати джерелом внутрішньої сили та рівноваги в сучасному вимушеному темпі життя.

Висновки. У висновку слід відзначити, що буддистський шлях морального вдосконалення, описаний через «Восьмикутник благородного шляху», визначає чіткий набір принципів та практик, спрямованих на розвиток моральності та духовності. Цей шлях не лише створює основу для внутрішнього росту, але також надає засоби для подолання страждань і досягнення внутрішньої гармонії. У сучасному світі, з його стрімкими змінами та викликами, принципи буддизму можуть слугувати цінним джерелом натхнення для тих, хто шукає способи покращити своє життя, навчитися розуміти і приймати себе та інших, а також жити зі збалансованою етикою та внутрішнім спокоєм.

Список використаної літератури:

1. Гнатюк Я.С. Статуси філософії: навч. пос. Івано-Франківськ: Симфонія Форте, 2018. 156 с.
2. Лозовий В., Требін М., Горлач М. Основи філософських знань. Київ: ЦНЛ, 2020. 1028 с.

3. Лютий Т. Пригоди філософських ідей західного світу (від давнини до сучасності). Київ: Темпора, 2019. 384 с.
4. Назар П. С. Філософія людини та особистості : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. проф. Назар П. С. Київ : Сталь, 2018. 577 с.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПУ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми. Світова філософія розгалужується на два основних напрямки: західне та східне філософування. Кожний з цих підходів має свою унікальну філософську парадигму та підходить до розуміння світу та людини з різних точок зору. Проведення порівняльного аналізу цих двох філософських шкіл дозволить краще зрозуміти їхні відмінності, спільні риси та вплив на сучасну культуру.

Метою цього дослідження є виявлення та аналіз ключових аспектів західного та східного типу філософування, виявлення їхніх основних відмінностей та спільних моментів у підходах до філософських проблем. Як розглядаються час та існування в західній та східній філософії?

Завдання:

- Вияснити вплив західних та східних типів філософії на сучасну культуру та світогляд.
- Розглянути відмінності між західною та східною філософією.
- Зрозуміти вирішення об'єднання західних та східних філософських підходів.

Виклад матеріалу. Західне та східне філософування представлені різними системами думок та підходами. Західна філософія, наочно виражаючи свої принципи через діалектику, логіку та раціоналізм, акцентується на аналізі та раціональному обґрунтуванні філософських концепцій. У цьому контексті західна філософія ставить акцент на індивідуалізм, науковий метод та розвиток технологій.

Натомість, східна філософія заснована на інтроспекції, медитації та духовному розвитку. Вона підкреслює важливість гармонії з природою, усвідомлення внутрішньої природи та пошук внутрішньої рівноваги.

Порівняльний аналіз цих двох підходів показує, що західна філософія часто спрямована на об'єктивність та раціональність, тоді як східна філософія більше спрямована на духовний розвиток та гармонію з навколишнім світом. Вони можуть доповнювати один одного, надаючи людині більш повне уявлення про світ та її власне місце в ньому.

Завдяки цьому аналізу ми можемо краще розуміти, як ці два типи філософування сприяють розвитку сучасної культури та як їх можна поєднувати для досягнення більш гармонійного та повного світогляду.

Однією з ключових областей порівняння є підхід до часу та існування. В західній філософії часто підкреслюється лінійний підхід до часу, де події розглядаються як послідовність, маючи початок і кінець. У східній філософії, час може розглядатися як циклічний, де все повертається до початкового стану, і існування бачиться як неперервний процес.

Також, важливим аспектом порівняння є сприйняття людини у цих двох підходах. Західна філософія часто акцентується на індивідуалізмі та раціональній самостійності особистості. У східній філософії людина розглядається як частка більшої гармонійної системи, де акцентується співвідношення та взаємодія зі світом.

У свою чергу, поняття істини та пізнання також можуть бути розглянуті у контексті обох напрямків філософії. Західна філософія часто підкреслює раціональне мислення та науковий метод у досягненні істини. З іншого боку, східна філософія акцентується на інтуїції, внутрішньому осмисленні та духовному розвитку як способи досягнення істини.

Обидва типи філософії мають значний вплив на сучасну культуру та розвиток людського світогляду. Західна філософія стимулює наукові відкриття, технологічний розвиток та інновації. Східна філософія, з іншого боку, надає унікальний погляд на сприйняття самого себе, внутрішнього спокою та гармонії з навколишнім світом.

Порівняльний аналіз цих філософських підходів надає можливість поєднати їх сильні сторони, створюючи більш глибоке розуміння світу та розвиток людини. Це дозволяє сучасній глобальній спільноті отримати більш повне уявлення про філософію та використовувати це знання для побудови більш гармонійного та збалансованого світу.

У порівнянні філософських шкіл західного та східного типів також варто зазначити їхні відмінності у сфері етики. Західна філософія часто базується на правилах, законах та визначених нормах, підкреслюючи важливість демократії та індивідуальних прав та свобод. У цьому контексті, західні етичні системи, такі як категоричний імператив Канта чи утилітаризм, наголошують на обов'язку, справедливості та наслідках дій.

Східна філософія, навпаки, частіше ставить акцент на внутрішній гармонії та моральному розвитку. Етика східних традицій, таких як конфуціанство, даоїзм чи буддизм, зазвичай пропонує шлях до духовного зростання через сприйняття самого себе, розвиток моральних якостей та співвідношення зі світом.

У світі, де культури та ідеї переплітаються, виникають нові виклики та можливості для поєднання філософських підходів. Сучасні глобальні проблеми, такі як екологічна криза, міжкультурне розуміння, етичні питання в галузі науки та технологій, потребують більш комплексного підходу.

Поєднання західної та східної філософії може сприяти знаходженню балансу між технологічним прогресом та духовним розвитком, між індивідуальними правами та загальними цінностями. Це може сприяти створенню глибшого розуміння та співіснування в глобальному світі.

В цілому, порівняльний аналіз західного та східного типу філософування надає можливість кращого розуміння різниць у підходах до світу, а також виявлення спільних елементів, що можуть бути використані для створення більш гармонійного та повного уявлення про людину та її місце в космосі

Висновок: У кінцевому підсумку, порівняльний аналіз західного та східного типів філософії демонструє їхні відмінності у підходах до часу, людини, істини, етики та сучасних викликів. Вони не лише відображають різні підходи до світу, але й можуть взаємодоповнювати один одного, надаючи глибше розуміння для створення більш гармонійного світу. Об'єднання цих філософських традицій може стати фундаментом для розвитку комплексного світогляду, сприяючи досягненню балансу між технологічним прогресом та духовним розвитком, індивідуальними правами та загальними цінностями в сучасному світі.

Список використаної літератури:

1. Гринів О. І. Нариси з історії філософії. Львів: Світ, 2018. 432 с
2. Гнатюк Я.С. Аналітика філософії: навч. пос. Київ: Кондор-Прес, 2020. 236 с.
3. Скомаровський В. Історія європейської філософії: Античність, Середньовіччя, Відродження: пос.; [вид. 2-ге]. Умань: Сочінський М.М. 2018. 581 с.
4. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) За наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал». 2018. 184 с.

ПРИНЦИП НАСЛІДУВАННЯ ПРИРОДИ В ДАОСИЗМІ

Постановка проблеми. Даосизм, одна з найбільш визначних філософських систем Сходу, виявляє глибокий інтерес до природи і її законів. Одним із ключових принципів даної системи є принцип наслідування природи. Однак виникає питання про те, як саме цей принцип визначається в рамках даосістської доктрини і як він впливає на життя і мислення прихильників даного вчення.

Мета. Метою є розкриття принципу наслідування природи в даосизмі та вивчення його впливу на життя та світосприйняття прихильників цієї філософії.

Завдання до мети:

– Аналіз терміну «природа» в даосизмі: Розкриття сутності та значення терміну «природа» в контексті даоської філософії.

– Принципи наслідування природи в практиці життя: Дослідження, як конкретно прихильники даосизму застосовують принцип наслідування природи в їхньому щоденному житті та практиках.

– Вплив принципу на мислення і моральні цінності: Аналіз того, як принцип наслідування природи формує мислення та визначає моральні цінності прихильників даосизму.

Виклад матеріалу. У даосизмі принцип наслідування природи базується на ідеї гармонії з навколишнім світом. Природа розглядається як втілення безсмертя та гармонії, і тому слугує основою для внутрішньої та зовнішньої гармонії людини.

Термін «природа» в даосизмі не обмежується лише фізичним світом. Він охоплює і космічні закони, і ритми природи, і внутрішні закони людської природи. Природа розглядається як джерело всього живого та відображення космічного порядку.

У практиці життя прихильники даосизму намагаються наслідувати природу у всіх аспектах свого існування. Це включає адаптацію до змін, відмову від надмірних амбіцій та приречення на внутрішню гармонію, аналогічну гармонії, що спостерігається в природі.

Принцип наслідування природи також впливає на мислення та моральні цінності. Він сприяє виникненню ідеї ефективного та невтручання у внутрішні справи, а також розвитку етичних принципів, які відповідають природним законам.

У даному контексті термін «природа» в даосизмі отримує глибший сенс, стаючи важливим компонентом космічного порядку, відображенням та інкорпорацією безмежної енергії, яка пронизує усе існуюче. Цей погляд розширює межі традиційного розуміння природи, враховуючи її трансцендентний аспект.

У практичному розумінні, наслідування природи визначається не тільки в зовнішньому спостереженні за природними явищами, але й у внутрішньому аспекті людської природи. Це означає гармонізацію своїх енергій із загальним енергетичним потоком усього Всесвіту. Людина вдається до сприйняття внутрішнього ритму і вирішує проблеми шляхом відповіді на виклики навколишнього світу у відповідності до природних законів.

Цей принцип впроваджує ідею відмови від зайвого опору, прийняття стану речей таким, як вони є, та мудрого взаємодії з оточуючим середовищем. Він сприяє внутрішній свободі та здатності розпізнавати внутрішні природні ритми, що веде до досягнення гармонії та спокою.

У контексті моральних цінностей, принцип наслідування природи визначає дотримання етичних норм, які витікають із природних законів. Відмова від насильства, прагнення до рівноваги та взаєморозуміння вважаються проявами подібної моральності.

Таким чином, наслідування природи в даосизмі не лише впливає на зовнішні дії і сприйняття природи, але також глибоко проникає в сферу внутрішньої гармонії, моральних цінностей та етичних принципів прихильників цієї філософії.

У процесі наслідування природи в даосизмі, людина стає часткою великого космічного танцю, де вона підтримує гармонію між внутрішнім і зовнішнім світом. Важливим аспектом цього принципу є усвідомлення внутрішнього «я» та його взаємодії з навколишнім середовищем.

У моменти, коли людина наслідує природу, вона розвиває у собі властивості природи: спокій, пружність, та здатність пристосовуватися до змін. Прихильники даосизму вважають, що використання цих якостей допомагає їм ефективно вирішувати проблеми та жити у гармонії з навколишнім світом.

Важливо зазначити, що наслідування природи в даосизмі не передбачає безперечного слідування зовнішнім формам, але, скоріше, закликає до розуміння глибинних законів та принципів, які лежать в основі всього існуючого. Це відкриває шлях до внутрішньої трансформації та дозволяє особистості розкрити свій потенціал у відповідності з природним порядком.

Отже, наслідування природи в даосизмі стає не лише філософським принципом, але й життєвим стилем, який сприяє гармонії, мудрості та внутрішньому спокою в поєднанні із зовнішнім світом.

Висновки. У підсумку, принцип наслідування природи в даосизмі визначає глибокий зв'язок людини з усесвітом. Цей принцип виявляє вплив на всі аспекти життя прихильників даосизму, починаючи від їхнього сприйняття природи і закінчуючи формуванням моральних цінностей та етичних принципів. Наслідування природи в даосизмі не тільки сприяє зовнішній гармонії, але й визначає внутрішню рівновагу та мудрість взаємодії з навколишнім світом. Такий підхід до життя відображає основні принципи даоської філософії, які наголошують на природних законах та безсмерті космічного порядку.

Список використаної літератури:

1. Конфуцій. Бесіди і судження. Пер. з кит., упоряд. Т. Рожко. Київ: Арій, 2022. 224 с.
2. Лао цзи. Дао Де Цзін. Книга про шлях та силу. Пер. з кит., упоряд. Л. Дудченко. Київ: Арій, 2022. 96 с.
3. Резаненко В. Ф., Заяць М. В. Вень-культура особистості за конфуціанською мораллю та етикою Українська орієнталістика. Вип. 9. Київ: 2018. С. 128–147.
4. Щербаков Я. І. Життєвий шлях і художні образи Конфуція та його найближчих учнів в «Лунь юй» («Судження та бесіди Конфуція») в контексті дослідження літературної та культурної спадщини Китаю: історико-літературні аспекти. Філологічні студії. 2019. Вип. 13. С. 127–135.

ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВЕ ВЧЕННЯ Г. ГЕГЕЛЯ

Постановка проблеми. Філософія Георга Вільгельма Фрідріха Гегеля є однією з найбільш впливових систем філософського мислення, яка включає в себе широкий спектр аспектів, включаючи соціальні та правові. В цьому контексті особливе місце займає філософсько-правове вчення Гегеля, яке спрямоване на розуміння природи права, справедливості та соціальної організації. Проте, існує необхідність більш глибокого осмислення цих аспектів, визначення їх суті та ролі в загальному контексті гегелівської філософії.

Мета: Метою є розгляд філософсько-правового вчення Г. Гегеля з метою визначення основних ідей та принципів, що лежать в його основі, та їхнього впливу на розвиток правової та соціальної теорії.

Завдання до мети:

– Розкриття основних концепцій Гегелівського правового вчення. Визначення основних понять та ідей, що становлять ядро філософії Гегеля у сфері права.

– Аналіз взаємодії філософських та правових аспектів. Встановлення зв'язків між філософським підґрунтям Гегеля та конкретними правовими концепціями, що витікають з його філософії.

– Оцінка впливу Гегелівської філософії на сучасну правову думку. Аналіз того, як сучасні правозахисні ідеї та соціально-правові концепції відображають або відхиляються від ідей, висунутих Гегелем.

Виклад матеріалу:

Гегель визначав право як основу суспільства, вбачаючи його як вираз загальної волі, справедливості та моральності. Він розглядав право як необхідну умову для реалізації свободи та індивідуальної особистості. Важливим елементом його вчення є ідея «суверенітету розуму», що передбачала, що справедливість та право витікають із розуму.

Гегель розглядав розвиток правових інститутів як процес, який відбувається в рамках історичного розвитку, і тому його філософія включає аспекти історичного та соціокультурного контексту. Його концепція «світового духу» передбачала поступовий розвиток суспільства та права від простіших форм до більш складних та досконалих.

Філософське вчення Гегеля про право стало основою для подальших досліджень у галузі соціальної теорії та правової філософії. Його ідеї вплинули на формування концепцій прав людини, громадянського суспільства та правової держави. Однак, водночас, вони також викликали критику та дебати, зокрема, щодо його розуміння відношення індивіда та держави.

Загальна сутність філософсько-правового вчення Гегеля полягає в розумінні права як інституту, що об'єднує індивіда та загальну волю, забезпечуючи таким чином фундаментальні принципи справедливості та моралі. Вивчення цієї філософії дозволяє глибше розуміти коріння сучасних правових концепцій та їхню еволюцію в історичному контексті. Далі слід розглянути концепції, які є важливими складовими Гегелівського філософсько-правового вчення.

Гегель визначав три основні форми права: особисте право, право сім'ї та цивільне суспільство. Кожна з цих форм відображала певний етап розвитку суспільства та виражала різні аспекти індивідуальної та колективної волі. Особисте право було пов'язане з індивідуальною свободою, право сім'ї регулювало відносини в рамках сімейної спільноти, а цивільне суспільство передбачало існування громадянських прав і обов'язків.

У своєму трактаті «Філософія права», Гегель розглядав державу як вищу форму організації суспільства. Він розумів державу не тільки як зовнішній механізм контролю, але й як вираження ідеї розумної та моральної спільноти. Держава, за Гегелем, була важливим елементом для досягнення абсолютної свободи, в якій індивід примикає до загального розуму та волі.

Важливим аспектом Гегелівського вчення є ідея «панування права», яка передбачає, що справедливість виявляється через правові норми та інститути. Відмінною рисою цього підходу є визнання необхідності певного ступеня авторитету та додержання правил для забезпечення гармонії в суспільстві.

У сучасному контексті, ідеї Гегеля про право та державу розглядаються як основа для розуміння правових структур та їхнього взаємодії з індивідом у суспільстві. Його погляди на взаємозв'язок індивіда, держави та загального добра досі викликають обговорення в контексті актуальних правових та соціальних питань.

Філософсько-правове вчення Гегеля, основане на його ідеї «абсолютного духу», визначало право як виявлення цього духу в історії. Для Гегеля право є втіленням розуму в конкретних інститутах і порядках. Він вважав, що право повинно бути об'єктивним, тобто виражати загальний розум та справедливість, і в той же час бути суб'єктивним, тобто визнавати і захищати індивідуальні права.

Важливим поняттям в філософсько-правовому вченні Гегеля є «етичний дух». Він вважав, що етичні цінності та норми повинні бути закріплені в правових структурах суспільства, і лише через їх реалізацію може бути досягнута істинна свобода. Таким чином, право для Гегеля не лише встановлює порядок у суспільстві, але і служить механізмом вираження моральних цінностей.

Окрім цього, Гегель підкреслював важливість інституту сім'ї в правовій системі. Він вбачав в сім'ї основу держави та місце, де індивід вчиться соціальним цінностям та обов'язкам. Родина, на його думку, є першою ланкою формування моральної особистості, яка впливає на подальший взаємозв'язок індивіда з суспільством.

Гегель також розглядав цивільне суспільство як проміжний шар між індивідуальністю та державою. Це суспільство, за його думкою, включає в себе систему економічних відносин та громадянських обов'язків.

Проте, Гегель виявляв певні тривоги щодо недоліків цивільного суспільства, зокрема, усуненням індивідів від загальних моральних цінностей через прагнення до особистого збагачення.

Важливо також зазначити, що філософія Гегеля була продуктом свого часу і відображала соціокультурні реалії 19 століття. Відповідно, його погляди на деякі аспекти, такі як роль жінок в суспільстві, можуть викликати критику у сучасному світі.

Висновки:

У висновку слід відзначити, що філософсько-правове вчення Г. Гегеля є невід'ємною частиною класичної філософії, що визначає основні принципи та ідеї, які регулюють взаємовідносини між індивідом і суспільством. Його концепція права як виявлення абсолютного розуму в історії залишається актуальною для сучасних дискусій у галузі філософії права, політики та суспільства. Вчення Гегеля спонукає до глибшого розуміння зв'язку між мораллю, правом та державою, а його аналіз інститутів, таких як сім'я та цивільне суспільство, залишається ключовим для вивчення структури сучасного суспільства. Водночас, варто враховувати контекст його часу та критично оцінювати погляди Гегеля у світлі сучасних соціокультурних реалій та цінностей. Загальною тенденцією залишається той факт, що філософське доробку Г. Гегеля надалі залишається важливим об'єктом дослідження та обговорення в контексті сучасних викликів та перспектив.

Список використаних джерел:

1. Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Максимов С.І. та ін. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. За ред. О.Г. Данильяна. Харків, Право, 2017. 208 с.
2. Сливка С.С. Проблеми філософії права: навч. посіб. Харків, 2015. 192 с.
3. Максимов С.І. (голова) та ін. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т.2 : Філософія права редкол. Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права імені В.М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. Харків, 2017, 1128 с.
4. Козюбра М.І. (заг.ред.) Загальна теорія права : підручник. Київ, 2016. 392 с.

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.

Постановка проблеми. Сучасний світ надто часто визначається технологічним прогресом та швидкими змінами, що породжує в людей пошук власного місця в цьому непередбачуваному лабіринті. У цьому контексті філософія виступає не лише як система знань, а й як спосіб самовизначення особистості. Проте, виникає питання: як філософія може допомогти особистості в самовизначенні в умовах сучасності?

Мета. Метою є розгляд філософії як ефективного інструменту для самовизначення особистості в сучасному світі. Розглянути роль філософського підходу у розвитку особистісної ідентичності в умовах складних трансформацій.

Завдання:

- Розкриття ролі філософії в особистісному розвитку: Дослідити, як філософські концепції допомагають особистості зрозуміти себе, світ і своє місце в ньому.

- Аналіз впливу сучасного соціокультурного середовища на самовизначення особистості: Розглянути, як сучасні реалії впливають на пошук сенсу життя та самовиявлення особистості.

- Вивчення практичних аспектів застосування філософії в житті і суспільстві: Аналізувати приклади успішного використання філософських концепцій у різних сферах життя, включаючи професійний розвиток, взаємовідносини та самосприйняття.

Виклад матеріалу. Філософія, як спосіб самовизначення особистості, здатна стати своєрідним компасом в сучасному світі. Своєю суттю філософія вчить аналізувати, розуміти та постійно покращувати свій внутрішній світ. Особистісна ідентичність, формована під впливом філософських ідей, стає міцною основою для подальшого розвитку.

Сучасне соціокультурне середовище, насичене різноманітними інформаційними потоками та суперечливими цінностями, ставить перед особистістю завдання усвідомлення власних переконань і цілей. Філософський підхід допомагає виробити критичне мислення та здатність розрізняти суттєве в масі інформації.

Практичний аспект використання філософії в сучасному житті проявляється в різних сферах. Наприклад, філософські принципи можуть бути застосовані в керівництві бізнесом для розробки етичних стратегій або в освіті для формування критичного мислення у студентів.

Філософія як засіб самовизначення дозволяє особистості переглядати свої цінності та переконання, а також адаптувати їх до нових реалій. Одним із ключових аспектів є розвиток особистісної свідомості через самопроникнення у власні мотивації та переконання. Філософія надає інструменти для аналізу власних цінностей, визначення особистісних пріоритетів та створення життєвого курсу, який відповідає індивідуальним потребам.

У світі, де зростає роль технологій та віртуальних комунікацій, люди зазнають впливу різноманітних інформаційних стратегій. Філософія стає інструментом для критичного осмислення оточуючого світу, розрізнення між суттєвим та вторинним, а також для формування внутрішньої стійкості в умовах постійних трансформацій.

Застосування філософських концепцій в практиці виявляється не лише в особистому розвитку, але і в розвитку суспільства в цілому. Сучасні виклики, такі як екологічні проблеми, етичні дилеми чи соціальні нерівності, вимагають глибокого розуміння та аналізу. Філософія дозволяє активно включатися в дискусії щодо цих питань та формувати власні погляди, сприяючи сталому розвитку суспільства.

Усвідомлення важливості філософського підходу до самовизначення відкриває нові горизонти для особистості в умовах сучасного світу. Філософія надає інструменти для не лише реакції на зміни, але й для активної участі в їх формуванні. Сприяючи розвитку критичного мислення та внутрішньої стійкості, філософія стає ключовим елементом формування сучасної особистості, яка здатна не лише адаптуватися, але й творити свій власний шлях у цьому постійно змінюючому світі.

Філософія, як інструмент самовизначення, розкриває перед особистістю можливість глибокого осмислення власної екзистенції та відносин із світом. Цей процес не лише виявляє сенс життя, але і допомагає визначити особисті цілі та завдання. Філософія стає своєрідним керівником, що допомагає прокладати шлях особистісного розвитку в умовах складнощів і невизначеності.

Для досягнення цієї мети необхідно активно залучатися до філософського дослідження, а також впроваджувати здобуті знання в практику. Одним із завдань є вивчення різних філософських шкіл та напрямків для вибору тих, які найбільше відповідають власній світоглядній позиції. Також важливо розвивати вміння аналізу та критичного мислення, яке дозволяє ефективно оцінювати різні концепції та вибирати найбільш цікаві та корисні для власного розвитку.

Інше завдання полягає в інтеграції філософських підходів у повсякденне життя. Це може включати в себе рефлексію над власними діями, прийняття рішень на основі глибокого розуміння власних цінностей та призначення у власному житті. Філософія стає не лише теоретичним концептом, але і живим інструментом для творчого вираження особистості у різних сферах її діяльності.

Загалом, філософія в сучасному світі є необхідною для того, щоб керувати власним життям, адаптуватися до змін, і в той же час, залишатися вірним собі. Вона надає ключі до розуміння сутності людської існування та дозволяє не тільки переживати, але й творити значущий світ навколо себе.

Висновки. Філософія у сучасному світі виступає не лише як теоретична дисципліна, але і як ключовий інструмент для самовизначення особистості. Її роль полягає в тому, щоб допомагати людям розуміти себе, адаптуватися до змін в навколишньому середовищі та активно впливати на своє власне життя. Філософія, як спосіб самопізнання, розвиває критичне мислення, надає інструменти для аналізу та формування особистісної ідентичності, що стає важливим фактором у подоланні викликів і досягненні гармонії в індивідуальному житті та суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Сінькевич О. Б. Соціальні практики масової культури: ідентифікаційний дискурс : монографія О. Б. Сінькевич. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 360 с.
2. Волинка Г. І. Вибране Г. І. Волинка; [ред.. колегія В. П. Адрущенко [та ін.]]: Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 541 с.
3. Гончарук (Чолач) Т.В., Джугла Н.В., Етнологічні інтенції осмислення українства у філософії Богдана Цимбалістого. Психологія і педагогіка. Тернопіль, 2018. №1-2. с 155-162.
4. Воронюк О. Л. Філософія : підручник О. Л. Воронюк. К. : Медицина, 2018. 216 с.

СУЧАСНА АКАДЕМІЧНА ФІЛОСОФІЯ

Постанова проблеми. У сучасній академічній філософії включає аналіз різноманітних аспектів філософського дискурсу та їх вплив на розвиток наукових, технологічних, соціальних та етичних аспектів сучасного світу.

Метою нашого дослідження є аналіз основних тенденцій розвитку сучасної академічної філософії

Для розкриття даної мети ми ставимо наступні **завдання**:

- розкрити основні напрямки розвитку постмодерної філософії;
- показати культурні, інтелектуальні та ідейні підходи до
- сучасної академічної філософії.

Виклад матеріалу. Сучасна академічна філософія є живою та постійно розвиваючоюся галуззю, яка зосереджена на глибокому аналізі основних аспектів людського існування та пізнання. Вона ставить перед собою завдання розглядати фундаментальні питання про природу реальності, цінностей, мови та етики, прокладаючи шлях для розуміння складних викликів, що постають перед сучасним суспільством.

Філософія також вивчає психологію та свідомість, намагаючись розібратися в природі свідомості та вільної волі. Як сучасні відкриття в галузі нейронауки впливають на наше розуміння того, що робить нас людьми? Які етичні питання виникають у контексті розвитку нових технологій, що впливають на наше психічне здоров'я та свідомість?

В сучасному контексті вивчається в різноманітних культурних та соціальних контекстах, де різні течії та школи вносять свій внесок у розуміння фундаментальних проблем. Вона допомагає вирішувати етичні дилеми, аналізувати політичні та соціокультурні процеси, а також визначати межі та можливості наукового пізнання, філософія активно займається аналізом етичних аспектів сучасних технологій. Штучний інтелект, біогенетика, кібербезпека - це лише частина широкого спектру питань, що вивчаються в рамках філософського дискурсу. Як нові технології впливають на наше розуміння людської ідентичності та взаємодії із світом? Як зберегти етичні норми в епоху стрімкого технологічного розвитку?

Засоби аналізу, що використовують філософи, включають логіку, мовознавство, етику, метафізику та інші галузі. Велика різноманітність підходів - від аналітичної філософії, яка ставить акцент на розбір мовних конструкцій, до континентальної філософії, що досліджує більш глибокі та трансцендентні аспекти існування - створює багатогранне обличчя філософського дискурсу.

Філософія права є важливою складовою академічної філософії, де вона вивчає моральні та правові принципи, що лежать в основі справедливості та правопорядку. Етика виступає ключовою темою, особливо в контексті сучасних викликів, таких як біотехнології, штучний інтелект, та глобальні проблеми, як зміна клімату.

Філософія науки та технологій розглядає взаємодію філософських питань з сучасними науковими досягненнями та технологічними інноваціями. Вона аналізує етичні та соціокультурні наслідки впровадження нових технологій у суспільство.

Філософія релігії, у свою чергу, вивчає віровчення та його вплив на культурні та соціальні реалії. Сучасні філософські рухи, такі як фемінізм чи екзистенціалізм, додають нові перспективи та глибину дискусіям.

Усі ці аспекти сучасної академічної філософії створюють важливу платформу для критичного мислення та рефлексії. Вивчення філософії розширює горизонти розуміння, надаючи інструменти для вирішення найскладніших питань нашого часу.

Завдяки цьому, сучасна філософія виступає не лише як теоретична галузь, але і як практичний інструмент для формування світогляду та взаємодії із сучасним світом.

Сучасна академічна філософія, охоплюючи широкий спектр тем і проблем, стає місцем, де зустрічаються різні культурні, інтелектуальні та ідейні підходи. Філософи сучасності не лише аналізують та тлумачать вже існуючі ідеї, але й активно сприяють створенню нових концепцій та поглядів.

Вивчення філософії в сучасному вимірі надає можливість студентам та дослідникам взяти участь у важливих дискусіях та вплинути на формування інтелектуального клімату. Розвиток філософського мислення включає в себе не лише теоретичні концепції, але і їхні практичні застосування у різних галузях життя.

Сучасна філософія також є платформою для діалогу між різними культурами та світоглядами. Вона дозволяє обмінюватися ідеями та навичками між філософами з різних частин світу, що сприяє розширенню розуміння та толерантності.

Крім того, досліджує питання справедливості та соціальної рівності. З розвитком глобалізації та взаємодії різних культур, філософія виступає як інструмент для обговорення універсальних цінностей та визначення загальних моральних принципів. Як побудувати справедливе суспільство в умовах різноманіття та взаємодії?

Висновки. Сучасна академічна філософія залишається ключовим елементом розуміння складних проблем існування, відображаючи наше прагнення розкрити глибини та ширини людського розуміння. Вона допомагає не лише в аналізі та розв'язанні філософських проблем, але й вирішенні практичних завдань, що стоять перед сучасним суспільством.

1. Бовсунівська Т. Йосип Міхневич і становлення українського романтичного мислення (до 190-річчя від дня народження філософа) Філософ. думка. 1999. №3. С.51-60.
2. Вільчинська С. П.Юркевич і З.Фрейд про несвідоме (досвід порівняльного аналізу) Філософ. і соціол. думка. 1996. №3 - 4. С.72-87.
3. Вільчинська С. Антропологічні розвідки П.Юркевича та С.К'єркегора: аналогії і паралелі //Філософ. думка. 1999. №1 - 2. С.161-187.
4. Горський В.С. Історія української філософії: Курс лекцій. К.: Наук. думка, 1996. 287с.
5. Громов М. Кардіогнозія Памфіла Юркевича і традиції вітчизняної філософії //Філософ. і соціол. думка. 1996. №3 - 4. С.16-28.

ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРІСТОТЕЛЯ

Постановка проблеми. Арістотель – славетний давньогрецький філософ, що став одним із найвідоміших філософів всіх часів. Кожна людина, яка вважає себе освіченою, знає хто такий Арістотель. Основна проблема філософії Арістотеля полягає у понятті душі. Він міркує над тим, що становить собою душа та як вона пов'язана із життям і функціонуванням організму. Окрім того, він написав працю «Про душу». Однією із ключових проблем цього твору стала природа і сутність душі та її взаємодія з тілом.

Мета. Розглянути поняття душі в філософії Арістотеля. Визначити його позицію, щодо сутності душі. Проаналізувати його філософські погляди.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- Розглянути особливості філософії Арістотеля
- Дослідити трактат Арістотеля «Про Душу»

Виклад матеріалу. Поняття душі розглядалось різними філософами у різні часи. Кожен з них висував свої, раніше не зведені ідеї, що стосувались цієї теми. Одним із перших філософів, що розглянув питання душі був Арістотель. Філософ жив у 384–322 р. до н.е. тож керувався ідеями, що панували у тогочасному суспільстві. Він написав 28 книг обсягом 445 270 рядків. [8]

Особливої уваги заслуговує вчення Арістотеля про душу, викладене в однойменному трактаті. Він не приймав дуалістичних ідей Платона про те, що ідея і матерія існують окремо одне від одного, вважаючи, що подвоєння світу на ідеї та речі не спрощує, а ускладнює проблему пізнання всесвіту. Він казав: «Платон мені друг, але істина дорожча». Згідно з філософією Арістотеля ідея, або ж душа існує разом з матерією, а саме як внутрішня основа речей. Відповідно до цієї думки в кожній речі є поєднання двох основ душі та речі, які є нероздільні та існують взаємопов'язано. Він стверджував, що ці вічні форми не виходять за межі чуттєвого світу, на відміну від філософії Платона. «Як можуть ідеї, що є сутностями речей, існувати окремо від речей?», – запитував філософ.

В Арістотеля божество виступає як вічний двигун. Це зумовлено тим, що давні греки не знали поняття інерції. Вони шукали вічне та постійне першоджерело руху, оскільки для них рух будь-якого тіла мав початок та обов'язково кінець. Через те, що космос постійно перебуває в русі й виникла ідея першоджерела руху. [4, с. 69]

Арістотель розрізняє три види душі. Два з них належать до фізичної психології, оскільки вони не можуть існувати без матерії. Третя метафізична. Такі ідеї він розкриває і у своєму трактаті «Про душу». Перший вид душі в філософії Арістотеля – рослинна душа. Вона відповідає за базові людські потреби, без яких людина не зможе прожити. До таких потреб належить споживання їжі, ріст і розмноження. І дійсно, ніхто з нас не може заперечити, що всім живим істотам потрібна їжа для того, щоб хоча б вижити. Жодне створіння не може жити без їжі. Ріст і розмноження також належать до наших природних, біологічних потреб. Біологічно у всіх живих створіннях закладений інстинкт до розмноження. Репродукція є основою продовження роду. Без цього інстинкту ніщо у світі не змогло б існувати довго, адже всі ми знаємо, що ніяке живе єство не може існувати вічно. Завдяки репродукції особини створюють нащадків, тим самим продовжуючи свій рід та загальне життя на планеті. Вона називається рослинною, адже щоб бути живим, досить мати здатність до харчування, до зростання і до розмноження, тобто бути рослиною.

Наступним, другим видом душі філософії є тваринна душа. Вона пізнає світ за допомогою емоцій та відчуттів. Здатність до відчуття тягне за собою різні емоції приємні, або не приємні, часто викликає задоволення, що породжує жагу до приємного. Оскільки не можливо щось відчувати будучи мертвим, то існування тваринної душі не можливе без наявності в тому ж тілі рослинної душі. Перша душа може існувати без другої, але друга без першої ніяк. Таким чином і пояснюється чому тварин менше ніж рослин. Так і утворилися дві «нижчі» душі за філософією Арістотеля. [2]

Найвищою, на думку філософа, є розумна, або ж людська душа, яка властива лише людині. Розум людини є безсмертним, після її смерті він зливається із всесвітнім розумом. Людська душа крім рослинного і тваринного компонентів володіє також і розумом. Саме розум, мислення, логічний аналіз є основними функціями людської душі. Людина в його філософії є суспільна, полісна істота. Їй дозволено роздумувати над своїм життям, над світом, над сенсом буття та всіма іншими питаннями. «У більшості випадків, мабуть, душу нічого не відділяє від тіла, наприклад, при гніві, бажанні. Мабуть, усі стани душі пов'язані з тілом: обурення, лагідність, страх, жаль, відвага, а також і радість, любов, відроза; разом із цими станами душі відчуває щось і тіло». Арістотель наводить приклади й доводить, що емоції – не менш важливі функції тіла, ніж результат зовнішнього впливу: якщо тіло не відчуває, то не виникають і емоції, а якщо тіло рухається, відчуває, то незначна подія викликає душевне хвилювання, так що, робить висновок Арістотель – «стани душі мають свою основу в матерії». [1]

Висновок. Поняття душі в філософії Арістотеля розглядається як одне із вічних начал. Згідно з філософом душу може мати лише природне тіло, здатне до життя. У своєму трактаті: «Про душу» Арістотель визначає душу в системі понять своєї метафізики - сутності, форми, можливості, суті буття. Душа, відповідно до його судження, поділяється на три види: рослинна, тваринна, людська. Отже, за Арістотелем душа не є відірваною від тіла субстанцією, а є його першоосновою, джерелом, невіддільною частиною тіла.

Список використаних джерел:

1. Арістотель: душа є формою тіла. URL: <https://firtka.if.ua/blog/view/aristotel-dusa-e-formou-tila14621> (дата звернення 18.11.2023).
2. Вчення про душу. Арістотель. URL: <https://firtka.if.ua/blog/print/vcenna-pro-dusu-aristotel16243> (дата звернення 18.11.2023).
3. Мартич Р. В. Концепція живого у філософії Платона і Арістотеля: світоглядно-освітологічний аспект. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2015. №3. С. 56-61.
4. Решетов О. О., Кирильчук В. Т., Стежко З. В. Антична філософія. 2010.
5. Студницький І. Поняття душі у поглядах Арістотеля. *Збірник тез Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції „Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання «*. 2008. №2. С. 44-44 .

ФІЛОСОФСЬКИЙ ЗМІСТ ПРОБЛЕМИ БУТТЯ

Постановка проблеми. Проблема буття через призму філософії: сутність існування, значення, співвідношення людського існування з універсальними концепціями світу.

Мета. Висвітлити ключові проблеми буття філософського змісту, які виявили та узагальнили вченні античності.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

1. Аналіз проблеми буття за дослідженнями різних вчених античності таких як: Парменід, Платон, Аристотель.

2. Оцінити різні точки зору, що стосуються природи буття та існування.

Виклад матеріалу. Буття – це те явище, яке намагалися дослідити, пізнати його суть, впродовж багатьох поколінь, вчені різних періодів існування людства. Його істина та глибина невідомості спонукала філософів до безперервного пошуку знань і розуміння. Вони прагнули розкрити та проаналізувати сутність життя, розгадати загадки природи та вивчити причини існування. Істина та глибина невідомості буття відкривали перед ними нескінченні горизонти філософського мислення, ведучи до теорій, концепцій та філософських систем, які стали основою для розуміння світу навколо нас.

Саме філософи античності початківці вчення про буття. Вони першовідкривачі цього поняття. У Стародавній Греції виникають перші спроби розуміння буття, як сталого, стійкого – архе. Початкове значення «буття», як філософська проблема формується давньогрецьким філософом Парменідом Елейським. В його філософії ця дефініція означає просто бути, тому буття розглядалося ним як незмінне, нерухоме, вічне. Сам вчений зазначив, що «Те, що висловлюється та мислиться, повинно бути сутнім, бо ж є буття, а ніщо не є». Тобто роблячи висновок, ми можемо стверджувати, що Парменід буття вважав те, про що людина може думати та те, про що може висловитись, решта ж є нічим – небуттям. Його думка підтверджується ще однією відомою цитатою: «Буття є, небуття немає».

У понятті сталого «буття» розглядається, як те що буде завжди, по-іншому ж якщо чогось немає то це є «небуття». Вічність – найбільш суттєва ознака буття. Адже вона є неподільна як і саме буття. Поділене, як вважав Парменід, складається з певних частин, при розділенні яких предмета як такого насправді немає. Відтак поділене не може існувати, що в тотожності означає небуттям.

Другою, переліченою мною ознакою, є нерухомість буття. Тобто, Парменід стверджував, що буття це щось постійне, незмінне та стійке. За його переконанням, світ не може зазнавати жодних змін або рухів, оскільки будь-яка зміна вважалася неможливою, а рух вважався ілюзією. Парменід покладав акцент на ідею єдності та незмінності буття, вважаючи, що справжній світ - це той, який існує в абсолютній стійкості, позбавлений будь-яких коливань чи змін.

А вічним вчений вважав буття, тому що воно є безперервним, без початку і кінця, і завжди існує. За поглядами Парменіда, час і простір обмежують наше сприйняття, і справжнє буття перебуває за межами цих обмежень. Його ідея вічності буття пов'язана з його переконанням у його нерухомість та стійкість. Він вважав, що існує лише одне незмінне, вічне і нерухоме буття, яке вкладено в теорію його учення про нерухомість та одність існуючого.

У вченні Парменіда закладена думка, згідно якої буття не виникло, його не можна знищити, нерухоме та нескінчене, як сфера, що не має жодних просторових меж. По своїй суті, воно не потребує чогось, оскільки позбавлене чуттєвої якості. Людина може досягнути буття за допомогою думки, розуму.

Зовсім іншу позицію мав у трактуванні поняття буття Геракліт, адже вбачав його постійно рухомим та мінливим. Першоосновою світу він виявляв у русі, течії речей, змінності, які заклалися в його висловлюванні «усе тече і усе змінюється». Саме вогонь він вважав найдосконалішим явищем природи, яке постійно перебуває у русі та мінливості. Також, запевняв що процес змін відбувається через призму боротьби, а саме боротьбу протилежностей.

Найбільш розгорнуті концепції буття розробили такі філософи античного періоду як Платон та Аристотель.

Джерелом буття є лише ідея – стверджував Платон, – яка у вищому розумінні буття постає як єдине. Воно є цілим, непорушним і досконалим.

Також, філософ ділив два світи : світ ідей, який є незмінний та не має виникнення, та чуттєво-предметний світ, котрий включає в себе все, що дозволено нам дотиком, зором та іншими чуттями. Ці два світи переплітаються між собою за філософією Платона, бо не можуть існувати по-окремі. Вони немов доповнюють один одного. Люди звикли вважати істинним світ речей, адже живуть в ньому, проте Платон запевняв що світ ідей є чимись вищим та благороднішим, який дається пізнати лише розумом.

Протилежної думки був учень Платона – Аристотель. Для нього не існувало окремого світу для речей, та окремого для ідей. За його філософією вони поєднувалися, та перебували у гармонії між собою. Аристотель, один із великих давньогрецьких філософів, розглядав проблему буття в контексті своєї метафізики. Основний трактат Аристотеля про це питання називається «Метафізика». Він докладно розглядає питання буття, сутності і реальності.

Однією з ключових ідей Аристотеля є вчення про «істоту» (ентелехію), яка визначає природу об'єкта і його ціль. За Аристотелем, буття об'єкта пов'язане із його призначенням і функцією. Він вважав, що для того, щоб розуміти сутність об'єкта, треба зрозуміти його ціль, оскільки ця ціль визначає його природу.

Також, Аристотель виділяв чотири причини, які пояснюють буття об'єкта: матерія, форма, ціль, і рух. Ці причини допомагають розуміти, як об'єкти взаємодіють і розвиваються.

У своїй концепції Аристотель підкреслював важливість спостереження і емпіричного дослідження для отримання знань про природу буття. Він вважав, що для правильного розуміння світу потрібно досліджувати його конкретні аспекти та деталі.

Отже, філософський погляд Аристотеля на проблему буття базується на розумінні цілі, форми, матерії та причин у природі об'єктів, а також на важливості емпіричного дослідження для отримання знань про світ.

Висновок. Отож, у світлі філософії, проблема буття є епіцентром мислення та пізнання, визначаючи основні напрямки роздумів про сутність існування. В основі цього філософського питання лежить вічне прагнення зрозуміти сенс життя. Екзистенціальна філософія – це не тільки аналіз фактів буття, а й спроба розкрити їхні основні принципи. У цьому контексті виникають питання про природу реальності, взаємодію об'єктів і суб'єктів, можливість розуміння природи буття. Філософи вірять, що існування є джерелом сенсу, етики, індивідуальності та свободи.

Список використаних джерел:

1. Горлач М.І., Кремень В.Г., Ніколаєнко С.М., Требін М.П. та ін. Основи філософських знань: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 1028 с.
2. Бліхар В. С., Цимбалюк М. М., Гайворонюк Н. В., Левкулич В. В., Шандра Б. Б., Свищо В. Ю. Філософія : підручник. вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Говерла, 2021. 440 с.
3. Шепетяк О. М., Шепетяк О. Т. Філософія : підручник. Львів : Місіонер, 2020. 784 с.
4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : підручник. Харків : Право, 2013. 432с.
5. Рябініна О. В., Юрченко Л.І., Каріков С. А., Хорошев О. М., Полякова О.О. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації ; за ред. Рябініної О. В., Юрченко Л. І. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2021. 286 с.

КОНЦЕПЦІЯ ПЕРЕОЦІНКИ ЦІННОСТЕЙ У ФІЛОСОФІІ Ф. НІЦШЕ

Постановка проблеми. Дослідження філософської критики Ніцше щодо існуючих моральних та культурних цінностей, зокрема в контексті християнства, з метою визначення їхнього впливу на індивідуальний та суспільний розвиток.

Мета. Огляд та аналіз ключових філософських поглядів Фрідріха Ніцше, пов'язаних із концепцією переоцінки цінностей. Вивчення необхідності та методів створення нового, індивідуалізованого морального порядку в контексті філософських уявлень Ніцше. Висвітлення впливу концепції на соціокультурний розвиток у часі та виявлення її важливості для розуміння етапів еволюції ідей.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні **завдання**:

- Розглянути особливості концепції переоцінки цінностей у філософії Ф. Ніцше
- З'ясувати причини виникнення переоцінки цінностей

Виклад матеріалу. Фрідріх Ніцше, німецький філософ XIX століття, висловлював широкий спектр ідей у своїх творах. Він висловлював критику традиційних релігій, осуджував «зневажене життя» та підтримував концепцію «волі до влади» як основного побудови суспільства. Ніцше пропагував переоцінку традиційних цінностей та визначення власних, індивідуальних стандартів.

Переоцінка цінностей у Ніцше – це не тільки філософська концепція, але й виклик до особистого та суспільного перетворення, підкреслення індивідуальності та відмова від універсальних норм у вигляді «добра» і «зла». Це завдання знову визначити, переосмислити і створити цінності, які служать розвитку та самореалізації особистості.

Концепція переоцінки цінностей Фрідріха Ніцше є ключовою частиною його філософського доробку. Основні аспекти цієї концепції можна розглядати у наступній структурі:

1. Звинувачення в «моралі рабів»:

– Ніцше критикує традиційну мораль, яку він називає «мораллю рабів», або «слабкою мораллю», яка виникає з невдоволення сильних та талановитих.

У концепції переоцінки цінностей у філософії Фрідріха Ніцше важливе місце займає поняття «моралі рабів». Ніцше використовував цей термін для критики традиційної християнської моралі, яку він вважав пригнічувальною для людей і руйнівною для їхньої творчої енергії.

Звинувачення в «моралі рабів» вказує на те, що традиційна мораль вбачала в собі підпорядкування, покірливість та відмову від влади та силового самовираження. Ніцше виступав за переосмислення цих цінностей, підкреслюючи важливість вираження власної волі до влади, творчості та самовизначення.

У цьому контексті концепція переоцінки цінностей виступає як спроба звільнення від «моралі рабів» і визнання цінностей, що виходять з індивідуальної силової вольової природи людини.

2. «Воля до влади» і «переоцінка всіх цінностей»:

– Виділення поняття «воля до влади» як основної діючої сили в суспільстві.

– Виклик до «переоцінки всіх цінностей», що передбачає перегляд сучасних моральних, релігійних та культурних стандартів.

3. «Надлюдське» та самореалізація:

– Впровадження концепції «надлюдського» як ідеальної індивідуальності, яка перевищує прийняті цінності та стандарти.

– Сприяння самореалізації та творчому вираженню своєї індивідуальності.

4. Відкидання традиційного релігійного та морального світогляду:

– Критика християнства та його впливу на європейське суспільство.

Він критикував ідею відмови від «зневаженого життя» і визнавав його цінність та природну силу. Ніцше вбачав християнську мораль у створенні морального рабства, де індивід відмовляється від своїх природних інстинктів і вибірково виховується в покірливому підпорядкуванні.

Ця критика відображає його бажання переосмислити та переглянути традиційні цінності, спрямовані на вільне та творче вираження людської індивідуальності, відмову від морального диктату та активне самовизначення.

– Звернення до альтернативних поглядів на етику та сенс життя.

5. Етернальний повернення:

– Виділення ідеї «етернального повернення». У філософії Фрідріха Ніцше ідея «етернального повернення» або «вічного повернення» визначається концепцією, згідно з якою усе, що відбувається в існуванні, повторюється нескінченно багато разів. Ця ідея вперше була висловлена в його творі «Так говорив Заратустра».

Для Ніцше етернальне повернення не обов'язково вважалося фізичним або літеральним поверненням кожної конкретної ситуації, але як символічне визначення безкінечного циклу змін і подій у житті. Ця ідея мала вплив на його уявлення про самореалізацію та вічний повтор життєвих циклів, спонукаючи індивіда шукати глибший сенс у своєму існуванні та діяти, усвідомлюючи безкінечний характер життєвого процесу.

6. Відмова від об'єктивної моралі:

– Відкидання ідеї об'єктивної моралі на користь індивідуальної відповідальності та визначення власних цінностей.

Концепція переоцінки цінностей у філософії Фрідріха Ніцше впливає на індивідуальний розвиток, оскільки надає акцент на особисту свободу, творчість та самореалізацію. Ніцше визнавав необхідність покидання традиційних моральних обмежень та самостійного визначення цінностей. Це сприяє створенню унікального життєвого шляху, підкреслюючи важливість особистої відповідальності за власний розвиток і самовираження. Наприклад, концепція переоцінки цінностей у філософії Фрідріха Ніцше може впливати на індивідуальний розвиток через відмову від традиційних стереотипів і самореалізацію. Припустимо, особа, яка раніше підкорялася загальноприйнятим соціальним очікуванням, під впливом ідей Ніцше може вирішити розглядати своє життя та цінності більш індивідуалізовано. Наприклад, вона може обрати менш традиційну кар'єру чи шлях самовдосконалення, незалежно від звичайних суспільних очікувань, сприяючи тим самим своєму особистому розвитку.

Висновки. Отже, концепція переоцінки цінностей у філософії Фрідріха Ніцше висвітлює глибокий виклик для індивіда та суспільства. Визнаючи кризу традиційних цінностей, Ніцше закликає до сміливого перегляду усталених норм і вироблення власного морального кодексу. Його ідеї наголошують на важливості самореалізації, творчого висловлення та відмови від ідеалізованого «зневаженого життя». Ця концепція визначає важливість індивідуальності та свободи в процесі формування особистого сенсу існування. Водночас, вона ставить перед суспільством завдання стати більш толерантним, прийнятливим до різноманітності та готовим до постійної еволюції. У цьому контексті, концепція переоцінки цінностей відкриває двері до нового розуміння існування, в якому індивід та суспільство можуть знайти справжню свободу і життєвий смисл.

Список використаних джерел:

1. Ніцше Ф. В. Так казав Заратустра. К.: Основи, Дніпро, 1993 415 с.
2. Лютий Т. Ніцше Самоперевершення. Київ: Темпора, 2017. 978 с.
3. Шаап С. Нездатність забувати: Новий погляд на питання про істину. Київ: Видавництво Жупанського, 2009. 294 с.
4. Кремень В. Г., Ільїн В. В. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник /. К.: Книга, 2005. 528 с.
5. Гончарук Т. В. Філософія: Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. 360 с.

ПРИНЦИП ГУМАННОСТІ КОНФУЦІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІЇ

Постановка проблеми. Актуальність принципу гуманності конфуціанської філософії виявляється в його спробі вирішити сучасні моральні та етичні виклики, зокрема в плані міжособистих відносин, лідерства та соціальної відповідальності. Концепція поваги до інших, сімейних цінностей та розвиненої моралі знаходить відгук у сучасному суспільстві, сприяючи побудові більш гармонійних відносин та спільної відповідальності перед суспільством.

Мета дослідження принципу гуманності конфуціанської філософії полягає в розумінні його застосування в сучасному контексті, вивченні його впливу на моральні та етичні аспекти життя, а також в аналізі його ролі в формуванні міжособистих відносин, лідерства та соціальної відповідальності. Тема спрямована на розкриття цінностей, які можуть мати значущість для сучасного суспільства та сприяти розвитку більш гуманного та етичного підходу до взаємодії між людьми.

Одним з головних **завдань дослідження** є аналіз основних принципів гуманності в конфуціанській філософії.

Додатковим **завданням** є аналіз впливу конфуціанської гуманності на формування лідерських якостей та стилів у сучасному управлінні.

Виклад матеріалу. Принцип гуманності в конфуціанській філософії є невід'ємною частиною культури та суспільства Китаю та його сусідів. Гуманність, як моральна якість, визначається любов'ю, добротою та гармонією між людьми. Конфуцій вважав гуманність найвищою цінністю, основою для моральних норм і законів. Визначаючи її як «любити людей» і «поводитися з іншими, як ти хотів би, щоб вони поводитися з тобою», він підкреслював необхідність самовдосконалення, навчання та рефлексії.

Конфуціанська гуманність регулюється п'ятьма постійними відносинами, де гуманність, обов'язки та ролі грають важливу роль. Вона спільна з іншими етичними системами, але має унікальні особливості, такі як акцент на ієрархічній гармонії і родинній лояльності.

У сучасному світі конфуціанська гуманність залишається актуальною, пропонуючи модель суспільства на основі співпраці, толерантності та поваги. Вона може сприяти вирішенню глобальних проблем, надихаючи до особистого розвитку та творчості. Конфуціанська гуманність - це не лише філософська ідея, але і життєва практика, спрямована на вдосконалення світу кращим для всіх.

Принцип гуманності конфуціанської філософії - це одна з найважливіших ідей, які вплинули на культуру і суспільство Китаю та сусідніх країн. Гуманність - це моральна якість, яка виражає любов, доброту, співчуття, повагу, відповідальність і гармонію між людьми. Конфуцій вважав, що гуманність - це найвища цінність, яку повинен прагнути кожен людина, і що вона є основою для всіх інших моральних норм і законів [1].

Конфуцій визначав гуманність як «любити людей» і «добре поводитися з іншими, як ти хотів би, щоб вони поводитися з тобою». Він також наголошував, що гуманність не може бути досягнута без самовдосконалення, навчання, рефлексії і практики [2]. Конфуцій ввів поняття п'яти постійних відносин, які регулюють поведінку людини в різних сферах життя: між правителем і підданим, батьком і сином, чоловіком і дружиною, старшим і молодшим братом, другом і другом. В кожній з цих відносин повинна бути присутня гуманність, а також відповідні обов'язки, права і ролі.

Гуманність конфуціанської філософії має багато спільного з іншими етичними системами, такими як християнство, іслам, буддизм, даосизм і т.д. Всі вони підкреслюють значення людської природи, милосердя, справедливості, рівності і миру. Однак конфуціанська гуманність також має свої особливості, такі як акцент на ієрархічній гармонії, соціальній стабільності, родинній лояльності, ритуальній повазі і культурній традиції. Конфуціанська гуманність не є статичною або абсолютною, але змінюється в залежності від часу, місця і обставин. Конфуцій відкривав для критики і діалогу з іншими школами думки, і закликає до постійного пошуку істини і добра [3].

У сучасному світі конфуціанська гуманність все ще має велике значення і актуальність. Вона може допомогти вирішити багато проблем, з якими стикається людство, таких як війни, насильство, бідність, нерівність, екологічна криза, культурні конфлікти і т.д. Конфуціанська гуманність пропонує альтернативну модель суспільства, яка базується на співпраці, взаєморозумінні, толерантності і повазі до всіх форм життя.

Ці принципи мають важливе значення для молоді, оскільки вони надають кардинальний напрямок особистісному та суспільному розвитку. Гуманність конфуціанської філософії навчає молодь цінності любові, поваги та відповідальності. Вона сприяє формуванню толерантного підходу до спілкування та сприяє побудові гармонійних відносин в суспільстві.

Крім того, підкреслення Конфуцієм необхідності самовдосконалення та постійного навчання важливе для молоді, оскільки це сприяє їхньому особистому зростанню та вдосконаленню. Принципи гуманності стимулюють молодь до активної участі в формуванні суспільства, відзначаючи їхню роль у зміні світу на краще.

Саме з цієї причини, конфуціанська гуманність створює надійну основу для розвитку молоді, надаючи їм цінні інструменти для розбудови гармонійного та етичного суспільства.

Конфуціанська гуманність також надихає людей до особистого розвитку, навчання, творчості і самореалізації. Конфуціанська гуманність - це не тільки філософська ідея, але і життєва практика, яка може зробити світ кращим місцем для всіх.

У **висновку** можна відзначити, що дослідження принципу гуманності конфуціанської філософії свідчить про його актуальність у сучасному світі. Розуміння цього принципу може сприяти формуванню гармонійних міжособистих відносин, розвитку лідерських якостей та підвищенню рівня соціальної відповідальності. Вивчення конфуціанської гуманності допомагає в контексті сучасних викликів знайти цінності та принципи, які сприяють більш етичному та гуманному способу життя.

Гуманність конфуціанської філософії, яка виявляється у цінностях любові, доброти та взаєморозуміння, стає важливою дорогою для молоді в сучасному світі. Її принципи надають молодим людям не лише орієнтир для особистісного розвитку, але й структуру для будівництва гармонійного суспільства.

Розвиваючи гуманність, молодь отримує необхідні інструменти для толерантного спілкування, взаємодії та відповідальності перед суспільством. Підкреслення конфуціанською філософією важливості навчання, самовдосконалення та пошуку істини стимулює молодь до активної участі у вирішенні глобальних викликів.

Таким чином, конфуціанська гуманність залишається важливим джерелом натхнення для молоді, надаючи їм принципові засади для побудови етичного, гармонійного та сталого майбутнього.

Список використаної літератури:

1. Котюк В. О. К. В. О. Морально-етична філософія Конфуція. *Al'manah prava*. 2019. № 10. URL: <https://doi.org/10.33663/2524-017x-2019-10-153-157> (дата звернення: 28.11.2023).
2. Попов В. Ю., Попов Д. Р. Філософія і державність: українські варіації. *Правничий часопис Донецького національного університету імені Василя Стуса*. 2023. Т. 2, № 1. С. 47–56.
3. Рудяченко О. Конфуцій. *Володар просвіти. Дзеркало тижня*. 2018. 29 верес. 5 жовт. С. 11.

РОЛЬ ПРАВОСЛАВНИХ БРАТСТВ ТА БРАТСЬКИХ ШКІЛ У РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ ТА ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Проникнення та поширення ідей Реформації та Контрреформації на українські землі у середині XVI століття спонукало широкі кола суспільства, зокрема міщан, ставати на захист національно-релігійних прав українців. Такими осередками ставали православні братства. Релігійно-громадські об'єднання православних міщан стали не тільки однією з форм боротьби проти колонізаторської політики польського уряду, а й центрами відродження та розвитку освітянських й виховних ідей українців на засадах православ'я.

Мета. Дослідити та проаналізувати роль православних братств і братських шкіл у розвитку філософії та освіти в Україні.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- визначити основні напрямки діяльності православних братств і братських шкіл;
- визначити який внесок релігійно-громадські об'єднання міщан зробили у розвиток освіти і філософії в Україні;

Виклад матеріалу. Дослідники однастайно підкреслюють позитивний вплив православних братств на релігійно-церковне життя, розвиток освіти, культури, мистецтва і звертають свою увагу на титанічну роботу, яку вони проводили у справі православної самоідентифікації українського народу.

Попервах братства проводили доброчинну діяльність, але з часом перетворювалися на національно-релігійні організації зі своїми статутами. Вони розгорнули широку культурно-освітню діяльність. У сферу інтересів братств увійшла й боротьба проти необмеженої влади церковних феодалів, їхнього збагачення й свавілля. Однак першочерговою справою поставала просвітницька діяльність, внаслідок чого активно створювалися бібліотеки, відкривалися друкарні, а необхідність протидіяти наступові католицької культури спричинила появу братських шкіл.

Достовірні історичні джерела про перші братські школи обмежені. На початку вони були невеликими за розміром і мали лише одного вчителя, який виконував одночасно функції дяка та писаря для братства. Шкільна кімната знаходилася у братському будинку, а навчання включало читання, письмо, арифметику та вивчення катехізису. З посиленням польського гніту кількість братств і братських шкіл почала невпинно зростати. Вже наприкінці XVI – у першій половині XVII століття в Україні діяло близько 30 таких шкіл, які, на відміну від парафіяльних, давали середню освіту.

Найавторитетнішим було Львівське Успенське братство, при якому у 1586 р. було створено першу в Україні братську школу, яка за організацією навчання і шкільного життя прирівнювалася до подібних західноєвропейських шкіл того часу.

Навчатися у Львівській братській школі мали право діти всіх станів. Утримувалася школа коштом братства. Невелику плату за навчання брали з батьків учнів лише «згідно з можливостями кожного», а діти з незаможних родин і сироти навчалися безкоштовно. Основу навчання становило вивчення «семи вільних наук»: граматики, риторики, діалектики, арифметики, геометрії, астрономії та музики. Велику увагу приділяли церковнослов'янській та літературній староукраїнській мові, з іноземних – грецькій і латині.

Важливою пам'яткою української педагогічної думки того часу є славнозвісний «Порядок шкільний», який був розроблений Львівським братством. Це – статут школи, який свідчив про демократичну спрямованість освітньої діяльності братства. Він передбачав тісне співробітництво школи з сім'єю. Віддаючи дитину в науку, батько чи опікун мусив насамперед ознайомитися з статутом, щоб знати «яким способом будуть сина его учити». Запис до реєстру учнів і залишення школи мали відбуватися в присутності батьків, учителя та одного-двох свідків.

Статут забезпечував певний порядок в школі. До прикладу, навчання мало починатися і закінчуватися у визначений вчителем час. Кожного ранку проводилося опитування «вчорашньої науки» і перевірка домашніх письмових завдань. Більше того, учитель мусив дбати, щоб учні відвідували школу, вияснити причини пропусків, а систематичних прогульників – виключати зі школи. Існувала й цікава система заохочень: той, хто краще вчився, займав почесне місце в класі, незважаючи на те чи багатий, чи бідний він був.

Деякі братства в Україні видавали книжки, навчальні посібники і мали власні друкарні. Найбільші заслуги в цій галузі має саме Львівське братство, яке стало безпосереднім продовжувачем справи Івана Федорова в Україні. Братчики дбали про забезпечення друкарні необхідним приладдям. Тут були друкарські верстати, «касти з шухлядами» для шрифтів, миски для намочування, матриці, пунсони. При друкарні були й ливарна майстерня для виготовлення шрифтів та численні дошки для гравюр.

Щодо тематики видань, то вона не була однаковою в різні періоди. Друкарня була організована в першу чергу не для розмноження літургічних текстів, а для обслуговування суспільно-політичної та освітньої діяльності братств. Позитивною рисою братського книгодрукування цього періоду є численні видання великими тиражами посібників для початкового навчання – букварів, скорочених «псалтирок» та «часовичків шкільних».

Створюючи розгалужену систему шкіл, братства сприяли широкому розвитку освіти, її секуляризації та демократизації, що сприяло становленню професійної філософії в Україні. Варто зупинитися на постаті К.

Саковича, який відіграв велику роль у розвитку гуманістичних традицій і загального піднесення філософської думки на наших теренах. Його праці «Арістотелівські проблеми» та «Трактат про душу» написані як посібники з філософії для братських шкіл – перші зразки теоретичного мислення в Україні. Вони свідчать про те, що виділення філософії в окрему галузь знань розпочалося ще до відкриття Києво-Могилянської академії. К. Сакович підносить людський розум, людську активність, її здатність керувати власною природою, а його праці вирізняються науково-теоретичним стилем, окресленим філософським спрямуванням та високим професіоналізмом.

Висновки. Отже, варто зазначити, що розвиток освіти і філософії в Україні в XVI – XVII столітті проходив у складних історичних умовах. Ця епоха відзначилася боротьбою українського народу проти соціального та національного гніту, феодалізму. Об'єднуючи освічених міщан братства розуміли необхідність розвитку української науки й літератури та залучали до своїх установ діячів освіти з різних частин України. Школи і друкарні братств мали величезний вплив на розвиток освіти в Україні, процеси релігійного й національно-культурного відродження. Випускниками братських шкіл стали відомі церковні, громадські й політичні діячі, письменники, вчені, педагоги, просвітителі та книгодрукарі. Таким чином, діяльно вписавшись в суспільно-політичну боротьбу свого часу, братства змогли залишити свою неповторну сторінку в історії культурного відродження українського народу.

Список використаної літератури

1. Кульчицький С. В., Власов В. С., Панарін О. Є. Історія України: довідник для абітурієнтів та учнів закладів загальної середньої освіти. 7-ме вид., допов. та переробл. Київ: Літера ЛТД, 2020. 528 с.
2. Тимченко А. А. Педагогіка (Загальна та історія педагогіки): навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта. Миколаїв: СПД Румянцева, 2019. 241 с.
3. Ісаєвич Я. Д. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI-XVIII ст. Київ: Наукова думка, 1966. 248 с.
4. Гончарук Т. В., Шумка М. Л., Джугла Н. В. Філософія: навч. посіб. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 416 с.

ПРОБЛЕМА ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ СОКРАТА

Постановка проблеми. На сьогоднішній день проблематика філософії Сократа є досить актуальною, оскільки включає в себе розгляд питань про сутність людини її моральні та етнічні цінності. Зараз люди більше акцентують увагу на матеріальному світі і забувають про духовність. Проте важливо пам'ятати, чому духовність залишається в пріоритеті. Духовний світ є основою для побудови здорових стосунків у сім'ї та суспільстві. Здатність розуміти інших, виявляти толерантність та співчуття, виникає із глибокого внутрішнього розвитку. Відносини, побудовані на цінностях, стають більш стійкими та здоровими. Тому гроші чи інша матерія не дасть вам досягнути мети яку ви хочете здобути. Вас чекатимуть різні перешкоди і саме молитва, спокійний стан допоможе пережити невдачі.

Мета. Метою даного дослідження є розгляд проблеми людини в філософії Сократа та формування висновку щодо важливості його внеску у розвиток філософського мислення.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- визначити концепцію ідей Сократа;
- визначити роль та проблеми людини у філософії Сократа;

Виклад матеріалу. Сократ, давньогрецький філософ, славиться своєю методологією публічних діалогів і пошуку істини через запитання і роздуми. Сократ поклав акцент на знанні себе і внутрішньому розвитку особистості. Він вірив, що невідомість - це корінь більшості людських зол та невдач, і завжди закликав своїх учнів та співрозмовників до самопізнання і самокритики. Для розв'язання цих проблем Сократ використовував діалогічний метод. Він ставив запитання та вів діалоги з іншими, спонукаючи їх до самопізнання та розмірковувань. Діалоги стали засобом досягнення істини та розкриття невідомості.

Ми вважаємо, що у суспільстві, де інформаційний потік безперервно росте, здається, що доступ до знань має бути безмежним. Проте, саме ця переповненість інформацією може призвести до важливої форми невідомості. Споживання поверхневих фактів без глибшого розуміння може призвести до формування стереотипів та упереджень. Люди, які не мають можливості отримати необхідні знання, залишаються в тіні невідомості, що може бути корінним чинником багатьох соціальних проблем. Зрештою, невідомість може бути подолана шляхом постійного навчання та критичного мислення. У сучасному світі, де інформація є ключовим ресурсом, навички аналізу стають надзвичайно важливими. Також важливо працювати над зменшенням соціальних нерівностей, надаючи всім рівний доступ до освіти та можливостей.

Однією з відомих фраз Сократа є: «Знай самого себе». Філософ також активно обговорював питання моралі та етики. Він стверджував, що моральність базується на знанні, і відомість добра завжди призводить до правильних вчинків. Він підкреслював важливість етичних цінностей та відповідальності перед собою та суспільством. Бо ці риси зараз важливі не тільки в особистому житті, а й в майбутній професії і діяльності. Наприклад, у юридичній діяльності відіграє важливу роль етичні цінності так як вони є основою для побудови довіри в суспільстві. Також вони допомагають визначати справедливість у юридичних рішеннях та діях і забезпечити рівності перед законом. Таким чином, Сократ поставив перед людиною питання про її внутрішній світ, моральність та етичні цінності, спонукаючи її до самопізнання і морального удосконалення. Його методи діалогу та самопізнання продовжують впливати на філософію та психологію до сьогоднішнього дня.

Однією з центральних концепцій, яку Сократ ставив перед філософією, була проблема – самопізнання. Воно було однією з ключових ідей Сократа. Він закликав людей питати самих себе та аналізувати свої власні переконання, цінності та слабкості. Вважав, що лише розуміючи себе, людина може досягти морального удосконалення. Більшість людей і зараз не можуть пізнати себе. Тому, що це зробити доволі важко і потрібно докласти максимум зусиль, щоб отримати самопізнання. Пізнання своїх сильних і слабких сторін дозволяє зосереджуватися на розвитку та покращенні. Розуміння власних емоцій та того, як вони впливають на рішення і взаємодії, допомагає управляти своїм життям ефективніше. Тому Сократ наголошував на цій ідеї адже людина допомагає сама собі і тільки вона може досягти своїх цілей.

Важливою ідеєю було переконання Сократа, що знання є ключем до досягнення моральності та щастя. Він питав, як можна бути добрим та справедливим, не знаючи, що є добром і справедливістю.

Ці ідеї та концепції, розвинуті Сократом, залишаються важливими в історії філософії та психології, і вони вплинули на подальший розвиток філософського мислення.

Роль людини в філософії Сократа полягає в тому, щоб розуміти себе та свої внутрішні переконання, цінності та слабкості. Самопізнання визнається ним як основний крок до моральності та власного розвитку. Сократ вважав, що знання самого себе допомагає людині краще розуміти свої можливості та обмеження, а також досягати морального удосконалення. Моя думка збігається із Сократом, хочу підкреслити те, що розуміти себе важливо для формування здорового внутрішнього світу, збереження психічного здоров'я та ефективності в міжособистісних відносинах. Пізнання власної особистості сприяє глибокому осмисленню та прийняттю самого себе, що є важливим кроком до досягнення особистої гармонії і щасливого життя.

У цілому, філософія Сократа ставила перед людиною завдання розуміти себе, знаходити моральність та праведність у власному житті, та активно постулювати запитання про знання та істину. Його філософські погляди і методи діалогу значно вплинули на розвиток філософії та психології в подальшому.

Висновки. Отже філософія Сократа має глибокий внесок в розвиток філософського мислення, особливо в контексті розгляду проблеми людини. Важливість цих ідей та підходів Сократа залишається актуальною до

сьогоднішнього дня. Його філософія спонукає нас розглядати власну роль у світі, розвивати самопізнання, долати невідомість та вдосконалювати нашу моральність. Сократ вніс значний внесок у філософію, яка надихає нас продовжувати досліджувати проблеми людини та шукати істину.

Список використаних джерел:

1. Волинка Г. І. Філософія Стародавності і Середньовіччя в освітньому контексті: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. К.: Вища освіта, 2005. 543 с.
2. Кривуля О. М. Філософія: Навчальний посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2010. 592 с.
3. Платон. Аполігія Сократа // Рижак Л. Хрестоматія: Філософія як рефлексія духу. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. С. 93-101.
4. Філософія: навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 184 с.
5. Філософія: підручник / В.С. Бліхар, М.М. Цимбалюк, Н.В. Гайворонюк, В.В. Левкулич, Б.Б. Шандра, В.Ю. Свищо. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2021. 440 с.

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАХІДНОГО ТА СХІДНОГО ТИПІВ ФІЛОСОФУВАННЯ

Постановка проблеми. Проблеми порівняльного аналізу Західної і Східної парадигми є багатограними, але найважливіше, що потрібно розглянути це який вплив мали історія, культура та релігія на розвиток філософських традицій у західному і східному світі.

Метою цього дослідження є виявлення та встановлення відмінностей між східною та західною парадигмою.

Для досягнення мети я ставлю наступні **завдання** :

- визначити специфічні особливості західного та східного типів культури;
- розкрити вплив культури на становлення відмінних типів філософування на Сході та Заході.

Виклад матеріалу. Східна філософія - це певний стиль життя в якому світ сприймається як дещо неістинне, негармонійне, ілюзорне, а сама людина виступає як джерело і критерій справжньої істини яка досягається в людському «Я». Наприклад, «Я» у китайській культурі характеризується самозапереченням, і «така точка у своєму максимальному вираженні веде до відмови від самоототожнення з індивідуальним та ефемерним «Я» та до сприйняття себе як всього суцього, як світового тіла субстанції .

Характерними особливостями Східної парадигми:

1. Відданість традиціям та пошанування вихідних канонічних джерел, які регламентують функціонування усіх сфер суспільного життя (Коран, Веди, Китайське П'ятикнижжя);
2. Спіритуалізм (визнає духовну основу сутності світу, а все матеріальне – творінням Бога);
3. Інтуїтивізм (розглядає інтуїцію як основний метод пізнання);
4. Звернення до внутрішнього світу людини;
5. Песимізм;
6. Природа виступає не предметом теоретичного роздуму, а об'єктом релігійно-моральної рефлексії;
7. Єдність суб'єкта та об'єкта;

Західна філософія – це загальний термін, який охоплює філософську традицію та ідеї, що виникли в Західній Європі. Ця традиція має великий історичний шлях, починаючи з давньогрецької філософії.

Характерними особливостями Західної парадигми:

1. Автономність різних сфер суспільного життя;
2. Цінування нового, орієнтація на майбутнє;
3. Прагнення до перетворення світу і прогресивних змін;
4. Домінування індивідуального над загальним;
5. Раціонально-логічний тип мислення;
6. Відмінності між Західною і Східною парадигмою :

Східна парадигма:

- Образний і притчовий тип мислення;
- Відданість традиціям, орієнтація на минуле;
- Самозаглиблення і пізнання себе;
- Домінування загального над індивідуальним;
- Наявність єдиного канону життя;

Натомість Західній парадигмі притаманні кардинально протилежні речі :

- Аналітичний і раціональний тип мислення;
- Відданість новаціям, орієнтація на майбутнє;
- Активізм, потяг до змінення дійсності;
- Домінування індивідуального над загальним;
- Автономність різних сфер публічного життя;

Висновки: Отже, ця порівняльна характеристика демонструє існування кардинальних відмінностей між цими двома філософськими традиціями, що вплинули на спосіб життя індивідів . В результаті наслідування однієї з цих парадигм, призводить до дещо іншої або дуже різних моделей поведінки людини. Всі ці особливості також пов'язані зі специфікою західної та східної філософії. Наприклад, східна філософія орієнтується передусім на оригінальні канонічні тексти, які визначають функціонування всіх сфер суспільного життя і були освячені протягом століть, і прагне підпорядкувати індивіда цілому або інтегрувати індивіда у світ загалом. При цьому стиль східної філософії ближчий до художньо-метафоричного, ніж до наукового, а сама філософія максимально наближена до моральних вчень і методик для вдосконалення людини в певних способах життя. На противагу цьому, західна філософія тяжіє до раціонального, логіко-аналітичного дослідження і теоретичної систематизації, має абстрактний і концептуальний характер, відходить від певної автономії в основних сферах як особистого, так і суспільного життя. У цьому відношенні західна філософія має переважно особистісну спрямованість і постає як особистий та індивідуальний засіб самоствердження в житті.

Список використаної літератури:

1. Донець І. В. Феномен «Я» у східних філософських концепціях. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк: ВНУ, 2010. С. 68-73

2. Гончарук Т. В., Шумка М. Л., Джугла Н. В. Філософія :навч. пос./ Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 416с
3. Порівняти східну і західну парадигми філософування URL: <https://studfile.net/preview/7478955/page:14/>
4. Східна філософія UPL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%85%D1%96%D0%B4%D0%BD%D0%B0_%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F

ЛЮДИНА ЯК ТВОРЕЦЬ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. Людина завжди була не лише частиною суспільства, але й активним творцем і культурним діячем суспільства. У сучасному світі, де культурна взаємодія набуває нових форм через глобалізацію та технологічний прогрес, важливо розглядати людей як творців і творців культури. Це викликає необхідність розуміння природи її впливу на формування та зміну культурного середовища.

Мета. Метою даної роботи є розгляд і розкриття ролі людини як творця і творця культури в сучасному суспільстві.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

– Проаналізувати вплив індивідів на формування цінностей, норм та ідентичності, а також висвітлити їхній внесок у розвиток мистецтва, літератури, науки та інших аспектів культури.

– Висвітлити, як сучасна глобалізація та інтернет розширюють можливості впливу індивідів на культурні процеси.

Виклад матеріалу. Століттями мислителі та філософи задавалися питанням, хто ж така людина? Один із варіантів відповідей є людина – створіння чогось вищого. В епоху античності вважали, що природа і божества вищі за людей. Тобто саме ці явища створюють людину як матеріальний об'єкт. Протягом наступних кількох століть, коли мислення і дослідження стають авторитетом для людини і вважають, що вона є творінням чогось раціонального. Так, людина - створіння. Що без шкоди для релігії, звичайно, неможливо заперечувати, що людина є створінням своїх батьків, які колись її народили, соціуму, завдяки якому кожна особистість змінює, удосконалює чи погіршує своє світосприйняття, риси характеру, зовнішність, цілі. Чи можна вважати, що кожна зміна в зовнішності чи мисленні, змінює нас самих, створюючи нових нас з новим набором якостей? На мою суб'єктивну думку: так, можна. Все, що на нас впливає - нас створює.

Однак, чи людина може сама створити те, що має на неї вплив, здатне змінювати її? Тобто чи може людина сама створити те, що створює її?

Протягом існування людство старалось проявити себе особливо через творчість. Людина - це активний суб'єкт, що діє. І саме ця дія, процес досягнення цілі, а не саме досягнення найбільше подобається особі, яка є дійсно творцем, як вважав Мельник В. що художник, який дійсно насолоджується процесом нанесення фарб на полотно, який робить це, для задоволення власних певних потреб, а не для того, щоб заробити на цьому, саме такого можна назвати дійсно художником, творцем того що йому подобається, творцем культури. І варто пам'ятати що кожного дня ти, як художник пишеш свою картину під назвою «життя» й усвідомивши, що завжди у тебе є вибір якими кольорами малювати, що саме відчувати, що ти хочеш створювати, що завжди можна почати з нового листа, що кожний штрих чи аркуш, як крок - створює майстерність. Тоді ти стаєш митцем свого життя - з правом у ньому мати те, що ти хочеш, або зовсім не мати.

Бердяєв вважав, що творчість - це свобода, яку надає нам Бог, щоб ми могли втілювати всі його ідеї та плани в реальне життя. Для цього він і наділяє людей певними талантами. За Бердяєвим людина у своїй творчості не пасивна, але й не самостійна. Вона лише діючий «орган» Божества. Іншими словами люди відіграють роль певного «містка» між Богом та світом. Вища сила дарує людині талант, бажання і натхнення, яка потім втілює задум у своє життя. Однак філософ також вважав, що люди та Бог однаково відповідальні за створення речей.

Висновки. Усвідомлюючи свою роль творця і творця культури, людина виступає як активний суб'єкт, формуючи не лише свою ідентичність, а й впливаючи на культурні процеси суспільства. Історично, погляд на людину змінювався, але той факт, що вона є творчим силовим полем, залишається актуальним. Крізь призму творчості, людина має можливість визначати власний шлях, будувати своє «життєве полотно» та впливати на світ навколо себе. Свобода творчості розглядається як основний інструмент, який сприяє не лише самовираженню, а й розвитку суспільства в цілому.

Список використаних джерел

1. Сухомлинський В.О. *Листи до сина*. Київ: Веселка. 1972
2. Мельник В. В. Аксіологічний поворот сучасної філософії від культури як буття до буття культури В. В. Мельник Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2015. Вип.63.С. 208-217.
3. Шашкова, Л.О. *Людина як творець і творіння: аксіологічний аспект наукових і богословських діалогів*. Філософські проблеми гуманітарних наук. 2014
4. Грицак, П. П. *Людина і культура*. К. : ЛІБР, 2008. 320 с.
5. Драч, І. М. *Людина і культура*. К. : Наукова думка, 1997. 224 с.

СУТЬ ДІАЛЕКТИКИ І ДОГМАТИЗМУ

Постановка проблеми. Дізнатися суть, значення, походження діалектики та догматизму. Знаходження істини через раціональну дискусію між співрозмовниками які мають різну точку зору. Зрозуміти для чого людям потрібні такі поняття як діалектика та догматизм та де їх використовувати. На мою думку із цими висловами стикаються всі люди які мають більш глибоке мислення. Проте не всі розуміють їхню сутність.

Мета. Проаналізувати та зрозуміти суть діалектики та догматизму через можливість пізнання історії цих понять.

Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання:

- дізнатися що таке діалектика та догматизм
- зрозуміти суть діалектики та догматизму

Виклад матеріалу. В ході розвитку філософської думки людства склалися два основних типи розуміння світу: діалектичний і догматичний (метафізичний). При метафізичному тлумаченні світу розвиток не заперечується, але він розуміється переважно як кількісні зміни предметів та явищ або ж як повторення раз і назавжди укорінених у бутті і незмінних в якісному плані форм. Діалектика і догматизм є двома протилежними філософськими вченнями, які відображають різні підходи до розуміння розвитку світу. Однією з ознак догматичного способу мислення є те, що він недостатньо враховує взаємодію і взаємозв'язок явищ. Цьому стилю мислення властиві роз'єднання, розмежування окремих елементів, властивостей предмета і предметів один від одного та їх осмислення як ізольованих. Внаслідок цього в догматизмі відображаються лише безпосередні, зовнішньо-очевидні взаємозв'язки, тоді як глибинні, внутрішні залишаються поза увагою.

Отже, значення цього слова ми можемо сформулювати так: "Догматизм" - це спосіб засвоєння і застосування знань, у якому те чи інше вчення або положення сприймаються як закінчена вічна істина, як догма, використовуються без урахування конкретних умов життя. Догматизм виходить з незмінних, раз і назавжди даних формул, знань, які не можуть збагачуватися в процесі розвитку пізнання.

Догматисти вважають, раз є певна істина, то вона згідно з догматизмом правильна для будь-якого випадку, для будь-яких умов розвитку.

Відомо, яку негативну роль відіграв догматизм на зламі XIX і XX ст., коли фізика зіткнулася з принципово новою природничо-науковою картиною світу, але намагалася чіплятися за класичну механіку, з позиції якої нову картину світу зрозуміти було неможливо. Великої шкоди догматичні стереотипи завдають сьогодні при спробах пояснення складних процесів соціально-політичного життя нашої країни з позицій учорашнього дня. Приклади догматизму можна знайти в релігії, в політичних ідеологіях та в наукових теоріях. Наприклад, релігія часто базується на догмах, які не піддаються сумніву. Політичні ідеології також можуть бути догматичними, якщо вони не допускають критики або змін. А наукові теорії можуть стати догматизованими, якщо вони не піддаються подальшому розвитку. Щодо діалектичного методу пізнання, він передбачає постійне дослідження світу, виявлення в ньому протиріч і змін. Діалектика є таким способом розуміння світу, при якому дійсність осмислюється як така, що знаходиться у постійній зміні, взаємозв'язках і взаємозумовленості. Але варто пам'ятати, що діалектики є теорію не будь-яких змін, всякого руху, а лише однієї форми розвитку. У філ. думки 19-20 ст. переважає в цілому діалектичне розуміння людини світу, та відношення між ними. Проте в значній частині філософії вчень діалектики розглядається як така теорія розвитку дійсності і стиль мислення, яка охоплює лише деякі окремі сфери світу, а не буття в цілому. При такому підході діалектика виступає не як універсальний спосіб розуміння людини і світу людського буття, а в якості лише часткового окремого елементу світорозуміння, можливість застосування якою обмежено лише окремими галузями буття. Мислити діалектичне означає: бачити явище або предмет в його цілісності, взаємозв'язку з іншими явищами, в єдності протилежних сторін, притаманних даному явищу, в постійному розвитку. Варто пам'ятати, що діалектика є теорією не будь-яких змін, не всякого руху, а лише однієї форми змін - розвитку.

Отже, формуємо визначення: «Діалектика» (грец. – «мистецтво сперечатись», «міркувати») – метод філософії; у загальному значенні вміння знаходження істини через раціональну дискусію між співрозмовниками, що мають різні точки зору. У специфічному, характерному для філософії.

У філософській думці XIX-XX ст. переважає в цілому діалектичне розуміння людини. Діалектика є певною теоретичною системою і в якості такої включає в себе певні принципи, закони і категорії. У сучасних концепціях діалектики найбільш вагома роль належить принципу зв'язку і принципу розвитку. Принцип розвитку в загальному плані можна сформулювати так: як би не поєднувалися в процесі якісних змін об'єктів прогресивні і регресивні зміни, будь-який об'єкт обов'язково або сам проходить стадію прогресивного розвитку, або ж входить в іншу систему і в її складі здійснює цей процес. У суспільному житті принцип розвитку виявляється як принцип історизму. Завдяки цьому зазначений принцип став методологічною основою для осмислення сучасного стану людства і світу, та відношення між ними. Проте в значній частині філософських вчень діалектика розглядається як така теорія розвитку дійсності і стиль мислення, яка охоплює лише деякі окремі сфери світу, а не буття в цілому. При такому підході діалектика виступає не як універсальний спосіб розуміння людини і світу людського буття, а в якості лише часткового, відокремленого елементу світорозуміння, можливість застосування якої обмежена лише окремими галузями буття. Визначення перспектив його майбутнього.

Діалектика є більш прогресивною, ніж догматизм. Догматизм - це жорстке, непохитне твердження деяких ідей чи принципів, які не допускають жодних змін або критики. Діалектика, з іншого боку, передбачає постійний розвиток і зміну, а також взаємодію протилежностей.

Догматизму притаманна тенденція до застою і консервації. Він не стимулює творче мислення і інновації. Діалектика, навпаки, сприяє прогресу і розвитку. Вона закликає до критичного мислення і аналізу, а також до пошуку нових рішень.

У контексті сучасного світу діалектика є більш актуальною, ніж догматизм. Світ постійно змінюється, і нам потрібно бути готовими до цих змін. Діалектика допомагає нам зрозуміти ці зміни і знайти ефективні способи адаптуватися до них.

Висновок. Діалектика і догматизм - це два протилежних філософських підходи до розуміння світу. Діалектика - це філософська теорія, яка вивчає закони і форми розвитку світу. Суть діалектики полягає в тому, що вона розглядає світ в русі і розвитку. Діалектика підкреслює, що все в світі змінюється, все перебуває в стані руху і розвитку. Вона досліджує закономірності цього розвитку, які виявляються в суперечності, переході кількісних змін у якісні, запереченням заперечення. Догматизм - це спосіб мислення, при якому те чи інше вчення або положення сприймається як закінчена вічна істина, як догма, використовується без урахування конкретних умов життя. Суть догматизму полягає в тому, що він сприймає світ як статичний, незмінний. Догматизм не враховує конкретні умови життя, він виходить з абстрактних принципів і теорій. Догматизм заважає пізнати справжню сутність явищ, він обмежує розвиток науки і суспільств.

Список використаних джерел

1. Станіславський Л. , К. Либідь / Діалектика: теорія та метод: 2018. 320с.
2. Міхальченко С. І. / Діалектика: історія, теорія, метод 2020. 336 с.
3. Шинкарук, В. Л. , Шинкарук, О. М. Піскун та ін.; Філософія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл 2019. 624 с.
4. Фюрст С. , Трінкс Ю. / Книга «Філософія» 2018. 118с.

ВПЛИВ АНТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКОЇ ДУМКИ ТА КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. У контексті вивчення впливу античної філософії на розвиток української думки та культури виникає ряд ключових питань, що вимагають детального дослідження. Серед них важливі аспекти, такі як трансляція античних ідей, їхня адаптація до українського культурного контексту, взаємодія з іншими культурними впливами та вплив на сучасну українську ідентичність.

Мета. Розглянути важливий етап в історії людської думки та культури - античну філософію, та спробувати визначити її вплив на розвиток українського мислення та культурного спадку. Дослідити ключові ідеї античних філософів, такі як платонізм та стоїцизм, і перевірити, як вони знайшли своє віддзеркалення в українських концепціях та традиціях.

Для досягнення поставленої мети слід виконати наступні завдання:

- розглянути важливий етап- античну філософію
- визначити вплив античної філософії на розвиток українського мислення та культурного спадку
- дослідити ключові ідеї античних філософії

Виклад матеріалу. Давньогрецька культура (яка вплинула на розвиток римської культури) мала великий вплив на розвиток світової культури (в тому числі й української). Греки були першопрохідцями в різних галузях науки, техніки та мистецтва. Не випадково більшість нашої наукової та мистецької термінології походить з давньогрецької. Дослідники стверджують, що різні форми грецької філософії вже містять у своєму зародку майже всі типи пізніших світоглядів.

Те ж саме можна сказати і про грецьку літературу, де вже присутні майже всі відомі сьогодні жанри і форми. Письменники досі користуються тими формами, які людство успадкувало від греків. Звичайно, це не означає, що сучасні митці механічно наслідують греків; вони отримали і передали естафету.

Наслідування ідей стародавньої Греції і адаптація їх до реалій Київської Русі. Що ж до України, необхідно врахувати, що базою розвитку української соціальної думки, як і української нації взагалі, є Київська Русь, суспільне життя якої склалося в межах давньоруської держави. Слід зробити наголос на тому, що самотня думка на Русі формувалася під впливом античної та візантійської філософії.

Слово «античний» означає древній, але так вже повелося, що цей термін історично закріпився лише за одним соціокультурним регіоном Стародавнього Світу - Грецією і Римом. У цьому тандемі визначальна роль, роль лідера, належить Греції.

Українська філософська думка невпинно шукає шляхи поєднання духовного і природного світів, Творця і «творіння», створеного Богом світу і світу матеріального. На відміну від західної філософської думки, українська філософія не абсолютизує поділ між тілом і душею, не протиставляє їх як несумісні сутності, а йде іншим, більш перспективним шляхом.

Древньоруська культура, головним осередком якої є Київ, за своїм походженням і характером була європейською культурою, але вона зазнала також значний вплив культур Сходу. Древня Русь в X-XII ст. підтримувала різносторонні зв'язки з багатьма Європейськими і східними народами та країнами, і цим пояснюється стрімкий зліт її культури. Безперечно, найбільш важливими і плідними були зв'язки Київської Русі з Візантією, яка в той час була світовим культурним центром і спільним джерелом культурних впливів. Однак значний візантійський вплив ніяк не приводив до того, що древньоруська культура перетворювалась в копіювання візантійської, а Київ – в якийсь філіал Константинополя.

Засвоюючи більш розвинену візантійську культуру і через неї – досвід і надбання європейської і частково східної культур, культура Київської Русі виявила яскраву самобутність. Про це свідчить оригінальна література Київської Русі, наприклад «Слово о полку Ігоревім» - твір, що не має прецедентів у візантійській літературі і відрізняється від західних епічних поем. Своєрідністю відзначені також архітектура і інші мистецтва Київської Русі. Безперечно, Софія Київська немислима без Софії Константинопольської, але вона певно свідчить і про відмінності двох культур. Константинопольська Софія має форму базиліки з одним величезним куполом, Київська – форму хрестово-купольного храму з малими куполами навколо центрального куполу і багатокуполове завершення, характерне для древньоруського стилю.

В XI-XII ст. стольний град Русі підтримував широкі відносини із східними сусідами і з країнами Європи. Значною вагою Древньоруської держави в європейських справах зумовлено те, що Західні послы, купці, воїни були в той час нерідкими гостями Києва. Їх вражали розміри столиці Русі, пишність її палаців та храмів. Відомості, що вони подавали про Русь, знаходили узагальнене відображення в західних хроніках і космографіях. Так, Адам Бременський, відомий географ XI ст. назвав Київ «суперником Константинополя і кращою прикрасою грецького світу».

Давньогрецька та українська культури мають відмінні риси: естетичне сприйняття дійсності, антиномічність (певна приземленість, зв'язок із землею), погляд на світ як на космос, ідея агону, змагання протилежних сил і водночас божественної гармонії. Можна припустити, що саме тому культура слов'янських народів України зазнала виразного впливу античних культур ще в процесі етногенезу.

Вони зазнали сильного впливу античних культур, особливо давньогрецької. Знову і знову, на різних рівнях, символічна мова античних культур використовувалася для розуміння різних порушених питань. Вплив

античності на українську культуру чітко простежується і до сьогодні. І якщо раніше, особливо в 10-19 століттях, відбувався процес засвоєння здобутків більш високорозвинених культур, то починаючи з 16 століття відбувається інший рівень осмислення «інакшості» ідеї у філософському плані. Ця ідея, в принципі, характерна для європейської культури в цілому, але кожна європейська етнічна культура здійснює інакшість ідеї найближчої їй за змістом античної культури.

Висновки. Антична культура є одним із джерел української культури. Вплив античної культури стимулював розвиток української культури, збагатив її новими ідеями та формами. Грецьке мистецтво, з яким українці познайомилися через Візантію, та римське мистецтво, яке набуло найбільшої популярності в епоху Відродження, дали такі форми мистецтва та архітектури, способи зображення світу та компоновання простору, які разом з язичницьким мистецтвом дали життя високій культурі України та дали митцям відповідне втілення їхніх ідей та світосприйняття. Це дало митцям можливість і засоби для відповідного втілення своїх ідей та світосприйняття. Українські ідеї та світосприйняття Українська духовність змогла виразити себе в мистецтві і набула художньої мови. Засвоювалася не лише форма, а й давній дух.

Список використаних джерел:

1. Людина і культура./ Грищенко В. К.: Либідь, 2000.
2. Білодід Ю.М. Філософія: український світоглядний акцент: навч. посіб. Для вищих навч. зал. К.: Кондор, 2006. 356с.
3. Федів Ю.О., Мозгова Н.Г. Історія української філософії. 2000.
4. Петрушенко В. Л. Філософія : навч. посібн. / В. Л. Петрушенко. Львів : Вид. Львів. політех., 2013.
5. Гринів О. Історія української філософії / Олег Гринів. Львів : Тріада плюс, 2015.

ФІЛОСОФІЯ В СИСТЕМІ КУЛЬТУРИ

Постановка проблеми. Дослідження взаємодії філософії та культури залишається надзвичайно актуальним у контексті сучасного світу. Суперечності, які супроводжують сучасне суспільство, вимагають глибокого розуміння та критичного аналізу філософських та культурних аспектів. Однією з основних актуальних сфер є філософська антропологія, яка в динаміці сучасних змін дозволяє розкрити нові виміри ідентичності та місця людини у суспільстві.

Зростання технологічного впливу, глобалізація та розвиток інформаційного суспільства породжують нові виклики для філософського осмислення сутності культури. Філософія культури стає ключовою в глибинному розумінні та аналізі структур, функцій та впливу культурного феномену у сучасному світі.

Зокрема, у контексті сучасних глобальних проблем, таких як екологічна криза, соціальні конфлікти та криза ідентичності, філософське та культурологічне дослідження є необхідним для розробки концепцій, які сприятимуть побудові гармонійних та стійкого суспільства.

Саме з цих причин актуальність дослідження взаємодії філософії та культури полягає у важливості розуміння цих сфер для подолання викликів, які стоять перед людством у XXI столітті.

Мета. Полягає в глибокому розкритті взаємодії між філософією та культурою з метою розуміння їхнього взаємовпливу та важливості для сучасного суспільства. Конкретні цілі дослідження включають розгляд специфічності філософського підходу до вивчення людини як суб'єкта та об'єкта культури, зокрема в контексті сучасних трансформацій. Метою також є розкриття основних аспектів філософії культури, її структури, функцій та законів розвитку, зокрема у зв'язку з викликами сучасності.

Виклад матеріалу. Вивчення філософії та культури розкриває глибокі взаємозв'язки між цими двома сферами людського життя. Філософія, як наука про загальні закономірності буття та пізнання, вражає коріння культури, створюючи відображення її сутності та сприяючи формуванню цінностей. У свою чергу, культура, що об'єднує духовні та матеріальні цінності, впливає на філософське мислення та розвиток суспільства.

Філософська антропологія виникла в контексті кризи людської ідентичності, створеної війнами та технологічним прогресом. Вчені XX століття розглядали людину як суб'єкт та об'єкт культури, намагаючись зрозуміти її роль у творенні та освоєнні цінностей [3, с. 90].

Філософія культури, у свою чергу, стала відповіддю на потребу синтезу знань про культуру в кінці XIX - початку XX століття. Вчені цієї галузі аналізували культуру як цілісний феномен зі своєю структурою, функціями та законами розвитку.

У цій взаємодії філософія і культура збагачують та впливають одна на одну, допомагаючи людині розуміти світ, формувати свої цінності та творчо впливати на культурний ландшафт. Філософія та культура стають не лише спостерігачами, але й активними учасниками еволюції людського буття, нерозривно пов'язаними взаємозв'язком та впливом.

Філософія - це наука, яка вивчає найзагальніші закономірності буття, пізнання та цінностей людини та суспільства. Культура - це сукупність духовних та матеріальних цінностей, які створюються та передаються людьми в процесі їх історичного розвитку [1, с. 41]. Філософія та культура тісно пов'язані між собою, адже філософія відображає та формує культуру, а культура впливає на філософське мислення та творчість.

Одним з аспектів взаємодії філософії та культури є філософська антропологія, яка досліджує людину як суб'єкта та об'єкта культури. Філософська антропологія виникла в XX столітті як реакція на кризу людської ідентичності, яка була спричинена науково-технічним прогресом, війнами та соціальними конфліктами. Філософи, такі як М. Шелер, Г. Плеснер, А. Гелен, М. Фуко, Ж. Дерріда та інші, намагалися визначити сутність людини, її відмінність від тварин та машин, її роль у створенні та засвоєнні культури.

Іншим аспектом взаємодії філософії та культури є філософія культури, яка аналізує культуру як цілісний феномен, що має свою структуру, функції, типи та закони розвитку. Філософія культури виникла в кінці XIX - початку XX століття як відповідь на потребу синтезу різних галузей знання про культуру, таких як історія, соціологія, психологія, естетика та інші. Філософи, такі як В. Дільтей, О. Шпенглер, Ж. Ортега-і-Гассет, А. Тойнбі, Л. Вайт, Е. Кассіер та інші, намагалися розкрити сенс та цінність культури, її вплив на суспільство та індивіда, її зв'язок з природою та історією [2, с. 30].

Таким чином, філософія в системі культури виконує важливу роль, адже вона допомагає людині розуміти себе та світ, в якому вона живе, формувати свої погляди та цінності, критично оцінювати та творчо змінювати культуру. Філософія та культура є невід'ємними складовими людського буття, які взаємно збагачують та розвивають одна одну.

Висновок. У висновку дослідження життя та філософської спадщини Платона визначається його величезний внесок у розвиток філософії та вплив на різні сфери культури. Його ідеї, сформовані в стародавній Греції, залишаються актуальними та значущими й сьогодні, сприяючи розумінню суті людського існування.

Платон став засновником першої філософської школи, визначивши основи метафізики, етики, політики та інших галузей філософії. Його теорія ідей, особливо концепція ідеї Добра, визначає фундаментальні аспекти філософського мислення і залишається об'єктом обговорення вчених. Ідеалізована модель суспільства, викладена в «Державі», залишається важливим джерелом розмірковувань про справедливість та правління.

Крім того, Платон вплинув на велику кількість філософів, від Аристотеля до сучасних думкадавців, а його метод діалогу та підходи до вивчення філософії залишаються важливими у навчальному процесі.

Загалом, дослідження життя та праці Платона підкреслює важливість його внеску в світову культуру та філософію, а його ідеї надалі служать джерелом натхнення для глибоких роздумів та обговорень.

Список використаної літератури:

1. Михайловський В. Академічна культура. Казус українських гуманітаріїв. Український тиждень. 2018. № 51(579), 21- 27.12.2018. С. 40–43.
2. Хом'як І. Мовленнєва культура безпечної життєдіяльності. Дивослово. 2018. № 4 (733), квіт. С. 32–36.
3. Vershyna V. A. «Культура модерна»:. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2018. Т. 10, № 1-2 (22). С. 87–94. URL: <https://doi.org/10.15421/351811> (дата звернення: 22.11.2023).

ОБ'ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф. ШЕЛЛІНГА

Актуальність теми дослідження: Об'єктивний ідеалізм Фрідріха Шеллінга представляє собою важливий етап в розвитку німецького ідеалізму, що залишає величезний вплив на сучасні дискусії у філософії. Вивчення його ідей може сприяти глибшому розумінню еволюції філософських концепцій і взаємодії ідеалізму з іншими філософськими напрямками.

Мета дослідження: розгортання та розуміння основних філософських ідей Шеллінга, таких як єдність суб'єкту та об'єкту, невизначеність абсолюту, поняття «абсолюту» і принцип ідентичності.

Завдання дослідження:

Розкриття та вивчення основних філософських концепцій Шеллінга в контексті об'єктивного ідеалізму.

Вивчення впливу ідей Шеллінга на романтичну літературу та мистецтво XIX століття.

Розгляд поглядів Шеллінга на відношення природи та духовного світу та їхній вплив на розвиток філософії науки.

Дослідження впливу ідей Шеллінга на формування культурологічних та естетичних концепцій у його час.

Аналіз відмінностей та спільних пунктів з іншими напрямками німецького ідеалізму.

Дослідження можливостей застосування ідей Шеллінга у різних галузях знань, таких як філософія, література, мистецтво, наука та культурологія.

Фрідріх Шеллінг, німецький філософ і представник романтичного напрямку, розробив філософську систему об'єктивного ідеалізму, яка вплинула на різні сфери культури та знань. У цьому творі розглянемо основні філософські концепції Шеллінга в контексті об'єктивного ідеалізму та їхній вплив на романтичну літературу, філософію науки, культурологію та інші галузі.

Шеллінг визначав свою філософію як об'єктивний ідеалізм, де суб'єкт і об'єкт, дух і природа, утворюють єдиний невіддільний світ. Його ідеї щодо єдності суб'єкту і об'єкту, невизначеності абсолюту та інші концепції будуть ретельно проаналізовані.

Ідеї Шеллінга знайшли віддзеркалення в творах романтичних літераторів та митців. Розглянемо, як об'єктивний ідеалізм вплинув на створення нових образів, тем і стилів в романтичній літературі та мистецтві XIX століття.

Шеллінг розглядав природу та духовний світ як взаємопов'язані та єдність, що вплинуло на розуміння природи у філософії науки. Дослідимо, як його погляди вплинули на розвиток філософії науки, зокрема на погляди щодо методології природничих наук.

Романтичний дух Шеллінга визначив нові культурологічні та естетичні концепції його часу. Розглянемо, як його ідеї формували нові підходи до культури, естетики та самосприйняття суспільства.

Порівняємо об'єктивний ідеалізм Шеллінга з ідеями інших філософів німецького ідеалізму, зокрема з Кантом та Гегелем. Виявимо відмінності та спільні риси їхніх підходів до проблеми суб'єкту та об'єкту.

Розглянемо можливість використання ідей Шеллінга у філософії, літературі, мистецтві, науці та культурології. Проаналізуємо, як його концепції можуть знайти застосування в сучасному світі.

Висновок: Фрідріх Шеллінг залишив невід'ємний слід у філософії та культурі XIX століття. Його об'єктивний ідеалізм став важливим вкладом у розвиток романтизму, філософії науки, культурології та інших галузей. Вивчення його ідей дозволяє краще зрозуміти еволюцію філософської думки та їхній вплив на сучасні галузі знань.

Список використаних джерел:

1. Фрідріх Шеллінг https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D1%80%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%96%D1%85_%D0%92%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%B3%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D0%BC_%D0%A8%D0%B5%D0%BB%D0%BB%D1%96%D0%BD%D2%91
2. Ідеї Шеллінга https://pidru4niki.com/12090613/etika_ta_estetika/estetika_shellinga
3. Романтичний дух Шеллінга <https://textbook.com.ua/etika-ta-estetika/1473446665/s-8?page=3>
4. Об'єктивний ідеалізм Шеллінга <http://textbooks.net.ua/content/view/5156/45/>

ОБ'ЄКТИВНИЙ ІДЕАЛІЗМ Ф. ШЕЛЛІНГА

Постановка проблеми. Постать Шеллінга, стала знаменуючою в філософії доби Просвітництва. На його працях не одне покоління видатних філософів, таких як: Авсенев, Дельтей, Дудрович. Його система ідеалізму отримала назву шеллінгіанство та представляла класичний німецький ідеалізм. То ж чому його вчення стало таким популярним? Як вдається Шеллінгові поєднати об'єктивність та ідеалізм у своєму підході? Які наслідки цього підходу для розуміння природи, свободи та моралі?

Мета. Розкрити поняття Об'єктивного ідеалізму в трактуванні Фрідріха фон Шеллінга

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Визначити роль та місце вчення Шеллінга в німецькому ідеалізмі;
- Визначити можливості застосування об'єктивного ідеалізму

Виклад матеріалу. Концепція об'єктивності, винайдена та сформульована Рене Декартом, є фундаментальною в філософії, політиці, історії. Декарт тлумачив термін об'єктивності як складову дуалізму душі та тіла. Від об'єктивного існування тіла породжувалось суб'єктивне існування душі, тобто нашої свідомості, того як ми сприймаємо світ. Об'єктивність Декарта послугувала підґрунтям для пізнішої трансформації в працях Імануїла Канта. Кант пояснював термін об'єктивності через телеологічний у визначенні принципів явищ природи та концептуалізації, що робить суб'єктивне судження об'єктивно значущим. В етиці Кант підкреслював роль свободи як «ключа до пояснення автономії волі», а саме на цій концепції базується сучасне міжнародне приватне право. Автономія волі – це концепція, що передбачає можливість вибору законодавства, якому може підпорядковуватися людина. Як бачимо, створюючи це поняття, Кант опирався на неупередженість вибору, а отже його природність і об'єктивність. Це визначення яскраво перекикається зі змістом давно існуючого на той час поняття «природного права», що стало основою Конституції США, Декларації прав людини і громадянина Франції, Конституції Німеччини. Період життя Фрідріха фон Шеллінга припав на розквіт національних ідей, так званої «Весни народів». Ідея природного права, що була головною під час цих революцій отримала своє відображення і в його діяльності. Сама концепція об'єктивності походить від «природного потягу», тієї закладеної внутрішньої відповідності, ніби на підсвідомому рівні нам здається, що певна подія, чи явище повинно відбуватись так і ніяк інакше саме цей процес Шеллінг вважав об'єктивною закономірністю. Якщо говорити за природно-правовий статус людини, то Шеллінг вважає об'єктивним те, що пішло від природи.

В особі Фрідріха можна прослідкувати тенденцію тогочасної філософської думки: перехід від антропоцентричного підходу періоду Відродження до натурфілософії періоду Просвітництва. Діяльність Шеллінга поділяється на декілька періодів, а саме: натурфілософський, період «трансцендентного ідеалізму», «філософія тотожностей», «філософія свободи», «філософія одкровення». Виходячи з під впливу Фіхте в першому своєму періоді Шеллінг подолав його суб'єктивний ідеалізм та доповнив його натурфілософією як другою філософською першонаукою, і довершив композицію «філософією тотожності». Він був першим у історії думки, хто усвідомив обмеженість як матеріалізму, так і ідеалізму, і прагнув прийняти більш загальний погляд, який він, подібно до Гегеля пізніше, називав абсолютним ідеалізмом. Діяльність Шеллінга відобразила загальнонауковий перехід між Й. Фіхте з його суб'єктивністю сприйняття реальності та вченням Гегеля про діалектичний ідеалізм. Поняття об'єктивного ідеалізму базується на протилежностях. Оскільки Шеллінг захоплювався математикою та природознавством, він помітив, що протилежності зазвичай є складовими одного тіла. Шеллінг глибоко переймається ідеєю, що природа є неподільним цілісним організмом, де всі явища взаємопов'язані та взаємопроникнуті. У філософії природи Шеллінг сформулював «всезагальний принцип полярності». Для нього, природа не є просто сукупністю випадкових явищ, але складною системою, в якій кожен елемент має своє місце та роль. Він розглядає різноманітні аспекти, такі як магнетизм, тяжіння, електрика, гальванізм, хімізм, теплота та світло, як вияви єдності цього організму. Він вбачає у природі єдиний живий організм, де взаємодія різних явищ породжує не просто випадкові явища, але життєву силу і гармонію. За такого підходу, природа виявляється не лише як джерело явищ, але і як живий та динамічний організм, який зберігає баланс і єдність у всіх своїх проявах. Шеллінг поглиблює наше розуміння світу, підкреслюючи взаємозв'язок та взаємопроникнення всіх його аспектів. На першому етапі (магнетизму), він спостерігав, що протилежні полюси магніту, знаходяться всередині одного об'єкта. На другому етапі (електрика), ці протилежності розподіляються між різними тілами, спричиняючи взаємну напругу та відносну протилежність. Під час третього етапу (хімізму) тіла абсолютно диференційовані та протилежні (наприклад, кисень – водень, кислота – луг). Результатом їх взаємодії є повернення до початкового стану, до індиференціації, але вже не у вигляді сил, а в формі об'єктів.

В результаті цього самопізнання Шеллінг вивів істинне «Я», що поєднує в собі суб'єктивну природу та об'єктивну необхідність. Якщо «Я» діє на основі своїх природних бажань, отже воно діє об'єктивно, якщо «Я» впливає на інші суб'єкти, отже воно надає цим суб'єктам необхідність діяти, отже об'єктивує їх дії. Шеллінг вивів таку систему, в якій природа має реальність, яка впливає із самої природи, вона є її власний продукт – із себе самого організоване і саме себе організуюче ціле. Як поєднання цих двох істин, він наводить приклад з мистецтва. Шеллінг порівнює розумову діяльність будь-якого об'єкта до мистецтва. Свобода є невід'ємною частиною творчості, що включає в себе взаємодію свідомої і несвідомої

активності. Її справжнє виявлення відбувається у витворі мистецтва, в якому нівелюється суб'єктивність. В мистецтві вдається досягти абсолютної об'єктивності. Геніальність полягає в тому, що митець, окрім задуманого, несвідомо вносить у свій твір безмежні можливості. Твір генія вирізняється тим, що в його безмежності знаходиться розв'язання суперечностей, недосяжних іншим шляхом. Таким чином, за словами Шеллінга, мистецтво виступає як не лише документ філософії, але й його єдиний вічний та справжній вияв. Згодом Шеллінг удосконалив свій об'єктивний ідеалізм у «системі трансцендентного ідеалізму», в якій «Я» здатне до трансцендування(виходу за власні межі) та може створювати об'єктивне вже без прямого впливу на суб'єкти

Висновок. Отже, філософські ідеї Шеллінга стали проміжною віхою в ідеях німецького ідеалізму від Фіхте(суб'єктивний) до Гегеля(діалектичний). Запроваджена ним концепція «Я» стала важливим інструментом для розуміння природи та суспільства. Незважаючи на те, що об'єктивний ідеалізм Шеллінга не лише відкриває нові горизонти для розуміння реальності, він залишається ключовим елементом у філософському каноні. Ця концепція надає нам не лише теоретичний інструментарій для розуміння світу, але і заохочує нас переосмислити природу знань та їхню роль у формуванні нашого світосприйняття.

Список використаних джерел

1. Про міжнародне приватне право : Закон України від 23 чер. 2005 р. № 2709-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2709-15> (дата звернення: 10.11.2023).
2. Філософський енциклопедичний словник: довідкове видання / Аболіна Т. Г. та ін.; за ред. Максименко М. Т. Київ, 2002. 751 с.
3. Бойченко І. Філософія історії: Підручник для студ. вищ. навч. закладів. Київ, Знання, 2000. 724 с.
4. Об'єктивний ідеалізм Ф. Шеллінга: веб-сайт. URL: <https://studfile.net/preview/9914701/page:2/> (дата звернення: 10.11.2023).

ПОНЯТТЯ ДУШІ В ФІЛОСОФІЇ АРІСТОТЕЛЯ

Постановка проблеми. Філософія Арістотеля, одного з видатних давньогрецьких філософів, відіграє важливу роль у розумінні людської природи та її співвідношення зі світом. Однією з основних концепцій у філософії Арістотеля є поняття душі. Постановка проблеми полягає в тому, як визначити природу душі за поглядами Арістотеля.

Мета. Розглянути ключові аспекти поняття душі в філософії Арістотеля для підкреслення його ролі у розумінні людської природи і етики

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

- Провести літературний огляд та виділити основні теоретичні підходи та проблеми.
- Зібрати та проаналізувати відповідні дані.
- Дослідити концепції етики Арістотеля

Виклад матеріалу. Арістотель – великий філософ і вчений, автор широкопросторої творчої спадщини, що охоплює різні сфери знань. Арістотель у своєму трактаті «Про душу» визначає душу як першу ентелехію природного тіла, яке може жити. Душею може бути лише природне тіло, не штучне, і це тіло повинно бути придатним для життя. Здійснення цієї можливості є самою душею. Таким чином, Арістотель стверджує, що душа є сутністю та формою природного тіла, яке має в собі потенціал для життя.

Душа – супутниця життя, свідчить про завершеність тіла та можливість життя. Арістотель виділяє три види душі: фізичну, яка пов'язана з матерією, та метафізичну. Мінімальна проява душі – здатність до живлення, максимальна – розум. Бути живим досить мати одну з ознак: розум, відчуття, рух та спокій у просторі, а також рух у сенсі харчування, занепаду і зростання. Для тварини, дотик – перша ознака життя.

Здатність до дотику – критерій тваринної душі, так само як здатність до живлення – рослинної. Оскільки здатності до відчуття включають рослинну здібність, то тварини мають як тваринну, так і рослинну душу. Там, де є тваринна душа, є і рослинна, але не навпаки, що призводить до більшої кількості тварин, ніж рослин. Тварини відрізняються від рослин здатністю сприймати зовнішні форми відчуття без матерії, наприклад, образи предметів і явищ, які сприймаються у відчуттях і у виставах.

Люди, крім рослинного і тваринного компонентів, мають також розум. Їх душа є найскладнішою, ієрархічною та розумною.

Душа вважається «складеною сутністю», яка є формою буття та ентелехією живого тіла. Навіть якщо вона не є тілом, вона пов'язана з ним

і важлива для нього. Однак це стосується лише рослинної та тваринної душі. Людська душа має розумну і тілесну частини, які нерозривно пов'язані з тілом і впливають на всі стани душі, такі як гнів, відвага, радість, любов та інші.

Арістотель показує, що емоції – це функції як душі, так і тіла. Він вказує, що без збудження тіла велике нещастя не викличе належної емоції, і це може призвести до того, що люди «каменіють» як захисний механізм від страждання. Отже, Арістотель приходить до висновку, що стани душі корінь мають в матерії.

Він також вказує, що «здатність відчуття неможлива без тіла» і що діяльність рослинної душі також пов'язана з тілом.

Проте, щодо розумної душі, Арістотель вважає, що вона не є ентелехією тіла. Він зауважує, що «розум ... існує окремо від тіла». Хоча він не впевнений, чи розум і здатність до умовляння можуть існувати окремо, він вважає, що це можливо і що ці здібності можуть існувати окремо від того, що зникає з часом.

Висновки: Арістотель розрізняє душу на вегетативну, чуттєву та розумну у всіх живих істот. У «Про душу» Арістотель розглядає душу як «ентелехію тіла», надаючи життя та форму, при цьому вона є безтілесною. Арістотель наголошує на важливості розвитку душі та вчить, що моральність – це «похвально здобута якість душі». Основна колізія у філософії Арістотеля – пояснення розумної душі через фізичну життєдіяльність, що ускладнює розумову активність через функції тіла.

Список використаної літератури:

1. Вчення про душу. Арістотель. Агенція новин Фіртка. URL: <https://firtka.if.ua/blog/view/vcenna-pro-dusu-aristotel16243> (дата звернення: 29.10.2023).
2. Арістотель та його вплив на розвиток філософії: thesis /В. В. Опанасюк та ін. 2005. URL: <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/19579> (дата звернення: 29.10.2023).
3. Вчення Арістотеля про душу. StudFiles. URL: <https://studfile.net/preview/4512443/page:7/> (дата звернення: 29.10.2023).
4. Філософська спадщина арістотеля: вчення про душу і тіло [Українська філософія]. Початок [Українська філософія]. URL: <http://philosophy.srv.if.ua/філософська.спадщина.арістотеля/вчення.про.душу.і.тіло> (дата звернення: 29.10.2023).

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ У ХХІ СТОЛІТТІ

Актуальність теми. У ХХІ столітті фінансова культура та сприйняття грошей зазнали значних змін у зв'язку з технологічними та соціокультурними трансформаціями. Зростання цифрових технологій, зміни у способах платежів, розвиток криптовалют та вплив глобальних фінансових систем на життя людей - це лише деякі аспекти, які впливають на сприйняття та значення грошей в наш час.

Мета дослідження полягає у вивченні змін у цінностях, відносин та психологічному впливі грошей на сучасну людину.

Предмет дослідження. Поглиблене розуміння значення грошей у житті людини в ХХІ столітті, включаючи психологічні, економічні та соціокультурні аспекти.

Об'єкт дослідження: соціально-економічні впливи та взаємодія людини з грошовими ресурсами, їх вплив на поведінку, мислення та сприйняття вартості.

У ХХІ столітті гроші отримали нові виміри, які впливають на життя кожної людини. Значення грошей в сучасному світі виходить за межі простої фінансової вартості і стає складним поняттям, що охоплює різні сфери життя. Гроші - це більше, ніж просто засіб обміну. У цьому столітті вони стали символом можливостей, статусу та впливу. Але, часом, ми забуваємо, що гроші - це також інструмент, що відкриває двері до освіти, медичного обслуговування та забезпечення базових потреб. Значення грошей для людини стало більш варіативним та комплексним у зв'язку з глобалізацією, цифровізацією та соціальними змінами. В першу чергу, гроші відіграють роль не лише у фінансових операціях, але й у визначенні особистої та соціальної ідентичності. У світі, де електронні платежі стають нормою, готівка втрачає свою значущість. Тим не менш, гроші залишаються символом статусу, успіху та можливостей. Також, гроші впливають на психологію та психічний стан людини. Вони можуть викликати стрес чи радість, впливати на рішення та емоційний стан. Це також залежить від соціокультурного оточення та особистих цінностей. Гроші безсумнівно важливі, вони дозволяють забезпечити себе та своїх близьких, забезпечують доступ до освіти, медичних послуг, розваг та багато іншого. Проте, часом вони можуть стати джерелом стресу та напруги. Можливо, варто звернутися до внутрішніх цінностей родинних взаємин, розвитку особистості, здоров'я та спільноти. Чи може справжнє багатство полягати у вмінні насолоджуватися простими речами, взаємодіяти з оточенням та бути здоровими, щасливими?

У цьому контексті, значення грошей для людини у ХХІ столітті – це не лише економічний аспект, але й психологічний, соціальний та технологічний феномен, що визначає багато аспектів сучасного життя. Гроші, безперечно, мають своє значення, але вони – лише інструмент для досягнення цілей. Важливо знати, де зупинитися і не втрачати з огляду на них найважливіше – глибину відносин, сприятливе середовище, розвиток як особистості. Часом найбільше щастя можна знайти в простих моментах, які гроші не куплять.

Список використаних джерел:

1. Богачов Р. Принципи побудови та аналізу взаємовідносин у соціально-економічних системах // Вісник Національно-го технічного університету України «Київський політехнічний інститут».
2. Філософський альманах. – К.: Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України, 2005. – Вип.47. – С. 200-207.
3. Перспективи ареотологічної етики як однієї з концепцій етики бізнесу // Філософська думка, 2005. - № 5. – С. 49-60.

ФІЛОСОФІЯ, ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність теми дослідження: людина – індивідуальна особа, основне бажання якої – правильно самовизначитись в суспільстві. Зайняти найбільш підходящу їй роль, адже від цього залежить її успішність та положення в суспільстві. Якщо за часів радянського союзу, тобто модерну був певний канон, по якому жили люди, то в реаліях сучасного метамодерну (з вашого дозволу я буду його так називати) людині важче самовизначитись в силу наявності великого вибору.

Мета дослідження: визначити як тип філософського світогляду впливає на самовизначення людини в сучасному світі.

Об'єкт дослідження: Вплив філософії на самовизначення людини в сучасному світі, на її становлення та розташування пріоритетів.

Предмет дослідження: Філософія як вид світогляду та упередження людей.

Завдання дослідження: Визначити, як відбувається самовизначення людини в сучасному метамодерністському світі та яку роль в цьому відіграє філософія. Зрозуміти якими критеріями варто оперувати для грамотного самовизначення.

Я вважаю, доречно розпочати це дослідження з визначення основних пріоритетів сучасного світу. Також для вступу я опиратимусь на працю Еріха Фромма «Мати чи бути?» де він виділив два типи світогляду, один з яких зосереджений на особистості, та передбачає духовне збагачення, задоволення від буття, а інший – зосереджений на надбанні матеріального, уособлення предметів.

За останні декілька століть, з приходом індустріалізації світогляд людей сильно змінився в бік матеріального.

Зараз людей турбує те, чиє ім'я вишите на їх спідній білизні, та в якому кафе вони випили каву зранку. Хіба не найочевидніший приклад переоцінки цінностей, про що казав Ніцше? Хоча це й не дивно, адже книгу судять по обкладинці. Сучасній людині в першу чергу не слід відставати від тенденцій метамодерністського світу.

Проте Генрі Форд казав: «Якби я робив те, чого від мене хочуть люди, всі б їздили на колісницях». Цю цитату найдоречніше підкріпити ідеєю німецького філософа Фрідріха Ніцше про надлюдину. Ніцше казав, що людина – це міст між мавпою та надлюдиною. Черговий етап еволюції. Тому й не доречно зацикловатись на тому, що ціниться в суспільстві, а цінити важливо перш за все свою точку зору, свою індивідуальність та автентичність. Для самовизначення варто виділити для себе основні цінності та їх важливість. Адже без цього втрачається вся концепція екзистенціалізму та вільнодумства, без якої людині нема що робити в метамодерністському суспільстві.

Сучасна людина зациклена на саморозвитку та зовнішній атрибутіці успіху. Розглядаючи проблему самовизначення людини з цієї сторони варто зазначити, що самовизначитись людині допоможе всебічний саморозвиток та пошук нових видів діяльності.

Не можливо ствердно говорити про те, що людина взагалі може самовизначитись, адже середовище теж впливає на формування індивіда. Якщо Моцарта відразу після народження відправили б на острів в яке-небудь плем'я – він не написав би жодної симфонії. Іншими словами самовизначення людини відбувається на основі того, що вона вже бачила. До прикладу, уявлення людини про музику будується на почутих раніше мелодіях. Людина може хотіти тільки те, що колись чула, чи бачила. Отже, чим більше людина сприймає інформації, тим легше їй самовизначитись в сучасному світі.

На даному етапі розвитку технологій та суспільства в пересічній людини є безліч можливостей для самовизначення, зокрема: інтернет, доступна література, суб'єктивні думки інших людей щодо якихось речей, тощо. З приходом і розвитком цих технологій люди стали набагато ерудованішими та, отримали більше можливостей для самовизначення, а сам процес самовизначення став чіткішим, а з приходом цих можливостей більше людей стали зберігати свою індивідуальність.

Отже, філософія справді відіграє важливу роль у самовизначенні людини, що можна довести банальним порівнянням індивідів з різних історичних періодів, країн, політичних режимів. Саме сукупність цих фактів показує яку роль відіграє філософія для самовизначення людини в сучасному світі.

Список використаних джерел:

1. Е. Фромм «Мати чи бути?»: Перекладач Ганна Яновська, Вид-во книжковий клуб. 304 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г. СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА

Актуалізація теми дослідження: вплив війни на події нашого сьогодення недосліджений, через несподіваність виникнення у даних умовах сучасного життя. Без вивчення філософських поглядів людей, які вистояли в схожих умовах важко знайти себе і спосіб зберегти здоровий глузд і ментальне здоров'я. Григорій Сковорода – український філософ-містик, богослов, поет, педагог і людина, яка живучи в складний час і складних умовах шукала гармонію в житті і спосіб поширювати любов через все, що він творив (байки, пісні, філософські твори).

Мета дослідження: те в яких умовах перебуваємо ми зараз, нещівно впливає на наш психічний стан. Потрібно застосувати філософські вчення Сковороди, щоб навчитись стабілізувати внутрішній стан і спрямувати себе на позитивне ставлення до світу.

Об'єкт дослідження: застосування філософії Г. Сковороди у сучасних умовах життя. «Скрізь любов та віру людина пізнає себе» – твердить Сковорода.

Предмет дослідження: що з філософських тверджень Сковороди, можна застосувати в умовах життя у воєнному жакітті, в якому перебуває сучасна Україна. Філософія Сковороди заключалася в умінні жити в гармонії з природою, Богом, у мирі з людьми і власною совістю. «Коли дух людини веселий, думки спокійні, серце мирне – то й усе світле, щасливе, блаженне. Оце і є філософія», – стверджував Сковорода.

Завдання дослідження: проаналізувати актуальність висловів і тверджень Сковороди при застосування в сьогоденні.

Григорій Сковорода, визначний філософ, письменник-просвітитель XVIII століття. Великий вплив на формування філософських поглядів і літературного таланту мислителя мало суспільне життя тогочасної України. Так і зараз, на сучасну філософію впливають демократичні та гуманістичні погляди Сковороди. Велич і безсмертя Сковороди полягає у тому, що в глуху пору найжорстокіших утисків народу царизмом, він став на захист людини. Свої філософські погляди митець висловлює в байках, бо вони є один із способів пізнання людських взаємин: «Бджола і Шершень», «Зозуля і Дріст». Ці твори відкривають такі теми: щастя людське не треба шукати за морем – воно в самій людині; щасливий той хто поєднав природжену свою роботу із загальною; щасливий, хто хоч саму тільки тінь доброї дружби нажити спромігся.

Філософія Сковороди має не тільки історико-філософське значення, – хоча й це вкрай важливо для розуміння української ментальності та ідентичності – вона містить у собі той методологічний потенціал, який розгортається саме сучасною філософією.

Григорій Сковорода – непересічне явище української культури, важливий складник і чинник української національної ідентичності. Проте творчість і саме життя Г. С. Сковороди – це насамперед філософія, філософія українського персоналізму. Хоча щодо його спадщини визначень може бути й набагато більше: він родоначальник і філософії серця, і філософії людини, і філософії життя. Втім, слід зауважити, що Сковорода не зводив філософію до життя, а підносив життя до філософії. Інакше кажучи, філософія і була його життям.

Актуальність Сковороди проявляється в умовах сучасної технологічної цивілізації. Адже важливий аспект його спадщини полягає в тому, що він, по суті, кидає виклик суспільству споживання, а шлях самопізнання означає розрізнення справжніх та позірних цінностей людського життя, відмову від усього зайвого й неважливого, гармонійні стосунки з іншими людьми і природою.

Філософія його заключалася в теорії двох натур «Пізнай себе!» Перша натура: видима (матеріальна). Друга натура: не видима (духовна). У самопізнанні людина має спиратись на те в собі, в чому духовне та матеріальне (тілесне) найбільш злиті, а таким є серце; «філософія серця» Григорій Сковорода – «український Сократ» «ПІЗНАЙ СЕБЕ» [1]!

Також філософія його засновувалася на теорії трьох світів: малий світ (людина мікрокосм), великий світ (Всесвіт – макрокосмос) і символічний світ (Біблія) [2].

Щастя повинно бути побудоване на непохитній основі, яку складає невидимість. Воно не залежить ні від землі, ні від небес. Наше щастя – світ душевний, пізнання самого себе. У кожної людини є своя природа. Її можна пізнати і обрати собі заняття у «сродності» з цією природою. Тобто сродна праця – та, що відповідає природі людини. Вид діяльності, який особливо припадає людині до душі, відповідає її природним схильностям та здібностям, приносить радість і задоволення вже й сама по собі, а не лише своїм результатом. Система філософських поглядів. Етичним ідеалом Сковороди є ідеал нерівної рівності в тому сенсі, що усі люди рівні перед Богом, але разом з тим вони є нерівними, тому що мають різну натуру. Найважливішим для людини є щастя. Життя людини має бути радісним, і зробити його таким може тільки вона сама. Щастя є досяжним для всіх. Щастя є простим і за змістом, і за формою. На підставі такого розуміння щастя Г. Сковорода проповідував простоту життя, бідність (але це не був аскетизм, а так би мовити розумна достатність), вдоволення, яке впливає із спілкування людини з природою. Спираючись на розроблену концепцію трьох світів і двох натур, Григорій Сковорода створив філософське вчення, центром якого стала людина і проблеми досягнення нею щастя.

Зі здобуттям Україною незалежності постать Г.С. Сковороди стає невід'ємним складником української національної ідентичності, його твори вивчають у школах та університетах, його ім'ям називають вулиці в населених пунктах усіх куточків України. Його спадщину вивчають кілька наукових центрів (Київ, Харків, Переяслав-Хмельницький), які регулярно проводять наукові конференції; музейні комплекси, присвячені Г. С. Сковороді, в Переяславі-Хмельницькому та Сковородинівці стали не лише популярними туристичними локаціями, а й непересічними осередками культурного життя.

7 травня 2022 р. рашиські війська зруйнували музей Г. Сковороди. Вони фактично розбили саме серце українського філософа, били у рік 300-річчя з дня народження, це свідчення того, що це свідомо ідеологічна акція [3].

Основне спрямування його праці зводиться до дослідження людини, її існування. Науку про людину та її щастя Сковорода вважав найважливішою з усіх наук.

Міркування щодо цієї проблематики у Сковороди мають релігійно-філософський характер, вони невідривно пов'язані із зверненнями до Біблії та християнської традиції, а тому спираються на головні християнсько-світоглядні категорії: любов, віру, щастя, смерть та ін. Шляхом міркувань про них філософ шукає відповідь на питання, ким є людина, який зміст її життя, які основні грані людської діяльності.

Не втративши авторитету проповідника та вчителя, Сковорода, прагнучи навчити як власним прикладом, так і словом, закликав почати філософське освоєння світу з простого: пізнати віру та любов у всій їхній повноті, бо це і є пізнання людини. Поділяючи світ надвоє – на істинне та тлінне, віддаючи перевагу Вічності, Богу, Сковорода по суті пропонує подвійне співвідношення духовного та тілесного. Він вважає, що буквальный аспект розуміння віри та любові складається у повсякденній буттєвій необхідності цих понять. Людина без віри може піднятися до найвищих вершин. Але прозрівши, здобувши віру, вона опиняється перед усвідомленням їх мізерності. Там, де кінчаються межі розуму, починається віра [4].

Отож, ми вистоїмо, як вистояв свого часу Григорій Сковорода. Так, він вистояв, зберіг якість розуму, чистоту совісті і відданість улюбленій справі – будити в людині бажання бути щасливою. Мудрість Сковороди підсумовується надписом на могильному камені: «Світ ловив мене, але не спіймав». Творча спадщина великого філософа стала невичерпаним джерелом мудрості й життєдайної наснаги для українського народу на довгі-довгі віки.

Список використаних джерел:

1. Дві натури та три світи: сайт IZI Travel URL: <https://izi.travel/en/0c87-dvi-naturi-ta-tri-sviti/uk> (дата звернення 06.11.2023).
2. Філософія Г. Сковороди. Історія України: Історія України. Матеріали з української та всесвітньої історії URL: <https://uaistoria.com/%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F-%D0%B3-%D1%81%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%B8/>.
3. Україна молода. Музей Сковороди знищили окупанти: як Україна має відзначити 300-річчя філософа: Останні та актуальні новини України та світу, новини дня онлайн. Головна сторінка. Україна Молода URL: <https://umoloda.kyiv.ua/number/3803/164/166253/>. (дата публікації 05.12.2022).
4. History. Твоя бібліотека: History. Твоя електронна бібліотека URL: <https://uahistory.co/article1/wa48b.html>.

*Вікторія Граділь, студентка групи ДИЗ-11
Соціально-гуманітарного факультету, ЗУНУ*

ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність теми: людина у умовах ринкових відносин залишається важливою, оскільки ринкові умови впливають на економічний, соціальний та культурний аспекти життя людей, формуючи їхні можливості та виклики.

Мета дослідження: проаналізувати вплив людини на економіку і навпаки – як умови ринкових взаємовідносин впливають на людину і суспільство.

Предмет та об'єкт дослідження: людина як частина ринкових відносин. Саме ринкові відносини та різні форми власності створюють необхідні умови для самореалізації людини в різних сферах функціонування суспільства. Прихильники демократичних поглядів стверджують, що діяльність суспільства повинна служити людині на благо. Але благо розуміється різними людьми по-різному.

Виділяють наступні причини нерівності доходів: відмінність в здібностях та освітньому рівні, кількість власності у володінні, місці на ринку і, звичайно ж, в удачі та везінні [1].

Чи достатньо тільки таких відносин для блага кожної людини? Ні, недостатньо. Для створення кращих умов для розвитку і прогресу соціуму потрібен ще й ряд інших передумов. Це і демократизм управління державою і суспільством, і доступна система освіти, і гідні матеріальні умови життя для більшості громадян, і ряд інших [2].

Людина в умовах ринкових відносин відображає вплив економічного середовища на індивіда. Це означає, що економічні фактори, такі як ринок праці, конкуренція, ціни та споживчі можливості, визначають можливості

та обмеження людей у сфері заробітку, вибору товарів і послуг, а також загального життєвого рівня. Людина в умовах ринкових відносин стає активним учасником економічних процесів, взаємодіючи з ринковими суб'єктами та адаптуючись до змін у економічному оточенні.

Людина є головною цінністю суспільства. Саме людина повинна служити на благо суспільству, а суспільство повинно служити на благо людині, її розвитку та вдосконалення. **І тут велику роль відіграє лібералізація економічних відносин [3].**

Отже, хоч ринок не гарантує реалізацію права людини на гідне існування, однак добробут населення є найважливішим чинником, що забезпечує розвиток національної економіки. Варто підкреслити цей взаємозв'язок: коли у населення немає грошей, у економіки немає перспектив для розвитку, оскільки купівельний попит падає. У зв'язку з цим важливу роль набувають регулюючі дії держави, покликані згладити характерні для ринку дисбаланси. І саме поєднання різних форм власності забезпечує економічний і соціальний прогрес суспільства, створення умов для забезпечення максимального задоволення потреб людини і його щастя.

Список використаних джерел:

1. Афанасьєва Л. В. Принцип полікультурності як основа цивілізаційного розвитку сучасного суспільства / Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко // Науково-практичний журнал «Актуальні проблеми філософії та соціології». 2018. №. 22. С. 3-6
2. Базалук О. Формування образу людини майбутнього як стратегічна мета філософії освіти Освіта і управління. 2010. Т.13. № 2/3. С.49-55
3. Олексенко Р. І. Філософія ринку: концептуальні дослідження і сучасні інтерпретації / Р. І. Олексенко // Нова парадигма. - 2013. Вип. 117. - С. 33- 42.

ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСТІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ

Актуальність проблеми. Людина є соціальною істотою, яка живе і діє в соціумі. Рівень розвитку суспільства, всі соціальні катаклізми, які відбуваються в ньому, позначаються на кожному члені суспільства, на його долі.

Без соціуму неможливий був би розвиток людини. Умови, які є необхідними для становлення особистості, існують в соціумі. Людина стає особистістю в процесі приєднання до надбань культури, науки, освіти, багатоманітних форм соціальної практики. Важливу роль для особистісної визначеності людини відіграють існуючі в суспільстві моральні норми, що визначають ставлення до інших людей, природи, подій та вчинків.

Людина також є однією з основних проблем філософської думки. Розгляд людини як особливої філософської теми обумовлено потребою в цілісному підході до її вивчення.

Мета: визначення специфіки і тенденції розвитку людського суспільства та місця в ньому людини; розуміння орієнтирів людини відносно її життя в суспільстві та взаємодії з іншими людьми.

Людина є найвеличнішим феноменом світу. Лише людині властива здатність до пізнання, лише вона розуміє категорії добра і зла, кохання і ненависті, прекрасного і потворного тощо. У людині зосереджена неймовірна кількість прихованого, таємничого. Вона – запаморочливої складності кросворд, найбільша загадка із загадок.

В умовах, коли відбувається глобальна переоцінка усіх цінностей та ломка традицій, дедалі виразніше виявляється хиткість та нестійкість людського буття. Людину дедалі більш поглинає потік масової культури, масового споживання, масових стандартів. І щоб не захлинутися у ньому, не втратити ідентичності, людина потребує вироблення певної життєвої позиції, яка б ґрунтувалася на особистих уявленнях про життя.

Сенс життя кожної людини унікальний та неповторний, як і її життя. Людина завжди вільна в тому, щоб знайти себе та реалізувати [1].

Людина – головна загадка для філософського мислення. З античності і до наших днів філософи розмірковували, намагаючись пояснити, що є людиною [2].

З того часу, як ми навчилися писати, ми закарбовуємо на папері свою унікальність. Арістотель понад 2 тисячі років тому міркував про відмінності між людиною і твариною. Ми «розумні тварини», які прагнуть до знання заради самого знання. Ми живемо мистецтвом та мисленням, зазначав філософ.

Якщо поєднати наші неперевершені мовні навички, нашу здатність усвідомлювати психічний стан інших та наш інстинкт співпраці, отримуємо дещо безпрецедентне – людину [1].

Однак, чи наблизилися філософи до її розуміння? Мабуть, кожному з великих філософів, мислителів, видатних дослідників – Сократу, І. Канту, Г. Сковороді, Ж.-П. Сартру, З. Фрейду, М. Шелеру, В.І. Вернадському, Т. де Шардену, М. Фуко, А. Печчєй здавалося, що так.

Сократ казав, що неосмислене життя не варте того, щоб його проживати. І. Кант вважав, що сенс життя утворює ідея, яка набуває вигляду морального закону, обов'язку, якому людина слідує добровільно, усвідомлюючи власне буття саме як людське, слідує заради вищого блага [2].

Філософська позиція Григорія Сковороди не зводиться до суто пізнавальних проблем, а наближена до з'ясування специфіки конкретної людської особистості. Український мислитель «не обмежується при цьому тими чи іншими відособленими людськими здібностями, а виходить із цілісності особистісної структури, з'ясовуючи крізь її призму специфіку інших рівнів буття людини». Причому головна увага мислителя зосереджується на внутрішньому світі людини, світі «душі» і «серця». Для Сковороди людина не просто розумна істота або механізм («машина»), як вважали найрадикальніші провідники епохи Просвітництва. Навпаки, вона складна істота, належить до різних світів і підлягає впливам різноманітних сфер [3].

Згідно з філософською антропологією Шелера, особистість завжди індивідуальна. Кожна людина тією мірою, якою вона є особистістю, становить одичне, єдине в своєму роді буття й цінність. Особистість автономна двоюким чином: з одного боку, існує автономія особистісного розуміння добра і зла, з іншого – автономія особистісного воління того, що дане як добро й зло. Особистість не є чимось готовим, завершеним, вона завжди – чинний початок, що не підпорядковується причинним закономірностям; навпаки, свобода – це буття людської суб'єктивності. Особистість не «є», вона «стає». Поточне буття особистості зберігає зв'язок із царством загальнозначущих цінностей. Людина підпорядкована цьому царству цінностей, і вона лише настільки справді є людиною, наскільки втілює надособистісні сенси та цінності [4].

Для філософа проблема людини не може застаріти. З часом виявляються нові складні проблеми, які стосуються буття соціуму, впливу людини на природу, способів людського пізнання світу та власне себе. Завжди потрібні нові відповіді на питання «що є людина?»

Проблема людини цікава не лише для філософів, а й для пересічної людини, оскільки йдеться про нас самих. Особливістю філософського осмислення людини є те, що воно пов'язане з можливістю уявити цілісну картину людини та виокремити ознаки, що закриті для нашого повсякденного досвіду.

Філософія в її історії та сучасності представила багатоманіття точок зору, концепцій, напрямів, які намагалися дати обґрунтовану відповідь на питання про природу та сутність людини. Однак, як визнають самі

філософи, вичерпних, «остаточних» відповідей дати неможливо, оскільки людина та світ є складними та динамічними, вони змінюються. Відповідно, змінюються і філософські уявлення людини.

Разом з цим, сучасне знання про людину виявляє свою комплексність. Людина як представник людського роду, особистість, індивідуальність, постає як складна цілісність, в якій поєднані космічні, біологічні, психічні, соціальні, культурні, цивілізаційні виміри.

Оточуюче соціальне середовище – родина, друзі, навчання, професія тощо є тим повсякденним світом, в якому живе людина. Відповідно, світоглядні та моральні цінності соціального довкілля можуть стати її цінностями. Тобто, вплив соціального довкілля на особистість є досить істотним.

Питання сенсу людського життя, індивідуального життя та його раціональної структурованості набувають в наші часи виключної актуальності. Справа в тому, що цивілізаційний та соціальний контекст сучасного філософування пов'язаний з ситуацією катастрофічних впливів – як природних, так і техногенних. В глобалізованому світі ефект негативних впливів локальних та регіональних катастроф також має глобальний характер. Можна сказати, що людство опинилося в пастці власної могутності [2].

Відомо, що найвищою цінністю для людства й окремої людини є особистість, людське «Я», оскільки, по-перше, поза даною цінністю не можуть існувати всі інші людські цінності, і, по-друге, людина сприймає дійсність через призму свого «Я». Крім того, наріжною функцією й основною якістю людської істоти виступає мислення – те, що відрізняє її від всіх інших живих істот на нашій планеті. Отже, основною формою життєвої активності людини як розумної мислячої істоти має бути така форма, яка б з'єднувала вищу її цінність («Я») й основну її функцію як розумної істоти – мислення. Ця форма є мисленням у контексті «Я», тобто мисленням про «Я», рефлексією. Таким чином, заклик древніх «людина, пізнай саму себе» виражає стрижневу основу її життєвої активності як *Homo sapiens*.

Поняття «особистість» використовується у науковій літературі в багатьох значеннях, а сама особистість є найбільш складним предметом дослідження стосовно з'ясування її сутності.

Опис повноти особистості людини не можна уявити без таких необхідних і достатніх аспектів, чи принципів, як: 1) особистісне начало, «Я» людини як унікальна і тотожна тільки собі сутність; 2) духовно-етичний аспект людського буття; 3) здатність до внутрішньої мотивації поведінки і діяльності, самодетермінація, свобода, що виявляють такі аспекти, як надситуативність, творчість, неперервність; 4) воля як здатність здійснювати вольове зусилля, саморегуляція, самоконтроль; 5) наявність свідомості, самосвідомості (Я-концепції), рефлексії; 6) здатність мислити; 7) емпатійність як здатність до співпереживання, як уміння встати на точку зору іншої людини; 8) необхідність діяльності, вищим проявом якої є творчість.

Таким чином, «Я» людини, її особистість (як вища цінність, як активний першопочаток її поведінки й мета людського розвитку) – це ідеальне майбутнє (ідеал, потенційно-можливе), що впливає на теперішнє (актуальне-дійсне), виявляючи волю як надситуативну поведінку. Націленість на майбутнє, здатність рефлексувати майбутнє, проектувати й прогнозувати наслідки дій і вчинків виявляє діалектичне, творче мислення, волю як психічний потенціал спрямованості у напрямку ідеальних цілей (ідеалу), що реалізується у практичній предметно-перетворювальній діяльності – активності зі зміни людиною себе і оточення [5].

Поняття «людина» вказує на якісну відмінність людей від тварин і характеризує загальні, притаманні усім людям якості й особливості, що знаходять свій вияв у терміні «*Homo sapiens*» – «людина розумна».

Найхарактернішою ознакою людини є свідомість. Свідомість не тільки в плані осмислення життєвої ситуації й пізнання навколишньої дійсності – такий рівень свідомості властивий навіть тваринному світу, – а з погляду здатності розмірковувати над зовнішніми обставинами, над своїми зв'язками з ними й з іншими людьми, заглиблюватись в себе, щоб досягти злагоди з собою, з метою усвідомлення сенсу власного буття у світі.

Людська здатність самозаглиблення має діяльний суспільний характер. Про людський характер життєдіяльності можна говорити з того моменту, коли людиноподібна істота виготовила перше знаряддя праці. Саме з цього почалася розбудова людиною власного світу – соціального.

Зміст і характер людського життя визначається способом людської діяльності, головними чинниками якого є засоби виробництва та спілкування.

Якщо тварина живе в природі, то людина – в соціумі. Соціум – це особливий спосіб життя особливих істот – людей.

Отже, найголовніша відмінність між людиною і тваринним світом полягає у способі життя. Тваринне життя здійснюється природним чином, тобто як існування, людське – суспільним, соціальним, як життєдіяльність. Все що є в суспільстві, як і саме суспільство, – результат людської діяльності. Головною підсумковою властивістю особистості виступає світогляд. Особливим компонентом особистості є її моральність.

Список використаних джерел.

1. Мелісса Хогенбум BBC Future, 2021
2. Сидоренко Л.І. Філософське осмислення людини.
3. Кремень В. Г. Філософія Григорія Сковороди в контексті людиноцентризму. - Вісник НАПН України, 2022, 4(2).
4. Гарасимів Т. З., Базарник Б. І., 2016 Антропологія феномену особистості
5. Вознюк О.В. «Психолого-педагогічні механізми розвитку особистості як творчої трансцендентної сутності» Житомир, 2013
6. Толстов І.В. Соціальна філософія: Конспект лекції. – Харків: УкрДАЗТ, 2014

ВПЛИВ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ НА ФІЛОСОФІЮ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ(НА ПРИКЛАДІ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ) АБО ЯК ЗМІНИТИ СВІТОГЛЯД СУСПІЛЬСТВА ЗА 70 РОКІВ

Актуальність теми дослідження: суспільство має беззаперечний вплив на кожну конкретну особистість, і це аксіома, яка не потребує жодних доведень. Суспільство ж, в свою чергу, формується у наслідок впливу на нього політичних режимів. І однією із найпотужніших машин впливу, наслідки якої ми бачимо і досі, це був радянський союз. Він проник глибоко у свідомість як людини, так і суспільства загалом. І ми зараз, перебуваючи в активній фазі споконвічної російсько-української війни, маємо знати, хто є нашим ворогом і чому.

Мета дослідження: дослідити, як тоталітарний режим впливає на свідомість людини і як суспільство сильних духом особистостей може зруйнувати тоталітаризм.

Об'єкт дослідження: людина та суспільство до, під час та після тоталітаризму.

Предмет дослідження: тоталітарний режим, як одна з антидемократичних форм політичного режиму.

Завдання дослідження: проаналізувати динаміку змін в українському суспільстві у контексті впливу на нього радянського тоталітарного режиму. І таким чином довести, що саме радянський союз і тривале поневолення українського народу стало тим фактором, який піддав руйнації український менталітет.

Розглянемо історичний контекст розвитку української нації. Протягом багатьох років значний вплив на українців мала московія. Вона породила перші зародки всенародного, всеохопного страху. Хоча в період існування російської імперії ще залишалося якесь прагнення до свободи та розвитку. У 1917 р. починається Українська революція, та, на жаль, навіть попри відчайдушну боротьбу, до влади прийшли більшовики і збудували «тюрму народів», яку ще іноді називають радянським союзом. І варто зауважити, що радянська психологія є дуже зручним інструментом для маніпуляції, оскільки це та зачіпка, з допомогою якої сучасні політики, які вдають з себе прогресивних і демократичних, у дуже цинічний спосіб використовують людські маси для задоволення своїх поточних політичних цілей.

У статті зроблено спробу розкрити питання «Як змінити світогляд суспільства за 70 років?».

- Знищіть прагнення до свободи, зробіть так щоб нація між хлібом та свободою зрештою обрала хліб.

Отже, у суспільстві не має бути жодної свободи, лише тотальний контроль, але при цьому потрібно щоб контроль цілком і повністю влаштував суспільство. У радянському союзі спочатку провели, так звану, політику «коренізації», в Україні – «українізацією». З одного боку владу на місцях отримали представники місцевого населення, що могло стати зайвим поштовхом до тієї самої свободи, однак:

«...Їхня українізація – це спосіб виявити всіх нас, українців, а тоді знищити разом, щоб і духу не було...» – саме так описав «українізацію» дядько Тарас із п'єси «Мина Мазайло». І вашим головним завданням після проведення цієї, так званої, «українізації» буде знищити всіх суспільно-небезпечних елементів, яких вам вдасться виявити. Без жодного жалю та емоцій. Знищуйте навіть тих, хто проводили «українізацію». Повірте, нові люди у вашій команді з'являться досить швидко та легко і бунт на кораблі вам точно не потрібен [1].

Наступний крок – відберіть у людей щось, що необхідне для життя з фізіологічної точки зору. Наприклад, хліб. Але будьте обережні! Не станьте ворогом народу, вам потрібно, щоб вас любили. Скажіть, що це, наприклад, виключно «план», який треба виконати. Якщо ж з першого разу не вдасться, то спробуйте ще раз, люди – це останнє, про що ви маєте турбуватись.

- Зруйнують довіру в суспільстві одне до одного. Зробіть усіх зрадниками або зрадженими. Потрібно зробити так, щоб людина не довіряла нікому, окрім вас та партії. Запровадьте систему доносів, нехай не буде довіри навіть до найрідніших. Окрім того, активно популяризуйте тих, хто пишуть доноси. Вони мають відчувати не просто безкарність, а всім своїм виглядом тріумфувати. Зробіть загальносуспільним ідіологом умовного павлика морозова. Тільки якщо якісь факти біографії вашого героя не є вигідними, то краще їх не висвітлюйте. Ваш герой має бути білим та пухнастим в очах соціуму [2].

А ще зробіть так, щоб про важливі для суспільства теми люди могли говорити лише пізно ввечері сидючи на кухні. Зробіть так, щоб батьки боялися сказати щось при своїх дітях. Знищуйте усіх, не розбирайтесь в жодній ситуації, вам не потрібно на це витрачати свій безцінний ресурс. Люди для вас мають стати лише інструментом, а всіх, хто не погодиться грати за вашими правилами, вбивайте, ну або, якщо ви більш прогресивний лідер, то можете відправити в ГУЛАГ. Також, всі повинні усвідомлювати провини покараного і вважати, що ви робите все правильно.

- Зробіть партію найбільшою цінністю та збудуйте віру, що саме ваш лідер є уособленням людяності, навіть якщо це найкрякавіший диктатор.

Вам потрібен ідол. Людям життєво необхідно в щось вірити. І ваше завдання зробити так, щоб вони вірили в вас або в вашого лідера. Для цього спочатку зламайте будь-яку іншу віру, знищіть усі релігії. Треба, щоб усі повірили, що «релігія – опіум для народу» [3]. Зробіть своїм лідером харизматичну людину. Не обов'язково, щоб він і справді був харизматичним, харизма – це поняття суб'єктивне, головне, щоб його таким вважали, він має стати уособленням вашого суспільства. Він має любити дітей, бути добрим та, в усіх поняттях цього слова, позитивним персонажем, ну принаймні, уявлення має складатися саме таке. А раптом станеться так, що цей лідер помре, ніхто ж не вічний? В такому випадку наступний ваш лідер має стати цілковитою протилежністю

попередньому. Ні, він все ще має бути добрим позитивним і так далі, але він має критикувати попереднього лідера. Для чого, запитаєте ви? Люди схильні не довіряти владі і критикувати її, і таким чином, критикуючи своїх попередників, ваш новий лідер зможе стати відображенням суспільства.

А ще можете робити ідолами мертвих лідерів. Створіть свій власний мавзолей і нехай для пересічного громадянина буде щастям побачити мертве тіло попередніх лідерів. Та, погоджуюсь, це досить дивно, але, тим не менше, як показує історія, дуже дієво.

- Приховуйте правду, не лише від народу, а і від світу. Ніхто не має знати, що відбувається насправді. Критика світових лідерів може зруйнувати всі ваші плани. Ви ж того не хочете? Та й бути закритими від світу така собі стратегія. Хоча, якщо формулювати більш правильно, то вам необхідно зробити свій народ ізольованим, але при цьому вам не можна бути закритими для світу.

Торгуйте зі світом. Якщо ви вже взяли будувати тоталітарну державу, значить справи з ресурсами у вас досить непогані. Ви маєте продавати ці ресурси. Зробіть так, щоб увесь світ був залежним від вас. Станьте світовим гігантом, монополізуйте свої ресурси, зосередьте усе лише у власних роках.

Але наш світ чомусь дуже схильний до гуманізму, вам це не дуже вигідно, тому показуйте світу лише те, що їм можна бачити. Показуйте гарну картинку. А ще підкупіть світових лідерів думок. Вони стануть для вас надійним захистом у випадку ускладнення вашої ситуації. А ще знищуйте тих, хто хоче казати правду, ну або дискредитуйте будь-які їхні слова. Наприклад, як Гарета Джонса. Ну ніби жив собі чоловік у своїй Британії, займався своєю журналістикою, все добре було, але ж ні, треба було йому полізти туди, куди його не просять і все, немає чоловіка. Але це дрібниця [4].

- Зробіть усіх однаковими, знищуйте будь-який прояв індивідуальності чи прагнення до лідерства. Уніфікуйте всіх. Вам не потрібні особистості, вам потрібні просто безликі раби, які мовчки киватимуть на все, що ви скажете. Змусьте в школах носити форму, діти ще з дитинства мають розуміти, що вони такі ж, як інші і нічим не особливі. А старше покоління зробіть настільки бідним, щоб вони просто не могли собі дозволити якимось виділятися. Поширюйте суспільні установки по типу «Я – остання літера в алфавіті». Вам потрібно, щоб навіть в усній народній творчості, домінувала думка про те, що індивідуальність – це найгірше, що може бути. Вам потрібно, щоб виділятися стало соромно, сором – це те почуття, яка здатне керувати навіть безпосередніми дітьми [5].

- Зруйнують будь-які позитивні уявлення про національних героїв, окрім тих, що ви самі нав'язали

Ну і це моя остання порада для вас, якщо ви уже пройшли шлях до утвердження своєї влади, то ви просто не можете допустити, щоб народ створював сам собі образи якихось національних героїв. Знищіть будь-які позитивні уявлення суспільства про них. Наприклад, ви можете зробити так, як радянський союз руйнував образи вояків УПА. Для цього переодягніть своїх військових у форму вояків УПА. І відправте їх робити те, що вони найкраще вміють: грабувати, вбивати та гвалтувати. Це один із найпростіших способів. А ще таким чином, ви вб'єте двох зайців одним пострілом, по-перше, у народу не буде своїх героїв, а по-друге, вони нарешті перестануть їм допомагати.

Якщо ж у вас є якийсь конкретний герой, то вбийте його, а потім зробіть так, щоб його засудили не лише у вашій країні, а і в усьому світі. Прикладом у цьому випадку може слугувати Симон Петлюра. Його спочатку у Франції вбив Самуїл Шварцбард, який свято вірив у те, що війська Петлюри вбили його племінника під час єврейського погрому. А потім суд над Самуїлом Шварцбардом перетворився у суд над самим Петлюрою. І таким чином вдалося очорнити весь український визвольний рух. Вітаю [6]!

Отже, ця стаття є яскравою візуалізацією найбільших злочинів радянської влади, адже за роки окупації радянський союз зміг нав'язати нам і комплекс меншовартості, і зруйнувати довіру до всього. Зараз ми з моральної точки зору, як самодостатня нація, просто не можемо собі дозволити маніпулювати нами привидами минулого.

Список використаних джерел

1. URL: https://uk.wikiquote.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%9C%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE
2. URL: <https://visnyk.lutsk.ua/news/world/77312-pionyer-pavlik-morozov-donis-na-batka-chyeryez-kokhanku/>
3. URL: <https://commons.com.ua/uk/opium-narodu-kritichnij-marksizm-ta-re/>
4. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/news-museji/rechnyky-pravdy-pro-holodomor-garet-dzhons/>
5. URL: <https://uchoose.info/funktsionalnyj-alfavit/>
6. URL: <https://localhistory.org.ua/rubrics/photo/mistse-vbivstva-petliuri/>

ВПЛИВ ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ НА ФІЛОСОФІЮ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ(НА ПРИКЛАДІ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ) АБО ЯК ЗМІНИТИ СВІТОГЛЯД СУСПІЛЬСТВА ЗА 70 РОКІВ

Актуальність теми дослідження: суспільство має беззаперечний вплив на кожну конкретну особистість, і це аксіома, яка не потребує жодних доведень. Суспільство ж, в свою чергу, формується у наслідок впливу на нього політичних режимів. І однією із найпотужніших машин впливу, наслідки якої ми бачимо і досі, це був радянський союз. Він проник глибоко у свідомість як людини, так і суспільства загалом. І ми зараз, перебуваючи в активній фазі споконвічної російсько-української війни, маємо знати, хто є нашим ворогом і чому.

Мета дослідження: дослідити, як тоталітарний режим впливає на свідомість людини і як суспільство сильних духом особистостей може зруйнувати тоталітаризм.

Об'єкт дослідження: людина та суспільство до, під час та після тоталітаризму.

Предмет дослідження: тоталітарний режим, як одна з антидемократичних форм політичного режиму.

Завдання дослідження: проаналізувати динаміку змін в українському суспільстві у контексті впливу на нього радянського тоталітарного режиму. І таким чином довести, що саме радянський союз і тривале поневолення українського народу стало тим фактором, який піддав руйнації український менталітет.

Розглянемо історичний контекст розвитку української нації. Протягом багатьох років значний вплив на українців мала московія. Вона породила перші зародки всенародного, всеохопного страху. Хоча в період існування російської імперії ще залишалося якесь прагнення до свободи та розвитку. У 1917 р. починається Українська революція, та, на жаль, навіть попри відчайдушну боротьбу, до влади прийшли більшовики і збудували «тюрму народів», яку ще іноді називають радянським союзом. І варто зауважити, що радянська психологія є дуже зручним інструментом для маніпуляції, оскільки це та зачіпка, з допомогою якої сучасні політики, які вдають з себе прогресивних і демократичних, у дуже цинічний спосіб використовують людські маси для задоволення своїх поточних політичних цілей.

У статті зроблено спробу розкрити питання «Як змінити світогляд суспільства за 70 років?».

- Знищіть прагнення до свободи, зробіть так щоб нація між хлібом та свободою зрештою обрала хліб.

Отже, у суспільстві не має бути жодної свободи, лише тотальний контроль, але при цьому потрібно щоб контроль цілком і повністю влаштував суспільство. У радянському союзі спочатку провели, так звану, політику «коренізації», в Україні – «українізацією». З одного боку владу на місцях отримали представники місцевого населення, що могло стати зайвим поштовхом до тієї самої свободи, однак:

«...Їхня українізація – це спосіб виявити всіх нас, українців, а тоді знищити разом, щоб і духу не було...» – саме так описав «українізацію» дядько Тарас із п'єси «Мина Мазайло». І вашим головним завданням після проведення цієї, так званої, «українізації» буде знищити всіх суспільно-небезпечних елементів, яких вам вдасться виявити. Без жодного жалю та емоцій. Знищуйте навіть тих, хто проводили «українізацію». Повірте, нові люди у вашій команді з'являться досить швидко та легко і бунт на кораблі вам точно не потрібен [1].

Наступний крок – відберіть у людей щось, що необхідне для життя з фізіологічної точки зору. Наприклад, хліб. Але будьте обережні! Не станьте ворогом народу, вам потрібно, щоб вас любили. Скажіть, що це, наприклад, виключно «план», який треба виконати. Якщо ж з першого разу не вдасться, то спробуйте ще раз, люди – це останнє, про що ви маєте турбуватись.

- Зруйнують довіру в суспільстві одне до одного. Зробіть усіх зрадниками або зрадженими. Потрібно зробити так, щоб людина не довіряла нікому, окрім вас та партії. Запровадьте систему доносів, нехай не буде довіри навіть до найрідніших. Окрім того, активно популяризуйте тих, хто пишуть доноси. Вони мають відчувати не просто безкарність, а всім своїм виглядом тріумфувати. Зробіть загальносуспільним ідолом умовного павлика морозова. Тільки якщо якісь факти біографії вашого героя не є вигідними, то краще їх не висвітлюйте. Ваш герой має бути білим та пухнастим в очах соціуму [2].

А ще зробіть так, щоб про важливі для суспільства теми люди могли говорити лише пізно ввечері сидячи на кухні. Зробіть так, щоб батьки боялися сказати щось при своїх дітях. Знищуйте усіх, не розбирайтесь в жодній ситуації, вам не потрібно на це витрачати свій безцінний ресурс. Люди для вас мають стати лише інструментом, а всіх, хто не погодиться грати за вашими правилами, вбивайте, ну або, якщо ви більш прогресивний лідер, то можете відправити в ГУЛАГ. Також, всі повинні усвідомлювати провини покараного і вважати, що ви робите все правильно.

- Зробіть партію найбільшою цінністю та збудуйте віру, що саме ваш лідер є уособленням людяності, навіть якщо це найкривавіший диктатор.

Вам потрібен ідол. Людям життєво необхідно в щось вірити. І ваше завдання зробити так, щоб вони вірили в вас або в вашого лідера. Для цього спочатку зламайте будь-яку іншу віру, знищіть усі релігії. Треба, щоб усі повірили, що «релігія – опіум для народу» [3]. Зробіть своїм лідером харизматичну людину. Не обов'язково, щоб він і справді був харизматичним, харизма – це поняття суб'єктивне, головне, щоб його таким вважали, він має стати уособленням вашого суспільства. Він має любити дітей, бути добрим та, в усіх поняттях цього слова, позитивним персонажем, ну принаймні, уявлення має складатися саме таке. А раптом станеться так, що цей лідер помре, ніхто ж не вічний? В такому випадку наступний ваш лідер має стати цілковитою протилежністю попередньому. Ні, він все ще має бути добрим позитивним і так далі, але він має критикувати попереднього

лідера. Для чого, запитаєте ви? Люди схильні не довіряти владі і критикувати її, і таким чином, критикуючи своїх попередників, ваш новий лідер зможе стати відображенням суспільства.

А ще можете робити ідолами мертвих лідерів. Створіть свій власний мавзолей і нехай для пересічного громадянина буде щастям побачити мертве тіло попередніх лідерів. Та, погоджуюсь, це досить дивно, але, тим не менше, як показує історія, дуже дієво.

- Приховуйте правду, не лише від народу, а і від світу. Ніхто не має знати, що відбувається насправді. Критика світових лідерів може зруйнувати всі ваші плани. Ви ж того не хочете? Та й бути закритими від світу така собі стратегія. Хоча, якщо формулювати більш правильно, то вам необхідно зробити свій народ ізольованим, але при цьому вам не можна бути закритими для світу.

Торгуйте зі світом. Якщо ви вже взялися будувати тоталітарну державу, значить справи з ресурсами у вас досить непогані. Ви маєте продавати ці ресурси. Зробіть так, щоб увесь світ був залежним від вас. Станьте світовим гігантом, монополізуйте свої ресурси, зосередьте усе лише у власних роках.

Але наш світ чомусь дуже схильний до гуманізму, вам це не дуже вигідно, тому показуйте світу лише те, що їм можна бачити. Показуйте гарну картинку. А ще підкупіть світових лідерів думок. Вони стануть для вас надійним захистом у випадку ускладнення вашої ситуації. А ще знищуйте тих, хто хоче казати правду, ну або дискредитуйте будь-які їхні слова. Наприклад, як Гарета Джонса. Ну ніби жив собі чоловік у своїй Британії, займався своєю журналістикою, все добре було, але ж ні, треба було йому полізти туди, куди його не просять і все, немає чоловіка. Але це дрібниці [4].

- Зробіть усіх однаковими, знищуйте будь-який прояв індивідуальності чи прагнення до лідерства. Уніфікуйте всіх. Вам не потрібні особистості, вам потрібні просто безликі раби, які мовчки киватимуть на все, що ви скажете. Змусьте в школах носити форму, діти ще з дитинства мають розуміти, що вони такі ж, як інші і нічим не особливі. А старше покоління зробіть настільки бідним, щоб вони просто не могли собі дозволити якимось виділятися. Поширюйте суспільні установки по типу «Я – остання літера в алфавіті». Вам потрібно, щоб навіть в усній народній творчості, домінувала думка про те, що індивідуальність – це найгірше, що може бути. Вам потрібно, щоб виділятися стало соромно, сором – це те почуття, яка здатне керувати навіть безпосередніми дітьми [5].

- Зруйнують будь-які позитивні уявлення про національних героїв, окрім тих, що ви самі нав'язали

Ну і це моя остання порада для вас, якщо ви уже пройшли шлях до утвердження своєї влади, то ви просто не можете допустити, щоб народ створював сам собі образи якихось національних героїв. Знищайте будь-які позитивні уявлення суспільства про них. Наприклад, ви можете зробити так, як радянський союз руйнував образи вояків УПА. Для цього переодягніть своїх військових у форму вояків УПА. І відправте їх робити те, що вони найкраще вміють: грабувати, вбивати та гвалтувати. Це один із найпростіших способів. А ще таким чином, ви вб'єте двох зайців одним пострілом, по-перше, у народу не буде своїх героїв, а по-друге, вони нарешті перестануть їм допомагати.

Якщо ж у вас є якийсь конкретний герой, то вбийте його, а потім зробіть так, щоб його засудили не лише у вашій країні, а і в усьому світі. Прикладом у цьому випадку може слугувати Симон Петлюра. Його спочатку у Франції вбив Самуїл Шварцбард, який свято вірив у те, що війська Петлюри вбили його племінника під час єврейського погрому. А потім суд над Самуїлом Шварцбардом перетворився у суд над самим Петлюрою. І таким чином вдалося очорнити весь український визвольний рух. Вітаю [6]!

Отже, ця стаття є яскравою візуалізацією найбільших злочинів радянської влади, адже за роки окупації радянський союз зміг нав'язати нам і комплекс меншовартості, і зруйнувати довіру до всього. Зараз ми з моральної точки зору, як самодостатня нація, просто не можемо собі дозволити маніпулювати нами привидами минулого.

Список використаних джерел

- 1.URL:https://uk.wikiquote.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D0%BD%D0%B0_%D0%9C%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%BE
2. URL: <https://visnyk.lutsk.ua/news/world/77312-pionyer-pavlik-morozov-donis-na-batka-chyeryez-kokhanku/>
3. URL: <https://commons.com.ua/uk/opium-narodu-kritichnij-marksizm-ta-re/>
4. URL: <https://holodomormuseum.org.ua/news-museji/rechnyky-pravdy-pro-holodomor-garet-dzhons/>
5. URL: <https://uchoose.info/funktsionalnyj-alfavit/>
6. URL: <https://localhistory.org.ua/rubrics/photo/mistse-vbivstva-petliuri/>

ПРОБЛЕМА ГУМАНІЗАЦІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність теми дослідження: гносеологічні запити філософських смислів, що спрямовані на повне розкриття феномена особистості в його багатогранності та цілісності, комплекс запитань, що виявляють джерела й зміст людського буття, пов'язаних з розвитком, формуванням і функціонуванням особистості, плинність та динамічність сучасних глобалізаційних процесів та їх глибинними впливами на метафізичну сутність людини

Мета дослідження: обґрунтувати актуальність дослідження проблеми гуманізму особистості та філософії глобалістики, визначити сутність гуманізму особистості у вимірах філософії глобалістики, дослідити традиції, напрямки діяльності в глобалістиці задля подолання глобальних проблем людства.

Об'єкт дослідження: людський фактор у системі глобалізованих світових і регіональних проблем, а саме виживання людства у складних соціокультурних процесах сучасної глобалізації.

Предмет дослідження: аналіз негативних, деструктивних форм і наслідків розвитку глобальної цивілізації.

Завдання дослідження: проаналізувати зміст поняття «глобалізація»; дослідити соціокультурні та антропологічні трансформації у глобалізаційному просторі; дослідити соціокультурні та антропологічні трансформації суспільств у цивілізаційному світохарактері; дослідити типи та види гуманізму в умовах глобалізації; виявити шляхи і напрями оптимізації гуманістичної парадигми у різноманітних проектах розвитку сучасної цивілізації.

На сучасному етапі у вітчизняній науці проблему впровадження ідей гуманізму глобальних процесів досліджують, зокрема, такі вчені і педагоги, як В. Голубінцев, В. Андрущенко, І. Бех, А. Волинець, О. Федічкіна, С. Гончаренко, О. Киричук, Г. Ісаєва, В. Кремінь, П. Балл, О. Савченко, П. Склар, В. Семиченко, та інші.

В останні десятиліття ХХ століття соціально-економічні, політичні та культурні процеси висувають нові проблеми, що справляють значний вплив на характер розвитку як окремих регіонів, держав і спільнот, так і всього людства. Однією з таких проблем є завдання осмислення гуманістичних умов, чинників і наслідків сучасної глобалізації. Від того, як людина розумітиме суть глобальних процесів, систему розв'язання завдань, що породжуються нею, залежить майбутнє не тільки окремо взятого регіону та культурної спільноти, а й усієї земної цивілізації. Пріоритетність цього дослідження визначається не тільки кризовим станом сучасного світу в екологічному, політичному, культурному та демографічному відношеннях, а насамперед його цивілізаційною несталістю в людському, духовно-моральному та 549 культурному вимірах [1].

Глобалізація і гуманізація утворюють два об'єктивні процеси відцентрового і доцентрового характеру, що доповнюють один одного в часі та просторі. Кінцева мета гуманізації – це олюднення навколишнього світу природи і суспільства з позицій розвивальних потреб людини. Під «особистістю» розуміють стійку систему соціально значущих рис, що характеризують особу як члена того чи іншого суспільства або спільноти. Поняття «особистість» визначає суспільну сутність людини, пов'язану із засвоєнням різноманітного виробничого і духовного досвіду суспільства. Перше філософське розуміння особистості розробив І. Кант. Для нього особистість характеризується самодисципліною, здатністю бути господарем власної долі. Часто «особистість» приписується людині головним чином під час розгляду ситуацій, трансцендентних до неї як біологічної істоти. Філософія підкреслює, що особистий досвід є найвищим авторитетом і що вивчення особистості засноване на вивченні індивідуальних можливостей сприйняття світу. Здатність людини порозумітися з іншою людиною на основі поваги до її свободи та вступити з нею у плідну комунікацію. Більшість дослідників сходяться на думці, що глобалізація є багатовимірним процесом тотального включення всіх сфер матеріального і духовного буття різних країн і народів планети у формування єдиної системи, що її сутнісною ознакою є усвідомлення глобальними планетарними країнами і народами глобальних планетарних загроз, а також формування глобальної спільноти на основі споріднених цінностей, культури і способу життя [2].

Р. Робертсон пропонує замінити поняття «глобальна культура» терміном «глокалізація». Дослідник говорить про *ethnoscapes* – «ландшафти особистостей», що визначають характер неспокійного, мінливого світу, в якому ми живемо.

На думку В. Жадько: «Філософія спонукає до ідеї створення суспільства на засадах домінування мислення як способу досягнення істинних знань про сутнісні основи буття сущого» [3]. В даному контексті виділимо специфіку філософії, а саме: узагальнюючи результати різних досліджень, оцінюючи ситуацію в цілому, філософія впливає на прийняття 550 головних економічних, політичних та інших рішень, формує світогляд сучасного людства, принаймні, відповідальну його частину. Система екологічних знань не може бути повною, якщо вона не враховуватиме етнічні аспекти природокористування. Останні все активніше заявляють про себе, оскільки глобальна екокриза, що виникла за останній час, попри всі інші важливі проблеми відчутно вразила саме етноси як таку спільність людей, яка перебуває в органічній єдності з навколишнім середовищем [1].

На думку В. Воронкової: «В структуру дисциплінарної матриці парадигми глобалізації входять: символічні узагальнення, що складають формальний апарат і мову, характерну для конкретної наукової дисципліни; метафізичні компоненти, що визначають найбільш фундаментальні теоретичні і методологічні

принципи глобального світорозуміння; цінності, що детермінують панівні ідеали і норми побудови і обґрунтування наукового знання в епоху глобалізації» [2].

З огляду на такі глобальні зрушення філософія глобалістики має допомогти окремим наукам свідомити сучасну ситуацію, віднайти шляхи виходу з кризових явищ, шукати шляхи утвердження позитивних, подолання негативних наслідків для людини та біосфери. Цивілізаційно-культурне розмаїття сучасного світу, що засвоюється засобами інформаційних технологій, сприяє пізнавальній роботі мислення та духовному збагаченню суспільства; з іншого боку, це породжує потребу в однорідній соціокультурній, економічній, політичній інформації, що стандартизує духовний світ особистості, в даному контексті філософія глобалістики «розширює свідомість» і формує навички продуктивного мислення як уміння об'єднати різноманітне і надихнути його ним для вироблення бажання діяти активно і цілеспрямовано. Отже, у глобальному суспільстві зберігається необхідність у використанні філософської методології, яка б задовольняла потребу збереження глобальних цінностей миру та справедливості, що впливає на формування ідеалів особистості. Для цього необхідно змінювати свідомість сучасної людини через філософію. На це вказують дослідники А. Толстоухов, І. Парапан: «Філософія майбутнього, як душа культури, повинна вести людину до творчості, найвищих цілей і Філософія Особистість у вимірах філософії глобалістики 199 цінностей, надихаючи людське суспільство на досягнення ідеалів» [4]. Глобалізація здійснює зростаючий вплив на особистість, яка «розширюючи» і змінюючи її свідомість впливає на всі сфери буття, породжуючи глобальні проблеми. Останні швидко змінюють світ, ці зміни неминучі і надзвичайно масштабні, а їхня швидкість зростає експоненційно. За словами В.Ляха: «Нашу добу все частіше кваліфікують як добу глибинних трансформацій, метаморфоз та перетворень» [5].

Таким чином, аналіз філософського, теологічного, соціального, культурологічного, мистецького, мовного, педагогічного, психологічного контекстів поняття «духовність» дає підстави дійти висновку, що зміст кожного контексту визначається предметом дослідження вище перелічених дисциплін. Особливості становлення духовної цілісності зумовлені трансформацією українського суспільства. Становлення духовності в особистості в сучасному українському суспільстві несе на собі відбиток світових глобалізаційних і трансформаційних процесів в українському суспільстві та ґрунтується на самобутньому національному менталітеті. У сукупності - ці об'єктивні причини сучасного стану духовного розвитку української спільноти. Глобалізаційні процеси у світі, маючи негативні наслідки та позитивні перспективи для розвитку людства, так само відбиваються і на розвитку окремої особистості. Економічний розвиток країни становить підґрунтя для розвитку особистості, зумовлюючи наявність сили та часу, якими людина може скористатися [4]. Особистість опиняється в ситуації, коли національна самоідентифікація ускладнюється, а механізми планетарної ще не усвідомлені. На особистість це впливає негативно, порушуючи її орієнтацію в соціальному просторі. Щодо глобальної позитивної перспективи зауважимо, що негативні наслідки змін, що відбулися, що відбулися, мають бути подолані в процесі упорядкування єдиної планетарної спільноти. Єдине планетарне співтовариство в майбутньому має стати носієм нового історичного типу духовної цілісності людства, що засновує свої засоби в коеволюційній діяльності людини.

Самоорганізаційні процеси становлення духовної цілісності особистості в українському суспільстві набувають певних особливостей: нерівність можливостей для саморозвитку; ускладнення національної самоідентифікації; збільшення обсягу інформації ускладнює процес формування та вибору шляхів саморозвитку. Це свідчить, що ці особливості, сформульовані, як ускладнення і труднощі, можуть бути повернуті на користь людини. У потенціях цих особливостей містяться чудові перспективи зміцнення самосвідомого начала: зростання ролі особистості в напрацьованій соціально значущій інформації.

Отже, умови глобалізаційного світу та трансформаційного суспільства ускладнюють становлення духовності особистості, а з іншого - мають потенційні можливості зміцнення її позицій у всій системі духовного. Складності становлення духовної цілісності сучасного українця обумовлені особливостями ментальності, глобалізаційними і трансформаційними процесами суспільства. Історична доля українського народу склалася так, що досвід української державності віддалений у часі й недостатній у сьогоденні, додає сучасному українцеві колориту, спрямованості й самобутності, творчості, самостійності, але ці прекрасні якості у своїх крайнощах перетворюються на індивідуалізм, який заважає розумним колективним тенденціям і суспільному будівництву. Ускладнення і труднощі пояснюються зростаючою роллю особистості в системі духовності. У зв'язку з цим актуалізується питання про механізми формування духовної культури особистості.

Список використаних джерел

1. Воронкова В. Регіонально-адміністративний менеджмент – К.: Видавничий дім «Професіонал», Центр учбової літератури, 2010. – 352 с
2. Інформаційне суспільство у соціально-філософській ретроспективі та перспективі / В.В. Лях, В.С. Пазенюк, Я.В. Любимий, К.Ю. Райда. – К.: ТОВ. «XXI СТОЛІТТЯ: діалог культур», 2009. – 404 с. 2010 Гуманітарний вісник ЗДІА випуск 41 Сидоренко С.В., 2010 202
3. Браславець О., Бурак Л. Глобалізаційні виклики духовності на межі тисячоліть, або чи буває лихо з розуму? // Я, Студент. – 2004. - №3. - С. 10-11. (27)
4. Воронкова В. Філософія глобалізації: соціоантропологічні, соціоекономічні та соціокультурні виміри. Монографія. – Запоріжжя: Видавництво ЗДІА, 2010. – 272 с. ;
5. Чигур, Р. Ю. Феномен глобалізації: соціально-філософський аналіз / Р. Ю. Чигур // Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філософія», Острого, 2015.– Випуск 18.– С. 96-102

ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність теми дослідження: у сучасному світі головним суб'єктом соціально-культурного простору постає дієва, творча особистість, яка здатна вирішувати важливі завдання суспільного життя. Особистість завжди функціонує у певному соціально-культурному просторі, вона стимулює зміни у суспільному житті і від того наскільки вона є гармонійно розвинутою, інтелектуальною, духовною, здатною до творчості залежить як її особистий життєвий шлях так і доля суспільства. Формування культурної та націо-нальної ідентичності відбувається, у соціально-культурному просторі, творча особистість утверджує суспільні ідеали, моральні цінності як у ставленні до інших так і до самої себе. Важливе значення на сьогодні має питання розвитку творчого потенціалу кожної особистості. Останнім часом велика увага приділяється засобам розвитку творчого потенціалу людини, бо саме від її інтелекту, творчого мислення, практичної діяльності залежить успішність країни.

Мета дослідження: полягає у визначенні факторів які впливають на розвиток та активізацію творчого потенціалу особистості. Для вирішення поставленого завдання необхідно розглянути соціокультурні процеси та їх вплив на вибір особистістю напрямів діяльності та поведінки, обґрунтувати завдання розвитку творчого потенціалу особистості як фактора самореалізації особистості в контексті соціально-культурного розвитку. Слід, приділити увагу освіті як головному елементу продукування та розвитку інтелекту, творчого мислення, творчої діяльності особистості.

Об'єкт дослідження: творчий потенціал особистості.

Предмет дослідження: особливості творчого потенціалу особистості.

Завдання дослідження: здійснити теоретичний аналіз основних концептуальних підходів до постановки питання: творчий потенціал особистості (соціально-психологічна парадигма); розкрити психологічний зміст та структуру творчого потенціалу особистості; виявити характер співвідношення понять «творчий потенціал особистості» – «творча активність особистості»; простежити динаміку розвитку творчого потенціалу особистості.

Потенційність (від лат. *potentia* – здібність, сила, міць, дієвість) – притаманна життєвій субстанції тенденція, яка за сприятливих умов досягає своєї мети, і, відповідно, потенція – можливість, внутрішньо присутня сила, здатність до дії [1, с. 357].

Творчий потенціал, як динамічна структура особистості, включає комплекс творчих задатків, які проявляються і розвиваються у творчій діяльності, а також комплекс психічних новоутворень особистості протягом її вікового дозрівання. Він базується на уявленні і фантазії, асоціативних зв'язках, багатстві інтуїтивних процесів, емоційній різноманітності й емпатійних почуттях, які здійснюються у процесі творчої діяльності.

На думку С. Степанова, творчий потенціал – це психоенергетична напруга, що виникає між устремліннями, можливостями та реальним життям людини. Він реалізується у рефлексивно-творчому зусиллі, тобто в зусиллі, спрямованому на досягнення раніше недосяжного, на реалізацію того, що до даного моменту не було реалізоване, на устремління за межі самого себе. За допомогою творчого зусилля людина може здобути у своєму житті те, що їй не було дано від природи або в процесі виховання та освіти. Воно і визначає унікальність і життєву стратегію особистості [2, с. 153].

Творчий потенціал, як і творча активність, мають тенденцію до самовираження і здобуття досягнень відповідно до їх можливостей. Мотивація ж творчої особистості виявляється у тенденції до пошуку й ризику, заснованих на бажанні досягнути й перевірити свої творчі можливості. Виходячи з головних постулатів гуманістичної психології, психології особистості школи С. Рубінштейна про безмежність можливостей розвитку творчого потенціалу, необхідно розуміти, що сама особистість тільки власним вибором може реалізувати або ж ні свою творчу унікальність (нарошувати чи зупиняти розвиток творчого потенціалу).

Для розуміння самої постановки питання про творчий потенціал особистості виокремлюють низку факторів: задатки (як вроджена якість), соціальне середовище (зовнішні умови впливу) і особистісна активність (життєва позиція особистості). Саме останній фактор визначає особистість як унікальну цілісну систему, яка виступає «відкритою можливістю» само-актуалізації, володіє потенціалом безперервного саморозвитку та самореалізації.

Якщо зусилля людини перевищують за величиною її наявні ресурси (прагнення і цінності особи вищі, ніж її актуальні ресурси), то вона власними зусиллями збільшує свої ресурси й можливості (як психологічні, так і матеріальні), а отже й горизонти свого саморозвитку. У цьому випадку можна говорити, що людина, проявляючи творчий потенціал, одночасно його і нарошує.

На сьогоднішній день, психологічна практика нагромадила чималий арсенал методів розвитку креативності (творчого потенціалу). Одні з них пов'язані з підвищенням рефлексивної культури, інші – із стимулюванням особливого психічного стану творчої активності – натхнення, ще інші – із застосуванням

методів активізації пошуку ідей, розвитком імаจินативних здібностей, пошуком внутрішніх спонукальних причин активізації творчої активності.

Серед методів дослідження творчого потенціалу особистості, її соціально-психологічної оцінки привертають увагу методи складання портретів особистостей спеціалістів. За їх допомогою оцінюють вираження (розвиток) творчих якостей особистості (професійна сфера).

Вихідними, безумовно, мають бути параметри, що відображають особистість в цілісності, а саме три основні блоки, які характеризують зміст її основних сторін:

- спрямованість особистості (система стосунків з навколишньою дійсністю, що виражається через мотиви поведінки, потреби, почуття, інтереси особистості);
- можливості особистості (психологічні передумови успішності її професійної діяльності, виразником яких виступають здібності);
- психологічні особливості поведінки (стиль), що визначають темперамент і характер.

В цілому ж при складанні портретів особистостей спеціалістів необхідно враховувати такі соціально-психологічні параметри, як конструктивні здібності (особисті якості, що забезпечують успіх у перетворенні навколишньої дійсності, в розвитку особистості і суспільства), до яких відносять оперативно-виконавські (забезпечують енергійні, точні та швидкі дії щодо практичної реалізації задумів) і гностичні (пізнавальні), а також інтерсоціальні (успішна взаємодія з людьми, налагодження контактів, спільних дій), до яких відносять організаторські та комунікативні вміння.

Під кутом зору даних соціально-психологічних параметрів вивчаються показники творчої активності особистості.

У процесі продуктивної діяльності творчий потенціал реалізується й нагромаджується у творчій активності особистості. Відповідно, творчий потенціал і творча активність особистості виступають у цьому феноменологічному ряді в парі, доповнюючи одне одного. Творча активність визначається мірою залучення особистості до перетворювально-творчої діяльності на основі творчого потенціалу. Вона є умовою виявлення і розвитку творчого потенціалу особи та механізмом реалізації її творчих здібностей.

Творча активність виявляється у трьох категоріальних формах:

- в особистості як творчому потенціалі у вигляді інтеріоризації,
- у соціумі як творчому процесі діяльності у вигляді екстеріоризації з метою створення і поширення творчого досвіду,
- знову в особистісній інтеріоризації як творчому особистісному новоутворенні, набуваючи на основі здобутого творчого та інтелектуального досвіду нової форми особистісного саморозвитку [5, с. 10 – 11].

Реалізація творчого потенціалу особистості пов'язана з механізмами її інтелектуальної, когнітивної активності. Особистість, яка, на нашу думку, здатна реалізувати у своєму житті більше власних ресурсів, яка ставить перед собою спрямовані далекі цілі, виробляє життєву стратегію, підвищує свій творчий потенціал. Одним із факторів розвитку творчого потенціалу особистості є розвинена уява. Формуючи уявний образ, людина застосовує існуючий попередній досвід, аналізує ситуацію, розробляє напрям дій, створює новий образ, інколи випадково. До складових творчого потенціалу особистості відноситься її духовність. У творчій діяльності людина реалізує свої здібності, розкриває величезні можливості духовного потенціалу, що особливо важливо у наш час, коли людині пропонуються численні життєві самовизначення і тут важливим є здійснення правильного вибору, особливо, якщо це стосується ціннісних орієнтацій.

Отже, можна дійти висновку, що творчий потенціал особистості визначається як інтегративна властивість особистості, до його складу входять мотиваційний, вольовий, емоційний та когнітивний компоненти, які визначаються емоційним відношенням до діяльності, професійною мотивацією, вольовим зусиллям, творчим мисленням, що обумовлені поставленими цілями та психологічними особливостями різних видів діяльності; становлення гармонійно розвиненої, творчої особистості є відкритим процесом, який відбувається протягом життя людини. Творча особистість, інтелектуально розвинена, вихована у повазі до інших, зможе розкрити, примножити та реалізувати свій творчий потенціал у повсякденній наполегливій праці над собою, знайти втілення своїм здатностям та талантам, досягти успіху у житті та бути корисною для інших.

Список використаних джерел

1. Богачев Р. М., Костроміна Г. М., Руденко Т. П. Творчий потенціал особистості у сучасному соціально-культурному просторі: особливості розвитку та реалізації. 2021. №34. 38-46
2. Лебединський Е. Б. Психологічні особливості творчого потенціалу особистості школяра в умовах рекреації. 2014. №12. С. 17-22
3. Овсянецька Л. М. Соціально-психологічна парадигма щодо творчого потенціалу людини. 2012. С.15

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТ.

Актуальність теми дослідження: гроші будуть актуальними завжди. Вони формують суспільство, приносять певний прибуток, у розвиток виробництва та розвитку людства. Кожен з нас хоче мати матеріальний достаток, подбати про своє майбутнє, маючи гроші дозволити собі жити приналежно. Звичайно, аби мати гроші потрібно виробити себе як особу, яка знає і вміє їх заробити.

Мета дослідження: дослідити яке мають значення гроші для людини, сформувати розуміння ролі і місця грошей в житті суспільства і людини.

Об'єкт дослідження: гроші та їх роль у суспільстві.

Предмет дослідження: розуміння філософії та її значення грошей для людини.

Завдання дослідження: дати розгорнуту відповідь на тему, дослідити особистість та її ставлення до грошей та вплив грошей на суспільство.

У сучасному світі неможливо прожити без грошей. Кожен із нас хотів би здобути певну матеріальну незалежність та соціальний статус. І в цьому, зрештою, немає нічого поганого: що поганого в бажанні людини забезпечити безбідне існування собі та своїй родині? Але питання не лише в бажанні мати гроші, а в тому, яке місце це бажання посідає серед людських потреб та прагнень. Гроші – це наші помічники у досягненні намічених нами цілей, отриманні необхідних та бажаних речей. Точну дату їх появи назвати неможливо. Хто їх винайшов теж невідомо [1].

У дослідженнях Т. С. Смовженка описано про проблему соціального функціонування грошей, яка до недавнього часу залишалася у вітчизняній науковій думці між економічним та соціогуманітарним знанням. Дослідження соціального буття феномена грошей має достатньо репрезентативні позиції в історії філософської думки. Річ у тому, що само вчення про економіку виникло як складова частина філософської моралі, такою воно постало в Арістотеля поряд з етикою та політикою. Тому гроші для теоретичного осмислення їх сутності від самого початку постали як продукт соціального розвитку. Наше колективне дослідження має теоретичне значення для розробки методологічних аспектів сучасної теорії грошей в якій артикулюються виміри економічної та фінансової діяльності. Те, що нині гроші розширюють сферу свого впливу на українське суспільство, пов'язане з невдачею проекту створення суспільної моделі, в якій гроші не мали виконувати своє пряме економічне призначення. Ми маємо на меті показати, що нинішня соціально-економічна трансформація України – це повернення до суспільної моделі, в якій гроші посідають серед інших соціальних механізмів саме те місце, яке було вироблене усім попереднім розвитком господарської діяльності й людства в цілому. Щоб дати відповідь на питання про роль грошей в житті української людини, потрібно розглядати соціальну проблему грошей не лише в ракурсі «людина-гроші», в якому людина узята в найбільш узагальненому вигляді, бо гроші в такому разі протистоятимуть їй як самодостатня субстанція, абсолютна, вічна і незмінна [2, с.7].

Гроші є однією з життєво важливих цінностей, вони чинять глибокий вплив на всі сфери життя [2, с.9]. Наприклад в наш час люди досить не погано заробляють гроші в інтернеті, звичайно, дивлячись на те, як красиво живуть люди по той бік екрану, нам теж так хочеться жити: мати дорогі речі, пристойно виглядати, ходити до дорогих ресторанів, відпочивати на престижних курортах тощо. Кожен з нас мріє жити добре але для цього обов'язково потрібно джерело доходу. Навіть освіту ми здобуваємо платно. Якщо раніше, коли юними були наші батьки, освіта була переважно безкоштовною а ціни в магазинах відповідали зарплаті, то зараз ситуація змінилась точно не в кращу сторону. Тому сьогодні людям доводиться докладати більше зусиль, щоб забезпечити собі безбідне існування. Відповідно і про гроші вони думають набагато більше.

Гроші мають дуже велике значення у нашому житті. Це безперечний факт. Їхня роль не обмежується функціями платежу, накопичення або збереження. Вони є також загальним еквівалентом вартості будь-яких товарів. За допомогою грошей можна задовольнити всі потреби. Напевно, за виключенням духовних, хоча це спірне питання, яке залежить від прагнень конкретної людини.

Чи завжди гроші мають вплив на людину? Деякий вплив, звісно мають, але це не означає, що абсолютно все можна купити. Ми живемо у матеріальному світі, де матеріальний добробут відіграє досить важливу роль. Наявність грошей дозволяє людині почуватися вільною. За достатньої їхньої кількості можна зробити будь-яку покупку, отже – реалізувати своє бажання. [3].

Однак, чим більше грошей людина має, тим більше їй хочеться. Всередині прокидається думка, що більше грошей можуть забезпечити їй ще більше і тоді людина починає здобувати ще більше грошей. Але це не так, є люди які розуміють, що окрім матеріальної сторони є й духовна. Вони прагнуть забезпечити багатством саме свою духовну сторону [4].

Історичне буття грошей можна розглянути як еволюцію їхньої знакової природи, процес абстрагування та ідеалізації, перехід від тотожності знакової форми та смислового наповнення в натуральних грошах до перетворення сучасних грошей у віртуальну реальність. При цьому в усе більш адекватній формі виявилась соціальна природа грошей як феномен культури [5, с.33].

Отже, ми вже зрозуміли що гроші для людини, а особливо у ХХІ столітті, мають дуже велике значення. Ця тема є і буде актуальною завжди, так як і гроші. В сучасному суспільстві гроші відіграють значну роль для

кожного з нас, це невід’ємна частина життя. Кожен з нас має право на щастя. Тому ми разом сформували розуміння ролі і місця грошей в житті суспільства і людини.

Список використаних джерел

1. URL: <https://naurok.com.ua/rol-groshey-u-nashomu-zhitti-70594.html>
2. Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. – Львів, 2011. – 435 с/Протокол № 5 від 17 травня 2011 р. С. 7-9
3. URL: <https://dovidka.biz.ua/vplyv-hroshei-bahatstva-na-liudynu-v-nash-chas/>
4. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27462/04-Skrynnyk.pdf?sequence=1> /
Філософсько-світоглядні засади буття людини (с. 33-38)

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність теми дослідження: Людина - унікальне творіння природи, що здатна до творчої діяльності та впливу на світ навколо себе. Як творець людської культури, вона має великий внесок у розвиток цивілізації. Людина - є творцем світу культурних цінностей, у цій якості вона реалізує свої творчі здібності, свій творчий потенціал. Однак людина більшою мірою є продукт культурної еволюції, це ті суттєві ознаки, що відрізняють її від тварини.

Мета дослідження: дослідити, як людина впливає на культуру, а також – на процес розвитку суспільства, де культура є продуктом людської творчості.

Об'єкт дослідження: людина, яка творить культуру.

Предмет дослідження: процеси впливу культури на формування людини як особистості, та процеси діяльності людини у творенні цієї ж культури.

Завдання дослідження: проаналізувати формування культури на історичних подіях, вплив культури на людську особистість, аналіз з'ясувати, яким чином людина формує культуру та стає її творінням.

Одним з найважливіших аспектів людини як творця є її формування культури. Людська культура – це динамічна система цінностей, норм, вірувань, звичаїв, мистецтва, мови, технологій та інших проявів життя суспільства. Вона постійно розвивається та змінюється під впливом індивідуальних і колективних людей. Багато культурних досягнень людства виникають у результаті взаємодії різних етнічних груп, націй, релігій та інших соціальних спільнот. Такі взаємодії сприяють обміну ідеями, знаннями та досвідом збагачуючи культурну спадщину людства. Культура повинна бути для кожного суспільства, країни, громадян як суб'єкт культурного життя, головним орієнтиром і інструментом у досягненні єдиної мети- світовий розвиток і прогрес, мирного співіснування і співпраці держав. В якому стані знаходиться культура, від її розвитку залежить інтелектуальний потенціал не тільки окремої особи, але і всього народу, залежить від розвитку всього людства. Як писав учений і філософ А. Ф. Лосев «культура є гранична спільність всіх основних шарів історичного процесу» [1, с. 218]. Вона є постійно соціальним еволюційним процесом, який росте і дихає, живе і видозмінюється.

Творчість людини виявляється у створення музики, живопису, літератури, архітектури і багато інших форм мистецтва. Крім того, людина розробляє нові ідеї, концепції і технології, які рухають суспільство вперед. Ми приєднуємося до тези академіка М. Г. Жулінського, що єдиним критерієм розвитку суспільства, його поступу, його досягнень є культура – культура людини, яка зумовлює всі сфери людської свідомості та абсолютно всі чинники у суспільстві [2, с. 646].

Усвідомлюючи свою роль у творенні культури, людина повинна приділяти увагу етичним аспектам своїх дій. Вона повинна пам'ятати про моральні цінності, взаємовідносини та відповідальність за результати своєї творчості. Відповідальне використання своїх здібностей і повага. Культура настільки багатогранна, що люди можуть знайти себе в ній незалежно від світоглядів, національностей і виховання. Вона також укріплює солідарність між людьми, формує відчуття приналежності до певної групи, сприяючи зміцненню зв'язку поколінь і розділенню людей на тих, чий погляд ми розуміємо, і тих, кого ми не сприймаємо, які є нам чужими. І проте, ми можемо проявляти симпатію до абсолютно незнайомої нам людини, що говорить про згуртованість суспільства за допомогою культури.

Людина як творіння і творець людської культури відіграє важливу роль у суспільстві. Вона має унікальні здібності до мислення творчості і впливу на своє оточення. Людина наділяє певним культурним змістом весь світ, і світ виступає для неї у своїй універсальній людській значущості. А інший світ людині просто не потрібний і не цікавий. Н. А. Мещерякова виділяє два типи результативного ціннісного відношення – світ може виступати по відношенню до людини як «своє» і як «чуже» [3, с. 34-44]. А культура і є тим універсальним засобом, за допомогою якого людина робить світ «своїм», перетворюючи його, за висловом М. Бубера, в «Будинок людського буття» [4, с. 82].

Об'єднуючи і надихаючи людей, культура дає їм не тільки загальний спосіб збагачення світу, але і спосіб взаємного розуміння і співпереживання, мову для виразу як найтонших рухів для душі. Культура історично сформувалася як спосіб духовного освоєння діяльності, духовного світовідчуження людини, процесу розвитку духовного початку людського суспільства, « як природно-історичний прояв життя на нашій планеті» [5, с. 61]. Вона характеризується здатністю продукувати, зберігати і транслювати духовні цінності різних форм і типів. Виконуючи дану роботу, культура здійснює соціалізацію людини і зразки поведінки, що відрізняються від норм поведінки тварин.

Таким чином, людська культура виростає з індивідуальних інтересів і ідей і розвивається через спільність цих інтересів. Вона відображається у віруваннях, мові, традиціях, вміннях і знаннях, які передаються з покоління в покоління. Отже, людина як творіння і творець людської культури має великий потенціал у формуванні світу навколо себе і сприянні його розвитку.

Список використаних джерел

1. Лосев А.Ф. Дерзання духу / А.Ф. Лосев //Філософія культури. – К.: Республіка, 1988 – 218 с.
2. Жулінський М.Г. Заявити про себе культурою : тези трибунні, позатрибунні, а також роздуми і сповіді про парадною завісою / Жулінський М.Г. – К. : Генезис, 2001. – 646 с.

3. Мещерякова Н.А. Наука в ціннісному вимірюванні / Н.А. Мещерякова // Вільна думка. – 1992. – №12. – с. 34-44.
4. Бубер М. Я і Ти / Бубер М. – К.: Наука, 1993. – С.82.
5. Вернадський В.І. Філософські думки натураліста / Вернадський В. І. – К.: Наука, 1988. – с. 61.

ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА

Актуальність теми. Питання філософії успіху менеджера є актуальним на сьогодні, адже досліджується роль професійної культури менеджерів як один з основних компонентів для досягнення успіху в професійній діяльності. Визначаються головні складові морально-ділової культури менеджерів зовнішньоекономічної діяльності. Сучасний менеджмент у своєму основному значенні виступає не стільки в якості науки і практики управління компанією, процесом прийняття та реалізації управлінських рішень, скільки мистецтвом управління людьми.

Мета дослідження полягає в тому, щоб дослідити яким повинен бути успішний менеджер, як він повинен організовувати робочий процес. Показати, що саме ця професія вимагає великої кількості знань, умінь знаходити спільну мову з кожним, умінь знаходити шляхи вирішення різного роду проблем.

Завдання дослідження: дослідити вимоги до здібностей і вмінь менеджера; охарактеризувати важливі умови успіху управління; проаналізувати основні помилки менеджера та поради щодо організації його особистої праці.

Об'єкт дослідження є особистісні якості менеджера та філософські погляди на діяльність менеджера.

Предмет дослідження: виступає роль та місце менеджера в організації.

Менеджер у сучасному розумінні – спеціаліст, який організовує, налагоджує конкретну діяльність підлеглих йому працівників і при цьому він сам забезпечує певну суму управлінських функцій.

Знання сучасного менеджменту потрібні керівнику для оцінки власних підходів підлеглих. Менеджерів, які не в змозі перевірити власні підходи до управління, неможливо зрозуміти та пояснити їх. Як правило, такі менеджери не намагаються встановити зворотній зв'язок, вони не вміють зацікавити підлеглих, важко дають завдання та інструкції [1].

Менеджери повинні бути креативними у вирішенні проблем і мати здатність до їх вирішення. Менеджери з низьким рівнем інноваційної оригінальності мають меншу ймовірність придумати нові ідеї. Неможливо змусити інших бути креативними і використовувати нові методи в роботі. Такі менеджери часто не знайомі з методами підвищення креативності або висміюють їх легковажний і поверхневий характер. Високий рівень креативності вимагає готовності долати перешкоди. Менеджер не бажає пробувати, ризикувати чи використовувати творчий підхід до роботи, не зважаючи на труднощі, не здатний розвивати ініціативу підлеглих [2].

Виховувати та розвивати здібності підлеглих. Майже кожен менеджер виступав одночасно У ролі наставника, вихователя, вчителя направляти співробітників на отримання необхідних знань стандартів і допомогти їм саморозвиватися. Коли люди мають можливість постійного працевлаштування, вони працюють охочіше, старанніше та краще. Спілкування з керівником і його оцінка та рекомендації мають неформальний характер [3].

У процесі керівництва людьми менеджер повинен уміти виявляти і вирішувати протиріччя. Будь-який керівник, який намагається обминути протиріччя або приховати їх, раніше чи пізніше заходить у глухий кут. Здорова організація сприймає протиріччя з розумінням і використовує їх для свого удосконалення.

У процесі управління людьми керівник повинен вміти виявляти і вирішувати протиріччя. Будь-який лідер, який намагається уникнути або приховати протиріччя, рано чи пізно потрапляє в глухий кут. Здорова організація сприймає протиріччя з розумінням і використовує їх для вдосконалення [4].

«Видатні менеджери й спеціалісти з менеджменту вважають, що сучасний менеджер повинен не тільки нести відповідальність, а й бути успішним у своїх діях. Успіх – це реалізована мета. Коли результати, отримані менеджером, відповідають поставленим цілям, можна вважати, що він діяв успішно. Звичайно, для того щоб мати успіх, менеджер повинен вміти ставити ціль, мати бажання її досягти, вірити у свої сили, мати сильний характер, розвинений інтелект та інтуїцію, добрі здібності, відповідні знання та вміння. Серед складових успіху називають працю, старанність, наполегливість, захоплення справою, постійний пошук і самовдосконалення»[1].

Отже, як зазначали древні філософи управління людьми є, великим мистецтвом, яке формується на досконалості знанні філософії, педагогіки, психології, соціології. Специальність менеджера є квінтесенцією знань дійсності у всій їх багатоманітності, вміння людини вичленити необхідне саме «тепер», саме «це» в палітрі філософського відношення «Я і Світ».

Список використаних джерел

1. Баєва О. В. Основи менеджменту: Практикум/ О. В. Баєва, Н. І. Новальська, Л. О. ЗгалатЛозинська. - К.: Центр учбової літератури, 2007. - 522 с.
2. Герасимчук А.А. Філософські основи менеджменту і бізнесу. Навч. посібник - К.: В-во Європ. у-ту, 2006 – 111 с.
3. Скібіцька Л. І. Менеджмент: Навчальний посібник для вищих навч. закладів/Л. І. Скібіцька, О. М. Скібіцький; Мін-во освіти і науки України. - К.: Центр навчальної літератури, 2007 – 415 с.
4. Герасимчук А.А. Філософські основи менеджменту і бізнесу. Навч. посібник – К.: В-во Європ. у-ту, 2006 – 111 с.

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність теми дослідження: у теперішній час майже неможливо уявити людину, яка б не оцінювала свою працю матеріально. Зарплата, премії, дивіденди або гонорари. За ці ж гроші людство забезпечує себе потрібними товарами, які, на їх думку, могли би покращити життя. Для когось це є дійсно так, але для когось це просто ілюзія. Тема грошей буде актуальна завжди, та водночас існує небагато праць, які би базувались на цій аксіомі. «Всім відомо, що за гроші можна купити туфлі, але не щастя, їжу, але не апетит, ліжко, але не сон, ліки, але не здоров'я, слуг, але не друзів, розваги, але не радість, вчителів, але не розум» (Сократ).

Мета дослідження: показати гроші як феномен культури. Довести вплив грошей на ментальні парадигми. Визначити яку роль гроші відіграють у житті людини.

Об'єкт дослідження: гроші як феномен соціокультури; вплив грошей на формування цінностей; філософія грошей; вплив грошей на поведінку людини у соціумі.

Завдання дослідження: розглянути гроші як феномен культури. Розглянути ментальні парадигми людини.

Гроші є одним із найважливіших елементів культури будь-якого суспільства. Вони є загальноприйнятим засобом обміну, зберігання цінностей та нагромадження багатства. Також важливу роль вони відіграють у регулюванні економічних процесів і формуванні соціальних відносин.

Гроші виникли і розвинулися у наслідок потреби людей узгоджувати свої позиції та інтереси в загальному, у господарській діяльності. Історичне буття грошей можна розглянути як еволюцію їхньої знакової природи, процес абстрагування та ідеалізації, перехід від тотожної знакової форми та смислового наповнення в натуральних грошах до перетворення сучасних грошей у віртуальну валюту. При цьому в усе більш адекватній формі виявляється соціальна природа грошей як феномен культури. «Гроші – це не просто засіб, а символ, який відображає культурні цінності суспільства» (Е. Дюркгейм)» [1].

Гроші значною мірою впливають на зміст ментальних парадигм, тобто на сукупність уявлень, переконань та цінностей, які формують світогляд людини. Цей вплив проявляється в таких аспектах як:

- Ставлення до матеріальних благ: гроші сприяють формуванню споживацькому світогляду, у якому матеріальні блага займають центральне місце. Людині з таким світоглядом важливо мати багато грошей, щоб купувати коштовні речі, користуватися дорогими послугами або ж відпочивати у престижних місцях.

- Ставлення до праці: гроші можуть вмотивувати людей до праці, оскільки вони є основним засобом отримання матеріального забезпечення. Однак, гроші також можуть призводити до демотивації, якщо людина буде вважати, що її робота не відповідає її моральним цінностям.

- Ставлення до інших людей: гроші можуть впливати на комунікацію людей. Люди з великими статками можуть мати почуття переваги над іншими, менш забезпеченими людьми, а ті, в свою чергу, будуть відчувати неповноцінність.

Гроші є складним феноменом, який має значний вплив на культуру та ментальні парадигми людей, вони формують ціннісні орієнтації, мотивацію поведінки та світогляд. Вплив грошей на ментальні парадигми може бути як і позитивний, так і негативний. З одного боку, гроші можуть мотивувати людей до праці, економії, інвестування. З іншого боку, вони можуть сприяти формуванню таких цінностей як матеріалізм і споживацтво.

Двісті сорок років тому відомий український філософ Г. Сковорода написав, звертаючись до молодого шляхетства: «Золотом можеш купити село, річ трудну, як і потрібну, а щастя, як необхідна необхідність задарма всюди і завжди дарується. Повітря і Сонце завжди з тобою, і всюди, і задарма». Таке бачення відкриває вихід «ігрового поля» [2] монетаристської раціональності, на якому чинними є лише правила купівлі-продажу, в іншій життєвий простір керований «серцем». Функціонування грошей у сучасному світі не виключило екзистенційних цінностей з життєвого світу людини, не звузило їх спектр. Вони й надалі зберігають повну значущість у діапазоні альтернатив, серед яких людина чинить свій вибір, реалізувати свободу волі. Який саме вибір буде зроблено залежить тільки від людини, а не від грошей самих по собі.

Отже, гроші можуть бути як благом, так і злом. Вони можуть сприяти розвитку суспільства та підвищенню добробуту людей, але також можуть призводити до соціальної нерівності, стресу та тривоги. Важливо усвідомлювати вплив грошей на наше життя. Щоб використовувати їх на благо себе та суспільства та розуміти, що гроші це лише інструмент, який можна використовувати для реалізації своїх цілей, та аж ніяк не бути самоціллю.

Список використаних джерел

1. Дюркгейм Е. Економічна соціологія. Методи економічної соціології. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12352/>.
2. Сковорода Г.С. Вступні двері до християнської добронравності. URL: <https://osvita.ua/school/literature/s/75138/list-2.html>

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ «МАРКСОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ»

Актуальність теми дослідження: пов'язана з тим, що марксистська концепція людини є однією з найвпливовіших концепцій в історії філософії. Вона продовжує бути предметом дискусій і досліджень досі. Тому дослідження марксистської концепції людини є актуальним і важливим.

Мета дослідження: це те, що автор статті прагне досягти, проводячи дослідження. Мета статті полягає в тому, щоб провести філософський аналіз марксистської концепції людини. Автор статті аналізує основні положення марксистської концепції людини, її сильні і слабкі сторони.

Предмет дослідження: це те, що досліджується в рамках дослідження. Предметом дослідження в даній статті є марксистська концепція людини. Автор статті розглядає основні положення цієї концепції, такі як:

- Людина розглядається як соціальна істота.
- Праця є основним видом людської діяльності.
- Спілкування є невід'ємною частиною людської діяльності.
- Природа людини є продуктом суспільного розвитку.

Об'єкт дослідження – це те, що піддається дослідженню. Об'єктом дослідження в даній статті є марксистська концепція людини як цілісна система поглядів на природу людини. Автор статті аналізує основні положення цієї концепції, їх логіку і взаємозв'язок.

Карл Маркс (1818-1883) – один з найвпливовіших філософів і соціологів XIX століття. Його теорія марксизму мала значний вплив на розвиток соціальних і політичних наук, а також на революційні рухи в багатьох країнах світу.

Центральним поняттям марксизму є поняття людини. Маркс розглядав людину як суспільну істоту, яка постає в процесі своєї діяльності. Він вважав, що суть людини визначається її діяльністю, а не її природою.

Маркс виділяв два основних види людської діяльності: працю і спілкування. Праця є основним видом людської діяльності, яка визначає її соціальну природу. Праця є джерелом суспільного багатства і рушійною силою суспільного прогресу [1].

Спілкування є невід'ємною частиною людської діяльності. Воно дозволяє людям об'єднуватися в спільноти і спільно вирішувати свої проблеми.

Маркс вважав, що природа людини є продуктом суспільного розвитку. Він стверджував, що людина є вільною істотою, яка здатна до творчості і самореалізації.

Марксистська концепція людини має ряд важливих особливостей:

- людина розглядається як соціальна істота. Її сутність визначається її діяльністю, а не її природою;
- праця є основним видом людської діяльності. Вона є джерелом суспільного багатства і рушійною силою суспільного прогресу;
- спілкування є невід'ємною частиною людської діяльності. Воно дозволяє людям об'єднуватися в спільноти і спільно вирішувати свої проблеми;
- природа людини є продуктом суспільного розвитку. Людина є вільною істотою, яка здатна до творчості і самореалізації.

Марксистська концепція людини мала значний вплив на розвиток філософії, соціології та інших соціальних наук. Вона продовжує бути предметом дискусій і досліджень досі.

Недоліки марксистської концепції людини:

- вона розглядає людину як продукт суспільного розвитку, який не має можливості вибору.

Маркс вважав, що людина є продуктом суспільних відносин, в яких вона живе. Він стверджував, що ці відносини визначають її свідомість і поведінку. Однак, деякі критики вважають, що така детерміністична картина людини є занадто обмеженою. Вони стверджують, що людина має певну свободу вибору, яка дозволяє їй впливати на своє життя і суспільство [2].

– Марксистська концепція людини є однобічною. Вона акцентує увагу на праці як основному виді людської діяльності, нехтуючи іншими видами діяльності, такими як спілкування, пізнання, творчість.

Маркс вважав, що праця є основним видом людської діяльності, оскільки вона дозволяє людині створювати матеріальні блага і трансформувати світ. Однак, деякі критики вважають, що ця однобічність є недостатньою для повноцінного розуміння людини. Вони стверджують, що людина є багатогранною істотою, яка здатна до різних видів діяльності [3].

– Марксистська концепція людини є утопічною. Вона стверджує, що людина є вільною істотою, яка здатна до творчості і самореалізації, але не враховує реальні обмеження, з якими стикається людина в сучасному суспільстві.

Маркс вважав, що в комуністичному суспільстві людина буде повністю вільною від експлуатації і обмежень. Однак, деякі критики вважають, що це є утопією, яка навряд чи може бути реалізована на практиці. Вони стверджують, що людина завжди буде стикатися з певними обмеженнями, такими як обмеженість ресурсів, природних сил і т.д.

Марксистська концепція людини є складною і багатогранною, що має значний вплив на наше розуміння людини. Вона має як свої сильні, так і слабкі сторони [4].

Сильні сторони марксистської концепції людини:

- соціальна природа людини. Маркс розглядав людину як соціальну істоту, яка існує і розвивається в суспільстві. Цей підхід дає можливість зрозуміти, як соціальні відносини впливають на свідомість і поведінку людини;

- праця як основний вид людської діяльності. Маркс вважав, що праця є основним видом людської діяльності, яка визначає її сутність. Цей підхід дозволяє зрозуміти, як людина взаємодіє з навколишнім світом і створює матеріальні блага;

- спілкування як невід’ємна частина людської діяльності. Маркс вважав, що спілкування є невід’ємною частиною людської діяльності, яка дозволяє людям об’єднуватися в спільноти і спільно вирішувати свої проблеми. Цей підхід дозволяє зрозуміти, як люди взаємодіють один з одним і будують соціальні відносини;

- людина як вільна істота. Маркс вважав, що людина є вільною істотою, яка здатна до творчості і самореалізації. Цей підхід дає можливість зрозуміти, що людина є не просто продуктом суспільних відносин, але й суб’єктом, який може впливати на своє життя і суспільство;

Слабкі сторони марксистської концепції людини:

- Детермінізм. Марксистська концепція людини є детерміністичною, тобто вона розглядає людину як продукт суспільних відносин, який не має можливості вибору. Цей підхід може бути обмеженим, оскільки не враховує роль індивідуальних здібностей і свободи вибору в житті людини.

- Однобічність. Марксистська концепція людини акцентує увагу на праці як основному виді людської діяльності, нехтуючи іншими видами діяльності, такими як спілкування, пізнання, творчість. Цей підхід може бути однобічним, оскільки не враховує всю багатогранність людської діяльності.

- Утопізм. Марксистська концепція людини стверджує, що в комуністичному суспільстві людина буде повністю вільною від експлуатації і обмежень. Цей підхід може бути утопічним, оскільки не враховує реальні обмеження, з якими стикається людина в сучасному суспільстві.

Незважаючи на ці недоліки, марксистська концепція людини є важливою і впливовою теорією, яка продовжує бути предметом дискусій і досліджень досі.

Список використаних джерел

1. Цапко Яна «Філософський аналіз «Марксової концепції людини»». URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47437/1/Цапко%20Яна.pdf>
2. «Філософія в сучасному світі» URL: http://megalib.com.ua/content/8267_Filosofiya_v_sychasnomy_sviti.html
3. В. П. Макаренко «Підводна частина айсберга» URL: <http://ibib.ltd.ua/podvodnaya-chast-aysberga-27891.html>
4. «Роль філософії у світі» URL: <https://koon.ru/uk/rol-filosofii-v-sovremennom-mire-budushchee-filosofii-filosofiya-v/>
5. Ю. В. Осічнюк «Філософія в сучасному світі» URL: <https://westudents.com.ua/glavy/94804-filosofya-v-suchasnomu-svt.html>

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ СВОЄЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність теми дослідження: для більшості людей культура постає матеріальним світом природи, що була олюднена ними ж. В цей час вона постає продуктом людської творчості. Творення культури є повсякденням кожної людини, її свідомого і підсвідомого, в першу чергу – для збереження власної ідентичності. Культура стає саме тим елементом, який розділяє людину і тварину в процесі еволюції. Спочатку кожного тисячоліття, потім століття, а тепер десятиліття людина створює культуру, що водночас спонукає до утворення нової поведінки людини, нової культури. Зі стрімким розвитком новітніх технологій, науки, сама культура також міняється і породжує щось нове, ідучи причинно-наслідковим методом. Саме тому ця тема є актуальною сьогодні і потребує всебічного розгляду в контексті сучасного світу.

Мета дослідження: дослідити, як людину як творіння і творця своєї культури, їх співвідношення.

Об'єкт дослідження: людська діяльність та її наслідки.

Предмет дослідження: людина як творіння і творець своєї культури.

Завдання дослідження: проаналізувати феномен культури на тлі історичного часу; дослідити процес взаємозв'язку людини і культури.

Чому людина є творцем культури? Це все завдяки прямому впливу людини на світ, навколишнє середовище і, доволі банальне, бажання вижити. Що ж було каталізатором творіння цієї культури? Відомий ізраїльський історик визначив декілька пунктів у розвитку людини: великий мозок, використання знарядь, визначні пізнавальні здібності й складні соціальні структури – все це переваги [8].

Видається само собою зрозумілим, що це й зробило людство наймогутнішими тваринами на Землі. Однак люди користалися всіма цими перевагами аж два мільйони років, залишаючись увесь час слабкими й маргінальними створеннями, тому й люди жили в постійному страху перед хижаками, зрідка полювали на велику здобич і забезпечували своє існування [8]. З часом вони починають виготовляти кам'яні знаряддя, що значно полегшують їх життя і допомагає впевненіше відчуватися в тому часі, а набуті знання передавалися наступним поколінням. Десь на цьому етапі і виникає своєрідна культура.

Серед багатьох західних дослідників, перш за все американських, дістала широке визнання культурологічна теорія, згідно з якою основою соціогенезу є культура, насамперед духовна. Народжуючись і зростаючи, людина формується під впливом культури того чи іншого соціального оточення. На думку українського антрополога В. Н. Станко, саме культура, а не структура організму, визначає поведінку людини. Це пов'язано з особливостями розвитку культури, яка передається від одного покоління до іншого не генетичним шляхом, а завдяки навчанню [7]. Таким чином, розвиток культури може відбуватися незалежно від біологічної еволюції. Це безперечно. Водночас не можна стверджувати, що культура є єдиною ознакою, завдяки якій людство відрізняється від тваринного світу.

З вищесказаного можна підсумувати, що будь-яка діяльність, теоретична чи практична, на матеріальному чи духовному рівні, містить аспект засвоєння культури. Творення культури є швидше антропологічним фундаментом культуротворчості, «як діяльності, що її сутнісно творить індивід, яка виводить його у справжнє буття напруженням свідомості, волі і відчуття» [1].

Від народження людина сприймає культурні цінності, які з часом перетворює їх на особисте надбання, творить нові сторони культури і оживляє пасивні ціннісні досягнення своїх предків [3]. Повністю підтримуємо думку О. Сушого, який вважає, що людина зможе реалізувати себе культурну істоту тоді, і тільки тоді, коли здатна зробити будь-який внесок у безперервний розвиток культури [6].

Якими ж фундаментальними рисами характеризується людська особистість як творець культури? Серед сучасних дослідників популярними є два підходи до визначення цієї специфіки. Один з них (Б. Анан'єв) полягає в аналізі процесу людського життя, його структури, вивченні соціокультурних і соціально-психологічних аспектів життєвого шляху, впливу їх на особистість. Процес життя і розвитку характеризується через події, що відбуваються як у зовнішньому середовищі, так і у внутрішньому, також через вчинки, за допомогою яких особистість зможе визначити своє місце у світі. У межах другого підходу (С. Рубінштейн, К. Абульханова-Славська) досліджуються різні властивості особистості в їх розвитку. Основним предметом дослідження тут є взаємодія людини зі світом, яка визначається рівнем розвитку особистості, способом побудови людиною свого життя. Життєвий шлях постає як індивідуальна історія, опосередкована життєвими циклами, як організація часу життя, реалізація життєвих стратегій [5]. На нашу думку, другий підхід є більш дієвим для глибшого розуміння особистості як творця культури, оскільки дає змогу врахувати специфіку різних типів особистості, показати динаміку їх змін в єдності з динамікою культуротворення.

Н. Богданова слушно зазначає: «людська особистість не може виявити, ствердити себе, не задіюючи власні можливості у надбаннях культури. Об'єктивовані культурні здобутки постають своєрідним стимулятором творчості, благотворною основою особистісно-творчих зусиль. Найбільш адекватним виявом культури є життєтворчість людини, яка завершується розвитком, збагаченням її індивідуально особистісних здібностей і можливостей. Найбільш істотним у культурі як історично сформованій єдності об'єктивно-предметної творчості людини та її самотворчості, на думку дослідниці, є останнє. Як у своїй історичній даності, так і в

предметно-речово-смісловій сповненості культура – це насамперед єдність усієї творчості людини, представлена в її самотворчості» [2].

Культура як феномен особистісного існування визначає якісні показники розвиненості особистості в її середовищі, яке формується на основі засвоєння людиною культурного досвіду соціуму в усіх сферах життєдіяльності, знаходячи вияв у діяльності особистості і результатах цієї діяльності. Як важливий складник загальної культури, інноваційна культура виявляє себе у створенні нових можливостей для самореалізації особистості на засадах творчості. «Кон'юнкція особистісної і інноваційної культур є очевидною: її визначає поступальний розвиток, здійснюваний в історичному процесі людської діяльності, що втілює прогресивні тенденції суспільного життя, відкриває нові можливості для розвитку особистості» [4].

Творення культури – це не лише привнесення у світ того, чого ще не було раніше, а й підтримка наявного буття світу культури, а також особової структури людини, її духовного та морального розвитку. Творення культури – це своєрідний спосіб зберегти особову ідентичність за допомогою засвоєння та трансформації культурних форм і оволодіння створеними раніше культурними смислами; це тотожний особовому саморозвитку процес перетворення власного життя на буття-в-культурі. Для чіткого визначення творення людиною культури, як категорії застосовують її формалізацію, що має принаймні два аспекти – явище (рефлексії культуротворчого процесу, форми, свободи, діалогу, діяльності, функції) та зміст цього явища.

Список використаних джерел

1. Александрова А. Відчуження як форма розвитку культури. Київ: Самватас, 1996. 194 с.
2. Богданова Н. Культура життєтворчості особистості. Філософськосвітоглядний аналіз: наукове видання. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011. 302 с.
3. Герасимович Г. Культуротворча сутність людини як соціальної істоти // Вісник Львівського університету. 2010. Вип. 13. Серія філос. С. 149–155.
4. Каріков С. А. Філософія. Розділи: Філософська антропологія, соціальна філософія, філософія культури : навчальний посібник. Харків: НУЦЗУ, 2011. 128 с.
5. Леонтьева В. Культуротворческий процесс: основания и начала. Харків: Консум, 2003. 216 с.
6. Суший О. Культурфілософські принципи творчої діяльності людини // Філософська думка. 2006. № 3. С. 88-91.
7. Стнко В. Н. Історія первісного суспільства: Підручник. Київ: Либідь, 1999. 240 с.
8. Харарі Ювал Ной Sapiens: Людина розумна. Коротка історія людства / пер. з англ. О. Дем'янчука. 4-те видання. Київ: Форс Україна, 2023. 544 с.

ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність теми дослідження: Особистісний розвиток та сприйняття себе як індивідуальності є актуальною проблемою в сучасному світі. Люди намагаються краще розуміти самих себе, свої потреби, інтереси та цінності. Це стає ключовим елементом розвитку та самореалізації в індивідуальному та суспільному контексті.

Предмет дослідження: в цьому тексті є «особистісний розвиток людини», а також зв'язані з ним аспекти, такі як потреби, інтереси, цінності та мотивація.

Об'єкт дослідження: «людина» та різні аспекти її розвитку, такі як особистісні якості, потреби, інтереси, цінності та мотивація.

Мета: Проаналізувати основні аспекти особистісного розвитку людини, зокрема її потреби, інтереси та цінності.

Завдання: визначення особистісного розвитку людини як системи зі складною структурою; аналіз потреб, інтересів та цінностей в діяльності людини.

Земне життя представляє собою відрізок шляху на безкінечному духовному сходженні. Людям дано вибирати, чи приймати себе як особистість, визнавати свою ідею життя. Свідомість людини повинна самостійно відкривати свої потреби, ідеї та інтереси, оскільки без них думка втрачає свою свіжість, а життя стає рутинним. Кожна людина на підсвідомому рівні є частиною Всесвіту, як і будь-яка жива істота чи предмет. Ми всі об'єднані загальною метою – прагненням до власного ідеалу та самореалізації. Кожен приносить свій унікальний внесок у загальний процес розвитку. Ми всі йдемо в одному напрямку, але кожен обирає свій власний шлях. Важливо, щоб людина відчула свою цінність, важливість та унікальність у цьому світі, але не за рахунок піднесення себе понад іншими. Кожна людина та кожна річ важлива по-своєму.[1]

Потреби, інтереси та цінності є основними стимулами людської діяльності. Вони впливають на розвиток наших здібностей. Виховання потреб є однією з ключових задач у формуванні особистості. Успіх у діяльності забезпечує розвиток наших здібностей. Важливо відзначити, що потреби визначають напрямок нашої діяльності. Без задоволення основних потреб неможливе існування особистості. Тому потреба є виразом необхідності. Усвідомивши потребу, людина оцінює ситуацію і визначає, які дії можуть стати метою її діяльності.

У реальному житті потреби, інтереси та цінності не розділяються. Вони діють разом, формуючи мотиви нашої поведінки. Для особистісного розвитку грає важливу роль наша власна мотивація, яка підштовхує нас задовольняти наші потреби, досліджувати інтереси та визнавати цінності в загальному контексті [2].

Зараз в сучасному світі все більше і більше людей розуміють важливість особистісного розвитку. Вони шукають засоби для досягнення гармонії між своїми потребами, інтересами та цінностями. Цей процес може включати в себе самопізнання, розвиток освіти, вивчення нових культур, спроби нових видів діяльності та багато інших аспектів.

Сучасні тенденції розвитку особистості спрямовані на індивідуалізацію та розширення можливостей самореалізації. Завдяки доступності інформації та можливостей для саморозвитку, люди можуть краще відкривати свої таланти та здібності. Також, акцент робиться на розвитку міжособистісних відносин, співпраці та взаєморозумінні, що допомагає побудувати більш гармонійне суспільство [3].

Зрештою, важливо пам'ятати, що розвиток особистості є індивідуальним процесом. Кожна людина має свій власний шлях, і важливо визнавати цю унікальність. Підтримка та можливість для самореалізації є важливими чинниками для досягнення глибокого задоволення та гармонії в житті.

Таким чином, особистісний розвиток є важливою темою, яка несе великий потенціал для кращого сприйняття себе як індивідуальності та досягнення особистої гармонії та задоволення. Він відкриває безмежні можливості для самореалізації та досягнення життєвого щастя.

Важливо наголосити, що зростання і розвиток особистості завжди є процесом, і не завжди він буде легким. На шляху самопізнання і саморозвитку можуть зустрічатися труднощі і перешкоди. Проте вони є невід'ємною частиною життя, і вони можуть стати підсилюючими факторами, які спонукають до росту і змін.

Також, розвиток особистості впливає на багато сфер життя, включаючи роботу, взаємини, здоров'я і багато інших аспектів. Зростання свідомості про себе, свої потреби, цінності та інтереси допомагає краще розуміти свої мети та завдання в житті. Це може призвести до більш ефективних виборів і рішень [4].

Отже, особистісний розвиток є невід'ємною частиною життя кожної людини. Він включає в себе пошук себе, розвиток власних потреб, інтересів та цінностей, а також постійне вдосконалення себе. Сучасні тенденції сприяють індивідуалізації та розширенню можливостей для самореалізації. Особистісний розвиток може бути важким процесом, але він відкриває безмежні можливості для досягнення глибокого задоволення та гармонії в житті. Кожна людина має свій власний шлях, і підтримка та можливість для самореалізації є важливими чинниками для досягнення особистого щастя.

Нехай процес особистісного розвитку завжди супроводжує вас на шляху до самопізнання та самореалізації, допомагаючи стати кращою версією самих себе.

Список використаних джерел:

1. Барська Юлія «Потреби, інтереси та цінності особистісного розвитку» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/30920/1/754.PDF>
2. «Потреби та інтереси людини: особистісний та цивілізаційний аспект дослідження» URL: <http://referat-ok.com.ua/work/potrebi-ta-interesi-ljudini-osobistisnij-ta-civilizacijnij-aspekt-doslidzhennja/>
3. «Потреби, інтереси та цінності особистості» URL: <https://studfile.net/preview/7684678/page:7/>
4. Сергій Рудницький «Інтереси в категоріальному ряду «потреби» – «інтереси» – «цінності» – «ідеологія» URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/rudnytskyi_interesy.pdf

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність проблеми. Епохальні соціокультурні перетворення, які відбувалися в XX столітті, аналізувалися й осмислювалися багатьма філософськими течіями та школами, у категоріально-понятійний апарат увійшли терміни «криза», «кризова свідомість» і «кризовий соціум». До теми кризи культури зверталися представники західноєвропейської філософії, зокрема К. Ясперс вказував на існуючу кризу людського буття, на необхідність подолання пересічності як пануючої ознаки особистості шляхом усвідомлення небезпеки та втрати справжнього буття.

Х. Ортега-і-Гассет виявив глибинну суть кризових процесів у новому феномені – «людині маси», котру не цікавлять культурні цінності, а власне життя вона будує за принципом легкості та ситості, без трагічних обмежень, бунт же людей маси не допускається активною діяльністю духовно багатой меншості.

Р. Гвардіні акцентував увагу на неможливості буття в індустріальному суспільстві вільної творчої особистості, що самореалізовується, вона вже не є ідеалом для розвитку індивіда, котрий прагне залишатись «анонімним», що породжує кризу, яка знімається його відмовою від свободи й автономності та концентрації на внутрішньому персональному ядрі. Також описувані проблеми були предметом дослідження у працях Г. Зіммеля, Е. Гусерля, М. Бубера, Е. Муньє та інших. Кризи, котрі виникли на рубежі XIX та XX століть, з часом охопили усі сфери життя, отримуючи все новіші форми прояву. На початку нинішнього століття можна констатувати, що людство так і не усунуло основні причини їх виникнення, до цього часу залишається ймовірність такого кризового існування ще не одне десятиліття. Саме ж суспільство, котре переживає патологічну соціокультурну кризу, характеризується як кризовий соціум, а його основною ознакою є унікальне сполучення параметрів соціального та культурного розвитку, які зачіпають культурну, власне соціальну, політичну, економічну та виробничі сфери.

Метою цієї статті є дослідження соціально-культурної детермінації структурного процесу самореалізації особистості в кризовому соціумі. При розгляді поставлених проблем базовими поняттями є «самореалізація особистості», «свобода», «криза», «криза ідентичності».

Кризові явища, які виникли в українському суспільстві останні десятиліття суттєво впливають на структуру процесу самореалізації, зокрема на самосвідомість, самодіяльність, цілепокладання, на формування потреби в самореалізації. Найбільшого впливу зазнали такі структурні елементи як самоідентифікація та самовизначення, викликані соціокультурною кризою ідентичності в суспільстві, оскільки соціальні структури стають більш динамічними, збільшується рольовий набір особистості, доволі швидко змінюються й самі соціальні умови.

Культурна криза детермінує ідентичність, яка через власну приналежність до смисложиттєвої сфери є продуктом культури. Суттєво сьогодні ускладнюється пошук індивідом власної ідентичності насамперед через девальвацію найвищих культурних цінностей, через відсутність чіткого механізму появи та закріплення нових норм, контролю за їх дотриманням. Входячи в процесі самореалізації в певний смисловий контекст, ідентифікуючись із визнаними канонами та правилами, особистість потрапляє в ситуацію примусового вибору із величезної кількості інформації такої, яка адекватно відображала б соціально-культурні процеси. Неможливість відповідати їх реальним вимогам призводить до кризи ідентичності в індивіда, яка набула глобальних масштабів.

Соціально-культурна криза в сучасному українському суспільстві має значний вплив на самореалізацію особистості. Самореалізація – це процес розвитку та виявлення своїх потенціалів, задоволення власних потреб і досягнення особистого щастя. Одним з основних факторів, які впливають на самореалізацію особистості, є економічна нестабільність. Україна стикається з економічними проблемами, такими як низький рівень заробітної плати, безробіття та зростання цін на товари і послуги. Це призводить до того, що багато людей не можуть задовольнити свої основні потреби і втрачають можливості для самореалізації. Крім того, політична нестабільність та корупція також мають негативний вплив на самореалізацію особистості. Недовіра до владних структур та відсутність реальних можливостей для змін призводять до втрати мотивації та надії на краще майбутнє. Це ускладнює процес самореалізації, оскільки люди не вірять у свої можливості і не бачать перспектив для розвитку.

Культурна криза також впливає на самореалізацію особистості. Зміни у цінностях та стандартах суспільства можуть призводити до конфліктів між індивідуальними цілями та очікуваннями оточуючих. Наприклад, традиційні цінності суспільства можуть обмежувати свободу самовираження та вибору професії, що перешкоджає самореалізації. У результаті соціально-культурної кризи в сучасному українському суспільстві багато людей відчувають невпевненість, безсилля та втрату індивідуальності. Вони не можуть розвиватися та досягати своїх цілей через обмежені можливості, недовіру та невизначеність майбутнього. Це загрожує становленню здорового та розвиненого суспільства, де кожна особистість має можливість самореалізуватися.

Особливу роль у такій ситуації починають відігравати різного роду релігійні секти, громадські об'єднання, бізнес-організації сітьового маркетингу. Наприклад, останні при створенні конкретної організації у своїй практичній діяльності широко використовують дослідження формування та розвитку особистості, особливо питання

самоідентифікації, і для досягнення власних економічних цілей структура «мережі» вирішує низку антропологічних проблем, серед яких ідентифікація через спільні інтереси, цілі, цінності й традиції, вирішення проблеми змістовного насичення дозволя та можливість самореалізації до найвищого рівня, котрий ототожнюється із рівнем мільйонера. І, на перший погляд, особистість, ідентифікуючись із такого типу соціальною групою, отримує відчуття успішності, адже спілкуючись із людьми, які досягли певних життєвих результатів, як правило в плані матеріального збагачення, вона отримує віру у власні сили. Відчувши себе відкритою для майбутнього успіху людина складає таку життєву програму, в якій чітко окреслюються етапи самореалізації.

Отже, у сучасному українському суспільстві, в якому тривають трансформаційні процеси, основними ознаками яких є кризовість, невизначеність та нестабільність, процес самореалізації особистості зазнає детермінантного впливу постійних соціальних, політичних, духовних, інформаційних криз та революцій. За такої ситуації культура не здатна пропонувати індивідам адекватних до цих перетворень моделей самореалізації.

Список використаних джерел:

1. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас // Вибрані твори. – К.: Основи, 1994. – 420 с.
2. Пилипенко Н. Психологічні особливості самореалізації особистості в умовах професійної кризи. // Соціальна психологія. – 2005. – № 3. – С. 72-79.
3. Бочков Е.В. Проблема взаимообусловленности идентификации и омассовления в современном обществе // Идентичність у сучасному вимірі. Матеріали Міжнародної науково-теоретично конференції. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2006. – С. 109-111.

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: Політична культура в Україні визначається сучасними викликами та трансформаціями, які переживає країна. В процесі формування держави, Україна зазнавала значних змін у своїй політичній діяльності. Важливі питання щодо політичної соціалізації, ідеологій, публічної думки та сприйняття політичних процесів набули нового значення. Розуміння сучасної політичної культури є важливим для розвитку демократії та побудови стабільного політичного середовища в Україні.

Мета дослідження: проаналізувати політичну культуру України, проблеми та суперечності її становлення.

Предмет дослідження: розвиток української політичної культури.

Об'єкт дослідження: політична поведінка громадян України та їх ставлення до політичного життя.

Завдання дослідження: дати характеристику українській політичній культурі; визначити проблеми і суперечності її формування.

Виклад основного матеріалу. Однією з основних проблем є історична спадщина. Україна була частиною Радянського Союзу понад 70 років, під час яких ідеологія комунізму та цензура формували політичну свідомість громадян. Це призвело до зниження рівня політичної культури та активності громадян, тому що вони були при звичаєні до тоталітарного режиму та боялися висловлювати свою думку. Після отримання незалежності в 1991 році Україна встала на складний шлях формування нової політичної культури, але спадщина минулого залишає свої сліди. Радянська окупація (1921-1991) вкрай негативно вплинула на сьогодення нашої держави. Це призвело до знищення нашої культури, традицій, мови, нищилась історія та звичаї українського народу, наслідки цього ми можемо бачити в наші дні. Іншою важливою проблемою є корупція та низький рівень довіри до політичних інституцій. Неодноразові скандали з високими посадовцями, які залишались безкарними, відсутність ефективного контролю над державними фінансами сприяють поширенню корупції. Це руйнує довіру громадян до політичних лідерів і системи влади загалом. З корупцією ведеться активна боротьба. Для цього створено ряд організацій. Спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції – це органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції [2]. Ще однією суперечністю є роль ЗМІ у формуванні політичної культури. З одного боку, доступ громадян до інформації може позитивно сприяти на світогляд людей, з іншого боку, медіа іноді стають інструментом політичної маніпуляції та пропаганди, що може спричиняти поділ суспільства і сприяти поширенню фейків. В теперішній час найбільше інформації люди поглинають якраз таки із ЗМІ (телебачення, радіо, Інтернет, газети та журнали, тощо), і в більшості випадків – ця інформація вторинна [3]. Держава повинна контролювати та регулювати дію ЗМІ відповідно до Конституції України та Законів. В Україні діяльність ЗМІ регулюється законами «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про інформацію», «Про рекламу», «Про телебачення та радіомовлення» та низкою інших. Загальні засади діяльності мас-медіа визначаються Законом України «Про інформацію» [4].

Висновок. Отже, Україна стикається зі складними викликами у сфері політичної культури, які включають історичну спадщину радянського періоду, корупцію та низький рівень довіри до політичних інститутів. Зміцнення політичної культури вимагає системних заходів, включаючи політичну освіту громадян, боротьбу з корупцією та розвиток незалежних ЗМІ. Ці заходи є важливими для розвитку стабільної та демократичної політичної культури в Україні, сприяючи подальшому розвитку країни як суверенної держави.

Список використаних джерел

1. Радянська окупація України URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. НАЗК URL:<https://nazk.gov.ua/uk/robota-z-povidomlennyamy/>
3. Мас-медіа як чинник формування політичної культури
4. URL:<http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/1802/1/50.1.pdf>
5. Засоби масової інформації URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: соціальна відповідальність бізнесу на сьогоднішній день є важливим елементом підприємницької діяльності у світі. В Україні, на жаль, вона ще не здобула такого значення через низку чинників, що впливають на цей процес та його результат. Хоча підприємства більш активно звертаються до світового досвіду та досвіду міжнародних корпорацій, які функціонують на ринку України, але цього недостатньо для того щоб соціальна відповідальність бізнесу стала звичайною практикою для більшості вітчизняних підприємств. Для визначення напрямів розвитку та поширення соціальної відповідальності бізнесу необхідним є дослідження чинників, які гальмують поширення соціальної відповідальності в діяльності підприємств.

Мета дослідження: визначити основні проблеми розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Об'єкт дослідження: проблеми соціального бізнесу в Україні.

Предмет дослідження: дослідження сучасного стану соціальної відповідальності бізнесу в Україні та її перспективи подальшого розвитку.

Завдання дослідження: вивчення розвитку бізнесу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Проблеми соціальної відповідальності бізнесу як сучасної філософії поведінки та концепції, що формує суспільство, компанії стосовно своєї діяльності з метою сталого розвитку, ефективних інвестицій у людський капітал отримали відображення у монографії О. П. Гогулі та І. П. Кудінової. О. Ф. Новікова, М. Є. Дейч, О. В. Панькова та ін. висвітлюють результати експертного опитування наукових фахівців та освітян України з проблем соціальної відповідальності особистості, суспільства, бізнесу та держави [4]. Соціальна відповідальність є однією із ключових рис сучасних бізнес-структур. Соціальна відповідальність бізнесу передбачає зобов'язання керівництва суб'єкта господарювання щодо захисту інтересів суспільства. Відповідно до концепції соціальної відповідальності, метою керівників під час прийняття бізнес-рішень є не просто максимізація прибутку або ринкової вартості компанії, а й обслуговування та захист інтересів інших членів суспільства, таких як працівники, споживачі та спільнота загалом. У світі простежується позитивна тенденція щодо введення соціальної відповідальності до стратегії підприємств. Варто вказати, що соціально відповідальні дії компаній є добровільними, і зазвичай, формуються на основі усвідомлення відповідальності бізнесу перед усім суспільством та природою за результати своєї діяльності. Важливим аспектом забезпечення високого рівня соціальної відповідальності компаній є наявність у них ресурсів, зокрема фінансових. Упровадження на практиці соціальної відповідальності компанії пов'язано із численними іншими чинниками. Саме тому важливим аспектом розвитку соціальної відповідальності підприємств стає питання дослідження факторів та чинників, що впливають на формування і розвиток соціальної відповідальності бізнесу [1]. Серед основних перешкод, з якими зустрічаються в компанії при впровадженні соціальних проєктів, найчастіше вказують фінансові, зокрема обмеженість фінансових можливостей та нестача коштів для тих, хто потребує (48%), а також недосконалість нормативно-правової бази, в тому числі законодавства щодо соціальних проєктів (31%) [1]. Значно менше, проте зазначаються організаційні труднощі (8%), бюрократизованість процесу надання допомоги (5%), відносно високі запити отримувачів благодійної допомоги (5%), тиск з боку органів влади (3%), неможливість контролювати розподіл коштів (3%) та корупції (2%). За дослідженням 2005 року дефіцит фінансових ресурсів та відсутність законодавства, яке б регулювало проведення заходів з соціальною відповідальністю бізнесу є найбільш поширеними відповідями при опитуванні щодо перешкод для проведення цієї діяльності (55%) фірм відмітило фінансовий фактор, а 45, 9% фактор законодавства, в той же час у 2010 році 61, 4% компанії зазначили основною проблемою у впровадженні соціальної відповідальності брак коштів [3]. Так, аналіз 2005 року показав, що демотиваторами при впровадженні соціальної відповідальності можуть також виступати проблеми із контролем за використання коштів, що направляють за СББ програми, тільки 17% фірм скаржились на недостатність допомоги з боку держави та недержавних організацій та на недостатність інформації про потреби громадськості. Результати опитування 2010 року показали, що 15, 9% компаній навіть не замислювалися про соціальну відповідальність. Ця відповідь повинна вказувати на необхідність популяризації концепції соціальної відповідальності в суспільстві. На практиці понад 50% і більше організацій, які формують політику/стратегію соціальної відповідальності, впроваджують такі компоненти соціальної відповідальності, як - права людини (71%) соціальне залучення і соціальний розвиток (58%). Інші компоненти соціальної відповідальності впроваджують більше третини опитаних організацій, організаційне управління - 45%, екологічні питання - 48%, трудові практики - 46, 5%, питання споживачів - 43%, практика чесного введення бізнесу - 40, 5% [2]. Більшість компаній (61, 3%) основним мотивом виділити моральні міркування, як базовий принцип та внутрішнє спонукання для компанії виділити 52, 1% компаній. Варто врахувати, що різні регіони України мають різний промисло-виробничий комплекс, відповідно специфіка кожного регіону вимагатиме врахування особливостей структури галузевої специфікації. Зосередження промислових гігантів на сході, які входять до основних вітчизняних фінансово-промислових груп, безпосередньо впливатиме на рівень розвитку соціальності в цих регіонах. Водночас у західних регіонах, здебільшого, розвинута сфера торгівлі та агропромисловий комплекс. Не сформованість аграрного ринку та наявність тіньових схем у роботі торгівельних підприємств носитиме негативний характер по відношенню до концепції соціальної відповідальності. В Україні низький рівень поширення соціальної відповідальності

пов'язаний також, з самим характером отримання прибутку підприємствами. Економічний прибуток провідних українських підприємств досягається за рахунок наявності в їх розпорядженні економічної влади, адміністративного ресурсу, доступу до бюджетних коштів, недосконалою конкуренцією на внутрішньому ринку, штучного завищення цін на вироблену продукцію, заниження рівня оплати праці, скорочення обсягу соціальних витрат. Саме такі фактори виступають основою конкурентної переваги. Більшого поширення соціальної відповідальності може сприяти інноваційна активність, використання нових технологій, створення нової продукції, у результаті прибуток підприємства формується за рахунок скорочення витрат, підвищення конкурентоспроможності, формування нових ринків товарів або послуг. Саме такий шлях розвитку має більше поширення в розвинених країнах, і як наслідок, вищий рівень соціальної відповідальності бізнесу. Але такий варіант розвитку української економіки сьогодні видається мало ймовірним, так як вимагає довгострокових фінансових витрат, крім цього досить ризикований [4].

Висновки: дана проблема потребує нагального вирішення в умовах сучасної економіки, тому саме реалізація соціальних заходів українськими компаніями дасть змогу підвищити не тільки рівень корпоративної культури самого об'єкту, а і рівень життя населення в цілому. Розкриття цієї проблеми дає глибше розуміння вислову, що «не люди для економіки, а економіка для людей». Подальше посилення соціальної позиції бізнесу просто необхідне в умовах кризового періоду, а соціальна відповідальність має широкий спектр проблем, шляхи вирішення яких потрібно шукати негайно.

Список використаних джерел

1. Кузьмін О. Є., Станасюк Н. С., Уголькова О. З., Соціальна відповідальність бізнесу: поняття, іпология та чинники формування URL:<https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2021/nov/25482/nzmened-56-64.pdf>
2. Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» URL: <https://zp.edu.ua/?q=node/5904>
3. Ю. П. Воржакова. А. С. Лис. Проблеми реалізації політики корпоративної соціальної відповідальності в українських компаніях URL: <http://spu.fimm.kpi.ua/article/view/204737>
4. О. М. Головінов Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми URL:<file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/social-responsibility-of-business-ukrainian-realities-and-challenges.pdf>

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: Духовний розвиток відіграє одну з ключових ролей у формуванні стійкості та єдності українського суспільства, особливо у світлі нинішніх викликів, погіршення навколишніх умов та депресивне майбутнє в очах багатьох громадян. Хоча й духовні цінності, культурні традиції та духовні практики є фундаментом, на якому будується культура, у багатьох зараз вони відійшли на другий план. А для тих, хто ще й досі спроможний залишатися з позитивним мисленням, вони сприяють згуртуванню, надаючи таким людям мужності та впевненості у власних силах у боротьбі за суверенітет та демократичні цінності. Тому збереження духовності, як засобу самопізнання та саморозвитку, може допомогти знайти внутрішню гармонію та мир, що є надзвичайно важливим у часи кризи та нестабільності.

Мета дослідження: проаналізувати взаємодію держави та церкви в державо-творчому процесі.

Об'єкт дослідження: розвиток духовного життя української держави.

Предмет дослідження: основні принципи, механізми взаємовідносин між державою та церквою.

Завдання дослідження: проаналізувати теорії взаємодії, релігії і держави в історії філософії, розглянути взаємодію, релігії і держави в управлінні суспільством.

Виклад основного матеріалу. Із моменту запровадження християнства в Київській Русі релігійна ідея тісно переплелася з державницькою. Приймаючи християнство, князь Володимир Великий бачив у ньому передусім релігійну ідеологічну систему, яка своїми засадами, зокрема монотеїзмом, духовно-моральними нормами, здатна подолати етноплемінні відмінності, політично консолідувати суспільство. церква здійснювала цементуючий вплив на об'єднання руських земель, освячувала патріотичні почуття. Через християнство державницька діяльність наповнювалася гуманним змістом. церковно-релігійна політика Ярослава Мудрого була спрямована на зміцнення української церкви шляхом конституювання Київської митрополії, що також піднімало міжнародний авторитет держави. На сучасному етапі характер державно-церковних відносин – один з головних показників рівня розвитку і держави, і релігійного напрямку, оскільки він характеризує рівень реалізації принципу свободи совісті як однієї з головних складових фундаментальних прав і свобод людини. В ХХІ ст. Церква та релігійні організації все частіше заявляють про себе як про діяльних учасників суспільних процесів. Релігійний фактор посідає важливе місце в суспільно-політичному й духовно-культурному житті. Українське законодавство закріплює принцип відокремлення церкви від держави, але в Україні спостерігається традиційно значний вплив релігійних інституцій на суспільні відносини, на політичні події, що пояснюється історичним значенням церкви у житті слов'янських народів і особливістю національного менталітету, головною складовою якого є релігійна духовність Тут, перш за все, необхідно звернути увагу на природу церкви як соціального явища, оскільки досить часто вона розглядається як унікальний феномен, відокремлений від інших суспільних одиниць. У сучасних умовах церква набуває усіх рис інституту громадянського суспільства. Оскільки будь-яке церковне утворення має такі риси: його виникнення обумовлюється необхідністю задоволення релігійно-етичних прагнень людини; формування церкви або релігійної громади відображає виникнення соціальних зв'язків між людьми з питань задоволення релігійних прав останніх; церковна діяльність охоплює відокремлену сферу релігійних відносин; реалізація цих відносин пов'язана із використанням індивідами свого права мати та сповідувати свою релігію; церква виступає формою організаційної інституціоналізації відповідної релігії; функціонування Церкви відбувається на засадах самоврядування та на основі власної системи норм; церковне життя врегульоване правом із метою захисту прав і свобод членів церковної общини та інших осіб [1, с. 14]. Такий підхід до природи церкви, майже не здобув концептуального осмислення в юридичній науці, хоча був позитивно сприйнятий фахівцями-політологами [4, с. 18]. Проте, сам факт розуміння церкви як інституту громадянського суспільства дає змогу довести її незалежність та усвідомити перспективи співпраці з державою. Існуюча модель взаємодії і визначає основні складові механізму взаємодії держави та церкви в Україні. До них належать: політико-правова основа, інституційна, організаційна та економічна складові Політико-правова складова механізму взаємодії держави та церкви включаючи такі нормативно-правові акти, як: Конституція України – ст. 35 закріплює право на свободу світогляду і віросповідання, що включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. Церква і релігійні організації в Україні визнаються відокремленими від держави, а школа – від церкви. В статті робиться акцент на те, що жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова. Важливим є положення ч. 4 ст. 35 Конституції про можливість заміни військового обов'язку альтернативною (невійськовою) службою по релігійним переконанням громадянина; Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» 1991 р., який закріплює право на свободу совісті, рівноправність громадян незалежно від їх ставлення до релігії, відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави, що включає положення про неутручання церкви в політику, а саме: «релігійні організації не беруть участі у діяльності політичних партій і

не надають політичним партіям фінансової підтримки, не висувують кандидатів до органів державної влади, не ведуть агітації або фінансування виборчих кампаній кандидатів до цих органів. Митрополит Шептицький називав «святою справою» національне відродження українців та їх право на власну державність. Приймаючи засади поміркованого націоналізму, він виступив проти терору: «святій справі не можна служити із закривавленими руками» [3, с.1]. У «Слові до української молоді» Владика Шептицький висловив своє ставлення до терористичної практики радикального націоналізму. Високо оцінюючи патріотичні почуття українців митрополит водночас переконував їх у безглуздості жертв. Він розумів, що радикальний націоналізм був захисною реакцією на «реальність окупаційного режиму», але терористична діяльність радикалів відверто ігнорувала засади етичного вчення християнства [4, с. 18]. В умовах політики мультикультуралізму, можна говорити про об'єднання релігійних течій та церковних конфесій, мова може йти лише про співпрацю всіх церков в інтересах народу України Отримання Томосу, який ми нарешті вже маємо, має велике значення насамперед для Української Православної Церкви. Тому що протягом тисячі років церква і Київська Русь намагались отримати повну незалежність... І тепер тільки Українська Церква отримала автокефалію. Для церкви це дає те, що вона буде своє життя, свою діяльність будувати на наших українських звичаях, на нашій традиції, буде звершувати богослужіння українською мовою, зрозумілою мовою. А це має велике значення. Тому що коли людина приходить у храм, чує читання чи то Святого письма, чи псалмів і не розуміє їх, то як вона може молитись? Вона не може повноцінно молитись. А тепер церква буде звершувати богослужіння українською мовою. І люди будуть молитися разом з усією церквою», - зазначив Філарет [5].

Висновок: крізь усю українську державотворчу традицію, безперечним фактом була активна громадська позиція релігійної еліти. Діяльність духовної інтелігенції виходила далеко за межі релігійного життя, стала епіцентром і культурного, і політичного, а згодом і економічного життя краю. Неприпустимо ігнорувати величезний інтегративний потенціал духовної та соціальної енергії, яким виступає релігійний чинник українського суспільства. Осмисливши витоки й історію своєї духовної культури та державотворчої традиції, можна повною мірою зрозуміти сьогодення і уявити найбільш сприйнятливі шляхи побудови свого майбутнього.

Список використаної літератури

1. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ IV. Філософія релігії. 24 с.
2. Шептицький А. Слово до української молоді / А. Шептицький // Мета. Чис. 19. 1932. 16 с.
3. Конституція України. Ст. 35 Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. 160 с.
4. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» 1991. 160 с.
5. Патріарх Філарет. Велике значення автокефалії для Української Православної Церкви і для всієї України.
URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2614621-tomos-mae-velike-znacenna-ak-dla-upc-tak-i-dla-ukrainskoi-derzavi-filaret.html>

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: останнім часом тема глобалізації стає більш поширеною і набирає все більше оборотів, тому я маю бажання дослідити що таке глобалізм, глобалізація, і найголовніше яку користь вона несе для українського і світового суспільства.

Мета дослідження: осмислення поняття глобалізму та проаналізувати вплив глобальних процесів на розвитку українського суспільства.

Об'єкт дослідження: глобалізм та глобалізація як основні поняття, що характеризують сучасний стан розвитку суспільства, зокрема українського.

Предмет дослідження: філософські проблеми, що існують в сучасному світі, виникли на політичному, економічному, культурному та інформаційному рівнях та пов'язані з глобальними світовими процесами.

Завдання дослідження: характеристика основних філософських проблем, пов'язаних з глобалізмом на політичному, економічному, культурному, інформаційному рівнях; аналіз об'єктивних причин, що зумовили їхнє формування; дослідження їх в площині сучасного українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація стала важливим реальним аспектом сучасної світової системи, яка визначає подальший розвиток усіх сфер життєдіяльності людини і суспільства. Глобалізація сьогодні охоплює всі сфери суспільного життя, включаючи економіку, політику, соціальну сферу тощо. Однак перш за все, глобалізація – це злиття національних економік в загальносвітову систему, яка базується на лібералізації руху товарів і капіталів, швидкій передачі інформації, на технологічній та науково-технічній революції. Один із українських вчених який вивчав питання філософського осмислення глобалізму був В. Вернадський. На різних етапах розвитку глобалізації загальні проблеми сучасності, їх важливість для людства сприймалися і сприймаються неоднаково. В сучасній західній глобалізації останніми роками відзначається зростання інтересу до аналізу аспектів глобальних проблем, прагнення переосмислити загальнолюдські цінності і відстояти основні права людини. Проблеми злочинності та соціальних протиріч, які на сучасному етапі розвитку руйнують духовну та етнічну єдність українського етносу, особливої ваги набуває питання про роль таких духовних складових буття, як історична пам'ять та духовно-культурний спадок народу, які також визначають цілісність буття спільноти. У цьому відношенні цікавим є твердження німецького мислителя М. Гайдеггера про світову історію як історію буття народу в світі. Центральним є поняття світу – своєрідної системи символів, цінностей, принципів, в якій розгортається людська життєдіяльність. Це феноменальна сфера смислів як можливих способів розуміння і тлумачення речей. Сенси зафіксовані у мові. Вони передаються від покоління до покоління через традиційні фундаментальні уявлення і звичаї [1, с. 3-7]. При розгляді демографічної проблеми сучасної України особливої уваги заслуговує поняття демографічної кризи. Сучасний український вчений М.Вівчарик у праці «Україна: від етносу до нації» проводить порівняльний аналіз чисельності та етнічного складу населення України, висвітлює сучасний стан демографічної ситуації в Україні: Демографічна ситуація в Україні характеризується не лише депопуляцією, вона набула характеру гострої демографічної кризи, основні ознаки якої – несприятливі зміни не тільки в кількості, а й у якості населення [4, с.171]. Для України проблема вестернізації є надзвичайно актуальною. Наша держава почала культурно взаємодіяти з США та країнами Західної Європи відносно недавно: з 90-х років ХХ століття. Тому взаємодія України із західними державами відбувається в швидкому темпі без належного осмислення. Для нас є характерним є просте копіювання західних традицій та відсутність спроб їхнього поєднання з власними цінностями, що їх Україна набула впродовж багатьох століть. Ми отримали суспільство, яке, як криве дзеркало, відображає західну систему цінностей, не адаптовану до існуючих українських традицій [3, с. 29]. Тому для України пріоритетним є гармонійне переплетення української культури та власного досвіду із західними стандартами при формуванні комплексної стратегії розвитку нашої держави. Значення єдності етнічних спільнот можна пояснити беручи до уваги мову, спосіб життя, особливості поведінки індивідів. На сучасному етапі розвитку, збереження цілісності буття етносу визначається відношенням українців до таких компонентів власного буття як виховання, освіта, звичаї й традиції [5, с 108]. Зокрема, криза сучасної системи освіти є однією з найболючіших проблем сучасного буття українського етносу [2, с 5-8].

Висновок: на сучасному етапі розвитку українського етносу глобалізація посилено впливає на світогляд його індивідів, що викликає серйозне занепокоєння. Вже зрозуміло, що розвиток українського суспільства підпорядкований загальним закономірностям розвитку сучасної світової системи. Саме тому в умовах надзвичайного зростання зовнішніх впливів на економічне, соціальне, культурне і політичне життя українського суспільства проблема впливу на розвиток глобальних процесів стає центральним питанням виживання.

Список використаної літератури

1. Агієнко І.В. Світоглядні імплікації ціннісних орієнтирів освіти / І.В. Агієнко // Філософія і соціологія в контексті сучасної культури: збірник наук. праць. Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. С. 3-7.
2. Алексеєнко, І. Транснаціоналізація виробництва і роль Т Н К в забезпеченні сталого розвитку [Текст] / І. Алексеєнко // Науковий вісник Ужгородського університету: Серія: Політологія. Соціологія. Філософія /

редкол.: М. Вегеш (гол. ред.), В. Андрущенко, О. Бабкіна та ін. Ужгород: Видавництво У ж Н У «Говерла», 2010. Вип. 14. С. 5-8.

3. Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. Економічна думка, 2010. 126 с.

4. Фурса А.А. Теории глобализма / А.А. Фурса // Гілея (науковий вісник): зб. наук. пр. К.: Вид-во УАН ТОВ «НВП «ВІР», 2009. Вип. 25. С. 171-176.

5. Вівчарик М.М. Україна: від етносу до нації. К.: Вища шк., 2004. 239 с.

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: бізнес-етика - це система загальноетичних норм, правил поведінки суб'єктів підприємницької діяльності, їх взаємодії та спілкування. Етика бізнесу, розглядає взаємозв'язок цілей та засобів підприємництва, вплив дій підприємця на своє становище і становище працівників фірми, суспільства. До компетенції етики бізнесу належить дослідження моральних аспектів законодавства у сфері праці, трудових відносин і розподілу суспільного продукту [1].

Мета дослідження: розкрити роль і значення бізнес-етики в сучасному підприємстві.

Об'єкт дослідження: зміст та функціонування бізнес-етики.

Предмет дослідження: значення, правила та принципи бізнес-етики.

Завдання дослідження: проаналізувати сутність і роль бізнес-етики в бізнес-відносинах людей.

Виклад основного матеріалу. В цілому етика бізнес-відносин досліджує безособові, практично-утилітарні відносини людей з метою їх гармонізації, гуманізації та відповідності моральним вимогам. Проблемне поле бізнес-етики є вужчим і конкретнішим, ніж етика бізнес-відносин, оскільки її наукові інтереси обмежені сферою підприємницької та комерційної діяльності. Бізнес-етика є складовою етики бізнес-відносин, яка досліджує особливості функціонування та розвитку моралі у сфері підприємницької та комерційної діяльності та формулює відповідні рекомендації для цієї галузі. Поняття і сутність етики бізнесу: норми і правила поведінки існували з глибокої давнини. Вони постійно змінювалися в зв'язку зі зміною способу життя людей, з появою писемності, з розвитком культури, науки, техніки. Термін «етика» походить від давньогрецького *ethos*, що за часів Гомера означало місце перебування, спільне житло, а згодом – звичай, вдачу, характер. В ті часи воно означало «звичаї та звички, які сформувались в певній місцевості проживання людей» [3, с. 6]. Для багатьох громадян, особливо старшого покоління, посттоталітарних держав, включаючи Україну, такий погляд на людину є неприйнятним. Вони вважають, що ринок, бізнес - це сфера реалізації індивідуалістичних, егоїстичних інтересів людини, які породжують експлуатацію, економічну та соціальну відчуженість людей та багато інших нелюдських явищ у соціальному існуванні. Виявилося, що позбавлені можливості реалізувати свої егоїстичні індивідуалістичні прагнення, люди стають пасивними, втрачають ініціативу, не можуть приймати рішення та діяти незалежно. Бізнес-етика як окремий напрям виникла на основі сполучення потреб та інтересів бізнесу і науки. У країнах із розвинутою ринковою економікою дослідження щодо єдності етики і бізнесу досягнули певного рівня. На думку британського науковця Б.Шпегельмілі провідною країною в цьому напрямі дослідження є США. З етики бізнесу у США читається більше ніж 500 курсів лекцій в університетах, присвячено близько 50 монографій [4, с. 36]. Стимулювання етичної поведінки: є чимало важливих факторів, які стимулюють формування етичної поведінки. Можливо, перший з них полягає в тому, що етика високого рівня – це запорука успішного бізнесу. Сьогоднішнє суспільство має переконливі причини всебічно заохочувати етичну поведінку, яка спонукає до економічної активності, зростання конкуренції та ефективності виробництва. Як наслідок, буде зростати швидкість руху товарів та послуг, які в результаті стають доступними завдяки нижчим цінам на них і вищій якості. [2, с. 17-18].

Висновок: Наявність переконливої бізнес-етики ще не є абсолютним передумовою для ідеального законодавства в галузі бізнесу, високої моралі підприємців. Проте вона може відігравати значну роль у стримуванні нелюдських, несправедливих економічних страстей, гуманізації економічної політики держави, формуванні цивілізованих гуманних норм в галузі підприємницької діяльності, установленні раціональних принципів організації бізнесу, управління, розподілу і використання її результатів.

Список використаної літератури

1. Котвіцька А.А., Чмихало Н.В. «Фармацевтична енциклопедія» Етика бізнесу URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/8098/etika-biznesu>
2. Сушик І.В., Сушик О.Г., Мартинюк Я.М., Вісин В.В. Навчальний посібник. 268 с.
3. М.М. Дученко, О. А. Шевчук Конспект лекцій 58 с.
4. Статінова Н.П., Радченко С.Г. Навчальний посібник. 249 с.

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: в сучасній Україні проблема громадянського суспільства опинилася в центрі політико-правових досліджень та дискусій. Вивчення цього питання з науково-філософської точки зору та аналіз походження поняття допомагає глибше зрозуміти особливості його становлення та проблеми, з якими стикається український народ на шляху до реалізації ефективного функціонування цього явища в наших реаліях.

Мета дослідження: проаналізувати особливості формування громадянського суспільства в Україні.

Об'єкт дослідження: людина як складова громадянського суспільства.

Предмет дослідження: концепції та моделі правового забезпечення розбудови інститутів громадянського суспільства в сучасній Україні.

Завдання дослідження: з'ясувати особливості та проблеми процесу формування громадянського суспільства в сучасній Україні.

Виклад основного матеріалу. Громадянське суспільство безумовно є невід'ємною частиною формування базових інституцій сучасних демократичних держав. Це поняття має свої витоки ще з IV століття до нашої ери, коли стародавні мислителі ще не розмежовуючи громадянське суспільство і державу, почали в своїх творах окреслювати риси притаманні саме громадянському суспільству. Завдяки філософу Аристотелю зазначались права на власне житло та приватну власність, рівність кожного громадянина незалежно від соціального статусу та права брати участь у всьому, що стосується життя держави [1]. Концепція громадянського суспільства зазнає змін у зв'язку з еволюцією соціальної дійсності. Проте, від другої половини XIX століття до другої половини XX століття вона була майже забута. У 80-х роках XX століття ця ідея знову стала «ключовим поняттям у інтелектуальних дискусіях», але виявилось, що різні люди розуміють її по-різному [2]. Людина як складова громадянського суспільства у першу чергу бореться за розвиток демократії, реалізацію прав і свобод, виконання громадянами своїх політичних обов'язків як носіїв суверенітету. В Україні і на даний момент збереглися залишки «совковості» на всіх рівнях організації влади. Двадцять років непослідовних і нерішучих реформ призвели до появи міцної держави та слабого громадянського суспільства, інституту якого не відповідають вимогам демократії [3, с. 3]. Втім відкидати факт його формування ще у радянські чи часи незалежності не варто. Саме розвиток громадських організацій та їх активна діяльність спричинили розпад комуністичної системи та сприяли відродженню незалежності України. Тут слушною є думка дослідника В. Степаненка, що одна із яскравих політичних маніфестацій громадянського суспільства того часу – студентська «революція на граніті» стала каталізатором громадської політичної мобілізації та державної незалежності і розпочала традицію протестних майданів в Україні [4]. Під час наступної помаранчевої революції 2004 року та революції гідності 2013-2014 років українці тільки утвердили своє міцне бажання будувати у демократичну державу, де влада повинна в першу чергу слухати народ та працювати заради нього. Якби самі люди не розуміли своєї сили у країні, невідомо яке б у нас було майбутнє як суспільства [5].

Висновок: Формування громадянського суспільства є надзвичайно складним процесом. Справжнє громадянське суспільство може існувати лише в країні з ефективною, конкурентоспроможною та соціально однорідною економікою, яка складається з вільних громадян і побудована на принципах толерантності, відповідальності та здатності до компромісу. Україні необхідно змінити існуючу людську ментальність і запровадити концепцію взаємовідносин особистості, суспільства і держави, яка уможливить формування вільної особистості з високою політичною, економічною і правовою культурою. Незважаючи на всі наявні проблеми, українці продовжують та повинні надалі працювати на право майбутніх поколінь бути частиною саме нашого громадянського суспільства.

Список використаної літератури

1. Третяк С. М. Формування поняття «громадянське суспільство» в західній та політикоправовій думці URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Tretyak_2002_1.pdf
2. Колодій А. Ф. Історична еволюція громадянського суспільства та уявлень про нього (формування ідеалу) URL: <https://www.ji.lviv.ua/n21texts/kolodij.htm>
3. Гончарук Т. В. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал URL: dspace.wnu.edu.ua/bitstream/316497/5151/1/Громадянське_суспільство_в_Україні_проблеми_становлення_та_п_отенціал.pdf
4. Мелещенко Т. В. Становлення громадянського суспільства в незалежній Україні: проблеми та перспективи URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/28824/Meleshchenko.pdf;jsessionid=FE67C40288690293087EA304F271B97B?sequence=1>

5. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпровський державний університет внутрішніх справ. 2018. С. 30. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11615/1/2023.pdf>

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: полягає в тому, що глобалізація є ключовим явищем у сучасному світі і впливає на всі сфери життя, включаючи політику, економіку, культуру та суспільство загалом. Україна, як і багато інших країн, стикається з викликами та можливостями, які принесла глобалізація.

Мета дослідження: проаналізувати вплив глобалізації на розвиток українського суспільства.

Об'єкт дослідження: глобальні процеси та українське суспільство.

Предмет дослідження: вплив глобалізму на розвиток українського суспільства.

Завдання дослідження: охарактеризувати основні філософські проблеми, пов'язані з глобалізацією на політичному, економічному, культурному та інформаційному рівнях.

Виклад основного матеріалу. Умови глобалізації призводять до переосмислення ідеалів та цінностей, особливо на політичному рівні. Демократичні цінності стають все більш поширеними серед країн світу, але це породжує філософську проблему: чи є демократія найкращим політичним режимом? Питання це залишається актуальним і в сучасному світі, античні філософи, такі як Аристотель, Сократ і Платон, вже поставили його століттями тому [1]. За сьогодні деякі вважають, що основні засади демократії не завжди виконуються на практиці, і це вимагає подальшого обговорення і поліпшення системи. Україна, як і інші країни, розглядає можливості для розвитку своєї політичної системи в контексті глобальних тенденцій. Поява багатьох транснаціональних корпорацій (ТНК) породила питання про їхню роль у відношенні до суверенних держав. Деякі ТНК мають фінансові ресурси, що перевищують бюджети деяких країн, і це може вплинути на глобальний порядок. Розвиток ТНК може бути і як позитивним, так і негативним для України, в залежності від того, як вони використовують свій вплив [2]. Сучасні глобалізаційні процеси також впливають на культуру. Вони спричиняють поширення світових культурних тенденцій та уніфікацію середовища. Це породжує питання про вплив глобалізації на національну культуру та самобутність кожної країни. Вестернізація як процес поширення західних тенденцій і стандартів, також стає частиною глобалізації. Вона може мати як позитивні, так і негативні наслідки для країн, включаючи Україну. Філософія вивчає ці аспекти та допомагає розуміти, як глобалізація впливає на розвиток українського суспільства в політичному, економічному, культурному та інформаційному вимірах. Вестернізація є складним процесом, який включає в себе адаптацію західних стандартів та цінностей. Це може мати як позитивні, так і негативні наслідки для суспільства. З одного боку, західні цінності можуть сприяти розвитку демократії, прав людини та громадянського суспільства. З іншого боку, це може впливати на традиційні цінності та культурну самобутність націй [3]. Зокрема, українська культура стикається з викликами глобалізації. Західні культурні впливи можуть вплинути на мистецтво, мову та спосіб життя. З одного боку, це може розширити горизонти та сприяти культурному обміну. З іншого боку, це може підірвати традиційні цінності та викликати розповсюдження масової культури. Однією з ключових проблем, яку досліджує філософія в контексті глобалізації, є збереження культурної ідентичності. Як забезпечити баланс між прийняттям нових ідей та збереженням унікальної культурної спадщини? Це важливе питання, яке стає перед Україною та іншими країнами. Окрім культурних аспектів, глобалізація також має вплив на політичні рішення. Транснаціональні корпорації можуть мати значний вплив на уряди та прийняття законів. Як забезпечити, щоб цей вплив був справедливим та не суперечив національним інтересам? Україна має свої особливі виклики у зв'язку з глобалізацією. З одного боку, це може стати можливістю для розвитку інновацій, економічного зростання та підвищення життєвого рівня. З іншого боку, це вимагає обережності та стратегічних рішень, щоб зберегти національну ідентичність та культурну спадщину [4]. Глобалізація не є абсолютною негативною чи позитивною силою, і важливо розуміти, як максимально використовувати її переваги та зменшувати негативні наслідки для кожної країни.

Висновок: Вплив глобалізації на розвиток українського суспільства є суперечливим і має як позитивні, так і негативні аспекти. Глобалізація вносить зміни в політичну, економічну та культурну сфери, що може сприяти розвитку, але також вимагає збалансованого підходу, щоб максимально використовувати її переваги та зменшувати негативні наслідки. Отже, дослідження впливу глобалізації на Україну є важливим для розвитку країни та збереження її національної ідентичності, а також для формулювання відповідних політичних та економічних стратегій.

Список використаної літератури

1. Білобровко Олександр «Вплив глобалізму на розвиток українського суспільства» <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/30903/1/712.PDF>
2. Говіна Зоя «Вплив глобалізму на розвиток українського суспільства» <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47419/1/Говіна%20Зоя.pdf>
3. Харкевич Тетяна «Глобалізація в Україні: позитивні та негативні наслідки» <https://universe.zp.ua/Globalizacija-v-Ukraini-pozitivni-ta-n/>

4. Ю. Є. «Кирилов Вплив процесів глобалізації на розвиток національних економік» <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5297>

ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ

Актуальність дослідження: гроші та релігія часто породжують питання про справедливість, багатство, бідність. Ці питання допомагають розуміти, чому люди роблять певні фінансові та релігійні вибори.

Мета дослідження: розкриття природи взаємодії між грішми і релігією, з'ясування того, як ці дві сфери взаємодіють, впливають одна на одну і формують вірування та цінності людей.

Предмет дослідження: низка питань становлення та розвитку особистості: питання дискреційного сприйняття індивідом грошових і релігійних питань.

Об'єкт дослідження: комплексна взаємодія між грішми і релігійними віруваннями.

Завдання дослідження: дослідження взаємодії між грішми і релігією; дослідження зростаючої ролі грошей у сучасному світі; обґрунтування функції релігії в житті людини.

Виклад основного матеріалу. Гроші - це один з найважливіших інститутів людського суспільства. Вони є засобом для обміну товарами і послугами, а також для зберігання цінності. Гроші мають глибокий вплив на нашу економіку, культуру і духовне життя. Гроші можуть мати як позитивне, так і негативне значення. З одного боку, гроші дозволяють людям задовольняти свої потреби і прагнення. З іншого боку, гроші можуть призводити до жадібності, егоїзму і соціальної несправедливості. Отже як сказав майже 400 років тому Френсіс Бекон: «Гроші – дуже поганий хазяїн, але дуже вірний і потрібний помічник!» [1]. Філософи пропонують різні підходи до розуміння грошей: економічні філософи розглядають гроші як інструмент, який допомагає людям обмінюватися товарами і послугами. З цієї точки зору, гроші не мають нічого спільного з мораллю або релігією. Соціальні філософи розглядають гроші як соціальний інститут, який має важливий вплив на суспільство. У зв'язку з цим, гроші можуть бути використані для досягнення як позитивних, так і негативних цілей. Політичні філософи розглядають гроші як інструмент, який може бути використаний для контролю над суспільством. Через це гроші можуть бути джерелом влади і нерівності. Релігійні філософи розглядають гроші з точки зору релігійних цінностей. З цієї точки зору, гроші можуть бути використані для досягнення духовних цілей, але вони також можуть бути джерелом спокуси і гріха [2 с.584]. Уважне читання Нового Заповіту показує, що кожен сьомий вірш стосується грошей. Біблійне ставлення до грошей різноманітне. І ті, хто хвалить гроші, і ті, хто їх проклинає, можуть підтвердити свої погляди в біблійному тексті. Біблія говорить про гроші в різних контекстах. Це і закони, що стосуються приватної власності, і купівля товарів, і збір грошей на ремонт храму, і допомога бідним. Однак головними темами грошей у Біблії є багатство і бідність [3]. Гроші самі по собі нічого не значать. Важливим є наше ставлення до грошей. Ставлення до грошей - це те, наскільки ми до них прив'язані, і буває так, що дуже багаті люди зовсім не прив'язані до грошей, або навпаки. Якщо розглядати поняття релігії, то це зв'язок з Вищим, зв'язок зі священним, відкритість і довіра до священного, готовність прийняти у своє життя те, що йде від Вищого і відкривається людині в її зустрічі з Вищим [3]. Релігія є продуктом природного бажання і людської уяви, що застосовує до трансцендентної Вищої Істоти те, що людина бажає знайти в ній відповідно до своїх земних інтересів і очікувань. Релігія може мати як позитивне, так і негативне значення. З одного боку, релігія може приносити людям радість, натхнення і духовне задоволення. Вона може допомагати людям впоратися з труднощами і знайти сенс у житті. З іншого боку, релігія може призводити до фанатизму, насильства і гноблення. Щодо основних функцій релігії, можна зазначити наступні: надання відповідей на екзистенційні питання; надання моральних орієнтирів; створення спільноти. Релігія має глибокий вплив на нашу економіку. Досліджені погляди Адама Сміта, Макса Вебера, Роджера Фінке та інших, щодо впливу релігії на економіку та економіки на релігію пояснюються наступним чином: значення та місце релігії в економічному житті суспільства є вагомим, адже полягає в її впливі на систему цінностей індивіда, що своєю чергою, зумовлює певну економічну поведінку, яка своєю чергою впливає на розвиток економіки та участь індивіда в економічних процесах [4, с.90]. Гроші та релігія часто розглядаються як протилежні сили, які можуть вступати в конфлікт або ж, навпаки, доповнювати одна одну. З одного боку, гроші часто розглядаються як символ матеріального світу. У цьому сенсі гроші можуть бути пов'язані з такими поняттями, як споживацтво, егоїзм і прагнення до влади. З іншого боку, релігія часто розглядається як символ духовного світу. Вона пропонує людям цінності, які виходять за межі матеріального буття, такі як любов, милосердя і співчуття. У цьому сенсі релігія може бути пов'язана з такими поняттями, як духовність, самопожертва і моральний обов'язок. Конфлікт між грошима та релігією може виникати в результаті протиріччя між їхніми цінностями. Наприклад, матеріальна жадібність може бути в конфлікті з духовним прагненням до самовідданості. Також гроші можуть бути використані для підтримки війн і інших форм насильства, які суперечать релігійним принципам. Однак гроші та релігія можуть також доповнювати одна одну. Наприклад, гроші можуть бути використані для підтримки благодійних і соціальних проєктів, які сприяють поширенню релігійних цінностей. Також релігія може допомогти людям зрозуміти істинний сенс грошей, як засобу для досягнення духовних цілей [5].

Висновок: виходячи з вище сказаного, можна зрозуміти, Біблія визнає, що багатство може бути певним благом. Важливішим є ставлення людини до грошей і багатства. Тому гроші для людини можуть бути як прокляттям, так і благословенням. Все залежить від цілей людини.

Список використаних джерел

1. Мареха В.О. Гроші в нашому житті. 2015. URL: http://fel2005.dp.ua/docs/doc_296.pdf
2. Єгорова Христина. Еволюція грошей в розвитку культури мислення: філософський погляд URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35111/1/584.pdf>
3. Гроші і релігія URL: <https://gdz4you.com/prezentaciyi/inshi/groshi-i-religiya-16486/>
4. Палінчак М. М., Стебляк Д. М. Релігія як фактор економічного розвитку. Випуск 41, 2022. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/41_2022ua/18.pdf
5. Вовк І. А. Економіка і християнська релігія: проблеми і напрями дослідження. 2013. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/11/4-98-104.pdf>

ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: проблема незнання понять «особа» та «індивід». Питання самосвідомості особистості визначається не тільки гострою необхідністю пошуку спільних засад для побудови етичних орієнтирів і базових цінностей суспільного розвитку, а й необхідністю визначення їх ролі в процесі самосвідомості особистості, пов'язані із з'ясуванням змісту, структури та операційної природи особистісного почуття цінності.

Мета дослідження: висвітлити потреби інтереси та цінності розвитку особистості.

Об'єкт дослідження: потреби, інтереси, цінності особистісного розвитку.

Предмет дослідження: сутність людини, спрямована на розвиток суспільства і утвердження в ньому особистості як найвищої цінності.

Завдання дослідження: проаналізувати природу людини як особистості, а також її потреби, інтереси та цінності для розвитку.

Виклад основного матеріалу. Розвиток особистості – досить багатогранний процес, який дозволяє людині стати щасливою та незалежною одиницею суспільства. Особистісний розвиток допомагає людям розкрити та розвинути свій потенціал. Кожна людина має унікальні здібності та таланти, які необхідно розвивати для досягнення високих результатів. Шлях до самореалізації передбачає навчання нових навичок, розвиток інтелектуальних здібностей, прояв і ініціативи та постійне самовдосконалення. Особиста задоволеність і досягнення цілей призводять до позитивного ставлення до життя і покращують загальну якість життя. Особистість – одне з базових понять філософської антропології. Особистість притаманна лише людині і не існує більше ні в кого в матеріальному світі. Характеристики особистості та її особливості відіграють важливу роль у з'ясуванні суті філософського положення про те, що «всесвіт – це людина». Це допомагає нам зрозуміти, чому людський світ так відрізняється від світу природи і чому він залишається людським лише на основі і багатих індивідуальних відмінностей між людьми. Людей часто вводять в оману поняття «людина», «індивід», «індивідуальність» та «особистість», які не можна ототожнювати чи ігнорувати взагалі [1]. Особистісний розвиток можна назвати процесом трансформації, в ході якого людина вирішує змінити аспекти свого життя, щоб відчувати себе набагато більш виконаною та виконаною [2]. Особистість – це психічна якість якою людина народжується. Індивідуальність – це сукупність особистих характеристик або рис, які відрізняють людину від великої кількості інших. У цьому сенсі ніщо в суспільстві не є і не може бути на 100% однаковим. Тому краще використовувати термін «індивід», коли потрібно підкреслити біологічну унікальність людини, «особа», коли потрібно підкреслити соціальну унікальність людини «особистість», коли потрібно підкреслити біосоціальну цілісність і унікальність людини. Орієнтація на людину базується на потребах. Поведінка людини значною мірою визначається розвиненими потребами. У процесі взаємодії у людей завжди виникають потреби, задоволення яких необхідне для розвитку організму та особистості. Ці потреби називаються потребами. Потреба – це бажання чогось, яке людина відчуває і усвідомлює. Наступним елементом, який розкриває природу особистості, є інтерес. Інтереси – це усвідомлення потреб особистості. Людина, яка цікавиться чимось, називається «зацікавлена людина», а людина, яка постійно переслідує певний інтерес або приймає пропозиції в надії на успіх, називається «зацікавлена людина». Інтерес – це те, що вимагає і привертає нашу увагу через свою позитивну або негативну цінність для наших практичних або теоретичних потреб. Разом з потребами інтереси формують основу цінності. Поняття «інтерес» відображає становище людини в суспільстві, її сутнісні характеристики, що залежать від діяльності інших людей, а також її намагання використовувати соціальні відносини та соціальні інститути в суспільстві для задоволення нових потреб. Поняття «цінність» широко використовується у філософії та іншій спеціальній літературі для позначення людської, соціальної та культурної значущості тих чи інших явищ дійсності. Світ цінностей – це передусім світ культури, сфера розумової діяльності та моральної свідомості. Цінності – це закріплені ставлення людини (ідеї, уявлення, почуття, установки) до елементів навколишнього світу, які визначають вибір засобів і способів діяльності та їх застосування в соціальній практиці [5]. Цінності функціонують як миротворчі чинники, беруть участь у визначенні цілей і засобів, що відповідають певним цінностям, слугують основою для прийняття рішень і вносять стабільність в індивідуальну поведінку та суспільне життя. Цінності є джерелом норм, опосередкованих правом і включених до ціннісно-нормативної системи молоді. Практична поведінка молодих людей залежить від того, якій системі вони надають перевагу і яке місце в цій ієрархічній системі займають цінності [4]. Кожна людина має індивідуальні потреби, цінності та інтереси. Вони є індивідуальними.

Висновок: Розвиток особистості є важливою потребою та цінністю у філософії. Цей процес допомагає людині досягти гармонії та задоволеності життям, розкрити свої здібності та духовний потенціал, стати морально розвиненою особистістю. Саморозвиток – це шлях до самопізнання, самореалізації та визнання моральної цінності, що дає людині можливість стати кращою версією себе.

Список використаних джерел

1. Потреби, інтереси та цінності особистісного розвитку URL:https://pidru4niki.com/15941024/sotsiologiya/osobistist_predmet_analizu_potrebi_interesi_tsinnosti
2. Особистий розвиток URL: https://uk.economy-pedia.com/11040287-personal-development#google_vignette
- 3 Особистість URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Цінності URL: <https://fizis.net/psychologichna-gramotnist/shcho-take-tsinnosti/>
5. Класифікація цінностей та ціннісних орієнтацій особистості URL:»Npchdusoc_2013_225_213_7.pdf (kse, ua)

ЛЮДИНА ЯК ТВОРЕЦЬ І ТВОРІННЯ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. Над опрацюванням дослідження про людину як творця та творіння брали участь як іноземні вчені, такі як Ніцше і т.д., а також і українські, такі як Вернадський В. І. і тд. Беручи до уваги те, що людина є важливим суб'єктом в культурній системі суспільства можна стверджувати, що дана тема все ще залишається важливою для нашого часу.

Мета дослідження: проаналізувати людину, як творця культури.

Об'єкт дослідження: людина, яка творить культуру.

Предмет дослідження: процеси впливу культури на формування особистості, та процеси діяльності людини у творенні цієї ж культури.

Завдання дослідження: проаналізувати формування культури на тлі історичних подій; визначення впливу культури на формування особистості: з'ясувати, яким чином людина, формуючи культуру, стає її творінням.

Виклад основного матеріалу. Протягом усіх століть мислителі та філософи роздумували хто ж є людина? Одним із варіантів відповідей є людина - творіння чогось вищого. В епоху античності вважали, що вище за людину є природа та божества. Тобто саме ці явища створили людину, як матеріальний об'єкт. Впродовж наступних століть, коли мислення та дослідження стають авторитетом для людини, вважають, що вона є творінням чогось раціонального [2, с. 391-392]. Чи можна вважати, що кожна наша зміна в зовнішності чи мисленні, змінює нас самих, утворюючи нову людину з новим набором якостей? На мою суб'єктивну думку: так, можна. Все, що на нас впливає - нас створює. Протягом всього існування людство старалось проявити себе саме через творчість. Людина - це активний суб'єкт, що діє. І саме ця дія, процес досягання цілі, а не саме досягнення найбільше подобається тій особі, яка є дійсно творцем, як вважав Мельник В. Якщо простішими словами, то художник, який дійсно насолоджується процесом нанесення фарб на полотно, який робить це, задля задоволення власних естетичних потреб [1, с. 208-209]. Становлення кожного, як особистості відбувається в культурі. Безформне «Я» немовляти попадає у жорсткі рамки культури, як рідина у тверді стінки склянки. Тільки від густини і в'язкості цієї рідини залежить, чи встигне вона до свого затвердіння - в аналогії - до становлення з «Я» особистості - повністю прийняти форму склянки, або ж в ній залишаться пустоти, опуклості, впалини, які тільки й надають твердій масі елементи неповторності [3 с. 234]. За Бердяєвим людина у своїй творчості не те, що б пасивна, але не самостійна. Вона лише діючий «орган» Божества. Тобто людина виконує роль певного «моста» між Богом та світом. Вищі сили надсилають певній особі талант, бажання та натхнення, а вона матеріалізує цю ідею в житті. Особистісне для Бердяєва означає інтимне, а, отже, у граничному розумінні - рівне, а в історії - драматичне. Тому Бог і людина рівні особистісних відносинах спільної творчості [4, с. 48-51]. Альтернативна думка полягає в тому, що людина, як писав свого часу Руссо, народжується як «tabularasa» (лат.) - чиста дошка, на якій обставини пишуть свої «письмена», визначаючи міру творчих можливостей. Ця концепція полягає в тому, що яке суспільство така і людина, її таланти та здібності. Вони розвиваються внаслідок входження ще дитини у світ людей, внаслідок освоєння ціннісно-смислового космосу культури [5, с. 250].

Висновки. Бог створює людину як своє творіння, наділяючи її творчою самостійністю. І основне життєве завдання людини, як бачить його Бердяєв, - стати гідною цього дару, навчитися користуватися своєю свободою. Сучасні філософи - люди культури в самому високому значенні цього слова. Багата світова культура притаманна їм органічно: вона їх ґрун, середовище, повітря, вони в ній росли, виховувалися, жили і вмирали.

Список використаної літератури

1. Мельник В. В. Аксіологічний поворот сучасної філософії від культури як буття до буття культури/ В. В. Мельник // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2015. С. 208-217.
2. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Національно-культурна ідентичність як маркер модерніз. українського суспільства / Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць. Книга 6. Л.: УБС НБУ, 2013. С. 391-399.
3. Шумка М. Л. Проблема національного характеру у філософії Пантелеймона Куліша. / Stydia Metodologia. Випуск 29. Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2009. 234 с.
4. Шумка М. Л., Гурик М. І. Взаємозв'язок етики і політики в інтенціях Ярослава Стецька / Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. Вип. 4(84). Дніпропетровськ, 2012. С. 48-51.
5. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження. Спільноти зазвичай об'єднуються в нації, щоб захистити свої власні інтереси. Класична мотивація для об'єднання полягає у зовнішній загрозі.

Мета дослідження: аналіз нації як політичної, так і етнічної спільноти людей.

Об'єкт дослідження: нація.

Предмет дослідження: нація як суб'єкт історичного розвитку.

Завдання дослідження: проаналізувати історичний розвиток нації.

Виклад основного матеріалу. Важливу роль у визначенні суб'єктів суспільного розвитку відіграють соціальні поняття. Група, яка відображає сукупність людей, об'єднаних спільним інтересом або спільним інтересом, справи, діяльність та інші малі соціальні групи включають сім'ї, основні галузеві групи формують особистість товариства, студентські групи, військові частини тощо. Великі соціальні спільноти - рід, плем'я, народність, нація, клас, об'єднані тубільцями. Відсотки є важливою темою в історії. Етнічність виникає з потреби підтримувати спільність людей та їхні традиції, спілкуватися єдиною мовою, підтримувати єдиний менталітет людей в єдиному соціокультурному середовищі – що доводить фундаментальну роль етносу як соціального суб'єкта. Народність несе в згорнутому способі всі ознаки нації: проживання на спільній території, єдину мову, спільний психічний склад, провідну ментальність, економічні зв'язки, які, взаємодіючи між собою, сприяють формуванню нації [4, с. 23]. Існують різні концепції нації як історичного суб'єкта. Найбільш поширеним є марксизм. Ця концепція розглядає країну як соціальну спільноту людей, які поділяють спільну територію. Поширюються національні концепції нації, підкреслюючи її природне походження: Нація є біофізичною реальністю, відбивається в соціальних формах [1, с. 27]. В історичному процесі кожен окремий індивід відіграє активну і значущу роль. Він виступає як суб'єкт, щодо взаємодії із суспільством в цілому, а також з нацією або класом, до яких він належить. Таким чином, можна стверджувати, що суспільство само собою є суб'єктом. В конкретному суспільстві суб'єктами історичного процесу виступають нація, клас, партія та держава [3, с. 222]. Швидкий розвиток сучасної концепції нації породив серйозні проблеми протягом останніх кількох століть, зміни у світі. Різні країни світового співтовариства є прикладом різних етапів економічний, соціальний і культурний розвиток. Деякі з них, наприклад американці та японці, є технічно розвиненими країнами з високим рівнем життя. Інші, наприклад Індія та Заір, намагаються боротися з бідними. Але незважаючи на всі відмінності, всі країни мають спільні характеристики, які роблять їх національними державами. По-перше, практично немає народу, який історично належить самому собі і не належить до складу іншого політичного утворення. Зрозуміло, що спроби власного самовизначення народу в даному випадку обмежуються владою всепоглинаючого політичного організму, часткою якого до того належав сам народ, що рухався шляхом національного самовизначення. Народ, який завжди складає відносно стійку культурно-історичну цілісність, не може стати нацією, якщо не протистоїть частковості свого політичного та історичного існування. Зіткнення політичних та історичних волі не можна уникнути в цьому випадку. Усе зводиться до питання «лише» про ті форми, в яких ця протиріччя вирішуються. Зрозуміло, що «форми» тут є важливішими, ніж саме питання. Загалом сукупність ситуацій, пов'язаних зі становищем національної волі, що формується та подолає свою частковість з одного боку, та зведеної політичної волі, яка відстоює національну цілісність та намагається завадити національному самовизначенню, можна назвати проблемою. По-друге, історична область, заселена народом, не завжди має чіткі кордони, а навіть якщо вони існують, не завжди весь народ зосереджений всередині цих кордонів. Усі питання та протиріччя, пов'язані зі здобуттям історично закріпленої території для новонародженої національної держави, можна назвати територіальною проблемою.[5,с.14]

Висновки: аналізуючи розуміння поняття «нація» зазначеними раніше, можна виділити наступні критерії, що свідчать про її існування: наявність спільної держави і чітко визначеної території; історично сформовані почуття спільності та колективної самосвідомості стосовно минулого і бажання спільного життя в сучасності й майбутньому; спільна національна пам'ять і історія. Ні одна з цих ознак не може виконувати роль основного чинника для всіх національних спільнот, але вони мають поєднуватись у неповторний спосіб. Концепція нації має ґносеологічне і прогностичне значення для розвитку сучасних глобалізаційних теорій, зокрема щодо майбутньої національної держави й трансформації національних інтересів.

Список використаної літератури

1. Балушок В. Нації етнічні, нації політичні і перспективи етнонаціонального розвитку людства // Наука і суспільство. 1997. № 9-10. С. 26-31
2. Лісовий В. Методологія дослідження нації у «Теорії нації» В.Старосельського
3. Сміт Е. Національна ідентичність / Е. Сміт. К.: Основи, 1994. 222 с.
4. Бочковський О.І. Вступ до націології. Мюнхен, 1991-1992. С. 14-15.
5. Йолон П. Тенденції розвитку сучасної методології науки.// Філософ. і соціал. Думка. 1995. №7-8.

ЕКОНОМІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ РІЛЬ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: В Україні довгий час була відсутня визначальна ринкова інституція - економічна самостійність господарюючих суб'єктів. Саме вона гарантує незалежність суб'єктів ринкової економіки, їхню економічну відповідальність, без чого ринку бути не може. Більшість підприємств України належали державі, управлялись її органами, що зумовлювало високий ступінь монополізму.

Мета дослідження: проаналізувати яким чином ринкова економіка може вплинути на зміну економічної свідомості суспільства.

Предмет дослідження: соціально-економічні зміни, розбудова соціально-орієнтованої економіки європейського рівня.

Об'єкт дослідження: обґрунтування сутності економічної культури та її роль у становленні економічної свідомості українців.

Завдання дослідження: проаналізувати суть та риси економічної свідомості.

Виклад основного матеріалу. Формування економічної свідомості є однією з багатьох проблем економіки. Економічна свідомість формується під впливом конкретно-історичних умов і визначається об'єктивною необхідністю осмислення соціально-економічних змін, що відбуваються. Невід'ємною складовою свідомості особистості є її економічна свідомість [1, с.140]. Сьогодні в науці існують різні підходи до трактування категорії «економічна свідомість». Її розглядають як складову частину індивідуальної свідомості, рівень психічного сприйняття економічних процесів, який формує реакцію і відповідну поведінку людини [2, с.88]. В. Лагутін вважає, що економічна свідомість є здатністю особистості пізнавати, відображати й узагальнювати економічну дійсність, передбачати і прогнозувати розвиток економічних процесів [3, с.127]. Економічна свідомість як провідна категорія економічної психології відображає економічні умови життя людини, її макро- і мікросередовище, визначає і регулює формально-динамічні і змістовні характеристики її соціальної поведінки в різних сферах економічного простору. Економічна свідомість тісно пов'язана з економічною поведінкою, виступаючи як раціональна основа суб'єктивних механізмів такої поведінки. Економічна свідомість, відображаючи економічні реальності, формує економічні моделі прийняття економічних рішень. Вона пов'язана також з економічною системою, будучи її суб'єктивним фундаментом, так би мовити її «особистісною основою». У міру розвитку суспільства економічна свідомість оновлюється. Зростання інтенсивності господарської діяльності, що відображається у свідомості, впливає на інші її компоненти: етичний, політичний, правовий, релігійний, естетичний [4, с. 134]. Особливістю економіки України є те, що перед початком ринкових трансформацій вона являла собою адміністративно-командний тип, де домінував тотальний монополізм: власності, централізовано-директивного прийняття рішень і технологічний монополізм. Було багато підприємств, які виробляли 60-100 відсотків певного виду продукції. Така монополія не є ринковою. Вона не передбачає конкуренції, ринкових відносин, робить господарюючим суб'єктом систему державних установ, а підприємства виконують лише виробничі функції. Негативний вплив на формування ринкових відносин в Україні має і те, що її економіка великомасштабна з незавершеним циклом виробництва, а також відбиває спеціалізацію у колишньому Радянському Союзі на важкій промисловості, воєнно-промисловому виробництві та видобувних галузях. Саме це сьогодні відтворює нестачу товарів народного споживання, з одного боку, і технічну та технологічну відсталість-з іншого. Це породжує величезну потребу в придбанні нафти та газу на світовому ринку, а отже, проблеми з торговельним балансом, перекося у цінах на внутрішньому ринку [5]. Створення достатньої кількості підприємств в Україні, які б формували конкурентне середовище, може здійснюватися двома шляхами: реформуванням існуючих підприємств і створенням нових. Перший шлях передбачає: демонополізацію; роздержавлення і приватизацію; залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для структурної перебудови підприємств; диверсифікацію. Другий шлях ставить за мету сприяння розвитку малого та середнього бізнесу; залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для створення нових підприємств, а також реструктуризації застарілих, тих, які потребують повного оновлення. **Висновок:** Орієнтиром при переході до ринкової економіки для України мають бути сучасні розвинені країни, для яких характерна змішана економіка, що ґрунтується на різних формах власності. Домінуючою при цьому є корпоративна власність, взаємодія конкуренції та регулювання з боку держави, високий соціальний захист населення та соціальна орієнтація економічної свідомості.

Список використаної літератури

1. Г. В. Ложкін, В. Л. Комаровська Економічна психологія, 2014. 412 с.
2. Дейнека О. С. Экономическая психология: [уч. пос.] / О. С. Дейнека. 2000. 160 с.
3. Лагутін В. Д. Людина і економіка. Соціоекономіка: [навч. по-сіб. для вузів] / В. Д. Лагутін. К.: Просвіта, 1996. 336 с.
4. Г.В. Ложкін В.В. Спассніков В.Л. Комаровська Економічна психологія. 2004. 309 с.
5. Ринкова економіка в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку.
URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/21594/

ПРОБЛЕМА УНІКАЛЬНОСТІ ЛЮДСЬКОЇ ОСОБИСТОСТІ В ЦІННІСНІЙ ПАРАДИГМІ СОЦІУМУ

Актуальність дослідження: в сучасному суспільстві зростає інтерес до індивідуальної унікальності та цінностей кожної людської особистості. Із зростанням різноманітності соціальних та культурних впливів, стає розуміти, як ці цінності та унікальність сприймаються та реалізуються у суспільстві.

Мета дослідження: вивчення унікальності природи людської особистості в контексті ціннісної парадигми сучасного соціуму. Дослідження спрямоване на розкриття процесів формування та вираження індивідуальних цінностей та унікальності в суспільстві.

Об'єкт дослідження: людська особистість, яка сприймає і виражає його цінність та унікальність в контексті соціальних взаємодій.

Предмет дослідження: процеси формування, вираження та сприйняття індивідуальних цінностей та унікальності людської особистості в умовах сучасного суспільства.

Завдання дослідження: аналіз сучасних теорій і підходів до унікальності та цінностей людської особистості; вивчення впливу соціокультурного середовища на формування і вираження унікальності та цінностей особистості; дослідження історичних передумов та життєвих історій людей для розкриття їх унікальності та цінностей.

Виклад основного матеріалу. Кожна людина приносить свій власний внесок у загальну картину соціального та культурного життя. Ця унікальність проявляється не лише в особистісних рисах та індивідуальних цінностях, але й у її впливі на формування соціуму в цілому. Сучасне дослідження проблеми людської особистості в ціннісній парадигмі соціуму, на мою думку, вимагає комплексного аналізу, який охоплює практичні аспекти, від теоретичних підходів до досліджень і прикладних аспектів. В контексті історичного вивчення людської особистості, філософи пов'язували сутність людини з певними ознаками, інколи навіть перебільшуючи їхнє значення. Наприклад, Арістотель тлумачив людину як політичну істоту, що реалізується тільки в державі [1, с. 21]. Особа тим значніша, чим більше в її індивідуальності є загальних, загальнолюдських особливостей [2, с. 65]. Один із ключових підходів, що відображаються в літературі, - це дихотомія індивідуалізму та колективізму. Індивідуалістичний підхід, представлений, наприклад, у роботах Фрейда [4], підкреслює унікальність кожної особистості та її внутрішні конфлікти та розвитку. З іншого боку, колективістичний підхід, впроваджений у праці Шльомовича акцентує увагу на ролі соціокультурного середовища у формуванні особистості та її цінностей. Також важливий аспект - теорія особистості, що розвивалася в психології. Психодинамічний підхід, який пропонує Фрейдом, розглядає внутрішні конфлікти та підсвідомі процеси, які представляють унікальність кожної особистості. З іншого боку, біхевіористський підхід, висвітлений у роботах Павлова, ставить акцент на зовнішні стимули і реакції, розглядаючи особистість як результат навчання і виховання [5, с. 39]. Сучасні філософсько-психологічні дослідження природи людини виявили обмеженість біосоціального її трактування. Специфіку природи людини можна окреслити принаймні трьома ознаками [3, с. 45]. Соціокультурне середовище включає в себе комплекс факторів, які формують світогляд і погляди особистості. Ці фактори в свою чергу містять традиції, мову, релігію, етнічний фон та соціальні структури. Наприклад, культурні різниці можуть визначати різні цінності і норми поведінки. У деяких культурах індивідуалізм і самореалізація можуть бути високооціненими факторами, тоді як в інших - колективізм і спільнота. Це особливо залежить від того, як особистість виражає свою унікальність і взаємодіє з іншими індивідуумами.

Висновок. У парадигмі соціуму, розуміння та прийняття унікальності кожної людини стає кроком до більшого розуміння та гармонії в суспільстві. Це вимагає взаємного поваги, відкритості до різноманітності, підтримки розвитку та розвитку індивідуальних потенціалів. Такий підхід до покращення побудови більш інклюзивного та гармонійного суспільства, де кожна особистість може знайти місце для самореалізації та внесення свого внеску в громадське благо.

Список використаної літератури

- 1.Пазенок В.С. Інформаційне суспільство, культура, особистість / В. С. Пазенок //Нова парадигма: Журнал наукових праць. Випуск 50. С. 21-36.
- 2.Подольська Є. А. Кредитно-модульний курс з філософії: філософія, логіка, етика, естетика, релігієзнавство. [Навч. посібник]. / Є. Подольська. К.: ІНКООС, 2006. 624 с.
- 3.Нестеренко Г. О. Особистість у нелінійному суспільстві: Монографія. / Г. О. Нестеренко. Запоріжжя: Просвіта, 2004. 140 с.
- 4.Психодинамічна перспектива URL:<https://ukrayinska.libretexts.org/>
- 5.Павлов І. П. 1927. Умовні рефлексії. 244 с.

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

Актуальність дослідження. У соціальному вимірі гроші виступають у різних сутнісних якостях: як знак (інформаційна функція), як символ, як інституційний феномен і як можливий загальний еквівалент обміну на інші речі, що фіксує міру вартості об'єкта. Статус універсальності передбачає функціональну феноменологію грошей як цінності в суспільстві, необхідним елементом якої є розгляд грошей в історико-еволюційній перспективі. Оскільки існує віра в надзвичайний потенціал грошей, вони ніби «акумулюють» в собі історичний сенс людського життя, людські соціальні сили, які вирівнюють індивідуальні можливості та права. Соціальна і моральна сила індивідів, втілена в грошах, змінюється зі зростанням їхньої ролі в суспільстві. Тому виявлення соціального змісту грошей в історії суспільства і культури становить значний пізнавальний інтерес. Питання грошей завжди цікавило філософів, економістів, політиків і культурологів. Про це свідчать праці Ж.Везерфорда, П. Бернстайна, Г. Зіммеля, Ю. Осипова, В. Ільїна, З.Скринік, О. Света, С. Синякова, О. Некреса та ін.; В.Базилевича, А.Маршалла, Ф.Хайєка, Д.Кейнса, І.Єскевичатаін. Є важливими для розуміння методологічних засад дослідження монетарної проблематики.

Мета дослідження: розуміння грошей через з'ясування питання еволюції ціннісного ставлення до грошей в історії розвитку філософії та економічної думки.

Предмет дослідження: вплив грошей на культуру мислення.

Об'єкт дослідження: гроші та культура, їх взаємовплив та взаємодія.

Завдання дослідження: уточнення базового поняття суспільної сутності грошей.

Виклад основного матеріалу. Сутність грошей розкривається в процесі їх еволюції. Якщо економісти пов'язують причину виникнення грошей з розвитком торговельних відносин, то антропологі наголошують на неекономічному і не торговельному походженні грошей. Хоча форми грошей (мушлі, худоба, хутра, монети, паперові гроші) змінюються, їхній зміст і функція (засіб обміну) завжди залишалися не змінними; М.Фрідмен, відомий лідер монетаризму 20-го століття, сказав, що, не зважаючи на те, що про гроші написані тисячі книг, «ми майже нічого про них не знаємо Ми майже нічого не знаємо про гроші» [4, с. 11]. Причина цього парадоксу полягає в тому, що гроші не повністю увійшли в поле аналізу монетарної теорії. Тому гроші слід розглядати не як міру вартості чи засіб платежу, не як засіб обігу чи нагромадження, а «як особливий спосіб бачення і мислення, як конкретне формулювання способу бачення культури, як необхідний і активно використовуваний інструмент, як конститутивний елемент мислення і буття» [4, с. 12]. Потрібно виходити з того, що «економічні гроші» – це лише видима частина «грошового айсберга». Углибині економічної реальності криється важлива і фундаментальна сутність грошей, яку завжди розкривала філософія. В античній філософії, де центральною проблемою теорії пізнання було співвідношення знання і думки, істинного і хибного, знання розумілося як не від'ємна частина свого об'єкта. Виходячи з того, що знання є своєрідною копією об'єкта, Антична філософія переважно вивчала процес, за допомогою якого об'єкт перетворюється на стан знання. Теза про єдність знання і об'єкта була пов'язана, зокрема, з нерозумінням активності суб'єкта а в процесі пізнання. Істинний об'єкт може бути лише «даний» тому, хто сприймає, а всі продукти його суб'єкти пізнавальної діяльності є лише хибними і не істинними судженнями. Такий підхід, безумовно, позначився і на розумінні грошей. Мислителі розглядають гроші як одну з цінностей цивілізованого суспільства. Аристотель, як і Платон, підкреслював важливу соціальну функцію грошей. Це засіб обміну, спосіб порівняння вартості речей між собою; кредо Б. Франкліна – «свідома праця». Він виступав за те, щоб гроші слугували для покращення суспільства в цілому, а не для збагачення окремих осіб. З його точки зору, гроші завжди повинні мати обмеження, пов'язані з суворою суспільною та особистою мораллю. Тому неприпустимо, щоб одна людина пригнічувала іншу заради особистої фінансової вигоди. З його точки зору, світ був би набагато кращим, якби всі люди «виробляли більше, а споживали менше» [1, с. 154]. Важливо, однак, що саме завдяки Б. Франкліну гроші були легітимізовані для філософського, теоретичного, економічного та культурного аналізу. Варто також відзначити аналіз грошей представниками німецької класичної філософії, які беруть за параметр проблему «власності». Наприклад, І. Кант конструє поняття «власність» з поняттям «особистість». Лише той, хто може бути власником «самого себе» і вільно розпоряджатися собою, є особистістю, легітимним суб'єктом. У цьому сенсі свобода як зовнішній прояв – це не абстрактне гасло *sansculottes* чи люмпенів, а власність як право на самодостатність. Власність розрізняють як «власність «на себе (право власності) та «власність» на речі (правовласності). Кожен громадянин держави має право на власність і є юридичним партнером держави. Масштаб і розмір фізичної власності та кількість грошей у всіх людей абсолютно різні, і нерівність у вартості власності створює основу для нерівності у праві на політичну участь, як стверджує І. За Кантом, якщо власник може розпоряджатися зовнішніми об'єктами на свій розсуд, то людина може бути лише власним господарем, не кажучи вже про «власника інших». Іншими словами, право володіти об'єктами (і грошима) є майже необмеженим, але право розпоряджатися іншими обмежується почуттям відповідальності. Видатний німецький мислитель Г.В.Ф.Гегель присвятив значну увагу питанню грошей. Його концепції викладені насамперед у праці «Філософія права», яка демонструє основи та принципи громадянського суспільства, що виникає в умовах ринкової економіки. Гроші є невід'ємною частиною власності, яка «вкладає волю в речі», і таким чином людина дає собі «зовнішню сферу свободи» [2, с. 401]. Гегель вважав свободу найважливішою передумовою власності та грошей. Стверджуючи, що речі, на відміну від вільної людини, є «каліками, без індивідуальності і без прав», мислитель трактував

власність як еманацию (сходження) «Абсолютної ідеї», завдяки якій особистість переходить від суб'єктивного до об'єктивного змісту. «Раціональність власності полягає не в задоволенні бажань, а в усуненні голої суб'єктивності індивіда. Тільки у власності людина діє як розум»[2, с. 405], – зазначає цей мислитель. У власності індивід знаходить «зовнішню сферу свободи». Після чіткого визначення поняття «вартість» стає зрозумілою проблема грошей. У найзагальніших рисах, «цінність-це здатність задовольняти потреби». Самі по собі гроші не можуть бути використані безпосередньо, а повинні бути перетворені в щось конкретне»[2, с. 403]. Оскільки речі, куплені за гроші, мають вартість, кожен може використовувати ці гроші для задоволення своїх потреб. З точки зору Гегеля, громадянське суспільство необхідне для продуктивного функціонування грошей. Громадянське суспільство дає кожній людині право увійти в ієрархію за власним вибором і заробляти якомога більше грошей. Однак ця можливість є умовною. «Торгівля годує людей, так само як і соціальний статус. Але потреба в товарах не безмежна, і якщо галузь буде переповнена виробниками, частина людей не зрозуміє цього, хлине в неї і загине. Звичайно, в цьому випадку можна сказати, що якщо надлишок стане очевидним, люди підуть. Це тому, що. вони вклали в цю справу капітал, як у вигляді компетенції, так і у вигляді грошей»[2, с. 454]. Зміни породжуються руїною.

Висновок: звернути увагу на оціночні властивості грошей, а не на їхні абстрактні та безособові властивості, що ґрунтуються на їхніх ідеальних властивостях. Гроші є зручним засобом перетворення всієї цінності, яку не можна «зважити» чи «виміряти», у кількісні властивості тощо. З цієї причини вона не підпорядковується звичній шкалі цінностей.

Список використаної літератури

1. Везерфорд Дж. История денег: Борьба за деньги от песчаника до киберпространства / Дж.Ведерфорд; [Пер. с англ. Т. Слуцкой, И. Сиснёва]. М.: ТЕРРА-Книжный клуб, 2001. 320 с.
2. Гегель Г. В. Ф. Философия права / Г. В. Ф. Гегель; Пер. с нем.; Ред. и сост. Д. А. Керимов и В. С. Нерсесянц. М.: Мысль, 1990. 524 с.,
3. Гончаров В. В. Гроші в контексті аксіологічного аналізу/ В. В. Гончаров // Мандрівець. 2008. № 4 (75). С. 33-37.
4. Ескевич И. В. Метафизика денег. Три действия с прологом и эпилогом / И. В. Ескевич. М. Эксмо, 2006. 272 с.

НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження. Сучасний світ стикається з низкою важливих глобальних проблем, які загрожують нашому існуванню і добробуту. Однією з найбільш актуальних проблем є зміна клімату, яка призводить до збільшення температури на Землі, підвищення рівня морів і змін у природних екосистемах. Іншою критичною проблемою є вимирання видів, що погіршує різноманіття життя на планеті. Також важливою є проблема нерівності, яка стосується доступу до ресурсів, освіти та медичних послуг, і веде до соціальних конфліктів та недоліків. Енергетична криза, забруднення навколишнього середовища та недостатність доступу до чистої води і продуктів харчування також є глобальними проблемами, які потребують серйозного дослідження та розв'язання [4].

Мета дослідження: розробка комплексних рішень та стратегій для зменшення негативного впливу людей на планету та покращення якості життя населення. Це включає: розробку інноваційних технологій, спрямованих на скорочення викидів парникових газів та покращення використання відновлювальних джерел енергії [1]. Вивчення геологічних, кліматичних та екологічних процесів для попередження природних катастроф та зменшення їх наслідків. Аналіз факторів, що впливають на рівень нерівності в розподілі ресурсів та розробку програм для підвищення соціальної справедливості.

Об'єкт дослідження: глобальні проблеми, які вимагають уваги і дослідження в різних наукових дисциплінах. Для прикладу, зміна клімату стала об'єктом дослідження в галузі кліматології, геології, екології та економіки. Вимирання видів вивчається в біології та екології, а нерівність є предметом дослідження в соціології та економічних науках.

Предмет дослідження: конкретні аспекти глобальних проблем, такі як: аналіз та моделювання зміни клімату, включаючи вивчення впливу температурних змін на природні катастрофи та агрокультури [3].

Завдання дослідження: вивчення, розв'язання та мінімізацію впливу проблем на наше суспільство та навколишнє середовище.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо конкретні завдання, які виникають у контексті наукових досліджень глобальних проблем: **Збір та аналіз даних:** Одним з основних завдань є збір великої кількості даних про стан глобальних проблем, таких як викиди парникових газів, рівень забруднення, розподіл ресурсів, та інші. Дослідники повинні аналізувати ці дані, щоб зрозуміти поточний стан та передбачити майбутні тенденції. **Розробка нових технологій:** дослідники займаються розробкою нових технологій та інженерних рішень для зменшення впливу людей на навколишнє середовище. Це може включати в себе створення відновлювальних джерел енергії, розробку технологій очищення повітря та води, а також розвиток екологічно ефективних транспортних систем. **Аналіз причин і наслідків:** дослідники вивчають причини глобальних проблем та їх потенційні наслідки для суспільства та природи. Це допомагає визначити стратегії для їхнього розв'язання та уникнення майбутніх проблем [5, с. 380]. **Розробка стратегій та політики:** дослідники спільно з урядовими установами працюють над створенням ефективної політики для зменшення негативного впливу глобальних проблем. Це може включати в себе створення нормативних актів, регулюючих викиди парникових газів, розвиток програм соціальної підтримки та забезпечення сталості ресурсів. **Поширення результатів досліджень:** дослідники мають завдання робити результати своїх досліджень для громадськості, урядових установ та міжнародних організацій. Це сприяє поширенню усвідомлення глобальних проблем та сприяє прийняттю необхідних заходів. Важливо підкреслити, що ці завдання вимагають співпраці між науковцями різних дисциплін, урядовими органами, громадськістю та приватним сектором. Лише шляхом об'єднаних зусиль ми зможемо ефективно вплинути на глобальні проблеми та забезпечити стаке майбутнє для нашої планети [2].

Висновок. Наукові дослідження є важливою ланкою в розв'язанні глобальних проблем, що ставлять під загрозу наше майбутнє і добробут планети. Глобальні проблеми, такі як зміна клімату, вимирання видів, нерівність і енергетична криза, вимагають наукового підходу для розуміння їх причин і наслідків, а також для розробки рішень, які б забезпечили стаке розвиток і покращили якість життя на Землі. Наукові дослідження допомагають вивчати складні взаємодії між природою та суспільством, розробляти нові технології для збереження природних ресурсів і зменшення впливу людей на довкілля. Крім того, вони сприяють розробці стратегій і політики, спрямованих на зменшення нерівності та забезпечення соціальної справедливості. Співпраця між науковими установами, урядами, громадськістю і міжнародними організаціями є ключовою для успішного вирішення глобальних проблем. Тільки через об'єднані зусилля ми можемо забезпечити більш стійке і здорове майбутнє для наших нащадків. Наука є нашим найціннішим інструментом у боротьбі з глобальними викликами. Вона допомагає нам розуміти природу цих проблем, ідентифікувати причини та наслідки, та розробляти інноваційні рішення. Наукові дослідження покликані підтримувати нас в управлінні та покращенні нашого світу. Попри всі виклики, що стоять перед нами, наука надає нам надію на те, що ми можемо досягти сталого розвитку та зберегти найцінніший дар – нашу планету. І лише шляхом посилення досліджень і співпраці між всіма гілками науки та суспільством, ми зможемо впоратися з цими глобальними викликами і забезпечити щасливе майбутнє для всіх нас.

Список використаної літератури

1. Sylvain Rochon Глобальні проблеми людства та шляхи їх вирішення URL: <https://futurenow.com.ua/globalni-problemy-lyudstva-ta-shlyahy-yih-vyrishennya/>
2. Роль філософії в осмисленні глобальних проблем сучасності URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/>
3. Причини виникнення та шляхи вирішення глобальних проблем URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19138/>
4. Соціальна економіка: навч посіб,URL: <https://buklib.net/books/25811>
5. Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія . К., 1996 . С. №62 С. 380.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Актуальність дослідження: Сучасна науково-технічна революція спричинила справжній переворот в інформаційній сфері. Більш активно й глобально почали впроваджуватися нові інформаційні технології. Філософське осмислення проблем науки і техніки - це один із напрямів філософствування, характерний для ХХ ст. Зрозуміло, що поява його викликана передусім надзвичайно широким розповсюдженням техніки та технічних засобів саме у цьому столітті, а також всеосяжним впливом науки і техніки на усі сторони життя суспільства. Особливість цієї проблеми пов'язана сьогодні зі стрімким зростанням потужних технологій. При цьому кількість людей, які зазнають впливу технічних заходів та їхніх вторинних ефектів, значно зростає. Потерпають і природні системи, що стають об'єктом людської діяльності, оскільки порушується їхня рівновага, що нерідко призводить до руйнування цих систем. Ніколи раніше людина не мала таких потужних важелів, щоб бути здатною знищити життя у певній частині екологічної системи і навіть у глобальному вимірі.

Мета дослідження: визначити сутність поняття «науково-технічна революція», проаналізувати наслідки науково-технічної революції.

Об'єкт дослідження: проблеми, які спричинила науково-технічна революція.

Предмет дослідження: наслідки колосального впливу науково-технічної революції на подальше життя людства.

Завдання дослідження: з'ясувати термін «науково-технічна революція», провести аналогію майбутнього за теорією «Кіберпанка», зробити аналіз потенційних проблем, спричинених науково-технічною революцією.

Виклад основного матеріалу. Науково-технічна революція - якісний стрибок у структурі і динаміці розвитку продуктивних сил, корінна перебудова технічних основ матеріального виробництва на основі перетворення науки в провідний чинник виробництва, в результаті якого відбувається трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне [2, с. 205]. Перша науково-технічна революція (XV-XVIII ст.) відкинула систему Аристотеля і геоцентричне вчення Птолемея, пододала середньовічну схоластику і зусиллями Коперника, Кеплера, Галілея, Декарта, Ньютона та інших вчених створила наукові основи математики, астрономії, механіки, медицини, тобто саме природознавство. Цей період характеризується масштабним розвитком промислового виробництва. На зміну феодальній суспільно-економічній формації прийшла капіталістична, що характеризується розвитком продуктивних сил і ускладненням виробничих відносин [2, с. 205]. Друга науково-технічна революція (XIX ст.) зруйнувала метафізичні ідеї незмінності природи і утвердила діалектичні ідеї загального розвитку і зв'язку у природі на основі атомістичної теорії і періодичного закону в хімії, вчення про збереження і перетворення енергії в фізиці, а також клітинної й еволюційної теорії в біології. Вплив науки ще більше виявляється у розвитку продуктивних сил, з'являються нові галузі виробництва, загострюються суперечності з виробничими відносинами у суспільстві [2, с. 205]. Третя науково-технічна революція (з кінця XIX ст.) почалася з руйнування концепції неподільного атома і створення квантово-механічної системи світосприймання, яка характеризується кількісними фізичними властивостями мікросистем. У ході цієї революції наука проявляє революціонізуючий вплив на розвиток виробництва і виробничих відносин [2, с. 205]. Четверта науково-технічна революція (з кінця XX ст.) охопила інтелектуальну діяльність, починаючи з інформаційних образів в економіці, штучного інтелекту у нових технологіях і продовжується в біології, інформатизації суспільства, розвивається світова глобалізація в науці і техніці. Саме цей період і прийнято називати НТР [2, с. 206]. Ця четверта революція характеризується розвитком в таких галузях: автоматизація та комп'ютеризація виробництва та управління виробничими процесами; оволодіння новими джерелами енергії освоєння космосу; створення штучних матеріалів; розвиток новітніх технологій [2, с. 206]. Під час розвитку нових технологій, люди старалися використовувати технології в некорисних цілях, частіше для залякування своїх ворогів, наприклад у війнах. Через таку тонку озброєнь, було створено найнебезпечнішу зброю під назвою ядерна боеголовка. Але крім воєн, ще була одна проблема на планеті-екологічна криза. Причини екологічної кризи. Зростаючі масштаби антропогенного впливу на природне середовище досягли глобального рівня і почали істотно впливати на зміни природних процесів і деградацію компонентів природного середовища [5]. Вона з'явилася внаслідок засмічення атмосфери різними газами і речовинами, що спричинило часті захворювання невиліковними хворобами і смертність серед народів. На жаль, будь-яка діяльність людини так чи інакше пов'язана із забрудненням навколишнього середовища. Людство вже з початку свого існування поступово збільшувало свій антропогенний тиск на природу, а останні 80-100 років ще й тиск досяг максимуму. Суспільство вже досить довго балансує на межі екологічної катастрофи нечуваних масштабів, лише якимось дивом уникаючи її [1, с. 374]. Кіберпанк загалом показує нам до чого може призвести цей створений нами бездоганний світ, описує смерть суспільства внаслідок якоїсь глобальної катастрофи і відродження тих небагатьох людей, що залишилися. Кіберпанк, як жанр літератури є дещо суміжним з постапокаліптикою і є найсучаснішим її різновидом в процесі розвитку суспільства [3, с. 342]. Цей жанр-це суміш кібернетики, що раніше була привілеєм лише багатих верств суспільства і панку-культурного прошарку кінця 70-х і початку 80-х. Кібер і панк-два раніше несумісних поняття, бо технології часто розглядались як інструмент утистки нижчих класів з боку нижчих. Кіберпанк-апофеоз постмодернізму, техносвітогляд, на основі

якого можливо створити світ із власної уяви. Якщо абстрагуватися від філософії, то можна стверджувати, що кіберпанк-це стиль життя [4].

Висновки: Отже, сучасна ситуація у світі характеризується розвитком науки і техніки, появою комп'ютерів, атомної енергетики, генної інженерії, різноманітних нових високих технологій. І, в той же час, все більше відчувається необхідність вирішення глобальних протиріч шляхом гуманізації, повернення до культурних джерел. Науково-технічний прогрес створює можливість для розвитку суспільства, а як використовуються наукові і технічні досягнення вже залежить від конкретної соціально-економічної будови суспільства.

Список використаної літератури

1. Лайон Д. Інформаційне суспільство: проблеми та ілюзії // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. К., 1996. С. 362-380.
2. Тулмин С. Структура развития науки. Из Бостонских исследований по философии науки. М., 1978. С. 205-206.
3. Белл Д. Социальные рамки информационного общества // Новая технократическая волна на Западе / Под ред. П. С. Гуревича. М.: Прогресс, 1986. С. 342- 344.
4. Кіберпанк URL:<https://uk.wikipedia.org>
5. Екологічна криза URL:<https://vseosvita.ua/lesson/ekolohichni-kryzy-ikh-prychyny-ta-naslidky-362120.html>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Актуальність дослідження: дослідження особливостей розвитку українського суспільства на сучасному етапі має величезну актуальність через ряд ключових факторів: Геополітична ситуація: Україна розташована на стику інтересів великих держав, що робить її центральним гравцем у геополітичних подіях, таких як конфлікт на сході країни та її євроінтеграція. Реформи та економіка: Україна проводить широкомасштабні реформи у сфері державного управління, правосуддя та боротьби з корупцією. Розвиток економіки та створення сприятливого інвестиційного клімату є важливим завданням. Соціокультурні зміни: Сучасна Україна переживає активний розвиток громадянського суспільства, що впливає на формування національної ідентичності та цінностей.

Мета дослідження: аналіз основних особливостей розвитку українського суспільства на сучасному етапі та виявлення їх впливу на політичний, економічний, культурний та соціальний контексти країни.

Об'єкт дослідження: розвиток українського суспільства на сучасному етапі, включаючи всі його складові: політичні, економічні, культурні та соціальні аспекти.

Предмет дослідження: сучасні тенденції розвитку українського суспільства з урахуванням його історичних, геополітичних та соціокультурних особливостей.

Завдання дослідження: визначити основні чинники, що впливають на розвиток українського суспільства на сучасному етапі; проаналізувати вплив геополітичного середовища на політичні процеси в Україні.

Виклад основного матеріалу. Україна на сучасному етапі свого розвитку переживає значущі зміни в економіці, політиці та культурі. Економічні реформи спрямовані на стимулювання інвестицій та підвищення конкурентоспроможності національного ринку. Впровадження європейських стандартів у політичній сфері вказує на бажання наблизитися до європейських цінностей та стабільності. Культурна ідентичність українців зміцнюється через підтримку та відновлення національної спадщини, розкриття та популяризацію української мови та традицій. Сприяє цьому також активна участь громадян у глобальних культурних процесах, що сприяє розширенню впливу та сприйняттю України в світовому контексті. Ці аспекти об'єднуються, створюючи динамічний контекст для подальшого розвитку українського суспільства, яке активно адаптується до викликів глобалізації, зберігаючи при цьому свою унікальність та національний характер. Вже незабаром два десятиліття як Україна перейшла в смугу історичних перетворень, яку історики і політологи визначили як «перехідний період» або «транзит». Говорять також про модернізацію, постмодернізацію. Однак мова йде про одне й те саме: величезна частина європейського простору, населена п'ятьма десятками мільйонів людей, починаючи з початку 1990-х років минулого сторіччя, щодня і щогодини зазнає змін глибинних основ людського життя, перетворення базисних економічних, політичних, соціальних структур, культури і власності, способу і стилю життя [1, с.211]. Зміни, що відбуваються в соціумі, потребують значну увагу приділяти діям влади. Тому що доля влади і доля держави в історії переплетені між собою. Тому зміни форм влади в сучасному глобальному суспільстві віддзеркалюються у трансформаціях суверенітету сучасної держави [2, с. 46]. Важливим напрямком трансформаційних змін є становлення ринку праці, підвищення престижу освіти, посилення ролі культурного фактора у формуванні високостатусних груп, значна роль у цьому процесі належить інтелігенції. Сприяти формуванню могутньої верстви інтелігентів повинна соціальна адаптація та державна політика. Основним завданням державних структур, що здійснюють соціальну роботу повинно стати напрацювання механізмів, що допомагають групам інтелігенції у соціальній та психологічній адаптації [3, с. 75]. В працях українських вчених теорія модернізму набуває популярності. При цьому багато дослідників зазначають, що модернізаційні процеси в Україні не мають певної спрямованості, тобто залишається невирішеним питання про мету та кінцевий образ цих змін. Тому однією з важливих є проблема політичної модернізації, що являє собою особливий специфічний напрямок модернізації й водночас забезпечення процесу в цілому в сфері владних відносин, але ж саме вони мають великий вплив на решту сфер суспільного життя [4, с.30].

Висновок: Розвиток українського суспільства на сучасному етапі визначається комплексом факторів, включаючи геополітичні, економічні, культурні та соціальні особливості. Реалізація реформ, розвиток громадянського суспільства та участь в глобальних процесах визначають подальший шлях розвитку України. Розуміння цих особливостей є важливим для досягнення сталості та процвітання країни на майбутнє.

Список використаної літератури

1. Бакіров С.В., Фісун О.А. Українські трансформації: специфіка, етапи, тенденції / С.В.Бакіров, О.А.Фісун / Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Збірник наукових праць. 2007. С. 211-220.
2. Бурлачук В. Образ влади в сучасних теоріях глобалізації / В.Бурлачук / Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2009. № 3 (липень - вересень). С.46 -61.
3. Гордієнко Б.С. Механізми адаптації сучасної української інтелігенції в транзитивному суспільстві / Б.С. Гордієнко / Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Збірник наукових праць. 2002. 291 с.
4. Катаєв С.Трансформація сучасного українського суспільства: постмодерністський контекст / С.Катаєв / Людина і політика. 1999. № 3 С. 30.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження: Сучасні реалії України, являють собою дуже непросту ситуацію. Адже перебування у військовому стані саме по собі це випробування для багатьох галузей нашого життя. Україна- це аграрна країна, на її чорноземах вирощують врожаї, які являють собою величезну частину доходу для держави. Осіяні мінами поля створюють проблеми, у кількості вирощеного врожаю, що є плюсом одним пунктом у економіці нашої держави, який варто вирішити. І хоч ми і надалі день і ніч працюємо заради перемоги, усе одно залишаються і інші проблеми війни: Це проблеми соціального аспекту. Де ми обурені нашими родичами які на іншій стороні кордону, й на іншому боці ворогів/союзників. Коли ми бачимо свою, знищено вщент домівку, й не знаємо куди йти, або просто проблеми психологічні у вигляді не перенесені війни, що викликає собою зневірення у реальності дійсного. Проблеми політичних аспектів- правильні прийняття рішень, чи просто у починання підозрювання свого навколишнього середовища у можливості зради. Взаємозв'язки зі світовою спільнотою, кандидатство в ООН чи просто з окремими регіонами- це усе одно не проста задача. Але завдяки цьому Україну починають впізнавати на картах, про волю України за кордоном мало хто не чув, а гасло «Слава Україні - Героям слава» прозвучало майже у всіх цивілізованих куточках світу. Інформаційні технології надали нам змогу зробити це все у величезних, глобальних масштабах. Це вже не проста локальна проблемка, як гра в пісочницю, а щось більше. Ці всі проблеми є проблемами які дуже сильно впливають на глобалізацію. Адже Глобалізація це (англ. globalization) - процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. У широкому розумінні - перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї Землі [1].

Мета дослідження: проаналізувати вплив глобалізаційних процесів на Україну.

Об'єкт дослідження: Україна в умовах глобалізації.

Предмет дослідження: процес і форми адаптації політичної системи України до глобальних викликів та трансформацій.

Завдання дослідження: з'ясувати шляхи подолання негативних глобалізаційних процесів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Одним з найважливіших чинників глобалізації історично була наука, і це дуже влучно висловив В.І. Вернадський, наголосивши, що саме «наукова думка як планетне явище» робить людство могутнім фактором. «Людина вперше реально зрозуміла, що вона житель планети і може – має – мислити і діяти в новому аспекті, не лише в аспекті окремої особи, сім'ї або роду, держав або їх союзів, але і в планетарному аспекті» [2, с. 24]. Сутність процесу глобалізації, яка швидко поглиблюється на рубежі ХХ-ХХІ ст., полягає у тому, що людство (попри всю його роз'єднаність по національних та інших «квартирах») дедалі більше усвідомлює себе інтегральним, єдиним у своїй внутрішній різноманітності суб'єктом всесвітньо-історичної творчості. До рівня глобалізації світова спільнота мала піднятися, дозріти у своєму загальному розвитку, і це був довгий шлях [3, с. 2-4]. Війна змінила політичне та інформаційне поле України. Парламентаризм дискредитується, і довіра до Верховної Ради спала, незважаючи на її законотворчу активність. Це створює виклик для демократії, і потребує реформи парламенту для підвищення ефективності та іміджу. Криза довіри до парламенту також пов'язана з кризою партійної системи, де більшість партій втратили свою популярність і не змогли адаптуватися до нових викликів. Деякі з них навіть зникли з політичного ландшафту [4]. Україна активно співпрацює з ООН в різних напрямках, зокрема в підтримці міжнародного миру та безпеки, правозахисних справах, роззброєнні та боротьбі з тероризмом. Україна вносить свій внесок як учасник у миротворчі операції ООН та дотримується міжнародних зобов'язань. Також, Україна бере участь у роботі різних органів та комітетів ООН, сприяючи розвитку міжнародного співробітництва та захисту прав людини [5].

Висновок. Повністю розуміючи виклики, які глобалізація ставить перед Україною, країна може розвивати політику та дипломатичні зусилля, спрямовані на підтримку національних інтересів та партнерства з іншими країнами для спільного вирішення глобальних проблем.

Список використаних джерел

1. Що таке Глобалізація? Вікіпедія. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Вернадский В.И. Размышления натуралиста. Научная мысль как планетное явление. Книга вторая. М.: Наука, 1977. 192 с.
3. Семенюк Э.П. Глобализация и социальная роль информатики // Научно-техническая информация М.: ВИНТИ. Сер.1. 2003. № 1. С.1-10.
4. Політична система в умовах війни
URL:<https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/politychna-systema-ukrayiny-v-umovakh-viyny>
5. Участь України у міжнародних організаціях
URL:<https://turkmenistan.mfa.gov.ua/pro-ukrayinu/uchast-ukrayini-u-mizhnarodnih-organizacijah>

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. Культура завжди була, є і буде невіддільною частиною нашого життя, оскільки ми щодня з нею зустрічаємося, незалежно від того, чи хочемо ми цього. Вже з найдавніших часів мудреці-філософи досліджували питання про можливості людини, її роль та місце в процесах цього світу. Над опрацюванням дослідження про людину як творця та творіння культури працювали як іноземні вчені, так і українські, такі як Вернадський В. І. Якщо враховувати, що людина і досі вважається головним суб'єктом в культурній системі суспільства, то можна стверджувати, що дана тема все ще актуальна і важлива в сучасний час.

Мета дослідження: з'ясувати, як саме пов'язані людина та культура.

Об'єкт дослідження: людина в контексті творення і творця культури. Дослідження залежності між ними.

Предмет дослідження: вплив культури на формування людини як особистості та її вплив на створення і зміну культури.

Завдання дослідження: аналіз поняття культури та з'ясування, як саме людина, яка створює культуру, стає її творінням.

Виклад основного матеріалу. Людина є унікальним створінням, здатним на свідоме мислення та дію. Вчені довели, що загадка людської творчості криється насамперед у сфері свідомості людини [3, с. 99-101]. Здатність мислити і робить людину творцем культури. Люди створюють культуру через свої думки, ідеї, винаходи, мистецтво, музику, літературу, релігію, мову та багато іншого. Вони формують своє середовище і впливають на свої суспільства через культурні вирази. Але хто ж створив людину? Одна з відповідей на це питання полягає в тому, що це є творінням когось або чогось вищого, що перевищує наше уявлення. У епосі античності вважали, що вище за людину є природа та божества. Протягом наступних століть філософи та науковці стверджували, що це є творінням чогось раціонального [4, с.391-399]. Таким чином, можна стверджувати, що будь-яка зміна в суспільстві змінює саму людину як особистість, яка буде сприймати світ під іншим кутом. Все, що на нас впливає - оточення, найближчі люди - формує нас. Протягом життя люди виявляють свої переживання у літературі, думках. І саме це є культурою. Тому людина є творцем і лише завдяки цьому - творінням культури. Як писав Руссо, людина народжується як «tabula rasa» (лат.) - чиста дошка. Культура надає нам «карту» або «скрипт» для того, як ми повинні поводитися у світі. Вона визначає норми та правила, якими ми керуємося, і формує наші очікування щодо того, як ми повинні взаємодіяти з іншими. Тому люди з однієї держави можуть дивитися на традиції іншої з подивом. Культура також формує нашу самосвідомість. Вона формує наше розуміння того, хто ми є, і допомагає нам зрозуміти наше місце у світі.

Висновок. Таким чином, становлення особистості не може бути розглянуте окремо від культури. Культура є фундаментом, але таким, який з кожним поколінням змінюється, а вже на ньому будується наша особистість. Вона допомагає нам зрозуміти шлях і кінцевий сенс життя. Важливо також зазначити, що культура не лише формує особистість, але й впливає на її розвиток протягом життя. Культурне середовище, в якому ми живемо і розвиваємось, постійно впливає на нас, надихаючи на нові ідеї та спонукаючи до самовдосконалення. Крім того, людина не лише пасивно сприймає культурне середовище; вона активно бере участь у його формуванні та розвитку. Кожна нове покоління має можливість додати щось нове до культурного багажу, який вона успадкувала. Таким чином, процес становлення особистості є не лише процесом сприйняття та адаптації до наявної культури, але й процесом активного творчого внеску. Також слід пам'ятати про роль спадщини в процесі становлення особистості. Ми успадковуємо не лише генетичні характеристики від наших предків, але й культурні традиції, звичаї та знання.

Список використаних джерел

1. Людина як творіння і творець культури
URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35097/1/557.pdf>
2. Людина як творець і творіння культури
Людина як творець культури і творіння культури, Буття людини. Людина як продукт біологічної та соціокультурної еволюції, Людина - хто вона?, Тіло чи душа? URL:stud.com.ua
3. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість. К.: Знання України, 2002. 168 с.
4. Гончарук Т.В., Шумка М.Л. Національно культурна ідентичність як маркер модерніз. українського суспільства/ Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць С.391-399.
5. Фурман А.В. Ідея і зміст професійного методологування: [монографія]. Тернопіль, 378 с.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження: У наш час держава Україна - неоколонія. Тобто, будучи державним утворенням, вона не є державою для своєї титульної нації, а навпаки - всіма можливими методами її поневолює та знищує, відстоюючи інтереси закордонних, як відверто антиукраїнських сил, так і втілювачів ідеології ліберального тоталітаризму у світовій політиці. А корінні українці тим часом і надалі залишаються безправними на своїй землі.

Мета дослідження: проаналізувати основні перешкоди творення свідомого українського народу; зрозуміти головні причини, які заважають українцям бути цілісним народом.

Предмет дослідження: формування сучасної української нації.

Об'єкт дослідження: Українська нація.

Завдання дослідження: визначити стан української нації на даний момент; дослідити націєбудівні перешкоди, з'ясувати проблему національної свідомості.

Виклад основного матеріалу. Українці - це окрема нація чи нас взагалі не існує як нації? Це питання змушує нас заглибитись у минулі віки, у нашу історію, яка повинна надати нам відповідь. І хоча історія не дає нам чіткої відповіді, як з'явилась українська нація (адже багато тисячоліть тому на території України проживало багато народів), я впевнена, що ми - окрема нація. Та як це довести? Що відрізняє нас від, здавалося б, братнього народу - росіян. Що є у нас, чого немає в них? За якими критеріями ми визначили, що можемо претендувати на звання української нації[1]. Нація - це колективний суб'єкт політики, що творить державу. Наука визначає два основні типи націй - етнічну (базовану на конкретному етносі) і громадянську (базовану на громадянстві конкретної держави). У світі змагаються між собою дві концепції походження нації: 1) Примордіалістська концепція [5] вважає нації продуктами давнього походження, які змінювали уже сучасні віки. Якщо говорити образно, це будівля з глибоким історично-культурним фундаментом, якій можна по-новому перекривати дах чи міняти вікна, але з місця її не зірвеш. 2) Модерністська концепція вважає нації продуктом останніх кількох сотень років, які формували економіка, війни, газети і телебачення. По суті, тут нація - це вагончик на колесах, який перефарбовують, як заманеться, і якого везуть різними дорогами історії у непрогнозоване майбутнє [2]. Представники титульної нації, яких у державі 77%, залишаються безправними та беззахисними, неспроможними керувати своєю долею на своїй землі. Створивши злиденні умови для життя українців, змусили мільйони виїхати за кордон, інші десятки мільйонів затягнути паски. А населення України скоротили за чверть століття ледь не на 10 000 000 чоловік [3]. Одна із причин, яка не дає можливості до інтенсивного всебічного розвитку, української держави - це відсутність сформованої державницької нації. У свою чергу, труднощі у формуванні нації пов'язані не тільки з пострадянською спадщиною у вигляді викривленого світогляду громадян України. Важливим чинником є факт, що сучасна українська нація формується не на базі одного етносу, а на, принаймні, двохосновних - українського й російського. Не варто зупинятися на оцінці розбіжностей між цими етносами. Але розбіжності існують, і носять світоглядний характер. Саме ці розбіжності, у великій мірі, і гальмують оформлення сучасної державницької нації в Україні.

Висновок: Прагнучи відновлення української нації, слід насамперед дбати про культурне й духовне відродження народу, сприяти розвитку сучасної освіти. Держава будується не тільки у вигляді заводів, кордонів, армії, бірж тощо, а й у душі та свідомості народу: «Держава не твориться в будучині, держава будується нині. Це люди» (О. Ольжич «Незаномому воякові») [4]. Кожен із нас має будувати Україну в собі як у частині нашого народу, наслідуючи найкращі його риси, переймаючи багатий історичний і культурний досвід.

Список використаних джерел

1. Сметаніна О. Портрет нації. Які ми? URL: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/Portret-nacii_2.Pdf
2. Кривдик О. Українська нація? URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2007/02/16/3209980/>
3. Сапсан С. Сучасний стан української нації та держави Україна URL: <https://pravyysektor.info/prosvitnyctvo/orientyry/suchasnyy-stan-ukrayinskoyi-naciyi-ta-derzhavy-ukrayina>
4. Орел І. До питання формування української нації URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2010/06/16/5124061/>
5. Примордіалізм URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження. У наш час держава Україна - неоколонія. Тобто, будучи державним утворенням, вона не є державою для своєї титульної нації, а навпаки - всіма можливими методами її поневолює та знищує, відстоюючи інтереси закордонних, як відверто антиукраїнських сил, так і втілювачів ідеології ліберального тоталітаризму у світовій політиці. А корінні українці тим часом і надалі залишаються безправними на своїй землі.

Мета дослідження: проаналізувати основні перешкоди творення свідомого українського народу, зрозуміти головні причини, які заважають українцям бути цілісним народом.

Об'єкт дослідження: українська нація.

Предмет дослідження: формування сучасної української нації.

Завдання дослідження: визначити стан української нації на даний момент, з'ясувати проблему національної свідомості.

Виклад основного матеріалу. Нація – це етносоціальна група людей, що усвідомлює розвиток суспільства та розділяє спільні культурні і духовні цінності, прив'язана до чітко обмеженої території, має спільне минуле та загальний проєкт майбутнього і право на самоврядування [1]. Для українського національного характеру притаманні з давніх-давен господарливість, працьовитість, гостинність і доброзичливість у стосунках як з співгромадянами, так і з чужоземцями, обережність, сентиментальність, але водночас винахідливість та хоробрість, рішучість та незламність, героїзм та самопожертва, коли необхідно взяти до рук зброю [2]. Однак, про національну ідею впродовж останніх трьох десятиліть не говорив хіба що лінійний [3]. Українська національна ідентичність проходить складний і суперечливий процес становлення. Нині її ознаками є амбівалентність суспільної свідомості, брак консенсусу стосовно базових цінностей етнопсихологічні та мовно-культурні деформації у свідомості. Таку ситуацію ускладнюють: – розриви у загальнодержавному комунікативному просторі внаслідок суперечностей у мовній, ідеологічній сферах; – брак історичних знань або їх викривлене тлумачення і, як наслідок цього, слабкість ідеологічної основи для формування національної ідентичності; – деформації національної і громадянської свідомості, соціальної структури суспільства та невиразність соціальної ідентифікації в умовах ослаблення суспільства та конструюючих його частин [4]. Цілий народ мусить пильно дбати, щоб його школи були тільки рідномовні, бо тільки вони виховують свідому націю, – писав Іван Огієнко в «Науці про рідномовні обов'язки». – Народ, позбавлений рідних шкіл, позбавляється тим найсильнішого двигуна свого духовного розвитку й засуджується на культурне й національне каліцтво». Від проблеми рідномовного виховання молоді держава аж ніяк не має права самоусуватися. Якщо ж держава не може чи не хоче забезпе-чити існування нації, то навіщо вона? [5].

Висновок. Держава будується не тільки у вигляді заводів, кордонів, армії, бірж тощо, а й у душі та свідомості народу: «Держава не твориться в будучині, держава будується нині. Це люди» (О. Ольжич «Незаномому воякові»). Кожен із нас має будувати Україну в собі як у частині нашого народу, наслідуючи найкращі риси, переймаючи багатий історичний і культурний досвід.

Список використаних джерел

1. Нація-що це таке, поняття та визначення терміна: URL: <https://termin.in.ua/natsiia/>
2. Литвиненко А.І., Букіна Т.В. Незламність української нації – уроки для світу URL: http://politicus.od.ua/1_2022/18.pdf
3. Ткаченко В. Для громадянина України є три варіанти вибору: URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2358072-dla-gromadanina-ukraini-e-tri-varianti-viboru.html>
4. Палій Г. Формування української політичної нації: URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/palii_formuvannia.pdf
5. Ющук І. Нація починається з мови: URL: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/1991181-nacia-pocinaetsa-z-movi.html

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальність дослідження: сучасні моделі ринкового господарства залишаються надзвичайно актуальними в контексті зростаючих викликів із сфери глобальної торгівлі, технологічних інновацій і сталих економічних змін. Нові глобальні торгові угоди вимагають аналізу і адаптації ринкових моделей. Зростаюча цифрова трансформація господарства також вносить нові виклики, що потребують вдосконалення моделей для врахування ефективної регуляції та забезпечення стійкості на ринку.

Мета дослідження: теоретичні та практичні аспекти сучасних моделей ринкового господарства, зокрема їх структура, функціонування, регулювання, взаємодія між ринковими учасниками.

Об'єкт дослідження: сучасні моделі ринкові господарства.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти, пов'язані зі сучасними моделями ринкового господарства.

Завдання дослідження: визначити поняття ринкового господарства, проаналізувати моделі ринкового господарства.

Виклад основного матеріалу. Ринкове господарство – це структура (середовище), у межах якого відтворюються й панують відносини та зв'язки товарного виробництва. З одного боку, ринкове господарство отожднюється з процесом товарного виробництва, з другого – товарне виробництва, в свою чергу, є такою організацією господарства, коли продукти виробляються для обміну, купівлі-продажу. Поняття ринкового господарства є багатомірним. Воно містить багато складових – сферу товарного виробництва; сферу обміну; сукупність актів купівлі-продажу і збалансування попиту і пропозиції у процесі розширеного відтворення. Виходячи з цього, можна вважати, що ринок є складовою частиною ринкового господарства, через механізм якого перетворюються на реальність товарно-грошові відносини. Формуючи конкурентне середовище, ринок виступає ефективним організатором товарного виробництва [1, с. 7]. У розвиненому світі склалося кілька моделей ринкового господарювання. Попри певні відмінності як між моделями, так і всередині їх, можна згрупувати у три різновиди – вільний, соціально орієнтований і державно керований ринок. Зазначені моделі ринкової економіки мають спільні та специфічні риси, до спільних належить: наявність багатоманітних форм власності – приватної, колективної, державної; конкуренція і сприяння її відтворенню з боку держави. Специфічні риси зумовлені історичними, культурними, релігійними, політичними чинниками тієї чи іншої країни і знаходять вияв у ролі уряду в економіці, організації фінансових ринків і ефективності вирішення соціальних проблем. У США, наприклад, в економічному житті суспільства урядові відведено обмежену роль. Це зумовлено історією виникнення цієї країни, розмаїттям культурних, релігійних та інших традицій народів, що їх заселяли. Першими європейськими поселенцями були люди, які намагалися сховатися від закону, релігійних переслідувань і утвердити себе як особистість. На цьому ідеологічному ґрунті й формувалися ринкові засади в США. Більша частина західноєвропейських країн жила в умовах феодальної системи, за законами, побудованими на принципах монархізму, що й визначало роль держави в економічному і соціальному житті [2, с. 279-280]. Під ринковою економічною моделлю розуміють спрощене відображення реальності, певного економічного явища. Серед різноманітних національних моделей ринкових економік вирізняють: американську, скандинавську, саксонську, японську. Американська модель – це ліберальна ринкова модель, про яку заговорили у 90-х роках, коли лідерство в економічному зростанні перейшло до США. Темпи росту ВВП тут у 1992-1999 рр. складали в середньому 3,9% в рік (5,2% у 2000 р.), тоді як в ЄС – 22% [3, с. 4]. Ця модель будується на системі сприяння усякому заохочуванню підприємницької активності, збагаченню найбільш активної частини населення, на стимулюванні розвитку нової техніки і технології. Скандинавська модель – колективістсько-універсалістська модель соціально-економічного розвитку на основі приватної власності і ринку. Вона відрізняється від багатьох інших моделей сильною цілеспрямованістю, більш відкритою і стійкою соціальною політикою [4, с. 19]. Саксонська модель – модель соціально ринкового господарювання, яка ґрунтується на наданні всім формам господарства можливості стало розвиватися й успішно конкурувати між собою [5, с. 9]. Японська модель – модель регульованого корпоративного капіталізму. Ця модель будується на дуже високому рівні розвитку національної самосвідомості, переважанні інтересів нації над інтересами конкретної людини.

Висновок: отже, ринкове господарство, визначене як структура товарного виробництва та обміну, виявляється потужним каталізатором для стимулювання науково-технічного прогресу та економічного зростання у країнах. Різноманітні моделі ринкового господарювання дозволяють ефективно направляти ресурси туди, де вони найбільш потрібні. Це сприяє не лише економічному зростанню, але й соціальній згоді, створюючи умови для подальшого розвитку суспільства.

Список використаної літератури

1. Основи ринкової економіки і підприємства. Частина 2. \ Сафонова В. Є., Бобров В. Я. Випуск 2017. 530 с.
2. Основи економічної теорії: Підручник В. Г. Федоренко, Ю. М. Ніколенко; М-во освіти і науки України. К.: Алерта, 2005. 510 с.
3. Трансформація моделі економіки України: Ідеологія, протиріччя, перспективи. Ред.: В.М. Гейць, Б.Є. Кваснюк; НАНУ, Ін-т економічного прогнозування. К.: Логос, 1999. 497 с.

4. Кириленко В. В. Економіка. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Тернопіль: Економічна думка, 2002. 193 с.
5. Тематично-термінологічний словник з дисципліни «Національні моделі економічних систем». Ушкаренко Ю. В., Чмут А. В., 2019. 40 с.

ГРОШІ ТА РЕЛІГІЯ

Актуальність дослідження: в сучасному світі існує багато об'єктів фінансово-економічної сфери, світовий ринок, організації та підприємства світового рівня. Для того, аби бути обізнаним у всіх питаннях потрібно цікавитися економікою, її первинним елементом - грошима. Також у світі сьогодні виділяють велику кількість релігій, котрі й далі поширюються на людську спільноту. Для того, аби розуміти суть основних релігійних догм цього розділу філософії, потрібно звернути особливу увагу на релігію.

Мета дослідження: пояснити з точки зору філософії основні принципи формування думки про дві категорії «гроші», «релігія».

Об'єкт дослідження: гроші та релігія.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних і практичної проблем у формуванні та становленні окремої особи, проблема сприйняття людиною проблем грошей та релігії на власний розсуд та оцінка нею загальних, власних та суспільних проблем.

Завдання дослідження: проаналізувати систему світових релігійних концепцій, суть різних віросповідань і на поведінку та світогляд людини та групи людей, а також місце товару, ринку, організацій, підприємств у житті кожної людини.

Виклад основного матеріалу. Гроші та релігія - це два важливих інститути, які впливають на життя людей. Гроші забезпечують матеріальний добробут, а релігія - духовний [1]. Гроші - це особливий товар, який виступає загальною еквівалентною формою вартості для інших товарів та послуг. Вони виконують роль мірила вартості, засобу обігу, а також служать засобами нагромадження та платежу. Історично гроші відігравали важливу роль у розвитку суспільства. Вони сприяли торгівлі, обміну товарами та послугами, а також допомагали людям накопичувати багатство. В сучасному світі роль грошей ще більше зростає. Гроші стають все більш важливим фактором у житті людей. Вони впливають на наше самооцінку, соціальний статус і навіть на здоров'я [3, с. 73-75]. Релігія - це сукупність вірувань, обрядів та традицій, які об'єднують людей у спільноту. Релігія дає людям відповіді на основні питання життя та смерті, добра і зла. Вона також забезпечує моральні орієнтири та підтримує людей у складних життєвих ситуаціях. Релігія відіграє важливу роль у житті багатьох людей. Вона допомагає людям знайти сенс життя, відчути себе частиною чогось більшого, ніж вони самі [2, с. 23]. Якщо задавати питання, що важливіше гроші чи релігія, то на це питання немає однозначної відповіді. Гроші та релігія мають різні функції і впливають на людей по-різному [5, с. 27]. Гроші забезпечують матеріальний добробут, який є важливим для комфортного життя. Без грошей люди не можуть забезпечити собі їжу, житло та інші необхідні речі, також варто враховувати, що гроші можуть бути використані як на благо, так і на зло [4, с. 372]. Релігія ж забезпечує духовний добробут, який є важливим для щастя і благополуччя людини. Без релігії люди можуть відчувати себе самотніми і втраченими. У кінцевому рахунку, важливість грошей і релігії є особистою. Кожен сам вирішує, що для нього є важливішим.

Висновок: У розгляді проблеми грошей і релігії, виразно виявляється, верховенство релігії. Дехто, високо цінуючи гроші, забуває, що вони не куплять всього, зокрема віру. Релігія вражає своєю духовною силою, здатною звернути навіть атеїста, породжуючи в душі добро, милосердя, віру, надію і любов.

Список використаної літератури

1. Кимелев Ю. А. Современная философско-религиозная антропология. М., 1985. 144 с.
2. Розанов В. В. Место христианства в истории. Религия и культура. М., 1899. 272 с.
3. Шумка М., Жук А. Суть та значимість грошей у працях М. І. Туган-Барановського // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск. 2008. С. 73-75.
4. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Гроші та християнин: Євангельський контекст // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 травня 2017 року. Тернопіль, 2017. С. 372-382.
5. Гроші та релігія: взаємозв'язок та взаємовплив / О. М. Мельничук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Економіка». 2019. Вип. 24. С. 27-32.

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження. Тема дозволяє розуміти процеси формування і трансформації національних ідентичностей, а також впливати на події і розвиток суспільства. Вивчення ролі нації у історії допомагає розкрити важливі аспекти культурної, політичної та соціальної динаміки, що впливають на сучасні глобальні виклики і взаємозв'язки між різними національними групами.

Мета дослідження: розкриття та аналіз важливих аспектів національної ідентичності, її формування та еволюції в історичному контексті.

Предметом дослідження: сама нація, як соціокультурна та історична реальність.

Об'єкт дослідження: фактичні процеси, явища, явища та явища, які пов'язані з націями та національною ідентичністю.

Завдання дослідження: вивчення ролі нації у політичних, соціокультурних та економічних змінах і подіях.

Виклад основного матеріалу. Нація уособлює горизонтальну диференціацію людства, відображаючи розмаїття його етнопсихологічних, культурно-історичних і соціально-політичних форм у нові часи [3, с. 15]. Розглядаючи націю як колективну дійову особу історії й політичного життя, важливо знати, як вона виникла, розуміти особливості її генези [2, с. 326]. Генеза вказує на витоки «політичності» цієї спільноти, визначає специфічні риси національної свідомості та її найсуттєвішої складової – національної ідеї. Нації вступають у політичний процес як його суб'єкти задля задоволення своїх соціально-культурних потреб, а також політичних та економічних інтересів, рівноправності на арені політичних та економічних змагань. Суб'єктами політики на внутрішньополітичному рівні можуть також бути частини націй чи етносів, що через певні причини опинилися в іншому етнічному середовищі – національні групи та меншини [1, с. 28]. Роль нації у політичних, соціокультурних та економічних змінах і подіях є дуже важливою і комплексною. Ось деякі аспекти цієї ролі: Політичні зміни: Нація може бути основою для створення держави або державних структур [3, с. 8]. Національні ідентичності можуть визначати політичну приналежність та визнання державних меж. Національні рухи та конфлікти можуть мати великий вплив на політичний ландшафт. Соціокультурні зміни: Національна культура, включаючи мову, традиції, обряди та мистецтво, грає важливу роль у формуванні ідентичності та соціокультурних практиках. Вона також впливає на спілкування між людьми та взаєморозуміння. Економічні зміни: Нація може мати вплив на господарську діяльність, особливо в аспекті економічної політики та розвитку [4, с. 28]. Економіка може бути спрямована на задоволення потреб інших національних груп або на підтримку власної національної ідентичності. Міжнародні відносини: Національні ідентичності та інтереси можуть грати ключову роль в міжнародних відносинах, включаючи дипломатію, торгівлю та конфлікти. Взаємодія між національними державами може формувати глобальний порядок.

Висновок. У висновку можна зазначити, що роль нації у політичних, соціокультурних та економічних змінах і подіях є важливою та багатогранною. Національна ідентичність впливає на формування політичних структур та визнання державних меж, відіграє ключову роль у сформуванні культурних практик та соціокультурних зв'язків, а також визначає економічні пріоритети та спрямованість країни. Ця взаємодія між нацією і різними аспектами суспільного життя сприяє складному процесу історичного розвитку.

Список використаної літератури

1. Балушок В. Нації етнічні, нації політичні і перспективи етнонаціонального розвитку людства // Наука і суспільство. 1997. № 9-10. С. 26-31.
2. Етнос, нація, держава. Україна в контексті світового етно-державницького досвіду / за заг. ред. Ю.І. Римаренка. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. 514 с.
3. Касьянов Г.В. «Нація» і «націоналізм»: слова і терміни // Український історичний журнал. 1999. № 2. С. 3-14.
4. Лісовий В. Методологія дослідження нації у «Теорії нації» В.Старосельського // Молода нація. Альманах. 1997. № 9. С. 10-44. Руткевич М.Н. Теорія нації // Питання Філософії. 1999. № 5. С.19-32.

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження: на даний час актуальна саме тема, тим, ким хоче стати людина, тобто яка її роль у сучасному світі. Це так би мовити є велика проблема для людини. Тому що, вона ще не може визначитися і зрозуміти яке її покликання. Так як світ змінюється майже кожен день, то і людина має відповідати йому, тобто «людина-світ» перейшло в «людина-суспільство» і цим займається соціальна філософія. Сучасний світ набуває багато різних знань, життєві орієнтири і гуманістичні цінності. Тому, щоб не заплутатися у цих різноманіттях і в своїх думках, людина звертається до філософії.

Мета дослідження: знайти правильний підхід до проблеми самовизначення людини, з допомогою філософії. І як втілити нові реалізації в повсякденне життя.

Об'єкт дослідження: самовизначення людини як атрибут людського буття.

Предмет дослідження: самовизначення людини в умовах вічних світоглядних проблем. Визначення людини, тобто її місця в світі.

Завдання дослідження: дослідити проблему, її цінності і окреслити об'єктивні та суб'єктивні передумови самовизначення людини та їх взаємозв'язки.

Виклад основного матеріалу. Людина головна загадка для філософського мислення. З античності і до наших днів філософи розмірковували, намагаючись пояснити, що є людина. Проблема самовизначення людини належить до так званих вічних світоглядних проблем. Ще з давніх часів люди не обмежувалися своїми базовими знаннями про світ, а намагалися пізнати його зі всіх сторін, в них виникало бажання пізнати самих себе і зрозуміти власне буття. Сучасна філософія є узагальненою філософською думкою людства, що ґрунтується на теоретичних надбаннях, здобутих у кожній національній філософії. Основою для сучасної філософії є загальноприйняті людські цінності та пріоритети. Світогляд за своєю суттю є цілісним сприйняттям людиною структури буття, узагальнюючим осмисленням сенсу та мети людського життя. Саме на цій основі відповідно і формується лінія людської життєдіяльності, способи і принципи пізнання світу, переконання й ідеали. За таких умов якісний рівень світогляду особистості стає виміром її духовної та інтелектуальної зрілості [1, с. 89-96]. Найбільш ґрунтовне тлумачення поняття «самовизначення», на мій погляд, подається в всесвітній енциклопедії «Філософія»: у якій зазначається, що самовизначення - це процес і результат вибору особистістю своєї позиції, засобів самореалізації і цілей у конкретних життєвих обставинах, основний механізм прояву людиною свободи [2, с. 98-100]. Нині світоглядні уявлення і переконання особистості, особливо молоді людини, формуються в контексті переоцінки нашого історичного минулого, утвердження плюралізму, розмаїття думок, поглядів на різні питання суспільного життя. Щоб не блукати у лабіринтах нових суспільних процесів, правильно зорієнтуватися, збагнути смисл свого існування, юнакам та дівчатам потрібен духовний стержень, яким є філософсько-світоглядна культура, оскільки саме вона покликана забезпечити розвиток цілісної особистості [3, с. 6]. Процес самовизначення особистості конкретизується забуттям людиною певного соціального статусу є своєрідним поєднанням об'єктивних факторів, які не залежать від людини, і суб'єктивних чинників, таким чином самовизначається. Тобто визначається через процедуру вибору і намагається знайти своє місце в суспільстві спираючись на свої внутрішні цінності і можливості для самореалізації, що створені в суспільстві [4, с. 7-13].

Висновок: Проблема самовизначення була невід'ємною складовою вчень про людину на різних етапах розвитку філософської думки. У наш час ця проблема набула особливої актуальності в зв'язку зі зростанням, складністю й проблематичністю людського буття і привертає до себе увагу представників різних наук і галузей знань. У зв'язку з цим ще більш актуальними стають філософські дослідження цієї проблеми. Проте більшість з них мають вузькоспеціалізований чи одноаспектний характер, що засвідчує необхідність більш широкого, сутнісного і пов'язаного з сучасними соціально-культурними реаліями дослідження даної проблеми.

Список використаної літератури

1. Кондзьолка В. В. Філософія і її історія. Львів, 1996. 168с.
2. Шумка М. Л. Роздуми над значимістю та роллю філософії у суспільстві Михайлина Леонівна // Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали 11, Всеукраїнської наукової конференції. 24-25 березня 2017р., м. Дніпро. Частина 1. / Наук. ред., О. Ю. Висоцький. Дніпро: СПД «Охотнік», 2017. 302 с.
3. Світоглядна культура особистості, Монографія. За науковою редакцією, доктора філософських наук, професора В. П. Бежа, Київ, Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 235 с.
4. Скотна Н. В. Самовизначення особистості в цивілізаційному вимірі Надія Скотна // Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. № 1 (108) січень 2014. Дрогобич: Коло, 2014. С. 7-13.

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Актуальність дослідження. В умовах становлення постіндустріального суспільства головною продуктивною силою стає не просто людина, а накопичений нею людський капітал – тобто її інтелект, знання та здібності до трудової і творчої діяльності. Концепція людського капіталу нині посіла чільне місце як в економічній теорії, так і в практиці господарювання західних країн. За розрахунками, в структурі сукупного капіталу країн заходу у 1997-1998 рр. людський капітал становив 67-69%, удвічі більше порівняно з обсягом фізичного капіталу [1, с. 7]. Отже, нагромадження людського капіталу має бути одним із першочергових завдань державної соціально-економічної політики [2, с. 26].

Мета дослідження: аналіз сучасного механізму формування та відтворення людського капіталу та синтез загальної концепції процесу відтворення людського капіталу.

Предмет дослідження: дослідити сучасний стан розвитку людського капіталу.

Об'єкт дослідження: питання ефективного інвестування в людський розвиток, формування якісного національного людського капіталу і необхідності розробки спеціальних управлінських інструментів і методів з метою формування дієвих організаційно-економічних механізмів нагромадження й збільшення національного людського капіталу.

Завдання дослідження: аналіз впливу людського капіталу на подальший розвиток сучасного й майбутнього суспільства.

Виклад основного матеріалу. Класична економічна теорія в основу своїх досліджень ставила питання стосовно зростання національного багатства. Класики обґрунтували модель економічної людини, високо оцінювали її працю як джерело багатства, виділяли в людині її здатність до праці. Але класична школа обмежувала аналіз людини її роллю в економіці. Неокласична школа робить крок уперед порівняно із класиками й вводить людину у визначення предмета економічної теорії. Зокрема, А. Маршалл зазначав: «З одного боку, це наука про багатство, але з іншого – це наука про людину, яка відчуває на собі вплив найрізноманітніших факторів. Щодо економіки, то вона цікавиться переважно тими мотивами, які впливають... на поведінку людини в її економічному житті» [5, с. 75]. Отже, незважаючи на істотне просування неокласичної школи до підвищення ролі людини, увага до неї та її праці виявилися неспроможними в такому напрямі цивілізаційного прогресу, як розвиток людини. Інші школи Заходу розкривають соціально-економічні проблеми сучасного суспільства. Неокласики виходили з того, що реально існує в житті, в господарській практиці. У результаті цього, економічна, технологічна, речова залежність робітника від капіталу була настільки великою, що людина опинилася фактично на одному рівні з матеріальними факторами виробництва, а з розвитком машинного виробництва ситуація змінюється докорінно. Комплексна механізація, автоматизація виробництва потребують добре освіченого, висококваліфікованого працівника. Це ставить нові, набагато вищі вимоги до освіти людини [4, с. 45-49]. Людський капітал формується на рівні кожної окремої особистості, при цьому в період здобуття загальної та професійної освіти формується потенційний людський капітал. Якщо особа не використовує в економічній діяльності свої продуктивні здібності, знання, навички, то її потенційний людський капітал може не перетворюватися на реальний [7, с.40]. Слід зазначити, що людський капітал є єдиним активним капіталом, тоді як всі інші капітали є пасивними, оскільки вони всі без винятку підпорядковуються людині й діють відповідно до її волі. З огляду на цю позицію, інвестування в інші види капіталу, минаючи людський, виявляються недостатньо результативними. Інвестиції в людський капітал - це джерело економічного зростання. Якщо у випадку фізичного капіталу в кінці терміну використання він повністю переносить свою вартість на вартість створеного з його допомогою продукту, то у випадку людського капіталу, коли накопичений людський капітал використовується або неповністю, або втрачається і не впроваджується у виробництво. Останнє певним чином зумовлено умовами й часом використання працівника, його компетенцією [6, с. 41-44].

Висновки. В умовах формування стратегії інноваційного розвитку економіки українське суспільство має усвідомлено й цілеспрямовано робити інвестиції у людину. Порівняно з інвестиціями в інші різні форми капіталу, інвестиції в людський капітал є найбільш вигідними як із погляду самої людини, так і з погляду всього суспільства, тому що дають досить значний за обсягом, тривалий за часом та інтегральний за характером економічний і соціальний ефект. Освіта, охорона здоров'я, пошук економічно важливої інформації, мобільність робочої сили, виховання і догляд за дітьми відносяться до основних напрямів «людських інвестицій». Тому політика держави в цьому порядку повинна стати окремим, самостійним напрямом регуляторної функції уряду.

Список використаної літератури

1. Зуев А., Мясникова Л. Интеллектуальный капитал // РИСК. 2002. № 4. С. 4 - 13.
2. Програма діяльності Кабінету Міністрів України «Назустріч людям» / Секретаріат Кабінету Міністрів України. К., 2005. 63 с.
3. Білик О. Основні напрямки збереження і розвитку національного людського капіталу за рахунок активізації трудової мобільності / О. Білик // Україна: аспекти праці. 2009. № 1. С.43-46.
4. Маркова Н. Дослідження тенденцій формування інтелектуальних складових людського капіталу / Н.Маркова // Україна: аспекти праці. Серія: Економіка та підприємництво, 2014 р., № 3. С. 45-49.
5. Маршалл А. Принципы экономической науки: в 3 т. / А. Маршалл. - Москва

Прогресс. Т. 1. 1993.

6. Червінька Л. Використання людського капіталу в контексті інноваційного розвитку /Л. Червінька, Т. Червінька // Україна: аспекти праці. 2011. № 2. С.41 - 44.

7. Кузнецова Н. Освіта, наука і виробництво як ключові компоненти механізму формування людських ресурсів інноваційного типу / Н. Кузнецова // Україна: аспекти праці. 2009. № 4. С. 39 - 42.

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальність дослідження. Вивчення сучасних моделей ринкового господарства може допомогти розвивати більш дієві стратегії управління та прийняття рішень як на рівні держави, так і на рівні підприємств. Сучасне ринкове господарство стикається з постійною зміною умов та новими факторами, такими як глобалізація та технологічні інновації, що вимагає аналізу та адаптації ринкових моделей.

Мета дослідження: проаналізувати ключові фактори, які впливають на ринкове господарство.

Предмет дослідження: різноманітні ринкові моделі.

Об'єкт дослідження: моделі ринкового господарства, їх структура, функціонування, взаємозв'язки та вплив на економічні та соціальні процеси.

Завдання дослідження: аналіз основних ринкових моделей, їхніх принципів та підходів.

Виклад основного матеріалу. Ліберальна модель побудована на тому, що кожна працездатна людина повинна забезпечити себе, свою сім'ю і свою старість. Держава піклується переважно про тих, хто не в змоззі себе забезпечити (жебраки, знедолені, багатодітні, малозабезпечені). Ця модель характерна для США, Англії, Канади, Австралії [3]. Вона при досить високому рівні розвитку економіки, незважаючи на велику диференціацію у доходах, дозволяє забезпечити гідний рівень життя більшості громадян. Соціально-орієнтована модель ринкової економіки передбачає поєднання економічної ефективності і соціальної захищеності населення з метою забезпечення певного рівня його добробуту. Ця модель характерна для Швеції. Особливістю шведської моделі є яскраво виражена соціальна спрямованість, зменшення майнової нерівності між людьми, піклування про малозабезпечених, високий рівень зайнятості, життя і громадянських прав. Зазначені моделі ринкової економіки мають спільні та специфічні риси [3]. До спільних рис належать: наявність багатоманітних форм власності – приватної, колективної, державної; конкуренція і сприяння її відтворенню з боку держави [4, с. 439]. Специфічні риси зумовлені історичними, культурними, релігійними, політичними чинниками тієї чи іншої країни і знаходять вияв у ролі уряду в економіці, організації фінансових ринків і ефективності вирішення соціальних проблем [1, с. 362]. У США, наприклад, в економічному житті суспільства урядові відведено обмежену роль. Це зумовлено історією виникнення цієї країни, розмаїттям культурних, релігійних та інших традицій народів, що їх заселяли. Першими європейськими поселенцями були люди, які намагалися сховатися від закону, релігійних переслідувань і утвердити себе як особистість. На цьому ідеологічному ґрунті й формувалися ринкові засади в США. Специфіка японської моделі економіки є результатом повної ізоляції країни від зовнішнього світу, особливостей феодальної системи та вікових традицій конфуціанства [2, с. 282]. Саме ці та інші історичні, природно-кліматичні, культурні чинники сприяли тому, що Японія є менш індивідуалізованим суспільством, ніж інші розвинені країни.

Висновок. Роль держави у ринкових моделях виявилася ключовою, оскільки вона може впливати на регулювання ринку, створення умов для конкуренції, а також розподіл ресурсів для соціального забезпечення. Сучасні виклики, такі як технологічні зміни та екологічні питання, також ставлять під сумнів традиційні ринкові моделі та вимагають нових рішень і підходів. Переваги та недоліки різних моделей ринку виявилися дуже різними і в значній мірі залежать від контексту та ефективного регулювання держави.

Список використаної літератури

1. Дзюбик С. Д. Основи економічної теорії: Навчальний посібник. К.: Знання, 2006. 481 с.
2. Карп І. Україна – вибір моделі ринкового господарства // Молода нація. Альманах. 2000. Спецвипуск. С. 279-289
3. Дзюбик С. Д., Моделі ринкової економіки, URL: https://pidru4niki.com/91715/politekonomiya/modeli_rinkovoyi_ekonomiki
4. Основи економічної теорії: Підручник/ В. Г. Федоренко, Ю. М. Ніколенко, О. М. Діденко и др.; За наук. ред. В. Г. Федоренка; М-во освіти і науки України. К.: Алерта, 2005. 510 с.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження. Глобалізація впливає на українську економіку через міжнародну торгівлю, інвестиції та інші економічні процеси. Дослідження важливо для розуміння взаємозв'язків між Україною та іншими країнами.

Мета дослідження: розкриття та розуміння того, як глобалізація впливає на українське суспільство, економіку, політику, культуру і інші сфери.

Предмет дослідження: вивчення впливу глобалізації на Україну та її здатність адаптуватися до глобальних змін в економічних, соціокультурних та політичних сферах.

Об'єкт дослідження: Україна як суверенна держава та її відносини, процеси та явища, що відбуваються в контексті глобальної системи, включаючи економічні, соціокультурні та політичні аспекти.

Завдання дослідження: аналіз політичних та економічних стратегій, які Україна використовує для адаптації до глобальних змін та забезпечення свого місця в світі.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація процесів урбанізації, індустріалізації, модернізації та інтеграції всіх форм життя обумовлює створення нових соціальних умов, модифікованих суспільно-політичних і культурних реалій [3, с. 235]. У результаті виникає невідповідність і конфліктність між існуючими нормами і модернізаційними процесами в Україні, що погіршує її міжнародний імідж. Відтак постає завдання оптимізації іміджу нашої країни шляхом модернізації свідомості і світосприйняття її громадян. Прискорення глобалізаційних процесів стимулює світовий ринок та модифікацію соціальних, інформаційних та біотехнологій, продуктів і систем в всьому світі [2, с.102]. Це призводить до економічної, культурної та освітньої інтеграції, стає одним з головних чинників, залучених до вирішення кризових ситуацій. І дотепер спірним залишається питання про переваги та вади цих процесів. Їх прихильники вбачають у них можливість подальшої взаємодії держав за умови розвитку глобального інформаційного суспільства, в якому постійно розширюється та зміцнюється взаємодія учасників для створення інтегративного інформаційного простору та запобігання глобальній інформаційній кризі [4, с. 132]. Для України це одна з найважливіших сфер подальшого розвитку суспільства. Краще розуміння бажаних модифікаційних процесів у цій сфері безпосередньо впливає на розвиток держави, визначає її імідж та місце на світовій арені. Орієнтація України на міжнаціональну кооперацію і спрямування до єдиного світового і європейського ареалу актуалізує вивчення не тільки своєї політичної, економічної і культурної ситуації, але й особливостей всіх сфер існування інших народів [1, с. 658]. Актуалізується проведення компаративного аналізу традицій, звичаїв, що існують у межах культур для гармонізації міжкультурної інтеракції і розуміння інших культур у трансформаційних та інтеграційних процесах, а також досвіду впровадження інновацій, набутого іншими державами. Однак процеси глобальної соціальної тектоніки і культурної динаміки автоматично не призводять швидкої зміни світосприйняття.

Висновок. На сучасному етапі політичного, економічного і соціального оновлення Україна, як невід'ємна складова світової спільноти, зустрічається з проблемою ефективної трансформації усіх сфер життя. Ця необхідність, зумовлена глобальними інтеграційними процесами, зокрема євроінтеграцією, вимагає постійних змін для прискорення всебічного гармонійного розвитку наших громадян. Таким чином, можна сказати, що глобалізація в Україні користується досить вагомим авторитетом.

Список використаної літератури

1. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.: Керівник авт. колективу і наук. Редактор О. Г. Білорус. К.: КНЕУ, 2001. 733 с.
2. Сутність глобалізму як характеристики сучасного соціального простору // Нова парадигма. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. Вип. 77. С. 98-105.
3. Людина і культура в умовах глобалізації: Зб. наук. ст. / Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди Нац. акад. наук України; Ред. кол.: В. С. Лук'янець, В. Г. Табачковський, В. І. Толстих. К.: Парапан, 2003. 400 с.
4. Шергін С. Геополітична ідентичність України в умовах глобалізації// УНЖ: Освіта регіону. 2013 р., №1-2. С. 130-138.

ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження: економіка – це вид взаємодії людини з навколишнім середовищем. Без людини економіки бути не може, вона виникла разом з нею, тому тема взаємодії між людством і економікою залишається актуальною і потребує постійного накопичення нових знань.

Мета дослідження: проаналізувати вплив людини на економіку і навпаки – як умови ринкових взаємовідносин впливають на людину і суспільство.

Об'єкт дослідження: людина як частина ринкових відносин.

Предмет дослідження: ринкові відносини як ланка, що економічно зв'язує людину і суспільство.

Завдання дослідження: дослідити відносини між людиною та економікою.

Виклад основного матеріалу. Ринкові відносини слід вважати геніальним винаходом людства, яке забезпечує економічний зв'язок між особистостями і між індивідуумом та суспільством. Саме ринкові відносини та різні форми власності створюють необхідні умови для самореалізації людини в різних сферах функціонування суспільства. Прихильники демократичних поглядів стверджують, що діяльність суспільства повинна служити людині на благо. Але благо розуміється різними людьми по-різному. Дехто схильний зводити його до матеріальних умов життя особистості, інші проголошують створення сприятливих умов для функціонування сім'ї як вищого блага, треті – як створення умов для духовного розвитку людини і тд. Всі ці цілі дуже важливі. Однак існує передумова, без якої досягнення різних цілей, в тому числі зазначених вище, є неможливим або дуже складним. Йдеться про створення сприятливих умов для свободи і самореалізації особистості в різних сферах її діяльності, які забезпечуються ринковими відносинами [6, с. 498-517]. Економічні відносини, в які протягом життя вступає людина, різноманітні. На отримані доходи вона може придбати необхідні їй товари та послуги, задовольнити наявні матеріальні і духовні потреби. Однак найважливіша економічна роль людини – це участь в процесі праці. Об'єктивними характеристиками трудової діяльності людини є продуктивність, ефективність і місце в системі суспільного розподілу праці [2, с. 41-55]. Нарешті, людина є учасником відносин розподілу і споживання. Відомі різні форми розподілу виробленого в суспільстві продукту: заробітна плата, банківський відсоток, земельна рента та ін. Нерівність доходів залежить від становища людини у відносинах власності, рівня її освіти, кваліфікації, професійної підготовки та інших факторів. [3, с. 74]. В умовах ринкових відносин людина виступає як власник певних матеріальних та інтелектуальних об'єктів, особистої робочої сили. Виділяють наступні причини нерівності доходів: відмінність в здібностях та освітньому рівні, кількості власності у володінні, місці на ринку і, звичайно ж, в удачі та везінні. Нерівність у доходах існує в будь-якій економічній системі, але лише при перевищенні певної межі воно призводить до соціальних вибухів – страйків. Вона веде до різних можливостей в споживанні благ: сім'я з низьким доходом не може дати гарну освіту дітям, не забезпечить їм гідну професію, [1, с. 3-6]. Важливим виявляється активне залучення працівника в справи підприємства, на якому він працює, його особиста зацікавленість в підвищенні якості праці. Приватизація власності сама по собі не забезпечує ефективне включення людини в ринкові відносини. Залучення працівника до управління підприємством сприяє цьому процесу, знижує відчуження людини від засобів і результатів праці [4, с. 122-135]. Істотним фактором появи впевненості в завтрашньому дні багатьох громадян пов'язане з ефектом багатства, коли людина має можливість отримувати дохід з кількох джерел. Наприклад, можливість приміщення вільних грошових коштів в надійні банки з метою отримання додаткового доходу або гра на біржі робить поведінку людини в ринкових умовах планованим, передбачуваним, стабільним. Ринкові відносини забезпечують економічну свободу індивіду і суспільству, дозволяють здійснювати обмін результатами найрізноманітнішої праці в найрізноманітніше, зручне для виробника і споживача, час. Вони дозволяють здійснювати обмін результатами різних видів праці (фізичної і розумової, праці відповідно до її кількості і якості) і встановлюють за ці результати справедливую винагороду. Але це – в ідеальному випадку. Насправді ж відбуваються значні коливання в оплаті навіть однакових видів праці відповідно до кількості того чи іншого продукту, що викидається на ринок, і коливаннями попиту населення на нього. А це, в свою чергу, залежить від купівельної спроможності населення і характеру забезпечення його іншими предметами споживання або послугами [5, с. 90-99]. Чи достатньо тільки таких відносин для блага кожної людини? Ні, тому що для створення кращих умов для розвитку потрібні демократизм, доступна система освіти, гідні матеріальні умови життя для більшості громадян, але їх реалізація є непростим завданням. Найбільш послідовно вона здійснюється в розвинених країнах, бо вони мають значний економічний потенціал, демократичні системами управління суспільством.

Висновок: Отже, людина є головною цінністю суспільства. Саме людина повинна служити на благо суспільству, а суспільство повинно служити на благо її розвитку.

Список використаної літератури

1. Афанасьєва Л. В. Принцип полікультурності як основа цивілізаційного розвитку сучасного суспільства / Л. В. Афанасьєва, Р. І. Олексенко // Науково-практичний журнал «Актуальні проблеми філософії та соціології». 2018. №. 22. С. 3-6.

2. Базалук О. Формування образу людини майбутнього як стратегічна мета філософії освіти / О. Базалук // Освіта і управління. 2010. Т.13. № 2/3. С. 49-55
3. Олексенко Р.І. Філософський погляд на проблеми становлення ринкових відносин в Україні / Р. І. Олексенко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія. 2012. Т. 20, Вип. 22(4). С. 72-77.
4. Планування і прогнозування в умовах ринку / За ред. д.філософ.н., проф. Воронкової В.Г.- Київ: Професіонал, 2006. 608 с.
5. Скринник З. Громадянське суспільство як соціальний вимір функціонування ринкових механізмів / З. Скринник // Вісник Львів, нац. ун-ту імені Івана Франка. – Філософські науки. 2007. Вип. 10. С. 90- 99.
6. Філософія: навч. посіб. кн.1 / М. Л. Шумка, Т. В. Гончарук, Л. П. Мокряк, О. М. Рудакевич. Тернопіль: Підручники й посібники, 2009. 714 с.

ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження: діяльність людини в суспільстві обумовлене певними філософськими засадами. Особливо виразно це прослідковується у таких сферах буття, як управління соціальними процесами, підприємницькою діяльністю бізнесових структур.

Мета дослідження: аналіз ринкових відносин української та світової історії філософії ринку та розвитку малого, середнього та великого бізнесу.

Предмет дослідження: соціально-економічне розміщення продуктивних сил України і розвиток галузей її економіки.

Об'єкт дослідження: ринкові відносини сфера людських потреб та інтересів і похідних відносин.

Завдання дослідження: вивчення впливу людини в умовах ринкових відносин.

Виклад основного матеріалу. XXI століття вважається добою тотального поширення та реалізації філософії ринкових відносин. І хоча перші її паростки можна побачити в далекому минулому, світ нині дедалі рельєфніше переходить на ринкові відносини. Не є винятком і Україна [3]. Додаючи тоталітарне минуле, основою якого була командно-адміністративна економіка, Україна все потужніше розгортає економіку ринкову, відкриту, демократичну. Але передусім слід визначити поняття ринкової економіки в історичному вимірі й сучасному філософсько-економічному дискурсі. Ж. Шульга вважає історично першою моделлю ринкової економіки відносин абсолютного панування економічної і політичної влади централізованої рабовласницької держави. Саме в той період сформувався ринок, держава почала випускати гроші у монетній формі як засіб товарного обігу. Інший варіант цієї моделі ринкової економіки пов'язується з розвитком Стародавньої Греції у середині I тис. до н. е., де формувалась система приватної земельної власності, усе більш незалежної від держав XVIII-XIX [1, с. 156]. У Західній Європі протягом XVIII-XIX ст. формується модель ринкової економіки вільної конкуренції, у якій держава виконувала насамперед роль правового гаранта забезпечення свободи ринку та підприємництва (і водночас контролювала грошову й фінансову систему, зовнішній ринок тощо). Неокласики розширили предмет економічного дослідження, застосувавши системний аналіз, приділивши увагу функціональним характеристикам взаємозв'язку і взаємозумовленості показників розвитку ринкової економіки. Водночас неокласики значно звузили 12 предмет свого дослідження через свідоме полічення з кола теоретично-методологічних питань економічної науки проблематики соціального макроекономічного напрямів [2, с. 233]. У першій половині XX ст. визначення ринкової економіки переосмислюється у новій течії економічної думки - кейнсіанстві. Дж. М. Кейнс у праці «Загальна теорія зайнятості, відсотка грошей» (1936 р) формулює основні засади нової макроекономічної моделі економіки, в якій ринок втрачає роль одноосібного регулятора економічної системи. Більшість того, ринок у цій моделі сам стає об'єктом системного регулювання з боку держав. Тому головний теоретичний здобуток кейнсіанства можна визначити як побудову моделі державно регулярної ринкової економіки. Ліберальна парадигма визначає, що ідеальним станом, до якого прямує економічна система в умовах ринкової економіки, є економічний оптимум ринкової рівноваги, досягнення якої за умов досконалої конкуренції 13 стає об'єктивно зумовленою, детермінованою законами саморегулювання метою економічного розвитку, що полягає в максимізації економічного добробуту [5, с. 336]. У XII ст. поширення набули ярмарки, що було першою ознакою утворення внутрішнього ринку. Ярмарки організовувались один-два рази на рік і тривали кілька днів, а то й тижнів. На них з'їжджалися купці з різних земель. Важливий фактором розвитку господарства України залишалася зовнішня торгівля [4, с. 486].

Висновок: Розвиток ринкових відносин для людини є не легким, як фізично, так і психологічно. Адже важко забезпечити сприятливі умови для нормальної дії ринкових механізмів, у яких бере учать не одна людина, а тисячі, мільйони.

Список використаної літератури

1. Філософія ринкових відносин(навчально-методичний посібник)/ Р. І. Олексенко: Мелітополь. 2019. Бібліогр. 311 с.
2. Круш П. В. Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень/ П. В. Крупі, О. О. Кожемяченко. К.: ЦУЛ, 2010. 368 с.
3. Куц Г. М. Неолібералізм: основні ідеї та інтерпретації. URL:www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vk|mu/Polit/2010/Kuts.pdf.
4. Лановик Б. Д. Економічна історія України і світу: підручник/Б. Д. Лановик, З. М. Матисякевич, Р. М. Матейко; за ред. Б. Д. Лановика. К. Вікар, 1999. 737 с.
5. Леоненко П. М. Економічна історія: навч. посіб. /П. М. Леоненко, П. І. Юхименко. К.: Знання-Прес, 2004. 499 с.

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальність дослідження: у сучасному світі зростає зацікавленість розвитком ринкового господарства. Актуальність теми дослідження залежить від різних факторів, таких як науковий і практичний інтерес, соціальні та економічні тенденції, проблеми сучасного світу та можливості розвитку інноваційних рішень.

Мета дослідження: визначити, яким чином різні моделі впливають на соціальні показники, такі як рівень доходу, нерівність, доступ до освіти, охорони здоров'я тощо, а також на економічні показники.

Предмет дослідження: система відносин корпоративної економіки, змішаної економіки та соціального ринкового господарства, що функціонує і розвивається під впливом соціально-економічних процесів.

Об'єкт дослідження: сучасні моделі ринкового господарства.

Завдання дослідження: описати моделі ринкового господарства, визначити поняття ринкового господарства, зробити висновки щодо сучасних моделей ринкового господарства.

Виклад основного матеріалу. Ринкове господарство - суспільна форма організації економіки, заснована на товарному виробництві, що забезпечує взаємодію між виробником і споживачем через ринок. Історично первісною моделлю ринкової економіки були товарно-грошові відносини абсолютного панування економічної і політичної влади централізованої рабовласницької держави, зокрема, в Стародавньому Єгипті, Шумері, Ассирії, Вавілонії, та інших країнах Малої Азії, Фінікії, Стародавньому Китаї, Карфагені. При усіх негативних наслідках для розвитку економіки у цілому ця модель була достатньо стійкою і життєздатною. Саме у той період сформувався первинний ринок, держава почала випускати гроші у монетній формі – вони стали засобом товарного обігу. Виходячи з цього, можна вважати, що ринок є складовою частиною ринкового господарства, через механізм якого перетворюється на реальність товарно-грошові відносини. (1с 9) Формуючи конкурентне середовище, ринок виступає ефективним організатором товарного виробництва. Саме філософія економіки повинна збагнути й осмислити перехід від менш складних до вищих форм суспільного життя. Існують два методологічних підходи до філософії економіки 1) техніко-економічний, направлений на вивчення раціонального і ефективного використання природних ресурсів, засобів виробництва та їх відтворення у процесі людської життєдіяльності; 2) соціально-економічний, який вивчає відносини людей, що диктуються відносинами власності. І. Лукінов вважав, що в кожній економічно розвиненій країні існує власна модель ринкової економіки сформована під впливом історичних традицій. Ніхто не нав'язує цим країнам стандарту. Модель економіки США суттєво відрізняється від моделі економіки Японії, так само як економічна модель Франції від Німеччини або Швеції. Не повинно існувати якоїсь шаблонної моделі казав Лукінов.С [3.с 6]. Таким чином, соціально-орієнтована модель ринкової економіки передбачає поєднання економічної ефективності і соціальної захищеності населення з метою забезпечення певного рівня його добробуту. Ця модель характерна для Швеції. Особливістю шведської моделі є яскраво виражена соціальна спрямованість, зменшення майнової нерівності між людьми, піклування про малозабезпечених, високий рівень зайнятості, життя і громадянських прав. В Швеції безробіття становить всього 2%. Середньомісячна заробітна плата працівника в 2011 році становила 3,4 тис. дол., а пенсія – 2,2 тис. дол. Різниця між мінімальною і максимальною заробітною платою не перевищує 2 рази. Тривалість платної відпустки – 5 тижнів. Пенсії отримують усі, хто досяг пенсійного віку (65 років). Якщо працівник занедужав, або змушений залишитися вдома для догляду за хворими дітьми, то він одержує 75-85% від заробітної плати. При цьому пацієнт оплачує вартість медичних консультацій та ліків. Для бідних (при хворобі) держава надає допомогу. Коли народжується дитина, то обоє батьків мають право на річну відпустку, яку вони можуть використати в будь-який час, поки дитині не виповниться 8 років. Середня і вища освіта – безкоштовна. На думку деяких дослідників сучасна система змішаної економіки може розглядатись як сукупність ринків товарів та послуг, які з одного боку певним чином пов'язані між собою, з іншого мають специфічні ознаки(5,с13). Сучасне ринкове господарство засноване на взаємодії приватного та державного секторів економіки. У залежності від ступеня інтенсивності впливу на економіку і від пріоритетних завдань, які при цьому вирішує держава, розрізняють три моделі сучасного ринкового господарства: корпоративна економіка; змішана економіка; соціальне ринкове господарство. Корпоративна ринкова економіка має найбільше спільних рис з економікою вільної конкуренції. Модель ринкової економіки, яка орієнтована на вільну конкуренцію, нині зберігається, певно, тільки в Гонконзі, та й то з відомими застереженнями з огляду на передачу цієї території кілька років тому Великою Британією Китаю. Соціально ринкове господарство-це не просто економічний термін. Він відображає важливий напрямок сучасної економічної теорії, ідеї якого втілені на практиці[4с 71].Основною метою соціальної ринкової економіки є досягнення якомога більшої свободи в економічній сфері. Пріоритетний розвиток соціальної сфери як сфери виробництва людини і є умовою, і передумовою становлення соціально орієнтованої ринкової економіки [6, с, 22]. Соціальне ринкове господарство залишає «вільному ринку» достатній простір для прояву його рушійних сил, але втручається в його розвиток тільки тоді, коли виникає загроза небажаних для суспільства наслідків такого розвитку [2, с. 59].

Висновок: отже, ринкова економіка за своїм економічним змістом є потужним носієм мотиваційних важелів прискорення розвитку науково-технічного прогресу і економіки будь-якої країни

Список використаної літератури

- 1.Борисов Е. Ф. Економічна теорія: під М: Юрист 1997.568 с.
- 2.Єременко В. Про науку і курс соціальної економіки (Економіка України) 1996 С.55-61.
- 3.Лукінов І Ринкові реформи у подоланні кризи (Економіка України) 1996 С.4-19.

- 4.Нестеренко А. Соціально ринкова економіка :концептуальні засади, історичний досвід(Зап економіки) 1998 С.71-84.
- 5.Петруня Ю.Є Непрофесійні суб'єкти ринку акцій України «Знання України»КОО 1999 262 с.
- 6.Рокоча В.В (Економічнаа активність держави в соціальному ринковому господарстві) на метеріалах Німеччини 1995 50 с.

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: полягає у вивченні етики бізнесу, яка є системою загально-етичних норм і правил для суб'єктів підприємницької діяльності та їх взаємодії.

Мета дослідження: розкриття ролі та значення стику бізнесу в сучасному підприємстві.

Об'єкт дослідження: зміст та функціонування стику бізнесу.

Предмет дослідження: значення, правила та принципи цього стику.

Завдання дослідження: аналіз сутності та ролі стику бізнесу у ділових відносинах між людьми.

Виклад основного матеріалу. Вивчаючи стики бізнесу, дослідження спрямоване на гармонізацію та узгодження відносин між суб'єктами бізнесу з моральними вимогами [1]. Етика бізнесу є частиною стику ділових відносин і аналізує специфіку моралі у сфері підприємництва. Загалом, етика бізнесу допомагає вирішувати етичні проблеми, які виникають у сучасному бізнесі, та сприяє розвитку моральних цінностей у цій сфері [2, с. 3]. Дослідження етики бізнесу враховує різні підходи до моралі та етики у сучасному суспільстві, а також співвідношення між бізнесом і мораллю. Важливою частиною цього дослідження є розуміння справедливості і відповідальності суб'єктів бізнесу перед суспільством, споживачами, працівниками та навколишнім середовищем. Дослідження визначає, що етика бізнесу є ключовим чинником для забезпечення моральності у сфері підприємництва. Вона сприяє розвитку відповідального та етичного бізнесу, де збалансованість інтересів всіх сторін є важливою. Етика бізнесу наголошує на важливості дотримання етичних норм та стандартів у сучасному бізнесі і визначає, що мінімальний моральний обов'язок бізнесу полягає в тому, щоб не завдавати шкоди суспільству, людині та довкіллю. Дослідження етики бізнесу допомагає розвивати моральні цінності та норми в підприємницькій діяльності і формувати рекомендації для досягнення гармонії між бізнесом і мораллю [3]. Дослідження етики бізнесу також допомагає розкрити роль і значення бізнесу в сучасному суспільстві. Воно аналізує вплив бізнесу на громадські відносини, визначає, як бізнес взаємодіє з іншими суб'єктами, включаючи державу, інші підприємства, та інші соціальні групи. Дослідження етики бізнесу може також розглядати важливі питання, такі як соціальна відповідальність підприємств, сталий розвиток, корпоративна соціальна відповідальність і багато інших аспектів, які стосуються етичної діяльності бізнесу [4]. Загалом, дослідження етики бізнесу допомагає розуміти важливість моральних аспектів у сучасному бізнесі та сприяє побудові етичних підходів до підприємницької діяльності.

Висновок: Таким чином, дослідження етики бізнесу важливе і актуальне завдання, яке допомагає розкрити основні принципи і правила поведінки суб'єктів підприємницької діяльності. Воно включає в себе аналіз загальнолюдських моральних цінностей та їх вплив на бізнес, а також розглядає специфічні аспекти етики бізнесу. Дослідження етики бізнесу допомагає визначити роль бізнесу у сучасному суспільстві, взаємодію бізнесу з іншими суб'єктами, інституціями та соціальними групами. Воно також сприяє розробці принципів соціальної відповідальності підприємств, сталого розвитку та корпоративної соціальної відповідальності. Дослідження етики бізнесу є важливою складовою сучасної науки та допомагає покращити відносини між бізнесом та суспільством, розвивати справедливий та етичний підприємницький підхід.

Список використаних джерел

1. Котвіцька А.А «Етика бізнесу» URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/8098/etika-biznesu>
2. К.Є. Орлова «Етика бізнесу як об'єкт наукового дослідження» URL: <http://ema.ztu.edu.ua/article/view/254490/251697>
3. Адріан Сливозький «Етика вбізнесі» URL: <https://theukrainians.org/etyka-u-biznesi/>
4. Бойко О. М «Правила бізнес етики» URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjrrMPI3KOCAXUIHBAlHXtIBYAQFnoECBgQAQ&url=https%3A%2F%2Ffnzlubp.org.ua%2Findex.php%2Fjournal%2Farticle%2Fdownload%2F>

ФІЛОСОФІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ БІЗНЕСМЕНА

Актуальність дослідження: нові умови управління бізнесом у світлі суспільних реформ та глобального розвитку створюють нові тенденції і зміни в управлінській системі підприємств.

Мета дослідження: вплив філософії на управлінські рішення бізнесмена. Об'єкт дослідження: управління як явище суспільної діяльності та механізми його формування та функціонування.

Предмет дослідження: управлінські рішення бізнесмена.

Завдання дослідження: аналіз впливу керівника на управлінські рішення бізнесмена в реальних економічних умовах і в інформаційній системі підприємства.

Виклад основного матеріалу. Управлінські рішення в бізнесі - це вибір, який робиться менеджером у межах його компетенції та повноважень з метою досягнення цілей організації. Ці рішення можуть включати різні дії, плани, чи варіанти проєктів, і вони повинні відповідати ресурсним, правовим та етичним обмеженням. При цьому, завжди на меті потрібно мати досягнення оптимального результату відповідно до критерію вибору, який може бути максимальним чи мінімальним. Сучасні умови управління підприємствами посилюють вимоги до процесів ухвалення управлінських рішень. Професійний підхід до цього включає орієнтацію на бізнес-процеси та застосування інформаційних технологій, що вимагає оперативної реакції на зміни у навколишньому середовищі та прийняття швидких рішень [2, с. 33]. Успіх або невдача рішень, пов'язаних із управлінням бізнес-процесами, залежить від ряду факторів, які детально описані у численних літературних джерелах і дослідженнях. Проте, одночасно запропоновано виділити такі принципи [6, с. 61] рішення повинні базуватися на об'єктивному аналізі актуальних даних, а не на власних припущеннях і суб'єктивних думках експерта; процеси бізнесу повинні бути змодельовані, проаналізовані і вдосконалені з використанням єдиної визнаної методології. Усі, хто приймає участь у керуванні бізнес-процесами, повинні враховувати свій попередній досвід у цій справі. Важливо аналізувати інформацію на всіх етапах управління, щоб уникнути дублювання функцій та запобігти помилкам. Дані про якість бізнес-процесів мають бути доступні всім співробітникам підприємства, а не обмежуватися лише певними групами, наприклад, вищим керівництвом.; Дослідження бізнес-процесів має бути глибоким, а не поверхневим, і фокусуватися на самих процесах, а не на функціях в межах окремих підрозділів. Групові пропозиції мають бути обмеженими в часі, щоб команди могли належним чином сконцентруватися на вирішенні проблеми і не втрачали мотивацію. Крім того, важлива підтримка вищого керівництва також є необхідною [1 с. 21]. Вищеперераховані принципи свідчать, що задачі, пов'язані з прийняттям рішень при управлінні бізнес-процесами, мають складний багатогранний характер. Тому, процес прийняття рішень доцільно розглядати за різними аспектами, а саме: функціональний аспект прийняття рішення прийняття рішень за рівнями управління підтримка рішень за видами забезпечення; з урахуванням ризиків за кількістю учасників процесу прийняття рішень за засобами використання інформаційних систем і технологій [3, с. 213]. Функціональний аспект прийняття рішень охоплює пошук оптимальних варіантів дій, як на основі існуючих, так і на основі нових рішень, які виникають під час аналізу проблемних ситуацій. Зазвичай, процес прийняття рішень включає наступні етапи: визначення проблеми та постановка задачі управління; визначення учасників процесу прийняття рішень; аналіз та пошук альтернативних рішень; вибір найкращого варіанту; впровадження, перевірка та контроль виконання рішення. Вище перераховані функції, в свою чергу, взаємодіють між собою і мають циклічний характер, що має значний потенціал для досягнення успіху [4, с. 49]. Важливо враховувати, що успіх прийняття рішень залежить від аналізу проблемної ситуації. Для цього аналізу необхідно розглянути такі фактори: сфера діяльності, терміни виконання, цілі задачі, перелік осіб, що беруть участь в прийнятті рішень, рівень інформації, ризик та ступінь невизначеності, часовий горизонт та потребу у використанні інформаційних систем. Рішення мають забезпечувати взаємодію, реалізацію і контроль процесів у виконанні завдань. Менеджери нижньої ланки управління виконують задачі по виконанню самого рішення, а вищих ланок управління - задачі по здійсненню планування, організації, мотивації, комунікації і контролю [5, с. 265].

Висновок. Процес прийняття рішення має складний багатоаспектний характер. Ретельне дослідження задач прийняття рішень допоможе менеджерам сформулювати чітке уявлення про проблему та правильно ідентифікувати рішення, що, в свою чергу, сприятиме зменшенню помилок при розробленні заходів щодо реалізації і контролю виконання рішення, дозволить об'єктивно визначити необхідні ресурси для його виконання.

Список використаної літератури

1. Дез Дирлав. Обрані концепції бізнесу. Теорії, що змінили світ [Текст] / Дез Дирлав М.: Олімп-Бізнес, 2007. 336 с.
2. Еліферов В. Г., Рєпін В. В. Бізнес-процеси: Регламентация та управління: Підручник. / В. Г. Еліферов, В. В. Рєпін. М.: ИНФРА-М, 2007. 319 с
3. Управління процесами / За ред. І. Беккера, Л. Вількова, В. Таратухіна, М. Кугелера, М. Роземанна; [пер.знім.]. М.: Ексмо, 2008. 384 с.
4. Новітні тенденції розвитку управління підприємствами: монографія / Федонін О. С., Швиданенко Г. О., Лаврененко В. В. та ін.). К. КНЕУ, 2011. 257 с.

5. Біннер Х. Управління організаціями та виробництвом: від функціонального менеджменту до процесного / Хармут Біннер. Переклад з німецької.: Альпіна Паблішер, 2010. 282 с.
6. Тебекін А. В. Методи управлінського прийняття рішень / А. В. Тебекін. Видавництво Юрайт, 2013. 572 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНІСТЬ

Актуальність дослідження. Творчість Григорія Сковороди виходить за межі усіх можливих окремих дискурсів: філософського, богословського, релігійного, поетичного. Доробок творчості філософа слід розглядати як продовження традиції «вічної філософії». Питання, які висвітлювалися у філософії Г. Сковороди є досить потрібними та актуальними на сьогодні, адже вони мають не лише історико-філософське значення, а й містять у собі методологічний потенціал, який розглядається сучасною філософією. Актуальність філософії Сковороди проявляється в умовах сучасного технологічного соціуму, оскільки важливий аспект його спадщини полягає в тому, що він кидає виклик суспільству споживання, а шлях самопізнання означає розрізнення справжніх та позірних цінностей людського життя, відмову від усього зайвого й неважливого, гармонійні стосунки з іншими людьми і природою.

Мета дослідження: проаналізувати філософські погляди Г. Сковороди, дослідити їх зв'язок із сучасним суспільством. Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних **завдань:** аналіз філософської системи Г. Сковороди; зв'язок філософської спадщини мислителя із сучасністю.

Об'єкт дослідження: Григорій Сковорода.

Предмет дослідження: Григорій Сковорода та сучасність.

Виклад основного матеріалу. Григорій Сковорода, великий український філософ і поет XVIII століття, залишив незабутнє спадщину, яка дотримується і впливає на сучасні філософські дискусії. Його погляди та ідеї про людину, її місце в суспільстві і духовний розвиток лишаються актуальними у сучасному світі. Ось деякі з основних філософських поглядів Г. Сковороди та їх відображення в сучасності. Самопізнання та духовний розвиток. Самопізнання було однією з головних тем у філософії Г. Сковороди [1, с. 2-5]. Він вважав, що справжнє щастя і мудрість можуть бути досягнуті лише через пізнання себе самого. Його погляди на самопізнання надалі актуальні в сучасному світі, де стрімкий розвиток технологій та глобалізація можуть спричинити втрату особистої ідентичності. Етика та моральні цінності. Сковорода надав великий акцент етиці та моральним цінностям [1, с. 1-2]. Він вважав, що кожна людина має нести відповідальність за свої вчинки та повинна жити відповідно до моральних норм. Ця ідея залишається актуальною в сучасному світі, де соціальна відповідальність та етика грають важливу роль в розв'язанні глобальних проблем, таких як зміна клімату та соціальна нерівність. Пошук сенсу життя. Сковорода підкреслював важливість пошуку сенсу життя в духовних цінностях [3, с. 11], а не в матеріалізмі. Його погляди актуальні в сучасному світі, де багато людей стикаються з питаннями про справжній сенс свого існування. Спільнота і взаємодія. Сковорода наголошував на важливості спільноти та взаємодії між людьми [4, с. 1]. Він вважав, що справжнє щастя можливе лише в спільноті та взаємодії з іншими. Його ідеї актуальні в сучасному світі, де глобальна інтерконнектованість вимагає співпраці і взаєморозуміння між різними культурами та націями. Ці філософські погляди Г. Сковороди становлять цінний дорогоцінний спадок і надалі надають можливість розглядати сучасні проблеми з глибшої та мудрішої перспективи. Його філософські ідеї допомагають сучасним людям знаходити сенс у сучасному світі і нагадують нам про важливість самопізнання, етики, духовного збагачення та спільноти в нашому житті.

Висновок: Філософські погляди Григорія Сковороди залишаються актуальними для сучасності. Його ідеї про самопізнання, етику, пошук сенсу життя та важливість спільноти надають важливі орієнтири в сучасному світі. Сковорода нагадує про важливість духовного розвитку і соціальної відповідальності, надаючи нам можливість краще розуміти себе та оточуючий світ. Його філософія лишається актуальною і вдихає новий зміст в життя сучасних людей.

Список використаної літератури

1. Леонід Ушкалов Український тиждень Пізнай себе. Українська ідея Григорія Сковороди. С. 2-5.
2. Етичне вчення Григорія Сковороди та його значення для сучасності. С. 1-2.
3. Харченко, Л. М. Григорій Сковорода про істинне щастя через призму теорії самопізнання. С. 11.
4. Станіслав Тарасенко Г. Сковорода: тут і зараз С. 1.

ФОРМУВАННЯ ІДЕОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРИ УКРАЇНСЬКОГО ПІДПРИЄМЦЯ В ПЕРІОД УТВЕРДЖЕННЯ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження. ХХІ століття розглядається як епоха в якій філософія ринкових відносин буде повною мірою поширюватися і застосовуватися на практиці. Хоча її перші паростки можна побачити в далекому минулому, світ все більше рухається до ринкових відносин. Україна не є винятком. Долаючи своє тоталітарне минуле, засноване на командно-адміністративній економіці. Україна все більше розвиває відкриту і демократичну ринкову економіку. Цей процес відбувається на широкому теоретичному підґрунті, але, на жаль, все ще існує багато. Цей процес відбувається на широкій теоретичній основі.

Мета дослідження: концептуалізація ідеї філософії ринкових відносин.

Об'єкт дослідження: ринкові відносини як складне соціально-економічне явище.

Предмет дослідження: вплив філософських ідей на розвиток ринкових відносин.

Завдання дослідження: визначення шляхів розвитку ринкових відносин в Україні.

Виклад основного матеріалу. У традиційних суспільствах саме поняття ринку було пов'язане з місцем, де в певний час відбувався обмін товарами. У певний час відбувався обмін товарами. За даними дослідників, термін «ринок» вперше був використаний у 1066 році, і в середньовіччі він позначав поняття права феодалів і державних установ організовувати збори людей для купівлі-продажу [1, с. 121]. У наш час ринків розвинених капіталістичних країнах стрімко розвиваються завдяки поглибленню суспільного поділу праці та розвитку товарного обміну. Вони розвиваються швидкими темпами. Відповідно, його трактування зараз починають пов'язувати з економічними відносинами між виробниками та споживачами в процесі обміну суспільними продуктами. Зокрема, французький математик і економіст 16 століття О. Курно під ринком розумів будь-яку сферу, в якій існують відносини між покупцем і продавцем. Сферу, де відносини між покупцями і продавцями є вільними і де ціни легко і швидко вирівнюються [2, с. 90]. Становлення і розвиток національної ринкової системи має враховувати еволюцію форм і методів господарювання в історії розвитку українського суспільства (виробнича філософія первісної людини, общини виробництва, праця, трипільців та інших етнічних (племінних) груп, що населяли історичну територію України, економіка Київської Русі та козацьких держав ринкова орієнтація Української Народної Республіки та її знищення в умовах колективізації та індустріалізації, знищення ринкових підвалин економічного життя народу та утвердження командно-адміністративної економіки). Взагалі, за визначенням дослідників, стадія виникнення національної економіки України належить до часів Київської Русі. Саме в цей період активно формується українська нація з її характерними ознаками та способами економічного буття. Руські князі приділяли значну увагу формуванню єдиної національної економічної системи держави. Наприклад, за часів правління Ольги були встановлені чіткі умови та форми збору данини, визначені основні види загальнодержавних податків та сфери їх збору, призначені спеціальні адміністративні органи для цих цілей [4, с. 12]. Однак передумови для цього процесу були закладені набагато раніше. Видатною пам'яткою економічного життя є Руська Правда. Це збірник законів, що стосуються майнових відносин, захисту прав власності феодалів знаті на кріпаків і землю, отримання платежів у грошовій і натуральній формі. Цей збірник законів був правовим документом, яким укладався протягом тривалого часу спочатку мудрим князем Ярославом, потім його синами, а потім Володимиром. Мономахом. використовувався, доповнювався і компілювався Київській Русі та інших слов'янських князівствах з 13 по 17 століття [5, с. 12]. Період політичної роздробленості (кінець XII-середина XIII ст.) Вже в епоху палеоліту територія України належала до високорозвиненої частини світу, і перші сліди людської, а отже, і господарської діяльності на українських землях були залишені саме в цей період. За роки незалежності Україна зіткнулася з багатьма нагальними проблемами, найважливішою з яких є формування національної ринкової економіки. Тому, перш за все, необхідно визначити внутрішні та зовнішні економічні, політичні та соціокультурні передумови становлення ринкової економіки на момент становлення України як незалежної держави. Для того, щоб зрозуміти проблеми якими зіткнулася незалежна Україна, необхідно мати на увазі, що командно-адміністративна система, в умовах якої функціонувала економіка України в останні роки є однією з найбільш монополістичних систем у світі: на початку 1990-х років лише одне підприємство в колишньому Радянському Союзі виробляло 1800 найменувань продукції. Понад 1100 підприємств були абсолютними монополістами у виробництві певних видів продукції. Така монополістична організація виробництва все ще залишається потужним чинником, що перешкоджає ринковій трансформації та інтеграції України у світову економіку. Ця структурна невідповідність визначила глибину кризи, яку пережила українська економіка в 1990-х роках, і продовжує негативно впливати на економічний розвиток країни. Тому перед умовою сталого економічного зростання у ХХІ столітті послідовне очищення вітчизняної економіки від стійких елементів штучних монополій і нейтралізація монополістичних елементів, які їм не підлягають [6, с.86].

Висновок: Таким чином, за існуючих природно-ресурсних умов Україні основними суб'єктами на сучасному етапі економічного розвитку є людина. Держава може найкращим чином використовувати її інтелектуальні ресурси. Для того, щоб найкращим чином використовувати свої інтелектуальні ресурси, держава повинна здійснювати власну економічну діяльність.

1. Власов Д. В. Генезис формування поняття «ринок» / Д. В. Власов // Економіка АПК. 2009. №4. С. 121-124
2. Білецька Л. В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): навч. посіб. / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. К. :ЦУЛ, 2009, 688 с.
3. Гаврилишин Б. Дороговкази в майбутнє: до ефективніших суспільств доповідь
4. Римському клубу / Б. Гаврилишин; пер. з англ. К. :Основи, 1993. 238 с. 4. Круш П. В. Національна економіка; регіональний та муніципальний рівень /П.В. Круш, О. О. Кожемяченко, К. ЦУЛ, 2010. 368с.
5. Нестеренко О. П. Історія економічних вчень: курс лекцій / О. П. Нестеренко. 3-тє вид. К.: МАУП, 2002. 128с.
6. Костусев О. Конкуренція і монополія в їх історичній динаміці /О. Костусев // Економіст. 2003. №5. С. 86-89.

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження. Процес формування нації є ключовим питанням державотворення і важливою складовою історичного розвитку будь-якої держави. Сім'я, рід, плем'я, народність, а також і нація відносять до суб'єктів історичного процесу. Усі ці суб'єкти є водночас рушійними силами структури суспільства, становлення мовнокультурної і етнонаціональної історії. Важливими проблемами розвитку нації є: трансформація соціальної ідентичності, формування національної ідеї як чинника національно творчого і державотворчого процесів.

Мета дослідження: визначити яким чином нація виливала на історичний процес та висвітлити актуалі визначення цієї спільноти як суб'єкта розвитку.

Об'єкт дослідження: нація.

Предмет дослідження: нація як суб'єкт історичного розвитку.

Завдання дослідження: зрозуміти з яких компонентів складається нація, чим саме нація відрізняються одна від одної.

Виклад основного матеріалу. Над питанням нації як суб'єкта історичного розвитку та її вплив на теперішній стан суспільства та держави приділяють увагу такі дослідники Грицак Я., Руткевич М., Степико М., Колодій А., Лазарович М., Забужко О. Нація стає суб'єктом історичного розвитку тільки тоді, коли в діях громади спостерігаються залагоджені та спільні дії для досягнення поставленої мети. Протягом усієї історії людства будь-яке організоване людське суспільство вважалося нацією. Під нацією розумівся народ зі своєю історією, культурою і мовою, у якої навіть не завжди був офіційний уряд або чітко визначено місце проживання. Багато націй, по суті, являли собою племена. У ХМІІІ ст. визначення нації змінилося, тому що політичні цінності. змістилися у бік поняття «нація-держава» З появою сучасної концепції націоналізму, під яким розуміється розвинене почуття культурної, історичної і територіальної єдності, люди усвідомили своє право проживати у своїх власних національних державах [1, с. 15-16]. У ХХ ст. світова політична структура продовжувала докорінно мінятися, що було викликано розвитком сучасних засобів зв'язку і пересування, внаслідок чого націоналізм став ще більш помітною політичною силою. Великі імперії, подібні Австро-Угорщині або Британській імперії, розколювалися в міру того, як підкорені народи починали боротьбу за права своїх націй на самовизначення. Це викликало появу багатьох. нових держав, особливо в Америці, Азії та Африці. Зараз у світі нараховується 260 окремих націй і про це їхнього утворення ще не закінчувалося, хоча відбувається і не так швидко. В політичному житті державність може бути репрезентована політичними партіями, суспільно-політичними рухами та іншими недержавними інституціями. Але на відміну від етносу явища культурологічного, нація завжди є спільнотою політичною, формування якої, як зазначає Богдан Кравченко, є водночас процесом зростання її внутрішньої солідарності, встановлення ефективнішого контролю спільноти за поведінкою її членів. І якщо члени спільноти підкоряються вимогам згуртованості і поділяють прихильність, то група досягає статусу нації. Іншими словами, нація - це етно-політична спільнота, якій притаманний високий рівень консолідації та самоусвідомлення, включеність у політичне життя, створення або прагнення до створення власної держави. Загальновідомим є відокремлення наступних традиційних методологічних підходів у визначенні поняття «нація» примордіалізм, есенціалізм та конструктивізм [2, с. 108]. Примордіалізм виходить з того, що риси нації слані першопочатково є незмінними і традиційними, і вся проблема заключається в тому, щоб кожно наступне покоління їх дотримувалась. Основний принцип есенціалізму виходить з утвердження початкового існування. певної сутності (госиції, скажімо, долі, призначення, істини, які і визначають конкретну ідентичність: Ці сутності незмінні, вічні і неперехідні, відмова від служіння їм призводить до соціальних проблем. Якщо примордіалізм та есенціалізм опираються на ідею початковості, об'єктивності існування нації, то конструктивізм робить акцент на 424»штучності» нації, звертає увагу на суб'єктивні фактори її виникнення. До таких ознак переважно відносимо загальні, а не специфічні характеристики: територія економічне життя, мова, національний характер культури. Конструктивізм - парадигма, в межах якої нація розглядається як соціальна конструкція, що не має «реальних» історичних чи культурних коренів - у сучасному світі державна влада повинна належати не монархові, чи окремому станові, а нації загалом, усі члени якої повинні мати рівні права та свободи. Сучасна нація повинна мати чітко діючі соціальні ліфти, які допомагають нації перебувати в процесі постійного розвитку та знаходити своє місце у сучасному світі [3, с. 57]. Подію останнього десятиліття розвитку української нації показали дійсну суб'єктність нашої нації, яка у критичні моменти свого розвитку може чітко поставити мету та реалізувати [4, с. 37].

Висновок: Отже, нація являє собою стійку спільноту людей, яка історично склалася на базі спільності економічного життя, території, мови та психологічного складу, що виявляється в особливостях культури та побугу. Є риси, вищі за територіальну та економічну і навіть мовну спільність, які характеризують сутність нації як генетичне споріднене (одне походження), спільність духовності, моралі, релігії.

Список використаної літератури

1. Новейший философский словарь. Минск: Изд-во В.М. Скакун, 1998. 896 с.
2. Касьянов Г.В. Теорії нації та націоналізму: монографія / Г.В. Касьянов. К.: Либідь, 1999. 352 с.
3. Рудакевич О.М. Концепція культурницького націоналізму в українській історико-філософській думці: дис. ... канд. філос. наук /О.М. Рудакевич. Л., 2005. 199 с.
4. Шпорлюк Р. Комунізм і націоналізм. Карл Маркс проти Фрідріха Ліста / Р. Шпорлюк. К.: Основи, 1998. 479 с.

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження. Загострення глобальних проблем та посилення глобалізаційних процесів у всіх галузях людської діяльності викликають нашу увагу. Сучасні суспільні проблеми є життєво важливими, і без їх розв'язання на глобальному рівні неможливий подальший соціальний прогрес. Впровадження найновіших досягнень науки і техніки в виробництво та розвиток нових технологій призвели до суттєвих змін у житті суспільства. Технології постійно удосконалюються, спрямовуючися на задоволення потреб людства, але водночас призводять до забруднення природного середовища, лісового знищення, загострення проблеми ерозії ґрунтів, формування кислих дощів, руйнування озонового шару навколо Землі та негативного впливу на здоров'я людей.

Мета дослідження: визначення ролі наукових досліджень у вирішенні ключових глобальних викликів.

Об'єкт дослідження: науковий підхід до глобальних викликів людства, аналіз їх природи та ключових методів розв'язання.

Предмет дослідження: сучасні проблеми людства.

Завдання дослідження: дослідити глобальні проблеми людства.

Виклад основного матеріалу. Глобалістика на сучасному етапі її розвитку охоплює теоретичні дослідження та практичні аспекти, зосереджені на аналізі глобалізаційних процесів та їх наслідків. Ці наслідки включають економічні, політичні та соціокультурні аспекти, які взаємно впливають один на одного та визначають взаємодію між ними [1]. У ХХІ столітті глобалізація, яка принесла і можливості і загрози, стала найважливішою проблемою для людства і поставила його перед серйозними викликами щодо виживання. Ця проблема має багато аспектів і вимагає комплексного підходу, урахування всіх факторів, їх взаємодій та суперечностей для її вирішення [2]. Глобальні проблеми людства можна класифікувати за напрямками: політичними, економічними, демографічними, соціальними та екологічними. Серед них найбільше загроз представляють політичні проблеми: а) глобальні конфлікти та гонка зброї; б) опозиція між Сходом та Заходом, а також між Північчю та Півднем; в) регіональні релігійні та військові конфлікти в різних частинах світу, таких як Європа, Азія та Африка. Також велику увагу заслуговують екологічні питання: втрата природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища та спад біорізноманіття на Землі [3]. Демографічні проблеми відрізняються в залежності від регіону світу. У країнах, що розвиваються, спостерігається інтенсивний ріст населення, відомий як «демографічний вибух». Тим часом у розвинених країнах спостерігається старіння населення та його скорочення. Існують також численні соціальні проблеми, такі як медичне обслуговування, освіта, наука, культура та соціальний захист, які вимагають значних інвестицій та професійних спеціалістів для їх розв'язання [4]. Кожна з названих глобальних проблем виникає внаслідок різних факторів. З одного боку, ці фактори пов'язані з рівнем розвитку технологій, географічним положенням країн, природними умовами і іншими матеріальними аспектами способу виробництва. З іншого боку, вони пов'язані з суспільними відносинами власності і іншими особливостями суспільства. При розгляді глобальних проблем важливо враховувати причинно-наслідкові зв'язки, які впливають на розвиток технологічного способу виробництва [5].

Висновок: Глобальні проблеми, вимагають від людей знаходити способи примирення різниць та конфліктів, щоб рухатися в напрямку єдності, при цьому зберігаючи культурні особливості та традиції різних країн і народів. Така єдність може ґрунтуватися на загальнолюдських цінностях, де основним принципом є невід'ємні права людини, її розвиток і захист, і це вимагає філософського підходу. Поки людство існуватиме, глобальні проблеми також існуватимуть, і розв'язання однієї з них може створювати нові виклики, які нам ще не відомі. Наука відіграє важливу роль у створенні цих проблем, але також може стати інструментом для їх вирішення.

Список використаних джерел

- 1.Рябініна О. В. Глобальні проблеми сучасності URL: <http://psi.nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-socialnyh-i-gumanitarnyh-dyscyplin/GPS-1.2.pdf>
- 2.Чхеайло А.А. Методологія глобалістики як методологічна засада дослідження феномену виживання URL: https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/VISNIK_42_4.pdf
- 3.Глобальні проблеми людства URL: <http://zno.academia.in.ua/mod/book/view.php?id=2568>
- 4.Навчально- методичні матеріали з мовленнєвої практики для іноземних студентів. Проблеми сьогодення URL: <http://dspace.op.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11028/>
- 5.Причини виникнення та шляхи вирішення глобальних проблем. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19138/>

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА

Актуальність дослідження. Творчість Григорія Сковороди виходить за межі усіх можливих окремих дискурсів: філософського, богословського, релігійного, поетичного. Доробок творчості філософа слід розглядати як продовження традиції «вічної філософії». Питання, які висвітлювалися у філософії Г. Сковороди є досить потрібними та актуальними на сьогодні, адже вони мають не лише історико-філософське значення, а й містять у собі методологічний потенціал, який розглядається сучасною філософією. Актуальність філософії Сковороди проявляється в умовах сучасного технологічного соціуму, оскільки важливий аспект його спадщини полягає в тому, що він кидає виклик суспільству споживання, а шлях самопізнання означає розрізнення справжніх та позірних цінностей людського життя, відмову від усього зайвого й неважливого, гармонійні стосунки з іншими людьми і природою.

Мета дослідження: проаналізувати філософські погляди Г. Сковороди, дослідити їх зв'язок із сучасним суспільством. Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних **завдань:** аналіз філософської системи Г. Сковороди; зв'язок філософської спадщини мислителя із сучасністю.

Об'єкт дослідження: Григорій Сковорода.

Предмет дослідження: Григорій Сковорода та сучасність.

Виклад основного матеріалу. Григорій Сковорода, великий український філософ і поет XVIII століття, залишив незабутнє спадщину, яка дотримується і впливає на сучасні філософські дискусії. Його погляди та ідеї про людину, її місце в суспільстві і духовний розвиток лишаються актуальними у сучасному світі. Ось деякі з основних філософських поглядів Г. Сковороди та їх відображення в сучасності. Самопізнання та духовний розвиток. Самопізнання було однією з головних тем у філософії Г. Сковороди [1, с. 2-5]. Він вважав, що справжнє щастя і мудрість можуть бути досягнуті лише через пізнання себе самого. Його погляди на самопізнання надалі актуальні в сучасному світі, де стрімкий розвиток технологій та глобалізація можуть спричинити втрату особистої ідентичності. Етика та моральні цінності. Сковорода надав великий акцент етиці та моральним цінностям [1, с. 1-2]. Він вважав, що кожна людина має нести відповідальність за свої вчинки та повинна жити відповідно до моральних норм. Ця ідея залишається актуальною в сучасному світі, де соціальна відповідальність та етика грають важливу роль в розв'язанні глобальних проблем, таких як зміна клімату та соціальна нерівність. Пошук сенсу життя. Сковорода підкреслював важливість пошуку сенсу життя в духовних цінностях [3, с. 11], а не в матеріалізмі. Його погляди актуальні в сучасному світі, де багато людей стикаються з питаннями про справжній сенс свого існування. Спільнота і взаємодія. Сковорода наголошував на важливості спільноти та взаємодії між людьми [4, с. 1]. Він вважав, що справжнє щастя можливе лише в спільноті та взаємодії з іншими. Його ідеї актуальні в сучасному світі, де глобальна інтерконнектованість вимагає співпраці і взаєморозуміння між різними культурами та націями. Ці філософські погляди Г. Сковороди становлять цінний дорогоцінний спадок і надалі надають можливість розглядати сучасні проблеми з глибшої та мудрішої перспективи. Його філософські ідеї допомагають сучасним людям знаходити сенс у сучасному світі і нагадують нам про важливість самопізнання, етики, духовного збагачення та спільноти в нашому житті.

Висновок: Філософські погляди Григорія Сковороди залишаються актуальними для сучасності. Його ідеї про самопізнання, етику, пошук сенсу життя та важливість спільноти надають важливі орієнтири в сучасному світі. Сковорода нагадує про важливість духовного розвитку і соціальної відповідальності, надаючи нам можливість краще розуміти себе та оточуючий світ. Його філософія лишається актуальною і вдихає новий зміст в життя сучасних людей.

Список використаної літератури

1. Леонід Ушкалов «Український тиждень». «Пізнай себе». Українська ідея Григорія Сковороди. С. 2-5.
2. Етичне вчення Григорія Сковороди та його значення для сучасності. С. 1-2.
3. Харченко, Л. М. Григорій Сковорода про істинне щастя через призму теорії самопізнання. С. 11.
4. Станіслав Тарасенко. «Сковорода: тут і зараз» С. 1.

СУЧАСНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Актуальність дослідження. В умовах становлення постіндустріального суспільства головною продуктивно силою стає не просто людина, а накопичений нею людський капітал – тобто її інтелект, знання та здібності до трудової і творчої діяльності. Концепція людського капіталу нині посіла чільне місце як в економічній теорії, так і в практиці господарювання західних країн. За розрахункам, в структурі сукупного капіталу країн заходу у 1997-1998 рр. людський капітал становив 67-69%, удвічі більше порівняно з обсягом фізичного капіталу [1, с. 7]. Отже, нагромадження людського капіталу має бути одним із першочергових завдань державної соціально-економічної політики [2, с. 26].

Мета дослідження: аналіз сучасного механізму формування та відтворення людського капіталу та синтез загальної концепції процесу відтворення людського капіталу.

Предмет дослідження: дослідити сучасний стан розвитку людського капіталу.

Об'єкт дослідження: питання ефективного інвестування в людський розвиток, формування якісного національного людського капіталу і необхідності розробки спеціальних управлінських інструментів і методів з метою формування дієвих організаційно-економічних механізмів нагромадження й збільшення національного людського капіталу.

Завдання дослідження: аналіз впливу людського капіталу на подальший розвиток сучасного й майбутнього суспільства.

Виклад основного матеріалу. Класична економічна теорія в основу своїх досліджень ставила питання стосовно зростання національного багатства. Класики обґрунтовували модель економічної людини, високо оцінювали її працю як джерело багатства, виділяли в людині її здатність до праці. Але класична школа обмежувала аналіз людини її роллю в економіці. Неокласична школа робить крок уперед порівняно із класиками й вводить людину у визначення предмета економічної теорії. Зокрема, А. Маршалл зазначав: «З одного боку, це наука про багатство, але з іншого – це наука про людину, яка відчуває на собі вплив найрізноманітніших факторів. Щодо економіки, то вона цікавиться переважно тими мотивами, які впливають... на поведінку людини в її економічному житті» [5, с. 75]. Отже, незважаючи на істотне просування неокласичної школи до підвищення ролі людини, увага до неї та її праці виявилися неспроможними в такому напрямі цивілізаційного прогресу, як розвиток людини. Інші школи Заходу розкривають соціально-економічні проблеми сучасного суспільства. Неокласики виходили з того, що реально існує в житті, в господарській практиці. У результаті цього, економічна, технологічна, речова залежність робітника від капіталу була настільки великою, що людина опинилася фактично на одному рівні з матеріальними факторами виробництва, а з розвитком машинного виробництва ситуація змінюється докорінно. Комплексна механізація, автоматизація виробництва потребують добре освіченого, висококваліфікованого працівника. Це ставить нові, набагато вищі вимоги до освіти людини [4, с. 45-49]. Людський капітал формується на рівні кожної окремої особистості, при цьому в період здобуття загальної та професійної освіти формується потенційний людський капітал. Якщо особа не використовує в економічній діяльності свої продуктивні здібності, знання, навички, то її потенційний людський капітал може не перетворюватися на реальний [7, с.40]. Слід зазначити, що людський капітал є єдиним активним капіталом, тоді як всі інші капітали є пасивними, оскільки вони всі без винятку підпорядковуються людині й діють відповідно до її волі. З огляду на цю позицію, інвестування в інші види капіталу, минаючи людський, виявляються недостатньо результативними. Інвестиції в людський капітал - це джерело економічного зростання. Якщо у випадку фізичного капіталу в кінці терміну використання він повністю переносить свою вартість на вартість створеного з його допомогою продукту, то у випадку людського капіталу, коли накопичений людський капітал використовується або неповністю, або втрачається і не впроваджується у виробництво. Останнє певним чином зумовлено умовами й часом використання працівника, його компетенцією [6, с. 41-44].

Висновки. В умовах формування стратегії інноваційного розвитку економіки українське суспільство має усвідомлено й цілеспрямовано робити інвестиції у людину. Порівняно з інвестиціями в інші різні форми капіталу, інвестиції в людський капітал є найбільш вигідними як із погляду самої людини, так і з погляду всього суспільства, тому що дають досить значний за обсяг, тривалий за часом та інтегральний за характером економічний і соціальний ефект. Освіта, охорона здоров'я, пошук економічно важливої інформації, мобільність робочої сили, виховання і догляд за дітьми відносяться до основних напрямів «людських інвестицій». Тому політика держави в цьому порядку повинна стати окремим, самостійним напрямом регуляторної функції уряду.

Список використаної літератури

1. Зуев А., Мясникова Л. Интеллектуальный капитал // РИСК. 2002. № 4. С. 4 - 13.
2. Програма діяльності Кабінету Міністрів України «Назустріч людям» / Секретаріат Кабінету Міністрів України. К., 2005. 63 с.
3. Білик О. Основні напрямки збереження і розвитку національного людського капіталу за рахунок активізації трудової мобільності / О. Білик // Україна: аспекти праці. 2009. № 1. С.43-46.
4. Маркова Н. Дослідження тенденцій формування інтелектуальних складових

- людського капіталу / Н.Маркова // Україна: аспекти праці. Серія: Економіка та підприємництво, 2014 р., № 3. С. 45-49.
5. Маршалл А. Принципы экономической науки: в 3 т. / А. Маршалл. - Москва Прогресс. Т. 1. 1993.
6. Червінька Л. Використання людського капіталу в контексті інноваційного розвитку /Л. Червінька, Т. Червінька // Україна: аспекти праці. 2011. № 2. С.41 - 44.
7. Кузнецова Н. Освіта, наука і виробництво як ключові компоненти механізму формування людських ресурсів інноваційного типу / Н. Кузнецова // Україна: аспекти праці. 2009. № 4. С. 39 - 42.

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальність дослідження: у сучасному світі зростає зацікавленість розвитком ринкового господарства. Стає необхідним дослідити переваги та недоліки ринку і також порівняти між собою моделі ринкового господарства.

Мета дослідження: на основі політекономічного і практично-методичного аналізу визначити теоретико-методологічні основи функціонування моделей ринкового господарства.

Об'єкт дослідження: процес розвитку та формування корпоративної економіки, соціального ринку та змішаної економіки.

Предмет дослідження: система відносин корпоративної економіки, змішаної економіки та соціального ринкового господарства, що функціонує і розвивається під впливом історико-цивілізаційних, технологічних і соціально-економічних процесів.

Завдання дослідження: проаналізувати моделі ринкового господарства, визначити поняття ринкового господарства, зробити висновок щодо сучасних моделей ринкового господарства.

Виклад очного матеріалу. Ринкове господарство - суспільна форма організацій економіки, заснована на товарному виробництві, що забезпечує взаємодію між виробником і споживачем через ринок. Сучасна наукова і навчальна література, а також політичні та законодавчі документи вживають поняття «риниок», «ринкове господарство», і «ринкова економіка» як тотожні, але варто пам'ятати, що є певні відмінності. Ринкове господарство - це середовище, де відбуваються відносини товарного виробництва, обміну та збалансування попиту та пропозиції. Ринок виступає організатором товарного виробництва. Існують два методологічні підходи до філософії економіки: техніко-економічний і соціально-економічний. Кожна розвинена країна має свою власну модель ринкової економіки, сформовану під впливом історичних традицій і умов функціонування, і не існує єдиного стандарту чи шаблону для всіх країн [1, с 4]. Дістав поширення поділ сучасних моделей економіки на три групи: змішану економіку, корпоративну економіку і соціальне ринкове господарство. Зміст терміну « змішана економіка» в науковій літературі визначається по-різному. На думку деяких дослідників, «сучасна система змішаної економіки може розглядатися як сукупність ринків товарів та послуг, які, з одного боку, певним чином пов'язані між собою, з другого - мають специфічні ознаки, що виявляється в особливостях функціонування і відповідно, в тих відносинах, які формуються в рамках цих ринків» [2, с 13]. У змішаній економіці більшість економічних рішень вирішуються шляхом взаємодії продавців та споживачів на ринку (закон попиту та пропозиції). Однак держава відіграє важливу доповнювальну роль. Тому в цій змішаній системі більшість рішень приймаються приватними агентами економіки (домогосподарствами та компаніями), які вирішують, що, як і де виробляти. Але в той же час існують також дії держави, що охоплюють ринкові збої, такі як забезпечення населення суспільними благами або перерозподіл багатства за допомогою податків та субсидій для створення більш справедливого суспільства [3]. Основною метою соціальної ринкової економіки є досягнення якомога більшої свободи кожної людини в економічній сфері, якнайповніше задоволення її потреб і добробуту. Але підвищення добробуту має бути спрямоване на загальну користь. Товари мають розподілятися справедливо. Людям, які не в змозі забезпечити себе самі, мають бути гарантовані соціальний захист, гідні умови життя. Деякі дослідники, розглядаючи соціальне ринкове господарство, видаляють три конституційні принципи, на яких базується економічна система соціального ринкового господарства: конкурентний устрій ринкової економіки, соціальність конкурентної економіки, державний інтервенціонізм й активна економічна політика держави. Пріоритетний розвиток соціальної сфери як сфери виробництва людини і є умовою, і передумовою становлення соціально орієнтованої ринкової економіки [4, с 22]. Соціальне ринкове господарство залишає «вільному ринку» достатній простір для прояву його рушійних сил, але втручається в його розвиток тільки тоді, коли виникає загроза небажаних для суспільства наслідків такого розвитку [5, с 59]. **Висновок:** отже, ринкова економіка за своїм економічним змістом є потужним носієм мотиваційних важелів прискорення розвитку науково-технічного прогресу і економіки будь-якої країни. Сучасні моделі ринкового господарства дозволяють без примусу спрямовувати ресурси туди, де вони необхідні.

Список використаної літератури

1. Лукінов І. Ринкові реформи у подоланні кризи // Економіка України. 1996. № 1. С. 4.
2. Петруня Ю. Є. Непрофесійні суб'єкти ринку акцій України. К.: Т-во «Знання України, КОО, 1999. 262 с.
3. Змішана економіка - що це таке, визначення та поняття URL: <https://uk.economy-pedia.com/11035708-mixed-economy>
4. Рокоча В. В. Економічна активність держави в соціальному ринковому господарстві (на матеріалах Німеччини): Автореф. Дис. д-ра екон. наук. К., 1995. 50 с.
5. Єременко В. Про науку і курс соціальної економіки // Економіка України. 1996. № 5. С. 55-61.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження. У наш час держава Україна - неоколонія. Тобто, будучи державним утворенням, вона не є державою для своєї титульної нації, а навпаки всіма можливими методами її поневолює та знищує, відстоюючи інтереси закордонних, як відверто антиукраїнських сил, так і втілюючи ідеології ліберального тоталітаризму у світовій політиці. А корінні українці тим часом і надалі залишаються безправними на своїй землі.

Мета дослідження: проаналізувати основні перешкоди творення свідомого українського народу, зрозуміти головні причини, які заважають українцям бути цілісним народом, виявити вплив русифікації.

Об'єкт дослідження: українська нація.

Предмет дослідження: формування сучасної української нації.

Завдання дослідження: визначити стан української нації, з'ясувати проблему національної свідомості.

Виклад основного матеріалу. Українці це окрема нація чи нас взагалі не існує як нації? Це питання змушує нас заглибитись у минулі віки, у нашу історію, яка повинна надати нам відповідь. У свою чергу, труднощі у формуванні нації пов'язані не тільки з пострадянською спадщиною у вигляді викривленого світогляду громадян України. Важливим чинником є факт, що сучасна українська нація формується не на базі одного етносу, а на, принаймні, двох основних - українського й російського [1]. Не варто зупинятися на оцінці розбіжностей між цими етносами. Але варто погодитись з тим, що такі розбіжності існують, і носять світоглядний характер. Саме ці розбіжності, у великій мірі, і гальмують оформлення сучасної державницької нації в Україні [5]. Та як це довести? Що відрізняє нас від, здавалося б, братнього народу росіян. Що є у нас, чого немає в них? За якими критеріями ми визначили, що можемо претендувати на звання української нації. На мою думку, спільні національні інтереси - це світоглядні інтереси. По великому рахунку, суть цих світоглядів - це зміна способу мислення і способу життя. Вони виявляються у відносинах «людина й Бог», «людина - людина», «людина - природа» [4]. У процесі змін у цих відносинах формується нова нація. Якщо офіційно визнається, що громадяни України розділені ідеологічно, світоглядно, то «українська політична нація» - це міф, нісенітниця. Адже нація, як вища форма етносу - або є, або її нема. Термін «українська політична нація» відображає підхід який враховує різноманітність населення та дозволяє об'єднати людей, які живуть на території однієї держави [2]. Враховуючи наявність російськомовної частини населення, зусилля з поглинання російського елементу українською нацією можуть сприяти побудові спільного і стійкого суспільства. Важливо знайти баланс між збереженням культурних особливостей та формуванням єдиної національної ідентичності для забезпечення стійкого розвитку країни [3]. Українці й росіяни - не «братні» народи й тим більше не «адін народ». Це, очевидне твердження, утім іноді його доводиться пояснювати. Наприклад, що українці та росіяни протягом своєї історії неодноразово воювали, і це були далеко не «братні» чи «громадянські» війни, а битви між двома народами, один з яких - російський - постійно хоче знищити інший - український. У IX ст. сформувалась середньовічна держава Русь із центром у Києві. Руссю називалася вся територія, де визнавали владу київських князів. А землі на північному сході, де згодом сформувалось Московське князівство, тоді називали Заліссям. Майбутні «братні» народи формувались у різних комунікаційних просторах: українці - в чорноморському, білоруси - в балтійському, а московити - у волго-каспійському [1]. Для українців важлива воля, життя без примусу й тиску. Український гімн має слова «душу й тіло ми положим за нашу свободу». Тобто волелюбність в народі України є чи не на найпершому місці [2]. Україна дійсно стикається зі значними викликами, такими як політична нестабільність, економічні труднощі та масова еміграція громадян. Вирішення цих проблем вимагає зусиль з боку влади, громадян та міжнародних партнерів. Бажаною метою для багатьох є покращення якості життя та забезпечення прав і можливостей для всіх громадян України. Важливо працювати над тим, щоб всі громадяни України мали рівні права та можливості, незалежно від їхньої національності [3].

Висновок: Культурне і духовне відродження грають ключову роль у збереженні та зміцненні ідентичності нації. Розвиток освіти, збереження і популяризація культурної спадщини та історії, а також активна участь громадян у будівництві держави дійсно є важливими кроками на шляху до українського національного відродження. Кожен громадянин може внести свій власний внесок в цей процес, розвиваючи свій патріотизм та беручи на себе відповідальність за майбутнє країни.

Список використаних джерел

1. Логвиненко Б. Чому українці й росіяни - не «братні» народи? URL: <https://ukrainer.net/ne-bratni-narody/>
2. Орел І. До питання формування української нації. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2010/06/16/5124061/>
3. Степико М. Т. «Українська ідентичність: феномен і засади формування» URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2012-09/Ident-62307.pdf>
4. Анісімова І. Проблема формування сучасної української нації URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21550/1/58-60.pdf>
5. Озарків Н. Проблема формування сучасної української нації URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21964/1/496-498.pdf>

ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА

Актуальність дослідження. Тема базується на принципах ефективного лідерства та ефективного управління, які змінюються не так швидко, як технології чи тренди. Тема розкриває важливі аспекти відповідальності, комунікації та стратегічного планування, які є важливими для досягнення успіху в будь-якій сфері діяльності. Філософія успіху менеджера є постійною основою для досягнення особистих та професійних цілей.

Мета дослідження: розглянути фундаментальні принципи і стратегії, які успішні менеджери використовують для досягнення своїх цілей.

Предмет дослідження: розгляд філософських та практичних аспектів, які стосуються поняття успіху в управлінні та лідерстві.

Об'єкт дослідження: менеджери, які займаються управлінням та лідерством в організаціях.

Завдання дослідження: проаналізувати поняття успіху в контексті управління та лідерства і визначення того, що він означає для менеджера.

Виклад основного матеріалу. Філософія менеджменту - це система ідей, поглядів і представлень менеджерів, про природу людини і суспільства, задачі управління і моральні принципи поведінки менеджерів, вироблена переважно досвідченим шляхом [2, с.52]. Наприклад, вас можуть засудити, якщо ви відкрито ображаєте підлеглого, дивитися на нього з підозрою або антипатією, нетерпимо відноситеся до тих, хто нижче за вас по посадовому рангу або соціальному положенню [4, с. 356]. «Пристойний» керівник або «пристойна» фірма повинні мати глибоку філософію. Вважається, що ділові лідери не можуть сподіватися на успіх доти, поки вони не сформулюють свою філософію управління, яка може бути прийнята і зрозуміла як підприємцями, так і громадськістю. На думку сучасного соціолога Р. Девіса, саме Тейлор заклав основи американського ділового підприємництва, які базувалися на ряді філософських принципів. Місія «наукового менеджменту» складається в конструктивному внеску в економічне і соціальне поліпшення суспільства. Разом з тим, вчений підкреслював важливість соціальної відповідальності лідерів бізнесу перед суспільством і інтересами приватного капіталу [1, с. 465]. Існує можливість більш чи менш точного оцінювання основних характеристик розуму: його гнучкості та рухливості, глибини та широти, логічності та самостійності суджень, критичності та допитливості. Гнучкість та рухливість розуму. Ці риси характеризують здатність людини швидко відійти від старих зв'язків і швидко встановити нові відносини, при цьому вміти розглядати явище з незвичайної точки зору [2, с. 96]. Логічність. Ця властивість розуму характеризує процес мислення і визначається співвідношенням аналізу - синтезу, чіткою спрямованістю процесу мислення, його послідовністю, відповідністю поставленому питанню, правильним зіставленням загальних і окремих проблем. Мислення набуває доказовості і переконливості тоді, коли людина вміє навести для обґрунтування свого рішення неспростовні аргументи і факти. Важливим для менеджера є системне мислення - найбільш придатний у сфері менеджменту інструмент протистояння парадоксам. Це - схильність до аналізу і синтезу, уміння відокремлювати суттєве від несуттєвого [3, с. 115].

Висновок. Філософія успіху менеджера в управлінні та лідерстві важлива та актуальна тема дослідження, оскільки вона розкриває ключові аспекти досягнення успіху в професійній діяльності. Вивчення методів, стратегій та особистих якостей, які сприяють успіху менеджера, надає цінний внесок в розвиток сучасного менеджменту та лідерства, допомагаючи індивідам досягати високих результатів у своїй кар'єрі. Розуміння філософії успіху є важливим елементом саморозвитку та досягнення професійних цілей для менеджерів у будь-якій галузі.

Список використаної літератури

1. Баєва О. В. Основи менеджменту: Практикум/ О. В. Баєва, Н. І. Новальська, Л. О. ЗгалатЛозинська. К.: Центр учбової літератури, 2007. 522 с.
2. Герасимчук А.А. Філософські основи менеджменту і бізнесу. Навч. посібник К.: В-во Європ. у-ту, 2006. 111 с.
3. Скібіцька Л. І. Менеджмент: Навчальний посібник для вищих навч. закладів/Л. І. Скібіцька, О. М. Скібіцький; Мін-во освіти і науки України. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 415 с.
4. Мироненко М.А. Менеджмент ощадливого виробництва: навч. посіб. [2-ге вид., виправл. і доп.] / М.А. Мироненко. Дніпропетровськ: Пороги, 2011. 400 с.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження. На початку ХХІ століття Україна зіткнулася з низкою культурних, соціальних, економічних та політичних проблем, спровокованих процесами глобалізації. Визначення наслідків глобалізації для України потребує їх цілісного, комплексного осмислення, адже умова свідомої і керованої участі України в подальших інтеграційних процесах і запорука збереження власної національної самобутності.

Мета дослідження: осмислення ризиків і викликів глобалізації щодо України та визначенню можливих шляхів подолання негативних проявів глобалізації.

Предмет дослідження: Україна в контексті глобалізації.

Об'єкт дослідження: Україна, яка розглядається як окрема соціокультурна, економічна, політична і географічна одиниця, що взаємодіє з глобальними процесами.

Завдання дослідження: визначення впливу глобальних процесів на розвиток економіки та соціокультурних аспектів суспільства в країні, а також оцінка заходів та стратегій, які Україна приймає для адаптації до цих викликів та максимізації переваг глобалізації в своєму розвитку.

Виклад основного матеріалу. Процеси глобалізації – все більшої взаємозалежності громадян і держав у сучасному світі, стали викликом для більшості національних держав, незважаючи на їх просторове розміщення чи рівень політичного, економічного і культурного розвитку [4, с. 653]. Реалії глобалізації змушують кожну державу чітко визначитись із своїм геополітичним вибором. Глобалізація соціальних і економічних процесів стала базою і для глобалізації злочинності, яка стає більш організованою й транснаціональною. Збільшується незаконна міграція, торгівля наркотиками, відмиванні «брудних» коштів. Україна відчула вплив глобалізації вже з перших років незалежності, коли її економіка та суспільна сфера стали відкритими для світу [3, с.118]. З одного боку, її шанси скористатися перевагами глобалізації зростають, але з іншого – вона стає відкритішою для нових глобалізаційних загроз. В чому ж саме полягають негативи глобалізації для України, як глобалізація загрожує її національним інтересам? На нашу думку, виклики глобалізації передусім, проявляються в загостренні конкуренції між світовими центрами сили, нерідко з порушенням норм міжнародного права і застосуванням силового тиску [1, с. 95]; в кризі міжнародної системи безпеки, сформованої ще на ялтинсько-гельсінських домовленостях, порушенні системи міжнародних угод у галузі стратегічної стабільності і послабленні ролі міжнародних інститутів – гарантів безпеки. Все це, в комплексі з недосконалою системою міжнародного права, уможлиблює безкарне застосування сили на міжнародній арені для реалізації власних інтересів [5, с.103]. Вплив міжнародних економічних і політичних інститутів на українську державу з кожним роком зростає, примушуючи владні структури поступатися частиною своїх повноважень, що призводить до обмеження суверенітету держави взагалі [2, с.205]. Суверенітет України сьогодні набуває нових значень і особливостей, відбувається трансформація як внутрішнього, так і зовнішнього його вимірів.

Висновок. Україна стикається з викликами і можливостями, які принесла глобалізація, і необхідно розвивати адекватні стратегії для ефективного використання цих можливостей та мінімізації негативних наслідків. Варто продовжувати дослідження цього явища з метою розробки політик, які сприятимуть сталому розвитку України в умовах глобалізації. Глобалізація створює як можливості, так і виклики для України, і належить розвивати комплексний підхід до аналізу та адаптації, з метою забезпечення сталого та гармонійного розвитку країни в умовах світових трансформацій.

Список використаної літератури

1. Войтович Р. Механізми подолання глобалізаційних викликів суспільного розвитку України / Р. Войтович // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2011. Вип. 2. С. 90-98.
2. Манзя М.В. Соціальний вимір глобалізації / М. В. Манзя // Гуманітарний вісник ЗДІА. 2008. Вип. 32. С. 196- 209.
3. Самойлов О.Ф. Місце України у світових глобальних процесах / О.Ф. Самойлов // Проблеми міжнародних відносин: Зб. наук. пр. К.: КиМУ, 2011. Вип. 3. С. 112-122.
4. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О.Г. Білорус, Д.Г. Лук'яненко та ін.: Керівник авт. колективу і наук. Редактор О. Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2001. 733 с.
5. Сутність глобалізму як характеристики сучасного соціального простору // Нова парадигма. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. Вип. 77. С. 98-105.

НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РЕВОЛЮЦІЯ І ПРОБЛЕМИ ЛЮДСЬКОГО ІСНУВАННЯ

Актуальність дослідження базується на стрімкому технологічному розвитку, який впливає на різні сфери людського життя. Швидкі темпи наукових досягнень, технологічні інновації та зміни в суспільстві породжують як можливості, так і виклики для людства.

Мета дослідження: проаналізувати вплив науково-технічної революції на різні аспекти людського існування, такі як соціальні, етичні, економічні та культурні аспекти.

Предмет дослідження: процес науково-технічної революції та його вплив на суспільство, технологічний прогрес та його взаємозв'язок з людським життям.

Об'єкт дослідження: різні сфери людського існування, такі як етика, праця, культура, освіта, медицина, економіка, екологія та інші, які піддаються впливу науково-технічної революції.

Завдання дослідження: аналіз та визначення наслідків і викликів, які виникають у зв'язку з розвитком науково-технічної сфери.

Виклад основного матеріалу. Науково-технічна революція – якісний стрибок у структурі і динаміці розвитку продуктивних сил, корінна перебудова технічних основ матеріального виробництва на основі перетворення науки в провідний чинник виробництва, в результаті якого відбувається трансформація індустріального суспільства у постіндустріальне [4]. Завдяки науковій революції старі наукові уявлення замінюються частково або повністю новими, з'являються нові теоретичні передумови, методи, матеріальні засоби, оцінки та інтерпретації, погано або повністю несумісні зі старими уявленнями. Перша науково-технічна революція (XV–XVII ст.) відкинула систему Аристотеля і геоцентричне вчення Птолемея, пододала середньовічну схоластику і зусиллями Коперника, Кеплера, Галілея, Декарта, Ньютона та інших вчених створила наукові основи математики, астрономії, механіки, медицини, тобто саме природознавство [1]. Друга науково-технічна революція (XIX ст.) зруйнувала метафізичні ідеї незмінності природи і утвердила діалектичні ідеї загального розвитку і зв'язку у природі на основі атомістичної теорії і періодичного закону в хімії, вчення про збереження і перетворення енергії у фізиці, а також клітинної й еволюційної теорії у біології [2]. Третя науково-технічна революція (з кінця XIX ст.) почалася з руйнування концепції неподільного атома і створення квантово-механічної системи світосприймання, яка характеризується кількісними фізичними властивостями мікросистем. У ході цієї революції наука проявляє революціонізуючий вплив на розвиток виробництва і виробничих відносин. Проблеми людського існування можуть бути вкрай різноманітними та охоплювати широкий спектр аспектів, які впливають на життя людей [3, с. 105]. Різниця у доступі до освіти, охорони здоров'я, можливостей зайнятості та інших ресурсів може призвести до соціальних нерівностей та дискримінації. Зростаючі зміни клімату спричиняють загрозу для навколишнього середовища та природних ресурсів, викликаючи погіршення умов життя та загрозу для екосистем. Війни та конфлікти призводять до людських страждань, втрат життів та руйнування соціальних структур [5, с. 63].

Висновок. Техніка сильно впливає на людське становище у світі, оскільки ми, з одного боку, не можемо існувати поза впливом технологій у нашому житті, а з іншого – теж не можемо піддатися повністю технічному контролю. Наше існування вже не уявляється без втручання у природні процеси. Однак це втручання може стати загрозою існування, як для нас, так і для нашої планети.

Список використаних джерел

1. Науково-технічна революція URL: <http://surl.li/mrgfq>
2. Друга науково-технічна революція і розвиток світових продуктивних сил (кінець XIX - початок XX ст.) URL: <http://epi.cc.ua/vtoraya-nauchno-tehnicheskaya-revolyutsiya.html>
3. Основи наукових досліджень [Текст] : навч. посіб. / Н. В. Гнасевиц, Т. В. Гончарук (Чолач), М. І. Гурик, Н. В. Джугла, О. М. Рудакевич, В. Я. Томахів, М. Л. Шумка; за заг. ред. Т. В. Гончарук (Чолач). – Тернопіль : Крок, 2014. – 273 с
4. Науково-технічний прогрес і науково-технічна революція, їх сутність, значення і особливості URL: <http://elbib.in.ua/nauchno-tehnicheskij-progress-nauchno.html>
5. Чигур, Р. Ю. Інформація та знання як основні ресурси інформаційного суспільства / Р. Ю. Чигур // Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. № 2 (106) лютий. Дніпропетровськ, 2014. С. 61-65.

ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження. Людина вже давно є учасником ринкових відносин. Ми або щось комусь продаємо, або ж купуємо. Ринкові відносини – це не лише існування для себе та для інших, це існування для справи. Але справа, яку ти ведеш має мати не лише на меті наживу, але й розвиток тебе як особистості.

Мета дослідження: дослідження суті ринкових відносин та як сама людина впливає на ці відносини.

Предмет дослідження: вплив філософських ідей на розвиток ринкових відносин.

Об'єкт дослідження: ринкові відносини як складний соціальний та економічний феномен.

Завдання дослідження: з'ясувати поняття ринкових відносин та їхнього зв'язку із людиною.

Виклад основного матеріалу. У процесі історичного розвитку товарного господарства змінювався сам ринок та його роль в економіці, змінювалось і поняття ринку, його відображення в науковій свідомості. Теоретичні уявлення про ринок формувалися й розвивалися в рамках певних концептуальних підходів, які мали і продовжують мати системний характер. Тому наявність в економічній теорії різноманітних концепцій економічних систем виявляє різні підходи до тлумачення змісту ринку, його ролі і місця в економічних системах [1, с. 458]. Ринкові відносини є однією з важливих складових сучасного суспільства. Вони визначають наше щоденне життя, впливають на наші рішення і взаємодію з іншими. Однією з ключових ролей людини в ринкових відносинах є роль споживача і виробника. Як споживач, людина вибирає товари та послуги на ринку відповідно до своїх потреб і бюджету. Вибір споживача має великий вплив на виробників, які намагаються задовольнити ці потреби, підлаштовуючи свою продукцію під попит. Ринкова конкуренція є важливою частиною ринкових відносин. Вона стимулює виробників до покращення якості своїх товарів та послуг, а також до зниження цін. Це вигідно для споживачів, оскільки вони мають більший вибір і можуть отримувати якісні продукти за доступними цінами. Ринкові відносини спонукають до розвитку та інновацій. Виробники намагаються вдосконалювати свої технології та процеси, щоб бути конкурентоспроможними. Це сприяє технологічному прогресу і покращенню життя людей [3, с. 58]. Ринкові відносини також впливають на соціальні відносини між людьми. Вони сприяють обміну і взаємодії між різними суспільними групами та культурами. Взаємодія на ринку може сприяти розумінню і толерантності. Однак ринкові відносини не є безризиковими. Інколи вони можуть призвести до нерівності, експлуатації та шкоди для навколишнього середовища. Люди повинні бути відповідальними споживачами і виробниками, брати до уваги соціальні та екологічні наслідки своїх рішень. У ринковій економіці доводиться вчитися здійснювати підприємницьку діяльність в умовах зростаючої невпевненості ситуації та мінливості економічного середовища. Пояснимо докладніше. У підприємця постійно виникає неясність та невпевненість в отриманні очікуваного кінцевого результату, а, отже, зростає ризик, тобто небезпека невдачі, непередбачених втрат. Пов'язано це з особливостями підприємницької діяльності в умовах ринкових відносин [3, с. 156]. При командно-адміністративній системі економічні обставини формуються «згори» у наказному порядку у вигляді набору наступних правил та норм: плани, програми, постанови, інструкції, державні ціни, фонди, ліміти, наряди, тарифи та ін. В цих умовах господарювання ризик пов'язаний з невиконанням державних планів, порушенням договірних зобов'язань, недостатньою поставкою сировини та ін., обумовленими найчастіше недотриманням правил та норм господарської діяльності [4, с.186]. Ринкова економіка посилює ризик у господарській, тобто економічній діяльності, що пов'язано з характером ринкових відносин між економічними суб'єктами. Ринкова економіка - це економіка, заснована на відносинах, що виникають при купівлі-продажу товару на ринку, де зустрічаються попит як представник споживання і пропозиція як представник виробництва. У ринкових відносинах беруть участь різні економічні суб'єкти. До них відносяться окремі фізичні особи (підприємці, споживачі, інвестори, вкладники, фермери, продавці, покупці) та юридичні особи (господарюючі суб'єкти). Господарюючі суб'єкти на ринку представлені підприємствами різних форм власності, акціонерними товариствами, біржами, фондами, банками, асоціаціями, концернами та іншими юридичними особами. Економічні суб'єкти ринкової економіки виступають як продавці й покупці.

Висновок. Ринкові відносини мають великий вплив на наше життя. Люди мають можливість впливати на ринок як споживачі та виробники, але вони також повинні бути усвідомленими та відповідальними у своїх рішеннях. Ринкові відносини сприяють конкуренції, інноваціям та соціальній взаємодії, але також потребують балансу між інтересами суспільства та індивідууму.

Список використаної літератури

1. Білецька Л. В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч. посібник / Л.В. Білецька, О.В. Білецький, В.І. Савич. К.: Центр учбової літератури, 2009. 688 с.
2. Власов Д. В. Генезис формування поняття «ринку» // Економіка АПК. 2009. № 4. С. 121-124.
3. Войнаровська Л. І. Релігійно-ціннісний аналіз підприємницько-ринкової діяльності: історико-філософський контекст // Філософські обрії. 2011. № 26. С. 150-162.
4. Прилуцький А. М. Ринок в системі категорій сучасної економічної теорії // Теоретичні та прикладні питання економіки. 2011. Вип. 25. С. 185-197.

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження. Ця тема є дуже важлива і буде актуальна завжди. Люди повинні це зрозуміти, бо тільки після цього ми зможемо по-справжньому досягнути висот. Також розвивати національну культуру це є обов'язок кожного громадянина, виконуючи його ми досягнемо не тільки духовного, а й ще державного піднесення.

Мета дослідження: проаналізувати особливості української культури.

Об'єкт дослідження: українська культура.

Предмет дослідження: розвиток української культури. **Завдання дослідження:** проаналізувати історичні особливості формування та розвитку української культури.

Виклад основного матеріалу. Культура- це те, що формує народ як націю, це звичаї і традиції, історія і духовність, це надбання держави [1]. Саме це відрізняє людину від тварини і показує цим свою важливість і значимість. У світі існує декілька тисяч національних культур. Усі вони є дуже різноманітні і особливо по-своєму. Адже впливає багато факторів на їхній розвиток, формування і становлення. Одним з цих чинників є розміщення. На розвиток культури України, хід подій в її історії мав вплив хороше географічне становище України. Розташована ця держава в центрі шляхів зі сходу на захід, з півночі на південь [2]. Завдяки проживанню на нашій території великої кількості різноманітних племен та народів, збагатилась й наша культура. А ще Україна знаходиться майже в центрі Європи і є найбільшою її державою, що не може не впливати на розвиток європейської культури. Також, з урахуванням злетів і спадів духовного життя в Україні має лежати в основі цілісного підходу до визначення та аналізу періодів розвитку нашої культури. Український культурний процес, незважаючи на відомі історії певні перепади, навіть на Батисеве нашестя, відроджувався знову і, вже починаючи з XIV ст., розвивався по висхідній аж до XVIII ст., тобто до ліквідації української автономії, і далі: в період неволі, переслідувань і заборон (кінець XVII-кінець XIX ст.); активного поживлення (початок XX ст.), яке закінчується поживтневим ренесансом (20-ті роки XX ст.); трагедією в лещатах сталінщини (30-ті 50-х років); скованістю в часи стагнації; сучасний процес відродження. Такий підхід до періодизації враховує підйоми і спади культурного процесу в Україні і забезпечує у свою чергу, цілісний підхід до української культури як до єдиного цілого духовного світу нашого народу. Наша культура є багата і в свій час була дуже добре розвинена. Якби їй приділили належну увагу інші країни чи наша влада і змогли б гідно оцінити, то і Україна, і інші держави були б на вищому культурному рівні розвитку. Хорошим прикладом є українські філософські твори вони вирішували питання про сутність та умови людського щастя, про значення і безкультур'я планувалося подолати шляхом технічно-наукового прогресу, підвищенням продуктивності праці, за допомогою зусиль освічених монархів і соціального експериментування, українські мислителі закликали до іншого [4, с. 12]. Процес діяльності у сфері культури завжди реалізується через свободу, власний вільний вибір серед різних альтернативних можливостей, які відповідають потребам, ідеалам, цінностям людини [3]. Як відомо з нашої історії, протягом довгого періоду часу ми не мали на це права. Наш народ був рабом на своїй території, що не тільки не давало людям розвиватися, а навпаки затуплювало його. Сьогодні ми дуже легковажно відносимося до теперішнього становища нашої культури, але я впевнена: лише тоді, коли кожен з нас почне прагнути культурного самовдосконалення, наша українська нація вийде із свого сучасного занедбання, адже в нас таке сильне культурне коріння [4, с. 34]. Пам'ятаймо, що кожна культура творить світ неповторний, однак і як не замкнений на собі, бо вони звертаються одна до одної, вступаючи в діалог. Адже жодна національна культура не може існувати без творчого спілкування з іншими. Здобутки української культури стають надбанням усього світу, оцінюються як національний внесок у міжнародний культурний процес. Культура відбиває світогляд народу, його національну самосвідомість, своєрідність філософського мислення, розуміння основних проблем загальнолюдського і власного буття, як етнографічно конкретної частини людства. У культурі втілення етичні смаки, виражені притаманними лише українському народу чуттєво-емоційними формами, художніми фразами і логічними поняттями, закріпленими в національній мові, традиціях, нормах моралі і звичаях.

Висновок: культура була, є і буде важливою ланкою існування і розвитку не тільки держави, а й людини, особистості. Україна є хороший приклад, які наслідки чекають на світ, якщо не розвивати культуру. Адже це те, що нас збагачує та об'єднує.

Список використаних джерел

1. Володимир Бондаренко Стаття Культура - це те, що формує українців як націю. URL: kmu.www.kmu.gov.ua/news
2. Українська національна культура в контексті надбання світової цивілізації URL: wunu.edu.ua54-57.pdf
3. Прус Юлія Українська національна культура в контексті надбання світової цивілізації, URL: wunu.edu.ua625-627.pdf
4. Українська культура в європейському контексті/Ю. П. Богуцький, В. П. Андрущенко, Ж. О. Безвершук, Л. М. Новохатько; За ред. О. П. Богуцького. К.: Знання, 2007. 679 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА

Актуальність дослідження: Григорій Сковорода був видатним філософом і мислителем, чиї ідеї і філософські погляди можуть надавати важливі відповіді на багато сучасні проблеми та питання, які стосуються суспільства, моралі, етики, освіти та духовності. Вивчення його творів може сприяти розумінню та обговоренню цих питань у контексті сучасного українського суспільства.

Мета дослідження: розкриття впливу ідей Г.Сковороди на сучасну українську філософію, культуру, освіту та суспільство.

Об'єкт дослідження: вплив філософських поглядів Г.Сковороди на сучасну Україну.

Предмет дослідження: сучасна українська філософія, культура, освіта і суспільство.

Завдання дослідження: вивчити взаємозв'язок між філософськими поглядами Г.Сковороди та сучасними українськими реаліями.

Виклад основного матеріалу. Аналіз ідеї гідності в контексті філософських праць Г.Сковороди може бути дуже корисним для осмислення сучасних питань гідності людини, прав людини та громадянських прав в Україні. По-перше, слід розглянути походження цієї ідеї у філософській спадщині Сковороди і з'ясувати, як він розумів гідність. Подальший аналіз може включати дослідження того, як ця ідея може бути застосована до сучасних питань прав людини та гідності, зокрема в контексті прав меншин, соціальної справедливості та гідного ставлення до кожної людини. Важливо також порівняти ідеї Г.Сковороди зі сучасними стандартами і цінностями та визначити, як вони можуть взаємодіяти та сприяти розвитку гідності та прав людини в Україні [1]. Вивчення поглядів Г.Сковороди на внутрішню свободу та самореалізацію відкриває можливості для аналізу і підтримки індивідуальної свободи в сучасному українському суспільстві. У своїх творах Г.Сковорода акцентував увагу на важливості внутрішнього духовного розвитку як необхідного компонента для досягнення істинної свободи та гідності. Він закликав до самопізнання, саморефлексії та самовдосконалення як засобу досягнення глибшого розуміння себе та своєї місії у світі. Ця ідея внутрішньої свободи може бути корисною для аналізу сучасних питань і викликів в українському суспільстві [2]. Вона надає можливість розглядати свободу не лише як зовнішню дію, але й як внутрішній процес самовизначення та самореалізації. Зокрема, це може бути застосовано до питань індивідуальних прав та свобод громадян, а також до сфери освіти і розвитку особистості. Дослідження впливу поглядів Сковороди на індивідуальну свободу може сприяти формуванню стратегій, спрямованих на підтримку особистої свободи, самовизначення та розвитку громадян в Україні, враховуючи важливі аспекти внутрішнього росту і самопізнання. Дослідження суспільної моралі в контексті філософських ідей Г.Сковороди становить важливу складову сучасної філософської дискусії в Україні. Сам Г.Сковорода розвивав свої погляди на мораль, добро і справедливість у важкий історичний період, і ці ідеї відображали його бажання сприяти гідності та самореалізації людини в умовах соціальних та економічних обмежень [3]. Аналізуючи філософську спадщину Сковороди, дослідники можуть виявити підходи до моральних цінностей, які акцентують індивідуальну відповідальність та самопізнання. Важливо також дослідити, наскільки ідеї Г.Сковороди про добро та справедливість можуть служити основою для формування сучасних стандартів моралі та етики в Україні. Сучасне українське суспільство стикається з численними етичними питаннями, пов'язаними з політикою, корупцією, правами людини, екологією та іншими аспектами. Дослідження ідей Г.Сковороди може допомогти глибше розібратися в цих питаннях і знайти шляхи розв'язання, ґрунтовані на моральних принципах. Таким чином, аналіз ідей Сковороди стає актуальним і корисним для подальшого формування моральних цінностей та розвитку суспільної поведінки в Україні в сучасному контексті. Роль освіти в сучасному суспільстві важлива більше ніж будь-коли, і аналіз концепцій освіти, які висловлював Г.Сковорода, може мати важливий внесок у розвиток освіти в Україні. Сковорода підкреслював цінність освіти як засобу для самопізнання та розвитку особистості. Він прагнув створити освітнє середовище, де кожна людина мала б можливість розвивати свій потенціал і розуміти власну гідність [4, с. 57]. Ці ідеї Г.Сковороди можуть бути актуальними для сучасної української освітньої системи. Сучасна освіта в Україні також має сприяти розвитку громадянського суспільства, гідності та критичного мислення. Концепції, які підкреслюють роль освіти в самопізнанні та відповідальності, можуть бути корисними для формування освітніх програм та методик. Важливо також врахувати, що сучасні технології та глобалізація вносять зміни в освітній процес, і освітні заклади мають адаптуватися до цих змін. Концепції освіти Г.Сковороди можуть сприяти створенню освітнього середовища, яке сприяє самореалізації та глибокому розумінню цінностей, що лежать в основі гідності та громадянського суспільства. Таким чином, аналіз ідей Сковороди щодо освіти може відкрити нові можливості для розвитку освіти в Україні та сприяти формуванню високоосвіченої та гідної громадянської особистості [5, с.121].

Висновок: По-перше, аналіз ідей Г.Сковороди про гідність, внутрішню свободу та мораль показує, що ці філософські концепції можуть мати велике значення для сучасних питань гідності людини, прав людини та громадянських прав в Україні. Ідея гідності, як її розумів Сковорода, може служити цінною основою для визначення прав людини та формування моральних цінностей в сучасному суспільстві. Другим важливим аспектом є роль освіти. Концепції освіти та навчання, які висловлював Сковорода, можуть бути актуальними для сучасної української освітньої системи. Ідеї про самопізнання, внутрішню свободу та відповідальність перед суспільством можуть сприяти розвитку освіти, яка сприяє формуванню громадянської активності та глибокого розуміння цінностей гідності та громадянського суспільства. Загалом, філософські погляди Г.Сковороди виявляються

актуальними та важливими для сучасної України. Вони можуть сприяти розвитку моральних цінностей, громадянського суспільства та освіти в країні. Розглядаючи спадщину Сковороди, сучасне суспільство може знайти важливі вказівки для вдосконалення і покращення різних аспектів свого функціонування і розвитку.

Список використаних джерел

1. Музиченко Я. О. «Григорій Сковорода – ідейна спадщина і сучасність»
2. URL:<http://www.nbu.gov.ua/node/6037>
3. Ворсуляк О., Букач В. М. «Філософські погляди Г. С. Сковороди» URL:<http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/7978/1/Vorsuliak%20O.%202020.pdf>
4. В. М. Качмар, Л. В. Рижак, Н. І. Жигайло «Григорій Сковорода у сучасному багатовимірному світі»
5. URL:<https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/1-Zbirnyk-Tez.pdf>
6. Сковорода Г. С., твори: у 2 т.-К: АТ «Обереги», 1994. 528 с.
7. Сковорода Григорій Савич Твори: у 2-х т. – К.: АТ «Обереги», 1994. 480 с.

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: на сучасному етапі розвитку українського суспільства все з більшою гостротою постає проблема відродження культури та духовності, що базується на формуванні потужної системи глибинних морально-етичних цінностей.

Мета дослідження: аналіз суспільного життя в Україні та розкриття духовних цінностей на основі потреб людського буття.

Об'єкт дослідження: розвиток духовного життя української держави.

Предмет дослідження: проблеми суспільства і людської цивілізації.

Завдання дослідження: вплив духовного життя на процес розбудови української держави.

Виклад основного матеріалу. Протягом років незалежності нашої країни основним завданням державного управління був розвиток економіки, тому вирішення проблем у духовній сфері суспільства відбувалося за залишковим принципом. Відсутність чіткої програми духовного відродження українського суспільства гальмувало втілення будь-яких реформ у всіх сферах суспільного життя. Пріоритетною сферою у духовності і культурному розвитку суспільства була і залишається освіта. Тому головне завдання сучасної освіти – це розвиток духовної культури особистості, що в підсумку стає основою формування і становлення особистості [1]. Центром і рушієм культурного життя в Україні була православна церква. У боротьбі з польським католицизмом вона була втіленням української самобутності. Але самотність зникла зі вступом на арену Російської імперії, як оборонці всього православ'я, зокрема й українського. Поглинання української церкви імперським духовним «істеблішментом» здійснювалось одночасно з ліквідацією автономії Гетьманщини. Наприкінці більшість церковних ієрархів України були російськими. Позбавлена сенсу існування, українська церква втратила свою рушійну силу, ставши лише засобом поширення російської імперської культури [2]. Таким чином саме загальнолюдські релігійно-духовні цінності лежать в основі існування як суспільства в цілому, так і окремої особистості. І саме від того, чи керуватиметься дане суспільство чи конкретна людина такими цінностями як добро, свобода, справедливість, солідарність, любов, демократія, залежатиме як її особиста доля, так і майбутній добробут всього народу. Тому істинно багатим і процвітаючим суспільством може бути лише те, яке базується на загальнолюдських цінностях. Важливою складовою цього процесу є відродження національного духу, національної самосвідомості, основою якої є національна ідея, яка і повинна піднести рівень гідності українців і сприяти формуванню у них усвідомлення значимості і цінності нашої держави як невід'ємної складової європейської та світової цивілізації [3]. У своєму розвитку індивідуальна та суспільна свідомість опосередковано впливають одна на одну: кожний індивід розвиває свою свідомість через творче використання духовних досягнень минулих поколінь і сучасності, а розвиток духовності людства здійснюється лише завдяки індивідуальним досягненням і духовним відкриттям окремих осіб [4].

Висновок: Отже, теоретична розробка проблем духовного життя суспільства і його культури передусім важлива для тих сфер практичної діяльності, в яких духовні елементи відіграють помітну, інколи вирішальну роль. Методологічне значення цих понять обумовлюється їх належністю до системи фундаментальних категорій соціальної філософії. Які відображають головні явища суспільства в цілому і розкривають відносини між ними.

Список використаних джерел

1. Формування духовного потенціалу особистості у культурно-освітньому просторі навчальних закладів URL: <https://naurok.com.ua/stattya-formuvannya-duhovnogo-potencialu-osobistosti-u-kulturno-osvitnomu-prostorinavchalnih-zakladiv-142516.html>
2. Духовне життя українського суспільства URL: <https://uahistory.co/book/ukrsuspilstvo/35.html>
3. Духовні цінності як основа відродження української нації URL: https://amp-censornet.cdn.ampproject.org/v/s/amp.censor.net/ru/forum/2492891/duhovn_tsnnost_yak_osnova_vdrodjennya_ukransko_nats?amp_gsa=1&amp_js_v=a9&usqp=mq331
4. Духовне життя суспільства. Культура. URL: <https://posibniki.com.ua/post-duhovne-zhittya-suspilstva-kultura-duhovne-zhittya-suspilstva>

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження. Постановка та актуальність проблеми пов'язана з тим, що людство вступило в третє тисячоліття свого розвитку, епоху науково-технічної революції, що посилює антропогенний вплив на природу та породило нові проблеми й виклики, загостило увагу до традиційних глобальних проблем. Впровадження у виробництво найновіших досягнень науки і техніки, поява нових технологій призвели, до глибоких якісних змін у житті суспільства. Відбувається вдосконалення технологій і зростання виробництва, що сприяють повнішому задоволенню потреб людей, раціональнішому користуванню природними ресурсами, збільшенню виробництва продуктів харчування, але в той же час забруднюється природне середовище, знищуються ліси, посилюється ерозія ґрунтів, випадають кислотні дощі, зменшується озоновий шар навколо землі, погіршується стан здоров'я людей тощо.

Мета дослідження: вивчення сутності глобальних проблем сучасності та основних шляхів їх вирішення.

Об'єкт дослідження: пояснення процесу феномену глобальних проблем сучасності.

Предмет дослідження: сучасні глобальні проблеми людства.

Завдання дослідження: розглянути причини виникнення глобальних проблем сучасності; дослідити сутність глобальних проблем; розглянути класифікацію глобальних проблем.

Виклад основного матеріалу. Потужний та динамічний розвиток людства на сучасному етапі сформував принципово новий рівень відносин, які набули всеохопного характеру та втягнули у свою площину майже всі країни світу, досягнувши такого рівня, коли можна говорити про їх глобальність. Глобалізація породжує чимало соціально філософських проблем. Насамперед проблема впливу глобалізації на соціокультурний розвиток не західних товариств, проблема співвідношення глобалізації та модернізації, вивіщення чи приниження індивідуальних здібностей та якостей людини, із стрімким ростом глобалізації пов'язана проблема нівелювання сімейних цінностей. Ці та ряд інших проблем є свідченням того, що в процесі глобалізації змінюються самі основи соціального буття та значення цих змін ще тільки починає осмислюватися наукою і громадськістю. Глобалізація впливає на характер і спрямованість історичного процесу, долі народів і політику держав [2, с. 149]. Протягом останніх десятиліть у світі виникло та загостилося певне коло проблем, що стосуються інтересів та долі всього людства. Розв'язання даних проблем не підсилює жодній з країн світу зокрема. Необхідні скоординовані зусилля всієї спільності землян, адже під загрозою їх подальша доля. Подібні проблеми дістали назву глобальних (від лат. «globus» - куля, фр. «global» - всеохоплюючий, загальний). Причини виникнення глобальних проблем різноманітні. Їх можна поділити на три групи: 1) причини природного і демографічного характеру; 2) негативні наслідки господарської діяльності людей; 3) побічні наслідки розвитку науки і техніки. Існують певні ознаки, що дають змогу визначити проблему глобальною. А саме: 1) вони мають загальносвітовий характер, тобто стосуються інтересів значної кількості або ж усіх держав світу; 2) невирішення їх викликає загрозу людству, погіршення умов життя людей та розвитку продуктивних сил; 3) вони потребують невідкладних та рішучих дій на основі колективних і скоординованих зусиль світового співтовариства. Загальний економічний закон зростання потреб та й зростання чисельності самого людства вимагають все більше і більше відновлюваних та невідновлюваних природних ресурсів. Отже, загострюється суперечність між потребами людства та можливостями природи задовольнити їх на даному рівні розвитку продуктивних сил цивілізації. До другої сфери належать проблеми суспільних взаємовідносин між державами різних економічних устроїв, подолання економічної відсталості багатьох країн світу, локальні, регіональні та міжнародні кризи тощо. Останнім часом серед проблем даної сфери на перший план вийшли проблеми, пов'язані з регіональними конфліктами [3, с. 436-437]. Третя сфера - розвиток людини, забезпечення її майбутнього. До цієї сфери належать, 536 передусім, проблеми пристосування сучасної людини до умов природного та соціального середовища. [1, с. 206]. Виділяючи специфіку філософського осмислення глобальних проблем сучасності, можна виділити такі найважливіші, характерні лише для цієї форми пізнання особливості: 1. Формуючи світогляд, філософія задає певні ціннісні установки, які значною мірою визначають направленість людської діяльності, а відповідно і її результати. 2. Узагальнюючи дані окремих наук і теорій, які виникають в їх надрах, філософія дає таким чином інтегрований погляд на глобальні проблеми сучасності. 3. Філософія пояснює суспільні явища і процеси в історичному контексті, формуючи таким чином найбільш загальні закони розвитку суспільства і природи. Тому в дослідженнях глобальних проблем націлює на розуміння їх як закономірного явища і органічно пов'язаних з суспільним прогресом. Тому виникнення глобальних проблем розглядається як результат об'єктивного процесу суперечливого розвитку історії. 4. З філософських позицій можна побачити загальну тенденцію розвитку глобальних проблем сучасності, динаміку їх взаємодії і взаємообумовленість, в якій вони знаходяться. 5. Виконуючи культурологічну функцію, філософія дає можливість розвивати культуру людського мислення, а також знайомитися з культурою окремих народів, в якій формуються певні цінності, що спрямовують людину на певну діяльність. Без цього жодна з проблем, що стоять перед людством, не може бути вирішена [4, с. 96-102].

Висновки: людство, як самоорганізована жива маса, значною мірою методом проб і помилок, часом занадто великою ціною і з змінним успіхом, але все таки шукає вихід з кризових ситуацій, бореться за своє існування, прагне до кращого майбутнього. При цьому глобальні проблеми не залишають людству ніякого

вибору, як, долаючи розбіжності і суперечності, йти до своєї єдності, зберігаючи самобутність культур, вікових традицій окремих націй і народів.

Список використаної літератури

1. Білодід Ю. Філософія: Український світоглядний акцент: Навчальний посібник/ Юрій Білодід., К: Кондор, 2006. 355 с.
2. Взаємодія суспільства і природи: филос.-методолог, аспекти екологічної проблеми / Отв. ред. Е.Т. Фадеев. М.: Наука, 1986. 349 с.
3. Губерський Л. Філософія: Навч. посібник для студ. і аспірантів вищих навч. закл. / І.Ф. Надольний (ред.). С. 436-437.
4. Чигур, Р. Феномен глобалізації: соціально-філософський аналіз / Р. Чигур // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філософія. 2015. Вип. 18. С. 96-102.

М. ВЕБЕР ПРО РЕЛІГІЙНО-ЕТИЧНІ ТИПИ ІДЕАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Актуальність дослідження. Зростає зацікавленість проблематикою впливу релігійних та етичних переконань як на індивідуальні інтереси, мотивацію, діяльність зокрема, так і на економічні та політичні процеси сучасного суспільства загалом.

Мета дослідження: з'ясувати погляди Макса Вебера етико-релігійних adeptів капіталістичного духу.

Об'єкт дослідження: теоретична спадщина М. Вебера, сутність класичного твору світової соціології «Протестанська етика і дух капіталізму».

Предмет дослідження: вплив релігії на діяльність людини.

Завдання дослідження: усвідомити всю складність соціальної ситуації того часу в джерел рецепції духовних вимірів професійної діяльності та виявити закономірний характер процесу раціоналізації суспільних стосунків.

Виклад основного матеріалу. Вебер розглянув на початку XX століття ідеально абстрактні способи соціокультурної інтеграції, саме це стало основою вчення про ідеальні типи культур. Ідеальний тип - це такий тип який вчений вважає еталоном, він допомагає досліднику віднайти відхилення в певних дослідженнях, такий термін ввів Вебер. Макс Вебер є одним з найбільш видатних соціологів кінця XIX – початку XX століття, що здійснив великий вплив на розвиток цієї науки. Він виділяє три таких типи: раціональний тип панування – обумовлений раціональними інтересами тих, хто підкорюється, і тих, хто панує; традиційний тип панування- ґрунтується на святості традицій та звичаїв; харизматичний тип панування - пов'язаний з емоційним сприйняттям влади. Вебер належить до числа тих універсальних освічених вчених який стає все менше по мірі росту в спеціалізації в галузі суспільних наук. У рамках заснованих концепцій розумійочої соціології, вчений намагався не лише розглянути ту чи ту соціальну дію, але також розпізнати ціль і сенс того, що відбувається, з точки зору задіяних індивідів. Яким чином Вебер конкретно застосовує метод утворення історичних понять в своїй реальній дослідницькій практиці? Вебер був одним із тих, хто пробував свідомо застосувати неокантіанських понять у практиці емпіричного дослідження. Доводив комплексний вплив класично-протестанського віросповідань та формування ринкових відносин на ідеальну економічну діяльність людини. А на початку XX століття Вебером були розглянуті ідеально абстрактні способи, що стали за основу для вчення про ідеальні типи культур. Ідеальний тип- це не «гіпотеза», він лише вказує, в якому напрямку повинно відбуватись утворення гіпотез. М.Вебер вважає, що в економічній теорії так само як і в історичній, соціологічних науках існують певні синтези, які ми називаємо ідеями історичних явищ. Кожна гуманітарна теорія дає певну ідеальну картину, у ній відсутні внутрішні суперечності, картина побудована так, що виключається сама можливість появи логічних неузгодженостей. Насамперед, завдання історичного дослідження полягає в тому, щоб в кожному окремому випадку встановити на скільки дійсність близька чи далека до того мисленого образу [2, с.272-285]. Основні положення соціологічного вчення М.Вебера відображені в аналізі таких сфер суспільного життя, як економіка, політика і духовна культура. Вебер дійшов до такого висновку, що існує зв'язок між релігійними переконаннями та економічною поведінкою, релігійними установками та характером суспільного ладу. В найвідомішому творі М.Вебера «Протестанська етика і дух капіталізму» [1, с.41-44]. була окреслена така проблема: що існує тотожність духу капіталізму й дух протестантської етики; підґрунтям на якому виростає капіталізм, є саме цінності протестанського віровчення: сумлінна, копітка щоденна праця в ім'я слави Божою, скерована на отримання прибутку: аскетичне, позбавлене розкошів життя тощо. У Європі найефективніше утверджено дух капіталізму, там якоюсь мірою збіглися етичні норми релігії і норми господарської поведінки. Протестантизм став першою світовою релігією, що вступила проти схвалення бідності й прославлення відсутності інтересу до матеріальних благ. Заклик католицизму до покірності та смиренності переносити на своєму життєвому шляху випробування бідності, хворобами оскільки всі ці випробування послані. Вебер поділяє раціоналізації на ряд висхідних ступенів: раціоналізація релігії з неї впливає раціоналізація про земний світ; із цього впливає раціоналізація поглядів на соціальну і трудову етику; з неї в кінцевому підсумку впливає раціоналізація економічної поведінки [3]. Для Вебера розвиток раціоналістичних начал в економіці, динаміці індустріальних країн - лише одна зі сторін багатогранного розвитку. Стрижнем успішного розвитку сучасного капіталізму, Вебер, вважав, все проникний раціоналізм.

Висновок. Отже, Вебер вказує на принципове значення теорії у сфері соціальних наук. У його концепції теоретичне узагальнення – це «ідеальний тип». Ідеальний тип не є копією дійсності, однак він виконує функцію логічного еталону, порівнюючи з яким емпіричні явища і процеси, можна чіткіше виявити їх причину зумовленість, тенденції й закономірності розвитку.

Список використаної літератури

1. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму [текст] / Макс Вебер / Перекл. з німецької О. Погорілого. К: Основи, 1994. 261 с.
2. Вебер М. Объективность социально-научного и социально-политического познания // Избр. Произведения С. 272-285.
3. Макс Вебер Головні праці URL: uk.wikipedia.org/wiki/
4. Гурик М. Макс Вебер проблема багатства і бідності URL: <https://surl.li/amxrb>

ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ, ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: Проблема визначення того, як внутрішні мотиваційні фактори впливають на індивідуальний розвиток та як їх можна враховувати у процесі освіти і саморозвитку. Також, ця проблема може включати в себе дослідження різних культурних та соціальних контекстів, які впливають на сприйняття та вибір індивідами цінностей та інтересів у сфері особистісного розвитку.

Мета дослідження: розкрити вплив внутрішніх мотиваційних факторів і культурних впливів на особистісний розвиток.

Об'єкт дослідження: особистісний розвиток, включаючи потреби, інтереси та цінності, що формують цей процес.

Предмет дослідження: люди, які активно займаються особистісним розвитком та чинники, які впливають на їхні потреби, інтереси та цінності у цьому процесі.

Завдання дослідження: визначити основні потреби, інтереси та цінності, що впливають на особистісний розвиток; дослідити взаємозв'язок між цими факторами та їх вплив на саморозвиток; проаналізувати вплив культурних та соціальних контекстів на розвиток цих аспектів особистості.

Виклад основного матеріалу. Особистісний розвиток - це складний та неперервний процес, в якому важливу роль відіграють основні потреби, інтереси та цінності кожної особистості. Формування особистості – становлення людини як соціальної істоти внаслідок впливу середовища і виховання на внутрішні сили розвитку [1]. Основні потреби, такі як фізіологічні, соціальні та психологічні, визначають напрями нашої діяльності і пошуку розвитку. Потреби та інтереси - основа формування цінностей [2]. Інтереси, у свою чергу, визначають, чим ми цікавимося, які сфери життя нас приваблюють та в якому напрямку ми бажаємо розвивати свої навички і знання. Цінності визначають, що ми вважаємо важливим та цінним у житті, і вони часто є орієнтиром для наших виборів та рішень. Розуміння цих аспектів особистості дозволяє краще спрямовувати свій особистісний розвиток, відповідно до власних потреб, інтересів та цінностей. Це також важливо у формуванні нашого ідентитету та реалізації наших життєвих цілей. Відкриваючи для себе, що саме мотивує нас у розвитку, ми стаємо кращими версіями самих себе та досягаємо більшого самовдосконалення та задоволення від власного росту. Вивчення взаємозв'язку між основними факторами, такими як потреби, інтереси та цінності, та їх впливом на саморозвиток відкриває цікаві інсайти. Ці фактори взаємодіють, оскільки потреби можуть визначати, в яких сферах життя ми вкладаємо більше енергії. Наприклад, якщо основні потреби в безпеці та стабільності важливі для нас, ми можемо бути більш схильними обирати робочі сфери, які надають ці якості, і це впливає на наш розвиток у цих сферах. Інтереси, у свою чергу, визначають, які види діяльності та занять нам цікаві. Наші інтереси можуть впливати на вибір активностей, які розвивають нас у вибраних галузях. Цінності є найбільш потужним регулятором життєдіяльності людини [3, с. 23]. Цінності, які ми вважаємо важливими, можуть служити орієнтиром для наших цілей та прагнень у саморозвитку. Вплив культурних та соціальних контекстів на розвиток основних аспектів особистості, таких як потреби, інтереси та цінності, є складним і динамічним процесом. Культурні цінності і норми грають важливу роль у формуванні нашої системи цінностей та визначають, що ми вважаємо важливим та прийнятним у конкретній культурі. Спільнота, до якої ми належимо, та наші соціальні зв'язки можуть розширювати наші інтереси та впливати на наші цінності. Мас-медіа та культурний контекст впливають на наше сприйняття світу і можуть формувати наші інтереси та цінності через подання певних ідеалів та стереотипів. Економічні та соціальні умови визначають наші потреби, особливо в умовах економічної нестабільності. Гендерні та етнічні ролі також впливають на те, які інтереси та цінності вважаються типовими для різних груп осіб. Ідентифікація із певною групою може визначати наші цінності та прагнення. Розуміння цього впливу допомагає враховувати різноманітність потреб, інтересів та цінностей у суспільстві та сприяє більшому розумінню різниці між індивідами. Водночас це нагадує нам, що важливо підтримувати різноманітність і поважати індивідуальність в усіх аспектах особистісного розвитку [4, с. 33-34].

Висновок. Отже, особистісний розвиток - це індивідуальний та складний процес, який формується нашими потребами, інтересами та цінностями. Всі ці аспекти взаємодіють між собою і піддаються впливу культурних та соціальних контекстів. Наше розуміння того, що має для нас справжню цінність і що надихає нас, допомагає спрямовувати наш розвиток та досягати особистої гармонії.

Список використаної літератури

1. «Формування і розвиток особистості» Дата звернення (27.10.2023) URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/pedagog/14319/>
2. Пиняга Марія . Потреби, інтереси та цінності особистісного розвитку. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35129/1/619.pdf>
3. Олена Котух, Сутність поняття «цінності» в європейській та українській психологічній традиції. Виклики сучасної психологічної науки країн ЄС: перспективи інтергації українського досвіду збірник тез методологічного семінару лабораторії методології і теорії психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Відп. ред. В.Л. Зливков; укладачі С.О. Лукомська, О.В. Котух. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. 2022. 32 с.
4. Карпенчук С.Г. Європейські цінності—цінності загальнолюдські. Інноватика у вихованні, 2(7), 2018. С. 33-45.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження: в сучасному світі тема грошей залишається актуальною. У ХХІ столітті гроші є не лише засобом обміну та одиницею обліку, але й ключовим фактором економічного, соціального та особистого функціонування. Вони виконують роль загальноприйнятого засобу платежу, забезпечуючи можливість проведення транзакцій, і є важливим елементом фінансової системи. Гроші також впливають на рівень життя та соціальний статус особи, визначаючи її можливості та доступ до різних ресурсів. Таким чином, актуальність грошей у сучасному світі полягає в їхній ключовій ролі в економіці, фінансах та соціальних відносинах.

Мета дослідження: аналіз важливості грошей у сучасному світі, їх вплив на економічні, соціальні, психологічні та етичні аспекти життя людини.

Об'єкт дослідження: проблема грошей у наш час.

Предмет дослідження: дослідження спрямоване на розуміння та аналіз тенденцій, які визначають, як гроші впливають на сучасне суспільство та життя індивіда в контексті ХХІ століття.

Завдання дослідження: проаналізувати значення грошей в сучасній споживчій культурі та міжособистісних відносинах.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на універсальність філософії, яка в принципі може обробляти будь-які теми, люди можуть вважати, що деякі теми краще вивчати в межах конкретних наук, які виокремилися з філософії і перейшли в історію. Це може бути пов'язано із специфічністю підходу до певних предметів, або з уявленням, що деякі теми є надто конкретними чи прозаїчними для філософського розгляду. Однією з таких тем можуть бути гроші. Хоча фінанси завжди привертали увагу філософів, історично існують стереотипи, які вбачають у роздумах про гроші певний ступінь неповажання або вважають їхню тему непридатною для серйозного філософського аналізу. Це може бути пов'язано із загальним уявленням, що філософія повинна займатися вищими або більш абстрактними питаннями, а не конкретними аспектами повсякденного життя [1]. У сучасному суспільстві гроші відіграють важливу роль у житті кожної особи. Витрачаючи більшу частину свого дня на роботу, людина сподівається забезпечити себе і свою сім'ю, реалізувати проекти та задовольнити особисті потреби. Гроші не лише представляють фінансовий ресурс, але й відображають наш час, енергію, таланти, спадок, можливості, роки навчання та досвід. Отже, кожен витрачена гривня чи долар є не лише фінансовою транзакцією, але й втратою частини себе, що може призвести до позитивних чи негативних наслідків. Гроші – це особливий різновид енергії, що існує тільки в середовищі людського суспільства і не існує поза ним. Ця енергія взагалі не існувала в природі до появи людини. Передумовою її виникнення послужила наявність у виду «Homo sapiens» здатності використовувати надлишкову енергію понад свої фізіологічні потреби. Удосконалюючись в оволодінні цією унікальною здатністю, люди навчилися підвищувати ефективність використання свого ресурсу надлишкової енергії за рахунок об'єднання зусиль і розподілу функцій [2, с. 44]. Багато християн відносяться до грошей як до надто брудної і недостойної обговорення теми. Бізнес, маєтки, власність, торгівля вважаються чимось несумісним з життям людини, яка прагне жити з Богом і виконувати його волю в своєму житті. В Божих очах не існує жодної частини нас, жодної сфери нашого життя, яка була би неважливою, яка не мала би значення чи відносно якої він не дбав би про нас. Те, як ми заробляємо чи витрачаємо гроші, як розпоряджаємось ними, показує наші правдиві цінності, пріоритети і діла. Саме тому Ісус так багато говорив про гроші. Ісус Христос говорив про гроші набагато більше, ніж про інші речі. За підрахунками Говарда Дейтрона Біблія містить приблизно 2350 рядків, в яких йдеться про гроші та майно. Божа Воля покриває всі сторони нашого життя - а це включає і наші гроші [3]. Також важко не помітити, що люди різних майнових прошарків по-різному ставляться до своїх доходів: вимушено і страждально у малозабезпечених сім'ях, бережливо й раціонально у родинх з середнім рівнем достатку, вільно й необмежено - в елітних верствах. Попри те, ми розуміємо, що самі гроші причетні до їх розподілу. У своїй праці «Філософія грошей» Г. Зіммель висловлює думку про те, що коли гроші стають метою для людини, то їхня влада над цією людиною зростатиме все більше й більше [4, с. 81]. Щоб не втратити себе у розбурханому морі ринкових відносин, які проходять болісний етап становлення, треба, щоб люди усвідомлювали як небезпеки, породжені грошима, так і свої можливості протистояти їм. Це актуально завжди, але в Україні сьогодні потреба в усвідомленому і, сказати б, тверезому ставленні до грошей – особлива [5, с.32].

Висновок: Філософський аналіз показує, що гроші є не лише засобом обміну, а й втіленням енергії та влади, що впливає на життя кожного і визначає його стосунки з оточуючим світом. Філософія грошей є важливим інструментом для розуміння та усвідомлення впливу фінансів на наше життя, а також рефлексії над тим, як ми використовуємо цю силу для формування нашого існування в сучасному світі.

Список використаної літератури

- 1.Марчинський А. Філософія і гроші. URL: <http://surl.li/nddhc>
2. Ксенжик О.В. Гроші – це енергія // Світогляд. 2009. №6 . С. 44-47.
- 3.MCI. Гроші - це важливо URL: <http://catholicnews.org.ua/groshi-ce-vazhливо>
- 4.Шумка, М. Гроші та політика // Мандрівець. 2008. № 4. С. 80-85.
- 5.Скринник З. Культурний феномен у світлі комунікативної філософії // ЛБІНБУ. 2008. №3. С. 32-35.

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПРОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження: Проблема самовизначення людини належить до так званих вічних світоглядних проблем, оскільки кожна свідомою людиною на певному етапі свого життєвого шляху неминуче постає перед питанням «хто я?». Зростання взаємозалежності сучасного людства, прискорення темпів суспільного розвитку і соціальної мобільності призвели до того, що сучасна людина постійно знаходиться в міжкультурному середовищі, є суб'єктом взаємодії різних культур. Тому в умовах сучасного постіндустріального (інформаційного) суспільства проблема самовизначення людини значно ускладнюється і стає все більш актуальною.

Мета дослідження: з'ясувати сутність і головні форми самовизначення людини та їх прояви в умовах зростаючої взаємодії культур.

Об'єкт дослідження: самовизначення людини як атрибут людського буття.

Предмет дослідження: самовизначення людини в умовах глобалізації та зростаючої взаємодії культур.

Завдання дослідження: охарактеризувати основні етапи дослідження цієї проблеми в історії філософської думки і сучасний стан її розробленості в зарубіжній і вітчизняній літературі; з'ясувати сутність феномена самовизначення людини як невід'ємної (атрибутивної) характеристики людського буття, виявити потреби людини у власному самовизначенні.

Виклад основного матеріалу. Проблема самовизначення людини належить до одвічних світоглядних проблем людської самосвідомості, зоря якої, вперше засяяла вже в міфології. Це, як правило, були міфи про походження певної людської спільноти (роду чи племені) від якихось тотемних (тваринних чи рослинних) першопредків. Ознайомлення з цими міфами під час вікових ініціацій окремих членів роду, які досягали статевої зрілості і переходили в групу «дорослих», сприймалося як їх нове (соціальне) народження [1, с.554]. У філософії Київської Русі проблема життєвого самовизначення людини була по суті справи центральною. Як повинна людина жити, до чого прагнути в своєму житті й чого уникати, як ставитися до інших людей - ці та інші подібні питання розглядалися і були стрижневими і в проповідях Іларіона, і в «Повчаннях Володимира Мономаха», і в «Моліннях Данила Заточника», і в «Ізборниках» Ярослава Мудрого, і в «Ходіннях Богородиці по муках», і в інших творах давньоруської літератури. Більшість філософів Нового часу, починаючи з Декарта, пов'язували проблему самовизначення людини з проблемою її саморефлексії або самосвідомості, а також з проблемою свободи. Згідно Бекону, глибинне самовизначення людини пов'язане зі з'ясуванням її природи, яка прихована за різними правилами і звичками. Тому найлегше її можна пізнати на самоті, «оскільки тут вона скидає із себе все показне; в пориванні пристрасті, бо тоді забуває вона свої правила; а також у нових обставинах, бо тут полишає її сила звички» [2, с. 324]. Пізніше ці положення були переосмислені й розвинуті засновниками марксизму, які підкреслювали значення філософської самосвідомості для перетворення пролетаріату із «суб'єкта в собі» в «суб'єкт для себе». У цілому ж у марксистській філософії проблема самовизначення людини ставилася насамперед як проблема подолання духовного і соціального відчуження людської сутності. В останні десятиліття, у зв'язку із вищезазначеною актуалізацією проблеми самовизначення людини, її дослідження були активізовані. Її розглядають (або торкаються) у своїх працях, наведених у списку використаної літератури, такі українські філософи, як В. Андрущенко, В.Бичко, Л. Губерський, В. Кремень, С. Кримський, В. Малахов, В. Мельник, Л. Сохань, Н. Хамітов та деякі інші. Проблема самовизначення людини, як було показано, є невід'ємною ланкою будь-якого світогляду і так чи інакше ставилася і розглядалася на всіх етапах розвитку філософської думки, маючи при цьому різне термінологічне означення, оскільки саме поняття «самовизначення людини» стало широко використовуватися і активно розроблятися у зв'язку з актуалізацією проблеми самовизначення за деякими даними лише в XX столітті [3, с.196]. Здатність людини до самовизначення дозволяє їй краще адаптуватися до умов свого життя і оточуючого середовища, свідомо гармонізувати свої відносини з природою, суспільством, іншими людьми і самою собою, регулювати і контролювати свою діяльність з урахуванням загальних законів буття і особливостей, зовнішніх і внутрішніх змін свого існування, поточних і віддалених (кінцевих) цілей своєї діяльності, індивідуальних і суспільних потреб та інтересів тощо. Використання цієї здатності є необхідною умовою становлення і самореалізації особистості. У процесі самовизначення людина усвідомлює не лише те, чого вона хоче досягти у майбутньому, а й те, які кроки треба зробити на цьому шляху. Отже, це не лише мрії про майбутнє, а й формування стійких прагнень і щоденні зусилля для їх реалізації [4, с. 326].

Висновок: Проблема самовизначення була невід'ємною складовою вчень про людину на різних етапах розвитку філософської думки, на яких вона усвідомлювалася по-різному. У наш час ця проблема набула особливої актуальності в зв'язку зі зростанням соціальної динаміки і мобільності, складності й проблематичності людського буття і привертає до себе увагу представників різних наук і галузей знань. У зв'язку з цим ще більш актуальними стають філософські дослідження цієї проблеми.

Список використаної літератури

1. Волинка Г. І. [ред.колегія В. П.Андрущенко [та ін.]]: Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т ім. М. П, 2016. 649 с.
2. Драгоманова. К.: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 541 с.
3. Кашуба М. Історія української філософії: Хрестоматія. Львів:Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. 356 с.
4. Історія сучасної зарубіжної філософії. СПб., 1997. 465 с.

СУЧАСНИЙ СВІТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність дослідження. У наш час особливої ваги набули загальнолюдські цінності. Вони є регуляторами поведінки всього людства, виступаючи найважливішими критеріями, стимулами і знаряддями пошуку шляхів взаєморозуміння, злагоди і збереження життя людей планети.

Мета дослідження: розуміння та аналіз того, які цінності і переконання впливають на сучасне суспільство та індивідуальних людей, а також як ці цінності взаємодіють і впливають на розвиток культури, політики, економіки та інших аспектів життя.

Об'єкт дослідження: сучасна людина, суспільство та його компоненти.

Предмет дослідження: сучасний світ і як він відображає, відтворює або конфліктує з різними загальнолюдськими цінностями.

Завдання дослідження: аналіз та ідентифікація загальнолюдських цінностей, що впливають на сучасний світ; вивчення взаємодії між цими цінностями та сучасними явищами, включаючи культурні, соціальні, політичні та економічні тенденції; аналіз, яким чином цінності можуть впливати на прийняття рішень, поведінку та відносини між людьми у сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Аналіз та ідентифікація загальнолюдських цінностей, що впливають на сучасний світ, є важливим завданням дослідження. Це передбачає: вивчення різних культур та суспільних груп для ідентифікації загальних цінностей, які перетинають культурні та географічні кордони. Аналіз інтернаціональних документів, які визначають загальнолюдські цінності, такі як Універсальна декларація прав людини [3, с. 225]. Проведення досліджень і анкетування, щоб виявити, які цінності важливі для різних груп людей у сучасному світі. Аналіз тенденцій у мистецтві, літературі, філософії та інших сферах, які відображають загальнолюдські цінності. Цей аналіз допоможе вам ідентифікувати ключові цінності, які впливають на сучасний світ та розуміти їхню роль у формуванні суспільних явищ і рішень. Вивчення взаємодії між загальнолюдськими цінностями та сучасними явищами охоплює ряд завдань: аналіз впливу загальнолюдських цінностей на культурні явища, такі як мистецтво, музика, література, які відображають ці цінності та формують сучасну культурну ландшафт [4, с. 70]. Дослідження взаємодії між цінностями і соціальними явищами, такими як роль жінок у суспільстві, сімейні структури, міграція та інші аспекти суспільного життя. Вивчення впливу цінностей на політичні рішення та політичну реторику, включаючи права людини, соціальну справедливість та інші політичні теми [2, с. 110]. Аналіз впливу цінностей на економічні тенденції, такі як корпоративна відповідальність та ставлення до сталого розвитку. Вивчення цих взаємодій допоможе краще розуміти, як загальнолюдські цінності впливають на сучасний світ та як цей вплив формує суспільні явища та процеси [5, с. 218]. Аналіз впливу цінностей на прийняття рішень, поведінку та відносини між людьми у сучасному суспільстві може включати такі аспекти: вивчення ролі цінностей у формуванні індивідуальних рішень, включаючи особисті, професійні та моральні вибори. Аналіз впливу цінностей на міжособисті відносини, включаючи взаємодію у сім'ї, на роботі та в суспільстві загалом. Вивчення того, як цінності можуть впливати на суспільну поведінку та спільність, включаючи активізм, добровільництво та соціальну взаємодію. Аналіз взаємодії цінностей з публічними політиками та регулюючими органами та їх вплив на законодавство та громадську політику. Цей аналіз може розкрити важливий взаємозв'язок між цінностями та суспільними явищами та допоможе зрозуміти, як цінності впливають на формування рішень та відносин в сучасному суспільстві. Оцінка того, наскільки сучасний світ відповідає або порушує загальнолюдські цінності, є ключовою для розуміння сучасного суспільства. Ця оцінка може включати наступні етапи: аналіз відповідності сучасних законів, політики та практик загальнолюдським цінностям, визначення у міжнародних документах, таких як Універсальна декларація прав людини. Дослідження та оцінка випадків порушення цінностей, включаючи права людини, соціальну справедливість та інші аспекти. Визначення можливих наслідків відповідності або порушення цих цінностей, включаючи вплив на здоров'я, щасливий розвиток суспільства та інші параметри. Розробка рекомендацій та стратегій для політичних рішень, які сприяють відповідності загальнолюдським цінностям та уникненню порушень. Ця оцінка допоможе з'ясувати, наскільки сучасний світ дотримується загальнолюдських цінностей та як можна поліпшити відповідність цим цінностям для кращого суспільного розвитку.

Висновок: Цінність - це явище динамічне, оскільки кожне нове покоління цінності попереднього кризь призму власного сприйняття, додаючи власні цінності. Кожна людина приходячи у світ застає певну сформовану систему загальнолюдських цінностей, більшість з яких є беззаперечними і вказують на тип бажаної поведінки індивіда у соціумі. Проте навіть в умовах соціально неоднорідного, класово антагоністичного суспільства людина вільна обирати особисті цінності самостійно. Культура і моральна культура соціально передається із покоління в покоління, через усі можливі впливи та напрямлене виховання, що надходить з соціуму.

Список використаної літератури

1. Маслоу А. Мотивация и личность/А. Маслоу. СПб.: Еврознак, 1999. 478 с.
2. Долинська Л. В. Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя: (навч. посіб.)/ Л. В. Долинська, Н. П. Максимчук. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2008. 124 с.
3. Целякова О. М. Духовність і цінність орієнтації студентської молоді України в трансформаційному суспільстві / О. М. Целякова //Гуманітарний вісник ЗДІА. 2009. 349 с.

4.Головатий Н. Ф. Социология молодежи: Курс лекцій/ Н. Ф. Головатий. К. :МАУП, 1999. 224 с.

5.Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз/В. Андрущенко,Л. Губерський, М. Михальченко. К.: Знання України, 2002. 578 с.

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження. Процес формування нації є ключовим питанням історичного розвитку і залишається актуальним з причин політичних конфліктів, міграцій і глобалізацій, соціокультурних змін, національної свідомості та ідентичності. Визначення нації є складним і часто обговорюваним питанням, адже нації не можна визначити лише за допомогою таких параметрів, як утримання внутрішньої єдності, відстоювання власних кордонів та інше. Нації скоріше визначаються за спільною мовою, культурою, інтересами, цінностями, ідентичністю та історією. Але визначення нації може бути суб'єктивним і залежати від культурних, політичних та історичних контекстів. Питання нація як суб'єкт історичного розвитку допомагає краще розуміти сучасний.

Мета дослідження: проаналізувати, яким чином нація впливає на історичний розвиток та визначити актуальні питання нації.

Предмет дослідження: нація як суб'єкт історичного розвитку.

Об'єкт дослідження: поняття нації.

Завдання дослідження: з'ясувати ідентичності та формування націй, аналіз політичної ролі націй, вивчення національних конфліктів, сприяння взаєморозумінню між націями.

Виклад основного матеріалу. «Суб'єкт» - ((лат.) *subjectum* те, що лежить внизу, перебуває в основі) з точки зору філософії – поняття, яке означає носій діяльності, що пізнає світ навколо себе та впливає на нього; людина або група осіб, культура, суспільство або людство в цілому на відміну від того, що вивчається або змінюється внаслідок дій [5]. Над питанням нації як суб'єкта історичного розвитку та її вплив на теперішній стан суспільства та держави приділяють увагу такі дослідники Грицак Я., Руткевич М., Степико М., Колодій А., Лазарович М., Забужко О. Суб'єкти розвитку суспільства грають значну роль у формуванні, керуванні та впливі на суспільні процеси. Ці суб'єкти включають в себе різні групи, які мають важливий вплив на економічний, соціальний, політичний та культурний розвиток суспільства. Народність несе в згорнутому способі всі ознаки нації: проживання на спільній території, єдину мову, суверенітет, культуру і традиції, економічні зв'язки, які, взаємодіючи між собою, сприяють формуванню нації [3, с. 23]. Існують різні концепції нації як суб'єкта історії. Згідно уявлень давніх мислителів історія твориться почуттями та прагненнями видатних державних діячів, які при цьому спираються на знання і науку, є носіями активної розумової діяльності, втілюють наукові знання в практику (Левкіп, Демокріт, Епікур, Лукрецій). Т. Кушерець відмітила: уявлення про суб'єкт історії виявляється тим дзеркалом, у якому індивіди бачать своє ідеальне відображення і оцінюють свою поведінку, свій спосіб життя [2, с.1]. В після класичний період розвитку філософії межі визначення суб'єкту історичного розвитку, а тим більше визначення його рушійних сил і факторів, значно розширились. В класичному раціоналізмі виникає інший підхід до суб'єктивності, яка починає розглядатись через буттєвість. Буття людини, великих мас людей вже є предметом дослідження не у якості засобу реалізації ідей видатних людей, чи елемента безособового розвитку матеріального виробництва, а у їх повсякденності [4, с. 9]. Соціальна група може бути суб'єктом історичного процесу, якщо крім названих вище рис, властивих індивідуальному суб'єкту, вона характеризується внутрішньою єдністю. Група має бути цілісною, згуртованою, мати спільні інтереси, спільну мету своєї діяльності [1, с. 25].

Висновок: Отже, нації можуть бути різні за розміром та впливом, від невеликих етнічних груп до великих держав зі складною багатонаціональною популяцією. Поняття нації має велике значення в політиці, культурі та соціальних науках, оскільки воно впливає на ідентичність, самовизначення та взаємовідносини між різними групами людей.

Список використаної літератури

1. Бочковський О. І. Вступ до націоналогії. Мюнхен, 1999. 338 с.
2. Кушерець Т.В. Соціально-історичний суб'єкт: сутність, структура, типологія. Автореферат дисертації... кандидата філософських наук К., 1993. 16 с.
3. Лісовий В. Методологія дослідження нації у «Теорії нації» В.Старосельського // Молода нація. Альманах. 1997. № 9. С. 10-44.
4. Ліщук Т.П. Об'єктивація суб'єктивності як філософська проблема. Автореферат дисертації... кандидата філософських наук. К., 1994. 17 с.
5. Суб'єкт (філософія) URL: <https://www.wikidata.uk-ua.nina.az>

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність теми: полягає в тому, що на сьогоднішній день гроші є регулятором не тільки економічних відносин, але й міжособистісними відносин. Вони постають критерієм формування цінностей і норм суспільних інтересів. Вони охопили абсолютно всі прояви людського буття. Не можливо розглянути тему «гроші як феномен культури» без таких понять як «цінність», «культура», «розвиток», «історія», «філософія».

Мета дослідження: полягає в тому, щоб розглянути та дослідити сутність грошей, їх зміст та вплив на суспільне буття; визначити місце та роль феномена грошей у суспільстві та його вплив. Цілісна картина грошей може бути створена на основі їх аналізу не тільки як засобів обігу, але і як мети. В якості засобів обігу гроші сприяли розвитку торгівлі, прискоренню і розширенню руху товарів і послуг, формуванню державних і міждержавних господарських зв'язків.

Об'єкт дослідження: феномен грошей, їх вплив на життя та суспільство.

Предмет дослідження: філософський та соціальний аналіз грошей як культурного феномену, що є сферою соціального буття.

Завдання дослідження: аналіз суті грошей як феномену культури, їх вплив на зміст ментальних парадигм.

Виклад основного матеріалу. Тема грошей в новому тисячолітті активно відтворюється у всіх видах людської комунікації: про гроші говорять між собою, пишуть в ЗМІ, вивчають в дослідженнях, їх розглядають як об'єкт і предмет мистецтва. Натомість пару сотень років назад про гроші взагалі не було прийнято говорити. Гроші не були «всезагальним предметом», тому що ними володіли далеко не всі. Гроші – це невід'ємна частина життя, вони фіксують міру цінності певного об'єкта як речі, здатної бути загальним еквівалентом обміну інших речей. Гроші з'явилися і розвинулися внаслідок необхідності людей узгоджувати власні позиції і інтереси в господарській діяльності. Відомо, що в будь-якій культурі існують категорії родючості і процвітання. І позиціонуються вони виключно як позитивні, як ті що забезпечують саме життя людини. [5]. Тому і тяга до грошей як до знаку, що втілює цей достаток, притаманне будь-якому індивіду навіть на рівні неусвідомленої мети. А в якій мірі і в якій ролі гроші проявляються в реальному житті кожного встановлює культуру того чи іншого народу, часу і т.д.. Наприклад, Античність і Новий час прихильно відносились до «питання» грошей, а християнство пропонувало протилежне трактування. В Україні, на відміну від Європи, наявність грошей не гарантувало суспільної поваги свого власника, їх відсутність не рахувалось гріхом. Проте у всій культурах тема грошей ніколи не мала нейтрального значення, протягом всієї історії саме тут стикались головні позиції добра і зла. Гроші відіграють незамінну роль у житті людей, вказують на ставлення до різних матеріальних благ. В цьому аспекті історичний погляд на гроші був досить вузьким, адже гроші звали бачити тільки в їх вартісному вираженні. Ні про яку культуру унікального початку не могла йти мова. Сьогодні втрата інтересу до грошей як до феномену культури відбувається в силу об'єктивних причин. Процес глобалізації об'єднує гроші в цілий простір, як ніби стираючи всі межі відмінності грошових еквівалентів. Гроші починають сприймати виключно як економічно-кількісний феномен [2]. Гроші як феномен культури - це цінність (цінність - це фіксована в свідомості людини якісна або кількісна, числова, характеристика його ставлення до об'єкта), що займає певне місце в культурі. Це місце є культурним статусом грошей. Культурний статус грошей - це щось само собою зрозуміле, по суті «душа грошей». Культурний статус грошей безпосередньо залежить від розвитку і типу культури, а саме від засобів і способів господарської комунікації [4, С.146]. Вважається, що культура формує ставлення людини до грошей, але не навпаки. Культура формує ставлення людини до грошей, а гроші, що потрапили в контекст певної культури і – що більш важливо, - стали знаряддям певних суспільних груп, активно формують культуру [1, С.147]. Однак, незважаючи на це, у всіх культурах грошам відводилася особлива роль. Ступеню універсальності гроші зобов'язані тієї ролі, яку їм відводить культура, і зрозуміти цю роль ми можемо опосередковано через неї. Це дає нам право розглядати гроші через культурні традиції, звичний уклад життя. Ми стикаємося з історичним досвідом і бачимо, що поведінка людей детермінується не тільки фінансовою раціональністю. Гроші не виглядають нейтрально, вони є каменем спотикання при міркуванні про добро і зло. В ролі економічного інструменту вони не завжди уживаються з моральним законом. Люди крім раціональних завжди керуються соціокультурними мотивами. [3, С.146]. Гроші проявляють себе в тій ролі, яка відводиться їм в культурі. Вона гармонізує матеріальне, організовує економічне життя людей, пов'язує притаманну культурі ментальність і господарський світ. Гроші в економічній формулі забезпечують формування кількісних оцінок і це їх феномен. Але моральний світ, хоч і може бути фрагментарним, ніколи не буде дискретним. Кількісні оцінки в моральному законі не працюють, бо його не цікавить величина, його головне завдання – цілісність. Коли гроші починають формувати мету, що ми і маємо у суспільстві споживання, це приводить лише до розпаду моральної картини світу. Краху зазнає не сама економічна формула, а економіка в цілому, яка і складається з засобів, мети та способів її досягнення [5].

Висновок: Гроші є невід'ємною частиною культури суспільства і мають значний вплив на зміст ментальних парадигм. Вони визначають економічні відносини, впливають на цінності та моральність суспільства, а також формують спосіб мислення і сприйняття світу. Гроші можуть стимулювати працю, підприємництво та інновації, але вони також можуть призводити до споживацького способу життя і зменшення значення інших аспектів життя, таких як сім'я, дружба і культура. Тому важливо розуміти вплив грошей на наше суспільство і здати його контролювати, щоб забезпечити баланс між матеріальними та духовними цінностями.

Список використаної літератури

1. Васільєва І.А. Деньги как феномен культуры: к вопросу о границах культурфилософского исследования // Вестник Том. гос. ун -та. Культурология и искусствоведение. 2011. № 3. С. 12-18.
2. Мухортова А.В., Колесникова Г.І. Деньги как культурный феномен: философско-культурологический аспект //Журнал «Общественные науки», 2018. №5 (46).
3. Сімків М. Соціально-психологічні аспекти ставлення до грошей. 2010. С.209-218.
4. Сухова І. А. Деньги как феномен культуры. 2009. С.146-148.
5. Ткач В. Гроші і мораль: уроки кризи. 2009.

НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження. Загострення глобальних проблем, посилення процесів глобалізації у всіх сферах людської діяльності. Сьогодні перед людством стоять гострі життєві проблеми, без вирішення яких в глобальних масштабах не можливий подальший соціальний прогрес. Впровадження у виробництво найновіших досягнень науки і техніки, поява нових технологій призвели до глибоких якісних змін у житті суспільства.

Мета дослідження: проаналізувати сутність глобальних проблем людства на конкретних прикладах.

Об'єкт дослідження: наука та глобальні проблеми людства.

Предмет дослідження: сучасні глобальні проблеми людства.

Завдання дослідження: з'ясувати, яким чином за допомогою науки можна вирішити глобальні проблеми.

Виклад основного матеріалу. Зараз ми можемо говорити про загальну планетарну кризу, де глобалізація, вестернізація, розвиток являють собою три живильні елементи однієї й тієї динаміки, яка породжує численні взаємопов'язані, переплетені між собою кризи, такі, зокрема, як політичні, економічні, соціальні кризи, котрі самі збуджують кризу глобалізації, кризу вестернізації, кризу розвитку. Гігантська планетарна криза людства, яке ніяк не може прийти до людяності. Корабель Земля рухається силою чотирьох некерованих двигунів: науки, техніки, економіки, вигоди і кожен з них живиться невтолимою жагою – жагою знання (наука), жагою могутності (техніка), жагою володіння, жагою багатств. Їхні наслідки мають амбівалентний характер [3, с. 4]. Оскільки філософія формує світогляд людини, в якому відбиваються ті цінності, що орієнтують її діяльність, а глобальні проблеми сучасності є наслідком діяльності людей, то логічно виникає потреба у філософському осмисленні їх суті, причин виникнення та загострення і на цій основі формування нового світогляду, нових цінностей, які сприяли б вирішенню цих проблем. Принциповою особливістю глобальних проблем є їх комплексність, тобто складна взаємозалежність, взаємообумовленість і тісний зв'язок між собою. Тому вирішення однієї з глобальних проблем передбачає врахування на неї впливу інших проблем [2, с. 18]. Загострення глобальних проблем пов'язується і з подальшим удосконаленням інформаційно-комунікаційних технологій тощо. Значна частина вчених вважає, що глобальні проблеми - закономірний результат розвитку нашої цивілізації. З одного боку, це побічний продукт виникнення й загострення загально цивілізаційних проблем, які в силу обставин не вирішувалися, набуваючи кризово-катастрофічних проявів, а з іншого - породження сучасної епохи (наслідок крайнього загострення суперечностей). Склалася принципово нова ситуація, коли нерівномірність розвитку стосується не лише окремих регіонів земної кулі, а й окремих галузей суспільного виробництва й діяльності. Це стало об'єктивною тенденцією розвитку світу, хоча й цілі такого розвитку різні. Отже, загострюється суперечність між потребами людства та можливостями природи задовольнити їх на даному рівні розвитку продуктивних сил цивілізації [3, с. 4]. Філософія пояснює суспільні явища і процеси в історичному контексті, формуючи таким чином найбільш загальні закони розвитку суспільства і природи. Тому в дослідженнях глобальних проблем націлює на розуміння їх як закономірного явища і органічно пов'язаних з суспільним прогресом [4, с. 109]. З філософських позицій можна побачити загальну тенденцію розвитку глобальних проблем сучасності, динаміку їх взаємодії і взаємообумовленість, в якій вони знаходяться [5, с. 35]. Виконуючи культурологічну функцію, філософія дає можливість розвивати культуру людського мислення, а також знайомитися з культурою окремих народів, в якій формуються певні цінності, що спрямовують людину на певну діяльність. Без цього жодна з проблем, що стоять перед людством, не може бути вирішена [1, с. 95-99].

Висновок: Безупинний прогрес науки і техніки веде нас до думки про небачені трансформаційні можливості в біологічній природі людської істоти так само, як і в природі тваринного і рослинного світу, в природі самої техніки та природі знання. Ці трансформації торкнуться самої сутності індивіда, суспільства і виду. З іншого боку, це призведе до розриву з нашим нинішнім людським станом і порушить нові й незліченні етичні, політичні та соціальні проблеми. Проте, не все так страшно. У кризові періоди разом із регресивними або деструктивними силами пробуджуються й генеруючі/творчі сили. Криза глобалізації, криза неолібералізму, криза людства в планетарну еру містять багато небезпек, але мають також трансформаційний потенціал. Тому скільки існуватиме людство, стільки існуватимуть глобальні проблеми і вирішення однієї проблеми, буде породжувати інші, доки невідомі нам кризи. Однією з творців цих криз буде наука, як і одним із методів їх вирішення.

Список використаної літератури

1. Внучко С. М. Глобальні проблеми сучасності: причини виникнення та шляхи їх розв'язання / С. М. Внучко // Вісник СевНТУ. Сер.: Політологія. 2013. Вип. 145. С. 95-99.
2. Міллер М. Будівлі-смогожери / Марк Міллер. // National Geographic Україна. 2014. №11. С. 18.
3. Фолгер Т. Повна трансформація/Тім Фолгер. // National Geographic Україна. 2013. №9. С.4.
4. Фергюсон Н. Цивілізація. Як Захід став успішним / пер. з англ. В. Ціба. К. : Наш формат, 2017. 488 с.
5. Фоулі Дж. Як нагодувати світ у 5 етапів/Джонатан Фоулі. // National Geographic Україна. 2014. №5. С.35-54.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Актуальність дослідження. Питання розвитку суспільства в Україні є актуальним у теперішніх умовах. Розв'язання сучасних суспільних проблем надає можливість подальшого розвитку та соціального прогресу в умовах війни. Також ця тема розкриває питання процвітання суспільства і країни.

Мета дослідження: аналіз особливостей розвитку українського суспільства в сучасних умовах.

Об'єкт дослідження: особливості розвитку українського суспільства на сучасному етапі.

Предмет дослідження: сучасне українське суспільство.

Завдання дослідження: зрозуміти феномен сучасного українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Суспільство - це група людей, об'єднаних спільною територією, інтересами та потребами. По своїй природі, для суспільства характерна стійкість та цілісність, певний рівень культури, здатність до самоврядування та прояву себе у глобальному суспільстві [2, с. 134]. Кожне суспільство проходить свою трансформацію на різних етапах його розвитку. Будь-яка трансформація - це процес глибоких соціальних, економічних та політичних змін. Розрізняють різні види трансформації суспільства: природна або модернізація (прикладом є країни Заходу, де економічні зміни та демократичний устрій існували століттями); відновлена природна внаслідок зовнішнього тиску (прикладом є постсоціалістичні країни); волонтарна (таким шляхом ідуть комуністичні країни); вимушена або стихійна-раптова і стихійна трансформація основ суспільного життя (прикладом такої трансформації є країни пострадянського простору, за винятком Балтії). Сьогодні українське суспільство знаходиться на етапі трансформацій та змін. Наразі наш устрій є соціально та політично нестабільним. Загостреними темами українського суспільства є масова міграція, корупція, старіння населення, низький рівень доходів, а також втрата зв'язку з реальністю багатьох людей [5]. Підняття цін, висока плата за комунальні послуги поширює паніку та невпевненість в майбутньому багатьох українців. З цього випливає наступна проблема: масова міграція та старіння населення. Ці фактори призводять до скорочення кількості жителів, що ставить пенсійну систему України та майбутнє країни під збільшене навантаження [5]. Трудова міграція за кордон залежить від незбалансованої системи оплати праці, що призводить до втрати кадрового потенціалу України. Це призводить до того, що найпрацевдатніша частина населення віком 22-45 років надає перевагу роботі закордоном. Також актуальною проблемою в Україні є розходження у поглядах серед населення у культурно-цивілізаційних питаннях. Одна частина жителів тяжіє до західноєвропейських цінностей, іншій притаманні цінності східнослов'янських країн [1]. Україна стикається з корупцією, недостатньою розвиненістю правової системи, політичною нестабільністю та економічними труднощами. Недостатня довіра до влади та низький рівень політичної культури також є серйозними проблемами. Українське суспільство потребує суттєвих змін і реформ для досягнення стабільності, розвитку та підвищення якості життя громадян. Український соціум потребує відновлення природного зв'язку із дійсністю та засвоєння філософії актуальності. Необхідно навчитися розв'язувати проблеми, які постають в даному моменті, і досягати своїх цілей. Лише конструктивно мислездатна особистість може самореалізуватися в соціумі, що сприятиме успіху як окремої людини, так і суспільства в цілому [5].

Висновок. Українське суспільство на сучасному етапі є складною системою реальності, яка має свої цілі, цінності та проблеми. Щоб краще зрозуміти цю систему, необхідно брати участь у суспільних процесах, таких як голосування у різних опитуваннях, волонтерство тощо. В перспективі це надасть нашому суспільству ще більше об'єднання та схожість у поглядах на політичні, економічні та філософські питання.

Список використаної літератури

1. Костенко Н.В., Шульга М.О., Злобіна О.Г. Стан сучасного українського суспільства: цивілізаційний вимір // Збірник Київського Інституту соціології НАН України. Серія: соціологічні науки URL: <https://i-soc.com.ua/assets/files/journal/analitzap.pdf>
2. Арістотель. Політика. К. Основи. 2000. 239 с.
3. Шумка М. Л. Роль рідної мови в становленні української національної ідентичності // Актуальні проблеми філософії та соціології. Науково-практичний журнал. Випуск 4. Одеса. 2015. С.172-178.
4. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
5. Костенко Н.В. Український соціум: проблеми трансформації // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. Серія: гуманітарні науки URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:0GkqaXXtmlEJ:irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

ПРОТЕСТАНТСЬКА ЕТИКА ЯК ВИД ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність дослідження. В даний час ця тема є дуже актуальною для нас, це пов'язано з тим, що для нашого сучасного економічного становища в країні є дуже критичним і необхідним знаходженням шляхів розвитку сучасної економіки. Тому пошуки альтернатив є пріоритетним завданням для вирішення цієї проблеми.

Мета дослідження: проаналізувати протестантську етику та її вплив на професійну діяльність.

Об'єкт дослідження: протестантська етика як вид професійної діяльності.

Предмет дослідження: вплив протестантської етики на світогляд суспільства та професійну діяльність.

Завдання дослідження: дізнатися з чого бере свій початок протестантська етика; дізнатися думки Макса Вебера про протестантську етику і дух капіталізму.

Виклад основного матеріалу. Протестантська етика бере свій початок від загальної етики християнства. Представники цього напрямку були не задоволені тим, як Рим трактує Біблію. Найбільший спротив викликали продажі індульгенцій, тобто прощення наперед. Як відомо, після 1517 року римська-католицьке християнство розпадається на дві основні течії: католицьку та протестантську церкви. З цього зрозуміло, що вони мають багато спільних рис, які також притаманні всім християнам [4]. Всі протестантські «під-вчення» тримаються на п'яти класичних так званих «П'ять тільки». Це такі принципи, які стверджують, що: Біблія – це єдине джерело християнських доктрин. Кожний має право тлумачити Біблію та проповідувати; Прощення можна отримати тільки вірою, а справи на прощення не впливають; Прощення приходить тільки у формі милості, і воно ніколи не буває заслуженим; Ісус і тільки він є посередником між людиною та Богом; Людина повинна вірити та поклонятися лише одному Богу. Ніякі свята, які були названі так іншими людьми, не є вартими цього. Тільки віра в Єдиного Бога може врятувати та не суперечить Біблії [4]. Виходячи з зазначених вище принципів, можна зрозуміти, які морально-етичні принципи існують в протестантському суспільстві. Праця «Протестантська етика і дух капіталізму» (1903-1904) присвячена аналізу впливу протестантизму на формування капіталістичних відносин. У творі розглянуто питання зв'язку між віросповіданням і соціальними розширюваннями, проаналізовано комплекс психологічних і культурних факторів, що сприяють утвердженню ринкових відносин в економіці. Хоча «Протестантська етика і дух капіталізму» не є ґрунтовним дослідженням проблеми протестантизму, проте дослідження Вебера зв'язків між різноманітними релігійними ідеями та економікою дозволило йому дійти до висновку про те, що протестантська етика та світогляд вплинули на розвиток капіталізму. На переконання Вебера, роль релігійних переконань є важливим фактором, який впливає на повсякденні справи, у тому числі на прагнення до збагачення та власності. Реформація помітно вплинула на ставлення до роботи, внаслідок чого будь-яка професія сприймалася як складова загального блага та вияв Божого благословення, як і будь-яке «священне» покликання [2, с. 49]. Підкреслюючи відмінність робочої етики в протестантизмі у порівнянні з католицизмом, Вебер описує звичні проблеми, з якими мають справи підприємці з працівниками в докапіталістичну добу: сільськогосподарські підприємці намагаються підвищити продуктивність праці шляхом підвищення заробітної платні, сподіваючись, що таким чином змусять працівників більше цінувати свій час та працювати більше. Проте, в результаті, у докапіталістичних суспільствах це найчастіше призводило до зниження інтенсивності серед працівників. Вони прийшли до висновку, що можуть заробити ті ж самі кошти за короткий період часу та більше відпочивати. Макс Вебер доходить висновку, що в суспільствах, у яких більше протестантських віруючих, існує більш розвинута капіталістична економіка. Він розглядає дух капіталізму як ідею та відчуття найбільш раціонального прагнення економічної вигоди: «У цьому специфічному сенсі ми використовуємо поняття «дух капіталізму» для означення відносин, які у гонитві за покликанням, прагнуть систематичного збагачення для власної вигоди у стилі повчань Франкліна» [1, с. 34]. Звичайно, всі моральні правила Франкліна мають утилітарну спрямованість: чесність корисна, бо вона приносить кредит, те ж саме можна сказати і стосовно пунктуальності, старанності, поміркованості – і саме завдяки цьому вони і є чеснотами – з чого, між іншим, можна зробити висновок, що, наприклад, і видимість чесності може дати той же наслідок. Вебер стверджує, що цей дух не обмежується західною культурою, якщо розглядати його як вияв індивідуального ставлення, проте такі особистості – яких він називає героїчними – не спроможні самі по собі створити новий економічний порядок(капіталізм). Крім цього, він зазначає, що «дух капіталізму» може бути відірваним від релігії, і що ці затяті капіталісти були ревнивими противниками церкви або байдужими до неї. Таким чином, Вебер відмовляється від узагальненого розуміння капіталізму і допускає існування двох його різновидів – раціонального і спекулятивного [3, с.1-2]. Тепер уже не нагромадження благ стає для людини засобом задоволення її матеріальних потреб, а навпаки, все існування людини спрямоване на придбання, яке стає метою її життя. Цей з погляду безпосереднього сприйняття безсенсаєвий переверт у тому, що можна назвати «природним» порядком речей, у такій же мірі виступає необхідним лейтмотивом капіталізму, в якій він чужий людям, що не пройнялися його духом [5, с. 925]. Цей момент дуже важливий для розуміння загальної концепції «Протестантської етики». Вебер переконаний, що капіталізм як система раціонального господарювання і «дух капіталізму» як певна психологічна готовність до саме такого господарювання – це не ідентичні речі.

Висновок. Отже, хоча «Протестантська етика і дух капіталізму» не є ґрунтовним дослідженням проблеми протестантизму, проте дослідження Вебера зв'язків між різноманітними релігійними ідеями та економікою дозволило йому дійти до висновку про те, що протестантська етика та світогляд вплинули на розвиток капіталізму.

Список використаної літератури

1. Вебер М., Протестантська етика і дух капіталізму. Київ, Основи, 1994. 261 с.
2. Вебер М., Протестантська етика і дух капіталізму. Київ, Основи, 1994. 261 с.
3. Вебер М., Протестантська Етика і Дух Капіталізму. Київ, Наш формат, 2018. 216 с.
4. Протестантська етика. URL: <http://www.etica.in.ua/protestants-ka-etika/>
5. Randall Collins. Weber's Last Theory of Capitalism: A Systematization // American Sociological Review, Vol. 45, No. 6 (Dec., 1980), pp. 925-927

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження: «Гроші» - це суттєва частина економіки. Вона входить в предметну область економічної науки, як об'єкт дослідження. З економічної точки зору гроші традиційно розглядаються як інструмент для задоволення соціальних потреб у спрощеному товарообігу. Вони функціонують як загальний еквівалент, який використовується під час обміну товарів і представляють собою форму витворення їх вартості.

Мета дослідження: проаналізувати основні аспекти грошей як предмет соціально-філософського дискурсу.

Об'єкт дослідження: гроші у філософсько-соціальному дискурсі.

Предмет дослідження: гроші.

Завдання дослідження: з'ясувати важливість грошей у суспільно-економічному житті та висвітлити, як вони впливають на життя людини, її погляди та цінності.

Виклад основного матеріалу. Економічна діяльність, не зорієнтована на гуманітарні параметри, втрачає не лише прагматичну ефективність, але й соціальний смисл, стає джерелом «нового тоталітаризму», коли тоталітарним стає сам економічний механізм. Тому дослідження феномена грошей у його соціальних функціях дозволяє глибше зрозуміти суть низки актуальних проблем, з якими стикається сучасне українське суспільство. Проблема соціального функціонування грошей до недавнього часу залишалася у вітчизняній науковій думці своєрідною «нічийною територією» між економічним та соціо-гуманітарним знанням. Дослідження соціального буття феномена грошей має достатньо репрезентативні позиції в історії філософської думки. Річ у тому, що само вчення про економіку виникло як складова частина філософії моралі, зокрема такою воно постало в Аристотеля поряд з етикою та політикою[1, с. 6-7]. Гроші – необхідний атрибут функціонування економіки в сучасному світі. Це особлива економіко-психологічна реальність. Просторова своєрідність грошей виявляється в тому, що в них співпадає матеріальне та ідеальне, річ і думка, що забезпечує їм об'єктивну та суб'єктивну, представлену у свідомості безмежність розповсюдження. Гроші, окрім чисто економічних функцій (міра вартості, засіб обігу, платежу, нагромадження), виступають фактором соціалізації особистості. На думку, Ф. Хайєка, гроші – найабстрактніший з усіх економічних інститутів, через який опосередковуються найзагальніші, непрямі, віддалені наслідки індивідуальних дій, що сприймаються чуттєво. За їх допомогою те, що сприймається чуттєво, заміщується абстрактними поняттями, у яких сформульовані правила, котрі керують економічною діяльністю. Часовою характеристикою образу грошей є обов'язкова спрямованість на майбутнє, так як гроші втілюють потенційні можливості, абстрактну купівельну спроможність. На відміну від інших речей, які стають старими, потребують зміни, гроші в певній мірі є постійною субстанцією [1, с. 418] Гроші – це посередник у процесі товарообміну. Люди вкладають свою працю у виробництво товарів та послуг, які потім обмінюють на товари та послуги інших людей. Інакше кажучи, гроші – це засіб обміну результатами праці. До появи грошей, приблизно 100 тисяч років тому, існував бартер, тобто прямий обмін товарами та послугами. Наприклад, можна було зробити металевий спис або горщик і обміняти його на килим чи шкуру тварини. З розвитком цивілізації бартер став занадто незручним, і люди пристосувалися обмінювати свої товари та послуги на золото, срібло, монети, морські раковини, гроші з раковин (американські індіанці) та інші рідкісні та цінні речі, які потім можна було обміняти на курку, козу або ще щось. Це значно спростило весь процес. Так зародилася ера грошей, і їхня сутність досі не змінилася, хоча багато хто цього не розуміє. Ми йдемо на роботу та обмінюємо свою працю на гроші, які витрачаємо на продукти праці інших людей. По суті, гроші – це посередник під час обміну результатами праці. Перший постулат закону обміну говорить: гроші є мірою вартості товарів та послуг. Справа в тому, що самі по собі речі не мають вартості; вона визначається ціною - тобто кількістю грошей, які за цю річ готові платити [4, с. 2]. Для філософського аналізу природи грошей їх економічні функції відходять на задній план, зате субстанційний підхід виглядає перспективним у тому відношенні, що за емпіричним фактом їх функціонування у перелічених вище аспектах спонукує побачити їх глибинну сутність як соціального та культур-ного феномена. Такий підхід орієнтує на усвідомлення закономірного характеру виникнення грошей та їх історичної еволюції як об'єктивованої форми соціальних відносин, їх ролі не лише в рухові товарів, але й у формуванні сучасного типу людської особистості, їх впливу на найширший спектр соціальних процесів [1, с. 10-11]. Кожна людина, яка досягла віку, коли приходить розуміння цінності грошей, бажає їх мати. Але просте бажання не приносить багатства. Це повинно бути палке бажання, яке переростає в свого роду нав'язливу ідею, а потім і у певний план дій щодо примноження багатства. Але все це повинно супроводжуватися наполегливістю, яка не визнає поразку. Тільки комбінація всіх цих чинників прокладе вам шлях до багатства [2, с. 36-37]. Накопичення великих статків вимагає сил та енергії, а також чітко організованих і розумно спрямованих спеціалізованих знань. І всі ці знання зовсім не обов'язково повинні зберігатися в голові людини, яка примножує своє багатство. Думаю, це твердження підбадьорить тих, хто прагне розбагатіти, але не володіє необхідною «освітою», тобто спеціалізованими знаннями, які можуть їм для цього знадобитися [2, с.111]. Сучасне суспільство побудоване на тому, що в деяких верств немає грошей взагалі (найнижчий), інші щось економлять (середній), третій клас може жити постійно від своїх інтересів (вищих верств). Ця структура суспільства майже повністю незалежна від осіб. Цей несправедливий стан справ,

звичайно, склався завдяки справедливій перемозі в змаганнях, перемога хитрішого, кмітливішого, або навіть більш безсовісного [3, с. 18].

Висновок: Отже, гроші є важливою частиною соціального життя і впливають на суспільство як у цілому, так і на окремих людей. Гроші можуть відображати різноманіття можливих дій та мотивацію людей для різних видів активності. Вони можуть сприяти гармонії та розвитку, або навпаки, призвести до руйнування та несприятливо впливати на особистий розвиток. В остаточному підсумку вплив грошей залежить від того, як індивід використовує їх для реалізації своїх вольових програм і потреб. Гроші є інструментом, через який людина може вплинути на своє життя та суспільство навколо себе.

Список використаної літератури

1. Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали IV Міжнародних філософсько-економічних читань (18–20 травня 2011 року, Львів) / Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. Львів, 2011. 435 с.
2. Думай і Багатій. Наполеон Гілл. 2020. 411 с.
3. The Philosophy of Money: Third Enlarged Edition. Georg Simmel 2005. 616 с.
4. The science of money. Brian Tracy with Dan Strutzel, 2017. 192 с.

СУЧАСНИЙ СВІТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність дослідження. У наш час особливої ваги набули загальнолюдські цінності. Вони є регуляторами поведінки всього людства, виступаючи найважливішими критеріями, стимулами і знаряддями пошуку шляхів взаєморозуміння, злагоди і збереження життя людей планети.

Мета дослідження: розуміння та аналіз того, які цінності і переконання впливають на сучасне суспільство та індивідуальних людей, а також як ці цінності взаємодіють і впливають на розвиток культури, політики, економіки та інших аспектів життя.

Об'єкт дослідження: сучасна людина, суспільство та його компоненти.

Предмет дослідження: сучасний світ і як він відображає, відтворює або конфліктує з різними загальнолюдськими цінностями.

Завдання дослідження: аналіз та ідентифікація загальнолюдських цінностей, що впливають на сучасний світ; вивчення взаємодії між цими цінностями та сучасними явищами.

Виклад основного матеріалу. Аналіз та ідентифікація загальнолюдських цінностей, що впливають на сучасний світ, є важливим завданням дослідження. Це передбачає: вивчення різних культур та суспільних груп для ідентифікації загальних цінностей, які перетинають культурні та географічні кордони. Аналіз інтернаціональних документів, які визначають загальнолюдські цінності, такі як Універсальна декларація прав людини [3, с. 225]. Проведення досліджень і анкетування, щоб виявити, які цінності важливі для різних груп людей у сучасному світі. Аналіз тенденцій у мистецтві, літературі, філософії та інших сферах, які відображають загальнолюдські цінності. Цей аналіз допоможе вам ідентифікувати ключові цінності, які впливають на сучасний світ та розуміти їхню роль у формуванні суспільних явищ і рішень. Вивчення взаємодії між загальнолюдськими цінностями та сучасними явищами охоплює ряд завдань: аналіз впливу загальнолюдських цінностей на культурні явища, такі як мистецтво, музика, література, які відображають ці цінності та формують сучасну культурну ландшафт [4, с. 70]. Дослідження взаємодії між цінностями і соціальними явищами, такими як роль жінок у суспільстві, сімейні структури, міграція та інші аспекти суспільного життя. Вивчення впливу цінностей на політичні рішення та політичну реторику, включаючи права людини, соціальну справедливість та інші політичні теми [2, с. 110]. Аналіз впливу цінностей на економічні тенденції, такі як корпоративна відповідальність та ставлення до сталого розвитку. Вивчення цих взаємодій допоможе краще розуміти, як загальнолюдські цінності впливають на сучасний світ та як цей вплив формує суспільні явища та процеси [5, с. 218]. Аналіз впливу цінностей на прийняття рішень, поведінку та відносини між людьми у сучасному суспільстві може включати такі аспекти: вивчення ролі цінностей у формуванні індивідуальних рішень, включаючи особисті, професійні та моральні вибори. Аналіз впливу цінностей на міжособисті відносини, включаючи взаємодію у сім'ї, на роботі та в суспільстві загалом. Вивчення того, як цінності можуть впливати на суспільну поведінку та спільність, включаючи активізм, добровільництво та соціальну взаємодію. Аналіз взаємодії цінностей з публічними політиками та регулюючими органами та їх вплив на законодавство та громадську політику. Цей аналіз може розкрити важливий взаємозв'язок між цінностями та суспільними явищами та допоможе зрозуміти, як цінності впливають на формування рішень та відносин в сучасному суспільстві. Оцінка того, наскільки сучасний світ відповідає або порушує загальнолюдські цінності, є ключовою для розуміння сучасного суспільства. Ця оцінка може включати наступні етапи: аналіз відповідності сучасних законів, політики та практик загальнолюдським цінностям, визначеним у міжнародних документах, таких як Універсальна декларація прав людини. Дослідження та оцінка випадків порушення цінностей, включаючи права людини, соціальну справедливість та інші аспекти. Визначення можливих наслідків відповідності або порушення цих цінностей, включаючи вплив на здоров'я, щасливий розвиток суспільства та інші параметри. Розробка рекомендацій та стратегій для політичних рішень, які сприяють відповідності загальнолюдським цінностям та уникненню порушень. Ця оцінка допоможе з'ясувати, наскільки сучасний світ дотримується загальнолюдських цінностей та як можна поліпшити відповідність цим цінностям для кращого суспільного розвитку.

Висновок: Цінність - це явище динамічне, оскільки кожне нове покоління цінності попереднього кризь призму власного сприйняття, додаючи власні цінності. Кожна людина приходячи у світ застає певну сформовану систему загальнолюдських цінностей, більшість з яких є беззаперечними і вказують на тип бажаної поведінки індивіда у соціумі. Проте навіть в умовах соціально неоднорідного, класово антагоністичного суспільства людина вільна обирати особисті цінності самостійно. Культура і моральна культура соціально передається із покоління в покоління, через усі можливі впливи та напружене виховання, що надходить з соціуму.

Список використаної літератури

1. Маслоу А. Мотивация и личность/А. Маслоу. СПб.: Еврознак, 1999. 478 с.
2. Долинська Л. В. Психологія ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя: (навч. посіб./ Л. В. Долинська, Н. П. Максимчук. Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин О. В., 2008. 124 с.
3. Целякова О. М. Духовність і цінність орієнтації студентської молоді України в трансформаційному суспільстві / О. М. Целякова //Гуманітарний вісник ЗДІА. 2009. 349 с.
4. Головатий Н. Ф. Социология молодежи: Курс лекцій/ Н. Ф. Головатий. К. :МАУП, 1999. 224 с.

5. Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світоглядний аналіз/В. Андрущенко, Л. Губерський, М. Михальченко. К.: Знання України, 2002. 578 с.

СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ТУРИЗМУ ЯК ФОРМИ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЛЮДИНИ

Актуальність дослідження визначається цими об'єктивними процесами, які вказують на якісні зміни в житті сучасної людини. В першу чергу це стосується зростання ролі туризму в системі суспільного виробництва, зростання залежності соціалізації людини і реалізації його потенціалу від туристичної діяльності, а також зміни змісту і типу роботи під впливом глобалізації соціальних процесів і підвищення мобільності людей стимулює розвиток індустрії туризму.

Мета дослідження: аналіз туризму, як форми соціальної активності людини.

Предмет дослідження: визначення соціокультурних детермінантів розвитку туризму. Прискоренні інноваційні зміни, пов'язані з науково-технічним прогресом, сприяли загальному соціально-економічному розвитку певних країн, підвищенню рівня життя їх населення, змінюваних характер праці, способів та стилів життя, що особливо позначилось в ХХ ст. розвитком урбанізації та змінами в системі розселення, постіндустріальною фазою розвитку економіки, поглибленням екологічних проблем та досягненням глобальних масштабів діяльності людства, гуманізацію всіх сфер суспільного життя [1].

Об'єкт дослідження: з'ясування і розкриття змісту основних функцій туризму.

Завдання дослідження: дослідити місце і роль туризму як чинника суспільного виробництва.

Виклад основного матеріалу. З'ясування сутності туризму як соціального інституту, форми людської діяльності вимагає виявлення чинників, що впливають на виникнення цього явища і його розвиток. Туризм, як явище суспільного життя, є похідним від суспільного розвитку. Він зобов'язаний своєю появою індустріальної фази людського розвитку, яка характеризувалася прискоренням розвитком продуктивних сил, поглиблення поділу праці та розвитком процесів урбанізації. За формою організації виділяють чотири форми туризму: 1) груповий; 2) індивідуальний; 3) індивідуально-груповий: тури купляються клієнтами індивідуально, а обслуговування відбувається в групі; 4) сімейний. Туризм можна класифікувати за такими критеріями: метою подорожі; спрямованістю туристичних потоків; масштабами охоплення території; способом пересування та використання транспортних засобів; терміном поїздки; сезонністю; демографічним і соціальним складом учасників подорожі; ступенем організованості; принципами організації продажу туру та формою організації туристичного обслуговування [2, с. 158-190]. У законі України «Про туризм» зазначено, що туризм поділяється на іноземний, внутрішній та зарубіжний. До першого належить іноземці, котрі подорожують територією України, до другого - особи, які подорожують в межах своєї країни, і до третьої групи належать громадяни України, які подорожують за кордоном. Мета туристичної діяльності - це сукупність обґрунтованих орієнтирів і показників досягнень в цій діяльності за певний проміжок часу [3, с. 215-222]. Туризм є важливою формою соціальної активності людини. Він дозволяє людям відкривати нові місця, знайомитися з іншими культурами, розвивати соціальні навички та поглиблювати знання. Туризм сприяє спілкуванню та обміну досвідом між різними соціальними групами, сприяє розвитку міжкультурного розуміння і толерантності. Також він може мати значний вплив на економіку та розвиток територій, приваблюючи туристів та створюючи нові робочі місця [4]. Відокремлюють також базові функції туризму: соціально-демографічна, економічна, екологічна, культуротворча, гуманістична, людинотворча. Відносно соціально-демографічної функції туризму слід відзначити такі її основні аспекти, як: 1. вид відпочинку, що сприяє відновленню сил та працездатності людини, а відповідно - психофізіологічних ресурсів суспільства; 2. сприяння раціональному використанню вільного часу людей; 3. покращення трудової зайнятості та підвищення життєвого рівня населення; збагачення соціально-економічної інфраструктури та міжрегіональної співпраці країн, держав та народів. Говорячи про екологічну функцію туризму, відзначимо, що туризм, як правило, не виснажує екологію, не порушує природну рівновагу, а навпаки, зацікавлений в ній. Гуманістична функція туризму досліджується, як засіб між людських відносин та як форма міжособистісних комунікацій. За останні роки туристична галузь в Україні почала дуже розвиватися і стала масовим соціально-економічним явищем. Розвиток туризму залежить від різних факторів, серед яких основні включають: 1. Географічне положення: Розташування та природні краси регіону можуть привертати туристів. Гори, моря, озера та інші природні об'єкти грають важливу роль у привабленні подорожуючих. 2. Історія та культура: Місцева історія, культурні пам'ятки, традиції та фольклор також можуть стимулювати туризм, оскільки вони надають можливість для вивчення та сприйняття нового. 3. Інфраструктура: Розвинута туристична інфраструктура, така як готелі, ресторани, транспорт, аеропорти та маршрути, робить подорожі зручними та доступними. 4. Економіка та інвестиції: Економічний стан регіону впливає на туристичний сектор. Інвестиції в розвиток туризму можуть створити нові можливості та робочі місця [5].

Висновки: туризм можна визначити як процес здійснення туристської активності та організації туристичної діяльності, що спрямований на задоволення рекреаційних, пізнавальних, економічних та духовних потреб особи шляхом переміщення суб'єктів соціальному просторі. Туристська активність розуміється як подорожі по країні або виїзд за кордон соціальних суб'єктів з метою безпосереднього задоволення своїх пізнавальних, духовних, інтелектуальних, релігійних, оздоровчих, ділових, спортивних, фізичних потреб.

1. Структура та функції туристичної діяльності URL: http://pidrzhmki.com/1719051243533/turizm/struktum_funktsiyi_turistichnoyi_diyalnost_i.
2. Чигур Р. Ю. Екологічна культура українського суспільства. Роль держави та громадянського суспільства у її формуванні. /Р. Ю. Чигур//Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія/Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевиц, М. І. Гурик, О. М. Рудакевич, Р. Ю. Чигур, М. Л. Шумка; за ред. професора О. М. Рудакевича. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 158-190.
3. Шумка М. Гончарук Т. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал Михайлина Шумка, Тетяна Гончарук // Матеріали міжнародних філософсько- економічних читань. Львів, 2011. С. 215-222.
4. Соляник С.Ф. Туризм як соціоетичний чинник суспільного життя URL://<http://studcon.org/turyzm-yak-forma-socialnoyi-aktyvnosti-lyudyny-socialno-filosofskyu-analiz?page=4>
5. Гончарук-Чолач Т. Сучасні парадигми державного управління: теоретико- філософське осмислення / Тетяна Гончарук-Чолач // Психологія і суспільство. 2010. №4. С. 72-81.

ФІЛОСОФІЯ УСПІХУ МЕНЕДЖЕРА

Актуальність дослідження. У світі де бізнесове середовище постійно змінюється, філософія успіху менеджера стає важливою. Розуміння стратегій лідерства, здатність адаптуватися до нових викликів та розвиток особистості відіграють критичну роль у досягненні успіху в управлінні. Дослідження цієї теми допоможе не лише виробити нові методики управління, але й розкрити ключові аспекти ефективного керівництва в сучасному бізнесі.

Мета дослідження: полягає в ідентифікації основних принципів та методів, що сприяють успішному керівництву менеджера в сучасному бізнесі.

Предмет дослідження: аналіз факторів, що визначають успішне керівництво в бізнесі та розвиток особистості менеджера, включаючи стратегії управління, лідерські якості та методи оптимізації результативності в управлінні.

Об'єкт дослідження: поняття «філософія успіху менеджера» та його вплив на процеси управління в організаціях.

Завдання дослідження: вивчення та аналіз аспектів філософії успіху менеджера для розкриття ключових принципів та методів, що сприяють ефективному управлінню, а також виявлення їх впливу на досягнення успіху.

Виклад основного матеріалу. Написано вже багато історій філософії, і моя мета полягала не тільки в тому, щоб додати до цього числа ще одну [2, с. 3-4]. Ви напевно чули фразу «думки матеріалізуються». Вони можуть легко стати реальністю, особливо якщо за ними стоїть чітка мета, наполегливість і палке бажання перетворити їх на гроші або інші матеріальні об'єкти [1, с. 5]. У світі є лише єдиний спосіб переконати будь-кого щось зробити. Чи доводилось вам колись замислюватись над цим? Так, тільки єдиний спосіб. Він полягає в тому, щоб інша людина захотіла цього [3, с. 28]. Поняття «менеджмент» є досить загальним і трактується по-різному. У ньому заведені воедино дуже різні принципи, ролі, види діяльності та функції. Найчастіше використовується поняття в двох значеннях: як функціональне поняття, що охоплює господарські процеси та функції, котрі характеризують діяльність підприємства (закупівля, виробництво, здобут тощо), і як організаційне поняття, що характеризує суб'єктів, які приймають рішення, їхню роль у діяльності підприємства (правління, начальник цеху, майстер). Загалом домінує функціональний підхід котрий окреслює завдання діяльності та господарські процеси, тоді як другий підхід, котрий зосереджує увагу на ролі менеджерів різних організаційних рівнів [4, с. 222.] Керівники завжди здійснювали функцію мотивації своїх працівників, усвідомлювали вони це самі чи ні. У давину для цього служили батіг і погрози, для численних обраних нагород. З кінця XVIII і по XX століття було поширене переконання, що люди завжди працюватимуть більше, якщо у них є можливість заробити більше. Вважалося, таким чином, що мотивування - це просте питання, яке заводиться до пропозиції відповідних грошових винагород в обмін за зусилля. На цьому ґрунтувався підхід до мотивації школи наукового управління [5, с. 50-51].

Висновок: використання стратегій філософії успіху менеджера є ключовим для досягнення високої результативності в управлінні. Відповідальність особистісних якостей та лідерських підходів в управлінні дозволяє ефективно реагувати на виклики сучасного бізнесу, забезпечуючи підвищенні якості та досягнення поставлених цілей. Зазначене дослідження підкреслює значення вивчення та застосування філософії успіху менеджера для досягнення стабільного й успішного управління в сучасному бізнесі.

Список використаної літератури

1. Хилл Н. Думай та багатій. М.: Агенство «ФАІР», 1997. 272 с.
2. Рассел Б. Історія західної філософії. К.: Основи, 1995. 689 с.
3. Карнегі Д. Як завоювати друзів та надавати вплив на людей. 1997. 800 с.
4. Шагеда А. Менеджмент: Підручник / Анатолій Шегда. 2006. 645 с.
5. Мексон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. основи менеджмента. 1992. 384 с.

ЕКОНОМІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ РОЛЬ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: Проблема формування економічної свідомості та її важлива роль в умовах ринкової економіки України постає перед сучасними дослідниками та громадянами в контексті стрімких змін, що відбуваються у національній економіці, які вимагають від людей інноваційного підходу до управління фінансами, виробництвом, торгівлею та іншими видами діяльності.

Мета дослідження: аналіз економічної свідомості в умовах ринкової економіки України, виявлення її впливу на економічний розвиток та постійне вдосконалення механізмів управління фінансовими ресурсами та виробничими процесами у країні.

Предмет дослідження: економічна свідомість як система знань, переконань, цінностей та психологічних уявлень про економічні явища та процеси, які визначають ефективне функціонування ринкової економіки в Україні.

Об'єкт дослідження: вплив економічної свідомості на ринкову економіку України та її роль у формуванні стратегічних рішень, фінансових інвестицій та ефективного управління в умовах конкурентно-спроможного господарювання національних підприємств.

Завдання дослідження: вивчення економічної свідомості, її функцій та зв'язків із навколишньою дійсністю.

Виклад основного матеріалу. Свідомість – це вища форма психічного відображення, що притаманна людині. Вона є результатом впливу суспільно-історичних умов на психіку людини у процесі її творчої діяльності під час постійного спілкування з іншими людьми за допомогою мовлення. У вітчизняній психології склалось загальноприйняте розуміння свідомості як вищої форми психіки, яка виникла в людському суспільстві у зв'язку з колективною працею, спілкуванням людей, мовою і мовленням [1, с. 93]. Свідомість являє собою складний конструкт, що виникає в процесі антропогенезу як феномен, що забезпечує існування людства і є вираженням його соціального буття. Вона виникає як продукт всієї суспільної діяльності людей і виявляється як результат духовного розвитку суспільства. Феномен свідомості, що почав досліджуватись у лоні філософії, стає сьогодні об'єктом досліджень все більшого числа наук, не стала винятком і соціальна й економічна психологія. Поняття «економічна свідомість», яке є корелятом поняття «свідомість», відображає особливості виявлення свідомості у сфері економічної життєдіяльності людей. Існують різні теоретичні підходи до аналізу феномену економічної свідомості і до визначення цієї категорії [1, с. 97]. Концепції економічної свідомості включають когнітивний та соціально-психологічний підходи. Когнітивна концепція базується на уявленні, сприйнятті та обробці інформації, тоді як соціально-психологічна концепція розглядає вплив соціальних та психологічних процесів. Когнітивна концепція: ця концепція базується на уявленнях, сприйнятті та обробці інформації особою. В контексті економічної свідомості це відображення уявлень про економічні процеси, ринкові відносини та фінансові рішення. Соціально-психологічна концепція: ця концепція розглядає економічну свідомість через соціальні та психологічні процеси, які впливають на уявлення про економічні ситуації, виробничі процеси та культурні переконання, що формують економічне мислення [2, с. 23-25]. Теоретичні моделі, такі як модель раціонального споживача та модель дисонансу в уявленнях, надають уявлення господарської поведінки та ухвалення рішень в умовах ринкової економіки. Модель раціонального споживача: ця модель передбачає, що споживачі раціонально приймають рішення щодо свого споживання, враховуючи свої уподобання та обмеження. Модель дисонансу в уявленнях: ця модель виходить з припущення, що люди відчують дискомфорт у випадках, коли їхні уявлення про економічні явища конфліктують одне з одним. Наприклад, у випадках, коли ціни на товари не відповідають їхнім очікуванням [3, с.112-125]. Вивчення цих концепцій і моделей дозволяє ліпше розуміти споживчу поведінку, ухвалення рішень у фінансах та інвестиціях, а також розвиток маркетингових стратегій у умовах ринкової економіки. Зміни в структурі суспільної свідомості українського суспільства мають тісний взаємозв'язок із суттєвими змінами в економічному організмі і знаходять прояв конкретним ставленням суспільства до податків та системи їх стягнення через економічну свідомість, ментальні особливості, які, в свою чергу, формують податкову культуру громадян [4, с. 33-40]. Отже, економічна свідомість відображає економічну реальність не пасивно, а активно. Економічна свідомість функціонує у системі безперервних прямих і зворотних зв'язків з навколишньою дійсністю. Прямі зв'язки забезпечують отримання адекватної економічної інформації, а зворотні – дають можливість діяти, спираючись на ці дані. Відображення є підставою для поведінки, результати якої забезпечують подальше відображення реальності, що змінилась. Через економічну свідомість людей економічне мислення набуває практичного значення, яке полягає в тому, щоб, по-перше, сформувати сучасне економічне мислення і свідомість, по-друге, виховати у кожного почуття справжнього господаря країни. По-третє, розвинути такі соціально-психологічні якості, як: бережливість, економність, діловитість, організованість, підприємність тощо. Функції економічної свідомості виявляються також в емоційній оцінці дійсності, забезпеченні економічної діяльності, у попередній побудові дій та передбаченні їх наслідків, у контролюванні економічної поведінки та керуванні нею, у здатності особистості давати собі раду в навколишньому матеріальному світі, у власному економічному житті [5, с. 126]. **Висновок:** роль економічної свідомості в умовах ринкової економіки України виявляється як критичний фактор у формуванні стратегічних

рішень, управлінні ресурсами та розвитку ефективних механізмів управління. Посилення усвідомленості економічних процесів та досягнення належної рівноваги між соціально-економічними факторами має велике значення для забезпечення сталого економічного зростання в Україні в умовах глобальних економічних викликів та конкурентно-спроможності. Вивчення та удосконалення економічної свідомості є ключовим завданням для розвитку країни та забезпечення її успішної інтеграції у світову економічну систему.

Список використаної літератури

1. Герасименко М. М. Особливості економічної соціалізації студентської молоді в умовах суспільних трансформацій /М. М. Герасименко // Теоретичні і прикладні проблеми психології. 2012. № 3. С. 93-97.
2. Іванова, О. Економічна свідомість та її вплив на розвиток ринкової економіки. Київ: Видавництво «Університет». 2018. С. 23-25.
3. Степаненко, П. Формування економічної свідомості в умовах трансформації економіки. Економічний журнал, 45(2), 2019. С. 112-125.
4. І. Григоренко. Економічна свідомість та її вплив на економічні рішення., «Економіка та управління». С. 33-40.
5. Економічна соціалізація молоді: соціально-психологічний аспект: наук. вид. / за ред. В. В. Москаленко. К.: Укр. центр політ. менеджменту. 2008. 336 с.

АНАЛІЗ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «КОМУНІКАЦІЙНА КУЛЬТУРА СУСПІЛЬСТВА»

Актуальність дослідження. Комунікація є невід'ємною частиною сучасного суспільства. Розвиток інформаційних технологій, соціальних мереж, та зростання об'єму інформації, доступної для громадськості, роблять комунікаційну культуру актуальною темою для дослідження. Зростання кількості способів спілкування та можливість глобального впливу роблять комунікаційну культуру надзвичайно важливою для забезпечення ефективної комунікації та заборони поширенню дезінформації.

Мета дослідження: сприяння підвищенню якості комунікації в суспільстві, розкриття проблем і вирішення викликів, пов'язаних із зростанням обсягу інформації та розповсюдженням інформаційних технологій.

Предмет дослідження: комунікація в суспільстві, включаючи всі аспекти спілкування, обміну інформацією та взаємодії між індивідами, групами, організаціями та суспільством в цілому.

Об'єкт дослідження: комунікаційна культура суспільства.

Завдання дослідження: проаналізувати комунікаційні процеси у суспільстві, включаючи мову, символи, засоби масової інформації та соціальні мережі.

Виклад основного матеріалу. Комунікаційна культура суспільства - це комплекс знань, навичок, цінностей і правил, які регулюють процеси спілкування та взаємодії між людьми в суспільстві [1, с. 6]. Сучасний етап розвитку цивілізації характеризується тим, що жодна сфера буття людини не може нормально функціонувати і розвиватися без своєчасного і повного забезпечення необхідною інформацією, уміння її швидко, якісно й адекватно сприймати, зберігати, обробляти, використовувати і передавати. Інформація завжди впливала на формування особистості, її світогляд, стереотипи поведінки, ступінь суспільної активності і культурний вигляд як окремих індивідів, так і різних груп та суспільства в цілому. Зростаючі інформаційні потоки перетворюють процеси передачі й отримання інформації на все більш складні [2, с. 48]. І тому, в ситуації, яка сформувалась у теперішній час, все більш актуальною є глибока розробка поняття «комунікаційна культура суспільства». Важливо відзначити недостатню розробленість проблеми комунікаційної культури й у філософському аспекті. Багато в чому це обумовлено багатозначністю термінів «комунікація» і «культура», що і становлять зміст поняття «комунікаційна культура» [3, с. 156]. Всі перераховані вище аспекти визначають необхідність теоретичного осмислення комунікаційної культури, значення і роль якої зростає останнім часом пропорційно збільшенню обсягу інформації та каналів її обміну в суспільстві. У зв'язку з полісемантичністю поняття «комунікаційна культура» виникає, насамперед, необхідність його уточнення як предмета дослідження теорії та історії соціальних комунікацій [4, с. 265]. Дане поняття співвідносне, з одного боку, з поняттям «культура», з другого боку – з поняттям «комунікація». Термін «культура» належить до числа багатозначних, і пояснюється це тим, що сама культура – вкрай складне, багатогранне явище, що виражає всі сторони людського буття. Саме тому її вивчають багато наук, кожна з яких виділяє предметом свого вивчення одну з її сторін, формулюючи при цьому своє розуміння й визначення культури [5, с. 27].

Висновок. Комунікаційна культура вимагає розуміння і поваги до різних культурних, мовних і соціальних різниць. Вона також включає в себе важливі аспекти, пов'язані з моральністю та етикою в комунікації. Збільшення уваги до комунікаційної культури суспільства є актуальним завданням у сучасному світі, де інформація швидко поширюється, а зв'язки між людьми стають все більш важливими. Підвищення комунікаційної культури сприяє покращенню міжособистісних відносин, зменшенню конфліктів і підвищенню якості життя в суспільстві.

Список використаної літератури

1. Масі. Н. І. Про сутність поняття «комунікаційна культура суспільства» С.6.
2. Тернопільська В. Теоретичні аспекти феномена «соціально-комунікативна культура». Житомирський державний університет імені І. Франка. Вип. 22. С.44-50.
3. Зотов В. В. Становлення інформаційно-комунікативного середовища сучасного суспільства: соціологічний аналіз інституціореальних трансформацій: монографія / В. В. Зотов; Курськ. держ. техн. Ун-т. Курськ, 2007. 246 с.
4. Соколов О.В. Загальна теорія соціальної комунікації / А. В. Соколов. СПб: Видавництво Михайлова В. А., 2002. 461 с.
5. Уледов А.К. До визначення специфіки культури як соціального явища / А.К. Уледов // Філософські науки. 1994. № 2. С. 22-29.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження: Проблема становлення Єдиної національної ідентичності громадян України є однією з визначальних для українського суспільства та для подальшого формування його як повноцінної нації. Політичний контекст проблематики зумовлює необхідність вироблення адекватної політики щодо кризових явищ, помітних в українській національній ідентичності. Теоретичні та практичні дослідження безпосередньо стосуються проблем зменшення потенціалу сепаратизму, залучення до державотворчого процесу представників усіх етнічних груп, зміцнення можливостей держави у справі протистояння зовнішньому тиску.

Мета дослідження: проаналізувати основні процеси формування української нації, збереження її ідентичності, збереження цілісності держави та єдності суспільства, збереження самобутності національної ідентичності суспільства загалом, а також самобутності окремих спільнот.

Об'єкт дослідження: українська нація.

Предмет дослідження: проблематика формування національної ідентичності.

Завдання дослідження: розглянути основні прояви формування нації; виявити основний склад української політичної нації; дослідити вплив глобалізації на формування нації.

Виклад основного матеріалу. Важливою умовою формування нації є зростання національної самосвідомості: свідомого згуртування та об'єднання дій її різних представників не тільки на ґрунті усвідомлених ними спільних рис або спільного минулого, але й на ґрунті розуміння ними головних національних інтересів і вироблених спільних цілей (визвольної національної боротьби, національного відродження, розбудови національної державності тощо), досягнення яких сприяло б розквіту й зміцненню цієї нації [2]. Утворення націй відбувалося легше або важче, залежно від того, яке становище займала в державі етнічна спільність. Бездержавна українська нація формувалася повільно. На тій частині України, що входила до складу Російської імперії, її цінності не розвивались і навіть не визнавалися, тож мусили утверджуватись у постійній боротьбі з іншою мовою і культурою, репрезентованими імперською владою. Враховуючи, що свого часу відбулося неприродне, силове деформування етнічних ідентичностей в Україні, перспектива поновлення та розвитку ідентифікаційної самобутності населення залежить від повноцінної участі у цьому процесі політичних і соціальних інституцій [1, с. 110]. Особливу увагу приділено потребам формування української загальнонаціональної ідентичності, виходячи з вимог забезпечення національних інтересів України: зміцнення державної і національної єдності, забезпечення міжетнічного миру, суспільної інтеграції представників етнічних спільнот, розвитку унікальних етнічних ідентичностей в контексті цілісної загальноукраїнської ідентичності, ліквідації загрози сепаратизму. З іншого боку, на початок ХХІ століття серед масивів населення, що мають набір об'єктивних українських ідентитетів, вітчизняні та зарубіжні дослідження фіксують брак відчуття етнічної, мовно-культурної, конфесійної, державно-політичної спільності тощо. Отже, варто всерйоз враховувати роль, що її досі відіграють наслідки жорсткого й цілеспрямованого втручання з боку зовнішніх політичних центрів у етносоціальну та культурну сфери українського суспільства. Разом з тим потребує уваги й те, що навіть із здобуттям державності в Україні досі слабкою лишається внутрішня консолідованість суспільства, нації [3]. Перервність еволюційного шляху формування української національної ідентичності становить серйозну проблему для України. Два масштабні процеси: з одного боку, стирання, нищення етноісторичної ідентичності, з іншого - пошук та відродження власної ідентичності були і є полюсами, між якими доводилося існувати українській державі й суспільству протягом життя низки поколінь. Можна стверджувати, що балансування між цими полюсами, що, фактично, є змістом боротьби за національне виживання, досі актуальне [4]. Національна ідентичність спроможна об'єднувати усі елементи етнічної структури українського суспільства, етнічні, культурні, релігійні, ментальні тощо прояви ідентичності, що їх мають різні спільноти. Так, ці спільноти є основою для оформлення загальнонаціональної ідентичності, яка «надбудовується над етнокультурними ідентичностями груп, що творять національну державу» [5, с. 169]. Українська національна ідентичність проходить складний і суперечливий процес становлення. Нині її ознаками є амбівалентність суспільної свідомості, брак консенсусу стосовно базових цінностей, етнопсихологічні та мовно-культурні деформації у свідомості.

Висновок. Сьогодні українська нація переживає складний етап у процесі свого формування, але я з упевненістю можу сказати, що незабаром світ побачить нову згуртовану демократичну спільноту із величезним потенціалом до подальшого розвитку.

Список використаної літератури

1. Кресіна І. О. Українська національна свідомість і сучасні політичні процеси: (Етнополітологічний аналіз). К., Вища школа, 1998. 189 с.
2. Колодій А. Радянська ідентичність та її носії в незалежній Україні URL: www.politics.lviv.ua/nations/soviet;
3. Колодій А. Етно-національні ідентичності і легітимність влади в Україні URL: www.politics.lviv.ua/nations/legitimacy.

4. Ситник П. К., Дербак А. П. Духовні засади та механізми формування національної самосвідомості URL: www.pisut.gov.ua/ukr/publishing/panorama/
5. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б. Попова. К.: Тов-во «Знання», 1998. С. 169-170.

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження: Сучасний світ стикається з ростучою економічною нерівністю. Питання про те, як гроші впливають на цю нерівність та як можна забезпечити справедливий розподіл ресурсів, є дуже важливим.

Мета дослідження: розглянути гроші як предмет соціально-філософського дискурсу та проаналізувати їх вплив на суспільство з філософської перспективи.

Предмет дослідження: роль та значення грошей у соціально-філософському контексті.

Об'єкт дослідження: гроші як соціально-філософське явище.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив грошей на суспільств.

Виклад основного матеріалу. Гроші завжди привертали увагу людей не лише як засіб обміну та збереження вартості, але й як складний соціокультурний феномен. Вони втілюють у собі багатшарові аспекти, що відображають уявлення суспільства про цінності, владу та мораль. У цій статті розглянемо гроші як предмет соціально-філософського дискурсу та їх вплив на суспільство [1]. Гроші можна розглядати як результат колективної угоди суспільства про призначення їм певних функцій. Вони не лише полегшують обмін, але й символізують систему цінностей та відносин [2]. Запитання такі, як: «Чи можуть гроші мати власну цінність, окрім їхньої економічної цінності?», «Яка їхній вплив на наше моральне сприйняття?», відкривають простір для філософських дебатів [3]. Питання про справедливість у розподілі грошей і власності мають давню історію в філософії. Філософи вивчають етичні аспекти заробітку, багатства та відповідальності перед суспільством. Гроші впливають на розподіл влади в суспільстві [4]. Вони можуть бути інструментом контролю, але й джерелом незалежності та свободи. У політичній філософії обговорюється, чи може грошова влада підірвати принципи демократії, та як забезпечити справедливий розподіл ресурсів для всіх членів суспільства [5].

Висновок: гроші є не лише економічним засобом, але й соціальним конструктом, який визначає відносини в суспільстві. Філософські роздуми навколо грошей важливі для розуміння етичних, соціальних та політичних аспектів нашого життя. Вони допомагають визначити, яким чином гроші впливають на наше світовідчуття та сприйняття справедливості.

Список використаних джерел

1. Сіммель, Г. Філософія грошей. URL: <https://www.yakaboo.ua/ua/filosofija-groshej-2068090.html>
2. Маркс, К. Капітал. Критика політичної економії. URL: https://www.marxists.org/russkij/marx/1867/capital_vol1/index.htm
3. Гейзенберг, В. Фізика та філософія. URL: https://atom.univ.kiev.ua/nlds/ru/5_resourses/fizfil.htm
4. Нуссбаум, М. Creating Capabilities: The Human Development Approach. URL: https://www.academia.edu/77114247/Creating_capabilities_the_human_development_approach
5. Сен, А. Development as Freedom. URL: <https://readli.net/development-as-freedom/>

ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СВІТУ МОЛОДІЖНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження: Наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття зріс інтерес людства до проблеми взаємостосунків суспільства й субкультур, де особливе місце займають різні субкультури, що привертають увагу молоді. Тому актуальність заявленої нами проблематики полягає в комплексному дослідженні феномену субкультури і її складової – молодіжної субкультури, щоб краще розуміти ці явища і змінити упередження соціуму до них.

Мета дослідження: аналіз молодіжної субкультури як індикатора соціально- культурного розвитку суспільства.

Предмет дослідження: молодіжна культура України як сфера формування цінностей, що характеризують специфічний тип особистісної та колективної поведінки в суспільстві.

Об'єкт дослідження: культура в значенні ціннісного універсалу, в якому знаходить здійснення спосіб людського існування у світі.

Завдання дослідження: проаналізувати поняття субкультури та вивчити особливості молодіжної субкультури; визначити молодіжні субкультури як системи значень, засобів вираження, стилів життя, створених молодіжними групами, що суперечили наявним системам цінностей.

Виклад основного матеріалу. Існує два основних види цінностей: духовні та матеріальні. Духовні цінності потрібні для формування і подальшого розвитку світовідчуття людини, а також світосприйняття. Вони сприяють духовному збагачення особистості. А матеріальні цінності це категорія економічної теорії, що представляє собою цінності майнового характеру [1, с. 129]. Формування системи цінностей дуже складний та довгий процес особливо для молоді віком від 14 до 20 років. Саме за цей період часу відбувається динамічна зміна сприйняття світу та буденності, які впливають на подальші кроки у житті та розвитку людини. Для прикладу розглянемо цінності українського народу у ХVІІ ст. Основними з яких були: худоба, житло, вбрання, достаток, релігія. [2, с. 64] З часом цінності почали змінюватися. Поштовхом для цього були Перша та Друга світові війни. Як таких матеріальних цінностей не було. Зміна влади та велика смертність, морально знищували людей. Сіяли страх та бажання вижити. Відсутність моральних регуляторів або їх ослаблення викликали не тільки відокремлення інтересів, їх замкнення у дуже вузьких межах, культивування знання заради знання, мистецтва заради мистецтва, влади заради влади, а й деградацію суспільних відносин. Моральна свідомість поєднує в собі вищі цінності, які були вироблені в історії суспільства, добро, істину, любов, свободу, справедливість тощо. [3, с. 37]. У кінці ХХ на початку ХХІ ст. почався розвиток технологій. Люди тягнулися до науки та особистого розвитку. Цінуватись почали навчальні заклади. Можливість висловити свою думку без засуджень та смертної кари, перебудували поняття цінностей. З точки зору оцінювання сучасного періоду розвитку українського суспільства можна визнати, що настав принципово новий період в історії України, її народу та духовної культури. Це потребує нагального вирішення завдання формування нової системи цінностей: одні цінності одержують нові умови для свого поширення та утвердження, інші не знаходять сприятливого середовища для відтворення, оскільки пов'язані з минулим історичним періодом [4, с. 125]. Відсутність міцної державної влади пояснює становище української культури сьогодення, яка значну частину своїх творчих сил повинна витрачати на збереження національної самобутності. Тільки сильна, демократична, правова держава, яка є виразником волі всього народу України, може забезпечити становлення сучасної системи цінностей шляхом узгодження загальнолюдського та національного. Наступною причиною масових змін людських цінностей стала епідемія COVID-19. Ці умови змусили людей дистанційно навчатися, працювати та спілкуватися. Усі масові заходи були скасовані.

Висновок: Отже, динаміка формування ціннісного світу молоді України, пройшла складні історичні етапи. Тільки цінності допомагають знайти відповіді на важливі питання. Саме вони є духовною опорою культури і суспільства, а також здатні як об'єднувати, так і роз'єднувати суспільство. Процес змін довготривалий: переформується ієрархія системи цінностей, застарілі цінності втрачають значення, але не вмирають, вони можуть відроджуватись і одержувати нове «прочитання». [5]

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник 1. сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Буссел. К; Шпрінг: ВТФ «Перун», 2005. 129с.
2. Радченко О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення: монографія / Олександр Радченко Х.: Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2009. 312 с.
3. Ручка А. О. Цінності і смисли як компоненти соціокультурної реальності / А. О. Ручка //Смислова морфологія соціуму / за ред. Н. Костенко, К., 2012. С. 91-123.
4. Анісімов С. Ф. Цінності реальні та уявні / С. Ф. Анісімов. М., 1970. 224 с.
5. Ціннісні орієнтації сучасної української молоді URL:https://dodmc.dn.ua/images/stories/Biblioteka/cinnicni_orient_sych_ykr_molodi.pdf

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження. Проблема самовизначення людини належить до так званих вічних світоглядних проблем, оскільки кожна свідомо людина на певному етапі свого життєвого шляху неминуче постає перед питанням «хто я?». Зростання взаємозалежності сучасного людства, глобалізація всіх сфер суспільного життя, прискорення темпів суспільного розвитку і соціальної мобільності призвели до того, що сучасна людина постійно знаходиться в міжкультурному середовищі, є суб'єктом-об'єктом взаємодії різних культур. Тому в умовах сучасного постіндустріального (інформаційного) суспільства проблема самовизначення людини значно ускладнюється і стає все більш актуальною.

Мета дослідження: з'ясувати сутність і головні способи самовизначення людини та їх прояви в умовах зростаючої взаємодії культур.

Об'єкт дослідження: самовизначення людини як складова людського існування.

Предмет дослідження: уявлення людини про саму себе, своє місце у світі та відношення до нього.

Завдання дослідження: охарактеризувати основні етапи дослідження цієї проблеми в історії філософської думки; з'ясувати сутність феномена самовизначення людини як невід'ємної характеристики людського буття, виявити потреби людини у власному самовизначенні.

Виклад основного матеріалу. Проблема самовизначення людини належить до так званих вічних світоглядних проблем. Ще з давніх-давен люди не обмежувались своїми базовими поняттями про світ, а намагались пізнати його зі всіх сторін, в них виникало бажання пізнати самого себе і зрозуміти власне буття. «Пізнавати, щоб більше могли. Більше могли, щоб більше діяти. Більше діяти, щоб повніше існувати», – так казав відомий французький вчений та філософ П'єр Тейяр де Шарден (1881-1995) у своїй книзі «Феномен людини» і так він визначає призначення людини у світі. Сучасна філософія є узагальненою філософською думкою людства, що ґрунтується на теоретичних надбаннях, здобутих у кожній національній філософії. Основою для сучасної філософії є загальноприйняті людські цінності та пріоритети. На мою думку, надзвичайно важливим для кожної молодої людини є базове знання філософії. Адже на цій основі у людини виникає, тільки їй притаманне, специфічне духовне осмислення та переживання існуючого світу речей і предметів, суспільного середовища у формі відчуттів, уявлень емоцій, котрі формують відповідне світовідчуття, світосприймання і світорозуміння. Світогляд за своєю суттю є цілісним сприйняттям людиною структури буття, узагальнюючим осмисленням сенсу та мети людського життя, віднайденням людиною головних і значимих ціннісних орієнтирів. Саме на цій основі відповідно і формується лінія людської життєдіяльності, поведінки, способи і принципи пізнання світу, переконання та ідеали. За таких умов якісний рівень світогляду особистості стає виміром її духовної та інтелектуальної зрілості, внутрішнього багатства, освіченості, а також соціальної активності, гуманізму, доброти, моральної чистоти [1]. Найбільш ґрунтоване тлумачення поняття «самовизначення», на мій погляд, подається в всесвітній енциклопедії «Філософія»: у якій зазначається, що самовизначення – це процес і результат вибору особистістю своєї позиції, засобів самореалізації і цілей у конкретних життєвих обставинах, основний механізм прояву людської свободи [2]. Нині світоглядні уявлення і переконання особистості, особливо молодої людини, формуються в контексті переоцінки нашого історичного минулого, утвердження плюралізму, розмаїття думок, поглядів на різні питання суспільного життя. Щоб не блукати у лабіринтах нових суспільних процесів, правильно зорієнтуватись, збагнути смисл нового існування, юнакам і дівчатам потрібен духовний стержень, яким є філософсько-світоглядна культура, оскільки саме вона покликана забезпечити розвиток цілісної особистості, здатної свідомо ставитися як до оточуючого її світу, так і до самої себе, до світоглядного вибору, орієнтованого на загальнолюдські й національні цінності [3]. Процес самовизначення особистості конкретизується набуттям людиною певного соціального статусу є своєрідним поєднанням об'єктивних факторів, які не залежать від людини, і суб'єктивних чинників, які особистість обирає не за власною волею, таким чином самовизначається. Тобто визначається через процедуру вибору і намагається знайти своє місце в суспільстві спираючись на свої внутрішні цінності і можливості для самореалізації, що створені в суспільстві [4].

Висновок. Проблема самовизначення була невід'ємною складовою вчень про людину на різних етапах розвитку філософської думки, на яких вона усвідомлювалася по-різному. У наш час ця проблема набула особливої актуальності в зв'язку зі зростанням соціальної динаміки і мобільності, складності й проблематичності людського буття і привертає до себе увагу представників різних наук і галузей знань. У зв'язку з цим ще більш актуальними стають філософські дослідження цієї проблеми. Проте більшість з них мають вузькоспеціалізований чи одноаспектний характер, що засвідчує необхідність більш широкого, сутнісного і пов'язаного з сучасними соціально-культурними реаліями дослідження даної проблеми.

Список використаних джерел

1. Сметаніна О. Портрет нації. Які ми? URL: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/Portret-nacii_2.pdf
2. Кривдник О. Українська нація URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2007/02/16/3209980/>
3. Сапсан С. Сучасний стан української нації та держави Україна URL:

5. <https://pravyyssektor.info/prosvitnytvo/oriyentyry/suchasnyy-stand-ukrayinskoyi-naciyi-ta-derzhavy-ukrayina>
6. Орел І. До питання формування української нації URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2010/06/16/5124061/>

ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: Дану тему вивчали велика кількість науковців, і велика кількість науковців продовжує роботи це і сьогодні, тому що саме виробництво є тим нюансом, який визначав спосіб життя суспільства в певний історичний період. Тому будь-яка інтелектуальна людина зобов'язана досліджувати те, як виробництво впливало на людей певної епохи, а також який тип виробництва був притаманний тій чи іншій історичній добі. Ще варто знати які чиники приводили до зміни виготовлення, які винаходи докорінно змінювали суспільства і як вони впливали на життя людей і на історичний прогрес.

Мета дослідження: проаналізувати, яким чином виробництво може впливати на розвиток людства.

Об'єкт вивчення: вплив виробництва на спосіб життя суспільства.

Предмет дослідження: вплив виробництва на людину на навколишнє середовище.

Завдання дослідження: визначити яким чином виробництво впливає на спосіб життя суспільства.

Виклад основного матеріалу. Виробництво - це діяльність сукупна, суспільна, це єдність пізнавальної та практичної діяльності. Ці характеристики виробництва передбачають їх розгляд як єдності матеріальних і духовних знарядь виробничої діяльності, матеріального і духовного способів освоєння природного та соціального. Єдність матеріальної та духовної сторони суспільного виробництва характеризує сутність суспільного способу життєдіяльності протягом всієї історії людства. Однак реалізується ця єдність у специфічних історичних формах структурування суспільного виробництва. Потреби викликають до життя виробництво. Воно виникає і розвивається як процес, спрямований на задоволення матеріальних потреб людини. Потреба примушує людину визначити мету майбутніх дій. Кожна задоволена потреба породжує виникнення іншої. Це веде до удосконалення людиною знарядь праці. Становлення продуктивних сил обумовлюється вдосконаленням всіх їх компонент: кваліфікації, майстерності і виробничого досвіду людей; диференціації розподілу праці, розширення і поглиблення її спеціалізації; засобів виготовлення, знарядь праці, техніки і технологічного використання науки [1, с. 102]. Наслідком зміни знарядь праці є зміна форм зв'язку між людьми в процесі виробництва, сутність їх взаємодії з природою. Кожний новий спосіб виробництва є якісно новим етапом, новим ступенем у розвитку суспільства. Виробляючи умови, в яких людина проживає, вона тим самим виробляє саму себе [2]. Відомий філософ Хосе Ортега-і-Гассет акцентує увагу, власне що в передових умовах люди кожен день розмовляють про законодавство і права, уряд, національне та міжнародне, соціальне міркування і можливості, вірну і некоректну політичному діячеві, пацифізм і мілітаризм, батьківщину і людство, соціальну вірність і несправедливість, капіталізм і колективізм, соціалізацію та лібералізацію, авторитаризм, особа і колективізм і що аналогічне. І не лише тільки розмовляють, а й сперечаються. І не лише тільки сперечаються, але й борються за те, власне що стоїть за цими текстами. І в цих громадських, політичних битвах в усіх куточках землі люди гинуть сотнями, тис., мільйонами. Роль складових продуктивних сил в процесі виготовлення не схожа. Головна продуктивна сила - народ. Без людей практично ніякі способи праці не можуть служити машини іржавіють і зносяться, виробничі будівлі розвалюються. Щоб народ - члени соціального виготовлення, мали можливість благополучно виготовляти способи до життя, зобов'язані володіти конкретний рівень знань виготовлення, тобто знань певних засобів праці, технології виготовлення, спілкування у виробничому колективі і що аналогічне. Здійснюючи процес виготовлення, люди замінюють навколишню природу і спільно з що змінюють своє особисте природу, складаються як соціальні і істоти. Виробляючи певним способом матеріальні блага, люди виготовляють відповідний уклад свого життя, тому що метод виготовлення вважається конкретний картина життєдіяльності індивідів, їх конкретний тип життя. Виконаний в соціумі метод виготовлення (поряд з природними умовами) гарантує не лише суспільні обставини життєдіяльності суспільства, а й громадський тип життя і роботи конкретного індивіда [3, с. 211]. Продуктивні сили визначають виробничі відносини. Становлення продуктивних сил обумовлюється вдосконаленням всіх їх компонент: кваліфікації, майстерності і виробничого досвіду людей; диференціації розподілу праці, розширення і поглиблення її спеціалізації; засобів виготовлення, знарядь праці, техніки і технологічного використання науки [1, с. 103]. Зі зміною продуктивних сил змінюються виробничі відносини. Другу сторону методу виготовлення оформляють виробничі відносини. Це певний образ відносин, що утворюється в процесі матеріального виробництва. Якраз виробничі відносини визначають систему соціальної організації роботи. Під виробничими відносинами знають: для початку, соціальну форму соціального виготовлення і, по-друге, засіб впливу людей один на одного. Вступати в виробничі відносини людей спонукають об'єктивні умови, автономні від свідомості, волі людей умови, які сформувалися в суспільстві [4, с. 175].

Висновок: Вплив виробництва на спосіб життя суспільства є складним і має багато аспектів. Виробництво визначає доступність товарів і послуг, впливає на зайнятість, рівень доходів, інфраструктуру та середовище. Важливо балансувати виробництво з соціальними та екологічними аспектами для досягнення сталого розвитку та покращення якості життя.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. Я., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. К., 1996. 132 с.

2. Матеріальне виробництво з точки зору соціальної філософії. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13231/>
3. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія/Т.В.Гончарук, Н.В.Гнасевич, М.І.Гурик, О.М.Рудакевич, Р.Ю.Чигур, М.Л.Шумка; за ред. професора О.М.Рудакевича. - Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 256 с.
4. Гончарук Т.В. Філософія економіки як філософська дисципліна /Т.В. Гончарук //Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Філософія. 2007. №45. С. 175-178.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження: Людина – продукт двох типів еволюції. За розгляду як представника ссавців та вищих приматів, її потрібно вважати продуктом біологічної еволюції. Однак людина більшою мірою і продукт еволюції культурної, бо ті суттєві ознаки, що відрізняють її від тварини, є результатом саме цього етапу еволюції.

Мета дослідження: проаналізувати культуру як процес розвитку людського суспільства.

Об'єкт дослідження: людина, яка творить культури.

Предмет дослідження: процеси впливу культури на формування людини як особистості, та процеси діяльності людини у творенні цієї ж культури.

Завдання дослідження: вивчення основних аспектів взаємодії людини із культурою, а також аналіз впливу цього процесу на сучасне суспільство.

Виклад основного матеріалу. Саме людина, завдяки своїй творчості, здатна створювати нові цінності, ідеали, традиції, які в подальшому впливають на формування культурного середовища. Її здатність до сприйняття світу, творчого перетворення його унікальності, створення нових образів у мистецтві, літературі, архітектурі, музиці визначає розвиток культури як такої [1, с. 246]. Людина, як творіння, активно впливає на формування соціокультурних цінностей, розширюючи горизонти свого світогляду та сприйняття навколишнього світу. Фундаментальним елементом формування культури є саме людська особистість, її ідеали, прагнення, мрії [2, с. 116]. Важливою складовою культури є мова, яка визначає способи сприйняття світу, передачу досвіду попередніх поколінь та формування нових цінностей. У цьому контексті людина виступає як активний учасник культурних процесів, що постійно змінюються і розвиваються під її впливом [3, с. 245]. Таким чином, людина як творіння і творець людської культури має вирішальне значення для формування цивілізаційних цінностей, розвитку мистецтва та літератури, а також побудови сучасного суспільства. Її творчий потенціал забезпечує поступовий розвиток культурних цінностей та збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь. Людина, як творіння у ширшому аспекті, виступає як результат цілого ряду історичних, культурних та соціальних процесів. Одночасно, вона є творцем і подальшим носієм цих процесів, що формує людську культуру як систему відображення та передачі національних традицій, цінностей та духовності. Людська культура виявляється в усіх аспектах суспільного життя, сприяючи збереженню традицій, пізнанню нового й створенню сучасних реалій [4, с. 453]. При розгляді взаємодії людини і культури необхідно враховувати вплив культури на саму особистість людини. Культура формує систему цінностей, норм поведінки, світогляд та інші аспекти життя. Людина в свою чергу приймає та адаптує ці елементи культури, стаючи продуктом впливу цього середовища. Тому виявлення взаємозв'язку між людиною і культурою дозволяє нам розуміти внутрішні закономірності суспільства, його розвиток і зміни [5, с. 108].

Висновок: Культура з одного боку, є важливою складовою суспільства, а з другого – це феномен, який гарантує разом з іншими соціальними цінностями, суспільний порядок і взаєморозуміння в суспільстві. Вона реалізується як гарант суспільного порядку і взаємного порозуміння. Людина, як творіння і творець людської культури, виступає як ключовий фактор у формуванні та розвитку культурних цінностей. Її творчий потенціал забезпечує поступовий розвиток мистецтва, літератури та інших проявів культури, що визначають духовний світ сучасного суспільства.

Список використаної літератури

1. Гегель Г. В. Феноменология духа / Г. В. Гегель. М.: Мысль, 1977. 456 с.
2. Фрейд З. Тот і Я / З. Фрейд. К.: Астролібія, 2001. 336 с.
3. Дойль А. Конец разумного человека / А. Дойль. М.: Эксмо, 2015. 385 с.
4. Платон. Собрание сочинений / Платон. СПб.: Наука, 2000. 752 с.
5. Ганс-Георг Гадамер Правда та метод: Основи філософії гуманітарних наук. К: Наука, 2000. 126 с.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ ТА ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. Культура завжди була, є і буде невіддільною частиною нашого життя, оскільки ми щодня з нею зустрічаємося, незалежно від того, чи хочемо ми цього. Вже з найдавніших часів мудреці-філософи досліджували питання про можливості людини, її роль та місце в процесах цього світу. Над опрацюванням дослідження про людину як творця та творіння культури працювали як іноземні вчені, так і українські, такі як Вернадський В. І. Якщо враховувати, що людина і досі вважається головним суб'єктом в культурній системі суспільства, то можна стверджувати, що дана тема все ще актуальна і важлива в сучасний час.

Мета дослідження: з'ясування як саме пов'язані людина та її культура.

Об'єкт дослідження: людина в контексті творення і творця культури. Дослідження залежності між ними.

Предмет дослідження: вплив культури на формування людини як особистості та її вплив на створення і зміну культури. **Завдання дослідження:** аналіз поняття культури та з'ясування, як саме людина, яка створює культуру, стає її творінням.

Виклад основного матеріалу. Людина є унікальним творінням, здатним на свідоме мислення та дію. Вчені довели що, загадка людської творчості криється насамперед у сфері свідомості людини [3, с. 99-101]. Здатність мислити і робить людину творцем культури. Люди створюють культуру через свої думки, ідеї, винаходи, мистецтво, музику, літературу, релігію, мову та багато іншого. Вони формують своє середовище і впливають на свої суспільства через культурні вирази. Але хто ж створив людину? Одна з відповідей на це питання полягає в тому, що це є творінням когось або чогось вищого, що перевищує наше уявлення. У епосі античності вважали, що вище за людину є природа та божества. Протягом наступних століть філософи та науковці стверджували, що це є творінням чогось раціонального [4, с.391-399]. Таким чином, можна стверджувати, що будь-яка зміна в суспільстві змінює саму людину як особистість, яка буде сприймати світ під іншим кутом. Все, що на нас впливає - оточення, найближчі люди - формує нас. Протягом життя люди виявляють свої переживання у літературі, думках. І саме це є культурою. Тому людина є творцем і лише завдяки цьому - творінням культури. Як писав Руссо, людина народжується як «tabula rasa» (лат.) - чиста дошка. Культура надає нам «карту» або «скрипт» для того, як ми повинні поводитися у світі. Вона визначає норми та правила, якими ми керуємося, і формує наші очікування щодо того, як ми повинні взаємодіяти з іншими. Тому люди з однієї держави можуть дивитися на традиції іншої з подивом. Культура також формує нашу самосвідомість. Вона формує наше розуміння того, хто ми є, і допомагає нам зрозуміти наше місце у світі.

Висновок. Таким чином, становлення особистості не може бути розглянуте окремо від культури. Культура є фундаментом, але таким, який з кожним поколінням змінюється, а вже на ньому будується наша особистість. Вона допомагає нам зрозуміти шлях і кінцевий сенс життя. Важливо також зазначити, що культура не лише формує особистість, але й впливає на її розвиток протягом життя. Культурне середовище, в якому ми живемо і розвиваємось, постійно впливає на нас, надихаючи на нові ідеї та спонукаючи до самовдосконалення. Крім того, людина не лише пасивно сприймає культурне середовище; вона активно бере участь у його формуванні та розвитку. Кожна нове покоління має можливість додати щось нове до культурного багажу, який вона успадкувала. Таким чином, процес становлення особистості є не лише процесом сприйняття та адаптації до наявної культури, але й процесом активного творчого внеску. Також слід пам'ятати про роль спадщини в процесі становлення особистості. Ми успадковуємо не лише генетичні характеристики від наших предків, але й культурні традиції, звичаї та знання.

Список використаних джерел

1. Людина як творіння і творець культури URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35097/1/557.pdf>
2. Людина як творець і творіння культури Людина як творець культури і творіння культури, Буття людини. Людина як продукт біологічної та соціокультурної еволюції, Людина - хто вона?, Тіло чи душа? URL:stud.com.ua
3. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість. К.: Знання України, 2002. 168 с.
4. Гончарук Т.В., Шумка М.Л. Національно культурна ідентичність як маркер модернізму українського суспільства/ Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць С.391-399.
5. Фурман А.В. Ідея і зміст професійного методологування: [монографія]. Тернопіль, 378 с.

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОЦЕСУ

Актуальність дослідження. Новітні технології є надзвичайно важливими для людини двадцять першого століття. Щодня кожен із нас взаємодіє із результатами чийогось інтелектуального вкладу в науку та техніку. Людина завжди прагнула до досконалості, покращення умов життя, що стало можливим з допомогою нових приладів. Науково-технічний процес характеризує рівень розвитку держави, допомагає підвищити рівень людей. Деяким винахідникам справді вдалось кардинально змінити світ, їх ідеї та розробки вкоренились і є невід'ємною частиною повсякдення донині.

Мета дослідження: дослідити причини та наслідки науково-технічного процесу з філософської точки зору, розглянути напрями та тенденції щодо розвитку науки.

Об'єкт дослідження: науково-технічний процес, як предмет філософського осмислення.

Предмет дослідження: філософські погляди на розвиток технологій, прогрес у науці.

Завдання дослідження: розглянути філософські погляди на науку, розвиток технологій, формування та становлення науково-технічного процесу, його вплив на суспільство.

Виклад основного матеріалу. Філософія науки і техніки є характерною ознакою ХХ століття. Саме в цей час відбувався надзвичайно швидкий розвиток техніки, різноманітних приладів. Звісно, це сильно вплинуло на усі аспекти життя людини. Ідея науково-технічного процесу, як закономірного розвитку науки і технологій, вкорінювалась у свідомість людини, починаючи з епохи Відродження. Саме тоді, коли природознавство відігравало провідну роль у науці, і головною метою якого-була розбудова техніки, яка могла б покращити життя і підвищити продуктивність праці через перетворення довкілля, почала формуватися ідея прогресу, зокрема науково-технічного [1, с. 15]. Німецький філософ Ернест Капп вважається основоположником технічної філософії. Він був першим, хто в своїй науковій роботі вдало поєднав два поняття: «техніка» та «філософія». Основною його ідеєю було те, що людина у всіх своїх творіннях несвідомо відтворює свої органи і пізнає себе завдяки цим штучним створенням. Техніка це вміння доцільно діяти на матерію, це своєрідне мистецтво, яке допомагає викликати бажані явища. Технічні прилади разом з мистецтвом об'єктизують діяльність, здійснюють певний задум. Представники Римського клубу активно займалися питанням переосмислення ціннісних аспектів науково-технічного поступу. У своєму першому звіті «Межі росту» вони наголошували на тому, що науково-технічний прогрес став однією з найважливіших проблем ХХ століття. Ще в 1931 році, своїм студентам каліфорнійського технологічного інституту, Альберт Ейнштейн говорив: «Щоб ваша праця могла сприяти зростанню людських благ, ви повинні розумітись не лише на прикладній науці, піклування про саму людину і її долю має бути в центрі уваги під час розроблення всіх технічних удосконалень» [2, с. 151]. Один із провісників науки Нового часу Ф. Бекон зробив суттєвий крок уперед у розумінні науково-технічної взаємодії, як важливого соціального чинника. Беконівська «Нова Атлантида», по суті є своєрідним передбаченням особливої ролі та відповідальності вчених і винахідників за наслідки науково-технічного розвитку [3, с. 51]. Тоффлер писав: «На технічні питання більше не можна дати відповідь в одних лише технічних термінах. Це політичні питання... Ми повинні забезпечити комплексну перевірку нових технологій на відповідність перед тим, як їм можливість без перешкод упроваджуватись в наше середовище» [4, с. 394].

Висновок. Науково-технічний процес сильно вплинув на тенденції розвитку людського суспільства. Одні вбачають у ньому лише позитивне, адже технічний прогрес дає людям змогу полегшити умови праці, підвищити рівень життя, значно покращити економічний стан. Інші ж концентруються лише на негативних наслідках. Наука і техніка є складними явищами, які допомагають самоствердитись. Людина це істота, яка від початку своєї історії прагне розвиватись, змінюватись. Науково-технічний процес допомагає із цим. Проте чим більше ми користуємось благами нових технологій, тим більший вплив вони мають на наше життя.

Список використаної літератури

1. Горохов В. Г., Розин В. М. Введение в философию техники. М., 1998. 224 с.
2. Ейнштейн А. Збір наукових праць Т. VI. М.: Наука, 1967. 438 с.
3. Бекон Ф. Тв.: В 2-х т. Т. 2. М.: Думка, 1972. 514 с.
4. Тоффлер Э. Футушок. Санкт Петербург: Лань, 1997. 464 с.

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНА УКРАЇНА

Актуальність дослідження: Філософські погляди Г.Сковороди мали значний вплив на розвиток української культури і національної ідентичності. Ці погляди можуть надавати важливий контекст для розуміння сучасних викликів та можливостей в Україні, а також служити джерелом натхнення для розвитку громадянського суспільства, моральності, та національної ідентичності.

Мета дослідження: Не лише зрозуміти філософські погляди Г. Сковороди, але й їх застосовування до сучасних реалій та вирішення сучасних проблем в Україні.

Об'єкт дослідження: Г. Сковорода та сучасна Україна.

Предмет дослідження: філософські погляди і ідеї, висловлені Григорієм Сковородою, та їх актуальність для сучасної української культури, суспільства і ідентичності.

Завдання дослідження: аналіз і інтерпретація філософських праць Сковороди, порівняння його ідей з сучасними суспільними, політичними, етичними та культурними викликами в Україні, визначення впливу його філософських поглядів на сучасну українську культуру і суспільство.

Виклад основного матеріалу. Григорій Сковорода (1722 - 1794), видатний український філософ, поет і мандрівник, відомий своєю унікальною роллю в історії української філософії. Ще за його життя його називали «українським Сократом». За 16 років він став студентом Києво-Могилянської академії, перебував певний час в двірській капелі в Петербурзі, подорожував Європою, вивчав мови і філософію, і був великим знавцем античної та релігійної літератури. Він вважав своє 30-річчя часом свого особистого розвитку та самовдосконалення, і лише в другій половині 60-х років він почав активну літературну діяльність. Його філософські діалоги (такі як «Наркіс», «Симфонія наречена книга асхань «Жена Лотова», «Потоп зміїн» та інші) стали відомі після його смерті, оскільки він не публікував жодну зі своїх праць під час життя [1]. Григорій Сковорода відзначався своєю оригінальністю як філософ та мав глибокі знання учення видатних філософів античності, середньовіччя і нового часу. Його філософська концепція великою мірою співпадала з ідеями Просвітителів XVIII століття. Освоївши найцінніші відкриття світової філософської думки, Сковорода став піонером нової філософії в Україні. Основною складовою філософських поглядів Г. С. Сковороди є концепція трьох світів, а саме макрокосмосу (Всесвіту), мікрокосмосу (людини) і символічного світу, який відображений в Біблії. Кожен із цих світів містить дві природи: внутрішню (духовну) та зовнішню (матеріальну) [4]. Григорій Сковорода вирізнявся своєю оригінальністю, зокрема в питаннях теорії пізнання. Він вважав, що людський розум здатен осмислювати всесвіт і розуміти обидві його складові - матеріальну і духовну, оскільки процес пізнання розвивається паралельно зі збільшенням людських знань, і такий процес не має кінця, подібно до безмежності світу, що пізнається. Однак, основну увагу філософ спрямовував на питання людини та її щастя. Він постійно шукав шляхи до досягнення цього щастя. За його переконаннями, творча праця відіграє ключову роль в створенні підґрунтя для благополуччя людини та суспільства загалом. Це була основа для його оригінальної теорії «сродної праці». Він вважав, що природа або Бог наділяють кожну людину властивими здібностями, і головне - це не пропустити ці здібності та жити відповідно до них. Це означає, що людина повинна слідувати своєму природному покликанню і уникати нав'язаних обов'язків чи навчання, які не відповідають її істинним здібностям [3]. За Сковородою, щасливим може стати будь-хто, якщо лише він виявляє природну схильність та слідує їй. Сковорода закликає уникати витрати часу на те, що тимчасове або зруйнується, не вважати щастям те, що недовговічне, та не обожнювати життя, яке завершується смертю. Він стверджує, що щастя не має матеріальних еквівалентів і є духовною сутністю. Щасливий може бути лише той, чий сумління спокійне [2].

Висновок. Творчий внесок Григорія Сковороди вписується в контекст «вічної філософії», яка базується на уявленні про єдину божественну основу, об'єднуючу як людське існування, так і природний світ, і в цій концепції пари протилежностей об'єднуються в гармонійну єдність. «Вічна філософія» Григорія Сковороди пропонує глибше розуміння та сприйняття всього, чого нам не вистачає в сучасному світі, включаючи сучасних філософів. Спадщина Г. Сковороди має важливе філософське, педагогічне, художнє та культурне значення, і вона лишається актуальною для сучасної української культури.

Список використаних джерел

1. Філософія Г.Сковороди. URL: <https://kpekintu.at.ua/e-book/philosofija/page34.html>
2. Філософська та літературна спадщина Г. Сковороди. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/tvory/printit.php?tid=8994>
3. Основи філософських знань. URL: <https://subject.com.ua/philosophy/osnovi/67.html>
4. Філософські погляди г. Сковороди. URL: <https://studfile.net/preview/5655248/page:3/>

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження. Сучасний світ став глобальним селом завдяки інтернету і швидкому розвитку технологій. Люди можуть швидко обмінюватися інформацією, товари та послуги стають доступними з будь-якого куточка світу. Гроші грають важливу роль у цьому процесі, регулюючи міжнародну торгівлю та економічні відносини.

Мета дослідження: розуміння економічних і фінансових викликів.

Предмет дослідження: роль грошей в сучасному економічному середовищі.

Об'єкт дослідження: значення грошей для людини в 21 столітті.

Завдання дослідження: вияснити яким чином люди визначають свої цінності та пріоритети в умовах сучасного світу та як це впливає на їхні фінансові рішення.

Виклад основного матеріалу. Гроші – це спосіб забезпечення базових потреб людини у їжі, одязі, сні, відпочинку. Здавалося б, що отримавши більше грошей, людина має заспокоїтись, але їй хочеться ще. Тут і проявляються певні риси характеру людей [3, с. 74]. Жага до наживи, заздрість, скупість, жадібність, навіть черствість і злість – всі ці риси пов'язані з бажанням мати гроші. Чому вони проявляються? По-перше, через те, що гроші забезпечують основні матеріальні потреби людини. Якщо їх мало, то виникає незадоволення. По-друге, гроші – це показник успіху, який допомагає здобути певний статус в суспільстві. Оскільки людина живе в соціумі, то вона хоче відчувати себе його рівноправною частиною. По-третє, наявність грошей – це певна гарантія щасливого майбутнього [2, с. 398]. Ці три складові грають велику роль в житті людини. Але ж чому люди стають так званими поганцями через великі гроші? Людиною керує жага до наживи. Чим більше грошей вона має, тим більше їй хочеться. Всередині прокидається думка, що більше грошей можуть забезпечити їй ще більше і тоді людина починає здобувати ще більше грошей [5, с. 218]. Невже гроші впливають тільки негативно? Ні, це не так. Є дуже багато людей, які не підвладні їхній силі. Вони розуміють, що окрім матеріальної сторони є й духовна. Вони прагнуть забезпечити багатством саме свою духовну сторону. Не треба думати, що вони не розуміють ваги грошей окремо для людини і у світі загалом [1, с. 106]. Вони розуміють, але не надають цьому аж такої сильної уваги. Наразі ми не можемо уявити світ без грошей. Але можемо керувати своїм ставленням до них. Визначення цінностей і пріоритетів в умовах сучасного світу і їх вплив на фінансові рішення людей - це складний процес, який включає в себе багато чинників [4, с. 56]. Ось деякі ключові аспекти цього процесу: Культурний та суспільний контекст: Культура та суспільні цінності можуть сильно впливати на те, як люди визначають свої цінності. Етнічний поход і релігія: Етнічний поход та релігійні переконання можуть впливати на цінності та пріоритети. Наприклад, для деяких людей релігійні обов'язки або традиції можуть бути на першому місці в їхніх цінностях [1, с. 92]. Економічний статус і доходи: Економічний статус і доходи також впливають на те, які цінності і пріоритети визначаються. Люди з різними рівнями доходу можуть мати різні погляди на те, що є важливим у житті.

Висновок. Визначення цінностей та пріоритетів у сучасному світі грає ключову роль у формуванні фінансових рішень і життєвих стратегій людей. Цінності впливають на те, на що вони витрачають свої гроші, чи інвестують їх, а також як вони планують своє фінансове майбутнє. Різноманітні фактори, включаючи культурні, економічні та особисті впливи, об'єднуються, визначаючи унікальні цінності кожної особи, і важливо враховувати це при розробці фінансових стратегій та освітніх програм.

Список використаної літератури

1. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Рефлексія феномену грошей / Тетяна Вікторівна Гончарук, Михайлина Леонівна Шумка // Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань 20-21 травня 2009 року, Львів. С. 89-944.
2. Філософія грошей в епоху фінансової цивілізації : монографія / кол. авторів ; за ред. Т. С. Смовженко, З. Е. Скринник. К.: У Б С Н БУ, 2010. 463 с.
3. Шумка М., Жук А. Суть та значимість грошей у працях М. І. Туган-Барановського / Михайлина Шумка, Алла Жук // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск, 2008 С. 73-75.
4. Т.С. Смовженко, «ФІЛОСОФІЯ ГРОШЕЙ В ЕПОХУ ФІНАНСОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ», Монографія, вступ.), Львів, 2015, 78ст.
5. Філософія: навч. посіб./ Гончарук Т.В., Джугла Н.В., Шумка М.Л.,Тернопіль: підручники і посібники, 2016. 416 с.

УКРАЇНЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА В КОНТЕКСТІ НАДБАНЬ СВІТОВОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження: Подолання сукупності національної культури є обов'язком кожного громадянина, і виконуючи цей обов'язок, ми досягнемо не лише духовного піднесення, але й позитивних змін національного становища.

Мета дослідження: полягає в дослідженні української національної культури в контексті впливу світової цивілізації.

Об'єкт дослідження: українська культура.

Предмет дослідження: зміни, вплив, надбання, періодизація української культури.

Завдання дослідження: аналіз впливу української культури як окремої національної, так і загальносвітової культури на суспільство.

Виклад основного матеріалу. Культура, як цілісна система, формує ідентичність та сутність нації, вона включає в себе звичаї, традиції, історію та духовні цінності. Це є одним із основних відрізняювальних аспектів людини від тварин і свідчить про її важливість і значущість. Загалом, у світі існує безліч національних культур, і кожна з них унікальна та універсальна. Вплив на їхній розвиток і формування може бути різним, включаючи географічне положення, історію та культурні взаємозв'язки. Відповідно до цього, культурний розвиток кожної нації має свою специфіку та особливості [1]. Українська культура не виняток, і її розвиток був сформований різними історичними та культурними чинниками. Розташування України, центральне положення між сходом і заходом, впливи різних націй і культур вплинули на формування унікальної української культури [2]. Наша культура збагатилася завдяки різноманітним племенам та народам, які проживали на цій території. Також, розташування України в центрі Європи і її розміщення, як найбільшої держави на цьому континенті, вплинули на розвиток європейської культури. На протязі історії України були етапи розвитку та впадки духовного життя. Однак наша культура завжди відроджувалася та розвивалася, прагнучи до висхідного розвитку. Зрозуміння періодів розвитку української культури, від її відродження до трагічних сторінок історії, важливо для глибокого розуміння сучасної культурної ситуації в Україні [3]. Наша культура є багатою і важливою частиною світової культурної спадщини. Для досягнення високих культурних рівнів розвитку важливо розуміти це і докладати зусиль для подальшого збереження та вдосконалення [4]. Варто пам'ятати, що кожна національна культура вносить свій унікальний внесок у загальний культурний процес та взаємодіє з іншими культурами для створення різноманітного і багатогранного світу.

Висновок: наша культура відіграє важливу роль у формуванні світогляду та ідентичності нації. Вона включає в себе унікальність, смаки, цінності та традиції, які роблять нас неповторними. Дбайливе ставлення до національної культури є важливим завданням для кожного громадянина і сприяє загальному культурному піднесенню.

Список використаних джерел

1. Барська Галина «Українська національна культура в контексті надбань світової цивілізації» URL: <http://dSPACE.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21549/1/54-57.pdf>
2. Степан Павлюк « Українська національна культура в контексті сучасних глобалізаційних процесів» URL: <http://www.visnyk-nanu.org.ua/sites/default/files/files/Visn.2013/5/14.Pavlyuk.pdf>
3. Л. Малцкевич, П. Штрих та А. Шумілова «Надбання української національної культури як складова світової культури» URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/4502>
4. Береговий «Українська культура у європейському та світовому вимірі» URL: <https://dSPACE.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4769/1/2.pdf>

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження. Гроші не лише визначають доступ до основних потреб, але й впливають на соціальну позицію та можливість отримання освіти, медичної допомоги та інших важливих ресурсів у сучасному суспільстві. Розвиток фінансових технологій та глобалізація також надають грошам новий статус та роль у житті людини.

Мета дослідження: зрозуміти сутність грошей, їх ролі в повсякденному житті.

Предмет дослідження: значення грошей для людини у ХХІ столітті та їх вплив на її соціальну, економічну, і освітню ситуацію, а також роль фінансових технологій та глобалізації у цьому контексті.

Об'єкт дослідження: гроші і способи, якими вони впливають на життя людей у ХХІ столітті.

Завдання дослідження: проаналізувати, як зміни у фінансовій системі та економіці впливають на сприйняття і використання грошей людиною, розглядаючи їхню роль у сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Значення грошей для людини в ХХІ столітті важко переоцінити. Гроші стали неодмінною складовою сучасного життя, впливаючи на різні аспекти нашого існування. У ХХІ столітті гроші грають важливу роль у забезпеченні економічної стабільності і безпеки. Вони дозволяють людям накопичувати фінансові резерви, що важливо у вирішенні непередбачених фінансових труднощів, таких як медичні витрати чи втрата роботи [2, с. 158]. Гроші служать інструментом для задоволення основних потреб людини, таких як харчування, одяг, житло та освіта. Вони забезпечують доступ до різноманітних товарів і послуг, підвищуючи якість життя. Можливість заробляти і управляти грошима дає фінансову свободу та незалежність. Люди можуть робити власні фінансові рішення, обирати професії та кар'єру, які відповідають їхнім цілям, а також інвестувати в розвиток та інші цінності. У багатьох випадках, гроші відіграють роль визначення соціального статусу та престижу. Вони надають можливість отримувати освіту, подорожувати, споживати розкішні товари та послуги, що може впливати на соціальне сприйняття [1, с. 125]. Гроші також дозволяють людям допомагати іншим, виконувати благодійність та підтримувати соціальні та гуманітарні ініціативи, що важливо для створення кращого світу. У цифрову епоху ХХІ століття гроші набули новий обличчя завдяки електронним платіжним системам і криптовалютам. Це зробило фінансові операції більш зручними та доступними для всіх [3]. Люди можуть переказувати гроші в будь-якому кутку світу та здійснювати покупки онлайн, що підвищує рівень комфорту та глобальну доступність послуг. У світлі зростаючої уваги до екологічних проблем, гроші можуть бути використані як засіб для підтримки екологічно свідомих підприємств та продуктів. Люди можуть впливати на здоров'я планети та суспільства через свої фінансові рішення, вибираючи екологічно стійкі та етичні товари та послуги. Гроші можуть служити засобом досягнення мрій і амбіцій. Вони дозволяють освіту за кордоном, подорожі, розвиток кар'єри, творчий самовираз та багато інших можливостей, які сприяють особистому зростанню. Гроші відіграють роль у збереженні фінансової стабільності. Вони дозволяють накопичувати фінансові резерви, що допомагає вирішити непередбачені витрати або фінансові труднощі [3]. Усі ці аспекти підкреслюють важливість грошей для сучасної людини. Гроші не тільки полегшують повсякденне існування, але й впливають на наші можливості та свободу вибору. Зрештою, значення грошей для людини в ХХІ столітті не обмежується лише матеріальними речами, але включає в себе різні аспекти життя та суспільства [4, с. 65]. Гроші служать інструментом для досягнення різних цілей, від задоволення фізіологічних потреб до реалізації особистих та суспільних проєктів. Правильне розуміння та використання грошей може підвищити якість життя і сприяти розвитку як індивіда, так і суспільства в цілому.

Висновок. У ХХІ столітті гроші залишаються невід'ємною частиною життя кожної людини. Їхнє значення розширюється від задоволення фізіологічних потреб до досягнення соціального статусу та впливу на світовий розвиток. Гроші надають фінансову свободу та можливість вибору, але вимагають відповідального та обдуманого використання. Важливо розуміти, що гроші - це інструмент для досягнення цілей та реалізації цінностей, і їхнє значення в ХХІ столітті визначається великою мірою особистими переконаннями та цілями кожної людини.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В., Михальченко М. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. К., 2006., 323 с.
2. Гончарук (Чочал) Т.В., Джугла Н.В., етнологічні інтенції осмислення українства у філософії Богдана Цимбалістого. // Психологія і педагогіка. Тернопіль, 2018. №1-2. С. 155-162.
3. МСІ Гроші - це важливо, URL: <http://catholicnews.org.ua/groshi-ce-vazhливо>
4. Т.С.Смолженко, Філософія грошей в епоху фінансової цивілізації, Монографія, вступ.), Львів, 2015, 78 с.

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

Актуальність дослідження. У суспільстві гроші виступають матеріальним благом, інструментом, вони фіксують міру цінності певного об'єкта як речі, здатної бути загальним еквівалентом обміну інших речей. Проблема грошей завжди була в центрі уваги філософів, економістів, політиків, культурологів. Про це свідчать праці Дж. Везерфорда, П. Бернштейна, Г. Зіммеля, Ю. Осипова, В. Ільїна, З. Скринник, О. Суббето. С. Синякова, О. Неклесси та ін. Для розуміння методологічних основ дослідження проблеми грошей мають праці В. Базилевича, А. Маршалла, Ф. Гаска, Дж. Кейнса, І. Єскевич та ін.

Мета дослідження: розкриття та зрозуміння проблем еволюції ціннісного відношення до грошей в історії розвитку як філософської, так і соціальної сутності, що розширить смисловий простір їх розуміння. Об'єкт дослідження: зміна уявлення про цінність грошей з точки зору філософії.

Предмет дослідження: поступовий розвиток грошей, розкриття проблеми еволюційного етапу як філософської, так і економічної сутності думки про гроші.

Об'єкт дослідження: сенс грошей та їх еволюція.

Завдання дослідження: розкрити проблеми еволюції грошей в історії розвитку філософської та економічної думки.

Виклад основного матеріалу. Підоснова розкривається в процесі їх еволюції. Економісти вбачають причину появи грошей у розвитку торговельних відносин, антропологи ж підкреслюють їх не економічне, не торгове начало. В даний час тема грошей є однією з найактуальніших у нашому житті, оскільки без їх наявності, на мою думку, людині дуже складно прожити в цьому світі. Ця тема є також важливою, адже економічна система постійно поповнюється все новими видами грошей, які з'являються в обігу (цифрова валюта), полегшуючи життя людини. Можна виділити два основні види грошей: натуральні та символічні гроші. 1. Натуральні (речовинні) гроші, їх нерідко називають дійсними грошима, включають всі види товарів, які були загальними еквівалентами на початкових етапах розвитку товарообігу (худоба, зерно, хутра, черепашки і т.п.) ,а також гроші з дорогоцінних металів (золоті та срібні). Характерна особливість натуральних грошей полягала в тому, що вони могли існувати не тільки як гроші, але і як товар. Номінальна вартість їх відповідала реальній вартості. Металеві гроші існували спочатку у формі злитків певної ваги, а потім у вигляді монет. Вони виникли в глибокій старовині. 2. Символічні гроші. Символічні гроші називають знаками вартості, заміниками натуральних (речовинних) грошей. До символічних грошей відносяться паперові та кредитні гроші. Номінальна вартість їх значно вища, ніж вартість матеріалу, з якого вони виготовлені. Суть самих грошей полягає у виразі цінності тої чи іншої речі. Свою увагу – як предметів теоретичних міркувань – мислителі присвячують їм у всі епохи: Аристотель і Платон підкреслювали важливу соціальну функцію грошей - бути засобом обміну, способом порівняння цінностей предметів один з одним [1, с. 34]. На думку Аристотеля, виникнення грошей - необхідність, зумовлена розвитком торгівлі: «Неначе заміна потреби, за спільною домовленістю з'явилася монета, - писав він. -... Монета, немовби міра, роблячи речі порівнянними, прирівнює». Платон висловив надзвичайно важливу думку про те, що в процесі обміну відбувається зрівнювання всіх товарів і вони стають порівнянними, незважаючи на те, що вони є різними споживними вартостями. Водночас Платон уважав, що товари порівнюються за допомогою грошей. Гроші, на думку мислителя, потрібні для обміну, а тому мають виконувати функції засобу обігу та міри вартості. До функції грошей як скарбу, засобу нагромадження Платон ставився вкрай негативно, був противником продажу товарів у кредит, гостро засуджував лихварство [3]. Демокрит (бл. 460 - бл. 370 до н. е.) наголошував на примарності багатства, оскільки і той є багатим, хто задовольняється малим («не можна назвати бідним того, хто задоволений своєю долею» і «не можна назвати багатим того, хто не задоволений тим, що має») [2]. Причиною появи грошей, зазначає Фома Аквінський, стало волевиявлення людей мати «найправильнішу міру» в «торгівлі й обороті» і їх мета – полегшити справедливий обмін. Г. Зіммель – один із перших європейських дослідників, що поставив гроші в центр філософських роздумів. Гроші, згідно з Георгом Зіммелем, дають можливість збільшення сфери особистої свободи у відкритому суспільстві, що ґрунтується на обміні. Безперечно, вони мають також і негативні наслідки, як опредметнення цінностей і почуттів: «Гроші несуть зміни не тільки у «світ речей» і не тільки у «світ людей», вони відіграють певну роль у зміні внутрішнього світу людини, її інтересів, ідеалів, прагнень та моральних критеріїв. Гроші змінюють саму систему людських цінностей, ставлять себе в центр соціально-історичної системи цінностей» [4, с. 345]. Зокрема М. Вебер, Г. Зіммель, відзначав, що гроші формують особливий стиль мислення, завдяки універсалізації якого культура ринкового суспільства в цілому набуває специфічних рис.

Висновок. Отже, гроші –, як ціль, завжди мали значний вплив на розвиток торгівлі, обміну та руху товарів і послуг у кожній державі та між державами загалом для формування взаємозв'язків. Вони впливають на розвиток людини, її цілеспрямованість, ставлення до роботи, відіграють вагому роль у зміні внутрішнього світу людини, її інтересів, ідеалів, прагнень та моральних критеріїв.

Список використаної літератури

1. Гончаров В. В. Гроші в контексті аксіологічного аналізу/ В. В. Гончаров // Мандрівець. 2008. № 4 (75). С.34-37.
2. Економічна думка античного світу: Стародавня Греція. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_history/24628/
3. Платон, Держава, 330 б. (Переклад з давньогрецької та коментарі Дзвінки Коваль, Київ 2000, URL: <http://izbornyk.org.ua/plato/plat01.htm>
4. Tadeusz Gadacz, Historia filozofii XX wieku, t.1., Kraków 2009. P. 606.

ЛЮДИНА В УМОВАХ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження. Людина вже давно є учасником ринкових відносин. Ми або щось комусь продаємо, або ж купуємо. Ринкові відносини – це не лише існування для себе та для інших, це існування для справи. Але справа, яку ти ведеш має мати не лише на меті наживу, але й розвиток тебе як особистості.

Мета дослідження: аналіз суті ринкових відносин та яке значення воно має для людини, і як сама людину впливає на ці відносини.

Предмет дослідження: вплив філософських ідей на розвиток ринкових відносин.

Об'єкт дослідження: ринкові відносини як складний соціальний та економічний феномен.

Завдання дослідження: з'ясувати поняття ринкових відносин та їхнього зв'язку із людиною.

Виклад основного матеріалу. У традиційних суспільствах саме поняття ринку було пов'язане з місцем, на якому в певний час здійснювався обмін товарами. Дослідники зазначають, що вперше слово «ринок» було застосоване ще у 1066 р. У середні віки воно позначало поняття права лорда та державних установ організовувати зустріч осіб для продажу і купівлі [1, с. 121]. Ринкова економіка чітко виявляє значення свободи, підприємництва і вибору. Ринкові відносини - це не просто економічна система, але і складний механізм, що формує вплив на кожного із нас і наше щоденне життя. Вони дають можливість обирати професію, кар'єрний шлях, місце проживання, товари та послуги, які відповідають її потребам і бажанням. Ця свобода вибору стимулює особистий і професійний розвиток, сприяє розвитку ініціативи та підприємницького дусу. Людина може створювати власний бізнес, вдосконалювати навички, вибирати найкращі умови для себе і своєї сім'ї [2, с.56]. З іншого боку, ринкові відносини також вимагають від людини відповідальності. Вона несе відповідальність за свої фінансові рішення, борги, договори та інші аспекти економічної діяльності. Ця відповідальність може бути важкою, але вона навчає нас відповідально використовувати свої ресурси і бути обачними щодо наших фінансових дій. Ринкова конкуренція - ще один важливий аспект ринкових відносин. Конкуренція спонукає людей до поліпшення якості товарів і послуг, до інновацій та розвитку нових ідей. Вона також може призводити до зниження цін, що корисно для споживачів. Конкуренція створює стимул для підприємців і компаній працювати над покращенням своєї продукції та обслуговування [3, с. 98]. У ринкових умовах люди мають можливість вибирати з різноманітних товарів та послуг, що задовольняють їхні потреби і бажання. Це розширює можливості і полегшує доступ до різних благ, дозволяючи кожному знаходити те, що найкраще відповідає його індивідуальним потребам. Звісно, ринкові відносини також мають свої негативні аспекти, такі як соціальні нерівності, економічна нестабільність та екологічні проблеми. Ще однією з проблем ринкових відносин є їхня не спрямованість на майбутні покоління. «Ринок погано пристосований до дій, які мають перспективну спрямованість на майбутні покоління...Він функціонує в основу відповідно до короткострокових інтересів» - стверджують А. Кінг та Б. Шнейдер. [4, с. 25] Тому з'явилась необхідність втручання у ринкову економіку. Сама по собі стихія ринку не здатна забезпечити вирішення глобальних соціальних проблем, оскільки в її основі – приватні інтереси, у протистоянні яких виграє найсильніший.

Висновок загалом, людина в умовах ринкових відносин має можливість вибору, відповідальності та стимул для розвитку. Вона є активним учасником цієї системи, яка впливає на всі аспекти її життя. Тому важливо, щоб суспільство розвивало ефективні механізми регулювання ринку, захисту прав громадян та збалансованого підходу до економічної політики.

Список використаної літератури

1. Roman Oleksenko, Valentin Molodychenko and Nina Shcherbakova. Neoliberalism in Higher Education as a Challenge for Future Civilization. Philosophy and Cosmology. Volume 20, 2018. Pp 121.
2. Акопян В. Г. Морально-етичні цінності підприємця: формування та розвиток (соціально-філософський аналіз): дис. канд. філос. наук: 09.00.03 / Валерій Григорович Акопян. К., 2004. С. 56.
3. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 3 / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. 2-е вид., перероб. і доп. К.: Видавничий центр «Академія», 2012. 952 с.
4. Кінг А., Шнейдер Б. Перша глобальна революція. 2-е вид., перероб. і доп. М.: Прогрес, 2004. 340 с.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: соціальна відповідальність бізнесу на сьогоднішній день є важливим елементом підприємницької діяльності у світі. В Україні, на жаль, вона ще не здобула такого значення через низку чинників, що впливають на цей процес та його результат. Хоча підприємства більш активно звертаються до світового досвіду та досвіду міжнародних корпорацій, які функціонують на ринку України, але цього недостатньо для того щоб соціальна відповідальність бізнесу стала звичайною практикою для більшості вітчизняних підприємств. Для визначення напрямів розвитку та поширення соціальної відповідальності бізнесу необхідним є дослідження чинників, які гальмують поширення соціальної відповідальності в діяльності підприємств.

Мета дослідження: визначити основні проблеми розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Об'єкт дослідження: проблеми соціального бізнесу в Україні.

Предмет дослідження: дослідження сучасного стану соціальної відповідальності бізнесу в Україні та її перспективи подальшого розвитку.

Завдання дослідження: вивчення стратегій підприємств.

Виклад основного матеріалу. Проблеми соціальної відповідності бізнесу як сучасної філософії поведінки та концепції, що формує суспільство, компанії стосовно своєї діяльності з метою сталого розвитку, ефективних інвестицій у людський капітал отримали відображення у монографії О. П. Гогулі та І. П. Кудінової. О. Ф. Новікова, М. Є. Дейч, О. В. Панькова та ін. висвітлюють результати експертного опитування наукових фахівців та освітян України з проблем соціальної відповідальності особистості, суспільства, бізнесу та держави [4]. Соціальна відповідальність є однією із ключових рис сучасних бізнес-структур. Соціальна відповідальність бізнесу передбачає зобов'язання керівництва суб'єкта господарювання щодо захисту інтересів суспільства. Відповідно до концепції соціальної відповідальності, метою керівників під час прийняття бізнес-рішень є не просто максимізація прибутку або ринкової вартості компанії, а й обслуговування та захист інтересів інших членів суспільства, таких як працівники, споживачі та спільнота загалом. У світі простежується позитивна тенденція щодо введення соціальної відповідальності до стратегії підприємств. Варто вказати, що соціально відповідальні дії компаній є добровільними, і зазвичай, формуються на основі усвідомлення відповідальності бізнесу перед усім суспільством та природою за результати своєї діяльності. Важливим аспектом забезпечення високого рівня соціальної відповідальності компаній є наявність у них ресурсів, зокрема фінансових. Упровадження на практиці соціальної відповідальності компаній пов'язано із численними іншими чинниками. Саме тому важливим аспектом розвитку соціальної відповідальності підприємств стає питання дослідження факторів та чинників, що впливають на формування і розвиток соціальної відповідальності бізнесу [1]. Серед основних перешкод, з якими зустрічаються в компанії при впровадженні соціальних проєктів, найчастіше вказують фінансові, зокрема обмеженість фінансових можливостей та нестача коштів для тих, хто потребує (48%), а також недосконалість нормативно-правової бази, в тому числі законодавства щодо соціальних проєктів (31%) [1]. Значно менше, проте зазначаються організаційні труднощі (8%), забюрократизованість процесу надання допомоги (5%), відносно високі запити отримувачів благодійної допомоги (5%), тиск з боку органів влади (3%), неможливість контролювати розподіл коштів (3%) та корупції (2%). За дослідженням 2005 року дефіцит фінансових ресурсів та відсутність законодавства, яке б регулювало проведення заходів з соціальною відповідальністю бізнесу є найбільш поширеними відповідями при опитуванні щодо перешкод для проведення цієї діяльності (55%) фірм відмітило фінансовий фактор, а 45, 9% фактор законодавства, в той же час у 2010 році 61, 4% компаній зазначили основною проблемою у впровадженні соціальної відповідальності брак коштів [3]. Так, аналіз 2005 року показав, що демотиваторами при впровадженні соціальної відповідальності можуть також виступати проблеми із контролем за використанням коштів, що направляють за СБВ програми, тільки 17% фірм скаржились на недостатність допомоги з боку держави та недержавних організацій та на недостатність інформації про потреби громадськості. Результати опитування 2010 року показали, що 15, 9% компаній навіть не замислювалися про соціальну відповідальність. Ця відповідь повинна вказувати на необхідність популяризації концепції соціальної відповідальності в суспільстві. На практиці понад 50% і більше організацій, які формують політику/стратегію соціальної відповідальності, впроваджують такі компоненти соціальної відповідальності, як - права людини (71%) соціальне залучення і соціальний розвиток (58%). Інші компоненти соціальної відповідальності впроваджують більше третини опитаних організацій, організаційне управління - 45%, екологічні питання - 48%, трудові практики - 46, 5%, питання споживачів - 43%, практика чесного введення бізнесу - 40, 5% [2]. Більшість компаній (61, 3%) основним мотивом виділити моральні міркування, як базовий принцип та внутрішнє спонукання для компанії виділити 52, 1% компаній. Варто врахувати, що різні регіони України мають різний промислово-виробничий комплекс, відповідно специфіка кожного регіону вимагатиме врахування особливостей структури галузевої специфікації. Зосередження промислових гігантів на сході, які входять до основних вітчизняних фінансово-промислових груп, безпосередньо впливатиме на рівень розвитку соціальності в цих регіонах. Водночас у західних регіонах, здебільшого, розвинута сфера торгівлі та агропромисловий комплекс. Не сформованість аграрного ринку та наявність тіньових схем у роботі торгівельних підприємств носитиме негативний характер по відношенню до концепції соціальної

відповідальності. В Україні низький рівень поширення соціальної відповідальності пов'язаний також, з самим характером отримання прибутку підприємствами. Економічний прибуток провідних українських підприємств досягається за рахунок наявності в їх розпорядженні економічної влади, адміністративного ресурсу, доступу до бюджетних коштів, недосконалою конкуренцією на внутрішньому ринку, штучного завищення цін на вироблену продукцію, зниження рівня оплати праці, скорочення обсягу соціальних витрат. Саме такі фактори виступають основою конкурентної переваги. Більшого поширення соціальної відповідальності може сприяти інноваційна активність, використання нових технологій, створення нової продукції, у результаті прибуток підприємства формується за рахунок скорочення витрат, підвищення конкурентоспроможності, формування нових ринків товарів або послуг. Саме такий шлях розвитку має більше поширення в розвинених країнах, і як наслідок, вищий рівень соціальної відповідальності бізнесу. Але такий варіант розвитку української економіки сьогодні видається мало ймовірним, так як вимагає довгострокових фінансових витрат, крім цього досить ризикований [4].

Висновки: дана проблема потребує нагального вирішення в умовах сучасної економіки, тому саме реалізація соціальних заходів українськими компаніями дасть змогу підвищити не тільки рівень корпоративної культури самого об'єкту, а і рівень життя населення в цілому. Розкриття цієї проблеми дає глибше розуміння вислову, що «не люди для економіки, а економіка для людей». Подальше посилення соціальної позиції бізнесу просто необхідне в умовах кризового періоду, а соціальна відповідальність має широкий спектр проблем, шляхи вирішення яких потрібно шукати негайно.

Список використаних джерел

1. Кузьмін О. Є., Станасюк Н. С., Уголькова О. З., Соціальна відповідальність бізнесу: поняття, типологія та чинники формування URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2021/nov/25482/nzmened-56-64.pdf>
2. Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» URL: <https://zp.edu.ua/?q=node/5904>
3. Ю. П. Воржакова. А. С. Лис. Проблеми реалізації політики корпоративної соціальної відповідальності в українських компаніях URL: <http://spu.fimm.kpi.ua/article/view/204737>
4. О. М. Головінов Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми URL: <file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/social-responsibility-of-business-ukrainian-realities-and-challenges.pdf>

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день світ надзвичайно швидко змінюється. Ми живемо в період, коли світові процеси впливають на життя населення навіть у найвіддаленіших куточках світу. Цьому сприяє швидке поширення інформації та формування єдиної інформаційної оболонки. Крім того, відбувається інтеграція економічного, політичного та культурного середовища між практично всіма країнами світу. Формується нове світове суспільство, де глобальні процеси є головним рушієм його розвитку. Розрізняється два основних поняття, що характеризують дані явища: глобалізація та глобалізм.

Мета дослідження: осмислення понять глобалізму та глобалізації та дослідження впливів глобальних процесів на сучасний розвиток українського суспільства.

Об'єкт дослідження: глобалізм та глобалізація як основні поняття, що характеризують сучасний стан розвитку суспільства, зокрема українського.

Предмет дослідження: проблеми в Україні, що існують в сучасному світі, пов'язані з глобальними світовими процесами.

Завдання дослідження: характеристика основних проблем пов'язаних з глобалізмом на політичному, дослідження їх в площині сучасного українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Спершу необхідно розібратися в поняттях глобалізм та глобалізація та в чому між ними різниця. Глобалізація – процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації [3, с. 17]. У ширшому розумінні – перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї Землі. Основними наслідками глобалізації є міжнародний поділ праці, міграція в масштабах усієї планети капіталу, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технічних процесів, а також зближення культур різних країн. Це об'єктивний процес, зумовлений розвитком транспорту та засобів зв'язку, він має системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства. В результаті глобалізації світ стає більш зв'язаним і залежним від усіх його суб'єктів. Відбувається збільшення як кількості спільних для груп держав проблем, так і кількості та типів інтегрованих суб'єктів [1, с.127]. Економічно глобалізуються виробництво, послуги та капітал, технологія й дані. Глобалізм – сукупність переконань і поглядів на глобалізацію, які полягають в позитивній її оцінці і розглядають глобалізацію як найважливіший процес, що відбувається в сучасному світі [3, с.21]. Суспільства новітньої доби суттєво відрізняються від суспільств попередніх епох за численними ознаками, однією з яких є глобалізація, що характеризується посиленням зв'язків та взаємозалежностей між різними країнами та регіонами сучасного світу і проявляється на всіх рівнях – від особистісного до міжнародного. Перед Україною це ставить вимогу не лише розв'язання внутрішніх проблем, а й пошуку своєї ніші у світових політичних, економічних, культурних та інших процесах – без втрати власної ідентичності [4]. Політику МВФ і Світового банку до кризових економік Райнерт порівнює з ліками, які знімають тимчасовий біль, але не лікують власне хворобу. Україна — вже точно не «третій світ», вважає Райнерт. Для України найнагальніша проблема – конфлікт кількох ідеологій управління країною та груп, які їх обстоюють; між залишками радянської економіки та неоліберальними концепціями, що їх пропонують західні країни. Важливо самим дійти думки, як розбудовувати країну функціонально, яке місце України в світі. Радянська і західна капіталістичні системи пріоритетним визначали виробництво. Після розвалу Союзу більшість пострадянських держав, зокрема й Україна, обрали неолібералізм, якому властиво продавати будь-що, а не виробляти. «Не можна легковажити із набутками минулого», — зауважує Райнерт. Україні варто і надалі розвивати наукомісткий виробничий сектор, дорожити людськими ресурсами. Адже багато недавніх членів ЄС допустили відтік фахівців на користь Західної Європи. Людей треба залишати, навіть якщо виробництво буде не вигідне. Серед пріоритетів України – відбудова свого внутрішнього ринку, який дасть бізнесу можливість інвестувати в економіку. Райнерт стверджує, що голод буває тільки в тих країнах, які спеціалізуються на сільському господарстві. У державах Західної Європи і США лише 3% населення залучено до сільського господарства, водночас така частка забезпечує потреби своїх країн і навіть дозволяє торгувати сільськогосподарською продукцією. Дуже важливо досягти синергії між сільським господарством і промисловістю. Що обробленим буде сільськогосподарський продукт, то краще країна буде захищена. Українським підприємствам необхідно проводити модернізацію, вдосконалювати виробництво, покращувати якість продукції. Держава повинна вкладати кошти в розвиток інновацій і технологій [2, с. 64-65].

Висновок: Якщо ми хочемо, щоб Україна вижила як самостійна держава, ми повинні зробити все, щоб економіка країни була конкурентною – як з точки зору витрат на виробництво, так і з точки зору інвестиційної привабливості. Україна має прекрасні можливості для того аби стати однією з найкращих країн світу, головне користуватися цими можливостями з розумом.

Список використаної літератури

1. Політика вестернізації України або знову про глобалізацію / Є. Нелін // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер.: Педагогічні науки. 2016. Вип. 147. С. 207-210.
2. Шаров І. Ф. Від мрії до дії! К.: Арт Економі, 2016. 188 с.
3. О. Л. Коппель. Глобалізація // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. К: Знання України, 2004 Т.І 760 с.
4. Глобалізація економіки: як не стати державою-банкрутом URL: <https://cutt.ly/bNKhsOr>

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: етика в бізнесі безсумнівно пов'язана з неоднозначним трактуванням цієї теми, яка включає філософські проблеми, такі як сумісність бізнесу і моралі. Етика бізнесу є складовою ділових відносин і охоплює виробничу, організаційну та правову сфери. Вона спрямована на вивчення відповідності моральних норм людини та її відданості, і, таким чином, вона є інструментом аналізу та вирішення проблем, які виникають у світі бізнесу.

Мета дослідження: вивчення того, як знання моральних вимог до відносин у бізнесі спільно з сучасними технологічними вимогами впливають на основні аспекти діяльності організації, такі як спілкування, службові наради та інші аспекти.

Об'єкт дослідження: бізнесна діяльність, бізнесні організації, їхні відносини зі співробітниками, споживачами, конкурентами та іншими зацікавленими сторонами, а також етичні аспекти та норми, що впливають на цю діяльність.

Предмет дослідження: «етика бізнесу».

Завдання дослідження: аналіз справжньої цінності етики в бізнесі.

Виклад основного матеріалу. У сучасному світі одним із ключових факторів успіху підприємства є професійна культура бізнесової діяльності. Стратегії впровадження бізнесу успішно взаємодіють з рядом етичних принципів, що покращують його соціальну відповідальність та привабливість. Однією з найважливіших моральних норм є дотримання законів та етичних стандартів, оскільки без поваги до закону жодна сучасна компанія не може існувати. Однак держава також має зацікавленість у підтримці та стимулюванні розвитку моральних норм бізнесу, що включає культуру відносин, чесність, сумісність та інші аспекти. Етика бізнесу досліджує особливості функціонування та розвитку моралі в сфері підприємницької діяльності. Вона є важливим інструментом аналізу та вирішення проблем, які виникають перед підприємцями. Справедливість, яка базується на законодавчих актах і нормах, є однією з найважливіших моральних норм бізнесу. Компанія має діяти соціально відповідально та сприяти утвердженню моральних цінностей у суспільстві [1]. Закони не можуть охопити всі можливі ситуації у житті, тому компанії повинні виходити за межі обов'язкових законів та вести себе морально відповідально. Соціальна відповідальність є невід'ємною частиною сучасних підприємств, і це важливо не тільки для їхнього успіху, але й для створення сприятливого соціального середовища [2]. Співпраця з різними зацікавленими сторонами, чесність у відносинах та відповідальність за умови угод - це ключові аспекти успішної бізнес-етики. Менеджери грають важливу роль у формуванні моральної свідомості та культури в організації. Вони повинні мати високі моральні якості і відповідати за суспільну корисність фірми.[3] Успішний менеджер сприяє досягненню цілей фірми та забезпечує добробут її працівників та споживачів продукції. Етика бізнесу відіграє важливу роль у сучасному суспільстві. Вона впливає на всі аспекти підприємницької діяльності і сприяє створенню позитивного іміджу компанії, її успіху та довготривалому існуванню. Моральні норми бізнесу визначаються відносинами, цінностями та культурою, і вони є необхідними для підтримки стійкого розвитку бізнесу та суспільства в цілому [4].

Висновок: Отже, етика бізнесу грає важливу роль у сучасному підприємницькому середовищі. Вона формує моральні цінності та норми, які допомагають підприємствам діяти відповідально та соціально зорієнтовано, сприяючи стійкому успіху та позитивному впливу на суспільство. Важливими аспектами бізнес-етики є дотримання закону, чесність, відповідальність і формування моральної культури в організації. Менеджери відіграють ключову роль у впровадженні цих принципів, що сприяє розвитку позитивної ділової репутації та довгостроковому успіху компаній. Таким чином, бізнес, який дотримується етичних норм, стає не лише прибутковим, але й важливим чинником позитивного соціального впливу.

Список використаних джерел

1. М. Д. Балджи; «Етика бізнесу» URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/13096/1/Етика%20бізнесу%20%20навчальний%20посібник.pdf>
2. О. О. Охріменко, Т. В. Іванова; «Соціальна відповідальність» URL: <https://ied.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/10/Socialna-vidpovidalnist.pdf>
3. Сутність та еволюція менеджменту: менеджери на підприємстві та рівні управління. Реферат URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/management/15328/>
4. Етика бізнесу: електронний навчальний посібник URL: <https://lib.lntu.edu.ua/uk/taxonomy/term/5945>

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. Людство постійно створює нові культурні вирази, технології та цінності, а це впливає на наше розуміння себе і відносини з іншими. Культурна ідентичність та її вплив на суспільство та індивідів залишаються ключовими питаннями для сучасних досліджень. Ця тема розкриває сутність людської творчості та впливу на формування сучасного світу.

Мета дослідження: розкриття і розуміння ролі людини в створенні, розвитку і трансформації культури в історичному і сучасному контексті.

Предмет дослідження: роль та вплив людини на формування, розвиток і зміну культурних явищ та цінностей.

Об'єкт дослідження: людина як суб'єкт творчої діяльності та впливу на культурні явища та процеси.

Завдання дослідження: вивчити, як люди створювали, розвивали і трансформували культурні явища протягом історії, включаючи різні епохи, стилі та напрями.

Виклад основного матеріалу. Тема ролі людини у створенні та впливі на розвиток людської культури завжди була актуальною та захоплюючою для філософів, вчених та культурологів. Людина вважається творцем світу культури, але водночас сама є продуктом культурного впливу. Перше, що слід відзначити, це те, що людина сама є продуктом культури. Наше світосприйняття, цінності, мова і навіть спосіб мислення формуються під впливом соціокультурного середовища, в якому ми виростаємо і функціонуємо. Саме це формує нашу ідентичність і визначає, як ми сприймаємо світ. Люди створюють культурні продукти, що включають в себе мистецтво, музику, літературу, архітектуру та інші прояви творчості. Кожен із нас може впливати на культурний ландшафт, надавати йому нові форми та ідеї. Митці і творці вносять свій унікальний внесок у культурний розвиток. Культурна спадщина впливає на формування ідентичності і спільноти. Люди ідентифікують себе через культурні знаки та символи, такі як мова, релігія, обряди та традиції. Культурна спільнота може об'єднувати людей, що мають спільні цінності та ідеали. Наприклад, українська культурна спадщина має велике значення для формування національної ідентичності та об'єднання українців як на території України, так і за її межами. Вона включає в себе мову, фольклор, народну музику та інші аспекти культури, які стають символами української ідентичності [2, с.38]. Однак роль людини у культурному процесі не обмежується лише створенням. Люди визначають, як ці культурні продукти сприймаються і інтерпретуються. Сприйняття і розуміння культурних явищ відрізняються від особи до особи та від культури до культури. Мова, наприклад, є ключовим аспектом культурного спілкування, але кожна мова має свої внутрішні значення та контексти. Культурні цінності, норми і етика формуються на основі сприйняття та інтерпретації культурних явищ. Це визначає, які цінності суспільство вважає важливими та які норми приймає. Наприклад, культурна інтерпретація мистецтва може впливати на сприйняття краси і естетики [4,с.54]. Культура не тільки відображає індивідуальність та спосіб життя людей, але й впливає на їхні цінності, погляди та ставлення до інших. Культурна спадщина може об'єднувати людей у спільноти та визначати їхні відносини зі світом. Культура також визначає етичні стандарти і моральні цінності суспільства. Етичні норми, що впливають на людей у їхньому повсякденному житті, часто коріняться в культурних традиціях і віруваннях. Вони визначають, що вважається прийнятним та неприйнятним, і грають важливу роль у суспільній гармонії. Сучасні суспільні дискусії про рівність, справедливість та права людини відображають еволюцію моральних цінностей у сучасному світі. Культурна спадщина, яка спирається на принципи гідності та рівності, стає фундаментом для соціальних змін і розвитку. Дослідження культурної діяльності людини також включає аналіз питань збереження та зміни культурної спадщини. Музеї, архіви і організації, присвячені збереженню культурних цінностей, грають важливу роль у збереженні і передачі спадщини майбутнім поколінням. Одночасно, культурна спадщина також піддається змінам і адаптації під впливом сучасних технологій та глобальних трендів.

Висновок. Людина відіграє ключову роль у створенні, розвитку та зміні культури. Її творчість, ідентичність, моральні цінності та здатність до збереження культурної спадщини формують сучасний світ та визначають його розвиток. Розуміння цих аспектів є важливим для побудови гармонійного та різноманітного суспільства, яке відзначається культурним багатством та різноманітністю.

Список використаної літератури

1. Жулінський М.Г. Заявити про себе культурою: тези трибунні, позатрибунні, а також роздуми і сповіді за парадною завісою / Жулінський М.Г. К: Генезис, 2001. 646 с.
2. Мещерякова Н.А. Наука в ціннісному вимірюванні / Н.А. Мещерякова // Свободна думка. 1992. № 12. С. 34–44.
3. Бубер М. Я і Ти / Бубер М. М.: Наука, 1993. С. 82.
4. Вернадський В.І. Філософські думки натураліста / Вернадський В.І. М.: Наука, 1988. 61 с.

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження. Сучасне людство вступає в третє тисячоліття розвитку, народжується нове людство приділяючи більше уваги глобальним проблемам. Досягнення науки і техніки, поява нових технологій, енергії і матеріалів. Настала епоха науково-технічної революції, і вплив людини зріс, що має суперечливий характер. У ньому переплітаються позитивні та негативні явища: технічний прогрес і зростання виробництва. Отже, що сприяє задоволенню потреб людей і більш раціональному використанню природних ресурсів. В своєму розвитку людство дійшло до того рівня, що здатне технічно знищити всю планету, покласти край існуванню не лише цивілізації, але і всьому живому на Землі.

Мета дослідження: визначити основні проблеми сучасності.

Предмет дослідження: розуміння, прогнозування та вирішення складних проблем, які загрожують людині в цілому.

Об'єкт дослідження: суспільне життя і сучасний світ.

Завдання дослідження: визначити основні проблеми глобалізації для людства та світу.

Виклад основного матеріалу. Термін «глобальні проблеми» виник у 1960-х роках. Спочатку на Заході, а потім і на Сході. Зараз, як і тоді, в середовищі вчених і філософів немає єдиного, загальноприйнятого, універсального погляду на природу і причини їх виникнення, їх оцінку і рішення. На сьогоднішній день залишаються розбіжності щодо всіх глобальних проблем. Вчені погоджуються, що глобальні проблеми загрожують виживанню людства. Особливо резонансними є екологічні аспекти. Стан сучасної екології – постійна тема для мислителів. Глобальні проблеми стосуються всієї Землі, включаючи не тільки ті частини світу, де живуть люди, але й інші поверхні, під землею, атмосферою і навіть космічний простір у межах людської діяльності. Важливо зазначити, що будь-яку проблему можна вважати глобальною лише в цьому випадку, якщо вона актуальна для будь-якого регіону, який вона проявляється в цьому регіоні [1]. Невирішені глобальні проблеми становлять екзистенційну загрозу для людства: це може призвести до загибелі цивілізації. Дослідники усвідомлюють, що глобальні проблеми мають першочергове значення. Їх сукупність може бути різною, але їх гострота та важливість для суспільства та цивілізації величезні [2]. Багато вчених вважають глобальні проблеми закономірним наслідком розвитку нашої цивілізації. З одного боку, це побічний продукт виникнення та загострення загально цивілізаційних проблем, які не були вирішені через екологічні причини і набули катастрофічних проявів кризи, з іншого боку, це продукт сучасної епохи. Глобальні проблеми неможливі без проблем лише з зусиллями окремих країн, а потребують цілеспрямованих скоординованих дій для об'єднання зусиль народів усіх країн і всього міжнародного співтовариства. Ситуація в сучасному світі, відкритість і закритість, вихід політики, державні кордони та кордони, вільне пересування громадян породжують деякі глобальні проблеми: тероризм, наркоманію, екологічні, голод тощо [3]. Спробуйте зняти їхні сліди посилалися, трансформуючись із кризою в катастрофу, яка неминуче приведе до загибелі людей і всього живого на Землі. Крім того, розв'язання глобальних проблем виникає в докорінній перебудові сучасного світу, утвердженні якісно нових ціннісних орієнтацій, спрямованих на глибоку демократизацію та гуманізацію суспільних відносин, зникнення глобальних парадигм розвитку, мислення та культури людства. Тому глобальні проблеми є універсальними – як за об'єктом – світом – так і за суб'єктами їх дослідження та вирішення – міжнародним суспільством і країнами світу. Для вирішення глобальних проблем людство має достатні науково-технічні та матеріальні досягнення та виробило відповідні форми. Серед них слід назвати Міжнародну комісію з навколишнього природного середовища та розвитку, яка розробляє програми покращення якості навколишнього природного середовища та загальної екологічної ситуації. Це недостатньо природно і науково, Технократичне мислення. Необхідний комплексний підхід із застосуванням методів, засобів і принципів різних наук, у тому числі й філософських. Діалектична методологія має бути основою формування планетарного мислення [4 с.105]. Тому в документах ЄС неодноразово наголошувалося на необхідності розробки регіональних стратегій у цій сфері та раціонального використання природних ресурсів європейського регіону, який сьогодні є екологічно вигідним. Людство зробило достатньо наукових, технологічних і матеріальних зусиль, щоб сформувавши правильну форму для вирішення глобальних проблем. Одним з таких прикладів є Міжнародна комісія з навколишнього середовища і розвитку, яка сформулювала програми для поліпшення якості навколишнього середовища і загальної екологічної ситуації. Це недостатньо природничо-наукове і технократичне мислення. Потрібен комплексний підхід з використанням методів, інструментів і принципів різних наук, в тому числі філософії. Діалектична методологія має стати основою для формування планетарного мислення. Саме тому в документах ЄС неодноразово наголошується на необхідності розробки регіональних стратегій у цій сфері та раціонального використання природних ресурсів європейського регіону, які наразі є екологічно вигідними [5]. Однак це лише на папері. Лише в людській практиці та діях вони можуть набути сили та життєздатності. Інакше вирішити їх також неможливо. У цьому сенсі людство може і повинно піднімати тільки ті проблеми, які можна вирішити.

Висновки. Отже, глобальні проблеми людства не можуть бути вирішені зусиллями лише окремих країн. Вони не можуть бути вирішені. Тому потрібен єдиний міжнародний механізм, який би вирішував і регулював ці проблеми, мобілізував ресурси всіх країн світу. Для цього необхідно визначити міжнародні правові та економічні норми. Людство досягло достатніх науково-технічних і матеріальних успіхів і виробило відповідні форми для вирішення глобальних проблем. Однак для досягнення такого стану речей необхідно, щоб усі держави змінили свій підхід до

зовнішньої політики, тобто відмовилися від політики конфронтації та конфліктів і перейшли до глобального співробітництва, заснованого на визнанні пріоритету загальноцивілізаційних цінностей.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник» Збірник наукових праць, К. 2020. Вип 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Корнієнко В.О. Основні політико-ідеологічні доктрини та глобальні проблеми сучасності / В.О. Корнієнко, Г.Я. Буртяк. Вінниця, 2003. 91 с.
3. Капітон О.В. Глобалістика і глобальні проблеми сучасності / О.В. Капітон [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/ poGa1/8oc_Oit/Ек2Й,2010_35Z3Kapiton_O.pdf
4. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.
5. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К. Пра-К, 2020. 254 с.

*Діана Дика,
студентка групи МЕНУП-11*

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ «МАРКСОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ»

Актуальність дослідження. У сучасному світі, де спостерігається зростаюча соціальна нерівність та економічні перетворення, «Марксова концепція людини» залишається досить актуальною. Погляди Карла Маркса на класову боротьбу, матеріальну основу суспільства та вплив виробництва на індивіда допомагають нам краще розуміти сучасні проблеми, такі як зростаюча нерівність доходів і економічний стрес.

Мета дослідження проаналізувати поняття «людини» згідно світогляду К.Маркса.

Предмет дослідження: людина у трактуванні К.Маркса.

Об'єкт дослідження: концепція, яку сформулював Карл Маркс у своїх філософських і соціологічних працях.

Завдання дослідження: проаналізувати Марксову концепцію людини.

Виклад основного матеріалу. Карл Маркс, німецький філософ і економіст, відомий своєю впливовою концепцією людини та її місцем у суспільстві. Його філософський аналіз «Марксової концепції людини» розкриває глибокий розуміння того, як суспільні умови і економічні відносини впливають на індивідуальність та спосіб життя людини. Маркс був матеріалістом і вважав, що природа людини визначається її матеріальними умовами. Його погляд полягає в тому, що економіка, класові відносини і виробничі процеси є ключовими чинниками, які формують індивідуальну поведінку та світогляд. Людина, за Марксом, є активним агентом, який взаємодіє з цими умовами через працю та виробництво. Класовий аспект грає важливу роль у «Марксовій концепції людини». Він розглядав суспільство як розділене на два основних класи – пролетаріат і буржуазію. Конфлікт між цими класами стає джерелом соціальної напруги та змін. Маркс вважав, що класова боротьба має великий вплив на спосіб, яким люди сприймають себе та світ [3]. Ще однією ключовою ідеєю Маркса є історичний матеріалізм. Він вважав, що суспільство еволюціонує через зміну виробничих відносин. Ця еволюція впливає на соціальні структури та ідеологію. Таким чином, індивідуальна свідомість формується в контексті конкретного історичного періоду [1]. Маркс також вірив у можливість створення комуністичного суспільства, де б класова боротьба припинилася, і люди зможуть розвивати свій потенціал на повну міру. Він вбачав в комунізмі визволення людини від експлуатації та можливість створення більш справедливого суспільства. Визначальним компонентом соціальної системи є спосіб виробництва, який створює якісні характеристики, що детермінують суспільну формацію та виокремлюють одну формацію від іншої. Крім продуктивних сил і виробничих відносин, які є «реальним базисом» суспільства, формація містить надбудову, до якої Карл Маркс зараховує юридичні і політичні інституції та ідеології. На думку соціолога А. Гофмана, її можна трактувати як суперструктуру [2]. К. Маркс розглядав суспільство як систему, яка має свою відносно стійку структурну побудову, концептуально втілену у суспільно-економічну формацію. Він структурно виокремлює підсистеми, компоненти і елементи суспільної системи; окреслює ієрархію зв'язків між різними рівнями суспільного життя. Економічний детермінізм є основою розуміння інституцій та інституційної структури економіки. Враховуючи класовий антагонізм, закладений у систему як рушійна сила суспільного розвитку, щоб запобігти руйнації бажаного для панівного класу «інституційного середовища», елементам структури притаманні інтегративні функції [4, с. 54].

Висновок «Марксова концепція людини» надає важливі ідеї для розуміння того, як суспільні умови та класові відносини впливають на індивідуальність та спосіб життя людини. Її актуальність і вплив можна спостерігати в дослідженнях сучасних соціологів і філософів, які намагаються розкрити складність взаємодії між індивідуальністю та суспільством на основі ідей Карла Маркса. Вона залишається актуальною для розуміння складних викликів сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Э. Фромм (1900-1980) Концепция человека у К. Маркса. URL: <https://after-dark-02.livejournal.com/88444.html>.
2. К.Маркс про сутність людини і проблема відчуження. URL: <http://um.co.ua/8-11/8-115431.html>
3. Константинов А. Радикальний гуманізм Еріха Фромма URL: <http://www.noogen.su/%20humanism.htm>.
4. Мареев С., Мареева Е. Історія філософії (загальний курс). «Фрейдомарксизм» Е.Фромма. М.: Прес, 2005. 487 с.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження. У наш час держава Україна - неоколонія. Тобто, будучи державним утворенням, вона не є державою для своєї титульної нації, а навпаки всіма можливими методами її поневолює та знищує, відстоюючи інтереси закордонних, як відверто антиукраїнських сил, так і втілюючи ідеології ліберального тоталітаризму у світовій політиці. А корінні українці тим часом і надалі залишаються безправними на своїй землі.

Мета дослідження: проаналізувати основні перешкоди творення свідомого українського народу, зрозуміти головні причини, які заважають українцям бути цілісним народом, виявити вплив русифікації.

Об'єкт дослідження: українська нація.

Предмет дослідження: формування сучасної української нації.

Завдання дослідження: визначити стан української нації, з'ясувати проблему національної свідомості.

Виклад основного матеріалу. Українці це окрема нація чи нас взагалі не існує як нації? Це питання змушує нас заглибитись у минулі віки, у нашу історію, яка повинна надати нам відповідь. У свою чергу, труднощі у формуванні нації пов'язані не тільки з пострадянською спадщиною у вигляді викривленого світогляду громадян України. Важливим чинником є факт, що сучасна українська нація формується не на базі одного етносу, а на, принаймні, двох основних - українського й російського [1]. Не варто зупинятися на оцінці розбіжностей між цими етносами. Але варто погодитись з тим, що такі розбіжності існують, і носять світоглядний характер. Саме ці розбіжності, у великій мірі, і гальмують оформлення сучасної державницької нації в Україні [5]. Та як це довести? Що відрізняє нас від, здавалося б, братнього народу росіян. Що є у нас, чого немає в них? За якими критеріями ми визначили, що можемо претендувати на звання української нації. На мою думку, спільні національні інтереси - це світоглядні інтереси. По великому рахунку, суть цих світоглядів - це зміна способу мислення і способу життя. Вони виявляються у відносинах «людина й Бог», «людина - людина», «людина - природа» [4]. У процесі змін у цих відносинах формується нова нація. Якщо офіційно визнається, що громадяни України розділені ідеологічно, світоглядно, то «українська політична нація» - це міф, нісенітниця. Адже нація, як вища форма етносу - або є, або її нема. Термін «українська політична нація» відображає підхід який враховує різноманітність населення та дозволяє об'єднати людей, які живуть на території однієї держави [2]. Враховуючи наявність російськомовної частини населення, зусилля з поглинання російського елементу українською нацією можуть сприяти побудові спільного і стійкого суспільства. Важливо знайти баланс між збереженням культурних особливостей та формуванням єдиної національної ідентичності для забезпечення стійкого розвитку країни [3]. Українці й росіяни – не «братні» народи й тим більше не «адін народ». Це, очевидне твердження, утім іноді його доводиться пояснювати. Наприклад, що українці та росіяни протягом своєї історії неодноразово воювали, і це були далеко не «братні» чи «громадянські» війни, а битви між двома народами, один з яких – російський – постійно хоче знищити інший – український. У IX ст. сформувалась середньовічна держава Русь із центром у Києві. Руссю називалася вся територія, де визнавали владу київських князів. А землі на північному сході, де згодом сформувалось Московське князівство, тоді називали Заліссям. Майбутні «братні» народи формувались у різних комунікаційних просторах: українці – в чорноморському, білоруси – в балтійському, а московити – у волго-каспійському [1]. Для українців важлива воля, життя без примусу й тиску. Український гімн має слова «душу й тіло ми положим за нашу свободу». Тобто волелюбність в народі України є чи не на найпершому місці [2]. Україна дійсно стикається зі значними викликами, такими як політична нестабільність, економічні труднощі та масова еміграція громадян. Вирішення цих проблем вимагає зусиль з боку влади, громадян та міжнародних партнерів. Бажаною метою для багатьох є покращення якості життя та забезпечення прав і можливостей для всіх громадян України. Важливо працювати над тим, щоб всі громадяни України мали рівні права та можливості, незалежно від їхньої національності [3].

Висновок: Культурне і духовне відродження грають ключову роль у збереженні та зміцненні ідентичності нації. Розвиток освіти, збереження і популяризація культурної спадщини та історії, а також активна участь громадян у будівництві держави дійсно є важливими кроками на шляху до українського національного відродження. Кожен громадянин може внести свій власний внесок в цей процес, розвиваючи свій патріотизм та беручи на себе відповідальність за майбутнє країни.

Список використаних джерел

1. Логвиненко Б. Чому українці й росіяни – не «братні» народи? URL: <https://ukrainer.net/ne-bratni-narody/>
2. Орел І. До питання формування української нації. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2010/06/16/5124061/>
3. Степико М. Т. «Українська ідентичність: феномен і засади формування» URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2012-09/Ident-62307.pdf>
4. Анісімова І. Проблема формування сучасної української нації URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21550/1/58-60.pdf>

5. Озарків Н. Проблема формування сучасної української нації URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21964/1/496-498.pdf>

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: Вивчення проблем, пов'язаних зі зростанням національного фактора є досить актуальним як у теоретичному, так і практичному аспектах. Актуальність теми зумовлена формуванням культури нації, в якій повинні зосереджуватися ідеї, цінності та ідеали, що сповна відповідають національним потребам та інтересам. Розглядаючи націю як колективну дійову особу історії й політичного життя, важливо знати, як вона виникла, розуміти особливості її генези.

Мета дослідження: дослідження нації як частини історичного процесу.

Об'єкт дослідження: нація та суб'єкт їх феномен.

Об'єкт дослідження: нація. **Предмет дослідження:** нація як суб'єкт історичного розвитку.

Завдання дослідження: визначити чи є народ та нація творцями історії.

Виклад основного матеріалу. Над питанням нації як суб'єкта історичного розвитку та її вплив на теперішній стан суспільства та держави приділяють увагу такі дослідники Грицак Я., Руткевич М., Степико М., Колодій А., Лазарович М., Забужко О. Значна роль у визначенні суб'єктів розвитку суспільства належить поняттю соціальна група, що відображає сукупність людей, об'єднаних спільними інтересами, спільною справою, діяльністю тощо. До малих соціальних груп належить сім'я, первісні виробничі об'єднання, учнівські групи, військові підрозділи тощо, що формують особистість. Середні групи - колективи заводів, фабрик, установ, закладів, мешканці села. Великі соціальні спільності рід, плем'я, народність, нація, верстви, страти, класи, об'єднані корінними інтересами і є вагомими суб'єктами історії. Особливої уваги заслуговує поняття нація, зміст якого істотно змінився. Народність виникає з потреби збереження спільності людей та їх традицій у єдиному соціокультурному середовищі, у спілкуванні єдиною мовою, збереження єдиної ментальності людей - свідчить про фундаментальну роль народності як суб'єкта суспільного розвитку. Народність несе в згорнутому способі всі ознаки нації: проживання на спільній території, єдину мову, спільний психічний склад, провідну ментальність, економічні зв'язки, які, взаємодіючи між собою, сприяють формуванню нації [4, с. 23]. Існують різні концепції нації як суб'єкта історії. Найпоширенішою є марксистська концепція, що вважає націю соціальну спільність людей зі спільною територією, економікою, мовою, культурою, особливостями характеру. Поширюється етнічна концепція нації, де акцентується її природне походження: нація-етнос є біофізичною реальністю, втіленою у соціальну форму. Її суть є енергія живої речовини, що сформувалася під впливом енергії Сонця, радіоактивної енергії Землі і енергії Космосу. Сукупність енергетичних потоків зумовлює однакову вібрацію біотоків у певній цілісності людей. Так виникають своєрідні соціальні групи, з яких формуються етноси, а з етносів нація. Адже нація - це спільність людей, що формується на органічній єдності території, етнічного складу, (самосвідомості, мови, історії, традицій), економіки, культури, психології. В Україні популярна концепція політичної нації, що формується переважно на основі спільності політичних інтересів [1, с. 27]. Сьогодні немає єдиної думки щодо визначення поняття «нація». Є десятки, якщо не сотні, визначень нації. Це можна пояснити складністю цього соціального феномену, його різнобарвністю, а також тим, що він постійно змінюється, розвивається відповідно до умов соціальної трансформації. Це вельми складний організм, що фактично перебуває в безкінечній динаміці і впливає на історичний розвиток. Так, наприклад, довгий час більшість фахівців основною ознакою нації вважали спільність економічного життя. Сьогодні більша увага приділяється «національному характеру». Не існує однієї головної ознаки, всі вони важливі. Втрата нацією будь-якої з них призводить до непорозуміння в тлумаченні цієї важливої форми спільності людей. Можливо лише змінити порядок ознак за ступенем їх важливості. [3, с.10] Отже, нація - це історична спільнота людей, яка має такі ознаки: Нація виникає на основі одного етнічного складу (етносу). Нація-етнос - природне утворення. Ознаками етносу є, насамперед, спільність походження, мова, самосвідомість тощо; Територіальна спільність, тобто кожна нація має свою, чітко окреслену територію. До виникнення націй ні племена, ні жодна народність не мали своєї території. Спільність економічного життя. Економічні зв'язки єднають людей, сприяють формуванню самосвідомої нації. Глибинні перетворення, що відбувалися в другій половині ХХ ст. в економіці, викликали сумніви щодо важливості цієї ознаки нації. Значну роль у формуванні нації відіграють такі фактори, як спільна мова, традиції, звичаї, обряди культура в цілому. Нація має лише одну мову. Специфічна культура, тобто культура лише певного народу, передається з покоління в покоління. Правда справедливим є твердження, що з розколом суспільства на протилежні класи можуть виникати специфічно забарвлені різні відтінки культури.

Висновок: Отже, можна з впевненістю зазначити, що нація є суб'єктом історичного розвитку, який насамперед пов'язаний з діяльністю людей. Адже результатом їхніх дій є такі рушійні сили як плем'я, народність, а також і нація. Також варто сказати, що поняття «нація» можна охарактеризувати як спільну державу та спільно чітко визначену територію, історичну пам'ять суспільства, сформовані почуття спільності і національної свідомості, культурну спадщину.

Список використаної літератури

1. Балушок В. Нації етнічні, нації політичні і перспективи етнонаціонального розвитку людства // Наука і суспільство. 1997. № 9-10. С. 26-31

2. Етнос, нація, держава. Україна в контексті світового етнодержавницького досвіду / за заг. ред. Ю.І. Римаренка. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. 514 с.
3. Касьянов Г.В. «Нація» і «націоналізм»: слова і терміни // Український історичний журнал. 1999. № 2. С. 3-14
4. Лісовий В. Методологія дослідження нації у «Теорії нації» В.Старосельського // Молода нація. Альманах. 1997. № 9. С. 10-44

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Проблеми соціальної відповідальності бізнесу в Україні є досить актуальними, оскільки багато компаній не враховують соціальні аспекти в своїй діяльності. Це може призводити до негативних наслідків для співтовариств, навколишнього середовища та самого бізнесу. Соціальна відповідальність бізнесу - це концепція, яка передбачає, що підприємства несуть відповідальність перед суспільством і повинні приймати активну участь у розв'язанні соціальних проблем. Однак, в Україні існують деякі проблеми, які перешкоджають повному розвитку соціальної відповідальності бізнесу [2].

Мета дослідження: визначення причин та наслідків відсутності соціальної відповідальності в бізнесі в Україні, а також розроблення рекомендацій щодо покращення ситуації.

Об'єкт дослідження: проблеми соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Предмет дослідження: вивчення умов, за яких можливе впровадження соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Завдання дослідження: вивчення і аналіз законодавства та регулятивних актів, що регулюють соціальну відповідальність бізнесу в Україні; вивчення впливу відсутності соціальної відповідальності на суспільство, державу та бізнес.

Виклад основного матеріалу. Соціальна відповідальність бізнесу є важливим аспектом сучасної економіки, який полягає в урахуванні соціальних, екологічних та етичних аспектів у прийнятті бізнес-рішень. Однак, в Україні проблема відсутності соціальної відповідальності у бізнесу є актуальною. Однією з причин цього явища є недостатня усвідомленість бізнес-лідерами важливості соціальної відповідальності. Багато компаній українського ринку фокусуються лише на отриманні прибутку, не беручи до уваги соціальні та екологічні наслідки своєї діяльності. Це може призводити до зниження якості життя населення, забруднення навколишнього середовища та інших негативних наслідків. Іншою причиною може бути відсутність чіткого законодавства та контролю з боку держави щодо соціальної відповідальності бізнесу. Без належного регулювання, компанії можуть не виконувати соціальні стандарти, несучи шкоду суспільству та довкіллю. Наслідки відсутності соціальної відповідальності у бізнесу для суспільства та держави можуть бути серйозними. Це може призводити до зростання соціальної напруги, зменшення довіри до бізнесу та збільшення витрат держави на вирішення соціальних проблем, які виникають через діяльність недбалого бізнесу [1, с. 34]. Також, велика кількість компаній може стикатися з негативними наслідками для свого бізнесу через втрату довіри споживачів та партнерів через виявлення їх небажаної соціальної поведінки. Отже, для поліпшення ситуації з соціальною відповідальністю бізнесу в Україні необхідно розробити чітке законодавство, яке б регулювало цю сферу, а також проводити постійний моніторинг та контроль з боку держави [3]. Крім того, потрібно проводити інформаційну роботу серед бізнес-лідерів щодо важливості соціальної відповідальності та розвивати механізми стимулювання компаній до впровадження соціальних інновацій [4, с. 80].

Висновок. В Україні існує декілька проблем, пов'язаних з соціальною відповідальністю бізнесу. По-перше, багато компаній не дотримуються прав працівників, зокрема щодо оплати праці, умов праці та безпеки на робочому місці. По-друге, багато підприємств не приділяють достатньої уваги охороні навколишнього середовища, що призводить до забруднення довкілля. Також, взаємодія з місцевими спільнотами залишає бажати кращого, оскільки багато компаній не враховують потреби та інтереси місцевих жителів.

Список використаної літератури

1. Гордієнко Л. А. Моделі корпоративної соціальної відповідальності. / Л. А. Гордієнко. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2014. Т.19. Вип. 2(5). С. 34-38.
2. Коваленко Є.В. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в Україні / Є.В. Коваленко. Глобальні та національні проблеми економіки Електронне наукове фахове видання. URL:<http://global-national.in.ua/archive/9-2016/28.pdf>
3. Комарницький І. Ф. Соціальна відповідальність бізнесу як інструмент управління сучасним підприємством. URL:http://zbirnik.bukuniver.edu.ua/issue_articles/7_1.pdf
4. Борецька Н. П. Участь держави у формуванні національної моделі корпоративної соціальної відповідальності. / Н.П. Борецька. Держава та регіони. Сер.: Державне управління. 2013. №4. С.80-85.

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження: визначається чинниками об'єктивного та суб'єктивного характеру. Гроші перетворюються в універсальну міру життя в умовах розвитку «фінансової цивілізації», яку розуміють як проникнення «економічного» на інші рівні буття людини. Через призму грошей відбувається вироблення системи цінностей, народжується нова аксіологія, нова етика. Гроші диктують свою політику, нав'язують свій світогляд, свою філософію. Тема грошей цікава ще й тим, що вона більшою або меншою мірою зачіпає всі прояви людського буття.

Мета дослідження: проаналізувати основні аспекти грошей як предмет соціально-філософського дискурсу.

Предмет дослідження: соціально-філософський аналіз грошей як цінності в системі господарської діяльності, що є сферою соціального буття.

Об'єкт дослідження: феномен грошей як прояв соціального буття.

Завдання дослідження: проаналізувати феномен грошей як необхідний елемент в структурі соціально-економічного буття; розкрити значення феномена грошей, його констатуючий вплив на буття людини, його світогляд і систему цінностей.

Виклад основного матеріалу. Філософія вказує на складність тлумачення грошей як культурного явища. Гроші не лише економічний аспект, але й соціальний та філософський об'єкт дослідження, який має ціннісний вимір. Господарська діяльність розглядається як один з аспектів соціального буття (соціального життя суспільства та людини). Гроші, будучи елементом впорядкування господарства, розкривають свою природу й функції як загальна господарсько-економічна цінність в онтології соціального буття [1, с. 229]. Міркування мислителів цієї епохи мали в основному апіорний, умоглядний характер. Крім цього важливим елементом доказів було посилення на авторитет, яким був авторитет Священного Писання. У творах Ф. Аквінського походження грошей розглядається як наслідок домовленості між людьми. Їх завдання полягає в тому, щоб полегшити неупереджений обмін. Визнаючи необхідність грошей (монети) як засобу обігу, він розглядав їх і як міру речей [2, с. 82]. Ситуація догматичного сприйняття світу починає змінюватися у XIII столітті, коли в Італії з'являється новий «грошовий» клас (а також із появою індульгенцій). З цього періоду все більше цінують саме гроші, вони посідають місце «правителів справ і душ». Меркантилізм є своєрідним підготовчим етапом у реалізації раціоналістичної картини світу Нового часу. У другій половині XX ст. такий феномен як «віртуальна реальність» впливає і на феномен грошей - з'являються «віртуальні гроші». [4, с. 82-86] Гроші «стискають час» і в цьому процесі саме гроші починають виконувати детермінуючу роль, спрямовуючи всі види соціального буття і всі види діяльності, підпорядковуючи собі не тільки економічні, але й політичні, світоглядні, моральні і глобально-політичні процеси. Тим самим гроші постають відображенням динаміки життя, і самі вони є динамічними. [3, с. 87].

Висновок. Культура є втіленням цінностей, і вона має певні сфери: господарсько-економічну, політичну, соціальну, духовну. В господарсько-економічній сфері господарство представлено як важлива діяльність людини, де відбувається процес з обміну цінностями (результатами праці). Тим самим гроші слід розглядати не тільки як категорію економічного обміну, але і як цінність, що впливає на людське буття, що також дозволяє пізнавати і саму людину. Все це дозволяє «вписати» гроші в метафізичне поле проблем філософії господарства та окреслити «рамки» філософії грошей.

Список використаної літератури

1. Гончаров В.В. «Божественна» природа грошей як предмет соціально-філософського аналізу / Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань (20-21 травня 2009 року, м. Львів) / Університет банківської справи Національного банку України; Редкол.: Відп. секретар З.Е. Скринник. Львів, 2009. С. 229-238.
2. Андренов Н. Механізми суспільства та гроші. LAP, 2012. 82 с.
3. Мартиненко В.В. Соціальна філософія грошей// Питання філософії. 2008. № 11. С. 87.
4. Гончаров В.В. «Трансцендентна» природа грошей як предмет соціально-філософського аналізу / Економічний та соціально-філософський потенціал сучасного суспільства: можливості, тенденції, перспективи розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (29 червня 2009 р.). У 3-х частинах. Ч.1. / Відп. ред. В.І. Довгий. Саратов: Видавництво «Наукова книга», 2009. С. 82-86.

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Громадянське суспільство є важливим чинником для розвитку демократії, прав людини та соціальної відповідальності. Україна, як країна, що пройшла складні політичні та соціальні зміни, стикається з викликами і можливостями створення сильного та активного громадянського суспільства.

Мета дослідження: аналіз поняття громадянського суспільства та ідентифікація проблем, які ускладнюють його становлення в Україні.

Предмет дослідження: поняття громадянського суспільства та його становлення в Україні.

Об'єкт дослідження: громадянське суспільство в Україні.

Завдання дослідження: розгляд сучасного стану громадянського суспільства в Україні та ідентифікація проблем, таких як бюрократія, відсутність фінансування, обмеження в правах громадян.

Виклад основного матеріалу. Упродовж багатьох років проблеми розвитку громадянського суспільства належать до числа фундаментальних наукових проблем. Багато наукових праць присвячені визначенню поняття громадянського суспільства, ефективному його функціонуванню та співвідношенню із державою [3, с. 5]. З часом поняття «громадянське суспільство» зазнавало змін залежно від історичних подій, політичних чинників, національних особливостей. Уся історія громадянського суспільства асоціювалася з моделлю ідеального суспільного устрою, де панують свобода, добробут і справедливість. Необхідно відзначити, що історичні етапи формування ідеї та інституцій громадянського суспільства в Україні багато в чому збігаються з періодами зростання політичної активності суспільства та періодами державотворення, відновлення державності [2, с. 249]. Пов'язано це, перш за все, з тим, що інституції громадянського суспільства можуть існувати та ефективно діяти лише за умов свободи, що відкриває можливість самореалізації особистості і суспільства, певного рівня розвитку політичної культури та суспільної свідомості, відповідних соціально-економічних і політико-правових умов [4, с. 162]. Складний шлях українського державотворення і тривалі періоди бездержавності зумовили і складність формування інституцій громадянського суспільства. Проблеми становлення громадянського суспільства в Україні: Історичний контекст: Україна, як інші колишні радянські республіки, має історичний досвід тоталітарного режиму, де громадянське суспільство було пригніченим. Це ускладнює процес становлення громадянського суспільства. Корупція та недостатня правова дисципліна: Проблеми з корупцією та слабкою правовою дисципліною створюють перешкоди для розвитку громадянського суспільства. Відсутність довіри до державних інституцій та правової системи може обмежити активність громадян. Відсутність фінансування та ресурсів: Громадські організації часто стикаються з фінансовими обмеженнями і труднощами у забезпеченні необхідних ресурсів для своєї діяльності [1, с. 57].

Висновок. На сьогодні в Україні буквально з усіх боків чути заклики до підвищення громадянської активності і самоорганізації населення, розвитку правової культури і громадянського суспільства. Та, як показало проведене дослідження, об'єктивно оцінити стан розвитку громадянського суспільства в Україні досить складно. Плюралізм думок у трактуванні поняття «громадянське суспільство» та застосування іноземних методик його обрахування не дає можливості уникнення суб'єктивних факторів. Тому вважаємо перспективними у подальших дослідженнях досягнення наукового консенсусу з приводу тлумачення терміна «громадянське суспільство» і розробку вітчизняної методики оцінки його стану розвитку.

Список використаної літератури

1. Громадянське суспільство в Україні та «політика ідентичності» [Текст] / Ю. Тищенко, С. Горобчишина; Укр. незалеж. центр політ. дослідж. К.: Агентство «Україна», 2010. С. 58.
2. Зеленько Г. Подолання політичного відчуження як умова формування громадянського суспільства в Україні // Наукові записки / Збірник. К.: ІПіЕНД, 2004. Вип. 25. С. 247-263.
3. Телешун С. Нові українські політичні реалії і процес формування засад громадянського суспільства // Політичний менеджмент: Український науковий журнал. 2008. № 1. С. 3-8.
4. Чувардинський О. Г. Громадянське суспільство в Україні: історичні корені // Політичний менеджмент: Український науковий журнал. 2008. № 1. С. 158-164.

ВЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. Дану тему вивчали велика кількість науковців, і велика кількість науковців продовжує робити це і сьогодні, тому, що саме виробництво є тим нюансом, який визначав спосіб життя суспільства в певний історичний період. Тому будь-яка інтелектуальна людина зобов'язана досліджувати те, як виробництво впливало на людей певної епохи, а також який тип виробництва був притаманний тій чи іншій історичній добі. Ще варто знати які чиники приводили до зміни виготовлення, які винаходи докорінно змінювали суспільства і як вони впливали на життя людей і історичний прогрес.

Мета дослідження: визначити як впливає людська діяльність на спосіб життя суспільства дізнатись про поняття суспільного і матеріального виробництва.

Об'єкт дослідження: виробничі відносини.

Предмет дослідження: вплив науково-технічного прогресу на спосіб життя суспільства.

Завдання дослідження: проаналізувати суть впливу виробництва на спосіб життя суспільства.

Виклад основного матеріалу. У соціальні філософії рушійними силами розвитку суспільства вважають різні суспільні явища: об'єктивні суспільні суперечності, продуктивні сили, спосіб виробництва та обміну, розподіл праці, дії великих мас людей, народів, соціальні революції, потреби та інтереси, ідеали мотиви тощо. Філософське розуміння суспільства полягає у визначенні його з позицій окремої людини, особи, гуманізму. Людина - суспільство, (я - суспільство) є вихідне у філософському аналізі. Людина є суспільною істотою і її можливості реалізуються лише в суспільстві, а всі дії людини, зв'язки і відносини, умови, в яких живуть люди, можна правильно зрозуміти лише тоді, коли усвідомлюється зміст поняття суспільства, соціуму [3, с. 311]. Суспільство визначається в широкому і вузькому розумінні. У широкому - поняття суспільство охоплює всі суспільні явища - соціальну діяльність, практику, суспільний та політичний лад, організацію сім'ї, інших соціальних спільностей, усі види культури, всі форми духовності [1, с. 102]. Отже, суспільство означає цілісну систему життєдіяльності людей в усій її повноті та розвитку. У вузькому розумінні поняття суспільство вживається для позначення історично конкретного типу соціальної системи, певного етапу людської історії. Тут суспільство розглядається не в усій сукупності елементів, а лише в важливіших, істотніших властивостях етапу. Праця, трудова діяльність є такою взаємодією між людиною та природою, в результаті якої за допомогою доцільного впливу людини на природу відбуваються зміни у предметі праці. Працею добуваються засоби до життя. У праці формуються зв'язки і взаємозалежності між людьми в суспільстві. І тому трудова діяльність формує соціальну солідарність, їх ціннісні орієнтири, їх волю, світогляд, та інші соціальні якості. У визначенні суспільства як системи важливу роль відіграє аналіз людської діяльності як суспільного виробництва [3, с.89]. Як спосіб суспільної життєдіяльності, суспільне виробництво має складну структуру. В широкому розумінні, суспільне виробництво охоплює усі сфери суспільної праці і суспільної трудової діяльності. Суспільне виробництво самого початку має соціальний характер, формується зусиллями всіх людей у конкретно-історичних умовах і здійснюється за законами людського єднання, тобто за законами соціуму [4, с. 2]. Суспільство не може існувати без виробництва матеріальних благ, засобів існування людей, що здійснюється певним способом. На відміну від політичної економії соціальна філософія використовує поняття спосіб виробництва і його складові - продуктивні сили та виробничі відносини - для дослідження суспільства і підходить до способу виробництва як до загально-соціально-філософського поняття, що виражає взаємозв'язок внутрішніх елементів. Інакше кажучи, соціальна філософія виражає світоглядну природу поняття способу виробництва, його складових та його методологічну роль у пізнанні суспільства як системи. У такому аспекті спосіб матеріального виробництва виражає суть суспільного виробництва і його роль у розвитку суспільства. Отже, спосіб виробництва - це матеріальна система, що, зрешту, функціонує як системотворчий елемент суспільства. Головна продуктивна сила - люди. Без людей ніякі засоби праці не можуть функціонувати: машини ржавіють і руйнуються, виробничі будівлі розвалюються. Щоб люди - учасники суспільного виробництва, могли успішно виробляти засоби до життя, мусять мати певний рівень знань виробництва, спілкування у виробничому колективі тощо. Сукупність засобів та предметів праці утворює засоби виробництва. У структурі продуктивних сил є і жива праця, і уречевлена праця. Ці компоненти взаємопов'язані. Другу сторону способу виробництва становлять виробничі відносини. Це особливий тип відносин, що виникає в процесі матеріального виробництва. Саме виробничі відносини визначають систему суспільної організації діяльності [2, с. 35]. Під виробничими відносинами розуміють: по-перше, соціальну форму суспільного виробництва і, по-друге, засіб впливу людей один на одного. Отже, люди вступають у виробничі відносини в залежності від форми власності. Відносини з приводу власності на засоби виробництва визначають характер усіх видів виробничих відносин. Людина безперечно удосконалює і створює нові знаряддя праці, технологію виробництва. Для роботи з новими знаряддями праці необхідні знання, уміння і навички їх застосування. Ось чому йде процес постійного удосконалення всіх елементів продуктивних сил, аж до того, що знання стають науковими, а наука перетворюється на безпосередню продуктивну силу. Отже, революція в науці та техніці і в технології суспільного виробництва - особливо їх комп'ютеризація інформатизація, як ядро автоматизації, що уможливорює управління виробничими процесами закритого типу, а також обробка величезного масиву інформації для прийняття оптимальних рішень складають технологічну суть науково-технічної революції, за умов якої творча діяльність людини докорінно змінює не лише суспільне виробництво, але й саму людину.

Висновок: сучасне виробництво - це новий, науково-технологічний процес, де діють науково-технічні знання, психологічні, моральні та світоглядні якості виробників. Отже, соціальна суть науково-технічної революції - це кардинальні зміни місті і ролі людини в систему суспільного виробництва, характеру і змісту його праці. Людина - головний вимір науково-технічної революції, її інтересами і життєдіяльністю вимірюються соціальні зміни, що вимагають свого філософського осмислення.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. Я, Михальченко М. І, Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. К., 1996. 132 с.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования. М., 1999. 246 с.
3. Кизим М. О. Перспективи розвитку і комерціалізації нанотехнологій в економіках країн світу та України/М. О. Кизим, І. Ю. Матюшенко; НАН України, Наук-дослід. Центр індустр. Проблем розвитку. Харків: ІНЖЕК, 2011. 389 с.
4. Марчук Л. П. Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства. К., 2011. 334 с.

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: Вивчення проблем, пов'язаних зі зростанням національного фактору є досить актуальним як у теоретичному, так і практичному аспектах. Актуальність теми зумовлена формуванням культури нації, в якій повинні зосереджуватися ідеї, цінності та ідеали, що сповна відповідають національним потребам та інтересам. Розглядаючи націю як колективну дійову особу історії й політичного життя, важливо знати, як вона виникла, розуміти особливості її генези.

Мета дослідження: дослідження нації як частини історичного процесу.

Об'єкт дослідження: нація.

Предмет дослідження: нація як суб'єкт історичного розвитку.

Завдання дослідження: визначити чи є народ та нація творцями історії.

Виклад основного матеріалу. Над питанням нації як суб'єкта історичного розвитку та її вплив на теперішній стан суспільства та держави приділяють увагу такі дослідники Грицак Я., Руткевич М., Степико М., Колодій А., Лазарович М., Забужко О. Значна роль у визначенні суб'єктів розвитку суспільства належить поняттю соціальна група, що відображає сукупність людей, об'єднаних спільними інтересами, спільною справою, діяльністю тощо. До малих соціальних груп належить сім'я, первісні виробничі об'єднання, учнівські групи, військові підрозділи тощо, що формують особистість. Середні групи - колективи заводів, фабрик, установ, закладів, мешканці села. Великі соціальні спільності рід, плем'я, народність, нація, верстви, страти, класи, об'єднані корінними інтересами і є вагомими суб'єктами історії. Особливої уваги заслуговує поняття нація, зміст якого істотно змінився. Народність виникає з потреби збереження спільності людей та їх традицій у єдиному соціокультурному середовищі, у спілкуванні єдиною мовою, збереження єдиної ментальності людей - свідчить про фундаментальну роль народності як суб'єкта суспільного розвитку. Народність несе в згорнутому способі всі ознаки нації: проживання на спільній території, єдину мову, спільний психічний склад, провідну ментальність, економічні зв'язки, які, взаємодіючи між собою, сприяють формуванню нації [4, с. 23]. Існують різні концепції нації як суб'єкта історії. Найпоширенішою є марксистська концепція, що вважає націю соціальну спільність людей зі спільною територією, економікою, мовою, культурою, особливостями характеру. Поширюється етнічна концепція нації, де акцентується її природне походження: нація-етнос є біофізичною реальністю, втіленою у соціальну форму. Її суть є енергія живої речовини, що сформувалася під впливом енергії Сонця, радіоактивної енергії Землі і енергії Космосу. Сукупність енергетичних потоків зумовлює однакову вібрацію біотоків у певній цілісності людей. Так виникають своєрідні соціальні групи, з яких формуються етноси, а з етносів нація. Адже нація - це спільність людей, що формується на органічній єдності території, етнічного складу, (самосвідомості, мови, історії, традицій), економіки, культури, психології. В Україні популярна концепція політичної нації, що формується переважно на основі спільності політичних інтересів [1, с. 27]. Сьогодні немає єдиної думки щодо визначення поняття «нація». Є десятки, якщо не сотні, визначень нації. Це можна пояснити складністю цього соціального феномену, його різнобарвністю, а також тим, що він постійно змінюється, розвивається відповідно до умов соціальної трансформації. Це вельми складний організм, що фактично перебуває в безкінечній динаміці і впливає на історичний розвиток. Так, наприклад, довгий час більшість фахівців основною ознакою нації вважали спільність економічного життя. Сьогодні більша увага приділяється «національному характеру». Не існує однієї головної ознаки, всі вони важливі. Втрата нацією будь-якої з них призводить до непорозуміння в тлумаченні цієї важливої форми спільності людей. Можливо лише змінити порядок ознак за ступенем їх важливості. [3, с.10] Отже, нація - це історична спільнота людей, яка має такі ознаки: Нація виникає на основі одного етнічного складу (етносу). Нація-етнос - природне утворення. Ознаками етносу є, насамперед, спільність походження, мова, самосвідомість тощо; Територіальна спільність, тобто кожна нація має свою, чітко окреслену територію. До виникнення націй ні племена, ні жодна народність не мали своєї території. Спільність економічного життя. Економічні зв'язки єднають людей, сприяють формуванню самосвідомої нації. Глибинні перетворення, що відбувалися в другій половині ХХ ст. в економіці, викликали сумніви щодо важливості цієї ознаки нації. Значну роль у формуванні нації відіграють такі фактори, як спільна мова, традиції, звичаї, обряди культура в цілому. Нація має лише одну мову. Специфічна культура, тобто культура лише певного народу, передається з покоління в покоління. Правда справедливим є твердження, що з розколом суспільства на протилежні класи можуть виникати специфічно забарвлені різні відтінки культури.

Висновок: Отже, можна з впевненістю зазначити, що нація є суб'єктом історичного розвитку, який насамперед пов'язаний з діяльністю людей. Адже результатом їхніх дій є такі рушійні сили як плем'я, народність, а також і нація. Також варто сказати, що поняття «нація» можна охарактеризувати як спільну державу та спільно чітко визначену територію, історичну пам'ять суспільства, сформовані почуття спільності і національної свідомості, культурну спадщину.

Список використаної літератури

1. Балушок В. Нації етнічні, нації політичні і перспективи етнонаціонального розвитку людства // Наука і суспільство. 1997. № 9-10. С. 26-31

2. Етнос, нація, держава. Україна в контексті світового етнодержавницького досвіду / за заг. ред. Ю.І. Римаренка. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. 514 с.
3. Касьянов Г.В. «Нація» і «націоналізм»: слова і терміни // Український історичний журнал. 1999. № 2. С. 3-14
4. Лісовий В. Методологія дослідження нації у «Теорії нації» В.Старосельського // Молода нація. Альманах. 1997. № 9. С. 10-44

СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА ГРОШЕЙ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: гроші є однією з найважливіших соціальних інституцій, що відіграють ключову роль у розвитку економічних відносин. Вони є засобом обміну, мірою вартості, накопичення та платежу. Гроші також є важливим елементом фінансової діяльності держави.

Мета дослідження: зрозуміти соціальну природу грошей в контексті фінансової діяльності держави.

Предмет дослідження: соціальні аспекти грошей, їх роль та значення в контексті фінансової діяльності держави.

Об'єкт дослідження: гроші як соціальний інститут, фінансова діяльність держави.

Завдання дослідження: розглянути поняття грошей та їх соціальну природу; проаналізувати роль грошей у фінансовій діяльності держави; визначити вплив грошей на соціально-економічний розвиток суспільства.

Виклад основного матеріалу. Гроші - це особливий товар, який виконує функції засобу обміну, міри вартості, накопичення та платежу. Вони виступають як стимул, заохочення до певних дій. Гроші вносять корективи у процес розподілу цінностей суспільства. Вони визначають кількісні рамки можливих дій людини, реалізують принцип еквівалентності відчужених і присвоєних благ в умовах ринку. Сучасні гроші вже ніколи не зможуть стати тим, чим були раніше [1, с. 64]. Філософ Аристотель у праці «Політика» розглядає гроші як інструмент, який дозволяє людям обмінювати свої продукти праці. Гроші можна використовувати для купівлі та продажу товарів та послуг, але їх також можна використовувати для вираження соціального статусу та влади. Сократ у діалозі Платона «Держава» говорить про гроші як про засіб збагачення. Він стверджує, що гроші можуть бути використані для придбання матеріальних благ, але вони не можуть забезпечити щастя чи задоволення. Гроші є продуктом суспільного розвитку і виникли як засіб вирішення проблеми обміну товарів та послуг. Аристотель у творі «Економіка» визначає гроші як засіб обміну, який виникає в результаті потреби людей у торгівлі. Він також стверджує, що гроші повинні бути пов'язані з певною вартістю, наприклад, золотом або сріблом. Велика кількість вчених прагнули з'ясувати усю природу грошей та їх походження. Попри це найбільшого успіху досягнув німецький економіст і філософ К. Маркс. Він з наукової точки зору висвітлив походження грошей, з'ясував їх сутність. В основу своєї теорії К. Маркс поклав наступну ідею: «Гроші - це продукт виробництва товарів», - та виділив форми вартості грошей, які зумовили появу грошей. Класичним визначенням функцій грошей вважається вчення К. Маркса, відповідно до якого виділяють п'ять функцій, а саме: міри вартості, засобу обігу, нагромадження, засобу платежу і функції всесвітніх грошей [2, с.98-100]. «За Марксом гроші-це також товар, який виступає у специфічній формі, але завдяки їх участі в процесі обміну вартість набирає форму ціни, яка може дорівнювати вартості, а може від неї відрізнятися» [3, с.35]. Соціальна природа грошей полягає в тому, що вони є не просто товаром, а соціальним інститутом, що виконує важливі функції в суспільстві. Гроші є засобом узгодження інтересів різних соціальних груп, вони сприяють розвитку економічних відносин і забезпечують стабільність суспільства. Георг Зіммель у творі «Філософія грошей» висловив факт, що вартість є суб'єктивною, оскільки один і той самий предмет водночас може посідати для когось найвищий ступінь вартості, а для іншого – найнижчий. [4, с. 6]. У контексті фінансової діяльності держави гроші є одним з основних інструментів управління економікою. Гроші використовуються для формування бюджету, фінансування державних програм та інвестицій. Гроші також є важливим фактором макроекономічної стабільності. Держава відіграє центральну роль у фінансовій системі. Вона випускає гроші, регулює фінансові установи та надає суспільні блага та послуги. Фінансова діяльність держави може мати значний вплив на соціальний розподіл грошей та багатства. Держава використовує свою фінансову владу для формування соціальних наслідків: податки та соціальні витрати: держава використовує податки для перерозподілу доходів від багатих до бідних. Вона також використовує програми соціальних витрат для надання освіти, охорони здоров'я та інших основних послуг своїм громадянам. Фінансове регулювання: держава регулює фінансові установи для захисту споживачів та сприяння фінансовій стабільності. Фінансове регулювання також може використовуватися для сприяння соціальним цілям, таким як доступне житло та сталий розвиток. Державні інвестиції: держава інвестує в суспільні блага та послуги, такі як інфраструктура, освіта та дослідження. Державні інвестиції можуть сприяти економічному зростанню та соціальному розвитку.

Висновок: вплив грошей на соціально-економічний розвиток суспільства є значним. Гроші стимулюють економічну активність, сприяють зростанню виробництва та доходів населення. Однак гроші також можуть бути джерелом соціальної нерівності та економічних криз.

Список використаної літератури

1. Еволюція грошей: від засобу обміну - до загальної міри цінностей / Володимир Ільїн // Вісник Національного банку України. 2011.№4. С. 60-64.
2. Маркс К. Капітал: критика політичної економії: Т.1., кн. 1: процесс виробництва капіталу. - К.: Політвидав України, 1952. С. 98-145
3. Меденіс К. Правила використання грошей в нашому житті / К. Меденіс // Фінансовий ринок України. 2011. №3. С. 34-36.
4. Філософія грошей Георг Зіммель. Видавництво Фоліо. 667 с.

ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. Сучасні технології та глобалізація виробництва значно змінили спосіб життя людей. Економічні аспекти, такі як зростання ВВП та зайнятість, а також соціальні аспекти, такі як доступ до освіти, охорони здоров'я та житла, великою мірою залежать від організації виробництва. Крім того, вплив виробництва на навколишнє середовище і клімат є не менш важливим аспектом, оскільки це впливає на якість життя сучасних та майбутніх поколінь.

Мета дослідження: аналіз та розуміння того, як економічні, соціальні та екологічні аспекти виробництва впливають на якість життя населення.

Предмет дослідження: вплив виробництва на спосіб життя суспільства.

Об'єкт дослідження: суспільство в цілому.

Завдання дослідження: розкриття взаємозв'язку між виробництвом і способом життя суспільства, визначення тих аспектів, які потребують уваги та можливих шляхів покращення якості життя громадян.

Виклад основного матеріалу. Основою життя та розвитку людського суспільства є виробництво матеріальних і духовних благ. Суспільне виробництво – це процес створення благ, необхідних для існування та розвитку суспільства. Воно передбачає свідому, цілеспрямовану трудову діяльність, яка здійснюється в певній суспільній формі. У процесі виробництва взаємодіють праця і природа. Праця – це людська діяльність, спрямована на створення матеріальних і духовних благ для задоволення потреб людей [2, с. 98]. Проте виробництво і праця не тотожні поняття. Виробництво – це процес праці, яка має завершений, результативний характер. Така праця є продуктивною. Якщо кінцевий результат – вироблений продукт, то процес виробництва відбувся. Однак може бути ситуація, коли праця мала місце, але продукт з якихось причин не створений. Таке виробництво має незавершений характер [3, с. 175]. Засоби виробництва (речовий фактор) самі по собі - це купа мертвих речей. Для того, щоб почався процес виробництва, їх необхідно поєднати з робочою силою (особистий фактор). Лише жива праця спроможна воскресити з мертвих і перетворити в діючі засоби виробництва [4, с.3]. А це означає, що вирішальним елементом будь-якого виробництва є людина з її умінням, виробничим досвідом, навичками до праці. Отже, особистий та речовий фактори виробництва повинні постійно взаємодіяти. В результаті такої взаємодії факторів виробництва виникає нова категорія - продуктивні сили. Виробництво впливає на соціальний аспект способу життя. Від доступу до освіти та охорони здоров'я до житла і культурних можливостей, виробництво визначає, наскільки різноманітні та доступні ці соціальні блага для населення. Виробництво також може мати важливе значення для створення умов для соціальної мобільності та рівності [3, с.176]. Виробництво впливає на екологічний аспект способу життя [1, с.103]. Промисловий виробничий процес часто спричиняє забруднення повітря та води, викиди парникових газів та виснаження природних ресурсів. Це може вплинути на якість навколишнього середовища та клімату, що, в свою чергу, впливає на здоров'я і комфорт життя громадян.

Висновок. У висновку слід підкреслити, що вплив виробництва на спосіб життя суспільства є важливою та актуальною проблемою в сучасному світі. Дослідження цього впливу дозволяє розуміти, як фактори виробництва формують економічний, соціальний та екологічний ландшафт нашого життя. Результати таких досліджень виявляють важливі взаємозв'язки між економічною активністю, якістю життя та станом довкілля. Ця інформація слугує основою для розробки ефективних стратегій політики, які сприяють сталому розвитку і покращенню якості життя суспільства.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. Я., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. К., 1996. 132 с.
2. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т.В.Гончарук, Н.В.Гнасевиц, М.І.Гурик, О.М.Рудакевич, Р.Ю.Чигур, М.Л.Шумка; за ред. професора О.М.Рудакевича. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 256 с.
3. Гончарук Т.В. Філософія економіки як філософська дисципліна /Т.В. Гончарук //Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Філософія. 2007. №45. С. 175-178.
4. Марчук Л.П. Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства. К., 2011. 305 с.

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Актуальність дослідження. Розуміння впливу релігійних, етичних і культурних чинників на сприйняття життя в минулому, що може пролити світло на сучасні філософські погляди. Сучасний аналіз цієї теми сприяє глибшому розумінню еволюції історичних філософських концепцій та їх впливу на наше сучасне ставлення до сенсу життя.

Мета дослідження: вивчення та розуміння того, як українці того часу сприймали та оцінювали сенс свого існування в контексті релігії, моралі, філософії та соціокультурних впливів.

Предмет дослідження: проблема сенсу життя людини в українському суспільстві епохи Середньовіччя.

Об'єкт дослідження: історичний контекст, соціокультурна ситуація та філософські доктрини, які впливали на сприйняття сенсу життя людини в українському суспільстві епохи Середньовіччя.

Завдання дослідження: аналіз філософських та релігійних концепцій щодо сенсу життя в українському суспільстві Середньовіччя, встановлення взаємозв'язків між цими концепціями та культурними чинниками того періоду, а також розкриття впливу цих уявлень на моральних та етичних норм, що керували поведінкою людей.

Виклад основного матеріалу. У період культурно-національного відродження досить помітно вимальовується напрям, який заявляє про те, що людина в земному житті призначена для активної діяльності, творчості та примноження спільного блага і щастя. Поняття спільного блага включало захист релігії і церкви не тільки в полеміці зі супротивниками, а й у збройній боротьбі, захист рідної землі, її мови, традицій культури, примноженні цих традицій [3, с.146]. Саме так розуміли сенс життя діячі братського руху, письменники-полемісти, козаки, релігійні та світські представники інших конфесій – католики, уніати та протестанти. Загальна установка на спасіння в потойбічному світі і Божу благодать як сенс життя у християнській культурі середньовічної України трактувалася неоднозначно [1, с. 58]. З одного боку, це була проповідь відречення від світських турбот і благ, з другого – спроба використати земні турботи і блага на шляху до спасіння душі. Так мислителі середньовічної України задали параметри розуміння сенсу життя людини у майбутні культурно-історичні епохи. Як одна із вищих структур особистості, що визначають її індивідуальну неповторність, життєва мета як сенс життя відіграє важливу роль у процесі свідомого саморегулювання життєдіяльності [2, с. 145]. Зміст її нерозривно пов'язаний зі соціальною спрямованістю особистості і служить інтегративним показником характеру її ставлення до панівних у суспільстві цінностей, ідеалів, цілей і норм, а також мірилом соціальної, духовної та моральної зрілості самої особистості. Зміст, характер і значення життєвої мети як сенсу життя має вирішальне значення для суспільного розвитку і для життя кожної людини, як вчить наш історичний досвід і досвід його осмислення [4, с. 188]. Сама система потреб визначається сенсом життя - якщо таким є множення особистого багатства, те, природно, це веде до гіпертрофованого розвитку матеріальних потреб [2, с. 122]. І, навпаки, ставши метою життя духовний розвиток панує в структурі особистості відповідних духовних потреб.

Висновок. В українській філософській думці XI – XVII ст. виразно виступає морально-етична проблематика, що переконливо показує проведений аналіз. Дві лінії, які намітилися в розумінні призначення людини мислителями княжої доби, прослідковуються в наступні епохи. Вдалося висвітлити двоєке розуміння сенсу життя людини мислителями періоду культурно-національного відродження, що може спонукати до продовження й поглиблення аналізу пам'яток української духовної культури наступних віків і під таким кутом зору.

Список використаної літератури

1. Жеребило І. Християнська основа морально-етичної традиції в українській духовній культурі // Християнство і культура: Матеріали міжнародної наукової конференції. Київ-Тернопіль, 1998. С. 59-62.
2. Володін П. В. Сенс життя людини як філософська проблема//Гуманітарний вісник ЗДІА. № 51: М АУП, 2012. С. 115-123.
3. Жеребило І. Роль християнства у визначенні сенсу життя людини в українській філософії // Історія релігії в Україні: Праці XI міжнародної наукової конференції. Львів, 2001. С. 145-148
4. Москаленко А.Т. Сенс життя й особистість/ А.Т. Москаленко Новосибірськ: Наука; 1989. 205 с.

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Проблеми та суперечності в становленні політичної культури в Україні включають в себе низку факторів, таких як корупція, недостатній рівень політичної освіти, а також поділена політична ідентичність громадян. Розуміння та вирішення цих питань є критично важливими для подальшого розвитку демократії в Україні.

Мета дослідження: аналіз сучасного стану політичної культури в Україні з визначенням її основних рис, цінностей та норм, що формують політичні переконання та участь громадян у політичному процесі.

Предмет дослідження: політична культура в Україні.

Об'єкт дослідження: українське суспільство та його політична культура.

Завдання дослідження: вивчення основних характеристик політичної культури, включаючи політичні цінності, переконання, норми та рівень участі громадян у політичному процесі.

Виклад основного матеріалу. Суттєвою складовою загальної культури є культура політична, яка обумовлюється знаннями й поінформованістю людей, їхніми уявленнями про суспільство, образами держави, порядку тощо [3, с. 220]. Ніколи формування й діяльність інституцій влади не були можливими без пересічних громадян, без їхньої участі. Від прадавніх часів властиві носієві влади ознаки - сила, розум, сміливість, багатство тощо - сприймалися як свідчення його причетності до надповсякденного авторитету, представництва вищого авторитету у безпосередньому житті громади [2, с. 117]. Своєрідним опосередкованим способом волевиявлення народу, видом плебісцитарного легітимізування влади буває самий факт екзистенційного визнання існуючої влади, що виражається у згоді людей підкорятися їй, жити під її проводом. Стабільною є система, коли не влада запроваджує свободу й наділяє нею людей, а, навпаки, вільне волевиявлення громадян створює органи влади [4, с. 47]. Не лише зараз, а й у давнину формування і функціонування інституцій влади було неможливим без визнання повноважень підвладними, без згоди останніх вбачати в цих інституціях імперативне представництво загального, сутності буття, легітимне врядування. Не тільки стадія трансформування суспільства, а й подальше стабільне й урівноважене його існування на засадах справедливості і права потребує перманентного функціонування загальнодержавної системи громадянської просвіти [1]. Головне її завдання - формування культури критичної лояльності й конституційної освіченості, громадянська соціалізація особистості, формування громадянської культури демократичного типу, ознаками якої є законослухняне, лояльне і разом з тим вимогливе і критичне ставлення людей до інституцій влади та їхніх настанов, цінування особистості своїх інтересів і позицій, прагнення і здатність сприймати свободу як найвищу цінність буття, готовність і вміння їх захищати і здійснювати [1]. Освічене громадянство, якому властиве розвинуте почуття власної гідності, знання своїх прав і обов'язків, згода і вміння їх дотримуватися, є доконечною засадою встановлення демократичного й благополучного суспільства.

Висновок. Україна, як країна, що пройшла складний шлях політичних трансформацій, зазнає впливу різноманітних факторів, що формують її політичну культуру. Дослідження проблем і суперечностей становлення політичної культури в Україні відкриває важливі виклики і можливості для подальшого розвитку демократії та громадянського суспільства в країні. Розуміння цих аспектів є важливим кроком для покращення політичного життя та підвищення рівня громадянської активності в Україні.

Список використаної літератури

1. Рубан А. Філософсько-політична інтерпретація української політичної культури URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpu_2013_28_2_108
2. Максим Х. Політична культура населення України: аналіз розвитку громадянських якостей / Хилько Максим. // Політичний менеджмент №1. 2007. С. 115-127.
3. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал / Т. В. Гончарук, М. Л. Шумка // Матеріали міжнародних філософсько економічних читань. Львів, 2011. С. 215-222.
4. Шумка М. Л., Гурик М. І. Взаємозв'язок етики і політики в інтенціях Ярослава Стецька / М. Л. Шумка, М. І. Гурик // Грані. Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах. Вип. 4(84). Дніпропетровськ, 2012. С. 48-51.

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: в останнє десятиліття світова економіка переживає важливі зміни, в яких відзначається цілий ряд новітніх тенденцій та основних напрямків розвитку. Глобалізація ринків, впровадження новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій, з'єднані з появою нових галузей економіки, суттєво вплинули на характер економічної діяльності. Процес глобалізації призвів до об'єднання національних економік у світову, що призвело до зростання взаємозалежності та взаємопроникнення. Ці процеси набули такого масштабу та значення, що суттєво вплинули на філософію бізнесу, змінивши її соціокультурні, теоретичні та ідеологічні основи.

Мета дослідження: визначення особливостей філософських основ бізнесу.

Об'єкт дослідження: особливості філософських основ бізнесу.

Предмет дослідження: роль філософських ідей у сфері бізнесу.

Завдання дослідження: визначення сутності поняття «економіка», з'ясування зв'язку між бізнесом і філософією, дослідження поглядів філософів на економічну діяльність.

Виклад основного матеріалу. Сутність поняття «економіка» в сучасному розумінні включає аспекти соціальної, національної господарської діяльності та пов'язані з формуванням і відтворенням матеріальної основи життя суспільства. Світова економіка стала сукупністю світового виробництва, споживання та обміну між суб'єктами господарювання у межах національних економік та світової економіки [1]. Філософія бізнесу стала важливим елементом розуміння сучасних економічних процесів. Вона допомагає враховувати всі аспекти та аспекти, необхідні для досягнення успіху в бізнесі. Сучасний бізнес орієнтований на ринок і націлений на задоволення потреб споживачів. При цьому враховуються конкуренція, економічні умови, зміни в соціальних та політичних сферах [2]. Заключними міркуваннями можна сказати, що філософські основи бізнесу глибоко впливають на його розвиток та сприяють створенню стійких інноваційних рішень. Бізнес, орієнтований на ринок, здатний адаптуватися до змін та конкурентного середовища та досягати успіху в сучасному світі [3].

Висновок: У сучасному світі філософські основи бізнесу виявляються надзвичайно актуальними, з огляду на глибокі трансформації у глобальній економіці. Глобалізація, поява новітніх технологій та ростуча конкуренція створюють нові виклики для підприємців. Розуміння філософських концепцій допомагає бізнесу краще розуміти сучасне економічне середовище, розробляти інноваційні стратегії та підтримувати стійкий успіх.[4] Філософія бізнесу визначає фундаментальні цінності та підходи, що важливі для розвитку сучасного підприємництва, роблячи її не лише теоретичною концепцією, але й потужним практичним інструментом для досягнення успіху в глобальному економічному ландшафті [5].

Список використаних джерел

1. Грицун Марія «Філософські основи бізнесу» URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21559/1/85-88.pdf>
2. Крахмальова Т. А. «Філософські основи бізнесу» URL:https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/14959/1/DPGN2019_P090-094.pdf
3. Октай Алієв «Філософія бізнесу сьогодні» URL:<https://biz.nv.ua/ukr/finance/oktay-aliyev-rozpoviv-yak-vidkriti-sviy-biznes-kouching-dlya-biznesu-50170224.html>
4. Плохій Катерина «Зовнішня філософія бізнесу» URL:<http://pressassociation.org.ua/ua/zovnishnya-filosofiya-biznesu/>
5. Гура Вікторія «Філософія бізнесу» URL:http://dphs.univ.kiev.ua/files/2021-2022/robprog2021-22_016.pdf

ФІЛОСОФСЬКІ ПОГЛЯДИ Г.СКОВОРОДИ ТА СУЧАСНІСТЬ

Актуальність дослідження: Філософські погляди Григорія Сковороди, українського філософа 18 століття, не втрачають своєї актуальності. Ідеї Сковороди про важливість самопізнання, прагнення до мудрості та роль релігії в житті людини продовжують знаходити відгук у слухачів і сьогодні. Актуальність філософії Сковороди проявляється в умовах сучасного технологічного соціуму. Він кидає виклик суспільству споживання, розглядає широкий спектр філософських питань, які є досі релевантними.

Мета дослідження: Проаналізувати і зрозуміти філософські погляди Г. Сковороди, та знайти їх зв'язок із сучасністю.

Предмет дослідження: вплив творчості Г.Сковороди на сучасність.

Об'єкт дослідження: філософські погляди Г. Сковороди, його ідеї та концепції, а також їх вплив та актуальність для сучасного суспільства та культури.

Завдання дослідження: аналіз філософської спадщини Г. Сковороди; визначення актуальності аспектів філософії Сковороди для сучасності.

Виклад основного матеріалу. Григорій Савич Сковород (1722 – 1794 рр.) – видатний український філософ, поет та байкар. Його філософські погляди не тільки оригінальні, але й досить сучасні. Шлях Г. С. Сковороди в філософію був довгим. З прожитих 72-х років він віддав філософській роботі лише останні 25 років свого життя. Особливість творчої поведінки Григорія Сковороди, яка потім відбилася і на характері його філософського вчення, полягала в тому, що при негативному відношенні до світу, що грузнув в користолюбстві, він обрав таку позитивну форму боротьби зі злом, при якій центр тягара з області критики політичних відносин в суспільстві був переміщений в сферу освіти, культури та моралі. Причому його власний образ життя повністю співпадав з тим вченням, яке він сам проповідував [1, с. 27]. Він написав біля 50 пісень і віршів, які увійшли в збірку «Сад божественних пісень». У своїх творах в протигагу моралі, заснованій на багатстві, золоті і владі, поет прославляє людину малих бажань і обмежені матеріальні потреби. Вже в байках звучить один з його головних філософських принципів. Його суть складається у визнанні законними і природними тільки тих потреб і прагнень людини, які відповідають природній, а не соціальній відмінності людей [1, с. 29]. Формально філософська система Сковороди укладається в один рядок. Основа цієї системи полягає в існуванні двох натур і трьох світів. Розшифровка існування двох натур слідує безпосередньо з трактату «Про Бога»: «...Весь світ складається з двох натур: одна – видима, друга – невидима. Видима натура зветься твар, а невидима – Бог [3, с. 141]. Застосовуючи філософію двох натур і трьох світів до людини, Сковорода робить висновок, що людина здійснює прекрасні вчинки і щаслива тільки тоді, коли вона погодить свою поведінку і образ життя зі своїми природними схильностями [4, с. 7]. У Сковороди розуміння щастя має більш глибоке коріння. Суть щастя він зв'язує з образом життя самої людини. Найбільш повно ця суть розкривається в роботі Сократа «Пізнай самого себе» через вислів: «Інший живе для того, щоб їсти, а я – їм для того, щоб жити» [4, с. 7] – яким Сковорода як би захищає людську природу від примітивного її зведення до споживання і користі. Сам він обрав такий образ життя, який з його слів, допомагав йому не жити краще, а бути краще. Прагнення бути краще він зв'язував з поняттям чистої совісті: краще годину чесно жити, чим поганити цілий день. Найбільшій глибини теза про щастя досягає на тому моменті, коли Сковорода визначає саму суть чесного життя і чистої совісті. Виявляється, ця суть розкривається через трудову діяльність людини. У Сковороди не всяка праця веде до чесного життя і чистої совісті. У цього праця – це не обов'язок, не борг, не примушення, як суспільство вважає сьогодні, а, навпаки, вільний потяг людини [5, с. 151]. Процес праці розглядається як насолода і відчуття щастя, навіть, незалежно від його результатів. Такій праці Сковорода дає визначення споріднена. Розділення людей, що займаються спорідненою і неспорідненою працею – це і є сама глибока думка, на яку можна спиратися при розв'язанні сучасних проблем людства. Думка про те, що щастя людини полягає в праці, і що вона зробила мавпу людиною, відвідувала багатьох філософів і раніше. Але визначення праці з позиції джерела свободи і щастя, або джерела страждань і нещастя людей зустрічається досить рідко. У Сковороди вперше ця тема визначилася як головна і в літературних творах, і в філософських трактатах. Вся його творчість виходить з розуміння того, що людство може об'єднати тільки праця із суспільною користю і особистим щастям – споріднена праця. Праця ж неспоріднена – джерело деградації і людини, і людського суспільства [5, с. 152]. Сучасна екологічна криза – це свідчення того, що людство займається в основному неспорідненою працею і ще не усвідомило роль спорідненої праці, пов'язаної із суттю самої людини. Тільки на основі пізнання людиною своїх природних здібностей – своєї функції і природу, можна перейти на перспективну траєкторію розвитку. Для вирішення проблем суспільства, для створення умов гармонійного розвитку особистості та можливостей її самореалізації у суспільстві повинні бути переглянуті теоретичні підходи до розуміння шляхів взаємодії людини, природи, суспільного середовища. Завдяки цьому світ постане у більш оптимізованому та гармонійному існуванні, а людина в ньому буде почувати себе більш самодостатньою та щасливою [2, с. 66]. Передова частина людства чуйно вловлює цю думку Сковороди. Світова громадськість зараз визнає, що щастя і мир на планеті залежить більшою мірою не від того, що люди вміють робити, а від того, на що направлена їх діяльність. Заняття спорідненою працею накладає відбиток і на образ життя людини [2, с. 72].

Висновок: Філософська спадщина Г. С. Сковороди багатогранна. Вона охоплює самі різноманітні аспекти людського життя: науку, релігію, культуру, мистецтво. Цілком природно, що про все написати неможливо. Але на неї можна спиратися в наш непростий час, коли людина накликає на себе небезпеку результатами своєї ж праці, коли при збільшенні числа храмів зберігається зростання злочинності, коли праця людини втратила всяку привабливість, а життя стало безцільним якщо воно не пов'язане з накопиченням капіталу. Сучасна людина може отримати розв'язку своїх проблем, якщо відродить тему спорідненої праці Г. Сковороди.

Список використаної літератури

1. Барабаш Ю. Григорій Сковорода/Ю. Барабаш. // Слово і час. 1997. С. 27-29.
2. Кулик Н.Л. Значення вчення Г. С. Сковороди про працю для сучасності/ Н. Л. Кулик // Проблеми філософії. 1992. Вип. 91. С. 66-72.
3. Сковорода Г. С. Твори: у 2-х т. / Г. С. Сковорода. Т. 1 К.: Обереги, 1994. С. 114-223.
4. Сковорода Г. С. Твори: у 2-х т. / Г. С. Сковорода. Т. 2 К.: Обереги, 1994. С. 7- 12.
5. Чопик Б. Філософія щастя Сковороди і навчання/ Б. Чопик. // Українознавство: Міжнародний конгрес українців. Харків, 1996. / Відп. ред. П. Кононенко. К., 1997. С. 151-152.

СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА ГРОШЕЙ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: як гроші функціонують як медіум соціально-економічних комунікацій, як будується структура цих комунікацій, як визначається символічний характер грошей, та які значення репрезентуються в символічній формі грошових знаків.

Мета дослідження: з'ясувати соціальну природу грошей в контексті фінансової діяльності держави.

Об'єкт дослідження: гроші та фінансова діяльність держави.

Предмет дослідження: роль грошей як медіуму соціально-економічних комунікацій, їх структура, знакова природа та значення, а також їх взаємозв'язок з соціальною філософією та етикою.

Завдання дослідження: розгляд та аналіз взаємозв'язку між грошима та соціальною комунікацією в контексті сучасного суспільства.

Виклад основного матеріалу. Грошова комунікація є результатом взаємодії позицій, ціннісних орієнтацій та реальних життєвих інтересів людей з метою узгодження їх соціальних дій [1]. Слід зазначити, що грошова комунікація відображає життєві потреби та очікування учасників цього процесу, а також їх взаємовідношення та ставлення до соціальних норм економічної поведінки. Функціональний підхід до аналізу грошової комунікації охоплює не тільки розгляд грошей в контексті соціокультурного оточення, але й внутрішньодинамічні зв'язки між використанням грошей та способом сприйняття соціальної реальності, суспільною та індивідуальною свідомістю, формуванням менталітету певного суспільства в конкретний історичний період. Гроші стають ключовим елементом того, як люди розуміють і тлумачать суспільні явища, реагують на події та відчувують своє спільнотво з суспільством. Цікаво відзначити, що філософія вивчала природу грошей як засобу комунікації значно раніше, ніж комунікативна парадигма стала визнаною [2]. Наприклад, праці шотландської школи XVIII століття, таких як Адам Сміт і Адам Фергюсон, мають особливу цінність для розуміння ролі грошей в суспільстві. Концепція «невидимої руки ринку» Адама Сміта має декілька значень, одним з яких є роль грошей як матриці, що організовує економічні процеси та регулює відносини між учасниками товарно-грошових відносин. Адам Фергюсон, у свою чергу, розглядає обмін речей, власність і багатство як аспекти взаємодії між людьми, де річ стає об'єктом завдяки її значенню для людини. У Новий час люди стали активними творцями об'єктів, які не мають прямого відповідника в природі, і гроші стали одними з найбільш яскравих прикладів таких об'єктів. Ідея об'єктивації, як її розглядає Юрген Габермас, відіграє центральну роль в різних теоріях повсякденного життя, що розвиваються незалежно одна від одної в епоху модерну. Об'єктивність, за Габермасом, виникає завдяки активному взаємодію людей та виявляється у виробках людської діяльності як елементах життєвого світу. Суспільна практика поєднує процеси виробництва та присвоєння, а також інтеракції, що регулюються соціальними нормами і визначають доступ до влади та багатства [3]. Іммануїл Кант розглядає природу об'єктивності як соціального феномену та стверджує, що значення будь-якої речі визначається відношенням активного суб'єкта до неї. Поза відношенням людини, предмети не існують. Тому для Канта активне відношення людини до світу об'єктів надає значення цим об'єктам і робить їх об'єктами для людини. Це активне відношення формується через свідомість та поняттєве мислення та надає об'єктам статусу знаку, якими їх робить спрямоване на них сприйняття людини. Таким чином, відповідно до Канта, об'єктивна дійсність створюється завдяки активному сприйняттю та інтерпретації людиною світу навколо неї. Ця об'єктна дійсність відрізняється від фізичної реальності тим, що вона існує в контексті сприйняття та розуміння, а не просто в позалюдському світі. Об'єктна дійсність утворюється завдяки мисленню, уяві та розуму в контексті знаково-символічної комунікації між людьми. Гроші, таким чином, стають ключовими знаками цієї комунікації [4]. Загалом, дослідження природи грошей як засобу комунікації розкриває важливий аспект взаємодії між грошима та суспільством, а також роль грошей у розумінні і конструюванні соціальної дійсності в різних історичних контекстах [5].

Висновок: Гроші виконують роль медіуму соціально-економічних комунікацій, що відображається у їх здатності об'єднувати людей, відображати їхні соціальні дії, відносини та цінності. Дослідження також підкреслює важливість розуміння грошей як символічних знаків, які не лише вимірюють матеріальну цінність, але й передають важливу інформацію про соціальні відносини та взаємодію учасників суспільства. Отже, дослідження природи грошей як медіуму соціально-економічних комунікацій допомагає розширити наше уявлення про роль грошей в суспільстві та їх вплив на соціальну реальність.

Список використаних джерел

1. Кузьо Андрій «Соціальна природа грошей в контексті фінансової діяльності держави» URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34737/1/7.pdf>
2. Климко Любов «Соціальна природа грошей в контексті фінансової діяльності держави» URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34927/1/315.pdf>
2. Т. С. Смовженко, В. Д. Базилевич, В. Г. Бодров «Філософія фінансової цивілізації» URL:<http://kk.nau.edu.ua/article/1369>
3. Р.Г. Долінська «Державні фінанси» URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/50574959.pdf>
4. В. М. Коваленко «Фінансова система» URL:https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/dis_lovalenko.pdf

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження. В останні десятиліття світова економіка характеризується цілим рядом новітніх тенденцій та основних напрямків розвитку, спричинених впровадженням новітніх інформаційних та телекомунікаційних технологій, глобалізацією ринків та економічного простору, появою якісно нових галузей економіки. Економіки, які зайняли домінуючі позиції у всіх розвинених економіках і на яких відбувся економічний, науково-технологічний та соціальний процес тощо. Ці тенденції, природно, призводять до суттєвої зміни характеру, сутності та форм економічної діяльності. Процес зміни економічних та технологічних структур, характеру та структури суспільного виробництва та споживання набирає обертів у дедалі більшому ступені. Йдеться насамперед про злиття національних економік у глобальну, суть якої – безпрецедентне зростання взаємозалежності та взаємопроникнення, стирання національних кордонів на основі нових видів транспорту, телекомунікаційних технологій, міжнародної освіти тощо. В результаті світова економіка тепер являє собою сукупність світового виробництва, споживання та обміну між суб'єктами господарювання, що діють у межах національної економіки та світової економіки. Ці процеси та тенденції набули такого масштабу та значення, що змусили багатьох дослідників говорити про докорінну зміну самої філософії бізнесу, його соціокультурних, теоретичних та ідеологічних основ.

Мета дослідження: визначення особливостей філософських основ бізнесу.

Об'єкт дослідження: особливості філософських основ бізнесу.

Предмет дослідження: значення філософських ідей для бізнесу.

Завдання дослідження: визначити, коли почав розвиватися бізнес; визначити зв'язок бізнесу із філософією; визначити думки філософів стосовно основ бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Початки бізнесової діяльності датуються 3-4 тисячоліттями до нашої ери. Вже в ті далекі часи відбувався активний обмін продуктами виробництва між пастушими і землеробськими племенами та ремісниками і землеробами на засадах конкуренції між окремими виробниками з метою отримання прибутку. Цивілізація утверджує поділ праці і разом з тим створює клас купців, які лише частково або взагалі були не заангажовані в сфері виробництва, а займалися продажем і купівлею продуктів. В кінці 19- на початку 20 століття в Північній Америці виникає філософський напрям, який отримав назву прагматизм (від гр. *pragma* – дія), основні положення якого були сформульовані американськими вченими – логіком і математиком Чарлзом Сандерсом Пірсом (1839-1914рр.) та психологом Вільямом Джеймсом (1842-1910 рр.). Згодом основні положення прагматизму розвинув філософ, педагог і психолог Джон Д'юї (1859-1952 рр.). Він, почавши з прагматичної інтерпретації логіки і теорії пізнання, в наступні десятиріччя надавав прагматизму інструментального, прикладного значення. В такому вигляді прагматизм став філософською основою спочатку американського, а згодом і в усіх розвинених країнах, підприємництва і бізнесу [1, с. 87]. Зовсім не так давно в суспільстві бізнес сприймався виключно як сухий світ цифр, прибутків і власної вигоди. Однак із роками бізнес став більше зацікавлений не лише своєю прибутковістю, але й своєю роллю у суспільстві, етичністю дій та внеском у загальний розвиток. І це є наслідком зростаючого зв'язку бізнесу із філософією [2, с. 86]. Філософія визначає основні цінності, принципи та етичні стандарти, які лежать в основі будь-якого суспільства. Ці ідеї можуть мати глибокий вплив на те, як бізнес функціонує і яким чином він взаємодіє зі світом. Філософські концепції визначають етичні межі для бізнесу. Вони можуть бути використані для аналізу та розгляду важливих стратегічних рішень. Утилітаризм, деонтологія та інші філософські підходи можуть слугувати якісними інструментами для визначення, які рішення краще відповідають етичним та соціальним цінностям. Філософські ідеї можуть впливати на стиль управління та відношення до працівників. Гуманістичні принципи можуть підкреслювати важливість поваги до співробітників та розвитку емпатії серед керівників. Також філософія може сприяти розвитку інновацій в бізнесі, стимулюючи творчість та розвиток нових ідей, які сприяють якісному зростанню компаній та розвитку нових продуктів також може допомагати визначати, що означає успіх для бізнесу. Компанії можуть орієнтуватися не лише на фінансовий результат, а й на соціальні та екологічні показники. В іншому світлі, зв'язок бізнесу і філософії може бути розглянутий як невід'ємна частина розвитку бізнес-світу [3, с. 42]. Компанії, які враховують філософські аспекти у своїй діяльності, можуть здобути більшу довіру клієнтів, створити стійкі стосунки зі співробітниками і позитивно впливати на суспільство в цілому. Філософія слугує як важлива основа для створення більш етичного і успішного бізнесу. Сьогодні, в період інтенсифікації виробництва, багато керівників вважають, що причиною успіху в інноваціях є зміна філософії бізнесу компанії. Основна турбота орієнтованої на ринок компанії - це як зрозуміти, задовольнити і навіть перевершити очікування споживачів. Якщо продукція компанії виправдовує або перевершує їх очікування, вони її купують. Таким чином, компанія підвищує довіру споживачів до себе, а це означає, що вона буде продавати більше [4, с. 91].

Висновки. потенціал філософії бізнесу значний. Філософія бізнесу є не тільки самосвідомістю культури підприємництва, а й важливим механізмом її розвитку. Завдання філософії бізнесу полягає в тому щоб

дізнатися причини економічного образу дій індивіда, його здатності до нового мислення, до переосмислення існуючих теорій та сталих істин.

Список використаної літератури

1. Глушко Т. П. Філософія бізнесу як основа легітимації економіки. Філософські проблеми гуманітарних наук. К.: Міжнародний освітній фонд імені Ярослава Мудрого, 2005. № 4. С. 85–89.
2. Гончарук Т. В., Джугла Н. В., Шумка М. Л. Філософія: навч. посіб. Тернопіль: підручники і посібники, 2016. 416 с.
3. Кривуля О. М. Філософія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків : ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2010. 592 с.
4. Ракитов А. І. Філософська азбука бізнесу. 1991. 145 с.

МОРАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАЦІ: ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження: у філософії праця завжди викликала глибокі роздуми. Від Аристотеля до Маркса, великі філософи розглядали працю як засіб самореалізації, але і як джерело конфліктів і нерівності. Усвідомлення моральної цінності праці вимагає аналізу її впливу на індивіда та суспільство. Праця є однією з найбільш важливих і складних аспектів людського існування. Вона впливає на всі сфери життя суспільства, формує культурні цінності та визначає моральні норми. У цій статті ми дослідимо моральну цінність праці через призму філософських та культурологічних підходів, зробимо спробу зрозуміти, як праця впливає на наше суспільство та особистість.

Мета дослідження: розгляд моральної цінності праці як складової гідності людини та її вплив на формування культурних цінностей суспільства.

Предмет дослідження: філософські та культурологічні аспекти моральної цінності праці, включаючи її історичний розвиток, соціокультурні впливи, а також взаємозв'язок з етичними нормами та цінностями суспільства

Об'єкт дослідження: поведінка людини у сфері праці, її етичні та моральні відносини з оточуючими, а також вплив цих відносин на формування культурного середовища.

Завдання дослідження: проаналізувати складові моральної цінності праці.

Виклад основного матеріалу. Праця допомагає людині знаходити своє місце у суспільстві та відчувати себе корисною часткою цього суспільства. Шанобливе ставлення до власної праці підвищує самооцінку працівника, робить його більш гідним та поважає його як особистість. Процес праці може сприяти розвитку таких моральних цінностей як відданість, сумлінність, дисциплінованість. Праця є засобом спілкування та співпраці між людьми, що сприяє формуванню єдності та солідарності у суспільстві. Філософський погляд на працю часто пов'язаний із гідністю. Праця допомагає розвивати та реалізовувати потенціал особистості, надаючи їй можливість відчувати себе корисною для суспільства. Через працю людина здобуває самоповагу та визнання інших. У сучасному суспільстві гідність особистості часто визначається її професійними досягненнями та внеском у громадське благо. Філософське обговорення праці також пов'язане із справедливістю. У світі, де існують нерівності у розподілі ресурсів та можливостей, питання справедливості у винагороді за працю стає дуже актуальним. Це викликає питання про експлуатацію праці та потребу в справедливій оплаті. Професійна етика є невід'ємною частиною моральної цінності праці. Працівники мають відповідальність перед суспільством, клієнтами та колегами. Вони повинні дотримуватися етичних норм та цінностей у своїй роботі, що визначає їхню професійну чесність і довіру [1, с.51-52]. У різних культурах існують відмінності у сприйнятті праці та її моральній цінності. У деяких суспільствах підкреслюється індивідуальний внесок у працю, у інших - спільнотний аспект та колективна відповідальність. Філософи, такі як Маркс і Енгельс, підкреслювали суперечності між капіталом і працею, де праця часто експлуатується на користь капіталу. Ця нерівність викликає питання про справедливість у розподілі ресурсів та винагороди за працю. Філософія праці також розглядається через призму професійної моральності. Професійна етика вимагає від працівників дотримання норм і цінностей, що забезпечують не лише якість виконаної роботи, але й інтегритет особистості [2, с.91-108]. З іншого боку, праця може бути розглянута як інструмент самореалізації. У діяльності, яка відповідає нашим здібностям та пасіям, ми знаходимо не лише засіб заробітку, але й джерело задоволення і задоволення від власного внеску у суспільство. Сучасна технологічна революція привносить нові виклики у сфері праці, розкриваючи питання про моральність використання штучного інтелекту та автоматизації. Якщо праця може бути автоматизована, яке значення залишається для людини у суспільстві? [3, с. 63-68]. Моральна цінність праці визначається не лише результатами праці, але й самим процесом працюючого. Ідея моральної цінності праці базується на увазі до гідності людини, на її внеску у суспільство, та на взаєморозумінні між працівниками та споживачами їхньої продукції [4, с. 231]. Процес праці може сприяти розвитку таких моральних цінностей як відданість, сумлінність, дисциплінованість [5, с. 76]. Праця є засобом спілкування та співпраці між людьми, що сприяє формуванню єдності та солідарності у суспільстві [6, с 68]. Сучасне суспільство виявляє різноманітні підходи до моральної цінності праці. З одного боку, розвиток технологій та автоматизація виробництва висувають нові виклики перед працею, змінюючи характер роботи та потреби ринку. З іншого боку, ріст важливості креативності та інновацій спонукає суспільство переосмислити цінність творчої праці [7, с. 25].

Висновок. Моральна цінність праці визначається не лише економічною вигідністю, але й її впливом на гідність людини, справедливість у суспільстві, професійну етику та культурну ідентичність. Філософсько-культурологічний аналіз праці допомагає розкрити її глибокий сенс і значення для суспільства та кожної окремої особистості. Шлях до справедливого та гідного суспільства може бути прокладений через розуміння та визнання моральної цінності праці в усіх її аспектах. Вона не лише віддзеркалює соціокультурні відмінності у розумінні праці, але і активно формує наш погляд на справедливість, гідність та взаємовідносини у сучасному світі. Філософський аналіз праці допомагає зрозуміти, як моральна цінність праці не лише впливає на наше життя, але й реформує його, спонукаючи нас до неперервного діалогу та пошуку справедливості в сучасному світі роботи та гідності людини.

1. Цпін, Інна Моральна цінність праці: філософсько-культурологічний аналіз. С. 51-52.
2. Культура праці: проблема визначення Нова парадигма: Журнал наукових праць Видво НПУ імені М.П.Драгоманова, 2016. Вип. 81. С. 94-108.
3. Чернобаева Т. Г. Нравственная ценность труда: к истории вопроса Т. Г. Чернобаева Вісн. Харк. нац. ун-ту. Сер. Теорія культури й філософія науки. 2004. № 644. С. 63-68.
4. Арістотель. Нікомахова етика. Видавництво Оксфордського університету. 2009. 231 с.
5. Маркс, К., і Енгельс, Ф. Маніфест Комуністичної партії. Класика пінгвінів. 2002. 78 с.
6. Сміт, А. Дослідження природи і причин багатства народів. Лондон: Метуен і Ко., Лтд. 164 с.
7. Дробишевська, Л. Моральні Цінності В Сучасному Світі. Філософія та політологія в контексті сучасної культури, 2008. 1(2), С. 25-31.

М. ВЕБЕР ПРО РЕЛІГІЙНО-ЕТИЧНІ ТИПИ ІДЕАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

Актуальність дослідження. У період глобалізації зростає зацікавленість проблематикою впливу релігійних та етичних переконань як на індивідуальні інтереси, мотивацію, діяльність зокрема, так і на економічні та політичні процеси сучасного суспільства загалом. Ці питання ґрунтовно тематизуються у «Протестантській етиці» М. Вебера, який з'ясовував етично-релігійну мотивацію носіїв духу капіталізму, і актуалізуються у міру загострення уваги навколо глобальних проблем капіталістичного розвитку.

Мета дослідження: обґрунтування поглядів Макса Вебера етико-релігійних адептів капіталістичного духу.

Предмет дослідження: погляд протестантизму на діяльність людини.

Об'єкт дослідження: релігійно-етичні погляди на людину. М. Вебера.

Завдання дослідження: дослідити усвідомлення всієї складності тогочасної соціальної ситуації в джерел рецепції духовних вимірів професійної діяльності, які він виявляє в ранньо-протестантських традиціях; виявити закономірний характер процесу раціоналізації суспільних стосунків, включаючи раціоналізацію релігійних світоглядів.

Виклад основного матеріалу. Теоретична спадщина М. Вебера, сутність класичного твору світової соціології «Протестантська етика і дух капіталізму». Відношення між релігією та етикою завжди викликали пильне дослідження філософів та соціологів. Макс Вебер – видатний німецький соціолог і філософ [1], який зробив важливий внесок у розвиток соціальної теорії та філософії. Його праця «Протестантська етика та дух капіталізму» (1905) розкриває значення релігійних ідеалів для суспільної діяльності людини і стала основою для розуміння різних релігійно-етичних типів, які впливають на індивіда та суспільство. У цій праці він досліджує, як впливає релігія на економіку. Протестантська релігія сприяла розвитку підприємницької активності, допомагала формувати заповзятливість, ощадливість, спритність, здатність до ризику. Саме тому з числа власників і організаторів виробництва перш за все формується клас підприємців – власників і організаторів виробництва [3]. М. Вебер визначив різні релігійно-етичні типи ідеальної діяльності людини, які впливають на індивідуальну та колективну поведінку суб'єктів у суспільстві. Деякі з цих типів є як сумісні, так і несумісні з ринком [4, с. 88]: для іудея – це інтелектуал-книжник, який усі багатоманітні прояви життя, включаючи багатство як дар Божий, намагається зрозуміти через нескінченні смислові тлумачення Святого Письма; для конфуціанця – це бюрократ, який організовує світ; для індуїста – це маг, який упорядковує світ; для буддиста – монах-споглядач, який мандрує світом і жебракує; для мусульманина – це воїн, який підкоряє світ; для християнина – це ремісник, котрий завдяки «автономності» своєї праці забезпечує певну автономію власної особи. Життєвий інтерес М. Вебера до релігійно-етичних питань виник у контексті його загальної теорії раціоналізації та модернізації суспільства. Він визначив чотири ключові релігійно-етичні типи: протестантизм, католицизм, іудаїзм та азійські релігії [2]. Кожен з цих типів відображає певні цінності, етичні принципи та ідеали, які впливають на ідеальну діяльність людини. Перший тип, який М. Вебер розглянув, – протестантизм. Він наголошував на важливості протестантської етики, зокрема кальвінізму, у формуванні капіталістичної культури. Протестантизм підкреслював працьовитість, та старанність як важливі моральні якості. Протестанти вірили, що успіх у бізнесі та справах є знаком благодаті і спасіння, що спонукало їх до працьовитості та акумуляції багатства. Другий тип, католицизм, відображав інші цінності та ідеали. У католицизмі, акцент робився на покорі та покуті перед Богом, а не на багатстві та працездатності. Католицизм відзначався більшою ієрархічністю та формалізмом порівняно з протестантизмом, що впливало на спосіб життя та ідеали католиків. Такий підхід мав важливе значення в історії католицьких країн, де церква грає значну роль в житті громадян. Але в той же час, він може призводити до консерватизму та опору нововведенням. Третім типом був іудаїзм. Вебер вважав іудаїзм однією з основ релігій, які вплинули на розвиток раціонального капіталістичного мислення і спонукають до раціональності та систематичності у справах і діяльності. Іудаїзм був пов'язаний з етикою праці, особливо з дотриманням заповідей і бажанням долати виклики життя. Іудаїзм сприяв формуванню ідеальної діяльності, орієнтованої на завоювання у бізнесі та науковому дослідженні. Четвертим типом були азійські релігії, зокрема конфуціанство та даосизм. Вебер наголошував на тому, що ці релігії сприяли виникненню іншого типу ідеальної діяльності, орієнтованого на гармонію з природою та соціальною стабільністю. Азійські релігії підкреслювали значення покорі і спокою, а не розширення багатства чи кар'єри. У підсумку Макс Вебер зробив значний внесок у розуміння впливу релігії на етичну та ідеальну діяльність людини. Він виділив чотири основних типи релігійно-етичної діяльності, які відображалися в різних релігіях та культурах. Ці різні типи релігійно-етичної діяльності впливають на спосіб життя, цінності та ідеали індивіда і суспільства. Зараз, у сучасному світі, релігія продовжує впливати на етику та ідеальну діяльність людини, хоча її роль може змінюватися.

Висновок. Релігійно-етичні типи ідеальної діяльності людини, які були визначені М. Вебером, є важливою частиною його теорії раціоналізації та модернізації суспільства. Вони підкреслюють різноманітність етичних підходів та ідеалів, які формують життя і поведінку людей. Розуміння цих типів може сприяти розширенню нашого знання про суспільні зміни та розвиток етичних систем.

Список використаних джерел

1. Макс Вебер. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Макс_Вебер
2. М. Вебер. Господарська етика світових релігій. Стаття. URL: <http://litopys.org.ua/weber/wbs15.htm>
3. Мазурок П.П.. Історія економічних учень у запитаннях і відповідях. Навчальний посібник. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/55645-14-hto-rodonachalnikom-quotsotsalnogo-napryamuquot-v-ekonomchny-nauts.html>
4. Кучера Т.М.. Релігієзнавство. Навчальний посібник. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197270159.pdf>

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: Спільноти здебільшого об'єднуються в нації для захисту власних інтересів. Класичний привід для об'єднання – зовнішня загроза. Люди об'єднуються в націю і для внутрішніх завдань – у першу чергу, для створення держави, для моделювання протирічливих інтересів всередині даної спільноти, для ефективного розподілу ресурсів. Існування на рівні етносу та не функціонування на рівні нації дорого коштувала українському народу.

Мета дослідження: визначити вплив мала нації на історичний процес.

Предмет дослідження: нація як суб'єкт історичного розвитку.

Об'єкт дослідження: нація.

Завдання дослідження: проаналізувати розвиток нації крізь призму історії.

Виклад основного матеріалу. Розгляд реалій сучасного світу, його динаміки та тенденцій розвитку в останні десятиліття під впливом постмодерністських теорій стало, по суті справи, немислимо без його культурної складової, тому, говорячи про історичному процесі, ми все більше робимо акцент на тому, що цей процес культурно-історичним. за влучним висловом Г. Беркінга, «там, де раніше було суспільство, стала культура». відомий американський філософ Ф.Джеймсон, розмірковуючи про долю сучасної культури, виявляє таку закономірність. Стандартизація світової культури, витіснення локальних культур американськими моделями музики, одягу, кінематографа стало виразом самої суті глобалізації. З одного боку, цей процес, виходячи за рамки самої культури, на одному рівні проявляється як результат економічного домінування, але на глибшому рівні почуття тривоги, пов'язане з цим набуває соціальний характер (підкреслено нами), де культурне постає просто як симптом; головна загроза полягає в тому, що в найбільшій ступеня руйнування піддаються етнонаціональні способи життя [1, с. 45]. Не можна не погодитися з тезою Ф. Джеймсон про те, що соціальні процеси сучасності нерозривно переплітаються з феноменами, пов'язаними з етнонаціональними процесами. Звідси - важливість дослідження нації як суб'єкта культурно-історичного процесу, визначення особливостей її впливу на структури сучасного світоустрою. Проблема суб'єкта історичного розвитку, будучи традиційною і однією з найважливіших в філософії та історичній науці, до сих пір є дискусійною. Чи не визначившись з розумінням цього питання, ми не зможемо адекватно усвідомлювати історичний, культурний, соціальний процеси як такі. Що ж означає поняття «суб'єкт історії»? Хто виступає в якості суб'єкта культурно-історичного процесу? знаходяться Для одних мислителів історичний суб'єкт - це все людство. Такий підхід притаманний, насамперед, російській історіософській традиції, закладеної В.С.Соловйовим, на думку якого, саме людство є справжнім органічним суб'єктом історичного розвитку[2,с.584].Спори викликає питання, чи можна вважати суб'єктом історичного процесу окремого індивіда? З точки зору Ю.І.Семенова «Окремі люди ніколи не були і ніколи не стануть суб'єктами історичного процесу це в рівній мірі відноситься як до рядових його учасників, так і до великих історичних діячів «А.С.Панарин також визначає історичний суб'єкт як «Познає ту чи іншу колективну спільність в діяльності якій втілюється і вектор історичної еволюції, і енергія, її живить. Звісно ж, гостроту суперечностей в цих підходах дозволяє зняти тезу Кемерова, який вважає, що методологічний стереотип, що протиставляє соціальне і індивідуальне ,дозволяє зняти розгляд «соціальності як взаємозумовленості колективного та індивідуального, спільного і розділеного людського буття [3, с. 246]. Розглядаючи націю як суб'єкт сучасного культурно-історичного процесу, слід підкреслити, що для неї характерні всі ті ж особливості, якими більшість соціальних теоретиків характеризують по суті всіх суб'єктів суспільних процесів. Так, А.В. Шабага в якості одного з найважливіших властивостей історичного суб'єкта вважає ідентичність, оскільки «саме в ідентичності будь-якої з історичних суб'єктів, будь то нація, держава і т.п., виявляє себе Не можна не погодитися з автором, що соціокультурна ідентичність суб'єкта робить істотний вплив на розвиток історико-культурного процесу, оскільки кожен суб'єкт прагне досягти «Визнання своїх ідентифікаційних домагань « Це прагнення часто лежить в основі прийняття тих чи Інших політичних, економічних, культурних та Інших рішень, що визначають вектор розвитку суб'єкта. Е. Гідденс підкреслює, що безліч, раніше здавалися непорушними, соціальних спільнот, інститутів, а також зв'язку між ними сьогодні характеризуються крайньої нестійкістю, розпливчатістю меж, маргіналізацією[4, с. 196]. Такий «вислизає світ» призводить до постійного конструювання нових і руйнування старих суб'єктностей. як зазначає вже згадуваний нами Ф. Джеймсон, ми ще більше фундаментально фрагментовані, аніж уявляється; замість того, щоб чіплятися за цей міраж «Центрована суб'єкта» і цілісної особистої ідентичності, нам краще було б чесно протистояти фактом фрагментації в глобальному масштабі ... поверхневий погляд є епістемологічних деструктивним і редукує його суб'єктів до ілюзій безлічі фрагментованих суб'єктивностей, до збіднення індивідуального досвіду ізольованих монад ... без колективного минулого чи майбутнього, позбавлених будь-якої можливості сприйняття соціальної тотальності [5, с.38].

Висновок: Таким чином, суб'єктність нації виходить широко за рамки політичного поля сучасного соціуму і за своєю природою є, скоріше, етнополітичної. Можна стверджувати, що активізація етнічних процесів в світовому масштабі призводить до того, що діяльність нації як суб'єкта соціально-історичного процесу може призводити до трансформації соціальної структури суспільства в цілому. Тому осмислення ролі

нації , її структуроутворюючих елементів, ролі в рамках сучасних глобалізаційних процесів вимагає всебічного соціально-філософського аналізу .

Список використаної літератури

1. Соловйов В.С. Виправдання добра. Моральна філософія Твори в М .: Думка, 1990, т. 1. С.47-48.
2. Семенов Ю.І. Філософія історії. (Загальна теорія, основні проблеми, ідеї та концепції від давнини до наших днів). М .: Сучасні зошити, 2003. 776 с.
3. Суб'єкт історичний Нова філософська енциклопедія. М.: Думка, 2010. 479с.
4. Кемеров В.Є. Суспільство, соціальність, полісуб'єктність. М: Академічний проект; Фонд «Світ», 2012. 252 с.
5. Шабага А.В. проблеми ідентичності історичного суб'єкта: автореф. дисс ... д.філос.н. 2010. 52 с.

ГРОШІ ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження. Загальновідомо, що гроші є однією із центральних категорій економічної теорії (політичної економії), яка розглядає гроші як якусь для неї апіорну даність, при цьому питання про природу та сутність грошей у такому разі «знімається».

Мета дослідження: вивчення соціальних наслідків використання грошей, включаючи нерівність, соціальну справедливість та владу.

Предмет дослідження: гроші, їхні функції, властивості та еволюція в історії.

Об'єкт дослідження: соціальний вплив грошей на суспільство, включаючи економічні, політичні, культурні та моральні аспекти.

Завдання дослідження: вивчення впливу грошей на рівень соціальної нерівності і справедливості.

Виклад основного матеріалу. Гроші, безсумнівно, є важливим предметом соціально-філософського дискурсу через їхню значущість і вплив на суспільство. Гроші відіграють ключову роль у соціальних та економічних відносинах і відкривають широкий спектр філософських питань [4, с. 144]. Ось кілька аспектів, які роблять гроші предметом соціально-філософського дослідження: Природа грошей: Філософи розглядають природу грошей і їхню функцію в суспільстві. Питання, такі як «Чим є гроші?» та «Як вони набувають свою вартість?», становлять важливий аспект філософського аналізу [4, с. 145]. Моральність і гроші: Філософи вивчають моральні аспекти використання грошей. Це включає в себе питання про справедливість розподілу грошей, корупцію, моральну вартість грошей і їх вплив на індивідів і суспільство. Нерівність і справедливість: Гроші є важливим фактором у розподілі ресурсів і виникає питання про соціальну нерівність і справедливість. Філософи аналізують, як розподіл грошей впливає на справедливість і соціальний порядок [2, с. 135]. Економічна філософія: Гроші є центральним елементом в економічній філософії. Філософи досліджують різні економічні теорії та моделі, які визначають, як гроші впливають на економічний розвиток і добробут. Вплив грошей на соціальну нерівність і справедливість є важливою темою у соціальній філософії та соціології [3, с. 126]. Гроші можуть мати значний вплив на розподіл ресурсів, можливостей та влади в суспільстві, що в свою чергу впливає на рівень соціальної нерівності і справедливості. Гроші впливають на розподіл багатства в суспільстві. Більша частина багатства може зосереджуватися в руках обмеженої кількості людей або корпорацій. Це може призводити до великої економічної нерівності, коли деякі люди мають значно більше можливостей і ресурсів, ніж інші. Гроші впливають на можливість людей отримувати доступ до вищої освіти та медичних послуг. Високі витрати на освіту і медицину можуть відокремлювати більш вразливі соціальні групи від доступу до цих послуг, підсилюючи нерівність [1, с. 235]. Гроші можуть впливати на політичний процес шляхом фінансування політичних кампаній і лобіювання. Це може сприяти створенню влади і впливу у руках тих, хто має фінансові ресурси, і зменшувати можливість інших громадян впливати на прийняття рішень.

Висновок. Гроші, як ключовий елемент сучасного суспільства, визначають розподіл ресурсів, владу та можливості в історичному та культурному контексті. Гроші можуть бути інструментом добра, але також вони можуть використовуватися для здійснення зловживань та корупції. Розуміння моральних аспектів використання грошей допомагає створити етичні стандарти для суспільства. Розуміння цих аспектів може служити основою для розробки політичних рішень та соціальних реформ, які сприяють більш справедливому і гуманному суспільному порядку.

Список використаної літератури

1. Гончаров В.В. «Божественна» природа грошей як предмет соціально-філософського аналізу / Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань (20-21 травня 2009 року, м. Львів) / Університет банківської справи Національного банку України; Редкол.: Відп. секретар З.Е. Скринник. Львів, 2009. С. 229-238.
2. Щеглов А. Метафізика грошей. М.: Мир, 2014. 288 с.
3. Андренов Н. Механізми суспільства та гроші. LAP, 2012. 220 с.
4. Мартиненко В.В. Соціальна філософія грошей// Питання філософії. 2008. № 11. С. 143-154.

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

Актуальність дослідження. Полягає у важливості розуміння еволюції грошей у контексті розвитку культури мислення. Гроші мають величезний вплив на соціокультурні та філософські аспекти життя суспільства, відображаючи його цінності, систему цінностей та відношення до економіки та влади. Їх роль у формуванні способу мислення та ціннісних орієнтацій людини має значний філософський аспект.

Мета дослідження: аналіз еволюції грошей як символів, що відображають культурні зміни та вплив на мислення суспільства.

Предмет дослідження: процес еволюції грошей, їх роль у культурі та філософський вплив на мислення людини.

Об'єкт дослідження: культурно-філософські аспекти використання грошей, їх вплив на цінності, менталітет та спосіб мислення в суспільстві.

Завдання дослідження: аналіз історії та еволюції грошей як соціокультурного явища.

Виклад основного матеріалу. Проблема еволюції ціннісного відношення до грошей в історії розвитку як філософської, так і економічної думки вимагає уточнення основних понять соціальної сутності грошей для розширення їх смислового контексту. Сутність грошей виявляється в процесі їх поступової трансформації та еволюції від простих обмінних засобів до складної соціально-економічної системи, що відображає культурні, філософські та економічні зміни в суспільстві. Аристотель, як і Платон, підкреслював важливу соціальну функцію грошей - бути засобом обміну, способом порівняння цінностей предметів один з одним [1, с. 34]. Кредо Б. Франкліна була «свідома праця». Він виступав з ним для того, щоб зробити багатим лише окремих людей, а бачив в цьому спосіб удосконалення всього суспільства. З точки зору мислителя, гроші завжди повинні були мати обмеження, пов'язані з строгою соціальною і особистою моральністю. Тому він не міг допустити, щоб одна людина заради особистої фінансової вигоди пригнічувала іншу. З його точки зору, світ став би значно кращим, якби кожний «виробляв більше, а споживав менше» [2, с. 154]. Поряд з цим античні мислителі розробляють проблему «буття», яке у Платона постає у вигляді мосяжних сутностей ідей. Вони є сутностями, а сутність є тим, що існує «істинно». На відміну він визнає існування також і «небуття». Більше того: пізнання можливе завдяки відношенню між «буттям» і «небуттям», як і між суб'єктом та об'єктом пізнання. Гроші також результат відносин, які виникають в процесі становлення суспільства, його раціоналізації. Завдяки цьому відношенню одержує пояснення не тільки можливість пізнання буття (ідей), але і їх зв'язок. Лише по відношенню одна до одної ідеї володіють сутністю. Так само і гроші володіють сутністю тоді, коли виражають «відношення людей в процесі економічної діяльності та обміну» [3, с. 95]. Іншими словами, «просто сума грошей сума речі або просто знакова сума. А от діюча економічним чином, тобто вступаючи в економічні відносини, сума грошей є, безумовно, вартість, її певна маса видна величина» [4, с. 150].

Висновок. Тому сучасна філософська думка не досягла консенсусу щодо природи грошей, навіть з точки зору їх феномену або методології дослідження. Це підтверджується їхньою еволюцією, яка показує різні принципи та підходи до їх розуміння та вивчення. Аналіз розвитку феномену грошей у суспільстві та їх обговорення у філософських дискурсах у різні епохи ставить завдання дослідити проблему монетарної свідомості в контексті.

Список використаної літератури

1. Гончаров В. В. Гроші в контексті аксіологічного аналізу/ В. В. Гончаров // Мандрівець. 2008. № 4 (75). С. 33-37.
2. Везерфорд Дж. Історія грошей: Боротьба за гроші від пісковика до кіберпростору / Дж. Везерфорд; С. 154-160.
3. Ільїн В.В. Філософія багатства: людина у світі грошей/В.В. Ільїн. К.: Знання України, 2005. 496 с.
4. Осипов Ю.М. Философия хозяйства / Ю.М. Осипов. М.: Юристъ, 2001. 624 с.

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

Актуальність дослідження. У суспільстві гроші виступають матеріальним благом, інструментом, вони фіксують міру цінності певного об'єкта як речі, здатної бути загальним еквівалентом обміну інших речей. Проблема грошей завжди була в центрі уваги філософів, економістів, політиків, культурологів. Про це свідчать праці Дж. Вазерфорда, П. Бернштейна, Г. Зіммеля, Ю. Осипова, В. Ільїна, З. Скринник, О. Суббето, С. Синякова, О. Неклесси та ін. Для розуміння методологічних основ дослідження проблеми грошей мають праці В. Базилевича, А. Маршалла, Ф. Гаска, Дж. Кейнса, І. Єскевич та ін.

Мета дослідження: розуміння еволюції ціннісного відношення до грошей в історії розвитку суспільства на філософському та соціальному рівнях, що розширить розвиток глибинних змін у їхньому сприйнятті і впливі цього на мислення.

Об'єкт дослідження: сенс грошей та їх еволюція.

Предмет дослідження: розвиток грошей, розкриття проблеми еволюційного етапу як філософської, так і економічної сутності думки про гроші.

Завдання дослідження: розкрити проблеми еволюції грошей в історії розвитку філософської та економічної думки.

Виклад основного матеріалу. Економісти вбачають причину появи грошей у розвитку торговельних відносин, антропологи ж підкреслюють їх не економічне, не торгове начало. Гроші були різні за формою (черепашки, худоба, хутра, монети, банкноти), але завжди були постійні за змістом і функціями засіб обміну. Разом з тим саме у цих властивостях і приховується парадокс: про гроші написано тисячі книг, і разом з тим «ми занадто мало знаємо про них» [4, с. 11], говорить М. Фрідмен, визнаний лідер монетаризму ХХ століття. - Причина такого парадоксу полягає в тому, що гроші не повністю потрапляють в аналітичне поле грошових теорій. Через те, гроші потрібно розглядати не як міру вартості і засіб платежу, не як засіб обігу і накопичення, а «гроші як особливий спосіб дивитися і думати, як специфічна постановка погляду культури, як потрібний і активно використовуваний нею інструмент мислення і компонент буття» [4, с. 12], вказує І. Єскевич. Необхідно виходити з того, що «економічні гроші» лише видима частина «грошового айсбергу». В глибинах економічної реальності прихована значна і головна сутність грошей, виявленням якої завжди займалась філософія. Ще в античні часи вважали, що знання є своєрідною копією предмета, антична філософія переважно вивчала процес, за допомогою якого предмет переводився в стан знання. Теза про єдність знання і предмета особливо поєднувалася з нерозумінням активності суб'єкта в процесі пізнання; істинний об'єкт може бути «даним» тільки тому, хто пізнає; всі продукти його суб'єктивної пізнавальної діяльності – лише хибна, неістинна думка. Такий підхід, звичайно ж, позначився й на розумінні грошей. Мислителі розглядають гроші як одну з цінностей цивілізованого суспільства. Аристотель, як і Платон, підкреслював важливу соціальну функцію грошей бути засобом обміну, способом порівняння цінностей предметів один з одним [3, с. 34]. Кредо Б. Франкліна була «свідома праця». Він виступав з ним не для того, щоб зробити багатим лише окремих людей, а бачив в цьому спосіб удосконалення всього суспільства. З точки зору мислителя, гроші завжди повинні були мати обмеження, пов'язані з строгою соціальною і особистою моральністю. Тому він не міг допустити, щоб одна людина заради особистої фінансової вигоди пригнічувала іншу. З його точки зору, світ став би значно кращим, якби кожний «виробляв більше, а споживав менше» [1, с. 258]. Однак головне полягало в тому, що завдяки Б. Франкліну гроші були легалізовані для філософського, теоретико-економічного і культурологічного аналізу. Заслугує уваги аналіз грошей в параметрах проблем «власності» представниками німецької класичної філософії. Так, в І. Канта поняття «власності» конституюється в поняттям «особистості». Тільки той, хто може бути власником «самого себе» і вільний розпоряджатися собою, є особистістю і правомірним суб'єктом. В цьому сенсі свобода у зовнішньому її прояві це не абстрактний лозунг для санкюлотів і люмпенів, а власність як право своєї самодостатності. Власність розрізняється як «власність» (володіння) на своє «Я» і «власність» (володіння) на речі. Кожен громадянин держави має право власності на своє «Я» і стає внаслідок цього правовим партнером даної держави. На думку І. Канта, якщо власник може розпоряджатися зовнішнім предметом на власний розсуд, то людина може бути тільки своїм власним господарем, але не власником самого себе, не говорячи вже про те, щоб бути «власником інших людей». Тобто якщо право власності на речі (і гроші) є майже безмежним, право розпоряджатися іншими людьми обмежене почуттям відповідальності. Значну увагу проблемі грошей приділяв видатний німецький мислитель Г. В. Ф. Гегель. Його концепція викладена в основному в праці «Філософія права», в якій обґрунтовуються основи і принципи громадянського суспільства, народжуваного ринковою економікою. Гроші є невід'ємною частиною власності, є «вкладання волі в річ», і тим самим особа дає собі «зовнішню сферу своєї свободи» [2, с. 33]. Найважливішою передумовою власності і грошей Г. Гегель вважав свободу. Стверджуючи, що речі, на відміну від вільної особистості, є «невільними, позбавленими індивідуальності, безправними», мислитель трактував власність як еманацию (сходження) «абсолютної ідеї», завдяки якій особистість переходить із суб'єктивного змісту в об'єктивний. «Розумність власності полягає не в задоволенні потреб, а в тому, що знімається гола суб'єктивність особистості. Лише у власності особа виступає як розум» [2, с. 33], зазначав мислитель. У власності особистість знаходить для себе «зовнішню сферу свободи». Проблема грошей стає зрозумілою, якщо мати чітке визначення поняття «цінності». В найбільш

загальному плані «цінність збережена можливість задовольнити свою потребу. Грошима самими по собі неможливо користуватися безпосередньо, вони повинні бути перетворені в специфічні речі» [2, с. 33]. Оскільки придбана за гроші річ має цінність, кожен може задовольнити нею свою проблему. Для продуктивного функціонування грошей, з точки зору Г. Гегеля, потрібна наявність громадянського суспільства. Воно надає кожному індивіду право увійти в ту страту, в яку він хоче, і заробляти стільки грошей, скільки може. Однак така можливість є випадковою. «Промисел годує людину, як і соціальний стан; але якщо який-небудь промисел процвітає, то в нього включається безліч індивідів. Однак потреба в товарах не безмежна, і якщо яка-небудь галузь переповнена виробниками, то окремі люди можуть цього не зрозуміти, вони спрямовуються в неї і гинуть. Можна, звичайно, в цьому випадку сказати: надлишок стане очевидним, і тоді окремі індивіди підуть звідти. Однак вони не можуть так поступити, оскільки вони володіють тільки такого роду вмінням, оскільки вони вклали в дану справу свій капітал як у формі своїх можливостей, так у формі грошей» [2, с. 34].

Висновок. Гроші є універсальним засобом обміну і зберігання вартості, але вони не відображають всі аспекти цінностей, які не можна легко виміряти чи оцінити кількісно. Історія розвитку філософського та соціокультурного розуміння грошей показує, що ця проблема залишається актуальною і сучасна філософія ще не досягла єдності в розумінні сутності грошей та методів їх дослідження. Гроші залишаються складним феноменом, який вимагає подальших досліджень і обговорень з різних точок зору.

Список використаної літератури

1. Петренко Г. С. Еволюція грошей в розвитку культури мислення:
2. соціософський аналіз / Г. С. Петренко // [Гілея: науковий вісник](#). 2014. Вип. 83. С. 258-261.
3. Гончаров В. В. Гроші в контексті аксіологічного аналізу / В. В. Гончаров // Мандрівець. 2008. № 4 (75). С.33-37.
4. Ільїн В. В. Філософія багатства: людина в світі грошей / В. В. Ільїн. К.: Знання України, 2005. 496 с.
5. Кант І. Критика чистого розуму / І. Кант. М.: Думка, 1994. 592 с.
6. Зиммель Г. Філософія грошей / Г. Зиммель. К.: Промінь, 2010. 504 с.

СОЦІАЛЬНА ПРИРОДА ГРОШЕЙ В КОНТЕКСТІ ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: як гроші функціонують як медіум соціально-економічних комунікацій, як будується структура цих комунікацій, як визначається символічний характер грошей, та які значення репрезентуються в символічній формі грошових знаків.

Мета дослідження: з'ясувати соціальну природу грошей в контексті фінансової діяльності держави.

Об'єкт дослідження: гроші та фінансова діяльність держави.

Предмет дослідження: роль грошей як медіуму соціально-економічних комунікацій, їх структура, знакова природа та значення, а також їх взаємозв'язок з соціальною філософією та етикою.

Завдання дослідження: розгляд та аналіз взаємозв'язку між грошима та соціальною комунікацією в контексті сучасного суспільства.

Виклад основного матеріалу. Грошова комунікація є результатом взаємодії позицій, ціннісних орієнтацій та реальних життєвих інтересів людей з метою узгодження їх соціальних дій [1]. Слід зазначити, що грошова комунікація відображає життєві потреби та очікування учасників цього процесу, а також їх взаємовідношення та ставлення до соціальних норм економічної поведінки. Функціональний підхід до аналізу грошової комунікації охоплює не тільки розгляд грошей в контексті соціокультурного оточення, але й внутрішньо-динамічні зв'язки між використанням грошей та способом сприйняття соціальної реальності, суспільною та індивідуальною свідомістю, формуванням менталітету певного суспільства в конкретний історичний період. Гроші стають ключовим елементом того, як люди розуміють і тлумачать суспільні явища, реагують на події та відчувають своє спільнотво з суспільством. Цікаво відзначити, що філософія вивчала природу грошей як засобу комунікації значно раніше, ніж комунікативна парадигма стала визнаною [2]. Наприклад, праці шотландської школи XVIII століття, таких як Адам Сміт і Адам Фергюсон, мають особливу цінність для розуміння ролі грошей в суспільстві. Концепція «невидимої руки ринку» Адама Сміта має декілька значень, одним з яких є роль грошей як матриці, що організовує економічні процеси та регулює відносини між учасниками товарно-грошових відносин. Адам Фергюсон, у свою чергу, розглядає обмін речей, власність і багатство як аспекти взаємодії між людьми, де річ стає об'єктом завдяки її значенню для людини. У Новий час люди стали активними творцями об'єктів, які не мають прямого відповідника в природі, і гроші стали одними з найбільш яскравих прикладів таких об'єктів. Ідея об'єктивності, як її розглядає Юрген Габермас, відіграє центральну роль в різних теоріях повсякденного життя, що розвиваються незалежно одна від одної в епоху модерну. Об'єктивність, за Габермасом, виникає завдяки активному взаємодію людей та виявляється у виробках людської діяльності як елементах життєвого світу. Суспільна практика поєднує процеси виробництва та присвоєння, а також інтеракції, що регулюються соціальними нормами і визначають доступ до влади та багатства [3]. Іммануїл Кант розглядає природу об'єктивності як соціального феномену та стверджує, що значення будь-якої речі визначається відношенням активного суб'єкта до неї. Поза відношенням людини, предмети не існують. Тому для Канта активне відношення людини до світу об'єктів надає значення цим об'єктам і робить їх об'єктами для людини. Це активне відношення формується через свідомість та поняттєве мислення та надає об'єктам статусу знаку, якими їх робить спрямоване на них сприйняття людини. Таким чином, відповідно до Канта, об'єктивна дійсність створюється завдяки активному сприйняттю та інтерпретації людиною світу навколо неї. Ця об'єктна дійсність відрізняється від фізичної реальності тим, що вона існує в контексті сприйняття та розуміння, а не просто в позалюдському світі. Об'єктна дійсність утворюється завдяки мисленню, уяві та розуму в контексті знаково-символічної комунікації між людьми. Гроші, таким чином, стають ключовими знаками цієї комунікації [4]. Загалом, дослідження природи грошей як засобу комунікації розкриває важливий аспект взаємодії між грошима та суспільством, а також роль грошей у розумінні і конструюванні соціальної дійсності в різних історичних контекстах [5].

Висновок: Гроші виконують роль медіуму соціально-економічних комунікацій, що відображається у їх здатності об'єднувати людей, відображати їхні соціальні дії, відносини та цінності. Дослідження також підкреслює важливість розуміння грошей як символічних знаків, які не лише вимірюють матеріальну цінність, але й передають важливу інформацію про соціальні відносини та взаємодію учасників суспільства. Отже, дослідження природи грошей як медіуму соціально-економічних комунікацій допомагає розширити наше уявлення про роль грошей в суспільстві та їх вплив на соціальну реальність.

Список використаних джерел

1. Кузьо Андрій «Соціальна природа грошей в контексті фінансової діяльності держави» <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34737/1/7.pdf>
2. Климко Любов «Соціальна природа грошей в контексті фінансової діяльності держави» <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34927/1/315.pdf>
3. Т. С. Смовженко, В. Д. Базилевич, В. Г. Бодров «Філософія фінансової цивілізації» <http://kk.nau.edu.ua/article/1369>
4. Р.Г. Долінська «Державні фінанси» <https://core.ac.uk/download/pdf/50574959.pdf>
5. В. М. Коваленко «Фінансова система» https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/09/dis_lovalenko.pdf

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: в Україні проблема громадянського суспільства опинилася в центрі політико-правових досліджень та дискусій. Вивчення цього питання з науково-філософської точки зору та аналіз походження поняття допомагає глибше зрозуміти особливості його становлення та проблеми, з якими стикається український народ на шляху до реалізації ефективного функціонування цього явища в наших реаліях.

Мета дослідження: проаналізувати особливості формування громадянського суспільства в Україні.

Об'єкт дослідження: людина як складова громадянського суспільства.

Предмет дослідження: концепції та моделі правового забезпечення розбудови інститутів громадянського суспільства в сучасній Україні.

Завдання дослідження: з'ясувати особливості та проблеми процесу формування громадянського суспільства в сучасній Україні.

Виклад основного матеріалу. Громадянське суспільство безумовно є невід'ємною частиною формування базових інституцій сучасних демократичних держав. Це поняття має свої витoki ще з IV століття до нашої ери, коли стародавні мислителі ще не розмежовуючи громадянське суспільство і державу, почали в своїх творах окреслювати риси притаманні саме громадянському суспільству. Завдяки філософу Аристотелю зазначались права на власне житло та приватну власність, рівність кожного громадянина незалежно від соціального статусу та права брати участь у всьому, що стосується життя держави [1]. Концепція громадянського суспільства зазнає змін у зв'язку з еволюцією соціальної дійсності. Проте, від другої половини XIX століття до другої половини XX століття вона була майже забута. У 80-х роках XX століття ця ідея знову стала «ключовим поняттям у інтелектуальних дискусіях», але виявилось, що різні люди розуміють її по-різному [2]. Людина як складова громадянського суспільства у першу чергу бореться за розвиток демократії, реалізацію прав і свобод, виконання громадянами своїх політичних обов'язків як носіїв суверенітету. В Україні і на даний момент збереглися залишки «совковості» на всіх рівнях організації влади. Двадцять років непослідовних і нерішучих реформ призвели до появи міцної держави та слабого громадянського суспільства, інституту якого не відповідають вимогам демократії [3, с. 3]. Втім відкидати факт його формування ще у радянські чи часи незалежності не варто. Саме розвиток громадських організацій та їх активна діяльність спричинили розпад комуністичної системи та сприяли відродженню незалежності України. Тут слушною є думка дослідника В. Степаненка, що одна із яскравих політичних маніфестацій громадянського суспільства того часу – студентська «революція на граніті» стала каталізатором громадської політичної мобілізації та державної незалежності і розпочала традицію протестних майданів в Україні [4]. Під час наступної помаранчевої революції 2004 року та революції гідності 2013-2014 років українці тільки утвердили своє міцне бажання будувати у демократичну державу, де влада повинна в першу чергу слухати народ та працювати заради нього. Якби самі люди не розуміли своєї сили у країні, невідомо яке б у нас було майбутнє як суспільства [5].

Висновок: Формування громадянського суспільства є надзвичайно складним процесом. Справжнє громадянське суспільство може існувати лише в країні з ефективною, конкурентоспроможною та соціально однорідною економікою, яка складається з вільних громадян і побудована на принципах толерантності, відповідальності та здатності до компромісу. Україні необхідно змінити існуючу людську ментальність і запровадити концепцію взаємовідносин особистості, суспільства і держави, яка уможливить формування вільної особистості з високою політичною, економічною і правовою культурою. Незважаючи на всі наявні проблеми, українці продовжують та повинні надалі працювати на право майбутніх поколінь бути частиною саме нашого громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Третяк С. М. Формування поняття «громадянське суспільство» в західній та політикоправовій думці URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Tretyak_2002_1.pdf
2. Колодій А. Ф. Історична еволюція громадянського суспільства та уявлень про нього (формування ідеалу) URL: <https://www.ji.lviv.ua/n21texts/kolodij.htm>
3. Гончарук Т. В. Громадянське суспільство в Україні: проблеми становлення та потенціал URL: dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5151/1/Громадянське_суспільство_в_Україні_проблеми_становлення_та_п_отенціал.pdf
4. Мелещенко Т. В. Становлення громадянського суспільства в незалежній Україні: проблеми та перспективи URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/28824/Meleshchenko.pdf;jsessionid=FE67C40288690293087EA304F271B97B?sequence=1>
5. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Дніпровський державний університет внутрішніх справ. 2018. С. 30. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/11615/1/2023.pdf>

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження: Людина – продукт двох типів еволюції. За розгляду як представника ссавців та вищих приматів, її потрібно вважати продуктом біологічної еволюції. Однак людина більшою мірою і продукт еволюції культурної, бо ті суттєві ознаки, що відрізняють її від тварини, є результатом саме цього етапу еволюції.

Мета дослідження: проаналізувати культуру як процес розвитку людського суспільства.

Об'єкт дослідження: людина, яка творить культуру.

Предмет дослідження: процеси впливу культури на формування людини як особистості, та процеси діяльності людини у творенні цієї ж культури.

Завдання дослідження: вивчення основних аспектів взаємодії людини із культурою, а також аналіз впливу цього процесу на сучасне суспільство.

Виклад основного матеріалу. Саме людина, завдяки своїй творчості, здатна створювати нові цінності, ідеали, традиції, які в подальшому впливають на формування культурного середовища. Її здатність до сприйняття світу, творчого перетворення його унікальності, створення нових образів у мистецтві, літературі, архітектурі, музиці визначає розвиток культури як такої [1, с. 246]. Людина, як творіння, активно впливає на формування соціокультурних цінностей, розширюючи горизонти свого світогляду та сприйняття навколишнього світу. Фундаментальним елементом формування культури є саме людська особистість, її ідеали, прагнення, мрії [2, с. 116]. Важливою складовою культури є мова, яка визначає способи сприйняття світу, передачу досвіду попередніх поколінь та формування нових цінностей. У цьому контексті людина виступає як активний учасник культурних процесів, що постійно змінюються і розвиваються під її впливом [3, с. 245]. Таким чином, людина як творіння і творець людської культури має вирішальне значення для формування цивілізаційних цінностей, розвитку мистецтва та літератури, а також побудови сучасного суспільства. Її творчий потенціал забезпечує поступовий розвиток культурних цінностей та збереження культурної спадщини для майбутніх поколінь. Людина, як творіння у ширшому аспекті, виступає як результат цілого ряду історичних, культурних та соціальних процесів. Одночасно, вона є творцем і подальшим носієм цих процесів, що формує людську культуру як систему відображення та передачі національних традицій, цінностей та духовності. Людська культура виявляється в усіх аспектах суспільного життя, сприяючи збереженню традицій, пізнанню нового й створенню сучасних реалій [4, с. 453]. При розгляді взаємодії людини і культури необхідно враховувати вплив культури на саму особистість людини. Культура формує систему цінностей, норм поведінки, світогляд та інші аспекти життя. Людина в свою чергу приймає та адаптує ці елементи культури, стаючи продуктом впливу цього середовища. Тому виявлення взаємозв'язку між людиною і культурою дозволяє нам розуміти внутрішні закономірності суспільства, його розвиток і зміни [5, с. 108].

Висновок: Культура з одного боку, є важливою складовою суспільства, а з другого – це феномен, який гарантує разом з іншими соціальними цінностями, суспільний порядок і взаєморозуміння в суспільстві. Вона реалізується як гарант суспільного порядку і взаємного порозуміння. Людина, як творіння і творець людської культури, виступає як ключовий фактор у формуванні та розвитку культурних цінностей. Її творчий потенціал забезпечує поступовий розвиток мистецтва, літератури та інших проявів культури, що визначають духовний світ сучасного суспільства.

Список використаної літератури

1. Гегель Г. В. Феноменология духа / Г. В. Гегель. М.: Мысль, 1977. 456 с.
2. Фрейд З. Тот і Я / З. Фрейд. К.: Астролябія, 2001. 336 с.
3. Дойль А. Конец разумного человека / А. Дойль. М.: Эксмо, 2015. 385 с.
4. Платон. Собрание сочинений / Платон. СПб.: Наука, 2000. 752 с.
5. Ганс-Георг Гадамер Правда та метод: Основи філософії гуманітарних наук. К: Наука, 2000. 126 с.

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження: полягає в постійному прагненні людей зрозуміти себе, своє місце у світі та своє призначення. Ці питання ставляться неодноразово на різних етапах життя, і відповіді на них можуть змінюватися внаслідок розвитку суспільства та особистого зростання. Швидкий розвиток сучасного світу вимагає від нас боротьби за своє місце в суспільстві, що ставить під сумнів нашу самоідентифікацію та спонукає знаходити власну унікальність.

Мета дослідження: розкриття та розуміння призначення та індивідуальності людини через аналіз філософських концепцій та теорій, що допомагають вирішувати ці проблеми.

Об'єкт дослідження: людина, її існування, призначення та індивідуальність в суспільстві.

Предмет дослідження: включає в себе філософські теорії та концепції, що розглядають роль індивіда в суспільстві, його відношення до власної індивідуальності та процеси самопізнання.

Завдання дослідження: з'ясувати, яким чином філософія може допомагати сучасній людині самовизначитися.

Виклад основного матеріалу. Відсутність впевненості в власному призначенні і страх перед відповідальністю може призвести до ухилень від самопізнання та внутрішнього росту. Але кожна людина народилася оригіналом і не має ставати копією інших. Ми завжди прагнемо до вдосконалення, і це рух до власного призначення. Історія філософії нам показує, як великі думки розвивали питання самопізнання та етики. Від Сократа до Канта та до ідеї діалектики, філософи допомагали розуміти наше місце в світі та спілкуватися зі своїм «я». Вони підкреслювали важливість індивідуальності та внутрішнього розвитку, а також активності в об'єктах пізнання. Наша здатність до самопізнання та вдосконалення робить нас унікальними і допомагає знайти відповіді на ці вічні питання [1]. Це дослідження надихає нас розглядати історію філософії, яка допомагає сучасній людині зрозуміти своє місце в цьому складному світі та розвивати індивідуальність. Спостереження за розвитком думок від Сократа до Канта та далі свідчать про постійний пошук відповідей на питання самопізнання, моралі та свободи. Ми живемо в епоху, коли індивідуальність та самопізнання стають дедалі важливішими, оскільки суспільство швидко змінюється і вимагає від нас пристосовуватися до нових викликів. Часто нам важко зіткнутися зі своєю індивідуальністю, інколи ми тікаємо від власного «я», але це суперечить нашій природі, яка прагне до вдосконалення та росту. Таким чином, актуальність теми полягає в тому, що відповіді на ці питання є не тільки важливими для нашого особистого розвитку, але і впливають на наші відносини з іншими людьми та суспільством в цілому. Вивчення філософських ідей допомагає нам краще зрозуміти себе та знайти своє місце у світі. Учені, філософи та психологи намагаються розкрити складні аспекти людської індивідуальності та самопізнання через вивчення філософських концепцій, які відзначають роль індивіда в суспільстві та його зв'язок з унікальністю особистості. Заслуговує уваги факт, що питання існування, призначення та індивідуальності виникають на різних етапах життя кожної людини. Також, сучасне суспільство розвивається в напрямку більшого акценту на індивідуальність та розвиток особистих здібностей. Індивідуальність та самопізнання стають важливими складовими успішного соціального та особистісного росту [2]. Кожна людина є унікальною і має потенціал для саморозвитку та вдосконалення. Незважаючи на суспільні вимоги та виклики, індивідуальність лишається важливим аспектом нашого існування, а самопізнання допомагає нам зрозуміти себе краще та впоратися з життєвими труднощами [3].

Висновок: Самопізнання виступає як необхідний елемент для досягнення внутрішнього розвитку та вдосконалення. Концепції філософів, такі як Сократ, Кант, і марксистська діалектика, вказують на важливість свідомого рефлексії та прагнення до саморозвитку. Сучасне суспільство домагається більшого акценту на індивідуальність та відзначає цінність унікальних рис та здібностей людини. Розвиток індивідуальності стає ключовим для досягнення особистого і професійного успіху [4]. Отже, вивчення філософських підходів до самопізнання і розвитку індивідуальності має велике значення, оскільки воно допомагає відповісти на складні питання і сприяє розвитку самосвідомості та внутрішнього потенціалу кожної людини.

Список використаних джерел

1. Копанська Вікторія «Філософія як спосіб самовизначення людини в сучасному світі» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/35118/1/597.pdf>
2. Ісаєва Олена «Філософія як спосіб самовизначення людини в сучасному світі» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34925/1/311.pdf>
3. Арцишевська Олена Романівна «Самовизначення людини в умовах взаємодії культур» URL: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/39933/Artsyshevska_dis.pdf?sequence=1
4. Сидоренко Л. І. «Філософське осмислення людини» URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/sid-phil-human.htm>

ФІЛОСОФСЬКЕ ОСМИСЛЕННЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПРОГРЕСУ ТА ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СУЧАСНОСТІ

Актуальність дослідження. Зростання технологічних можливостей та глибокі зміни у соціальному та економічному житті створюють нові виклики та можливості. Розуміння філософських аспектів цього прогресу та його впливу на суспільство є ключовим для розвитку стійкого та гармонійного суспільства.

Мета дослідження: глибоке філософське розуміння науково-технічного прогресу та глобальних проблем сучасності.

Предмет дослідження: науково-технічний прогрес та його вплив на суспільство, а також глобальні проблеми, які виникають внаслідок цього прогресу.

Об'єкт дослідження: науково-технічний прогрес та глобальні проблеми сучасності.

Завдання дослідження: вивчення впливу технологій на суспільство, включаючи їхні соціальні, економічні та політичні наслідки та аналіз глобальних проблем сучасності, таких як зміни клімату.

Виклад основного матеріалу. Глобальні проблеми – руйнівні і нерозв'язні, смертельно небезпечні для людства виклики – стали предметом світової філософської думки. Проблеми, які загрожують всьому світу в цілому, і можуть бути подолані лише колективними все-світовими зусиллями, їх природа, зміст, наслідки, вплив на людське буття – стають «своею» темою для філософії XX-XXI століть [2, с. 98]. Глобальність світу, яка обернулася кризою його виживання і тривожною непевністю майбутнього, потребує чіткого усвідомлення, розуміння, оцінки тих проблем і викликів, що постали перед людством. Саме на це і зорієнтована ціла низка наукових галузей і розділів філософських знання, а за тим – і включення їх найважливішого доробку до змісту освіти [3]. Філософія глобальних проблем сучасності – відносно новий напрям філософського розмислу і нещодавно введена навчальна дисципліна (або складовий модуль інтегрального курсу філософії) – вже довела своє вагоме світоглядне, виховне, соціалізуюче значення в студентській аудиторії. Кожна мисляча і небайдужа людина, незалежно від обраного фаху, сфери професійних і приватних інтересів, політичної і громадської позиції, мусить бути обізнаною з питань глобальних проблем сучасності [3]. Зрештою, це – питання не рівня освіченості, фаховості, компетентності особи, навіть не покращання чи облаштування її (нашого) існування, але – самого його збереження. Крім того, не варто забувати, що ми є громадянами нової демократичної держави, а демократія передбачає не тільки права, а й чималу відповідальність за долю і збереження своєї держави, за її майбутнє. Вплив технічних інновацій на розвиток людини і суспільства масштабніший та глибинніший, ніж може здатися на перший погляд [1, с. 145]. Саме технічні інновації – визначальні чинники соціальних революцій, які приводять до зміни типу культури. Досить згадати античний світ, коли пізнання секретів технології масового виробництва заліза стало рушієм соціальних змін. Виявилося, що переваги заліза над міддю та бронзою слід шукати не тільки у його твердості, а передусім у відносній дешевизні та масовій доступності. Поширення залізних знарядь сприяло збільшенню масштабів та розширенню географії рільництва, відчутному зростанню його продуктивності, вдосконаленню суспільних відносин класичного рабства [4, с. 101].

Висновок. Сучасний світ переживає неймовірно швидкий технологічний розвиток, який має великий вплив на суспільство, економіку та навколишнє середовище. Розуміння філософських аспектів цього прогресу допомагає суспільству адаптуватися до нових реалій та знаходити рішення для глобальних викликів, таких як зміни клімату. Важливим аспектом є розв'язання етичних питань, пов'язаних з використанням нових технологій.

Список використаної літератури

1. Філософія глобальних проблем сучасності: Навч. посібн. для студ. вищих технічних навчальних закладів / [Кол. авторів; за наук. ред. Арістової А. В.; упорядн. словн. Волобуєва С. В.]. К.: НТУ, 2016. 184 с.
2. Філософія сучасної науки і техніки: підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. Вид. 3-тє, випр. та допов. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 364 с.
3. Поліщук Н. В., Панченко М. С. Науково-технічний прогрес і духовно-моральне становлення молоді. URI: <http://aspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/33767>
4. Володін П. В. Глобальні проблеми сучасного світу // ГП. В. Володін // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2010. Вип. 40. С. 95-103.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження. Суспільства новітньої доби суттєво відрізняються від суспільств попередніх епох за численними ознаками, однією з яких є глобалізація, що характеризується посиленням зв'язків та взаємозалежностей між різними країнами та регіонами сучасного світу і проявляється на всіх рівнях – від особистісного до міжнародного. Перед Україною це ставить вимогу не лише розв'язання внутрішніх проблем, а й пошуку своєї ніші у світових політичних, економічних, культурних та інших процесах – без втрати власної ідентичності.

Мета дослідження: дослідження ризиків і викликів глобалізації щодо України та визначення можливих шляхів подолання негативних проявів глобалізації.

Об'єкт дослідження: виклики глобалізації та шляхи їх подолання.

Предмет дослідження: вплив глобалізаційних процесів на Україну.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив глобалізаційних процесів на Україну.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація як сукупність процесів об'єднання, що відбуваються в планетарних масштабах, сама є сьогодні значною мірою спонтанним, ніким не керованим процесом, який ніхто не може зупинити. Поступ глобальних змін людство вже почало відчувати, хоча процес розпочався тільки нещодавно (у кінці минулого століття). Разом з позитивними моментами й виграшами від цього люди отримали також глобальні й серйозні негативні проблеми. Тому вже зараз є усвідомлення того, що світова спільнота може й повинна впливати на глобалізацію, щоб знівелювати її вкрай небезпечні негативи якщо не повністю, то до розумних меж, які гарантуватимуть людству самозбереження [1]. Україна відчула вплив глобалізації вже з перших років незалежності, коли її економіка та суспільна сфера стали відкритими для світу. З одного боку, її шанси скористатися перевагами глобалізації зростають, але з іншого – вона стає відкритішою для нових глобалізаційних загроз. До них Україна, як молода держава, не підготовлена й найчастіше – від них не захищена. Виклики та негативи глобалізації для України передусім, проявляються в загостренні конкуренції між світовими центрами сили, нерідко з порушенням норм міжнародного права і застосуванням силового тиску; в кризі міжнародної системи безпеки, сформованої ще на ялтинсько-гельсінських домовленостях, порушенні системи міжнародних угод у галузі стратегічної стабільності і послабленні ролі міжнародних інститутів – гарантів безпеки. Все це, в комплексі з недосконалою системою міжнародного права, уможливорює безкарне застосування сили на міжнародній арені для реалізації власних інтересів. Отже, глобальним ризиком стають виклики національній безпеці, наявним підтвердженням чого є спроби окремих світових держав підпорядкувати собі інтереси України як окремої національної держави. Негативними наслідками цього є зростання соціально-політичних та етнічних конфліктів всередині держави, які виводять систему суспільного розвитку з динамічної рівноваги і позбавляють її можливості стабільного розвитку та ефективного функціонування [2]. На жаль, сьогодні Україна не є впливовим суб'єктом глобалізації і належить в цьому аспекті до периферійних держав. Тому найважливішим питанням для України стає пошук принципів та механізмів налагодження взаємозв'язків із глобальним світом, адже інакше вона залишиться пасивним об'єктом реалізації глобального впливу інших країн світу. Для більш повного дослідження теми необхідно визначити та виявити які ж загрози та негативи глобалізація несе для України. По-перше, це збільшення розриву в рівнях економічного і соціального розвитку між Україною та країнами «золотого мільярда» – за оцінками ООН, різниця між ВВП багатих і бідних країн становила у 1960 році – 1:30, у 1990 році – 1:60, у 2010 році – 1:90. Отже, цей процес прискорюється. По-друге, зростання безробіття, бідності, безпритульності, а також техногенне перевантаження і деградація довкілля. По-третє, економічне і політичне послаблення України, пригнічення внутрішнього національного ринку, національної економіки, що призведе до практичного усунення України з конкурентного середовища. По-четверте, зростання рівня тіньової економіки, її розростання до рівня глобально-світової і вихід з-під контролю України як нації-держави. Загальна криміналізація економічної діяльності, зростання корупції. По-п'яте, конфлікт між вимогами глобалізації та соціально-культурними і економічними традиціями нашої держави (наприклад, глобальна еліта вимагає від України вільного продажу землі іноземцям, що протиприродно для господаря-українця) [3]. Головними бізнес ризиками у найближчій перспективі будуть економічні. Серед них найбільший вплив на підприємницьку діяльність українських компаній чинитимуть цінові ризики, ризик ліквідності, процентний і валютний ризики, а також промислові та конкурентні ризики [4]. Також суттєвим глобалізаційним ризиком для України є неефективність системи державного управління економічним розвитком і її невідповідність міжнародним стандартам. Сформоване в Україні інституційне середовище недосконале, характеризується структурною неповнотою та нерівновагою [5]. Ключові завдання, пов'язані з вирішенням загроз глобалізації для України передусім мають передбачати створення сприятливих умов для зміцнення єдності українського суспільства на основі європейських демократичних цінностей, формування гнучкої і ефективної системи публічних інститутів, спроможних адекватно і оперативно реагувати на зміни ситуації. Стратегія України у пошуках адекватних відповідей на виклики глобалізації має ґрунтуватися на активній участі у регіональному й глобальному інтеграційних процесах. Серед проблемних питань глобального розвитку пріоритетною залишатиметься культурна, політична та економічні сфери. Майбутнє України – за євроінтеграцією та інноваційною культурною та економічною політикою. Україна має багато зробити для нарощування обсягів інвестування і кредитування економіки, зокрема й для залучення іноземних інвестицій та підвищення стійкості її банківської системи до кризових явищ [2].

Висновок. Отже, так як Україна не може уникнути втягнення у глобалізаційні процеси, політичну та економічну політику держави треба формувати відповідно до факторів розвитку глобалізації, аби знешкодити можливі негативні наслідки та максимізувати вигоди від процесу глобалізації. Глобалізаційна політика має бути спрямована на реалізацію національних інтересів не шляхом прилаштування до потреб загальнопланетарної системи розвитку, а завдяки можливості показати і відстояти свою власну національну позицію у глобальному світі.

Список використаних джерел

1. Токарчук, Віктор Навчально-методичні матеріал до курсу Актуальні проблеми глобалізації та європейської інтеграції URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/2e5e1ab5-8fdd-4d1a-a240-4c8d8bb91e2d/content>
2. Україна у світових глобалізаційних процесах: виклики і відповіді URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/229042214.pdf>
3. Глобалізація для України – нові можливості чи потенційні загрози URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/533548.pdf>
4. Глобальні ризики та інструменти їх мінімізації URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/globalni-riziki-ta-instrumenti-yih-minimizatsiyi.pdf>
5. Глобалізаційні виклики та їх подолання в контексті забезпечення економічної безпеки держави URL: <https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/Bilousov.pdf>

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: Перебудова системи соціально-економічних відносин, що відбувається в «постсоціалістичних» країнах. Як свідчить сучасний соціоекономічний досвід (США, Канада, Німеччина, Ізраїль), така ефективність забезпечується тим, що економічні важелі виробництва доповнюються чинниками етичного, соціально-психологічного характеру. Недооцінка морального чинника соціоекономічної господарської діяльності – один із стратегічних прорахунків суспільного розвитку.

Мета дослідження: розуміння суті етики бізнесу.

Об'єкт дослідження: прикладна етика – система соціально і етично значимих принципів і нормативів діяльності в їх суспільстві конкретності.

Предмет дослідження: етика бізнесу як соціально-філософська рефлексія моральної сутності підприємництва, діяльності її суб'єкта.

Завдання дослідження: з'ясувати роль етики бізнесу для суспільства.

Виклад основного матеріалу. Етика бізнесу - наукова дисципліна, що вивчає застосування етичних принципів у ділових ситуаціях, аналізує моральні відносини в бізнесі в контексті загальної етичної теорії, психології, економіки, фінансів, маркетингу тощо. Також представляє собою інструмент аналізу і вирішення проблем, які виникають перед людиною, що займається бізнесом. Довготривале існування і розвиток будь-якої компанії залежить не лише від її прибутковості [1, с. 105]. Як свідчить міжнародний досвід, в сучасному підприємстві одним з головних чинників, що визначають підприємницький успіх, є професійна культура бізнесової діяльності. Ефективні стратегії ведення бізнесу вдало співіснують з низкою етичних засад, що вдосконалюють бізнес та посилюють його соціальну відповідальність [2, с.38]. Що взагалі являє собою бізнес-етика та які її основні засади? Ділова етика – це форма прикладної етики, яка аналізує різнопланові проблеми, властиві бізнес-середовищу. Зокрема, велика увага приділяється розгляду наступних питань: боротьбі між конкурентами, соціальній відповідальності, ефективним методам управління компаніями та організаціями, дотриманню трудового законодавства й поваги до прав працівників, уникненню протиправних дій, корупції, шахрайства тощо. Головними цінностями бізнес-етики є чесність, надійність, виконання обіцянок, відкритість, повага тощо [3, с. 35]. Проте повернемося до реалій життя. Пострадянський тип мислення, становлення державності, незрозумілі й нечіткі правила гри породили прошарок українських бізнесменів, які керуються наступними принципами: «Прибуток понад усе», «Не обдуриш – не продаси», «Культ грошей». Причини криються в глибинній психології. Моральні чинники сприяють успішному веденню підприємництва. Щоразу частіше дієвою настановою стає принцип «Хороший бізнес - етичний бізнес» [4, с. 10]. Етика підтримує корпоративну культуру на належному рівні й допомагає зміцнити бізнес. Р. Т. де Джордж справедливо зазначає, коли б усі учасники бізнесу - покупці, продавці, виробники, менеджери, споживачі - діяли неморально чи аморально, бізнес невдовзі зазнав би краху. Для пострадянських країн, що міняють свої економічні системи, вивчення етики бізнесу особливо необхідне. Як пише американський вчений В.Вейгль, у цьому відношенні особливо важливі дві обставини: необхідність етичних відносин у децентралізованих структурах, відповідальних за прийняття рішень; необхідність вписати економіку перехідного періоду і її інститути в не відповідні їм історичні і культурні умови. До можливих проблем в етиці бізнесу відносяться: боязнь розкриття. Ця проблема пов'язана з тим, наскільки далеко бізнесмен зайшов у своїй правдивості. Інколи виникає бажання сказати якомога менше правди, особливо якщо покупець чи партнер знає, що запитати. Сутичка інтересів. Конфлікт інтересів виникає, коли особисті інтереси вступають у протиріччя з інтересами організації, з якою людина, повинна бути лояльною. Найкращим шляхом вирішення сутички інтересів є уникнення їх. Політична діяльність. Цілі, що стоять за політичною діяльністю бізнесмена, є етичним питанням. Наскільки етично добиватись через правлячі кола отримання фінансових пілг для своєї фірми, вирішувати через депутатський корпус збільшення субсидій при зменшенні податкових відрахувань. Людські взаємостосунки. Етичні дилеми можуть спричинити необхідність ставитись до людини не тільки як до робочої сили. Припустимо, що зменшення обсягів продажу потребує звільнення 10% штату. Чи зробити це краще на основі останнього атестаційного випробування? Чи залишити посередню працівницю, яка утримує двох малолітніх дітей чи віддати перевагу неодруженому фахівцю? На подібні запитання важко знайти легкі відповіді. Тиск безпосереднього керівника. Працівники часто відчують тиск з боку свого начальника діяти неетично. Наприклад, ви підготували доповідну записку про небезпеку для здоров'я окремої продукції, що виробляється вашою організацією. Ваш керівник, переглянувши доповідну, запропонував, щоб ви поки що не ставили це питання, оскільки він розраховує, що продукція буде з часом доопрацьована. Тиск партнерів. Найсильніший примус діяти неетично може надходити від колег. Такий тиск може прийняти форму примусу викрадати ідеї в інших працівників або ж принижувати їхню роботу, щоб самому просуватися по службі. Історично особлива увага етичній поведінці в бізнесі почала приділятися ще в 60-ті роки у зв'язку із соціальними потрясіннями (поширенням корупції серед як урядової бюрократії, так і відповідальних осіб різних корпорацій). Однак донедавна був досить широко поширений скептицизм щодо самої можливості існування етики в бізнесі. Багато людей розглядають саме поняття «етика бізнесу» як протиріччя в термінах, вважаючи, що фірми неморальні за своєю природою внаслідок того, що вони націлені перш за все на отримання прибутку, і тому ігнорують будь-які наслідки своєї діяльності [5, с. 129]. Ця думка простежується в роботах класиків. Так, Мілтон Фрідман, додержувався позиції, згідно з якою існує тільки одна соціальна відповідальність бізнесу - підвищувати свій прибуток настільки, наскільки

дозволяють правила гри [6, с. 88]. Функціонування моралі у бізнесовій сфері є складним і суперечливим процесом, що дає підстави багатьом науковцям, як минулого так і сьогодення, вважати мораль і бізнес несумісними речами.

Висновок. Бізнес-діяльність - це сфера людських стосунків. Саме люди, а не товари, акції і цінні папери, є діючими особами економічного життя. Підприємці очікують, що їхні працівники добросовісно виконуватимуть свої професійні обов'язки; працівники очікують на гідні умови праці (відповідну трудовим затратам зарплату і повагу до себе). При укладанні угод партнери розраховують на дотримання умов контракту. Щохвилини на товарних і фондових ринках у всьому світі укладають тисячі угод на мільйони тон нафти, металу, зерна, лісу, здійснюють багатомільйонні операції з купівлі-продажу акцій «на чесне слово».

Список використаної літератури

1. Ботавина Р. Н. Етика ділових відносин. 2003. 256 с.
2. Венедиктова В. І. Ділова репутація. 2006. 248 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. «Гілея: науковий вісник». Збірник наукових праць, К., 2020. Вип. 157 (№ 6) с. 35-41
4. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10.
5. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.
6. Гончарук-Чолач Т., Джугла Н. Теорія та практика політичної пропаганди. Підручник. К.: Ліра-К, 2020. 260 с.

ВПЛИВ ВИРОБНИЦТВА НА СПОСІБ ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: Дану тему досліджували велика кількість вчених, продовжується робити це і сьогодні, тому що саме виробництво є тим нюансом, який визначав суспільство в певний історичний період. Тому кожна освічена людина повинна вивчати те, як виробництво впливало на людей конкретної епохи, а також який тип виробництва був притаманний тій чи іншій історичній добі. Також варто знати які чинники призводили до зміни виробництва, які винаходи докорінно міняли суспільний лад і як вони впливали на життя людей та на історичний прогрес.

Мета дослідження: вплив виробництва на спосіб життя суспільства.

Об'єкт дослідження: виробничі відносини.

Предмет дослідження: вплив науково-технічного прогресу на спосіб життя суспільства.

Завдання дослідження: проаналізувати суть впливу на спосіб життя суспільства.

Виклад основного матеріалу. Виробництво - це діяльність сукупна, суспільна, це єдність пізнавальної та практичної діяльності. Ці характеристики виробництва передбачають їх розгляд як єдності матеріальних і духовних знарядь виробничої діяльності, матеріального і духовного способів освоєння природного та соціального. Єдність матеріальної та духовної сторони суспільного виробництва характеризує сутність суспільного способу життєдіяльності протягом всієї історії людства. Однак реалізується ця єдність у специфічних історичних формах структурування суспільного виробництва. Потреби викликають до життя виробництво. Воно виникає і розвивається як процес, спрямований на задоволення матеріальних потреб людини. Потреба примушує людину визначити мету майбутніх дій. Кожна задоволена потреба породжує виникнення іншої. Це веде до удосконалення людиною знарядь праці [2, с. 108]. Становлення продуктивних сил обумовлюється вдосконаленням всіх їх компонент: кваліфікації, майстерності і виробничого досвіду людей; диференціації розподілу праці, розширення і поглиблення її спеціалізації; засобів виготовлення, знарядь праці, техніки і технологічного використання науки [1, с. 102]. Наслідком зміни знарядь праці є зміна форм зв'язку між людьми в процесі виробництва, сутність їх взаємодії з природою. Кожний новий спосіб виробництва є якісно новим етапом, новим ступенем у розвитку суспільства. Виробляючи умови, в яких людина проживає, вона тим самим виробляє саму себе [5, с. 176]. Відомий філософ Хосе Ортега-і-Гассет акцентує увагу, власне що в передових умовах люди кожен день розмовляють про законодавство і права, уряд, національне та міжнародне, соціальне міркування і можливості, вірну і некоректну політичному діячеві, пацифізм і мілітаризм, батьківщину і людство, соціальну вірність і несправедливість, капіталізм і колективізм, соціалізацію та лібералізацію, авторитаризм, особа і колективізм і що аналогічне. І не лише тільки розмовляють, а й сперечаються. І не лише тільки сперечаються, але й борються за те, власне що стоїть за цими текстами. І в цих громадських, політичних битвах в усіх куточках землі люди гинуть сотнями, тис., мільйонами [3]. Як описував Елвіна Тоффлера про суспільство. Цивілізації почалася близько 10 тисяч років тому з переходом до осілости, прирученням (одомашнюванням) тварин, початком вирощування овочів та зернових культур, що призвело до створення аграрної (до індустріальної) цивілізації. Друга хвиля цивілізації почала підійматися в XVI ст. і привела до створення у другій половині XIX ст. індустріальної цивілізації. Третя хвиля цивілізації почала підійматися в середині XX ст. Вона призведе (а в деяких країнах вже призвела) до формування постіндустріальної (інформаційної) цивілізації [4, с. 209]. **Висновки:** Створення кожного разу було, є і буде рушійною силою, кругом якої зводилися ґрунти і норми в певній епосі. Кожна корінне зміна в самій сутності виготовлення як спільного появи в конкретний етап приводила до кардинальних змін в житті цілих народів, і, в разі якщо віритись прогнозами науковців, наприклад стане тривати і в майбутньому. Цим чином, щоб виявити конкретно-історичний значення думки «виробництво життя», потрібно, але б в сукупних рисах, розгледіти, як розгортається конструкція соціального виготовлення життя в часі.

Список використаної літератури

1. Андрущенко В. Я., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. Курс лекцій. К., 1996. 132 с.
2. Кизим М. О. Перспективи розвитку і комерціалізації нанотехнологій в економіках країн світу та України / М. О. Кизим, І. Ю. Матюшенко; НАН України, Наук.-дослід. центр індустр. проблем розвитку. Харків: ІНЖ ЕК, 2011. 389 с.
3. Марчук Л.П. Вплив інноваційних змін на розвиток суспільства. К., 2011. URL: https://www.rusnauka.com/25_DN_2008/Economics/28783.doc.htm
4. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія/Т.В.Гончарук, Н.В.Гнасевиц, М.І.Гурик, О.М.Рудакевич, Р.Ю.Чигур, М.Л.Шумка; за ред. професора О.М.Рудакевича. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 256 с.
5. Гончарук Т.В. Філософія економіки як філософська дисципліна /Т.В. Гончарук //Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Філософія. 2007. №45. С. 175-178.

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЄМНА СКЛАДОВА РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження полягає у розкритті історичних та філософських особливостей формування та розвитку духовного життя, що безпосередньо впливає на державотворчий процес в Україні; розкритті важливості створення української церкви, здатної впливати на політичний та суспільний настрій в сучасних реаліях.

Мета дослідження: проаналізувати модель взаємної роботи держави та представників духовенства різних рівнів.

Об'єкт дослідження: церква та Україна як самостійна незалежна держава.

Предмет дослідження: механізми взаємної роботи держави та церкви на різних щаблях історії філософії.

Завдання дослідження: провести аналіз теорії релігії, держави та взаємодії у призмі історії філософії на тих чи інших рівнях.

Виклад основного матеріалу. Одним із завдань, які поставив князь Володимир Великий, приймаючи християнство, було створення релігійної системи у державі з набором певних засад, в тому числі духовно-моральні норми, монотеїзм та політична консолідація суспільства. Завданням церкви було формування цементуючого впливу на об'єднання руських земель, освячення патріотичних почуттів. Прийняття християнства мало на меті зміцнити внутрішню церкву шляхом уконституювання Київської митрополії, що, у свою чергу, піднімало авторитет держави на міжнародній арені. В ХХІ ст. Церква та релігійні організації все частіше заявляють про себе як про діяльних учасників суспільних процесів. Релігійний фактор посідає важливе місце в суспільно-політичному й духовно-культурному житті. Українське законодавство закріплює принцип відокремлення церкви від держави. Це означає, що держава не повинна втручатись у внутрішні справи духовенства [3, ст. 18]. Варто зазначити, що ст. 35 закріплює право на свободу світогляду і віросповідання, що включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність [2, ст. 35]. Церква і релігійні організації в Україні визнаються відокремленими від держави, а школа - від церкви. Церква, перш за все, розглядається з точки зору соціального явища, в тому числі варто відмітити феноменальну відокремленість від ряду інших суспільних одиниць [1, с. 14]. Ми вважаємо, що церква у сучасних реаліях формує всі риси інституту громадянського суспільства. Варто зазначити, що будь-яке церковне утворення має такі риси: його виникнення обумовлюється необхідністю задоволення релігійно-етичних прагнень людини; формування Церкви або релігійної громади відображає виникнення соціальних зв'язків між людьми з питань задоволення релігійних прав останніх; реалізація цих відносин пов'язана із використанням індивідами свого права мати та сповідувати свою релігію; церква виступає формою організаційної інституціоналізації відповідної релігії; функціонування церкви відбувається на засадах самоврядування та на основі власної системи норм; церковне життя врегульоване правом із метою захисту прав і свобод членів церковної общини та інших осіб [1, с. 14]. Велике значення взаємопов'язаності державою церквою є наша Українська мова яка відіграє значний вплив в державотворчому процесі. Митрополит Шептицький називав «святою справою» національне відродження українців та їх право на власну державність. Приймаючи засади поміркованого націоналізму, він виступив проти терору: «святій справі не можна служити із закривавленими руками» [4, с.1]. З точки зору сучасної політики, варто зазначити об'єднання релігійних течій та церковних конфесій. Тому всім церквам потрібно взаємно працювати в інтересах народу України.

Висновки. Духовна інтелігенція хоч і періодично виходила за грань релігійного життя, це призвело до розвитку релігійного життя, що напряду відбилось і на економічному, культурному та політичному житті. Неприпустимо ігнорувати величезний інтегративний потенціал духовної та соціальної енергії, яким виступає релігійний чинник українського суспільства. Осмисливши витoki й історію своєї духовної культури та державотворчої традиції, можна повною мірою зрозуміти сьогодення і уявити найбільш сприйнятливі шляхи побудови свого майбутнього.

Список використаної літератури

1. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ IV. Філософія релігії С. 14.
2. Конституція України. Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання. Стаття 35.
3. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» 1991 р. Стаття 18.
4. Шептицький А. Слово до української молоді / А. Шептицький // Мета. Чис. 19. 1932. С. 1.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ

Актуальність дослідження. В умовах становлення постіндустріального суспільства головною продуктивною силою стає не просто людина, а накопичений нею людський капітал тобто її інтелект, знання та здібності до трудової і творчої діяльності. Концепція людського капіталу нині посіла чільне місце як в економічній теорії, так і в практиці господарювання західних країн. За розрахунками, в структурі сукупного капіталу країн заходу у 1997-1998 рр. людський капітал становив 67-69%, удвічі більше порівняно з обсягом фізичного капіталу [5, с. 7]. Отже, нагромадження людського капіталу має бути одним із першочергових завдань державної соціально-економічної політики [6, с. 26].

Мета дослідження: аналіз сучасного механізму формування та відтворення людського капіталу та синтез загальної концепції процесу відтворення людського капіталу.

Предмет дослідження: проаналізувати сучасний стан розвитку людського капіталу.

Об'єкт дослідження: соціально-економічні основи формування людського капіталу.

Завдання дослідження: проаналізувати чинники формування людського капіталу.

Виклад основного матеріалу. Упродовж усієї історії людства одним із найважливіших інструментів впливу на окремих людей і суспільство в цілому була соціальна система та її головна складова – людський капітал [1]. Капітал знань є ядром людського капіталу. Освіченість людини визначає рівень людського капіталу. Знання людина набуває через систему освіти [2, с. 46]. В Україні, на жаль, немає ефективного механізму збереження й розвитку людського капіталу та не сформовано державну стратегію його розвитку [3, с. 43]. Для створення необхідних економічних умов формування людського капіталу в нашій державі слід суттєво підвищити доходи населення, передусім домогосподарств з дітьми, адже саме в них формується людський капітал майбутніх поколінь. При цьому потребує реорганізації система оплати праці. Це потребує суттєвого підвищення не тільки мінімальної заробітної плати, а й середнього її рівня. Настав час зрозуміти, що підвищення якості освіти є однією з обов'язкових умов розвитку людського капіталу [4, с. 45].

Висновки. В умовах формування стратегії інноваційного розвитку економіки українське суспільство має усвідомлено й цілеспрямовано робити інвестиції у людину. Порівняно з інвестиціями в інші різні форми капіталу, інвестиції в людський капітал є найбільш вигідними як із погляду самої людини, так і з погляду всього суспільства, тому що дають досить значний за обсягом, тривалий за часом та інтегральний за характером економічний і соціальний ефект. Інвестування в людський капітал має здійснюватися на чотирьох рівнях: 1) особистісному для формування людського капіталу окремих осіб; 2) мікрорівні для формування людського капіталу підприємств; 3) мезорівні для формування людського капіталу регіонів і галузей; 4) макрорівні для формування сукупного людського капіталу країни. Освіта, охорона здоров'я, пошук економічно важливої інформації, мобільність робочої сили, виховання і догляд за дітьми відносяться до основних напрямів «людських інвестицій». Тому політика держави в цьому порядку повинна стати окремим, самостійним напрямом регуляторної функції уряду.

Список використаної літератури

1. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. К.: Тов-во «Знання», КОО, 2001. 254 с.
2. Абишева М. Человеческий капитал в Республике Казахстан: проблемы образования // Адам злемі - Мир человека, 2009. №3 (41). С. 46-56.
3. Білик О. Основні напрямки збереження і розвитку національного людського капіталу за рахунок активізації трудової мобільності / О. Білик // Україна: аспекти праці. 2009. № 1. С. 43-46.
4. Маркова Н. Дослідження тенденцій формування інтелектуальних складових людського капіталу / Н. Маркова // Україна: аспекти 2014, №3. С. 45-49.
5. Зуев А., Мясникова Л. Интеллектуальный капитал // РИСК. 2002. №4. С. 4-13.
6. Програма діяльності Кабінету Міністрів України «Назустріч людям» / Секретаріат Кабінету Міністрів України. К., 2005. 63 с.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження: Сучасні реалії України, являють собою дуже непросту ситуацію. Адже перебування у військовому стані саме по собі це випробування для багатьох галузей нашого життя. Україна- це аграрна країна, на її чорноземах вирощують врожаї, які являють собою величезну частину доходу для держави. Осіяні мінами поля створюють проблеми, у кількості вирощеного врожаю, що є плюсом одним пунктом у економіці нашої держави, який варто вирішити. І хоч ми і надалі день і ніч працюємо заради перемоги, усе одно залишаються і інші проблеми війни: Це проблеми соціального аспекту. Де ми обурені нашими родичами які на іншій стороні кордону, й на іншому боці ворогів/союзників. Коли ми бачимо свою, знищено вщент домівку, й не знаємо куди йти, або просто проблеми психологічні у вигляді не перенесені війни, що викликає собою зневірення у реальності дійсного. Проблеми політичних аспектів- правильні прийняття рішень, чи просто у починання підозрювання свого навколишнього середовища у можливості зради. Взаємозв'язки зі світовою спільнотою, кандидатство в ООН чи просто з окремими регіонами- це усе одно не проста задача. Але завдяки цьому Україну починають впізнавати на картах, про волю України за кордоном мало хто не чув, а гасло «Слава Україні - Героям слава» прозвучало майже у всіх цивілізованих куточках світу. Інформаційні технології надали нам змогу зробити це все у величезних, глобальних масштабах. Це вже не проста локальна проблемка, як гра в пісочницю, а щось більше. Ці всі проблеми є проблемами які дуже сильно впливають на глобалізацію. Адже Глобалізація це (англ. globalization) - процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. У широкому розумінні - перетворення певного явища на планетарне, таке, що стосується всієї Землі [1].

Мета дослідження: проаналізувати вплив глобалізаційних процесів на Україну.

Об'єкт дослідження: Україна в умовах глобалізації.

Предмет дослідження: процес і форми адаптації політичної системи України до глобальних викликів та трансформацій.

Завдання дослідження: з'ясувати шляхи подолання негативних глобалізаційних процесів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Одним з найважливіших чинників глобалізації історично була наука, і це дуже влучно висловив В.І. Вернадський, наголосивши, що саме «наукова думка як планетне явище» робить людство могутнім фактором. «Людина вперше реально зрозуміла, що вона житель планети і може – має – мислити і діяти в новому аспекті, не лише в аспекті окремої особи, сім'ї або роду, держав або їх союзів, але і в планетарному аспекті» [2, с. 24]. Сутність процесу глобалізації, яка швидко поглиблюється на рубежі ХХ-ХХІ ст., полягає у тому, що людство (попри всю його роз'єднаність по національних та інших «квартирах») дедалі більше усвідомлює себе інтегральним, єдиним у своїй внутрішній різноманітності суб'єктом всесвітньо-історичної творчості. До рівня глобалізації світова спільнота мала піднятися, дозріти у своєму загальному розвитку, і це був довгий шлях [3, с. 2-4]. Війна змінила політичне та інформаційне поле України. Парламентаризм дискредитується, і довіра до Верховної Ради спала, незважаючи на її законотворчу активність. Це створює виклик для демократії, і потребує реформи парламенту для підвищення ефективності та іміджу. Криза довіри до парламенту також пов'язана з кризою партійної системи, де більшість партій втратили свою популярність і не змогли адаптуватися до нових викликів. Деякі з них навіть зникли з політичного ландшафту [4]. Україна активно співпрацює з ООН в різних напрямках, зокрема в підтримці міжнародного миру та безпеки, правозахисних справах, роззброєнні та боротьбі з тероризмом. Україна вносить свій внесок як учасник у миротворчі операції ООН та дотримується міжнародних зобов'язань. Також, Україна бере участь у роботі різних органів та комітетів ООН, сприяючи розвитку міжнародного співробітництва та захисту прав людини [5].

Висновок. Повністю розуміючи виклики, які глобалізація ставить перед Україною, країна може розвивати політику та дипломатичні зусилля, спрямовані на підтримку національних інтересів та партнерства з іншими країнами для спільного вирішення глобальних проблем.

Список використаних джерел

1. Що таке Глобалізація? Вікіпедія. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Вернадский В.И. Размышления натуралиста. Научная мысль как планетное явление. Книга вторая. М.: Наука, 1977. 192 с.
3. Семенюк Э.П. Глобализация и социальная роль информатики // Научно-техническая информация М.: ВИНТИ. Сер.1. 2003. № 1. С.1-10.
4. Політична система в умовах війни URL:<https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/politychna-systema-ukrayiny-v-umovakh-viyny>
5. Участь України у міжнародних організаціях URL:<https://turkmenistan.mfa.gov.ua/pro-ukrayinu/uchast-ukrayini-u-mizhnarodnih-organizatsiyah>

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: етика бізнесу - система загальноетичних норм, правил поведінки суб'єктів підприємницької діяльності, їх взаємодії та спілкування. Досліджує особливості функціонування і розвитку моралі у сфері підприємницької, комерційної діяльності і формулює для цієї сфери відповідні рекомендації.

Мета дослідження: розкрити роль і значення етики бізнесу в сучасному підприємстві.

Об'єкт дослідження: зміст та функціонування етики бізнесу.

Предмет дослідження: значення, правила і принципи етики бізнесу.

Завдання дослідження: проаналізувати суть і роль етики бізнесу у ділових відносинах людей.

Виклад основного матеріалу. Загалом етика ділових відносин досліджує безособистісні, практично-утилітарні відносини людей з метою їх гармонізації, гуманізації, узгоджує їх з моральними вимогами. Етика бізнесу - складова етики ділових відносин, яка досліджує особливості функціонування і розвитку моралі у сфері підприємницької, комерційної діяльності. Для багатьох громадян, особливо старшого покоління, посттоталітарних держав, у тому числі й України, таке бачення людини поки що є неприйнятним. Вони вважають, що ринок, бізнес є сферою реалізації індивідуалістичних, егоїстичних інтересів людини, які породжують експлуатацію, економічне, соціальне відчуження людей і багато інших негуманних явищ суспільного буття. На їх погляд подолати цю проблему можна лише на основі суспільної власності на засоби виробництва. Однак спроби побудувати суспільство на засадах суспільної власності, яка унеможливило функціонування ринкової економіки і відповідну поведінку людей, зазнали краху. Позбавлені змоги реалізувати власні егоїстичні індивідуалістичні прагнення людини стають пасивними, безініціативними, нездатними самостійно приймати рішення і діяти, перекладають відповідальність за своє соціальне буття на державу, проявляють гіпертрофовані сподівання на «сильну руку», що породжує безліч моральних проблем [1]. Етика бізнесу - це правила норми, що регулюють відношення суб'єктів бізнесу. Можна виділити три рівні етичних правил, що існують у сучасному бізнесі: нормативні принципи, зафіксовані в загальнолюдських етичних нормах, професійні правила певного регіону та корпоративні норми групової поведінки на рівні фірми, організації [2, с. 42]. У дослідженнях проблеми «бізнес і етика» простежується деяка історична логіка, що поєднала разом усі прикмети сучасного цивілізованого соціуму - бізнес, науку, суспільство - логіка, яка саме і визначила відношення бізнесу зі всіма його складовими до моралі [3]. Етика бізнесу послуговується основними принципами загальної теорії моралі, загальнолюдськими цінностями, які ця теорія обґрунтовує і захищає. Оскільки підприємницька діяльність породжує специфічну мораль, то етика бізнесу досліджує насамперед її специфіку, всебічно аналізує підприємницьку мораль, яка постає в домінуючій громадській думці представників бізнесу, а також моральність у цій сфері [4, с.134]. Етика бізнесу розглядає взаємозв'язок цілей і засобів підприємництва, вплив дій підприємця на своє становище і становище працівників фірми, суспільства. До її компетенції належить дослідження моральних аспектів законодавства у сфері праці, трудових відносин і розподілу суспільного продукту. В цьому контексті вона найчастіше послуговується категорією «справедливість», розмірковуючи над різними вимірами справедливості конкретних законодавчих актів і норм [5, с.85].

Висновок: Наявність переконливої етики бізнесу ще не є абсолютною передумовою досконалого законодавства у сфері бізнесу, високої моралі підприємців. Однак вона може відіграти істотну роль у приборканні негуманних, несправедливих економічних пристрастей, гуманізації економічної політики держави, формуванні цивілізованих гуманних норм у сфері підприємницької діяльності, утвердженні раціональних засад організації бізнесу, управління ним, розподілу й використання його результатів. В іншому разі вона приречена на експлуатацію демагогічних фраз, пустослівних розмірковувань, якими прикриваються жага багатств і гонитва за наживою, здирництво, економічна експлуатація, тощо. Формування високої підприємницької моралі передбачає підпорядкування індивідуальних дій загальнолюдському стандарту відносин у сфері бізнесу, використання національних традицій ділової взаємодії.

Список використаної літератури

1. Етика бізнесу. URL: [https://pidru4niki.com/1931071039686/etika ta estetika/etika biznesu](https://pidru4niki.com/1931071039686/etika%20ta%20estetika/etika%20biznesu)
2. Етика бізнесу: навч.метод. комплекс з дисципліни / Уклад. В.В. Зеліч (Яцко). Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2015. 108 с.
3. Бізнес-етика: історія та сучасність. URL: [http://e-pidru4niki.com/content/ 433_21Biznes_etika_istoriya_tasychnist.html](http://e-pidru4niki.com/content/433_21Biznes_etika_istoriya_tasychnist.html)
4. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Зdirко Н. Г. Професійна етика. Київ: ЦУЛ, 2011. 252 с.
5. Ільїна Г. В. Етика бізнесу. Практикум [Текст]: для студентів спец.8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування (за видами економічної діяльності)» ден. форми навчання / Ільїна Г. В.; Київ. нац. унт ім. Тараса Шевченка, Екон. ф-т, Каф. менеджменту та інвестиц. діяльності. Київ: [б. в.], 2014. 168 с.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження: Актуальність даної теми полягає у важливості фінансів для людей у сучасному світі. Зміни в технологіях, економіці та суспільстві впливають на сприйняття і роль грошей в житті людей. Дослідження цієї теми може розкрити різні аспекти: вплив фінансів на щастя, етичні питання пов'язані з грошима, роль електронних платежів тощо. Таке дослідження може допомогти краще зрозуміти, як сучасні технології та економічні зміни впливають на співвідношення між людьми та грошми в сучасному світі.

Мета дослідження: роль грошей в житті та розвитку стратегій для кращого управління фінансами та покращення якості життя у ХХІ столітті.

Об'єкт дослідження: взаємодія грошей і сучасної людини.

Предмет дослідження: концепція грошей, їх функції, вплив на поведінку та рішення людини у сучасному світі.

Завдання дослідження: аналіз впливу грошей на життя людини, вивчення їх ролі в психології та емоціях, аналіз фінансової грамотності, дослідження технологічних змін у використанні грошей та оцінку соціальних та етичних аспектів фінансів у ХХІ столітті.

Виклад основного матеріалу. Гроші завжди відігравали важливу роль в житті людей, але у ХХІ столітті їх значення та вплив на суспільство та індивіда перетворилися на складний та багатогранний феномен. Сучасний світ, насичений технологіями та глобалізацією, вимагає нового розуміння та визначення ролі грошей в нашому житті. Небагата матеріально людина цілком може бути щасливою. Водночас хтось цілком може вважати її нікчемною, яка марно прожила життя та нічого не досягнула. Де ж істина? Кожен сам визначає пріоритети та має свій погляд. Комуś комфортно жити без грошей або, принаймні, з їх мінімумом [1]. Гроші виконують три основні функції: одиниця обміну, засіб накопичення та засіб виміру вартості. Вони спрощують процес обміну товарів і послуг, дозволяють людям зберігати вартість та порівнювати ціни на різні товари. У ХХІ столітті, цифрові технології розширили ці функції. Мобільні платежі, онлайн-банкінг та криптовалюта надали грошам новий рівень зручності та доступності. Зараз гроші можна використовувати не лише в формі банкнот і монет, але й у віртуальному просторі. Гроші мають значний вплив на психологію та емоції людини. З одного боку, вони можуть забезпечити безпеку та комфорт, дозволяючи людям розвиватися та задовольняти свої потреби. З іншого боку, гроші можуть призвести до стресу і нервових розладів. Прагнення до матеріальних благ і досягнення фінансового успіху може виявитися дублікатом життєвих цілей і значущих стосунків. О. Нікітіна вважає, що ставлення до грошей формується на основі особливостей сімейного виховання, досвіду, ситуацій, в які потрапляє людина протягом життя тощо. Як наголошує відомий науковець у галузі психології грошей T.L.P. Tang, ставлення до грошей може сприйматися як «структура вказівок», у рамках якої людина вивчає своє повсякденне життя [4, с. 222-227]. Дослідження в області психології фінансів показують, що особливості відношення до грошей та рівень фінансової грамотності можуть бути ключовими факторами, що визначають рівень задоволеності життям і загальне щастя індивіда. Але ж щастя за гроші не купиш. Адже бути щасливим означає мати міцну, дружну родину, улюблену роботу, вірних друзів і звичайно ж головне – здоров'я [3]. Сучасний розвиток цифрових технологій змінив спосіб, яким ми використовуємо гроші. Мобільні платежі, онлайн-банкінг, і особливо криптовалюта революціонізують фінансовий світ. Криптовалюта, такі як Біткоїн, відкривають нові можливості для глобальних фінансових транзакцій та власного контролю над власними фінансами. З одного боку, це може зробити фінансові операції більш анонімними та зручними. З іншого боку, вони також породжують нові етичні питання та ризик. У світлі зростаючих економічних нерівностей, кліматичних проблем та соціальних викликів, питання соціальної відповідальності та фінансової грамотності набувають ще більшого значення. О. Комарова, Л. Братченко відмічають, що, проникаючи в різні сфери суспільного життя, гроші безумовно впливають на розвиток політики, культури, економіки, стимулюють соціальний і економічний прогрес, впливають на поведінку суспільства в цілому, суспільних груп, окремих людей [2 С. 125-133]. Споживачі та компанії звертають увагу на те, як гроші витрачаються та інвестуються. Здатність розуміти соціальний вплив фінансових рішень та екологічні наслідки є важливою для сталого розвитку.

Висновок: Гроші залишаються однією з найбільш впливових та складних складових нашого сучасного життя. Їх функції і роль перетворюються під впливом технологічних змін та суспільних викликів. Розуміння цих аспектів є важливим для кожного індивіда, оскільки гроші залишаються не тільки економічним інструментом, але й важливим аспектом нашого життя та суспільства загалом. Порозуміння ролі грошей у ХХІ столітті допоможе сучасній людині краще управляти своїми фінансами, досягати балансу між матеріальними та духовними цілями і приймати більш інформовані рішення в епоху розмаїтих фінансових можливостей та викликів.

Список використаних джерел

1. Юліана Красілич про роль грошей в житті людини. URL:<https://ij.ogo.ua/suzh/groshi-v-zhitti-lyudini/>
2. Комарова О.О., Братченко Л.Є. Гроші як чинник соціально-психологічного впливу на людей у сучасному суспільстві. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2019. Випуск 83. С. 125-133.

3. Аліна Бондаренко про гроші та цінності. URL:<https://porogy.zp.ua/2015/12/groshi-v-nashomu-jitti/>
4. Нікітіна О.П. Психологічні особливості простору значень грошей у свідомості іноземних студентів. Психологічні науки: збірник наукових праць. 2013. Том 2. Випуск 10 (91). С. 222-227.

ПОНЯТТЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Проблема дослідження становлення громадянського суспільства в Україні полягає в нестабільності і обмеженості цього процесу. Необхідно розглядати протиріччя між прагненням до громадянського суспільства та фактичними викликами, такими як корупція, політична нестабільність та обмеження свободи слова. Важливою проблемою є неефективна взаємодія інститутів громадянського суспільства та органів публічної влади на місцевому рівні, оскільки на сьогодні майже відсутні механізми їх взаємодії, це викликає такі порушення, як зловживання службовим положенням та виникненню корупційних дій [4, с. 93].

Мета дослідження: вивчення факторів, що впливають на становлення громадянського суспільства в Україні.

Об'єкт дослідження: поняття громадянського суспільства та проблеми його становлення в Україні.

Предмет дослідження: громадянське суспільство в Україні та його розвиток.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив громадянського суспільства на політичні та соціальні процеси в Україні; визначити основні чинники, які визначають розвиток громадянського суспільства в країні.

Виклад основного матеріалу. Характерною ознакою суспільно-політичного поступу незалежної України та його сучасного періоду є становлення і досить динамічний розвиток громадянського суспільства як складової процесу державотворення та суттєвого чинника трансформації політичної системи [1]. Громадянське суспільство в Україні відіграє важливу роль у формуванні та розвитку політичних та соціальних процесів. Держава безпосередньо впливає на формування громадянського суспільства і взаємопов'язана з ним [5]. Її вплив можна розглядати як ключовий фактор у визначенні шляхів країни до демократії, правової держави та соціальної справедливості. Найбільш обґрунтованою видається точка зору, що громадянське суспільство – це історичний феномен, що виник на певному етапі розвитку державно організованого, перш за все західного суспільства, і характеризується самостійністю щодо держави [2, с. 487]. По-перше, громадянське суспільство виступає агентом громадянської участі та мобілізації. Це сприяє формуванню відкритого діалогу між владою та громадянами, що є важливим аспектом будівництва демократичного суспільства. По-друге, громадянське суспільство впливає на політичні рішення через механізми громадянської партиципації та лобіювання. Активні громадяни та організації можуть виступати катализаторами змін, впливаючи на прийняття та реалізацію законів, спрямованих на вирішення актуальних соціальних проблем. Новітня зарубіжна та вітчизняна наука визначає громадянське суспільство як інститут що функціонує поза державою [3]. Розвиток громадянського суспільства в країні є складним та багатограним процесом, який залежить від численних чинників. Основними з них є політична культура, економічна стабільність, освіта, та наявність вільних та активних громадських організацій.

Висновок. Отже, розвиток громадянського суспільства у країні обумовлений взаємодією політичної культури, економічної стабільності, освіти та громадянських організацій. Активність громадян та ефективність громадянського суспільства залежать від їхньої освіченості, економічної незалежності та спроможності об'єднуватися. Важливо підтримувати ці чинники, сприяючи демократичному розвитку та участі громадян у формуванні суспільства.

Список використаної літератури

1. Ю. Шайгородський. Розвиток громадянського суспільства та проблема „дефіциту демократії». Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. НАН України, URL: <https://lib.iitta.gov.ua/725806/1/Розвиток%20громадянського%20суспільства.pdf>
2. Ірина Лібич. Поняття громадянського суспільства та проблеми його становлення в Україні. Тернопіль, ТНЕУ. 2017. С. 486-489.
3. Кононенко В. В., Лапшин С. А. Громадянське суспільство та держава: співвідношення в публічному управлінні. В. В. Кононенко, С. А. Лапшин Державне управління: удосконалення та розвиток». URL: <http://93.183.203.244:80/xmlui/handle/123456789/7275>
4. Мальчиков Ф. В., Толстанов О. К. Роль інститутів громадянського суспільства в публічному адмініструванні. Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 15. С. 93–99.
5. В.В Горленко. Формування сучасного громадянського суспільства в Україні: особливості впливу держави. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І Вернадського*. URL: <https://doi.org/10.32838/1606-3716/2019.4/36>

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження: Людство завжди мало потребу досягнути людину як багатогранну цілісність, але вирішення цієї проблеми найчастіше було прерогативою містико-релігійних систем. Для науки ця проблема залишилась не вирішеною й дотепер, процес формування інтегративно-цілісної концепції людини поки що далекий від завершення, і це особливо гостро відчувається саме сьогодні [1].

Мета дослідження: з'ясувати як саме реалії ХХІ століття впливають на самореалізацію особистості; зрозуміти що являється результатом самореалізації людини.

Об'єкт дослідження: самореалізація особистості у сучасному українському суспільстві.

Предмет дослідження: процес самореалізації особистості у період соціально-культурної кризи суспільства.

Завдання дослідження: дослідити причини виникнення проблем самореалізації особистості у ХХІ ст.; проаналізувати вплив соціально-культурної кризи на сучасне українське суспільство; з'ясувати умови подолання сучасної соціально-культурної кризи особистості.

Виклад основного матеріалу. Сучасна культура загалом має перехідний характер. Особливо помітним це стало по закінченні «холодної війни». По суті, це було військово-політичне протистояння, яке мало своїм ґрунтом прагнення кожної сторони – і капіталістичної, і соціалістичної системи - ствердити свої, власне, ідеологічні за характером принципи організації суспільного життя. Таке протистояння, як і будь-яка конфронтаційна форма ставлення, призводило до спрощеного бачення світу й перспектив людини [2, с. 318]. Тепер, коли у загальносвітовому масштабі відбулись істотні зрушення у бік остаточної деідеологізації політичного й культурного життя, стало очевидно, що людство стоїть перед необхідністю переосмислити загальнокультурні засадисвого існування [2, с. 319]. В умовах соціальних відносин нового типу, ускладнених соціально-економічною кризою та процесом утвердження комерціалізації усіх сфер життя, в яких знаходяться сучасний українець, відбувається трансформація мотиваційних компонентів самореалізації особистості. Вона характеризується деформацією в структурі мотивації, руйнуванням високих, значущих для людини цінностей, виникненням додаткових аспектів ціннісної кризи, необхідністю зміни провідних мотивів, а стосовно індивідуальних життєвих стереотипів глибшого (несвідомого) психологічного рівня, то вони поглиблюють соціальну дезадаптацію психологічно ригідних людей, неспроможних швидко адаптуватися до мінливих соціальних умов [3, с. 72]. Це викликане насамперед тим, що в період соціальних трансформацій найбільш гостро проявляється кризове сприйняття індивідом оточуючої дійсності, яке утверджує домінування випадкових, нестійких або тимчасових факторів на формування та розвиток особистості. Також значущими чинниками, котрі обумовлюють появу кризових явищ у взаємодії індивіда та суспільства, є атомізація останнього, гіпертрофія індивідуалізму та експансія масової культури. За умов кризи ідентичності на перший план в особистості виходять групові інтереси, які заміщають індивідуальні, ігнорування яких призводить до втрати нею власної автономності при здійсненні важливих рішень стосовно вибору сфер та способів реалізації власних сутнісних сил. Це, у свою чергу, перманентно поширюється на весь процес самореалізації особистості, коли вона віддає іманентно притаманну їй свободу соціальним чинникам. Віддає тому, що не усвідомлює важливого соціологічного моменту, що його напрочуд тонко прописав Еріх Фромм: «Людина - не тільки член суспільства, але також і представник людського роду. Хоча людина боїться певної ізоляції від своєї соціальної групи, вона також боїться опинитись ізольованою від людства, яке репрезентоване в ній самій її сумлінням і розумом. Перспектива виявитись повністю знелюдненим лякає навіть тоді, коли в усьому суспільстві прийняті нелюдські норми поведінки. Чим гуманнішим є суспільство, тим меншою є потреба індивіда вибирати між ізоляцією від суспільства та ізоляцією від людства. Чим гострішим є конфлікт між цілями суспільства та людини, тим сильніше розривається індивід між двома небезпечними смугами ізоляції. До якої міри людина відчуває свою єдність з людством завдяки інтелектуальному й духовному розвитку, настільки вона здатна винести соціальний остракізм, і навпаки. Можливість діяти по совісті залежить від того, наскільки людина подолала обмеженість свого суспільства й стала громадянином світу [4, с. 350]. Вихід індивіда із соціокультурної кризи можливий тоді, коли індивід усвідомить свою приналежність до суспільства, відповідальність за всі культурні та соціологічні процеси. Тільки тоді індивід може реалізуватися, коли сам творить реалії, у яких живе, а не посиляється на незручності ззовні.

Висновок: у сучасному українському суспільстві, в якому тривають трансформаційні процеси, основними ознаками яких є кризовість, невизначеність та нестабільність, процес самореалізації особистості зазнає детермінантного впливу постійних соціальних, політичних, духовних, інформаційних криз та революцій. За такої ситуації культура не здатна пропонувати індивідам адекватних до цих перетворень моделей самореалізації. Новітні інформаційні технології намагаються помістити індивіда у віртуальні світи, у яких втрачається реальність часу та сенс життя, а, отже, й нове розуміння свободи - один з виявів здійснюваного в сучасній філософії переходу від позиції «Я» до позиції «Ми», від стратегії індивідуально-діяльного ствердження до стратегії солідарної відповідальної дії. Дедалі більше філософів і представників інших галузей гуманітарного знання сприймають як дороговказ вислів Михайла Бахтіна: «Я існую не тому, що існую, а тому, що відповідаю на поклик іншої людини [2, с. 321]. Індивідуальна свобода як обов'язкова умова й форма самореалізації особистості. Така ситуація пояснюється утвердженням та тотальним домінуванням масової культури, котра формує базовий тип особистості – споживача, який свою самодіяльність здійснює виключно на основі рекламних установок. Девальвація культурних цінностей призвела до ускладнення пошуку індивідом

власної ідентичності, а неможливість відповідати соціальним вимогам поглибило кризу ідентичності, в якій перевага надається груповим інтересам, нівелюється індивідуальна автономність. Основною вимогою, яка ставиться сьогодні до духовної культури, є створення суспільного ідеалу індивіда, що містив би передусім такий комплекс цілей, як активність, свобода та автономність у процесі самореалізації. Криза ж у професійній сфері позначилася відходом на другий план трудової діяльності як способу самореалізації особистості, поступаючись іншій функції – матеріального збагачення.

Список використаної літератури

1. Матвеев В. Актуалізація проблеми самореалізації особистості в сучасній Україні та можливість залучення релігійного потенціалу URL: <http://personal.in.ua/article.php?ida=239>
2. В.Г. Нестеренко. Вступ до філософії: Онтологія людини. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів//В.Г. Нестеренко. К.: Абрис, 1995. 336 с.
3. Пилипенко Н. Психологічні особливості самореалізації особистості в умовах професійної кризи. // Соціальна психологія. 2005. № 3. С. 72-79.
4. Фромм Э. Из плена иллюзий: столкновение с Фрейдом и Марксом // Фромм. Э. Душа человека. М., 1992. С. 350.

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальність дослідження: у кожній системі існують свої національні моделі організації господарства, оскільки країни відрізняються рівнем економічного розвитку, соціальними і національними умовами. Ринкова економіка включає декілька різних за змістом моделей економіки, які відрізняються залежно від ступеня дії держави на економіку і від пріоритетних завдань.

Мета дослідження: охарактеризувати відмінність сучасних моделей ринкового господарства та дослідити їх на прикладі країн, яким властиві ці моделі.

Предмет дослідження: система відносин змішаної економіки, корпоративної економіки, соціально ринкового господарства, що функціонує і розвивається під впливом історико-цивілізаційних, технологічних і соціально-економічних процесів.

Об'єкт дослідження: процес формування і розвитку змішаної економіки, корпоративної економіки, соціально ринкового господарства під впливом трансформацій, які відбуваються в національній економіці і в сільськогосподарських зв'язках.

Завдання дослідження: проаналізувати всі моделі ринкового господарства і економічні явища.

Виклад основного матеріалу. Національна модель ринкової економіки – економічна система господарювання країн з ринковою економікою. Історично поділяється на традиційні (з домінуванням контролю держави) та ліберальні (зі зменшенням ролі держави) моделі. Традиційні моделі ліпше забезпечують інтереси нації у той час, як ліберальні є більш оптимальними для накопичення капіталу олігархічними структурами та великими капіталовласниками, як правило у збиток населенню [1 с.136-138]. В сучасній економічній літературі розрізняють кілька видів моделей розвинутого ринкового господарства. Зокрема: американську, німецьку, європейську кейнсіанську, шведську, японську. Механізм соціально-ринкового управління покликаний забезпечувати умови для реалізації здібностей, інтересів громадян, надавати умови для додержання соціальної справедливості, досягнення соціального миру і національної злагоди в суспільстві. Економічна модель кожної країни – це результат тривалого історичного процесу, протягом якого шукється співвідношення елементів моделі і формується механізм їх взаємодії. Саме тому кожна національна економічна система унікальна, і механічне запозичення її досягнень неможливе. Ефективність тієї або іншої економічної моделі визначається її життєздатністю, можливістю постійно і адекватно реагувати на зовнішні і внутрішні дисбаланси. [2]. Моделі ринкової економіки мають спільні та специфічні риси. Специфічні риси зумовлені історичними, культурними, релігійними, політичними чинниками тієї чи іншої країни і знаходять вияв у ролі уряду в економіці, організації фінансових ринків і ефективності вирішення соціальних проблем. У США, наприклад, в економічному житті суспільства урядові відведено обмежену роль. Це зумовлено історією виникнення цієї країни, розмаїттям культурних, релігійних та інших традицій народів, що їх заселяли. Першими європейськими поселенцями були люди, які намагалися сховатися від закону, релігійних переслідувань і утвердити себе як особистість [3, с. 279-280]. Специфіка японської моделі економіки є результатом повної ізоляції країни від зовнішнього світу, особливостей феодальної системи та вікових традицій конфуціанства. Саме це сприяло тому, що Японія є менш індивідуалізованим суспільством, ніж інші розвинені країни. Специфіка історичних традицій і політичної філософії США, європейських держав і Японії відображається й на організації економічного життя цих країн. В Японії обсяг суспільних асигнувань є набагато нижчим, більшу частину соціальних потреб задовольняє сім'я. У Сполучених Штатах Америки держава також не надає надійного соціального захисту, однак і родина не поспішає брати на себе цю відповідальність. Одним із наслідків відмінностей у підходах до соціальної політики є неоднакові доходи. Відсоток людей, що живуть за межею бідності, у США, безумовно, вищий, ніж у Європі та Японії, незважаючи на те, що Америка є найзаможнішою країною світу. За якими ж критеріями має оцінюватись ефективність різних моделей ринкової економіки? Для більшості країн, що переходять від індустріального до постіндустріального суспільства, або тих, що в нього вступають, такий критерій має зводитись до реалізації потенції особистості, забезпечення найсприятливіших економічних, соціальних, екологічних та психологічних умов для існування людини. Це сприятиме соціальній згоді в суспільстві, буде чинником подальшого розвитку економіки, науки, культури. Організація Об'єднаних Націй рівень розвитку країн характеризує спеціальним індексом, що враховує дохід, медичне забезпечення й освіту [4, с. 227-228].

Висновок: сучасні моделі ринкового господарства є різноманітними і реагують на унікальні потреби та вимоги кожної країни. Вони включають в себе різні рівні державного втручання, соціальний захист, ставлення до збалансованості інтересів бізнесу та суспільства. Однак незалежно від моделі, головними цілями ринкового господарства залишаються забезпечення сталого економічного зростання, справедливості, соціального захисту і ефективного використання ресурсів. Розвиток і вибір моделі повинен відповідати конкретним потребам та цілям кожної країни в її шляху до подальшого економічного та соціального успіху.

1. «Національні моделі ринкової економіки» Набока О. В. Україна та виклики сучасного глобального капіталізму «Гілея (науковий вісник)»: Збірник наукових праць. К., 2008. Випуск 14. 2008.
2. Політична економія: Навчальний посібник/ Костянтин Кривенко, Володимир Савчук, Олександр Беляєв та ін.; За ред. Костянтина Кривенка; М-во освіти і науки України, КНЕУ. К.: КНЕУ, 2005.
3. Основи економічної теорії: Підручник/ В. Г. Федоренко, Ю. М. Ніколенко, О. М. Діденко и др.; За наук. ред. В. Г. Федоренка; М-во освіти і науки України. К.: Алерта, 2005. 510 с.
4. Політична економія: Навчальний посібник/ О. Є. Степура, О. С. Єремєєв, Т. Ю. Пономарьова, М. О. Степура; За заг. ред. О. С. Степури; Ін-т підприємництва та сучасних технологій. К.: Кондор, 2006. 405 с.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: соціальна відповідальність бізнесу на сьогоднішній день є важливим елементом підприємницької діяльності у світі. В Україні, на жаль, вона ще не здобула такого значення через низку чинників, що впливають на цей процес та його результат. Хоча підприємства більш активно звертаються до світового досвіду та досвіду міжнародних корпорацій, які функціонують на ринку України, але цього недостатньо для того щоб соціальна відповідальність бізнесу стала звичайною практикою для більшості вітчизняних підприємств. Для визначення напрямів розвитку та поширення соціальної відповідальності бізнесу необхідним є дослідження чинників, які гальмують поширення соціальної відповідальності в діяльності підприємств.

Мета дослідження: визначити основні проблеми розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Об'єкт дослідження: проблеми соціального бізнесу в Україні.

Предмет дослідження: дослідження сучасного стану соціальної відповідальності бізнесу в Україні та її перспективи подальшого розвитку.

Завдання дослідження: вивчення стратегій підприємств.

Виклад основного матеріалу. Проблеми соціальної відповідності бізнесу як сучасної філософії поведінки та концепції, що формує суспільство, компанії стосовно своєї діяльності з метою сталого розвитку, ефективних інвестицій у людський капітал отримали відображення у монографії О. П. Гоголі та І. П. Кудінової. О. Ф. Новікова, М. Є. Дейч, О. В. Панькова та ін. висвітлюють результати експертного опитування наукових фахівців та освітян України з проблем соціальної відповідальності особистості, суспільства, бізнесу та держави [4]. Соціальна відповідальність є однією із ключових рис сучасних бізнес-структур. Соціальна відповідальність бізнесу передбачає зобов'язання керівництва суб'єкта господарювання щодо захисту інтересів суспільства. Відповідно до концепції соціальної відповідальності, метою керівників під час прийняття бізнес-рішень є не просто максимізація прибутку або ринкової вартості компанії, а й обслуговування та захист інтересів інших членів суспільства, таких як працівники, споживачі та спільнота загалом. У світі простежується позитивна тенденція щодо введення соціальної відповідальності до стратегії підприємств. Варто вказати, що соціально відповідальні дії компаній є добровільними, і зазвичай, формуються на основі усвідомлення відповідальності бізнесу перед усім суспільством та природою за результати своєї діяльності. Важливим аспектом забезпечення високого рівня соціальної відповідальності компаній є наявність у них ресурсів, зокрема фінансових. Упровадження на практиці соціальної відповідальності компаній пов'язано із численними іншими чинниками. Саме тому важливим аспектом розвитку соціальної відповідальності підприємств стає питання дослідження факторів та чинників, що впливають на формування і розвиток соціальної відповідальності бізнесу [1]. Серед основних перешкод, з якими зустрічаються в компанії при впровадженні соціальних проектів, найчастіше вказують фінансові, зокрема обмеженість фінансових можливостей та нестача коштів для тих, хто потребує (48%), а також недосконалість нормативно-правової бази, в тому числі законодавства щодо соціальних проектів (31%) [1]. Значно менше, проте зазначаються організаційні труднощі (8%), забюрократизованість процесу надання допомоги (5%), відносно високі запити отримувачів благодійної допомоги (5%), тиск з боку органів влади (3%), неможливість контролювати розподіл коштів (3%) та корупції (2%). За дослідженням 2005 року дефіцит фінансових ресурсів та відсутність законодавства, яке б регулювало проведення заходів з соціальною відповідальністю бізнесу є найбільш поширеними відповідями при опитуванні щодо перешкод для проведення цієї діяльності (55%) фірм відмітило фінансовий фактор, а 45, 9% фактор законодавства, в той же час у 2010 році 61, 4% компаній зазначили основною проблемою у впровадженні соціальної відповідальності брак коштів [3]. Так, аналіз 2005 року показав, що демотиваторами при впровадженні соціальної відповідальності можуть також виступати проблеми із контролем за використанням коштів, що направляють за СБВ програми, тільки 17% фірм скаржились на недостатність допомоги з боку держави та недержавних організацій та на недостатність інформації про потреби громадськості. Результати опитування 2010 року показали, що 15, 9% компаній навіть не замислювалися про соціальну відповідальність. Ця відповідь повинна вказувати на необхідність популяризації концепції соціальної відповідальності в суспільстві. На практиці понад 50% і більше організацій, які формують політику/стратегію соціальної відповідальності, впроваджують такі компоненти соціальної відповідальності, як - права людини (71%) соціальне залучення і соціальний розвиток (58%). Інші компоненти соціальної відповідальності впроваджують більше третини опитаних організацій, організаційне управління - 45%, екологічні питання - 48%, трудові практики - 46, 5%, питання споживачів - 43%, практика чесного введення бізнесу - 40, 5% [2]. Більшість компаній (61, 3%) основним мотивом виділити моральні міркування, як базовий принцип та внутрішнє спонукання для компанії виділити 52, 1% компаній. Варто врахувати, що різні регіони України мають різний промисло-виробничий комплекс, відповідно специфіка кожного регіону вимагатиме врахування особливостей структури галузевої специфікації. Зосередження промислових гігантів на сході, які входять до основних вітчизняних фінансово-промислових груп, безпосередньо впливатиме на рівень розвитку соціальності в цих регіонах. Водночас у західних регіонах, здебільшого, розвинута сфера торгівлі та агропромисловий комплекс. Не сформованість аграрного ринку та наявність тіньових схем у роботі торгівельних підприємств носитиме негативний характер по відношенню до концепції соціальної

відповідальності. В Україні низький рівень поширення соціальної відповідальності пов'язаний також, з самим характером отримання прибутку підприємствами. Економічний прибуток провідних українських підприємств досягається за рахунок наявності в їх розпорядженні економічної влади, адміністративного ресурсу, доступу до бюджетних коштів, недосконалою конкуренцією на внутрішньому ринку, штучного завищення цін на вироблену продукцію, заниження рівня оплати праці, скорочення обсягу соціальних витрат. Саме такі фактори виступають основою конкурентної переваги. Більшого поширення соціальної відповідальності може сприяти інноваційна активність, використання нових технологій, створення нової продукції, у результаті прибуток підприємства формується за рахунок скорочення витрат, підвищення конкурентоспроможності, формування нових ринків товарів або послуг. Саме такий шлях розвитку має більше поширення в розвинених країнах, і як наслідок, вищий рівень соціальної відповідальності бізнесу. Але такий варіант розвитку української економіки сьогодні видається мало ймовірним, так як вимагає довгострокових фінансових витрат, крім цього досить ризикований [4].

Висновки: дана проблема потребує нагального вирішення в умовах сучасної економіки, тому саме реалізація соціальних заходів українськими компаніями дасть змогу підвищити не тільки рівень корпоративної культури самого об'єкту, а і рівень життя населення в цілому. Розкриття цієї проблеми дає глибше розуміння вислову, що «не люди для економіки, а економіка для людей». Подальше посилення соціальної позиції бізнесу просто необхідне в умовах кризового періоду, а соціальна відповідальність має широкий спектр проблем, шляхи вирішення яких потрібно шукати негайно.

Список використаних джерел

1. Кузьмін О. Є., Станасюк Н. С., Уголькова О. З., Соціальна відповідальність бізнесу: поняття, типологія та чинники формування URL:<https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journalpaper/2021/nov/25482/nzmened-56-64.pdf>
2. Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» URL: <https://zp.edu.ua/?q=node/5904>
3. Ю. П. Воржакова. А. С. Лис. Проблеми реалізації політики корпоративної соціальної відповідальності в українських компаніях URL: <http://spu.fimm.kpi.ua/article/view/204737>
4. О. М. Головінов Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми URL:<file:///C:/Users/Lenovo/Downloads/social-responsibility-of-business-ukrainian-realities-and-challenges.pdf>

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність дослідження: У сучасних реаліях гроші відіграють важливу роль у функціонуванні як економічних, так і міжособистісних відносин. Це особлива реальність, яка визначає наше щоденне існування і формує наше сприйняття світу і самих себе. Гроші впливають на формування цінностей і норм суспільних інтересів, керують поведінкою людей і нав'язують свою філософію. Тому ця тема є надзвичайно актуальною і потребує подальшого дослідження та обговорення.

Мета дослідження: розкрити проблеми та парадигми філософії грошей, дослідити їх сутність, вплив на життя суспільства та визначити місце феномену грошей у людському існуванні. **Об'єкт дослідження:** гроші як соціокультурний феномен та їх вплив на суспільне життя.

Предмет дослідження: Особливості філософії грошей та аналіз їх ролі як культурного явища в сфері соціального існування.

Завдання дослідження: вивчити гроші як культурний феномен та їх вплив на формування ментальних парадигм.

Виклад основного матеріалу. Тема грошей у 21 столітті є актуальною в усіх сферах людського життя. Гроші постійно обговорюються, є предметом уваги ЗМІ, досліджуються з економічного погляду і розглядаються як об'єкт мистецтва. Вплив грошей охоплює не лише економіку, але й мораль, ієрархію цінностей, психологію, світогляд і суспільство. Гроші стали невід'ємною частиною життя сучасної людини, вони надають матеріальну цінність різним об'єктам, які можуть служити загальним еквівалентом обміну іншими речами. Гроші виникли з необхідності координації інтересів в господарській діяльності. Історична роль грошей полягає не лише в полегшенні торгівлі та розвитку ринкової економіки, але і у формуванні «економічної людини» з особливими ціннісними установками [1]. Культурний статус грошей визначається розвитком культури і способів господарської комунікації. Гроші вплинули на розвиток торгівлі, розширили сферу товарообміну, і вплинули на цінності і ставлення людей до праці. Гроші пронизують всі аспекти життя людини, змінюючи її світогляд і цінності. Вони впливають на культуру і суспільство, формуючи їхній внутрішній світ. Гроші є невичерпним об'єктом дослідження та роздумів через свою важливу роль у нашому сучасному світі. Заслужувало б також зазначити, що погляд на гроші та їх роль в суспільстві і культурі може різнитися в різних культурах і народах. Історично кожна культура мала свої унікальні підходи до сприйняття грошей [2]. Наприклад, у деяких античних цивілізаціях і в період Нового часу гроші сприймалися досить позитивно і бачилися як знак достатку. Натомість, християнська традиція пропонувала інше, більш скромне розуміння грошей. Українська культура також має свої особливості у сприйнятті грошей. Наприклад, наявність грошей не завжди гарантувала суспільну повагу, і їх відсутність не вважалася гріхом [3]. Такі особливості культури визначають відношення до грошей та їх роль в конкретному суспільстві. Гроші несуть історичну та культурну спадщину, і їх роль постійно еволюціонує відповідно до змін у суспільних цінностях та економічних умовах. Сучасний світ, з одного боку, став більш глобалізованим, що зводить межі відмінностей між різними валютами. З іншого боку, різні культури все ще мають свої унікальні сприйняття грошей. Таким чином, гроші є невичерпним об'єктом дослідження та роздумів, оскільки вони впливають не лише на нашу матеріальну реальність, але і на наше світогляд, цінності та культурну спадщину. Глибоке філософське дослідження ролі грошей допомагає краще зрозуміти їх вплив на людей та суспільство [4].

Висновок: гроші - це набагато більше, ніж лише засіб обміну. Вони стали не лише показником економічного статусу, але і суттєво вплинули на культуру, цінності, мораль та світогляд суспільства і індивідуальних осіб. Гроші пронизують всі аспекти життя і можуть відображати різноманітні світоглядні орієнтації. Кожна культура має своє унікальне сприйняття грошей, і це сприяє різноманітності в підходах до їхньої ролі. Гроші визначаються як соціокультурним феноменом, який змінюється з часом та еволюціонує разом із змінами у суспільних цінностях і економічних умовах. Варто пам'ятати, що гроші можуть бути не лише інструментом обміну, але і важливим показником суспільних цінностей та культурних відмінностей. Глибоке філософське дослідження ролі грошей допомагає розкрити їхній вплив на формування нашого світогляду та сприяє кращому розумінню того, як гроші визначають наше суспільство та наші власні життєві цінності.

Список використаних джерел

1. Черняхівська Ольга Гроші як феномен культури, їх вплив на зміст ментальних парадигм
URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47141/1/>
2. Ткач Ірина «Гроші як феномен культури, їх вплив на зміст ментальних парадигм»
URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47025/1/Трач%20Ірина.pdf>
3. Зоя Скринник Культурний феномен грошей у світлі комунікативної філософії
URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27462/04-Skrzynnyk.pdf?sequence=1>
4. Т. С. Смовженко, В. Д. Базилевич, В. П. Мельник Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей URL:<http://kk.nau.edu.ua/article/1369>

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА: ПРОБЛЕМИ І СУПЕРЕЧНОСТІ ЇЇ СТАНОВЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: краще розуміти специфіку нинішньої бурхливої та неоднозначної політичної ситуації в Україні. Проаналізувавши особливості політичної культури сучасного українського суспільства та останні тенденції її трансформації. Характерною рисою масової політичної свідомості українців є персоніфіковане сприйняття політики. На парламентських виборах більшість українців голосують не стільки за ідеології чи партійні програми, скільки за конкретного політичного лідера, відповідно і за партію, яку він очолює. Виключенням з цього правила була лише підтримка націоналістів та комуністів, де особистість лідера не була головним чинником прихильності. Персоніфіковане сприйняття політики у виборців породжує персоніфіковані політичні проекти та вождізм політичних лідерів.

Мета дослідження: проаналізувати політичну культуру: проблеми і суперечності її ставлення в Україні.

Об'єкт дослідження: ставлення громадян до української політики.

Предмет дослідження: розвиток української сучасної політичної культури.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості політичної культури українців.

Виклад основного матеріалу. Нинішня політична культура українського народу є постколоніальною. Це доводить зрусіфікований стан, комплекси національної меншовартості, нездатність до адекватної оцінки власних національних інтересів, схильність більше розраховувати на зовнішню допомогу, ніж на власні сили. Проте характер сучасних соціально-політичних процесів дозволяє твердити, що політична культура українського суспільства стає національною та незалежницькою [1]. Домінуюча і визначальна риса нашої політичної культури – недовіра до влади та державних інституцій. Це проявилось з перших років незалежності української держави і було при всіх президентах та урядах. На превеликий жаль це також стосується і ставлення до Закону. Значний правовий нігілізм притаманний і нашим політикам і пересічним громадянам. Звідки ця недовіра? На мій погляд це пов'язано з двома чинниками. Причина перша – українська нація формувалася за відсутності власної держави, у складі інших держав. І це заклало у підвалини нашої масової політичної свідомості ставлення до держави та її інституцій як до чужої та ворожої сили. Причина друга – під час формування власної держави не відбулося її «привласнення» громадянами, суспільством. Нову державу, її власність і ресурси привласнили найбільш активні верстви політико-адміністративної та економічної верхівки суспільства. Саме тому відновлена українська держава так і не стала повною мірою своєю для переважної більшості пересічних українських громадян [2]. Для того, щоб зрозуміти політичну культуру українців, треба звернути увагу на джерела впливу, які протягом історичного шляху стимулювали чи спиняли розвиток української політичної культури». Б. Цимбалістий виокремлює три особливості історії України, які мали важливий вплив на розвиток української політичної культури: Багатотікова бездержавність, тобто відсутність нагоди здобувати досвід влади, бути нарівні у стосунках з іншими народами й почуватися вільним господарем на своїй землі. Розчленування української території та включення її частин у різні держави з різними культурами, політичними системами, що призвело до психологічного, побутового і політичного відчуження між різними частинами українського народу [3, с. 78]. Демократична політична культура – це культура громадянського суспільства. Саме у межах громадянського суспільства відбувається організація плюралізму, тобто поєднання та врахування інтересів найрізноманітніших соціальних і політичних сил. Тільки в розвиненому громадянському суспільстві може сформуватися культура, що відповідає демократичному ладу. Перехід до демократичної політичної культури передбачає налагодження постійного зворотного зв'язку в системі «політика – громадська думка» [4, с. 44]. Успіхи у становленні демократичної політичної культури в незалежній Україні залежать від особливостей державотворчих процесів і політичної соціалізації особи на сучасному етапі, типу соціально-політичних і економічних відносин, а також від історичного досвіду нації та специфіки пройденого нею історичного шляху. Процес формування української політичної культури проходить через подолання тоталітаризму й відновлення та розвиток демократичних традицій політичного життя і політичної культури України [5].

Висновки: Політична культура українського народу на сьогодні ще не є цілісною, бо відсутні окремі її компоненти, а багато з існуючих мають ще не сформований характер. Багато політико-культурних елементів не відповідають національному характеру, традиціям української нації, тобто політичній культурі властива неорганічність. Сучасній Україні загалом властива прихильність до західноєвропейських політичних цінностей, але помітними є риси ментальності та культури східних народів. Відкритість української політичної культури сприятиме формуванню повнокровного громадянського суспільства в незалежній Україні.

Список використаних джерел

1. Політична культура сучасної України. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2912.html>
2. Особливості та тенденції розвитку політичної культури в українському суспільстві. URL: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/fesenko/5ab61e2b1e0ad/>
3. Цимбалістий Б. Політична культура українців // Сучасність. 1994. № 4. С. 78.
4. Політологічний енциклопедичний словник. К: Генеза, 2004. 114 с.
5. Сучасна українська політична культура. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/16534/>

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: етика бізнесу - система загально-етичних норм, правил поведінки суб'єктів підприємницької діяльності, їх взаємодії та спілкування. Етика бізнесу досліджує особливості функціонування і розвитку моралі у сфері підприємницької, комерційної діяльності і формулює для цієї сфери відповідні рекомендації.

Мета дослідження: проаналізувати роль і значення етики бізнесу в сучасному підприємстві.

Об'єкт дослідження: зміст та функціонування етики бізнесу.

Предмет дослідження: особливості функціонування етики бізнесу.

Завдання дослідження: проаналізувати суть етики бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Етика бізнесу представляє собою складову етики у сфері ділових відносин. Вона досліджує особливості функціонування та розвитку моралі в контексті підприємницької та комерційної діяльності та розробляє відповідні рекомендації для цієї сфери. Загалом, етика ділових відносин розглядає аспекти міжособистісних, прагматичних відносин між людьми з метою їх гармонізації та гуманізації, узгоджуючи їх із моральними стандартами. Проблематика етики бізнесу більш конкретна і специфічна, ніж область етики ділових відносин, оскільки її наукові зацікавлення обмежені сферою підприємницької та комерційної діяльності. Функціонування етики бізнесу пов'язане з неоднозначним розгляданням філософської проблеми - сумісності або несумісності бізнесу та моралі, а відтак, і наукового підходу до неї. В західному світі давно розглядається як нормальним суспільство з ринковою економікою та відповідною ринковою поведінкою людини. З іншого боку, неринкову поведінку розцінюють як аномальну та неприродну через втручання зовнішніх сил, особливо держави, у приватне життя особи. Для численних громадян, особливо серед покоління, яке доросло в посттоталітарних державах, включаючи Україну, таке бачення людини залишається неприйнятним. Вони переконані, що ринок та бізнес є сферою реалізації індивідуалістичних та егоїстичних інтересів людини, які призводять до експлуатації та економічної та соціальної відчуженості, а також спричиняють багато інших негуманних явищ у суспільстві. З їхнього погляду, подолати ці проблеми можливо лише шляхом суспільної власності на засоби виробництва. Проте спроби побудувати суспільство на засадах суспільної власності, які унеможливають функціонування ринкової економіки та відповідну поведінку людей, зазнали невдачі. Виявилось, що, лишивши людей без можливості задовольняти свої індивідуалістичні та егоїстичні потреби, вони стають пасивними, безініціативними та нездатними самостійно приймати рішення та діяти, перекладають відповідальність за своє соціальне життя на державу, що породжує численні моральні проблеми [1]. Етика бізнесу це правила норми, що регулюють відношення суб'єктів бізнесу. Можна виділити три рівні етичних правил, що існують у сучасному бізнесі: Нормативні принципи, зафіксовані в загальнолюдських стичних нормах (не кради, не убий, не давай неправдивих свідчень), які, зазвичай, ґрунтуються на системі релігійних переконань, недотримання яких призводить до психологічного дискомфорту. Професійні правила певного регіону. Корпоративні норми групової поведінки на рівні фірми, організації. У дослідженнях проблеми «бізнес і етика» простежується деяка історична логіка, що поєднала разом усі прикмети сучасного цивілізованого соціуму бізнес, науку, суспільство логіка, яка саме і визначила відношення бізнесу зі всіма його складовими до моралі [2]. Етика бізнесу використовує основні принципи загальної моралі та універсальні цінності, які ця теорія підтримує і захищає. Оскільки підприємницька діяльність породжує власну мораль, то етика бізнесу перш за все вивчає її специфіку. Вона не обмежується лише фіксацією фактів, явищ і процесів у сфері бізнесу; замість цього, вона здійснює всебічний аналіз підприємницької моралі, яка визначається домінуючими уявленнями представників бізнесу, а також моральними аспектами у цій сфері (типовими міжособистісними відносинами) через призму їх відповідності загальнолюдським моральним нормам. Етика бізнесу розглядає взаємозв'язок між метою та засобами підприємницької діяльності, вплив дій підприємця на його власне становище та становище співробітників компанії, а також вплив на суспільство в цілому. До її компетенції входить аналіз моральних аспектів законодавства в галузі праці, трудових відносин та розподілу суспільного продукту. У цьому контексті етика бізнесу найчастіше користується поняттям «справедливість», вивчаючи різні аспекти справедливості в конкретних законодавчих актах і нормах. Водночас вона дуже уважна до чинників, які сприяють гармонійному зіставленню інтересів власників та інвесторів, роботодавців та працівників, замовників та постачальників, а також фірми та споживачів. Вона не може залишити байдужою такі питання, як бідність серед широких мас та накопичення значних багатств в руках обмеженої кількості осіб. Вона також аналізує питання, пов'язані зі стосунками між малими та великими компаніями, конкуренцією, лобізмом, ціноутворенням та правдивістю реклами. Етика бізнесу реагує на питання збереження природного середовища та низки інших аспектів. Вона переконує, що мінімальний моральний обов'язок бізнесу полягає в уникненні завдання шкоди суспільству, людям та навколишньому середовищу [3]. Наприклад Ш.Бодлер вважав комерцію сатанинською справою, найбільш підлою та нижчою формою егоїзму. Між іншим, етика бізнесу є однією з багатьох (серед інституціалізованих людських діяльностей) «професійних етик», цікавих виключно тим, що кожна з них виявляє професійні ситуації, в яких виникають моральні проблеми. Таким чином, якщо такі проблематичні, у моральному відношенні, ситуації існують взагалі, то стосовно кожної професійної діяльності можна поставити питання: чи моральна дана професія? Бізнес (підприємництво) не є виключенням [4]. Ділові люди могли обдурювати, порушувати угоди, отримувати прибуток нечесним способом. Однак на початку ХХ ст. у підприємницькому середовищі поступово почали формуватися інші

ціннісні орієнтації, форми відносин між підприємцями і владою, що знайшли своє втілення в діяльності багаточисленних організацій. Про їх вплив на господарське життя вказує той факт, що представники цих організацій запрошувалися як рівноправні партнери в урядові органи. Підприємці приймали участь у розробці програм, ефективно відстоювали власні інтереси. Саме на початку XX ст. підприємці визначають принципи ведення справ, основою яких є етичні принципи: Поважай право приватної власності, люби та поважай людину, будь вірний своєму слову, живи за доходами, будь цілеспрямованим, поважай владу. Кілька століть світове підприємницьке співтовариство йшло до злиття в єдине двох основоположних засад бізнесу - моральності та успіху. Багато в цьому напрямі зробили американські підприємці [5].

Висновок: Наявність переконливої етики бізнесу ще не є абсолютною передумовою досконалого законодавства у сфері бізнесу, високої моралі підприємців. Однак вона може відіграти істотну роль у приборканні негуманних, несправедливих економічних пристрастей, гуманізації економічної політики держави, формуванні цивілізованих гуманних норм у сфері підприємницької діяльності, утвердженні раціональних засад організації бізнесу, управління ним, розподілу й використання його результатів. Формування високої підприємницької моралі передбачає підпорядкування індивідуальних дій загальнолюдському стандарту відносин у сфері бізнесу, використання національних традицій ділової взаємодії.

Список використаних джерел

1. Етика бізнесу. URL:https://pidru4niki.com/1931071039686/etika_ta_estetika/etika_biznesu
2. Бізнес-етика: історія та сучасність URL:http://e-pidruchniki.com/content/433_21Biznes_etika_istoriya_ta_sychasnist.html
3. Предмет етики бізнесу і її значення URL:<https://www.ebk.net.ua/Book/synopsis/etika/part3/018.Htm>
4. Культура бізнесу .URL:<http://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/16556/1/Лекція%201%20Культура%20бізнесу.pdf>.
5. Актуальність етики бізнесу. URL: https://stud.com.ua/19252/etika_ta_estetika/aktualnist_etiki_biznesu

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ СЕНСУ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ ЕПОХИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ

Актуальність дослідження: Філософський аналіз проблеми сенсу життя людини в українському суспільстві епохи Середньовіччя залишається актуальним і сьогодні. Потрібно краще висвітлювати, досліджувати та аналізувати культурні, релігійні та філософські впливи того часу на індивідуальну та колективну свідомість українського народу. Розкриття того, як люди шукали сенс у житті, виходячи із своїх світоглядів та цінностей, може надати цінний контекст для сучасного розуміння культурних та духовних процесів в Україні.

Мета дослідження: розкриття філософських поглядів та пошуків сенсу життя в середньовічному українському суспільстві з метою кращого розуміння культурного та духовного контексту того часу.

Предмет дослідження: філософський аналіз проблеми сенсу життя людини в українському суспільстві епохи Середньовіччя.

Об'єкт дослідження: українське суспільство епохи Середньовіччя.

Завдання дослідження: порівняти філософські погляди українського суспільства з іншими культурами епохи Середньовіччя для виявлення спільних та відмінних особливостей.

Виклад основного матеріалу. Епоха Середньовіччя була періодом глибокого віросповідання та моральних переконань, які значно вплинули на сприйняття сенсу життя українського суспільства того часу. Середньовіччя – це проміжок часу серед віків – Античного, вищого на той час у історії розвитку людства та віку Відродження – часу, коли людство цей втрачений розвиток повинно було повернути [1]. Релігійні та моральні цінності відігравали важливу роль у формуванні індивідуальних та колективних уявлень про мету і значення існування. Перше, що слід відзначити, це вплив християнства на середньовічну Україну. Сама ж «історія слов'янства» – це «наука про розвиток суспільств, які коли - небудь виникали у надрах слов'янського племені» [2]. З іншого боку, моральні цінності глибоко впливали на етику і моральність у середньовіччі. Засади відданості, чесності та благочестя вважалися важливими в сприйнятті сенсу життя. Моральні кодекси та твори літератури вдихали життя в ці цінності та вчили людей жити відповідно до них. Відсутність порушення моралі та правил вважалася шляхом до спасіння душі. Зрозуміло, що релігійні та моральні цінності були нерозривно пов'язані. Вони створювали певний світогляд, в якому люди шукали сенс свого існування. Сенс життя в загальному визначає спрямованість життя, а також усі його прояви. У філософії існують різні підходи до трактування проблеми життя і сенсу життя. Він полягає в тому, що людина - господар своєї долі, щастя в повній мірі залежить від неї самої, песимістичне ставлення до сенсу життя [3, с. 341]. Він полягає в тому, що людина є іграшкою в руках незалежних від неї сил (суспільства, долі, природи) [4, с. 119]. Такий сенс був відчуттям служіння Богу та спільноті, де чесність і моральність були основними підставами. Епоха Середньовіччя була періодом глибоких філософських роздумів, і українське суспільство цього періоду не було винятком. Ця епоха була відома своєрідним міксом релігійних та філософських поглядів, які відображали основні особливості та відмінності від інших культур епохи Середньовіччя. З першого погляду, схожість між українським суспільством і іншими культурами епохи Середньовіччя полягала в глибокому віросповіданні. Християнство було домінуючою релігією в цей період для українського суспільства, а також для інших культур, таких як римська, візантійська, та ісламська. Всі ці культури прагнули до богоцентричного світогляду, який визнавав Бога як центральний сенс життя. Однак, варто відзначити відмінності в релігійних і філософських традиціях. Наприклад, українське православ'я виявило вплив візантійської релігійної традиції, яка мала свої особливості, включаючи використання ікон та роль церкви в суспільстві. У порівнянні з західним католицизмом або ісламом, українська православна традиція виявила свою унікальність у релігійних обрядах та святкуваннях. Важливо відзначити також філософську спадщину епохи Середньовіччя. Українські філософи, такі як Григорій Сковорода, розглядали питання сенсу життя та моралі з погляду православного християнства, в той час як європейські філософи, такі як Томас Аквінський, розвивали традиції античної філософії, включаючи раціоналізм та схоластику. Середньовіччя було важливим періодом в історії України, коли релігійні та філософські погляди значно вплинули на культурний розвиток суспільства. Розуміння сенсу життя в середньовічний період визначало ключові аспекти культури та мистецтва, а також впливало на соціальні та моральні стандарти. По-перше, релігійна віра, як основа розуміння сенсу життя, вплинула на мистецтво та архітектуру. Українські церкви та собори стали центральними фігурами архітектури та мистецтва в Середньовіччі, і вони були витворами віри та духовності. Мистецькі твори відображали релігійні сюжети та символи, створюючи глибокий зв'язок між релігійними поглядами та культурою. По-друге, розуміння сенсу життя визначало соціальні структури та моральні цінності. Українське суспільство того часу регулювалось релігійними нормами, які вимагали відповідності моральним стандартам. Чесність, благочестя та відданість вважалися важливими як для індивідів, так і для колективу. По-третє, релігійні та філософські погляди вплинули на освіту та науку. Монастирі стали центрами освіти та зберігання знань. Вчені та філософи вивчали філософські праці античних мислителів та розвивали традиції схоластики. Розуміння сенсу життя в Середньовіччі мали значний вплив на культурний розвиток України. Віра та моральні цінності визначали художній вираз, соціальну структуру та освіту суспільства. Ця глибока взаємодія релігійних та філософських поглядів із культурним розвитком створила унікальну спадщину, яка визначала ідентичність та цінності українського народу в Середньовіччі.

Висновок: філософський аналіз проблеми сенсу життя в українському суспільстві епохи Середньовіччя видається ключовим для розуміння історичного контексту, що допомагає розкрити важливі культурні, релігійні та філософські аспекти цього періоду. У той час релігія стала невід'ємною складовою життя та культури, визначаючи сенс життя як служіння Богу та спасіння душі. Моральні цінності, що мали своєю основою віру, стали важливою основою для взаємодії та морального розвитку суспільства. Середньовіччя стало часом глибоких релігійних роздумів, що знайшли відображення у культурі, мистецтві та освіті.

Список використаних джерел

1. Терещенко Артем. Деміфологізація розуміння середньовіччя як періоду стагнації європейської цивілізації. ХНЕУ ім. С.Кузнеця, Харків. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/>
2. Лиман, С. Міжнародні відносини зарубіжних слов'ян доби Середньовіччя у навчальних курсах Г. А. Ільїнського: харківський період його науково-педагогічної діяльності (1907-1909 рр.). Дриновський збірник. URL: <https://periodicals.karazin.ua/drinov/article/view/18633>
3. Сафонік Л.В. Буттєвість сенсу людського життя монографія / Л. Сафонік. Львів: Л Н У імені Івана Франка, 2016. 350 с.
4. Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. Економічна думка. 2010. 126 с.

НАУКА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Актуальність дослідження. Голод, бідність, війна, нестача ресурсів, потепління, підняття рівня води, забруднення повітря - є глобальними проблемами людства. Але одне із найскладніших питань є зміни у кліматі екосистеми, що несе за собою і причину винесення інших глобальних проблем. Але найголовніше, що дослідження ООН та національних академій наук свідчать про те, що більше із 90% вірогідністю можна стверджувати, що причиною зміни у кліматі Землі є діяльність людини.

Мета дослідження: проаналізувати сутність глобальних проблем людства, а також визначити, яке місце посідає наука у їх вирішенні чи загостренні на конкретних прикладах.

Об'єкт дослідження: наука і глобальні проблеми людства.

Предмет дослідження: пропозиції науковців у подоланні глобальних проблем людства.

Завдання дослідження: проаналізувати запропоновані науковцями різноманітні шляхи у подоланні глобальних проблем людства.

Виклад основного матеріалу. Питання глобальних проблем не є ознакою лише ХХІ ст. Ще в середині ХХ ст. величезну роль у появі наукових праць, пов'язаних з дослідженням глобальних проблем і прогнозуванням майбутнього людства, зіграла діяльність Римського клубу, створеного у 1968 р. А. Печчеї разом із близько 30 європейськими вченими – соціологами, економістами, природознавцями та ін. Першою роботою, під егідою Римського клубу, стала побудова математичної моделі загальносвітового розвитку, що враховувала основні параметри розвитку такі, як: населення, капіталовкладення, використання непоновлюваних ресурсів, забруднення навколишнього середовища і виробництво продовольства. Автором цієї моделі, що одержала назва «Мир-1», був Дж. Форрестор [1, с. 95-99]. Що ж пропонує наука? Як наука намагається вирішити згадані проблеми? Наведемо деякі приклади. Варто розпочати з соціально-екологічних проблем. Забруднення повітря стало причиною кожної восьмої смерті на планеті в 2012 році, повідомляє Всесвітня організація охорони здоров'я. Вже сьогодні архітектори та науковці створюють очищувачі повітря розміром з будинок - бо це і є будинки. Госпіталь імені Мануеля Геа Гонсалеса торік презентував фасад - «смогожер», вкритий двоокисом титану- каталізатором, який розкладає забруднювачі на менш шкідливі складові. Проектувальники кажуть, що фасад щодня нейтралізує забруднення від тисячі автомобілів. Вільям Сак з Американського національного інституту дослідження здоров'я доквілля схвалює цей підхід: «У використанні інноваційних технологій у великомасштабному очищенні повітря є потенціал» [2, с. 18]. Екологічні проблеми від сільського господарства величезні і що більше ми намагатимемося забезпечити потреби світу продовольством, то нагальнішими вони ставатимуть. У березні 2014 року Міжурядова група експертів з питань змін клімату (МГЕЗК) застерегла, що світові продовольчі ресурси вже під загрозою. «В останні 20 років сповільнюється ріст урожайності, особливо зернових. У деяких регіонах врожайність узагалі перестала зростати. Найбільша загроза від зміни клімату – це розвал продовольчих систем». Останню продовольчу кризу допомогла відвернути наука. Чи врятує вона нас знову? Півсторіччя тому, катастрофа насувалася так само зловісно. Але її вдалось оминати завдяки зеленій революції, яка змінила сільськогосподарське виробництво в глобальному масштабі, особливо у вирощування пшениці та рису. За допомогою селекції американський біолог Норман Борлоуг вивів карликовий сорт пшениці, який дав вищу врожайність із гектара. Подібна робота в Міжнародному науково-дослідному інституті рису на Філіппінах значно покращила врожайність цієї зернової культури, яка годує півсвіту. Коли в 1970 році Борлоуг отримував Нобелівську премію миру, про нього сказали: «Більше за будь-кого іншого в цьому столітті він допоміг забезпечити хлібом голодний світ» [3, с. 35]. Щоб продовжувати в тому ж ключі віднині і до 2050 року, нам знадобиться ще одна зелена революція. Вона полягає у високих технологіях із продовженням селекційної роботи з сучасними генно-інженерними методами. Вчені тепер можуть виділити та маніпулювати величезним асортиментом рослинних генів, які зроблять рослини стійкими до хвороб та посухи. Відтак, сільське господарство стане продуктивнішим і адаптивнішим. Але люди бояться ГМО, хоч наука бачить дуже мало підстав для страху. Переважає такий аргумент: високотехнологічні сорти рослин – не панацея і, можливо, навіть не те, що найбільше потрібно фермерам [4, с.63].

Висновок: Безупинний прогрес науки і техніки веде нас до думки про небачені трансформаційні можливості в біологічній природі людської істоти так само, як і в природі тваринного і рослинного світу, в природі самої техніки та природі знання. Скільки існуватиме людство, стільки існуватимуть глобальні проблеми і вирішення однієї проблеми, буде породжувати інші, доки невідомі нам кризи. Однією з творців цих криз буде наука, як і одним із методів їх вирішення.

Список використаної літератури

1. Внучко С. М. Глобальні проблеми сучасності: причини виникнення та шляхи їх розв'язання / С. М. Внучко // Вісник Сев. НТУ. Сер.: Політологія. 2013. Вип. 145. С. 95-99.
2. Міллер М. Будівлі-смогожери / Марк Міллер. // National Geographic Україна. 2014. №11. С. 18.
3. Фоулі Дж. Як нагодувати світ у 5 етапів/Джонатан Фоулі. // National Geographic Україна. 2014. №5. С.35-54.
4. Фолгер Т. Ще одна зелена революція/Тім Фолгер. // National Geographic Україна. 2014. №10. С.63-87.

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШЕЙ В РОЗВИТКУ КУЛЬТУРИ МИСЛЕННЯ: ФІЛОСОФСЬКИЙ ПОГЛЯД

Актуальність дослідження. У суспільстві гроші виступають матеріальним благом, інструментом, вони фіксують міру цінності певного об'єкта як речі, здатної бути загальним еквівалентом обміну інших речей. Проблема грошей завжди була в центрі уваги філософів, економістів, політиків, культурологів. Про це свідчать праці Дж. Везерфорда, П. Бернштейна, Г. Зіммеля, Ю. Осипова, В. Ільїна, З. Скринник, О. Суббето, С. Синякова, О. Неклесси та ін. Для розуміння методологічних основ дослідження проблеми грошей мають праці В. Базилевича, А. Маршалла, Ф. Гаєка, Дж. Кейнса, І. Ескевич та ін.

Мета дослідження: розкриття та зрозуміння проблем еволюції ціннісного відношення до грошей в історії розвитку як філософської, так і соціальної сутності, що розширить смисловий простір їх розуміння.

Об'єкт дослідження: сенс грошей та їх еволюція.

Предмет дослідження: філософський погляд на еволюцію грошей.

Завдання дослідження: розкрити еволюцію грошей в історії розвитку філософської та економічної думки.

Виклад основного матеріалу. Поступовий розвиток грошей, розкриття проблеми еволюційного етапу як філософської, так і економічної сутності думки про гроші. Підоснова розкривається в процесі їх еволюції. Економісти вбачають причину появи грошей у розвитку торговельних відносин, антропологі ж підкреслюють їх не економічне, не торгове начало. Через те, гроші потрібно розглядати не як міру вартості і засіб платежу, не як засіб обігу і накопичення, а «гроші як особливий спосіб дивитися і думати, як специфічна постановка погляду культури, як потрібний і активно використовуваний нею інструмент мислення і компонент буття» [4, с. 12], - вказує І. Ескевич. Необхідно виходити з того, що «економічні гроші» - лише видима частина «грошового айсбергу». В глибинах економічної реальності прихована значна і головна сутність грошей, виявленням якої завжди займалась філософія. Ще в античні часи вважали, що знання є своєрідною копією предмета, антична філософія переважно вивчала процес, за допомогою якого предмет переводився в стан знання. Теза про єдність знання і предмета особливо поєднувалася з нерозумінням активності суб'єкта в процесі пізнання; істинний об'єкт може бути «даним» тільки тому, хто пізнає; всі продукти його суб'єктивної пізнавальної діяльності - лише хибна, неістинна думка. Такий підхід, звичайно ж, позначився й на розумінні грошей. Мислителі розглядають гроші як одну з цінностей цивілізованого суспільства. Аристотель, як Платон, підкреслював важливу соціальну функцію грошей - бути засобом обміну, способом порівняння цінностей предметів один з одним [3, с. 34]. Однак головне полягало в тому, що завдяки Б. Франкліну гроші були легалізовані для філософського, теоретико-економічного і культурологічного аналізу. Заслугує уваги аналіз грошей в параметрах проблем «власності» представниками німецької класичної філософії. Так, в І. Канта поняття «власності» конституюється в поняттях «особистості». Тільки той, хто може бути власником «самого себе» і вільний розпоряджається собою, є особистістю і правомірним суб'єктом. Проблема грошей стає зрозумілою, якщо мати чітке визначення поняття «цінності». В найбільш загальному плані «цінність - збережена можливість задовольнити свою потребу. Грошима самими по собі неможливо користуватися безпосередньо, вони повинні бути перетворені в специфічні речі» [2, с. 403]. Висновок. Гроші є зручним засобом для переходу всіх цінностей, які не підлягають «зважуванню» або «вимірюванню» до кількісних характеристик тощо. Через це вони не підпорядковуються звичній шкалі цінностей. Тому, що у філософських побудовах поняття «цінність» було відсутнім аж до середини ХІХ століття. Тому можна констатувати, що і сучасна філософська думка поки не прийшла до однозначного розуміння грошей ні з точки зору того, що таке феномен грошей, ні з точки зору методології дослідження. Про це свідчить їх еволюція, яка демонструє самі різні принципи та підходи до їх розуміння та дослідження.

Список використаної літератури

1. Везерфорд Дж. История денег: Борьба за деньги от песчанника до киберпространства / Дж. Везерфорд; [Пер. с англ. Т. Слуцкой, И. Сиснёва]. М.: ТЕРРА-Книжный клуб, 2001. 320 с.
2. Гегель Г. В. Ф. Философия права / Г. В. Ф. Гегель; Пер. нем.; Ред. и сост. Д. А. Керимов и В. С. Нерсесянц. М.: Мысль, 1990. 524 с.
3. Гончаров В. В. Гроші в контексті аксіологічного аналізу / В. В. Гончаров // Мандрівець. 2008. № 4 (75). С. 33-37.
4. Ескевич И. В. Метафизика денег. Три действия с прологом и эпилогом / И. В. Ескевич. М.: Эксмо, 2006. 272 с.

ФІЛОСОФІЯ ЯК СПОСІБ САМОВИЗНАЧЕННЯ ЛЮДИНИ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

Актуальність дослідження: Зі зміною історично-культурного середовища та суспільних відносин в цілому відношення значення «людина-світ» перейшло в «людина-суспільство». Розглядом даної концепції займається соціальна філософія. Вона здобуває інтегративне знання про суперечності й проблеми розвитку суспільства та визначення місця і ролі у них людського чинника. У зв'язку з цим людство, яке вже усвідомило роль філософського знання, завжди звертатиметься до цінності її ідей. Саме завдяки ним, можна досягнути глибинні значення свого власного буття, які виступають у різних символічних формах - мовних, культурних, технічних, інформаційних тощо.

Мета дослідження: проаналізувати проблеми «самовизначення» людини в сучасному світі, вибір системи цінностей, з якими вона себе ідентифікує і які намагається втілити у повсякденному житті.

Предмет дослідження: самовизначення людини в умовах глобалізації та зростаючої взаємодії культур.

Об'єкт дослідження: філософія як спосіб самовизначення людини в сучасному світі.

Завдання дослідження: з'ясувати об'єктивні та суб'єктивні передумови самовизначення людини та їх взаємозв'язки.

Виклад основного матеріалу. Людина - головна загадка для філософського мислення. З античності і до наших днів філософи розмірковували, намагаючись пояснити, що таке людина. Проблема самовизначення людини належить до так званих вічних світоглядних проблем. Ще з давніх часів люди не обмежувалися своїми базовими знаннями про світ, а намагалися пізнати його зі всіх сторін, в них виникало бажання пізнати самих себе і зрозуміти власне буття. «Пізнавати, щоб більше могли. Більше могли, щоб більше діяти. Більше діяти, щоб повніше існувати» так сказав відомий французький учений та філософ П'єр Тейяр де Шарден (1881-1955) у своїй книзі «Феномен людини» і так він визначає призначення людини. У світі сучасна філософія є узагальненою філософською думкою людства, що ґрунтується на теоретичних надбаннях, здобутих у кожній національній філософії. Основою для сучасної філософії є загальноприйняті людські цінності та пріоритети. На моє бачення, надзвичайно важливим для кожної молодої людини є базове знання філософії. Адже на цій основі у людини виникає, тільки їй притаманне, специфічне духовне осмислення і переживання існуючого світу речей і предметів, суспільного середовища у формі відчуттів, уявлень, емоцій, котрі формують відповідне світовідчуття, світосприймання і світорозуміння. Світогляд за своєю суттю є цілісним сприйняттям людиною структури буття, узагальнюючим осмисленням сенсу та мети людського життя, шуканням людиною головних і значимих ціннісних орієнтирів. За таких умов якісний рівень світогляду особистості стає виміром її духовної та інтелектуальної зрілості, внутрішнього багатства, освіченості, а також соціальної активності, гуманізму, доброти, моральної чистоти [1, с. 89-96]. Найбільш ґрунтовне тлумачення поняття «самовизначення», на мій погляд, подається в всесвітній енциклопедії «Філософія»: у якій зазначається, що самовизначення це процес і результат вибору особистістю своєї позиції, засобів самореалізації і цілей у конкретних життєвих обставинах, основний механізм прояву людиною свободи [2, с. 98-100]. Щоб не блукати у лабіринтах нових суспільних процесів, правильно зорієнтуватися, збагнути смисл свого існування, юнакам та дівчата потрібен духовний стержень, яким є філософсько-світоглядна культура, оскільки саме вона покликана забезпечити розвиток цілісної особистості, здатної свідомо ставитися як до оточуючого її світу, так і до самої себе, до світоглядного вибору, орієнтованого на загальнолюдські й національні цінності [3, с. 6]. Процес самовизначення особистості конкретизується забуттям людиною певного соціального статусу є своєрідним поєднанням об'єктивних факторів, які не залежать від людини, і суб'єктивних чинників, які особистість обирає не за власною волею, таким чином самовизначається. Тобто визначається через процедуру вибору і намагається знайти своє місце в суспільстві спираючись на свої внутрішні цінності і можливості для самореалізації, що створені в суспільстві [4, с. 7-13]. Також філософія підсумовує основні духовні результати кожної даної епохи і виступає як провідниця нової історичної перспективи. Це дозволяє їй судити про теперішнє, з одного боку, на основі досвіду минулих поколінь, а з іншого з точки зору майбутнього [5].

Висновок: Проблема самовизначення була невід'ємною складовою вчень про людину на різних етапах розвитку філософської думки, на яких вона усвідомлювалася по-різному. У наш час ця проблема набула особливої актуальності в зв'язку зі зростанням соціальної динаміки і мобільності, складності й проблематичності людського буття і привертає до себе увагу представників різних наук і галузей знань. У зв'язку з цим ще більш актуальними стають філософські дослідження цієї проблеми.

Список використаної літератури

1. Кондзьолка В. В. Філософія і її історія. Львів, 2015. 168 с.
2. Шумка М. Л. Роздуми над значимістю та роллю філософії у суспільстві Михайлина Леонівна // Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах. Матеріали 11. Всеукраїнської наукової конференції. 24-25 березня 2017р., м. Дніпро. Частина 1. / Наук. Ред.: О. Ю. Висоцький. Дніпро: СПД «Охотнік», 2017. 302 с.
3. Світоглядна культура особистості. Монографія. За науковою редакцією, доктора філософських наук, професора В. П. Беха, Київ, Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 235 с.
4. Скотна Н. В. Самовизначення особистості в цивілізаційному вимірі Надія Скотна // Молодь і ринок. Щомісячний науково-педагогічний журнал. № 1 (108) січень 2014. Дрогобич: Коло, 2014. С. 7-13.
5. Філософія як система загальних поглядів на світ. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13283/#google_vignette

МОРАЛЬНА ЦІННІСТЬ ПРАЦІ: ФІЛОСОФСЬКО-КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження. Руйнування етичних систем, що ґрунтуються на звичаях і традиціях, релігійному світогляді, криза раціональних моральних систем, закладених у «проекті модерну», призводять до того, що проблема моральної цінності праці втрачає ясність і однозначність.

Мета дослідження: філософсько-культурологічний аналіз трансформації уявлень про моральну цінність праці в західноєвропейській культурі.

Об'єкт дослідження: моральна цінність праці як соціокультурного феномену.

Предмет дослідження: моральна цінність праці.

Завдання дослідження: провести узагальнюючий філософський аналіз основних етапів еволюції уявлень про моральну цінність праці в західноєвропейській культурі; дослідити основні чинники, що впливають на формування моральної цінності праці в індустріальному суспільстві; визначити тенденції зміни моральної цінності праці в постіндустріальному суспільстві масового споживання; виявити особливості й перспективи трансформації трудової етики в умовах становлення інформаційного суспільства.

Виклад основного матеріалу. У період середньовіччя питання, пов'язані з моральною оцінкою праці, піднімаються в роботах теологів того часу Августина Блаженного, Фоми Аквінського й інших богословів. Моральна оцінка праці широко представлена в протестантизмі (М. Лютер, Ж. Кальвін), а також в економічній науці (В. Петі, А. Тюрго, А. Сміт, Д. Рікардо та ін.). Процеси трансформації моральної цінності праці розглядаються в роботах Р. Дарендорфа, А. Горца, Д. Бела, А. Турена, О. Тофлера, З. Баумана, У. Бека, П. Козловські, Дж. Ріфкіна, П. Дракера, Дж. Гелбрейта, Р. Інглегарта, Ф. Фукуями й ін. Праця виступає невід'ємною рисою особистості - запорукою подальшого розвитку і прогресу в цілому. Відношення до праці в античному суспільстві мало свої особливі інтерпретації у роботах давньогрецьких і давньоримських філософів Гесіода, Аристотеля та Епіктета [5, с. 567]. Моральна цінність праці в цю епоху залежала насамперед від інтерпретації самої праці, що характеризує будь-яке діяння, при цьому моральна цінність праці визначалася досить високо - праця розглядалася, як онтологічна умова життя людини, умова її існування; друге визначення праці стосується сфери виробництва, яку класики античної філософії трактують широко, не обмежуючись лише виробництвом матеріальних благ, а включають у неї й виробництво досконалої людини (праця по створенню душі), що обумовлено самим розумінням людини - суперечливою єдністю божественного й тілесного (матеріального) начал, яким відповідає споглядална діяльність душі й матеріальна діяльність - господарська праця. Вона оцінювалася негативно з моральної точки зору завдяки уявленню про те, що заняття таким видом діяльності передбачало рабство або переслідування мети задовольнити свої тілесні потреби, тому не є гідним вільної людини, проте, за нею визнається корисність та необхідність [1, с. 56-61]. Моральна цінність праці завжди була предметом вивчення філософів, культурологів та соціологів. Проаналізувати цю тему з філософського та культурологічного погляду можливо в контексті змін, що відбуваються у сучасному світі. Ми розглянемо, як праця сприймається в різних культурних та філософських традиціях, і яку моральну цінність вона несе. З філософської точки зору, праця визнається фундаментом багатьох моральних цінностей. Від Сократа до Канта, філософи розглядали працю як засіб самореалізації та виявлення індивідуальних здібностей [6]. Арістотель аргументував, що через працю людина розвиває свою внутрішню сутність і досягає щастя. Важливо підкреслити, що філософи також розглядали працю з точки зору справедливості та моральної відповідальності перед іншими членами суспільства. Культурологічний підхід до аналізу моральної цінності праці демонструє, що сприйняття роботи і її моральне значення залежать від культурних контекстів. Різні культури можуть приділяти різний сенс роботі та індивідуальній та груповій моральності. Деякі суспільства підкреслюють колективізм та спільний внесок до суспільства через працю, тоді як інші визначають успіх через індивідуалізм та досягнення особистих цілей [2, с.28].

Як наслідок, зникають межі між працею й непрацею, працею й споживанням, інтелектуально-творча праця постіндустріальної епохи наближується до дозволу і розваги [що є проявом людських талантів, і є проявом людини у своїй праці (праця як екзистенціальна самореалізація) [4, с.330]. Спільність між індивідом та його працею визначає, наскільки вона є моральною. З одного боку, це може включати поняття корпоративної соціальної відповідальності та створення справедливих умов праці. З іншого боку, індивіди можуть шукати значення в своїй роботі, як платформу для вираження власних цінностей. [3, с.178].

Висновки. Праця є основним феноменом життя людини і суспільства. В сучасних умовах здобувають особливу роль різноманітні форми діяльності, що опосередковані відносинами праці. В сучасному інформаційному суспільстві праця не зводиться до такого розуміння як тільки продуктивної діяльності. Вона стає способом творчої самореалізації.

Список використаної літератури

1. Бодійяр Ж. Фатальні стратегії/Жан Бодійяр/[пер. з фр. Л. Кононовича]. Львів: Кальварія, 2010. 192 с.
2. Гончарук Т. Персоналістська філософія та її різновиди/Т. Гончарук//Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В.І.Гнатюка. Сер. Філософія. 2005. № 13. С.26-30.
3. Фромм Е. Мати чи бути?: пер. з англ./Еріх Фромм. К.: Укр. письменник, 2010. 222 с.

4. Хаєт Г. Л., Єськов О. Л. та ін. Корпоративна культура: Навч. Посіб./За заг. ред. Г.Л. Хаєта - Київ: Центр навчальної літератури. 2003. 403 с.
5. Ярошовець В. І., Бичко І. В., Бугров В. А. та ін. Історія філософії: Підручник/за ред. Ярошовця В. І. Київ.: Вид. ПАРАПАН, 2002. 774с.
6. Роль праці в розвитку людини і суспільства. ULR:<https://buklib.net/books/23417>:

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ В ХХІ СТОЛІТТІ

Актуальність дослідження. У сучасному світі неможливо прожити без грошей. Кожен із нас хотів би здобути певну матеріальну незалежність та соціальний статус і в цьому, зрештою, немає нічого поганого: що поганого в бажанні людини забезпечити безбідне існування собі та своїй родині? Але питання не лише в бажанні мати гроші, а в тому яке місце це бажання посідає серед інших людських потреб та прагнень. Чи не виникає дисбалансу між матеріальними та духовними потребами, чи не думає часом людина, що матеріальна забезпеченість головна і єдина запорука щастя? Багатьом з нас варто було б ставити ці питання, аби не розгубити закладене в нас, не зрадити вічні цінності, кружляючи у вирі сучасного життя [1, с. 12].

Мета дослідження: проаналізувати розуміння ролі і місця грошей в житті суспільства та людини.

Об'єкт дослідження: гроші та сучасна людина.

Предмет дослідження: вплив грошей на людину.

Завдання дослідження: проаналізувати значення грошей у глобальних процесах світу.

Виклад основного матеріалу. Гроші з'явилися внаслідок соціальної нерівності та спеціалізації людей. Вони стали інструментом, який дозволив людям обмінювати товари та послуги. З часом гроші стали набувати все більшого значення, і суспільство стало розділятися на багатих і бідних. Гроші стали джерелом конфліктів, і люди були готові на все, щоб їх отримати. Багато хто став рабами грошей і готовий був жертвувати всім заради них. Сьогодні гроші все так само важливі. Вони впливають на всі сфери життя, включаючи освіту, професійну діяльність та охорону здоров'я. Ринок працює так, що попит та пропозиція часто міняються місцями. Надлишок пропозиції може знижувати попит. Багатство може затьмарювати свідомість, і люди можуть втрачати почуття реальності. Вони можуть стати рабами грошей і прагнути до матеріальних благ, навіть якщо вони не принесуть щастя. Раніше гроші не могли купити такі цінності, як вірність, любов, визнання, затишок і навіть здоров'я. Однак сьогодні все змінилося. За гроші можна купити все це, що, правда, не завжди надовго. З одного боку, це призвело до деформації цінностей і пріоритетів. Люди стали більше цінувати матеріальні блага, ніж духовні. З іншого боку, гроші стали доступнішими, і їх можна використовувати для купівлі речей, які раніше були недоступні [2]. Люди протягом багатьох століть вивчали гроші, але досі не дійшли єдиної думки про їхню суть. Це пов'язано з тим, що гроші є соціальною категорією, і їхня природа змінюється в залежності від суспільних відносин. На ранніх етапах розвитку суспільства обмін товарів здійснювався безпосередньо, без використання грошей. Однак з розвитком суспільного поділу праці, зокрема виділення скотарства і землеробства, виникла необхідність в обміні товарами, які не могли бути обміняні безпосередньо. В результаті цього з загальної маси товарів виділилися деякі, які стали використовуватися як загальний еквівалент вартості. Гроші в світовому обігу виступають як загальне втілення суспільного багатства. Вони необхідні для здійснення міжнародних платежів, таких як переведення грошей за кордон або надання зовнішніх позик. Для цього кожна країна потребує певного запасу золота, яке є резервним фондом світових грошей. В сучасних умовах світові гроші, як правило, виступають у вигляді національних грошових одиниць. Це пов'язано з розвитком світової економіки і міжнародних платіжних відносин. В сучасних умовах світовий ринок є динамічним і швидко розвивається, тому гроші в більшості випадків функціонують миттєво. Крім того, економічний потенціал окремих країн досяг величезних розмірів, що дало цим державам можливість забезпечити довіру до своїх національних грошей як реальних носіїв мінової вартості [3]. Гроші пронизують всі сфери життя. Вони представляють собою методи досягнення цілей і впливу на оточуючих. Без них суспільство не могло б функціонувати й розвиватися належним чином. Однак не варто забувати про ті цінності, які неможливо отримати за будь-які гроші: сім'я, любов, здоров'я та внутрішня гармонія. Гроші – не ціль, а засіб для досягнення цілей [4].

Висновки. Гроші є важливим інструментом, який має як позитивний, так і негативний вплив на людину та суспільство. Вони можуть приносити користь, але також можуть призводити до соціальної нерівності, конфліктів та деформації цінностей. Важливо використовувати гроші відповідально та усвідомлено.

Список використаних джерел

1. Гальчинський А. Теорія грошей. Навчально-методичний посібник. К. «Основи», 1998. 414 с.
2. Володимир Мідляр Гроші і людина URL: <https://naurok.com.ua/rol-groshey-v-nashomu-zhitti-107894.html>
3. Іван Верстюк Гроші чи щастя URL: <https://moyaosvita.com.ua/tvoru/rol-groshej-y-suchasnomu-sviti>
4. Басанько Еліонора Гроші як метод реалізації себе в суспільстві URL: <https://blog.stu.cn.ua/2021/10/26/groshi-jak-metod-realizacii-sebe-v-suspilstvi/>

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність дослідження грошей як соціокультурного феномена актуальне у зв'язку з формуванням у сучасну добу стану суспільного життя, означеного поняттям «фінансова цивілізація», під яким мають на увазі проникнення «економічного» на всі рівні соціокультурного буття людини.

Мета дослідження: довести вплив грошей на ментальні парадигми. Розглянути гроші як феномен культури. Визначити яку роль відіграють фінанси у життя людини.

Об'єкт дослідження: гроші.

Предмет дослідження: вплив грошей на культурне та ментальне життя людини.

Завдання дослідження: довести, що гроші мають важливість у культурному житті людини, а не лише в економічному.

Виклад основного матеріалу. Тема грошей в новому тисячолітті активно відтворюється у всіх видах людської комунікації: про гроші говорять між собою, пишуть в ЗМІ, вивчають в дослідженнях, їх розглядають як об'єкт і предмет мистецтва. Натомість декілька сотень років назад про гроші взагалі не було прийнято говорити. Гроші не були «всезагальним предметом», тому що ними володіли далеко не всі. Античність і Новий час прихильно відносились до «питання» грошей, а християнство пропонувало протилежне трактування. В Україні, на відміну від Європи, наявність грошей не гарантувало суспільної поваги свого власника, їх відсутність не рахувалось гріхом. Проте у всіх культурах тема грошей ніколи не мала нейтрального значення, протягом всієї історії саме тут стикались головні позиції добра і зла. Гроші відіграють незамінну роль у житті людей, вказують на ставлення до різних матеріальних благ. В цьому аспекті історичний погляд на гроші був досить вузьким, адже гроші звали бачити тільки в їх вартісному вираженні. Ні про яку культуру унікального початку не могла йти мова. Процес глобалізації об'єднує гроші в цілий простір, як ніби стираючи всі межі відмінності грошових еквівалентів. Гроші починають сприймати виключно як економічно-кількісний феномен [2]. Поступово з розвитком теорій про походження грошей виникає культурно-філософський підхід до коштів. Тому розрізняють такі основні теорії походження грошей - еволюційну і раціоналістичну. Еволюційна теорія свідчить, власне що в процесі еволюції деякі продукти перетворили в гроші шляхом підбору більш вдалого еквівалента [1, с.12-13]. А інша концепція - раціоналістична, оцінює кошти як міру ціни, яка має можливість колихатися як в більшу, так і в меншу сторону. Крім економічних (комерційних) теорій про походження грошей, існують філософські теорії. У різноманітних умовах, коли люди звикли бачити гроші виключно в мірі їхньої вартості, вони є універсальним еквівалентом, який позбавлений оригінального початку. Але первинне осмислення коштів стартувало якраз з філософії культури, яка запропонувала певний нюанс сприйняття засобів. Ще вона показала на деякі обмеження в суспільстві, які не всякий раз дозволяли бути грошам «універсальною» річчю [1, с.12-18]. Вважається, що культура формує ставлення людини до грошей, а гроші, що потрапили в контекст певної культури і – що більш важливо, - стали знаряддям певних суспільних груп, активно формують культуру [3, с.147]. Люди крім раціональних завжди керуються соціокультурними мотивами. Гроші проявляють себе в тій ролі, яка відводиться їм в культурі. Вона гармонізує матеріальне, організовує економічне життя людей, пов'язує притаманну культурі ментальність і господарський світ. Гроші в економічній формулі забезпечують формування кількісних оцінок і це їх феномен. Але моральний світ, хоч і може бути фрагментарним, ніколи не буде дискретним. Кількісні оцінки в моральному законі не працюють, бо його не цікавить величина, його головне завдання – цілісність. Коли гроші починають формувати мету, що ми і маємо у суспільстві споживання, це приводить лише до розпаду моральної картини світу. Краху зазнає не сама економічна формула, а економіка в цілому, яка і складається з засобів, мети та способів її досягнення [4].

Висновок: Отже, культура формує ставлення людини до грошей, а не навпаки. Культура формує, але і людина з заданим відношенням до грошей за допомогою них формує культуру. Так гроші за допомогою ринкових механізмів сприятимуть подальшій деградації нашої культури. Навіть при первинному розгляді ми бачимо, що осмислення грошей як феномена культури можливо. Також явно простежується, що буржуазне і православне бачення грошей виступає як антипод і вимагає більш детального, структурованого підходу.

Список використаної літератури

1. Васильєва І.А. Гроші як феномен культури: до питання про межі культурологічного дослідження // Вісник Том. держ. Ун-та. Культурологія та мистецтвознавство. 2011. № 3. С. 12-18.
2. Мухортова О.В., Колесникова Г.І. Гроші як культурний феномен: філософсько-культурологічний аспект// Журнал «Громадські науки», 2018. №5(46).
3. Сухова І. А. Гроші як феномен культури. 2009. С. 146-148.
4. Ткач В. Гроші і мораль: уроки кризи. 2009.

СУЧАСНІ МОДЕЛІ РИНКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Актуальність дослідження. В умовах глобалізації ринків і капіталів, країни стикаються з потребою адаптувати свої економічні моделі до змінних міжнародних умов. Питання вибору правильної моделі ринкового господарства стає важливим для забезпечення конкурентоздатності.

Мета дослідження: аналіз різних підходів до організації економіки впливають на соціальний, економічний та політичний розвиток країн та глобальну економічну систему.

Предмет дослідження: сучасні моделі ринкового господарства.

Об'єкт дослідження: дослідження самих моделей, їхніх структур, принципи, механізмів функціонування та регулювання в контексті економічної системи.

Завдання дослідження: провести аналіз різних моделей ринкового господарства.

Виклад основного матеріалу. Сучасна ринкова економіка являє собою складний організм, що складається з величезної кількості різноманітних виробничих, комерційних, фінансових і інформаційних структур, що взаємодіють на фоні розгалуженої системи правових норм бізнесу, і що об'єднуються єдиним поняттям – ринок [3, с. 119]. По визначенню ринок - це організована структура, де «зустрічаються» виробники і споживачі, продавці і покупці, де в результаті взаємодії попиту споживачів (попитом називається кількість товару, що споживачі можуть купити по певній ціні) і пропозиції виробників (пропозиція - це кількість товару, що виробники продають по певній ціні) встановлюються і ціни товарів, і обсяги продажів [1, с. 315]. При розгляді структурної організації ринку визначальне значення має кількість виробників (продавців) і кількість споживачів (покупців), що беруть участь у процесі обміну загального еквівалента вартості (грошей) на якийсь товар [2, с. 108]. Сучасні моделі ринкового господарства можуть варіюватися в залежності від політичної системи, рівня регулювання, соціальних і економічних цінностей країни та інших факторів. Ось кілька сучасних моделей ринкового господарства: Ліберальна модель ринкового господарства: ця модель підтримує мінімальну втручання держави в економіку. Ринкові сили регулюють більшість аспектів економіки, і функції держави обмежуються забезпеченням законності та дотриманням контрактів. Соціалістична модель ринкового господарства: у цій моделі держава грає активну роль у регулюванні та контролі над економікою, але при цьому ринкові відносини є важливими для ефективності [4, с. 72]. Соціалізована модель ринкового господарства: ця модель поєднує елементи соціалістичного та ринкового підходів. Держава відіграє роль у регулюванні та розвитку ключових галузей, але приватний сектор все ще грає важливу роль [1, с. 365]. Корпоративна модель ринкового господарства: у цій моделі держава, бізнес і робочі спільно приймають рішення про економічний розвиток. Партнерство між цими групами є ключовим елементом.

Висновок. Важливо зрозуміти, що немає одного універсального рішення для всіх країн, і кожна модель має свої переваги і недоліки. Сучасні моделі ринкового господарства представляють різноманітні підходи до організації економічної системи в сучасних умовах. Існують різні співвідношення між державним регулюванням і ринковими механізмами у кожній з цих моделей, від ліберальних підходів, де держава має обмежену роль у господарстві, до соціалістичних моделей, де держава відіграє активну роль у плануванні і регулюванні.

Список використаної літератури

1. Гальчинський А. С., Єщенко П. С., Палкін Ю. І. Основи економічної теорії: Підручник. К.: Вища шк., 1995. 471 с.
2. Вступ до економічної теорії: Підручник. / За ред. З.Ватаманюка. Львів: «Новий Світ -2000», 2007. С.107-140.
3. Леоненко П.М., Черепкіна О.І. Сучасні економічні системи: Навчальний посібник. К.: Знання, 2006. С.68-130.
4. Сучасні економічні теорії: Підручник / За ред. А.А.Чухно. К.: Юрінком Інтер, 2003. С.13-121.

СУЧАСНИЙ СВІТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність дослідження. Цінності – це поняття, які вказують на людську, Соціальну і культурну вагу певних явищ, речей, та предметів діяльності. Формування цього поняття пройшло складний історичний шлях. У наш час особливої ваги набувають загальнолюдські цінності. Вони є регуляторами поведінки всього людства, виступаючи найважливішими критеріями, стимулами і знаряддями пошуку шляхів взаєморозуміння, злагоди і збереження життя людей планети.

Мета дослідження: проаналізувати вплив глобалізаційних процесів на загальнолюдські цінності у сучасному світі.

Об'єкт дослідження: глобалізаційні процеси та їх вплив на ціннісні орієнтири людства.

Предмет дослідження: загальнолюдські цінності в умовах глобалізації.

Завдання дослідження: визначити поняття та сутність загальнолюдських цінностей; охарактеризувати глобалізацію та її вплив на розвиток сучасного світу; дослідити трансформацію ціннісних орієнтирів в умовах глобалізації; окреслити шляхи збереження загальнолюдських цінностей в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Поняття цінностей вказують на соціальну, культурну та людську важливість певних явищ, речей і діяльності. Історія формування цього поняття була складною, і розгляд різних поглядів на «цінність» допомагає зрозуміти її сучасний контекст. Давньогрецький філософ Протагор стверджував, що «людина є мірою всіх речей,» відси впливає, що людина є головним критерієм для визначення цінностей. У давній і середньовічній філософії цінності розглядалися як нерозривна частина життя та пов'язувалися з реальністю. Взагалі, якщо брати поняття «цінність» – це є те, що почуття людей диктують визнати найвищим над усім і до чого можна ставитися з повагою, визнанням, пошаною. Це також певні ідеї, завдяки яким люди задовольняють свої інтереси і потреби [1]. Класична німецька філософія, зокрема І. Кант, глибоко розробляла категорію цінностей, пов'язуючи її з поняттям «доброї волі». Кант стверджував, що «безкорислива добра воля має цінуватися незрівнянно вище, ніж будь-що зроблене нею задля якоїсь мети». Він акцентував увагу на суб'єктивному аспекті цінностей, пов'язаному з розвитком людини, та корисності, яку цінності можуть мати для світу природних прагнень. Хоча він також визнавав існування об'єктивного аспекту цінностей, він не розглядав його детально. Проблема цінностей, ціннісних орієнтацій є більш глибокою, ніж може здатися на перший погляд. У суспільстві, що трансформується, перебуває на зламі історичних епох, на шляху від тоталітарного до демократичного, від централізованої до ринкової економіки, від частини імперії до самостійної держави, від домінуючого інтернаціоналізму до усвідомлення національного - проблема переоцінки цінностей є глобальною, а сам процес - не тільки необхідним, але болючим і досить тривалим [2, с.115]. У сучасній філософії поки що не існує єдиного консенсусу щодо того, що саме є загальнолюдськими цінностями. Немає загальноприйнятого основоположення, яке б дозволило визначити універсальні цінності для всіх народів, систем і культур. Світосприйняття щодо «загальнолюдського» різноманітне і розділяється на багато різних точок зору [3, с. 93]. Суспільні цінності формуються з часом, відбираючи найактуальніші моделі поведінки та відзеркалюючи певні традиції та норми, які передаються з покоління на покоління. Спочатку вони виникають як сукупність звичок, звичайних традицій, історично властивих способів життя, які відрізняють людей від тварин і їх інстинктивних дій. З розвитком суспільства та його структуруванням, а також з поглибленням духовності людини, цінності стали складнішими та охоплюють все більше сфер життя. Суспільні цінності стають складними і двозначними, оскільки вони відображають суб'єктивну і об'єктивну природу цінностей. Цінність життя людини можна розглядати як індивідуальний синтез всіх інших цінностей, які функціонують у суспільстві. Життя людини є основною умовою і критерієм існування будь-яких інших цінностей. Залежно від розуміння цінності життя формуються відносини суспільства до людини. Якщо розглядати цінність життя в індивідуальному аспекті, то важливо визнавати, що значущість життя визначається не тільки для самої людини, але і для суспільства в цілому. Питання про цінність самої людини і її життя має два аспекти: перше, у чому полягає цінність інших людей для конкретного індивіда і загалом для людства; і друге, яким чином індивід сприймає цінність свого власного життя [4, с. 110]. Отже, підсумовуючи, можна зробити висновок, що загальнолюдські цінності є фундаментальними орієнтирами розвитку суспільства та окремої особистості. Вони відображають найважливіші потреби та інтереси людей, є універсальними за своєю суттю [5, с. 172].

Висновок. До загальнолюдських цінностей можна віднести: цінність людського життя, справедливість, свободу, мир, збереження природи тощо. Ці цінності є вкрай важливими для виживання та розвитку людства в сучасних умовах глобалізації. Водночас, конкретне наповнення загальнолюдських цінностей еволюціонує з часом під впливом суспільних змін. Тому їх зміст потребує постійного переосмислення та актуалізації відповідно до вимог часу. Лише за умови дотримання загальнолюдських цінностей можливий сталий розвиток світової спільноти у XXI столітті.

Список використаної літератури

1. Система цінностей сучасної молоді URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/9696/>

2. Шайгородський Ю. Ж. Проблема цінностей у контексті сучасності // На шляху до суспільної злагоди / упоряд. Ю. Ж. Шайгородський. К.: Український центр політичного менеджменту, 2001. С. 114-118.
3. Філософія цінностей: історія і сучасність / М.М. Підлісний, В.І. Шубін. Дніпро Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2017. 177 с.
4. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія Гончарук Т. В., Гнасевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль. ТНЕУ, 2015. 255 с.
5. Кавалеров А.А. Цінність у соціокультурній трансформації: Монографія. Одеса. Астропринт, 2001. 224 с.

ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ «МАРКСОВОЇ КОНЦЕПЦІЇ ЛЮДИНИ»

Актуальність дослідження. У сучасному світі, де спостерігається зростаюча соціальна нерівність та економічні перетворення, «Марксова концепція людини» залишається досить актуальною. Погляди Карла Маркса на класову боротьбу, матеріальну основу суспільства та вплив виробництва на індивіда допомагають нам краще розуміти сучасні проблеми, такі як зростаюча нерівність доходів і економічний стрес.

Мета дослідження проаналізувати поняття «людини» згідно світогляду К.Маркса.

Предмет дослідження: людина у трактуванні К.Маркса.

Об'єкт дослідження: концепція, яку сформулював Карл Маркс у своїх філософських і соціологічних працях.

Завдання дослідження: проаналізувати Марксову концепцію людини.

Виклад основного матеріалу. Карл Маркс, німецький філософ і економіст, відомий своєю впливовою концепцією людини та її місцем у суспільстві. Його філософський аналіз «Марксової концепції людини» розкриває глибокий розуміння того, як суспільні умови і економічні відносини впливають на індивідуальність та спосіб життя людини. Маркс був матеріалістом і вважав, що природа людини визначається її матеріальними умовами. Його погляд полягає в тому, що економіка, класові відносини і виробничі процеси є ключовими чинниками, які формують індивідуальну поведінку та світогляд. Людина, за Марксом, є активним агентом, який взаємодіє з цими умовами через працю та виробництво. Класовий аспект грає важливу роль у «Марксовій концепції людини». Він розглядав суспільство як розділене на два основних класи - пролетаріат і буржуазію. Конфлікт між цими класами стає джерелом соціальної напруги та змін. Маркс вважав, що класова боротьба має великий вплив на спосіб, яким люди сприймають себе та світ [3]. Ще однією ключовою ідеєю Маркса є історичний матеріалізм. Він вважав, що суспільство еволюціонує через зміну виробничих відносин. Ця еволюція впливає на соціальні структури та ідеологію. Таким чином, індивідуальна свідомість формується в контексті конкретного історичного періоду [1]. Маркс також вірив у можливість створення комуністичного суспільства, де б класова боротьба припинилася, і люди зможуть розвивати свій потенціал на повну міру. Він вбачав в комунізмі визволення людини від експлуатації та можливість створення більш справедливого суспільства. Визначальним компонентом соціальної системи є спосіб виробництва, який створює якісні характеристики, що детермінують суспільну формацію та виокремлюють одну формацію від іншої. Крім продуктивних сил і виробничих відносин, які є «реальним базисом» суспільства, формація містить надбудову, до якої Карл Маркс зараховує юридичні і політичні інституції та ідеології. На думку соціолога А. Гофмана, її можна трактувати як суперструктуру [2]. К. Маркс розглядав суспільство як систему, яка має свою відносно стійку структурну побудову, концептуально втілену у суспільно-економічну формацію. Він структурно виокремлює підсистеми, компоненти і елементи суспільної системи; окреслює ієрархію зв'язків між різними рівнями суспільного життя. Економічний детермінізм є основою розуміння інституцій та інституційної структури економіки. Враховуючи класовий антагонізм, закладений у систему як рушійна сила суспільного розвитку, щоб запобігти руйнації бажаного для панівного класу «інституційного середовища», елементам структури притаманні інтегративні функції [4, с. 54].

Висновок «Марксова концепція людини» надає важливі ідеї для розуміння того, як суспільні умови та класові відносини впливають на індивідуальність та спосіб життя людини. Її актуальність і вплив можна спостерігати в дослідженнях сучасних соціологів і філософів, які намагаються розкрити складність взаємодії між індивідуальністю та суспільством на основі ідей Карла Маркса. Вона залишається актуальною для розуміння складних викликів сучасного суспільства.

Список використаних джерел

1. Э. Фромм (1900-1980) Концепция человека у К. Маркса. URL: <https://after-dark-02.livejournal.com/88444.html>.
2. К.Маркс про сутність людини і проблема відчуження. URL: <http://um.co.ua/8/8-11/8-115431.html>
3. Константинов А. Радикальний гуманізм Еріха Фромма URL: <http://www.noogen.su/%20humanism.htm>.
4. Мареев С., Мареева Е. Історія філософії (загальний курс). «Фрейдомарксизм» Е.Фромма. М.: Прес, 2005. 487 с.

ЕКОНОМІЧНИЙ ТИП ЛЮДИНИ ЗА С.М.БУЛГАКОВИМ

Актуальність дослідження. Тема, економічний тип людини за Сергієм Михайловичем Булгаковим потребує дуже чіткого опрацювання. І тому насамперед хочу зазначити що людина це є соціальний індивід, яка поєднує в собі суспільно-значущі та індивідуально неповторні риси. І саме тому дослідження ролі і місця людини в системі суспільства є дуже актуальним на сьогоднішній час саме у розвитку економіки.

Мета дослідження: дослідити економічні погляди С.М.Булгакова.

Об'єкт дослідження: людина в економіці за С.М.Булгаковим.

Завдання дослідження: проаналізувати економічний тип людини, розглянути основні теорії господарства Булгакова та визначити якою була релігійна точка зору видатного філософа на економічну та господарюючу людину і дослідити діяльність М. Булгакова.

Виклад основного матеріалу. Розпочнемо наше дослідження із таких питань, як ким же являється для нас Сергій Михайлович Булгаков, як нам відомо на сьогодні, це доволі видатний російський релігійний філософ, економіст, публіцист та громадський діяч. Народився в м. Лівні (нині Орловської.Обл., рф) у сім'ї провінційного цвинтарного священника. Освіту здобував у Лівенському духовному училищі (1889-1894), Орловській духовній семінарії (1875-1890) і на юридичному факультеті Московського університету (1890-1894), по закінченні якого залишився пошукачем на кафедрі [1, с.184]. Булгаков був одним із головних виразників героїзму як ідейного руху, який закликав інтелігенцію до відходу від утопізму і шаленого революціонерства, духовної роботи і конструктивної соціальної позиції. Булгаков став знатно відомим через одне своє видання, яке носить назву «Філософія господарства, Світ як господарство, Основна мета роботи, Філософія господарства» вважалося осмислення місця господарства в загальній картині створеного Богом... господарство є боротьба людства зі стихійними силами природи з метою захисту та розширення життя, підкорення і оприлюднення природи, перетворення її в потенційний людський організм [2, с. 284]. Економічний тип людини в творах Булгакова може бути представлена як особа, для якої гроші та матеріальні блага важливіше за все і яка готова робити різні речі, щоб досягти фінансового успіху. Це може бути підприємець, спекулянт, фінансист або інша особа, яка активно веде бізнес або інвестує в фінансові ринки. У творах Булгакова можна знайти різні персонажі з економічними мотивами і цілями, і вони часто використовуються для показу різних аспектів людської природи і суспільства. Булгаков відображає різні аспекти життя та поведінки людей, включаючи їхні стосунки з грошима та матеріальними цінностями [3, с.114]. Діяльність людини в економіці є соціально-економічною необхідністю, адже людина, як істинний член суспільства, постійно протистоїть природі. Інші люди, тобто члени суспільства, не завжди є близькими до природи за суголосом своїм бажанням, а є лише підпорядковані природі. Проте, існує фактор, що їх поєднує, а саме: людина та природа є компаньйонами в праці, але, в цей ж момент, і конкурентами в процесі розподілу суспільних благ, які були наслідком їхньої спільної праці. С.Булгаков описує у своїй роботі, що така суперницька боротьба змушує сконцентрувати більше уваги на те, щоб дослідити багатство у вигляді особистого досягнення, але водночас вона не захоплює у своє поле теоретичного кругозору проникнення в саму сутність трудового процесу [4, с. 56].

Висновок: Сергій Булгаков на рубежі XIX-XX століть розчарувався в марксисті та повернувся до християнства. Він поділив інтелігенцію росії на два шляхи: героїзм, який спрямований на зовнішні зміни з використанням насильства, і подвижництво, яке вимагає внутрішньої трансформації особистості. Він попереджав, що героїзм може призвести до кривавої трагедії росії. Ця позиція Булгакова відображає важливість духовних цінностей і внутрішньої трансформації для майбутнього росії.

Список використаної літератури

1. Гончарук Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Портретна характеристика сучасного підприємця. Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань 10-11 червня 2008 року, Львів. С. 282-290.
3. Шумка М. Л. Етична культура управління: історико-філософський аналіз. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної нації. Тернопіль: Економічна думка, 2012. С. 11-118.
4. Шумка М. Л. Феномен сучасного підприємця. Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. Щорічник. Тернопіль: Збруч, 2002. С. 51-57

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: На сьогоднішній час тема «Філософські основи бізнесу» є дуже актуальна, перш за все, потребою визначення сутності та соціально-практичного функціоналу бізнесу, адже «філософія бізнесу досліджує фундаментальні принципи, які лежать в основі створення та функціонування бізнесу, його природу і сенс, роль та цінність в суспільстві». Крім того, філософія бізнесу також традиційно позиціонується як така, що відіграє ключову роль для розвитку та усвідомлення соціально значимої місії приватних компаній.

Мета дослідження: аналіз філософської основи бізнесу, початок виникнення бізнесу, основа бізнесу з точки зору філософів, поняття бізнес, підприємництво, філософія бізнесу.

Об'єкт дослідження: бізнес, як одна з головних сфер філософських роздумів.

Предмет дослідження: значення філософських ідей для бізнесу.

Завдання дослідження: проаналізувати роль філософії у розвитку бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Будь-який бізнес має власну філософію. Що таке філософія бізнесу? Це думка, яка створюється в головах Ваших клієнтів обумовлюючи всю інформацію, котру людина сприймає про Вашу компанію. Це слова і фрази, які ви говорите клієнтам. Внутрішня і зовнішня філософія компанії. Філософія внутрішньої частини вашої компанії, відношення до співробітників, яким чином будується система з середини. Зовнішня філософія компанії – це закономірне відношення компанії і її співробітників до клієнта; це слогани компанії за всі віки і часи; це сприйняття власником свого бізнесу і ставлення до нього; це ідентифікатор компанії серед інших подібних представників в цій же ніші, одна з тих речей, яка змушує йти саме до вас. Філософії компанії може продовжити термін життя компанії, тому що це те що залишається в пам'яті людей на довго [1]. Таким чином, з'ясовано основні риси підприємництва та бізнесу, визначена їх економічна природа, що дає можливість стверджувати, що основна відмінність між бізнесом та підприємництвом полягає в тому, що бізнес є організованою структурою, яка працює в стабільному сегменті ринку, використовуючи відомі стратегії, знання, ресурси виробництва та може делегувати повноваження іншим особам, але, в той же час, контролювати діяльність бізнесу. Підприємництво покликане здійснювати принципово нову діяльність, засновану на нових ідеях і рішеннях, які ще не відомі на ринку, та повністю контролювати всю справу, брати в прийнятті усіх рішень безпосередню участь. Підприємництво є першим етапом становлення та розвитку бізнесу. Бізнес – самостійна ініціативна економічна діяльність, що здійснюється за рахунок власних та залучених ресурсів, має ризиковий характер і належний рівень відповідальності та ставить за мету отримання прибутку та розвиток власної справи шляхом задоволення потреб суспільства в умовах ринку. Підприємництво – інноваційний вид бізнесу, що здійснюється з високим ступенем ризику, шляхом реалізації власних ідей та рішень особою у відповідних умовах з метою отримання прибутку та розвитку суспільства на основі інновацій. Бізнес, організований людиною в ринкових умовах, не може бути закритою структурою, а його функціонування багато в чому залежить від середовища, в якому він діє. Сучасний етап розвитку бізнес-середовища, що виник внаслідок всебічного реформування усіх сфер суспільного життя та пошуком держави свого вектору розвитку та ніші в глобальному світі, зумовлює нові тенденції та докорінні зміни в системі управління організацією. Питання узагальнення та пошуку необхідних та істинних шляхів регулювання організацій сучасного типу займається філософія управління [2]. У нашому постійному прагненні повністю самостійного відповідального управління ми збираємося перейти на нову операційну систему компанії. Основна філософія бізнесу є фундаментом для нашої практики внеску у розвиток суспільства або нашої рішучості «присвятити себе прогресу та розвитку суспільства та добробуту людей за допомогою нашої ділової активності, тим самим підвищуючи якість життя у всьому світі», як це проголошено в Основній меті управління. Зараз, уперше приблизно за 60 років, ми суттєво оновили Базову філософію бізнесу, взявши до уваги зміни у соціальних умовах та бізнес-середовищі. Якщо розглядати підприємство як громадський суб'єкт суспільства, можна зробити висновок, що управлінські ресурси, необхідні цьому підприємству, включаючи персонал, капітал, землю і матеріали, були довірені йому суспільством. Підприємство має робити внесок у розвиток суспільства, займаючись діяльністю, що дозволяє найкращим чином використовувати ресурси, довірені йому суспільством, і цим створювати додаткову вартість. [3, с. 1] Місце та роль людини в управлінській структурі відповідає баченню майбутніх цілей організації, адже в умовах невизначеності часто розмивається і потребує коригування відповідно до поточних завдань розвитку, адже чіткий план дій в довгостроковій перспективі в динамічному середовищі зводиться лише до філософської ідеалізованої картини майбутнього бізнесу. Саме бачення майбутнього лежить в основі управління бізнесом. Філософія управління бізнесом визначається як сфера інтелектуальної діяльності людини, спрямована на формування комплексного погляду на організоване функціонування бізнесу та має на меті збереження його якісного стану, підтримку динамічної взаємодії із середовищем та стабільний розвиток [4].

Висновок: Отже, в умовах розвитку ринку саме філософії належить місце головного елемента системи управління, який визначає ступінь розвитку та ефективність діяльності бізнесу. Філософія також є джерелом мотивації та формування спільних ідеалів в працівників, які не суперечать ідеалам та принципам розвитку фірми.

Список використаних джерел

1. Плохій К. «Зовнішня філософія бізнесу. Від народження і до закриття» URL:<http://pressassociation.org.ua/ua/zovnishnya-filosofiya-biznesu/>
2. Філософія бізнесу URL:https://pidru4niki.com/87615/finansy/filosofiya_biznesu
3. Юкі Кусумі «Основна філософія бізнесу Panasonic Group» 19 с.
4. Філософія бізнесу URL:<https://ppt-online.org/184139>

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність дослідження: в умовах сучасної реальності гроші є важливим чинником функціонування як економічних так і міжособистісних стосунків. Це особлива реальність, з якою пов'язаний кожен день людського існування. вона створює специфічне сприйняття людиною світу і себе в ньому. Вони формують цінності і норми суспільних інтересів. Гроші керують людьми диктують свою політику, нав'язують особливий світогляд, філософію. Тому ця тема є актуальною і потребує дослідження та обговорення.

Мета дослідження: з'ясувати проблеми та парадигми філософії грошей.

Об'єкт дослідження: гроші як соціокультурний феномен, їх вплив на життя.

Предмет дослідження: особливості філософії грошей.

Завдання дослідження: аналіз грошей як культурного феномену; проаналізувати їх сутність, зміст та вплив на життя суспільства.

Виклад основного матеріалу. Гроші є засобом обміну, зберігання цінності та накопичення багатства. Гроші роблять можливим економічну діяльність, яка є основою для розвитку суспільства [1, с. 7]. Гроші мають як позитивний, так і негативний вплив на культуру. З одного боку, вони сприяють розвитку торгівлі, виробництва та інновацій. З іншого боку, вони можуть призводити до нерівності, споживацтва та знецінення духовних цінностей [2, с. 53]. Гроші сприяють розвитку торгівлі та виробництва. Вони дозволяють людям обмінювати товари та послуги, а також накопичувати ресурси для створення нових продуктів і послуг. Гроші також стимулюють інновації, оскільки підприємці можуть використовувати їх для фінансування нових проектів. Гроші також можуть сприяти розвитку культури в інших сферах. Наприклад, вони можуть використовуватися для фінансування мистецтва, освіти та охорони здоров'я [5, с. 27]. Гроші також можуть бути використані для підтримки культурних традицій і звичаїв. Гроші можуть призводити до нерівності. Люди з більшим доходом мають більше можливостей для споживання, освіти та культурного розвитку. Це може призводити до відчуження між людьми з різним рівнем доходу. Гроші також можуть призводити до споживацтва [4, с. 148-149]. Люди можуть бути мотивовані купувати товари та послуги, які їм не потрібні, лише тому, що вони можуть собі це дозволити. Це може призводити до знецінення духовних цінностей і зосередження на матеріальних благах [1, с. 9]. Гроші мають значний вплив на зміст ментальних парадигм. Вони можуть формувати наше ставлення до світу та до себе. Гроші можуть призводити до матеріалізму. Люди, які покладаються на гроші, можуть ставитися до світу як до ресурсу, який можна використовувати для отримання матеріальних благ. Це може призводити до знецінення духовних цінностей і зосередження на матеріальному успіху [3, с. 67]. Гроші також можуть призводити до споживацтва. Люди, які покладаються на гроші, можуть бути мотивовані купувати товари та послуги, які їм не потрібні, лише тому, що вони можуть собі це дозволити. Це може призводити до знецінення духовних цінностей і зосередження на споживанні [5, с. 34].

Висновок: Гроші - це складний феномен, який має як позитивний, так і негативний вплив на культуру. Важливо усвідомлювати потенційний вплив грошей на наш розум і на наше ставлення до світу. Щоб мінімізувати негативний вплив грошей на культуру, важливо розвивати духовні цінності та цінувати те, що не купиш за гроші. Також важливо використовувати гроші відповідально, щоб вони сприяли розвитку суспільства, а не його руйнації.

Список використаної літератури

1. Андерсон, Б. Сила грошей: як гроші формують наші думки, поведінку і світ. Київ: «Критика». 2011. С.7-14.
2. Берг, П. Гроші: психологія, історія, політика. Київ: «Основи». 2005. С. 53-76.
3. Кастельс, М. Глобальна мережа: походження, природа, наслідки. Київ: «Критика». 2012. С. 67-83.
4. Коулман, Дж. Соціальні капітали: їхня природа та роль у розвитку суспільства. Київ: «Основи». 2010. С. 148-149.
5. Маршалл, А. Функції грошей. Київ: «Києво-Могилянська академія» 2004. С. 27-38.

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ ХХІ СТОЛІТТЯ

Актуальність дослідження: Полягає у тому, що гроші є важливим чинником функціонування суспільного виробництва. Гроші створюють людині проблеми за їх відсутності і ще більш, коли їх вдосталь або надмір. Лише на перший погляд здається, що люди керують грошима, насправді, вони керують людьми. Гроші диктують свою політику, нав'язують особливий світогляд, філософію. Як об'єкт пізнання вони належать до сфери знань економічної науки.

Мета дослідження: з'ясувати значення грошей для людини в ХХІ столітті.

Предмет дослідження: особливості філософії грошей для людини.

Об'єкт дослідження: гроші в житті людини в ХХІ столітті.

Завдання дослідження: проаналізувати, чи відіграють гроші велику роль у нашому житті та як вони впливають на думки людей.

Виклад основного матеріалу. Цілісна картина грошей може бути створена на основі їх аналізу не тільки як засобів обігу, але і як мети. В якості засобів обігу гроші сприяли розвитку торгівлі, прискоренню і розширенню руху товарів і послуг, формуванню державних і міждержавних господарських зв'язків. Як мета гроші мали величезний вплив на розвиток людини, її цілеспрямованої діяльності, ставлення до праці. Тобто гроші актуалізували не лише зміни у світі речей, й у світі людей, у внутрішньому світі людини, її інтересів, ідеалів і прагнень, моральних критеріїв. Вони суттєво змінили систему людських цінностей, поставивши себе у їх центр як всезагальну цінність. Завдяки цьому гроші вийшли за межі своїх природних (традиційних) функцій як еквівалента товару і послуг, розширивши сферу свого функціонування. В традиційному суспільстві грошам часто приписують особливу цінність, на деякі гроші можна купити їжу, чи відкупитись за злочин. Соціальне виробництво «множинних грошей» здійснюється шляхом обмеження сфери їх використання. Люди змінюють зовнішній вигляд грошей, надають певним грошовим операціям особливого змісту, розрізняють прийнятні та неприйнятні шляхи заробітку. Гроші, сила яких міститься у відсутності різноманітності, наполегливо сприймається людьми по-різному і використовуються дуже різними шляхами, підтверджуючи парадоксальну точку зору про їх універсальність. У постановці проблем дослідники виходять з того, що гроші перестали бути лише економічною категорією, але на даному етапі розвитку, вони є цивілізаційним чинником. Аналізуючи головні аспекти життєдіяльності людини виявляється безпосередній вплив грошей: власності, праці, моралі, що виводить на проблему духовності- експансія грошей свідчить про виснаженість духовних енергій сучасного соціуму. [1, с. 47]. Нерідко гроші виконують роль еквівалента їхнього власника, його здібностей і цінностей, а грошовий капітал сприймається як джерело свободи людини, умова реалізації її творчих сил. Не маючи достатніх грошових статків, людина ризикує бути позбавленою принад соціального життя, оскільки без належної основи фундаменту свобода особистості звужується до меж жорстокої необхідності, а бідність, убогість є джерелом відчуття безперспективності, безсилля, побутових конфліктів. Якщо бідність зумовлена відсутністю грошей, то чи не означає це, що вони є джерелом гармонії і щастя, винятковим благом? Ствердна відповідь на це питання можлива тільки за умови ставлення до убогості як до норми людського існування, а за можливості людини щодо самореалізації, свободи вибору і гідного життя як до особливого привілею [2, с. 247]. В сучасному суспільстві гроші відіграють значну роль для кожного з нас, це невід'ємна частина життя. Середньостатистична людина витрачає 8 годин протягом дня на роботу, яка повинна приносити достатньо грошей, для того, щоб почуватися впевнено, забезпечувати сім'ю, здійснювати певні проекти, задовольняти свої бажання. Насправді гроші – це наш час, наша сила, наші таланти, наш спадок, наші можливості, роки навчання, наш досвід. Тому коли ми витрачаємо гроші - витрачаємо частину себе на добре чи погане. В Божих очах не існує жодної частини нас, жодної сфери нашого життя, яка була би не важливою, яка не мала би значення чи відносно якої він не дбав би про нас. Те, як ми заробляємо чи витрачаємо гроші, як розпоряджаємось ними, показує наші правдиві цінності, пріоритети і діла. Саме тому Ісус так багато говорив про гроші. Шістнадцять з тридцяти восьми біблійних притч розповідають про те, як розпоряджатись грошима і майном. Цей факт здивує, але Ісус Христос говорив про гроші набагато більше, ніж про інші речі. За підрахунками Говарда Дейтрона Біблія містить приблизно 2350 рядків, в яких йдеться про гроші та майно. Господь так багато уваги приділяв питанню фінансів, тому що хотів, щоб ми знали Його погляди на цю непросту сферу нашого життя, розуміли Його волю. Він висвітлював грошові питання тому, що гроші - це справді важливо. Коли ми починаємо пізнавати Божу волю, то бачимо, що вона «добра», «блага». Бог ніколи не бажає чогось поганого для своїх дітей. Згодом ми відкриваємо, що вона «угодна» чи «прийнятна». Чим більше пізнаємо її, тим більше хочемо її виконувати, за нею йти. Нарешті, коли рухаємось вперед в прийнятті і пошуках Божої волі, то бачимо, що вона дійсно «досконала». Божа Воля покриває всі сторони нашого життя - а це включає і наші гроші [3, с. 120].

Висновок: Значення грошей для людини в 21 столітті величезне. Гроші стали не лише засобом обміну, але і важливим атрибутом соціального статусу, можливістю доступу до освіти, охорони здоров'я та розваг. Вони також надають можливість забезпечити себе та родину, і створюють можливості для інвестицій в майбутнє. У сучасному світі гроші грають ключову роль в різних сферах життя людини.

Список використаної літератури

1. Т. С. Смовженко, «Філософія грошей в епоху фінансової цивілізації», Монографія, вступ.), Львів, 2015, 78 с.

2. Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Матеріали V Міжнародних філософсько-економічних читань (28 - 29 травня 2012 року, Львів) / Редколегія. Відп. секретар З. С. Скринник. Львів, 2012. 567 с.
3. Орісон Сует Марден «Найбільший секрет. Неймовірна сила думки». 2010. 246 с.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність дослідження полягає в тому, що Україна, як сучасна держава, не може уникнути впливу глобалізації, яка впливає на всі аспекти життя країни. В епоху глобалізації, українське суспільство стикається з численними викликами і можливостями. З одного боку, це відкриває нові можливості для економічного зростання, міжнародної співпраці та культурного обміну. З іншого боку, глобалізація може призвести до втрати національної ідентичності, зростання економічних нерівностей і інших викликів. Під час дослідження цієї теми важливо враховувати, які конкретні прояви глобалізації в Україні, її взаємозв'язок з міжнародними структурами, вплив на господарський, політичний і культурний розвиток країни. Розуміння цих процесів є важливим для прийняття інформованих рішень на рівні держави, бізнесу і громадянськості, спрямованих на забезпечення стійкого та гармонійного розвитку України в умовах глобального світу.

Мета дослідження: вивчення впливу глобалізації на Україну та розуміння, як країна взаємодіє з глобальними процесами.

Предмет дослідження: взаємодія України з глобальними економічними, політичними та культурними системами.

Об'єкт дослідження: Україна та її суспільство в контексті глобалізації.

Завданнями дослідження: аналіз впливу глобалізаційних процесів на економічний розвиток, політичну сферу та культурний ландшафт України, а також визначення можливостей і загроз, які виникають у зв'язку з цією взаємодією.

Виклад основного матеріалу. Глобалізація: 1) процес, який охоплює всі сфери життя. Перспектива людського розвитку напряму залежить від цього процесу, тож рівень глобалізації населення підвладний рівню глобалізації у країні. 2) тривалий процес інтеграції національних економік світу з метою розв'язання глобальних проблем людства. 3) це розподіл праці у світовому масштабі, котрий прогресує і вже досяг достатньо високого рівня. Це виявляється у посиленні конкуренції на товарних ринках через стимулювання міжнародного торгового обміну внаслідок політики лібералізації торгівлі. 4) складне явище взаємозалежності економік, що виникає у зв'язку з обміном товарів і послуг та потоками капіталів. 5) це і стан, і процес, і перспектива розвитку людського суспільства [1]. У рейтингу індексу рівня глобалізації країн світу (*KOF Index of Globalization*) Україна у 2020 році посіла 45 місце, покращивши свій минулорічний результат на 2 сходинки. У глобальному рейтингу поруч із нами такі країни: 42. В'єтнам, 43. Греція, 44. Таїланд, 46. Румунія, 47. РФ, 48. Індія. Найбільший вплив глобалізаційні процеси роблять на економіку нашої країни. Серед позитивних наслідків глобалізації в Україні слід виокремити наявність прямих іноземних інвестицій, які дозволяють вирішити нашій країні цілий ряд існуючих проблем [2]. Чим загрожує глобалізація? Глобалізація економіки в умовах сучасного світу стикається з однією проблемою: всі лідерські місця у світі вже зайняті державами, що входять у «Велику сімку». Саме на них припадає не менше 12% населення планети і 60-70% світового ВВП. Саме вони виконують вирішальну функцію в МВФ, Світовому банку, СОТ і ОЕСО. Країни «Великої сімки» формують епіцентр глобалізаційних процесів, ядро світової економіки. До групи лідерів вдалося долучитися лише двом десяткам країн, що активно розвиваються і налагодили з ними плідну і взаємовигідну співпрацю [3]. Науковці Інституту географії НАН України розробили власну оригінальну компаративну методикку обчислення глобалізаційного індексу, яка робить наголос на територіальних особливостях. Проаналізувавши визначені показники (насамперед такі, як пропорційність розвитку, частка сировинної складової та інформаційних технологій в економіці, потенціал розвитку сфери послуг і туризму) для різних регіонів України, вчені дійшли висновку, що навіть Київ не є глобальним містом у повному розумінні, хоча й може претендувати на певні позиції у глобальній економіці [1]. Варто акцентувати увагу на позитивних рисах культурної глобалізації: *по-перше*, це зростання доступності загальнокультурних цінностей; *по-друге*, культурна консолідація; *по-третє*, подолання глобальних світових культурних протиріч і протистоянь. Проявом позитивних наслідків в культурній сфері є те, що українці можуть без проблем дивитись закордонні фільми, слухати музику, користуватись книгами іноземних письменників, використовувати інформацію, яка стосується різних сфер діяльності інших країн. Позитивним проявом глобалізаційних процесів є також те, що ми можемо користуватись мобільним телефонами, побутовою технікою, комп'ютерами та ін., які вироблені далеко за межами нашої країни. Те, що українці можуть їздити за кордон на відпочинок або на роботу, використовувати лікарські препарати, виробниками яких є іноземні країни; використовувати наукові та технічні досягнення інших країн; спільні розробки в інформаційній сфері теж є позитивними наслідками глобалізації. міжнародне науково-технічне співробітництво; спільні розробки в інформаційній сфері теж є позитивними наслідками глобалізації [4]. Негативні наслідки: підвищення розриву в рівнях економічного і соціального розвитку між Україною та високорозвиненими країнами; зростання безробіття, бідності та безпритульності; техногенне перевантаження і погіршення стану довкілля; падіння національної економіки, підвищення рівня тіньового сектору та криміналізації; збільшення корупції; протиріччя між вимогами глобалізації та соціально-культурними й економічними традиціями нашого народу (наприклад, т. зв. «еліта» вимагає від України вільного продажу землі іноземцям, що протиприродно для господаря-українця). Висновок: Дослідження впливу глобалізації на Україну вказує на значущі зміни, які цей процес призводить у різних сферах життя країни. Позитивні сторони глобалізації включають зростання доступності загальнокультурних цінностей, міжнародну співпрацю та доступ до технологій та інновацій. Однак, разом з цим, негативні аспекти, такі як розрив у рівнях

економічного розвитку, загрози для навколишнього середовища і погіршення соціального стану, також вимагають уваги та адекватних стратегій управління для забезпечення стійкого розвитку України в умовах глобалізації.

Список використаних джерел

1. Харкевич Тетяна Глобалізація в Україні: позитивні та негативні наслідки URL: <https://universe.zp.ua/Globalizacija-v-Ukraini-pozitivni-ta-n/#prettyPhoto/0/>
2. Тимур Чмерук Глобалізація економіки: як не стати державою-банкрутом URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2018/01/19/633175/>
3. Україна в глобалізаційних процесах: перспективи та виклики URL: https://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/15054.014.pdf
4. Білобровко Ю. І Глобалізація в Україні URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/366.pdf>

ФІЛОСОФСЬКІ ОСНОВИ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: На даний момент бізнес є одним із найпоширеніших методів введення підприємницької діяльності. Тому вивчення основ бізнесу з різних філософських точок надає перевагу для бізнесмена у виборі підходу до ведення бізнесу з унікальною складовою.

Мета дослідження: розкриття основних напрямків, засобів і методів формування парадигми ринкової економіки; демонстрація культури сучасного підприємництва, дослідити початок виникнення бізнесу, основу бізнесу з точки зору філософів.

Предмет дослідження: роздуми філософів стосовно основ бізнесу.

Об'єкт дослідження: ринкові відносини, господарювання, підприємницька діяльність.

Завдання дослідження: визначити початок розвитку бізнесу, визначити філософські основи бізнесу, визначити думки філософів стосовно основ бізнесу, продемонструвати прикладні аспекти філософії, на основі яких базується підприємницька діяльність.

Виклад основного матеріалу. Бізнес, економіку та підприємництво через різні виміри досліджували: американські вчені Р. Хізрич та М. Пітерс, і американський професор А. Хоскінг. Підприємництво, господарство, бізнес, окрім спеціальних знань, формувало ще і певний погляд на світ, який набрав чітко виражених філософських ліній у Святому писемі, працях мислителів середньовіччя, Нових часів, сучасності [5]. Наприкінці XIX - на початку XX століття в Північній Америці з'являється філософська течія, яка отримала назву прагматизм (від гр. pragma – дія), основні принципи якого були виражені американськими вченими - логіком і математиком Чарльзом Сандерсом Пірсом та психологом Вільямом Джеймсом [1]. Пізніше головні засади прагматизму розвинув філософ, педагог і психолог Джон Д'юї. Джеймс тлумачив прагматизм перш за все як «метод» і суть цього методу розкривається у запитаннях: які практичні результати зроблених кроків? Чи принесе це користь людині? Зі сказаного випливає, що прагматизм - це напрямок в філософії, в основі якого лежить метод, спрямований на пошук вигоди для людини. Можна довго сперечатися про те: великі гроші - це добре чи погано? Прагматизму важливо відповісти на запитання чи допомагають гроші людині жити та вирішувати якісь свої особисті і професійні проблеми? Відповідь дуже очевидна, якщо людина має певну суму грошей, то зможе не тільки забезпечити себе, а й допомогти рідним у фінансовому плані. А раз так, то гроші є благо і дискусія на цьому закінчується [2, с. 431]. Прагматизм як філософія бізнесу ніколи не був чимось докладним. Часто-густо його представники висловлювали такі погляди, які виходили за його основоположні принципи. Мало того, дехто з них навіть хизувались тим, що парадигма прагматичної філософії аморфна, нечітка. «Вона,- говорив він -з успіхом може використовувати інші філософські напрямки, забарвивши їх в кольори філософії прагматизму [4]. Життя постійно змінюється, а це детермінує часту зміну теоретичних положень. Не має значення, якою філософією ці положення сформульовані. Головне, щоб вони були переконливими, сприймалися людьми. Сприймаються— це вже корисно, і не є важливим, яка користь – реальна чи ілюзорна, оманлива». На це Пірс рішуче заперечував. «Прагматизм— це та філософія, яка визначається точністю формулювань. В її основі лежить логіка, яка в своїй основі виключає різного роду ненаукові вислови, нечіткі думки. Якби Джеймс хоч трохи знав математику -говорив Пірс: то він ніколи так не відгукувався не тільки про прагматизм, але і про філософію взагалі». Філософія прагматизму, як стверджував Пірс, серед інших філософських напрямків займає особливе місце. Вона найбільш відповідає людям з аналітичним мисленням, тим людям, які прагнуть перевести вивірені теоретичні положення саме у площину практичної дії, а не діють за принципом «користь понад усе», навіть у випадку, якщо та користь має ілюзорний характер. Д'юї доповнив думку Пірса, що дії людини, яка займається підприємництвом і бізнесом, повинні мати певну теоретичну, методологічно-світоглядну основу, яка є результатом строго вивіренних, підтверджених життям положень. Чим ближче ці положення до емпірії, тим вище їх статус корисності [3, с. 530].

Висновок: Філософські основи бізнесу включають в себе різні аспекти, але однією з ключових ідей є визнання того, що бізнес не є лише засобом отримання прибутку, але також може бути засобом впливу на суспільство та розвитку. Філософія бізнесу може враховувати питання етики, справедливості та сталого розвитку. Основними принципами можуть бути відкритість, відповідальність, інновації та збалансований підхід до забезпечення як прибутку, так і користі для суспільства та навколишнього середовища.

Список використаної літератури

1. Гориш, И.В. Г 69 Філософія бізнесу: методич. рекомендації по підготовці до семінарських занять / И.В. Гориш. Пінськ: Полес ГУ, 2013. 61 с.
2. Джеймс У. Воля о віри. М. : Видавництво «Республіка», 1997. 431 с.
3. Гончарук Т. Філософія сучасного українця у форматі інноваційного суспільства/Т.В.Гончарук//Наукові записки. Сер. Філософія. Острого: Національний університет «Острозька академія», 2011. Вип.9.
4. Гурик М.І., Шумка М. Л. «Каста луччих людей» у соціально-філософському вченні Дмитра Донцова / Михайлина Шумка, Мирослава Гурик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філософія». Вип. 8. Острого, 2011. С.36-46.

5. Філософія: [навч. посіб.; за ред. І.Ф. Надольного] / Л.В. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін. К.: Вікар, 2008. С. 530.

КИТАЙСЬКА ТРАДИЦІЯ ФІЛОСОФСЬКОГО ОСМИСЛЕННЯ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження: У VI ст. до н. е. в Китаї розквітає філософія, велику роль в суспільстві починають грати мислителі, яких називають «совершенномудріє». Головними темами у філософії Китаю стали питання управління країною, відносин між різними групами в суспільстві, філософія використовувалася при виробленні рекомендацій для організації суспільного життя. Активізується боротьба різних філософсько-політичних і етичних напрямків, які отримали назву «сто шкіл», хоча насправді основних течій було значно менше.

Мета дослідження: розкриття питання управління країною та відносин між різними групами в суспільстві.

Об'єкт дослідження: вивчення філософських течій, які найбільше вплинули на культуру і політичне життя Китаю.

Предмет дослідження: основні поняття, закономірності, принципи й методи управління, на основі яких функціонують і розвиваються соціальні системи будь-якого рівня на основі здобутків філософської традиції Давнього Китаю.

Завдання дослідження: дослідити виникнення філософських течій в Піднебесній.

Виклад основного матеріалу. Філософія управління - система узагальнюючих суджень філософського характеру щодо предмету і методів управління, його місце серед інших наук і в системі наукового знання, пізнавальної та соціальної ролі управління в сучасному суспільстві. Термін «філософія управління» став популярним і його можна зустріти як у журналістиці, так і в навчальній літературі. Використовують у рекламі різноманітних семінарів і тренінгів, щоб додати солідності [1, с. 6]. Філософія управління містить світоглядні та теоретико-пізнавальні засади досягнення управлінської діяльності. Більше того, філософія виконує роль обґрунтування теоретичних конструкцій і моделей управління, робить ширшим його когнітивні ресурси й пізнавальний горизонт [2]. Важливим є те, що філософія управління інтегрує в собі логіко-гносеологічні, теоретико-методологічні, аксіологічні, праксеологічні засади дослідження управлінської діяльності. Завдяки цьому, філософія управління однорівнево співвідноситься з іншими філософськими напрямками як етика, філософія політики, соціальна філософія, філософія права тощо. Філософія управління, незважаючи на всезагальний, методологічний характер рефлексії управлінської діяльності може мати виражені національні особливості [3, с. 83]. Зародження філософії в Китаї дослідники відносять до VII - VI ст. до н. е. У старокитайській філософії відомі два типи мудреців: конфуціанський і даоський. За ними стоять дві концепції людини: політична людина в Конфуція і природна людина в даосистів. Обидві концепції з різних сторін підійшли до пояснення «золотої середини», тобто гармонії в Піднебесній. В центрі уваги були проблеми морально-етичної природи людини та побудови досконалої держави, управління світом. Істотною ознакою старокитайської філософії є її традиційне звернення до образу абсолютно мудрої людини. Метою людини стає встановлення рівноваги між землею і небесною природою. Ключовою у китайській філософії управління була проблема пошуку й обґрунтування найоптимальніших форм організацій суспільного життя, а саме - проблема того, які суспільно значущі особисті якості повинні мати ті, хто управляє, і ті, ким управляють, щоб в країні був порядок та спокій. Формування нової філософської основи управління людським соціумом, адекватної дійсності, можливе лише на основі синергетичного світобачення. Стародавні китайці вважали, що світом править закон змін: немає нічого постійного, всьому є протилежність, всюди можна знайти двоїстість. Філософи вважають, що у кожної людини є своя найвища мета, місія і коли вона рухається до неї, то живе у злагоді із самою собою. Чим більше відхилення від мрії, тим дисгармонічніше і складніше складається доля [4]. Неможливо переоцінити значення Конфуція та його вчення для життя китайців. Управлінські знання є основою конфуціанства. Це моральний характер, який дозволяє будь-якій людині зрозуміти, що потрібно робити, а що ні в соціальній і моральній сферах і як зробити так, щоб управляючі та ті, ким управляють могли отримати моральне задоволення від будь-якої управлінської дії та рухатися до досконалості. Жан (ввічливість) Конфуцій вважав важливим елементом в державному управлінні. Ввічливість, по суті, означала вірність ритуалам і на політичному рівні служила свого роду політичною культурою. Повага до старших і любов до ближнього в рівній мірі відносилося як до сім'ї, так і до держави в цілому, де правитель ставав главою «сімейства». Ідея полягала в тому, щоб довести давньокитайські традиції в рамки державного закону. Але закон той повинен був бути умовним, це пов'язано, перш за все, через відношення Конфуція до легістів, які виступали за насадження закону силою. У своєму вченні Конфуцій велике значення покладав на сімейні стосунки. «Якщо, – підкреслював він, – керувати народом за допомогою законів і підтримувати порядок за допомогою покарань, народ прагнучим ухилитися (від покарань) і не буде відчувати сорому. Якщо ж керувати народом за допомогою чесноти і підтримувати порядок за допомогою ритуалу, народ знатиме сором, і він виправиться» [5, с. 29]. Для Конфуція і його Вчення був дуже важливий особистий приклад у реалізації правил. Цзинь-цзи («абсолютно мудрий») за Конфуцієм носій правил, не повинен знаходитися на віддалі від державного правління, а повинен навпаки бути активним членом суспільства і державним мужем. Саме на образі цзинь-цзи заснована ідея державного правління за допомогою лі. Конфуцій вважає особисту незалежність, такою що виділяє особистість від загальної маси. «Якщо людина не має почуття власної гідності, не бореться за нього, не може його відстояти, якщо людина не поважає самого себе, то

у нього немає надій стати цзинь-цзи, або не державна особистість» [6].

Висновок: Отже, як свідчать дослідження вчених, без ґрунтового філософського осмислення економічних процесів, без вибору певної філософської парадигми діяльність менеджера і бізнесмена, звичайно, можлива, але вона, як правило, позначена рядом прикрих помилок, прорахунків, яких можна було б уникнути, спираючись на основи філософських парадигм, дотримуючись філософських методів пізнання.

Список використаної літератури

1. Диев В.С. Філософія управління: проблеми, підходи, тенденції / В. С. Диев // Вісник Новосибірського державного університету. Серія: філософія, 2011. Т. 9. №1. С. 5-15
2. Тутов Л. А. На пути к философско-методологическому осмыслению теории управления / Тутов Л. А. // Государственное управление. Электронный вестник. URL:http://e-journal.spa.msu.ru/uploads/vestnik/2007/vipusk_11._jun_2007_g./tutov.pdf
3. Батхурел Х. Г. Некоторые вопросы методологии исследования философии менеджмента нового столетия / Х. Г. Батхурел // Известия ИГЭА. 2011. № 1(75). С.83-86.
4. Богданова Э. Н. Китайская философия управления и синергетическое мировидение. Научная мысль Кавказа. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kitayskaya-filosofiya-upravleniya-i-sinergeticheskoe-mirovidenie/viewer>.
5. Князев В. М., Бакаев Ю. В., Василевська Т. Е. Філософські проблеми державного управління: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. В. М. Князева. К.: НАДУ, 2012. С. 20-49.
6. Нерсесянц В. С. Історія правових та політичних вчень. М., 1999.

ЕКОНОМІЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ЇЇ РІЛЬ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. В умовах ринкової системи господарювання кожна людина самостійно вирішує проблеми: що вона хоче і може робити, як це треба робити, щоб отримати бажаний результат та чи буде її праця визнана суспільством – людина перебуває перед постійним вибором. Можливість мати вибір завжди була засобом і метою розвитку людства. Ринкова форма господарювання, самостійно вибирати шлях для політичного свого життя, кращого і найповнішого задоволення своїх потреб.

Мета дослідження: визначити особливості індивідуальної економічної свідомості та економічного мислення в умовах ринкової економіки.

Об'єкт дослідження: економічна свідомість як форма суспільної свідомості та «нове» економічне мислення.

Предмет дослідження: економічна свідомість, її суть, роль та значення в умовах ринкової економіки України.

Завдання дослідження: вивчити вплив економічної свідомості на умови ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу. Економічна свідомість - це здатність людини або суспільства розуміти та аналізувати економічні процеси, принципи функціонування ринку, принципи фінансової дисципліни та взаємозв'язок між різними аспектами економіки [4, с. 186]. Вона передбачає розуміння питань, пов'язаних з виробництвом, розподілом, обігом товарів та послуг, вкладенням грошей, фінансовим плануванням і рішеннями, пов'язаними з особистими та суспільними фінансами. Економічна свідомість формується через освіту, засоби масової інформації, культурні впливи та особистий досвід. У сучасному світі доступ до інформації, включаючи економічну, став більш доступним завдяки Інтернету та новим технологіям [1]. Це сприяє збільшенню економічної грамотності серед населення. Роль та значення економічної свідомості в умовах ринкової економіки України: Розуміння ринкових процесів: Економічна свідомість допомагає громадянам та підприємствам розуміти, як функціонує ринок, яким чином визначаються ціни на товари та послуги, та як можливості ринку впливають на їхні рішення [2, с. 265]. Споживацька поведінка: Зростаюча економічна свідомість сприяє розумінню споживачами якості та вартості товарів та послуг. Громадяни можуть більш обгрунтовано вибирати продукцію та послуги, що відповідають їхнім потребам та бюджету. Підприємництво та інвестиції: Економічна свідомість сприяє розвитку підприємництва та інвестиційної активності [2, с. 274]. Підприємці, які розуміють ринкові умови, можуть ефективніше розробляти бізнес-плани та залучати інвестиції для свого розвитку. Фінансова стабільність: Економічна свідомість допомагає громадянам керувати своїми фінансами, раціонально використовувати ресурси та зменшувати фінансові ризики [3, с. 88]. Це особливо важливо в умовах змін на ринку та нестабільності. В Україні, де ринкова економіка знаходиться на етапі активної трансформації, економічна свідомість стає важливою складовою для стабільного розвитку та підвищення якості життя населення.

Висновок. Умови ринкової економіки в Україні потребують розвитку економічної свідомості як серед громадян, так і серед підприємців та державних службовців. Сприяння цьому процесу передбачає надання доступу до якісної освіти та інформаційних ресурсів, розвиток фінансової грамотності та сприяння громадянській участі в управлінні економікою.

Список використаної літератури

1. Широчук І. О. Економічна свідомість та економічне мислення URL: nform. in. ua.
2. Ковальчук А. В. Економіка 10 клас. К: Арка, 2006. 385 с.
3. Шумка М., Янковий С. Гроші та політика / Михайлина Шумка, Святослав Янковий // Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск, 2008. С. 80-95.
4. Економічна соціалізація молоді: соціально-психологічний аспект: наук. вид. / за ред. В. В. Москаленко. К.: Укр. центр політ. менеджменту. 2008. 336 с.

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність дослідження: у сучасних умовах гроші відіграють важливу роль як у економічних, так і в міжособистісних відносинах. Кожен день людей навколо оточує ця особлива реальність, яка впливає на їхнє сприйняття світу і самої себе. Гроші формують цінності і норми суспільства, а також впливають на філософію та світогляд. Тому тема грошей є дуже актуальною і потребує подальшого дослідження та обговорення.

Мета дослідження: розкрити проблеми та парадигми філософії грошей, дослідити їхню сутність, зміст і вплив на життя суспільства, а також визначити місце та значення феномену грошей у житті людства. **Об'єкт дослідження:** гроші як соціокультурний феномен та їх вплив на суспільне життя.

Предмет дослідження: особливості філософії грошей, аналіз грошей як культурного феномену, пов'язаного із соціальним існуванням.

Завдання дослідження: вивчення грошей як феномену культури та їх впливу на ментальні парадигми.

Виклад основного матеріалу. Тема грошей стає актуальною в ХХІ столітті у всіх сферах людського спілкування. Її обговорюють, досліджують як економічний об'єкт і розглядають як предмет мистецтва. Вплив грошей на людину виходить за рамки економіки. Гроші впливають на формування моралі, ієрархію людських цінностей, на психологію та світогляд індивіда та суспільства.[1] Ігнорування культурного статусу грошей виводить економіку в стан протиставлення її культурі, тим самим позбавляючи економічну теорію природного властивості інертності, вписування її в загальнокультурний контекст. В історії культури, зокрема в історії господарства, гроші фіксуються насамперед як культурний феномен, тому що тільки відмінність культурної інтерпретації дозволяє говорити про їхню історію [2, с. 230]. Незважаючи на те, що ще декілька століть тому гроші не розглядалися як тема для філософських обговорень, вони стали невід'ємною частиною життя кожної сучасної людини. Гроші не тільки впливають на обмін матеріальними благами, вони також визначають систему цінностей, світогляд та спосіб життя суспільства. Роль грошей в різних культурах та часах може варіюватися. Наприклад, в античності і в новий час гроші розглядалися позитивно, тоді як християнство вносило зовсім інший підхід. В Україні наявність грошей не завжди гарантувала суспільний статус, і їхнє відсутність не вважалася гріхом. Проте у всіх культурах тема грошей завжди має своє власне значення, і її роль і трактування можуть різнитися залежно від культурних особливостей і часу [3]. Гроші впливають на всі сфери життя людини. Їхня роль визначається культурою певного народу, історичним контекстом та іншими факторами. Таким чином, гроші не просто є засобом обігу, але також мають важливий культурний статус, який визначає їхнє значення у суспільстві. Загалом, гроші - це не лише засіб обігу, але й феномен культури, який впливає на моральні, етичні та соціокультурні аспекти життя суспільства. Тема грошей вимагає глибшого розгляду і філософського аналізу, оскільки вона відіграє важливу роль у розвитку сучасного світу [4].

Висновок: тема грошей виявилася надзвичайно актуальною та важливою в сучасному світі. Гроші впливають на економіку, соціокультурні цінності, світогляд та мораль суспільства. Вони є не лише засобом обігу, але й важливим культурним феноменом. Дослідження філософії грошей дозволяє краще розуміти сутність цього явища та його вплив на життя людей. З метою подальших досліджень важливо розвивати філософські підходи до теми грошей та вивчати їхні різні аспекти.

Список використаних джерел

1. Трач І.І. Гроші як феномен культури, їх вплив на зміст ментальних парадигм URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47025/1/Трач%20Ірина.pdf>
2. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі. К.: Лібра, 2003. 247 с.
3. Черняхівська О.В. Гроші як феномен культури, їх вплив на зміст ментальних парадигм URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47141/1/Черняхівська%20Ольга.pdf>
4. Скриник З.Е. Гроші як соціокультурний феномен у вимірах практичної філософії URL:<https://ir.kneu.edu.ua/items/375ddd10-ea2e-4d04-b2f5-e6c51159634d>

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: функціонування етики бізнесу, безперечно, пов'язане з неоднозначним трактуванням такої філософської проблеми, як сумісність або несумісність бізнесу і моралі. Етика бізнесу є складовою етики ділових відносин і охоплює виробничу, організаційну і правову сферу. Вона є вивченням відповідності моральних норм людини та її діяльності, а тому і виступає інструментом аналізу і вирішення проблем, які постають кожного дня перед етичною людиною, що займається бізнесом.

Мета дослідження: дослідити, як знання про моральні вимоги до стосунків ділових людей взаємодіє з сучасними технологічними вимогами до основних форм ділового спілкування (бесід і переговорів, службових нарад, моральні принципи, норми і правила ділового етикету).

Об'єкт дослідження: система бізнесу і людини.

Предмет дослідження: ринкова етика, що передбачає верховенство людини над матеріальними потоками у процесі виробництва, яким вона управляє, надаючи йому певного гуманістичного характеру, бо саме її працею досягається бажаний прибуток.

Завдання дослідження: проаналізувати справжню цінність етики бізнесу.

Виклад основного матеріалу. Основні моральні принципи, норми і правила, які визначають етичну поведінку в бізнесі, включають такі аспекти як: Справедливість: справедливість передбачає рівні умови для всіх сторін в бізнес-відносинах, включаючи рівні можливості та обробку. Відповідальність: бізнес повинен нести відповідальність за наслідки своїх дій, включаючи вплив на споживачів, співробітників та середовище. Довіра: встановлення і підтримка довіри між всіма сторонами бізнес-відносин є критично важливим для успішної етичної діяльності. Загалом ці і принципи відображають етичні цінності, які визначають, як бізнес повинен співпрацювати зі своїми клієнтами, партнерами, співробітниками та суспільством загалом. Розуміння та дотримання цих моральних принципів сприяє створенню етичної культури в бізнесі [3]. Одна з найважливіших моральних норм, якою повинен керуватися бізнес, законність всіх ділових підприємств. Без поваги до закону в будь-якій розвинутій державі бізнес не може існувати. Однак, з іншого боку, держава повинна підтримувати та стимулювати вдосконалення морально етичних норм бізнесу, що включає в себе культуру ділових відносин, чесність, сумлінність тощо. Щодо керівництва, то завдяки моральних принципів воно повинно своїми рішеннями і діями сприяти підвищенню рівня життя як споживача, так і своїх підлеглих. Також це стосується і партнерських відносин, які повинні базуватися на порядності, прозорості умов та відповідальності за всі умови домовленостей. Етика бізнесу - це галузь етики, яка досліджує моральні принципи та норми, які визначають, як підприємства та бізнес-професіонали повинні поводитися в контексті корпоративних рішень, відносин зі споживачами, конкурентами, співробітниками, інвесторами та суспільством в цілому. Також вона представляє собою інструмент аналізу і вирішення проблем, які виникають перед людиною, що займається бізнесом [1]. У цьому контексті варто розглядати одну з найважливіших моральних норм бізнесу - справедливість, що полягає на законодавчих актах та нормах. Тому й мінімальний моральний обов'язок бізнесу полягає в тому, щоб не шкодити суспільству завжди залишатись на стороні людини та вести себе соціально відповідально. Тому менеджер, повинен налаштовувати себе та своїх колег лише на успіх, не деградувати, як професійно, так і морально, бо інакше це підірве ділову репутацію фірми та нанесе непоправної шкоди її майбутньому. Основними категоріями етики бізнесу повинна стати для усіх професійна моральна свідомість, у тому числі й самосвідомість, моральна норма, моральна діяльність, моральні відносини, моральна культура тощо. Основою моральної свідомості є моральні цінності та ідеали, що формується в процесі осмислення і розв'язання моральних проблем, що супроводжують професійну взаємодію крізь призму не лише власних уявлень про добро і зло, належне і справедливе, сенс життя і сумління тощо, а й інституційних уявлень про доброчесну поведінку. Вона є суб'єктивним відображенням професійної моралі на почуттєвому, морально-психологічному і раціональному рівнях [2].

Висновок: роль етики і моральності в суспільстві переоцінити неможливо, тому що удосконалення і досягнення найвищих і найкращих цінностей неможливе. Особливо коли це стосується підприємницької діяльності і бізнесу. У наш час, особливо в нашій державі розвиток бізнесу натрапляє на серйозні перешкоди, наприклад скептичне ставлення до етики, корупція, підкуп чиновників, недобросовісність ділових та державних партнерів, непрофесійність персоналу, непрозорість законів і так далі. Тому ділова етика і етика бізнесу як ніколи повинна втручатись у ділові відносини сучасних бізнесменів [4]. Удосконалення морально-етичних норм бізнесу, в першу чергу повинна забезпечувати належна освіта та виховання. Тому необхідно з усією відповідальністю підходити до вивчення ділової етики та виховуванню майбутніх підприємців.

Список використаних джерел

1. Бізнес-етика: навч. посіб. / О. К. Міхеєва; М. С. Савенкова; «Етика бізнесу» URL: <https://studfile.net/preview/16481084/>
2. «Етика бізнесу». Курс лекцій з етики URL: <http://www.etica.in.ua/etika-biznesu/>
3. «Бізнес-етика» М. М. Дученко; О. А. Шевчук URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/39693/1/Posibnyk_Biznes-etyka.pdf
4. «Етика міжнародного підприємства: проблеми та шляхи їх вирішення» Л. С. Ринейська URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5886>

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: тема глобалізації стає більш поширеною і набирає все більших оборотів, тому я маю бажання дослідити що таке глобалізм, глобалізація, і саме головне яку користь вона несе для українського і світового суспільства.

Мета дослідження: проаналізувати вплив глобалізму на розвиток українського суспільства.

Об'єкт дослідження: українське суспільство, і протиставлення негативним процесам глобалізації.

Об'єкт дослідження: глобалізм та глобалізація як основні поняття, що характеризують сучасний стан розвитку суспільства, зокрема українського.

Предмет дослідження: філософські проблеми, що існують в сучасному світі, виникли на політичному, економічному, культурному та інформаційному рівнях та пов'язані з глобальними світовими процесами.

Завдання дослідження: характеристика основних філософських проблем, пов'язаних з глобалізмом на політичному, економічному, культурному, інформаційному рівнях; аналіз об'єктивних причин, що зумовили їхнє формування, дослідження їх в площині сучасного українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Філософське осмислення глобалізму представлене в працях У. Бека, А. Печчеї, П.Тейяра де Шардена, К. Ясперса. Серед українських вчених дане питання досліджував В.Вернадський. В умовах глобалізації відбувається переосмислення ідеалів та цінностей. Це особливо відображається в політичній площині. Почали масово поширюватися демократичні цінності серед держав світу. На сьогоднішній день в більшості державах сформувався демократичний тип політичної системи. Проте, разом із розповсюдженням демократії на перший план виходить філософська проблема: чи демократія є найдосконалішим політичним режимом? Ще в античні часи були противники даного устрою (Аристотель, Сократ, Платон). На даний час дана проблема продовжує бути актуальною. Поширюється думка стосовно того, що основні засади, на яких базується демократія, не виконуються навіть в сучасному суспільстві: «на думку багатьох дослідників, й досі складно говорити про досягнення оптимального рівня участі громадян в організації та здійсненні влади» [1, с. 52]. Тому в розвинених державах здійснюється пошук нових способів удосконалення демократичної системи. Наша держава повинна не відставати. Поряд із закріпленням в суспільстві існуючих демократичних норм Україна має рухатися на шляху до розробки нових методів реформування політичної системи для гармонійного розвитку українського суспільства. Створення великої кількості ТНК сприяло виникненню філософської проблеми: чи можуть вони стати рівноцінними державам. Вже на даний час певні ТНК мають фінансових ресурсів більше ніж деякі держави, тому їхній вплив на світові процеси стає все більш помітним. «З ТНК пов'язано тенденцію створення власної автономної економічної системи, що загрожує замінити собою міждержавний економічний порядок або істотно його видозмінити» [2, с. 6]. Тому їх подальший розвиток може суттєво змінити наявний світовий порядок. Передусім ТНК сприятимуть розвитку розвинених держав, в яких вони розміщені. Для України розвиток ТНК може мати як позитивний, так і негативний ефект. ТНК сприятиме розвитку технологій, що дозволить Україні можливість їх впроваджувати. Проте, в наслідок монополізації сфер впливу. Однією з проблем, яку досліджує сучасна філософія, є питання вестернізації. Вестернізація існує як процес поширення західних (американських та західноєвропейських тенденцій) тенденцій серед світового суспільства. Воно проявляється в популяризації американської культури, демократичних порядків та європейських та стандартів. Оскільки Західна Європа та Америка є колысками свобод та прав людини, то це дає певний позитивний ефект для ряду країн з низьким рівнем життя та нерозвинутою правовою системою. Проте власне процес вестернізації містить безліч негативних ознак. «Поняття вестернізації є основою ідеології, згідно з якою все західне виступає як передове, а все інше, влаштоване не за західними зразками, є ознакою відсталості» [3]. Оскільки для кожної країни характерний свій стиль розвитку, то накладання західних традицій зумовить деформацію соціальних зв'язків та порушить природне функціонування та розвиток народ в цілому. Крім того, вестернізація зумовлює формування викривлених уявлень народу про глобалізаційні процеси, що й зумовить в подальшому формування антиглобалізаційних настроїв серед населення та формування негативних соціальних процесів (шовінізм, ксенофобія). Для України проблема вестернізації є надзвичайно актуальною. Наша держава почала культурно взаємодіяти з США та країнами Західної Європи відносно недавно: з 90-х років ХХ століття. Тому взаємодія України із західними державами відбувається в швидкому темпі без належного осмислення. Для нас є характерним є просте копіювання західних традицій та відсутність спроб їхнього поєднання з власними цінностями, що їх Україна набула впродовж багатьох століть.»Ми отримали суспільство, яке, як криве дзеркало, відображає західну систему цінностей, не адаптовану до існуючих українських традицій» [4].

Висновок. Для України пріоритетним є гармонійне переплетення української культури та власного досвіду із західними стандартами при формуванні комплексної стратегії розвитку нашої держави. Отже, сьогоднішній день спостерігається формування світового простору, де визначальними чинниками є ринкові елементи. Внаслідок цього філософське осмислення питань в політичному, економічному чи культурному плані зазнало нових відтінків.

Список використаної літератури

1. Сучасна демократія: проблеми та перспективи розвитку/ Т. Андрійчук/Політичний менеджмент. 2012. №94-5. С. 50-57.

2. Алексєєнко, І. Транснаціоналізація виробництва і роль ТНК в забезпеченні сталого розвитку [Текст] / І. Алексєєнко // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Політологія. Соціологія. Філософія / редкол.: М. Вегеш (гол. ред.), В. Андрущенко, О. Бабкіна та ін. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2010. Вип. 147. С. 5-84
3. Співвідношення процесів модернізації, вестернізації і глобалізації в сучасному суспільстві URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kmss_2013_14_16
4. Політика вестернізації України або знову про глобалізацію / Є. Нелін // Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка). Сер.: Педагогічні науки. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2016_147_54

ПОТРЕБИ, ІНТЕРЕСИ ТА ЦІННОСТІ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: проблема незнання термінів «людина», «індивід», «індивідуум», «індивідуальність». Проблеми самореалізації особистості обумовлюється не тільки нагальною потребою пошуку загальнозначущих підстав для побудови фундаментальних морально-ціннісних орієнтирів суспільного розвитку, але й необхідністю визначення їх ролі у процесі самореалізації особистості, яка пов'язується з проясненням змісту, структури і характеру функціонування індивідуальної ціннісної свідомості.

Мета дослідження: висвітлити потреби інтереси та цінності розвитку особистості.

Об'єкт дослідження: сутність людини, спрямована на розвиток суспільства і утвердження в ньому особистості як найвищої цінності.

Предмет дослідження: потреби, інтереси та цінності у системі самореалізації особистості.

Завдання дослідження: проаналізувати сутність людини, як особистості, та потреби, інтереси, цінності її розвитку.

Виклад основного матеріалу. Людина - найбільш узагальнене поняття, яке характеризує принципову різницю (біологічну) між людиною та твариною [1]. Поняття особистість - різноманітна. Воно характеризує «надприродну», соціальну властивість людини. З одного боку, цим визначається конкретний індивід як суб'єкт діяльності, з іншого - розуміється соціальна властивість індивіда як сукупність соціальних рис, характеристик, які інтегрувалися в процесі суспільної взаємодії [1]. Тільки в діяльності, яка відповідає потребам та інтересам людини (суспільства), можна дістати оцінку своїй соціальній значущості, розкрити всі грані особистості. Кожна особистість має велику кількість взаємозв'язаних суспільно значущих рис, до яких належать вроджені або набуті звички, спосіб мислення та поведінки. Серед них такі позитивні моральні якості, як гуманізм, людяність, чесність, совість, скромність, великодушність тощо [2]. Потреби – це основа діяльності людей, певний мотив до здійснення тих чи тих дій або вчинків. Відомо, що задоволення від реалізації матеріальних або духовних потреб є важливим компонентом людського щастя. У кожному суспільстві є певний перелік і рівень потреб з об'єктивною можливістю їх реалізації в суспільній практиці [2]. Потреби поділяють на біологічні та суспільні (формується суспільством). Біологічні (природні) потреби орієнтують на збереження життя, харчування, розмноження тощо. До потреб, які формуються суспільством, належать духовні, матеріальні та суспільні. У процесі розвитку суспільства відбуваються як якісні, так і кількісні зміни у системі потреб [2]. Для особистісного розвитку людини важливо, щоб вона мала відповідне уявлення про свої інтереси, їхню пов'язаність із суспільством і країною, де вона перебуває [3]. Інтереси людини поділяють на життєво важливі, суттєві та побічні. До життєво важливих інтересів людини відносять її життя, безпеку, здоров'я, їжу, свободу тощо. До суттєвих – можливість здобути освіту, мати житло, сім'ю тощо. До побічних – бажання розкоші, вишуканої їжі, хвастощі, захоплення азартними іграми тощо [3]. Уміння розрізняти інтереси за своїм значенням дозволяє людині успішно будувати своє життя, досягати гармонії з існуючим суспільством і державою. Саме в цьому полягатиме для вас – майбутніх громадян і громадян нашої держави зміст поширених зараз висловів: «Щастя жити в Україні» та «Україна – країна, де здійснюються ваші мрії» [3]. Цінність - те, чого людина усвідомлено признає високу ціну, чим дорожить і заради чого готовий жертвувати чимось іншим, платити зусиллями, часом та грошима. Це те, безумовну важливість чого людина вірить, заради чого він живе, до чого прагне і чим керується у своїх виборах. У кожного з нас є щось дуже важливе, що ми любимо, цінуємо і хочемо, щоб у нашому житті було більше [4]. Тільки розвинена особистість живе, керуючись своїми цінностями: з її цінностей випливають її цілі, цілі розгортаються в плани, плани конкретизуються в порядок справ, після чого особистість діє. Чим більша кількість часу ви дієте не випадковим чином, а відповідно зі своїми обдуманими цінностями, тим в більшому ступені ви дієте, як людина-особистість [4].

Висновок: Отже, важливими аспектами для формування особистісного розвитку є їхні потреби, інтереси та цінності. Без цих факторів людина не зможе бути щасливою, впевненою в собі та бути свідомою. Особистість виокремлюється нашими бажаннями та нашими діями, тому для її формування потрібно працювати над собою.

Список використаних джерел

1. Людина та особистість URL: <https://ukrtextbook.com/sociologiya-sirij-ye-v/sociologiya-sirij-ye-v-3-osobistist-yak-predmet-analizu-potrebi-interesi-cinnosti.html>
2. Потреби особистісного розвитку URL: <https://posibniki.com.ua/post-socialni-harakteristiki-osobistosti>
3. Інтереси особистісного розвитку URL: <https://ua.izzi.digital/DOS/308410/354163.html>
4. Цінності людини та особистості URL: <http://psychologis.com.ua/cennost.htm>

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність дослідження: гроші як соціокультурний феномен набуває особливого значення в контексті сучасного формування соціального життя, описаного терміном «фінансова цивілізація», що вказує на проникнення «економічного» на всі аспекти соціокультурного існування людини.

Мета дослідження: обґрунтування впливу грошей на ментальні парадигми, розгляданні грошей як феномену культури та визначенні ролі фінансів у житті людини.

Об'єкт дослідження: гроші.

Предмет дослідження: вплив грошей на культурний та ментальний аспекти життя людини.

Завдання дослідження: зрозуміти, яким чином гроші впливають на культурне життя.

Виклад основного матеріалу. Усі соціальні досвіди українців після пострадянських років пройняті гострими викликами, пов'язаними із зміною ролі грошей у їхньому повсякденному світі. Ці виклики включають втрати заощаджень, катастрофічну інфляцію у першій половині 1990-х, масове зuboжіння, надмірне зростання тіньового та кримінального капіталу, а також шахрайство за схемою «фінансових пірамід», які досі мають своє місце в історії. Щоб не загубитися в хаосі ринкових відносин, які проходять болісний етап становлення, важливо, щоб люди усвідомлювали як небезпеки, що виникають від грошей, так і свої можливості опиратися їм [1, с. 15]. Це завжди актуальне питання, але в Україні сьогодні особливо важливо розвивати усвідомлене і, можна сказати, тверезе ставлення до грошей. У філософських виданнях останніх років в країнах пострадянського простору з'являються роботи, що досліджують проблеми формування адекватних морально-етичних засад для людини в контексті її економічної діяльності [1, с. 27]. Зокрема, важливо відзначити наступні праці: 1. Робота Панкевича «Мораль як обмеження реалізації прав людини і громадянина»; твір Л. Тутова «Праця як ключовий феномен життя у філософії господарювання» та «Проблеми пізнання в філософії господарювання». 2. Також варто звернути увагу на працю С. Корнієнка «Філософські аспекти економічної парадигми ХХІ століття». 3. Робота Р. Богуріна «Принципи будівництва та аналізу взаємодії в соціально-економічних системах» також є значущою [2, с. 27]. Водночас було опубліковано обмежену кількість робіт, що розглядали сутність грошей як явища культури та їх вплив на життєвий світ людини, поза межами економічних відносин, хоча очевидно, що цей вплив існує. Монографія А. Мазаракі та В. Ільїна «Філософія грошей» [2, с. 38] є цікавою як з точки зору змісту, так і за оригінальністю вибору предмета дослідження. Розглянемо методологію теорії комунікації з метою проведення аналізу умов та виявлення загальних моделей комунікативних практик, де гроші виступають в якості медіуму. Важливим є те, що комунікативна філософія орієнтована на осмислення практичних аспектів людського буття - щоденного спілкування та життєвого світу людини. У цьому контексті синтез емпіричного досвіду відбувається не в «недрах» трансцендентальної самосвідомості, а в міжособистісному просторі універсальної комунікації [2, с. 39]. Гроші виникли та розвинулися внаслідок потреби людей узгоджувати свої позиції. Це виникнення детермінувало вироблення та кодування нових вербальних, поведінкових та ситуативно-речових кодів у знакових формі. Змістом цих кодів стали конвенційно прийняті правила, які регулювали нові, раніше неіснуючі форми поведінки людей. Роль та місце грошових відносин у структурах комунікативних практик можна визначити через концепт комунікативної дії, введений Ю. Габермасом. Цей концепт виражає активну практичну позицію людини в контекстах соціуму, спрямовану на взаємодію з іншою людиною [2, с. 43]. Для розуміння грошових відносин як комунікативної дії вчений акцентує увагу на тому, як це поняття слугує ключем до розкриття загроз, що ставляться до життєвого світу людини з боку господарських та бюрократичних механізмів. Основний аспект полягає в тому, як використання цього поняття може викликати ризик перетворення особистісних стосунків на об'єкт управління чи товар. Історичне існування грошей розглядається як еволюція їхньої знакової природи, процес абстрагування та ідеалізації. Перехід від тотожності знакової форми до виявлення соціальної природи грошей розглядається як феномен культури [2, с. 44]. У процесі еволюції грошей можна виділити кілька етапів: виникнення та розвиток ненасильницьких форм обміну матеріальними цінностями між людьми: Дарування: початковий етап, коли обмін здійснювався через акти дарування. Перетворення одностороннього акту дарування на двобічний: На цьому етапі виникає новий сенс людських стосунків, що ґрунтується не на кровній спорідненості чи насильстві, а на господарському партнерстві. Виділення конкретних пар продуктів: Осмислення еквівалентного характеру обміну, де конкретні пари продуктів стають об'єктом обміну. Поява місцевих натуральних грошей: з'являється єдиний символічний еквівалент для даної культури, який визначає значущість будь-якого товару [3, с. 44]. Поява монетних грошей: поява монетних грошей визначається як граничний рівень репрезентації організованої суспільної волі в сфері обміну товарів. На цьому етапі завершується процес «розходження» значення окремого товару та значення універсального еквіваленту всіх товарів. Відбувається утвердження самостійного буття соціального символу, який, як правило, не має іншого застосування, крім представлення соціальних значень інших речей. Виникнення банкнот: Поява банкнот, виготовлених з паперу, але розмінних на золото, відзначає фізичне відділення у просторі і часі знаку паперу, який засвідчується певним законом щодо його значення. Це золоте забезпечення є механізмом виявлення соціального довіри до здатності держави контролювати ринкові процеси. Поява електронних грошей та кредитних карток: на іншому етапі відбувається поява електронних грошей та кредитних карток. Гроші втрачають предметно-чуттєву форму і перетворюються в чисту інформацію. Вони стають упорядкованою знаковою системою, мета якої - встановлення алгоритму, порядку та матриці функціонування системи економічного життя [3, с. 67]. Інформація перетворюється у субстанційну основу

сучасної економічної реальності. Комунікативна природа грошей дозволяє розглядати їх як варіант спрощеної спеціалізованої мови. Культурну функцію грошей можна інтерпретувати з філософсько-світоглядних засад буття людини [3, с. 67]. Вихідним принципом філософії комунікації є положення, що мова є субстанцією, яка об'єднує суспільство в певне органічне ціле. Гроші, за своєю суттю, є «спільним знаменником», механізмом повсякденного, повсюдного, універсального узгодження смислів людей у спілкуванні. У такій ролі вони виступають як засіб досягнення порозуміння, причому на значно більш широких масштабах, ніж це було в абсенції грошей у суспільстві [4, с. 78].

Висновок: Культура визначає ставлення людей до грошей, надаючи їм значущість та роль, а не навпаки. Гроші стають не лише умовою, але й інструментом досягнення раціональності в суспільстві. Навіть при поверхневому розгляді стає очевидним, що гроші можна осмислити як феномен культури. Вони перетворюються з інструменту економічної діяльності на один із вимірів людського існування.

Список використаної літератури

1. Богачов Р. Принципи побудови та аналізу взаємовідносин у соціально-економічних системах // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія, психологія, педагогіка, 2004. № 10. С. 7-15.
2. Братаніч Б. Проблемне поле дослідження філософських основ маркетингу // Мультиверсум. Філософський альманах. К.: Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України, 2005. Вип. 47. С. 200-207.
3. Габармас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Львів: Літопис, 2000. 318 с.
4. Гарник А. Право и мораль в свете дискурсивной этики є: предпосылки формування новой философско-правовой парадигмы // Філософія. Культура. Життя. Міжвузівський збірник наукових праць. Дніпропетровськ, 2002. Вип. 21. С. 192-202.

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження. Багато конфліктів у світі мають національний або етнічний характер, і дослідження впливу націй на ці конфлікти може допомогти розуміти їхні причини та можливі шляхи вирішення.

Мета дослідження: розуміння історичного розвитку націй та їхню роль у сучасному світі.

Предмет дослідження: вплив нації як суб'єкта історичного розвитку.

Об'єкт дослідження: нація, яка розглядається як об'єкт аналізу, і вивчається її вплив на історичний розвиток суспільства.

Завдання дослідження: вивчити історичний контекст формування та розвитку національних ідентичностей і національних спільнот у вибраних регіонах чи країнах.

Виклад основного матеріалу. Міжнародна інтеграція та формування міжнародних спільнот визначає новий рівень розвитку людського суспільства, рівень функціонування держав, обсяги економічної співпраці, темпи наукового прогресу, методи і способи розвитку людства. На сьогоднішній день кожна країна і житель у світі прагнуть знайти нові засоби до покращення життя. Кожен прагне, але з усієї сукупності держав та суспільств лише невелика їх частка досягають успіху в цій справі. Найбільш видимою причиною цього можна назвати цивілізованість таких суспільств [2, с. 48]. Як стверджував Р. Емерсон «Істинний показник цивілізації – не рівень багатства і освіти, не величина міст, не об'єми врожаю, а образ людини, який виховується країною». І якщо виходити з цього твердження, то можна сказати, що саме культура, загальний характер суспільства, його самовизначеність і є передумовою процвітання. Така передумова визначається терміном «національність». Люди об'єднуються в націю і для внутрішніх завдань – в першу чергу, для створення держави, для модерування протилежних інтересів всередині цієї спільноти (наприклад, класових конфліктів), для ефективного розподілу ресурсів [1, с. 28]. Тож можна сказати, що формування української нації є не самоціллю, а засобом для формування повноцінної держави. Відсутність у державі Україні єдиної національної єдності, проте відтворення законодавства, не відокремлюючи поняття «нація» і «громадянин», враховуючи те, що українців в Україні 78%, є зрозумілим (і справедливим), щоб Україна була Українською державою, тобто «державою українців». Тож, першочерговою проблемою у визначенні української нації, а, отже, і цілісної Української держави, є юридичне закріплення національної ідентифікації. Деякі ідеї нації підкреслюють не об'єктивні характеристики, але вибір суспільства. На практиці, це стосувалось груп людей, які є також нацією за іншими визначеннями [3, с. 175]. В епоху глобалізації, коли стираються культурні кордони, необхідним є встановлення і розвиток української державності. Всі проблеми, що існують на сьогодні в Україні, що заважають будувати розвинуте суспільство, полягають у слабкій інтегрованості громадян України у великий соціум, у відсутності тісного контакту та культурної довіри українців одне до одного, оскільки відсутня у кожного суб'єкта самоідентифікація його до нації [4, с. 254].

Висновок. На сьогоднішній день найголовнішою проблемою українського суспільства є незрозуміння значення визначеності своєї національності. Ідентифікація себе як приналежного до певної нації визначає спільний характер, спільну поведінку, спільні морально-етичні цінності, а отже і спільне бачення шляху і способів прогресу України і визначення пріоритетів, ціннісних формацій у розумінні функціонування суспільства. Тож можна сказати, що формування української нації є не самоціллю, а засобом для формування повноцінної держави.

Список використаної літератури

1. Савлук С. Наслідки глобалізації для розбудови України // Персонал. №4. 2007. С.23-36.
2. Колодій А. Рукопис брошури Нація як суб'єкт політики. Львів: Кальварія, 1997. 55 с.
3. Степаненко В. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: інститути, практики, цінності // Українське суспільство: 10 років незалежності / За ред. В.Ворони. К.: ІС НАН України, 2001. С. 169-183.
4. Гелнер Е. Нації та націоналізм; Націоналізм: Пер. з англ. К.: Таксон, 2003. 300 с.

СУЧАСНИЙ СВІТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

Актуальність дослідження. Цінності - це поняття, які вказують на людську, соціальну і культурну вагу певних явищ, речей, та предметів діяльності. Формування цього поняття пройшло складний історичний шлях, та варто лише розглянути одні з найвідоміших поглядів на «цінність», щоб зрозуміти її сучасний зміст. «Людина є мірою всіх речей» - вважав відомий давньогрецький філософ Протагор. Звідси випливає, що найголовнішим аспектом самого поняття «цінність» та його мірилом є людина. В античній і середньовічній філософії ціннісні характеристики включалися в саме життя, розглядалися як притаманні йому, нерозривні з реальністю. Вони є регуляторами поведінки всього людства, виступаючи найважливішими критеріями. стимулами і знаряддями пошуку шляхів взаєморозуміння, злагоди і збереження життя людей планети [3, с. 111.] Слід мати на увазі, що загальнолюдські цінності мають конкретно-історичний характер їх розуміння в античності чи в епоху Середньовіччя суттєво відрізняється від їх розуміння в сучасному інформаційному суспільстві. У сучасній філософії поки що немає єдиного бачення того, що є загальнолюдськими цінностями. Все ж можна назвати кілька прикладів, які безперечно є важливими для усіх землян і класифікуються як загальнолюдські цінності: цінність людського життя; сенс буття, справедливість, межа між добром і злом, свобода, тощо; збереження природи та її важливість, запобігання екологічній кризі [5, с. 66]. Людство не стоїть на місці, є безліч чинників, які впливають на формування загальнолюдських цінностей, завдяки їх дослідженню можна зрозуміти які настрої панують у соціумі, його потреби та проблеми, та безліч інших важливих аспектів. Подальший конкретно-історичний аналіз сутності та розвитку цінностей є важливою стороною наукового дослідження і розуміння історії суспільства та культури.

Мета дослідження: розуміння становища, в якому перебуває сучасний соціум у розрізі загальнолюдських цінностей.

Об'єкт дослідження: загальнолюдські цінності та їх вплив на тенденції сучасних вселюдських пріоритетів.

Предмет дослідження: проблема формування сучасних загальнолюдських цінностей, їх природа та подальший розвиток, який зумовлений подіями та настроями у всьому світі та суспільстві.

Завдання дослідження: аналіз суті людських цінностей.

Виклад основного матеріалу. Цінності в житті суспільства є чимось більш високим, ніж проста цікавість. Саме вони відрізняють нас від тварин і саме за їхньою допомогою ми задовольняємо власні потреби. Культура базується на цінностях, а, в свою чергу, вона виступає предметним полем для цінностей. Ці категорії невіддільні одна від одної [4, с. 76]. Люди, які поділяють однакові цінності, становлять соціальні групи, що об'єднуються задля певної мети (політичної, економічної, духовної) і таким чином творять історію у певному напрямі. Виконуючи важливу роль у житті суспільства, цінності забезпечують духовно-вольову єдність суспільства, високий рівень самосвідомості й організованості його членів. Суспільні цінності формуються з часом та представляють собою принципи, переконання і переваги, які спільні для більшості людей, незалежно від їхньої культури, релігії, часу та місця. Основні загальні цінності включають такі аспекти як збереження життя і добробут людей є важливими цінностями для більшості суспільств, бажання бути незалежними, приймати власні рішення і мати право на вибір, прагнення до особистого щастя і задоволення від життя, бажання зберігати своє фізичне і психічне здоров'я та прагнення навчатися і розвивати свій інтелект. Цінності можуть варіювати залежно від культурних, історичних та індивідуальних чинників, але ці загальні цінності визнаються більшістю людей у світі.[2,с.248] Спочатку вони з'являються як сукупність звичок, певні традиції норм поведінки, що передаються з покоління в покоління, і є ознаками людського, відмінного від тваринного інстинктивного способу життя. З часом ці прийоми побуту закріплюються, схематизуються в таких нормативних утвореннях, як обряди, звичаї, ритуали. У них кодуються еталони суспільно схваленої поведінки [1, с. 140]. У подальшому вартісні взірці транслуються, зберігаються і передаються через соціальні інститути: установи освіти, виховання, масової інформації, релігії, політики, права тощо. Підсумком і метою тривалого прищеплення ціннісних якостей є формування людської психології, ментальності, характерної для даного типу суспільства.

Висновки Сучасний світ можна розглядати через призму загально людських цінностей, які залишаються важливими незалежно від культурних, соціальних та історичних відмінностей. Життя, свобода, справедливість, щастя, здоров'я, знання, любов і співчуття, а також спільнота залишаються цінностями, які об'єднують людей в усьому світі. У сучасному світі, де відбуваються швидкі зміни і виклики, розуміння і врахування цих загально людських цінностей може служити основою для побудови більш гармонійного та справедливого суспільства, сприяючи розвитку і благополуччю всіх його членів.

Список використаної літератури

1. Афанасьев М. С. Социальные ценности и ценностная ориентация личности. М., 1990. 140 с.
2. Философия и ценностные формосознания. М., 1978. 248 с.
3. Чухина Л. А. Человек и его ценностный мир в религиозной философии. Рига, 1991. 267 с.
4. Малахов В. А. Цінність як категорія культури // Філософська думка. 2002. №5. С. 76-85.
5. Глобальні проблеми та загальнолюдські цінності. М. 1990. 67 с.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження: На сьогоднішній день є дуже актуально торкнутися тему «Вплив глобалізму на розвиток українського суспільства» тому, що ми живемо в період, коли світові процеси впливають на життя населення навіть у найвіддаленіших куточках світу. Важливо усвідомити, що сучасна цивілізація перебуває в стані кризи. Це певною мірою стосується й України. Тому доцільно приділити увагу цій темі саме зараз.

Мета дослідження: аналіз впливу процесу глобалізації на українське суспільство, а й на наукове забезпечення управління сучасним світовим розвитком та усвідомити позитивні і негативні наслідки глобалізації в Україні.

Об'єкт дослідження: українське суспільство і глобалізм; глобалізація і глобалізм як основні поняття.

Предмет дослідження: теоретичні аспекти впливу глобалізаційних процесів на українське суспільство.

Завдання дослідження: вияснити в чому полягає сутність глобалізації; визначити основні позитивні і негативні моменти впливу глобалізації на розвиток українського суспільства, розглянути основні глобальні проблеми.

Виклад основного матеріалу. Реалії глобалізації змушують кожну державу чітко визначитись із своїм геополітичним вибором. За останній рік наша країна в рейтингу глобалізації розташована на 44 місці серед 203 держав. Чим вище значення індексу держави, тим більше вона залучено в світові процеси. Індекс держав – це індекс, який вимірює рівень глобалізації країн світу в економічному, політичному та соціальному вимірі [1]. Глобалізація - об'єктивний, необхідний процес, який супроводжує людство протягом його історії. При формуванні рейтингу враховувались чотири основні параметри. По-перше, економічна інтеграція - обсяг міжнародної торгівлі, інвестицій. По-друге, персональні контакти - міжнародні поїздки, туризм, обсяг міжнародних телефонних переговорів. По-третє, технологія - кількість користувачів Інтернету, кількість інтернет-серверів. І по-четверте, втягнення до міжнародної політики - членство держав у міжнародних організаціях, кількість посольств [2]. Позитивні наслідки глобалізації. Це в першу чергу наявність прямих іноземних інвестицій, доступність загальнокультурних цінностей, культурна консолідація, культурна глобалізація (подолання глобальних світових культурних розбіжностей і протистоянь). Також ми вільно можемо користуватися мобільним телефоном, побутовою технікою і т.д, які вироблені далеко не в нашій країні. І навіть забезпечення суспільства від глобальних загроз різного характеру. Також сюди відносимо поширення швидкими темпами інформаційних технологій скорочення витрат на здійснення зовнішньоекономічних операцій, вільне пересування українських громадян у світі, можливість глобального регулювання екологічної ситуації в державі, забезпечення суспільства від глобальних загроз різного характеру. Негативні наслідки глобалізації. Розпочнімо з того, що в першу чергу це розрив економічного і соціального розвитку між Україною і країнами «золотого мільярда», зростання безробіття, бідності, економічне і політичне послаблення України, основну частину переваг отримують багаті країни або індивіди. Внаслідок наявності можливості виїзду за кордон, значна маса українців виїжджають у пошуках роботи, високої заробітної плати, хорошої медицини, освіти, в результаті чого Україна втрачає працездатне населення, яке могло б працювати на благо своєї країни. На противагу глобалізму виник антиглобалізм. Антиглобалізм — сукупність протестних суспільно-політичних рухів, спрямованих проти сучасних форм глобалізації. В Україні рух антиглобалізму тільки набирає обертів. Знаковою подією у розвитку українського антиглобалістського руху стало проведення Першого Українського соціального форуму (УСФ) 1-2 травня 2008 року. Раніше із закликом провести УСФ виступала конференція громадських рухів України, яка проходила в Києві 21-22 грудня 2007 року. Були також й альтернативні пропозиції провести Соціальний форум країн СНД, але ці задуми не були реалізовані. Брак коштів сильно вплинув на формат УСФ. Засідання форуму пройшли в одному з будинків культури на околиці Києва. Кількість секцій довелося скоротити через брак приміщень. На форумі працювали секції з робочого та профспілкового рухів, екології, антифашизму, контркультури та інші. [3, с. 1]. Основні глобальні проблеми: погіршення екологічної ситуації, глобальне потепління, нерівномірне і неконтрольоване зростання населення в одних країнах і його катастрофічне зменшення в інших, нелегальна міграція, торгівля людьми, наркоманія, контрабанда, нерівномірність соціально-економічного розвитку країн, періодичні глобальні фінансово-економічні кризи, брак продовольства та питної води, гонка озброєнь і розповсюдження зброї масового ураження, зокрема ядерної, поширення релігійного екстремізму, тероризму та міжнародної злочинності [4].

Висновок: Як бачимо, глобалізація призводить не лише до позитивних наслідків, але й негативних. Глобалізація економічної діяльності значно впливає на економічне життя, а також тягне за собою політичні (внутрішні і міжнародні), соціальні і навіть культурно-цивілізаційні наслідки. Ці наслідки все більше відчувають на собі практично всі країни і серед них, звичайно, Україна, яка цілком усвідомлено рухається в напрямку інтеграції в світову економіку.

Список використаних джерел

1. Індекс глобалізації URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Глобалізація в Україні: позитивні та негативні наслідки URL: <https://universe.zp.ua/Globalizacija-v-Ukraini-pozitivni-ta-negativni-naslidki/>

3. Микола Трофименко. Антиглобалістський рух в Україні, URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/26807/23-Trofymenko.pdf?sequence=1>
4. Україна в умовах глобалізації: переваги та ризики Матеріали підготовлені вчителем економіки Ткаченко Н. М. URL: <https://naurok.com.ua/prezentaciya-ukra-na-v-umovah-globalizaci-perevagi-ta-riziki-26671.html>

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження: Проблема формування української нації залишається надзвичайно актуальною через політичні конфлікти, зовнішні впливи, реформи, розвиток громадянського суспільства та інші аспекти. Стан країни, ідентичність та єдність впливають на політичну стабільність, економічний розвиток і міжнародні відносини. Політичний контекст вимагає розвитку та відповідної політики щодо кризових явищ національної ідентичності України та об'єднання різних етнічних та культурних груп.

Мета дослідження: проаналізувати ключові, соціокультурні, економічні та політичні проблеми, які впливають на сучасну українську націю та визначити шляхи їх вирішення.

Об'єкт дослідження: Українська нація.

Предмет дослідження: процеси, які впливають на становлення та розвиток українського народу.

Завдання дослідження: проаналізувати соціокультурні фактори, які впливають на ідентичність української нації; вивчення економічних проблем.

Виклад основного матеріалу. Нація - це велика група людей, які об'єднані спільною культурою, мовою, історією та певними інтересами. Етнологи стверджують, що головним націєтворчим і націєстверджуючим чинником є національна свідомість, котра базується передусім на усвідомленні своєрідності історичної долі народу [1]. Важливою умовою формування нації є зростання національної свідомості: свідомого згуртування та об'єднання дій її різних представників не тільки на ґрунті усвідомлених ними спільних рис або спільного минулого, але й на ґрунті розуміння ними головних національних інтересів і вироблених спільних цілей (визвольної національної державності, тощо) досягнення яких сприяло б розквіту й зміцненню цієї нації [2]. Одним із важливих чинників є факт, що сучасна українська нація формується не на базі одного етносу, а на, принаймні двох основних - українського й російського. Для більшості українського населення проблема вибору полягала у відмові від соціальних (козаки, кріпаки, хлібороби), конфесійних (православні, греко-католики), регіональних (русини, малороси, поліщуки, бойки, гуцули) та інших самовизначень та у наданні переваги загальнонаціональному поняттю «українець» [3, с. 114]. У формуванні сучасної української нації головна роль належить українському етносу, як носію відповідного світогляду. Його історична місія - забезпечити світоглядне домінування серед інших етносів української держави [4]. Зараз українці горді своєю багатою культурною спадщиною та історією, мають сильну самосвідомість та відчувають патріотизм, гордість та бажання побудувати сучасну демократичну та процвітаючу державу. Одним із важливих питань є проблема сепаратизму регіонів. Згадана проблема має історичне підґрунтя і є наслідком тривалої присутності на українських землях адміністративно-силових структур інших держав, що спричинило втрату у значній частині українського населення почуття національної ідентичності [5]. Отже, стрижневим змістом поняття «українська політична нація» є досить високий рівень морально-політичної єдності громадян України в їхньому прагненні створити процвітаюче демократично суспільство, безпека і прогресивний розвиток якого гарантується державою.

Висновок. Отже, у вивченні сучасної української нації було виявлено численні ключові проблеми, включаючи соціокультурні, економічні та політичні аспекти. Щоб вирішити ці проблеми слід створити сприятливе бізнес-середовище, залучити іноземні інвестиції, реформувати судову систему та боротися з корупцією, підтримувати українську незалежність та зміцнювати стосунки з міжнародними партнерами.

Список використаних джерел

1. Публічна бібліотека імені Л.Українки. Українці. Хто ми? Звідки ми? URL: <https://luki.kyiv.ua/wp-content/uploads/images/mat/ukrainci.pdf> Колодій А. Радянська ідентичність та її носії в незалежній Україні URL: www.politics.lviv.ua/nations/soviet
2. Я.Грицак, Нариси з історії України: формування української модерної нації [2-ге вид.]. Київ: Генеза, 2000. 249 с.
3. Орел І. До питання формування сучасної української нації URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2010/06/16/5124061/>
4. О.Поліщук Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія «Українська політична нація- міф чи реальність?» URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/85468/28-Polishchuk.pdf?sequence=1>

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: етика бізнесу - загальні моральні кодекси, правила поведінки суб'єктів господарювання та система їх взаємодії та спілкування. Вивчення особливостей функціонування та розвитку етики у сфері підприємництва та господарської діяльності та розробка відповідних рекомендацій для цієї сфери.

Мета дослідження: розкрити роль і значення етики бізнесу в сучасному підприємстві.

Об'єкт дослідження: зміст та функціонування етики бізнесу.

Предмет дослідження: значення, правила та принципи етики бізнесу.

Завдання дослідження: проаналізувати суть і роль етики бізнесу у ділових відносинах людей.

Виклад основного матеріалу. Загалом, етика ділових стосунків розглядає безособисті, практичні утилітарні стосунки між людьми з метою зробити людей гармонійними та гуманними, а також зробити людей відповідними моральним вимогам. Проблематика ділових контактів є вужчою і специфічнішою, ніж етика ділових відносин, оскільки її науковий інтерес обмежується сферою підприємницької, комерційної діяльності. Етика бізнесу – складова етики ділових відносин, яка розглядає особливості етичного функціонування та розвитку у сфері підприємницької та комерційної діяльності та розробляє відповідні рекомендації для цієї сфери. Етика бізнесу - це сфера філософського дослідження, яка вивчає моральні аспекти підприємницької діяльності та встановлює норми та принципи, що регулюють поведінку суб'єктів бізнесу. Функціонування етики бізнесу пов'язане з неоднозначним трактуванням такої філософської проблеми, як сумісність або несумісність бізнесу і моралі [1]. У сучасному світі існують різні підходи до розуміння ролі та значення етики в бізнесі. На одному полюсі знаходяться ті, хто вважає, що бізнес і мораль можуть і повинні існувати окремо, і що головною метою підприємця є здобуток прибутку, а не вирішення моральних питань. З іншого боку, існують ті, хто стверджує, що етика має бути невід'ємною частиною бізнесу, і підприємці повинні не лише дотримуватися законів, але й діяти відповідно до моральних принципів. Більшість людей вважає, що бізнесмени не можуть дозволити собі етику в жорсткому діловому світі. А що про це думають деякі успішні люди? Чарлі Мангеру, партнерові Уоррена Баффета у керуванні Berkshire Hathaway, сьогодні 96. І це, можливо, найуспішніше інвестиційне партнерство у світі. Мангер про етику говорить досить однозначно: «У вас має бути внутрішній компас: є речі, яких ви не будете робити, навіть якщо це буде абсолютно законно. Ось так ми намагаємось діяти... Люди постійно укладають контракти з Berkshire, тому що вони нам довіряють» [2]. Етика бізнесу сприяє створенню корпоративної культури, яка віддзеркалює цінності, які допомагають підтримувати внутрішню єдність та моральний дух команди. Вона спонукає керівництво та співробітників діяти чесно та відповідально, сприяючи збалансованому підходу до прийняття рішень, які враховують не лише фінансовий результат, а й етичні наслідки. З огляду на глобальну природу бізнесу, етика важлива для підтримання сталого розвитку та врахування соціальних та екологічних аспектів. Дотримання високих стандартів етики допомагає уникнути судових проблем, штрафів і інших негативних наслідків, які можуть виникнути внаслідок неетичної поведінки [3]. За допомогою ділової етики відбувається регулювання відносин між підприємцями при дотриманні договірних зобов'язань та дотримання права. Це стосується контрактних зобов'язань, покриття збитків при заподіянні шкоди, дотримання правил та норм при використанні торгових марок, реклами, захисті торгової та промислової власності, а також під час домовленостей щодо спільної підприємницької діяльності. Одна з найважливіших моральних норм, якою повинен керуватися бізнес є законність всіх ділових підприємств. Без поваги до закону в будь-якій розвинутій державі бізнес не може існувати [4]. Поняття етики бізнесу(або ділової етики) та її діяльності тісно пов'язані з філософським питанням сумісності бізнесу та етики. Оскільки сучасне суспільство підпорядковане ринковим відносинам, нормальна соціальна поведінка є ринковою, а неринкова вважається неправильною. Однак у відносинах між бізнесом і етикою існує багато протиріч, тому в цій сфері життя існує певна етика, а ділова етика - це вивчення цієї етики. Загалом етика ділових відносин досліджує безособистісні, практично-утилітарні відносини людей з метою їх гармонізації, гуманізації, узгоджує їх з моральними вимогами. Проблемне поле етики бізнесу є вужчим і конкретнішим, ніж етики ділових відносин, оскільки її наукові інтереси обмежені сферою підприємницької, комерційної діяльності [5].

Висновок: Сучасний бізнес виявляє все більше зацікавлення у питаннях етики, оскільки суспільство стає більш вимогливим щодо соціальної відповідальності підприємств. Етика бізнесу виступає як важливий фактор в успішному функціонуванні підприємств, оскільки вона впливає на репутацію компанії, відносини з клієнтами, співробітниками та іншими зацікавленими сторонами. Вона сприяє створенню позитивного іміджу підприємства, забезпечує довіру зацікавлених сторін і сприяє сталому розвитку. Тому підприємства повинні приділяти належну увагу етичним аспектам своєї діяльності, а також постійно розвивати та вдосконалювати свої етичні стандарти.

Список використаних джерел

1. Етика бізнесу URL: <https://www.pharmacypedia.com.ua/article/8098/etika-biznesu>
2. Етика в бізнесі URL: <https://theukrainians.org/etyka-u-biznesi/>
3. Етика в бізнесі. Як бути порядним бізнесменом. URL: <https://www.prostir.ua/?news=etyka-v-biznesi-yak-buty-poryadnym-biznesmenom>
4. Етика бізнесу URL: <http://www.etica.in.ua/etika-biznesu/>
5. Етика бізнесу URL: https://pidru4niki.com/1931071039686/etika_ta_estetika/etika_biznesu

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність дослідження: в умовах сучасної реальності гроші є важливим чинником функціонування як економічних так і міжособистісних стосунків. Це особлива реальність, з якою пов'язаний кожен день людського існування. вона створює специфічне сприйняття людиною світу і себе в ньому. Вони формують цінності і норми суспільних інтересів. Гроші керують людьми диктують свою політику, нав'язують особливий світогляд, філософію. Тому ця тема є актуальною і потребує дослідження та обговорення.

Мета дослідження: з'ясувати проблеми та парадигми філософії грошей.

Об'єкт дослідження: гроші як соціокультурний феномен, їх вплив на життя.

Предмет дослідження: особливості філософії грошей.

Завдання дослідження: аналіз грошей як культурного феномену; проаналізувати їх сутність, зміст та вплив на життя суспільства.

Виклад основного матеріалу. Гроші є засобом обміну, зберігання цінності та накопичення багатства. Гроші роблять можливим економічну діяльність, яка є основою для розвитку суспільства [1, с. 7]. Гроші мають як позитивний, так і негативний вплив на культуру. З одного боку, вони сприяють розвитку торгівлі, виробництва та інновацій. З іншого боку, вони можуть призводити до нерівності, споживацтва та знецінення духовних цінностей [2, с. 53]. Гроші сприяють розвитку торгівлі та виробництва. Вони дозволяють людям обмінювати товари та послуги, а також накопичувати ресурси для створення нових продуктів і послуг. Гроші також стимулюють інновації, оскільки підприємці можуть використовувати їх для фінансування нових проектів. Гроші також можуть сприяти розвитку культури в інших сферах. Наприклад, вони можуть використовуватися для фінансування мистецтва, освіти та охорони здоров'я [5, с. 27]. Гроші також можуть бути використані для підтримки культурних традицій і звичаїв. Гроші можуть призводити до нерівності. Люди з більшим доходом мають більше можливостей для споживання, освіти та культурного розвитку. Це може призводити до відчуження між людьми з різним рівнем доходу. Гроші також можуть призводити до споживацтва [4, с. 148-149]. Люди можуть бути мотивовані купувати товари та послуги, які їм не потрібні, лише тому, що вони можуть собі це дозволити. Це може призводити до знецінення духовних цінностей і зосередження на матеріальних благах [1, с. 9]. Гроші мають значний вплив на зміст ментальних парадигм. Вони можуть формувати наше ставлення до світу та до себе. Гроші можуть призводити до матеріалізму. Люди, які покладаються на гроші, можуть ставитися до світу як до ресурсу, який можна використовувати для отримання матеріальних благ. Це може призводити до знецінення духовних цінностей і зосередження на матеріальному успіху [3, с. 67]. Гроші також можуть призводити до споживацтва. Люди, які покладаються на гроші, можуть бути мотивовані купувати товари та послуги, які їм не потрібні, лише тому, що вони можуть собі це дозволити. Це може призводити до знецінення духовних цінностей і зосередження на споживанні [5, с. 34].

Висновок: Гроші - це складний феномен, який має як позитивний, так і негативний вплив на культуру. Важливо усвідомлювати потенційний вплив грошей на наш розум і на наше ставлення до світу. Щоб мінімізувати негативний вплив грошей на культуру, важливо розвивати духовні цінності та цінувати те, що не купиш за гроші. Також важливо використовувати гроші відповідально, щоб вони сприяли розвитку суспільства, а не його руйнації.

Список використаної літератури

1. Андерсон, Б. Сила грошей: як гроші формують наші думки, поведінку і світ. Київ: «Критика». 2011. С.7-14.
2. Берг, П. Гроші: психологія, історія, політика. Київ: «Основи». 2005. С. 53-76.
3. Кастельс, М. Глобальна мережа: походження, природа, наслідки. Київ: «Критика». 2012. С. 67-83.
4. Коулман, Дж. Соціальні капітали: їхня природа та роль у розвитку суспільства. Київ: «Основи». 2010. С. 148-149.
5. Маршалл, А. Функції грошей. Київ: «Києво-Могилянська академія» 2004. С. 27-38.

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Соціальна відповідальність бізнесу є ключовим аспектом сучасного підходу до ведення бізнесу в умовах розвитку суспільства. Україна, як і багато інших країн, стикається з проблемами, пов'язаними зі соціальною відповідальністю підприємств.

Мета дослідження: соціальна відповідальність бізнесу є ключовим аспектом сучасного підходу до ведення бізнесу в умовах розвитку суспільства.

Предмет дослідження: поняття соціальної відповідальності бізнесу в контексті української реальності, включаючи основні принципи, виклики, тенденції та можливості.

Об'єкт дослідження: підприємства та їхні взаємовідносини з суспільством, урядом та іншими зацікавленими сторонами, які впливають на рівень соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Завдання дослідження: аналіз сучасного стану соціальної відповідальності українських компаній.

Виклад основного матеріалу. В Україні соціальна відповідальність бізнесу до останнього часу не отримувала широкого поширення, будучи прерогативою іноземних підприємств. Для досягнення поставленої мети розглянемо різні точки зору на проблематику дослідження. Спочатку визначимо в яких напрямках може проявлятися відсутність соціальної відповідальності бізнесу на українських підприємствах [4]. Так, Д. Задирак зазначає, що тема соціальної відповідальності бізнесу поки що не набула масового звучання та практичного поширення в Україні. Про що свідчать наступні факти: – порушення з боку роботодавців міжнародних прав людини та трудових стандартів; – недотримання законодавчо встановлених соціально-трудових прав і гарантій працівників; – низький рівень заробітної плати; – тривала заборгованість із виплати заробітної плати; – невиправдана економія на інвестиціях в охорону праці та здоров'я працівників, а також у професійний розвиток [1, с. 35]. Як основні проблеми розвитку соціальної відповідальності бізнесу можна виділити наступні: 1. Правові: відсутність законодавчого регулювання фактично уповільнює процеси реалізації соціальної відповідальності бізнесу через відсутність розуміння сутності, основних складових та напрямків її впровадження. 2. Економічні: даний спектр проблеми охоплює дві сфери: по-перше, в нинішніх умовах господарювання підприємці спрямовані на виживання та максимізацію прибутку, а по-друге, відсутність реальних фінансових стимулів з боку держави не сприяють її розвитку. 3. Інформаційні: відсутній механізм по розповсюдженні інформації про сутність соціальної відповідальності бізнесу, переваги від її реалізації та реальні практичні приклади вітчизняних або іноземних підприємств, які є активними діячами в сфері соціальної відповідальності бізнесу [2, с. 81]. Вирішення проблем розвитку соціальної відповідальності бізнесу буде сприяти підвищенню якості життя населення, вирішенню нагальних соціально-економічних проблем, як-то безробіття, низький рівень оплати праці, трудова міграція населення тощо. Вбачається необхідним розв'язання окресленого спектру проблем на національному рівні, виходячи із сучасного економічного становища України та спрямованості підприємств на максимізацію прибутку [3].

Висновок. Українські підприємства поки що не активно займаються соціальною відповідальністю бізнесу. Проблеми у цій сфері включають порушення прав працівників, низьку оплату, інформаційні та економічні перешкоди. Для вирішення цих проблем потрібне чітке законодавство, фінансові стимули та поширення інформації про переваги соціальної відповідальності бізнесу. Розв'язання цих питань сприятиме покращенню якості життя та вирішенню соціально-економічних викликів в Україні.

Список використаної літератури

1. Гордієнко Л. А. Моделі корпоративної соціальної відповідальності. / Л. А. Гордієнко. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2014. Т. 19, Вип. 2(5). С. 34-38.
2. Борецька Н. П. Участь держави у формуванні національної моделі корпоративної соціальної відповідальності. / Н.П. Борецька. Держава та регіони. Сер.: Державне управління. 2013. № 4. С. 80-85.
3. Коваленко Є.В. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності в Україні / Є.В. Коваленко. Глобальні та національні проблеми економіки Електронне наукове фахове видання. Миколаїв. 2016. Випуск 9. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/28.pdf>.
4. Стойка В.О. Соціальна відповідальність бізнесу – важлива складова ринкової економіки / В.О. Стойка URL: <http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/handle/6789/2328>.

ЛЮДИНА ЯК ТВОРІННЯ І ТВОРЕЦЬ КУЛЬТУРИ

Актуальність дослідження. Культура є важливою складовою суспільства. Вона визначає наше сприйняття світу, наші цінності, традиції та спосіб взаємодії. Культурні аспекти впливають на мистецтво, літературу, музику, мову, філософію та багато інших аспектів нашого життя. Кожне культурне середовище прагне зберегти власну стабільність, суспільно визначений статус, певну культурну атмосферу. Актуальність теми культури проявляється в постійних змінах, сучасних тенденціях, міжкультурному спілкуванні та впливі культури на розвиток суспільства.

Мета дослідження: аналіз різних аспектів культурного спадку та явищ, що відображають специфіку суспільства.

Об'єкт дослідження: культура як система цінностей, символів, виразів та практик.

Предмет дослідження: система суспільних цінностей, норм, традицій, мови, мистецтва, символів і звичаїв, які формують і визначають спосіб життя та спілкування у певному суспільстві чи групі.

Завдання дослідження: з'ясувати, яким чином людина-творець формує культуру.

Виклад основного матеріалу. Улюбленим питанням, яке зацікавлює людей в усі часи, було й залишається питання про походження людини та її призначення у світі. Багато вчених, філософів та мислителів займалися цією темою, намагаючись розгадати та пояснити незрозумілі аспекти людського існування. Однак, єдиного відповідного варіанту так і не знайдено [1, с. 391-399]. Людина є унікальним творінням природи. Вона відрізняється від інших живих істот своїми розумовими здібностями, спроможністю перетворювати своє оточення та творити нову реальність. Через свою інтелектуальну потужність, людина стає творцем своєї власної культури [2, с. 68]. Культура - це система цінностей, норм, традицій, знань та вмінь, які люди набувають і передають одне одному. Кожна культура неповторна, відображає особливості та специфіку певного етносу чи народу. Вона включає в себе мову, мистецтво, соціальні норми, традиції, релігію та інші аспекти суспільного життя. Культура формується завдяки розумовій діяльності людини і впливає на її спосіб життя та сприйняття світу [3, с. 101]. Творчість і культура взаємопов'язані. Творчість однієї людини може викликати відгук інших та сприяти обміну ідеями та значеннями. Культивуючи свою творчість, людина приходить до ще більшої глибини розуміння себе, інших та світу навколо нас. Через культуру людина може долучитися до творчих досягнень безлічі геніїв, роблячи їх трампліном для нової творчості. Але це залучення здійснюється лише тоді, коли людина починає не просто споглядати культурні символи, а оживляти культурні смисли у власній душі і власну творчість. Культура і її смисли живуть не самі по собі, а лише через творчу активність натхненної ними людини. Якщо ж людина відверталася від культурних смислів, то вони вмирають, і від культури залишається символічне тіло, з якого пішла душа. Кожен з нас хоча б раз у житті замислювався над тим, хто він, яке його призначення і що взагалі означає бути людиною. Один з відомих давньогрецьких філософів Арістотель спробував вийти за рамки природного погляду на людину, побачивши в ньому «суспільну істоту». При цьому він намагався відділяти «розумну душу» від «чуттєвої». Окрім того, людина є наділеною інтелектом істотою, вона ж являється унікальним творцем культури [4, с. 75-82].

Висновок. Людина як творіння культури народжується в певному культурному контексті, де вона вивчає мову, цінності, традиції та соціальні норми, які стануть частиною її ідентичності. Культура впливає на її переконання, спосіб мислення та спосіб життя. Людина як творець культури активно взаємодіє зі своєю культурою, творячи нові ідеї, мистецтво, літературу, науку та інші культурні вирази. Вона може модифікувати і змінювати культурні вирази, а також впливати на розвиток культури через інновації та творчий внесок. Ця взаємодія між людиною і культурою створює культурний обмін і еволюцію. Люди впливають на свою культуру, впроваджуючи зміни і новації, та, водночас, культура впливає на спосіб, яким люди сприймають і взаємодіють один з одним. Саме тому важливо не тільки усвідомлювати свої можливості, але й завжди ставити собі запитання: яку культуру створюю я?

Список використаної літератури

1. Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Національно-культурна ідентичність як маркер модернізації українського суспільства / Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць. Книга 6. Л.: УБС НБУ, 2013. С. 391-399
2. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість. К.: Знання України, 2002. 168 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ» 2018. 250 с.
4. Гончарук Т. В. Специфіка української ментальності // Науковий часопис Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова. Серія 7. Релігієзнавство. Культурологія. Філософія. Збірник наукових праць. К.: КНП. 2005. С. 75-82.

РОЗВИТОК ДУХОВНОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІДЄМНА СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: Духовний розвиток відіграє одну з ключових ролей у формуванні стійкості та єдності українського суспільства, особливо у світлі нинішніх викликів, погіршення навколишніх умов та депресивне майбутнє в очах багатьох громадян. Хоча й духовні цінності, культурні традиції та духовні практики є фундаментом, на якому будується культура, у багатьох зараз вони відійшли на другий план. А для тих, хто ще й досі спроможний залишатися з позитивним мисленням, вони сприяють згуртуванню, надаючи таким людям мужності та впевненості у власних силах у боротьбі за суверенітет та демократичні цінності. Тому збереження духовності, як засобу самопізнання та саморозвитку, може допомогти знайти внутрішню гармонію та мир, що є надзвичайно важливим у часи кризи та нестабільності.

Мета дослідження: проаналізувати взаємодію держави та церкви в державо-творчому процесі.

Об'єкт дослідження: розвиток духовного життя української держави.

Предмет дослідження: основні принципи, механізми взаємовідносин між державою та церквою.

Завдання дослідження: проаналізувати теорії взаємодії, релігії і держави в історії філософії, розглянути взаємодію, релігії і держави в управлінні суспільством.

Виклад основного матеріалу. Із моменту запровадження християнства в Київській Русі релігійна ідея тісно переплелася з державницькою. Приймаючи християнство, князь Володимир Великий бачив у ньому передусім релігійну ідеологічну систему, яка своїми засадами, зокрема монотеїзмом, духовно-моральними нормами, здатна подолати етноплемінні відмінності, політично консолідувати суспільство. церква здійснювала цементуючий вплив на об'єднання руських земель, освячувала патріотичні почуття. Через християнство державницька діяльність наповнювалася гуманним змістом. церковно-релігійна політика Ярослава Мудрого була спрямована на зміцнення української церкви шляхом конститування Київської митрополії, що також піднімало міжнародний авторитет держави. На сучасному етапі характер державно-церковних відносин – один з головних показників рівня розвитку і держави, і релігійного напрямку, оскільки він характеризує рівень реалізації принципу свободи совісті як однієї з головних складових фундаментальних прав і свобод людини. В XXI ст. Церква та релігійні організації все частіше заявляють про себе як про діяльних учасників суспільних процесів. Релігійний фактор посідає важливе місце в суспільно-політичному й духовно-культурному житті. Українське законодавство закріплює принцип відокремлення церкви від держави, але в Україні спостерігається традиційно значний вплив релігійних інституцій на суспільні відносини, на політичні події, що пояснюється історичним значенням церкви у житті слов'янських народів і особливістю національного менталітету, головною складовою якого є релігійна духовність Тут, перш за все, необхідно звернути увагу на природу церкви як соціального явища, оскільки досить часто вона розглядається як унікальний феномен, відокремлений від інших суспільних одиниць. У сучасних умовах церква набуває усіх рис інституту громадянського суспільства. Оскільки будь-яке церковне утворення має такі риси: його виникнення обумовлюється необхідністю задоволення релігійно-етичних прагнень людини; формування церкви або релігійної громади відображає виникнення соціальних зв'язків між людьми з питань задоволення релігійних прав останніх; церковна діяльність охоплює відокремлену сферу релігійних відносин; реалізація цих відносин пов'язана із використанням індивідами свого права мати та сповідувати свою релігію; церква виступає формою організаційної інституціоналізації відповідної релігії; функціонування Церкви відбувається на засадах самоврядування та на основі власної системи норм; церковне життя врегульоване правом із метою захисту прав і свобод членів церковної общини та інших осіб [1, с. 14]. Такий підхід до природи церкви, майже не здобув концептуального осмислення в юридичній науці, хоча був позитивно сприйнятий фахівцями-політологами [4, с. 18]. Проте, сам факт розуміння церкви як інституту громадянського суспільства дає змогу довести її незалежність та усвідомити перспективи співпраці з державою. Існуюча модель взаємодії і визначає основні складові механізму взаємодії держави та церкви в Україні. До них належать: політико-правова основа, інституційна, організаційна та економічна складові Політико-правова складова механізму взаємодії держави та церкви включаючи такі нормативно-правові акти, як: Конституція України – ст. 35 закріплює право на свободу світогляду і віросповідання, що включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність. Церква і релігійні організації в Україні визнаються відокремленими від держави, а школа – від церкви. В статті робиться акцент на те, що жодна релігія не може бути визнана державою як обов'язкова. Важливим є положення ч. 4 ст. 35 Конституції про можливість заміни військового обов'язку альтернативною (невійськовою) службою по релігійним переконанням громадянина; Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» 1991 р., який закріплює право на свободу совісті, рівноправність громадян незалежно від їх ставлення до релігії, відокремлення церкви (релігійних організацій) від держави, що включає положення про невтручання церкви в політику, а саме: «релігійні організації не беруть участі у діяльності політичних партій і не надають політичним партіям фінансової підтримки, не висувають кандидатів до органів державної влади, не ведуть агітації або фінансування виборчих кампаній кандидатів до цих органів. Митрополит Шептицький називав «святою справою» національне відродження українців та їх право на власну державність. Приймаючи

засади поміркованого націоналізму, він виступив проти терору: «святій справі не можна служити із закривавленими руками» [3, с.1]. У «Слові до української молоді» Владика Шептицький висловив своє ставлення до терористичної практики радикального націоналізму. Високо оцінюючи патріотичні почуття українців митрополит водночас переконував їх у безглуздості жертв. Він розумів, що радикальний націоналізм був захисною реакцією на « реальність окупаційного режиму », але терористична діяльність радикалів відверто ігнорувала засади етичного вчення християнства [4, с. 18]. В умовах політики мультикультуралізму, можна говорити про об'єднання релігійних течій та церковних конфесій, мова може йти лише про співпрацю всіх церков в інтересах народу України Отримання Томосу, який ми нарешті вже маємо, має велике значення насамперед для Української Православної Церкви. Тому що протягом тисячі років церква і Київська Русь намагались отримати повну незалежність... І тепер тільки Українська Церква отримала автокефалію. Для церкви це дає те, що вона буде своє життя, свою діяльність будувати на наших українських звичаях, на нашій традиції, буде звершувати богослужіння українською мовою, зрозумілою мовою. А це має велике значення. Тому що коли людина приходить у храм, чує читання чи то Святого письма, чи псалмів і не розуміє їх, то як вона може молитись? Вона не може повноцінно молитись. А тепер церква буде звершувати богослужіння українською мовою. І люди будуть молитися разом з усією церквою», - зазначив Філарет [5].

Висновок: крізь усю українську державотворчу традицію, безперечним фактом була активна громадська позиція релігійної еліти. Діяльність духовної інтелігенції виходила далеко за межі релігійного життя, стала епіцентром і культурного, і політичного, а згодом і економічного життя краю. Неприпустимо ігнорувати величезний інтегративний потенціал духовної та соціальної енергії, яким виступає релігійний чинник українського суспільства. Осмисливши витоки й історію своєї духовної культури та державотворчої традиції, можна повною мірою зрозуміти сьогодення і уявити найбільш сприйнятливі шляхи побудови свого майбутнього.

Список використаної літератури

- 1.Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Розділ IV. Філософія релігії. 24 с.
- 2.Шептицький А. Слово до української молоді / А. Шептицький // Мета. Чис. 19. 1932. 16 с.
- 3.Конституція України. Ст. 35 Кожен має право на свободу світогляду і віросповідання.160 с.
- 4.Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» 1991. 160 с.
- 5.Патріарх Філарет. Велике значення автокефалії для Української Православної Церкви і для всієї України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2614621-tomos-mae-velike-znacenna-ak-dla-upc-tak-i-dla-ukrainskoi-derzavi-filaret.html>

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ КРИЗИ НА САМОРЕАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження: в умовах сьогодення дана тема надзвичайно актуальна, адже зараз нищиться українська культура, її традиції, спостерігаються соціальні суперечності. Україна пережила ряд соціальних та політичних криз, включаючи Революцію Гідності та анексію Криму росією. Ці події залишили негативний відбиток на суспільство: дорослих, дітей, підлітків, тощо. Змінивши погляди громадян на політику, громадянську активність та соціокультурний ландшафт.

Мета дослідження: вивчення впливу соціально-культурної кризи на можливості самореалізації особистості в сучасному українському суспільстві.

Об'єкт дослідження: самореалізація особистості в суспільстві.

Предмет дослідження: вплив соціально-культурної кризи на самореалізацію особистості в сучасному українському суспільстві.

Завдання дослідження: визначити та оцінити чинники соціально-культурної кризи; визначити як ці чинники впливають на самореалізацію особистості в сучасному українському суспільстві.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній час кожен українець знаходиться в умовах соціальних відносинах нового типу, які ускладнені соціально- економічною кризою та закріпленням комерції в усіх сферах життя. В таких умовах відбувається трансформація мотиваційних компонентів самореалізації особистості. Вона характеризується в структурі мотивації, руйнуванні високих значущих для людини цінностей, необхідністю зміни провідних мотивів, а щодо індивідуальних життєвих стереотипів несвідомого психологічного рівня, то вони поглиблюють соціальну дезадаптацію людей, які неспроможні швидко адаптуватися до мінливих соціальних умов [1, с. 72]. Власне, сама криза ідентичності є однією з найактуальніших проблем, які досліджують сучасні філософські науки, адже, як зазначав В. Хьосле, для того, щоб зрозуміти сучасний світ, навряд чи кожен досягне своєї мети, не зрозумівши логіки кризи ідентичності [2, с.112]. Вона сьогодні набирає все більш різних форм і проявів, зокрема «відчуження людини від суспільства, людей і самої себе, різні форми апатії, широко розповсюджені феномени деперсоналізації людини і дереалізація соціокультурних умов життя людини, психопатологічні форми свідомості та поведінки...» [3, с.110]. Варто зазначити, що у кожній віковій категорії буде різна реакція та сприйняття ситуації, відповідно і процес самореалізації. Особливо важливим для самореалізації особистості є досягнення ідентичності особистості, особливо для формування особистості підлітка. Успішне функціонування та зростання особистості в усіх сферах суспільного життя визначається особистісними якостями, здібностями, домаганнями та цінностями, успішним подоланням кризи ідентичності підліткового віку [4]. Важливо підтримувати соціальну солідарність та розвивати громадянську активність для подолання корупції та забезпечення справедливості в суспільстві; також потрібно інвестувати в освіту та професійний розвиток, щоб люди мали можливість розвивати свій потенціал та знаходити задоволення в своїй роботі; важливо сприяти національному єднанню та взаєморозумінню для зменшення соціокультурних розбіжностей. Для виходу з кризи Україні потрібна заснована на досягненнях соціальних наук культурна „революція” у світогляді громадян (яку може здійснити справжня еліта, у тому числі через університети), яка стане „мотором” соціального прогресу в країні [5, с. 3]. Загалом, соціально-культурна криза в сучасному українському суспільстві впливає на самореалізацію особистості, але завдяки правильним заходам та громадянській активності цю проблему можна подолати і створити сприятливі умови для особистісного розвитку та задоволення від життя.

Висновки: Отже, соціально-культурна криза в Україні має суттєвий вплив на самореалізацію особистості. Ця криза виявляється у багатьох аспектах життя суспільства, включаючи економічну нестабільність, політичні конфлікти та соціальну роз'єднаність. Однак важливо зазначити, що криза завжди носить в собі можливості для змін і розвитку. В умовах викликів і обмежень, які створює соціально-культурна криза, багато людей знаходять нові шляхи для самореалізації. Вони стають більш винахідливими, готовими до викликів і здатними адаптуватися до нових умов.

Список використаної літератури

1. Пилипенко Н. Психологічні особливості самореалізації особистості в умовах професійної кризи. // Соціальна психологія. 2005. № 3. С. 72-79.
2. Хесле В. Кризис индивидуальной и коллективной идентичности // Вопросы философии. 1994. № 10. С. 112-123.
3. Бочков Е. В. Проблема взаимообусловленности идентификации и омассовления в современном обществе // Идентичність у сучасному вимірі. Матеріали Міжнародної науково-теоретично конференції. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лід», 2006. С. 109-111.
4. Краєва О.А. Криза ідентичності підліткового віку та її роль у становленні зрілої особистості URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19997/1/O_Kraieva_KIPVRSO_ZNPIO_7.PDF
5. О.Костенко. Культурна революція – найефективніший антикризовий засіб / О. Костенко // Політичний менеджмент. 2009. № 5(38). С. 3-7.

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження: етика бізнесу – система загально етичних норм, правил поведінки суб'єктів підприємницької діяльності, їх взаємодії та спілкування. Досліджує особливості формування і розвитку моралі у сфері підприємницької, комерційної діяльності і формулює відповідні рекомендації для цієї сфери.

Мета дослідження: розкрити значення і роль етики бізнесу в сучасному підприємництві.

Об'єкт дослідження: етика бізнесу.

Предмет дослідження: сфера діяльності управлінців і підприємців, що забезпечує зв'язки підприємства з діловим середовищем.

Завдання дослідження: проаналізувати роль і суть етики бізнесу у ділових відносинах людей.

Виклад основного матеріалу. До компетенції етика бізнесу належить дослідження моральних аспектів законодавства у сфері праці, трудових відносин і розподілу суспільного продукту. Принципи етики бізнесу: економічна доцільність, ситуативність, індивідуальна відповідальність. Функції: пізнавальна-оцінювальна функція (формування моральної свідомості; розуміння етичних принципів і норм; функція використання етичних принципів і норм як критеріїв оцінювання мотивів, мети, засобів, результатів та наслідків діяльності); регулятивна функція (упорядкування індивідуальної та колективної діяльності й відносин на моральних засадах гуманізму, справедливості, відповідальності тощо; функція закріплення сформованих моральних норм в офіційних документах, а також у традиціях та звичках); контрольна функція (здійснення внутрішнього та зовнішнього контролю за дотриманням моральних норм у професійній діяльності та поведінці підприємців); запобіжно-профілактична функція (стимулювання етичної поведінки; виявлення моральних деформацій, етичних конфліктів, причин, що їх породжують, та їх вирішення й нейтралізація); функція соціалізації (адаптація та індивідуалізація моральної професійної поведінки підприємця; набуття досвіду етичної рольової поведінки на конкретній посаді в процесі колективної праці). Основні завдання етики бізнесу: дослідження теоретичних проблем моралі бізнесу; розроблення проблем моральних аспектів бізнесу; виявлення вимог, які висуваються щодо моральності бізнесмена; вивчення особливостей моральної свідомості бізнесмена; розроблення питань морального виховання та самовиховання бізнесмена [1]. Етика бізнесу – це ділова етика, що базується на чесності, відкритості, вірності даному слову, здатності ефективно функціонувати на ринку відповідно до чинного законодавства, встановлених правил і традицій. Існує дві точки зору щодо співвідношення загальнолюдських етичних принципів і етики бізнесу. Перша точка зору: правила звичайної моралі до бізнесу не відносяться або відносяться в меншому ступені. Ця точка зору відповідає концепції так званого етичного релятивізму, згідно з якою для кожної референтної групи (тобто групи людей, на думку яких про свою поведінку орієнтується даний суб'єкт) характерні свої особливі етичні норми. Друга точка зору: етика бізнесу заснована на загальних універсальних етичних нормах. (Бути чесним, не завдавати шкоди, тримати слово і т.п.), які конкретизуються з урахуванням специфічної соціальної ролі бізнесу в суспільстві. Найпоказовішим прикладом етичних норм є Біблія та її заповіді. Саме в них сконцентровані основні постулати, дотримання яких визначає етичну поведінку [2]. Етика бізнесу це система загально – етичних норм, правил поведінки суб'єктів підприємницької діяльності, їх взаємодії та спілкування, це етика бізнесу. Вона виявляється на так званих мікрорівнях – відносини в організаціях, та макрорівнях – відносини між суб'єктами підприємницької діяльності. Етика бізнесу встановлює врегулювання відносин між підприємцями, менеджерами, бізнесменами, та їх партнерами, клієнтами, працівниками, конкурентами та інше. За допомогою ділової етики відбувається регулювання відносин між суб'єктами ринку при дотриманні договірних зобов'язань та дотримування права. Це стосується контрактних зобов'язань, покриття збитків при заподіянні шкоди, дотримування правил та норм при використанні торгових марок, реклами, захисті торгової та промислової власності, а також під час домовленостей щодо спільної підприємницької діяльності. Також буває, що окремі норми ділової етики входять до умов окремих ділових договорів, такі наприклад як сумлінне виконання, розумні дії, дотримання зобов'язань тощо. Одна з найважливіших моральних норм, якою повинен керуватися бізнес є законність всіх ділових підприємств. Без поваги до закону в будь- якій розвинутій державі бізнес не може існувати. З іншого боку, держава повинна підтримувати та стимулювати вдосконалення морально етичних норм бізнесу, що включає в себе культуру ділових відносин, чесність, сумлінність тощо [3]. Ділова етика регулює відносини між бізнесом і споживачем, які у правовій державі повинні відповідати принципам чесності, а також сумлінності по відношенню до вимог та бажань споживача. Це стосується в першу чергу до реклами, яка повинна бути чесною, достовірною та корисною до споживача. А також щодо вимог споживача для покращення асортименту, послуг, доступність та прозорість характеристик того чи іншого товару чи послуги тощо. Також норми ділової етики повинні сприяти дотриманню суб'єктом підприємницької діяльності технічних норм, гостів, стандартів якості продукції та послуг. Щодо керівництва, то завдяки моральних принципів воно повинно своїми рішеннями і діями сприяти підвищенню рівня життя як споживача, так і своїх підлеглих. Також це стосується і партнерських відносин, які повинні базуватися на порядності, прозорості умов, та відповідальності за всі умови домовленостей [4].

Висновок: Етика бізнесу грає важливу роль у сучасному суспільстві. Вона визначає, як компанії повинні вести свою діяльність, враховуючи інтереси споживачів, працівників та суспільства загалом. Етичні підходи сприяють побудові довіри, довгостроковому успіху та створенню позитивного іміджу компаній. Забезпечення дотримання етичних стандартів сприяє уникненню скандалів і правопорушень, а також сприяє створенню більш справедливого та сталого бізнес-середовища. Етика бізнесу необхідна для розвитку сучасних компаній та підтримання їхньої репутації у глобальному світі.

Список використаних джерел

1. Баранівський В.Ф. Етика бізнесу. URL: <https://studfile.net/preview/5205827/>
2. М. М. Дученко, О. А. Шевчук Бізнес-Етика Київський Політехнічний Інститут імені Ігоря Сікорського URL:<https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/39693/1/>
3. Рибаків М. Ю. Стратегія бізнесу: аналітичний довідник URL:<https://kleiner.ua/wp-content/uploads/2014/10/>
4. Рибаків М. Ю. Етика бізнесу: аналітичний довідник URL:<https://kleiner.ua/wp-content/uploads/2014/10/>

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: соціальна відповідальність бізнесу (СВБ) на сьогоднішній день є важливим елементом підприємницької діяльності у світі. В Україні, нажаль, вона ще не здобула такого значення через низку чинників, що впливають на цей процес та його результат.

Мета дослідження: визначити основні проблеми розвитку соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Об'єкт дослідження: аналіз сучасного стану соціальної відповідальності бізнесу в Україні та його перспективи розвитку.

Предмет дослідження: проблеми соціальної відповідальності бізнесу в Україні.

Завдання дослідження: вивчення стратегій підприємств.

Виклад основного матеріалу. В Україні питання набуло актуальності порівняно не так давно, однак цей напрямок достатньо актуальний на сьогодні. Серед вітчизняних науковців, які досліджують питання соціальної відповідальності можна виділити праці Ю. Саєнко, П. Яницького, Г. Назарова, Г. Попович, І. Акімова, О. Філіпченко та інші. Соціальна відповідальність- один із тих факторів, що впливає на загальну економічну ефективність діяльності підприємств. Хоча частка компаній з усвідомленням соціальної відповідальності в кожному регіоні досить висока, дані аналізу 2008 року показали, що більше третини компаній (36,4%) вважають, що рівень розвитку соціальної відповідальності в регіоні знаходиться на середньому рівні. «нижче середнього» 28,3% організацій належать до категорії «помірний», майже п'ята частина (19,2%) – до категорії «низький», а кожна десята (10,1%) – до категорії «дуже низький». Під показниками соціальної відповідальності бізнесу в Україні в основному розуміють надання благодійної допомоги громаді, розвиток власних працівників, чесну діяльність, дотримання та захист прав людини. Твердження про те, що діяльність з КСВ повинна включати заходи щодо захисту навколишнього середовища, також отримала високу оцінку серед рекомендацій (78,2) [1]. Проте були відзначені організаційні проблеми (8%). бюрократизація процесу надання допомоги (5%), відносно високі вимоги з боку одержувачів благодійної допомоги (5%), тиск влади (3%), відсутність контролю за розподілом коштів (3%), корупція (2%). За дослідженням 2005 року дефіцит фінансових ресурсів та відсутність законодавства, яке б регулювало проведення заходів з СВБ, є найбільш поширеними відповідями при опитуванні щодо перешкод для проведення цієї діяльності (55%) фірм відмітило фінансовий фактор, а 45, 9% фактор законодавства, в той же час у 2010 році 61, 4% компанії зазначили основною проблемою у впровадженні соціальної відповідальності брак коштів [5]. Результати опитування 2010 року показали, що 15, 9% компаній навіть не замислювалися про соціальну відповідальність. Та відповідь повинна вказувати необхідність популяризації концепції соціальної відповідальності в суспільстві [6]. На практиці понад 50% і більше організацій, які формують політику/стратегію соціальної відповідальності, впроваджують такі компоненти соціальної відповідальності, як - права людини (71%) соціальне залучення і соціальний розвиток (98%). Інші компоненти соціальної відповідальності впроваджують більше третини опитаних організацій, організаційне управління-45%, екологічні питання-48%, трудові практики-46,5 %, питання споживачів-43%, практика чесного введення бізнесу-40,5%(2.с.9). У Києві та Донецьку лише чверть підприємств відзначили недостатню доступність організацій, здатних підтримати реалізацію цих програм. Можна виділити групу показників, які перешкоджають впровадженню соціальної відповідальності в корпоративну практику: 1. неповнота (відсутність) нормативно-правової бази 2. відсутність прозорих механізмів контролю за використанням коштів, що виділяються на соціальну відповідальність 3. відсутність спеціальних навичок та знань 4. відсутність бачення потенційних вигод, які можна отримати [3]. Аналіз чинників, що спонукають до впровадження соціальної відповідальності, у 2010 році не зазнав суттєвих змін порівняно з 2005 роком [4]. Східні регіони мають високу концентрацію підприємств-гігантів, які входять до складу основних фінансово-промислових груп країни. У той же час, у західних областях переважно розвинуті торгівля та агропромисловий комплекс.

Висновок: За результатами дослідження можна зробити висновок, що дана проблема потребує нагального вирішення в умовах сучасної економіки і що саме реалізація соціальних заходів українськими підприємствами дасть можливість підвищити не тільки рівень підприємницької культури самого суб'єкта, але й рівень життя всього населення

Список використаних джерел

1. Водницька Н. В. Управління трудовою сферою промислового підприємства з урахуванням соціальної відповідальності бізнесу. URL: <http://www.disslib.org/upravlinnja-trudovoju-sferoju-promyslovoho-pidpryyemstva-z-urakhuvannjam-sotsialnoyi.html>
2. В.М. Гейця, А. І. Даниленка, М. Г. Жулинського, Ю. А. Левенця, Е.М. Лібанової, О.С. Онищенко. Новий курс: Реформи в Україні 2010-2015 URL: https://www.idss.org.ua/monografii/nandop_2010_2015.Pdf
3. Теоретичні засади та практичні напрями формування корпоративної соціальної відповідальності аграрних і харчових підприємств / Ігнатенко М.М. // Економіка АПК 2015. № 1 с. 78 URL: <http://www.eaprk.org.ua/contents/2015/01/78>

4. Робоча програма навчальної дисципліни «Соціальна відповідальність» URL:
<https://zp.edu.ua/?q=node/5904>
5. Дослідження проблеми соціальної відповідальності підприємств https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/12283/1/2011_4_1_Gerbedy.pdf

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Актуальність дослідження гроші як соціокультурний феномен актуальні, у зв'язку з формуванням у сучасну добу стану суспільного життя, означеного поняттям «фінансова цивілізація», під яким мають на увазі проникнення «економічного» на всі рівні соціокультурного буття людини.

Мета дослідження: довести вплив грошей на ментальні парадигми. Розглянути гроші як феномен культури. Визначити яку роль відіграють фінанси у житті людини.

Об'єкт дослідження: гроші.

Предмет дослідження: вплив грошей на культурне та ментальне життя людини.

Завдання дослідження: проаналізувати, яким чином гроші є важливими у культурному житті людини.

Виклад основного матеріалу. Тема грошей в новому тисячолітті активно відтворюється у всіх видах людської комунікації: про гроші говорять між собою, пишуть в ЗМІ, вивчають в дослідженнях, їх розглядають як об'єкт і предмет мистецтва. Натомість пару сотень років назад про гроші взагалі не було прийнято говорити. Гроші не були «всезагальним предметом», тому що ними володіли далеко не всі. Гроші – це невід'ємна частина життя, вони фіксують міру цінності певного об'єкта як речі, здатної бути загальним еквівалентом обміну інших речей. Гроші з'явилися і розвинулися внаслідок необхідності людей узгоджувати власні позиції та інтереси в господарській діяльності. Відомо, що в будь-якій культурі існують категорії родючості і процвітання. І позиціонуються вони виключно як позитивні, як ті що забезпечують саме життя людини. Тому і тяга до грошей як до знаку, що втілює цей достаток, притаманне будь-якому індивіду навіть на рівні не усвідомленої мети. А в якій мірі і в якій ролі гроші проявляються в реальному житті кожного встановлює культуру того чи іншого народу, часу і т.д. В Україні, на відміну від Європи, наявність грошей не гарантувала суспільної поваги свого власника, їх відсутність не рахувалось гріхом. Проте у всіх культурах тема грошей ніколи не мала нейтрального значення, протягом всієї історії саме тут стикались головні позиції добра і зла [1, с. 1-3]. Весь соціальний досвід пострадянських років українців пронизаний гострими проблемами, пов'язаними зі зміною ролі грошей у їхньому життєвому світі: втрата заощаджень, катастрофічна інфляція першої половини дев'яностих років, масове зубожіння, фантастичне розбухання тіньових та кримінальних капіталів, шахрайство «фінансових пірамід», які й тепер ще не відійшли в минуле. Щоб не втратити себе у розбурханому морі ринкових відносин, які проходять болісний етап становлення, треба, щоб люди усвідомлювали як небезпеки, породжені грошима, так і свої можливості протистояти їм [2, с. 15]. Це актуально завжди, але в Україні сьогодні потреба в усвідомленому і, сказати б, тверезому ставленні до грошей – особлива. У філософських виданнях останніх років у пострадянських країнах з'являються праці, присвячені проблемам формування адекватних соціальним реаліям морально-етичних засад для людини в її господарській діяльності [2, с. 27]. Зокрема варто відзначити такі з них: І. Панкевич «Мораль як обмежувач здійснення права людини і громадянина», Л. Тутов «Праця як основоположний феномен життя у філософії господарства» та «Проблема пізнання у філософії господарства», С. Корнієнко та Т. Корнієнко «Філософські проблеми економічної парадигми ХХІ століття», Р. Богачов «Принципи побудови та аналізу взаємовідносин у соціально-економічних системах» [3, с. 27]. Водночас опубліковано дуже мало праць, у яких розглядалася б сутність грошей як феномена культури та їх вплив на життєвий світ людини поза економічними відносинами, хоч наявність такого впливу очевидна [3, с. 38]. Гроші як феномен культури - це цінність, що займає певне місце в культурі. Це місце і є культурним статусом грошей. Культурний статус грошей - це щось само собою зрозуміле, по суті «душа грошей». Культурний статус грошей безпосередньо залежить від розвитку і типу культури, а саме від засобів і способів господарської комунікації [4, с. 146]. Поступово з розвитком теорій про походження грошей виникає культурно-філософський підхід до коштів. Тому розрізняють такі основні теорії походження грошей - еволюційну і раціоналістичну. Еволюційна теорія свідчить, власне що в процесі еволюції деякі продукти перетворили в гроші шляхом підбору більш вдалого еквівалента [5, с. 12-13]. А інша концепція - раціоналістична, оцінює кошти як міру ціни, яка має можливість колихатися як в більшу, і в меншу сторону. Досить пригадати, що будь-який товарообмін пропонував особистий певний еквівалент у вигляді коштів, який нерідко змінювався. Це часто приводило людей в сум'яття [1, с. 3]. Для розуміння грошових відносин як комунікативної дії головним є той її аспект, у якому вчений застосовує це поняття як ключ для розуміння загроз життєвому світові людини з боку господарських та бюрократичних механізмів – загроз перетворення особистісних стосунків на об'єкт управління або ж на товар. Історичне буття грошей можна розглянути як еволюцію їхньої знакової природи, процес абстрагування та ідеалізації, перехід від тотожності знакової форми та смислового наповнення в натуральних грошах до перетворення сучасних грошей у віртуальну реальність. При цьому в усе більш адекватній формі виявлялася соціальна природа грошей як феномена культури [3, с. 44]. У процесі еволюції грошей можна виділити такі етапи: Виникнення та розвиток ненасильницьких форм обміну матеріальними цінностями між людьми: 1) дарування; 2) перетворення одностороннього акту дарування на двобічний (виникає новий смисл людських стосунків, заснованих не на кровній спорідненості або насильстві, а на господарському партнерстві); 3) виділення конкретних пар продуктів, які обмінюють (осмислення еквівалентного характеру обміну); 4) поява місцевих натуральних грошей (єдиного для даної культури символу еквівалента, з яким співміряється значущість будь-якого товару) [6, с. 44]. Люди крім раціональних

завжди керуються соціокультурними мотивами. Гроші проявляють себе в тій ролі, яка відводиться їм в культурі. Вона гармонізує матеріальне, організовує економічне життя людей, пов'язує притаманну культурі ментальність і господарський світ. Гроші в економічній формулі забезпечують формування кількісних оцінок і це їх феномен. Але моральний світ, хоч і може бути фрагментарним, ніколи не буде дискретним. Кількісні оцінки в моральному законі не працюють, бо його не цікавить величина, його головне завдання – цілісність. Коли гроші починають формувати мету, що ми і маємо у суспільстві споживання, це приводить лише до розпаду моральної картини світу. Краху зазнає не сама економічна формула, а економіка в цілому, яка і складається з засобів, мети та способів її досягнення [7].

Висновки: гроші – невід'ємна частина нашого життя. Роль грошей є результатом їх функціонування і виявляється в їх впливі на певні економічні та соціальні процеси. Феномен грошей цілком піддається культурно-філософському дослідженню. Якщо не зводить культуру до поняття ринку, а роль грошей – до їх функцій в економіці. Роль грошей в культурі транслюється з покоління в покоління, адаптує і приймає в себе новий досвід сприйняття грошей, перетворюючись в комплекс архаїчних, само собою зрозумілих уявлень про гроші. Тим часом очевидно, що кількісний аспект грошей витіснив якісні знання про них, спочатку закладені культурою, в зв'язку з чим виникає необхідність культурного усвідомлення ролі грошей.

Список використаної літератури

1. Мухортова А.В., Колесникова Г.І. Деньги как культурный феномен: философско-культурологический аспект // Журнал «Общественные науки», 2018. №5 (46).
2. Богачов Р. Принципи побудови та аналізу взаємовідносин у соціально-економічних системах // Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». Філософія, психологія, педагогіка, 2004. №10. С. 7-15.
3. Братаніч Б. Проблемне поле дослідження філософських основ маркетингу // Мультиверсум. Філософський альманах. К.: Інститут філософії ім. Г. Сковороди НАН України, 2005. Вип.47. С. 200-207.
4. Сухова І. А. Деньги как феномен культуры. 2009. С.146-148.
5. Васильєва І.А. Деньги как феномен культуры: к вопросу о границах культурфилософского исследования // Вестник Том. гос. ун-та. Культурология и искусствоведение. 2011. № 3. С. 12-18.
6. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Львів: Літопис, 2000. 318 с.
7. Ткач В. Гроші і мораль: уроки кризи. 2009. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2009/10/27/4268901/>

ЗНАЧЕННЯ ГРОШЕЙ ДЛЯ ЛЮДИНИ В ХХІ СТОЛІТТІ

Актуальність дослідження: полягає у тому, щоб звернути увагу на значення грошей у людському суспільстві, теоретичні положення даного наукового дослідження дозволять зняти існуючі розбіжності в розумінні фінансових афер й гіпотез та закономірності, висунуті тут, дозволять узагальнити відомі раніше й отримані сьогодні знання щодо грошей.

Мета дослідження: встановити, що є гроші для сучасної людини в ХХІ столітті, а також – з'ясувати, як надлишок, або нестача грошей впливає на людину.

Об'єкт дослідження: зв'язок людини і грошей.

Предмет дослідження: сфера валютних відносин, позитивні та негативні наслідки грошей на людину.

Завдання дослідження: проаналізувати яке значення мають гроші в житті сучасної людини.

Виклад основного матеріалу. Гроші завжди відігравали важливу роль в нашому житті, і в ХХІ столітті це значення лише зросло. Сучасне суспільство великою мірою визначається фінансовими можливостями, і гроші стали необхідним елементом практично усіх аспектів нашого життя. Гроші є однією з життєво важливих цінностей, вони чинять глибокий вплив на всі сфери життя, нерідко деформують сферу цінностей, спричиняють соціальні колізії. Трансформація українського соціуму на ринкових засадах пов'язана з низкою світоглядних питань принципового характеру, які ще не повною мірою знаходять своє осмислення на теоретичному рівні [1, с. 7-9]. Вони забезпечують фінансову стабільність та забезпечують основні потреби людини, такі як житло, їжа, одяг та медична допомога. Вони дозволяють отримувати освіту та розвивати свої навички, що в свою чергу впливає на кар'єрний розвиток. Перші гроші на Землі з'явилися ще до нашої ери. Не важливо, що це були різного виду монети або зерно, вони завжди були потрібні для отримання необхідних людині благ: їжі, одягу, житла тощо. Але час не стоїть на місці, і люди змінюються. Так незабаром людство усвідомило і відчуло на собі всю силу і владу грошей, які розділили всіх нас на бідних і багатих [2]. Також дають можливість людям реалізовувати свої мрії та плани. Вони дозволяють подорожувати, відвідувати розважальні заходи, придбавати товари та послуги, які покращують якість життя. Звичайно, дивлячись на те, як красиво живуть люди по той бік екрану, нам теж хочеться жити, також мати такі ж фешенебельні речі, ходити до дорогих ресторанів, відпочивати на престижних курортах тощо. Це бажання змушує багатьох дорослих присвячувати весь свій вільний час роботі, щоб накопичити на подібні розваги [3]. гроші впливають на соціальний статус та стосунки між людьми. Вони можуть визначати, як людина сприймається в суспільстві та який доступ вона має до різних можливостей. Гроші можуть впливати на людину як позитивно, так і приносити немало бід. Потрібно навчитися ставитися до грошей як до засобу існування, а не як до мети всього свого життя і не забувати, що у світі ще існує духовне багатство [4, с. 5-9].

Висновок: Важливо пам'ятати, що гроші не є єдиною важливою цінністю. Людське щастя, здоров'я та моральні цінності не можна виміряти лише грошима. Гроші служать інструментом досягнення цілей, але не гарантують щасливого та задоволеного життя. Тому важливо збалансовувати матеріальні цілі з іншими аспектами життя, щоб досягти гармонії та задоволення.

Список використаної літератури

1. Філософія фінансової цивілізації. Людина у світі грошей: Матеріали IV Міжнародних філософсько-економічних читань (18-20 травня 2011 року, Львів) Редколегія. Відп. Секретар З. С. Скринник. Львів, 2011, 435 с
2. «Гроші в житті людини» <https://ij.ogo.ua/suzh/groshi-v-zhitti-lyudini/>
3. «Значення та роль грошей в житті людини» URL:<https://glazastik.com>
4. Льїн В. В. Фінансова цивілізація: перспектива чи глухий кут соціального прогресу? Доповідь на засіданні круглого столу Українського філософсько-економічного наукового товариства 23 березня 2011 року. Рукопис. 12 с.

УКРАЇНА В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Актуальність теми дослідження. Сучасні суспільно-політичні, соціально-економічні, інформаційні та духовно-культурні зміни актуалізують пошук народами України власної духовно-культурної ідентичності. Це, зокрема, пов'язано з феноменом глобалізації, який системно трансформує суспільно-політичну, економічну та культурну сфери життя всіх без винятку суспільств і є основою відтворення та розвитку їх життєдіяльності. З інтенсифікацією глобалізації та породженої нею постмодерної глобальної культури існування народів і національних ідентичностей все частіше піддаються зовнішньому впливу, а їхні атрибути все частіше заперечуються. Атрибути все частіше заперечуються і ставляться під сумнів.

Мета дослідження: визначити сутність глобалізму та його позитивний і негативний вплив на розвиток суспільств та їхнє життя. Для з'ясування суті цього питання були поставлені наступні **завдання:** визначити поняття глобалізації; простежити вплив глобалізації в українському контексті.

Об'єкт дослідження: процес глобалізації в Україні.

Предмет дослідження: позитивні та негативні аспекти глобалізації в Україні.

Виклад основного матеріалу. На початку ХХІ ст. глобалізація як процес проникла в усі сфери людського життя. Це означає, що зміст поняття «глобалізація» органічно поєднує онтологічний, гносеологічний та епістемологічний ракурси вивчення реальності [1, с. 5-9]. Науковці по-різному пояснюють сутність поняття «глобалізація». З одного боку, це поступове перетворення світового простору на єдину зону, де вільно рухаються капітали, товари та послуги, вільно поширюються ідеї та вільно пересуваються їх носії [2, с. 8]. Глобалізація також відкриває вільний доступ до інформації, прискорює науково-технічний прогрес, піднімає на вищий рівень питання демократії, прав і свобод людини, освіти та охорони здоров'я, вивчає можливості спільного вирішення екологічних проблем, прискорює зростання кількості та якості споживчих товарів на світовому ринку, а також розширює можливості та способи комунікації, підвищує рівень життя та покращує взаєморозуміння між різними культурами та цивілізаціями [3, с. 10]. В Україні цей розрив призвів до розширення тіньової економіки, загальної криміналізації економічної діяльності, корупції, безробіття та зростання бідності. Глобалізація включає в себе проблему зіткнення двох дуже різних цивілізацій, Сходу і Заходу. Це призводить до зростання тероризму та посилення релігійних і політичних конфліктів. Американський аналітик М. Наїм перераховує «п'ять війн» глобалізації, які стають найважливішими проблемами сучасного суспільства. Це наркоторгівля, широкомасштабна корупція, незаконне використання інтелектуальної власності, нелегальна імміграція та відмивання грошей [4, с. 15-18]. Розглядаючи Україну в контексті глобалізації, можна сказати, що Україна є потенційно існуючою європейською державою, яка прагне сформувати себе економічно і політично як нація. Перед нею стоїть завдання створити стійку національну економіку з уламків «радянської цивілізації». Україна є членом ООН та Ради Європи, що свідчить про те, що вона є суб'єктом світового порядку. Згадуючи історію, варто згадати Біловезьку угоду 1993 року, яка призвела до ядерного роззброєння України. Ракетно-ядерний потенціал України є третім за величиною у світі після США та Росії, і наявність такої зброї захистила б Україну від порушень її суверенітету та територіальної цілісності з боку інших держав [5, с. 25]. В процесі глобалізації Україна стикається з проблемою не конкурентоспроможності своєї продукції. Слепе копіювання та бездумне запозичення може призвести лише до цивілізаційної відсталості та «консервації» України як індустріально-сировинного придатку західної цивілізації. Цю проблему необхідно вирішувати шляхом впровадження нових технологій та інновацій, щоб експортна продукція не тільки відповідала всім стандартам якості, але й користувалася попитом на світовому ринку. Виклики національній безпеці стають глобальним ризиком. Про це свідчить прагнення одних держав підпорядкувати інтереси інших шляхом встановлення домінування над ними в певних сферах соціально-економічного та політичного життя. Втручання у внутрішні справи суверенних держав під виглядом «гуманітарної інтервенції» стає все більш поширеним явищем у сучасних міждержавних відносинах. Загострюються етнічні конфлікти і, як наслідок, держави втрачають контроль над власною територією та не в змозі протидіяти проявам регіонального та міжнародного тероризму [6, с. 14].

Висновок. Таким чином, на сучасному етапі розвитку етнічних українців глобалізація має сильний вплив на світогляд індивідів, що викликає серйозне занепокоєння. Перш за все, в нових економічних і торговельних процесах може розчинитися унікальна українська культура. Тому, розглядаючи такі явища і тенденції, як нав'язування західних стандартів і моделей поведінки, я вважаю, що представники українських етнічних соціальних спільнот повинні усвідомити, що в умовах глобалізації, тобто в умовах посилення міграції, першочерговим завданням для українців є збереження «духу нації» - своєї самобутньої духовно-культурної спадщини, історичної пам'яті та традиційних цінностей.

Список використаної літератури

1. Семенюк Е. П. Глобалізація: філософський аналіз поняття. 2007. С. 5-9.
2. Володин А. Г., Широков Г. К. Глобализация: истории, тенденции, перспективы // Полис. 1999. С. 8.
3. Фурса О. О. Україна та глобалізація: проблеми та тенденції URL: <http://intkonf.org/fursa-00-ukrayina-i-globalizatsiya-problemi-tatendentsiyi/>
4. Moises Naim. FiveWarsOfGlobalization. URI: <http://foreignpolicy.com /2009/11/ 03/fivewars-of-globalization/>

5. Мозговий О. Л. Україна в контексті глобалізаційних процесів (соціально філософський аспект) // Мультиверсум. Філософський альманах. К.: Центр духовної культури, 2004. №41. С. 25, 35-37.
6. Ковальова Г. П., Даніл'ян В. О. Україна у світових глобалізаційних процесах: виклики і відповіді // Науковий вісник серія «Філософія». Харків: ХНПУ, 2015. С. 14.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження: Сьогодні наша держава Україна – неоколонія. Тобто, будучи державним утворенням, вона не є державою для своєї титульної нації, а навпаки – всіма можливими способами її поневолює та знищує, відстоюючи інтереси закордонних, як відверто антиукраїнський сил, так і втілювачів ідеології ліберального тоталітаризму у світовій політиці. А українці, у той час, залишаються безправними на своїй землі.

Об'єкт дослідження: українська нація.

Предмет дослідження: формування сучасної української нації.

Мета дослідження: проаналізувати основні перешкоди у творенні свідомого українського народу, виокремити головні причини, що заважають українцям бути єдиним народом, виявити вплив русифікації.

Завдання дослідження: визначити стан української нації сьогодні, виявити перешкоди, що стоять на шляху будування нації, з'ясувати проблему національної свідомості, ще раз довести, що українці – окрема нація.

Виклад основного матеріалу. Для того, аби реалізувати поставлені цілі, варто заглибитись у минулі віки, в історію, де ми шукатимемо відповіді. Хоча історія не дає нам чіткої відповіді на питання, як виникла українська нація (адже багато тисячоліть тому на території нашої держави проживало багато племен), але те, що ми є окремою нацією – беззаперечний факт. Та все ж що відрізняє нас від «братнього» народу – росіян? Що є у нас, чого немає у них? [1]. Нація – це колективний суб'єкт політики, що творить державу. Наука визначає два основні типи націй – етнічну (базовану на конкретному етносі) та громадянську (основану на громадянстві конкретної держави). Також виділяють дві концепції походження націй: 1) Примордіалістська концепція, що вважає нації продуктами давнього походження, які змінювали уже сучасні віки. Образно кажучи, це будівля з глибоким історично-культурним фундаментом, у якій можна по-новому перекривати дах чи міняти вікна, але з місця її не зірвеш. 2) Модерністська концепція, що вважає нації продуктом останніх кількох сотень років, які формували економіка, війни, газети і телебачення. По-суті, тут нація – це вагончик на колесах, який перефарбовують, як заманеться, і якого везуть різними дорогами історії у непередбачуване майбутнє [2]. Головна проблема українських негараздів – у тому, що у нас немає держави, яка б забезпечувала повноцінне існування та розвиток, була б центром об'єднання наших співвітчизників в Україні та за кордоном. Українці, яких у нашій державі 78%, залишаються беззахисними та неспроможними керувати на своїй землі. За статистикою, за чверть століття, населення України скоротилося на майже 10 000 000 людей. Такі цифри жахають. Окрім того, що однією з причин труднощів у формуванні нації є пострадянська спадщина у вигляді викривленого світогляду громадян України, ще одним важливим чинником є той факт, що цьогочасна українська нація формується на базі, як мінімум, двох основних етносів – українського та російського. Саме через це формування самостійного народу гальмується. Так, адже вищенаведені етноси мають суттєві розбіжності у світогляді. Нещодавно набув популярності термін «українська політична нація», який означає, що українська нація ще не сформована. Користувачі цього терміну вважають, що хоч українська нація ще не сформована, але держава існує, і є громадяни цієї держави зі спільними інтересами. У процесі змін у цих відносинах формується нова нація. У свою чергу, це є елементом подальшої еволюції людства. Безперечно, що для успішного формування народності, а отже, для побудови процвітаючого, самодостатнього суспільства, необхідне поглинання українським етносом російського. Це може здаватися парадоксальним на фоні тотальної русифікації, яка здійснювалася переважно до повномасштабного вторгнення росії, та все ж такий крок є єдиним ефективним вирішенням проблеми, адже саме русифікація розколола нашу державу на українськомовних та російськомовних українців. Саме вона є перешкодою для того, аби українці, котрі складають 78% населення, порозумілися між собою, об'єдналися культурно, виробили спільне бачення майбутнього та минулого. Численні заходи, які є складовими русифікації, а саме: заборона церковних служб українською мовою, Валуєвський циркуляр, Емський указ, «розстріляне Відродження», «брежнєвщина» та «андроповщина» – все це, від минулого до сьогодення, не дає нам усвідомити себе єдиною панетнічною одиницею. Воно й не дивно, адже населенням без єдиної мови, віри та свідомості легко маніпулювати, поділивши його на шматки. Перешкодою остаточного визначення є неточність поняття «українець» [3]. Не можна бути українцем, не знаючи державної мови, не поважаючи держави, зневажаючи її корінний етнос. Існує досить значна частина людей, які втратили національну ідентичність, і для яких базовою є ідентичність територіальна («ми – місцеві»). Вона – наслідок радянської політики розмивання націй. З часом, як і інші імперські ідентичності, нація «територців» зникне через відсутність самодостатності. Так, бокс і футбол ніколи не замінять культури та етики [4].

Висновок: Якщо ми хочемо відновлення української нації, то маємо насамперед дбати про культурне та духовне відродження народу, сприяти розвитку сучасної та актуальної освіти. Пам'ятаймо слова О.Ольжича: «Держава твориться не у будуччині, держава будується нині. Це люди». Варто також зазначити, що держава – це не лише заводи, кордони, армія та біржі, це також і свідомість та душа народу. Ми повинні будувати таку Україну, яка була б частиною нашого народу, продовженням його культурного та історичного досвіду та наслідком наших свідомих дій.

Список використаних джерел

1. Сметаніна О. Портрет нації. Які ми? URL: http://luguniv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/11/Portret-nacii_2.pdf
2. Кривдник О. Українська нація URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2007/02/16/3209980/>
3. Сапсан С. Сучасний стан української нації та держави Україна URL: <https://pravyysektor.info/prosvitnyctvo/oriyentyry/suchasnyy-stand-ukrayinskoyi-naciyi-ta-derzhavy-ukrayina>
4. Орел І. До питання формування української нації URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2010/06/16/5124061/>

ПЛАТФОРМА 3.

ПРОБЛЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЛОБАЛЬНОГО МИРУ ТА БЕЗПЕКИ: ПРИКЛАД УКРАЇНИ ТА ЇЇ БОРОТЬБА ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ ТА ДЕМОКРАТИЧНІ ЦІННОСТІ, УРОК ДЛЯ СВІТОВОЇ СПІЛЬНОТИ

*Тетяна Гончарук-Чолач,
доктор філософських наук,
завідувачка кафедри політології та філософії ЗУНУ
Андрій Соловійов,
студента групи ФМПС-11*

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТИКИ

Актуальність теми дослідження. Сучасна політика націлена на кілька важливих напрямків, що визначають розвиток суспільства. Економічна стійкість та зростання залишаються однією з ключових мет національних стратегій. Охорона навколишнього середовища та боротьба зі зміною клімату набувають все більшої ваги в умовах глобальних екологічних викликів. Соціальна справедливість та права людини стають фундаментальними принципами, які визначають курс політики. Важливо забезпечити рівні можливості та захист прав кожного громадянина. Міжнародна співпраця в умовах глобалізації виявляється ключовою для вирішення міжнародних проблем, від економічних до соціальних та безпекових. Інновації та розвиток науки стають двигунами прогресу, які визначають конкурентоспроможність країни. Здоров'я та соціальне забезпечення виступають як складові добробуту громадян, вимагаючи системних рішень для забезпечення доступу до якісної медичної допомоги та соціальної підтримки. Актуальність цих напрямків визнається у зв'язку з тим, що вони відповідають насущним викликам сучасного світу і визначають успішний розвиток країн та їх громадян.

Метою дослідження - дослідження є розуміння та аналіз сучасних політичних тенденцій, визначення їх впливу на соціум та виявлення можливих шляхів вирішення актуальних проблем. Дослідження спрямоване на визначення ключових напрямків сучасної політики, а також оцінку їхньої актуальності та важливості для суспільства. Цільова група включає політичних діячів, дослідників, громадські організації та громадян, які цікавляться розвитком політичного простору та його впливом на життя людей. Підсумки дослідження можуть служити основою для формулювання рекомендацій та стратегій управління, спрямованих на поліпшення політичного клімату та соціального розвитку.

Завдання дослідження - є аналіз та визначення сучасних політичних тенденцій, вивчення актуальних проблем, а також оцінка ефективності політичних стратегій.

Об'єкт дослідження - сучасна політика та її вплив на суспільство. Дослідження спрямоване на розгляд ключових аспектів політичного процесу, таких як політичні рішення, стратегії, тенденції, та їхні наслідки для громадян та суспільства в цілому.

Предмет дослідження - дослідження сучасної політики охоплює аналіз не тільки формальних політичних структур, але й динаміку політичних процесів. Це може включати вивчення політичних ідей, дискусій, та публічної думки, що впливають на прийняття рішень. Об'єктом дослідження можуть стати також виборчі кампанії, політична комунікація та використання медіа в політичних процесах. За географічними межами, дослідження може фокусуватися на конкретних регіонах чи країнах, враховуючи їхню унікальну політичну ситуацію та історичний контекст. Додатково, може проводитися порівняльний аналіз політичних систем різних країн для виявлення загальних тенденцій або особливостей.

Висновки. Дослідження сучасної політики виявилось надзвичайно важливим для розуміння та аналізу комплексної динаміки політичного процесу. Об'єктом дослідження є сучасна політика та її взаємодія з іншими сферами суспільства. Основним завданням є аналіз та вивчення ключових напрямків сучасної політики з урахуванням її впливу на економіку, екологію, соціум, та інші аспекти життя суспільства. Мета полягає у розкритті та розумінні основних принципів, що лежать в основі політичної діяльності, а також їх впливу на формування сучасного політичного ландшафту. Тема дослідження є актуальною, оскільки враховує сучасні виклики та тенденції, що визначають політичний розвиток суспільства.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ДЕМОКРАТІЇ

Актуальність теми дослідження. Демократія виступає як один із основних принципів політичного устрою в багатьох країнах світу. Зростання складності сучасного світу та викликів, які ставляться перед демократією, створює потребу в розвитку нових теорій та підходів до розуміння та покращення демократичних процесів.

Мета дослідження. Вивчення, аналіз та розробка нових концепцій та стратегій для зміцнення демократії в сучасному світі, враховуючи виклики, такі як криза довіри, технологічні зміни, міжнародні відносини та інші аспекти, з метою покращення політичних процесів та суспільства.

Об'єктом дослідження є самі теорії, концепції та моделі демократії, які розвиваються та застосовуються в сучасному політичному контексті. Це охоплює широкий спектр аспектів, таких як роль громадянства, організація влади, виборчі системи, громадянська участь, взаємодія з технологіями та інші аспекти, які стосуються функціонування демократичних систем.

Предметом дослідження є вивчення та аналіз концепцій, моделей та принципів, які становлять основу сучасних уявлень про демократію. Дослідження орієнтоване на розуміння їхнього застосування, ефективності та способів адаптації до сучасних викликів та реалій.

Виклад основного матеріалу. Демократія – політичний режим, за якого єдиним легітимним джерелом влади в державі визнається її народ. При цьому управління державою здійснюється народом, безпосередньо (пряма демократія), або опосередковано через обраних представників (представницька демократія). Іноді демократію визначають також як набір ідей і принципів, що стосуються свободи, власне, вона і являє собою інституціональну свободу. У формулюванні 16-го президента США Авраама Лінкольна, демократія – врядування «іменем народу, силами народу і для народу». Принципи демократії нині демократія є основним суспільно-політичним устроєм державного ладу найрозвиненіших країн світу. Саме демократичний режим забезпечує реалізацію прав особи і громадянина найповніше. Демократія як політичний режим базується на певних принципах. Отже, принципи демократії – це незаперечні вихідні вимоги до всіх учасників політичної діяльності демократичного суспільства, тобто до суб'єктів демократії. Тепер звернемо свою увагу до основних принципів демократії. До них відносяться:

- політична свобода - свобода вибору суспільного ладу і форми правління, право народу визначати і змінювати конституційний лад (ст. 5 Конституції України), забезпечення захисту прав людини. Свобода має первинне призначення – на її основі може виникнути рівність і нерівність, але вона допускає рівноправність;

- рівноправність громадян - означає рівність усіх перед законом, рівну відповідальність за скоєне правопорушення, право на рівний захист перед судом. Дотримання рівноправності гарантується: не може бути привілеїв або обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового становища, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. Найважливіший аспект рівноправності – рівність прав і свобод чоловіка і жінки, що мають однакові можливості для їх реалізації;

- виборність органів держави і постійний контакт із ними населення - допускає формування органів влади і місцевого самоврядування шляхом народного волевиявлення, забезпечує їх змінюваність, підконтрольність і взаємоконтроль, рівну можливість кожного реалізувати свої виборчі права. У демократичній державі ті самі люди не повинні тривалий час безперервно обіймати посади в органах влади: це викликає недовіру громадян, призводить до втрати легітимності цих органів.

- поділ влади – означає взаємозалежність і взаємне обмеження різних гілок влади: законодавчої, виконавчої, судової, що служить перешкодою для перетворення влади на засіб придушення свободи і рівності; прийняття рішень за волею більшості при обов'язковому дотриманні прав.

- меншості – означає поєднання волі більшості з гарантіями прав особи, яка перебуває в меншості – етнічній, релігійній, політичній; відсутність дискримінації, придушення прав особи, яка не є у більшості при прийнятті рішень;

- плюралізм – означає багатоманітність суспільних явищ, розширює коло політичного вибору, допускає не лише плюралізм думок, але й політичний плюралізм – множинність партій, суспільних об'єднань тощо с різними програмами та статутами, що діють у рамках конституції. Демократія можлива в тому разі, коли в її основі полягає принцип плюралізму, проте не всякий плюралізм є неодмінно демократичним. Лише у сукупності з іншими принципами плюралізм набуває універсального значення для сучасної демократії.

Щодо цінностей демократії, то – це те, заради чого демократію варто захищати, це уособлення її значущості і життєдайності, її привабливості для мільйонів людей, те, завдяки чому демократія здобуває нових прихильників в усьому світі. Демократія як політичний режим. Демократія асоціюється з свободою, рівністю, справедливістю, дотриманням прав людини, участю громадян в управлінні. Тому демократію як політичний режим прийнято протиставляти авторитарним, тоталітарним і іншим диктаторським режимам. Характерною

особливістю демократичного політичного режиму є децентралізація, зосередження влади між громадянами держави з метою надання їм можливості рівномірного впливу на функціонування владних органів. Вибори – передбачена конституцією та законами форма прямого народовладдя, за якою шляхом голосування формуються представницькі органи державної влади та місцевого управління (самоврядування).

Висновки. Сучасні теорії демократії є важливим об'єктом дослідження у зв'язку з низкою суттєвих та актуальних викликів. Висновки на тему сучасних теорій демократії можуть включати:

1. Адаптація до змін: Сучасні теорії демократії повинні враховувати швидко змінюючийся світовий контекст, включаючи технологічний розвиток, глобалізацію та соціокультурні трансформації.
2. Участь та представництво: Збереження та зміцнення участі громадян у прийнятті рішень, а також забезпечення ефективного представництва різних груп суспільства.
3. Гармонізація інтересів: Знаходження балансу між захистом прав меншин, зацікавленості громадян та ефективністю управління для забезпечення гармонійного функціонування демократичних інститутів.
4. Боротьба з корупцією: Впровадження механізмів, які мінімізують ризик корупції та підвищують довіру громадян до демократичних інститутів.
5. Сприяння взаємодії з громадянським суспільством: Розвиток ефективних механізмів для взаємодії держави з громадянським суспільством з метою забезпечення більшої відкритості та участі.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ І ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА

Актуальність теми дослідження. Розуміння політичної свідомості та розвитку культури громадянського суспільства. Громадяни, які мають високий рівень свідомості та культури, можуть бути активніше залучені до громадянської участі та розвитку свого суспільства. Політична свідомість розуміє розуміння громадянами політичних процесів, які відбуваються в країні. Висока політична культура сприяє кращому розумінню та прийняттю громадянами рішень, призначених для їхнього благополуччя. Легітимність політичної влади на рівні підтримки громадян. Якщо в суспільстві високий рівень політичної свідомості та культури, це сприяння формуванню більш легітимного політичного режиму. Розуміння та прийняття політичних інституцій є місце для їх ефективності та стабільності. Висока політична культура може сприяти покращенню роботи політичних інститутів та їхньої легітимності в очах громадян.

Мета дослідження. Може бути багатогранною і включати в себе різні аспекти. Ось кілька можливих мет: Аналіз рівня політичної свідомості, Оцінка політичної культури.

Завдання дослідження. Аналіз цінностей, які починають політичну культуру суспільства. Вивчення взаємозв'язку між культурним.

Об'єкт дослідження. Політична свідомість і політична культура

Предмет дослідження. Вивчення політичної свідомості і політичної культури.

Вклад основного матеріалу. Політична свідомість – це відображення духовного життя людей, інтересів і сподівань різноманітних соціальних спільностей, верств, класів, націй, індивідів і суспільства. Політична свідомість – це свідомість співучасників політичного процесу, всіх сил, що борються за владу та її здійснення, реалізацію. Першим важливим компонентом політичної свідомості є політичні знання та сформовані на їх основі типові політичні уявлення про різні аспекти політичного життя суспільства. Політичні знання та уявлення, як і політична свідомість в цілому, функціонують на двох рівнях: буденному, емпіричному та теоретичному. Буденна політична свідомість це сукупність знань і уявлень, ідей, які виникають під впливом повсякденної політичної дійсності, хоча вона є досить поверховим відображенням політичного життя, до неї не слід ставитись зневажливо, оскільки сама буденна свідомість виступає спонукальним мотивом політичної діяльності більшості людей, а також основою, на якій формується теоретична свідомість. Буденна політична свідомість характеризується чітко вираженими соціально-психологічними рисами: соціальними почуттями, настроями, емоціями, імпульсивністю, гостротою реагування. Безпосередній зв'язок з практикою надає їй рис особливої динамічності, рухливості, гнучкості, здатності чутливо реагувати на політичні зміни, здійснюючи суттєвий, а подекуди і вирішальний вплив на хід подій. Більш високим рівнем є теоретична політична свідомість – тобто ідеї, уявлення, погляди, почуття, знання, теорії, що виникають на основі наукового дослідження політичних відносин. На теоретичному рівні зміст політичної свідомості закріплюється в формі наукових понять і категорій, а також соціально-політичних теорій, вчень, концепцій і доктрин. Емпіричний рівень політичної свідомості – більш-менш усвідомлена сума спостережень про явища і процеси політичного життя, що виникають у її учасників. Цей рівень формується на ґрунті практичного повсякденного досвіду людей. На відміну від щоденного емпіричний рівень свідомості характеризується більшою визначеністю і предметністю уявлень про соціально-політичні процеси. Вперше термін «політична культура» вжив в XVIII столітті І.Гердер. Політична культура є сукупністю цінностей, установок, переконань, орієнтацій, які є загальноприйнятими і служать впорядкуванню політичного досвіду і регулюванню політичної поведінки всіх членів суспільства. Вона включає не тільки політичні ідеали, цінності і установки, але і діючі норми політичного життя. Політична культура служить каналом взаємодії особи і політичної влади. Її основне призначення полягає в здійсненні не відчуження, а приєднання людей до політичної системи і політичної діяльності. Зміст політичної культури різних соціальних суб'єктів неоднаковий за обсягом, структурою тощо. Політична культура суспільства є синтезом відповідних культур усіх існуючих у ньому соціальних спільнот і політичних інститутів. Але це не механічний конгломерат. У царині означених культур виробляється нова якісна субстанція – культура, яка фіксує суттєві ознаки та рівень суспільної політичної свідомості й поведінки суспільства загалом, У Цій новій, інтегрованій політичній культурі можуть переважати демократичні чи авторитарні риси, переплітатись різні рівні й характер політичних ознак носіїв культури. Але головне, що ця політична культура дає змогу побачити якісний рівень політичного життя суспільства. Те саме стосується і політичної культури окремої особи як сукупності елементів її політичної свідомості й поведінки. Їх характер і якість, самотутній зміст, взаємодія та обумовленість дають змогу оцінювати рівень політичної зрілості людини, її політичну культуру. Політична культура є складовою духовної культури особи і суспільства загалом. Вона тісно поєднана з іншими видами духовної культури – моральною, правовою, управлінською тощо. У контексті загальної культури суспільства політична культура постає як культура політичного мислення і політичної поведінки. Вона значною мірою обумовлює ступінь цивілізованості політичного життя суспільства. Деякі автори виділяють ще поняття «громадянська культура» як

різновид політичної культури, її вищий щабель. Громадянська культура передбачає, що суб'єкти політичного процесу в своїй діяльності керуються насамперед інтересами всього суспільства, підпорядковують їм свої приватні, корпоративні цілі. Дії цих суб'єктів спрямовані на дотримання громадянського консенсусу і здійснюються в межах правової держави. Політична культура громадянського суспільства характеризується єдністю громадянських прав і обов'язків та пріоритетом прав і свобод людини в державі. Основними її складовими є рівень політичної свідомості, політичної діяльності та поведінки соціальних суб'єктів. Політична культура має винятково важливий аспект, пов'язаний з поведінкою та діяльністю політичного суб'єкта, які визначають передусім стиль участі суб'єкта в політичному житті, тобто сукупність методів і засобів його політичної практики, компетентність, професіоналізм, моральність тощо. Відомо, що не всі суб'єкти політики володіють належним стилем діяльності. Тому одним із основних критеріїв оцінки їх політичної культури є здатність до участі в політичному процесі, уміння правильно оцінювати політичну ситуацію, результативність діяльності. Чим людина активніша, зацікавленіша, конструктивніша, тим вища її політична культура. Безумовно, зміст політичної культури, зокрема її аспект, пов'язаний з поведінкою суб'єкта, досить ємний. Приміром, помітне місце в ньому посідають політичні традиції та символи. Традиції зберігають елементи минулого політичного досвіду, є способом передачі зразків політичної свідомості й поведінки від покоління до покоління. Хоча зі зміною історичних умов вони можуть оновлюватись або навіть зникати. Своєрідною ознакою культури соціуму є політична символіка (прапор, герб, гімн. Символіка має яскраво виражене емоційне забарвлення і подекуди здатна відігравати мобілізуючу роль. Типологію політичних культур, що базується на формаційному підході, запропонував польський політолог Є. Вятр. На його думку, докапіталістичним формаціям притаманний традиційний тип політичної культури з такими рисами: визнання святості влади, регулювання прав і взаємин підданого та влади на основі традиційних норм («так було завжди»); непорушність політичної системи, її усталених норм. Основні види цієї культури, за Вятром, – плеємінна, теократична, деспотична; другорядні – патриціанська, дворянська. Для капіталізму головним типом політичної культури є буржуазно-демократична, яка, у свою чергу, поділяється на консервативно-ліберальну і ліберально-демократичну. Консервативно-ліберальна політична культура визнає головними цінностями громадянські права і свободи, традиції, але часто заперечує радикально-реформаторські зміни (особливо там, де при владі консервативні сили). У ліберально-демократичній культурі визнання буржуазно-демократичних цінностей і взірців супроводжується більшою лібералізацією та очікуванням соціальних реформ (скандинавські держави, де впливові соціал-демократичні партії). У капіталістичному суспільстві може існувати і другорядна політична культура – автократична у формі авторитарної чи тоталітарної (Німеччина за часів нацизму). Соціалістичному суспільству, стверджує Вятр, властива політична культура соціалістичного демократизму, а також другорядна – реліктова автократична культура. Донедавна у вітчизняній політичній науці панувала типологізація політичних культур за історично-формаційним критерієм. Згідно з нею вирізняють рабовласницький, феодальний, капіталістичний та соціалістичний типи культур. У межах кожного з них виділяються класові види політичної культури: буржуазна, пролетарська та ін. На сучасному етапі набув поширення поділ на тоталітарний, плюралістичний і перехідний типи політичної культури. Тоталітарна культура базується на принциповій одномірності соціального, економічного та духовного життя суспільства, на його тяжінні до стирання політичного, ідеологічного та іншого розмаїття, до монополізму, тотального контролю, згортання прав і свобод людини. Плюралістичний тип політичної культури стверджує багатоманіття, множинність усіх форм матеріального, політичного, ідеологічного, соціального буття, свободу думки і вибору в межах закону, вільну змагальність та конкуренцію, захист прав і свобод людини. Перехідний тип політичної культури (від тоталітарного до плюралістичного) притаманний переважній більшості постсоціалістичних країн, у т. ч. Україні. За територіально-національною ознакою виокремлюють національний тип політичної культури. Він відповідає традиціям і особливостям певного етносу в межах його території. Однак навіть у культурі відносно «чистого» й національного типу внутрішні політичні цінності, настанови – неоднорідні. Тому теорія політичної культури широко послуговується поняттям «політична субкультура».

Висновки. «Політична свідомість і політична культура» показує важливість цих аспектів для сучасного суспільства та його політичної системи: зростання рівня політичної свідомості, розвиток високорозвиненої політичної культури, значення освіти та інформації.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

Актуальність дослідження. На кримінально-правовому рівні аспекти терористичної діяльності досліджують В. Антипенко, Ю. Антонян, С. Допілка, В. Ємельянов, В. Єрмаков, О. Зубова, І. Комарова, М. Краснов, В. Крутов, В. Ліпкан, В. Лопатін, В. Лунєєв, Б. Мартиненко, Г. Морозов, С. Мошончук, М. Назаркін, Д. Никифорчук, Є. Побегайло, М. Руденко, І. Трунов, В. Устинов, О. Хлобустов та ін., які розглядають міжнародно-правові та кримінологічні проблеми боротьби з тероризмом. Вищезгадані вчені запропонували спектр практичних заходів, яких необхідно вжити для профілактики й запобігання екстремістським і терористичним діям суб'єктів суспільного життя.

Мета дослідження полягає у дослідженні та осмисленні феномену тероризму як новітньої глобальної проблеми, що вважається нагальною потребою всього сучасного комплексу наук про людину.

Завдання дослідження. На початку третього тисячоліття для планетарного суспільства все ще актуальною залишається проблема війни та миру. Однією із сучасних форм війни в міжнародних відносинах стає тероризм. Поняття „тероризм» досі ще не має універсального визначення, що, з одного боку, засвідчує його багатовимірність, неоднозначність і феноменальність, а з іншого – ставить перепони на шляху правової боротьби з цим глобальним міжнародним злочиним.

Об'єкт дослідження глобального терористичного конфлікту, як і в „звичайному» соціальному конфлікті, визначаються, на думку В. Антипенка, політичною сферою суспільства, а саме владою.

Предмет дослідження є ресурси та контроль над ними, території, доступ до технологій, благ. Об'єктом глобального терористичного конфлікту, безумовно, є система світового устрою». Тероризм як продукт об'єктивного розвитку світового суспільства є міжнародним злочиним, він має складну, багатовимірну природу й активізується завдяки зростанню кризи сучасної світової системи.

Виклад основного матеріалу. На думку В. Антипенка, тероризм, як спосіб протесту, відображає високий ступінь соціального відчаю тієї частини соціуму, яка не має доступу до всіх благ і ресурсів цивілізації, а також не має можливості іншим способом, ніж терористичний акт, заявити про себе. Саме в цьому аспекті потребує подальшого розвитку принципово важлива для новітньої філософії теза про атрибутивне етико-онтологічне. Тобто відповідальне ставлення планетарного людства до свого буття. У контексті аналізу тероризму як новітньої глобальної проблеми висвітлюється філософське питання про те, на що людина може сподіватися в цивілізаційній перспективі, а точніше, на що потрібно спиратись людині в екзистенційному вимірі. Явище тероризму з огляду на його складність і актуальність, на нашу думку, слід розглядати у системі теоретичних конструктів, які запропонував російський дослідник М. Чешков, а саме: а) уявлення про глобальну спільність світу (світоцілісність), що відрізняється від своїх складових частин; б) сприйняття людства як інтегрального цілого, специфічного соціобіологічного утворення, яке існує в єдності зі світоцілісністю; в) виокремлення глобальної свідомості або світосвідомості як дискурсу щодо цілісності світу та його частин, що є складовою цілісності буття спільноти; г) визнання сучасної (постнеокласичної) науки необхідною умовою нової світосвідомості, яка знімає протиставлення загальнолюдського і особливого, глобального і локального. Цей учений пропонує пізнавальну модель нинішніх кардинальних перетворень виводити з опозиційного категорійного мислення, яке могло б перетворити глобальне сприйняття на „... нову версію універсалістського мислення класичної науки і дихотомної свідомості». Він звертає увагу на 276 те, що науково-суспільна світосвідомість із середини 90-х років орієнтується на дихотомний стиль мислення і найповнішою мірою виражає себе у вигляді опозиції „глобальне-локальне», що трансформується від „колишніх опозицій типу Схід – Захід, Капіталізм – Соціалізм, Північ – Південь (і ширше, „Архаїка – Сучасність») до нової опозиції „Світ – Людство». При цьому нова опозиція не скасовує старі, „а позбавляє їх певної узагальнюючої сили, бо предмет старих опозицій є відносинами між частинами цілого, а предмет нової опозиції – відносини між двома різновидами одного цілого» [2, с. 7–31]. У цьому сенсі, як нам уявляється, предмет дослідження логічно можна вмістити у межі новоутворених опозиційних відносин: 1) світова спільнота – тероризм; 2) США – решта світу, оскільки саме в них нині відбуваються динамічні трансформаційні процеси, об'єктивно аналізувати які можна за допомогою методів синергетики (моделей нелінійного розвитку) як методологічної основи загальнонаукового знання і міждисциплінарного підходу до пізнання явища тероризму зокрема, яке стало, можливо, й не таким вже й несподіваним, як це іноді пробують тлумачити політичні аналітики, але справді загрозливим викликом сучасності. Масштабно розгорнута антитерористична кампанія засвідчила нагальну потребу пошуку адекватних моделей міжнародної безпеки в ХХІ столітті, проте водночас показала, наскільки це проблематично з огляду на неоднозначну реакцію світової спільноти на односторонні агресивні дії керівництва Білого дому. „Нова геополітична ситуація, яка виникла після терористичних актів у вересні 2001 року, – підкреслює Ф. Рудич, – і створення міжнародної антитерористичної коаліції, до якої увійшла й Україна, вносить суттєві корективи в концепцію протистояння Захід – Схід. Росія тоді пішла на блискавичне зближення в США, було створено „двадцятку» росія – НАТО» [3, с. 14]. Враховуючи загрози і масштаби

поширення, світова спільнота сприймає міжнародний тероризм як серйозний глобалізаційний виклик. Як зазначає Г. Токаревський, „Від самого початку третього тисячоліття міжнародний тероризм став однією з найпекучіших проблем світової спільноти. У зв'язку з цим виникла необхідність опрацювати нові підходи щодо вивчення сутності цієї глобальної загрози та побудови нової архітектури безпечного співіснування у геополітичному просторі. Події 11 вересня 2001 року в США значно актуалізували цю проблему, адже, на думку багатьох експертів, глобалізація терористичної діяльності розвивається і трансформується значно швидше, ніж глобалізація економічна» [4, с. 128]. Відмінності, передусім політичні, на переконання Г. Токаревського, заважають виробленню спільних ефективних заходів з протидії нинішньому „інтернаціоналізованому» тероризму. Під враженням терористичних актів і антитерористичних воєн дехто з науковців поспішив заявити, що прогнозована С. Хантінгтоном війна між цивілізаціями вже розпочалася [5, с. 114-147]. Очевидно, можна говорити про зростання (загострення) протистояння Заходу іншим цивілізаціям, зокрема, ісламській. Сучасні цивілізаційні конфлікти спричиняються не суто релігійними, етнічними чи культурними чинниками, а, передовсім: а) бідністю та пов'язаними з нею наслідками; б) майновою нерівністю етнічних груп; в) історичною несправедливістю (насиленницькими переселеннями на територію іншої країни); г) статусними відмінностями; д) зростанням конкуренції за оволодіння природними ресурсами; е) соціальною конкуренцією [6, с. 320–322]. Динамічний процес глобалізації планети висвітлив і загострив ці суперечності й, в інформаційному полі, відчутно нівелював „дистанцію між майновою, статусною та соціальною нерівністю», зробив її загрозливо небезпечною і спричинив активізацію радикальних рухів і силового спротиву. Щодо самого процесу глобалізації, то його по-різному тлумачать різні аналітики. Так, американські дослідники Р. Хадсон і А. Вільямс спробували виокремити в цьому розмаїтті основні тенденції [7]. Одну із них, зокрема, презентують Херст і Томпсон, які вважають, що нема підстав називати звичайне розширене відтворення капіталістичної економіки всесвітнім процесом глобалізації [8]. Іншу тенденцію визначає цілком протилежне твердження проф. Робінсона про новий тип економічних відносин: „глобальна економіка – це така економіка, в якій транснаціональний капітал нищпорить по всьому світові в пошуках прибутку і фактично не стримується в своїй активності». Апологети ще однієї гіпотези (наприклад, Байер і Драг) намагаються довести наявність „фундаментальних зрушень в організації глобальної політекономіки», внаслідок чого глобалізація відображає лише кількісні зміни цього процесу. Четверта тенденція пов'язана з ідеєю не лише переосмислення відносин між глобальною економікою та окремими державами, а й між цією економікою і локальними громадянськими суспільствами, з одного боку, та наднаціональними організаціями і структурами – з іншого [9, с. 5–6]. Крім зазначених політекономічних чинників глобалізації, певною мірою на міжнародний тероризм впливають і глобалізаційні культурологічні зрушення. Беручи за основу праці численних суспільствознавців, С. Удовик визначає чотири сценарії прояву таких перетворень у сфері культурології. Перший – гомогенний, що означає культурну уніфікацію під впливом „культурного імперіалізму»; йдеться про суцільну «вестернізацію» способу життя світової спільноти під проводом світового уряду. Другий – пов'язаний з „периферійною корупцією», тобто розкладом західної культури у периферійних зонах та утворенням „культурного звалища», внаслідок чого світ складатиметься з країн центру, країн периферії та країн „узбіччя». Третій сценарій презентує так звані „мозаїчні культури» – наявність замкнених, конкуруючих та ворогуючих цивілізацій. Четвертий передбачає формування елітарного світу „відкритих держав спільного добробуту», завдяки чому така глобалізація розширить „горизонти індивідуальної свободи», тобто забезпечить комфортне існування індивіда в інтернаціональному культурному середовищі [6, с. 350]. Ці сценарії цивілізаційного розвитку (зрозуміло, невичерпні, як на глобалізаційні виміри) показують не лише складність і непередбачуваність процесу формування нового світового порядку, а й те, що при цьому зазвичай інерційно застосовуються архаїчні підходи. Можливо, саме цим зумовлені й процеси активізації антиглобалістського руху, зокрема й у формі терористичних актів. Глобалізаційні імперативи провідних потуг світу каталізують пошуки ефективних механізмів реалізації цієї стратегії, використовуючи для цього традиційні силові засоби. „Глобальний егоїзм країн-лідерів, – підкреслює О. Білорус, – одна з найбільших сучасних загроз людству. Він призводить до глобальної нерівності країн і людей світу через нерівність технологій та умов життя...». Саме егоїстичні інтереси спонукають ці суперпотуги будувати свої стратегії „... на тому, щоб перемогти в конкурентній боротьбі ослаблені країни. Вони не розуміли раніше і не розуміють тепер, що перемога над слабкими ослаблює „переможців» і веде їх до неминучої деградації, яка матиме незворотний характер». Глобалізаційні тенденції сьогодення з усією очевидністю показують, що домінування західної цивілізації втрачає перспективу, оскільки не відповідає новітнім викликам часу. Отже, робить висновок аналітик, „Глобальні країни-лідери (такими, до речі, він вважає США, ФРН, Великобританію, Францію, Японію, Китай, Індію та Росію, з чим можна посперечатися) сьогодні поставлені перед стратегічною альтернативою: або забезпечити поступовий, еволюційний, якісно новий розвиток всього глобалізованого світу, або зіткнутися з такими новими глобальними проблемами, з якими вони будуть самі не в змозі справитись, а світ і світовий ресурс для них вже буде втрачено назавжди» [10, с. 31–32]. І яскравою ілюстрацією цього є проблема міжнародного тероризму, спроби розв'язати яку традиційними силовими засобами виявляються поки що не лише безуспішними, а й спричиняють появу нових видів загроз світовій спільноті. Отже, на порядку денному – вироблення нових парадигм планетарного співіснування, оскільки традиційний детермінізм неадекватний нинішнім реаліям. Потрібен новий загальнометодичний підхід, що ґрунтувався б на синергетичних положеннях про те, що системи за своєю природою перебувають переважно в стані нестійкої рівноваги внаслідок сукупної дії різних чинників, зокрема спонтанних змін, які так само можуть спричинити кардинальні зміни. Такий підхід, як

вважає С. Кримський, „... дає можливість врахування як найважливішої обставини руху людства або його дискретних співтовариств (цивілізацій, держав, окремих народів) свободи волі та вибору окремих індивідів. Саме в ній в невіддільній до кінця жодним зовнішнім обставинам іманентній пристрасності і свободі творчої самореалізації людини, і слід, очевидно, вбачати причину спонтанних відхилень, а отже, і випадкових, наперед непередбачуваних змін, що призводять до далекоюсяжних наслідків» [11, с. 39]. Тероризм як глобалізаційний виклик сучасності переважно фокусується у форматі відносин Схід – Захід, які назагал мають дихотомічний характер з давніх часів. Предмет нашого дослідження обумовлює потребу оцінки цієї присутньої складової системного аналізу. Філософ Ю. Павленко звертає увагу на те, що витоки протистояння Заходу і Сходу сягають у глибину історії і мають неоднозначне тлумачення, з огляду на істотні цивілізаційні відмінності фігурантів. „Перед нами, пише він, – два шляхи, дві лінії розвитку доіндустріальних суспільств: східний – з провідною роллю державного апарату в усіх сферах суспільної життєдіяльності, включаючи економіку, і західний – з розвинутою приватною власністю і громадянським правом, де держава не відіграє самодостатньої ролі. Історичними ілюстраціями цієї концепції можуть слугувати, наприклад, Передня Азія часів імперії Ахеменідів і антична Греція, в Новітні часи – Мусульманський світ, Китай або Індія, з одного боку, і Західна Європа – з іншого, у XX столітті – СРСР і Північноатлантичне співтовариство» [12, с. 59]. Можна, звичайно, посперечатися щодо останнього твердження: адже весь Радянський Союз не зовсім коректно ототожнювати зі Сходом і, крім того, загально визнано, що він (як і нинішня Росія) сповідував євразійський варіант розвитку і одночасно жорстко протистояв як Сходові (як приклад, десятилітня афганська війна), так і Заходові загалом („холодна війна»). Зважаючи на це, слід, очевидно, у цьому контексті говорити вже про інший вимір протистояння на цивілізаційному рівні. Природу нинішнього конфлікту, що призвів до двох антитерористичних воєн, неможливо зрозуміти без врахування традиційних форм самореалізації людини на Сході і Заході. „...Не реалізована (у трансформованому виді) за офіційними санкціонованими каналами творча енергія, – зазначає Ю. Павленко, – сублімується на Сході у вільну художню або філософську творчість, а також в різноманітні містичні переживання. А на Заході завжди було достатньо можливостей проявити свою індивідуальність і в зовнішній сфері самореалізації – в економіці, політичній боротьбі, колоніальних загарбаннях тощо. З цими обставинами нерозривно пов'язані відмінності в типах західної і східної людини» [12, с. 66]. Політолог В. Кушніренко, досліджуючи проблему вестернізації мусульманського світу, звертає увагу на те, що „... стрибок у розвитку науки, техніки, економіки та інших сфер у Європі вже в XVII столітті засвідчив, що співвідношення сил змінюється на користь динамічного західного світу. З XVIII століття інші частини світу, зокрема і мусульманська, потрапляють у колоніальну залежність європейців. Мусульманський світ наштовхується на незрозумілу йому потугу „невірних». І перед ним постає питання: як реагувати на цей виклик?». Реакція зазвичай зводиться до пошуку механізмів спротиву переважаючій силі експансії з метою відстояти політико-правову систему мусульманської автентичної традиції, зберегти усталені віками духовні цінності. Вчений робить висновок: „Не можна не розуміти, що конфлікт масової свідомості з політичною ідеологією, якщо вона спрямована проти традиційних цінностей, завжди є руйнівним, навіть якщо він відбувається у не досить виражених формах, оскільки неможливо за допомогою чужої ідеології змінити архетипи та культурні коди певного соціуму» [13, с. 136–141]. Очевидно, передусім, цим можна пояснити, чому Захід не бажає зрозуміти природу ісламського світу, настирливо нав'язуючи йому свої ціннісні орієнтири, що вже призводить до трагічних наслідків. Адже „... сьогодні ясно, що за незаперечного воєнного переважання НАТО у світовому масштабі про жодне торжество євроатлантичних цінностей не може бути й мови. Швидше навпаки: реакцією на квазівестернізацію став глобальний поворот до традиційних цінностей незахідних цивілізацій, інколи в їхніх крайніх, доведених до абсурду з європейськоамериканської точки зору, формах» [12]. Не применшуючи ролі інших численних чинників досліджуваної проблеми, хочемо зазначити, що домінантним все ж виступає політико-ідеологічний. Навіть якщо враховувати вагомість економічного чинника (за нинішнього стану зменшення ресурсного потенціалу планети), слід визнати, що він лише є спонукальним (точніше, каталізуювальним) політико-ідеологічним імперативом експансіоністської стратегії Заходу

Висновки. Підсумовуючи, можемо констатувати, що міжнародний тероризм (до речі, як і корупція) не є традиційним злочином, а, насамперед, соціальним і політичним явищем, що проявляє себе в конкретних злочинних акціях, таких як захоплення заручників, напади на урядові установи, викрадення літаків тощо, за які в національному законодавстві та в міжнародному праві настає кримінальна відповідальність. Від загальнокримінальних злочинів тероризм відрізняється політичною мотивацією скоєння вчинків.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

СТЕРЕОТИПИ РОЗВИТКУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Актуальність теми. Одним з найвагоміших показників рівня розвиненості будь-якої держави, її цивілізованості є ставлення суспільства до людей з особливими потребами. Сучасна світова політика в цій галузі спрямована на те, щоб усі люди з обмеженими можливостями мали рівні права на медичне обслуговування, матеріальне забезпечення, освіту, професійну підготовку відповідно до своїх можливостей та участь у житті суспільства.

Мета дослідження. Дослідити стереотипи розвитку європейської інклюзивної освіти.

Завдання дослідження:

- дослідити значення стереотипів розвитку європейської інклюзивної освіти;
- здійснити аналіз європейської інклюзивної освіти;
- висвітлити зміни у розвитку інклюзивної освіти в Україні;

Об'єкт дослідження. Європейська інклюзивна освіта

Предмет дослідження. Стереотипи інклюзивної освіти

Виклад основного матеріалу. Міжнародний досвід запровадження інклюзивної освіти відкриває нові можливості для дітей з особливими освітніми потребами. Існують. У зв'язку з цим цінним для нашого дослідження було б вивчення впровадження інклюзивної освіти в різних країнах на основі аналізу науково-педагогічних даних, а також національних нормативних документів. Одна з перших держав, яка визнала інклюзивну освіту найбільш прийнятною формою навчання дітей з особливими потребами є Італія. Завдяки розвиненій там системі інклюзивної освіти діти з особливими потребами отримують такі ж освітні можливості, як і їхні однолітки. Один із головних аргументів навчання дітей з особливими потребами в Італії – максимально сприяти участі цих дітей у базовій освіті. Сьогодні такими є понад 90% дітей, які навчаються зі своїми однолітками. Очевидно, що з історичних причин, географічних умов і спільності багатьох проблем досвід Польщі становить особливий інтерес. Видно, що низка проблем, над якими польські колеги почали систематично працювати десятки років тому, поступово набули чи будуть вирішені найближчим часом. Це стане пріоритетом нашої країни в майбутньому. У Бельгії в 1978 році було законодавчо закріплено право батьків вибирати навчальний заклад для своєї дитини. «Закон про освіту» 1960 р. передбачав створення служб психологічної, медичної та соціальної підтримки. При роботі з батьками спеціалісти служби надають вичерпну інформацію щодо надання освітніх, медичних та соціальних послуг, допомога у прийнятті рішень щодо перебування дитини в тому чи іншому навчальному закладі, допомога в отриманні різних видів медико-соціальної допомоги. У Бельгії існує муніципальна освіта закладів. Їх фінансує місцева влада. На сучасному етапі інноваційного розвитку освіти в Україні середпріоритетні завдань державної політики визначають якісно нові вимоги до особистості вчителя, його професійної діяльності. Серед них – реалізація викладача основ державної політики у сфері освіти України, а саме: пріоритет освіти, її демократизація, гуманітарний, рівноправний доступ громадян до освіти, цілісність, мультикультуралізм, мінливості відкритий характер системи освіти, неподільність навчання і виховання. Саме тому виникає необхідність впровадження ідей інтеграційного та особливо інклюзивного навчання в практику роботи загальноосвітніх навчальних закладів України. Проте сьогодні гостро постає проблема неготовності вчителів до роботи з дітьми, які мають особливі освітні потреби, має місце брак професійних компетенцій учителів щодо роботи в інклюзивному середовищі, наявність психологічних бар'єрів та професійних стереотипів учителів. В Україні досі існує спеціальна система вивчення дітей з вадами психофізичного розвитку ці діти виховуються у спеціальних закритих закладах навчаються та готуються до самостійного життя що призводить до соціальної ізоляції та дезадаптації. Проте, нещодавно в Україні відбулися кардинальні зміни у вивченні дітей з винятковими потребами. Інклюзивне навчання в загальноосвітніх навчальних закладах стає місцем для альтернативної форми навчання дітей з різними вадами розвитку, а держава відповідно до положень Закону про освіту забезпечує необхідні умови для навчання цих дітей, враховуючи враховувати їхні бажання та потреби, здібності та інтереси кожного.

Висновки. Проаналізувавши основні напрямки організації інклюзивного навчання в Італії, Польщі, Бельгії можна зробити висновок, що громадянське суспільство крок за кроком вживає заходів щодо максимальної інтеграції осіб з особливими потребами в загальноосвітні навчальні заклади за винятком тих випадків, коли це неможливо зробити у зв'язку зі станом здоров'я дитини чи вибором батьків спеціалізованого закладу.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

4. Особливості моделей інклюзивної освіти в країнах Європи відповідно до вимог сучасного суспільства.
URL: http://psaejrn1.nau.in.ua/journal/4_72_2_2019_ukr/12.pdf.

*Тетяна Гончарук-Чолач,
доктор філософських наук,
завідувачка кафедри політології та філософії ЗУНУ
Ірина Шегада,
студентка групи ФМ-11*

ТРАНСФОРМАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ УКРАЇНЦІВ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Актуальність дослідження. Полягає у необхідності розуміння впливу російської агресії на трансформацію національної свідомості українців.

Мета дослідження: розкриття механізмів цієї трансформації та вивчення її впливу на суспільство.

Завдання дослідження: аналіз історичного контексту російської агресії, вивчення змін у національній свідомості через призму конфлікту, ідентифікацію ключових факторів, що впливають на перетворення свідомості, та визначення можливих шляхів протидії впливу агресора.

Об'єкт дослідження: українське суспільство

Предмет дослідження: процес трансформації національної свідомості в умовах російської агресії. Дослідження спрямоване на розкриття та розуміння динаміки цього процесу для подальшого впливу на формування національного ідентитету та зміцнення суверенітету України.

Виклад основного матеріалу. Сучасний світовий порядок постійно перебуває у стані інтенсивного трансформування. Змінюються взаємовідносини між державами, формується нове світобачення, зазнають кардинальних змін цивілізаційні процеси та трансформується свідомість громадян [1, с.136]. Не є винятком і Україна, яка географічно та історично завжди знаходилася на зламі всесвітніх геополітичних інтересів. З початком війни на Сході України суттєвих змін зазнала національна свідомість українців, зросла необхідність у згуртуванні націй [2, с.61]. У злидненні та випробуваннях український народ знайшов себе, або, можна сказати, відновив свою національну ідентичність. Російська агресія стала не лише випробуванням сил та стійкості, але й каталізатором глибоких змін у свідомості українців. Початково, багато громадян України переживали шок від несправедливого вторгнення та агресивних дій сусідньої держави [3, с.47]. Проте, цей негативний досвід викликав реакцію обурення та об'єднання. Українці, розуміючи важливість збереження своєї незалежності, почали активно переосмислювати свою історію, культуру та героїв. Трансформація національної свідомості стала багатогранною. З одного боку, це виявилось у підтримці власних військових, які стали символом супротиву і невідступності. Із зростанням патріотизму виникли нові традиції та обряди, що зміцнюють почуття єдності нації. З іншого боку, важливим аспектом стала активізація громадянського суспільства та участь у громадських ініціативах. Українці більше зацікавлені у власному майбутньому, політично освічені та готові відстоювати свої права. Зростання національної свідомості виявило свої прояви в мистецтві, літературі та масовій культурі [4, с.7]. Творчість українських митців стала не лише відображенням національної самосвідомості, але й інструментом для її поширення та зміцнення. Російська агресія спонукала українців до розгляду своєї ідентичності у ширшому контексті – як частини світової спільноти. У світлі викликів військових подій та інформаційної війни, українці стали важливим елементом світового порядку, активно співпрацюючи з іншими державами для забезпечення миру та стабільності. Таким чином, російська агресія стала не лише випробуванням, але й каталізатором для глибокої трансформації національної свідомості українців. Цей процес виявився ключовим для зміцнення національного духу, що привів до активізації громадянського суспільства та змін у різних сферах життя країни.

Висновки. Російська агресія визначила важливий етап у формуванні національної свідомості українців, підсиливши почуття єдності та патріотизму, а також вплинувши на їхнє ставлення до власної ідентичності та країни в цілому.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Горбань Ю. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення. Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. 2015. Вип. 1. 136с.
5. Калініченко Б. Визначальні напрями формування стратегії протистояння інформаційній війні. Держава і право. Серія: Політичні науки. 2019. Вип. 83. 61с.

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ «ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ»

Актуальність теми дослідження. Гендерна політика є важливим інструментом для вирішення проблеми гендерної нерівності. Вона спрямована на створення рівних можливостей для чоловіків і жінок у всіх сферах життя суспільства.

Мета дослідження полягає у дослідженні основних причин виникнення гендерної політики.

Аналіз досліджень та останніх публікацій. Серед сучасних причин виникнення гендерної політики можна виділити такі:

– Прогресивний розвиток суспільства призвів до зростання цінностей свободи, рівності та справедливості. Ці цінності лягли в основу гендерної політики.

– Зростання ролі жінок в суспільстві також сприяло розвитку гендерної політики. Жінки все більше беруть участь в економічній, політичній та соціальній сферах життя, що вимагає зміни гендерних стереотипів і забезпечення рівних прав для жінок і чоловіків.

Останні дослідження та публікації в темі гендерної політики підтверджують, що ця тема є актуальною і важливою для сучасного суспільства. Гендерна політика спрямована на забезпечення рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків, а також на боротьбу з гендерною дискримінацією.

Предметом дослідження є гендерна політика, як система заходів, спрямованих на забезпечення рівних прав та можливостей для жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного життя.

Об'єктом дослідження є основні причини виникнення гендерної політики.

Постанова проблеми. Гендерна політика до сьогодні є досить важливою темою навколо якої є достатньо конфліктів. Гендерна політика спрямована на вирішення таких основних проблем:

Нерівність жінок і чоловіків у доступі до освіти, праці, політичної влади та інших сфер життя.

Гендерні стереотипи та дискримінація.

Відсутність рівних можливостей для жінок і чоловіків у сім'ї та суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Гендерна політика - це політика, спрямована на забезпечення рівних прав і можливостей жінок і чоловіків у всіх сферах суспільного життя. Вона виникла в результаті тривалої боротьби жінок за свої права.

Основними причинами виникнення гендерної політики є:

1. Історично склалися гендерні стереотипи, які обмежують права та можливості жінок. Ці стереотипи передбачають, що жінки повинні займатися домашніми справами, вихованням дітей, а чоловіки - забезпечувати сім'ю матеріально.

2. Жінки в багатьох сферах життя суспільства мають менші права та можливості, ніж чоловіки. Наприклад, жінки отримують нижчу зарплату за ту ж роботу, ніж чоловіки, вони рідше займають керівні посади, їх частіше принижують і дискримінують.

3. Сучасне суспільство характеризується динамічними змінами, які вимагають перегляду традиційних гендерних ролей. Жінки все більше активно беруть участь у суспільному житті, вони прагнуть до рівних прав і можливостей з чоловіками.

Основними завданнями гендерної політики є:

1. Зміцнення прав та можливостей жінок у всіх сферах суспільного життя.

2. Видалення гендерних стереотипів і дискримінації жінок.

3. Створення рівних можливостей для жінок і чоловіків у реалізації їхніх прав і свобод.

Висновки. Гендерна політика є важливим фактором суспільного розвитку. Вона сприяє створенню справедливого і рівноправного суспільства, в якому всі люди, незалежно від статі, мають рівні можливості для реалізації своїх здібностей і потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

РОЛЬ І МІСЦЕ РЕЛІГІЇ В ПРОЦЕСІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІЄТВОРЕННЯ

Актуальність дослідження. У сучасному світі релігія відіграє значущу роль у формуванні ідентичності і вивчення релігійних переконань є важливим.

Мета дослідження: виявити, як релігійні переконання впливали на формування культурних особливостей українського народу.

Завдання: проаналізувати історичні джерела, взаємовідносини між релігією та політичною сферою в Україні.

Об'єкт дослідження: роль і місце релігії в процесі українського націєтворення; вплив різних релігійних груп на формування української ідентичності.

Предмет дослідження: історичні та сучасні взаємозв'язки між релігією. Розглянемо релігійні традиції, які вплинули на формування української культури.

Виклад основного матеріалу. Релігія – явище багатогранне й неоднозначне, але безперечним залишається те, що релігія є явищем духовним, психологічним і соціальним. У 2019 році Вселенський патріарх Варфоломій підписав томос про автокефалію Православної Церкви України, що відзначилося створенням Української Православної Церкви та відродженням Київської християнської традиції. Київська християнська традиція відігравала роль коліски української духовності і виявляла яскраві національні риси. А відкритість до європейських інновацій та інших релігійних систем спричинили активне національне оновлення обрядових форм і незалежність від світської влади. Крім того, Київська християнська традиція демонструвала толерантне ставлення до Риму та Константинополя. Це підтверджується релігійною толерантністю Київського християнства у контексті Флорентійської унії (1439 р.) та Берестейської унії (1596 р.). Український народ не припиняв зусиль для відродження української християнської традиції протягом багатьох століть. Сьогодні виділяються дві яскраво національні традиційні церковні структури в Україні: Українська Греко-Католицька Церква, що має єдність з Римською Церквою та Українська Православна Церква, яка отримала Томос про Автокефалію та має єдність з Константинопольським Патріархатом та із загальним православним світом. Релігійна ідентифікація українців - це надзвичайно важливий процес, оскільки «для збереження державної незалежності». Якщо ПЦУ та УГКЦ об'єднаються, вони можуть стати найбільшою національною Східною Церквою щоб у майбутньому здійснити Об'єднавчий Собор, який відзначить тисячолітній шлях до створення найбільшої національної церкви у світі. Активний діалог між ними надихає на оптимізм у справі зміцнення єдності та незалежності держави України.

Висновки. Ми розуміємо, що релігія відігравала ключову роль у процесі утвердження української національної ідентичності. Різноманітні релігійні течії впливають на історію, мову та традиції. Релігійні конфлікти також часто відображали розмежування між різними соціокультурними групами в Україні. Отже, розуміння цієї взаємодії має важливе значення для розвитку національної свідомості.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Сидоржевський Михайло. Агенти впливу Кремля в Києво-Печерській Лаврі погоджують антиукраїнський план дій. Українська літературна газета. URL <https://litgazeta.com.ua/news/ahenty-vplyvu-kremlia-v-kyievo-pecherskij-lavri-pohodzhuiut-antyukrainskyj-plan-dij/HYPERLINK>

КОРУПЦІЯ В УКРАЇНІ, СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ВИРІШЕННЯ

Актуальність теми дослідження. Тема дослідження про корупцію в Україні залишається дуже актуальною і важливою. Стан корупції у країні має вплив на економіку, суспільство та довіру до державних інституцій. За останні роки в Україні були прийняті реформи та створені антикорупційні органи, але проблеми щодо ефективності їх роботи залишаються. Дослідження можуть допомогти розкрити теперішні та потенційні причини корупції та вказати шляхи для подолання цієї проблеми в Україні.

Мета дослідження. Метою цього дослідження є аналіз сучасного стану корупції в Україні та виявлення головних проблем, які заважають її ефективному подоланню. Конкретні цілі дослідження можуть включати такі завдання:

- оцінка рівня корупції в Україні в різних сферах, включаючи владу, правоохоронні органи та бізнес.
- аналіз діяльності антикорупційних органів, таких як Національне агентство з питань запобігання корупції та Національне антикорупційне бюро України.
- визначення кореневих причин корупції в Україні, включаючи культурні, інституційні та економічні фактори.
- розгляд і рекомендації для подолання корупції та підвищення ефективності антикорупційних заходів в Україні.

Задачі дослідження. Задачами цього дослідження можуть бути такі етапи:

- збір та аналіз статистичних даних щодо рівня корупції в Україні за останні роки, включаючи приклади конкретних корупційних справ.
- вивчення законодавства та реформ, які були введені для боротьби з корупцією, та їхнього впливу на ситуацію в Україні.
- вивчення культурних та інституційних чинників, які сприяють корупції, та виявлення причин їх існування.
- розробка рекомендацій щодо подолання корупції в Україні, включаючи можливі політичні, правові та соціокультурні заходи.
- формулювання висновків та розробка завершеного звіту, який буде корисним для прийняття рішень і розвитку антикорупційних стратегій в Україні.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є корупція в Україні, її сучасний стан та проблеми вирішення. Дослідження спрямоване на аналіз різних аспектів корупції в Україні, включаючи її поширеність, вплив на суспільство та економіку, а також аналіз ефективності антикорупційних заходів і реформ, призначених для подолання цієї проблеми.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є саме корупція в Україні, її сучасний стан та проблеми вирішення. Це означає, що дослідження спрямоване на докладний аналіз корупційних явищ, що існують в Україні, та їхніх наслідків, а також вивчення факторів, що спричиняють корупцію, і пошук способів боротьби з нею.

Виклад основного матеріалу. Корупція в Україні є складною та актуальною проблемою. Незважаючи на спроби уряду впроваджувати антикорупційні заходи, такі як Національне агентство з питань запобігання корупції, існують виклики, які гальмують прогрес. Сучасний стан визначається великою кількістю корупційних схем на різних рівнях влади та в господарській сфері. Недостатній контроль, непрозорість у роботі державних інституцій та недостатній рівень відповідальності часто відкривають двері для корупційних вчинків. Проблеми вирішення корупції включають в себе потребу усунення системних недоліків у законодавстві, посилення нагляду за фінансовою діяльністю посадовців і впровадження ефективних механізмів покарання за порушення закону. Крім того, активна участь громадян та громадських організацій у контролі за діяльністю владних структур може відігравати ключову роль у боротьбі з корупцією.

Висновки. Вирішення проблеми корупції в Україні вимагатиме інтегрованого підходу, спрямованого на зміну культури влади, підвищення прозорості та підтримку громадськості у здійсненні контролю.

Список використаної літератури:

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Петков С.В. Протидія і запобігання корупції в Україні. Актуальне законодавство та судова практика. 2021. С. 23-45

ПСЕВДОРЕФЕРЕНДУМ ЯК СПОСІБ МАНІПУЛЯЦІЇ ДУМКОЮ

Актуальність теми дослідження. Стає очевидним, що концепція псевдореферендуму має суттєві наслідки для суспільної динаміки та маніпулювання громадською думкою. Останнім часом ця форма маніпуляції використовується різними політичними акторами для формування суспільних настроїв і просування власних планів.

Мета дослідження. Мета цього дослідження – зрозуміти, як функціонує псевдореферендум як інструмент маніпулювання громадською думкою. Заглиблюючись у його механізми та стратегії, ми можемо отримати уявлення про те, як окремі особи та групи використовують демократичні процеси для впливу на суспільні настрої на користь власних інтересів.

Завдання дослідження. Для досягнення нашої дослідницької мети ми розглянемо приклади з реального життя, коли політичні актори використовували псевдореферендуми як засіб маніпулювання думкою. За допомогою аналізу, заснованого на філософському дослідженні, ми прагнемо пролити світло на етичні наслідки, що лежать в основі цієї практики.

Об'єкт дослідження. Основним об'єктом дослідження у цьому дослідженні є явище, відоме як «псевдореферендум». Ми дослідимо його визначення, характеристики та прояви в різних контекстах. Глибше розуміючи його природу, ми можемо зрозуміти, як він діє в демократичних системах, водночас спотворюючи справжню демократичну практику.

Виклад основного матеріалу. Щоб внести ясність щодо нашого предмету, давайте почнемо з визначення того, що таке псевдореферендум. Псевдореферендум характеризується оманливим характером; він представляє себе як справжній референдум, але не має ключових елементів, необхідних для справжнього демократичного процесу прийняття рішень. «Псевдореферендум імітує справжні референдуми, імітуючи демократичне голосування, але він часто організований для маніпулювання громадською думкою, а не для справжнього відображення волі народу». Політичні актори, які застосовують цю тактику, використовують довіру суспільства до демократичних процесів, використовуючи їх як фасад для легітимізації власних інтересів або політичних цілей. Створюючи ілюзію участі та вибору, вони прагнуть схилити суспільні настрої на свою користь. Успіх псевдореферендуму залежить від ефективних стратегій маніпулювання, які використовують когнітивні упередження та емоційні реакції цільової аудиторії. Ці стратегії можуть включати: Фреймінг. Формування наративу навколо проблеми, яка розглядається, шляхом ретельного вибору мови та використання методів переконання, які впливають на те, як люди сприймають питання референдуму. Інформація, що вводить в оману: поширення неправдивої або викривленої інформації щодо потенційних наслідків або переваг, пов'язаних з різними результатами референдуму. Це може спонукати виборців приймати рішення на основі неточних припущень. Соціальний тиск - використання соціальної динаміки та тактики тиску однолітків відкрито чи непомітно для впливу на процес прийняття рішень під час голосування. Фінансування кампанії - вливання значних фінансових ресурсів у рекламні кампанії, які пропагують одну сторону проблеми псевдореферендуму, одночасно дискредитуючи протилежні точки зору через дезінформацію або напади *ad hominem*. Комбінація цих стратегій створює середовище, в якому люди можуть бути примушені підтримувати позиції, які вони б інакше не підтримали, якби їм надали точну інформацію за нейтральних обставин. Філософське дослідження псевдореферендумів відкриває тривожні етичні наслідки, пов'язані з цією практикою. По-перше, така маніпулятивна тактика підірвує фундаментальні принципи демократії, які ґрунтуються на прийнятті інформованих рішень і справжньому волевиявленні людей. «Псевдореферендуми підривають суспільну довіру до демократичних систем, використовуючи вразливі місця в людському пізнанні та емоціях, спрямовуючи громадян до заздалегідь визначених результатів». Крім того, псевдореферендуми часто слугують для легітимізації політики чи рішень, які віддають перевагу невеликій еліті, а не інтересам широкої громадськості. Ці маніпуляції зберігають дисбаланс влади в суспільстві, маскуючи їх під демократичні процеси. Крім того, маніпулювання громадською думкою через оманливі референдуми може призвести до соціальних розколів і поляризації. Формулюючи проблеми таким чином, щоб перебільшувати їх спірність, або підживлюючи існуючі суспільні розбіжності, політичні актори поглиблюють розбіжності між окремими людьми та спільнотами заради власної вигоди.

Висновки. Актуальність цієї дослідницької теми полягає не лише в розгляді конкретних випадків використання псевдореферендумів, а й у дослідженні ширших етичних проблем у демократичних системах. Визнання того, як маніпулятивні практики спотворюють демократичні процеси, є життєво важливим для захисту справжньої участі громадян і забезпечення справедливих процедур прийняття рішень. «Шляхом критичного аналізу стратегій псевдореферендуму та з'ясування їх етичних наслідків ми можемо зробити внесок у розвиток більш прозорих демократій, які підтримують справжній народний суверенітет». Це дослідження має на меті привернути увагу до маніпулятивних тактик, що застосовуються в сучасній політиці, водночас надихаючи на подальшу дискусію про те, як суспільства можуть захистити себе від таких підступних форм обману.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ «ГЕНДЕРНОЇ ПОЛІТИКИ»

Актуальність теми дослідження - полягає в тому, що гендерна нерівність залишається актуальною проблемою в багатьох країнах навіть у сучасному світі. Дослідження причин її виникнення та розвитку допомагають розробляти більш ефективні стратегії та політики для подолання цієї проблеми і сприяють побудові більш справедливого та рівноправного суспільства для всіх його членів.

Мета дослідження - полягає у виявленні та аналізі факторів, які призвели до її розвитку. Це дослідження є важливим для розуміння сутності гендерної політики та її ролі в сучасному суспільстві.

Відповідно до теми ставимо такі **завдання**:

- дослідити та визначити можливі напрямки розвитку гендерної політики, що сприяють забезпеченню гендерної рівності та суспільної справедливості,

- проаналізувати сучасний стан гендерної політики та її досягнення у сучасному світі. Визначити, які виклики залишаються актуальними і де існують нерівності, що потребують уваги та вдосконалення.

Об'єкт дослідження - основні причини виникнення гендерної політики.

Предмет дослідження - вивчення та аналіз факторів, подій, і процесів, що лежать в основі створення та розвитку гендерної політики.

Вклад основного матеріалу. Гендер - система соціально сконструйованих відмінностей між чоловіками і жінками, завдяки якій чоловіків і жінок розділяють та готують до різних ролей у суспільстві. Гендер уособлює нерівність між чоловіками і жінками і завжди стосується ієрархії та влади. Гендерна політика – утвердження партнерства статей (гендерів) у визначенні і реалізації політичних цілей, завдань і методів їх досягнення в діяльності політичних структур – держави, політичних партій, суспільно-політичних об'єднань. Гендерна політика не самодостатня. Вона потребує поєднання з соціальною й іншими видами політики. Але гендерна політика може претендувати на своє оригінальне буття, оскільки в ній є інтерес суб'єктів – чоловіка й жінки, спрямований на її реалізацію. Ось деякі з основних причин виникнення «Гендерної політики»: соціальні нерівності: суспільні нерівності між чоловіками та жінками, такі як нерівна оплата праці, обмежені можливості участі в політиці та інших сферах, викликали потребу у впровадженні гендерних політик для боротьби з цими нерівностями. Захист прав жінок: однією з ключових причин виникнення гендерної політики є бажання захистити та забезпечити рівні права жінок, у тому числі їх право на рівне обслуговування та участь у суспільному житті. Політичні рухи та активізм: рухи за права жінок та гендерну рівність стали впливовими силами, які підштовхнули уряди та міжнародні організації до створення гендерних політик для відповіді на ці активісти. Міжнародні зобов'язання: багато країн прийняли міжнародні зобов'язання з питань гендерної рівності через міжнародні конвенції та угоди, що спонукало їх розробляти та впроваджувати відповідні політики. Підвищення усвідомлення: зростаюче усвідомлення суспільством про існуючі гендерні нерівності та їх негативний вплив також зробило внесок у створення гендерних політик. Стереотипи про стать: однією з основних причин гендерної нерівності є наявність стереотипів про ролі чоловіків і жінок у суспільстві. Традиційні уявлення про те, якими повинні бути чоловіки і жінки, можуть обмежувати їхні можливості та вибори. Наприклад, стереотипи про те, що жінки мають бути домогосподарками, а чоловіки - годувальниками, можуть призводити до обмеження можливостей жінок отримувати освіту та здійснювати кар'єру. Нерівний доступ до освіти та зайнятості: гендерна нерівність виникає також через нерівний доступ до освіти та зайнятості. У багатьох частинах світу жінки можуть бути обмежені у можливостях отримати якісну освіту або знайти роботу через стереотипи та соціокультурні обмеження. Це обмеження може призводити до зменшення економічної незалежності жінок. Різниця в оплаті праці: ще однією важливою причиною гендерної нерівності є різниця в оплаті праці між чоловіками і жінками. Жінки часто отримують меншу оплату за ту ж саму роботу, яку виконують чоловіки. Це підкреслює проблему нерівної економічної винагороди та може призводити до бідності серед жінок. Відсутність політичного та економічного впливу: багато жінок відчують відсутність політичного та економічного впливу. У багатьох сферах життя жінки можуть бути недостатньо представлені і не мати можливості впливати на рішення, які впливають на їхні права та благополуччя. Насильство проти жінок: гендерна насильство є серйозною проблемою, яка також призводить до гендерної нерівності. Це насильство виникає через владу та контроль над іншою статтю, і воно може призводити до фізичної та психологічної травми. Системи законів та норм, які підтримують нерівність: деякі правові системи і культурні норми можуть підтримувати гендерну нерівність. Зменшення гендерної нерівності вимагає комплексного підходу, який включає у себе зміни в суспільстві, законодавстві та усвідомленні гендерних питань.

Висновки. Гендерна нерівність є серйозною проблемою, і вона має глибокі корені в суспільстві. Для боротьби з цією нерівністю необхідно змінювати стереотипи, забезпечувати рівний доступ до освіти та робочих місць, боротися з різницею в оплаті праці, сприяти участі жінок у політиці та господарському житті, і надавати захист від гендерного насильства. Тільки в комплексі заходів можна досягти реальної рівності між чоловіками та жінками у суспільстві

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Ітенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Гришко В., Лівчук С. Історичні передумови формування гендерної нерівності у суспільстві. Підприємництво, господарство і право. №2. 2019. С. 141-145.

СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В НЕЗАЛЕЖНІЙ УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Постановка проблеми. Необхідно дослідити стан громадянського суспільства, його проблеми, а також перспективи в умовах незалежної України.

Мета: охарактеризувати моделі розвитку української держави, здобутки, стан громадянського суспільства, етапи становлення громадянського суспільства, утвердження демократичної системи, визначення основних перешкод на шляху розвитку.

Об'єкт дослідження - процес формування в умовах незалежності нової моделі громадянського суспільства, під впливом усіх історичних подій незалежної України.

Предмет дослідження - демократичний процес, громадянське суспільство, соціальна активність громадян.

Виклад основного матеріалу. Сучасна Українська держава розвивається і шукає оптимальну модель політичного, суспільно-економічного, правового та соціокультурного розвитку. Вона формує ідеал побудови державного механізму, який був би орієнтиром для сприйняття переважною більшістю населення. Основними здобутками нашої держави періоду незалежності є: перехід від тоталітарного устрою життя суспільства до демократичної організації суспільства; творення незалежної, правової, демократичної держави та становлення громадянського суспільства. Особливості становлення громадянського суспільства в Україні у часи її незалежності є актуальною проблемою дослідження. Мета даної статті полягає у аналізі та висвітленні передумов, етапів і окресленні проблем становлення громадянського суспільства в Україні періоду незалежності. Проблема становлення і розвитку громадянського суспільства активно досліджувалася і продовжує досліджуватися науковцями різних галузей, зокрема істориками, політологами, суспільствознавцями. Дослідженнями з розвитку громадянського суспільства в Україні займалися такі професіонали як А. Колодій, В. Баркова, І. Кресіна, Т. Розова, В. Бабкін, Р. Балабан, Г. Зеленько, В. Степаненко та інші. Така актуальність проблематики громадянського суспільства зумовлена процесами, які відбуваються в сучасному українському суспільстві. Громадянське суспільство у різних проявах почало формуватися ще в радянській Україні. Саме розвиток громадських організацій та їх активна діяльність спричинили розпад комуністичної системи та сприяли відродженню незалежності України. Тут слушною є думка дослідника В. Степаненка, що одна із яскравих політичних маніфестацій громадянського суспільства того часу – студентська «революція на граніті» стала каталізатором громадської політичної мобілізації та державної незалежності і розпочала традицію протестних майданів в Україні. Становлення громадянського суспільства в незалежній Україні відбувалося в чотири періоди. Перший почався з 1991 року проголошенням Акту незалежності України. З цього моменту паралельно відбувалося відродження громадського життя й політичного плюралізму. Це був початковий етап формування багатопартійності та створення мережі недержавних, громадських організацій. Ідея громадянського суспільства відповідала запиту переважної частини суспільства створити демократичні інститути влади, внести кардинальні зміни у відносини громадян і держави, сприяти формуванню плюралізму думок та забезпечити можливість вибору. У 1991–1996 рр. було здійснено комплекс заходів щодо розвитку громадянського суспільства, утвердження ринкової економіки, демократизації громадсько-політичного життя. Закладено підвалини нового державного устрою на принципах розподілу влади, відбулося законодавче закріплення інститутів президентства, парламентаризму й виконавчої вертикалі влади, судової системи та місцевого самоврядування. Низка законів була спрямована на вдосконалення системи державного управління та місцевих органів влади, розвиток і утвердження місцевого самоврядування. В цей період основна маса громадських організацій активно обирала свою місію та шукала суспільні ніші, що стало показником створення громадянського суспільства. Громадянське суспільство цього періоду характеризувалося активністю становлення та орієнтацією на людину. Концепція громадянського суспільства входить у науковий обіг. Однак, на заваді ефективному розвитку громадянського суспільства цього часу стають кризові процеси в економіці, суспільна пасивність та апатія більшості громадян, небажання участі в місцевому і державному політичному управлінні, невизначеність чітких пріоритетів внутрішньої і зовнішньої державної політики. Проте, можна виокремити і позитивні зрушення у суспільній свідомості та громадській активності. Саме на цьому етапі поступово сформувалися опозиційні партії та блоки. Одночасно з подальшою політизацією законодавчої та виконавчої влади спостерігалася певна деполітизація громадських рухів і організацій. Активно формуються громадські організації, як атрибути громадянського суспільства, які перебирають на себе ініціативу в становленні такого суспільства. Другий етап у становленні громадянського суспільства почався з 1996 року. В цей період теорія громадянського суспільства поєднувалася зі свідомим розвитком інших країн, і сприяла демократизації суспільно-політичних процесів в Україні. Перед українським суспільством стояли складні завдання, що були направлені на залучення громадян до активної участі в процесах управління державою та у громадському житті. Основною метою було позбавлення від стереотипів тоталітарного суспільства та формування свободи особистості. Характерним для цього періоду є використання засобів та інструментів

громадянського суспільства для зменшення необмеженої влади державних чиновників та реальний перехід діяльності інститутів влади на демократичні принципи функціонування. Громадянське суспільство є фундаментом демократії. Чим більше воно розвинуто, тим простіше громадяни можуть захищати свої права та інтереси. В умовах розвинутого громадянського суспільства у громадян виникає більше можливостей для самореалізації в різних сферах громадського життя, це зменшує ризик узурпації влади та запобігає здійсненню тотального контролю над суспільними процесами. Новий третій етап становлення громадянського суспільства розпочався у 2005 році після «Помаранчевої революції». Він характеризується зростанням ролі громадських інституцій, створенням різних концептуальних підходів до визначення стратегій суспільного розвитку, бачення діяльності владних структур та економічних засад в Україні. Його початком була парламентська реформа 2005 р., згідно якої Україна стала парламентсько-президентською республікою. Відбулася подальша інституціоналізація громадянського суспільства. Однак цей період також не позбавлений проблем. У загальноукраїнських суспільних процесах має місце політична й економічна нестабільність, у парламенті спостерігаються партійні протистояння, а релігійні та громадські організації активно залучаються до виборчих політичних перегонів. Процес згортання демократичних напрямків розвитку держави та формування громадянського суспільства розпочався з приходом до влади В. Януковича та Партії регіонів. У цей період відбувається концентрація влади в руках однієї сили, знову повертається президентська республіка, включається державно-адміністративний прес, утисків зазнає свобода слова. В умовах політико-адміністративного авторитаризму частина громадянського суспільства, особливо та, яка виросла в умовах незалежності, висловлює протест проти узурпації та авторитаризації влади. Цей протест вилився у революційний вибух. Революція гідності поклала початок четвертому періоду формування громадянського суспільства в Україні. У цей час нової активності набули процеси формування громадянського суспільства та трансформації демократичної і правової держави. Швидкому протіканню цих процесів активно сприяло оновлення політико-правової бази нашого суспільства з урахуванням власного і передового світового досвіду. Як пересічні громадяни так і громадські організації та політичні інститути України в нових умовах прагнуть ефективно застосувати досвід демократичних країн для захисту прав і свобод кожної людини. Трансформація суспільно-політичних процесів в Україні зосереджена на боротьбі з корупцією, реформі судочинства, реформі самоврядування тощо. В суспільстві позитивним проявом є внутрішня консолідація громадян. З одного боку цьому сприяла агресія Російської Федерації та необхідність захисту своїх територій, а з іншого – бажання реформувати державу та йти обраним шляхом інтеграції з європейською спільнотою. Нині перед Україною, яка обрала шлях демократичного розвитку, лежать непрості завдання, вона має змінити ставлення народу до влади, подолати недовіру до неї. Також необхідно подолати відчуження масової частки українського народу від громадського і політичного життя, подолати тоталітарні стереотипи у свідомості населення. Потрібно докласти зусиль для обмеження влади і впливу державних чиновників засобами громадянського суспільства та сприяти, щоб принципи демократії були у практиці формальних демократичних інститутів влади. Сучасна ситуація знаменується тим, що в Україні відбувається паралельний процес формування громадянського суспільства і правової держави. Це відбувається у рамках міжнародного правового поля, де права людини і громадянина підпорядковуються нормам міжнародного права. А це означає заборону будь-якої дискримінації незалежно від віку, статі, національно-етнічних, політичних, релігійних та інших ознак. У цій площині забезпечується захист прав людини з боку судових органів та громадських організацій. Проповідується повага до людської гідності, право вільного волевиявлення у духовній, світоглядній, політичній сферах тощо. На підтвердження успіхів формування громадянського суспільства в Україні можна навести слова Джона Лафа, експерта британського аналітичного центру Chatham House, який зазначив, що в Україні присутнє громадянське суспільство, цілеспрямоване і наполегливе. І цього може виявитися достатньо, щоб посунути нинішній політичний клас з вмонтованими в нього олігархічними інтересами та стати більш відкритою країною. Попри сусідство з Росією (з усіма наслідками й проблемами), Україна починає все більше усвідомлювати свою близькість до Європи та політично, і економічно, і у неї є шанс перетворитися в успішну країну.

Висновки. Отже, як свідчить аналіз розкритий у статті, проблема громадянського суспільства є надзвичайно актуальна і складна. Більш ніж двадцятип'ятирічний досвід незалежності України засвідчує, що ефективне функціонування політичної системи, нормальна робота економіки, добробут громадян можливі тільки в умовах існування громадянського суспільства та залучення громадських ініціатив до всіх сфер життєдіяльності суспільства. Ефективному розвитку громадянського суспільства буде сприяти утвердження незалежної, демократичної, правової держави та її інтеграція до європейського та світового співтовариства. Розвинене громадянське суспільство у свою чергу буде сприяти прогресивному сталому людському розвитку.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П. Організоване суспільство. Київ, 2016. 498 с.
2. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
4. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ПРОБЛЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЇЇ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження. Проблеми національної безпеки належать до найважливіших, найскладніших багатоаспектних та інтегральних явищ суспільного і політичного життя. Процеси глобалізації, посилення єдності світу з одночасним поглибленням його національної різноманітності є саме тим фактором, під впливом якого відбуваються серйозні зміни в усій структурі суспільства і держави. Сучасний етап розвитку людської цивілізації характеризується тим, що сфера забезпечення національної безпеки сучасної держави перебуває у стані стрімких та постійних змін, і в ній переплітаються практично всі сторони життєдіяльності суспільства та функціонування держави.

Мета дослідження - системний аналіз наукових досліджень з проблем, які впливають на державну політику у сфері національної безпеки.

Завдання дослідження:

- дослідити проблеми національної та державної безпеки України;
- висвітлити зміни на сучасному етапі її розвитку;
- чинники, через які виникають проблеми національної та державної безпеки України;

Об'єкт дослідження - проблеми національної та державної безпеки України.

Предмет дослідження – національна та державна безпека України

Виклад матеріалу. Питання національної безпеки відносяться до найбільш серйозних проблем, оскільки вони впливають на перспективи розвитку країни, а часто і на її виживання. Поняття «національна безпека» в системі юридичних, філософських, управлінських, соціологічних і політичних наук входить в число основних і найбільш поширених. Сама сфера національних відносин нерідко розглядається як своєрідне поле конфлікту і взаємодії різних національних інтересів, в рамках якого здійснюється або не здійснюється їх реалізація. Тому актуалізується питання системного аналізу проблем, які впливають на державну політику у сфері національної безпеки. Питання національної безпеки є одними з найважливіших, найскладніших багатовимірних та цілісних суспільних явищ та політичного життя. Процеси глобалізації, зміцнення єдності світу з одночасним поглибленням її національного різноманіття є саме чинником під вплив якого викликає серйозні зміни у всій структурі суспільства і держави. Національна безпека – категорія, що характеризує ступінь захисту головних інтересів, прав і свобод особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз або ступінь відсутності загроз, права і свободи особи, основні інтереси та цінності суспільства та держави. Сучасний етап розвитку людської цивілізації полягає в сфері забезпечення державної безпеки сучасної держави, стан швидких і постійних змін, і в ньому майже всі аспекти переплетені з життя суспільства і функціонування держави. У сучасних процесах глобалізації проблеми міжнародної безпеки та національна безпека взаємозалежні і вимагають особливої уваги всіх держав. Події в Україні 2014-2015 років свідчать про те, що жодна держава не може бути на 100% впевнена у своїй повній безпеці. І загроза національній безпеці держави, може швидко зрости загроза міжнародній безпеці. Вивчення сфери національної безпеки будь-якої країни вимагає застосування побудованого на місцях методичного інструментарію системного аналізу комплексних публічних дій. Виділяють систему національної безпеки та систему забезпечення національної безпеки. Недотримання принципів систематичності не дозволяє скласти об'єктивну ідею безпеки та оборонних трансформацій суспільства, потенціал його розвитку (включаючи бойові варіанти, захист, протидію) у безперервних умовах впливу руйнівних факторів внутрішнього і зовнішнього походження. Загалом геополітична ситуація у світі характеризується наступними тенденціями: поглиблення взаємозалежності держав в умовах глобалізації світового господарства; зростаючий економічний розрив придбав необоротний характер відносин між високорозвиненими економіками і найбільшою частиною решти світу; реструктуризація та оптимізація побудови нових міжнародних відносин під впливом процесів глобалізації; підвищення ролі міжнародних та наднаціональних організацій, завершення основних інтеграційних процесів країн світу. За оцінками експертів, подальший розвиток геополітичної обстановки визначатиметься боротьбою за сфери впливу між основними світовими центрами сили - США, Європою, Японією, Китаєм, Росією та Індією – насамперед за ринки збуту, стратегічні ресурси та лідерство в регіоні, а також консолідацією країн, що розриваються (передусім держав ісламського світу), для захисту власних інтересів. Глобалізація - об'єктивний процес, але моделі глобалізації - продукт системи глобального регулювання, яка рукотворна. Будь-яка система стійка поки вигоди, які вона приносить, перевищують витрати її функціонування. Характерною особливістю сучасної системи міжнародної безпеки є протиставлення двох протилежних напрямків. Це розвиток національного (регіонального) законодавства в сфері безпеки і глобалізація процесів в цій сфері.

Висновки. Таким чином, головною проблемою забезпечення національної безпеки є поглиблення глобалізаційних процесів, що вимагає формування інноваційних механізмів забезпечення національної безпеки. Окремо слід визначити проблему інституційного забезпечення системи національної безпеки. На сьогодні виникла реальна потреба у формуванні професійного кадрового складу, який буде забезпечувати

реалізацію державної політики у сфері національної безпеки. потрібні такі кадри, які обізнані не лише Державне управління в законодавстві, а й мають знання з економічної, екологічної, фінансової, соціальної безпеки, володіють навичками швидко та якісно приймати рішення в певних кризових умовах.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

АКТУАЛЬНІСТЬ БОРОТЬБИ ЗА ПРАВА ЖІНОК В МУСУЛЬМАНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Боротьба за права жінок у мусульманському суспільстві є актуальною проблемою в сучасному світі. Залежно від різних культурних контекстів, жінки мають різні права, а у мусульманських спільнотах це питання набуває особливої важливості. Сучасні тенденції в суспільстві демонструють поступові зміни в уявленнях про роль жінок та їх права. Це проблема, яка потребує уваги та дослідження для досягнення рівності та справедливості.

Мета дослідження: вивчити статус та права жінок у мусульманському суспільстві та їх вплив на загальну структуру суспільства.

Завдання дослідження: аналіз сучасних тенденцій та проблем у визнанні прав жінок у мусульманському світі.

Об'єкт дослідження: права жінок, їх структура та рівень впливу на мусульманське суспільство.

Предмет дослідження: питання гендерної рівності, права жінок, їхні обмеження та просування у контексті мусульманських цінностей та культурних норм.

Виклад основного матеріалу. В сучасному мусульманському суспільстві, питання про права жінок визнається як надзвичайно важливе. Це відкриває широкий спектр обговорень та дискусій, що стосуються не лише прав, але й статусу, ролі та впливу жінок у суспільстві. Глобалізація й зростання соціальних мереж роблять цю тему вкрай актуальною у контексті розширення культурних обмежень та розвитку діалогу між традиційними цінностями та новими гендерними підходами. Важливо розуміти, що це питання стосується не лише нормативних актів, але й культурних переконань, традицій та суспільних стереотипів. Зростаюча роль жінок у різних аспектах суспільства, від освіти до економіки, вимагає уваги до їхнього статусу та можливостей. Релігійні переконання та традиції у мусульманському світі здебільшого обмежують права жінок, створюючи певні складнощі для досягнення повноцінної рівності. Це може включати обмеження в можливостях освіти, участі в політиці та в економічних процесах. Ці традиційні стереотипи потребують аналізу та переосмислення для створення більш сприятливих умов для розвитку жіночих прав та можливостей. Зокрема, питання свободи вибору, яке стосується шлюбу, освіти та роботи, залишається одним із головних пріоритетів у боротьбі за права жінок. Нові технології та доступ до інформації можуть стати механізмами для зміни уявлень та підвищення свідомості про необхідність рівних прав жінок та чоловіків. Таким чином, розуміння актуальності та необхідності боротьби за права жінок в мусульманському суспільстві вимагає глибокого аналізу культурних, соціальних та релігійних впливів. Це відкриває дискусії про необхідність зміни традицій та стереотипів, сприятливих для розвитку рівних можливостей для жінок у всіх сферах суспільства. У мусульманському світі гендерні ролі традиційно були визначені традиціями та культурними нормами. Це призводило до обмежень у доступі до освіти, економічній самодостатності та участі у політичних процесах для жінок. Ці обмеження потребують перегляду, особливо в контексті розвитку сучасного світу та зміни уявлень про рівність. Важливо розуміти, як інтерпретація релігійних доктрин і традицій впливає на статус та права жінок. Погляди на жіночі права та обов'язки, засновані на релігійних текстах, варіюються, що вимагає більш об'єктивного та контекстуалізованого розуміння. Соціальні, економічні та політичні перешкоди у доступі жінок до освіти та ринку праці є серйозними перешкодами для розвитку. Нерівність у можливостях та статусі жінок в мусульманських суспільствах часто викликає потребу у політичних та соціальних реформах. Зростаюча глобалізація та доступ до інформації спонукають до переосмислення та перегляду традиційних поглядів на статус жінок. Розвиток нових гендерних ролей та виправлення нерівностей стають критично важливими для створення більш співрівняного суспільства. Важливо підтримувати жіночі голоси та активно підтримувати участь жінок у політиці, економіці та громадських обговореннях. Це сприятиме не лише розвитку індивідуальних можливостей жінок, а й створенню більш прогресивного та інклюзивного суспільства.

Висновки. Розвиток жіночих прав в мусульманському суспільстві вимагає комплексного підходу та глибокого розуміння культурних, релігійних та соціальних контекстів. Актуальність цієї проблематики виблискує у світлі постійних змін у суспільстві та світових вимірах. Зміна статусу та прав жінок стане вагомим кроком у будівництві більш співрівняного й інклюзивного суспільства. Необхідність переосмислення традицій, перегляду ролей жінок у суспільстві та розвитку рівних можливостей в усіх сферах життя підкреслює важливість цього питання для гармонійного розвитку. Виведення з цього контекстуальних рішень та стратегій сприятиме активному руху до більш просунутих цілей гендерної рівності в мусульманському світі.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

*Надія Джугла,
викладачка кафедри політології та філософії ЗУНУ
Вікторія Булейко,
студентка групи ФМ-11*

ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Полягає в тому, що формування національної свідомості молоді в сучасному українському суспільстві є важливим завданням для зміцнення національної ідентичності, збереження культурної спадщини та підтримки суверенітету країни в умовах глобалізації та геополітичних викликів.

Мета дослідження: вивчення та аналіз процесів формування національної свідомості серед молоді в Україні з метою визначення факторів, які впливають на цей процес, та розробки рекомендацій для покращення ефективності цього процесу.

Завдання:

1. Провести аналіз історії формування національної ідентичності в Україні та ролі молоді в цьому процесі.
2. Дослідити сучасні освітні програми та методи виховання, спрямовані на формування національної свідомості серед молоді.
3. Вивчити вплив медіа та інформаційних ресурсів на формування національної свідомості молоді.
4. Дослідити діяльність молодіжних організацій та громадських ініціатив, спрямованих на підтримку національної ідентичності серед молоді.
5. Вивчити роль державних політик та законодавства в галузі формування національної свідомості.

Об'єкт дослідження: процес формування національної свідомості серед молоді в сучасному українському суспільстві.

Предмет дослідження: фактори, які впливають на формування національної свідомості молоді в Україні, включаючи освіту, культурну спадщину, медіа, молодіжні організації, громадянське суспільство та державну політику.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах глобалізації та розвитку інформаційних технологій формування національної свідомості серед молоді в Україні стає актуальнішим і важливішим завданням, ніж коли-небудь раніше. Національна свідомість є основою кожної нації, вона визначає її ідентичність та спроможність зберегти свою культурну спадщину. Ось деякі ключові аспекти формування національної свідомості сучасної молоді в Україні. Національна ідентичність визначається не лише історією країни, але й активною участю молоді в цьому процесі. В Україні, як і в багатьох інших країнах, формування національної свідомості є важливим завданням, яке вимагає ретельного аналізу та дослідження. Першим завданням є аналіз історії формування національної ідентичності в Україні. Молодь завжди відігравала ключову роль у визначенні національних цінностей та ідентичності. Молодь та культурні ініціативи. Як заходи та фестивалі зміцнюють українську ідентичність. Від героїчних подвигів Козацтва до участі у революціях та сучасних подіях, молодь в Україні завжди виступала як справжній облікодавець історії. Другим аспектом є огляд сучасних освітніх програм та методів виховання, спрямованих на формування національної свідомості серед молоді. Патріотизм у сучасному суспільстві. Ініціативи та проекти для виховання гордості за Україну. Уроки патріотизму, вивчення історії та культури України стали необхідною складовою освітнього процесу. Інтерактивні методи, використання технологій та активна участь учнів сприяють збереженню та розвитку національного самосвідомлення. Третє завдання - вивчення впливу медіа та інформаційних ресурсів на формування національної свідомості молоді. З великим доступом до інформації через Інтернет та соціальні мережі, медіа відіграє ключову роль у формуванні поглядів та переконань. Зокрема, необхідно вивчити, як вони сприяють або гальмують процес формування національної ідентичності. Четверта частина статті присвячена дослідженню діяльності молодіжних організацій та громадських ініціатив, спрямованих на підтримку національної ідентичності серед молоді. Вони створюють платформи для обміну ідеями, розвитку та підтримки національних ініціатив. Останнім аспектом є вивчення ролі державних політик та законодавства в галузі формування національної свідомості. Закони, що сприяють вивченню та підтримці національної культури, грають ключову роль у створенні сприятливого середовища для розвитку національної ідентичності серед молоді.

Висновки. Україна стоїть перед важливим завданням забезпечення міцності своєї національної ідентичності. Залучення молоді в цей процес через освіту, медіа, молодіжні організації та державні заходи є ключовим елементом успіху. Тільки спільними зусиллями можна забезпечити, що національна ідентичність буде жити і розвиватися від покоління до покоління.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ЕТИКА БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження. Важливою сферою людських стосунків є бізнес-діяльність. Саме люди, а не товари, фінансові потоки, акції і цінні папери, є діючими особами економічного життя. Сьогодні бізнес потребує морального патронування як і будь-яка інша царина людської активності. Морально-етичні питання щоразу більше домінують у підприємницькій справі, зростає переконання в тому, що культура бізнес-діяльності з глибоким етичним підґрунтям є важливою передумовою виживання, стабільності й прибутковості компаній. Етика бізнесу - це галузь філософії, яка вивчає моральні аспекти ведення бізнесу та прийняття рішень у комерційній діяльності. Ця область дослідження допомагає підприємцям, менеджерам та працівникам розуміти, яким чином їхні дії впливають на суспільство, споживачів, середовище та їх власний бізнес.

Метою дослідження є вивчення етичних принципів і моральних проблем, які виникають у діловому середовищі, аналіз та розвиток моральних стандартів та принципів для бізнес-спільноти.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

– аналіз індивідуальних, організаційних і системних факторів, які формують етичну поведінку в бізнес-середовищі;

– вивчення існуючих етичних рамок;

– визначення недоліків та викликів у виконанні етичних стандартів;

– розробка рамок, інструкцій, кодексів поведінки та інших інструментів для просування етичної ділової поведінки в індивідуальній та організаційній формах.

Об'єктом дослідження є сфера діяльності управлінців і підприємців, що забезпечує зв'язки підприємства з діловим середовищем, партнерами з бізнесу.

Предметом дослідження є соціально-філософське поняття моральної сутності підприємства, функціонування їх суб'єктів.

Виклад основного матеріалу. Початок етики бізнесу в сучасному її значенні датується кінцем позаминулого століття, коли папа Леон XIII оголосив свою знамениту енцикліку «*Rerum Novarum*», яка була присвячена проблемам справедливості у відносинах робітників і працедавців. Сорок років пізніше папа Пій XI опублікував енцикліку «*Quadragesimo Anno*», змістом якої було засудження патології господарського життя. Витоки етики бізнесу як окремої сфери знання датується серединою 70-х років минулого століття. Саме з тих часів науковці стали організовувати наукові конференції, присвячені етиці бізнесу, семінари з участю бізнесменів і фахівців, де розглядалися етичні проблеми в підприємницькій сфері. Етика бізнесу пов'язана з правдивістю, чесністю та справедливістю в будь-яких торгових операціях. Етика бізнесу – наукова дисципліна, що вивчає застосування етичних принципів у ділових ситуаціях, аналізує моральні відносини в бізнесі в контексті загальної етичної теорії, психології, економіки, стратегічного планування, фінансів, обліку, маркетингу тощо. Також представляє собою інструмент аналізу і вирішення проблем, які виникають перед людиною, що займається бізнесом. Однією з найпопулярніших форм закріплення ділової етики є проголошення етичних кодексів або кодексів поведінки, які приймає корпорація. Вони є списком заповідей і правил для службовців (не зловживати службовим становищем, не давати хабарів, не приймати подарунків), або декларуванням загальних принципів. Кодекс етики в бізнесі – це зведення моральних принципів, моральних норм і правил поведінки однієї особи або групи осіб, що визначає оцінку їхніх дій з погляду взаємовідносин з іншими суб'єктами бізнесу, відносин у колективі і в суспільстві на основі дотримання моральних норм і принципів, які розділяються ними. На підприємствах, в організаціях розробляються кодекси спілкування та поведінки працівників. У науці найчастіше вживається поняття «етичні кодекси». Види етичних кодексів: кодекси, які регулюють документ з докладно розробленими правилами, включаючи санкції, передбачені у випадках порушення кодексу (наприклад, контракти); кодекси, які регулюють зобов'язання перед клієнтами, вкладниками, акціонерами, співробітниками тощо. Це соціальні кодекси; кодекси, які включають положення про цінності організації, її філософію та цілі (викладають основи корпоративної культури). Це кодекси корпоративні; кодекси, які визначають міжособистісні стосунки в організації і погоджують інтереси працівників та організації (наприклад, угоди, які укладаються між адміністрацією та профспілкою). Це кодекси професійні. Найбільше суперечностей і конфліктних ситуацій проявляються у структурі відносин «фірма – найманий працівник». Постає ця проблема уже в момент найму на роботу. Моральний її аспект передбачає необхідність поваги гідності працівника, дотримання справедливих його відносин з роботодавцем, менеджерами та іншими співробітниками [1]. Менеджер, який відповідає за роботу з персоналом, не повинен допускати дискримінації, порушень контракту, ухвалення рішень, які заважали б ефективній діяльності фірми. Працівника беруть на роботу для забезпечення функціонування фірми. Наймаючи кращих із претендентів, менеджер діє згідно з нормами моралі, якщо він не порушує трудового законодавства, кадрової і фінансової політики фірми, своїх повноважень із цих питань. Релігійна належність, стать, раса, етнічне походження, вік не повинні бути істотними критеріями для найму на роботу і звільнення з неї, а послугоування ними є свідченням суттєвих недоліків у роботі фірми, в тому числі і моральних, оскільки це може ображати гідність людини. Від

роботодавця, менеджера залежить дотримання законодавчих, моральних норм щодо обґрунтованості заробітної плати та інших виплат працівникам фірми. Щодо цього для етики важлива не лише професійна кваліфікованість, ефективність праці, а й суто людські потреби працівників. Усе це свідчить, що етика бізнесу не може існувати й розвиватися ізольовано від інших галузей етичного знання. Її спостереження, оцінки повинні жити ідеями політику, право щодо вдосконалення умов функціонування бізнесу і людини в бізнесовій сфері, а також спрямовувати бізнес на узгодження своєї практики з інтересами суспільства, його громадян, людства, на підпорядкування її найвимогливішим критеріям моралі. Сучасний менеджер повинен мати талант керівника та багаж досвіду та успіхів у роботі на кризових ринках або на ринках, що розвиваються, бути висококомпетентним в організації виробництва, психологічно грамотним лідером колективу, володіти ґрунтовними управлінськими знаннями, високими моральними якостями. Професіоналізм – це головне для менеджера, важливі також набута освіта й постійне поповнення знань, життєвий досвід, прагнення до нововведень, здоровий глузд [2]. Головними діловими й моральними якостями менеджера повинні бути: здатність діяти відповідно до чинного законодавства держави, правил економічної поведінки, традицій і норм моралі; визнання недоторканності приватної власності; повага до людей, обов'язковість, вірність слову; турботливість про клієнтів і співробітників; відданість фірмі (здатність берегти її репутацію, секрети тощо); високий професіоналізм, наявність відповідних знань, умінь і навичок; наділеність творчим мисленням, чутливість до інновацій; здатність прислухатися до думки підлеглих; готовність йти на ризик; працелюбність, цілеспрямованість, наполегливість, невгамовна енергія; вміння переборювати труднощі, перешкоди на шляху до мети; висока репутація, позитивний імідж, порядність, добросовісність, чесність і правдивість, досконалість навіть у дрібницях. У сучасному діловому світі широкі знання у певній сфері діяльності не завжди достатні для досягнення успіху. Надзвичайно важливими є також вміння співпрацювати з іншими, демонструючи при цьому хороші манери та здатність створювати робочу обстановку, у якій кожен почуває себе комфортно, а отже, має можливість максимально сконцентруватися на справі. Без такого вміння можна просто втратити свій бізнес. У сучасному житті багато товарів та послуг мало чим різняться між собою, саме тому часто вирішальним моментом для прийняття рішення клієнтом про вибір конкретного продукту, конкретної фірми-компанії може стати те, як саме ми ставимося до потенційних і наявних покупців-споживачів. Ввічливі професійні манери є ключовим компонентом якості (яка і привертає увагу до товару-послуги). Діловий етикет переносить світські манери у бізнес. Хороші адекватні ділові манери дають вам можливість відчувати себе впевнено з тим, щоб ви могли працювати з людьми та виконувати свою роботу ввічливо і професійно. Людина може бути прекрасним робітником, але якщо вона при цьому проявляє неповагу до колег та клієнтів, її кар'єра буде від цього страждати. Етикет став широко потрібний людям з технічною освітою, які прийшли працювати у сфери, де вимагається вміння ефективно спілкуватися з іншими (колегами, клієнтами, діловими партнерами). У сучасному швидкому і вимогливому діловому світі, де практично все орієнтоване на досягнення успіху, хороші манери допоможуть зменшити стреси та уникнути небажаних вибухів емоцій. Правила ділового етикету є загальноприйнятими в міжнародному діловому спілкуванні, хоча й мають деякі національні й корпоративні особливості. В організації етикет багато в чому визначається культурою взаємин, традиціями й стилем керівництва. Існує безліч літератури, присвяченої різним аспектам ділового етикету – від культури мови й правил оформлення ділового листа до особливостей проведення ділових протоколів і прийомів. Прикладом правил ділового етикету можуть бути шість заповідей американського соціолога, тренера і консультанта, автора багатьох книг і статей, члена національної асоціації ораторів Джен Ягер. Шість заповідей (правил ділового етикету) Джен Ягер: Робіть все вчасно! Запізнення не тільки заважають роботі, але і є першою ознакою того, що на людину не можна покластися. Прийти вчасно іноді значить прийти не занадто рано, не раніше свого начальства. Головне у вашому денному розкладі - прийти вчасно зранку. Не кажіть зайвого! Зміст цього принципу в тім, що ви зобов'язані зберігати секрети корпорації, установи або конкретної угоди так само дбайливо, як і таємниці особистого характеру. Ніколи нікому не переказуйте того, що вам доводиться почути від товариша по службі, керівника або підлеглого про їхню особисте життя. Будьте люб'язні, доброзичливі й привітні! Ваші клієнти, замовники, покупці, товариші по службі або підлеглі можуть скільки завгодно чіплятися до вас, це неважливо: однаково ви зобов'язані поводитися з ними чемно, привітно й доброзичливо. Кому подобається працювати з людьми буркотливими, підозрілими й примхливими? Досягти вершини вам дозволить тільки дружелюбне відношення до оточуючих. Якщо всі навколо повторюють, що ви вмієте сподобатися, виходить, ви на вірному шляху. Думайте про інших, а не тільки про себе! Одягайтеся, як годиться! Говоріть й пишіть правильно! Це значить, що все вимовлене та написане вами: чи це внутрішні нотатки або листи, що відправляються за межі фірми, повинні бути викладені гарною мовою, а всі власні імена повинні бути передані без помилок. Слідкуйте за тим, щоб ніколи не вживати лайки: може трапитися, що розмова, на ваш погляд, зовсім приватна, нагорі вас мимоволі почує людина, від думки якої залежить вся ваша кар'єра.

Висновки. Етика бізнесу визнається невід'ємною складовою сучасного підприємництва та грає важливу роль у розвитку бізнес-середовища. Підприємці, менеджери та підприємства повинні бути усвідомлені та відповідальні за свої дії та вплив на суспільство. Етика бізнесу важлива не тільки для підприємств, але й для суспільства загалом. Вона сприяє підвищенню довіри споживачів, забезпечує сталість та довгостроковий успіх підприємств, а також впливає на соціальну відповідальність бізнесу та його взаємодію з природою. Етика бізнесу стає домінуючим фактором у розвитку підприємництва в умовах глобалізації та технологічних змін. Зважаючи на зростаючий інтерес до етики бізнесу та її важливість для сталого розвитку, дослідження в цій галузі важливе як для академічного, так і для практичного співтовариства. Результати таких досліджень

допомагають підприємствам створювати етичні стратегії, споживачам - вибирати більш етичних постачальників, і суспільству в цілому - розвивати більш справедливе та стає економічне середовище.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.
4. Етика бізнесу / І. В.Сушик, О. Г. Сушик, Я. М. Мартинюк, Я. М. Вісин. Луцьк, 2019. 268 с.

ПРОБЛЕМА ІНСТИТУТУ СІМ'Ї ТА ШЛЮБУ: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Актуальність дослідження. Зміни в сучасному суспільстві, що впливають на інститут сім'ї та шлюбу, такі як зміни в цінностях, соціокультурному середовищі, законодавстві та технологічному розвитку. Розуміння філософських і правових аспектів цих змін є місцем для подальшого розвитку суспільства і законодавства.

Метою дослідження є проведення філософсько-правового аналізу проблем, пов'язаних з інститутом сім'ї та шлюбу, з метою розкриття їх філософського і правового виміру.

Відповідно до мети ставимо такі **завдання**:

- аналіз філософських аспектів інституту сім'ї та шлюбу в сучасному суспільстві;
- дослідження правового регулювання сімейних відносин і шлюбу;
- визначення основних проблем, які виявляються в контексті сімейних відносин і шлюбу.

Об'єктом дослідження є сучасна сім'я.

Предметом дослідження є філософські і правові аспекти інституту сім'ї та шлюбу в сучасному суспільстві.

Виклад основного матеріалу. Інститут сім'ї та шлюбу є числом складових суспільної структури та має глибокий філософський та правовий контекст. У сучасному світі проблеми чисельності, пов'язані з цим інститутом, які вимагають філософського та правового аналізу. Ця стаття спрямована на вивчення сутності цих проблем, аналіз філософських та правових аспектів інституту сім'ї та шлюбу, а також розгляд можливих шляхів вирішення цих питань. Книга «Друга стаття» Сімона де Бовуара досліджує проблеми оприлюднення жіночих ролей у сім'ї та шлюбі, висвітлюючи гендерний аспект цих питань. Вона наводить приклад того, як зміни в сімейних структурах можуть вплинути на стабільність суспільства та наводить статистичні дані про зростання розлучень та вплив цього явища у дітей та батьків. Сім'я традиційно розглядається як основна одиниця суспільства. Проте сучасне суспільство стикається зі змінами в структурі і функціях сімей. Однією з філософських проблем є переосмислення поняття сім'ї в сучасному контексті. Зміни в соціокультурних цінностях призвели до розширення інтерпретації сімейних відносин, включаючи одностатеві сім'ї та сім'ї з одним із батьків. У своїй статті Джеральд Дарман розглядає еволюцію сімейного права та вплив на інститут сім'ї, враховуючи соціокультурні зміни. Цей приклад показує, як правові зміни впливають на інститут шлюбу та сім'ю. Ще однією філософською проблемою є питання про природу та значення шлюбу. Чи є шлюб лише юридичним контрактом, чи він має глибокий моральний та духовний аспект? Ця дискусія важлива для розробки відповідного правового регулювання. Правовий аспект інституту сім'ї та шлюбу включає в себе питання щодо шлюбного права, розлучення, усиновлення, прав дітей та багато інших аспектів. Проблеми в правовій сфері, пов'язані з адаптацією законодавства до змін у сімейних структурах та соціокультурних цінностях. Однією з головних проблем є визнання та легалізація одностатевих шлюбів, що стає актуальною темою в багатьох країнах. Другою важливою проблемою є регулювання прав та обов'язків сімей, які складаються з одного з батьків, а також питання визнання та підтримки нових форм сімейних відносин. Сучасне суспільство стикається з викликами, пов'язаними з інститутом сім'ї та шлюбу. Зміни в сімейних структурах, демографічні та соціокультурні трансформації породжують нові питання та проблеми. Актуальність цього дослідження здійснюється в необхідності розуміння сутності цих проблем та розробці сучасних підходів до правового регулювання.

Висновки. Філософсько-правовий аналіз сім'ї та шлюбу виявляє численні проблеми та виклики, які потребують уваги суспільства та правових органів. Розв'язання цих проблем є завданням для забезпечення стабільності та гармонії в сімейних відносинах та суспільстві в цілому.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.
4. The Transformation of Family Law. University of Chicago Press. URL: <https://press.uchicago.edu/ucp/books/book/chicago/T/bo3645730.htm>

ГРОШІ, ЯК ПРЕДМЕТ СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження полягає в тому, що гроші є не лише економічним інструментом, але і значущим аспектом соціального життя, що взаємодіє з широким спектром соціальних і філософських питань. Ці питання відкривають двері для досліджень з різних філософських підходів, включаючи економічну філософію, соціальну філософію, філософію культури та інші галузі.

Метою дослідження є розкрити глибинний зміст грошей в суспільстві та їх вплив на соціальні процеси, створюючи основу для рефлексії і розвитку концепцій, спрямованих на покращення якості соціального життя.

Відповідно до мети, ставимо такі **завдання**:

- аналіз взаємодії грошей з соціальними структурами та інститутами;
- дослідження впливу грошових відносин на соціальну нерівність;
- визначення впливу грошей на самооцінку і особистісний розвиток.

Об'єктом дослідження є те, що у соціально-філософському дискурсі, гроші розглядаються як складний соціокультурний конструкт. У цьому контексті об'єктом дослідження є не лише цінні матеріали, а й їхній вплив на суспільство. Аспекти такого дослідження включають економічні відносини, розподіл ресурсів, соціальну нерівність, вплив грошей на культурні цінності та етичні аспекти фінансових відносин.

Предметом дослідження є вибір предмета для статті про гроші як предмет соціально-філософського дискурсу дозволяє вам зосередитися на різних аспектах, які стосуються суспільства, культури та людської поведінки у відношенні до грошей.

Виклад основного матеріалу. В сучасному світі гроші стали не лише засобом обміну та зберігання вартості, але й предметом глибокого соціально-філософського аналізу. Гроші, як соціокультурний феномен, вражають у всі сфери життя суспільства, викликаючи різноманітні емоції, роздуми та конфлікти. По-перше, гроші виступають символом влади та соціального статусу. Вони стають виразниками успіху та можливості в суспільстві. Здатність до заробітку та накопичення багатства розглядається як ключовий аспект індивідуального успіху. Соціальна ієрархія визначається часто не тільки інтелектуальними та фізичними здібностями, але і фінансовою стійкістю. По-друге, гроші тісно пов'язані з моральними питаннями та етикою. Суперечності між бажанням збагатіти та етичними стандартами ведуть до складних дискусій. Питання відповідального використання грошей, пожертв та благодійності стають важливими аспектами соціально-філософського обговорення. По-третє, гроші впливають на економічні відносини та рівень нерівності в суспільстві. Зростання фінансових розбіжностей може призводити до соціальних конфліктів та невпевненості. Виникає питання, чи можливий справедливий розподіл ресурсів у світі, де гроші грають ключову роль у визначенні економічних можливостей. Поняття грошей також відображає соціальні стосунки та взаємодії в суспільстві. Вони виступають як засіб вираження влади, соціального статусу та впливу. Гроші можуть бути інструментом соціальної мобільності, але також вони можуть створювати соціальні нерівності та викликати етичні дебати щодо розподілу багатства. З погляду філософії, гроші часто асоціюються з питаннями справедливості, свободи та людської гідності. Чи можуть гроші бути інструментом забезпечення справедливості в суспільстві? Як вони впливають на індивідуальну свободу та самореалізацію? У сучасному світі також важливо розглядати цифрові форми грошей та їхні впливи на суспільство. Електронні платіжні системи, криптовалюти та інші фінансові інновації мають свої філософські та етичні аспекти, які потребують уваги та обговорення.

Висновки. У висновку можна підкреслити, що гроші, як предмет соціально-філософського дискурсу, представляють собою важливий елемент рефлексії над суспільством і його цінностями. Цей дискурс не тільки дозволяє розуміти вплив грошей на різні аспекти життя, але й висвітлює проблеми справедливості, етики, політики та культури.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ: ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ

Актуальність дослідження. Використання комп'ютерів у освіті виникла з введенням нового покоління інформаційних освітніх технологій, що призвели до підвищення якості навчання і розробки нових методів впливу на навчальний процес, а також сприяють більш ефективній взаємодії між педагогами та студентами. За думкою багатьох фахівців, ці нові інформаційні освітні технології, які ґрунтуються на використанні комп'ютерних засобів, дозволяють значно підвищити ефективність навчання.

Мета дослідження: полягає у визначенні обґрунтування необхідності оновлення системи освіти, переосмисленні теоретичних підходів і використанні накопиченого практичного досвіду роботи вищих навчальних закладів.

Завдання дослідження: є встановлення ключових філософських аспектів, пов'язаних з розвитком інформаційних технологій у сучасній вищій освіті.

Об'єкт дослідження: є інформаційні технології, як важливий складовий елемент сучасної вищої освіти, який застосовується як в Україні, так і в усьому світі.

Предмет дослідження: вплив цих технологій на філософські аспекти освітнього процесу, що відкриває можливість розуміння сутності цього взаємодії та розвитку сучасної освітньої парадигми.

Виклад основного матеріалу. Інформаційні технології в сучасній вищій освіті відкривають нові перспективи, але й вимагають глибокого розуміння їхнього впливу на філософському рівні. По-перше, розглянемо аспекти доступу до знань: технології розширюють горизонти навчання, забезпечуючи студентам гнучкість вибору навчальних траєкторій. Однак це викликає філософські питання стосовно якості освіти та ризику поверхневого засвоєння інформації через її надмірну доступність. З іншого боку, технології можуть стати інструментом для розвитку критичного мислення та творчого підходу, але їхній вплив на психіку студентів вимагає уваги. Як зберегти баланс між глибоким розумінням матеріалу та уникненням перенасичення інформацією? Це питання стає центром філософської дискусії. Етичні аспекти також грають ключову роль у філософському визначенні ролі технологій у вищій освіті. Питання конфіденційності даних, безпеки в онлайн-середовищі та збереження особистісного простору в електронному навчальному процесі є невід'ємною частиною цього обговорення [1, с. 5]. Як забезпечити, щоб технології служили розвитку, а не порушенню етичних норм. Усе це визначає філософську картину вищої освіти, де технології не лише є інструментом для передачі знань, але і предметом заглибленого аналізу, виносячись на новий рівень обговорення про сутність та мету освіти у сучасному інформаційному суспільстві. Однією з ключових філософських аспектів є перегляд уявлень про знання та навчання. Інформаційні технології надають доступ до нескінченної кількості інформації, роблячи акцент не на запам'ятовуванні фактів, а на розвитку аналітичного та критичного мислення. Це ставить під сумнів традиційну модель освіти та вимагає переосмислення ролі викладача та студента [2, с. 5]. Другий аспект полягає у формуванні глобального співтовариства знань. Інтернет і віртуальні платформи зводять бар'єри для спілкування та обміну ідеями між студентами з усього світу. Це породжує етичні питання щодо власності інформації, культурного різноманіття та безпеки даних [3, с. 13]. Третій аспект стосується викликів етики використання технологій в освіті. Розширення використання штучного інтелекту, аналітики даних та віртуальної реальності вимагає розробки етичних стандартів. Як зберегти баланс між інноваціями та захистом приватності? Як уникнути соціального відокремлення через цифрові технології? Ці питання вимагають філософського розгляду для забезпечення справедливого та етичного використання технологій у вищій освіті.

Висновки. Інформаційні технології у сучасній вищій освіті відкривають нові перспективи для розвитку освітнього процесу. Філософський погляд на їхнє використання підкреслює значущість гармонії між технологіями та гуманітарними цінностями. Впровадження цих засобів повинно ґрунтуватися на підтримці освітніх цілей та розвитку критичного мислення студентів, забезпечуючи таким чином баланс між технологічним прогресом і глибинними гуманітарними засадами в освіті.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ДІАЛОГ ЯК МЕТОД ДОСЯГНЕННЯ ІСТИНИ

Актуальність дослідження. У сучасному світі, переповненому інформацією та різноманітністю поглядів діалог, як метод досягнення істини набуває величезної актуальності. Здатність ефективно спілкуватися та встановлювати взаєморозуміння стає важливою як для вирішення соціокультурних конфліктів, так і для розвитку наукових досліджень та технологій.

Мета: розкриття та розуміння ролі взаємодії та обміну ідеями в процесі досягнення об'єктивної правди. Дослідження спрямоване на вивчення психологічних, соціокультурних та технологічних аспектів діалогу з метою визначення його впливу на формування спільної істини в різних контекстах, включаючи науку, політику та міжособистісні відносини.

Предметом дослідження: діалог відіграє значну роль у відносинах між людьми, суспільними групами, державами. Діалог є свого роду мистецтвом, завдяки якому досягається порозуміння, знаходиться істина, відкривається сутність людини, речей, явищ. Діалог, як метод, що ґрунтується на взаємодії ідей та поглядів, виступає важливим інструментом для розкриття істини та глибокого розуміння складних питань.

Виклад основного матеріалу. Аристотель, як інтелектуальний гігант, впроваджував діалогічний підхід у свою політичну філософію, аналізуючи та обговорюючи концепції в «Політіях». Схожим чином, у наш час діалог залишається не лише методом обговорення, а й ефективним шляхом досягнення істини. Аристотель вказував на важливість взаємодії теоретичного, емпіричного і нормативного підходів у дослідженні політичних питань. Аналізуючи історичний досвід у «Політіях», він виробляв концепції, які мали вирішальне значення для політичної думки свого часу. Такий діалогічний процес дозволяв розкривати різні сторони питань та виявляти ті істинності, які могли б залишитися непоміченими в ізоляції. Діалог також визначається роллю активного слухання. У процесі діалогу не лише висловлюють свої ідеї, але й уважно слухають думки партнера. Це віддзеркалюється в здатності особистості збагачувати власне розуміння через взаємне обмін ідеями. Спільне слухання є ключовим елементом процесу досягнення істини, яка може виникнути лише під впливом взаємодії та обговорення. Спрямованість діалогу на пошук спільної істини виявляється у намаганні об'єднати різні погляди та точки зору для створення комплексного образу правди. Діалогічна взаємодія стає місцем, де різноманітність ідей об'єднується в єдине ціле, відображаючи істину, яка може виникнути лише завдяки комбінації різних підходів. Роль сумісності та взаєморозуміння в діалозі підкреслює важливість зусиль обох сторін для досягнення взаєморозуміння та визначення істини, яка може бути спільно визнана. Взаємодія між індивідами, що прагнуть зрозуміти один одного, створює особливий клімат, де істина може виявитися незалежно від вихідного положення. Діалог, крім того, слугує процесом розвитку ідей. У процесі обговорення ідеї розвиваються, змінюються та уточнюються. Діалогічна взаємодія, подібна до кузні ідей, дозволяє виробити більш повне розуміння істини, що може еволюціонувати під впливом обговорення. Важливість відкритості та терпимості у діалозі виявляється в здатності приймати різні точки зору. Взаємне відкриття до ідей інших та терпимість до різниці створюють атмосферу, де істина може виявитися, незалежно від особистих переконань. На практиці, діалог може слугувати інструментом вирішення конфліктів. Здатність конструктивно вести діалог сприяє вирішенню розбіжностей шляхом виявлення загальних істин і знаходження компромісів. Діалог, як метод досягнення істини, виявляє свою ефективність у різноманітних контекстах. Розглянемо кілька прикладів, як діалог може сприяти розкриттю істини та вирішенню складних питань. У сфері науки діалогічний підхід проявляється у наукових дебатах та обговореннях. Наприклад, великий колайдер адронів у Європейському організації ядерних досліджень (CERN) є місцем, де вчені з різних країн спілкуються та обговорюють свої теорії щодо природи матерії. Цей діалог сприяє постійному удосконаленню наших знань про фізичні закони та структуру Всесвіту. У сфері міжнародних відносин діалог є ключовим елементом вирішення конфліктів. Наприклад, переговори між країнами для вирішення територіальних спорів часто включають в себе діалогічний процес, де сторони обмінюються своїми поглядами та намагаються знайти компроміс, який би враховував інтереси обох сторін. Проте, варто зауважити що не завжди це можливо, як у випадку Російського вторгнення в Україну.

Висновки. У підсумку можна визначити, що дослідження теми «діалог як метод досягнення істини» свідчить про важливість взаємодії та відкритого обміну думками в процесі формування об'єктивної правди. Діалог, як засіб спілкування та обговорення, виявляє свій потенціал у вирішенні соціокультурних проблем, науковому прогресі, та побудові міцних відносин. Вивчення його різних аспектів відкриває можливості для покращення комунікації, розвитку взаєморозуміння та сприяє досягненню спільної істини в сучасному, динамічному світі. Такий підхід до теми не лише актуалізує важливі аспекти людської взаємодії, але і визначає їхню роль у будівництві об'єктивної інформованості та взаєморозуміння в різних сферах сучасного суспільства.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

*Гладій Анастасія,
студентка групи ФМ-11*

ЗНАННЯ - ЦЕ СИЛА

Актуальність дослідження. Знання є могутньою силою. Їх можна прирівняти із цілющими ліками, та найпотужнішою зброєю. Бо хто володіє знаннями, той володіє світом. Проте знання неможна купити чи подарувати, оскільки їх можна опанувати лише приклавши власного труда хотіння і наполегливості.

Мета дослідження: визначити всю силу та могутність знань

Завдання дослідження: дослідити як саме наші знання впливають на довколишній світ

Об'єкт дослідження: здобуті людьми знання

Виклад основного матеріалу. Колись англійський філософ Френсіс Бекон сказав: «Знання – сила». Я згодна з цим висловлюванням. Сьогодні людство щомиті поповнює свій банк знань. Але чи дає нам знання сили? Для початку ознайомимось з самим поняттям. Знання - це загальне поняття, але у цій спільності ховається велика сила. Важко дати чітке і вичерпне визначення того, що таке знання. Насамперед, потрібно знати, що існує знання-уміння (практичне знання) та знання-інформація. Знання-уміння – це те, що знає людина. Знання-інформація висловлює і характеризує певний стан справ: наявність у предметів певних якостей, відносин, закономірностей. Тепер спробуємо розібратися, що таке знання. Як правило, коли ми говоримо, що знаємо щось, то припускаємо, що маємо про цей предмет правильне та адекватне уявлення. І ми абсолютно впевнені, що наше знання про цей предмет є точним. Ми навіть можемо навести аргументи, що підкріплюють це. Отже, ми вважаємо знанням певні переконання, які відповідають реальному стану справ та мають певні докази. У цьому полягає сила знання. Дійсно, знання допомагає людям раціонально організовувати свою діяльність і вирішувати різні проблеми, що виникають у її процесі. Але як це відбувається? Розглянемо суть цієї проблеми. По суті ми безпорадні. При народженні людина нічого не знає та не вміє. Протягом усього життя ми отримуємо повсякденно-практичні знання - силу, що ми використовуємо у своїй повсякденності на вирішення завдань. Але є й інший бік цієї сили. Знання сьогодні має величезний авторитет. Знання сьогодні дозволяє створити величезні матеріальні багатства. Наука сьогодні стверджує, що здатна пояснити всі явища життя, здатна відкривати об'єктивні істини, змінювати фізичну природу та природу людини. Справді, знання – це сила. Уся еволюція людства побудована на знаннях, які поступово вдосконалилися та продовжують змінюватися. Людина в наш час освічена, має основні поняття про влаштування та закономірності світу, в якому вона живе. Але наука, логічно осмислюючи світ, бачить ті прояви життя, які піддаються спостереженню і чуттєвому сприйняттю. Наука бачить і розглядає лише фізичний матеріальний світ, а світ метафізичний. Світ для науки – це загадка, яку треба розгадати. Ми сприймаємо навколишнє за допомогою вигаданих нами категорій, яких, за своєю суттю, у природі немає. Розум використовує логіку як інструмент пізнання світу, але цей інструмент не дає можливість пізнати світ, тому що він не є трансцендентним. Інтелект розуміє і аналізує застигли форми, у той час як усі життєві явища перебувають у постійному русі та схильні до змін. Розум дає можливість пізнати та побачити ділянку світобудови. Наука ж сприяє розвитку розумових і пізнавальних процесів у людини, тим самим розширюючи ту ділянку світобудови, яку ми здатні пізнати. Наука на сьогоднішній день не дає людині побачити єдину картину світу, вона пропонує безліч теорій та концепцій, які сприятимуть тому, що ми зможемо побачити більше. Можна розглядати цю тезу з іншого погляду. Знання - це інформація, не освіта, не книжки, не вчення і філософія. Знання - це сила, але сила природи, тобто сила, яку можна лише відчувати. Дізнатися про силу шляхом отримання інформації про неї неможливо. Силу пізнати можна лише прямо торкнувшись неї. Сили природи - це все у всесвіті, що існує. Є сила дерева, сила океану, сила радості та різноманіття інших сил. Замість слова «сила» можна використовувати слова «дух» або «сутність», сенс буде той самий. Здобути знання - це означає отримати досвід. Наприклад, не можна дізнатися апельсин, поки його не спробуєш. Таким чином, здобувати знання можна лише емпіричним шляхом. Пізнавши якусь істоту, людина приєднує до своєї сутності силу пізнаної істоти. Отримуючи інтелектуальну інформацію, ми вчилися її засвоювати та користуватися у повсякденному житті. Але, крім інтелекту, є різноманіття інших сил. Життя – це різноманіття цих сил. Отримавши знання лише про силу інтелекту, наше життя стає не повним, обмеженим. Бедність духу - основна проблема сучасного суспільства. Френк Бекон розглядав знання під іншим ухилом. Велике достоїнство науки Бекон вважав очевидним і висловив це у своєму знаменитому афоризмі «Знання - сила». На науку робилося багато нападок, проаналізувавши їх, Бекон дійшов висновку, що Бог забороняв пізнання природи. Бог дав людині розум, який потрібний йому для пізнання. Необхідно знати, що існують два види пізнання: 1) пізнання добра і зла; 2) пізнання створених Богом речей. Пізнання добра і зла людям заборонено. Вони отримують це з Біблії. А пізнавати створені речі людина має за допомогою свого розуму. З цього випливає, що наука повинна займати гідне місце у царстві людини. Призначення науки в тому, щоб множити силу та могутність людей, забезпечувати їм багате та гідне життя. Вчений був упевнений у тому, що наука повинна дати людині владу над природою і покращити її життя. Але теза Бекона була перекладена з англійської мови, що може спотворювати її сенс. Адже сенс гасла «Знання – сила», допускає прикладне його тлумачення. А це не так. «Знання людини є мірило його могутності» - ось про що розмірковував Бекон. Це доводиться тим, що англійське слово «knowledge» можна перекласти різними способами: «пізнання», «ерудиція», а слово «power» - як «здатність», «можливість». Усе це розширює наше розуміння справжнього сенсу афоризму Бекона. Важливо, що уточнення повертає девізу змістовну

глибину, таку для великих розумів Нового часу. Прислухаємось до Френсіса Бекона, він стверджував, що людський розум по відношенню до явищ представляє зламане дзеркало, яке, відображає явища і приєднує до них свої власні властивості, отже, перекручує їх. З цього можна дійти невтішного висновку, що у знанні, у науці Бекон бачив потужний інструмент прогресивних соціальних змін. Але Френсіс Бекон закликав всіх людей до того, щоб вони не займалися наукою заради свого духу, вчених суперечок. Вчені не повинні нехтувати іншими, ні заради користі і слави, ні для того, щоб досягти влади, ні для інших низьких намірів. Займатися наукою можна лише заради того, щоб мати від неї користь і внести успіх у життя. Для Бекона природа виступає об'єктом науки, яка надає кошти людині для зміцнення її панування над силами природи.

Висновки. Безсумнівно, знання призводять до величезних досягнень у практичній сфері та змін у матеріальному світі. Але це веде за собою неспроможність побачити світ загалом. Крім цього, знання сприяє зміні духовного світу. І саме той, хто створює ці істини і має силу. Істина діється силою. Сила – і є істина. Але отримання цих сил потребує чимало зусиль. Крім того, важливо, щоб знання опинилися у потрібних руках.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА СВІДОМІСТЬ МОЛОДІ

Актуальність теми. Вплив соціальних мереж на свідомість молоді є дуже актуальною темою. Соціальні мережі можуть впливати на думки, переконання і поведінку молоді через розповсюдження інформації, взаємодію з іншими користувачами та вплив на самооцінку через порівняння з іншими. Це також може мати важливий вплив на психічне здоров'я та соціальні відносини.

Мета дослідження: соціально-філософський аналіз впливу соціальних мереж на свідомість молоді.

Завдання дослідження: виявити позитивні й негативні сторони перебування юнацтва у мережі Інтернет; висвітлити вплив соціальних мереж на особистість.

Об'єктом дослідження: соціалізація особистості в сучасному інформаційному суспільстві

Виклад основного матеріалу. Особливості впливу соцмереж як рушійної сили соціального розвитку на свідомість молоді. Із розвитком науки і техніки, поширенням комп'ютеризації та інтенсивним входженням інтернету в повсякденне життя кожного соціальні мережі стають надзвичайно популярними. Соціальна мережа – це віртуальне об'єднання людей, де вони мають можливість ділитися інформацією. У мережі відбувається обмін ресурсами як матеріальними, так і нематеріальними. Завдяки цьому людина потрапляє в суспільство, набуває соціального досвіду, засвоює соціальні норми та правила. Соціальні мережі стали надзвичайно популярними, тому, крім міжнародних соціальних мереж, більшість країн світу мають власні проекти. Українські соціальні мережі вже завоювали значну частку аудиторії і все ще активно розвиваються. Позитивними факторами взаємодії сучасної молоді в соціальних мережах є те, що, перебуваючи у віртуальному світі та вивчаючи інформацію, яка опублікована у соцмережах, кожен виробляє свій власний набір цінностей, який визначає особисте ставлення до певних дій та вчинків в житті. Та потрібно не забувати, що будь-яка інформація, надіслана принаймні кільком людям, може вплинути на вас у найнесподіваніший момент. І навіть якщо вивже видалили цю інформацію. Плюралізм думок в мережі дозволяє постійно отримувати та порівнювати альтернативні погляди з різними джерелами інформації. Інтернет-спілкування безцінне для людей з обмеженими можливостями, оскільки дозволяє їм мати повну освіту, роботу і на рівних контактувати з іншими. Задоволення необхідності у спілкуванні та моральна підтримка – найважливіші потреби кожної молодої людини. Коли ми не здатні задовольнити їх в реальному житті, то користуємось online-спілкуванням, яке дає нам можливість «втекти» від усіх проблем та труднощів, що виникають в певний момент у молоді. Вплив соціальних мереж на суспільство може бути як позитивним, так і негативним: залежність від нереального світу є найпоширенішою проблемою серед молоді. Живе спілкування тепер з легкістю заміниться спілкуванням в мережі. Маніфестуючи в соцмережах свої найкращі якості, ми показуємо своє «ідеальне Я» – образ життя, якого бажаємо. Це дозволяє втекти від буденності, проявити себе у соцмережах. На перший погляд, спілкування в соціальних мережах здається безпечним, але ця думка може ввести в оману. Однією з причин необхідності обмежити свій час перебування в мережах є те, що деякі люди можуть видавати себе за тих, ким у реальному житті вони не є. «Гостре бажання користуватись соціальними мережами – це певна хвороба, яка може виникнути через якісь особисті чи психологічні проблеми, нездійсненні бажання та приховані комплекси, оскільки у віртуальному світі набагато легше самовиразитись», - зазначає М.С.Богдан. Соціальні мережі, відкладаючи на другий план родину та друзів, займають провідну роль у процесі соціалізації молодих людей і мають безпосередній вплив на них. Одним із прикладів надзвичайного впливу на свідомість в 2017 році стала гра «Синій Кит». Наставники впливали на хитку дитячу психіку через соціальні мережі, що призвело до масових смертей підлітків. Тому важливо враховувати небезпеку мережі. У сучасному світі молодь проводить багато часу за комп'ютером, а це має значний вплив на формування як традиційного «Я», так і віртуального. Підсумовуючи все вищесказане, ми дійшли до висновку, що соціальні мережі мають право на існування, але потрібно правильно використовувати час, проведений в інтернеті, адекватно оцінювати всю інформацію та не піддаватися маніпулятивному впливу на сумнівні пропозиції. Зростання кількості соціальних мереж – глобальний культурний феномен. Вони є не тільки засобами масової комунікації, а також виступають як засіб інформаційних війн, маніпуляцій людьми, виховання підлітків. Із початком пандемії COVID-19 більшість людей знаходиться на карантині та працює чи навчається віддалено. Раптове припинення звичного життя та обмеження спілкування в режимі реального часу підкреслили важливість соціальних мереж. Через них люди в усьому світі дізнаються актуальні новини та мають змогу постійно залишатися на зв'язку. Використання соціальних мереж та інтернету може бути корисним або шкідливим залежно від грамотності та навичок спілкування, сформованої в особистості. Головним завданням на сьогодні є навчити молодь правильно користуватися інтернетом, щоб зменшити негативні наслідки та отримувати лише позитивний ефект від його використання.

Висновки. Позитивні аспекти включають:

1. Збільшення доступності інформації:

Завдяки соціальним мережам, молоді стає легше отримувати новини, навчатися новим вмінням та отримувати корисну інформацію.

2. Зміцнення комунікації: Соціальні мережі надають змогу молоді підтримувати зв'язок з друзями та спілкуватися з людьми з усього світу, що сприяє розвитку комунікативних навичок.

3. Розширення світогляду: Соціальні мережі дають можливість молоді дізнаватися про різні культури, традиції та погляди, що сприяє розширенню їх світогляду.

Однак, соціальні мережі також мають негативний вплив на свідомість молоді:

1. Зацикленість на вигляді та прийнятності: Соціальні мережі створюють пресинг на молодь щодо їх зовнішності і впливають на формування неадекватної оцінки свого вигляду. Це може призвести до негативного ставлення до себе та появи комплексів.

2. Залежність від соціальних мереж: Витрачаючи багато часу на соціальних мережах, молодь може втратити можливість реального спілкування та розвитку інших навичок, що може вплинути на їх соціальну адаптацію у житті.

3. Розповсюдження фейкової інформації: Соціальні мережі можуть бути засобом поширення недостовірної інформації, що може спричинити зміну у переконаннях та світогляді молоді.

Отже, вплив соціальних мереж на свідомість молоді є двозначним. Слід бути обережними і розуміти, що вони можуть як підтримувати розвиток інтелектуальних та комунікативних навичок, так і спричинятися до негативних наслідків у психологічному стані та формуванні світогляду молоді.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.

2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20

3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ І ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ

Постановка проблеми. Сьогодні проблема відповідальності набуває нового виміру. Пов'язане це, зокрема, з переосмисленням людиною меж власного буття, кризи і водночас з усвідомленням значення всеохопного впливу техніки й технологій, які з кінця ХХ століття впливають на формування нашої ідентичності і визначають наш спосіб взаємодії (а отже, і рівень нашої відповідальності) в умовах сучасного світу. Людина – істота, яка живе в актуальному вимірі, однак за сучасних умов вона дедалі гостріше відчуває відповідальність за майбутнє, зокрема за свої вчинки і рішення, що можуть вплинути на подальший перебіг загальнолюдської історії.

Метою дослідження є розкриття проблеми вибору і відповідальності у глобальному світі та проаналізувати її наслідки.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання** :

- ознайомитись з проблемою вибору і відповідальності у глобальному світі;
- розкрити та проаналізувати проблему вибору і відповідальності у глобальному світі.

Виклад основного матеріалу. Проблема вибору і відповідальності стоїть перед кожною людиною, в незалежності від віку, статусу, чи навіть расової приналежності. З цією проблемою ми стикаємося повсюди: вибір між добром та злом, між зиском та моральними цінностями, вибір професії, віри. На своєму життєвому шляху ми вирішуємо безліч проблем: в яку школу відправити навчатись свою дитину, на яку роботу піти, де краще щось купити, з ким краще спілкуватись, вдягнути синій светр чи червоний, купити будинок чи квартиру. Все це є вибором, але різниця в масштабності. Вирішуючи між простими речами людина не замислюється, але як тільки ціна питання зростає – починають брати сумніви, щодо правильності нашого рішення. Так, нам дана свобода вибору, в нас є власна думка, але чи багато хто прислуховується до себе? Вибір більшості людей залежить від думки оточуючих. Кожен хоче зробити правильно, щоб не впасти ні в своїх очах, а ні в очах знайомих. Також є категорія людей, яка просто перекладає всю тяжкість вибору на когось іншого, їм так набагато легше, адже якщо ситуація вийде з-під контролю – вони до цього не мають і не мали ніякого відношення. Навіть вирішуючи питання, які не опосередковано стосуються тільки їх самих, вони опираються на думку оточуючих, адже якщо щось піде не так, вони будуть осуджувати їхніх «горе-радників». А третя категорія людей, це люди які зовсім не приймають ніяких рішень, і все пускають за течією. Проте можна посперечатись про правильність та неправильність вибору. Будь-який вибір є правильним і в той же час неправильним, все залежить від погляду людини на речі та ситуації. Адже для одної людини це буде правильним, допустимим рішенням, а для іншої ні. Все життя людини – це безперервний потік виборів. На часі відповідальність набуває провідної ролі в політичних, духовно-ідеологічних та інших відносинах, у тому числі інформаційних, її удосконалення є необхідною умовою суспільного розвитку. Людство на сучасному етапі розвитку проголосило однією з найважливіших цінностей свободу, яка передбачає, зокрема, подолання залежності не тільки від природи, але й часто від держави, моралі і навіть від соціуму, який визначає цінності і норми поведінки. Таке відчуження людини від суспільства неминуче призводить до атомізації соціуму, а потім, можливо, і до його розпаду, у зв'язку з тим, що суспільство здатне існувати лише за умови наявності у окремих індивідів і в різних соціальних груп солідарних цілей, очікувань і потреб, на сторожі яких стоїть взаємна відповідальність. Ніщо не може уникнути відповідальності, нерозривно пов'язаної з самим існуванням, яке мислиться як абсолютне з огляду на те, що жоден з авторитетів чи влада, жоден показник сенсу чи безсенсовності не підвладний долі у відповіді за існування. Інакше кажучи, немає такого приладу, завдяки якому можна було б виміряти нашу відповідальність, окреслити її межі та визначити обсяг. Відповідальність – це передусім зобов'язання повернути те, що нам доручено або чим ми зобов'язані світу та іншим. До того ж у міжлюдській перспективі відповідальності до іншого не йдеться про взаємність, тобто взаємини між суб'єктами в контексті відповідальності є асиметричними. З часу Аристотеля поняття відповідальності розглядали в контексті проблематики практичної філософії. Аристотель зауважував, що в понятті відповідальності ключовою є міра здійснення морального обов'язку у вчинках. Цей обов'язок полягає в тому, що людина має народитися вдруге – тобто повинна почати мислити про початок людського буття і про своє становище у світі; має прагнути здійснити благо, яке мислиться метою людської діяльності. Сьогодні відповідальність стала не лише принциповою і навіть онтологічною темою – їй відведено основне значення. У комунікативній філософії відповідальність є поняттям, у якому перехрещуються мовні й реальні стосунки особи. «Відповідальним» є кожен, хто долучається до ситуації розмови. Здатність відповідати комусь сягає корінням до загальної здатності людини говорити, вибудованої на взаємній грі звертання та відповіді. У цьому розумінні відповідальною можна назвати людину, яка може говорити з іншими людьми. Відповідальність – це здатність людини відповідати за свої вчинки. Відповідальність можна розглядати з 2 сторін: внутрішньої та зовнішньої. Зовнішня сторона відповідальності – це сукупність вимог, які висуває оточення до людини, а внутрішня – це відчуття самої людини обов'язку перед суспільством, перед його вимогами. Відповідальною людина може бути перед чим завгодно: перед оточуючими, перед природою, перед законом, державою, перед собою. Відповідальність перед природою – це здатність усвідомити всю її цінність, здатність зберегти її для нащадків, готовність діяти по відношенню до природи згідно своїх моральних цінностей. Відповідальність

перед законом - це є одна з зовнішніх сторін відповідальності. Якщо ми не будемо дотримуватись законів, ми понесемо за це кримінальну відповідальність. Відповідальність людини перед самою собою, тобто, Я роблю вибір, Я погоджуюся з тим, які наслідки за собою він несе. Якщо ми щось робимо не так, то почуття відповідальності почне відголошуватись у таких речах як докори сумління, почуття вини тощо. Людина несе відповідальність за всі ті вчинки, що вона звершує. Бути відповідальним – значить усвідомлювати всі свої вчинки, здатність аналізувати їх. Проте ступені відповідальності можуть бути різними. Вони залежать від статусу людини в суспільстві, від ситуації. Більша відповідальність буде накладуватись на людину, у чиїх руках життя сотні інших людей (лікар-хірург), аніж на ту людину, яка забрала додому кошеня з вулиці. Але і та і інша несе відповідальність. Кожна людина може змінитися з безвідповідальної на надійну. Найперше, що вона повинна змінити, це розібратися з собою, віднайти вагомі аргументи, заради яких потрібно змінитися. Не слухати думку оточуючих, а почути себе, адже ніхто Вас так не знає як Ви самі. Відповідальність - це одна з найголовніших ознак «людини розумної», і кожен день розвиваючи цю якість, ми стаємо на щабель вище.

Висновки. Проблема відповідальності, є предметом обговорення в колі інтелектуалів, на жаль, ще не стала провідною темою широкого загалу. З огляду на це надзвичайно важливим сьогодні є винесення дискусій навколо проблеми відповідальності на загал, адже лише в полі відкритого дискурсу можлива спроба розв'язання основних завдань, які ставить перед суспільством сучасна етика відповідальності. Розв'язання проблем відповідальності та розроблення принципів керування нею в сучасному світі дозволяє вирішити цілу низку глобальних проблем. Принципи відповідальності створюють фундамент нашого ставлення до природи та інших людей. Найважливіше, однак, значення розгляду цієї проблеми однозначно пов'язане з перспективою в майбутнє.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т. В. Іntenції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ НА ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. З розвитком людства і світу змінюються. Пандемії в нашому житті були не одні але маємо надію, що останні. Кожна пандемія забирає життя як і дорослого, так і малого. На молоді зіграло порізному. Для когось було позитивним поштовхом для відкриття нових дверей у їхньому житті. А для інших забрало певні цінності. Це залежить від кожного. Кожна людина є різною і по своєму особливою. Але також, пандемія вчить нас певних правил, щоб не допускати до себе різних інфекцій та різних захворювань, пандемія яка була у світі це COVID-19. Вона призвела до багатьох втрат та різних перешкод до певних досягнень. Тому це нам показує що завжди треба бути застереження до всього.

Мета дослідження: визначення пандемія COVID-19 суттєвим чином впливає на цінності сучасної молоді.

Об'єкт дослідження: COVID-19.

Завдання дослідження: дослідити як вплинув COVID-19 на цінності молоді.

Виклад основного матеріалу. Існують різні погляди на цю тему. Дослідження характеру сучасної молоді показує, що багато точок зору не мають чіткого обґрунтування, а деякі не відповідають дійсності. Така ситуація зумовлена відсутністю періодичних досліджень із проблем сучасної молоді та небажанням визнавати роль молоді в демократичних перетвореннях, захисті територіальної цілісності та суверенітету України. У підлітковому віці стає критично важливим встановити чіткі особистісні цінності. Варто підкреслити, що ціннісні орієнтації є невід'ємною частиною світогляду як особистості, так і соціальних груп і не існують самостійно. Пандемія COVID-19 має значний вплив на цінності сучасної молоді: Зміна пріоритетів: молодь починає цінувати здоров'я та безпеку більше, ніж коли-небудь раніше. Пандемія привертає увагу молоді до важливості сім'ї та близьких стосунків. Зростання цінності духовності та психологічного благополуччя серед молоді через виклики пандемії Зміна у способі задоволення своїх соціальних потреб через віддалений спосіб життя під час пандемії. Пандемія підштовхує молодь до переосмислення своїх кар'єрних цілей та значення роботи. Засилля дистанційного навчання під час пандемії зробило освіту більш доступною та гнучкою для молоді. Пандемія стимулює технологічну грамотність та інтернет-активність серед молоді. Молодь проявляє більшу свідомість про екологічні проблеми та збереження довкілля. Пленка пандемії змінює спосіб, яким молодь сприймає світ та майбутнє. Пандемія COVID-19 має значний вплив на цінності сучасної молоді. Зі зростом числа випадків захворювання і введенням карантинних заходів молодь стикається з новими викликами та переглядає свої погляди на життя: Зміна пріоритетів: молодь починає цінувати здоров'я та безпеку більше, ніж коли-небудь раніше. Пандемія ставить питання про загрозу здоров'ю та безпеці на перший план. Молодь розуміє важливість дотримання гігієнічних норм, носіння масок та обмеження соціальних контактів для збереження свого здоров'я та здоров'я оточуючих. Пандемія привертає увагу молоді до важливості сім'ї та близьких стосунків. Зі зменшенням можливості зустрічей з друзями та соціальної активності молодь звертається до сім'ї та близьких відносин як до надійного джерела підтримки та комфорту. Зростає усвідомлення необхідності підтримки один одного у важкі часи. Зростання цінності духовності та психологічного благополуччя серед молоді через виклики пандемії. Самоізоляція та стресові умови пандемії спонукають молодь шукати рішень для підтримки свого психологічного стану. З'являється більше інтересу до медитації, йоги, музики та інших практик, які сприяють зняттю стресу та добробуту. Зміна у способі задоволення своїх соціальних потреб через віддалений спосіб життя під час пандемії. Молодь виявляє творчість та придумує нові способи спілкування та проведення часу разом, використовуючи віртуальні платформи та соціальні мережі. Віртуальні вечірки, онлайн-ігри та спільні перегляди фільмів стають новою нормою. Пандемія підштовхує молодь до переосмислення своїх кар'єрних цілей та значення роботи. Зі звільненням багатьох людей та зміною економічної ситуації молодь змушена переглянути свої плани та кар'єрні амбіції. Деякі молоді виявляють більше інтересу до робіт, пов'язаних із громадськими службами та підтримкою здоров'я. Засилля дистанційного навчання під час пандемії зробило освіту більш доступною та гнучкою для молоді. Онлайн-курси та віддалена освіта дали можливість молоді здобувати знання та навички, не виходячи з дому. Водночас, це вимагає більшої самодисципліни та вміння працювати самотужки. Пандемія стимулює технологічну грамотність та інтернет-активність серед молоді. Зі зростанням використання віртуальних платформ та інструментів, молодь набуває нові навички та знання у сфері технологій. Це стимулює їх розвиток та сприяє покращенню майбутніх кар'єрних можливостей. Молодь проявляє більшу свідомість про екологічні проблеми та збереження довкілля. Пандемія показала безпосередню залежність людини від природи та стала поважним нагадуванням про необхідність бережливого ставлення до довкілля. Молодь підтримує ініціативи зменшення викидів вуглецю, використання відновлюваних джерел енергії та охорони природних резерватів. Пленка пандемії змінює спосіб, яким молодь сприймає світ та майбутнє. Люди стають більш обережними, але водночас виявляють резиліентність та здатність адаптуватися до непередбачуваних обставин. Молодь навчається бути гнучкою, креативною та швидко змінювати свої стратегії у вирішенні проблем.

Висновки. Отже, пандемія COVID-19 суттєвим чином впливає на цінності сучасної молоді. Зміна пріоритетів, звернення до родини та близьких, удосконалення духовних практик, вплив на кар'єрні плани та значення роботи, зміна способу соціального взаємодії та свідоме ставлення до екологічних питань – це лише деякі зміни, які пандемія викликала серед молоді. Результати цих змін можуть перетворитися в переваги та нові можливості для молоді у майбутньому.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т. В. Інтенції дослідження соціальної нерівності та стратифікації від античності до сьогодення. Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць, К. 2020. Вип. 157 (№ 6). С. 35-41.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В., Чигур Р. Ю. Аналітичний екскурс в методичні теорії демократії. Науковий огляд. № 1 (64). 2020. С. 10-20
3. Гончарук-Чолач Т. Засоби масової інформації в політичному житті суспільства. К.: Ліра-К, 2020. 254 с.

POLITICAL CULTURE: PROBLEMS AND CONTRADICTIONS OF ITS FORMATION IN UKRAINE

Formulation of the problem. Today, in this period in Ukraine, culture is a necessary factor and environment for the development of any society, civil society, a special element that ensures the effective functioning of the state.

Goal. The analysis of the philosophical essence of political culture in Ukraine, along with its exploration and understanding in the context of our state and nation's historical development, is a significant topic. The concept of political culture, particularly Ukrainian political culture, has been extensively studied by numerous local scholars.

Presentation of the material. Political culture - its the collective of individual positions and orientations of participants in the system, political process; the subjective sphere that underlies political actions and gives them corresponding significance [1]. The concept of political culture began to spread and be extensively studied at the beginning of the 20th century, but the concept itself was explored much earlier by Aristotle, Plato, Machiavelli, and others. The first definition of political culture was provided by J. Herder in the 18th century [2]. Ukrainian political culture is extremely heterogeneous and contradictory, which, accordingly, affects the level of political consciousness of the population. One central problem is the need to develop an appropriate system of values that would provide citizens with the right orientation in current political processes. Ukraine's population has been disoriented as the old system of values has been destroyed, and a new one has not yet been established. This has led to uncertainty and confusion among the population, making it difficult for them to actively participate in political processes. Another issue is the formation of an adequate understanding of the fundamental principles that underpin a democratic social order. Ukrainian politicians should have a clear understanding of these principles to effectively lead the country towards a modern democratic society. Without a solid understanding of democracy, there is a risk of misinterpreting democratic principles or implementing reforms that are not in line with democratic ideals. Furthermore, there is a challenge in bridging the gap between the declaration of political reforms, such as the construction of a legal democratic state, and the actual understanding and implementation of these reforms by the political elite [3]. Since it encompasses a huge number of different value systems, rational and irrational factors, defining its essence is quite a complex task. However, to a large extent, its characteristics revolve around concepts such as democracy, popular sovereignty, and independence. The transition to democracy in Ukraine has been accompanied by challenges such as corruption, ineffective governance, and a lack of transparency. These issues have contributed to a sense of disillusionment among citizens, affecting the development of a positive political culture. Overcoming these challenges requires addressing systemic issues and building institutions that command public trust.

Conclusion. So, in Ukraine, there is an active process of reviewing political beliefs that have formed since ancient times. Ukraine could not form an appropriate political and legal culture without «mastering the experience of western political and philosophical thought.» The real participation in political processes must play a main role but the participants «should know what they are doing and for what purpose» [4]. For the successful development of political culture, which is the foundation for the existence of a democratic rule of law state and civil society, it is necessary to eradicate the remnants of outdated traditions from the national worldview and adopt a new progressive vision of politics. We should not forget the need for political unity among Ukrainians and the creation of a more cohesive political ideology, as well as the involvement of young people with their potential in political transformations in the country. For the prosperity of Ukraine, it is important to build a rule of law state, which largely depends on the citizens of the country.

References

1. Політична культура суспільства: Навч. посіб. К. : МАУП, 2008. 296 с.
2. Welzel, Christn. European Journal of Political Research, no. 45 (2006). Pp. 871–896.
3. Українська політична нація: проблеми становлення : зб. наук. ст. / за ред. М. М. Розумного (заг. ред.), М. Т. Степика, В. М. Яблонського. К. : НІСД, 2012. 384 с.
4. Gusiev V. The Problem with Forming Political Culture in Ukraine: Lessons from Western Political Philosophy. URL: <https://www.wilsoncenter.org> (дата звернення: 05.05.2003).

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО: ПЕРСОНАЛІ ТА ІДЕЇ

Постановка проблематики: Просвітництво було ключовим рухом у європейській історії, який відзначався поширенням ідей раціональності, свободи та освіти. Його вплив на суспільство, політику, культуру та освіту залишається актуальним і сьогодні, особливо в контексті сучасних демократичних суспільств. Однак, попри загальний інтерес до просвітництва, існує потреба у глибокому аналізі та розумінні конкретних персоналій та ідей, які були найвпливовішими у цьому русі.

Мета: Метою даної наукової роботи є докладне вивчення відомих особистостей та ключових ідей, пов'язаних із європейським просвітництвом, та визначення їхнього внеску у розвиток суспільства, культури та освіти.

Для досягнення мети ми ставимо наступні **завдання**:

– Вивчення біографій видатних просвітників: Провести аналіз життя та кар'єр просвітників, з'ясувати їхні основні внески у розвиток ідей просвітництва.

– Дослідити основні ідеї та концепції, які були важливими для просвітництва, і визначити, як вони вплинули на суспільство, культуру та освіту.

Виклад матеріалу. Просвітництво – це ідейний рух Нового часу в Європі, який базувався на вірі в силу розуму та в його здатність привести людей до Царства свободи, рівності та братерства. Філософи, письменники, митці, вчені та інші представники цієї течії підтримували теорію природного права. Пізнання є головною філософською проблемою, і поширення освіти та науки, розвиток суспільства через отримання знань, є основним завданням. Загалом філософію Просвітництва ділять на два напрямки: матеріалістичний та деїстичний (віра у Бога-творця світу, але не у його діяльність у ньому).

Франсуа Вольтер (1694-1778). Як уже згадувалось, Франсуа Вольтер був представником деїстичного напрямку Просвітництва. Вольтер висловлював погляд, що «Бог являє собою надприродного механіка, який поставив у рух всесвітній механізм і дозволив йому працювати за власними законами», і при цьому варто зауважити, що Франсуа не вважав себе атеїстом. Його також слід приписувати за висловом: «Якби Бога не було, його треба було б вигадати». Багато часу цей філософ присвятив роздумам про людину як суспільну істоту. Вольтер стверджував, що моральні норми, юридично-політичні закони, що регулюють всі аспекти людських відносин, були створені самими людьми, а не Богом. Вольтер – рішучий прибічник рівності громадян перед законом, але при цьому визнавав неминучим поділ людей на економічні класи (бідних та заможних). Довгий час Франсуа дотримувався думки, що покращити життя людей можливо шляхом «освіченого монарха», тобто розумного й справедливого імператора. Пізніше він змінив свою точку зору і вважав, що найкращим державним устроєм є республіка.

Основні концепції цього філософа були викладені у його творах, зокрема «Філософські листи», «Метафізичний трактат» (1734), «Роздуми про людину» (1737), «Філософський словник» (1764) та «Філософія історії» (1765). Його ідеї були спрямовані проти феодалізму і кріпацтва, на боротьбу проти деспотії, фанатизму та релігійної нетерпимості.

Шарль Монтеск'є (1689-1755 р.) Шарль Луї де Монтеск'є намагався розглянути природу людини та суспільства, відштовхуючись від природних законів і відокремлюючи себе від будь-яких релігійних або схоластичних теорій, особливо від традиційної «божественної зумовленості». Монтеск'є визнавав Бога лише як «творця та охоронця» природи, який створив світ, але більше не втручається в його події. Він підкреслював, що людина є частиною природи та підпорядковується її об'єктивним законам. Отже, досягнення гідного та щасливого життя, справедливого та розумного суспільного устрою залежать від розуміння світу та ефективності освітньої роботи.

Монтеск'є аналізував причини існування різних форм суспільства та розвитку націй, враховуючи вплив природних та соціальних факторів. Він визначав два види законів, які впливають на суспільство:

– «Природні закони»: Ці закони визначаються біологічними та природними характеристиками людини та виражають її відношення до природи та інших людей. Монтеск'є вірив, що існують загальні закони, які визначаються природною сутністю людини й впливають на її співжиття з іншими.

– «Соціальні закони»: Ці закони стосуються соціальних відносин та організації суспільства. Монтеск'є відзначав, що різні нації мають свої власні соціальні структури та форми управління, які визначаються їхньою історією, культурою, та географічними умовами.

Монтеск'є виділяв три основних способи правління, що існували в історії: республіканський, монархічний та деспотичний. Він переконував, що структура держави визначає юридичні норми, а закони є юридично вираженими правилами, які регулюють відносини між верховною владою та громадянами суспільства. Відповідно до Монтеск'є, ці закони формують політичну свободу, яка полягає в тому, що кожен громадянин має право здійснювати будь-які дії, які дозволені законами.

Жан-Жак Руссо (1712-1778 р.) Центральним питанням у творчості Руссо була проблема нерівності між людьми та способи її подолання. Він критикував сучасну нерівну цивілізацію і стверджував, що розвиток науки не призвів до покращення моралі, звичаїв та життя людей загалом. Руссо вважав, що фізичні потреби людини, її матеріальні потреби, є основою суспільного життя, і що її духовні потреби є наслідком цих фізичних потреб, впливаючи на суспільне життя лише опосередковано.

Його основна увага – цивілізаційна критика. Він вважає, що природним станом людського життя є такий стан, коли людина самодостатня і незалежна від інших. У такому природному стані всі люди були рівні. Руссо

розуміє людей як природних істот, здібності та навички яких визначені природою. У ньому він віддає перевагу емоціям, а не розуму, підкреслюючи, що мислення не облагороджує душу, а лише виснажує її. Людина підноситься моральною гідністю, але вона йде від серця, а не від розуму. Досягнення цивілізації та технології призвели до руйнування природної цілісності та гармонії людського існування, яке ґрунтується на безпосередності емоцій.

Дені Дідро (1713-1784). У своїх працях «Думки про тлумачення природи» та «Філософські основи матерії та руху», Дені Дідро висловлював основні ідеї, які суттєво вплинули на філософію та релігію. Понад 20 років Дідро працював над найбільшим твором культури свого часу – «Енциклопедією».

Дідро висловлював переконання у вічності та нескінченності природи. Він стверджував, що природа існує сама по собі й не потребує створення з боку вищої сили. Поза природою нічого не існує. Дідро та інші філософи розглядали органічну природу як виявлення ідеї розвитку і взаємозв'язку між подіями та явищами. Ця концепція розвитку природи протистояла релігійним доктринам, і Дідро висловлював критику релігії на цій основі. Дідро підкреслював, що в природі все постійно змінюється і зникає, залишаючи тільки цілісність. Світ неперервно перебуває в стані народження та смерті, і цей неперервний рух і зміна є невіддільною частиною природи, яку філософ вважав за доказ її вічності та самодостатності.

Висновок: Дослідження показало, що просвітництво було насиченим рухом, і видатні просвітники, такі як Ф. Вольтер, Д. Дідро, Ш. Монтеск'є, Ж-Ж. Руссо та інші, зробили значний внесок у розвиток ідей просвітництва. Вони сприяли розповсюдженню раціонального мислення, свободи виразу і прав людини.

Список використаних джерел:

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія: навч. посіб. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Харків, 2018. 432 с.
2. Філософія : навч. посіб. / В. С. Бліхар та ін. Ужгород, 2021. 440 с.
3. Філософія : навч. посіб. / Ю. М. Вільчинський та ін. Київ, 2019. 368 с.
4. Філософія Нового часу та Просвітництва. *Навчально-інформаційний портал НУБіП України* : веб-сайт. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/mod/book/view.php?id=323991&chapterid=111833>

АВТОНОМІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ДУМКИ Н.МАКІАВЕЛЛІ

Постановка проблеми Проблема дослідження автономії політичної думки Нікколо Макіавеллі полягає в розумінні та аналізі його підходу до політики, який відрізнявся від традиційних моральних норм та стандартів. Дослідження автономії Макіавеллівської політичної думки також допомагає висвітлити етичні дилеми, пов'язані зі здійсненням влади та прийняттям моральних рішень в політиці. Це актуальна тема в сучасному світі, де політичні лідери часто стикаються з вибором між моральними принципами і реалістичними політичними інтересами.

Мета дослідження полягає у вивченні впливу політичної думки Н. Макіавеллі на сучасну політику.

Завдання дослідження :

- проаналізувати зміст політичної філософії Н. Макіавеллі;
- дослідити характер взаємодії етичних та політичних аспектів у творчості філософа.

Виклад матеріалу. Нікколо Макіавеллі, італійський політичний філософ XVI століття, завжди був обговорюваною фігурою в світовій політичній думці. Багато ідей Н. Макіавеллі використовуються в сучасній політиці і не тільки. Наприклад, «Державець» вважається бізнес-романом, оскільки ідеї, висвітлені в книзі глобальні та універсальні [1]. Його праця стала класичним джерелом для вивчення політичних справ та стратегії впродовж століть. Однак, що є особливо цікавим і актуальним, це вплив його ідей на сучасну політичну практику, політичну філософію та відношення до моральних та етичних аспектів при прийнятті політичних рішень.

Політична практика в сучасному світі залишається комплексною і конфліктною. Макіавеллівський підхід, обговорює реалістичний підхід до влади, впливу та стратегії, і далі демонструє свою актуальність. Політичні лідери часто зіштовхуються з вибором між моральними принципами та реалістичними інтересами. Вплив Макіавеллівських ідей може бути виявлений у прийнятті таких рішень.

У політичній філософії, ідеї Макіавеллі надалі стимулюють обговорення стосовно природи влади та обов'язків лідерів перед суспільством. Його розмірковування про те, як володіти та зберігати владу, є інформативними для тих, хто вивчає політичну теорію та філософію.

Зокрема, Макіавеллі викликає обговорення стосовно етичних і моральних аспектів у політиці. Він визначає політику як «сукупність засобів, необхідних для того, щоб прийти до влади та корисно її використовувати...». Вважаючи політику реальним, а не ідеальним явищем, Макіавеллі, по суті, стає засновником нової, реалістичної політичної теорії, закладає основи «ціннісно-нейтрального» вивчення влади [2]. Його погляд на необхідність іноді вчиняти неморальні дії для досягнення політичних цілей підносить етичні дилеми, які і досі розглядаються у контексті політичних рішень та дій.

Усе це свідчить про те, що ідеї Макіавеллі залишаються актуальними в сучасному політичному середовищі та політичній філософії. Вони продовжують викликати обговорення щодо етичних, моральних і практичних аспектів у прийнятті політичних рішень.

Дослідження ключових концепцій, які визначають автономію політичної думки Макіавеллі та їх важливість і актуальність в сучасному політичному середовищі. Увага у поглядах Н. Макіавеллі щодо питань суспільства є виправданою, оскільки окрім об'єднання держави, правитель має забезпечити сталість та стабільність функціонування як самої держави, так і влади правлячих [3].

Однією з ключових концепцій є «реалізм в політиці.» Макіавеллі вважав, що політичні лідери повинні бути реалістичними щодо природи влади та геополітичних обставин. Його підхід полягав у тому, що лідери повинні робити рішення на основі об'єктивного аналізу ситуації, навіть якщо це вимагає неморальних чи непопулярних дій. Ця концепція залишається актуальною в сучасному світі, де лідерам часто доводиться приймати непопулярні рішення для забезпечення національної безпеки та інтересів.

Ще однією важливою концепцією Макіавеллі є розділення політики та моралі. Він стверджував, що політика має бути відокремлена від моральних стандартів, і лідери повинні готові вчинити будь-які дії, щоб забезпечити стабільність і владу. Ця концепція продовжує породжувати дебати стосовно етичних аспектів прийняття політичних рішень у сучасному світі.

Однак Макіавеллі також надавав важливість ідеї «публічного блага.» Він підкреслював, що лідери повинні діяти в інтересах суспільства, навіть якщо це суперечить їхнім особистим інтересам. Ця концепція залишається актуальною в сучасному політичному дискурсі, де від лідерів очікується відданість загальному благу.

Отже, ключові концепції Макіавеллі, такі як реалізм в політиці, розділення політики та моралі, та інші, визначають автономію його політичної думки. Не дивлячись на давнину існування теоретичного обґрунтування процесу державотворення Н.Макіавеллі, актуальність її для сьогодення не втрачена через багато століть [4]. Вона має важливість та актуальність в сучасному політичному середовищі, де лідери продовжують стикатися з складними дилемами прийняття політичних рішень, які вимагають балансу між реалізмом та мораллю.

Висновок. Отже, автономія політичної думки Нікколо Макіавеллі свідчить про важливість його ідей, які залишаються актуальними впродовж століть. Макіавеллі вніс значний внесок у політичну філософію, відкривши шлях до розуміння реалізму та стратегії в політиці.

Його погляди стимулюють обговорення етичних аспектів у прийнятті політичних рішень і нагадують лідерам про важливість діяти в інтересах суспільства. Макіавеллі і його автономія політичної думки залишаються важливим джерелом вивчення та розуміння сучасної політики та етичних аспектів у прийнятті політичних рішень.

Список використаної літератури:

1. Герасимов Т.Ю, Дищук Ю.І. «Державець» Нікколо Макіавеллі для звичайного пересічного громадянина, *Матеріали XLIX науково-технічної конференції підрозділів ВНТУ, Вінниця, 27-28 квітня 2020 р.*
2. Козинець О.Г, Півень Б.О. Політичні та правові погляди Нікколо Макіавеллі в історичному та сучасному аспекті. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, 8, 2019
3. Козинець, О. Г., & Хадієва, Е. Р. (2021). «ДЕРЖАВЕЦЬ» Н. МАКІАВЕЛЛІ – ПРАКТИЧНЕ КЕРІВНИЦТВО ПОБУДОВИ ДЕРЖАВИ. *Актуальні проблеми юридичної науки та практики*, (1(5), 024–029. вилучено із <http://aplsp.stu.cn.ua/article/view/224348>
4. Політологія. Нікколо Макіавеллі [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: <https://polityslovo.wordpress.com/> (дата звернення 10.12.2019) - Назва з екрана.

ФІЛОСОФІЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ І. КАНТА

Постановка проблеми. Концепція правової держави сформувалась людством у процесі еволюції уявлень про державу та право, як невід'ємну складову людського суспільства. Вирішальну роль у цьому, на теренах Європи, відіграли погляди таких геніїв, як Кант, Гегель, Монтеск'є. Але час пройшов, і постає питання: наскільки актуальними залишаються їх погляди сьогодні? Спробуємо відповісти на прикладі Канта.

Мета. Дослідити філософію правової держави Канта на предмет її актуальності за нинішніх обставин глобалізованого світу.

Виклад матеріалу. Хоча самого поняття «правова держава» як такого Кант не згадував, це не завадило філософу розглянути його. Так держава постає сукупністю людей об'єднаних суспільним договором та базується на двох головних засадах, що необхідні для його виконання – моральному законі та праві. Головним завданням держави, як вважав вчений, є забезпечення свобод її громадян, оскільки саме свобода є головним, вродженим правом кожної особи.

Щодо морального закону, то етика Канта тут поділяється на автономну та гетерономну. У першому випадку людина сама встановлює собі моральні закони, за якими і рухається по життю. Вони ж повинні бути такими, щоб інші люди вважали тебе за приклад. Гетерономні ж нав'язуються суспільством [2, с 362.].

Розкриваючи специфіку правової держави, вчений зазначав, що у ній закон може мати лише загальнообов'язковий характер. А відтак вимоги закону стосуються як окремих громадян, так і самої держави. Основною складовою такої держави І. Кант вважав її орієнтованість на забезпечення свободи своїх громадян. З такої точки зору правова держава завжди має своєю метою правове громадянське суспільство.

Автор стверджує, що громадянський стан засновується на трьох бездосвідних принципах: свободи, рівності та самостійності. Цим принципам відповідають три статуси суб'єкта права: свобода кожного члена суспільства як людини, рівність кожного з іншими як підданого, самостійність кожного члена суспільства як громадянина. Перший статус передбачає виокремлення прав людини на відміну від прав громадянина, другий розглядає члена спільноти як підпорядкованого спільній волі, третій – як активного громадянина, автономного законодавця. Відповідно до принципу публічного використання розуму, кожен член суспільства має право висловлювати свої думки, у т.ч. і критичні для покращення державного устрою [1, с 149.]. Але при цьому не допускається насильницьке повалення верховної влади, як таке, що суперечить самому поняттю права.

Таким чином, Кант стверджує про важливість участі народу у політичному житті держави з метою встановлення загальної волі громадян та недопущення порушень прав особи, що визнавались ним центральним елементом правової держави.

Для належного функціонування держави філософ вважає необхідним наявність ефективного механізму розподілу влад. Тобто, в кожній державі, на його думку, існує загальна об'єднана воля, яка знаходить своє втілення у трьох особах: законодавця, який являє собою верховну владу і є носієм суверенітету; правителя, який править відповідно до закону та уособлює виконавчу владу; а також судді, який здійснює правосуддя, керуючись правовим законом [2, с 93.].

При цьому, вчений наголошує на тому, що законодавча влада може належати лише об'єднаній волі народу. З огляду на те, що право має походити від неї, вона неодмінно повинна бути не в змозі порушити право відносно будь-кого.

Всі три гілки влади в державі повинні, по-перше, координуватись між собою, таким чином, щоб одна доповнювала іншу для вдосконалення державного механізму, по-друге, підкорюватись одна одній так, щоб унеможливити узурпацію функцій між ними, по-третє, об'єднати свої зусилля для забезпечення прав громадян [4, с 67.].

На думку німецького мислителя, саме завдяки такому поділу влади, держава володіє автономією, тобто, сама себе створює і підтримує, згідно із законами свободи. В об'єднанні цих трьох видів влади і полягає благо держави, під яким слід розуміти вищу ступінь узгодженості державного устрою з правовими принципами.

У своєму баченні правової держави І. Канту вдалось серйозно змістити пріоритети у тогочасному вченні про державу, оскільки держава (мається на увазі така її форма, якою виступає правова держава) перетворилась з самодостатньої цілі на засіб [3, с 156.]. Інакше кажучи, змінився характер тлумачення держави та її діяльності, остання почала розглядатись насамперед як служіння суспільним інтересам та суспільному благу.

Окрім того, концепція правової держави розглядалась І. Кантом у взаємозв'язку з його постулатами щодо вічного миру та створення союзу держав. Вчений обґрунтовує, що правова держава в точному значенні цього поняття не може бути реалізованою поза співтовариством держав, а тільки в ньому і завдяки йому. Добробут і демократія в національних масштабах ще не є стійкою ознакою існування правової держави, якщо економічний і політичний прогрес в одному місці призводить до застою, або навіть до регресу в іншому місці планети [4, с 128.]. А тому правову державу не можна побудувати суто партикулярно, відособлено, це можливо тільки в союзі держав і націй. Той, хто виступає за правову державу, завжди одночасно сприяє здійсненню проекту всесвітньо-громадянського суспільства. При цьому легітиматія загальних наднаціональних органів, передбачуваних таким проектом, може бути забезпечена в процесі універсального дискурсу, в якому неупереджена думка перевіряється всеосяжним процесом обговорення, за правилами якого всі його учасники

повинні рівною мірою брати до уваги і точки зору решти учасників. Цій меті повинні сприяти правові процедури як на глобальному, так і на внутрішньому рівні [5, с 48.].

Висновки. За сучасних обставин філософська концепція Канта все ще залишається актуальною. Більш того, нині сталося те, що передбачував вчений, – сформувався союз правових держав (ООН). Втім моральний закон, як і раніше, наявний не у всіх, оскільки як і раніш трапляються такі люди як гітлер та путін. Тому ідея вічного миру так і залишилась утопічною.

Список використаних джерел

1. Кант І. Критика практичного розуму. Київ: Юніверс, 2004. 240 с.
2. Кант І. Рефлексії до критики чистого розуму. Київ: Юніверс, 2004. 464 с.
3. Кант І. Естетика. Львів: Аверс, 2007. 360 с.
4. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики. Житомир: ЖДУ, 2014. 416с.
5. Гаєр М. Світ Канта. Київ: Юніверс, 2007. 336 с.

ЄВРОПЕЙСЬКЕ ПРОСВІТНИЦТВО : ПЕРСОНАЛІ ТА ІДЕЇ

Постановка проблеми: Постановка проблеми європейського просвітництва націлена на розкриття впливу визначних постатей та ідей цього руху, вивчення реакції суспільства та влади на просвітницькі концепції, а також розуміння його ролі у формуванні сучасної європейської культури та цінностей.

Мета. Мета полягає в ретельному вивченні та аналізі ключових постатей та концепцій європейського просвітництва, зрозумінні їхнього впливу на суспільство та розвиток ідейного та культурного середовища Європи XVII-XVIII століть.

Виклад матеріалу: Відомий філософ Іммануель Кант колись називав Європейське просвітництво «виховання людини з впливу з дитинства на самостійну думку». Це було епохою, коли наукове та гуманітарне знання почало освітлювати колективний розум того часу. Європейські просвітники були діячами, які стали світлим прикладом сумлінності, розуму та прогресу для наступним поколінням.

Одним із визначних просвітників був Вольтер. Він був широко відомий як філософ, письменник та політичний діяч. Вольтер визначався своїм критичним мисленням і відвертим висловлюванням своїх поглядів. Він був заклик до релігійної толерантності, свободи слова та соціальної справедливості. Його праці стали впливовими та змінили багато аспектів європейського суспільства.

Іншою видатною фігурою Європейського просвітництва був Іммануель Кант. Він був філософом, який відіграв ключову роль у розвитку моральної філософії та етики. Його праці з філософії пізнання, метафізики та політичної філософії мали великий вплив на розуміння людського розуму та значення моралі у суспільстві. Кант підкреслював, що люди повинні прагнути до самостійного мислення та вживати своє розуміння без підпорядкування зовнішнім авторитетам.

Ще одним визначним просвітником був Жан-Жак Руссо. Він був французьким філософом, письменником та соціологом, який зробив значний внесок у розвиток політичної філософії та соціальних наук. Руссо писав про природну свободу людини та Адамового синандонання, про необхідність установа соціального контракту для забезпечення громадського порядку. Його праці вплинули на формування концепції демократії та прав людини.

Принципові ідеї європейського просвітництва отримали широке визнання серед інтелектуалів в цей період. Вони включали в себе впевненість у розумі, суспільного прогресу, наукового методу, свободи слова та справедливості. Принципи просвітництва вплинули на формування політичних систем, освіти та суспільної думки в цей час. Ці ідеї просунулися далі та за кордон європейського континенту.

Просвітницька думка також стала підґрунтям для розвитку громадянського суспільства та демократії. Принципи розумності, свободи та справедливості заявили про себе в конституціях та законах багатьох європейських країн. Ці цінності все ще є дійсними й актуальними для сучасного суспільства.

Узагалі, європейське просвітництво було часом великого інтелектуального та культурного злету. Його філософські та наукові досягнення стали початком багатьох інших ідей, що формували світову історію. Люди, такі як Вольтер, Кант та Руссо, виявили значний вплив на усвідомлення громадянських прав та розвиток суспільства.

Європейське просвітництво було епохою, коли люди почали звертати увагу на власну спроможність думати самостійно та оцінювати свою дійсність. Великі просвітники були стрілками, що показували шлях до соціального, політичного та морального просунення. Їх перипетії і ідеї є частинами нашої спадщини, яка постійно нагадує нам про значення просвітництва та самостійного мислення. Вони створили основи для розвитку науки, етики та соціальних наук, які мають вирішальне значення для сучасності.

Висновок: Цільовим завданням просвітництва було створення освіченого суспільства, в якому кожна людина мала доступ до знань та можливість розвивати свої інтелектуальні здібності. Видатні просвітники поклали наголос на права людини, свободу вираження думки та громадянську відповідальність. Просвітництво стало ключовим фактором, що формувало рух до гуманітарного суспільства, ґрунтованого на раціональності, розвитку та свободі. Отже, європейське просвітництво залишило значущий слід у світовій історії, створивши платформу для розвитку ідей, які визначали подальший шлях розвитку європейської культури та вплинули на формування сучасного світогляду.

Список використаних джерел

1. Філософія епохи Просвітництва: основні ідеї, сучасне значення – URL: https://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13011/#google_vignette
2. Основні ідеї просвітництва – URL: <https://dovidka.biz.ua/osnovni-ideyi-prosvitnitstva/>
3. Доба просвітництва – URL: <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/770>

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ

Актуальність дослідження. Трансформація політичних режимів є однією з найактуальніших тем у сучасній політології. Це питання, яке хвилює не лише науковців, але й широкі верстви населення, адже воно безпосередньо впливає на життя людей у всьому світі. Наприклад, падіння комуністичних режимів у Східній Європі наприкінці 1980-х років стало однією з найважливіших геополітичних подій ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. Трансформація політичних режимів – це динамічний процес зміни політичних систем, який супроводжується значними соціальними, економічними та культурними зрушеннями. Ця тема є однією з найактуальніших у сучасній політології, адже вона безпосередньо впливає на життя людей у всьому світі. У політичній науці найбільше використовується типологія, за якою політичні режими поділяються на демократичні та авторитарні (недемократичні). У свою чергу, недемократичні (авторитарні) поділяються на авторитарні та тоталітарні. Трансформація, тобто перетворення, політичних режимів може відбуватися як у напрямі переходу від тоталітаризму та авторитаризму до демократії, так і у зворотному напрямі. Навіть країни з розвиненими демократичними механізмами здійснення державної влади, високим рівнем політичної культури населення, давніми демократичними традиціями не застраховані від проявів авторитаризму. Авторитаризм притаманний будь-якій політичній владі, яка постійно виявляє тенденцію до розширення своїх повноважень і встановлення тотального контролю над суспільством. Найчіткіше ця тенденція проявляється у діях виконавчої влади, в розпорядженні якої перебувають матеріальні, фінансові, силові та інформаційні засоби владного впливу на суспільство. Президентська і змішана (президентсько-парламентарна) форми правління взагалі тяжіють до авторитаризму обраного на загальних виборах глави держави, в руках якого зосереджуються значні повноваження, особливо у сфері виконавчої влади. Навіть у республіках з парламентарною формою правління, але позапарламентською системою обрання президента (Австрія, Ірландія, Фінляндія) його роль є досить вагомою і потенційно може зростати аж до перетворення в особисту диктатуру, прикладом чого можуть слугувати деякі президенти Фінляндії.

Політична трансформація України з часів здобуття незалежності у 1991 році була складним і динамічним процесом, позначеним періодами як прогресу, так і регресу. Україна пройшла шлях від авторитарної радянської системи до спроб демократизації, зазнавши при цьому численних викликів, включаючи корупцію, політичну нестабільність та зовнішню агресію.

Як і іншим пострадянським державам, Україні доводилось вирішувати не лише питання «демократизації» і «маркетизації», що постали перед латиноамериканськими та східноєвропейськими країнами, але й державного та національного будівництва. Ці додаткові обставини подвоювали складність завдань, що постала перед політичним класом в Україні.

Перспективи майбутнього політичної трансформації України: Україна стикається з низкою серйозних викликів, які можуть вплинути на її політичне майбутнє, зокрема російсько-українська війна, яка дестабілізує країну та забирає життя людей. Його вирішення є ключовим для майбутнього миру та процвітання України.

Корупція: Корупція є глибоко вкоріненою проблемою в Україні, яка підриває довіру до уряду та перешкоджає економічному розвитку. Боротьба з корупцією має бути пріоритетом для української влади. Олігархічний вплив: Невелика група олігархів має непропорційно великий вплив на українську політику та економіку. Зменшення їхнього впливу та створення рівних умов для всіх громадян є важливим завданням.

Повільне впровадження реформ: Незважаючи на деякі успіхи, реформи в Україні впроваджуються повільно. Потрібно прискорити темпи реформ, щоб країна могла досягти своїх цілей у сфері демократії та розвитку. Однак, поряд з цими викликами, існує й низка можливостей для України:

Сильне громадянське суспільство: Україна має активне та динамічне громадянське суспільство, яке може відігравати важливу роль у просуванні демократичних реформ.

Прагнення до євроінтеграції: Євроінтеграція залишається ключовою стратегічною метою для України, і вона може допомогти країні зміцнити свої демократичні інституції та верховенство права.

Економічний потенціал: Україна має значний економічний потенціал, який може бути реалізований завдяки проведенню реформ та покращенню інвестиційного клімату. Майбутнє політичної трансформації України залежатиме від того, чи зможе вона подолати свої виклики та скористатися своїми можливостями.

Висновки. У світі трансформація політичних режимів також є важливим процесом, який може відбуватися в різних напрямках і під впливом різноманітних факторів.

Велике значення у формуванні політичних режимів має міжнародний контекст, зокрема вплив сусідніх країн, міжнародних організацій, а також геополітичні інтереси великих держав. Наприклад, втручання з боку інших країн може сприяти або, навпаки, ускладнювати демократичні процеси у країні. Таким чином, трансформація політичних режимів у світі є складним і багатограним процесом, який визначається внутрішніми та зовнішніми факторами та може мати велике значення для стабільності, миру та процвітання в різних країнах. Трансформація політичних режимів в сучасній Україні є складним та багатограним процесом, який відбувається під впливом численних внутрішніх та зовнішніх чинників.

Тільки шляхом спільних зусиль українського уряду, громадянського суспільства та міжнародних партнерів Україна зможе продовжити свій шлях до стійкого та процвітаючого демократичного майбутнього.

Список використаних джерел:

1. Колодій А. Про стадії та етапи посткомуністичної трансформації в Україні. Трансформації політичної системи України в контексті світових глобалізаційних змін: матеріали II науково-практичної студентської конференції. Львів: Філософський факультет ЛНУ імені І.Франка: *Центр політичних досліджень*, 2010. С.4-22.
2. Томахів В. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості дефініцій. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє: щорічник*. Вип.19.Ч.1. Тернопіль, ТНЕУ, 2014. С.336-343. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5582/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B2%20%D0%92..pdf>
3. International Institute for Republican Institutions.URL: <https://www.iri.org/>

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Нація представляє собою велику та стійку групу людей, які об'єднані спільними характеристиками, такими як походження, історія, мова, культура, самосвідомість і спільні інтереси. Процес формування нації розпочався на пізніх етапах історії людства. У перехідний період між XVIII та XIX століттями почалася трансформація українського етносу (народу) у націю. Ця перетворення визначало основні зміни в суспільно-політичній сфері, які відбувалися протягом цілого століття, і призвело до становлення незалежної держави в XX столітті. Проте завершення цього процесу не означає, що формування української нації завершилося. Політична, економічна, фінансова нестабільність, військові конфлікти, інформаційна війна і інші чинники мають значний вплив на свідомість сучасного суспільства. Тому ця тема залишається актуальною для кожного громадянина та для держави в цілому. Аналізуючи це питання, ми можемо знайти правильний шлях розвитку сучасної української нації. Важливим аспектом формування нації є зміцнення національної свідомості, що включає свідоме об'єднання та співпрацю різних представників нації. Це досягається не лише на основі спільних рис або спільної історії, але й за допомогою розуміння основних національних інтересів і визначених спільних цілей. Ці цілі можуть включати визвольну національну боротьбу, національне відродження, зміцнення національної державності. Досягнення цих цілей цілком сприяє розвитку та зміцненню нації. Формування націй було складним процесом, який відбувався у різному темпі, залежно від положення етнічних груп у державі. Українська нація, яка не мала своєї державності, пройшла через важкий та повільний процес формування. Території України, що входили до складу інших країн, не сприяли розвитку та визнанню українських цінностей. На цих теренах українські цінності постійно зазнавали тиску та боротьби з іншими іноземними структурами, які пропагували іншу мову та культуру. Для українського суспільства ключовим завданням є перетворення себе на саморегульований суспільний організм, здатний до прогресу і самовдосконалення. Це можливо завдяки створенню ґрунту для об'єднання у єдину етнонаціональну спільноту, яка об'єднала б різні соціальні та етнічні групи. З огляду на історичні події, що спричинили негативні зміни у розвитку етнічних ідентичностей в Україні, відновлення та розвиток ідентифікаційної самобутності населення залежить від активної участі політичних та соціальних інститутів у цьому процесі. Аналіз історико-політичного контексту формування української національної ідентичності допомагає вивчити сучасну національну ідентичність та можливості поширення загальнонаціональної ідентичності серед громадян України, які мають різні етнічні, мовно-культурні, регіональні, релігійні ідентичності. Особлива увага приділяється потребі формування загальнонаціональної ідентичності відповідно до національних інтересів України, таких як зміцнення державної та національної єдності, забезпечення міжетнічного миру, соціальної інтеграції представників різних етнічних спільнот, розвитку унікальних етнічних ідентичностей в контексті єдиної загальноукраїнської ідентичності та ліквідації загроз сепаратизму. Проте, на початку XXI століття серед груп населення, які мають чіткі українські ідентичності, дослідження відзначають відсутність відчуття єдності за різними параметрами, такими як етнічна приналежність, мовно-культурні особливості, релігійні переконання, державно-політична спрямованість тощо. Отже, важливо серйозно враховувати вплив наслідків втручання зовнішніх політичних центрів у етносоціальну та культурну сфери українського суспільства. Незважаючи на здобуття незалежності України, внутрішня єдність суспільства та нації залишається слабкою. Перервність еволюційного шляху формування української національної ідентичності є значущою проблемою для України. Цей процес включає в себе два масштабні явища: з одного боку, знищення етно-історичної ідентичності, а з іншого - пошук і відродження власної ідентичності. Усі ці процеси визначають баланс між полюсами, які, по суті, є сутністю боротьби за національне виживання, і вони залишаються актуальними впродовж багатьох поколінь українського народу. Національна ідентичність має здатність об'єднувати різні аспекти етнічної структури українського суспільства, включаючи етнічні, культурні, релігійні, ментальні та інші прояви ідентичності, які є характерними для різних спільнот. Ці спільноти становлять основу для формування загальнонаціональної ідентичності, яка є вищою конструкцією над етнокультурними ідентичностями груп, що утворюють національну державу. Процес становлення української національної ідентичності є складним і суперечливим, і він супроводжується кількома характерними рисами. Серед ознак такої ідентичності можна визначити:

1. Невизначеність суспільної свідомості: в суспільстві існує певна непевність і суперечливість щодо національної ідентичності, що може виявлятися у різних точках зору та переконаннях.
2. Відсутність консенсусу щодо базових цінностей: українське суспільство може не мати єдиного погляду на основні цінності і ідеали.
3. Етнопсихологічні та мовно-культурні деформації в свідомості: певні аспекти етнічної та мовно-культурної ідентичності можуть бути спотворені або постраждати внаслідок впливу зовнішніх факторів.

Цю складну ситуацію ускладнюють ряд чинників, такі як:

1. Розриви у загальнодержавному комунікативному просторі, викликані конфліктами у мовній та ідеологічній сферах.
2. Відсутність або спотворене тлумачення історичних подій, що призводить до відсутності чіткої ідеологічної основи для формування національної ідентичності.

3. Деформації національної та громадянської свідомості, а також невизначеність соціальної ідентифікації в умовах ослабленого суспільства та його фрагментарності.

Багато українських науковців вважають, що формування української національної ідентичності передбачає створення загальнонаціональної ідентичності, що об'єднуватиме всіх громадян України, незалежно від їхньої етнічної приналежності. Це відповідає концепції громадянської та політичної держави, де всі громадяни мають однакові права та можуть ідентифікувати себе як громадян України, незалежно від їхньої етнічної належності. Проте важливо зазначити, що ця концепція не передбачає зникнення або замалювання етнічних ідентичностей. Різні етнічні групи можуть продовжувати зберігати свої унікальні традиції, культуру та мову, що вносить різноманітність у культурне багатство країни. Такий підхід сприяє збереженню культурної різноманітності та єдності всередині держави. Для багатьох представників різних етносів в Україні нормальним є злагодження їхньої етнічної ідентичності з національною ідентичністю, заснованою на громадянстві та участі в політичному житті. Така взаємодія визначається тим, чи існує гармонія між цими ідентичностями, чи можуть вони конфліктувати. Це має вплив на ступінь інтеграції етнічних спільнот у суспільство, націю та державу. Наявність різниць у ідентифікаціях в єдиному етнонаціональному просторі в межах однієї держави може вести до двох можливих сценаріїв. У першому випадку ці різниці можуть призвести до конфліктів, особливо якщо вони ґрунтуються на протилежних аспектах ідентичності. У другому випадку вони можуть служити основою для взаємного доповнення, особливо коли різноманітні етнічні спільноти формують органічну етнонаціональну єдність.

Після аналізу основних аспектів становлення нації, дослідження сучасних настроїв українського народу, виявлення проявів сепаратизму, встановлення складу політичної нації та огляду впливу глобалізації на формування нації, ми провели аналіз ключових процесів становлення української нації. Ці процеси охоплюють збереження національної ідентичності, утримання єдності держави та суспільства, а також збереження самобутності національної ідентичності в цілому та окремих груп в частині. У сучасний час українська нація переживає складний період у своєму становленні, але можна з великою впевненістю сказати, що незабаром вона буде готова відображати нову єдину демократичну спільноту з значним потенціалом для подальшого розвитку.

Список використаних джерел

1. Феномен нації: основи життєдіяльності / За ред. Б. Попова. К.: Тов-во «Знання», 1998. С.169-170.;
2. Ситник П.К., Дербак А. П. Духовні засади та механізми формування національної самосвідомості. URL: www.niurr.gov.ua/ukr/publishing/panorama/
3. Колодій А. Етно-національні ідентичності і легітимність влади в Україні URL: [//www.politics.lviv.ua/nations/legitimacy](http://www.politics.lviv.ua/nations/legitimacy).
4. Томахів В. Етнічні меншини в процесі розбудови української національної держави. Етнонаціональна політика в теорії та практиці українського націоналізму: історія і сьогодення. Матеріали V Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. Івано-Франківськ, 14 – 15 червня 2013 р. Івано – Франківськ: Місто НВ, 2013, С.438- 447.

ПОЛІТИЧНИЙ ТЕРОРИЗМ У СУЧАСНОМУ СВІТІ

Розглядаючи політичний тероризм у сучасному світі ми розуміємо, що це є надзвичайно актуальна проблема, оскільки вона стає не лише засобом впливу на політичну ситуацію в окремих країнах, а й значною загрозою для міжнародної стабільності та безпеки.

Тероризм сьогодення доволі складно охарактеризувати однозначно, настільки це багатопланове і складне явище. Насамперед, терор (тероризм) - це насильницькі дії (переслідування, руйнування, захоплення заручників, вбивство та ін.) з метою залякування, придушення політичних супротивників, конкурентів, нав'язування певної лінії поведінки. Має місце і наступне трактування, яке розуміється під терором – політику залякування, придушення політичних супротивників насильницькими заходами, а тероризм розглядаючи як «політику і практику терору». Найбільш відповідним сучасним реаліям є протиставлення цих явищ: «Терор - це політика репресій з боку держави, що спирається на міць своїх інститутів»; «Тероризм - це насильство, яке здійснюється з боку політичних угруповань. Зброя терору - репресії, зброя тероризму - терористичний акт».

Нині тероризм перетворився на один із методів політичної боротьби, який використовують у крайніх випадках задля досягнення політичних цілей у різних кризових ситуаціях. Причинами використання тероризму часто є гострі протистояння, пов'язані зі соціальною несправедливістю, націоналістичними, релігійними та територіальними суперечностями, застоєм суспільства тощо. До нього вдаються тоді, коли не бачать іншого шляху або в зв'язку з відсутністю інших ресурсів боротьби, або прагнуть радикально змінити поведінку людей, залякавши їх актами терору.

Все більш помітними стають терористичні групи, атаки на суспільство яких, майже не зв'язуються з глобальними змінами політичного ладу в країні. Все частіше методи терору використовуються різними групами людей в якості превентивного заходу загрози, коли хочуть добитися цілком певних, конкретних поступків або дій від влади. За допомогою застосування терористичних методів ці групи намагаються також змінити курс політичного життя країни або дискредитувати уряд і його окремих представників. Важливе значення для теорії і соціальної практики існування феномену політичного тероризму має розгляд політичного екстремізму, допустимість насильницьких способів під час вирішення соціальних проблем. Традиційна для нашої ментальності терпимість до насильства, його постійна присутність у всіх формах суспільних взаємозв'язків, особливо в політиці, доповнюється правовим нігілізмом, який дає змогу легітимізувати свавілля у потрібному для певних соціальних груп напрямі, доводити його до стадії беззаконня під екстремістськими лозунгами. У наукових колах сьогодні ще недостатньо висвітлена й опрацьована доволі актуальна проблема - проблема зв'язку екстремістського світогляду з терористичною діяльністю. Якщо найчастіше політичний екстремізм розуміється як конкретні цільові ідеї, то політичний тероризм потрібно розуміти, як діяння стосовно досягнення цих ідей.

Але самі по собі ці ідеї не виникають – необхідні суперечності в суспільстві, у політиці, оскільки далеко не усі таку ідеологію визнають єдиною правильною. Найважливіша тенденція сучасного тероризму пов'язана з переходом від здійснення окремих терористичних актів до масштабних акцій. Ця особливість проявляється в тому, що, як правило, нападу піддаються не конкретні особи (наприклад, глави держав або лідери політичних партій), а місця масового скупчення людей. В окремих випадках ця тенденція може набувати рис «диверсійно-терористичної війни», що проявляється у використанні методів інформаційно-психологічного впливу на громадян з метою створення атмосфери загального страху, нагнітання паніки, збудження антиурядових настроїв для успішної боротьби за політичну владу. Тероризм - явище як політичне, так і психологічне. Терористи здатні найсерйознішим чином змінити суспільну атмосферу, посіяти страх, невпевненість, недовіру до інститутів влади. Їх можна і потрібно знешкоджувати і карати, але перемогти тероризм як явище можна тільки тоді, коли в суспільстві створиться така атмосфера, що все, в тому числі і самі терористи, зрозуміють, що навіть для тих, хто розділяє їх політичні і релігійні погляди, вони, в кращому випадку, є небезпечними божевільними. Боротися з терористами повинна держава, але перемогти їх може тільки суспільство.

У сучасному світі тероризм представляє складне та багатогранне явище, що складно охарактеризувати однозначно. Він проявляється у насильницьких діях, спрямованих на залякування, придушення політичних опонентів та нав'язування певної лінії поведінки. Нині тероризм перетворився на один із методів політичної боротьби, який використовується у крайніх ситуаціях для досягнення політичних цілей в різних кризових ситуаціях. Причинами використання тероризму часто є соціальна несправедливість, націоналістичні, релігійні та територіальні суперечності, а також застій у суспільстві. Терористичні групи використовують терористичні методи як засіб превентивної загрози та спроби змінити курс політичного життя країни або дискредитувати уряд. Боротьба з тероризмом повинна бути спрямована на знешкодження терористів та створення атмосфери в суспільстві, що відверне від них підтримку та легітимізацію їхніх дій.

Список використаної літератури:

1. Андрєєва К. До питання про розмежування понять «терор», «тероризм» та «терористичний акт». *Азовські правові читання: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Бердянськ, 18–19 квітня 2014 р.* Бердянськ: ТОВ «Модем-1», 2014. С. 151–155.
2. Канцір В. Аналіз наукових підходів щодо визначення поняття сучасного тероризму. *Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки.* К, 2009. Вип. 80. С. 30–33.
3. Требін М. Феномен тероризму: Розуміння сутності. URL : <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/168239>

ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ СУЧАСНОСТІ

Політичні режими сучасності відрізняються від режимів минулого через зміни в суспільних, економічних, технологічних та культурних умовах. **Актуальність** полягає в тому, що вони відображають сучасні реалії та виклики, які стоять перед країнами світу.

У сучасному світі існує широкий спектр різноманітних політичних режимів, які визначають форму правління та ступінь громадянських свобод у тій чи іншій країні. Від демократичних систем, які забезпечують високий рівень політичної участі та захист прав громадян, до авторитарних режимів, де влада зосереджена в руках однієї особи чи групи осіб. Розуміння цього різноманіття політичних моделей є важливим для оцінки стану свободи та справедливості у світі.

На формування та розвиток політичних режимів впливає низка важливих факторів. Одним із ключових факторів є історичний контекст, адже політичні системи формуються під впливом традицій, культури та соціально-економічного розвитку певного регіону або країни. Не менш важливим фактором є рівень освіченості та політичної культури населення. Чим вищий цей рівень, тим більша ймовірність формування стабільних демократичних інститутів. Натомість низький освітній рівень часто супроводжується маніпуляціями політичною свідомістю людей, що сприяє встановленню авторитарних або навіть тоталітарних режимів. Ще один вагомий фактор - це соціально-економічні умови. Добробут громадян, рівень їхнього доходу та доступ до ресурсів суттєво впливають на ставлення людей до влади та її інститутів.

Демократичні політичні режими є однією з основних форм організації державної влади в сучасному світі. Вони базуються на принципах народовладдя, верховенства права, поділу влади та гарантуванні основних прав і свобод громадян. У демократичних режимах влада походить від народу та здійснюється ним або через обраних представників. Основними ознаками демократичних режимів є регулярні вільні та чесні вибори, політичний плюралізм, багатопартійність, захист прав меншин, незалежність судової системи, вільні ЗМІ та громадянське суспільство. Демократія передбачає широку участь громадян у політичному житті, можливість впливати на прийняття важливих державних рішень. Ключовою цінністю демократичних режимів є повага до людської гідності та забезпечення рівності всіх перед законом.

Авторитарний режим - це форма політичного устрою, де влада зосереджена в руках обмеженої групи людей або однієї особи, які мають обмежений чи відсутній контроль з боку громадян та інших політичних сил. Прикладами сучасних авторитарних режимів можна назвати російську федерацію, Китайську Народну Республіку, Республіку Білорусь та деякі країни Близького Сходу. Незважаючи на певні відмінності, для них характерна відсутність демократичних виборів, обмеження громадянських прав і свобод, жорсткий контроль над ЗМІ та придушення опозиції. Водночас така форма правління забезпечує високий рівень політичної стабільності, однак часто за рахунок пригнічення інакомислення та порушення основних прав людини.

Тоталітарні політичні режими є одними з найжорсткіших форм управління державою, за яких влада повністю контролює всі сфери суспільного життя. Для тоталітарних режимів характерним є абсолютне підкорення громадян волі держави та її лідера, відсутність будь-яких проявів політичного плюралізму, цілковитий контроль над інформацією та засобами масової інформації, жорстоке придушення опозиції та інакодумців. Найбільш яскравими прикладами тоталітарних режимів у сучасному світі є авторитарні режими, що панують у Північній Кореї та деяких інших країнах. Характерними рисами цих режимів є культ особистості лідера, однопартійна система, пригнічення будь-яких форм свободи слова, друку, зібрань та віросповідання, широке застосування репресивних методів щодо інакодумців.

Монархічні політичні режими характеризуються тим, що влада в державі зосереджена в руках одного правителя - монарха, який передає свої повноваження у спадок. Хоча монархічний лад має давню історію, і в сучасному світі він ще зберігається в деяких країнах, особливості монархічного управління зазнають значних змін. Традиційно монархії поділялися на абсолютні, конституційні та теократичні. Сучасні монархічні режими, як правило, є конституційними, тобто влада монарха обмежена законодавством та демократичними інституціями. Проте, навіть в умовах конституційної монархії монарх зберігає певні повноваження, насамперед, у зовнішньополітичній сфері та при формуванні уряду. Крім того, в багатьох монархічних державах монарх відіграє важливу символічну роль, виступаючи як національний лідер та уособлюючи єдність нації.

Теократичні режими - це політичні системи, в яких релігійні лідери або установи мають домінуюче положення у владі, а авторитет держави базується на релігійних принципах. У таких режимах церква та держава тісно пов'язані, а церква фактично контролює ключові сфери суспільного життя. Прикладами теократичних режимів можна назвати Ватикан, Іран, Саудівську Аравію та деякі інші країни, де іслам або інші релігії є основою державного управління.

Змішані політичні режими являють собою унікальне явище, що поєднує в собі риси різних типів правління. Такі режими виникають у ситуаціях, коли традиційні форми державної влади зазнають суттєвих трансформацій, а нові моделі ще не сформувалися остаточно. Вони характеризуються наявністю елементів як демократичного, так і авторитарного управління, а межі між ними часто стираються. Змішані режими, як правило, є нестабільними та схильними до політичних криз і коливань у бік або демократизації, або

авторитаризації. Вони становлять особливий інтерес для дослідників, оскільки надають можливість вивчати процеси трансформації та гібридизації влади в сучасному світі.

Висновок: Політичні режими відіграють ключову роль у формуванні та функціонуванні суспільства. Вони визначають розподіл влади, права та обов'язки громадян, а також рівень їх участі в управлінні державними справами. Демократичні режими, наприклад, передбачають широку участь народу в ухваленні рішень та забезпечують громадянам основні свободи і права. Натомість авторитарні та тоталітарні режими обмежують ці свободи, зосереджуючи владу в руках правлячої еліти чи одного лідера. Монархічні та теократичні режими ґрунтуються на спадковості влади або її божественному походженні, що також впливає на взаємовідносини держави та громадян. Політичний режим визначає не лише форму правління, а й соціальну, економічну та культурну політику держави. Він впливає на рівень добробуту населення, розвиток освіти, медицини, інфраструктури, а також на міжнародне становище країни.

Список використаних джерел:

1. Томахів В. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості дефініцій. Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. 2015. Вип. 19, ч. 1. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/5582/1/%D0%A2%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%85%D1%96%D0%B2%20%D0%92..pdf>
2. Лазоренко О. Політичні режими : нормативний підхід. Генеза. 1996. № 1(4). С. 235–244.

ПОЛІТИЧНА ІДЕОЛОГІЯ ЯК ПРАКТИЧНА ОСНОВА ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СУСПІЛЬНИЙ РЕГУЛЯТИВ

Дискусії щодо трактування ідеології, її місця та ролі в суспільному та політичному процесі зумовлені її мінливістю, багаторівневістю та неоднозначністю. Така поляризація термінологічних конотацій є причиною проблемності самого процесу дослідження феномену ідеології. Ідеологію можуть трактувати як «хибну реальність», як кон'юнктуру дискурсу та влади або як стійкі переконання, що скеровують до конкретних дій. Деякі із цих визначень можуть бути навіть взаємосуперечливими: якщо ідеологія захищає інтереси певної панівної групи, то яким чином вона тоді може претендувати на глобальність та загальність у творенні смислів та трактуванні реальності.

Ми переконані, що для того, щоб з'ясувати, яким саме чином можна трактувати категорію «ідеологія», необхідно звернутись до історії виникнення цього феномену. Звертаючись до етимології слова, ми бачимо, що «ідеологія» має давньогрецьке походження та трактується як «наука про ідеї». У науковий обіг це поняття було введене французьким вченим А. де Трасі. Він тлумачив ідеологію як науку про людське мислення та суспільні ідеї, яка повинна знайти пояснення у світосприйнятті та явищах свідомості через засади етики, моралі, політики. Тобто на початку свого зародження як наукового терміну поняття «ідеологія» не сприймалось як щось добре чи погане, а радше вводилось в тогочасний дискурс для кращого розуміння процесу виникнення ідей та мало фокусуватися на тому, що відрізняє людину від решти тварин – «здатності мислення» [1, с. 23]. Звідси, основою для визначення політичної ідеології є конкретні ідеї, а не лише світоглядні та ціннісні переконання. При чому, ми вживаємо ідеї не в Платонівському розумінні, а в значенні «намір» або «план» або як безпосередній продукт сприйняття, думки та розуміння. Ідеї працюють як так звані «дорожні карти», кінцевим пунктом призначення

яких є конкретні цілі. Інституціалізуючись, вони допомагають координувати стратегічну взаємодію в межах політичної сфери. Якщо іти за такою логікою, політична ідеологія це – сукупність конкретних норм та алгоритмів дій, які задають вектор для державного та суспільного розвитку. Вона створює фундаментальну систему цінностей суспільства і держави та формулює стратегічні цілі.

З'ясувавши, що основою для політичної ідеології є сукупність ідей, ми можемо перейти до дослідження, яким же саме чином ці ідеї функціонують в політичному житті.

Американські політологи-неоінституціоналісти, Дж. Голдштейн та Р. Когейн, у своїй спільній праці «Ідеї та зовнішня політика», досліджуючи вплив ідей на політичний процес крізь призму теорії раціонального вибору, визначають ідеї як вірування чи переконання, що, залежно від рівня, можуть різною мірою впливати на політичний процес. Вони виокремили три основні способи функціонування ідей:

1. Ідеї як орієнтир – дослідники порівнюють ідеї із «дорожньою мапою»: в умовах невизначеності, дезорієнтації або браку інформації ідеї спрямовують акторів під час вибору ними стратегії реалізації своїх інтересів і визначають напрями їхньої діяльності. Як основні механізми тут виступають каузальні вірування, що частково знімають проблему невизначеності, задаючи патерни досягнення поставлених цілей, а також принципи переконання, що, надаючи діям морального забарвлення, дають змогу акторам вдаватись до рішучих кроків за відсутності можливості до кінця прорахувати їхні наслідки. Таким чином актор залишається на тому шляху, який диктує логіка обраної ідеї. Після вибору однієї із ідей або їх сукупності, цей орієнтир дещо обмежує подальший вибір, адже він виключає інші інтерпретації реальності, що певною мірою полегшує орієнтування в плюралізмі наявних переконань.

2. Ідеї як координаційні точки – вони сприяють ефективності та результативності навіть за умови відсутності рівноваги у політичній системі.

3. Ідеї як інституції – ідеї, втілені у нормах та правилах, тобто набувши статусу інституцій, безпосередньо впливають на перебіг політичного процесу. Ідеї, закладені в інститути теж можуть мати вплив на поведінку акторів. Таке розуміння дає можливість зрозуміти опосередковану роль політичних інститутів у системі взаємодії між ідеями та політикою [2, С. 13-17].

Таким чином, ми бачимо, як ідеї або їх сукупність можуть впливати на політичний простір трансформуючись у політичну ідеологію. Проте ми не можемо і оминати увагою і той факт, що власне сама ідеологія не передує соціальному світові та його політичній складовій й не є вторинною щодо них, а постає іманентною складовою – соціально-політичним механізмом, що не лише є пасивним утворенням, а і сам забезпечує відтворення реальності.

Список використаних джерел:

1. Лютий Т., Ярош О. Ідеологія: матриця ілюзій, дискурсів і влади. Київ: НаУКМА, 2016. 200 с.
2. Томахів В.Я. Історія українських та зарубіжних політичних вчень: навчальний посібник (у співавторстві) / Т. В. Гончарук-Чолач, В. Я. Томахів. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 200 с.
3. Goldstein J., Keohane R. Ideas and Foreign Policy: Beliefs, Institutions and Political Change. Ithaca: Cornell University Press, 1993. 79 p.

ПОЛІТИЧНИЙ ТЕРОРИЗМ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

В межах сучасного світу все більш актуальною проблемою стає політичний тероризм. Його суть полягає у застосуванні крайніх заходів насильства або загрози таких з метою залякування політичних опонентів, примус владних структур до відповідних дій або ж відмови від них. Політичний тероризм може проявлятися у шантажі державних діячів, убивствах людей та нанесенні їм тілесних ушкоджень, знищенні різноманітних стратегічно важливих та господарських об'єктів (житлових будинків, адміністративних будівель, військових об'єктів тощо), захопленні заручників, злочинному втручанні у роботу транспортної артерії та інших насильницьких діях.

Існують і можуть вважатися навіть загальноновизнаними розгалужені переліки причин виникнення політичного тероризму взагалі та його нинішнього розвитку. Разом з тим сучасна суспільно-політична практика показує, що визначення цих причин ніяк не позначається на результативності боротьби з тероризмом. Складається враження, що невдачі такої боротьби викликані не лише складністю та глобальністю причин тероризму, а й не цілком правильним розумінням істинних базових причин його розвитку.

Основним об'єктом політичного тероризму виступає політична влада як спосіб і засіб панування одного соціального прошарку над іншим. На думку проф. С. П. Шубіна можливість одних соціальних груп або індивідів впливати владно на інших випливає з диференціації усіх людей, які існують у цьому суспільстві. Вони поділилися на дві великі групи; одна з яких має політичну владу і внаслідок цього домінує, панує над іншими людьми і групами, а друга група, позбавлена влади, вони змушені підпорядковуватися першій і виконувати її панівну волю. Одні зацікавлені в отриманні влади – інші мріють змінити існуюче становище, досягти перерозподілу влади [5, с. 72].

Політичний тероризм – це метод боротьби, за допомогою якого ті чи інші сили бажають досягти певних результатів. Деякі вчені ототожнюють політичний тероризм і бандитизм. На їхню думку, терористична діяльність принципово відрізняється від кримінальної злочинності політичним характером, хоча між ними і є певна подібність, зокрема у тому, що:

Список використаних джерел:

Список використаних джерел:

- *по-перше*, терористи свідомо порушують законність;
- *по-друге*, низка засобів, що використовуються ними, збігаються;
- *по-третє*, самі терористи нерідко залучають до своїх операцій кримінальних злочинців.

За способами впливу на об'єкт, політичний тероризм доцільно поділяти на демонстративний та інструментальний.

Суб'єкти інструментального тероризму прагнуть досягти винятково реальних змін у владних відносинах шляхом нанесення фізичної шкоди.

Демонстративний тероризм має на меті викликати емоційну реакцію у політичних опонентів, які є об'єктами терористичних актів.

Оскільки емоційна сфера людської життєдіяльності є найдавнішою, одним із аспектів маніпуляції індивідуальною та масовою свідомостями можна вважати психологічний тероризм. Необхідно пам'ятати, що феномен символізації політичних процесів виникає в умовах формування глобальної інформаційної цивілізації. У наш час спостерігається напрямок політичного тероризму стосовно народів, держав, який здійснюється добре організованими та технічно оснащеними корпораціями державного і міжнародного характеру. Змінилась структура політичного тероризму, структура влади і тероризму перетинаються на об'єкті. Боротьба з політичним тероризмом у сучасних умовах повинна полягати у зменшенні його ресурсів.

Ресурсами тероризму є усі ті засоби, використання яких забезпечує вплив суб'єкта на об'єкт тероризму.

Ресурси тероризму можна поділити на два типи: матеріальні та нематеріальні. *Матеріальні ресурси*: фінансові, людські, технічні та силові [6, с. 54]. Міжнародний тероризм перетворився у вигідний бізнес, який має свій бюджет.

Нематеріальні ресурси тероризму: організаційний, інформаційний, психологічний та ідеологічний. Ці ресурси настільки взаємопов'язані, що важко провести чітку межу між ними. Засоби масової інформації є важливим чинником у конфронтації між терористами і владою. Терористам необхідна велика аудиторія, завдяки увазі мас-медіа відбувається інформаційна легітимізація терористичних організацій. Влада зацікавлена у тому, щоб засоби масової інформації не ставали об'єктом маніпуляції, спрямованої на досягнення політичних цілей або застосування методів тероризму. Наукове значення має дослідження діяльності мас-медіа в ролі трансляторів екстремізму як ідейної бази тероризму.

Отже, політичний тероризм є особливим видом терористичної діяльності, що претендує на моральну мотивацію і моральне виправдання. Сьогоднішні реалії такі, що проблема дослідження феномену політичного тероризму існує насамперед за умов відсутності його однозначного розуміння, немає чітких критеріїв ідентифікації суспільно-небезпечних акцій, що визнаються як терористичні. Варто зазначити, що жодна з

теорій тероризму поки що не може дати вичерпної відповіді на питання, пов'язані з політичним тероризмом. Розгляд феномена політичного тероризму у його сутнісному та змістовному вимірах на рівні соціально-філософської рефлексії дає змогу дослідити лише окремі аспекти цієї проблеми. Суспільство повинно проводити виважену політику щодо боротьби з міжнародним тероризмом загалом та політичним, зокрема, розробивши чіткі стандарти міжнародного співробітництва щодо вирішення цієї проблеми.

Список використаних джерел:

1. Бардін О. М. Насильство, війна, тероризм як способи розв'язання конфліктної ситуації: політологічний аналіз сутності понять. *Людина і політика*. 2003. 29 с.
2. Шубін С. П. Психологічні чинники сучасного політичного конфлікту. *Наукові праці. Політичні науки*. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2002. Вип. 12..
3. Максимова О. М. Ресурсна база тероризму в сучасному світовому політичному процесі. *Науковий вісник ЖДУ ім. Івана Франка*. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2004. Вип. 18. С. 53 – 57.
4. Остроухов В. В. Філософський аналіз морально-світоглядних мотивацій насильства і терору. Київ. ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України. К., 2001.
5. Кутовий Б. Б. Проблема політичного тероризму. *Наукові праці. Політичні науки*. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2002. Вип. 12.
6. Бушанський В. Криза європейської цивілізації і футурологічний проект М. Бердяєва . *Людина і політика*. 2003. 5 (29). С. 64–73.

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА

Актуальність дослідження. Утворення нового світового порядку, міжнародного політичного простору та публічного поля політики призвело до зміни функціональних можливостей політичних інститутів, а також до перегляду практик взаємодії публічних акторів. Вплив глобальних тенденцій на суб'єктність публічних акторів у різних типах систем ускладнив процес формування публічної політики та виокремив національні моделі цього складного явища.

Мета дослідження полягає у вивченні принципів, методів та процесів формування публічної політики як в теоретичному, так і практичному вимірах. В основі цієї роботи лежить аналіз впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на розвиток публічної політики, а також пошук необхідних концептуальних моделей та методологічних інструментів, спрямованих на розв'язання актуальних проблем сучасного політичного середовища.

Об'єктом дослідження є процес формування простору публічної політики.

Предметом дослідження є фактори, які визначають публічну політику як у теоретичному, так і у практичному аспектах, у контексті взаємодії інституційних учасників на глобальному, регіональному та національному рівнях.

Виклад основного матеріалу. З'ясувати сутність, спрямованість та етапи державної політики. Перелік завдань, які стоять перед державною політикою, може змінюватись у бік розширення та звуження. Причиною цього знову є розпливчасте пояснення природи явища. Різні наукові школи по-різному розуміють зміст публічної політики. Тому необхідно внести певні методологічні уточнення, інакше окреслити предметні сфери публічної політики буде вкрай важко [1]. Публічна політика – форма політичного процесу, що реалізується в публічному просторі, підтримується інформаційно-комунікаційними ресурсами та представлена комплексом прозорих вертикальних і горизонтальних взаємодій акторів. Публічна політика – це специфічна форма комунікації суб'єктів політичного процесу, яка дозволить громадянам брати активну участь у формуванні та реалізації політичних рішень. Важливо зазначити, що публічна політика є особливою формою комунікації, яка не належить до сфери боротьби за владу, і тому її слід відрізнити від представницької публічної політики – боротьби за право представляти волю народу. Метою публічної політики є забезпечення суспільних інтересів. Державна політика перестає бути державною сама по собі, але набуває ознаки публічності в обмін на той факт, що держава визнається актором, який діє, формулює політику та керує публічною сферою. Одну з найпоширеніших думок на сучасну природу державної політики розвинули західні політологи А. Гайденгаймер, Х. Гекло, К. Адамс. На їхню думку, дослідження публічної політики дає можливість зрозуміти, як, чому і з якими результатами уряди реалізують той чи інший курс дій, чи бездіяльності в країнах. Як зазначав американський вчений Г'юдж Гекл, політика не є самовизначальним явищем. Немає унікального набору рішень, учасників та установ, які створюють політику та очікують розкриття та опису. Політика – це радше інтелектуальний конструкт, аналітична категорія, зміст якої спочатку має визначити аналітик [3]. Слід також зазначити, що характерним для сучасного політичного процесу є те, що вимоги суспільства до політичної системи значно зросли. Коли державні інституції не в змозі реагувати на чинні вимоги, держави все частіше починають передавати певні функції іншим недержавним структурам. Політична культура є надзвичайно важливою складовою середовища формування державної політики. Політична культура, поряд із політичною психологією та етикою, належить до найважливіших аспектів гуманістичного виміру політики. Її можна визначити як позаінституційну систему, яка охоплює політичні традиції, політичні цінності та ставлення до фактичної політичної поведінки. Поняття політичної культури активно використовується, коли виникає потреба пояснити, чому певні політичні системи функціонують по-різному в різних країнах, а також чому певні політичні інновації та запозичення легше засвоюються в одній країні, а важче в іншій [2]. Державна політика фокусується на суспільстві та його проблемах. Йдеться про те, як визначаються та формулюються питання та проблеми, яке місце вони займають у політичній діяльності та порядку денному політичного менеджменту. Також досліджується, як, чому та наскільки ефективно національні органи влади вживають або не вживають заходів. Вивчення природи, причин і наслідків державної політики вимагає використання різноманітних методів і дисциплін. Аналіз у цій статті має на меті об'єднати та контекстуалізувати моделі та дослідження в трьох дисциплінах, орієнтованих на соціальні питання та політику [3]. Адвакація публічної політики має такі етапи: поява проблеми щодо приватних і суспільних проблем; включення в порядок денний уряду; прийняття політичних платформ [4]. Можна стверджувати, що явище, процеси та механізми публічної політики в цілому не можуть бути повністю розкриті в рамках семіотики/або державного управління. Концепції та теорії, які використовуються для розкриття природи державної політики та аналізу її процесу, належать до різних галузей знань.

Висновок. Публічна політика є однією з міждисциплінарних предметних областей політології, яка домінує на глобальному та національному рівнях і визначає інституційні можливості вирішення конфліктів між державою та суспільством та регулювання відносин між владою та суспільством. Суспільство переосмислює роль держави в контексті демократизації сучасних політичних систем. Одночасно, під впливом зовнішніх та

внутрішніх чинників, область дослідження публічної політики постійно розширюється та розділяється, що вимагає нових концептуальних моделей та методологічних інструментів, відповідних політичній реальності. В роботі проведено аналіз принципів та шляхів формування публічної політики як у теоретичному, так і практичному аспектах, і отримано наступні результати.

Список використаних джерел:

1. Публічна полтика: навч. посіб. / авт. кол.: С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович та ін.; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра. політ. наук, проф. Київ: НАДУ, 2016. 340 с.
2. Публічна політика: навч. посіб. / Н. А. Липовська, І. В. Письменний. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2018. 104 с.
3. Публічна політика: навчальний посібник. Полтава: ПолНТУ, 2018. 225 с.
4. Розроблення публічної політики. Практичний посібник / Уклад. А.О.Чемерис. К. : ТОВ «Софія». 2011. 128 с.
5. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-е, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.

ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Актуальність теми дослідження - авторитет країни на міжнародній арені суттєво залежить від результатів її зовнішньої політики. Україна, яка має важливе геостратегічне положення в Центральній-Східній Європі, успішно змогла піднятися на міжнародну арену, ставши одним із лідерів у своєму регіоні.

Починаючи з моменту незалежності в 1991 році, Україна активно працювала над налагодженням відносин з іншими державами, особливо у своєму регіоні та на міжнародному рівні. Україна є повноправним учасником численних міжнародних організацій і регіональних утворень, таких як ООН, ОБСЄ, РЄ тощо, і активно пропагує мир і безпеку як основні пріоритети своєї зовнішньої політики.

Міжнародні організації – це спільні структури держав, національних громадських організацій та окремих осіб, які були створені з метою вирішення проблем, що стосуються не лише окремих країн, але і регіонального або глобального значення. Ці організації мають міжнародні установчі договори, постійні структури та штаб-квартири та працюють на користь своїх членів – держав.

Зараз, в ході російсько-української війни триває інтенсивний діалог з питань членства України в НАТО та впровадження відповідних реформ.

Участь України у міжнародному регіональному співробітництві є одним із ключових пріоритетів зовнішньої політики держави для захисту своїх національних інтересів.

Також Україна активно працює над можливим приєднанням до Європейського Союзу, умови для якого включають дотримання прав людини, технічних та юридичних стандартів, а також адекватність законодавства у різних сферах, від митного права до охорони здоров'я і довкілля. Україна ставить перед собою завдання утвердити свої національні інтереси, стати впливовою державою в Європі та стати повноправним членом ЄС, що вимагає ретельного визначення зовнішньополітичної стратегії для інтеграції української держави у європейський політичний, економічний та правовий простір.

Висновок. Інтеграція України до Європейського Союзу відкриє перед нею можливості модернізації економіки, подолання технічної відсталості, залучення іноземних інвестицій та впровадження новітніх технологій. Це сприятиме створенню нових робочих місць та розвитку українських підприємств, які матимуть доступ до світових ринків. У сучасних умовах перехід до преференційного торговельного режиму з країнами та міжнародними організаціями є оптимальним шляхом для участі України у міжнародних інтеграційних процесах. Підписання угоди про вільну торгівлю з Європейським Союзом є ключовим кроком у цьому напрямі, що сприятиме створенню конкурентоспроможної економіки та зміцненню зв'язків із країнами Європи. Регіональні організації, у свою чергу, мають важливе значення для забезпечення миру та безпеки на регіональному рівні та вирішення конфліктів шляхом мирних засобів.

Список використаних джерел:

1. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. К.; Vivat, 2020. 256 с
2. Манжол В. А. Міжнародні відносини та світова політика / Підручник. КНУ імені Т. Г. Шевченка. 2014. 662 с.
3. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.
4. Шергін С.О. Політологія міжнародних відносин : Навч. посіб. К.; ЦУЛ, 2019, 256 С.

ГРОШІ ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ, ЇХ ВПЛИВ НА ЗМІСТ МЕНТАЛЬНИХ ПАРАДИГМ

Гроші як феномен культури є надзвичайно важливою темою, що впливає на різні аспекти життя суспільства та індивіда. Вони не тільки виконують економічну функцію, але також формують культурні та ментальні парадигми. Розглянемо цю тему докладніше.

1. Гроші як культурний феномен. Гроші є не тільки економічним інструментом, але й символом, що втілює різні культурні значення та цінності. Вони впливають на соціальні структури, звичаї та традиції. Наприклад:

- символ статусу: В багатьох культурах наявність великої кількості грошей асоціюється з високим соціальним статусом.

- міра цінностей: гроші часто використовуються для оцінки вартості різних речей і послуг, що може впливати на сприйняття їх важливості.

2. Вплив грошей на ментальні парадигми. Ментальні парадигми – це певні системи мислення та сприйняття, що впливають на поведінку та рішення людей. Гроші можуть суттєво змінювати ці парадигми. Розглянемо декілька прикладів:

- менталітет споживацтва: у сучасних суспільствах гроші сприяють розвитку споживацької культури, де успіх і щастя часто вимірюються через матеріальні блага.

- індивідуалізм та конкуренція: в економічних системах, де гроші відіграють ключову роль, можуть домінувати цінності індивідуалізму та конкуренції, що впливають на соціальну взаємодію.

- етика праці: ідеї про необхідність важкої праці для досягнення матеріального успіху можуть бути центральними в культурах, де гроші відіграють важливу роль.

3. Гроші у різних культурних контекстах. Різні культури мають свої особливості у ставленні до грошей, що впливає на формування специфічних ментальних парадигм. Наприклад:

- західні суспільства: тут гроші часто асоціюються з особистим успіхом і незалежністю.

- східні суспільства: у деяких східних культурах гроші можуть мати більш колективне значення, пов'язане з добробутом сім'ї або громади.

4. Психологічні аспекти. Психологія грошей також є важливою темою. Гроші можуть впливати на самооцінку, відчуття безпеки та стрес. Люди можуть розвивати різні ментальні установки щодо грошей, включаючи страх бідності або навпаки, надмірну орієнтацію на матеріальні цінності.

5. Гроші і мораль. Гроші також мають етичний вимір. Відношення до них може включати моральні аспекти, як наприклад:

- чесність та справедливість: питання чесного заробітку і розподілу багатства.

- етичне споживання: усвідомлене використання грошей на підтримку етичних та екологічних ініціатив.

Висновок. Гроші як феномен культури відіграють складну і багатогранну роль у формуванні ментальних парадигм. Вони можуть бути джерелом як позитивних, так і негативних змін у суспільстві. Розуміння їх культурного та психологічного впливу є ключовим для розробки гармонійних суспільних відносин та індивідуального благополуччя.

Список використаних джерел:

1. Томахів В. Гроші як чинник глобалізації. *Мандрівець*. Тернопіль, 2008. Спецвипуск 4(75). С.67-71.

ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ СУЧАСНОСТІ

У сучасному світі політичні режими відображають широкий спектр політичних систем та їхніх впливів на суспільство та економіку. Аналіз цих режимів дозволяє краще зрозуміти динаміку розвитку сучасного світу та оцінити рівень демократії та захисту прав людини. У цій статті ми розглянемо сучасні політичні режими, їх вплив на соціально-економічний розвиток та тенденції їхнього розвитку.

Актуальність дослідження полягає в необхідності розуміння та аналізу різних політичних режимів, які існують у сучасному світі. Порівнювальне дослідження різних політичних систем може допомогти краще зрозуміти їхні особливості та вплив на суспільство.

Метою нашого дослідження є аналіз та порівняння різних політичних режимів сучасності для виявлення їхніх особливостей, переваг та недоліків. Таке дослідження може сприяти підвищенню усвідомленості про політичні процеси та спричинити розгортання конструктивного діалогу щодо подальшого розвитку суспільства.

Об'єктом дослідження є політичні режими, які функціонують у різних країнах світу. Це можуть бути демократії, тоталітарні режими, автократії та інші форми політичного устрою.

Предметом дослідження є конкретні характеристики політичних режимів, такі як система влади, рівень демократії, захист прав людини, ефективність управління та багато інших аспектів, що визначають функціонування політичних систем.

Сучасні політичні режими відрізняються від традиційних моделей демократії та автократії. У різних країнах можна виявити різноманітні політичні системи, включаючи парламентські, президентські, або гібридні системи. Наприклад, країни Європейського Союзу в основному мають парламентські режими, тоді як у США та багатьох країнах Латинської Америки переважає президентська система. У країнах з авторитарними режимами, таких як Китай, влада зосереджена в руках однієї партії або лідера.

Порівняльний аналіз політичних систем застосовує різні критерії, такі як ступінь влади виконавчих та законодавчих органів, ступінь захисту прав людини, ефективність влади тощо. Наприклад, деякі країни можуть мати високий рівень політичної стабільності, але низький рівень демократії, тоді як інші можуть мати слабку стабільність, але високий рівень демократії.

Політичний режим може мати значний вплив на соціально-економічний розвиток країни. Демократичні режими зазвичай сприяють розвитку громадянського суспільства, економічному зростанню та інноваціям. Навпаки, авторитарні режими можуть пригнічувати громадянські свободи та гальмувати економічний розвиток через корупцію та недемократичні вирішення проблем.

Рівень демократії та захист прав людини може значно відрізнятися в різних політичних системах. Деякі країни можуть мати високий рівень політичних свобод та захисту прав людини, тоді як інші можуть стикається з обмеженнями свободи слова, політичною репресією та порушеннями прав людини.

У сучасному світі можна спостерігати деякі загальні тенденції у розвитку політичних режимів. Зокрема, зростає популярність авторитарних режимів у деяких регіонах, особливо серед країн, які стикаються з економічними труднощами або політичною нестабільністю. Проте демократичні цінності та бажання громадян мати владу над власним майбутнім продовжують залишатися важливими факторами у розвитку полі

У висновку можна відзначити, що сучасні політичні режими у світі мають значний вплив на соціально-економічний розвиток країн та рівень демократії та прав людини. Аналізуючи різноманітні політичні системи за різними критеріями, можна виявити як загальні тенденції, так і унікальні особливості кожної країни. Демократичні режими сприяють розвитку громадянського суспільства та економіки, тоді як авторитарні режими часто пригнічують свободи та гальмують розвиток.

Список використаних джерел:

1. Білоус А. О. Політико-правові системи : світ і Україна. К., 1997.
2. Гелей С. Д., Рутар С. М. Політико-правові системи світу : навч. посіб. К., 2006
3. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-е, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.

ДЕМОКРАТІЯ: ПОЛІТИЧНИЙ ІДЕАЛ І ПОЛІТИЧНА ПРАКТИКА

Актуальність дослідження. Демократія як політичний ідеал в сучасному світі зазнає викликів із боку авторитарних тенденцій, зростаючого популізму, інформаційної війни, а також кризи довіри до політичних інститутів. Розуміння відмінностей між ідеалом демократії та її реальною реалізацією в різних країнах дозволить визначити шляхи для подолання цих викликів та зміцнення демократичних процесів.

Виклад основного матеріалу. Демократія - це система правління, де влада належить народу. Її коріння сягає давньогрецької епохи, з часом еволюціонуючи та набуваючи різних форм, таких як пряма, представницька, парламентська та президентська демократії. Ідеали демократії: народний суверенітет, влада виходить від народу і здійснюється ним; рівність прав і свобод; усі громадяни мають рівні права та можливості; верховенство права; закон стоїть над усіма, включаючи уряд; вільні та чесні вибори; регулярні вибори з вільним і чесним голосуванням; політична свобода, включаючи свободу слова, свободу об'єднання та преси; громадянська участь; активна участь громадян у політичному житті. Демократія функціонує завдяки наявності інституцій: парламентів, судів, виборчих комісій, ЗМІ; механізмів голосування; законодавчий процес; судовий розгляд; громадські обговорення. Однак демократія стикається з викликами: низька участь, багато людей не беруть участі у політичному житті; нерівність, не всі мають рівні можливості для участі в демократії, популізм, використання маніпуляцій та дезінформації для здобуття влади; фейкові новини, поширення неправдивої інформації для підриву довіри до демократичних інституцій; корупція, зловживання владою для особистої вигоди. Зміцнення демократії потребує політичної освіти, підвищення обізнаності громадян про демократичні цінності та процеси активного громадянства; участь громадян у політичному житті та прийнятті рішень; захисту прав людини; забезпечення рівних прав та можливостей для всіх; боротьби з корупцією; створення прозорих та підзвітних урядів. Демократія відрізняється від авторитарних та тоталітарних систем: авторитаризм - влада зосереджено в руках однієї особи або групи, обмежені політичні свободи; тоталітаризм - всеосяжний контроль держави над суспільством, придушення політичної опозиції. Демократія пропонує більші можливості для політичної свободи, громадянської участі, економічного розвитку, миру та безпеки. Україна пройшла складний шлях становлення демократії: здобуття незалежності 1991 рік, будівництво демократичних інституцій, прийняття Конституції, проведення виборів. Виклики: корупція, вплив олігархів, війна на Донбасі, Помаранчева революція 2004 рік, Революція Гідності 2013-2014 роки, євроінтеграція, прагнення до європейських стандартів демократії та верховенства права. Демократія у світі стикається з викликами: поширення популізму та націоналізму, вплив соціальних мереж та дезінформації, зростання нерівності, геополітична напруженість. Збереження та вдосконалення демократії потребує захисту демократичних інституцій.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити кілька висновків щодо сучасного стану демократії як політичного ідеалу та практики. По-перше, відмінність між ідеалом демократії та її реалізацією в політичній практиці підкреслюється проблемами, такими як авторитаризм, популізм, дезінформація та криза довіри до політичних інститутів. Ці виклики вимагають уваги та розв'язання з боку суспільства та політичних лідерів. По-друге, щоб зміцнити демократію, необхідно зосередитися на таких аспектах, як політична освіта, активна участь громадян у політичному житті, захист прав людини, боротьба з корупцією та створення прозорих та підзвітних урядів. Ці заходи можуть сприяти підвищенню рівня демократії та покращенню функціонування політичних інститутів. Нарешті, дослідження підкреслює важливість міжнародного співробітництва та обміну досвідом між країнами у зміцненні демократичних процесів. Лише шляхом спільних зусиль та взаємного вивчення можна досягти подальшого розвитку та збереження демократії як ключового елементу політичного ландшафту у сучасному світі.

Список використаної літератури

1. Виклики та перспективи розвитку демократії в Україні. URL: http://politicus.od.ua/2_2021/6.pdf
2. Демократія: теорія та практика. URL: https://ppst.sumdu.edu.ua/images/pdf/Pidrychnik_kursu_Democracy.pdf
3. Індекс демократії 2023/ (The Economist). URL: <https://www.eiu.com/n/campaigns/democracy-index-2023/>
4. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка THEU, 2018. 224 с.

МІЖНАРОДНІ КОНФЛІКТИ

Актуальність дослідження. передбачає розгляд ідеї створення світової державної системи, яка має найвищу силу для вирішення глобальних проблем і може змусити учасників міжнародних відносин виконувати свої рішення, щоб уникнути збройного конфлікту.

Міжнаціональні конфлікти у XX столітті стали основною причиною смерті мільйонів людей. За оцінками експертів, у XX столітті всі ці типи конфліктів - дві світові війни, понад 200 великих війн, регіональні військові конфлікти, страх тоталітаризму, конфлікти захоплення влади, вбивства та самогубства - завдали збитків на суму понад 300 мільйонів доларів. Життя людини. У загальному вигляді конфлікт – це протиріччя інтересів, цілей, позицій, рішень, думок тощо. с. Хоча в середині 20 століття спостерігалася певна тенденція до скорочення загальної кількості конфліктів на планеті (наприклад, у 1989 році було 36 великих збройних конфліктів у 32 регіонах світу, а в 1995 році - 25). Водночас питання мирного врегулювання з порядку денного не знімалося. Крім того, кінець 20-го та початок 21-го століть були відзначені кількома серйозними міжнародними кризами та помітним зростанням міжнародної напруженості (наприклад, у Косово, Чечні, Афганістані, Іраку). Хочемо ми цього чи ні, але проблеми в розвитку міжнародної спільноти були і будуть. Важливо те, як вони вирішуються. Деякі рішення можна вирішити за допомогою насильства або збройного конфлікту, інші можна вирішити мирними засобами.

Міжнародні відносини - це сукупність економічних, політичних, правових, ідеологічних, дипломатичних, військових, культурних та інших взаємовідносин між суб'єктами, що діють на світовій арені. У сучасний період для опису міжнародних конфліктів, особливо збройних, використовується багато різних термінів: «ворожнеча», «боротьба», «криза», «збройний конфлікт». Міжнародна криза – це конфліктна ситуація, в якій зачіпаються основні цілі міжнародних політичних акторів, актори мають дуже мало часу для прийняття рішень, події часто розвиваються непередбачувано, але ситуація не переросла у збройний конфлікт.

Таким чином, криза не є війною, а підпадає під те, що можна назвати ситуацією «ні миру, ні війни». Це протистояння між міжнародними акторами, де жодна сторона не зацікавлена у війні чи насильстві; однак обидва вважають свої цілі достатньо важливими, щоб виправдати ризик війни. Існує також кілька об'єктивних тенденцій глобального розвитку, які сприяють вирішенню сучасних міжнародних конфліктів. По-перше, світ (включаючи країни, які постраждали від конфлікту) все більше усвідомлює марність і ризики, пов'язані з розв'язанням конфлікту військовими; отже, ворогуючі фракції часто прагнуть політичного діалогу шляхом переговорів. По-друге, набирає сили інтеграційний процес, який передбачає демонтаж бар'єрів між націями, що призводить до зниження рівня конфронтації та створення умов для регіональних і міжнародних федерацій, спрямованих на координацію дій і зусиль співпраці. На жаль, концепція вічного миру вислизає від нас у нинішню епоху. Політичні лідери дотримуються кардинально різних позицій, коли йдеться про те, щоб рухатися до цього бачення спокою. Розглядають релігію як інструмент для придушення агресії та збройних заворушень – у той час як одні наголошують на викоріненні системних політичних розбіжностей у поєднанні з підтримкою соціального паритету (вважаючи, що ці дії допоможуть придушити конфлікти), інші твердо дотримуються переконання, що мир можна підтримувати лише за допомогою запасів зброї. Отже, глобальний світовий державний порядок; суб'єкт, наділений вищою владою для усунення транснаціональних негараздів шляхом примусу всіх зацікавлених сторін до підпорядкування таким чином, щоб запобігти збройному зіткненню: це одна школа думки. Ще один запропонований шлях – це переговори як механізм вирішення суперечок.

Міжнародні конфлікти завдають людству величезних втрат, як людських, так і матеріальних. Людство має знайти способи уникнути збройних конфліктів. Перш за все, для успішного вирішення конфлікту необхідні взаєморозуміння, поступки та компроміси між конфліктуючими сторонами. Ефективне вирішення конфлікту залежить від того, наскільки кожна сторона може визнати необхідність компромісу, межі компромісних поступок, а також характер і ступінь можливої взаємної компенсації за ці поступки. Якщо одна або обидві сторони не прислухаються до пропозицій партнера по переговорах, спір не буде вирішено.

Список використаних джерел

1. Міжнародні конфлікти: поняття, причини, засоби та методи врегулювання. Політологія: Навч. посіб. *Політологія: Онлайн бібліотека*. URL: http://politics.ellib.org.ua/pages-8474.html#google_vignette
2. Міжнародні відносини. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародні_відносини

ЕЛЕКТРОННЕ УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Електронне урядування в Україні стикається з такими проблемами, як недостатня інфраструктура та доступність електронних сервісів для громадян, проблеми з кібербезпекою та захистом персональних даних, недостатня компетентність у державних установах у використанні сучасних технологій. Проте є перспективи для розвитку електронного урядування в Україні, які включають покращення якості державних послуг, зменшення корупції, підвищення ефективності управління державою, а також впровадження нових інноваційних практик у сфері електронного урядування.

В сучасному світі електронне урядування є важливим інструментом для покращення якості державного управління та надання послуг громадянам. Україна також активно розвиває цю сферу, проте існують певні проблеми, які гальмують її розвиток.

Однією з головних проблем електронного урядування в Україні є недостатня інфраструктура та доступність електронних сервісів для всіх категорій населення. Багато людей, особливо в сільській місцевості, мають обмежений доступ до Інтернету або не мають достатньої компетенції для користування електронними сервісами. Це створює нерівності в доступі до державних послуг[3].

Ще однією проблемою є питання кібербезпеки та захисту персональних даних громадян. Зловмисники можуть використовувати слабкі точки в електронних системах для отримання конфіденційної інформації або здійснення кібератак, що може поставити під загрозу конфіденційні дані громадян [2]. Також важливою проблемою є недостатня компетентність у державних установах у використанні сучасних технологій. Багато урядових служб не мають необхідних знань та навичок для ефективного впровадження електронних сервісів, що ускладнює їх розвиток [4].

Незважаючи на ці проблеми, у розвитку електронного урядування в Україні є значний потенціал. Перспективи розвитку цієї галузі включають покращення якості державних послуг, зменшення корупції, підвищення ефективності управління державою та впровадження нових інноваційних практик[1]. Загалом, електронне урядування може стати ключовим інструментом для модернізації державного управління в Україні та покращення життя громадян. Для досягнення цих цілей необхідно працювати над вирішенням існуючих проблем та активно розвивати цю сферу.

Список використаних джерел:

1. Чукут С. Тенденції та проблеми впровадження електронного урядування в Україні. 2013. 176 с.
2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015.
3. Спасібов Д. Електронне урядування в системі сучасних концепцій публічного управління. *Теорія та практика державного управління*. 2018. № 2 (61). С. 53–59.
4. Жекало Г., Заяць М., Вакун О. Сутність та зміст електронного урядування: концептуальний вимір. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 8.

ВИБОРЧІ СИСТЕМИ: ПЕРЕВАГИ, НЕДОЛІКИ, ПОШУКИ ОПТИМАЛЬНИХ ВАРІАНТІВ

Постановка проблеми. Демократичний характер проведення виборів, а відтак і легітимність обраної внаслідок цього публічної влади значною мірою залежить від типу виборчої системи. Тому важливо, щоб обрана система була зрозумілою для суспільства і визнавалася ним справедливою. Це сприяє легітимації результатів виборів і сприйняттю сформованої за її підсумками влади як такої, що отримала від народу право управляти державою. Саме тому це питання також стало предметом нашого наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу. Термін «виборча система» в юридичній літературі розглядається у двох значеннях – широкому й вузькому. У широкому значенні під виборчою системою розуміють таке: систему суспільних відносин, які складаються у зв'язку з виборами органів публічної влади й визначають порядок їх формування [1, с. 307, Кравченко]; порядок організації і проведення виборів до представницьких органів державної влади, місцевого самоврядування і здійснення громадянами своїх виборчих прав [2, с. 361–362]; систему суспільних відносин, пов'язаних із формуванням складу представницьких органів шляхом виборів [3, с. 71].

Виборча система у вузькому значенні розглядається як: певний спосіб розподілу депутатських мандатів між кандидатами залежно від результатів голосування виборців або інших уповноважених осіб, встановлений законом або іншим нормативним актом засіб визначення результатів голосування і порядок розподілу мандатів між партіями або кандидатами, встановлений конституцією й законодавством порядок визначення результатів виборів.

У контексті нашого дослідження виборча система – це встановлений законом спосіб визначення результатів голосування і порядок розподілу депутатських мандатів між кандидатами (важливо, що таких способів існує декілька й застосування кожного з них до однакових підсумків голосування може дати різний результат). Виборча система є своєрідним індикатором політичних відносин, політичної свідомості та політичної культури. Від її ефективності залежить гнучкість і життєздатність самої політичної системи, здатність суспільства претендувати на більші самоврядні функції, політичне структурування тощо.

Науці конституційного права і світовій практиці проведення виборів відомі три основні типи виборчих систем – мажоритарна, пропорційна та змішана. Під час застосування мажоритарної (від фр. – більшість) виборчої системи обраним вважається той кандидат, який отримав більшість голосів відповідного округу або країни загалом. Виборчі системи: переваги, недоліки, пошуки оптимальних варіантів (якщо йдеться про вибори Президента). Розрізняють мажоритарні системи абсолютної (Франція, Еквадор та ін.), відносної, ще її називають плюральною (США, Великобританія, Канада, Індія та ін.), та кваліфікованої (Чилі) більшості. У першому випадку для перемоги необхідно отримати понад 50 відсотків дійсних голосів виборців (або від загальної кількості виборчого корпусу чи загальної кількості виборців, що прийшли на голосування), у другому – випередити за кількістю голосів усіх інших кандидатів, а в третьому – отримати передбачене законом кваліфіковане число голосів (2/3, 3/4), яке повинно перевищувати абсолютну більшість (така система рідко застосовується, оскільки ще менш результативна, ніж сама система абсолютної більшості).

Отже, кожна з розглянутих вище виборчих систем володіє як позитивними рисами, так і недоліками; їм властивий певний рівень демократизму, що проявляється більше чи менше; і за наявності достатньо чітких, суттєвих ознак кожна з них має різні варіанти застосування в певних країнах за певних обставин. Так, Європейський суд з прав людини у справі «Герст (Hirst) проти Сполученого Королівства» від 6 жовтня 2005 року наголосив, що в сучасному демократичному світі існує безліч способів організації й дії виборчих систем і безліч відмінностей, зокрема в історичному розвитку, культурі та політиці європейських держав, саме тому кожна держава має право формувати власне право демократії.

Список використаних джерел:

1. Кравченко В. В. Конституційне право України : навч. посібн. Київ : Атіка, 2000. С. 307.
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. / ред. кол. : Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Українська енциклопедія, 1998. Т. 1 : А–Г. С. 361–362.
3. Тодика Ю. М., Клименко Г. Б. Основи конституційного права України : навч. посібн. Харків : Фірма «Консум», 1998. С. 71.

ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Актуальність теми дослідження. Внаслідок вторгнення Росії на територію нашої країни та анексії автономної республіки Крим, український народ почав сильно замислюватися про національні цінності рідної держави. Сьогодні, люди активно просувають усе українське в країні та за її межами. Прививають собі та дітям національну свідомість.

Почнемо з визначення – що таке національна свідомість українського народу? Якщо коротко – це світогляд, який передбачає існування української держави, що зберігає унікальну українську культуру, в міжнародній системі інших національних держав, кожна з яких має власну культурну унікальність.

Його суть найкраще виражена у гаслі ОУН, яке вперше прозвучало ще у 1940 році: «Свобода народам! Свобода людині!». У цих словах ідеться не лише про світовий лад націй-держав. Тут звучить ще один важливий момент – поєднання боротьби за національну свободу із відстоюваннями персональної свободи людини. Саме цей заклик у 1991-му забезпечив перемогу українського націоналізму, вписавши його в загальноєвропейський «Вітер змін» [1].

Особливістю українського націоналізму – демократичний характер. Він найкраще відповідає одній з базових ментальних рис українців – свободолюбності.

Звісно, український націоналізм протягом своєї історії зазнавав змін, поєднувався з елементами інших ідеологій – ліберальними, соціалістичними, авторитарними, була навіть спроба комбінації з комунізмом.

Але головне, що він зберіг українську ідентичність протягом бурхливого ХХ століття, адже завдяки нашій стійкості ми змогли побороти жахливий період СРСР. Національна свідомість є фундаментальним чинником побудови громадянського суспільства та демократії. Власне такий приклад прояву думки громадянського суспільства та вищого ступеня національної свідомості наш народ продемонстрував у Революції Гідності. Це справжній приклад національно свідомої нації, яка ставить перед собою пріоритети для власного майбутнього та майбутнього своїх наступників. І, незважаючи на те, що до цього часу українці переживали занепад української національної свідомості, свого роду, «період національної сонливості», у якому національна ідея та патріотизм залишалися поняттями на рівні слухового сприймання, а не усвідомлення. Зате після трагічних подій Революції Гідності народ зумів віднайти в собі силу, ту силу, яку так плекали і відшліфовували наші нащадки-інтелігенти [3, с. 60].

На превеликий жаль, у житті сучасного українця, а особливо молодого, відбувається період переосмислення і зміни життєвих цінностей, в якому все духовне, зокрема національна самоідентифікація, відкладаються на задній план, а першочерговими постають матеріальні блага та цінності. Це зумовлено сучасним станом речей у державній політиці, економіці та культурі. Народ загнали в глухий кут. Якщо українська нація після подій Революції Гідності переживала період великого національного піднесення та повірила в «нову Україну», давши владу новим людям, то сьогодні вона просто зневірилась та розчарувалась [4, с. 228].

Протягом усього періоду незалежної України постійно давалися взнаки проблеми з формуванням громадянського суспільства в країні. Це було пов'язано з традиційним індивідуалізмом українців. Але значною мірою це був результат існування посттоталітарного спадку з підсвідомим страхом людей щодо влади та силових структур, громадянською інфантильністю тощо. У той же час, щоразу кожна дискримінація прав громадян: в 1990 - 1991, 2004 та 2013 - 2014 роках приводила до громадянського збурення, результатом чого, серед іншого були Помаранчевий Майдан і Революція Гідності. Ці події стали також наслідком творчого підйому української нації та результатом дії Духу - не просто як трансцендентного чинника, а й досить конкретного явища, що нерідко надихає етнічних росіян і представників інших націй, які проживають в Україні. Сучасна окупаційна політика Москви та відверта агресія щодо України, яка зумовила вирішальний етап боротьби за незалежність української держави, породила низку проблем. Одна з них має ідеологічний характер - ліквідація залишків радянськості й тоталітарних символів. Значною мірою вона була зумовлена прагненням реанімувати путінським режимом праобраз Радянського Союзу, з усіма його ідейно-політичними атрибутами та символами (включно із маргіальною ідеологією, пострадянським гімном тощо). Багато хто не очікував цієї війни, але ж чого лиш вартє кількарічне й настирливе звернення Путіна до ідеологічних догм СРСР. При цьому, в сучасній Росії - цій країні абсурду, спостерігаються спроби поєднати наперед несумісні й суперечливі речі (комунізм і «гундяєвські духовні скрепи», російський націоналізм із шовіністичною сутністю, опора Путіна на кадірівців тощо) [2, с. 22].

Як би зараз це не звучало, та саме завдяки вторгненню країни – агресорки на наші землі, український народ зрозумів яке велике значення має національна свідомість. Сьогодні, ми можемо спостерігати значний стрибок у розвитку усвідомлення української свідомості. Кожного дня ми розповідаємо усьому Світу про наш дім і наші цінності. За лічені години ми стали знайомими за нашу сміливість, відданість державі та сильний любові до землі, на якій ми народились та зростаємо. Ми – сильний народ, який буде боротися за свої права, землю та життя до кінця. Ми – Україна. І лише від нас залежить розвиток і майбутнє нашої країни. І також національна свідомість, яка має бути у кожного українця.

Список використаних джерел:

1. Політична культура сучасної України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-912.html>
2. Українське суспільство. Двадцять років незалежності. Соціологічний моніторинг: у 2-х т. К.: Ін-т соціології НАН України, 2011. Т.2: Таблиці і графіки / За ред. Головахи Є., Шульги М..
3. Грабовська І. Проблема засад дослідження українського менталітету і національного характеру. *Сучасність*. 2014. N.5. С. 58-70.
4. Багряний І. П. Публіцистика : доп., ст., памфлети, рефлексії, есе / упоряд. О. Коновал ; передм. І. Дзюби; Післямова Г. Костюка. К. : Смолоскип, 1996. 856 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОГО ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

Актуальність теми: Актуальність теми загальнонаціонального політичного лідерства полягає в тому, що в сучасному світі національні лідери відіграють важливу роль у визначенні політичних та економічних розвитку країн. Вони мають великий вплив на формування національної ідентичності та культурних цінностей. Загальнонаціональне політичне лідерство також відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності та безпеки країни, а також у здійсненні зовнішньої політики. Таким чином, розуміння особливостей загальнонаціонального політичного лідерства є важливим.

Зв'язок лідерства з проблемами політичної влади тісний і неопосередкований, оскільки за своєю суттю і формою політичне лідерство є проявом влади і владних відносин. Механізм реалізації політичної влади не може діяти без головної дійової особи - політичного лідера, який посідає центральне місце у владних відносинах, перебуває на «вершині», змушуючи інших робити те, чого вони не робили б за його відсутності. Політичне лідерство - це процес взаємодії між людьми, в ході якого наділені реальною владою авторитетні люди здійснюють легітимний вплив на суспільство, котре добровільно віддає їм частину своїх політико-владних повноважень і прав [4].

Проаналізувавши особливості сучасного національного політичного лідерства, можна зробити висновок, що феномен політичного лідерства передбачає першість особи у політичних структурах державної влади, політичних партіях і групах тиску. До типових рис політичного лідера відносяться: наявність професійної освіти й досвіду, інноваційність, ораторське мистецтво, висока комунікабельність, вміння сформувати команду. Політична еліта в Україні на початку державного відродження складалася в основному з колишньої номенклатури і за змістом діяльності була ідеологічною, тобто здебільшого проповідувала необхідність реформ, а не займалася їх втіленням. Нині політичне лідерство в Україні все ще ґрунтується в основному на вожди́змі з націонал-романтичним ухилом. Цей тип лідерства не передбачає глибоких професійних знань, а також опори на фахову команду однодумців і сучасну політичну партію. Сучасний тип лідера - професійного політика з реформістською орієнтацією - починає формуватися в середовищі підприємницької й адміністративної еліти.

Висновок: Загальнонаціональне політичне лідерство є важливим фактором у розвитку країн та націй. Дослідження особливостей загальнонаціонального політичного лідерства має на меті визначення характерних ознак та властивостей, які роблять політичних лідерів успішними в управлінні країною та впливовими на національну політику.

Вивчення традицій та культурних особливостей країн, аналіз різних стилів лідерства та їхнього впливу на ефективність управління, роль загальнонаціональних лідерів у створенні та розвитку національної ідентичності та культурного життя країни, вплив на соціально-економічний розвиток країни, а також взаємодію з іншими країнами та міжнародними організаціями є важливими аспектами дослідження.

Отже, покращення загальнонаціонального політичного лідерства може бути досягнуте шляхом вивчення та врахування цих факторів. Дослідження може сприяти формуванню та розвитку національних лідерів з високими якостями та навичками управління, що забезпечить розвиток країн та націй на довгострокову перспективу.

Список використаної літератури:

1. Іванова, О. Вплив медіа на формування іміджу політичного лідера в Україні. Політична комунікація. 2020. С. 45-49.
2. Хоменко, Н. Способи формування іміджу політичного лідера в Україні: досвід та перспективи. *Український політичний журнал*. 2021. С. 201-212.
3. Ковальчук, В. Стратегії конструювання іміджу політичного лідера в українському суспільстві. *Вісник політології*. 2019. С. 112-123.

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ЯК ЧИННИК ПОБУДОВИ КОНСОЛІДОВАНОЇ ДЕМОКРАТІЇ

Після багатовікової боротьби проти національного поневолення український народ врешті здобув свою власну незалежну державу. В цей поворотний момент його національної історії зростає інтерес до національної ідеї. Саме національна ідея покликана осмислити місце, призначення і перспективу української нації на рубежі тисячоліть в контексті власного досвіду, світової історії та сучасних загально цивілізаційних процесів. Українська національна ідея жевріла століттями, її розвиток відбувався в органічній єдності зі складним і суперечливим процесом пробудження національної самосвідомості, прагненням українського народу національно і політично самовизначитись, ідентифікуватися.

На сьогоднішній день основною проблемою є не тільки формулювання змісту національної ідеї, а її втілення в процесі державотворення. Відсутність стратегії розвитку України, політичного компромісу щодо засадничих питань національного розвою негативно впливає на реалізацію права українського народу на самовизначення. В Україні одночасно відбуваються процеси побудови демократичної соціальної правової держави, утвердження громадянського суспільства, консолідація української нації. І одну з головних ролей у цих процесах має відігравати українська національна ідея як ідеологічний стрижень, як основа національної державності. Більше того, національна ідея та національна культура, як сфера її практичного втілення, можуть і мають стати могутніми соціальними чинниками, здатними вирівнювати та згладжувати закономірні регуляторні неспроможності ринкової економіки та влади, формувати оптимальну національну модель господарювання й адміністративного управління, що базуватимуться на ментальних особливостях, ідейнокультурних, економічних і політичних традиціях суспільства. Таким чином нам потрібно проаналізувати суть української національної ідеї, її вплив на процес державотворення, а також проблеми які стоять на шляху її практичного втілення.

Політична система будь-якої держави є індикатором організації та методів діяльності влади. Це поняття об'єднує в собі весь спектр взаємодії інститутів влади та громадян. Основними напрямками формування і розвитку політичної системи України є: побудова демократичної соціальної правової держави; утвердження громадянського суспільства; подальший розвиток й вдосконалення політичних відносин, політичних принципів та норм; зростання політичної свідомості та політичної культури суспільства і особи; вдосконалення діяльності засобів масової інформації. Історична доля української національної ідеї важка і трагічна. Їй завжди доводилося обстоювати своє право на існування. Доводиться це робити ще й тепер – у незалежній Українській державі, за час існування якої вже з'явився і набув поширення погляд про те, що національна ідея нібито не спрацювала.

Консолідованість є однією з важливих ознак зрілої держави та формою існування сучасних націй. Це властивість, яка досягається в процесі формування і розвитку нації і без національної консолідації, тобто об'єднання, згуртування та зміцнення держави, неможливий стабільний розвиток. Консолідація у широкому значенні визначає якість державності та конкурентоспроможність нації і тому залишається важливим та актуальним для більшості сучасних держав, та України, зокрема. Кожна держава намагається вибудувувати свою модель національної єдності та національної консолідації.

Звичайно, для вирішення усього комплексу проблем, які гальмують процеси національної консолідації України, не існує універсальної класичної моделі чи єдиного методу. Ключову роль у цьому процесі відіграє державна політика, в рамках якої має діяти розроблена стратегія національної консолідації. Національна консолідація проявляється у внутрішній єдності нації та народу на основі спільних національних інтересів, цінностей та історичного минулого. Вона виступає важливим компонентом національного відродження, головним принципом якого є принцип єдності традицій і національного прогресу. Процес національної консолідації виражається насамперед в національній свідомості народу, нація консолідується і формується новою ініціативою політичної влади.

Таким чином, загальнонаціональна ідея сучасної України має усвідомлюватися як синтез ідей державності, патріотизму й солідарності, консолідації політичної і полікультурної нації, формування дієздатного громадянського суспільства. Цементуючою основою національної ідеї мають бути: мирне співіснування, соціальна стабільність, міжнаціональна і міжконфесійна злагода, компроміс і терпимість, протидія регіональному сепаратизму і клановості. У суспільстві мають утвердитися духовні цінності, засновані на загальнолюдських нормах моралі, національних традиціях, які виховують громадянську відповідальність і патріотизм. Виходячи із зазначеного, загальнонаціональна ідея сучасної України може бути сформульована як побудова незалежної, демократичної, соціальної, політично стабільної держави, яка ґрунтується на національній єдності, соціальній справедливості, економічному добробуті людей.

Список використаних джерел

1. Брюховецький В. Україна в пошуках себе: національна ідея, проблеми розвитку. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. 328 с
2. Бичко І., Римаренко Ю. Українська національна ідея (база формування) // Мала енциклопедія етнодержавознавства / Редкол: Ю.І. Римаренко (відпр. ред.) та ін. К.: Довіра: Генеза, 1996. С.622-623.
3. Український соціум / [О.С. Власюк, В.С. Крисаченко, М.Т. Степико та ін. ; за ред. В.С. Крисаченка]. К. : Знання України, 2005. – 792 с.

РЕЛІГІЙНІ ЦІННОСТІ В КОНТЕКСТІ ПОБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ.

В сучасному світі, де глобалізація змінює економічні, соціальні та культурні ландшафти, релігійні цінності залишаються однією з ключових складових формування правової держави. Україна, яка переживає перехідний період до розвинутої демократичної системи, стикається з численними викликами та можливостями, пов'язаними з роллю релігійних цінностей у побудові правової державності. Релігійні цінності відіграють важливу роль у формуванні моральних принципів та норм, які лежать в основі законодавства. Поняття справедливості, милосердя, толерантності часто знаходять своє відображення у правових актах, виходячи з релігійних доктрин. Врахування цих цінностей сприяє створенню правової системи, яка відповідає моральним переконанням і цінностям громадян.

Релігійні групи та організації можуть виступати як важливі агенти соціалізації та мобілізації громадян у сфері правової державності. Вони сприяють формуванню громадської свідомості, виховуючи громадян у дусі відповідальності перед законом та поваги до прав та свобод інших. Згідно з дослідженнями українських та зарубіжних вчених, релігійні цінності можуть впливати на економічні процеси та структури в країні. Поняття справедливості, етичності та гідності, які випливають із релігійних уявлень, можуть впливати на розвиток бізнесу, боротьбу з корупцією та створення рівних умов для всіх громадян.

Україна, як країна з багатою релігійною спадщиною, повинна враховувати різноманітність релігійних переконань у формуванні правової держави. Толерантність до релігійних меншин, захист свободи совісті та релігійних практик є важливими аспектами побудови справедливого та демократичного суспільства.

Аналіз робіт вчених дозволяє зрозуміти, що релігійні цінності сприяють формуванню морального фундаменту суспільства, який відображається у законодавстві. Поглиблене вивчення економічної системи глобалізму, як вказує Томахів В., розкриває, що релігійні переконання можуть впливати на економічні процеси та регулювання в Україні. Етичні стандарти, які випливають із релігійних цінностей, можуть впливати на побудову справедливої економічної системи та формування правового середовища для підприємництва.

Отже, релігійні цінності в Україні є не лише важливим аспектом культурного спадку, але й впливають на всі сфери життя суспільства, включаючи побудову правової держави. Їхня роль полягає у формуванні морального фундаменту, етичних стандартів, та соціальної відповідальності, що сприяє розвитку стабільного та демократичного суспільства.

Список використаних джерел :

1. Томахів В. Гроші як чинник глобалізації. Мандрівець. 2008. № 4. С. 67-71. URL: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv/
2. Україна в системі міжнародних відносин в умовах глобалізації. Матеріали наук. конф. Київ, 9 лютого 2005 / Від. за вип. В. Є. Новицький. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 240 с.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

В умовах суспільних трансформацій, взаємозв'язок між політикою і бізнесом стає ще більш складним та багатограним. З одного боку, бізнес залежить від політичної стабільності, чітких правил гри та сприятливого середовища для ведення діяльності. З іншого боку, політика потребує економічного зростання, яке може бути стимульовано діяльністю бізнесу.

В сучасних умовах, можна виділити декілька ключових аспектів взаємодії політики і бізнесу. Вплив політики на бізнес: політична стабільність (нестабільність, часті зміни влади та корупція негативно впливають на інвестиційний клімат та ведення бізнесу), економічна політика (податкова політика, регулювання, антимонопольні закони та інші економічні інструменти суттєво впливають на діяльність бізнесу), торгова політика (митні тарифи, квоти та інші бар'єри в торгівлі можуть як стимулювати, так і обмежувати можливості для бізнесу), державні закупівлі (державні замовлення та тендери можуть бути значним джерелом доходу для певних галузей бізнесу).

Вплив бізнесу на політику: лобіювання (бізнес може намагатися впливати на політику через лобіювання, фінансування політичних партій та кампаній, а також через участь у політичних процесах), політична відповідальність (бізнес може брати на себе соціальну відповідальність, підтримуючи місцеві громади та реалізуючи екологічні проекти, що може покращити його імідж та сприяти кращим стосункам з владою), участь у політиці (представники бізнесу можуть обиратися до органів влади або балотуватися на політичні посади).

Суспільні трансформації та їх вплив: глобалізація (зростання взаємозв'язку між країнами світу посилює вплив транснаціональних корпорацій та ускладнює регулювання бізнесу на національному рівні), технологічний розвиток (швидкий розвиток нових технологій створює нові можливості для бізнесу, але також ставить нові виклики для політики, наприклад, у сфері кібербезпеки та захисту персональних даних), соціальні зміни (зростання соціальної нерівності, екологічні проблеми та інші виклики сучасності потребують співпраці між політикою і бізнесом для пошуку спільних рішень).

В Україні, як і в інших країнах, що проходять через суспільні трансформації, питання взаємодії політики і бізнесу є особливо актуальним. Важливо знайти баланс між інтересами різних груп та створити умови для розвитку прозорого, конкурентного та соціально відповідального бізнесу, який буде сприяти економічному зростанню та добробуту суспільства.

Встановлення стратегічного партнерства між державою та бізнесом відкриває нові перспективи для демократичного розвитку суспільства. Сучасний етап важливий для майбутнього країни, оскільки стоїть перед завданням забезпечення гармонійного поєднання інтересів бізнесу, громадянського суспільства, яке тільки формується, та влади. Необхідно зазначити, що ні влада, ні бізнес, як найбільш впливові складові цієї тріади, не зможуть ефективно трансформуватися у напрямку створення цивілізованої ринкової та демократичної системи без участі громадянського суспільства. Однією з головних перешкод для розвитку бізнесу є низька якість підприємницького середовища, що формується державою, особливо в аспекті законодавства. Бізнесу надзвичайно важливі конкретні напрями розвитку промислової політики, економічні, соціальні та технологічні параметри її реалізації, а також можливості реалізації механізмів приватно-державного партнерства та розвитку ринку знань у сфері інновацій, спільних проектів з державою у наукових галузях та спільного управління конкурентоспроможністю наукової продукції.

Проблема виникнення цих складнощів полягає у відсутності ефективних інструментів для спрямованого впливу на об'єкти управління, які могли б змінити ситуацію у потрібному напрямку. Законодавство визначає правила функціонування ринкової економіки, ступінь свободи та незалежності бізнес-спільноти, а також форми та методи державної участі у вирішенні можливих конфліктів. Активна участь держави в економічній сфері є невід'ємною частиною сучасного суспільства. Розв'язання проблеми взаємодії суспільства, бізнесу та держави потребує чітких правил їх партнерства, які враховують інтереси всіх зацікавлених сторін.

Проте, головною перешкодою у реалізації програм соціальної відповідальності для бізнес-структур є недостатність коштів, податковий тиск та недосконалість нормативно-правової бази для підтримки соціальної відповідальності. Також важливими факторами є недостатність інформації та досвіду у процесі впровадження заходів зі соціальної відповідальності та відсутність державної та недержавної підтримки.

Висновок. Взаємозв'язок політики і бізнесу є складною та багатогранною темою, яка стає ще більш актуальною в умовах суспільних трансформацій. Ця тема охоплює широкий спектр питань, пов'язаних з впливом політики на бізнес-середовище та зворотним впливом бізнесу на політику.

В умовах суспільних трансформацій важливо, щоб політика і бізнес співпрацювали один з одним для досягнення спільних цілей. Ця співпраця може бути спрямована на створення сприятливого бізнес-середовища, яке буде стимулювати інвестиції та економічне зростання, забезпечення соціальної відповідальності бізнесу та його позитивного впливу на суспільство, підтримку інновацій та розвитку нових технологій та вирішення екологічних проблем та забезпечення сталого розвитку.

Важливо також, щоб політика і бізнес були прозорими та відповідальними перед суспільством. Це допоможе збудувати довіру та сприяти кращому розумінню потреб та інтересів різних груп стейкхолдерів. Взаємодія політики і бізнесу в умовах суспільних трансформацій може стати ключовим фактором, який визначить майбутнє нашої країни та світу.

Список використаних джерел:

1. Взаємозв'язок політики і бізнесу в українському суспільстві. URL : <http://dspace.wunu.edu.ua/>
2. Вплив політики на економіку та бізнес . ГУПТ: URL :<https://www.epravda.com.ua/>
3. Держава і бізнес. URL : <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/141037ca-4de5-450a-ac73-74787fd76f58/>

content

ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ НА СХОДІ УКРАЇНИ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

У сучасному глобалізованому світі це прагнення притаманне дедалі більшій кількості етносів, а відтак актуалізується проблема сепаратизму. Термін «сепаратизм» (від лат. *separatus* - окремий) - це рух за територіальне відокремлення частини держави з метою створення нового державного утворення або надання певній частині держави автономного статусу за національними мовними, релігійними ознаками [1, с. 41]. Важливим чинником активізації сепаратистських практик є наявність зовнішніх союзників сепаратистів та їх відносна сила порівняно з державою, де існує сепаратистський рух. Зовнішні союзники здатні стати джерелом ресурсів, надавати політичну та інформаційну підтримку, здійснювати дипломатичний, економічний чи навіть військовий тиск на користь сепаратистів. [2].

Революція гідності – політичні та суспільні зміни в Україні з 30 листопада 2013 року до лютого 2014 року, викликані протестом громадян України проти протиправного розгону мирної акції студентів та громадських активістів, яка розпочалася 21 листопада 2013 року як спротив проти відходу політичного керівництва країни від законодавчо закріпленого курсу на Європейську інтеграцію та подальшою відмовою від цього курсу. Одними з головних причин протестів стали надмірна концентрація влади в руках Віктора Януковича та його «сім'ї», небажання народу України миритись із перетворенням країни не лише де-факто, але і де-юре на одну з колоній Росії [3]. Суспільно-політичні зрушення в Україні наприкінці 2013 - на початку 2014 років стали прикладом небаченого досі стану громадсько-політичної мобілізації, який зумовлений не тільки значенням для громадян проблеми геополітичного вибору правлячої еліти України (непідписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС), а насамперед «якістю» політичного режиму, в тому числі мірою можливості реалізації громадянами своїх прав та свобод, ставленням правлячої еліти і силових структур (ігнорування, страх, ізоляція, застосування сили) до тих чи тих форм громадянського спротиву [4, с. 146]

Ситуація на сході країни стала предметом широкого обговорення як в українському, так і в міжнародному співтоваристві. Сепаратистські прояви, що виникли в Донецькій та Луганській областях, стали викликом для територіальної цілісності України та безпеки регіону загалом. Для розуміння цих явищ необхідно розглянути комплексний погляд на причини, що сприяли їх виникненню. Історичний контекст: історичні та культурні особливості східних регіонів України мають значний вплив на сучасні події. Після розпаду Радянського Союзу багато місцевих жителів почували себе відокремленими від загального українського ідентифікаційного контексту. Соціально-економічні перетворення та незадоволення стали ґрунтом для формування відчуття відчуження та невдоволеності. Політичні фактори: політичні процеси, що відбувалися в країні, також мали свій вплив. Відчуття недовіри до нової влади, особливо після революційних подій, сприяло формуванню антиукраїнських настроїв. Деякі політичні сили, які мали інтереси у збереженні статус-кво та збереження регіонального впливу, активно використовували ці настрої для своїх цілей. Етнічні та культурні відмінності: східні регіони України мають свою унікальну культурну та етнічну спадщину. Це вплинуло на формування відчуття самоідентифікації та відчуження від центральної влади. Різниця в мові, традиціях та цінностях сприяла появі ідеї про необхідність самостійного курсу для східних областей. Зовнішні втручання: сепаратистські прояви на Сході України також були спричинені зовнішнім втручанням. Російська федерація використовувала політичні, економічні та військові засоби для підтримки сепаратистських сил та дестабілізації ситуації в регіоні. Це стало чинником, що загострило конфлікт та зробило його більш складним для врегулювання.

Висновок: сепаратистські прояви на Сході України після Революції Гідності мають множину причин, що поєднуються в комплексну мережу факторів. Розуміння цих причин важливе для подальшого врегулювання конфлікту та забезпечення миру та стабільності в регіоні. Розв'язання конфлікту потребує не лише політичної волі, але й уважного врахування інтересів всіх сторін та пошуку компромісу на основі міжнародних норм та принципів.

Список використаних джерел:

1. Шабельніков В. До питання утворення Донецько-Криворізької республіки: історико-регіональний аспект. *Історичні і політологічні дослідження*. 2013. № 2 (52). С. 148.
2. Сепаратизм – загроза незалежності і цілісності України / Виконавчий комітет Дніпровської районної у м. Херсоні ради та виконавчі органи. URL: <http://www.dnipropradakherson.gov.ua/node/850>
3. Звернення Секретаря РНБО України О. Турчинова з нагоди Дня Гідності та Свободи. URL: <https://web.archive.org/web/20161122070943/http://www.rnbo.gov.ua/news/2638.html>
4. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль : THEU, 2015. 255 с.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕТНІЧНИХ СПІЛЬНОСТЕЙ

Актуальність дослідження. Розвиток етнічних спільнот є актуальною темою дослідження, тому, що він відображає важливі аспекти сучасного суспільства, такі як міграція, культурна різноманітність, економічний вплив та політична участь. Вивчення особливостей формування та розвитку етнічних спільнот допомагає краще зрозуміти динаміку соціокультурних відносин, сприяє збереженню культурної спадщини, а також впливає на економічну та політичну сфери, що робить цю тему дослідження актуальною та важливою.

Основний виклад матеріалу: Етнічні спільноти – це групи людей, об'єднані спільними етнічними ознаками, такими як мова, культура, історична пам'ять, територія та психологічні фактори. Їх розмір та тип можуть варіюватися, а на формування та збереження впливають етнічні, соціальні, релігійні та зовнішні фактори. Збереження етнічної ідентичності та етнічних спільнот у сучасному світі є важливим завданням, яке потребує підтримки етнічної культури, виховання етнічної самосвідомості та поваги до етнічної різноманітності. Існує декілька типів етнічних спільнот, кожен з яких має свої особливості. Етнічні групи об'єднують людей на основі спільної етнічної ідентичності, включаючи мову, культуру та історію. Етнічні меншини становлять меншість у конкретному суспільстві і можуть зазнавати дискримінації. Етнічні діаспори складаються з груп людей, які проживають за межами своєї традиційної батьківщини, але зберігають свою культурну ідентичність. Етнічні громади мешкають у певному географічному регіоні та мають спільні інтереси та цінності, пов'язані з їхньою етнічною приналежністю. Ці типи етнічних спільнот можуть взаємодіяти та перетинатися, створюючи різноманітні форми етнічної ідентичності та співжиття. У сучасному світі розвиток етнічних спільнот характеризується рядом особливостей. По-перше, це глобалізація, яка призводить до зближення культур та етнічних груп, сприяючи культурному обміну та інтеграції. З іншого боку, глобалізація може також призводити до збереження та підтримки етнічної ідентичності, оскільки спільноти зберігають свої традиції та цінності в умовах світового спілкування. Другою особливістю є міграційні процеси, які сприяють формуванню багатокультурного середовища у багатьох країнах. Мігранти з різних етнічних груп приносять з собою свою культуру та традиції, що призводить до збагачення суспільства, але також може викликати конфлікти та викликати необхідність управління міжетнічною взаємодією. Третім аспектом є розвиток технологій та засобів масової комунікації, які створюють нові можливості для спілкування та взаємодії між етнічними спільнотами. Інтернет, соціальні мережі та інші технології дозволяють етнічним спільнотам зберігати зв'язки та підтримувати культурний обмін навіть на великій відстані. Нарешті, важливою особливістю є поява нових форм ідентичності, які можуть перетинати традиційні етнічні межі. Наприклад, громадянство, релігійна або гендерна ідентичність можуть стати важливішими факторами самоідентифікації, ніж етнічна належність. Усі ці особливості формують сучасний ландшафт розвитку етнічних спільнот, який характеризується різноманітністю, взаємодією та постійною зміною. У майбутньому етнічні спільноти можуть зіткнутися з різними викликами та можливостями. Глобалізація може сприяти інтеграції різних етнічних груп, але також призводити до загрози збереження унікальних культурних ідентичностей. Міграційні процеси можуть створювати конфлікти та викликати потребу управління міжетнічною взаємодією. Етнічні спільноти можуть стикатися з викликами соціальної інтеграції та збереження мови та традицій в новому середовищі. Забезпечення політичного представництва та захисту прав також може стати важливою проблемою. Проте етнічні спільноти мають можливості для співпраці та взаємодії, використовуючи свою культурну спадщину для сприяння міжкультурному діалогу та вирішення спільних проблем. Розвиток технологій також відкриває нові можливості для співпраці та взаємодії між етнічними спільнотами як на місцевому, так і на глобальному рівнях.

Висновок: Отже, після розгляду особливостей розвитку етнічних спільнот стає очевидним, що цей процес є складним і багатограним. Зустрічаючи виклики глобалізації, міграційних процесів, та необхідності соціальної інтеграції, етнічні спільноти водночас мають можливості для розвитку та співпраці. Зберігаючи свою культурну спадщину та взаємодіючи з іншими групами, вони можуть створювати синергію та сприяти міжкультурному збагаченню. При цьому важливо враховувати потреби та права кожної етнічної спільноти для забезпечення стійкого та гармонійного розвитку суспільства в цілому. Таким чином, розуміння особливостей розвитку етнічних спільнот є важливим кроком у напрямку побудови відкритого, толерантного та багатокультурного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Бутковська Н.Ю. Взаємозв'язок етнічної ідентичності та соціального статусу етнічної спільноти // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Соціологія. Психологія. Педагогіка». –Вип.20–21 – Київ, 2004. – С.14–17
2. Макарчук Степан Арсентійович. Етнічна історія України : навчальний посібник / С. А. Макарчук. – Київ: Знання, 2008. С.15-27.
3. Томахів В. Етнічні меншини в процесі розбудови української національної держави. Етнонаціональна політика в теорії та практиці українського націоналізму: історія і сьогодення. // Матеріали V Всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю. Івано-Франківськ, 14 – 15 червня 2013 р. Івано – Франківськ: Місто НВ, 2013, С.438- 447.
4. Українська етнологія. Навчальний посібник / За ред. В. Борисенко. Київ: Либідь, 2007. 400 с.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА

Поняття іміджу, в сучасному розумінні, є результатом своєрідного еволюційного розвитку виборчого процесу, коли імідж почали органічно кореспондувати із особистістю політичного лідера чи політичною партією. Це пояснюється тим, що, в умовах гострої боротьби між політичними лідерами під час виборів, завоювання довіри населення через створення певного іміджу політика стало одним із найважливіших завдань.

Політичний імідж – це особливий вид іміджу. Він включає в себе політичні і психологічні характеристики, притаманні іміджу взагалі, а також ознаки, притаманні лише його конкретному різновиду. Фахівці часто визначають політичний імідж як цілеспрямовано сформований і пропагований образ кандидата, партії, громадського чи політичного руху, забуваючи, що імідж у політичній сфері існує як феномен масової свідомості, незалежно від реалізації передвиборчих технологій, а іноді й всупереч їм.

Великі мислителі Н. Макіавеллі та Г. Лебон не лише розробляли теоретичні аспекти іміджу, але й наводили розгорнуті й аргументовані докази широти практичного застосування цього концепту, зокрема, і з практичного погляду. Н. Макіавеллі, зокрема, обґрунтував необхідність для державного посадовця формувати й відстежувати той образ, у якому він постає перед іншими людьми його кола, вищими або нижчими за соціальним становищем. Г. Лебон, у свою чергу, стверджував, що головним елементом у створенні іміджу як запоруки політичного успіху є ефект «особистої чарівності».

Численні приклади формування іміджу політиків свідчать, що їх якості як особистості повинні бути чітко визначеними, яскраво вираженими і досить стійкими. Прототип політичного лідера складається з набору рис, притаманних, на думку виборців, зразковому президентові (або іншим політикам). Існують як позитивні, так і негативні прототиби. Крім того, на основі різного досвіду, можуть сформуватися різні прототиби. З одного боку, прототиби політика можуть бути відображенням особистісних якостей та досягнень успішних лідерів минулого, а з іншого – набором абстрактних рис, який містить як судження про особисті якості політика, так і про його ділові та поведінкові характеристики.

Імідж поєднує низку внутрішніх і зовнішніх факторів, які відображають погляди з різних позицій: зі сторони свого «я» та зі сторони інших, зі сторони реалій та зі сторони бажань. Імідж є комплексним поняттям. Слід мати на увазі, що власне імідж не дає повного зображення політика, а створює оптимальний образ у конкретній соціально-політичній ситуації. Основні його функції – завоювання довіри електорату; підвищення його активності; покращення інформованості виборців у сприятливому для політика ракурсі; нейтралізація заходів, які здійснює опонент.

Висновок. Узагальнюючи вищенаведене, слід зазначити, що імідж є складним феноменом, у якому поєднуються досить різноманітні фактори – як історичні, політичні, соціальні, так і особистісні. Тому, у процесі вивчення та формування політичного іміджу як загалом, так і щодо конкретних політиків, необхідно брати до уваги різноманітні чинники й фактори. Разом з тим, у змінних умовах зовнішнього середовища формування іміджу політичного лідера потребує подальших досліджень.

Список використаних джерел :

1. Імідж і репутація: сучасні тенденції і виклики: міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 20–21 березня 2020 р. Київ: КНУКіМ, 2020. 274 с.
2. Корнієнко В. О., Денисюк С. Г. Імідж політичного лідера: проблеми формування та практичної реалізації: монографія. Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2016. 145 с.
3. Кривошеїн В.В. Політичний імідж як інструмент легітимації політичної влади: теоретико-методологічний аспект. *Гуманітарний журнал*. 2010. С.46–51.
4. Кулеба О. В. Процес формування позитивного іміджу політичного лідера. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. № 11, 2015. С. 5– 7.

НАУКА ТА ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Наука відіграє ключову роль у вирішенні глобальних проблем людства, таких як зміна клімату, вичерпання природних ресурсів, глобальне здоров'я, забруднення навколишнього середовища, голод, нестача води, етичні виклики та соціальна нерівність. Наукові дослідження підтверджують, що людська діяльність є головним фактором змін клімату через викиди парникових газів. Відновлювані джерела енергії, такі як вітрова, сонячна та геотермальна, допомагають зменшити залежність від викопного палива, а технологічні інновації, включаючи електромобілі та системи енергозбереження, сприяють зниженню впливу на клімат.

Вичерпання природних ресурсів також потребує уваги науковців. Наука допомагає відкривати альтернативні джерела сировини, зокрема через глибоководну та космічну розвідку, а замкнені цикли переробки відходів зменшують тиск на природні ресурси. Інновації в галузях промисловості та сільського господарства дозволяють скоротити витрати ресурсів через підвищення ефективності виробництва.

Глобальне здоров'я та пандемії є ще однією важливою сферою, де наука відіграє критичну роль. Генетичні дослідження і біотехнології сприяють швидкій розробці нових методів лікування та вакцин проти вірусів, таких як COVID-19. Міжнародна співпраця, координована організаціями на кшталт ВООЗ, забезпечує ефективний моніторинг, профілактику та боротьбу з епідеміями, а технології телемедицини дозволяють надавати медичну допомогу у віддалених регіонах.

Забруднення навколишнього середовища також є великою проблемою, яка потребує наукових досліджень для виявлення джерел та наслідків забруднення. Впровадження екологічно чистих технологій у виробництво, транспорт і енергетику допомагає зменшити викиди шкідливих речовин. Науково обґрунтовані закони і регуляції можуть ефективно сприяти збереженню довкілля і стимулювати бізнеси до екологічно відповідальної поведінки.

Голод і нестача води залишаються серйозними викликами для багатьох регіонів світу. Біотехнології у сільському господарстві, такі як генетично модифіковані культури, стійкі до шкідників, посух і хвороб, можуть збільшити врожайність. Рациональне використання водних ресурсів, включаючи інновації у зрошенні, дозволяє ефективніше використовувати водні ресурси, а нові методи вирощування рослин і риби у контрольованих умовах, такі як вертикальні ферми та аквапоніка, забезпечують високі врожаї на обмежених площах.

Наука також допомагає вирішувати етичні виклики, пов'язані з новими технологіями. Штучний інтелект і робототехніка піднімають питання щодо безпеки даних, приватності і можливих втрат робочих місць, а технології редагування геному, такі як CRISPR, потребують ретельного етичного розгляду. Важливо розробляти і впроваджувати міжнародні стандарти для регулювання нових технологій з метою захисту прав і безпеки людини.

Соціальна нерівність і доступ до знань є ще однією сферою, де наука може зробити значний внесок. Інтернет-ресурси, онлайн-курси і платформи для дистанційного навчання розширюють доступ до якісної освіти, а відкритий доступ до наукових досліджень і знань допомагає зменшити розрив між різними соціальними групами. Інвестиції в наукові дослідження на державному і міжнародному рівнях сприяють розвитку інновацій, що можуть покращити умови життя для всіх верств населення.

Ці аспекти демонструють, як наука і технології можуть допомогти вирішити ключові глобальні проблеми, сприяючи сталому розвитку та покращенню якості життя у всьому світі.

Список використаної літератури:

1. Бебик В. Сучасна глобалістика: провідні концепції і модерна практика: Навч. посібник / В. М. Бебик, С. О. Шергін, Л. О. Дегтерьова. Київ: Університет «Україна», 2006. 208 с.
2. Глотов Б. Б. Глобалізація як феномен культурно-цивілізаційного розвитку України. URL : <http://www.info-library.com.ua/books-text-11894.html>
3. Кравчук М. Концептуальна еволюція теорій глобалізації. URL : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789>
4. Томахів В. Україна в контексті суперечливих викликів глобалізації. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: монографія / Т. В. Гончарук-Чолач та ін.; за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 338 с.

ПОЛІТИКА ЯК СУСПІЛЬНЕ ЯВИЩЕ

Актуальність теми дослідження. Сучасне українське суспільство переживає процес системної модернізації, що охоплює всі сфери суспільно-політичного життя, його інститути, норми, цінності. Масштаб та глибина перетворень породжують багато проблем у функціонуванні політичної системи, зокрема, сформувалася невизначеність та підвищена конфліктність політичного розвитку. Успішне вирішення завдань модернізації можливе лише за активної участі інституціоналізованого громадянського суспільства. Тільки воно здатне надати модернізаційним перетворенням органічного характеру, залучити до їх здійснення потенціал самоорганізації суспільства [1, с. 108-114).

Термін «політика» походить від давньогрецького слова «polis» (місто-держава) та його похідних «politike» (мистецтво управляти державою), «politea» (конституція) та ін. У ґрунтовній статті «Покликання до політики» Макс Вебер так розмірковував з цього приводу: «Політика - це могутнє повільне буріння твердих пластів, яке здійснюють водночас із пристрасстю і з холодним окоміром. Справедливо кажуть, і весь історичний досвід підтверджує, що можливого ніколи не досягли б, якби у світі знову й знову не прагнули неможливого. Але той, хто на це здатний, мусить бути вождем, ба більше - він мусить бути, у найпростішому значенні слова, героєм. І навіть ті, хто не є ні тим, ні іншим, мають виробити в собі твердість духу, яку не зломить і крах усіх надій; вже зараз вони повинні озброїтись цим - інакше не зможуть здійснити навіть того, що можливе вже сьогодні. Лише той, хто впевнений, що не похитнеться, коли світ виявиться, з його погляду, надто дурним або надто підлим..., лише той, хто, всупереч усьому, здатний сказати: «А все-таки!» - лише той має «професійне покликання» до політики».

Виокремлюють два основні підходи у використанні терміни «політика», які характеризують її як сферу людської діяльності; спрямування або способи діяльності (економічна, фінансова, соціальна, міжнародна політика тощо). Розглядаючи політику як сферу людської діяльності, можна тлумачити її так: 1) політика як діяльність на етичних засадах. Ця традиція започаткована Платоном і Аристотелем. Виходячи з такого трактування, метою політичної діяльності є справедливість, досягнення соціального порядку і стабільності; 2) політика як засіб досягнення егоїстичних цілей, коли мета виправдовує будь-які засоби її досягнення (макіавеллівський підхід); 3) ціннісно-нейтральне розуміння політики, що полягає у її раціональному, аналітичному тлумаченні, коли все регулюється правовими, соціальними нормами, загальнолюдськими цінностями. У політиці виділяють три рівні її функціонування: мегарівень характерний для діяльності таких міжнародних організацій як Європейський Союз, ООН, НАТО тощо; макрорівень характеризує державу як ціле, державну владу, її структуру; мікрорівень охоплює окремі структури та організації (політичні партії, громадські організації тощо)

Висновок. Таким чином, потрібно констатувати, що політика є характерна, тим що ця діяльність ,як правило стосується публічної влади, тобто здобуття, утримання ,перерозподілу, використання влади в певній державно-організованій спільноті або впливу на владні інституції. Як сфера суспільних відносин політика є ареною перетину інтересів різних великих соціальних спільностей: професійних спільнот, класів, націй, держав та ін.. Як важливе соціальне явище політика є організовуючою силою здатною вести суспільство до добробуту і розвитку. Крім того, як складний соціальний феномен політика має багато типів, рівнів, структурних складових, вивчення яких дозволяє досягнути сутності, зміст та роль політики в суспільному бутті.

Список використаних джерел:

1. Михайловська О. Держава і розвиток інститутів громадянського суспільства. *Політичний менеджмент*: 2005, № 3 (12). С. 108-114.
2. Політологія в системі суспільних наук. URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/politolog/17554/>
3. Політика як соціальне явище та об'єкт вивчення політології. URL: <https://studfile.net/preview/5649992/>
4. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2018. 224 с.

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ

Актуальність дослідження. Політична корупція залишається однією з найважливіших проблем у багатьох країнах світу. Вона має серйозний вплив на економічний, політичний та соціальний розвиток суспільства. Дослідження політичної корупції є актуальним, оскільки допомагає розкрити причини, наслідки та шляхи протидії цьому явищу.

Виклад основного матеріалу. Політична корупція, як система, є складним явищем, яке переплітається з різними сферами суспільства та впливає на формування політичних рішень та життя громадян. Її поширення та вплив мають глибокі корені, які можна віднайти в історичних, економічних та соціальних умовах країни. Одним із факторів, що сприяють поширенню політичної корупції, є низький рівень демократії. У країнах, де демократичні інститути слабкі або піддані маніпуляціям, існує високий ризик зловживання владою та корупції. Крім того, відсутність ефективних механізмів контролю, корупційна культура та концентрація влади у руках обмеженого кола осіб також сприяють поширенню цього явища. Вплив політичної корупції на суспільство є значним і шкідливим. Вона порушує принципи справедливості та рівності перед законом, що призводить до зниження довіри громадян до владних структур та поглиблення соціальних протистоянь. Покладення влади в руки корупційних елементів може призвести до нерівності в розподілі ресурсів та можливостей, що поглиблює соціальні нерівності. Економічні наслідки політичної корупції також дуже серйозні. Вона може призвести до втрати інвестицій, зменшення економічного зростання та підвищення ризику для бізнесу. Зниження рівня життя громадян та зростання бідності також є наслідками цього явища. Незважаючи на складність боротьби з політичною корупцією, існують ефективні методи її протидії. Зокрема, зміцнення правових механізмів, створення незалежних контрольних інституцій та медіа, підвищення рівня прозорості та відкритості владних структур, а також активна участь громадськості у контролі за владою можуть допомогти зменшити вплив політичної корупції. Важливо також встановлення етичних стандартів та кодексів поведінки для політичних діячів. Це може сприяти підвищенню їх відповідальності та зниженню корупційних практик у політиці. Комплексний підхід до боротьби з політичною корупцією є ключовим для створення більш чесної та прозорої політичної системи, яка працюватиме на благо всього суспільства.

Висновки. Політична корупція є серйозною проблемою, яка негативно впливає на суспільство та економіку. Її поширення та вплив можна пояснити глибокими коренями у відсутності ефективних механізмів контролю, низькому рівні демократії та концентрації влади у руках обмеженого кола осіб. Наслідки політичної корупції включають зниження довіри до владних структур, економічні втрати та поглиблення соціальних нерівностей. Проте, існують ефективні методи боротьби з політичною корупцією, такі як зміцнення правових механізмів, підвищення прозорості владних структур та активна участь громадськості у контролі за владою. Встановлення етичних стандартів для політичних діячів також може сприяти зменшенню корупційних практик. Цей комплексний підхід до боротьби з політичною корупцією є важливим для забезпечення чесної та прозорої політичної системи, що працюватиме на благо всього суспільства. Зусилля в цьому напрямку мають спрямовуватися на усунення корупції та створення сприятливих умов для розвитку демократії та економіки.

Список використаних джерел:

1. Томахів В. Качуровський О. Вплив корупції на політичну систему сучасної України. *Гілея: науковий вісник*. Збірник наукових праць. Випуск 160.(№ 1-2) Ч.3. Політичні науки. 2021.С.100-104.
2. Практики боротьби з корупцією в бізнесі. URL: <https://aupb.com.ua>

ДУХОВНІ ЦІННОСТІ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ

Актуальність теми. Найбільш актуальною проблемою для держави залишалася проблема формування цінностей студентської молоді, оскільки це активна та велика політична сила політичних змін. Від їх поглядів та дій залежить майбутнє країни.

Сучасне суспільство, що живе в умовах глобального взаємозв'язку, відчуває необхідність у визначенні та розумінні духовних цінностей, які керують молоддю. Під впливом політичних, економічних та технологічних зрушень, молодь стикається з викликами самоідентифікації та формування особистісних цінностей. З іншого боку це несе ризик нівелювання культурних особливостей, втрати традиційних цінностей та відчуття розгубленості перед складними виборами [1 с.34]

Також варто зауважити, що великий вплив має політичний аспект. Україна, в свою чергу, переживає складний період трансформації, вплив якого прямо відбивається на духовні цінності молоді. Після Революції Гідності 2014 року та війни на Сході країни, українська молодь стала активним учасником громадянського життя та боротьби за демократичні цінності. Це відображається у зростаючій популярності громадських організацій, волонтерських рухів та соціально активних молодих лідерів. Війна в Україні стала лакмусовим папірцем для багатьох цінностей, оголивши як стійкість, так і втрату орієнтирів. З одного боку, ми бачимо безпрецедентну єдність та самовідданість української молоді, готовність до самопожертви заради свободи та гідності своєї Батьківщини. З іншого, війна оголила жорстокість, знецінення життя, розпалювання ненависті та ворожнечі до громадян країни агресора [2 с.21].

Духовні цінності молоді не тільки впливають на розвиток особистості, а й визначають процес суспільного розвитку. Наприклад, духовність і національна ідентичність часто взаємопов'язані і відіграють важливу роль у формуванні національної свідомості. Молодь, яка свідомо обирає цінності гідності, свободи та солідарності, сприяє зміцненню українського суспільства та підтримує демократичні ідеали, але важливо зазначити, що це відбувається свідомо та під впливом глобальних чинників. Ті духовні цінності, які вони обирають у молодому, але свідомому віці, залишаються з ними протягом усього життя, і вони, ймовірно, перенесуть ці цінності своїм нащадкам у майбутньому.

Варто зауважити, що освіта також впливає на формування цінностей молоді, а саме відіграє важливу роль у розвитку критичного мислення, медіаграмотності і на творення самих цінностей, які їй пропагують у навчальному закладі. Говорячи про всі чинники, які впливають на цінності молоді, ми можемо пригадати такі слова відомому китайському філософові Менціусу (Менці): «Важкі часи народжують сильних людей. Сильні люди створюють хороші часи. Хороші часи народжують слабких людей. Слабкі люди створюють важкі часи» Ті важкі часи які є сьогодні сформуєть духовні цінності молоді, які як в минулому та прогнозовано у майбутньому будуть рушійною та революційною силою в країні. Молодь отримала сильний поштовх для усвідомлення цінностей, а старша молодь, яка вже мала чітку позицію переосмислює їх.

Список використаних джерел:

1. Коваленко О.М., Петренко І.В. Духовні цінності сучасної молоді: соціологічний аналіз. Київ, 2022.
2. Шпак В.В., Бойко О.С. Глобалізація та ціннісні орієнтації молоді: український контекст. Дніпро, 2020.
3. Панасюк Н.М., Шевченко Т.В. Ціннісні орієнтації молоді в умовах глобалізації: порівняльний аналіз. Київ, 2018.

РАЦІОНАЛЬНИЙ ВИБІР

З позицій теорії раціонального вибору, політика - це раціональна діяльність виборців і обранців (індивідуальних та колективних політичних акторів), спрямована на досягнення максимальної індивідуальної чи колективної вигоди й користі. У політичному процесі раціональність виражається через інструментальне розуміння, де актори порівнюють очікувані вигоди з витратами, максимізуючи перші і мінімізуючи другі.

Теорія раціонального вибору поєднує погляди Аристотеля на «*Homo politicus*» з концепцією «*Homo economicus*», що виникає в економічній теорії. Її представники досліджують проблеми, що традиційно цікавили політологів: теорія держави та бюрократії, виборчий процес, формування коаліцій, стратегії партій і т.д. Раціональні дії індивідуальних та колективних політичних акторів базуються на інформованості та аналізі, а раціональність вибору полягає в оцінці співвідношення витрат і зиску з урахуванням преференцій актора

Проблема раціонального вибору вирішується в залежності від наявності інформації, якою керуються актори. У політичній сфері нереалістично припускати наявність вичерпної інформації та її адекватне розуміння виборцями. Однак збір інформації для адекватного політичного вибору вимагає витрат часу та ресурсів. З огляду на невеликі можливі переваги для кожного окремого виборця, раціональний громадянин інвестує обмежені ресурси у придбання політичної інформації. За відсутності комунікативних процедур колективного обговорення суспільно важливих тем і проблем, пріоритетом у діях влади стає принцип «співвідношення сил» над принципом консенсусу. Останні події, які чітко проявили потенціал новітніх інформаційних технологій, підштовхують дослідників політичного простору до аналізу політики як комунікативного процесу.

Теоретики «інформаційної ери» наголошують на комунікативній складовій політики, вважаючи, що політична діяльність починається з процесу інтерпретації інформації. Сьогодні важко заперечити, що політична взаємодія розгортається в комунікативному просторі, який має власну структуру та правила. Отже, теорія раціонального вибору надає важливий інструмент для аналізу політичних процесів, але вона також вимагає уваги до питання доступності та реальності інформації, на якій базується процес прийняття політичних рішень.

Комунікація визначає та відображає процеси впливу різних за статусом акторів, їхню взаємну обумовленість, зміну наявного стану (динаміку політичного процесу). Вона є передумовою політичної дії, розширює в суспільстві зони свободи, вільних дискусій та публічного діалогу між владними інституціями, громадськістю, спрямована на демократизацію політики. Результатом комунікативного обліку значень речей, подій, дій та інтеракцій, що демонструють політичні актори, є загальне комунікативне визначення ситуації. У цьому розумінні, раціональний вибір обумовлений впливом комунікаційної мережі, дій влади та формуванням політичного порядку денного. Комунікація, яка відбувається у символічному просторі посткомунізму, через неусталені правила потребує постійного визначення реального на даний момент стану справ, що складається у процесі інтерпретації та реінтерпретації дій інших. У багатьох випадках, вдалий вислів одного з учасників фактично є результатом групового діалогу.

Таким чином, політичний вибір зазвичай робиться не на основі всебічного аналізу сформованого положення речей (як передбачає теорія раціонального вибору), а на основі інтуїції та доступної інформації.

1. Список використаних джерел

2. Ю. Ганжуров. Комунікація політична // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець, Ю. Ін. К.: Парламентське видавництво, 2011.

3. Інформаційна складова державної політики та управління : монографія / [Соловйов С. Г. та ін.; заг. ред. Грицяк Н. В.]; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України, каф. інформ. політики та електрон. урядування. – Київ: К. І. С., 2015. 318 с.

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

Політична культура прямо або побічно впливає на поведінку людей та діяльність їх організацій, на сприйняття населенням явищ внутрішньої та міжнародної політики, на визнання особою свого місця в політичній сфері суспільного життя. Тому дуже важливо розглянути феномен політичної культури та особливості його прояву в житті українського суспільства.

Серед низки соціальних функцій, які політична культура виконує в кожному суспільстві, визначальними є такі як вираження і реалізація соціальних інтересів, виховна, нормативнорегулююча, інтегративна. Соціальні інтереси це усвідомлені потреби, а узагальненим вираженням всіх соціальних інтересів стає політичний інтерес в якому відображається ставлення особи до політичної влади в суспільстві. Оцінка діяльності влади зумовлює відповідну політичну поведінку як окремої особи так і соціальних спільностей.

Для здійснення впливу на владу вони об'єднуються в різного роду громадські організації, виходять на акції протесту проти дій влади. Виховна або функція політичної соціалізації сприяє залученню людини до політичної сфери, засвоєнню нею політичних знань, норм, цінностей. Відбувається це на основі того політичного досвіду, звичаїв, традицій, політичних цінностей і норм політичної поведінки які притаманні суспільству в цілому, а також тій чи іншій соціальній спільноті до якої належить особа. Завдяки нормативно-регулюючій функції політичної культури забезпечується певна згода у суспільстві, встановлюються погоджені взаємовідносини між представниками різних соціальних спільнот: професійних, етнічних, конфесійних. Такий стан взаємовідносин у суспільстві є запорукою стійкого та динамічного функціонування політичної системи.

Інтегративна функція забезпечує об'єднання індивідів і соціальних груп на базі певної системи політичних цінностей та ідеалів і таким чином формує стабілізуючу основу політичного життя.

Політична культура сучасного українського суспільства перебуває на етапі свого становлення та розвитку. Істотний вплив на цей процес роблять історичні та геополітичні чинники, а також радикальні перетворення, що відбуваються в суспільстві сьогодні.

Класична класифікація типів політичної культури виведена американськими політологами Г. Алмондом і С. Вербою. Саме ця класифікація переважає у науковому середовищі. Вони виділяють три основні типи політичної культури:

Патріархальна політична культура зорієнтована на локальні цінності (цінності клану, племені, роду) і може виявлятися у формі місцевого патріотизму, поваги до сім'ї, сюди ж можна віднести явище корупції та появу політичної «клановості», що є актуальним і для України.

Підданський тип політичної культури (або культура підкорення) характеризується пасивним ставленням громадян до політичної системи. Особистість, маючи певні політичні знання та певні політичні орієнтації, не залучена до політичного життя суспільства.

Активістський тип політичної культури (політична культура участі) відрізняється орієнтованістю громадян на політику, активним залученням індивідів до політичного життя. Громадяни через вибори, групи інтересів, партії формують свої інтереси і завдають вплив на політичний процес.

Такі ідеальні типи політичної культури в чистому вигляді в жодній країні світу не зустрічаються. В реальному політичному житті відбувається поєднання цих типів, в результаті чого виникають ще три типи, але вже змішаних політичних культур: патріархально-підданська культура, піддансько-активістська та патріархально-активістська. Її зміст можна охарактеризувати в таких твердженнях: загалом позитивна оцінка діяльності уряду, високий рівень інтересу в діяльності уряду, почуття гордості за політичні інститути країни, бажання обговорювати питання політики, відкритий і лояльний прояв опозиційних настроїв, участь у політичних кампаніях, розвинуте почуття політичного обов'язку, віра в необхідність демократії для розвитку країни і т. ін.

Виходячи з розглянутих класифікацій українську політичну культуру скоріше за все можна віднести до підданського або до піддансько-патріархального типу політичної культури. Водночас, слід вказати на певну циклічність активності українського населення щодо участі в політичних подіях.

Вищезазначені проблеми та негативні характеристики сучасної української політичної культури значною мірою обумовлені історичними чинниками, нерозвиненістю демократичних політичних інститутів, низькими темпами реформ, відсутністю фундаментальних загальноприйнятих політичних цінностей, а отже, і цілісної системи політичної соціалізації, яка їх відтворює і транслює широким верствам населення.

Список використаних джерел

1. Нагорна Л. П. Політична культура українського народу: історична ретроспектива і сучасні реалії Київ : Стиль, 2008. 278 с.
2. Бебик В.М. Політична культура сучасної молоді. Київ, 2016. 112 с.
3. Корнієнко В. О. Політичний ідеал як проблема вибору. *Людина і політика*. 2001. № 2. С. 139–150.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ПОНЯТТЯ ТА ВПЛИВ НА СУЧАСНІ ДЕРЖАВИ

В аналізі провідних тенденцій сучасного міжнародного розвитку, глобалізаційні процеси займають центральне місце, оскільки вони втілюють ідею інтеграції країн у світове співтовариство для спільного розвитку у різних сферах діяльності людини. Ці процеси включають економічні, політичні, інформаційні та культурні компоненти, з економічною складовою як первинною відносно інших.

Україна, як одна з найбільших європейських держав з великим економічним потенціалом, не може залишатися поза цими процесами. Тому важливо, щоб українські політики ураховували як позитивні, так і негативні аспекти глобалізації, оскільки вони можуть суттєво впливати на суспільство.

Глобалізація, як світовий суспільно-політичний процес, є предметом активних дискусій через свою складність і неоднозначність, а також через включені у неї суперечності. Поряд з позитивними аспектами, виникають певні виклики та загрози, такі як ризики втрати національної ідентичності, міжнародна злочинність, деформації економічно-соціального розвитку країн, корупція, тероризм і т. д. У цьому контексті аналіз суперечливого та проблемного характеру соціально-економічного виміру глобалізації є актуальним завданням.

Розуміння глобалізації як світового суспільно-політичного процесу стало предметом гострих дискусій через її складність і різноманітність. Позитивні аспекти глобалізації супроводжуються і викликами та загрозами, такими як ризики втрати культурної ідентичності, міжнародної злочинності, економічних деформацій, корупції і тероризму. Тому у нашому дослідженні ми акцентуємо увагу на суперечливому характері соціально-економічних аспектів глобалізації, що визначило мету нашої роботи.

Під впливом глобалізації змінюється характер і напрямок діяльності держав. Зростає їхнє зацікавлення у глобальних проблемах, таких як злочинність, зміна клімату, наступ пустель, епідемії, бідність, та ефективне використання природних ресурсів. Роль держави в соціальному житті також зазнає змін: сьогодні вона

активно працює над задоволенням потреб особистості, захистом її прав і вирішенням інтересів різних соціальних, етнічних та інших груп у суспільстві.

Процеси глобалізації призводять до радикальних змін у позиціях національних держав. Зростає кількість недержавних суб'єктів, таких як глобальні міждержавні та міжнародні об'єднання, які беруть на себе частину функцій, що раніше належали державі.

Так, глобалізація суттєво впливає на політичну і культурну сфери, зачіпаючи всі національні держави в різних ступенях. Залучення національних держав до глобальної економіки призводить до звуження, ослаблення і девальвації їхнього суверенітету. Нації-держави часто не мають достатніх ресурсів, щоб незалежно будувати свою політику відносно ситуації на світовому фінансовому ринку. Величезні обсяги операцій на цьому ринку дозволяють біржовим спекулянтам впливати на курси національних валют за дуже короткий час. Держави, зацікавлені у розвитку своєї економіки, часто привертають іноземні інвестиції, що може привести до конфлікту між створенням «сприятливого інвестиційного клімату» та підвищенням рівня життя своїх громадян.

Висновок полягає в тому, що через велику кількість політичних проблем, що виникають у внутрішньому житті держав, національні уряди часто не можуть ефективно виконувати свої функції, особливо щодо соціальних, політичних, етнічних, міграційних та інших питань. Сьогодні значна частина цих проблем не може бути вирішена без урахування думки міжнародної спільноти, оскільки безпека і добробут громадян часто залежать від діяльності міжнародних інститутів. Проте роль держав у світі залишається важливою, вони залишаються основними суб'єктами внутрішньонаціональної економічної політики, координують спільні інтереси та беруть участь у міжнародних економічних організаціях, залишаючись самостійними суб'єктами у світовому економічному і політичному просторі.

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Політична соціалізація студентської молоді в сучасному світі стоїть перед рядом складних викликів та проблем. Студентство, як ключовий сегмент суспільства, має великий потенціал для активної громадянської участі та формування політичної свідомості. Однак існують кілька чинників, які ускладнюють цей процес та роблять його менш ефективним.

1. *Віддаленість від політики.* Багато студентів переживають відчуття віддаленості від політики та політичних процесів. Це може бути зумовлено низкою причин, таких як відсутність цікавості до політики, відчуття безпорадності перед складністю сучасної політичної ситуації або відчуття, що політика не впливає на їхнє життя.

2. *Відсутність освіти в галузі політики.* Багато студентів можуть бути недостатньо освіченими у питаннях політики та політичних процесів. Недостатність освіти може призвести до відсутності розуміння важливості політичної участі та необхідності аналізу політичних подій та рішень.

3. *Вплив масових медіа та соціальних мереж.* Сучасна молодь великою мірою отримує інформацію про політику через масові медіа та соціальні мережі. Це може призвести до появи фільтр-бабла, де інформація сприймається через призму власних поглядів та переконань, а також до поширення фейкових новин та маніпуляцій.

4. *Відчуття безпорадності та цинізму.* Багато студентів можуть відчувати безпорадність перед сучасною політичною ситуацією або цинізм стосовно політичних процесів. Це може призвести до апатії та відмови від активної участі в політиці.

Для вирішення цих проблем потрібно приділяти більше уваги політичній освіті та залученню студентів до політичного життя. Важливо стимулювати обговорення політичних питань університетськими спільнотами, організовувати політичні дебати та тренінги з питань громадянської участі. Також необхідно розвивати критичне мислення студентів та навички аналізу інформації, що надходить через масові медіа та соціальні мережі.

Проблеми політичної соціалізації студентської молоді є складними, але їх можна вирішити за умови систематичної роботи з молоддю та сприянням активній громадянській участі. Тільки шляхом залучення молоді до політичного процесу ми зможемо забезпечити стабільність та процвітання нашого суспільства.

Зважаючи на сучасний контекст, важливо також звернути увагу на вплив глобальних проблем на політичну соціалізацію студентської молоді. Наприклад, зміни клімату, міжнародні конфлікти та економічна нестабільність можуть стимулювати зацікавленість студентів у політиці, проте водночас можуть призвести до появи відчуття безсилля перед такими глобальними проблемами.

Також слід зазначити вплив культурної різноманітності та ідентичності на політичну соціалізацію студентської молоді. Університетські спільноти часто складаються з представників різних культур та національностей, що може впливати на їхнє сприйняття політичних процесів та цінностей.

Нарешті, важливо зазначити, що політична соціалізація студентської молоді є багатовимірним процесом, який включає не лише формальну освіту в університеті, але й вплив родинних традицій, друзів, вчителів та інших суспільних чинників.

Таким чином, розуміння та вирішення проблем політичної соціалізації студентської молоді вимагає комплексного підходу, що враховує як внутрішні, так і зовнішні фактори, які впливають на політичну свідомість та активність молоді.

Додатково, важливо враховувати вплив інституційних чинників на політичну соціалізацію студентської молоді. Наприклад, політичні партії, студентські організації та інші політичні структури можуть мати значний вплив на формування політичних переконань та активність студентів.

Крім того, необхідно враховувати гендерний аспект політичної соціалізації, оскільки статева приналежність може впливати на сприйняття політичних питань та участь у політичних процесах.

Список використаних джерел:

1. Гузій М. «Шляхи політичної соціалізації особистості». *Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна. Серія «Психологія»*, № 115, т. 34, Випуск 49, 2012. С. 137-140.
2. Костянтинівська О. В. Сутність поняття «політична соціалізація» та її етапи. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України*, № 1 (71), 2011. - С. 67-73.

ПРАВЛЯЧА БІЛЬШІСТЬ ТА ОПОЗИЦІЙНІ СИЛИ В УКРАЇНСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТІ: ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ВЗАЄМОДІЇ

На референдумі 24 серпня 1991р. Україна проголосила себе незалежною державою і стала на шлях побудови демократії. Конституція України закріпила базові положення народовладдя: права та обов'язки людини та громадянина, коло повноважень Президента та інших владних структур тощо. Безумовно, цей крок був найважливішим на шляху до побудови демократичної держави, але суттєвим нововведенням було також створення інституту опозиції, що є своєрідним тестом на відповідність країни основним принципам демократії. Зіткнення інтересів населення, політичних пріоритетів більшості, яка перемогла на виборах, та «особливої думки» меншості, яка не перемогла, спостерігається у кожному суспільстві.

Нині проблема політичної опозиції набула серйозного резонансу не лише у контексті обговорення конституційних змін, але й на міжнародному рівні, коли численні зарубіжні експерти звертають увагу на дотримання прав і гарантій, пов'язаних з опозиційною діяльністю. Більше того, оцінюючи ступінь демократизації політичної системи України, значна кількість експертів звертається саме до стану з дотримання прав політичної опозиції в Україні. Тому наукові політико-правові дослідження цієї теми є надзвичайно актуальними.

Противники закріплення статусу парламентської опозиції на законодавчому рівні зазвичай аргументують свою позицію відсутністю законодавчого регулювання опозиційної діяльності у розвинених країн Європи та світу. Їх аргументи у цілому знаходять підтвердження, втім є аспекти, які мають бути враховані в реаліях нашої країни.

Незалежно від змін, які будуть внесені у Конституцію України, законодавцю доведеться приймати спеціальний закон, який регулюватиме правові засади і гарантії опозиційної діяльності. Тобто закріплення правового статусу парламентської більшості обов'язково має своєю логічною складовою відповідне юридичне визначення політичної опозиції, а також з'ясування правомірності обмеження цього поняття лише такою формою, як парламентська опозиція.

Де-факто, в Україні немає юридично оформленого інституту опозиції. Мабуть, вона може вважатися лише побічно закріпленою, адже згідно статті 34 Конституції України проголошується свобода слова і думки. Тобто ті, хто не згідний з офіційним курсом влади, можуть висловити це відверто та публічно.

Опозиція в політиці може виявлятися на різних рівнях: у рамках політичної системи в цілому, всередині інститутів державної влади, у складі політичної партії чи громадсько-політичної організації. У рамках політичної системи опозицію складають політичні сили (партії), які не згодні з офіційним політичним курсом.

На основі вищезазначених міркувань та фактів можна зробити деякі висновки. Існування політичної опозиції є необхідною ознакою демократичних політичних систем, оскільки її поява та розвиток впливають із самої ідеї демократії, яка має передбачати та враховувати всі точки зору наявні у суспільстві стосовно напрямів державного і суспільного розвитку. Тому політична опозиція є своєрідним відзеркаленням офіційної влади, яка набуває свого статусу лише в процесі чесної конкурентної боротьби з іншими політичними силами і може бути замінена ними у разі невиконання своїх обіцянок, втрати народної довіри тощо. Внаслідок цього така взаємодія влади та опозиції є важливим свідченням політичного та ідеологічного плюралізму, свободи слова і гарантією забезпечення права громадян брати безпосередню участь у політичному процесі. Це в свою чергу дозволяє визначити рівень розвитку демократії в країні. Опозиція, як будь-яка галузь політичних відносин має свої плюси та мінуси. До позитивних рис можна віднести сприяння відображенню інтересів груп населення, яких не влаштовують пріоритети соціального чи економічного розвитку; критика влади та протидія її недолугим рішенням чи діям; розвиток опозиції у напрямку критики, контролю та альтернативи дає змогу владним структурам враховувати альтернативні рішення і тим самим зменшувати конфліктність у суспільстві. Що стосується негативних проявів, то можна зазначити, що критика влади не завжди є обґрунтованою та конструктивною, що стоїть на заваді швидкому і ефективному вирішенню актуальних суспільних проблем. Важливим елементом, який дозволить покращити діяльність опозиції та підвищити ефективність її впливу на виконавчу владу, є нормативне забезпечення функціонування інституту опозиції.

Список використаних джерел

1. Золотухін Г. Влада – опозиція: боротьба проти себе? *Віче*. 2003. № 10. С. 72–74.
2. Михальченко М. Позиції опозиції: Хто є хто в Україні. *Віче*. 2002. № 7. С. 3–11.
3. Політологічний енциклопедичний словник / Упорядник В. П. Горбатенко; за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіна, В. П. Горбатенка. 2-е вид., доп. і перероб. К.: «Генеза», 2004. 736 с.

МОЛОДІЖНІ ГРОМАДСЬКІ ПАРТІЇ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Актуальність дослідження. На сучасному етапі розвитку суспільства стабільність будь-якої держави залежить від стабільності та сталості політичних партій, що формують політику даної держави. Для забезпечення своєї ефективної роботи політичні партії створюють чи ініціюють так звані «крила» - специфічні відгалуження по роботі з окремими групами суспільства. Одним з найголовніших відгалужень є «молодіжні крила», що функціонують у вигляді припартійних молодіжних організацій. З іншої сторони припартійні молодіжні організації мають величезний організаційний, кадровий та мобілізаційний потенціал для здійснення політичної діяльності та досягнення мети політичної партії.

У зарубіжній літературі термін припартійна молодіжна організація використовується у значенні «молодіжне крило політичної партії». Молодіжне крило політичної партії - це вбудована в структуру, автономна чи незалежна від політичної партії організація, що працює на партнерських засадах з політичною партією, і створена з метою підтримки політичної партії на період передвиборчої та виборчих кампаній зі сторони членів або прихильників політичної партії, що відносяться за віковою категорією до молоді.

Важливу роль у розвитку припартійних молодіжних організацій відіграє механізми створення та функціонування, серед яких можна визначити такі:

1. Ініціювання та забезпечення «дорослими» організаціями діяльності молодіжних організацій (філій, фракцій, секцій, платформ, крил), які за своїм статусом є партійним підрозділом або у практичній діяльності чітко орієнтовані на програмні ідеологічні засади партії, реалізацію партійних статутних цілей і завдань, зберігаючи водночас автономний статус у розв'язанні проблем «внутрішнього життя». Умовно цей тип молодіжних громадських організацій належить до «патронажно-клієнтельних» об'єднань, громадянську позицію яких в ідеалі мав би визначати «однаковий метод думання і діяння».

2. Орієнтація політичних партій, рухів на «полегшений варіант» поширення партійного впливу на масову молодіжну аудиторію, соціальні, професійні категорії молоді та її об'єднання з метою залучення нових кадрів, що не потребує додаткових фінансів, матеріальних витрат на утримання молодіжних функціонерів та апарату молодіжних припартійних структур. Ця партійна настанова реалізується передусім у площині ініціювання політичними партіями, рухами процесу творення та підтримки діяльності ідейно близьких до них молодіжних об'єднань. Умовно їх визначають як формально позапартійні молодіжні громадські організації.

3. Об'єднання молоді та інших членів партії в єдине ціле. Партійна молодіжна політика політичних об'єднань передбачає два основні напрями: ідейний вишкіл молодих партійців і залучення нових представників молодого покоління до організації шляхом проведення громадсько-політичних, культурних, історико-просвітницьких та інших заходів.

Висновок: Доведено, що залежно від того за яким механізмом була створена припартійна молодіжна організація, які характеристики функціонування вона має, яку діяльність і в якому обсязі вона здійснює свою діяльність залежить рівень розвиненості організації, рівень її політичного впливу, привабливість для членів та послідовників, рівень можливостей просувати власних лідерів та розроблених політик. Весь цей набір характеристик вирізняє «паперові» припартійні молодіжні організації від організацій що можуть дати стимул та мотивацію до дії материнській партії. Але в будь-якому випадку незмінною залишається сама природа існування припартійних молодіжних організацій, як нерозривного елементу від політичної партії.

Список використаних джерел

1. Корнієвський О. А., Якушик В.М. Молодіжний рух та політичні об'єднання в сучасній Україні. К. : Київ, Братство, 1997. 130 с.
2. Політичне лідерство: навч. посіб. / авт. кол. ; за заг. ред. В. А. Гошовської, Л. А. Пашко. К. : НАДУ, 2013. 300 с
3. How to build a youth wing, Danish Institute for Parties and Democracy, 2012.

НАСЛІДКИ РАДЯНСЬКОГО ТОТАЛІТАРИЗМУ ДЛЯ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Радянський режим залишив глибокий слід в історії України, вплинувши на всі сфери життя: від політики та економіки до культури. Дослідження наслідків тоталітаризму дозволяє проаналізувати історичні помилки, визначити чинники, що спричинили їх виникнення, та уникнути повторення схожих помилок у майбутньому. Розуміння цих наслідків допомагає у визначенні пріоритетів у політиці, економіці та суспільстві загалом, а також сприяє подоланню минулого та побудові майбутнього країни на основі демократії, прав людини та справедливості.

Мета дослідження: дослідження спрямоване на розкриття та розуміння історичного контексту та наслідків тоталітарного режиму для формування сучасної української ідентичності, політичних та економічних структур, а також культурної та соціальної ситуації в країні.

Завдання дослідження: оцінка впливу тоталітарного режиму на формування сучасного українського суспільства, розробка стратегій подолання негативних наслідків минулого.

Об'єкт дослідження: вплив радянського тоталітаризму на Україну як державу, її політичні, економічні, соціокультурні та психологічні структури, а також на ідентичність українського суспільства.

Радянський тоталітаризм, який панував протягом значної частини XX століття, залишив невиправні сліди в історії України. Основним предметом дослідження є вивчення широкого спектру наслідків цього режиму на різних аспектах суспільного життя. Перш за все, важливо дослідити політичні репресії, які супроводжувалися переслідуваннями, масовими депортаціями, тюремними та примусовими працями, що призвели до систематичних порушень прав людини та обмеження свободи висловлення.

Економічні наслідки тоталітарного радянського режиму також потребують детального аналізу. Планова економіка, колективізація та інші політики перетворили економіку України на інструмент державного контролю, що призвело до низької продуктивності, неефективного використання ресурсів та загострення соціально-економічних проблем.

Соціокультурні наслідки тоталітарного режиму відобразилися на мовній політиці, національній ідентичності та культурній автономії. Заборона вільного вираження культурних ідентичностей та суцільна індоктринація радянською ідеологією спричинили значні зміни в соціально-культурній сфері, в тому числі знищення національних культурних цінностей та традицій. Дослідження наслідків радянського тоталітаризму є важливим не лише для розуміння минулого України, а й для сучасного контексту та формування майбутнього суспільства.

Висновки. У висновку слід відзначити, що наслідки радянського тоталітаризму для України є значними та багатогранними. Він призвів до систематичних порушень прав людини, політичних репресій, економічної відсталості та культурної деградації. Наслідки цього режиму відчутні й до цього дня, впливаючи на формування сучасної української ідентичності та суспільства в цілому. Розуміння цих наслідків є важливим для подальшого розвитку країни та зміцнення демократичних цінностей.

Список використаної літератури:

1. Пехнік А. В. Різновиди тоталітаризму: спільне й особливе. Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. 2000. Вип. 9. С. 118-122.
2. Феоктистова О. А. Тоталітаризм: проблема типології і визначення меж у соціальній філософії. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія Філософія. Політологія*. 2000. № 32. С. 43-45.
3. Кулик В. Тоталітаризм у традиції та сучасності України [XX ст.]. *Філософ. і соціол. думка*. 1994. №2. С. 67-76.

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Поняття «трансформація» означає зміну різного виду, форми, історичних властивостей певного процесу. Трансформація в Україні, інших постсоціалістичних країнах зумовлює необхідність перегляду багатьох методологічних підходів до розуміння соціально-політичних і державно-правових проблем.

На рубежі XX-XXI ст. в демократичних суспільствах, особливо в умовах їх реформування, значно посилюється динаміка соціальних і політичних процесів, яка ставить нові виклики для влади.

Україна, як незалежна держава з багатою історією та культурою, стоїть перед численними викликами у процесі своєї трансформації. Сучасний етап розвитку суспільства відзначений не лише прагненням до демократії та розвитку, але й серйозними соціально-політичними проблемами, які вимагають уваги та негайних заходів. У цій статті ми розглянемо ключові аспекти трансформації українського суспільства та виклики, які стоять перед ним сьогодні.

Перш за все, актуальність дослідження полягає в потребі збереження стабільності та розвитку держави. Україна пережила серію суспільних змін та політичних криз у минулому, і вивчення цих проблем дозволяє уникнути подібних ситуацій у майбутньому. Крім того, зростання впливу глобалізації та розвиток інформаційних технологій створюють нові виклики для українського суспільства, що також потребує детального аналізу.

Політична система є фундаментальним і системо утвореним фактором суспільної системи й характеру суспільного розвитку. Соціальна якість політичної системи визначається багато в чому тими соціальними групами, які сформували конкретну політичну систему [1]. Також у процесі політичної трансформації та модернізації політичної системи необхідно шукати оптимальні шляхи для переходу від командно-авторитарної системи до системи раціональної, пом'якшення вірогідного зіткнення старих, традиційних для даної національної політичної культури цінностей і норм політичного життя з новими модернізованими інститутами [3, с. 159-170].

Питання щодо громадянського суспільства, як і щодо правової соціальної держави, було поставлене історією як питання про найбільш розумний і доцільний устрій людського буття. Процес їх розвитку хоча і був різношвидкісним, але йшов паралельно і супроводжувався узгодженням між собою цих інститутів. Тому, коли під громадянським суспільством розуміють сукупність недержавних і неполітичних відносин, які утворюють сферу специфічних інтересів вільних індивідів-власників і їх об'єднань, то це аж ніяк не означає його абсолютної відокремленості від держави.

Сучасна Україна переживає складний процес формування демократичних засад управління і громадянського суспільства. Високий рівень суспільно-політичної активності українського суспільства знайшов свій вияв у Євромайдані та Революції Гідності. Відбуваються істотні зміни у процесі творення української політичної нації.

Також актуальними проблемами сьогодні є реальна політика щодо здійснення об'єднання, інтеграції України, протидії сепаратизму і зовнішній загрозі суверенітету України. Однією з ключових проблем є політична нестабільність, яка виявляється в частій зміні урядів та політичних конфліктах. Це часто спричинене відсутністю широкого консенсусу щодо стратегічних курсів розвитку країни. Політичні партії та громадські організації мають різні візії майбутнього України, що ускладнює процес узгодження та прийняття важливих рішень. Ще однією серйозною проблемою є корупція, яка пронизує різні сфери українського суспільства. Наявність корупції значно ускладнює ефективність державного управління, обмежує економічний розвиток та порушує соціальну справедливість. Боротьба з корупцією залишається однією з головних пріоритетних завдань для українського уряду та громадянського суспільства.

Україна також стикається з проблемою соціальної нерівності. Нерівний доступ до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг може заглиблювати розрив між багатими та бідними шарами суспільства. Необхідно приділяти особливу увагу розвитку соціальної політики, яка б забезпечила всім громадянам рівні можливості та захист від соціальної вразливості. З розмаїття етнічних груп в Україні часто виникають напруження та конфлікти, які загрожують стабільності суспільства.

Необхідним насамперед є ретельний аналіз нових політичних реалій і процесів, що виникли останнім часом; глибоке професійне осмислення та оптимальне розв'язання проблем функціонування політичної системи, місця і ролі в ній соціально-політичних та державно-правових інститутів. У цьому контексті надзвичайно важливими є спільні зусилля у науковому пошуку політологів, юристів, соціологів, економістів, філософів та представників інших суспільних наук різних країн світу, спрямовані на досягнення успіхів у всіх сегментах суспільного розвитку. Більшість помилок та прорахунків, допущених у процесі трансформації України, можна було б уникнути, якби б, вирішуючи життєво важливі питання, поєднували здоровий глузд і наукове осмислення суспільства.

Висновки. Трансформація українського суспільства є складним і суперечливим процесом, який супроводжується численними проблемами та викликами. Подолання цих проблем потребує спільних зусиль влади, громадянського суспільства та міжнародної спільноти. Важливу роль у цьому процесі відіграє наукове дослідження проблем трансформації українського суспільства. Тільки завдяки глибокому розумінню сутності та динаміки цих проблем можна розробити ефективні стратегії їх вирішення та побудувати краще майбутнє для України.

Список використаних джерел

1. Економічні пріоритети модернізації в Україні з урахуванням інтеграційного досвіду країн ЦентральноСхідної Європи / за ред. О.М.Балакіревої. ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». К., 2015. С. 6-13.
2. Політичні трансформації сучасного суспільства: колективна монографія / за наук. редакцією Т. Шаравари. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. 216 с.
3. Політична трансформація у сучасному світі: погляд з України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / І. С. Піляєв. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 112 с.

МОДЕРНІ ЗМІНИ ЧИ СИМУЛЯКРИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЕЛІТІ ЗА УМОВ ПОСИЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ НЕРІВНОСТІ?

Потенціал вищої соціальної верстви – еліти влади – консолідовано містить найпотужніші матеріальні ресурси, кошти, адміністративні повноваження і прерогативи, медіа-джерела і засоби транслявання інформації, техніко-організаційний ресурс, ідеологічні та юридичні механізми тощо

Серед громадян України за умов зростання соціальної нерівності утвердилась думка, що правляча еліта – це група людей, яка стоїть на вищому щаблі суспільної ієрархії, посідає престижні позиції в державі та здатна реально впливати на якість життя людей і процес розподілу вагомих для суспільства ресурсів. Утім якості української політичної еліти, особливо «еліти влади» – її політична культура, ступінь цілісності, професіоналізм і успішність, націленість на представництво і захист громадських інтересів – поки що не оцінюються соціумом як досконалі.

Елітарність влади в сучасних суспільствах є реальністю, та її можливо послабити шляхом розвитку громадського самоврядування (як місцевого, так і галузевого), його форм, обсягу та повноважень [1, с. 217–247]. Політична практика показує, що процес розподілу і реалізації влади навіть у розвинених демократіях зовсім не гарантує рівноправної участі всіх громадян. Але природна соціальна нерівність не має породжувати політичну нерівноправність, яка встановлює обмеження щодо участі громадян у реалізації влади; це може реально знецінити етичні максими демократії до рівня політичних ілюзій. Убачається недоцільним, а може, і практично нереальним ставити за сучасних умов завдання щодо викорінювання еліти як такої. Для демократичної держави первісне значення має не стільки боротьба з елітарністю, скільки пошук шляхів формування корисної, найрезультативнішої для суспільства політичної еліти, забезпечення міри її соціального представництва у владі, якісного оновлення та своєчасної ротації, запобігання процесам олігархізації, відчуження від мас і перетворення на замкнену (автаркічну) касту. З цього приводу французький політолог М. Дюверже радив замінити демократичне гасло «управління народом за допомогою народу» іншою формулою – «управління народом за допомогою еліти, що вийшла з народу». Таким чином, у сучасному громадянському суспільстві та демократичній правовій державі відмінності між елітою та масами мають бути досить умовними. В епоху ж геополітичного поширення суспільно-демократичних практик та ініціатив (що є антиподом елітаризму) ренесанс ідей соціальної справедливості та правової рівності, соціал-демократичні цінності все більше потребують наукового захисту.

Список використаних джерел

1. Громадянське суспільство: політичні та соціально-правові проблеми розвитку : монографія / Г.Ю. Васильєв, В.Д. Воднік, О.В. Волянська та ін. ; за ред. М.П. Требіна. Х. : Право, 2013. 536
2. Історія політичної думки : навч. енцикл. слов.-довід. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. Н.М. Хоми. Львів : Новий Світ-2000, 2014. 766

ПОЛІТИЧНА КОРУПЦІЯ

Актуальність дослідження. Політична корупція є однією з найсерйозніших загроз для стабільності та розвитку держав у сучасному світі. Вона негативно впливає на всі сфери суспільного життя, включаючи економіку, правосуддя, освіту, охорону здоров'я та інші важливі галузі. Об'єктом дослідження є політична корупція яка є серйозною проблемою, що впливає на функціонування державних інститутів, економічний розвиток і суспільний добробут. Вона виникає, коли політики та державні службовці використовують свої владні повноваження для отримання особистої вигоди, що суперечить інтересам суспільства. Це явище має глибокі історичні корені і залишається актуальним викликом для сучасних держав. Політична корупція значно перешкоджає економічному розвитку держави. Корупційні дії призводять до неефективного використання державних ресурсів, зменшення інвестиційної привабливості країни та зростання тіньової економіки. В результаті, країни з високим рівнем корупції часто стикаються з низьким рівнем економічного зростання та високим рівнем бідності. Корупція руйнує довіру громадян до урядових установ і підриває легітимність державної влади. Вона сприяє формуванню олігархічних структур, де влада концентрується в руках обмеженого кола осіб, що суперечить принципам демократії. Це може призвести до політичної нестабільності та соціальних заворушень. Корупція впливає на якість надання державних послуг. Коли державні посадовці отримують хабарі, вони часто ігнорують свої обов'язки або надають послуги неякісно. Це негативно позначається на доступності та ефективності медичних послуг, освіти, правосуддя та інших суспільних благ. Корупція сприяє зростанню соціальної нерівності, оскільки збагачуються лише ті, хто має доступ до корупційних схем. Це підсилює соціальне напруження і призводить до втрати віри у справедливість та рівність можливостей. Особливо вразливі до корупції є найбільші верстви населення, які найбільше страждають від неефективного державного управління.

Корупція має також міжнародний вимір. Глобалізація сприяє поширенню корупційних схем між країнами, що ускладнює боротьбу з ними. Міжнародні організації, такі як ООН, ЄС та інші, активно залучаються до антикорупційних ініціатив, що підкреслює глобальну важливість цього питання. **Політична корупція** – це поведінка виборних осіб, покликаних виконувати функції держави (наприклад, депутатів), які відходять від обов'язків та прав (інколи мандату) державної посади для того, щоб отримати особисту вигоду. Також до політичної корупції відносять фінансування виборчої кампанії, яке передбачає надання фінансових або інших ресурсів приватним особам чи партіям в обмін на відповідне ставлення тих, які перемагають на виборах; підкуп виборців і посадовців, залучених до виборчої кампанії (купівля голосів, роздавання гречки бабусям перед виборами.); залучення державних посадовців для організації подій кампанії (наприклад, примушування всіх працівників державної агенції голосувати за певного кандидата), негласна витрата публічних коштів на потреби правлячої партії (наприклад, оплата виборчої кампанії за кошти держави, понад встановлені законом межі) або використання державних підприємств для надання ресурсів партії посадовця (наприклад, використання державних телеканалів) тощо. Серед чинників, які впливають на типи корупції у суспільстві: соціальна прихильність та звичаї, тобто політична культура; популярність уряду чи її відсутність; родинний зв'язок, який протиставляє норми та обов'язки офіційним правилам; ознаки політичного процесу, включаючи швидкість; зразки включення та виключення з політичного процесу; антикорупційні закони та їх упровадження; економічні характеристики, такі як рівень економічного розвитку і відносний розмір державного сектору.

Отже, політична корупція є складним і багатогранним явищем, що потребує комплексного підходу для його подолання. Ефективна боротьба з корупцією вимагає зусиль як з боку державних інститутів, так і громадянського суспільства. Лише через прозорість, підзвітність і активну громадянську участь можна створити умови для сталого розвитку та підвищення рівня довіри до державних інститутів.

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Розвиток політичного режиму в сучасній Україні є динамічним процесом, який піддається впливу внутрішніх і зовнішніх факторів.

Актуальність теми дослідження стану та тенденцій розвитку політичного режиму в сучасній Україні обумовлена кількома ключовими факторами:

1. Політична та соціальна трансформація. Україна знаходиться у процесі глибоких політичних і соціальних трансформацій, які почалися після Революції Гідності 2014 року. Ці зміни включають децентралізацію влади, реформу судової системи, боротьбу з корупцією та інші демократичні перетворення. Вивчення цих процесів допоможе зрозуміти, як відбувається перехід від пострадянської системи до демократичної.

2. Військова агресія з боку Росії. Агресія з боку Російської Федерації, що триває з 2014 року, суттєво впливає на внутрішньополітичну ситуацію в Україні. Конфлікт на Донбасі та анексія Криму створюють додаткові виклики для політичної стабільності та безпеки країни. Аналіз цих аспектів є вкрай важливим для розуміння впливу зовнішньої агресії на політичний режим.

3. Активізація громадянського суспільства. Зростання ролі громадянського суспільства та волонтерських рухів після 2014 року суттєво змінює політичний ландшафт України. Дослідження цього феномену допоможе зрозуміти, як громадські організації та активісти впливають на політичний процес та підвищують підзвітність влади.

Україна після Революції Гідності 2014 року взяла курс на демократизацію та європейську інтеграцію. Відбулося значне зміцнення інституційної бази демократії, зокрема шляхом децентралізації влади, створення нових антикорупційних органів та реформування правоохоронної системи.

Україна стикається з агресією з боку Російської Федерації, що почалася з анексії Криму та продовжується через конфлікт на Донбасі. Цей фактор впливає на внутрішню політичну стабільність, змушуючи владу концентруватися на безпеці та обороні. Водночас Україна отримує значну підтримку від Заходу, що сприяє її політичній та економічній стабілізації.

Українська політична сцена залишається досить поляризованою. Партії та політичні сили часто діють в умовах гострої конкуренції, що іноді призводить до політичних криз та нестабільності. Однак, цей процес також є ознакою демократичного розвитку, оскільки різноманіття думок та інтересів знаходить своє вираження у політичному процесі.

Активне громадянське суспільство відіграє важливу роль у політичному житті України. Після подій 2014 року значно зросла участь громадян у політичних процесах, активізувалася діяльність громадських організацій та волонтерських рухів, що сприяє підвищенню прозорості та підзвітності влади.

Економічна ситуація впливає на політичний режим, оскільки економічні труднощі можуть призводити до соціального невдоволення та політичної нестабільності. Влада змушена балансувати між проведенням непопулярних економічних реформ і збереженням соціальної стабільності.

Важливим аспектом є інформаційна безпека, оскільки Україна перебуває під постійним тиском інформаційних атак з боку Росії. Це вимагає розробки і впровадження стратегій для захисту інформаційного простору та боротьби з дезінформацією.

Перспективи розвитку політичного режиму в Україні залежать від багатьох факторів, включаючи успішність проведених реформ, здатність протистояти зовнішній агресії, економічну стабільність і здатність інтегруватися в європейське співтовариство. Курс на демократизацію та євроінтеграцію залишається визначальним вектором розвитку країни.

Таким чином, політичний режим в сучасній Україні характеризується процесами демократизації, боротьби з корупцією, зовнішнім впливом, внутрішньою поляризацією та активною роллю громадянського суспільства. Майбутнє країни багато в чому залежить від успішності реформ і стабілізації внутрішньої політичної ситуації.

Список використаних джерел

1. Литвин В.С. Політичні режими сучасності : інституційні та процесуальні виміри аналізу : навч. посібник . Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 632 с.
2. Мацієвський Ю. В. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014). Чернівці: Книги – ХХІ, 2016. 552 с.
3. Фісун О. Динаміка політичного режиму в Україні (прогнозний аспект) / за заг. ред. д. політ. н. О.А. Фісуна. Х. : Золоті сторінки, 2011. 116 с.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Глобалізація, як складний процес посилення взаємозв'язку та взаємозалежності країн світу, має значний вплив на всі сфери життя сучасного українського суспільства. Її вплив поширюється на всі аспекти життя - економічну, політичну, культурну та соціальну сфери. Глобалізація, як складний процес посилення взаємозв'язку та взаємозалежності країн світу, має значний вплив на всі сфери життя сучасного українського суспільства. Її вплив поширюється на всі аспекти життя - економічну, політичну, культурну та соціальну сфери.

Глобалізація - це неминучий процес, до якого Україна повинна адаптуватися. Важливо, щоб Україна робила це мудро і відповідально, якщо вона хоче зберегти свою незалежність, культуру та ідентичність і стати успішною і процвітаючою країною.

Вплив глобалізації на Україну є складним і багатогранним питанням, і існує багато різних поглядів на це питання. Глобалізація, як безперервний процес посилення взаємозв'язку та взаємозалежності країн світу, має значний вплив на всі сфери життя сучасного українського суспільства. Її вплив поширюється на всі аспекти життя - економічну, політичну, культурну та соціальну сфери. Про це я говорила на початку тези.

З одного боку, глобалізація приносить Україні нові можливості для економічного зростання, інвестицій та доступу до нових технологій і знань. Це сприятиме підвищенню рівня життя українців, створенню нових робочих місць та посиленню конкурентоспроможності української економіки на світовому ринку.

З іншого боку, глобалізація несе певні виклики та загрози, такі як посилення нерівності, втрата культурної ідентичності, відтік мізків, економічна залежність від розвинених країн, зростання екологічних проблем та соціальні заворушення.

Список використаних джерел

1. Глобальні трансформації: Політика, економіка і культура / Д. Д. Голдблатт Дж. Перратон; [пер. з англ]. – К., 2003. – 232 с.
2. Томахів В. Гроші як чинник глобалізації. Мандрівець. 2008. № 4. С. 67-71. URL: http://library.tneu.edu.ua/images/stories/praci_vukladachiv/
3. Україна в системі міжнародних відносин в умовах глобалізації. Матеріали наук. конф. Київ, 9 лютого 2005 / Від. за вип. В. Є. Новицький. Київ: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 240 с.

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність теми: Тема дослідження проблеми політичної соціалізації студентської молоді є дуже актуальною, оскільки у сучасному світі молодь відіграє важливу роль у формуванні політичної ситуації в країні. Розуміння того, як студенти сприймають політичну реальність, як вони усвідомлюють свої права і обов'язки громадян, а також як вони взаємодіють з політичною системою, дозволить краще розуміти механізми політичної соціалізації.

Політична соціалізація - це процес формування політичних поглядів, цінностей і участі в політичному житті. Для студентів, які перебувають у важливому етапі життя та навчання, цей процес має велике значення, але він також стикається з деякими проблемами.

Перша проблема полягає у недостатньому рівні освіти та інформації про політику серед студентів. Багато з них можуть не мати достатньої інформації про політичні питання, процеси та інституції, що ускладнює їхнє розуміння та участь у політичному житті.

Друга проблема полягає у відчутті апатії та безпорадності серед студентів. У світі, де політичні процеси можуть здаватися складними і віддаленими, багато молодих людей втрачають інтерес до участі у політиці та вважають, що їхні голоси не мають значення.

Третя проблема стосується впливу соціальних мереж та медіа на політичну соціалізацію. Хоча ці інструменти можуть бути корисними для поширення інформації, вони також можуть сприяти поширенню фальшивих новин та підвищити політичну поляризацію серед молоді.

Отже, щоб вирішити ці проблеми, потрібно вжити кілька заходів. По-перше, важливо підвищувати рівень політичної освіти серед студентів шляхом включення політичних курсів у навчальні програми та організації дискусійних груп. По-друге, потрібно стимулювати активну участь студентів у політичних процесах шляхом організації політичних заходів, виборів та референдумів у навчальних закладах. І, нарешті, важливо сприяти критичному мисленню серед студентів та навчати їх аналізувати інформацію, яку вони отримують з різних джерел, щоб уникати маніпуляцій та сприяти розумінню різноманітних політичних поглядів.

Список використаних джерел:

1. Загородній Ю. І., Курило В. С., Савченко С. В. Політична соціалізація студентської молоді в Україні: досвід, тенденції, проблеми. К., 2004.
2. Виховання національно-свідомого, патріотично зорієнтованого молодого покоління, створення умов для його розвитку як чинник забезпечення національних інтересів України: аналітично-інформаційні матеріали. К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. 191 с.

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗМУ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день, світ швидко змінюється, і ці зміни впливають на життя людей навіть у віддалених куточках планети. Інформація поширюється швидко, і створюється єдина інформаційна сфера. Крім того, економічне, політичне і культурне середовище інтегрується між країнами. Виникає нове світове суспільство, де глобальні процеси грають важливу роль у розвитку. Ці явища описуються поняттями глобалізація і глобалізм.

У світлі глобалізації, переосмислення ідеалів та цінностей стає ключовим аспектом, особливо в політичній сфері. Демократичні цінності стають більш поширеними, але чи є демократія найбільш досконалим політичним устроєм - актуальне філософське питання. Розвинені країни шукають нові методи удосконалення демократичної системи, і Україна також повинна долучитися до цього процесу.

Створення великої кількості транснаціональних корпорацій породило питання про їхню потенційну рівність з державами. ТНК можуть мати значний вплив на світові події, але їх розвиток може мати як позитивні, так і негативні наслідки для України.

Глобалізаційні процеси впливають на культурну самобутність націй та породжують питання про вестернізацію. Це вимагає уважного осмислення та гармонійного поєднання власних традицій з західними стандартами у формуванні культурної ідентичності.

Сучасні глобалізаційні тенденції визначають уніфікацію культурного середовища, що призводить до зіткнення національних культур з суперечностями. Однією з проблем, яку досліджує філософія, є вестернізація - поширення західних культурних та політичних тенденцій у світі. Це може мати як позитивні, так і негативні наслідки, включаючи деформацію соціальних зв'язків та викривлення уявлень про глобалізацію.

Україна, вступаючи у культурну взаємодію з Заходом, стикається з проблемою простого копіювання західних традицій, без їхнього поєднання з власними цінностями. Для країни важливо знайти баланс між власною культурою та західними стандартами у стратегії розвитку.

У контексті глобалізації, Україна виступає як місце конфлікту та співробітництва, що визначає її роль у сучасному світі.

Висновки. Отже, в сучасному світі спостерігається формування глобального простору, де ринкові елементи стають визначальними. Це вимагає нового осмислення філософських питань у політичному, економічному та культурному вимірах.

Список використаної літератури

1. Алексєєнко, І. Транснаціоналізація виробництва і роль Т Н К в забезпеченні сталого розвитку . Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Політологія. Соціологія. Філософія / редкол.: М. Вегеш (гол. ред.), В. Андрущенко, О. Бабкіна та ін. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2010. Вип. 14. С. 5-8.
2. Нелін Є. Політика вестернізації України або знову про глобалізацію. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Сер. : Педагогічні науки. - 2016. Вип. 147. С. 207-210. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2016_147_54
3. Трач Ю.В. Співвідношення процесів модернізації, вестернізації і глобалізації в сучасному суспільстві. Культура і мистецтво у сучасному світі. 2013. Вип. 14. С. 101-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kmss_2013_14_16
4. Томахів В. Україна в контексті суперечливих викликів глобалізації. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації : монографія / Т. В. Гончарук-Чолач та ін.; за ред. проф. О. М. Рудакевича. Тернопіль : ЗУНУ, 2021. 338 с.

ТЕТЯНА ПЛАСКОНІС, СТУДЕНТКА ГР. СЗ
ГІБРИДНА ВІЙНА РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ В 2014 : ОСОБЛИВОСТІ ТА МЕХАНІЗМИ
ВЕДЕННЯ

Актуальність дослідження. Війна між Росією та Україною була і залишається однією з найгостріших та найбільш складних безпекових проблем на сході Європи. Російська агресія призвела до значних людських, територіальних та економічних втрат для України, а також спричинила різноманітні зміни у міждержавних відносинах. Тому надзвичайно важливим є розробка ефективних стратегій відповіді на російську експансію, а також формування спільної політики протистояння.

Виклад основного матеріалу. 2014 рік залишився в пам'яті не лише українців, але й світової спільноти як період розпалення конфлікту між Україною та Росією, який перетворився на гібридну війну. Гібридна війна - це форма конфлікту, яка використовує широкий спектр військових, політичних, економічних, інформаційних та інших засобів для досягнення своїх цілей. Особливістю гібридної війни є поєднання відкритих та прихованих дій, а також використання неконвенційних методів ведення бойових дій. У випадку конфлікту між Росією та Україною гібридний характер проявився вже на початкових етапах. Російська Федерація використовувала такі інструменти, як підтримка збройних сепаратистських угруповань на сході України, інформаційна пропаганда, дестабілізація ситуації в регіоні, а також військові дії без оголошення війни. Ще одними з особливостей є одночасне застосування всіх методів і технологій, поєднання використання технологій м'якої і жорсткої сили з метою дезінформації та зміни керівництва держави і включення її до сфери свого впливу. Тимчасова успішність гібридної війни Росії проти України полягає у використанні особливих механізмів. Спецслужби країни агресора організовували диверсійні акції та саботажні дії, спрямовані на дискредитацію української влади. Росія надавала фінансову, військову та політичну підтримку проросійським групам і політичним партіям в Україні, що сприяло підтримці їхніх інтересів та дестабілізації ситуації в країні, використовувала широкий спектр інформаційних засобів для поширення пропаганди, включаючи медіа, соціальні мережі та інші інтернет-платформи. Ще одним з механізмів є економічний тиск, який реалізувався в проведенні санкцій та забороні на експорт товарів що Призводить до загострення економічної ситуації в країні. Таким чином, Росія провела складну, чітко сплановану спеціальну операцію гібридної війни.

Висновки. Отже, гібридна війна, яку Росія розпочала проти України в 2014 році, представляє собою комплексний стратегічний підхід, який використовує широкий спектр інструментів, щоб досягти своїх цілей. Також важливим висновком є необхідність міжнародної співпраці та підтримки для протидії гібридним загрозам, оскільки вони можуть мати далекосяжні наслідки не лише для конкретної країни, але й для міжнародної стабільності та безпеки загалом. Отже, глибоке розуміння природи та механізмів гібридних воєн та ефективна співпраця на міжнародному рівні стають ключовими елементами для забезпечення безпеки та стабільності у сучасному світі.

Список використаної літератури

1. Петров В. В. Гібридна війна як наслідок пошуку «нового обличчя» війн сучасного типу. Серія : *Політичні науки*. 2018. Вип. 81. с. 204–212.
2. Кресіна І. О. Особливості застосування країною-агресором інформаційних технологій у гібридній війні. Серія: *Політичні науки*. 2018. Вип. 81. с. 27–41.
3. Міністерство оборони України «Гібридна війна: загрози та відповіді». Київ, 2016. с. 61-66.

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: в школі ми всі вивчали історію України, проте зараз ми також є її творцями та свідками. Щоб краще цінувати нашу країну, важливо глибше розуміти її розвиток.

Політична система України зараз перебуває на стадії розвитку всіх своїх складових і наповнює свої функції новим змістом, відповідним статусу незалежної і самостійної держави формування і розвиток політичної системи України відбувається в період переходу від тоталітаризму до демократичного суспільства еволюційним шляхом. Суперечливий характер її розвитку проявляється в повільних темпах політичного структурування суспільства, недосконалості процесу становлення багатопартійності і партійних систем, прагненні використовувати політичні цінності минулого без урахування змісту і деталей політичного розвитку України на сучасному етапі. Новий етап у розвитку політичної системи України настав із прийняттям Конституції України 28 червня 1996 р. Основний закон держави визначив основи формування і розвитку політичної системи, закріпив функції окремих елементів, прояснив змісті особливості діяльності держави в політичній системі. В даний час в нашій державі йде активний процес формування політичної системи нового типу, який знаходить відображення у формуванні системи місцевого самоврядування, впровадженні системи президентської влади, поділі політичної влади та існуванні механізму контролю.

Референдумом на всій території України розпочалася формування незалежної держави. Основна мета цього процесу включала створення власної суверенної країни, розміщення нових політичних структур, встановлення багатопартійності, перехід від централізованої економіки до ринкової системи, відродження національної ідентичності та визнання України як повноправного суб'єкта міжнародного права. Останнє завдання я хотіла би розглянути більш детально. Адже шлях відкрився тільки після проведення незалежної зовнішньої політики. Проголошення незалежності та всеукраїнського референдуму, які стали правовою основою для міжнародного визнання України. На другий день після референдуму про визнання України заявили Канада і Польща, 3 грудня - Угорщина, 4 грудня - Латвія і Литва, 5 грудня - Аргентина, Болгарія, Болівія, Росія і Хорватія. У день відставки М. Горбачова, який ознаменував кінець Радянського Союзу, і отримання гарантій щодо нерозповсюдження ядерної зброї, США визнали незалежність України. Протягом грудня 1991 року, який став періодом активного визнання України, її незалежність підтвердили 68 країн, а в 1992 році - ще 64 країни.

Перед зовнішньою політикою України стояли такі основні завдання: вибір пріоритетів серед зовнішньополітичних та стратегічних партнерів, налагодження дипломатичних зв'язків з 132 державами, що визнали Україну, створення власного дипломатичного корпусу та розвиток посольської мережі, активне здійснення зовнішньоекономічних заходів та розв'язання проблеми ядерної зброї. У початковий період Україна прагнула створити соціально-політичні інституції, відповідні європейським стандартам, що включає наближення до професійного парламенту Верховної Ради України, встановлення інституту президентства, зміни в статусі уряду та ухвалення концепції судової влади. Однак відсутність системного підходу до формування політичних структур призвело до конфліктів між різними гілками влади та, в кінцевому підсумку, до кризи влади загалом. Ця криза виявилася у низькій ефективності усіх владних органів, неузгодженості та суперечливості їх дій, а також в протистоянні між місцевими радами і виконавчими органами, що призвело до втрати авторитету влади у населення.

В цілому, демократичні зміни в державно-політичній сфері, удосконалення правової системи з акцентом на правозахисні функції, спрямування на інтеграцію з Європейським Союзом, реформування державних інституцій та законодавчої бази з підвищеною увагою до соціально захисних функцій держави - це ті загальні тенденції розвитку державно-політичних систем Європи, які визначатимуть перспективи України найближчим часом.

Висновки. Незважаючи на всі труднощі, утворюється національна економіка, кредитна та фінансова системи. Україна має потенціал стати провідною країною, але головною перепорою на цьому шляху є агресія з боку сусідньої країни. Війна приносить руйнацію та смерть, проте Україна непохитно стоїть і буде процвітати з кожним днем все більше і більше.

Список використаної літератури

1. Рудич Ф. М. Політична система України і інститути громадянського суспільства в сучасній Україні. К. : Либідь, 2004. 785 с.
2. Сучасний стан і основні тенденції суспільно-політичного розвитку України. Центр Разумкова. Київ, 2021. 112 с.
3. «Український інтерес», випуск 24. 08. 2018. URL: <http://surl.li/bwqtv>

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ УКРАЇНИ ДО І ПІСЛЯ МАЙДАНУ

Масові протести громадян які відбувалися проти кримінально-авторитарного режиму В. Януковича, відомі нам під назвою Революція Гідності, стали переломним етапом в історії сучасної України. Ці події мали масштабні наслідки - від остаточного здійснення Україною свого геополітичного вибору, до початок реалізації курсу євроінтеграції через певне реформування суспільного життя.

Політична система України також зазнала великих змін. Зійшли з політичної арени партії, які ще до майдану належали до складу пропрезидентської коаліції (Партія регіонів, КПУ). Різкі зміни у партійно-політичному спектрі викликало незадоволення громадян через відсутність серед нових партій відповідників їх усталеним партійним симпатіям. Навіть після зміни політичних сил, які були з ентузіазмом сприйняті суспільством підчас позачергових виборів почали втрачати підтримку виборців.

Усе це свідчить про те, що партійна система України перебуває на стадії трансформації, і цей процес триватиме досить довго. Тому розвиток України, як демократичної і європейської держави неможливе без дієвих та інституціоналізованих політичних партій.

Політичні партії – це одна з найголовніших складових будь-якої держави. Вони є базою усієї політики. Оскільки без партій б не існувало держави. Кожна партія має свою політичну стратегію, якій вона слідує весь період свого існування. Політичні партії активно впливають на діяльність органів державної влади, соціальні процеси, відносини між країнами, на економіку та загалом на усе життя країни. Вони є базою сучасного суспільства, без якої не можливе функціонування представницької демократії, яка потребує розвинутих і добре організованих партій. За їх відсутності посилюється загроза виникнення авторитарного режиму. Вони відповідають за все функціонування країни. Кожна з них має свою стратегію, якої вони підтримуються майже увесь період існування.

Політична система України зазнала кардинальних змін у період Євромайдану. До влади прийшли нові люди, змінився президент, партії, які раніше займали перші позиції і були базою усієї системи, були усуненні від влади, тому що їхня політика не відповідала вимогам, адже нова влада хотіла свободи. В цей період відбувся момент зміни в політичних силах, які представляли владу [2, с. 4].

У період Майдану на перші позиції стали партії: «Новий фронт», «Блок Петра Порошенка», а також ті які утворилися в період революції а саме: «Правий сектор». Ці партії у своїй передвиборчій кампанії виступали за те, щоб створити власну незалежну державу, яка буде спиратися лише на свої ресурси, щоб не бути залежними від інших. Після виборчий період був важким, відбувався ряд конфліктів між опозицією, адже у кожній парії був свій погляд на вирішення різних проблем.

Одна з найбільш впливовіших партій у той період це «Правий сектор» - партія яка сформувалася на базі суспільний проблем. Такі партії формувалися під впливом активістів Майдану, які хотіли увійти до владних структур в період лютого 2014 року, адже вони були ніби голос народу, який відстоював свої права. Вони включали представників різних категорій громадського суспільства до виборчих списків для того, щоб показати, що керувати можуть не лише люди з «вищих кіл» але й простий народ. Ці партії пройшли до парламенту, тому що мали велику кількість підтримки, їх називали «голосом народу», який давав можливість змінити щось, і вони посіли в період революційних дій керівні посади у Верховній Раді України.

Україна зазнала багато змін і дійсно наблизилася до того, щоб стати Європейською країною. Головна відмінність нових партій від старих, що нова політика орієнтується на співпрацю влади та народу, оскільки у період з 2014 року почалися вагомні зміни в формуванні політики. За останніх декілька років основна ціль стратегій політичних партій на виборах - це посилення між комунікаційної роботи, обмеження владних повноважень державних органів, щоб скоротити рівень хабарництва, спростити введення бізнесу, щоб збільшити рівень інвестування, а також дати можливість на розвиток.

Список використаних джерел:

1. Костянтин Федоренко, Олена Рибій, Андреас Умланд. Українська партійна система до та після Євромайдану 2013 – 2014 РР. ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 40 с.
2. Центр Розумкова. Партійна система України до і після Майдану: зміни, тенденції розвитку, суспільні запити, Київ, вересень 2015р. 127 с.
3. Томахів В. Державне фінансування політичних партій як засіб протидії політичній корупції в Україні. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: [Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 20-21 квітня 2018 р.]. Тернопіль: Економічна думка, 2018. С. 362-364 <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/28727?mode=full>

ВПЛИВ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В КОНТЕКСТІ ПОБУДОВИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Вплив демократичних цінностей на побудову української правової держави є надзвичайно важливим у формуванні сучасного політичного, правового та соціального ландшафту України. Перехід до демократичної системи правління відзначається створенням законодавчої бази, що гарантує захист прав і свобод кожного громадянина перед законом, а також забезпеченням механізмів контролю за владою з боку народу.

Україна, як країна, що вибрала шлях будівництва правової держави на основі демократичних цінностей, надійно спирається на принципи правової демократії та захисту прав людини. Вплив демократичних цінностей на цей процес надзвичайно значимий та визначає ключові аспекти функціонування української правової системи.

По-друге, вплив демократичних цінностей проявляється у зміцненні інститутів громадянського суспільства та механізмів громадського контролю. Це дозволяє громадянам бути активними учасниками у формуванні та виконанні законодавства, контролювати дії влади та забезпечувати дотримання прав людини.

Крім того, демократичні цінності стимулюють розвиток культури права та правової свідомості серед населення. Це сприяє утворенню громадян, які усвідомлюють свої права та обов'язки, а також активно долучаються до спільного крокування країною шляхом демократичних процесів.

Заснована на демократичних цінностях правова держава Україна відкриває шлях для зміцнення прав і свобод громадян, розвитку громадянського суспільства та побудови прозорого та відповідального суспільства.

Висновок: демократичні цінності є основою для побудови української правової держави. Вони визначають не лише її структуру та функціонування, а й сприяють розвитку суспільства як цілісного та демократичного. Україна, як суверенна держава, обрала курс на демократизацію та становлення правової держави. Це вимагає систематичного вдосконалення законодавства, забезпечення доступності правосуддя для кожного громадянина, створення ефективних механізмів громадського контролю за діяльністю влади та забезпеченням участі громадян у прийнятті важливих рішень через механізми прямої демократії.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.g>
2. Федін, О. М. (2019). Демократія як важливий елемент сучасної правової держави. *Правова держава*, 2(37), 14-18.

ПОЛІТИЧНА СОЦІАЛІЗАЦІЯ ОСОБИСТОСТІ

Політична соціалізація індивіда залишається однією з ключових тем в політичній науці, оскільки вона визначає спосіб, яким люди сприймають, розуміють і взаємодіють з політичною системою. Це питання залишається актуальним у сучасному світі з рядом причин. По-перше, політичні трансформації в різних країнах та регіонах приводять до змін у політичній культурі та поведінці. Від перехідних демократій до авторитарних режимів, відбуваються зміни, які впливають на сприйняття політики громадянами. По-друге, розвиток медіа та інформаційних технологій реформує спосіб, яким люди отримують політичну інформацію. Дослідження політичної соціалізації індивіда залишається не лише актуальним, але й критично важливим для розуміння політичних процесів і подальшого розвитку суспільства.

Метою наукового дослідження є розкриття впливу соціального оточення, особистих досвідів та інших чинників на формування політичних переконань, цінностей та участь індивіда в політичному житті.

Об'єктом нашого дослідження є сам індивід, його процеси усвідомлення та прийняття політичних цінностей, норм, участь у політичному житті та формування політичної ідентичності в контексті впливу різних соціальних чинників і середовищ.

Особистість є продуктом суспільства, певної соціальної системи та її внутрішніх і зовнішніх зв'язків. Процес формування особистості в суспільстві називається соціалізацією. Важливою частиною цього процесу є політична соціалізація. Політична соціалізація зумовлена впливом політичної сфери суспільного життя на людину і реакцією людини на цей вплив, тобто взаємодією між людиною і політичною сферою в процесі формування та соціалізації особистості.

Політична соціалізація - це введення людини в політичне середовище, залучення її до системи політичних орієнтацій, традицій і навичок, сформованих у суспільстві; передача і засвоєння існуючих політичних відносин, процесів і явищ; включення її в систему політичних відносин через освоєння політичної діяльності; набуття якостей, необхідних для нормального функціонування суспільства. Це набуття якостей, необхідних для нормального функціонування суспільства.

Є ще один аспект, який гарантує інноваційність та активність особистості в політичному житті суспільства. Це пов'язано з тим, що індивід, виступаючи об'єктом політичної соціалізації, водночас є суб'єктом і творцем політичних відносин. Не тільки суспільство створює політично активну особистість, але й індивід створює відповідне суспільство, себе і політичне середовище, яке задовольняє його соціальні потреби і розширює його творчі можливості.[1]

Отже, політична соціалізація означає, з одного боку, передачу індивідові політичної інформації та політичних знань, залучення його до існуючих політичних цінностей і настанов, засвоєння соціально-політичного досвіду, політичних норм, ролей, навичок і вмінь через входження в існуючі системи відносин, а з іншого боку, творчу діяльність. Це слід розглядати як двосторонній процес. Засвоївши характер існуючих політичних відносин, накопичений досвід політичного життя, його особливості, політичні норми, цінності, традиції, моделі та ролі, людина перетворює їх на власні орієнтири та настанови. Під політичною соціалізацією людини можна розуміти весь процес її становлення як суб'єкта політичних відносин і політичної діяльності. Проміжним і кінцевим результатом є формування певної політичної культури як якісної характеристики політичної діяльності. Водночас процес політичної соціалізації в усіх його проявах має певні наслідки не лише для політичної культури конкретного індивіда, а й для суспільства в цілому.

Процес політичної соціалізації зазвичай пов'язують з етапом розвитку людини. Він охоплює період подальшого розвитку і функціонування особистості, коли людина виступає суб'єктом політичних відносин, тобто громадянином відповідної держави, разом з дитинством і юністю, коли людина накопичує переважно політичні знання і засвоює переважно емоційно-базові політичні цінності та орієнтації.[2]

Дослідження питань про політичну соціалізацію індивіда вказують на значний вплив соціального середовища, особистих досвідів та зовнішніх факторів на формування політичних переконань та участь особистості в політичному житті. Результати дослідження вказують на те, що родинні цінності, освіта, медіа, а також взаємодія з різними соціальними групами мають суттєвий вплив на політичні уподобання та активність особистості. Крім того, дослідження підкреслює важливість вивчення процесів політичної соціалізації для розуміння політичної культури суспільства та розроблення ефективних стратегій політичної агітації та мобілізації громадянства. Результати цього дослідження можуть служити основою для подальших досліджень у сфері політичної соціології та політичної психології, а також сприяти вдосконаленню політичних процесів та підвищенню рівня громадянської активності.

Список використаних джерел

1. Щедрова Г.П., Барановський, Ф.В., Новакова, О.В., Пашина, Н.П. Основи політології: Навчальний посібник. Луганськ: вид-во СЛУ ім. В.Даля, 2018.
2. Загородній Ю.І. Політична соціалізація студентської молоді в Україні: досвід, тенденції, проблеми / Ю. І. Загородній, В. С. Курило, С. В. Савченко. К. : Генеза, 2021.

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Поняття «трансформація» означає зміну різного виду, форми, історичних властивостей певного процесу. Трансформація в Україні, інших постсоціалістичних країнах зумовлює необхідність перегляду багатьох методологічних підходів до розуміння соціально-політичних і державно-правових проблем.

На рубежі ХХ-ХХІ ст. в демократичних суспільствах, особливо в умовах їх реформування, значно посилюється динаміка соціальних і політичних процесів, яка ставить нові виклики для влади.

Україна, як незалежна держава з багатою історією та культурою, стоїть перед численними викликами у процесі своєї трансформації. Сучасний етап розвитку суспільства відзначений не лише прагненням до демократії та розвитку, але й серйозними соціально-політичними проблемами, які вимагають уваги та негайних заходів. У цій статті ми розглянемо ключові аспекти трансформації українського суспільства та виклики, які стоять перед ним сьогодні.

Перш за все, актуальність дослідження полягає в потребі збереження стабільності та розвитку держави. Україна пережила серію суспільних змін та політичних криз у минулому, і вивчення цих проблем дозволяє уникнути подібних ситуацій у майбутньому. Крім того, зростання впливу глобалізації та розвиток інформаційних технологій створюють нові виклики для українського суспільства, що також потребує детального аналізу.

Об'єктом дослідження є українське суспільство, яке розглядається як система соціальних, політичних, економічних та культурних відносин, що перебувають у процесі трансформації.

Політична система є фундаментальним і системоутворюючим фактором суспільної системи й характеру суспільного розвитку. Соціальна якість політичної системи визначається багато в чому тими соціальними групами, які сформували конкретну політичну систему. Також у процесі політичної трансформації та модернізації політичної системи необхідно шукати оптимальні шляхи для переходу від командно-авторитарної системи до системи раціональної, пом'якшення вірогідного зіткнення старих, традиційних для даної національної політичної культури цінностей і норм політичного життя з новими модернізованими інститутами.

Питання щодо громадянського суспільства, як і щодо правової соціальної держави, було поставлене історією як питання про найбільш розумний і доцільний устрій людського буття. Процес їх розвитку хоча і був різношвидкісним, але йшов паралельно і супроводжувався узгодженням між собою цих інститутів. Тому, коли під громадянським суспільством розуміють сукупність недержавних і неполітичних відносин, які утворюють сферу специфічних інтересів вільних індивідів-власників і їх об'єднань, то це аж ніяк не означає його абсолютної відокремленості від держави.

Сучасна Україна переживає складний процес формування демократичних засад управління і громадянського суспільства. Високий рівень суспільно-політичної активності українського суспільства знайшов свій вияв у Євромайдані та Революції Гідності. Відбуваються істотні зміни у процесі творення української політичної нації.

Також актуальними проблемами сьогодні є реальна політика щодо здійснення об'єднання, інтеграції України, протидії сепаратизму і зовнішній загрозі суверенітету України. Однією з ключових проблем є політична нестабільність, яка виявляється в частій зміні урядів та політичних конфліктах. Це часто спричинене відсутністю широкого консенсусу щодо стратегічних курсів розвитку країни. Політичні партії та громадські організації мають різні візії майбутнього України, що ускладнює процес узгодження та прийняття важливих рішень. Ще однією серйозною проблемою є корупція, яка пронизує різні сфери українського суспільства. Наявність корупції значно ускладнює ефективність державного управління, обмежує економічний розвиток та порушує соціальну справедливість. Боротьба з корупцією залишається однією з головних пріоритетних завдань для українського уряду та громадянського суспільства.

Україна також стикається з проблемою соціальної нерівності. Нерівний доступ до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг може заглиблювати розрив між багатими та бідними шарами суспільства. Необхідно приділяти особливу увагу розвитку соціальної політики, яка б забезпечила всім громадянам рівні можливості та захист від соціальної вразливості. З розмаїття етнічних груп в Україні часто виникають напруження та конфлікти, які загрожують стабільності суспільства.

Необхідним насамперед є ретельний аналіз нових політичних реалій і процесів, що виникли останнім часом; глибоке професійне осмислення та оптимальне розв'язання проблем функціонування політичної системи, місця і ролі в ній соціально-політичних та державно-правових інститутів. У цьому контексті надзвичайно важливими є спільні зусилля у науковому пошуку політологів, юристів, соціологів, економістів, філософів та представників інших суспільних наук різних країн світу, спрямовані на досягнення успіхів у всіх сегментах суспільного розвитку. Більшість помилок та прорахунків, допущених у процесі трансформації України, можна було б уникнути, якби б, вирішуючи життєво важливі питання, поєднували здоровий глузд і наукове осмислення суспільства.

Висновки. Трансформація українського суспільства є складним і суперечливим процесом, який супроводжується численними проблемами та викликами. Подолання цих проблем потребує спільних зусиль влади, громадянського суспільства та міжнародної спільноти. Важливу роль у цьому процесі відіграє наукове

дослідження проблем трансформації українського суспільства. Тільки завдяки глибокому розумінню сутності та динаміки цих проблем можна розробити ефективні стратегії їх вирішення та побудувати краще майбутнє для України.

Список використаних джерел:

1. Економічні пріоритети модернізації в Україні з урахуванням інтеграційного досвіду країн ЦентральноСхідної Європи / за ред. О.М.Балакіревої. ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2015. С. 6-13.
2. Політичні трансформації сучасного суспільства: колективна монографія / за наук. редакцією Т. Шаравари. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. 216 с.
3. Політична трансформація у сучасному світі: погляд з України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 112 с.
4. Томахів В. Посткомуністична трансформація політичного режиму в Україні (кінець 1980-х – 2014 рр.). Матеріали online конференції «Філософські, соціально-економічні та політологічні проблеми в умовах крос-культурних взаємодій». URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/42070>

ПОЛІТИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ОСНОВА ДЕМОКРАТИЧНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження. Україна зараз переживає важкий період трансформації, в якому вирішальну роль відіграє консолідація демократичних інститутів і зміцнення політичної культури. Тема політичної відповідальності залишається ключовою в цьому процесі, оскільки вона визначає межі допустимого для політичних лідерів і визначає ступінь їхньої відкритості та готовності відповідати перед громадянами за свої дії.

Виклад основного матеріалу. У сучасній політичній обстановці України, яка активно реформується відповідно до принципів Конституції та ідеалів Майдану, питання політичної відповідальності стає центром уваги громадськості. Вона є необхідною складовою демократичного суспільно-політичного устрою та взаємодії між народом і владою, громадянського суспільства і держави. Більшість дослідників розглядає політичну відповідальність як обов'язок суб'єктів політики перед народом здійснювати владу відповідно до своїх повноважень та завдань, які постали перед країною та суспільством.

Політична відповідальність відображає якісні характеристики використання влади в державі та відповідність цього використання потребам об'єкта владарювання. Політична відповідальність виявляється через політичну діяльність, оскільки держава, як головний суб'єкт публічної влади, несе відповідальність перед громадянами за дії владних структур та рішення різних рівнів. Ця відповідальність включає в себе здійснення прогресивних напрямків розвитку суспільства, які були затверджені громадянами, та виконання узятого на себе зобов'язання.

У сучасних демократичних державах основними інституціональними засобами виявлення такої відповідальності є вибори та референдуми. Ці форми соціального діалогу дозволяють громадянам спілкуватися з політичними суб'єктами, оцінювати ефективність використання владних ресурсів та висловлювати свої позиції.

Україна прийняла практику реалізації політичної відповідальності суб'єктів публічної влади через вибори, де виборці мають можливість виражати своє ставлення до діяльності політичних кандидатів та партій. Наприклад, якщо кандидати не змогли встановити стійкий зв'язок з громадськістю або не відповідають очікуванням громадян, їхні партії можуть не подолати виборчий бар'єр або не отримати достатню кількість голосів. Також, важливою є реакція суспільства на кандидатів, які повторно балотуються на посаду президента. Якщо вони не отримують підтримку виборців, це може бути вважати знаком того, що вони втратили легітимність через неефективну або незадовільну роботу. Таким чином, політична відповідальність відіграє важливу роль у встановленні контролю над діяльністю некомпетентних управлінців та сприяє подальшому розвитку політичних інститутів і державного управління, а також зростанню ролі громадянського суспільства.

Поточне політичне керівництво України продовжує активно працювати над розвитком демократії, спрямовуючи країну на шлях європейських стандартів управління та зміцнення відносин з Європейським Союзом. Однак, при вирішенні складних суспільних проблем, таких як війна, економічна криза та політична нестабільність, іноді влада вдається до методів, які можуть викликати сумніви в демократичності. Вплив на суспільну свідомість та морально-етичні засади може створювати загрозу для ідеї демократії та національної безпеки країни. Україна стикається з відсутністю сталих політичних норм і традицій, які могли б впливати на поведінку представників влади, як це відбувається в інших демократичних системах.

Важливо зрозуміти, що ефективність демократичних перетворень в Україні залежить від відповідальності самого народу, як джерела публічної влади, за все, що відбувається в країні. Для успішного реформування в Україні важливо не лише створення ефективних інститутів політичної відповідальності на рівні владних структур та в законодавстві, але й налагодження взаємодії між державою, суспільством і громадянами на основі взаємної відповідальності. Ключову роль у цьому процесі відіграють представники політичної еліти, які повинні демонструвати моральність, порядність і професіоналізм у своїй роботі, щоб відтворювати політичну волю суспільства через дії владних інститутів і особисту поведінку. Зростанню рівня політичної культури сприятимуть освітні заходи, виховний процес та робота з масовими медіа, які сприяють формуванню демократичного мислення і усвідомленню норм цивілізованої поведінки. Важливо, щоб діяльність органів влади була прозорою та відкритою перед громадянами, а політична еліта розуміла свою відповідальність за кожний свій крок перед суспільством. Громадяни, з свого боку, повинні усвідомлювати, що будівництво ефективної демократичної країни неможливе без особистої відповідальності за свої дії та вчинки.

Висновки. З аналізу матеріалу видно, що питання політичної відповідальності в Україні є актуальним та складним. Україна пройшла через ряд політичних трансформацій, проте деякі проблеми залишаються нерозв'язаними.

Підвищення політичної культури і активізація громадян можуть сприяти зміцненню демократії та забезпеченню відповідального керівництва. Для подальшого прогресу в демократизації країни необхідно налагодження взаємодії між владою, суспільством і громадянами на основі взаємної відповідальності. Це вимагає зусиль як з боку політичної еліти, так і з боку громадянського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Беляков В. Політична відповідальність в Україні: теорія та практика. К.: Академія, 2018. 173 с.

2. Герасимчук О. Політична відповідальність: український контекст. 2020. С 180.
3. Солоненко О. Демократичні інституції в Україні: проблеми та перспективи. №5. 2020. С 11.

РОЗВИТОК ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ

Волонтерський рух в Україні протягом останніх десятиліть зазнав значних змін та динамічного розвитку. З його скромних початків він перетворився на потужну силу, яка відіграє важливу роль у суспільстві. Важливим є дослідити ключові аспекти розвитку волонтерського руху на сучасному етапі в Україні, аналізуючи його динаміку, фактори, що його стимулюють, та вплив на суспільство.

Актуальність дослідження. Волонтерський рух в Україні набув значного розвитку протягом останніх років, ставши важливою складовою громадянського суспільства [1]. Його актуальність дослідження полягає у розумінні його ролі у вирішенні соціальних проблем, розвитку демократії та формуванні активної громадянської позиції.

Виклад основного матеріалу. Волонтерський рух в Україні має багату історію, що сягає корінням у часи Київської Русі. Протягом століть українці добровільно об'єднувалися, щоб допомагати нужденним, захищати свою землю та сприяти розвитку суспільства. Однак, справжній розквіт волонтерства в Україні спостерігається з 2014 року, з початком Революції Гідності та війни на Донбасі [2, с. 125]. А ще більшої актуальності волонтерський рух отримав з 24 лютого 2024 року, коли росія почала повномасштабну війну проти України. Ці події згуртували українців та спонукали їх до масової мобілізації зусиль для допомоги армії, постраждалим від бойових дій, а також для підтримки внутрішньо переміщених осіб. З того часу волонтерський рух в Україні став невід'ємною частиною суспільного життя [3, с. 147]. Волонтери працюють у найрізноманітніших сферах: допомога армії та постраждалим від війни (збір коштів, закупівля та доставка необхідних речей, медична допомога, реабілітація), соціальна допомога (допомога людям, які перебувають у складних життєвих обставинах, людям з інвалідністю, бездомним, літнім людям, дітям-сиротам), медицина (допомога в лікарнях, амбулаторіях, хоспісах, організація донорських акцій), освіта (допомога у навчальних закладах, організація просвітницьких заходів, репетиторство), екологія (благоустрій територій, озеленення, захист довкілля), культура (організація фестивалів, концертів, виставок, майстер-класів), права людини (захист прав людини, боротьба з дискримінацією, надання юридичної допомоги). Важко переоцінити роль волонтерського руху в сучасній Україні. Волонтери не лише надають практичну допомогу нужденним, але й сприяють розвитку громадянського суспільства, формують культуру взаємодопомоги та відповідальності [4, с. 59]. Ось деякі з ключових факторів, які сприяли розвитку волонтерського руху в Україні: поширення цінностей демократії та свободи (після здобуття незалежності в 1991 році Україна почала рухатися шляхом демократичних перетворень, що сприяло розвитку громадянського суспільства та активізації волонтерського руху), зростання соціальних проблем (бідність, безробіття, корупція та інші соціальні проблеми спонукали українців до об'єднання зусиль для їх вирішення), розвиток інформаційних технологій (завдяки інтернету та соціальним мережам волонтери здобули можливість легко координувати свої дії, обмінюватися інформацією та залучати нових учасників), війна росії проти України (трагічні події, які тривають з 2014 року стали каталізатором для волонтерського руху в Україні, мільйони людей об'єдналися, щоб допомогти армії, постраждалим від війни та внутрішньо переміщеним особам).

Список використаних джерел

1. Бабенко О.В. Роль волонтерського руху в розвитку громадянського суспільства України. *Вісник Національної академії наук України*. 2020. – № 10. С. 123-132.
2. Головка О.М. Волонтерський рух як фактор соціально-економічного розвитку України. *Економічний вісник Національного університету «Київський політехнічний інститут»*. 2019. № 63. С. 145-152.
3. Жук О.В. Вплив волонтерської діяльності на формування особистості волонтера. *Соціальна робота: теорія та практика*. 2018. № 4. С. 56-63.

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ З А СУЧАСНИХ УМОВ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Сьогодні світ зіткнувся із повним вичерпанням можливостей подальшого розвитку шляхом накопичення матеріальних благ – якби всі країни вийшли на сучасний рівень споживання США, ресурсів вистачило б лише на кілька років. Тому світова спільнота змушена вже незабаром переглянути свої уявлення про прогрес і його форми. Потрібні нові зміни – ментальні, політичні, економічні, поведінкові. Складовими цього процесу є модернізація економіки, модернізація держави та модернізація суспільних відносин, а поєднання і взаємодія всіх 3-х суб'єктів обумовлює теоретичну неможливість впливу на будь-яку одну складову без адекватних дій в інших сферах. Але слід мати на увазі, що саме необхідність модернізації суспільних відносин і держави викликає доволі сильний спротив суспільства, оскільки безпосередньо зачіпає інтереси численних верств. До того ж певна частина населення, прагнучи кращого (головним чином, в економічному сенсі) життя, водночас абсолютно не бажає змін. Проте модернізація дуже потрібна практично кожній країні, її необхідність визначається постійними змінами сучасного світу, новими викликами, що з'являються повсякчасно, і на які потрібно швидко відповідати. Підштовхує до цього і глобалізація, наслідками якої є формування принципово нового явища – глобальної, загальносвітової конкуренції, переваги в якій мають переважно країни, де здійснено перехід до інноваційної економіки.

Україна, як і багато інших країн світу, стикається з низкою викликів на шляху політичної модернізації. До основних проблем, які гальмують цей процес, належать:

Війна з росією. Збройна агресія Росії проти України у 2014 році значно ускладнила процес політичних реформ. Війна призвела до значних людських втрат, економічної руйнівної та політичної нестабільності. Це зменшило ресурси та можливості для проведення необхідних реформ.

Корупція. Корупція є серйозною проблемою, яка підживляє довіру до влади та гальмує економічний розвиток. В Україні існує багато системних проблем, які сприяють корупції, таких як недосконала законодавча база, слабкий контроль з боку громадянського суспільства та недостатня незалежність судової системи.

Олігархізація. Олігархи мають непропорційно великий вплив на українську політику та економіку. Це призводить до викривлення конкуренції, незаконного збагачення та прийняття рішень в інтересах вузького кола осіб, а не в інтересах суспільства.

Недосконала виборча система. Виборча система в Україні має низку вад, які ускладнюють справжню демократичну конкуренцію. До цих вад належать високий прохідний бар'єр для політичних партій, непрозоре фінансування виборчих кампаній та недосконала система підрахунку голосів.

Недовіра до влади. Багато громадян України втратили довіру до влади. Це ускладнює проведення реформ та будівництво демократичної держави.

Загалом, проблеми політичної модернізації в Україні є серйозними та комплексними, і вони вимагають системного та послідовного підходу для вирішення. Для подолання цих викликів необхідно проводити широкі реформи, які спрямовані на зміцнення демократії, підвищення прозорості та відкритості владних структур, боротьбу з корупцією, підвищення якості правосуддя та забезпечення рівних можливостей для всіх громадян. Важливо також підтримувати діалог та компроміс між різними політичними силами для досягнення консенсусу щодо ключових питань розвитку країни.

Незважаючи на складнощі, Україна має потенціал для успішної політичної модернізації, і вирішення цих проблем є важливим кроком на шляху до побудови міцної, стабільної та процвітаючої держави.

Список використаних джерел:

1. Економічні пріоритети модернізації в Україні з урахуванням інтеграційного досвіду країн ЦентральноСхідної Європи / за ред. О.М.Балакіревої. ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». К., 2015. С. 6-13.
2. Політичні трансформації сучасного суспільства: колективна монографія / за наук. редакцією Т. Шаравари. Київ : Видавництво Ліра-К, 2021. 216 с.
3. Політична трансформація у сучасному світі: погляд з України: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. 112 с.
4. Томахів В. Посткомуністична трансформація політичного режиму в Україні (кінець 1980-х – 2014 рр.). Матеріали online конференції «Філософські, соціально-економічні та політологічні проблеми в умовах крос-культурних взаємодій». URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/42070>

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ УГОДИ УКРАЇНИ З ЄС

Україна, розташована на перехресті Європи та Азії, завжди мала стратегічне значення як міжнародний торговельний партнер. У 2014 році Україна підписала Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, що відкрило нові можливості та виклики для країни. Це дослідження проаналізує переваги та недоліки цієї угоди.

Переваги:

- Економічні переваги: Україна отримує доступ до великого ринку ЄС з понад 500 мільйонами споживачів. Це стимулює експорт українських товарів та послуг та сприяє росту економіки.
- Інвестиції: Угода з ЄС привертає іноземні інвестиції в Україну, що сприяє розвитку інфраструктури, технологічному зростанню та створенню на робочих місць.
- Підвищення стандартів: Гармонізація стандартів та законодавства з ЄС підвищує якість продукції та послуг, а також сприяє розвитку правової системи та захисту прав людини.
- Підтримка реформ: Угода надає стимул для проведення внутрішніх реформ, зокрема у сферах правосуддя антикорупційних заходів та підвищення ефективності управління.
- Культурний обмін: Участь в програмах обміну та культурного співробітництва з країнами ЄС сприяє розширенню горизонтів та підвищенню рівня освіти та культурного розвитку.

Недоліки:

- Конкуренція: Деякі українські підприємства можуть зазнавати втрат через зростання конкуренції з європейським - компаніями, які мають більшу конкур., госпроможність.
- Вимоги стандартів ЄС: Виконання високих стандартів та вимог ЄС може бути складним для деяких галузей української економіки та вимагати значних витрат на модернізацію.
- Можливі ризики для внутрішнього ринку: Відкриття українського ринку може призвести до негативного впливу на деякі внутрішні сектори економіки, зокрема на сільське господарство та малий бізнес.
- Залежність: Залежність від європейських ринків може зробити Україну більш вразливою до змін у економіці ЄС або політичного контексту.
- Політичні аспекти: Угода може зробити Україну більш залежною в політичному плані від ЄС, що може мати свої наслідки для зовнішньої політики та відносин з іншими країнами.

Висновок. Угода між Україною та Європейським Союзом має як переваги, так і недоліки, які необхідно ураховувати в процесі її виконання та реалізації. Важливо забезпечити баланс між економічними вигодами та політичними, соціальними та культурними аспектами, щоб забезпечити стале та балансоване розвиток України

Список використаної літератури:

1. Качка Т., Клімкін П. Новий етап відносин з ЄС: що має робити Україна після ратифікації Угоди. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2017/07/14/7068538/>
2. Політологія : навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач, О. М. Рудакевич, М. Гурик, В. Томахів [та ін.]; за ред. Т. В. Гончарук. Тернопіль, 2019.

ЛІДЕРСТВО, ВОЖДИЗМ, КУЛЬТ ОСОБИ: СУТНІСНІ РИСИ.

Здавна, в системі владних відносин політичне лідерство посідало особливе місце. За своїми масштабами лідерство може відігравати важливу роль в групі людей, організації, населеному пункті, адміністративно-територіальній одиниці, державі в цілому. Що стосується лідерства, вождизму та культу особи, то ці поняття в умовах сучасної політичної строкатості є досить багатограними. Це три взаємопов'язані, але водночас і розбіжні поняття, які є важливими у політичному та соціальному житті та потребують детального аналізу. Це й визначає *актуальність* дослідження.

Саме тому *метою дослідження* є ознайомлення з поняттями вождизму, лідерства та культу особи та визначення їх рис на прикладі сучасних держав.

Лідерство є своєрідним процесом впливу на людей задля досягнення поставлених цілей. Лідер надихає та мотивує прихильників за допомогою своїх вмінь, навичок та харизми. Лідерство також буває формальним, коли особа наділена певною посадою, та неформальним, коли особа очолює своїх однодумців завдяки особистим якостям.

Феномен політичного лідерства протягом історії привертав увагу багатьох науковців. Ніколо Макіавеллі розглядав лідера як особу, здатну застосувати всі методи і засоби задля збереження влади. Талановитого творця історії в лідерів вбачали Р. В. Емерсон та Т. Карлейль. А німецький філософ, психолог і класичний філолог Ф. Ніцше взагалі створив ідею політичного лідера як надлюдини. Під лідером він розумів вольову, харизматичну особу, здатну міцно тримати владу в своїх руках, нав'язуючи свої ідеї та принципи підлеглим. Прихильники марксизму розглядали політичне лідерство в плані захисту тих чи інших класів суспільства. На їхню думку, лідер мав відстоювати права класу, який посприяв його виходу на політичну арену.

Вождизмом прийнято називати стиль лідерства, який є авторитарним та ґрунтується великою мірою на здібностях тісного зв'язку з прихильниками. Практика показує, що іноді «вождь» сприймається населенням як рятівник, революціонер, здатний докорінно змінити існуючий лад та налагодити життя. Прикладом з історії слугує режим М. Цзедуна в Китаї, більшовицький переворот 1917 р. в Росії, який очолював В. Ленін. Дивлячись на возвеличення одноосібних правителів сучасних Росії та Білорусі та їх підтримку серед населення, думка якого практично цілком сформована державними ЗМІ, можна висловити припущення, що дані держави-агресорки поступово рухаються в напрямку політики вождизму на вищому державному рівні.

Культом особи є поклоніння та возвеличення вождя, що базується на пропаганді чи будь-яких інших факторах впливу на масову свідомість. Можна сказати, що обожнювана особа стає ідолом. Яскравими прикладами є режими Й. Сталіна в СРСР, А. Гітлера в Німеччині, Б. Муссоліні в Італії, теперішній режим Кім Чен Іна у Північній Кореї.

Що ж стосується умов взаємодії між лідерством, культом особи та вождизмом, то можна виокремити наступне:

- Економічні умови: економічні негаразди в суспільстві можуть стати причиною зародження культу особи через його зрозумілу суть та простоту прийняття рішень.

- Психологічні чинники: досить велика кількість людей віддає перевагу чітким, авторитетним керівникам, «провідникам» в краще життя. В свою чергу, це «роззброює» особистість в плані впливу маніпуляцій та пропаганди на її свідомість.

- Соціальні та політичні причини: прихильність народу до авторитетних, чітко визначених правителів часто зростає в часи соціальних потрясінь, коли значна частина населення перестає довіряти існуючій формі управління та шукає «народного месника».

Висновки. Отже, дослідивши поняття вождизму, політичного лідерства та культу особи, можна сказати, що політичне лідерство із них є найдемократичнішим поняттям. З історії ми бачимо, що політику вождизму та культу особи проводили переважно тоталітарні, диктаторські режими, що на довгі роки зосередили владу в тій чи іншій країні в своїх руках. Однак, не варто мати однобокі погляди, адже є й позитивні риси, насамперед згуртування нації навколо спільної ідеї та цілей, певна політична стабільність. Хоча й досягнути такого «згуртування» цивілізованими методами вкрай складно. Слід знов наголосити й на тому, що умови взаємодії політичного лідерства, вождизму та культу особи не є чітко відокремленими. Цілком можливе їх поєднання та трансформація, враховуючи нечітку визначеність даних понять.

Список використаних джерел

1. Сутність вождизму в політиці. Культ особи як максимально завищена оцінка ролі політичного лідера в історії. URL: https://studopedia.com.ua/1_50106_sutnist-vozhdzizmu-v-polititsi-kult-osobi-yak-maksimalno-zavishchena-otsinka-rol-i-politichnogo-lidera-v-istorii.html#google_vignette.

2. Німчук Іванна. Лідерство, вождизм, культ особи: сутнісні риси та умови взаємної трансформації. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21770/1/113-116.pdf>.

3. Томахів В. Політологія: Навчальний посібник. Вид. 3-є, доп. Тернопіль: Економічна думка THEU, 2018. 224 с.

СУЧАСНА ІСТОРІЯ ДЕМОКРАТІЇ

Сучасну історію демократії полягає в тому, що в сучасному світі спостерігаються значні зміни в політичному ландшафті, де демократія стає однією з найважливіших парадигм. Підвищена увага до цінностей демократії, розмаїття демократичних практик у різних країнах та їхні взаємозв'язки вимагають дослідження та аналізу для розуміння тенденцій, викликів та перспектив подальшого розвитку демократії. У сучасному світі демократія стає не лише популярним, але й важливим елементом політичного життя. Зростаюча увага до цінностей демократії відображається у політичних процесах та реформах у багатьох країнах світу. Проте, разом з цим, спостерігається різноманітність демократичних практик, що виражаються у різних формах урядування, політичних інститутах та процесах прийняття рішень. Зокрема, останнім часом ми спостерігаємо зростання популярності альтернативних форм демократії, таких як електронне урядування та участь громадян у прийнятті рішень через Інтернет. Одночасно, деякі країни стикаються з викликами щодо збереження демократичних інститутів у зв'язку зі зростанням популізму, авторитаризму та зневіри у традиційні політичні процеси.

Почнемо з кінця 20-го століття, коли багато країн світу почали переходити до демократичного управління після розпаду колоніальних імперій та падіння авторитарних режимів. Один із ключових моментів в історії сучасної демократії - це розвиток Європейського Союзу. Створений з метою забезпечення миру, стабільності і економічного зростання, ЄС став символом демократичного співтовариства, де країни працюють разом над спільними цілями і вирішують спільні проблеми через демократичний процес.

Ще однією важливою подією є розпад Радянського Союзу та країн Східної Європи в кінці 1980-х - початку 1990-х років. Цей період, відомий як «хвиля демократії», призвів до виникнення нових демократичних режимів, які замінили тоталітарні системи.

У США, демократія пройшла через багато випробувань, включаючи Громадянську війну та боротьбу за громадянські права в 1960-х роках. Завдяки активному участю громадян та постійному напруженню між різними політичними силами, демократія в США набула свого унікального характеру і стала відображенням різноманітності та плюралізму.

Звичайно, демократія - це процес, а не стан. Вона постійно еволюціонує і відповідає на виклики свого часу. Історія сучасної демократії нагадує нам про необхідність постійної боротьби за права та свободи громадян і про важливість підтримки демократичних цінностей у всьому світі. Демократизація життя на Заході розвивалася на ґрунті культурного досвіду, набутого в попередні епохи. Перш за все – в епоху Реформації, коли, за визначенням Дж. Ролза, усе було розбито релігійну єдність середньовіччя, коли розкололася така авторитарна, експансіоністська релігія, як середньовічне християнство, і постав релігійний плюралізм, який, у свою чергу, посприяв розвитку інших типів плюралізму, котрі з кінця XVIII століття стають постійною рисою західної культури [3, с. 17]. Базовими категоріями політико-правового дискурсу в той час стають: національний суверенітет, верховенство народу, представницьке правління. Проголошується надання громадянам низки прав і свобод, в тому числі й виборчого права та одного з „найдорожчих прав людини – права на „вільне висловлювання думок і переконань», захист якого, вже відповідно до Конституції 1793 року, однозначно співвіднесено зі свободою асоціацій: „Право висловлювати власні думки і переконання через пресу або будь-яким іншим способом, свободу мирно збиратися... не може бути поставлено під заборону» [1, с. 44].

Важливо підкреслити, що хоча цей шлях був важким і неодноразово випробувався випробуваннями, демократія залишається однією з найцінніших цінностей, які ми повинні захищати та сприяти їх поширенню у всьому світі. Сучасна історія демократії показує, що вона є живим процесом, який вимагає постійного зацікавлення, участі та підтримки громадян. Незважаючи на виклики та загрози, з якими ми стикаємося сьогодні, ми повинні залишатися вірними демократичним цінностям і працювати разом для забезпечення справедливого, вільного та процвітаючого суспільства для всіх.

Список використаної літератури:

1. Кармазіна М. Невідворотність демократії. Кращі місця вже заброньовані? *Віче*. 2003. №7. С. 44.
2. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство / Пер. з нім. А. Онішко. Львів: Літопис, 2000. С. 115 – 116.
3. Ролз Дж. Політичний лібералізм / Пер. з англ. О. Мокровольський. К.: Основи, 2000. С. 17.

АНАЛІЗ ВПЛИВУ РЕЛІГІЇ НА ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ

Актуальність дослідження. Релігія відіграє значну роль у формуванні політичних процесів у багатьох країнах світу. Її вплив простежується як у демократичних, так і в авторитарних режимах. В умовах глобалізації та культурного обміну релігійні рухи ідеологічно та практично впливають на політику, сприяючи як консолідації суспільства, так і викликаючи конфлікти. Сучасний світ стикається з такими викликами, як релігійний екстремізм, конфесійні війни та політичні маніпуляції релігійними питаннями, що підкреслює важливість аналізу ролі релігії у політичних процесах.

Релігія завжди була частиною нашого життя, і вона також впливає на різні політичні процеси. Розглянемо приклади того як релігія може впливати на політичні процеси. Перше це за допомогою моральних цінностей та етики. Релігійні вчення часто пропонують чітке уявлення про мораль та етику, які можуть впливати на політичні дебати та законодавство. Наприклад, релігійні переконання можуть впливати на ставлення до таких питань, як аборти, одностатеві шлюби та евтаназія.

Також релігію можуть використовувати для легітимації влади. Релігія може використовуватися для легітимації політичної влади, а релігійні лідери можуть мати значний вплив на політичні процеси. Це особливо актуально в країнах, де існує тісний зв'язок між релігією та державою.

Релігія може мотивувати людей до політичної дії, як через участь у виборах, так і через активізм. Релігійні групи можуть лобіювати уряди з питань, які для них важливі, або надавати соціальні послуги, які заповнюють прогалини у державній політиці.

Релігія також може бути джерелом роз'єднання та конфліктів у політиці. Суперечки навколо релігійних питань можуть призвести до соціальної напруги, насильства та навіть війн.

Релігія як елемент громадянського суспільства включає в себе відтворення культури цієї спільноти, спільної спадщини, традицій, цінностей, котрі об'єднують людей без примусу та які вони готові спільно захищати. Релігія має у своєму розпорядженні сукупність явних і потенційних ресурсів, що гарантують стійкість і спадковість у процесах соціальної трансформації; зберігає й відтворює елементи соціокультурного досвіду, а також загальноприйнятий механізм його передачі, сукупність переконань, цілей і принципів, які організовують і забезпечують практику й умови взаємного узгодження дій.

Попри те, що релігійні лідери в інтересах досягнення власних цілей дуже часто використовували інструменти політики, а органи політичної влади з метою зміцнення своїх позицій спиралися на релігію, часто в цих відносинах політики й релігії відбувається своєрідна боротьба за місце головної сили. Незважаючи на певну схожість функцій, у релігії та політиці застосовують як різні підходи до оцінки дій людей, так і моделі регулювання їхньої поведінки.

Релігія керується зафіксованими у священних текстах моральними заповідями, у той час як політика досить відкрито спирається на принцип доцільності, хоча на декларативному рівні вдається до бодай не релігійного моралізаторства. На рівні масової свідомості, особливо в умовах кризового стану суспільства, коли в ньому превалюють настрої розчарування в минулому й сьогоденні та тривоги стосовно до майбутнього, релігія убачається фактором не конфлікту, а стабільності, своєрідною панацеєю від громадських хвороб. Релігія й політика можуть зазнавати взаємного впливу. Політика впливає на релігію, регулюючи суспільне життя, створюючи законні кордони для її життєдіяльності, формуючи клімат взаємної поваги та терпимості між конфесійними спільнотами, захищаючи права громадян на свободу совісті, а також регулюючи правове становище релігійних організацій.

Висновки. Можна підсумувати: політична поведінка нерідко визначається релігійними цінностями, відбувається вибудовування зовнішньої й внутрішньої політики держав відповідно до релігійних інтересів. Однак, з іншого боку, усе більш популярним стає використання механізму маніпулювання громадською думкою за допомогою релігійного концепту, відбувається експлуатація релігії в інтересах правлячих еліт, зокрема у сфері підвищення власної легітимації. Наявні теорії політичної поведінки мають достатній потенціал, аби виступити базою для подальших досліджень впливу релігії на політичну поведінку

Список використаних джерел:

1. Мак»явеллі Н. Флорентійські хроніки. Державець. Харків : Фоліо, 2007. 512 с.
2. Анна Спренне. Соціологічні теорії політичної поведінки в аналізі впливу релігії на політику. 2017.

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

У сучасній Україні з моменту здобуття незалежності в нашій державі існувала як мажоритарна, змішана так і пропорційна системи, але жодна з них не стала ключовою для країни, тому існує проблема пошуку найкращої моделі виборчої системи.

Наразі в Україні існує змішана виборча система, суть якої полягає в тому, що частина обов'язків парламенту розподіляється як за принципом мажоритарної системи, так і за принципом пропорційної системи [1]. Змішана виборча система являє собою певний компроміс між пропорційною виборчою системою і мажоритарною системою, тобто стабільність парламенту і уряду, гарантована мажоритарним компонентом виборчої системи, і справедливе представництво політичних сил і регіональних інтересів в парламенті, яке має місце при застосуванні пропорційної виборчої системи.

В результаті впровадження змішаної виборчої системи в багатьох країнах світу за останні десятиліття привабливість цієї системи для пересічних виборців була підтверджена в порівнянні з мажоритарною системою голосування, що пояснюється підвищеною мотивацією виборців мати можливість брати участь у національних справах. Наявність партійних виборчих списків, а також вплив на вибори в одномандатному окрузі.

В Україні ще донедавна застосовували мажоритарну систему при підрахунку голосів на парламентських і місцевих виборах. Тепер вона зберігалася лише на виборах Президента України. Мажоритарна система відносної більшості є найпростішим різновидом мажоритарної системи. За нею обраним вважається кандидат, який отримав найбільшу кількість голосів виборців порівняно з іншими кандидатами.

Система з більшістю голосів вважається мажоритарною системою визначення результатів виборів, згідно з якою лише кандидати, які набрали більшість голосів, визначених законом, отримують підпорядковані накази від округу, а всі інші кандидати вважаються невибраними. Таким чином, ключовою особливістю мажоритарної системи є те, що голосування проти окремих осіб організовується і проводиться, а результати виборів визначаються в залежності від того, чи набрали окремі кандидати більшість голосів. Всього мажоритарна система застосовується у 83 країнах світу для виборів представницьких органів різних рівнів - від загальнонаціонального до місцевого. Особливо поширеною є мажоритарна система відносної більшості. Вона застосовується в якості єдиної для виборів однієї чи обох палат парламенту сорока трьох держав, в тому числі США [2].

Можна виділити такі переваги мажоритарної виборчої системи: наявність постійного зв'язку між кандидатом і виборцями округу; персоніфікація виборів: виборці голосують за конкретну людину, яку можуть побачити і оцінити, потенційний демократизм, оскільки переможця підтримує більшість виборців; простота у підрахунку голосів; можливість контролю за діяльністю депутата, його відповідальність перед виборцями [3].

Пропорційна виборча система – такий порядок організації виборів і визначення результатів голосування, за якого розподіл мандатів між партіями, які висунули своїх кандидатів у представницький орган, проводиться згідно з кількістю отриманих партією голосів. Пропорційна система передбачає вибори на основі партійного списку та розподілу довіреностей пропорційно кількості голосів, отриманих кожною партією в окрузі.

Основною перевагою цієї системи є дека представництва партій у виборних органах в залежності від їх реальної популярності серед виборців. Все пропорційне представництво вимагає проведення виборів у кількох округах. Процес призначення починається з вирахування квот, тобто мінімальної кількості голосів, яка гарантує партії 1 місце в парламенті. Залежно від результатів голосування кількість кандидатів, найближчих до першого місця в списку, буде визначатися депутатами від кожної партії. Майже кожна пропорційна виборча система встановлює певний бар'єр для представників, тобто мінімальну кількість голосів, зосереджених округом, яку партія повинна отримати, щоб бути представленою у виборному органі [4].

Але пропорційна виборча система також має багато негативних рис. Виборці голосують не за певних людей, а за список партій, до якого можуть входити невідомі, некомпетентні, непопулярні політики. Відсутність тісного спілкування, контакту між депутатами і виборцями, тому що депутат вибирається не виборцями конкретного виборчого округу, а виборчими комісіями по всій країні. Швидше це ускладнило систему підрахунку голосів. Багато політичних сил входять до парламенту, і процедура формування парламентської більшості складна, що часто дестабілізує уряд країни. Відсутність особистої відповідальності депутата перед виборцями за свої дії; обмеження свободи дій депутата, його залежність від лідера партії, якій він зобов'язаний своїм обранням [3].

Для подолання цих недоліків впроваджується змішана виборча система, яка вбирає в себе переваги пропорційної і мажоритарної виборчої систем: 1) наявність постійного зв'язку між кандидатом і виборцями округу; 2) виборці голосують за конкретну людину, яку можуть побачити і оцінити; 3) можливість контролю за діяльністю депутата, персональна його відповідальність перед виборцями; 4) відбувається сприяння розвитку партійної системи та партійної ідеології.

Список використаних джерел

1. Прокоф'єв О.В. Аналіз переваг та недоліків виборчих систем. URL: <https://studies.in.ua/tezis/1198-analz-perevag-ta-nedolkv-rznh-tipv-viborchih-sistem-viprobuvanih-v-ukrayin.html>

2. Плюси і мінуси нового українського виборчого законодавства. URL: <https://voxukraine.org/plyusi-ta-minusi-novogo-ukrayinskogo-viborchogo-zakonodavstva-diyavol-kriyetsya-v-detalyah>
3. М. Бучин / Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, випуск 21. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Unir/2009_21/12.pdf
4. Пропорційна виборча система. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2198.html>
5. Томахів В. Державне фінансування політичних партій як засіб протидії політичній корупції в Україні. Україна в умовах реформування правової системи: сучасні реалії та міжнародний досвід: [Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Тернопіль, Тернопільський національний економічний університет, 20-21 квітня 2018 р.]. Тернопіль: Економічна думка, 2018. С. 362-364 <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/28727?mode=full>

ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В СИСТЕМІ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження. Протягом останніх десятиліть у світі спостерігається активізація інтеграційних процесів, в якому важливу роль відіграють міжнародні організації. Вони сприяють співпраці держав у здійсненні ними суверенних прав. У сучасних міжнародних відносинах міжнародні організації відіграють значущу роль як форма співпраці та багатобічної дипломатії. Вони охопили весь світ та проникли у всі сфери суспільно-політичного життя. Без їх участі не можливо вирішити жодну проблему будь-якої держави.

Виклад основного матеріалу. Відносини України з суб'єктами міжнародних відносин сьогодні необхідно розглядати в контексті значних змін на світовій арені, включаючи економічні та політичні трансформації, конфлікти та безпекові виклики, а також зростаючі глобальні виклики, такі як зміна клімату, пандемії та кіберзагрози. Як сучасна держава, Україна активно взаємодіє з цими процесами через свою зовнішньополітичну стратегію та участь у міжнародних організаціях. Європейська та трансатлантична інтеграція є одним із ключових напрямів політики України у сфері міжнародних відносин. Зусилля України в напрямку європейської інтеграції включають проведення реформ, адаптацію до стандартів ЄС, розвиток демократії та верховенства права[1]. Водночас, співпраця з НАТО також є важливим внеском в оборону і безпеку України. Україна також активно працює над зміцненням відносин з іншими країнами та регіональними блоками. Регіональна співпраця з Вишеградською групою країн, країнами Балтії та Чорногорією, а також участь у Центральноевропейській ініціативі сприяють не лише розвитку торговельно-економічних відносин, але й обміну досвідом в енергетичному, транспортному та безпековому секторах. Значна увага також приділяється розвитку двосторонніх відносин з важливими гравцями на міжнародній арені, такими як США, Китай та Індія. Це стосується як політичної та економічної співпраці, так і обміну культурними та освітніми програмами.

Зокрема, варто відзначити роль України в міжнародних дипломатичних ініціативах та миротворчих місіях.

Іншим важливим елементом є розвиток культурних та освітніх відносин з іншими країнами. Україна активно співпрацює з іншими країнами через студентські обміни, культурні фестивалі та мовні програми. Це сприяє поглибленню взаєморозуміння між народами та підвищенню авторитету України на міжнародній арені[1]. Ще одним дуже цікавим аспектом є вплив глобальних тенденцій на внутрішньополітичні процеси в Україні. Наприклад, вплив технологічних та цифрових трансформацій на політичну сферу, таких як зміни у виборчому процесі та комунікації з громадянами через соціальні мережі, або виклики, пов'язані зі зміною клімату та екологічною кризою. Як молода країна з багатою історією та культурою, Україна має великий потенціал для активної участі у міжнародних відносинах та вирішенні глобальних викликів. Досвід України у впровадженні демократичних реформ, боротьбі з корупцією та підтримці міжнародної безпеки робить її важливим гравцем на світовій арені. Наша держава займає геостратегічну роль в Центральній-Східній Європі.

Україна - повноправний учасник таких міжнародних організацій і регіональних утворень як ООН, ОБСЄ, РЄ, ЦЄІ, організація ЧЕС, СНД, ГУУАМ та ін. Можемо впевнено сказати що Україна є невід'ємною складовою побудови нової Європи ХХІ століття. Американський президент Білл Клінтон під час мадридського саміту країн НАТО в 1997 році назвав Україну серцем Європи, - нової, демократичної. Таким чином, беручи до уваги довготермінові національні інтереси України, інтеграція до європейських структур буде головним чинником, що визначатиме зовнішню політику держави у майбутньому.

Висновки. Європейська інтеграція забезпечить модернізацію економіки України, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій та новітніх технологій, створення нових робочих місць та вихід на світові ринки. На сучасному етапі найбільш оптимальною формою участі України в міжнародних інтеграційних процесах є перехід до спеціалізованого режиму торгівлі з іншими країнами та міжнародними організаціями. Укладення угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС є важливим інструментом для створення конкурентоспроможної економіки та налагодження більш тісних відносин з європейськими країнами. Регіональні організації створюються насамперед для вирішення питань підтримання миру і безпеки на регіональному рівні та врегулювання регіональних конфліктів мирними засобами через регіональні організації.

Список використаних джерел

1. Вашук Ф. Г. Взаємовідносини України з НАТО. Випуск 12. 2022. 258 с.
2. Декларації про державний суверенітет України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>
3. Зовнішня політика України та шлях до Європи. URL: . <https://www.kmu.gov.ua/news/shliakh-do-ies-ievrointehratsiia-ukrainy-krok-za-krokom>

ФАЛЬСИФІКАЦІЯ НА ВИБОРАХ

Фальсифікація результатів виборів – незаконне втручання в процес виборів з метою спотворення результатів волевиявлення за рахунок збільшення частки голосів за певного кандидата або зменшення частки голосів «чужого» кандидата, або обох цих способів.

Основні види фальсифікацій на виборах:

Підробка бюлетенів: Включає додавання фальшивих бюлетенів до виборчих урн або зміна голосів у вже заповнених бюлетенях.

Вплив на виборців: Може включати залякування виборців, підкуп або інші форми впливу на вибір громадян.

Маніпуляції з реєстрацією виборців: Включає додавання фальшивих виборців до списків або видалення справжніх виборців з них.

Зловживання службовими повноваженнями: використання адміністративного ресурсу для впливу на результати виборів, наприклад, використання державних засобів масової інформації для підтримки одного з кандидатів.

Технічні маніпуляції: Використання технологій для маніпуляцій з електронними системами голосування або результатами виборів.

Фальсифікація на виборах має серйозні наслідки, оскільки підриває довіру громадян до демократичного процесу і може призвести до політичної нестабільності.

Запобігання фальсифікаціям. Для запобігання фальсифікаціям використовуються різні заходи:

Спостереження за виборами: Залучення незалежних спостерігачів, як внутрішніх, так і міжнародних, які контролюють процес голосування і підрахунку голосів.

Прозорість виборчого процесу: Забезпечення відкритості всіх етапів виборів, включаючи оприлюднення списків виборців і результатів голосування на кожній дільниці.

Технічні заходи: Використання надійних і захищених систем голосування, включаючи електронні та паперові механізми, які важко підробити.

Правові заходи: Встановлення жорстких покарань за фальсифікації та забезпечення ефективного правозастосування.

Приклади фальсифікацій. Історія знає багато прикладів фальсифікацій на виборах. Наприклад, вибори в Україні 2004 року, відомі як Помаранчева революція, коли масові протести змусили провести переголосування через численні порушення і фальсифікації. Інший приклад - вибори в Білорусі 2020 року, які супроводжувалися масовими протестами через звинувачення у масштабних фальсифікаціях.

Фальсифікація – це те що спотворює вибір людей, те, що створює систему, в якій люди голосують за одне, а виходить – інше і це те, що змінює результат. А порушення – це ті речі, які можуть виходити за межі фальшувань, можуть траплятися через незнання суб'єктом виборчого процесу правил, через те, що просто неможливо вести вибори, не здійснюючи цих порушень в конкретному середовищі. Яскравим прикладом таких порушень є передвиборчі агітації, які починаються раніше зазначеного у Виборчому кодексі терміну. Це пов'язано з недосконалістю законодавства, яка, однак, закладається самими суб'єктами виборчого процесу спеціально і в таких умовах об'єктивно неможливо дотримуватися всіх вимог.

Найбільші проблеми в ході виборчого процесу. Найбільшою проблемою в ході виборів є підкуп виборців. А саме тих, які не мають визначених політичних поглядів. Кількість таких громадян напряму пов'язана з кількістю тих, в кого є чітко визначена політична позиція та які ознайомлені з діяльністю конкретних партій. Аби вирішити це, необхідно підвищувати рівень обізнаності громадян щодо діяльності політичних партій, кандидатів. Крім того, підкуп виборців напряму пов'язаний з явкою на момент голосування. На жаль, в Україні в ході місцевих виборів відсоток громадян, які прийшли на виборчі дільниці, сягає заздалегідь 50%. І, чим нижчий цей відсоток, тим більша ймовірність фальсифікації під час підрахунку голосів.

Список використаних джерел:

1. Причини та наслідки фальсифікацій з Олександром Солонтаєм
URL: <https://inrespublica.org.ua/novyny/prychyny-ta-naslidky-falsyifikatsij-na-vyborah.html>

2. Наслідки фальсифікацій. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D1%81%D0%B8%D1%84%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F_%D0%B2%D0%B8%D0%B1%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

У сучасному цифровому світі соціальні мережі стали не лише платформами для спілкування, але й важливим інформаційним простором, що впливає на суспільний розвиток, масову свідомість та політичні процеси. За останні десятиліття соціальні мережі відіграли значну роль у зміні способів отримання, обміну та сприйняття інформації. Їхній вплив на формування громадської думки, ставлення до подій та особистих переконань надзвичайно великий.

Від появи перших соціальних мереж до сьогодні спостерігається значне зростання популярності цих платформ серед користувачів у всьому світі. Соціальні мережі стали не тільки зручними, але й легкодоступними, завдяки розвитку мобільних технологій. Люди можуть отримувати доступ до своїх облікових записів у будь-який час і з будь-якого пристрою, що робить їх дуже привабливими для широкого кола користувачів. Соціальні мережі надають можливість легкого спілкування з друзями, родиною та колегами. Це дозволяє зберігати зв'язок зі світом, незважаючи на географічні відстані, і створює віртуальне простір для обміну ідеями та думками. Сучасні соціальні мережі пропонують широкий спектр мультимедійного контенту, включаючи фотографії, відео, трансляції в прямому ефірі тощо. Це дозволяє користувачам виразити себе та сприймати інформацію у різних форматах, що робить платформи більш привабливими для різних аудиторій. Бізнеси та маркетологи активно використовують соціальні мережі для реклами та просування своїх продуктів і послуг. Це створює додаткову привабливість для користувачів, які отримують персоналізовані рекламні пропозиції та акції. Соціальні мережі створюють можливості для створення та приєднання до спільнот та груп із спільними інтересами, що сприяє збільшенню залученості користувачів та підтримує активність. Соціальні мережі відіграють ключову роль у сучасному суспільстві, забезпечуючи зв'язок між людьми незалежно від географічного розташування, сприяючи обміну інформацією, ідеями та культурою, а також впливаючи на формування думок, поведінки та соціальних взаємин. Однак, вони також можуть стати майданчиком для поширення дезінформації, порушень приватності та залучення до шкідливих або небезпечних.

Соціальні мережі мають значний вплив на інформаційне середовище, впливаючи на те, як інформація сприймається, розповсюджується та спілкується. Це може мати як позитивні, так і негативні наслідки. З одного боку, збільшення споживання новин може підвищити рівень освіченості та інформованості суспільства. З іншого боку, переобтяження інформацією може призвести до втоми від інформаційного шуму та зменшення здатності людей критично оцінювати. Роль регулювання в контролі за впливом соціальних мереж полягає в забезпеченні безпеки, захисті особистих даних та запобіганні поширенню недостовірної інформації. Регуляторні органи в багатьох країнах впроваджують політики та закони, спрямовані на забезпечення етичного використання соціальних мереж та відповідального ставлення до контенту.

Без регулювання соціальні мережі можуть стати платформою для поширення неправдивої, шкідливої або нелегальної інформації, що може негативно вплинути на суспільство, включаючи молодь. Регуляторні механізми також сприяють забезпеченню конкуренції на ринку соціальних мереж, запобігаючи монополізації та зловживанню позицією деяких гравців. Такі заходи регулювання допомагають зберегти довіру громадськості до соціальних мереж як інструменту комунікації та інформації.

Одним із ключових напрямків розвитку соціальних мереж є зростання значення мобільності та доступності контенту через мобільні пристрої. Платформи також активно експериментують із новими форматами контенту, такими як аудіо- та чат-стрімінг, щоб задовольнити змінюючіся потреби користувачів і збільшити їхню вовласність. Крім того, соціальні мережі працюють над розвитком технологій блокчейну для забезпечення безпеки та конфіденційності даних користувачів.

Висновки. У підсумку, інформаційний вплив соціальних мереж на сучасне суспільство є надзвичайно значущим і складним явищем. Соціальні мережі відіграють ключову роль у формуванні думок, уявлень та цінностей у людей, впливаючи на їхні соціальні, політичні та економічні погляди. Водночас, вони можуть стати джерелом недостовірної інформації, сприяти поширенню фейкових новин та викликати соціальні конфлікти. Цілком очевидно, що соціальні мережі вимагають уваги та обережного ставлення з боку як користувачів, так і законодавців. Забезпечення медіаграмотності та розвиток критичного мислення серед користувачів, а також впровадження ефективних механізмів контролю за змістом у соціальних мережах можуть сприяти більш збалансованому та об'єктивному інформаційному середовищу в Інтернеті.

Список використаних джерел:

1. Дослідження впливу соціальних мереж на динаміку споживання новин: дослідження їх ефективності. URL: https://www.researchgate.net/publication/376650357_Exploring_The_Impact_Of_Social_Media_On_The_Dynamics_Of_News_Consumption_A_Study_On_Its_Effectiveness
2. Майбутнє соціальних медіа: головні тренди, на які варто звернути увагу у 2024 році та надалі. URL: <https://www.sprinklr.com/blog/future-of-social-media/>
3. Прозорість є ефективною для регулювання соціальних медіа. URL: <https://www.brookings.edu/articles/transparency-is-essential-for-effective-social-media-regulation/>

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність дослідження. Проблеми формування сучасної української нації особливо висока в умовах постійних змін у суспільстві та глобалізації, коли зростає значення культурної різноманітності та взаєморозуміння між етнічними групами. Тому розуміння та вирішення проблеми формування сучасної української нації є важливим етапом розвитку демократичного, рівноправного та гармонійного суспільства.

Мета дослідження: виявлення сутності проблем державотворення в сучасній Україні з урахуванням політичного, соціокультурного, економічного та міжнародного вимірів, а також аналіз ключових аспектів.

Предмет дослідження: причини, процеси та наслідки, що впливають на формування колективної свідомості в сучасних умовах. **Об'єкт дослідження:** соціальний та інституційний процес, який впливає на формування національної ідентичності та єдності в контексті сучасної української держави.

Завдання дослідження: оцінка поточних викликів і перешкод у формуванні української національної ідентичності та визначення можливих шляхів подолання цих проблем.

Виклад основного матеріалу. Історично українське державотворення було складним і суперечливим, під впливом багатьох факторів. Сьогодні перед українською державою стоїть низка викликів, які необхідно вирішити для подальшого розвитку та зміцнення української держави. Це одні з ключових викликів, з якими зіткнулася українська держава під час свого становлення: вплив інших етнічних груп: Протягом історії українські землі входили до складу різних держав, де домінували інші етнічні групи, зокрема росіяни, поляки, литовці та турки. Це призвело до асиміляції українців та часткової втрати ними етнічної ідентичності [1]. Регіональні відмінності: Україна - велика країна з різноманітним населенням. Існують значні регіональні відмінності в мові, культурі, традиціях та історичному досвіді. Це може призводити до роз'єднаності та сепаратистських тенденцій, що ускладнює процес консолідації української нації [2]. Соціально-економічні проблеми: Україна є країною з перехідною економікою, яка стикається з низкою проблем, таких як бідність, корупція та нерівність. Ці проблеми можуть послаблювати національну єдність та посилювати соціальну напругу [3]. Історична травма: український народ пережив багато трагічних подій, включаючи Голодомор, сталінські репресії та депортації. Ці травми досі впливають на українське суспільство і ускладнюють процес національної інтеграції. Незважаючи на ці виклики, українське суспільство постійно знаходить шляхи для зміцнення національної ідентичності та єдності. Підтримка культурного розмаїття та збереження мови і традицій українського народу є ключовими елементами цього процесу. Освітні реформи, спрямовані на зміцнення української мови та історії, відіграють важливу роль у розвитку нового покоління громадян з національною ідентичністю. Розвиток громадянського суспільства та зміцнення верховенства права також мають важливе значення, допомагаючи знизити рівень корупції та підвищити довіру до влади. Україна і надалі вживатиме заходів для врегулювання конфліктів та забезпечення сприятливих умов для розвитку всіх регіонів країни. Шлях до процвітання, мирне співіснування та спільні зусилля для побудови сильної держави стають ключовими питаннями для українського суспільства на шляху до майбутнього.

Висновок. Розбудова української держави - це складний і тривалий процес, який вимагає постійних зусиль українського народу. Незважаючи на численні виклики, є багато причин для оптимізму щодо майбутнього української держави. Згуртованість, стійкість та стає майбутнє - це те, що зробить Україну успішною та процвітаючою державою.

Список використаних джерел

1. Степик, Володимир. Українська політична нація: проблеми становлення. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/stepyko_ukrainska.pdf
2. Чолач, Тетяна, Гнатів, Тетяна. Проблема формування сучасної української нації. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21550/1/58-60.pdf>
3. Данилишин, Богдан. Проблеми становлення української нації і вибір моделі розвитку економіки. URL: <https://www.facebook.com/charitablefoundationMUSEUMSUN/>

ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження: Україна знаходиться в процесі глибоких реформ, які охоплюють усі сфери життя, дослідження ролі молоді у цих процесах стає особливо актуальним. Саме молодь відіграє ключову роль, завдяки своєму ентузіазму, новаторству та потенціалу, може стати рушійною силою змін та сприяти побудові кращого майбутнього.

Мета дослідження: розкрити форми участі молоді у політичному житті України.

Об'єкт дослідження: зрозуміти, як саме молодь бере участь у політичному житті України, що їх мотивує та наскільки вони активні.

Предмет дослідження: форми участі молоді в політичному житті України.

Завдання дослідження: проаналізувати потенціал молоді в політичному житті України.

Виклад основного матеріалу. Значну роль у політичному житті відіграє студентська молодь зі своїми інтересами, пріоритетами і цінностями. Сучасне українське суспільство переживає період глибоких реформ у всіх сферах буття, намагається встати на шлях цивілізованого розвитку, створити підвалини ринкової економіки, сформувати громадянське суспільство і правову державу. У реалізації названих завдань виняткова роль належить молоді, що обумовлено цілим рядом чинників [1, с.7]. Молодь України почала більше цікавитися політикою, про це свідчить дослідження проведене Державним вищим навчальним закладом «Університет банківської справи» на замовлення Міністерства молоді та спорту України. За політичним життям в Україні постійно стежать 15, 6 % молодих людей і 36,8 % відслідковує його головні події. Водночас більше четверті молоді 26,3% цікавиться політичним життям дуже рідко, а у 17,4% відсутній інтерес до політичних процесів у державі. Порівняно з попереднім роком молодь України стала активною в громадській і політичній діяльності. Так, частка молоді, яка постійно стежить за політичним життям в країні у 2019 році порівняно з 2018 роком зросла у 1,7 раза, а питома вага тих, хто стежить за головними подіями в політичному житті на 10,9 %. При цьому на 12,1 % та 5,6 % відповідно скоротилася частка серед молодих людей України тих, хто узагалі не цікавиться політикою або проявляють інтерес до неї дуже рідко [2, с. 28]. Однією з форм політичної участі є молодіжні студентські рухи, які мають свою історію становлення та розвитку в Україні. Молодіжні рухи виникають в процесі соціально-економічного та соціально-політичного розвитку суспільства і їх зміст та форма діяльності значною мірою відбивають соціокультурну, історичну, демографічну, політичну та інші специфіки кожної окремої країни та ситуації. Особливості молодіжного руху окремих країн визначаються сутністю політичної системи та адаптацією державної політики до потреб молоді. Молодіжні рухи часто співпрацюють із політичними партіями, є їх філіями і підрозділами, або ж конкурують із ними за можливість реалізації політичних, тобто владних, інтересів і амбіцій. Основний момент єдності партії з її молодіжною організацією полягає у єдності їх ідеологічних платформ. Молодіжна організація веде свою роботу, вирішує свої проблеми і одночасно співпрацює з партією, та готує себе для майбутньої політичної роботи в ній. У свою чергу політичні партії прагнуть вирішення проблем, які є у молоді, та відстоюють інтереси членів молодіжних організацій, зокрема в парламенті. В Україні значна кількість партій мають свої молодіжні філії та організації, які ідеологічно орієнтуються на них. Окрім цього партії за допомогою своїх програм намагаються забезпечити підтримку молоді на виборах, проголошуючи соціальну спрямованість власної молодіжної політики [1, с. 9]. Загалом же можна констатувати, що молодь бере активну участь у соціально-політичних процесах, але ця активність проявляється більше у мітингових, протестних формах, молоді явно бракує політичної компетентності, інформованості, брак досвіду співпраці з органами місцевого самоврядування по узгодженню та прийняттю рішень на місцевому рівні. Таким чином, у суспільно-політичних перетвореннях, що відбуваються в країні, дедалі більшу роль відіграє молодь. Вона активно підтримує політичний курс на здійснення демократичних реформ, бере участь у розбудові демократичного суспільства. Саме молоді люди часто ініціюють соціально-економічні, політичні і духовні зрушення, адекватні викликам часу [3, с.262]. Сучасна молодь не має чітко означеної спрямованості на участь у політичному житті, хоч і виявляє готовність до активних дій. У більшості представників студентської молоді не сформовані настанови на самостійну, активну, відповідальну діяльність у сфері соціальних подій та інтерес до політичного життя країни. Молоді люди не готові і не прагнуть засвоювати нові форми соціальної активності, не ставлять за мету «вбудовуватися» в соціальні структури та громадські об'єднання, через які реалізується конструктивна взаємодія з владою та активна політична участь. Інструментами активізації політичної участі повинні стати розвиток соціальної активності та відповідальності молоді; побудова системи підготовки кадрів для політичної діяльності, яка забезпечувала б засвоєння необхідних знань і навичок у суспільно-політичних процесах; розвиток молодіжних громадських організацій як інституту самоорганізації соціальних груп для виявлення їхніх політичних інтересів [4, с. 260].

Висновок: Розкриття потенціалу молоді в політичному житті України потребує створення ефективних механізмів співпраці між державною владою та органами місцевого самоврядування. Це дозволить молоді відчувати себе повноправними учасниками політичного процесу.

Список використаних джерел

1. Безклетний С. Політична участь молоді та студентів як предмет політологічного аналізу / С. Безклетний // Вісник НТУУ-КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка. Випуск 3. 2007. С. 7-12.
2. Всеукраїнське соціологічне дослідження «Молодь України - 2019» // Аналітичний звіт С. 28.
3. Каретна О.О. Політична активність молоді як умова соціально - політичних трансформацій в Україні. / О.О. Каретна // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / гол. ред. С. В. Ківалов; відп. за вип. Л. І. Кормич. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»: Південноукраїнський центр гендерних проблем, 2012. Вип.44. С.254-265.
4. Кияшко Л. О. Психологічні проблеми політичної активності сучасної української молоді / Л. О. Кияшко // Наукові студії із соціальної та політичної психології: Зб. наук. праць Інституту соціальної та політичної АПН України. К., 2009. Вип. 23(26). С. 252-261.

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБОЛЕМИ

Актуальність дослідження: Ця тема залишається дуже актуальною в сучасному політичному контексті України. Існуюча система політико-управлінських відносин в Україні характеризується значними недоліками у функціонуванні. Ці проблеми існують з моменту проголошення незалежності України. Через недосконалість законодавчої бази та відсутність необхідної політичної волі залишається незбалансованість у формуванні та діяльності гілок влади, що потребує обов'язкового вирішення.

Мета дослідження: ознайомитись із виборчою системою України та ретельно проаналізувати проблеми, що існують, які заважають її ефективності та легітимності.

Предмет дослідження: виборча система України.

Об'єкт дослідження: проблеми виборчої системи України.

Завдання дослідження: з'ясувати особливості різноманітних видів виборчих систем.

Виклад основного матеріалу. Процеси пошуку оптимальної форми волевиявлення народу, які відбуваються сьогодні в Україні, далеко не завершені, тому питання визначення моделі виборчої системи, яка б задовольняла всі потреби українського електорату, залишається досить актуальним. Політична практика молодих демократій засвідчує необхідність формування усталеного виборчого законодавства, що сприяє стабільності партійних систем та інших політичних інститутів суспільства [2]. Виборча система – сукупність законів, що забезпечують певний тип організації влади, участь суспільства у формуванні державних представницьких законодавчих судових виконавчих органів, вираження волі тієї частини населення, яка за законодавством вважається достатньою для визначення результатів виборів легітимними [4]. Якщо зазирнути в історію, то виборча система України зазнала суттєвих змін з часу проголошення незалежності нашої держави. Вибори до Верховної Ради України 1994 р. відбувалися за мажоритарною системою абсолютної більшості, яка виявилася не результативною, вимагала чимало коштів і часу через проведення других турів голосування. У 1998 та у 2002 р. вибори до парламенту України здійснювалися за змішаною виборчою системою. 225 депутатів обирали за мажоритарною виборчою системою відносною більшості, 225 депутатів – методом пропорційного представництва. Також у вересні 1997 року запровадили змішану виборчу систему, а у 2006 - 2007рр. пропорційну з закритими партійними списками. На сьогоднішній день слід зазначити, що як мажоритарна, так і пропорційна виборчі системи мають певні недоліки. Дослідженню аспектів розвитку та функціонування виборчих систем присвячено значну кількість праць, зокрема О. Абрамової, М. Агафонкіна, Н. Базанова, В. Бебика, В. Королька, Л. Кочубей, І. Кресіної, Г. Лози, В. Мірошника, В. Погорілка, М. Рибачука, М. Рябця, В. Співака, М. Ставнійчук, В. Тимошенко, Ю. Шемшученка, В. Шергіна, Є. Шипуліна, І. Шкурата [3]. На сьогоднішній день, в Україні існують декілька рівнів виборчої системи. Найбільш відомі з них – президентські, парламентські та місцеві вибори. Президент та народні депутати обираються шляхом прямих загальних виборів, тоді як місцеві ради – через комбіновану систему мажоритарного та пропорційного представництва. Прямі вибори – система, за якою виборці мають можливість прямо висловити своє ставлення до кандидата шляхом подачі голосів (Україна, Франція, Польща). Мажоритарна виборча система історично найдавніша та найпростіша. Така система не допускає викривлень принципу політичного представництва й враховує інтереси більшості виборців. Адже якщо кандидат був обраний в один тур, значить його підтримували більше 50% виборців усієї країни. Якщо ж мав місце другий тур, то він, ймовірно, сприяв тому, аби визначення виборців відбувалось на основі близьких політичних позицій. Пропорційна система вимагає сталої багатопартійності, яка характеризувалася би досить чіткою поляризацією політичних сил, що дозволяє після виборів сформувати стабільну парламентську більшість. Загалом з 1998 року до 2019 року включно парламентські вибори в Україні відбувались за змішаною виборчою системою 50/50: половина народних обранців проходили за списками партій, а іншу половину виборці обирали в одномандатних мажоритарних округах [5]. Основні проблеми виборчої системи в Україні: деякі аспекти виборчої системи, такі як фінансування партій та виборчі кампанії, можуть бути нечіткими та схильними до корупції, що підриває довіру до процесу; виборча система не стимулює належний рівень конкуренції між політичними силами, що призводить до недостатнього представництва різних груп представництва різних груп інтересів; є багато різних правил виборчої системи для різних рівнів влади і це може створювати плутанину для виборців та підвищувати ймовірність конфліктів; існує ризик виборчих шахрайств, таких як підробка голосів або тиск на виборців; деякі групи населення (мігранти, внутрішньо-переміщені особи) можуть мати обмежений доступ до виборів через юридичні та практичні перешкоди [1].

Висновок. Отже, виборча система України залишається предметом активної дискусії та реформ. Існують прямі загальні вибори, на яких обираються президент та народні депутати. Місцеві ради обираються через комбіновану систему мажоритарного та пропорційного представництва. Також ще існує змішана система виборса система. Основні проблеми виборчої системи: недостатня прозорість та демократичність, дефіцит політичного плюралізму, фрагментарність системи, маніпулювання виборчими процесами, неоднаковість виборчих прав.

Список використаних джерел

1. Бучин М., Федорій І. Порівняльний аналіз основних виборчих систем: проблема вибору оптимальної моделі виборчої системи для України у плані дотримання демократичних принципів виборів. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/25697/12-Buchin.pdf>
2. Лешанич М., Палінчак М. Виборча система України. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/39520/1/%D0%92%D0%98%D0%91%D0%9E%D0%A0%D0%A7%D0%90%20%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%90.pdf>
3. Заяць Н. Виборча система України: сучасний стан та перспективи розвитку. URL: https://studies.in.ua/pravo/vubor_sis_ukr.pdf
4. Балабан Р. Теорія виборчої системи. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/254> (дата звернення: 18.04.2024)
5. Палій Г. Виборча система України: проблеми, наслідки функціонування та шляхи вдосконалення. URL: <https://www.niss.gov.ua/Monitor/April/12.htm>

СЕПАРАТИЗМ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: сучасна Україна перебуває у стані війни з Росією, тому збереження територіальної та етнічної цілісності є найвищою необхідністю на даний момент. Тому можна стверджувати, що сепаратизм є непомітним, але важливим чинником у зміні стану ведення війни, з якого також втратилась увага суспільства, тому це є необхідним дослідити наголосити на цьому.

Мета дослідження: роз'яснення сепаратизму в Україні та боротьба з ним.

Об'єкт дослідження: сепаратизм як явище у сучасній Україні.

Предмет дослідження: сепаратизм в Україні.

Завдання дослідження: зрозуміти сутність сепартизму та дослідити його вплив.

Виклад основного матеріалу. Сепаратизм – поширене в сучасному світі суспільно-політичне явище, що являє собою серйозну загрозу як для України, так і для безлічі інших країн і територій світу. Ознаки сепаратизму проявляються не тільки на ґрунті національних розбіжностей, вони можуть бути реакцією на диспропорції економічного розвитку регіонів, методи та засоби політичного управління. Крім того, сепаратизм у більшості державах, у тому числі в Україні, зумовлений геополітичними факторами [2, с 70]. Ще кілька років тому загроза сепаратизму в Україні здавалася перебільшеною і не належала до основних викликів національній безпеці та територіальній цілісності держави. Та вже багато років поспіль вчені зауважували посилення етнорегіональних відмінностей, диспропорцій, відцентрових рухів етнополітичного спрямування, що за певної системи умов можуть набути ознак сепаратизму. К. Вітман в 2011 році наголошував на тому, що політичній еліті України не вдається знайти оптимальне співвідношення загальнонаціональних та регіональних інтересів. Врахування інтересів одного регіону на загально-національному рівні автоматично порушує етнополітичну стабільність в інших регіонах України. Напрацювання та реалізація єдиної, злагодженої етнополітики в Україні наштовхується не лише на перешкоди у вигляді об'єктивних регіональних відмінностей, а й їх політизацію [1, с. 391-392]. Найвагомішою передумовою всеосяжного поступу етнонаціональних груп в українському соціумі є подолання економічних негараздів, вирішення кризи системного управління політичною сферою України. Такі виклики в поліетнічному суспільстві можуть призводити до нівелювання національних цінностей, розвитку політичних конфліктів на національному ґрунті, ксенофобії та проявів тенденцій до відокремлення регіону (сепаратизму) [4]. З метою боротьби проти сепаратизму, Верховна Рада України звернулася до міжнародних та європейських організацій, лідерів країн світу з пропозицією: 1) встановити та притягнути до кримінальної відповідальності винних у вчиненні терористичного акту; 2) визнати самопроголошені організації ДНР і ЛНР терористичними; 3) вжити спільних з Україною заходів, у тому числі у військово-технічній сфері, спрямованих на припинення діяльності терористичних угруповань, що ведуть військові дії проти України та є загрозою миру і стабільності в світі. Якщо інші держави та міжнародні організації визнають ДНР та ЛНР терористичними організаціями, то це потягне за собою нові обмеження та санкції для Росії, що підтримує тероризм (сепаратизм) в Україні [3, с 292].

Висновки: Сепаратизм є поширеним явищем у сучасності, що є серйозною загрозою для безлічі країн і територій світу, в тому числі для України. Ознаки сепаратизму можуть проявлятися на основі національних розбіжностей, також можуть бути спричинені диспропорцією економічного розвитку регіонів, на методи та засоби політичного управління. Також сепаратизм може бути зумовлений геополітичними факторами.

Список використаних джерел:

1. Явір, В. А. Основні прояви сепаратизму в сучасної України. Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2014. С. 391-397.
2. Сталенна, Л. С. Регулювання правових відносин щодо протидії сепаратизму в Україні. Теорія та практика державного управління, 2015. С. 69-76.
3. Кресіна, І. О., А. А. Коваленко. Ситуативні механізми протидії сепаратизму в Україні: політико-правовий аналіз. Держава і право. Юридичні і політичні науки 2014. С. 291-299.
4. Мосора, М. А. Сепаратизм як інституціоналізована політична практика: виклики для Європейського Союзу і України. URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/12917/1/>

РОЗВИТОК ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ПОВНОМАШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РОСІЇ

Актуальність дослідження. в Україні під час повномасштабного вторгнення. Внаслідок повномасштабного вторгнення велика частина населення опинилась у скрутних обставинах. Люди були змушені шукати порятунку як у більш безпечних куточках України, так і за її межами. В них було дуже багато проблем: відсутність продуктів харчування, питної води, ліків, через втрату джерел прибутку та елементарних засобів для існування, необхідність психосоціальної підтримки та консультації різних спеціалістів. І тоді крім держави, на допомогу прийшли волонтери. Українці почали об'єднувати свої волонтерські ініціативи заради допомоги одне одному та державі. Спочатку – через особисті зв'язки (друзі, родичі, колеги, сусіди, попередні знайомства) [1].

Мета дослідження: аналіз та вивчення динаміки розвитку волонтерського руху в Україні.

Об'єкт дослідження: волонтерський рух в Україні.

Предмет дослідження: динаміка та особливості розвитку волонтерського руху.

Завдання дослідження: оцінити вплив волонтерської діяльності на підтримку та забезпечення потреб військових та цивільного населення.

Виклад основного матеріалу. Скоро з'явилися спеціальні платформи, де небайдужі громадяни координували та об'єднали зусилля. Саме вони є частиною кожної цивілізації та будь-якого суспільства. Сотні тисяч людей приєдналися до волонтерського руху та почали допомагати як цивільним, так і військовим. Цей феномен волонтерства стає не тільки доповненням до державних структур, але і важливим елементом соціальної резиліентності та здатності суспільства адаптуватися до нових викликів. Він є однією з ключових складових громадської активності та мобілізації ресурсів нації в умовах кризових ситуацій. А в контексті сучасної історії України, цей рух набуває особливого значення як механізм мобілізації та координації громадської підтримки. Дослідження розвитку волонтерського руху в Україні в умовах вторгнення є актуальним з багатьох причин. По-перше, воно дозволяє зрозуміти, як громадська ініціатива відгукується на загострення політичної та воєнної ситуації в країні. По-друге, аналіз волонтерського руху надає можливість виявити основні механізми його функціонування, ефективність та здатність адаптації до нових умов [3]. Волонтер - фізична особа, яка добровільно здійснює соціально спрямовану, благодійну, неприбуткову та вмотивовану діяльність, що має суспільно-корисний характер. Важливо зазначити що, волонтерами стають не з фінансових спонукань, а заради добровільної допомоги іншим та набуття безцінного життєвого досвіду [2]. Волонтерська діяльність ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності, неприбутковості. Волонтерами можуть стати громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та які є дієздатними [5]. Прикметною рисою українського волонтерства стала потужна суспільна підтримка і готовність допомагати, причому оперативно. На даний момент сформувалися суттєві особливості волонтерської діяльності в Україні: високий рівень ініціативності та незалежності діяльності волонтерських структур; становлення волонтерських структур, як організацій громадянського суспільства, професійно задовольняють певні потреби; прихід багатьох волонтерів не з структур громадянського суспільства, а з різних сфер професійної діяльності, зокрема, ІТ-технологій, підприємництва тощо; певна «вимушеність» волонтерських ініціатив – наслідок недостатньої ефективності державних інститутів або обмеженості ресурсів держави. Основними напрямками волонтерської діяльності під час повномасштабного вторгнення є підтримка: ЗСУ, переселенців, людей, які потребують допомоги через різні обставини, госпіталів, психологічна та юридична [4].

Висновок: таким чином, волонтерство і самоорганізація населення є важливим процесом у розвитку громадянського суспільства. Активний розвиток волонтерського руху показав, що українці здатні гуртуватись, допомагати та піклуватись один про одного. Саме громадянська активність як тренд проявляється або в волонтерстві, або в участі в різних політичних і соціальних проектах, і, врешті-решт, сприяє залученню все більш широких верств населення до процесів самоорганізації на місцевому та загальнодержавному рівнях.

Список використаних джерел:

1. Волонтерство за рік повномасштабної війни: як небайдужі громадяни формують надійний тил для захисників України. Центр демократії та верховенства права URL: <https://cedem.org.ua/news/volonterstvo-za-rik/>.
2. Волонтерський рух і його роль у сучасній Україні. Харківський національний університет радіоелектроніки URL: <https://openarchive.nure.ua/server/api/core/bitstreams/51f63b72-64e1-4b4b-ace2-8b299296640f/content>.
3. Два роки війни у 18 графіках. Як повномасштабне вторгнення Росії змінило Україну – ЗСУ, держфінанси, демографія, міжнародна допомога і ставлення до перемоги. Журнал Forbes Ukraine URL: <https://forbes.ua/war-in-ukraine/yak-povnomasshtabne-vtorgnennya-rosii-vplinulo-na-ukrainu-dva-roki-viyni-v-grafikakh-23022024-19442>.
4. Закон України «Про волонтерську діяльність в Україні». Розділ I Загальні положення Стаття 1 Визначення термінів URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JF3CP01A?an=3..>

5. Уманська О. Волонтерство в Україні. Благодійний фонд UWCF URL: <https://uwcfoundation.com/ua/blagotvoritelnost-v-ukraine/volonterstvo-v-ukraini>.

ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: ліберальні партії стають об'єктом все більшого інтересу в політичному житті багатьох країн світу, включаючи Україну. Зростаюча важливість прав людини, громадянських свобод і економічної вільності робить ліберальні ідеї актуальними для сучасного суспільства. Дослідження ліберальних партій допомагає розуміти їхню роль у формуванні політичного ландшафту та способи досягнення цілей.

Мета дослідження: аналіз ролі, стратегій і впливу ліберальних партій у світі та в Україні,

Предмет дослідження: ідеологічні засади, а також загальний вплив ліберальних партій у різних країнах.

Об'єкт дослідження: ліберальні партії.

Завдання дослідження: вивчення історичного контексту появи лібералізму.

Виклад основного матеріалу. Лібералізм зародився як ідеологія буржуазії у XVII столітті і оформився до середини XIX століття. В основі лежали ідеї суспільного договору та природного права, запропоновані Дж. Локком, які передбачали передачу деяких прав державі, але збереження основних прав на життя, свободу і власність для індивіда. Центральною у лібералізмі є ідея індивідуальної свободи, яка стимулює підприємництво та новаторство. Б. Констан відрізняв політичну і громадянську свободу, стверджуючи, що остання виникла лише у нових суспільствах. Лібералізм також вимагав рівності людей, ліквідації станових привілеїв та обмеження абсолютизму державної влади через поділ влади на законодавчу, виконавчу та судову гілки [1]. Ліберальна партія України заснована на Установчому з'їзді 12 вересня 1991 року. Вона ровесниця української незалежності і весь цей час розвивалася разом з нашою державою. Роки, що минули, увібрали в себе складний процес її організаційного та структурного становлення, гостру політичну боротьбу та наукові дослідження в царині ліберальної ідеології. До створення партії українських лібералів привело усвідомлення свого історичного коріння і політичні можливості кінця 80-х початку 90-х років так званої „перебудови», коли КПРС збанкрутіла як „керівна і спрямовуюча сила», і почався бурхливий процес становлення багатопартійності й ідеологічного плюралізму, політичного структурування суспільства. Люди почали виявляти свої справжні, а не вдавані, нав'язані їм інтереси. І для багатьох саме свобода стала головною потребою і об'єктом прагнень [2]. На сьогоднішній день лібералізм є однією з провідних ідеологій у світі. Концепції особистої свободи, свободи слова, загальних прав людини, релігійної терпимості, недоторканності особистого життя, приватної власності, вільного ринку, правової держави, обмежень на державну владу, верховної влади народу, самовизначення нації, освіченої і розумної державної політики набули найширшого розповсюдження. До ліберально-демократичних політичних систем належать Фінляндія, Іспанія, Канада, Уругвай та інші країни [3, с. 3].

Висновок. Ліберальні партії, як в Україні, так і в світі, є важливим елементом політичного життя. Вони репрезентують ідеї свободи, прав людини, громадянського суспільства та економічного розвитку. Однак, вони також стикаються з численними викликами, такими як зростання популізму, внутрішні конфлікти та конкуренція з іншими політичними силами. Дослідження ліберальних партій є важливим для розуміння сучасного політичного ландшафту та формування ефективних стратегій розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Лібералізм URL:<http://politics.ellib.org.ua/pages-2036.html>
2. Ліберальна партія України URL:<https://lpu.com.ua/partiia>
3. Участь українських ліберальних політичних партій URL:<http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/86776/01-Bogdanov.pdf?sequence=1>

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УКРАЇНІ ДО І ПІСЛЯ МАЙДАНУ

Актуальність дослідження: дослідження політичних партій в Україні до і після Майдану є дуже актуальною через значні зміни, які відбулися в політичній сцені країни після Революції Гідності. Майдан відкрив нові можливості для активізації громадянського суспільства та підтримки громадянами певних політичних партій або рухів. Після Майдану в Україні було розпочато значні реформи, спрямовані на боротьбу з корупцією та покращення управління. Дослідження також може включати оцінку реформ у цій сфері та їх вплив на політичну ситуацію в країні.

Мета дослідження: вивчення ролі партій в політичному процесі.

Предмет дослідження: політичні партії в Україні.

Об'єкт дослідження: політичні процеси та динаміка українського суспільства у контексті діяльності політичних партій до та після Майдану.

Завдання дослідження: вивчити зміни в структурі, ідеології, керівництві та стратегіях діяльності політичних партій до та після Майдану.

Виклад основного матеріалу. Після подій на Майдані, тривав розвиток партійної системи України на основі таких чинників: зміна балансу сил, переформатування влади, агресія з боку РФ, посилення кризових явищ у фінансовій та соціально-економічній сферах, зміни в соціально-демографічній сфері та суспільній свідомості, активізація контактів з країнами Сходу [1, с. 125]. Протягом 2014-2015 рр. значно зросла суспільна підтримка проєвропейських партій, які вперше за багато років здобули підтримку в усіх регіонах країни. Внаслідок впливу із заходу, значно почали активізуватися контакти українських партій проєвропейського спрямування з європейськими партіями. На той час виділялось три основні українські партії (ВО «Батьківщина», «Удар» та Народний Рух України) у Європейській народній партії. Тому, упродовж 2014-2015 рр. знизилася підтримка двох коаліційних партій - БПЛ і «Народного фронту», лідером якого був Прем'єр-міністр А. Яценюк. Ці партії стали для громадян уособленням негативних наслідків реформ. Краще становище було у партій таких як «Батьківщина» та «Опозиційний блок», їх рейтинг дещо зріс. В цей час посилюється рівень популізму в функціонуванні політичних партій. Це спричинила складна соціально-економічна ситуація, громадяни очікували більше від влади, яка прийшла в період Майдану [3, с.37]. Значну підтримку з боку українського народу отримують партії, які пропонують «прості рішення і швидкі дії». Такі підходи використовували більшість політичних сил. Також, в цей період розвитку партійної системи стало особливе зростання впливу громадянського суспільства на політичні партії, це сприяло створенню нових політичних сил на основі його структур. Таке поєднання є однією з нових рис в історії політичної системи України. Перемога на Майдані зумовила специфіку чинників, що впливали на процеси в партійній системі [4, с. 123]. Серед цих чинників слід відзначити, передусім, відновлення дії Конституції 2004 року, прийняття рішення про декомунізацію та очищення влади, зміни в законодавстві про місцеві вибори, створення законодавчої бази для створення бюджетного фінансування партій [5, с. 67]. Активізувався соціально-економічний поділ. Зросла напруга між противниками і прихильниками радикальних дій, прихильники продовження війни на Донбасі до перемоги і досягнення миру за всяку ціну. Відбулося підвищення уваги світу до України, що зумовило високу інтенсивність зовнішнього впливу. Тенденція наростання авторитарної діяльності влади, переорієнтація на інтеграцію до європейського простору та відмова від євроінтеграційного курсу призвело до виступів громадян у формі протесту, які значно активізувалися після спроби влади оголосити диктаторський рижим (з урахуванням сумнозвісних законів «16 січня»). Тому важливим чинником цього етапу було прийняття Конституції в редакції 2004 року, що вразі підвищило роль політичних партій у функціонуванні державної системи. Наслідком цього, парламентські фракції отримали право формувати коаліцію та призначати уряд. Але система виборів бо Верховної Ради залишалася старою та змішаною, з характерними для неї недоліками [2]. Таке політичне переформовування призвело до радикальних змін у партійній системі. З одного боку, основними складовими системи стали партії, які до падіння режиму В. Януковича перебували в опозиції, а з іншого боку внаслідок втрати суспільної підтримки правляча партія («Партія регіонів») пережила розкол і крах, що призвело до зникнення з політичної арени. Відновлюється система поміркованого плюралізму. Таке переформатування призвело до екстремальних умов: необхідність відновлення функціонування державного механізму разом з агресією з боку Росії, надзвичайно складна соціально-економічна ситуація. За короткий час створилися нові партії. Значна частина таких партій була створена політиками і громадськими діячами, які брали участь в акціях протесту на Майдані. Такими партіями стали: «Опозиційний блок» - слабо позиціонована ліво-орієнтована; «Батьківщина» - слабо позиціонована ліво-консервативна, з переважною часткою у передвиборчій програмі популістських гасел; «Блок Петра Порошенка» - сильно позиціонована право-ліберальна; Радикальна партія Олега Ляшка - слабо позиціонована ліво-орієнтовна з вкрапленням консервативних тез і найвищою часткою популістських гасел у передвиборчій програмі; «Народний фронт» - сильно позиціонована право-ліберальна партія; «Самопоміч» - слабо позиціонована ліво-консервативна, не типова раніше для України партія. Деякі з цих партій виникли в наслідок Майдану, але вони не стали елементами системи («Правий сектор»). Вперше в історії України як під час парламентських, так і під час президентських виборів конкуренція відбулася між партіями, які схилилися до європейського шляху розвитку країни. З кожним наближенням наступних виборів розгортається гостра конкуренція між партіями, що прийшли на політичну арену після Революції Гідності. Партійні лідери поставили лінії

розмежування, які проходять через ставлення до Росії, до врегулювання ситуації на Донбасі, до реформування держави. В це час партійна система України зберігає ознаки поміркованого плюралізму. У ній існують партії, які можна віднести як до правих, так і до лівих ідеологічних спектрів. Партії правої частини є більш артикульованими. На цьому етапі з точки зору кількості та співвідношення парламентських партій, система характеризується екстримальною багатопартійністю. Однак радикальне оновлення не змінило політичні партії, як складових систем. Створюються партії, як завжди для власних потреб та інтересів окремих груп, їх утворення та об'єднання відбувалося «згори».

Висновок: Політичні партії в Україні пройшли значний шлях з часів майдану. Партійна система стала більш динамічною та плюралістичною. Проте, все ще залишаються виклики, які потребують вирішення. Важливо, щоб партії в Україні продовжували розвиватися, та прагнули змін.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
3. Закон України «Про місцеві вибори» // Відомості Верховної Ради, 2015. С. 37-38.
4. Воробйов Є. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої школи / Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горлач (заг.ред.). вид., випр. та доп. К.: Єдінороз, 2002. 640 с.
5. Сіленко А.О. Новий образ соціальної держави // Людина і політика. 1999. № С.65-68.

КОСМОПОЛІТИЗМ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА ПРОЯВИ

Актуальність дослідження: у сучасному суспільстві позиції індивідів пройшли певну метаморфозу, оскільки раніше людство було міцно «прив'язане» до традиційних типів зв'язку і соціальних форм, а зараз ми можемо вільно відійти від заданих суспільством біографій для самостійного створення потрібних благ. В умовах неймовірного розширення просторових координат для професійної діяльності, скасування багатьох політичних і юридичних кордонів для здійснення, звільнення від тиску національних традицій, втрачається вузька територіальна або регіональна прив'язка, і індивід отримує можливість відчувати себе громадянином світу, що, власне, і становить смислове навантаження поняття «космополітизм».

Мета дослідження: розуміння і аналіз ідеології світового громадянства.

Об'єкт дослідження: причини та прояви космополітизму.

Предмет дослідження: космополітизм.

Завдання дослідження: прослідкувати розвиток космополітизму.

Виклад основного матеріалу. Питання космополітизму отримали певне висвітлення в науковій літературі. Аналізом деяких аспектів цієї проблеми займалися ще радянські дослідники. Щоправда, їх роботи відрізнялися значною заідеологізованістю та всебічною критикою так званого «безрідного космополітизму». Дослідниця О. Андреева зазначає: «Поява Європейського Союзу як нової форми державності внесла дуже серйозні проблеми до ідентичності «європейської людини»» [1, с. 92]. На її думку, ця поява сприяла руйнуванню традиційної «національної ідентичності», не запропонувавши, проте, загальновизнаної «європейської ідентичності» [1, с. 93]. Космополітичну перспективу самовизначення європейської спільноти серед інших обґрунтовує український дослідник М. Кузьменко, здійснюючи аналіз різноманітних рівнів існування європейської ідентичності. Що стосується заміни національної європейської ідентичності наднаціональною, то з цього приводу М. Кузьменко зазначає: «Європейська колективна ідентичність не заміняє національні ідентичності, а різнобічно взаємодіє з ними, охоплює їх» [2, с. 9]. Тобто в межах новоствореного європейського демосу національна та наднаціональна (космополітична) європейська ідентичність будуть співіснувати. Автор вводить в обіг поняття «плюралізованої космополітичної європейської ідентичності», що базується на критичній нормативній рефлексії спільного досвіду європейської історії. Історично ідея Європи змінювалася у великій кількості дискурсів, наголошує М. Кузьменко [2, с. 12]. З часів античності вона була оформлена у постійних дискусіях щодо її виключення чи включення до позаєвропейського світу. В дійсності існує множина значень ідеї Європи і кожен національний (наднаціональний) європейський проект демонструє власне її сприйняття. Космополітизм – це культурне явище, що характеризує світогляд людини, тоді як глобалізація – тенденція суспільного розвитку, спрямована на становлення цілісного світу [3, с. 33]. **Висновок:** Космополітизм є давно очікуваною, проте, ще недостатньо чіткою та обґрунтованою течією відповіддю на сьогоденні виклики глобалізованого світу, зокрема, переходу в мережеве суспільство, яке нині ще не охоплює увесь світовий простір. Можна погодитися з позицією У. Бека, який стверджував, що ми не знаємо як буде розвиватися далі людство: чи будуть набирати силу процеси інтеграції та взаємозалежності націй, або ж посиляться опір означеним процесам [4, с. 81].

Список використаної літератури

1. Андреева О. Кризові тенденції національної ідентичності в Європі та їх вплив на національну ідентичність сучасної України // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Випуск 11. Київ-Миколаїв, 2007. С. 81-96.
2. Кузьменко М. О. Самовизначення європейської спільноти (в парадигмі соціального конструктивізму): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук: спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / М. О. Кузьменко. К., 2008. 20 с.
3. Чумаков А. Н. Глобалізація і космополітизм в контексті сучасності // Запитання філософії 2009. № 1. С. 32-39.
4. Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. Випуск 11. Київ-Миколаїв, 2007. С. 81-96.

ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження: революція Гідності стала ключовим моментом у новітній історії Європи. Вивчення цієї події допомагає нам зрозуміти основні зміни, які відбулися в Україні та її відносинах з росією. Він також проливає світло на ширші питання, такі як демократія, національна ідентичність і народні повстання.

Мета дослідження: вивчити чинники, що призвели до Революції Гідності, її довготривалі наслідки та ключові сили, які рухали рух.

Об'єкт дослідження: Революція Гідності.

Предмет дослідження: основні причини, наслідки та рушійні сили Революції Гідності.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив Революції Гідності на розвиток українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Революцію гідності умовно можна поділити на 2 етапи. Перший етап - Євромайдан, який розпочався 21 листопада 2013 року і тривав до 16 січня 2014 року. Наступний етап вже мав назву Революція, яка брала свій початок з 16 січня 2014 року. [1] Цілі першого і другого етапів Революції гідності були взаємопов'язані і мали на меті наступне: підписання Україною асоціації з ЄС, отримання безвізового режиму для українців, відставку тодішнього уряду, проведення позачергових виборів президента (повалення диктаторського режиму Януковича) й уряду [1]. Основними передумовами до революції були: Повсюща русифікація: з приходом до влади Віктора Януковича та його команди в Україні була розгорнута масштабна програма неоголошеної русифікації. Руйнування фінансової системи: економічний курс який обрала команда Віктора Януковича призвів до деградації фінансової системи країни. Харківські угоди: угода між Україною та росією з питання перебування Чорноморського флоту російської федерації на території [2, с.1]. Поштовхом до виходу протистояння за мирні межі стало ухвалення Верховною Радою України репресивних, на думку прихильників євроінтеграції, «диктаторських законів», що відбулося 16 січня. Наступного дня низка громадських організацій оголосили повну мобілізацію на майдані Незалежності в Києві. Причин у Майдану було чимало, проте з кожним днем вони все з'являлись та з'являлись. Головними слід вважати: брехня влади, відмова від ЄС, тотальна корупція, придушення громадських свобод, репресії проти опозиції, свавілля міліції. Загальна не любов і не довіра до політиків виражалася тим, що громадські активісти не охоче пускали політиків до мікрофонів та не давали їм на право голосу [2, с. 4]. Однією з основних рушійних сил Революції гідності була молодь та студентство. Вони, як ніхто прагнули кращої долі для України в ЄС [3, с. 2]. Окрім, студентів вагомою рушійною силою були футбольні фанати. Також в протестах брали участь представники різних національностей та різних прошарків населення України [1]. Революція Гідності в Україні завершилася в лютому 2014 року низкою подій, які призвели до значних змін влади. Ось розбивка ключових подій: Посилення протестів: широкомасштабні протести спалахнули у відповідь на жорстоке придушення демонстрантів силами безпеки. Зміщення уряду: президент втік з країни, а його уряд розпався. Зміна влади: з'явилися нові лідери та сформовано тимчасовий уряд. Ця зміна влади ознаменувала завершення основного етапу Революції Гідності. Це призвело до нових виборів і більш демократичного уряду [4, с.15]. Наслідки Революції Гідності: Відвернення безпосередньої загрози знищення України росією. Відновлення громадянських свобод, порушених «диктаторським режимом». Припинення панування клану Януковича. Рух України до Європи Зростання самоповаги, патріотизму та солідарності громадян України [5].

Висновки: майдан постав важливою історичною подією, яка глибоко вплинула на політику не лише у Європі, але і в глобальному масштабі. Він незворотно спрямував країну на шлях до Європи, спричинив війну із сусідньою росією, призвів до відновлення холодної війни між росією та Заходом. Трагічні події на майдані Незалежності увійшли до новітньої історії України і стали символом всенародного опору беззаконним діям тодішньої влади.

Список використаних джерел:

1. Революція Гідності. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Революція_Гідності#Причини_та_характер_протистояння
2. Вауліна, О. Ніч, яка вивела нас на світло: річниця Революції Гідності/ Ольга Вауліна // Голос України. 2014. 29 листоп. (№ 231). С. 1, 4.
3. Лавренюк, С. Пам'ятаймо! Перші Герої Небесної Сотні/ Сергій Лавренюк // Голос України. 2015. 22 січ. (№ 10). С. 2
4. Ярош Д. Нація і революція / Дмитро Ярош; ВІПР «Правий сектор», ВО «Тризуб» ім. Степана Бандери, Наук.- ідеол. центр ім. Дмитра Донцова. - Львів, 2015. 185 с.
5. Шведа Ю. Революція Гідності у контексті загальної теорії соціальних революцій / Ю. Шведа URL: https://zaxid.net/revolyutsiya_gidnosti_u_konteksti_zagalnoyi_teoriyi_sotsialnih_revolyutsiy_n1301345

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження: Форма державного управління є ключовою характеристикою будь-якої країни, оскільки вона визначає структуру, компетенцію та взаємодію вищих органів влади. Ця проблема залишається актуальною через її вплив на політичний лад. Особливий інтерес викликає ситуація в Україні, яка зазнала різних форм державного устрою, включаючи парламентсько-президентську після революції гідності.

Мета дослідження: проведення аналізу мотивів, що спонукали до повернення до парламентсько-президентської моделі управління в Україні у 2014 році.

Об'єкт дослідження: Україна у часи повернення до парламентсько-президентської форми державного правління.

Предмет дослідження: президентсько-парламентські форми організації державної влади України.

Завдання дослідження: проаналізувати причини та наслідки повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління.

Виклад основного матеріалу. Успішне функціонування змішаної президентсько-парламентської системи влади потребує ефективного механізму політичного компромісу. Проте в Україні цей механізм не спрацював через різноманітні інституційні та історичні проблеми. Зміна виборчої системи спричинила експансію тіншового капіталу в політику, зробивши лідера фракції важливішим за «звичайних» депутатів і переваживши інтереси впливових бізнес-груп над потребами народу. Такий стан речей призвів до зниження професійного рівня депутатів, які не відповідали моральним і професійним стандартам [2, с. 393]. Після Помаранчевої революції в 2005 році Україна перейшла до парламентсько-президентської форми урядування. Проте, після приходу Віктора Януковича до влади у 2010 році, Конституційний Суд України скасував закон про зміни до Конституції, відзначивши його порушенням процедури. Це призвело до відновлення дії Конституції 1996 року. Згідно з цими законами Верховна Рада має право звільняти та призначати чиновників, контролювати Кабінет Міністрів, а Голова Верховної Ради може тимчасово виконувати обов'язки Президента у разі його дострокового припинення повноважень. Також розширено повноваження Кабінету Міністрів, включаючи право призначати та звільняти високопосадовців [4]. Згідно з Законом №742-УП від 21 лютого 2014 року повноваження Президента України розширюються, оскільки акти глави держави вже не потребують обов'язкового контрайсгнунання Прем'єр-міністра України і відповідного міністра. Паралельно, парламентсько-президентська форма правління передбачає збалансовану розподіл влади між главою держави, урядом та парламентом, де повноваження Президента обмежені та перерозподілені [1, с. 62]. Парламент може усунути прем'єр-міністра та уряд будь-коли, змінюючи політичний курс. Президент може розпускати парламент у випадках, передбачених Конституцією, зменшуючи кризи і зміцнюючи стабільність уряду. У парламентсько-президентській формі державного правління роль прем'єр-міністра та уряду зростає [3, с. 234]. Україні потрібна парламентсько-президентська республіка, оскільки вона не може поки що бути просто парламентською республікою. Запропонована модель є перехідною формою до парламентської з президентської, яка є менш розвиненою за позиціями демократії. Україна потрібна система влади, яка діяла б за законами та загальноприйнятою мораллю, але наразі це утопія. Країна рухається до оптимального устрою з великими втратами, збираючи досвід та аналіз, але з певними труднощами через суб'єктивізм влади та відсутність аналізу. Закмнене коло треба розірвати на законодавчому рівні якнайшвидше [5, с. 295].

Висновок: таким чином, система парламентсько-президентського управління відповідає потребам нашої країни, оскільки аналіз минулих років показує, що президент був занадто навантажений відповідальністю та мав тенденцію приймати всі рішення самостійно.

Список використаної літератури

1. Гончарук, Т. В. Ментально-філософські засади національного буття, їх детермінуючий вплив на суспільні процеси [Текст] / Т. В. Гончарук // Світоглядні та 101 соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Т. В. Гончарук, Н. В. Гнаевич, М. І. Гурик [та ін.]; кер. ант. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. С. 44-71
2. Гончарук Т., Шумка М. Національно-культурна ідентичність як маркер модернізованого українського суспільства // Філософія фінансової цивілізації: людина у світі грошей: Збірник наукових праць. Книга 6.Л.: УБС НБУ, 2013. 720 с..
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
4. Конституція України. Чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2014 року, видавець Паливода А. В. Київ, 2014. URL: <https://palyvoda.com.ua/product/konstytucziya-ukrayiny/>
5. Політологія [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач, О. М. Рудакевич, М. Гурик [та ін.]; за ред. Т. В. Гончарук Чолач. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2019. 320 с.

*Руслан Чигур,
кандидат історичних наук, доцент кафедри політології та філософії ЗУНУ
Ілона Биц,
студентка групи МЕН-11*

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження. Проблеми виборчої системи в Україні є актуальними через їх вплив на політичну стабільність, демократичний розвиток та довіру громадян.

Мета дослідження: виявлення основних проблем виборчої системи України та пошуку можливих шляхів вирішення цих проблем для підвищення ефективності та справедливості виборчого процесу.

Об'єкт дослідження: виборча система України.

Предмет дослідження: виборча система України.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості виборчого процесу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Виборча система – сукупність правил і законів, що забезпечують певний тип організації влади, участь суспільства у формуванні державних представницьких, законодавчих, судових і виконавчих органів. Вибори – передбачена конституціями та законами переважної більшості держав форма прямого народовладдя, яка полягає в тому, що шляхом голосування формуються представницькі органи державної влади та місцевого управління. Це також засіб його виховання і самоорганізації. Виборчий процес - встановлена законодавством процедура, порядок організації і проведення виборів, один із елементів виборчої системи передбачає певні етапи, стадії, недотримання яких може призвести до небажаних наслідків - аж до касації результатів виборів [1]. Виборчий процес включає такі етапи: 1) складання та уточнення списків виборців; 2) утворення виборчих округів; 3) утворення виборчих дільниць; 4) утворення виборчих комісій; 5) висування та реєстрація кандидатів у депутати; 6) проведення передвиборної агітації; 7) голосування; 8) підрахунок голосів виборців та встановлення підсумків голосування; 9) встановлення результатів виборів депутатів та їх офіційне оприлюднення; 10) припинення діяльності виборчих комісій. В Україні з допомогою виборів громадяни обирають такі виборні органи і посади: Верховну Раду України, Президента України, обласні, районні, міські, селищні та сільські ради, міських, сільських і селищних голів. Історія свідчить, що виборча система України зазнала значних змін з часу здобуття незалежності: вибори до Верховної Ради України 1994 року відбулися за мажоритарною системою абсолютної більшості, яка виявилася неефективною і тривалою через проведення другого туру голосування. У 1998 та у 2002 р. вибори до парламенту України здійснювалися за змішаною виборчою системою. 225 депутатів обирали за мажоритарною виборчою системою відносної більшості, 225 депутатів - методом пропорційного представництва [3, с. 58]. Також у вересні 1997 року запровадили змішану виборчу систему, а у 2006 - 2007рр. пропорційну з закритими партійними списками. На сьогоднішній день слід зазначити, що як мажоритарна, так і пропорційна виборчі системи мають певні недоліки. Так, мажоритарна система - досить результативна і проста у застосуванні, але вона сприяє неадекватному відображенню у складі представницького органу політичного спектра суспільства та призводить до втрати великої кількості голосів, а це має наслідком послаблення представництва в парламенті чи іншому виборному органі [5, с. 66]. У пропорційній з закритими виборчими списками недоліки такі: 1) Проблема низького рівня внутрішньопартійної демократії консервується. Це означає, що внутрішня конкуренція у партіях фактично відсутня. Натомість сильною є монополія партійного керівництва, яке і визначає персональний склад списку, а також розміщує у складі партій «грошових мішків»; 2) Відстань між партіями та виборцями збільшується. Оскільки до прохідної частини партійних списків кандидати потрапляють не за популярністю серед виборців, а за принципом лояльності до керівництва партії чи за гроші; 3) Підзвітності народних депутатів перед виборцями та взагалі зв'язку з виборцями практично немає [2, с. 200]. Передусім, зазначені мінуси нинішньої пропорційної системи спричиняють закриті виборчі списки і голосування в єдиному загальнодержавному окрузі. Адже саме це, фактично, зв'язує руки виборцю, який не має можливості вплинути на черговість кандидатів у виборчих списках та, врешті-решт, не може визначитися, кого він хоче бачити своїм депутатом. Щодо пропорційної системи з відкритими списками, то ця система має більше переваг, ніж недоліків, а саме: вона передбачає 27 великих регіональних округів. Партії виставлятимуть на кожному окрузі мінімум п'ятьох кандидатів [4, с. 97]. Виборець, окрім того, що голосує за партію, зможе віддати свій голос і за конкретну людину в цій партії, тим самим формуючи персональний склад парламенту. До того ж, великий розмір округів ускладнює підкуп виборців. Одна справа «скупити» мажоритарний округ у два райони, і зовсім інша - всю область. Це потребує значно більших витрат. Щоб потрапити до Верховної Ради, треба буде завойовувати довіру і голоси виборців. Тобто - реально працювати на округах і показувати свою ефективність. Це стимулюватиме політичну конкуренцію і зробить не вигідною торгівлю місцями у виборчих списках. Адже ніхто не зможе гарантувати голоси виборців за конкретну персону.

Висновки. Отже, найнеефективнішою виборчою системою в Україні є пропорційна системи з відкритими регіональними списками. Усі реформи в Україні залежать від політиків та їхніх рішень. А хто в нашій країні ухвалювати політичні рішення - залежатиме від закону про вибори народних депутатів України. Щоб рухатися вперед до розвитку країни, нам необхідне оновлення політичних еліт, які обиратимуться за новим принципом.

Список використаних джерел

1. Бойко Н. С. Виборча система України: суспільно-політичний аспект URL: <http://www.academv.gov.ua/>
2. Гелей С., Рутар С. Основи політології: Навчальний посібник. К.: Товариство «Знання», КОО, 1999. 427 с.
3. Вибори '98: документи, статистичні дані, аналіз. К., 1998. 710 с.
4. Лавринович О. Реформа виборчої системи і парламент України // Право України. 2000. № 1. С. 97-98.
5. Політологія [Текст]: навч. посіб. / Т. В. Гончарук-Чолач, О. М. Рудакевич, М. Гурик [та ін.]; за ред. Т. В. Гончарук Чолач. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2019. 230 с.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Тема переваг та недоліків нової системи місцевих виборів в Україні є надзвичайно актуальною, оскільки місцеві вибори мають велике значення для демократичного розвитку країни та забезпечення впливу громадян на прийняття рішень на рівні місцевого самоврядування.

Мета дослідження: аналіз переваг та недоліків нової системи місцевих виборів в Україні.

Предмет дослідження: переваги та недоліки нової системи місцевих виборів в Україні.

Об'єкт дослідження: система місцевих виборів в Україні.

Завдання дослідження: провести аналіз системи місцевих виборів в Україні та визначити її основні принципи та принципові відмінності від попередніх систем.

Виклад основного матеріалу. Україна пережила значні зміни в системі місцевих виборів з момент незалежності. Останні зміни, які відбулися в 2020 році, впровадили нові принципи та процедури, які значно відрізняються від попередніх систем. У новій системі було впроваджено пропорційне представництво на місцевому рівні, що дозволяє політичним партіям отримувати мандати у відповідності з результатами загальних виборів [2, с. 542]. Країна розділена на округи, в яких відбуваються місцеві вибори. Це дозволяє збільшити представництво на різних рівнях місцевого самоврядування та забезпечити більш точне відображення інтересів місцевого населення [3, с.258]. Нова система передбачає більшу прозорість та відкритість в процесі виборів включаючи публікацію фінансових звітів кандидатів та партій. Кандидати стають більш відкритими перед виборцями через безпосередній контакт у виборчих округах, що збільшує їхню відповідальність перед своїми виборцями [1, с.108]. Збільшилася роль політичних партій у формуванні місцевих органів влади через пропорційність системи [6, с.63]. Це може забезпечити більш стабільну та представницьку владу на місцевому рівні, більш активна участь громадськості у виборчих процесах та контроль за виборчими комісіями сприяє підвищенню демократії та впливу громадськості на прийняття рішень [4, с.37], до недоліків варто віднести декілька пунктів. Пропорційна система місцевих виборів може бути складнішою для розуміння та вибору для виборців, особливо для тих, хто не має достатньої політичної освіти [2, с. 368]. Пропорційна система може призвести до фрагментації влади та ускладнити процес ухвалення рішень у місцевих органах влади через необхідність формування коаліцій. Підвищення ролі політичних партій може призвести до зростання впливу політичних еліт та ускладнити представництво незалежних кандидатів збільшення конкуренції та значних фінансових витрат на виборчі кампанії може збільшити ризики корупції та недостовірності виборчих процесів. Зміна системи місцевих виборів може призвести до нестабільності та потреби в адаптації [5, с.2].

Висновок. Отже, нова система місцевих виборів в Україні відрізняється від попередніх систем за своїми принципами та процедурами. Вона сприяє більшому представництву громадян у місцевих органах влади, забезпечує більшу прозорість та відповідальність, а також сприяє більшій ролі політичних партій у демократичному процесі.

Список використаної літератури

1. Балабан Р.В./теорія виборчої системи Р.В.Балабан. Київ: Либідь, 2007. 112 с.
2. Андрущенко В. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої Школи / Василь Григорович Кремень (ред.), Микола Іванович Горлач (ред.). 3. Вид., виправ. Та доп. К.; Х.: Єдінорог, 2001. 640 с.
3. Воробйов Є. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої школи Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горлач (заг.ред.). Вид., випр. Та доп. К.: Єдінорог, 2002. 640 с.
4. Закон України «Про місцеві вибори». Відомості Верховної Ради, 2015. С. 37-38.
5. Олександр Нельма. Вибори як індикатор і чинник національної інтеграції / нова політика №6 (26), 1999, С.2.
6. Процьків М. Вибір, вибори- та політична комунікація. Молода нація. 1999. N10. С. 60-71.

ІДЕОЛОГІЯ «РУСКОГО МІРА» ЯК ІДЕЙНА ОСНОВА РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження: Ця тема завжди була і буде актуальною, так як російська агресія супроводжувала Україну майже усю її історію, і ця робота присвячена дослідженню ідеології Росії, яка завжди мала за мету загарбати територію, історію та культуру України.

Мета дослідження: дослідити особливості ідеології «русского міра».

Предмет дослідження: історичні корені «русского міра». **Об'єкт дослідження:** ідеологія «русского міра» та її вплив на українське суспільство. **Завдання дослідження:** проаналізувати історичні корені, еволюцію та основні положення ідеології «русского міра».

Виклад основного матеріалу. Парадокс полягає в тому, що у самій Росії не можуть дати конкретної відповіді, «що таке руский мір?». Є, наприклад, такі, які вважають датою народження «русского міра» 862 рік – тоді було «засновано Русь» і м. Ладога. Дехто стверджує, що це поняття виникло в 20-му ст., а найскромніші – на початку 21 ст. Для цього потрібно розібратися, хто такі «русские» адже «русский мір» – це похідне поняття. «русский мир» – це російська неоімперська рашистська геополітична та ідеологічна доктрина епохи панування путінізму, орієнтація населення Росії стосовно ідейних основ існування та розвитку російського суспільства через формування симбіозу історичного минулого та перспективного бачення майбутнього в пошуку нової моделі ідеологічного наповнення національної ідеї нової Росії, створення стратегії геополітичного розвитку на теренах колишнього Радянського Союзу, масово- та соціально-комунікаційна технологія впливу РФ на внутрішню політику сусідніх держав, суспільно-політична практика та еклектична світоглядна суміш в партійному будівництві та ідеологічній, агітаційно-пропагандистській діяльності, ідеологічний концепт в російському політичному та інтелектуальному дискурсі для позначення наднаціональної і трансконтинентальної спільності, комплексна політехнологія Кремля та геополітичний підхід для інтерпретації сучасних політичних процесів правого і лівого спектрів в одному руслі в формі еклектичних поєднувань елементів панславизму, євразійства, російського месіанства та імперіалізму (в тому числі у вигляді неформальної імперії), ідеології російського більшовизму і крайніх націоналістичних течій російського білого антикомуністичного руху років громадянської війни в Росії в еміграції. «Синкретична політика „російський світ“» (процес синкретизації, «гібридизації») – це родове поняття, гіперонім якої визначається не лише комбінацією двох стандартних полюсів правого та лівого політичних спектрів чи запереченням їх на основі одномірного політичного спектру, а й охоплює «соціальний термін „Російський світ“», який як фігури мови використовується на позначення не будь-яких асоціацій з російською культурою, а застосовується у вигляді концептуалізації його в значення «російської культурної сфери як сукупності тих країн і народів Російської Федерації, чия культура формувалася під впливом зразків часів від Русі до Московського царства, Російської імперії, пострадянських подій початку 1990-х років, та з початку 2000-х років – часів путінської епохи, і включає як російську діаспору, так і російську культуру разом з її впливом у світі». Ідеологія «русского міра» – соціально-політична доктрина, що просувається керівниками Російської Федерації. Через багатоаспектність за основними показниками, характерними рисами та суспільно-політичною практикою до розуміння цього поняття є різні підходи: цивілізаційний, історико-ментальний, культурно-цивілізаційний, геокультурний, геополітичний, мережево-глобалістський, соціокомунікативний, релігійно-клерикальний, державно-інструментальний [5]. На своєму початку «російський світ», як просторовий об'єкт, у своєму оформленні був ідеологічним підґрунтям для геополітичного новоутворення «Євразійський Союз», тобто для реставрації колишнього СРСР у нових умовах, найважливішою складовою якого мала би бути лояльна проросійська Україна, та згодом перетворився у виправдання прямої військової агресії проти України «для захисту російського і російськомовного населення» (див. проект «Новоросія»). Ще значно раніше російські шовіністичні кола почали поширювати «загальноросійську ідею» об'єднання українського, білоруського та російського народів в єдиний «загальноросійський народ». Світоглядна бульбашка «русского міра» сформована на ірраціональних засадах значною мірою завдяки його ідеологам, які були далекими від того, що називають психічно здоровими людьми, внаслідок проживання катастрофічного досвіду [2]. На підтримку «співвітчизників» і пропаганду ідей «російського світу» щорічно з бюджету РФ виділяються десятки мільйонів доларів США. «Победобесіє». Під «победобесієм» мають на увазі політику нинішнього керівництва Росії щодо пам'яті про Другу світову війну. Ця концепція, власне, говорить радше про «Велику вітчизняну війну», а не Другу світову, замовчує роль СРСР у припиненні Другої світової, майже табуованою є тема дружби між гітлерівською Німеччиною та сталінським СРСР, пакту Молотова-Ріббентропа, агресивних дій СРСР проти країн Балтії та Фінляндії, а також інших сусідів. «Победобесіє» несумісне з пам'яттю про злочини сталінізму і жертв радянських репресій [1]. Доктрина «победобесія» передбачає щорічні грандіозні паради на Красній площі в Москві, на 9 травня, активне використання «георгіївських стрічок», які стали «своїми» для сепаратистів Донбасу, при окупації Криму, а також нині широко використовують російськими військами в Україні. Також ця концепція передбачає милітаризацію – культ зброї, гасел на шталт «Деди воєвали» або «Можем повторить», вочевидь, слід очікувати, що тепер на 9 травня в Росії будуть активно використовуватись і символи агресії проти України – літери «Z» та «V» [4]. Також «победобесіє» передбачає і милітаризацію свідомості – зокрема юних поколінь росіян. Певний час концепт «русский мир» використовувався лише як теоретична доктрина, і вперше він був введений до суспільно-

політичного дискурсу в 2006-2007 рр. Володимиром Путіним під час його виступів до співвітчизників, що проживають за кордоном. Російський президент наголошував на їхній культурній, мовній та цивілізаційній єдності з Росією. Наступні п'ять років використання концепту «русский мир» політичними елітами дещо зменшилось; він став прерогативою РПЦ, але це також можна трактувати як культурне, а радше релігійне пропагування задля подальшого введення «русского мира» як ідеології РФ. У 2010 році починаються метаморфози «русского мира» від доктрини до політичного курсу, який можна було використовувати, щоб виграти у політичній боротьбі всередині РФ [5]. З 2010 року «русский мир» починає використовуватись у якості ідеології влади, задля посилення її легітимності та здобуття перемоги в політичній боротьбі. На сьогодні під «русским миром» розуміється певна спільнота людей (як деякі дослідники називають «цивілізація»), яка існує завдяки наявності певних міфологем, що їх поділяють учасники цієї спільноти. Серед них: російська мова та культура, спільна історична пам'ять та цінності, лояльність до сучасної Російської Федерації та православ'я. Також концепт «русский мир» використовується для посилення на політики Російської Федерації у країнах ближнього зарубіжжя, що є важливим для нас, оскільки Україна входить до переліку цих держав [3].

Висновки: Ідеологія «русского міра» постає як небезпечна псевдоідеологія, що використовується Росією для виправдання агресії проти України та легітимізації своїх імперських амбіцій. Її коріння сягають глибини історії, поєднуючи в собі імперіалістичні, слов'янофільські та релігійні мотиви. Ця ідеологія заперечує українську ідентичність та державність, штучно конструюючи образ єдиного «русского» народу, де Росія відіграє роль домінуючого центру.

Список використаних джерел

1. Що таке руський мир? URL: <https://spa.ukma.edu.ua/news-and-events/shcho-take-russkyu-myr/> «русський мір» і «русський мір» – достеменно різні поняття URL: <http://www.golos.com.ua/article/363341>
2. «Русский мир», «победобесіє», «фашизм». За які ідеології Кремль воює в Україні?» URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiya-ukrayina-viyna-ruskiy-mir-pobedobesiye-rashyzm/31835603.html> Російський світ URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Міфи доктрини «русский мир»: православні, космополіти, брати, обрані? На що спирається російська пропаганда. URL: <https://kunsht.com.ua/articles/mify-doktryny-russkyu-myr-pravoslavni-kosmopolity-braty-obrani-na-shcho-spyrayetsia-rosiyska-propahanda-chastyna-1>

ХРИСТИЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: формування християнської концепції влади та держави виявляється актуальним у зв'язку з розумінням соціальних динамік та взаємозв'язків у суспільстві. Релігійні вчення історично впливали на формування суспільних структур та відносин, а їх роль нині, в контексті політичних трансформацій і розвитку громадянського суспільства, залишається значущою. Розглядання впливу релігійних ідей на політичні процеси та державотворення не лише в історичному, а й у сучасному контексті має вагому вагомість для побудови стабільного та гармонійного суспільства. Таке дослідження допоможе краще зрозуміти сучасні виклики, які ставляться перед суспільством, і сприятиме подальшій рефлексії щодо взаємодії релігії, політики та суспільства в цілому.

Мета дослідження: зрозуміти християнські концепції на владу та державу.

Об'єкт дослідження: влада та держава з погляду християнства.

Предмет дослідження: аналіз суспільно-політичних відносин, що виникають у процесі функціонування церкви в суспільстві, її відносин з інститутами громадянського суспільства.

Завдання дослідження: проаналізувати процес формування християнської концепції влади та держави.

Виклад основного матеріалу. Вплив релігійних вчень на суспільне життя завжди уважно вивчався представниками різних наук, зокрема філософії, соціології, історії, державного управління та політології. Після здобуття незалежності наша країна стала на шлях становлення демократичних інститутів та верховенства права. Процес соціально-політичної та економічної трансформації триває, впливаючи як на суспільство в цілому, так і на систему відносин у різних сферах життя, в тому числі й на релігію [2, с. 209]. Протягом усієї своєї історії Україна не була і залишається моноетнічною державою. Саме тому дослідження концепції християнських богословів заслуговує на найбільшу увагу, разом із відповідними посиланнями на її витоки та вплив з боку античної філософії. Як елемент громадянського суспільства, церква впливає на політичне життя людей, їхню долю та державу в цілому шляхом переконання та емоційного впливу.. Як соціальна істота, людина може виражати себе по відношенню до інших, а суспільство не може існувати поза активністю індивіда. Ця активність не суперечить стосункам з Богом. Навпаки, первісна людина тісно пов'язана з богами, і ця єдність лише зміцнює соціальні зв'язки [4, с. 206]. Іншими словами, релігія - це сфера соціального життя людини. Її сакральність функціонує як символ соціальної єдності [3, с. 41]. Як свідчить історія, вплив Церкви на людей був і буде більшим, ніж вплив інших громадянських інститутів. Водночас відносини між Церквою і державою залишаються складними, що передбачає можливість функціонування Церкви як незалежної і підпорядкованої державі структури, так і включення її в державні структури. Питання залежності чи незалежності Церкви від держави лежить в основі взаємовідносин між ними. Його вирішення, в свою чергу, визначається практичним вирішенням питання «церква і політика». Відповідно до ідеологічних установок і основних завдань Церкви, вона в принципі не повинна бути залучена в політику. Однак політика (часто в особі держави) постійно чинить тиск на Церкву. З іншого боку, Церква часто прагне впливати на політичне життя і має унікальні можливості, яких немає у держави [5]. Проблема розподілу влади і впливу між двома основними структурами - державою і Церквою - знайшла своє відображення в теорії Д. Сміта. Теорія Д. Сміта щодо взаємовідносин між державою і церквою ґрунтується на уявленні про автоматичну і постійну секуляризацію політики, хоча і не незворотною. Це відокремлення ґрунтується на тому, що політична влада не отримує легітимності від релігії і скасовує всі структури та символи, що їх пов'язують [1, с. 126]. Теократичний характер законодавства в багатьох країнах також підтверджує, що відносини між людьми часто формуються під вирішальним впливом релігії, характеризуючи релігію як джерело норм, правил і організаційних чинників у суспільстві [1, с. 127]. Релігія стає необхідним елементом суспільного життя і виступає чинником формування суспільних відносин. Іншими словами, релігію можна розглядати з точки зору функцій, які вона виконує в суспільстві. Релігія є джерелом згуртованості певних соціальних спільнот. Водночас релігія ставить ці спільноти в конфлікт з іншими спільнотами, сформованими на основі інших віровчень. Цей конфлікт є джерелом конфліктів між, наприклад, християнами і мусульманами, католиками і православними тощо. Конфлікт з чужими організаціями сприяє внутрішній інтеграції груп і створює відчуття єдності [3, с. 41]. Християнське вчення реалізується на практиці у способі життя християн, у їхньому ставленні до себе, інших людей, держави, живих істот і природи загалом. Її особливість полягає в тому, що вона є не лише системою теоретичних принципів, але й певним способом життя, а також у тому, що всі моральні вимоги ґрунтуються на Божому викупному акті (спасінні) і можуть бути зрозумілі лише в контексті спасіння. Усі прояви християнської моралі випливають з християнської релігії та богослов'я і є невіддільними від них. Вона увібрала в себе тисячолітній досвід, докорінно переосмисливши відносини між людиною і Богом, людиною і людиною, людиною і державою, а наріжним каменем цих відносин поставивши любов як найвищий суспільний ідеал. Це найвища досконалість, до якої мають прагнути українська держава і суспільство. Таким чином, релігія збагачує стосунки людини з собою із Богом, а також з навколишнім світом і суспільством. Україна проголосила право всіх громадян на свободу світогляду і віросповідання ключовим принципом державотворення і взяла на себе зобов'язання сприяти здійсненню цього

права, а також охороняти і захищати ці свободи. Необхідно проводити державно - конфесійну політику, засновану виключно на ідеології миру, постійно вдосконалювати нормативно-правову базу державно-церковних відносин з метою зміцнення національної єдності та захисту національних інтересів.

Висновок: церква відіграє ключову роль у формуванні суспільно-політичних відносин у суспільстві. Вона впливає на політичне життя, державу та громадянське суспільство через переконання та емоційний вплив. Церква, як елемент громадянського суспільства, взаємодіє з іншими соціальними інститутами і впливає на них. Однак взаємовідносини між церквою і державою залишаються складними, з огляду на питання залежності чи незалежності церкви від держави. Церква має унікальні можливості впливу, яких немає у держави, але її відносини з політичною владою можуть бути напруженими. Також, релігія збагачує стосунки людини з собою, Богом, навколишнім світом і суспільством, що підкреслює важливість релігійної свободи в сучасному суспільстві.

Список використаних джерел

1. Боцюрків Б. Теоретико-методологічні аспекти компаративного аналізу стосунків між церквою та державою в Україні / Б. Боцюрків // Колегія. 1994. N 3-4. С. 126-147.
2. Зіммель Г. Релігійний елемент у відносинах між людьми / Г. Зіммель // Релігія і суспільство: Хрестоматія по соціології релігії / упоряд.: В. І. Гараджа, Е. Д. Руткевич. М.: Аспект Пресс, 1996. С. 209-226.
3. Панченко Т. В. Ціннісні основи доктрини субсидіарності в Європейській суспільно-політичній думці / Т. В. Панченко // Вісник Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна: Зб. наук. пр. X., 2010. N 889. С. 41-45.
4. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії / А. Дж. Тойнбі. Т. II.; пер з англ. В. Митрофанова, П. Тарашула. К.: Основи, 1995. 406 с.
5. Чікіта І.В. Церква і громадське суспільство - історична роль і сучасність URL: <http://sevntu.com.ua/jspui/handle/123456789/1862>

ПОЛІТИЧНА ОЦІНКА ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В ООН 2016-2020 РР.

Актуальність дослідження: визначається кількома ключовими факторами: Геополітичне значення України: Україна знаходиться в центрі геополітичних подій, особливо після Революції Гідності 2014 року та подальшої анексії Криму Росією. Дипломатичні ініціативи: Україна активно виступала з різними дипломатичними ініціативами в ООН, зокрема стосовно ситуації на сході України, прав людини, демократії. Вплив на зовнішню політику: Діяльність України в ООН може мати значний вплив на її зовнішню політику та стосунки з іншими країнами та регіональними блоками.

Мета дослідження: полягає в розгляді позицій України в ООН у контексті глобальних подій та викликів дозволить зрозуміти її роль у світовій політиці та визначити ключові напрямки її зовнішньої політики.

Об'єкт дослідження: політична діяльність України в Організації Об'єднаних Націй (ООН) у період з 2016 по 2020 рік.

Предмет дослідження: вивчення участі України в різних органах та комітетах ООН, аналіз її позицій, ініціатив, дій та реакцій на міжнародні події та проблеми, а також взаємодію з іншими державами в рамках цієї організації.

Завдання дослідження: аналіз взаємодії України з іншими державами та регіональними групами в ООН.

Виклад основного матеріалу. Аналіз взаємодії України з іншими державами та регіональними групами в ООН відображається через різноманітні аспекти політичної, економічної та дипломатичної діяльності. Україна активно співпрацює з іншими країнами в рамках ООН з метою вирішення важливих міжнародних проблем та захисту своїх національних інтересів [1, с. 375]. Дипломатичні зусилля України спрямовані на формування широкого міжнародного союзу для підтримки територіальної цілісності, суверенітету та недоторканності кордонів [2, с. 325]. Також варто відзначити участь України в роботі міжнародних альянсів та об'єднань, які об'єднують країни з однаковими інтересами або поглядами на певні питання. Ця співпраця дозволяє Україні спільно вирішувати глобальні проблеми та впливати на міжнародні процеси через спільні зусилля. Україна також активно залучається до міжнародних ініціатив та механізмів співпраці в ООН, спрямованих на боротьбу з тероризмом, контроль зброї масового знищення, транснаціональну злочинність та інші глобальні загрози [3, с. 7]. Прагне зміцнити свою позицію в ООН шляхом активної участі в роботі різних органів та комітетів, розробці стратегічних ініціатив та представництва своїх інтересів на різних рівнях організації. Детальний аналіз ключових викликів та можливостей для України в ООН вимагає врахування різноманітних аспектів. Спочатку потрібно провести оцінку сучасного стану взаємодії України з ООН, визначити сильні та слабкі сторони участі країни в діяльності ООН. Потім необхідно аналізувати глобальні проблеми, які найбільше торкнулися України та вимагають уваги ООН, а також ідентифікувати проблеми у взаємодії України з іншими державами та органами ООН [4, с. 85]. На основі проведеного аналізу можна розробити нові стратегії взаємодії України з ООН, вдосконалити механізми координації та співпраці між українськими відомствами та представництвами в ООН, а також запропонувати конкретні заходи для забезпечення більшої ефективності участі України в міжнародних процесах та підвищення її впливу в ООН. Крім того, важливо врахувати динаміку міжнародного контексту та геополітичні зміни, які можуть вплинути на позицію України в ООН. Наприклад, конфлікти, гуманітарні кризи або економічні зміни у світі можуть створювати нові виклики та можливості для діяльності України в ООН.

Висновок: Ретельний аналіз дозволяє виявити пріоритетні напрямки співпраці та потенційні труднощі, а також визначити шляхи покращення стратегічного планування та діяльності в ООН.

Список використаної літератури

1. Гуттерман, Стів. «Відносини України з Організацією Об'єднаних Націй: Історична Перспектива.» Canadian Slavonic Papers / Revue Canadienne des Slavistes, том 38, № 3/4, 1996, С. 375-387.
2. Кузьо, Тарас. «Україна та Організація Об'єднаних Націй: Співпраця чи Протистояння?» Demokratizatsiya: The Journal of Post-Soviet Democratization, том 13, № 3, 2005, С. 325-348.
3. Кириленко, Павло. «Україна та Організація Об'єднаних Націй: У Пошуках Полі.» Ukraine Analytica, № 4, 2015, С. 7-19.
4. Мельник, Іван. «Роль України в ООН: Між Політичними Пріоритетами та Реальністю.» European Security, том 24, № 1, 2015. С. 85-103.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Тема взаємозв'язку політики і бізнесу в українському суспільстві є дуже актуальною, оскільки Україна, як і багато інших країн, переживає постійні зміни у політичній, економічній і соціальній сферах. Розуміння взаємозв'язку між політикою і бізнесом є важливим для ефективного управління країною та розвитку її економіки.

Мета дослідження: проаналізувати взаємозв'язок політики і бізнесу в українському суспільстві.

Предметом дослідження: співвідношення, взаємодія та вплив політичних процесів, рішень і інституцій на бізнес-середовище та економіку України, а також взаємний вплив бізнесу на політичні процеси.

Об'єкт дослідження: політичні і бізнесові структури, їх взаємодія, стратегії та вплив на розвиток суспільства та економіки України.

Завдання дослідження: вивчити історію взаємозв'язку політики і бізнесу в Україні; проаналізувати сучасні політичні та економічні процеси і явища, що впливають на бізнес.

Виклад основного матеріалу. П'юріалістична модель взаємодії бізнесу і влади ґрунтується на англо-американській традиції [4]. Як науковий термін поняття «бізнес» було введено Р. Кантілйоном на початку XVIII ст. За короткий історичний проміжок часу в нашій країні змінилася офіційно-наукова позиція щодо трактування сутності термінів «підприємницька діяльність», «бізнес». У радянський період термін «бізнес» у повсякденному обігу та в науковій літературі мав негативне означення. На етапі посткомуністичних перетворень у переважній більшості країн, у тому числі і в Україні, встановилося розуміння «бізнесу» як справи, заняття, яке приносить дохід підприємницькій або комерційній діяльності [1, с. 140]. Одне з визначень бізнесу стверджує, що це форма підприємницької діяльності, яка орієнтована на створення та реалізацію товарів, послуг, цінних паперів, грошей або інших видів діяльності з метою здобуття прибутку. Політику можна розглядати як форму суспільної діяльності, спрямовану на досягнення, використання, підтримку та зміну політичної влади та інше. Таким чином, політика може розглядатися як вияв інтересів окремих осіб та соціальних груп, їх конфлікти та протистояння, а також як спосіб підпорядкування цих інтересів вищим нормам та обов'язкам. Система управління розвитком відносин між бізнесом і державою є ключовою складовою сучасної економічної системи, проте, на думку деяких, вона не забезпечує ефективної реалізації інтересів населення. Механізм взаємодії держави, бізнесу й суспільства базується на оптимальному використанні таких системних принципів: досягненні інтересів влади, бізнесу й суспільства під час суспільної дискусії з ідентифікації основних напрямів економічної й соціальної стратегії держави; участі бюджетоутворюючих великих фірм у соціально-економічному житті місцевої громади через інститут державно-приватного партнерства та інші моделі партнерства; транспарентності відносин держави й бізнесу; – демократизації процесів ухвалення стратегічних рішень; – диверсифікації соціальної відповідальності бізнесу і влади [2]. На думку дослідників, взаємодію політики і бізнесу необхідно розглядати з позиції форм партнерства. При цьому доцільно виділити три найбільш важливі форми партнерства: економічне партнерство; правове партнерство; організаційне партнерство. Відповідно до зазначених форм учені пропонують наступну класифікацію видів партнерства політики і бізнесу. По-перше, економічна взаємодія включає: державні унітарні підприємства; державні корпорації; державно-приватне партнерство; ринкові взаємовідносини (закупівлі, тендери, інвестиційні контракти). По-друге, правова взаємодія включає: державне регулювання підприємницької діяльності; державне регулювання конкуренції. По-третє, організаційна взаємодія передбачає: взаємну участь представників сторін у діяльності інших сторін; державне замовлення [3, с. 79].

Висновки: Українське суспільство відзначається тісним взаємозв'язком між політикою і бізнесом. Політика впливає на умови діяльності бізнесу через прийняття законів, регулювання господарської сфери та формування економічної політики. З іншого боку, бізнес впливає на політичну сферу шляхом фінансування політичних партій, лобіювання своїх інтересів та участі у формуванні громадської думки. Проте, цей взаємозв'язок часто супроводжується проблемами, такими як корупція, недостатня прозорість та конфлікти інтересів. Щоб забезпечити стабільний та ефективний розвиток, необхідно підтримувати баланс між політичними та економічними інтересами, забезпечуючи прозорість, відкритість у взаємодії між політикою і бізнесом.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про державно-приватне партнерство» // Відомості Верховної ради України. 2010. № 40. 524 с.
2. Брехаря С. Г. Політична суб'єктність малого і середнього бізнесу в Україні URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2015_2_12
3. Закон України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 9. С.79.
4. Моделі взаємодії бізнесу і держави в умовах сучасних трансформацій URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/5_ukr/3.pdf

ФОРМИ ВІЯВУ СЕПАРАТИЗМУ

Актуальність дослідження. За останні десятиліття спостерігається значне зростання кількості сепаратистських рухів у різних частинах світу. Це пов'язано з низкою факторів, таких як глобалізація, економічна нерівність, етнічні та релігійні конфлікти.

Мета дослідження: проаналізувати різні форми виявлення сепаратизму, визначити їх причини, наслідки та вплив на політичну стабільність та територіальну цілісність держав.

Об'єкт дослідження: розуміння форм вияву сепаратизму.

Предмет дослідження: сепаратизм.

Завдання дослідження: проаналізувати причини та наслідки сепаратизму.

Виклад основного матеріалу. Сепаратизм – це політичний рух, що прагне до відокремлення частини території від держави з метою створення нової незалежної держави або набуття статусу широкої автономії. Сепаратисти вважають, що певна група людей має право на самовизначення та створення власної держави. Часто сепаратистські рухи виникають внаслідок відчуття етнічної, релігійної чи культурної дискримінації з боку центрального уряду, а деякі мотивовані бажанням контролювати природні ресурси або інші економічні активи на своїй території. В Україні сепаратизм був присутній протягом всієї історії країни. Найвідомішим прикладом є війна на Донбасі, яка розпочалася у 2014 році, коли сепаратисти, яких підтримувала Росія, захопили частину Донецької та Луганської областей [1]. Існує кілька форм сепаратизму, які відрізняються своїми цілями та методами: Сецесія, Іредентизм. Сецесія-це прагнення до повного відділення певної території від держави та створення незалежної держави. Сецесія може відбуватися мирним шляхом, через переговори та референдуми, або ж насильницьким, через збройні повстання та війни. Прикладом сецесії може бути відділення США від Великої Британії, розпад Югославії. Іредентизм-це прагнення до об'єднання певної території з іншою державою, з якою вона має спільну етнічну, мовну, релігійну чи історичну спадщину. Іредентизм часто ґрунтується на ідеї, що дана територія була несправедливо відібрана у цієї держави у минулому. Наприклад, Іредентистські рухи серед угорців у Румунії та Словаччині, рух за об'єднання Північної та Південної Кореї [2]. Сепаратистські рухи часто вдаються до насильства та залякування, щоб досягти своїх цілей. Це може призвести до широкомасштабних порушень прав людини, включаючи вбивства, катування, зґвалтування та вигнання. Жінки та діти часто стають непропорційно високими жертвами такої жорстокості. Навіть коли сепаратистські рухи не вдаються до прямого насильства, вони все одно можуть підривати права людини. Наприклад, вони можуть намагатися обмежити свободу слова, зборів та релігії. Вони також можуть дискримінувати меншини або намагатися нав'язати свою власну культуру та мову іншим. Ще сепаратизм може призвести до дипломатичних проблем та міжнародного напруження. Інші країни можуть бути змушені визначити сторону у конфлікті, що може призвести до санкцій чи навіть військового втручання. Також сепаратизм може мати руйнівний вплив на економіку. Коли регіон відокремлюється, він часто втрачає доступ до важливих ресурсів та ринків. Це може призвести до широкомасштабної бідності, безробіття та інфляції, до політичної нестабільності та конфліктів, що може ще більше відлякувати інвестиції та гальмувати економічний ріст. Крім того, вартість ведення сепаратистської війни або боротьби з нею може бути значною, що призводить до виснаження державних ресурсів, які могли б бути використані на інші цілі [3]. Збройні конфлікти, пов'язані із сепаратизмом, часто призводять до гуманітарних криз. Населення, яке опинилося у зоні конфлікту, може страждати від нестачі їжі, води, медичної допомоги та інших життєво важливих ресурсів. Інфраструктура може бути зруйнована, що ускладнює доставку гуманітарної допомоги [4].

Висновок: Сепаратизм - це складне явище з різними формами та причинами, яке потребує глибокого розуміння для розробки ефективних методів запобігання та врегулювання конфліктів. Сепаратизм виявляється у різних формах, від мирних політичних рухів до збройних конфліктів. Причини сепаратизму можуть бути етнічними, релігійними, мовними, політичними, економічними чи соціальними. Сепаратистські конфлікти можуть призвести до насильства, дестабілізації, гуманітарної кризи та розколу суспільства. Основою мирного врегулювання є уваження прав людини, демократії, самовизначення та знаходження справедливого балансу між інтересами центрального уряду та сепаратистів. Глибоке розуміння сепаратизму, його форм, причин та наслідків є ключовим для: 1) Запобігання виникнення сепаратистських конфліктів шляхом вирішення їх кореневих причин; 2) Розробки мирних та стійких рішень сепаратистських конфліктів, що ґрунтуються на справедливості та взаємоповазі; 3) Забезпечення захисту прав людини та основоположних свобод усіх громадян, незалежно від їхньої етнічної приналежності, релігії чи політичних поглядів; 4) Сприяння діалогу, порозумінню та співпраці між різними групами населення для подолання розколів та побудови стійкого світу [5].

Список використаних джерел:

1. Мацієвський Ю., Бородавко Т. Причини сепаратизму на Донбасі: зовнішні та внутрішні чинники. URL: http://cpr.ua/wp-content/uploads/2016/04/On-Seapratism_Matsiyevsky_Borodavko.pdf
2. Рябінін Є. Типи та причини прояву сепаратизму: теоретичний аспект URL: <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/217>

3. Міжнародний досвід боротьби із сепаратизмом: висновки для України : аналіт. доп. / О. О. Резнікова, А. О. Місюра, С. В. Дрьомов, К. Є. Войтовський. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/Separatism_druk-8a53a.pdf
4. Федеративний устрій та сепаратизм у Європі: чи існує зв'язок? URL: http://polis.oa.edu.ua/assets/files/kardash/—_—.pdf
5. Олішевська В.В. Сепаратизм: сутність, зміст, основні підходи // Державне управління. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2013/36.pdf

УКРАЇНА ТА ЄС: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ СПІВПРАЦІ

Актуальність дослідження: Інтеграція України до Європейського Союзу (ЄС) протягом багатьох років залишається одним із ключових пріоритетів зовнішньої політики України. Цей процес набуває особливої актуальності в контексті агресії Росії проти України, яка спричинила значні руйнування та поставила під загрозу безпеку та стабільність у Європі. Війна створює нові виклики для інтеграційного процесу, адже Україна має зосередити значні ресурси на обороні та відновленні [1].

Мета дослідження: аналіз проблем та перспектив співпраці України з ЄС на сучасному етапі.

Об'єкт дослідження: співпраця України з Європейським Союзом.

Предмет дослідження: проблеми та перспективи співпраці України з ЄС на сучасному етапі. **Завдання дослідження:** основні проблеми та виклики на шляху до членства України в ЄС.

Виклад основного матеріалу. Відносини України з Європейським Союзом протягом останніх десятиліть лишаються одним із ключових пріоритетів зовнішньої політики нашої держави. Отримання статусу кандидата в члени ЄС у 2022 році стало визнанням європейського вибору України та її прагнення до інтеграції з європейським політичним, економічним та соціальним простором. Цей шлях, однак, не буде легким. Зростання геополітичної напруги у Східній Європі, обумовлене війною Росії проти України, робить євроінтеграцію України ще більш важливою для її безпеки та стабільності. Співпраця України з ЄС здійснюється в широкому спектрі галузей, включаючи політичну, економічну, та гуманітарну співпрацю (значна гуманітарна допомога від ЄС, зокрема у зв'язку з війною Росії проти України). На шляху до членства в ЄС Україна стикається з низкою проблем, серед яких - необхідність проведення політичних та економічних реформ (боротьба з корупцією, верховенство права, захист прав людини, свобода слова) [3]. Перспективи розвитку співпраці України з ЄС значною мірою залежать від здатності України вирішити ці проблеми. Отримання статусу кандидата відкриває нові можливості для модернізації країни, стимулювання економічного зростання та підвищення рівня життя населення [2]. Однак шлях до членства буде непростим. Україна має продовжити реформи, вирішити конфлікт на Донбасі та гармонізувати своє законодавство із законодавством ЄС. Україна перебуває на важливому етапі пошуку свого місця в новій системі міжнародної спільноти, побудові нових відносин з європейськими структурами. Велика держава Україна має вигідне геополітичне положення та всі умови для сталого розвитку. Досягти цього можливо тільки за чітко спрямованої, виваженої політики, створення чіткої законодавчої та нормативно-правової бази, які відкривають широкі можливості для реалізації планів економічного і соціального розвитку України і дасть змогу посісти нашій державі гідне місце в європейському світовому просторі [5].

Висновок: Війна Росії проти України суттєво вплинула на співпрацю з ЄС. Хоча війна спричинила руйнування та економічні втрати, вона також продемонструвала європейський вибір Українцями її стійкість. Європейська інтеграція залишається для України стратегічною метою, закріпленою в законодавчих актах [3].

Висновок. Україна має значний потенціал для використання переваг інтеграції. З метою забезпечення плавного та безболісного процесу інтеграції з ЄС, необхідно розробити чітку програму дій, яка враховуватиме існуючі загрози та досвід нових членів Євросоюзу. З огляду на вплив інтеграційних чинників на політичну, економічну та соціальну сфери держави, вступ України до ЄС - це значно перспективніший шлях для подальшого розвитку країни. Україна вже доклала значних зусиль на цьому шляху і буде й надалі вдосконалюватися, щоб у найближчій перспективі стати членом ЄС [4].

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Представництва Європейського Союзу в Україні: URL: https://eeas.europa.eu/delegations/ukraine_uk.
2. «Європейська Комісія - Україна: URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-ukraine-relations-factsheet_en».
3. Сайт Національного інституту стратегічних досліджень: URL: <https://www.niss.gov.ua/>.
4. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A22014A0529%2801%29>.
5. Україна в Європейському Союзі: переваги та недоліки URL: https://vinobu.vn.ua/?page_id=3083

ХВИЛІ ПОШИРЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ В СВІТІ, ЇХ ВПЛИВ НА УКРАЇНУ

Актуальність дослідження. Розуміння динаміки поширення демократії в світі та її впливу на Україну набуває особливої актуальності в умовах геополітичних змін, розвитку міжнародних відносин та зміни геополітичних структур. Україна, як країна, що зазнає трансформацій після отримання незалежності, постійно стикається з впливом зовнішніх та внутрішніх факторів на свій демократичний розвиток.

Мета дослідження: розуміння динаміки поширення демократії в світі та її впливу на Україну.

Предмет дослідження: вплив хвиль поширення демократії на Україну.

Об'єкт дослідження: процеси поширення демократії в світі.

Завдання дослідження: проаналізувати поширення демократії в світі та їх вплив на формування демократичних цінностей у світовому співтоваристві.

Виклад основного матеріалу. Повсюдне поширення демократії у світі, поза сумнівом, є найважливішим політичним феноменом останніх десятиліть ХХ століття. У цей період такі явища, як військові хунти, особистісні диктатури й однопартійні системи були потіснені демократичними урядами [4, с. 126]. Протягом тривалого часового відрізка минулого сторіччя демократія сприймається вже не як альтернатива античному полісу чи «старому порядку», а як теоретично універсальна, хоча практично й обмежена певними економічними та культурними межами, форма політичного устрою, яка забезпечує широким прошаркам населення можливість визначати певною мірою (насамперед через вибори та референдуми) характер політики. Але це розуміння демократії досить умовне і не відображає глибокої сутності явища. Демократія – це засіб проти тиранії, і саме через те, вважає С. Хантінгтон, вона дає людям шанс вирішувати й інші соціальні проблеми. Це по-перше. А по-друге, поширення демократії у світі знижує ймовірність війн [2]. Однак водночас С. Хантінгтон вважає, що спроба подальшого розвитку демократії викликає істотні перешкоди економічного та культурного характеру. Крім того, спрацьовує і діалектична природа історії – будь-який значний рух у якомусь напрямку втрачає, зрештою, свою енергію та породжує контртенденцію. Зворотний вплив глобальних тенденцій у сфері демократії на Україну визначається рядом факторів. По-перше, зміни у політичних системах та демократичні процеси в інших країнах можуть надихати українське суспільство на активнішу участь у політичному житті та вимагати від політичних еліт певних реформ [3]. Наприклад, успішний демократичний досвід країн Центральної та Східної Європи може слугувати моделлю для України та стимулювати реформаторські зусилля. По-друге, міжнародні організації та держави активно підтримують демократичні процеси в Україні через різноманітні програми та проекти, спрямовані на розвиток демократії, прав людини та громадянського суспільства [1]. Це може включати надання фінансової та технічної підтримки для реформ, організацію тренінгів та навчань для політичних діячів та активістів, а також сприяння міжнародному моніторингу демократичних виборів та інших процесів.

Висновок. Дослідження динаміки поширення демократії в світі та її впливу на Україну свідчить про значущість глобальних тенденцій для внутрішньополітичних процесів у країні. Розуміння цих тенденцій допомагає Україні адаптуватися до міжнародних стандартів демократії та зміцнювати свою позицію на світовій арені. Подальший аналіз і сприяння демократичним процесам в Україні можуть сприяти зміцненню державності та розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Хантінгтон С. Про хвилі демократизації, їхню сутність та періодизацію 2008 URL: <http://www.info-librarv.com.ua/books-text-7561.html>
2. Особливості та труднощі переходу до демократії в Україні 2008 URL: <https://pidruchniki.com/16011013/politologiva/osoblivosti trudnoschi perehodu demokrativi ukravini>
3. Перехід до демократії. Умови переходу. 2008 URL: <https://pidruchniki.com/13260307/politologiva/perehid demokrativi umovi perehodu>
4. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. Молодь відіграє важливу роль у формуванні політичних і соціальних цінностей суспільства та має потенціал для впливу на політичне життя країни. Водночас, студентам бракує досвіду та знань про політику, і вони не завжди можуть ефективно брати участь у демократичних процесах. Більшість студентів не знають про свої права та можливості, передбачені Конституцією та законами, що унеможливує їхню ефективну участь у демократичних процесах.

Мета дослідження: проаналізувати стан політичної соціалізації студентів, виявлення проблем та перешкод, які заважають їх активній участі у демократичних процесах.

Об'єкт дослідження: студенти як соціальна група у процесі формування політичної ідентичності.

Предмет дослідження: процес політичної соціалізації студентів, що включає формування політичних установок, цінностей, навичок і компетенцій, необхідних для участі в демократичному процесі.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості політичної соціалізації студентської молоді, проблеми та методи підвищення рівня політичної свідомості молоді.

Виклад основного матеріалу. Політична соціалізація є невід'ємною частиною становлення людини і визначає її ставлення до політичного життя країни. Серед усіх соціальних груп особливого значення набуває політична соціалізація студентів, оскільки саме вони є майбутніми лідерами України [4, с. 104]. Однією з найважливіших проблем, що виникають у процесі політичної соціалізації молоді, є недостатній рівень політичної освіти. У більшості випадків студенти не мають достатніх знань про політичні партії, виборчу систему, державну політику та інші аспекти політичного життя. Це може призвести до не розуміння важливості участі в демократичних процесах та відсутності інтересу до питань, що впливають на суспільство в цілому [1]. Іншою проблемою є вплив політичної та інформаційної дезінформації на процес політичної соціалізації студентів. У сучасному суспільстві, де інформація є легко доступною, студенти можуть зіткнутися зі складним завданням розрізнення правдивої та неправдивої інформації [2, с. 97]. Існує декілька методів для підвищення рівня політичної свідомості молоді, а саме: включення політичної освіти до навчальної програми. Університети можуть включити до своїх навчальних планів курси політичної освіти, спрямовані на розвиток знань і навичок студентів у сфері політики та громадянського суспільства. Також важливо організовувати публічні лекції та дебати для залучення студентів до політичної діяльності [5, с. 42]. Необхідно також створити студентські політичні організації та об'єднання. Студентські організації можуть бути ефективним інструментом політичної соціалізації, оскільки вони дозволяють студентам брати активну участь у політичному житті та бути залученими до прийняття рішень, які впливатимуть на їхнє життя та майбутнє [4, с. 71]. Важливо також, щоб студенти мали можливість брати участь у проектах, спрямованих на розвиток та підвищення обізнаності місцевої громади. Це можуть бути організація благодійних заходів, екологічних проектів та культурних подій. Беручи участь у таких проектах, студенти можуть розвивати навички співпраці та лідерства, а також розуміти важливість громадянської участі в житті країни. Студенти повинні мати можливість отримувати об'єктивну та актуальну інформацію про політичну ситуацію в країні. Цього можна досягти шляхом створення спеціалізованих ресурсів (наприклад, інформаційних порталів) у яких молодь зможе отримати актуальну та правдиву інформацію щодо важливих змін у країні [3, с. 15].

Висновок: Проблема політичної соціалізації студентської молоді є важливим і серйозним питанням для сучасного суспільства. Зокрема, недостатній рівень політичної освіти та інформаційної культури студентів призводить до їхньої низької активності у громадському житті та не здатності досягати чесних результатів у виборчому процесі. Однак вирішення цих проблем передбачає: вдосконалення освітніх програм і методів, активну участь студентів у політичному процесі та підтримку студентських організацій, спрямованих на підвищення політичної активності та участі студентів у громадському житті. Успіх у цих напрямках допоможе вирішити проблему політичної соціалізації студентської молоді та забезпечити її активну участь у розбудові сильного і демократичного суспільства.

Список використаних джерел:

1. Особливості та труднощі переходу до демократії в Україні URL: https://pidru4niki.com/16011013/politologiya/osoblivosti_trudnoschi_perehodu_demokratiyi_ukrayin
2. Загородній Ю. І., Курило В. С., Савченко С. В. Політична соціалізація студентської молоді в Україні: досвід, тенденції, проблеми. К., 2004. 238 с.
3. Молодіжна політика в Україні: аспекти державного та громадського розвитку. К., 2002. С. 15.
4. Виховання національно-свідомого, патріотично зорієнтованого молодого покоління, створення умов для його розвитку як чинник забезпечення національних інтересів України: аналітично-інформаційні матеріали. К.: Державний ін-т проблем сім'ї та молоді, 2003. 191 с.
5. Соколов В., Рябіка В. Громадянське суспільство. Дійові особи та виконавці // Соціс. 2002. №5. С. 42.

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

Актуальність дослідження: на сьогоднішній час тероризм становить загрозу всьому світовому порядку, стабільності, демократії та негативно позначається на безпековому середовищі держав. Аналіз суті, джерел, оцінка ступеня небезпеки та протидію тероризму є важливим компонентом вивчення цього політико-правового феномену.

Мета дослідження: проаналізувати, яким чином можна протидіяти міжнародному тероризму.

Предмет дослідження: організаційні структури, методи рекрутування та фінансування терористичних груп, аналіз соціальних, політичних і економічних чинників, що сприяють появі тероризму.

Об'єкт дослідження: терористичні групи, їхні дії, структури та механізми функціонування, реакція міжнародного співтовариства на терористичні загрози.

Завдання дослідження: з'ясувати, чому тероризм є загрозою для міжнародної безпеки та стабільності у світі.

Виклад основного матеріалу. В глобальному світовому просторі міжнародний тероризм став небезпечним явищем, який дестабілізує безпеку багатьох держав та цілих регіонів, що перешкоджає нормальному розвитку міжнародних відносин. Міжнародний тероризм завжди створював небезпеку для суспільства. На даний час загроза тероризму зростає. Методи та засоби діяльності терористичних угруповань вдосконалюються, використовуються останні досягнення науки та техніки, нові засоби зв'язку. Існує реальна небезпека застосування ними ядерних, хімічних та бактеріологічних засобів. Варто відзначити, що міжнародний тероризм підриває діяльність органів державної влади, загрожує життю громадян, створює атмосферу страху, психологічної невірності серед населення, загрозу для нормального життя держави. На думку багатьох дослідників, у другій половині XX століття тероризм стає явищем планетарного масштабу. Він виходить за рамки окремих держав, набуває рис інтернаціонального, добре спланованого руху, що здатен конкурувати за своєю значимістю та силою в міжнародній політиці з великими світовими державами [1, с. 28]. У Законі України «Про боротьбу з тероризмом» наводиться офіційне визначення дефініції, яке полягає у наступному: «Тероризм – це суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей» [2]. Для протидії міжнародному тероризму важливо розвивати міжнародну співпрацю, спільні розвідувальні програми та антитерористичні заходи. Крім того, необхідно активно боротися з коренями тероризму, зокрема, забезпечуючи соціальну справедливість, розвиток та стабільність у країнах, що страждають від економічної та політичної нестабільності. міжнародну міжурядову організацію, будь-яка фізична чи юридична особа або група осіб – зробити або утриматися від здійснення будь-якого акту в якості прямої чи непрямої умови для визволення заручника». Можна, можливо побачити, що і в даному, окремому випадку виділяються дві характерні ознаки терористичної дії: 1. Насильство (як насильницького позбавлення волі); 2. Його політичний характер [3]. Переломним моментом у розумінні тероризму стала подія на початку XXI століття. Масштабна терористична атака 11 вересня 2001 року в США змінила світовий порядок та дала зрозуміти, що світ став небезпечним, непередбачуваним. Її учасником стала терористична організація «Аль-Каїда», метою якої є створення мусульманської держави в усьому світі. Що стосується способів боротьби з міжнародним тероризмом, то в даний час визнано, що поодиночі досягти успіху нікому не вдасться. Ефективна боротьба можлива тільки спільними зусиллями за умови консенсусу всіх членів міжнародного співтовариства. Перша спроба правового регулювання тероризму була здійснена у 1937 році Лігою Націй. Була відкрита до підписання Конвенція про попередження і припинення тероризму, яка так і не була ратифікована державами-учасниками. У 1953 році Комісією міжнародного права був підготовлений Кодекс злочинів проти миру і безпеки людства, який не був ухвалений Генеральною Асамблеєю. Згодом вчинялось ще декілька невдалих спроб досягти консенсусу [4, с. 108].

Висновок: Міжнародний тероризм є серйозною загрозою для міжнародної безпеки та стабільності. Ефективна боротьба з цим явищем вимагає спільних зусиль та координації між країнами, міжнародними організаціями та суспільством в цілому. Пріоритетними завданнями є попередження радикалізації, вдосконалення розвідувальних та антитерористичних заходів, а також розвиток соціально-економічних програм для покращення умов життя та запобігання виникненню факторів, які сприяють поширенню тероризму.

Список використаних джерел:

1. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ : зб. наук. праць. Львів. 2011. Вип. 1. С. 28-33.
2. Про боротьбу з тероризмом: Закон України №638-IV від 20.03.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>
3. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму Статус Конвенції див. (994 838) {Конвенцію ратифіковано з заявами і застереженнями Законом N 54-V (54-16) від 31.07.2006, ВВР, 2006, N 39, ст.340} URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Tex

4. Громівчук І.М. Міжнародно-правове визначення тероризму як основа для ефективної боротьби з ним. Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія «Економіка, право, політологія, туризм». 2011. № 2 (4), С. 108–112.

УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА

Актуальність дослідження: Україна є багатонаціональною державою зі складною культурною спадщиною. Розуміння та підтримка різноманіття ідентичностей важливі для побудови єдиної нації.

Мета дослідження: зрозуміти особливості конструювання моделі української національної держави.

Об'єкт дослідження: українська національна ідея.

Предмет дослідження: значення ролі національної ідеї в процесі історичного розвитку України.

Завдання дослідження: визначення ідеології та стратегії формування сучасної політичної нації для розбудови України.

Виклад основного матеріалу. Сучасний етап становлення державності передбачає створення такої національної ідеології, яка здатна консолідувати українське суспільство, усунути протиріччя політико-правового характеру, забезпечивши при цьому принцип соціальної справедливості. Суть цього принципу полягає у створенні однакових умов щодо захисту прав як титульної української нації, так і національних меншин, які проживають в Україні, а також недопущення будь-яких проявів дискримінації. Ідея сучасної національної держави повинна базуватись на патріотизмі, тобто свідомому розумінні всіма громадянами України власної належності до української національної спільноти, на повазі до її історичних та духовних цінностей. Такий орієнтир національної ідеї передбачає необхідність інтеграції та співпраці всіх етносів, які проживають на території України, а також співпраці з іншими народами світу та міжнародною спільнотою, вміння знаходити компроміс у суперечливих питаннях з урахуванням національних інтересів [3, с. 260]. Новітня фаза державотворення в Україні та становлення геополітичних процесів і змін у світі є поштовхом до прискіпливого наукового та практичносуспільного аналізу формування національної ідеології. Адже саме національна ідея визначатиме основні шляхи та напрямки розвитку суспільства і держави. Тому формування національної ідеї набуває важливого значення насамперед для тих держав, які знаходяться в перехідних періодах державотворення, не винятком серед яких є і Україна. Саме через призму національної ідеї можна визначити основні засади внутрішньої та зовнішньої політики, а також сформувати належне правове поле для їх реалізації [4, с. 63]. Формування національної держави на основі національної ідеї та високого рівня правосвідомості громадян є практично неможливим без належного рівня правової культури суспільства. У зв'язку з цим правова свідомість народу України, як пише О. Дзюбань, повинна відповідати такими критеріям: патріотизм; почуття національної гідності; відповідальність за долю Батьківщини; усвідомлення того факту, що повноцінна реалізація індивідуальних прав і свобод можлива тільки в національному середовищі; глибока повага до прав та свобод інших народів з визнанням самоцінності української культури і мови. Тільки така національна ідея має демократичний зміст та отримала практичну реалізацію у високорозвинутих країнах, які пройшли етапи становлення державності [1, с. 97]. Необхідно зауважити, що по-різному оцінюється значення ролі національної ідеї в процесі історичного розвитку. В одних випадках національна ідея є позитивним прогресивним фактором, який сприяє розвитку суспільних процесів, якщо вона висувається прогресивною силою. Проте якщо суспільству національну ідею пропонує реакційна сила, то її наслідки, як правило, є руйнівними. З метою запобігання таким негативним факторам ідея національної державності не повинна зводитись виключно до етноцентризму, оскільки нація визначає сутнісну основу буття народу, а не тільки зовнішню її форму. Тому націю в сучасному розумінні вчені пропонують визначати не тільки як етнокультурну та демографічну спільноту, а як цілісний етнополітичний організм [2, с. 165].

Висновки. Обов'язковим елементом формування науково-теоретичної концепції національної держави в Україні є конструювання власної моделі такої держави з урахуванням історико-політичних, соціально-економічних та ментально-психологічних особливостей. Сучасний етап українського державотворення супроводжується активними процесами української спільноти щодо поглибленого вивчення та розуміння власного призначення в суспільстві та світі в контексті національного інтересу, основи якого закладені в національній ідеї. Тому усвідомлення суспільством національної ідеї є необхідною умовою визначення ідеології та стратегії формування сучасної політичної нації для розбудови України як суверенної національної держави.

Список використаної літератури

1. Дзюбань О. П. Вплив традицій на правосвідомість та правову культуру українства / О. П. Дзюбань // Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: [монографія] / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзюбань та ін. Х., 2009. Підрозд. 2.1. С. 83-102.
2. Етнос. Нація. Держава: Україна в контексті світового етнодержавницького досвіду / [Ю. І. Римаренко, М. М. Вівчарик, О. В. Картунов та ін.]; за заг. ред. Ю. І. Римаренка. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. 516 с.
3. Етнос. Нація. Держава. Теоретико-методологічний та концептуальний аналіз: в 2-х книгах / за ред. Ю. Римаренка. Київ – Донецьк, 1998. Книга 1. 391 с.
4. Римаренко Ю. І. Етнодержавознавство. Теоретико-методологічні засади / Ю. І. Римаренко, Л. Є. Шкляр, С. Ю. Римаренко. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 264 с.

ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження: сучасне українське суспільство переживає період глибоких реформ у всіх сферах буття, намагається встати на шлях цивілізованого розвитку. Створити підвалини ринкової економіки, сформувати громадянське суспільство і правову державу. У реалізації названих завдань виняткова роль належить молоді, то обумовлено цілим рядом чинників.

Мета дослідження: вивчення форм участі молоді в політичному житті України. Дослідження можливостей, мотивації та активності молоді.

Об'єкт дослідження: з'ясування форм участі молоді(віком від 16 до 35 років) політичному житті України.

Предмет дослідження: проаналізувати участь молоді у виборчих кампаніях, дотримання виборчих правил, ініціативи щодо підвищення виборчої активності молоді.

Завдання дослідження: виявлення різних форм участі молоді в політичному житті України.

Виклад основного матеріалу. Категорія молоді в Україні визначається межами 14-35 років на сьогоднішній день налічує близько 11,2 мільйони людей. Більше половини української молоді вважає, що країна рухається у правильному напрямку. Про це свідчать результати національного опитування молоді, [1] проведене Центром аналізу та соціологічних досліджень (CISR) Міжнародного республіканського інституту (MPI) у рамках програми «Мріємо та діємо». Опитування охоплює участь сприйняття соціальних груп і меншин, особистісний розвиток та користування медіа. За результатами цього опитування 52% молоді віком 13-15 років і 32% молоді віком 16-35 років вважають себе активними членами своїх громад. Найчастіше це проявляється шляхом участі молоді у розвитку публічних просторів, відвідування культурних та спортивних заходів. Також 35% молоді підтримували електронні петиції, 25% – стежили за діяльністю посадовців, а 17% – займались волонтерською діяльністю для соціальної та політичної справи. Про залученість до молодіжних рад зазначили 28% молоді 13-15 років і 25% молоді 16-35 років. Щодо політичної участі, 83% молоді віком 10-15 років планують голосувати на виборах, коли отримають таку можливість. А серед тих, хто міг голосувати у 2019-2020 роках, 74% голосували на президентських виборах, 53% – на парламентських, а 52% – на місцевих виборах. Міграційні настрої. Більше половини молоді віком 10-15 років розглядають можливість змінити місце проживання, а серед молоді віком 16-35 років цей показник становить 40%. При цьому постійно проживати за кордоном бажають 39% молоді віком 13-35 років. Основними причинами бажання змінити місце проживання є відсутність дозвілля (для молоді віком 10-12 років), нестача освітніх можливостей (13-15 років) та економічних перспектив (16-35 років) [2]. Це свідчить, що менша половина молоді хочуть проживати закордоном. Це погано може відобразитись в майбутньому. Щоб цього запобігти потрібно вдосконалити освітні можливості, та розвинути економічно сприятливі умови для молоді [3]. Але зараз молоді все більше почала цікавитись політикою країни. І значна частка молоді захищає нашу країну на фронті. Також з початку повномасштабної війни Росії проти України кожна друга молода людина в Україні почала займатися волонтерством, а кожна третя - донатити чи допомагати на інформаційному фронті. Волонтерство стало більш масовим, вмотивованим та організованим, але разом із тим спостерігається спад волонтерської активності в останні місяці. Про це свідчать результати дослідження «Молодіжне волонтерство в Україні», проведене в рамках програми USAID «Мріємо та діємо». До повномасштабної війни волонтери найчастіше займалися збором коштів та придбанням обладнання, медикаментів для військових; будівництвом приміщень для внутрішньо переміщених осіб, людей похилого віку, малозабезпечених сімей; допомогою притулкам для тварин. А під час війни почали закупляти техніку для військових, займатися гуманітарною допомогою та плести маскувальні сітки. Попри згадані відмінності усі молоді люди пишаються волонтерством в Україні, його масовістю, спроможністю вирішувати надскладні задачі та об'єднувати українців задля досягнення спільної мети. Вони також усвідомлюють корисність та важливість волонтерства, пишаються друзями волонтерами. Більшість молодих людей високо оцінюють потенціал включення українського волонтерства у світовий рух [4]. Широкий досвід набутий в час війни, співпраця зі світовими організаціями, яка сформувалась за цей час, сприятимуть швидким інтеграційним процесам [5].

Висновок: результати дослідження свідчать про активність та громадянську свідомість молоді в Україні, а також про їхній інтерес до політичної участі та розвитку. Однак зростаючі міграційні настрої вказують на потребу у вдосконаленні умов для освіти, розвитку економіки та створенні сприятливого середовища для молоді в країні.

Список використаних джерел

1. Національного опитування молоді, опитування проведено компанією Info Sapiens URL: https://iri.org.ua/sites/default/files/surveys/UNITY_Youth_Survey_UKR_Full_Deck_1.pdf
2. Міжнародний Республіканський Інститут URL: <https://iri.org.ua/survey/ukrayinska-molod-sohodni-rezultaty-natsionalnoho-opytuvannya>
3. Молодь, політика та ідентичність: які вони, молодь українці і чого від них очікувати ? URL: <https://medium.com/>
4. Дослідження «Молодіжне волонтерство в Україні» URL: <https://iri.org.ua/survey/doslidzhennya-molodizhne-volonterstvo-v-ukrayini>
5. Молодіжне лідерство та волонтерство в Україні URL: <http://www.experts.in.ua/>

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: Тема утвердження України як соціальної держави є надзвичайно актуальною, особливо в контексті сучасних викликів і потреб суспільства. Ось деякі аспекти, які підкреслюють її важливість і потребу в дослідженні. Становлення соціальної держави в Україні передбачає розробку та впровадження ефективних програм боротьби з бідністю та виключеністю, спрямованих на підтримку найбільш уразливих верств населення.

Мета дослідження: виявити ключові проблеми та виклики, які перешкоджають повному утвердженню України як соціальної держави.

Предмет дослідження: поняття соціальної держави та шляхи її реалізації в Україні.

Об'єкт дослідження: проблеми, що несприяють становленню України як соціальної держави.

Завдання дослідження: визначити можливості та потенціал для поліпшення соціальної сфери в Україні.

Виклад основного матеріалу. Соціальна держава - це соціально орієнтована держава, що визнає людину найвищою соціальною цінністю, надає соціальну допомогу індивідам, які потрапили у важку життєву ситуацію, з метою забезпечення кожному гідного рівня життя, перерозподіляє економічні блага відповідно до принципу соціальної справедливості і своє призначення вбачає в забезпеченні громадського миру і злагоди в суспільстві [1, с. 57]. Держава стає органом подолання соціальних протиріч, урахування і координації інтересів різних груп населення, проведення до життя таких рішень, які б позитивно сприймалися різними верствами суспільства, її мета - за допомогою соціальної політики, забезпечення рівності та умов політичної співучасті об'єднати населення, стабілізувати соціальну (у тому числі правову) і економічну системи, забезпечити їх прогресивну еволюцію [2]. Слід підкреслити, що незважаючи на те, що від початку суспільних перетворень у нашій країні пройшло вже чимало часу, сьогодні Україна зіткнулася з проблемою адаптації інституту державної служби до нових умов, викликаних змінами в суспільно-політичній системі та інтеграції країни в Європейське співтовариство [3, с. 67]. Одним із найважливіших обов'язків соціальної держави перед громадянами є забезпечення їх прав, зафіксованих у ст. 25 Загальної декларації прав людини, а також в Європейській соціальній хартії, міжнародному пакті про економічні, соціальні й культурні права та інших міжнародних документах. «Кожна людина має право на такий життєвий рівень, включаючи одяг, їжу, житло, медичний догляд та необхідне соціальне обслуговування, який є необхідним для підтримання здоров'я і добробуту її самої та її сім'ї, і право на забезпечення в разі безробіття, хвороби, інвалідності, вдовства, старості чи іншого випадку втрати засобів до існування через незалежні від неї обставини». [4, с. 387]. З метою висвітлення різних наукових підходів необхідно звернути увагу на те, що деякі автори негативно ставляться до поняття «соціальна держава». Так, С.Алексєєв вважає, що соціальна держава є «сором'язливим аналогом» терміна «соціалістична держава» і лише жахи сталінського соціалізму й гітлерівського націонал-соціалізму зумовлюють необхідність заміни теоретично дискредитованого виразу «соціалістична держава» більш аморфним і невизначеним поняттям «соціальна держава». [5, с.30].

Висновок: Україна стоїть перед важливим завданням утвердження себе як соціальної держави, що забезпечує гідний рівень життя для всіх своїх громадян. Система соціального захисту має низку проблем, таких як недостатня доступність послуг, нерівність у розподілі ресурсів та недостатній рівень соціальної справедливості [6, с. 87].

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
3. Сіленко А.О. Новий образ соціальної держави // Людина і політика. 1999. С.65-68.
4. Сіленко А.О. Соціальна держава: бажане в межах можливого? // Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць. - Вип.6-7. - Одеса: Астропринт. 1999. С.385-391.
5. Сіленко А.О. Політико-правові аспекти розвитку соціальної сфери: забезпечення прав людини // Право України. 1999. № 11. С.30-33.
6. Сіленко А.О. Соціальна держава: ліквідація чи трансформація? // Трибуна.1999. № 11-12. С.21-23.

УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА

Актуальність дослідження. З розвитком глобалізації, зростанням політичних напруг та змінами в міжнародних відносинах, українське суспільство має потребу у глибокому розумінні свого статусу як національної держави.

Мета дослідження: аналіз стану української національної держави, визначення факторів, що впливають на її становлення та розвиток.

Предмет дослідження: роль національної держави в забезпеченні прав та свобод громадян, процеси національної самоідентифікації та консолідації суспільства, а також виклики та загрози національній безпеці.

Об'єкт дослідження: Україна як національна держава.

Завдання дослідження: проаналізувати історичні процеси формування національної ідентичності України.

Виклад основного матеріалу. На превеликий жаль для українського народу становлення української державності проходило досить важко і довго. Однак, не дивлячись на всі труднощі, українська державність укріпилася і має свою давню історію. Упродовж тривалої історії українці не полишали боротьби за свободу та здобуття державності. Національна єдність – обов'язкова умова збереження державності. Знання історії нашого державотворення в усій тягlostі є потужною силою проти маніпуляцій історичними фактами в умовах інформаційної війни РФ проти України [2, с.403]. Якщо уявити, що країна – це дім, то Україна все ще в процесі будівництва. Є міцний фундамент – століття боротьби за можливість жити в єдиній і незалежній країні. Є стіни – Конституція і законодавство, що дають можливість людям мати свободу і захист своїх прав, а також обов'язки, виконання яких зробить буття у спільному просторі безпечним і комфортним. Є дах – визнання незалежності і суверенітету України іншими країнами та членство України у міжнародних організаціях [3, с. 206]. Однак поки не все добре всередині цього будинку: основні комунікації є, але все інше не доведене до ладу, не обладнане зручно, не оформлене естетично, не прибрано. Та й не всі з тих, хто живе у цьому великому спільному домі, цінують його і готові докладати зусиль для його розбудови. А ще є сусід, який хоче відібрати цей дім, а його головних оборонців і будівничих знищити. На рубежі 80-90-х років ХХ ст. в Україні сталися епохальні історичні події. В умовах глибокої соціально-економічної і політичної кризи в республіці розпочався і одержав подальший розвиток процес руйнування тоталітарної більшовицької системи і демократизації соціально-економічного та державно-правового ладу [4, с. 202]. Цей процес виявився перш за все в утвердженні гласності і політичного плюралізму, ліквідації ідеологічного і політичного панування компартії в країні. Вперше за 70 років були проведені дійсно демократичні, а не фіктивні вибори в органи державної влади. Активно втілювалася в життя реальна боротьба з величезним бюрократичним управлінським апаратом в центрі і на місцях. Розпочався процес згортання командно-адміністративної системи, ліквідації партійно-радянської номенклатури. Намітився перехід до ринкових економічних відносин [1, с. 87]. Конкретним, реальним змістом наповнювався суверенітет України, що у кінцевому рахунку призвело до проголошення у серпні 1991 р. незалежності України. Здобувши незалежність, народ України розпочав активну діяльність по створенню своєї демократичної правової держави. Ця розбудова розпочиналась в дуже складних умовах. Необхідно було перш за все здійснити перехід від статусу союзної республіки з обмеженим суверенітетом до статусу самостійної держави. Тому законом Верховної Ради УРСР від 17 вересня 1991 р. до Конституції були внесені зміни і доповнення, які мали на меті зміцнити державний суверенітет республіки [3, с. 126]. У тексті Конституції слова «Українська Радянська Соціалістична Республіка» і «Українська РСР» були змінені на споконвічну назву нашої держави - «Україна». В розділі Конституції про зовнішньополітичну діяльність і захист Вітчизни розвивалися положення про підвищення ролі України як рівноправного учасника міжнародних відносин. Міжнародне співтовариство з розумінням поставилося до виникнення нової незалежної держави. Україну визнали понад 130 країн світу.

Висновок. Україна, як національна держава, стикається з рядом викликів, що вимагають глибокого аналізу та ефективних заходів для зміцнення свого національного статусу. Потрібно активно розвивати механізми національної самоідентифікації та зміцнювати національну державність, спираючись на демократичні принципи, правову базу та міжнародну співпрацю. Важливо вдосконалювати політику у всіх сферах для забезпечення національної безпеки та стабільного розвитку країни.

Список використаних джерел

1. Дзюбань О. П. Вплив традицій на правосвідомість та правову культуру українства / О. П. Дзюбань // Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: [монографія] / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзюбань та ін. Х., 2009. Підрозд. 2.1. С. 83 – 102.
2. Етнос. Нація. Держава: Україна в контексті світового етнодержавницького досвіду / [Ю. І. Римаренко, М. М. Вівчарик, О. В. Картунов та ін.]; за заг. ред. Ю. І. Римаренка. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. 516 с.
3. Етнос. Нація. Держава. Теоретико-методологічний та концептуальний аналіз: в 2-х книгах / за ред. Ю. Римаренка. Київ – Донецьк, 1998. Книга 1. 391 с.
4. Римаренко Ю. І. Етнодержавознавство. Теоретико-методологічні засади / Ю. І. Римаренко, Л. Є. Шкляр, С. Ю. Римаренко. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 264 с.

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження. Прийнята у червні 1996 р. Конституція проголосила Україну демократичною, правовою, соціальною державою. Проте для її практичного втілення необхідно ще багато чого зробити. Проблема дотримання всіма гілками державної влади положень Конституції України продовжує залишатись актуальною. Адже конституційне закріплення основних інститутів і принципів демократії лише один з необхідних кроків на шляху демократизації, важливим є їхнє реальне впровадження в політичну практику. Відтак побудова в Україні правової держави продовжує залишатись одним з головних завдань на шляху до демократії.

Мета дослідження: дослідити процес виборів, проаналізувати історію становлення виборчої системи України від початку незалежності до сьогодення.

Об'єкт дослідження: виборча система України, процес та проблеми її становлення.

Предмет дослідження: проблеми виборчої системи України.

Завдання дослідження: проаналізувати виборчі системи в Україні.

Виклад основного матеріалу. З відновленням української незалежності у 1991 році розпочався бурхливий процес розбудови демократичних інститутів і громадянського суспільства в нашій державі. При цьому вели, кою мірою мало місце запозичення позитивного досвіду різних держав світу. Проте не все, що видалось плідним в інших державах світу, може принести таку ж користь, будучи перенесеним на український ґрунт. Принципи чесних та демократичних виборів: загальність участі. Виборче право доступне для всіх повнолітніх громадян; прямий та вільний процес. Виборці обирають своїх представників безпосередньо і не піддаються жодному тиску; таємниця голосування. Виборці максимально захищені, оскільки ніхто не знає, який вибір вони зробили. Кожна країна поділяється на мажоритарні виборчі округи, де висувуються кандидати. Людина, яка набрала найбільшу кількість голосів, стає делегатом. В Україні ця система стабільно працювала до 1994 року, коли назміну їй прийшла змішана система, в якій половина кандидатів обирається за мажоритарним принципом, а решта – за закритими списками. Кумулятивне голосування. Виборець має більше одного голосу. Широко практикується в Баваріїв Німеччині, Іллінойсів США, закритих списках тощо. Виборець голосує за партію, яка висунула список кандидатів. При цьому громадяни можуть знати лише першу п'ятірку кандидатів за довіреністю. Відкриті партійні списки. Виборці голосують одночасно і за політичну партію, і за конкретних кандидатів. Місцеві вибори 2020 року пройшли за такою системою [2]. Протягом періоду незалежності України використовувалися різні типи виборчих систем, включаючи мажоритарну, змішану і пропорційну. Наразі діє змішана система, але обговорюється перехід до пропорційної системи з відкритими списками. У парламенті, що обирається на п'ять років, складається з 450 депутатів: половину обирають за мажоритарною системою (з якої хочуть відмовитися), а половину за пропорційною системою з закритими списками. Протягом перших двадцяти років незалежності вибори проходили в умовах напівавторитарного режиму, але під час президентських виборів 2010 року почали активно використовуватися недобросовісні методи, такі як підкуп виборців і використання адмінресурсу. Ця тенденція досягла свого піку на парламентських та місцевих виборах, коли на дільниці можливо було побачити загін міліції особливого призначення і результати виборів скасовувалися. Вибори, які відбулися після Революції Гідності, характеризувались більшою прозорістю та відкритістю. Наразі головною проблемою виборчого процесу в Україні залишається невідповідність політичних партій демократичним принципам. Партії статутними маніпуляціями формують обмежений список кандидатів. Виходом з цієї ситуації може стати новий закон про політичні партії. Демократичні партії, де можливий соціальний ліфт для її членів, запорака ефективного управління [3, с. 227-228]. Яка ж виборча система потрібна Україні: мажоритарна, пропорційної з закритими виборчими списками чи пропорційна з відкритими списками? Перший варіант системи є неефективний: 1) Сприяє підкупу виборців (за даними громадянської мережі ОПОРА, 70% випадків підкупу виборців зафіксовано саме в одномандатних округах); 2) Сприяє застосуванню адміністративного ресурсу, що стабільно приводить одні й ті ж політичні партії до влади і дає їм більше місць у парламенті; 3) Забезпечує місця в парламенті представникам тільки однієї політичної платформи, яку не обов'язково поділяє більшість населення. При цьому варто відзначити істотну нерівномірність прохідного бар'єру за мажоритарною складовою в різних регіонах України. У пропорційної з закритими виборчими списками є такі недоліки: 1) Внутрішня конкуренція у партіях фактично відсутня. Натомість сильною є монополія партійного керівництва, яке і визначає персональний склад списку, а також розміщує у складі партій «грошових мішків»; 2) Відстань між партіями та виборцями збільшується, оскільки до прохідної частини партійних списків кандидати потрапляють не за популярністю серед виборців, а за принципом лояльності до керівництва партії чи за гроші; 3) Підзвітності народних депутатів перед виборцями та взагалі зв'язку з виборцями практично немає. Щодо пропорційної системи з відкритими списками, то ця система має більше переваг, ніж недоліків, а саме: вона передбачає 27 великих регіональних округів. Партії виставлятимуть на кожному окрузі мінімум п'ятьох кандидатів. Виборець, окрім того, що голосує за партію, зможе віддати свій голос і за конкретну людину в цій партії, тим самим формуючи персональний склад парламенту. До того ж, великий розмір округів ускладнює підкуп виборців. Одна справа «скупити» мажоритарний округ у два райони, і зовсім інша вся область. Це потребує значно більших витрат. Щоб потрапити до Верховної Ради, треба буде завойовувати довіру і голоси виборців. Тобто реально працювати на

округах і показувати свою ефективність. Це стимулюватиме політичну конкуренцію зробити не вигідною торгівлю місцями у виборчих списках. Адже ніхто не зможе гарантувати голоси виборців за конкретну персону [1, с. 94].

Висновок: Найбільш ефективною виборчою системою в Україні є пропорційна система з відкритими регіональними списками. Усі подальші перетворення у країні залежатимуть від рішень політиків. Визначення того, хто буде ухвалювати політичні рішення, залежатиме від законодавства щодо виборів народних депутатів. Для просування вперед потрібно оновлення політичної еліти, яка обирається за новими принципами. Це дозволить забезпечити реальний шанс на приход нових та ідеологічно налаштованих політиків, що будуть сприяти розвитку українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Бойко Н. С. Виборча система України: суспільно-політичний аспект. Державне управління: теорія та практика. 2006. Журнал «Наукові записки» Випуск 50, С. 92-100.
2. Віктор Таран, вебінар «Виборчий процес в Україні: плюси та мінуси». URL: <https://inrespublica.org.ua/aktyvna-hromada/vyborchyy-protses-v-ukrayini-plyusy-ta-minusy>.
3. Рудич Ф. М. Політологія: Підручник. 2. є вид., стереотип. Либідь, 2006. 480 с.

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Волонтерство - це форма громадянської активності, яка базується на безкорисливості та бажанні допомагати оточуючим. Волонтери можуть працювати в різних сферах, від допомоги в хоспісах і пришкольних закладах до участі у міжнародних гуманітарних місіях. Вони відіграють важливу роль у підтримці вразливих груп населення, збиранні коштів на лікування та допомогу постраждалим від природних катастроф. Волонтерство може бути частиною шкільної або студентської діяльності, але також відкриває двері до нових можливостей для розвитку навичок і знайомства з новими людьми. У світі існують численні організації, що координують волонтерську діяльність і допомагають знаходити відповідні можливості для кожного бажаного долучитися до доброчинної справи [1].

Мета дослідження: проаналізувати сучасні тенденції у волонтерському русі України.

Об'єкт дослідження: з'ясувати особливості роботи волонтерів та їх ролі у реалізації соціальних проєктів.

Предмет дослідження: сучасні тенденції волонтерства.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості волонтерства в Україні.

Виклад основного матеріалу. Волонтерство – це добровільний вибір, що відображає особисті погляди і позиції; це активна участь громадянина в житті суспільства, що виражається, як правило, у суспільній діяльності в межах різного роду асоціацій. Волонтерство сприяє покращенню якості життя, особистому процвітання й поглибленню солідарності, реалізації основних потреб на шляху будівництва більш справедливої і мирного суспільства, більш збалансованому економічному і соціальному розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій. Воно не має релігійних, етнічних, вікових, політичних і географічних обмежень. Брати участь у добровільних діях може кожен. Волонтерство – один з видів залучення молоді до відстоювання активної громадської позиції, який дозволяє проявити максимально свої здібності та вміння, завдяки яким можна допомогти іншим людям у вирішенні їх проблем і вважається альтруїстичним видом діяльності, оскільки особа, яка здійснює ті чи інші послуги не отримує за це винагороду, заробітну плату тощо. Однак, все більше і більше людей залучаються до такої діяльності. Особливо активні у волонтерському русі молоді люди. Вони гостро бачать соціальну несправедливість; розшарування суспільства; оточуючих людей, які потребують допомоги, і, головне, мають сили та натхнення своїми діями допомогти іншим. Особливої гостроти сьогодні (а відтак і стають основними напрямками діяльності волонтерів) набувають проблеми дітей-сиріт, дітей, які страждають на певні хвороби, дітей з функціональними обмеженнями, старих, немічних людей та інших категорій населення [2]. Основні тенденції волонтерства в Україні включають: 1.Зростання громадянської активності: за останні роки спостерігається збільшення кількості людей, які беруть участь у волонтерських проєктах та ініціативах. 2.Патріотичність: волонтерство в Україні часто пов'язане з патріотичними почуттями та бажанням підтримати свою країну в складних часах. 3.Використання технологій: Сучасні технології, зокрема інтернет та соціальні мережі, використовуються для координації діяльності волонтерів, залучення нових учасників та розповсюдження інформації про проєкти. 4.Розширення сфери діяльності: волонтерство охоплює різноманітні сфери, включаючи підтримку військових, медичну допомогу, екологічні ініціативи, освіту та культурні заходи. 5.Розвиток громадянського суспільства: волонтерство сприяє зміцненню громадянського суспільства, спонукаючи громадян до активної участі у суспільних процесах та розв'язанні соціальних проблем [3]. Роль волонтерів на сьогоднішній день є визначальною, оскільки вони можуть ефективно вирішувати проблеми, над якими зазнають труднощі представники державних служб та інших організацій [4]. Це пояснюється кількома причинами. По-перше, волонтери можуть швидше прибути на місце події, ніж представники офіційних або державних установ. По-друге, вони мають можливість приймати нові рішення та діяти творчо, не обмежені організаційними рамками [5].

Висновок: Волонтерська діяльність не лише сприяє державі, а й є важливим джерелом цінного досвіду для всіх учасників.

Список використаних джерел:

1. Вікіпедія волонтерство. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. Лозовицький Олександр Станіславович. Молодіжне лідерство і волонтерство в Україні. URL: http://www.experts.in.ua/baza/analitic/index.php?ELEMENT_ID=73474
3. Панькова О.В. Розвиток волонтерської діяльності в Україні. URL: https://ukr-socium.org.ua/wp-content/uploads/2016/04/25-40__no-2__vol-57__2016__UKR.pdf
4. Краснокутська Лілія. Розвиток волонтерського руху в Україні. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11977/1/35-38.pdf>
5. Ставлення молоді до участі у волонтерській діяльності. URL: https://vinobu.vn.ua/?page_id=3088

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження. Політичний маркетинг стає все більш актуальним у сучасному політичному середовищі, де важливо не лише мати ефективну політичну програму, але й вміти привертати увагу виборців, здобувати їхню підтримку та переконувати у правильності своїх позицій.

Мета дослідження: розкриття сутності, методів та інструментів політичного маркетингу в сучасному політичному середовищі.

Предмет дослідження: процеси планування, розробки та реалізації політичних кампаній, використання комунікаційних стратегій, побудова образу кандидата чи партії, а також вивчення впливу медіа та соціальних мереж на політичні процеси.

Об'єкт дослідження: політичні процеси, партії, кандидати та інші учасники політичного життя, які застосовують стратегії політичного маркетингу для досягнення своїх цілей.

Завдання дослідження: проаналізувати поняття політичний маркетинг, його основні етапи і розбір його сутності.

Виклад основного матеріалу. Одне з практичних застосувань сучасної соціології - політичний маркетинг. Ця проблематика поки розроблена не надто глибоко. Якщо говорити про маркетинговий підхід у принципі, то він виходить з того, що існує ринок як найважливіший інститут демократичного суспільства, своєрідний механізм, який поєднує покупців (пред'явників попиту) і продавців (постачальників) окремих товарів і послуг. А сама маркетингова концепція ґрунтується на тому, що виробник, постачальник вивчають попит і задовольняють його, використовуючи для просування товарів і послуг спеціально розроблені технології [3, с. 67]. Одною із складових політичного маркетингу є вивчення особливостей функціонування ринку влади в певному суспільстві, тут слід зауважити, що політичний ринок існує не лише в демократичному режимі, у тоталітарних і авторитарних режимах він теж присутній, там також проявляється боротьба за владу, але відрізняється вона лише цивілізованістю боротьби, та наявністю певних «правил гри» [4, с. 223]. Найчіткіше ідеї політичного маркетингу сформулював французький соціолог П. Бурдьє. Центральне поняття його соціології, політики - політичне поле - є не що інше, як «місце, де в конкурентній боротьбі між агентами, котрі в неї втягуються, народжується політична продукція, проблеми, програми, аналізи, коментар, концепції, події, з-поміж яких і мають вибирати пересічні громадяни, яких зведено до становища «споживачів» і які тим більшою мірою ризикують пошитися в дурні, чим віддаленіші вони від місця виробництва» [1, с. 334]. Невідомою складовою політичного маркетингу є опитування. Опитування дають змогу точніше визначити співвідношення політичних сил у суспільстві, що є одним із чинників політичної та соціальної стабільності, дані опитувань дозволяють довготривалого прогнозування соціального розвитку суспільства. Виборча інженерія - пристосування виборчих процедур до реалізації інтересів правлячої та політичної еліт щодо завоювання і збереження влади в державі (регіоні, місті тощо) [5, с. 287]. Вся політична система розглядається Суспільним вибором як гігантський ринок попиту і пропозиції «суспільних товарів і послуг» [3, с. 66]. Для висвітлення взаємозв'язку предметів соціології й політичного маркетингу треба визначити основні етапи здійснення маркетингової діяльності в сфері політики. Умовно можна вирізнити шість основних етапів, складових процесу політичного маркетингу, на кожному з яких у ньому з певною мірою інтенсивності беруть участь представники різноманітних галузей знань - соціологи, політологи, психологи, піарники, безпосередньо самі політики [2, с. 89].

Висновок. Політичний маркетинг є необхідним інструментом для сучасних політичних кампаній, оскільки він дозволяє кандидатам ефективно спілкуватися з виборцями та впливати на їхні погляди та переконання. Успішна реалізація політичного маркетингу вимагає глибокого розуміння аудиторії, вміння використовувати комунікаційні канали та створювати переконливі повідомлення. Ефективне використання політичного маркетингу може визначити результати виборчих кампаній та успіх політичних партій у сучасному політичному ландшафті.

Список використаної літератури

1. Бебик В.М. Політологія для політиків і громадянина: Монографія. К.: МАУП, 2004. 424 с.
2. Політичний маркетинговий аналіз: метод, практика: монографія / Шубін С.П. К.: Генеза, 2007. 112 с.
3. Полторак В. А. Політичний маркетинг та організація виборчих кампаній, Соціологія: теорія, методи, маркетинг. 2002. № 1. С. 66-67.
4. Варій М. Й. Політико-психологічні передвиборчі та виборчі технології: Навч.-метод. посіб. К.: «Ельга, Ніка-Центр», 2003. 400 с.
5. Л. Кочубей. Інженерія виборча // Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. 807с.

ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Актуальність дослідження. Внаслідок певних подій пов'язаних з Євроінтеграцією України, відбулося вторгнення Росією на територію нашої країни та анексії автономної республіки Крим. Ці дії, будучи суперечливим суспільно-політичним явищем, являють собою одну з найскладніших та найактуальніших проблем світового співтовариства. В умовах життя сучасного українського суспільства під впливом різноманітних політичних, економічних та соціальних чинників українська національна свідомість переживає свій досить цікавий етап формування [5]. Проблема національної самосвідомості громадян України не випадково стає предметом соціологічного аналізу. Радикальні зміни глобального характеру, які відбуваються в усіх сферах суспільного життя, свідчать і про появу ряду проблем у молодіжному середовищі, в якому негативні наслідки перетворень найбільш яскраво проявляються саме у сфері дозвілля.

Мета дослідження: проаналізувати суть української національної свідомості в умовах війни.

Об'єкт дослідження: громадяни України.

Предмет дослідження: національна свідомість громадян України.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив війни на зростання національної свідомості громадян України.

Виклад основного матеріалу. У контексті широкого поняття національної свідомості свою вагому нішу для нас, українців, займає більш вузьке поняття - української національної свідомості. Формування української національності свідомості починає свої витoki ще давнього минулого українського народу, де в часи перших прототипів національної спільноти на теренах України зародилася модель «справжнього українця» (національно свідомого). Кожна історична доба залишила свій слід в етно-національному коді українця та українського народу [1]. Національна свідомість є фундаментальним чинником побудови громадянського суспільства та демократії. Власне такий приклад прояву думки громадянського суспільства та вищого ступеня національної свідомості наш народ продемонстрував у Революції Гідності. Дух національного єднання споріднює більшість українців і дотепер. Позаяк вже пізніше перед очима народу постала жаклива реальність війни з Росією, в яку безпідставно втягнула нас країна-агресор. Це, напевно, одне з небагатьох полотнищ, на фоні якого народ споріднюється і будить в собі національну свідомість і зараз, проте є інші фактори, які цей процес гальмують, і роблять українця народом «другого сорту» та знищують почуття національної гідності та самосвідомості [3]. На превеликий жаль, у житті сучасного українця, а особливо молодого, відбувається період переосмислення і зміни життєвих цінностей, в якому все духовне, зокрема національна самоідентифікація, відкладаються на задній план, а першочерговими постають матеріальні блага та цінності. Це зумовлено сучасним станом речей у державній політиці, економіці та культурі [5]. Сьогодні на політичному лані ми спостерігаємо давно знайому нам картину, слуги народу дбають першочергово про себе, а вже потім про народ. Іншою проблемою, яка впливає з попередньої, є економічна криза, яка поглинула Україну після революції, розвинулась в умовах війни та тримає нас на краю прірви сьогодні. В цих умовах українська національна свідомість нівелюється, стає «кишеньковою іграшкою». Нас тягне на дно одвічна проблема корупції. Простий народ сьогодні ошелешений цінами на різноманітні соціальні потреби та зовсім незадоволений рівнем своїх доходів - зарплат та пенсій. За цих умов у скруті опинилась українська молодь, котра змушена масово емігрувати за кордон в пошуках кращого заробітку та рівня життя. Це свідоме цурання свого, національного, рідного, спричинене непрофесійною політикою держави. Молодь сьогодні спантеличена і не бачить перед собою ніякого майбутнього у власній країні. Все ще єднає українців лише єдина мета - протистояння країні-агресору [4]. Як вже згадувалось вище, відбувається процес зміни цінностей у суспільстві, матеріальність бере гору над мораллю, доктрина замінена практикою. Ми рухаємось у бік «нездорового прагматизму», в якому нас проштовхує ряд вищезазначених проблем. Проблематика формування національної свідомості сучасного українця залежить ще від багатьох різних факторів, але основою подальшого становлення української нації є створення сприятливого для цього середовища. А це залежить від тих людей, в чіих руках сьогодні доля усього народу. Велика влада - велика відповідальність. Тож кожен, хто бере у свої руки владу, насамперед, повинен бути національно свідомим та ставити себе на місце народу, і пам'ятати, що держава починається з простого народу [5]. Хоч і українська національна свідомість переживає свої не кращі часи, все ж таки українець повинен залишатися українцем лише з поваги до того, що наші нащадки жили ще в більшій скруті та не втрачали своєї національної гідності і з поваги до самого себе, як представника великої нації. Та з поваги до тих людей, які показують свій національний дух сьогодні на Сході, на передовій, захищаючи рубежі нашої країни від ворога... [2].

Висновок: отже, загалом слід підсумувати, що війна стала для українців насамперед черговим випробовуванням духу та національної свідомості. Одним із унікальних явищ цієї війни стало те, що на оборону незалежності виступили не лише українці, але й росіяни та багато представників інших націй, які усвідомили, що це і їх війна.

писок використаних джерел:

1. Багрянний І.П. Публіцистика: доп., ст., памфлети, рефлексії, есе/І. П. Багрянний; упоряд. О. Коновал; передм. І.Дзюби; Післямова Г. Костюка. К.: Смолоскип, 1996. 856 с.

2. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
3. Грабовська І. Проблема засад дослідження українського менталітету і національного характеру // Сучасність. 2014. №5. С. 58-70.
4. Рябчук М. «... Головні стереотипи масової свідомості українців» // Політика і культура. 2017. №31. С. 16-17.
5. Слука Віталій «Українська національна свідомість - основа буття нації» URL: <https://vzhovkvi.com/kultura/ukrajinska-natsionalna-svidomist-osnova-buttya-natsiji.html>

НАЦІЯ ЯК СУБ'ЄКТ ІСТОРИЧНОГО РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження: процес формування нації є ключовим питанням державотворення і важливою складовою історичного розвитку будь-якої держави. Важливими проблемами розвитку нації є: трансформація соціальної ідентичності, формування національної ідеї як чинника національно творчого і державотворчого процесів. Нація оформлюється через певний спосіб самоствердження, спосіб мовлення, мислення і дії, які дозволяють створювати колективну ідентичність, мобілізувати людей на виконання колективних задумів, розрізняти народи та відповідні види побуту. Все це і становить основу «національної ідеї», того набору понять і визначальних рис, цінностей, за допомогою яких нації знаходять шлях до єдності.

Мета дослідження: нація як частина історичного процесу.

Предмет дослідження: нація крізь історичні періоди.

Об'єкт дослідження: феномен нації.

Завдання дослідження: проаналізувати, яким чином народ та нація є творцями історії.

Виклад основного матеріалу. Термін «нація», чи не найбільш вживані у сучасному лексиконі багатьох народів планети і, перш за все, посттоталітарних країн. Нація - це група людей, яка об'єднана спільною культурою, історією, мовою, територією або іншими спільними характеристиками. Вона має власну ідентичність та певний ступінь самоідентифікації як політичне та соціальне утворення [3]. Нація як суб'єкт може відноситися до політичної юрисдикції та має здатність взаємодіяти з іншими націями та міжнародним співтовариством. Це може означати наявність державності, а також може включати у себе правовий статус у міжнародних відносинах [1]. Над питанням нації як суб'єкта історичного розвитку та її вплив на теперішній стан суспільства та держави приділяють увагу такі дослідники Грицак Я., Руткевич М., Степико М., Колодій А., Лазарович М., Забужко О. Існують різні концепції нації як суб'єкта історії [2]. Найпоширенішою є марксистська концепція, що вважає націю соціальну спільність людей зі спільною територією, економікою, мовою, культурою, особливостями характеру. Поширюється етнічна концепція нації, де акцентується її природне походження: нація-етнос є біофізичною реальністю, втіленою у соціальну форму. Її суть є енергія живої речовини, що сформувалася під впливом енергії Сонця, радіоактивної енергії Землі і енергії Космосу. Сукупність енергетичних потоків зумовлює однакову вібрацію біотоків у певній цілісності людей. Так виникають своєрідні соціальні групи, з яких формуються етноси, а з етносів - нація [5]. В Україні популярна концепція політичної нації, що формується переважно на основі спільності політичних інтересів. Стрімкий розвиток сучасного поняття нації викликало за минулі століття серйозні зміни у світі. Відданість монархам, церкві або своїм владикам змінювалася відданістю справі нації. У XX ст. світова політична структура продовжувала докорінно мінятися, що було викликано розвитком сучасних засобів зв'язку і пересування, внаслідок чого націоналізм став ще більш помітною політичною силою [4]. Різні нації світового співтовариства являють собою приклад різних стадій соціального, економічного і культурного розвитку. Деякі з них, наприклад, американці і японці, розвинуті в технічному відношенні держави з високим життєвим рівнем. Інші ж, як Індія і Заір, намагаються побороти злидні. Але незважаючи на всі їхні розбіжності, усі нації мають спільні характерні риси, що роблять їх національними державами [3]. Сьогодні немає єдиної думки щодо визначення поняття «нація». Є десятки, якщо не сотні, визначень нації [1]. Це можна пояснити складністю цього соціального феномену, його різнобарвністю, а також тим, що він постійно змінюється, розвивається відповідно до умов соціальної трансформації. Це вельми складний організм, що фактично перебуває в безкінечній динаміці і впливає на історичний розвиток [2]. Не існує однієї головної ознаки, всі вони важливі. Втрата нацією будь-якої з них призводить до непорозуміння в тлумаченні цієї важливої форми спільності людей. Можливо лише змінити порядок ознак за ступенем їх важливості. Отже, нація – це історична спільнота людей [4].

Висновок: Нація може бути розглянута як суб'єкт історичного розвитку в контексті формування та розвитку суспільства. Процес формування нації може бути результатом різних історичних подій, таких як об'єднання різних культур, асиміляція, боротьба за незалежність тощо. Створення та розвиток нації може відбуватися за допомогою різних засобів, таких як національна символіка, література, мова, мистецтво, та інші аспекти культури. Нація може бути суб'єктом історичного розвитку в тому сенсі, що вона може діяти як один цілий у процесі формування своєї ідентичності, боротьби за свої права та незалежність, розвитку своєї культури та економіки. Історія нації може відображати різноманітні етапи розвитку, від початкових стадій формування до сучасного періоду, коли вона може бути впливовим суб'єктом на світовій арені.

Список використаних джерел:

1. Крисаченко В. С. «Екологічна культура» URL: <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/politolog/17282/>
2. Васюта О. А. «Проблеми екологічної стратегії України в контексті глобального розвитку» URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-8431.html>
3. Бочковський О.І. «Вступ до націології» URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/91963/40-Proleev.pdf?sequence=1>
4. Гончарук – Чолач Т., Джугла Н. «Особливості української ментальності як основа національної самоідентифікації» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21991/1/588-590.pdf>

5. Кримський С. «Нація тоді стає нацією, коли етнос перетворюється на суб'єкт світової історії» URL: <https://day.kyiv.ua/article/cuspilstvo/natsiya-todi-staye-natsiyeyu-koly-etnos-peretvoryuyetsya-na-subyekt-svitovoyi>

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження полягає в тому, що система місцевих виборів в Україні напряду впливає на демократичні процеси, ефективність управління та задоволення потреб громадян на місцевому рівні. Метою дослідження є аналіз переваг та недоліків нової системи місцевих виборів в Україні.

Мета дослідження: аналіз переваг та недоліків нової системи місцевих виборів в Україні [3, с. 28].

Предмет дослідження: переваги та недоліки системи місцевих виборів.

Об'єкт дослідження: система місцевих виборів в Україні.

Завдання дослідження: аналіз нових правових нормативів, які визначають систему місцевих виборів.

Виклад основного матеріалу. З 2020 року в Україні запроваджено нову систему місцевих виборів, яка суттєво відрізняється від попередніх. Вона ґрунтується на принципах пропорційного представництва, що дає можливість меншим партіям та незалежним кандидатам отримувати мандати в місцевих органах влади [2, с.542]. Країна поділена на округи для кращого представництва на різних рівнях самоврядування та відображення інтересів громад. Нова система також передбачає більшу прозорість та відкритість за рахунок публікації фінансових звітів кандидатів та партій. Прямий зв'язок кандидатів з виборцями в округах робить їх більш підзвітними. Зростає роль політичних партій у формуванні влади, що може призвести до більшої стабільності та представницькості [1, с.108]. Активніша участь громадян та контроль за виборчими комісіями сприяють посиленню демократії. Однак, нова система не позбавлена недоліків. Пропорційне представництво може бути складним для розуміння деяких виборців, а також призвести до фрагментації влади та ускладнити прийняття рішень [6, с.63]. Зростаючий вплив партій може обмежити шанси незалежних кандидатів, а висока конкуренція та значні витрати на кампанії - збільшити ризики корупції. Перехід до нової системи може призвести до тимчасової нестабільності. Їх довгостроковий вплив на українську демократію та систему місцевого самоврядування залежатиме від успішного впровадження та адаптації до нових принципів [4,с.302]. Одним з основних плюсів цього закону є те, що замість двох бюлетенів вводиться один бюлетень, в якому виборець ставить тільки одну галочку - одночасно за політичну партію і за кандидата, висунутого на виборчому окрузі. По-третє, ця система більш ефективна. Вона не передбачає проведення проміжних виборів в разі вибуття депутата місцевого рівня. Це можливо у всіх міських, районних та обласних радах, за винятком сільських та селищних рад, де вибори проходять за мажоритарною системою [5, с.2]. Важливим є те, що при цьому буде забезпечена економія державних коштів, тому що в разі вибуття депутата його місце займає наступний за списком.

Висновок. Пропорційне представництво, чітко визначені округи, прозорість та активна участь громадян - це ключові елементи нової системи, які сприяють демократії та кращому представництву інтересів громад. Однак, не можна ігнорувати й певні недоліки, такі як складність пропорційної системи для деяких виборців, ризик фрагментації влади та вплив політичних еліт. Успішне впровадження та адаптація до нової системи з урахуванням її плюсів і мінусів стануть вирішальними для довгострокового впливу на українську демократію та систему місцевого самоврядування.

Список використаних джерел

1. Балабан Р.В./теорія виборчої системи /Р.В.Балабан. Київ: Либідь, 2007. 112 с.
2. Андрущенко В. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої школи / Василь Григорович Кремень (ред.), Микола Іванович Горлач (ред.). 3. вид., виправ. та доп. К.; Х.: Єдінорог, 2001. 640 с.
3. Воробйов Є. Політологія: наука про політику: Підручник для вищої школи / Василь Григорович Кремень (заг.ред.), Микола Іванович Горлач (заг.ред.). 4. вид., випр. та доп. К.: Єдінорог, 2002. 640 с.
4. Закон України «Про місцеві вибори» // Відомості Верховної Ради, 2015. F 37-38, С.366.
5. Олександр Нельма. Вибори як індикатор і чинник національної інтеграції // нова політика №6 (26), 1999, С.2.
6. Процьків М. Вибір, вибори та політична комунікація. // Молода нація. 1999. №10. С. 60-71.

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження: Однією з головних характеристик державного ладу будь-якої країни є форма державного правління, в якій виявляються особливості і порядок організації вищих органів влади, що визначає її структуру, компетенцію та взаємодію. Цим і пояснюється актуальність даної проблеми. Особливо нас цікавить ця проблема, яка стосується України оскільки, впродовж новітньої історії Україна пройшла шлях розвитку всіх республіканських форм державного правління. Після революції гідності була відновлена парламентсько-президентська форма правління.

Мета дослідження: парламентсько-президентської форми правління в Україні 2014 р.

Об'єкт дослідження: особливості української парламентсько-президентської форми державного правління.

Предмет дослідження: президентсько-парламентська форма організації державної влади України.

Завдання дослідження: проаналізувати, яка форма організації державної влади є найбільш ефективною для України.

Виклад основного матеріалу. Повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління спровоковане рядом причин та супроводжується значними наслідками. Низка факторів, включаючи історичні та інституціональні, допомагають зрозуміти цю динаміку. Перехід від мажоритарної до пропорційної системи голосування в умовах єдиного багатомандатного округу став однією з ключових причин. Однак, слабкість партійних структур та висока фрагментація парламенту привели до розширення впливу великого тіньового капіталу на політичні процеси. Це викликало максимізацію ролі лідерів фракцій і одночасне знецінення депутатських мандатів, що пріоритизувало інтереси впливових бізнес-груп перед інтересами громадян. Наслідком цього стало зниження професійного рівня депутатів та втрата довіри до парламентської системи в цілому. Висока рівень корупції та непрозорість політичних процесів призвели до загрози для демократичних інститутів та прав людини в Україні. Щоб успішно функціонувати в такій системі, необхідно налагодити ефективний механізм політичного компромісу, але цей механізм не діяв через інституційні та історичні обмеження [2]. Організація державної влади в парламентсько-президентській республіці здатна здійснювати ефективне державне правління, що забезпечується її стабільністю, зумовленою, з одного боку, збереженням за президентом значних владних повноважень, а з іншої наявністю істотних важелів впливу на уряд з боку парламенту [2]. У парламентсько-президентській республіці система управління базується на розділі владних повноважень між президентом, парламентом і урядом. Президент зазвичай має виконавчі повноваження, такі як призначення вищих посадових осіб, законодавчу ініціативу, та здійснення зовнішньої політики. Парламент відповідає за законодавчу діяльність, ухвалюючи закони та контролюючи дії уряду. Уряд, у свою чергу, виконує закони та реалізує політику, більшість його членів обирається з парламентських партій. Один із ключових елементів такої системи - можливість парламенту відстороняти прем'єр-міністра та уряд у будь-який момент, що відбиває принципи парламентської демократії та контролю за виконавчою владою [1]. Президент, у свою чергу, може розпускати парламент у певних обставинах, таких як політична криза або неможливість утворення уряду. Це може сприяти стабільності влади та уникненню довготривалих політичних криз. Така система також підсилює роль прем'єр-міністра та уряду, оскільки вони зазвичай формуються з парламентської більшості, що дає підтримку для виконання своїх завдань [1]. Україні необхідна парламентсько-президентська республіка як перехідна форма до парламентської системи, оскільки наразі країна не готова стати просто парламентською республікою. Парламентсько-президентська модель є компромісом між президентською та парламентською формами управління. Вона дозволяє поступово переходити від президентської системи, яка може бути менш демократичною, до більш розвиненої парламентської, характерної для країн з високим рівнем демократії. Парламентська форма державного управління, засвідчена європейським досвідом, відповідає суспільствам і країнам з розвиненими демократичними традиціями. У цій системі інститути влади, посадові особи та громадяни діють в рамках законів та загальноприйнятих норм моралі, що сприяє сталому функціонуванню системи. Проте для України шлях до оптимальної державної системи демократії є складним і вимагає часу [2]. У перехідному періоді важливо зберігати баланс влади та встановлювати протизаваги між різними гілками влади, щоб уникнути переважання однієї з них. Це можна зробити через законодавче регулювання та зміцнення демократичних інститутів [3].

Висновок: Найефективнішою виборчою системою в Україні є пропорційна система з відкритими регіональними списками. Усі реформи в Україні залежать від політиків та їхніх рішень. А хто в нашій країні ухвалюватиме політичні рішення залежить від закону про вибори народних депутатів України. Щоб рухатися вперед до розвитку країни, нам необхідне оновлення політичних еліт, які обиратимуться за новим принципом. Тільки так у нас з'явиться реальний шанс привести до влади нових та ідейних політиків, які працюватимуть на благо українського суспільства.

Список використаних джерел:

1. Парламентсько-президентська форма правління URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

2..Виконавчі повноваження уряду URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/5222-vidnosyny-z-organamy-vykonavchoyi-vlady>

3.Форма правління та виборча система URL: <https://kse.ua/ua/community/stories/yak-pov-yazani-forma-pravlinnya-ta-viborcha-sistema-i-chi-vplivayut-voni-na-ekonomiku/>

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження: зважаючи на перебіг сучасних світових процесів та участі в них України багато хто з вітчизняних та зарубіжних вчених, громадських та політичних діячів висловлюються та друкуються з даної проблематики.

Мета дослідження: з'ясувати роль зовнішньополітичної діяльності у загальній структурі міжнародних відносин.

Предмет дослідження: політичні відносини та їх специфіка.

Об'єкт дослідження: Україна в системі міжнародних відносин.

Завдання дослідження: визначення теоретичних підвалин, на яких ґрунтується зовнішня політика держави.

Виклад основного матеріалу. Місце України в системі міжнародних відносин визначає її геополітичне становище, економічний потенціал та зовнішня політика. Україна є найбільшою за територією суто європейською державою. Межує з Молдовою, Румунією, Угорщиною, Словаччиною, Польщею, Білоруссю, росією. Від СРСР Україна успадкувала значний економічний потенціал, більшу частину якого, щоправда, з різних об'єктивних причин – розрив господарських зв'язків з колишніми радянськими республіками, конверсія, не виважені реформи на догоду зарубіжним наставникам, розтягування загальнонаціонального надбання через недолугу приватизацію і навіть відверте його розкрадання високими посадовими особами держави, несприятливий інвестиційний клімат тощо – вже втрачено. Географічне розташування, розміри території, чисельність населення, потенційні економічні можливості України дають їй змогу мати статус великої європейської держави з власною геостратегічною орієнтацією [1, с 112-113]. Підтвердженням авторитету України у міжнародній організації ООН стало, зокрема, обрання її представника в 1997 р. Головою 52-ї сесії Генеральної асамблеї ООН. Крім того, у 2000 р. Україна обрана до складу непостійних членів Ради Безпеки ООН на 2000-2001 рр., голосувала в цій міжнародній установі. Це свідчить про підвищення ролі нашої держави як активного і впливового учасника глобальних і регіональних процесів сучасності, поліпшення її політичного іміджу та зміцнення міжнародних позицій [4, с 116-117]. Головними критеріями, які впливають на становлення України в ЄС є: відкрите громадянське суспільство, ефективне функціонування ринкової економіки, верховенство права, цивільний демократичний контроль над військовою сферою, послідовність і передбачуваність у зовнішній політиці, приведення національного законодавства у відповідність з європейськими стандартами, незалежність судової системи [2, с 14].

Висновки: таким чином, послідовне взаємовигідне співробітництво в питаннях, що становлять національний інтерес України та зміцнення міжнародного політичного статусу, уникнення різкого нахилу від одного стратегічного напрямку до іншого мають лягти в основу стратегії України в існуючому геополітичному середовищі.

Список використаних джерел

1. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної думки): Підручник / П. П. Шляхтун К.: Либідь, 2002. 576 с.
2. Зовнішня політика України: здобутки і проблеми [Текст]. К.: Т-во «Знання» України, 2007. 24 с.
3. Проект «Зовнішня політика України та шлях країни до Європи [Текст]. Центр миру, 2007. 170 с.
4. Збірник наукових праць [Текст]. Випуск 101. Частина 1 (у двох частинах). К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2011. 204 с.

ФОРМИ ВИЯВУ СЕПАРАТИЗМУ

Актуальність дослідження: Незважаючи на внутрішній характер проблеми, сепаратизм впливає і на міжнародне становище, дестабілюючи ситуацію в світі. Окрім того, наявність сепаратистських настроїв досить часто призводить до зниження авторитету держави. Сепаратизм є однією з найбільш гострих загроз щодо національної та політичної безпеки держави, яка набула особливої актуальності у XXI столітті у зв'язку з геополітичними змінами у світі. У сучасних умовах сепаратизм становить безпосередню загрозу національній безпеці України у зв'язку з гібридною війною.

Мета дослідження: дослідження форм вияву сепаратизму.

Об'єкт дослідження: форми сепаратизму.

Предмет дослідження: аналіз різноманітних способів, якими виявляється сепаратистське прагнення в різних культурних, етнічних, політичних та соціальних контекстах.

Завдання дослідження: проаналізувати різноманітні прояви сепаратизму.

Виклад основного матеріалу. Соціальна складова сепаратизму свідчить про те, що в Україні наявний той класовий конфлікт, якого давно можна було очікувати через катастрофічне майнове розшарування [3]. Просто соціально-класовий конфлікт, з одного боку, об'єктивно, а з іншого, умисно прихований ментально-територіальними та національно-мовними суперечностями, а також імперіалістичною агресією Кремля [2, с.47]. Аналіз явищ і подій, безпосередньо пов'язаних з дезінтеграційними процесами, свідчить про те, що найпоширенішою формою сепаратизму в міжнародній практиці є етнічний (етнотериторіальний), який за десятиліття, дослівно, змінив устрій різних держав і в загальному - політичну карту світу. Під впливом етнічного сепаратизму відбувся розпад найбільших у сучасній історії поліетнічних держав: Радянського Союзу та Югославії. Аналіз цієї проблематики є актуальним і для України, оскільки сепаратизм є загрозою для національної безпеки нашої держави. В Україні існує значна кількість сепаратистських тенденцій, які потребують теоретичного і практичного вивчення та дослідження. Спроби комплексно, всебічно проаналізувати таке багатопланове явище, як сепаратизм бачимо в працях В. В. Дівак («Сепаратизм як феномен сучасної політики»), А. В. Володіна (Региональний сепаратизм: проблемы теории и практики, А. А. Ахметова («Сепаратизм в России и на постсоветском пространстве и пути его преодоления»), М. А. Домаревої («Сепаратизм в постсоветской России: факторы возникновения, функционирования и нейтрализации») [1, с. 105]. Однак феномен сепаратизму та його основних форм досі недостатньо вивчений, дослідження цієї теми фрагментарні і потребують глибшого аналізу. Очевидно, що сепаратизм у різних державах і в різних регіонах має свої особливості. Проте можна знайти низку спільних ознак. Залежно від сфери прояву сепаратистських тенденцій можна виокремити політичний, економічний, правовий та ідеологічний сепаратизм. Так політичний сепаратизм визначається як «різновид політичної опозиції, мета якої - відокремити частину території держави для створення нового (приєднання до вже існуючого) державного утворення або для надання певній частині держави автономії». Політичний сепаратизм притаманний внутрішньодержавному рівневі політичних стосунків і є одним з його форм, поряд з культурою, економікою, екологією та ін. Але на відміну від інших видів саме політичний сепаратизм вимагає територіального відокремлення як єдиного способу вирішення політичних проблем [4, с. 165]. Прикладом такого типу є ситуація у Криму, де окремі політики, зневажаючи закони України, висловлюють прагнення приєднатися до Росії. Зокрема, деякі російські політики, використовуючи антиукраїнські настрої, намагаються обґрунтувати поняття «народ Криму», що нібито має право на самовизначення. Цю ідею частково взяли на озброєння кримські сепаратисти для реалізації своїх радикальних прагнень щодо зміни державно- правового статусу автономії [5, с. 245].

Висновок: сепаратизм проявляється у різних формах та на різних рівнях, від етнічних конфліктів до політичних рухів. Незважаючи на різноманітність форм, спільною рисою сепаратизму є прагнення до розділення чи відокремлення від державної цілісності. Дослідження різних форм сепаратизму допомагає краще розуміти причини та наслідки цього явища, а також розвивати стратегії для попередження та врегулювання конфліктів.

Список використаних джерел:

1. Красницький І. В. Відповідальність за замах на злочин за кримінальним правом України: монографія / І. В. Красницький, Л. С. Шутяк. Львів: ЛьвДУВС, 2015. 224 с.
2. Цебенко О. Форми вияву сепаратизму: теоретико-методологічний аспект / О. Цебенко // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2014. Випуск 26. С. 44-51.
3. Андріяш В. Сецесія в сучасному світі: ризики і загрози для України / В. Андріяш // Наук. Вісник «Демократичне врядування». URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/DeVr_2013_11_8.pdf
4. Ляшенко О. Міф про «Галицький сепаратизм»: витоки і підстави / О. Ляшенко // Наукові записки. Випуск 1 (87). 2013. С.163-178
5. Литвиненко О. К. Поняття та класифікація сепаратистських рухів / О. К. Литвиненко // Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». Випуск 108. С. 243-247.

КОСМОПОЛІТИЗМ, ЙОГО ПРИЧИНИ ТА СУЧАСНІ ПРОЯВИ

Актуальність дослідження: Співіснування та взаємодія численних ідентичностей і почуття приналежності до світового громадянства за рамками націй звучить багатообіцяюче але що ці солодкі слова за собою несуть? Космополітизм потребує багато уваги та дослідження усіх його сторін, адже є і позитивні і негативні наслідки цього вчення.

Мета дослідження: проаналізувати суть концепції космополітизму, дослідити її причини та прояви у сучасному світі.

Об'єкт дослідження: поняття космополітизму, його сутність та прояви.

Предмет дослідження: причини та прояви космополітизму.

Завдання дослідження: дослідити витоки космополітизму.

Виклад основного матеріалу. Космополітизм сягає коріннями в давню Грецію, де відомий філософ Діоген Сінопський оголосив себе «громадянином світу» (κοσμοπολίτης). Він відмовився від ідеї, що людина повинна обмежуватися своєю національною чи культурною приналежністю, стверджуючи, що усі люди є частинами одного великого світу [3]. Космополітизм – ідеологія світового громадянства, що віддає пріоритет відчуттю приналежності людини до всього людства над всіма іншими соціальними зв'язками, загальнолюдським цінностям над культурними традиціями окремих держав, народів, націй. Космополітизм постає у вигляді різних соціально-політичних орієнтацій – від взаємодії та зближення народів до повного відкидання національної культури та патріотизму. Основною ідеєю космополітизму є створення світової держави або ж світової федерації держав. Людину, яка ідентифікує себе з ідеологією космополітизму або з якоюсь з його форм називають космополітом. Космополітична традиція народилась у середовищі старогрецьких стоїків, перетворилась в епосі європейського християнства і здобула свій подальший розвиток в епосі Відродження та Просвітництва. Одним із перших космополітів вважають Сократа, який називав себе «жителем і громадянином цілого світу». Космополітизм часто протиставляють ідеології інтернаціоналізму, що не відкидає національні почуття, патріотизм і поєднує загальнолюдські інтереси з національними. Відповідно до ідей інтернаціоналізму, інтернаціоналізація національних культур передбачає не усунення національних особливостей і традицій, а глибоке та послідовне засвоєння їхнього цінного потенціалу. Саме в зростанні ролі загальнолюдських факторів розвитку інтернаціоналістських тенденцій полягає суперечність із космополітизмом, який часто відкидає національно-державні та патріотичні цінності[1]. Якщо спочатку поняття «космополіт» характеризували через брак або відсутність: відсутність ідеї патріотизму, національної приналежності, почуття батьківщини і т.п., - то ми пропонуємо визначати поняття «космополіт» виходячи з наявності і повноти: поєднання цінностей різних культур, національних традицій, різноманітних регіональних просторів. Тим самим космополіт постає як суб'єкт, що поєднує у своєму світовідчутті безліч людських вимірів і тим самим здатний зрозуміти індивідуальна своєрідність тих, хто вважав за краще зберегти свою національну чи іншу традиційну самобутність [5]. Причини поширення та формування концепції космополітизму в сучасному світі: 1. Ліквідація кордонів між деякими державами, розвиток економічної глобалізації та світової інтеграції; 2. Віртуальний космополіт (Б. Межуєв) суспільство за допомогою інтернету долає кордони, мережа інформації стає певним аналогом світового громадянства; 3. Міжнародні структури, агентури, інститути, рухів, що діють за межами державних кордонів; 4. Космополітизація освіти, основною ціллю якої є здобуття індивідами спільного громадянства. Зростання кількості транснаціональних угруповань експертів, які не відносять себе до конкретної території; 5. Збільшення кількості та впливовості національних меншин, міграція та еміграція людей за кордон; 6. Неспроможність багатьох держав самостійно вирішувати актуальні та глобальні проблеми (права людини, морське піратство, тероризм); 7. Міжнародне право, що в деяких випадках нехтує власному законодавству; 8. Невелика кількість загальноприйнятих у світі мов (англійська, іспанська тощо); 9. У різних країнах, на різних континентах люди носять один і той самий одяг, слухають однакову музику, дивляться ті самі фільми та користуються однаковими предметами побуту [4]. У сучасному значенні космополітизм – ідеологія, що проповідує зречення національних традицій, культури, патріотизму, заперечує державний і національний суверенітет. Традиційним антагоністом космополітизму патріотизм та націоналізм [2, с. 24].

Висновок: В наш час космополітизм це сукупність дискусійних поглядів та напрямів, що потребують угруповання та систематизації: дехто його підтримує та поширює зараз, дехто вважає це повним культурним обездомленням людини, дехто навіть не задумується про такі глобальні питання... Проте незабаром ця система поглядів постане, як політична ідеологія сучасності, що забезпечить баланс єдності в різноманітності. Варто пам'ятати що в основі цього явища лежить не стільки відсутність патріотизму та неповага до традицій, а бажання уникнути державних та політичних обмежень, лояльного ставлення до інших культур.

Список використаних джерел:

1. Космополітизм. URL: <https://cutt.ly/NGT57qZ>
2. Бек У. Космо-политическое общество и его враги. Журнал социологии и Социальной антропологии. 2003. № 6 (1). С. 24-53.
3. Космополітизм URL: <https://termin.in.ua/kosmopolityzm-kosmopolit/>

4. Космополітизм: його причини та сучасні прояви. URL: <https://www.docsity.com/ru/kosmopolitizm-yogo-prichini-ta-suchasni-proyavi/7361195/>

5. Космополітизм як можлива форма ідентичності URL: https://stud.com.ua/11973/kulturologiya/kosmopolitizm_mozhliva_forma_identichnosti

СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: Всі ми вивчали історію України у школі, проте, в певній мірі, ми також є її творцями та спостерігачами зараз. Для того щоб більш цінувати Україну важливо добре знати як саме вона розвивалася.

Мета дослідження: ознайомитися та дослідити політичний розвиток України.

Об'єкт дослідження: розвиток політичного режиму України.

Предмет дослідження: політичний режим в країні.

Завдання дослідження: проаналізувати державно-політичні перетворення в Україні.

Виклад основного матеріалу. Політична система України нині перебуває на стадії розвитку всіх 11 компонентів, наповнення її функцій новим змістом, що відповідає статусу незалежної самостійної держави. Становлення і розвиток політичної системи України відбувається в період переходу від тоталітарного до демократичного суспільства еволюційним шляхом. Суперечливий характер її розвитку виявляється в повільних темпах політичної структуризації суспільства, незавершеності процесів виникнення багатопартійності та партійних систем, прагненнях використати політичні цінності минулого без урахування змісту і специфіки політичного розвитку України на сучасному етапі. Новий етап у розвитку політичної системи України настав із прийняттям Конституції України 28 червня 1996 р. Основний Закон держави визначив засади формування і розвитку політичної системи, закріпив функції її окремих елементів, розкрив зміст та особливості діяльності держави у політичній системі. Зараз у нашій державі відбувається активний процес становлення нового типу політичної системи, що відображається у формуванні системи органів місцевого самоврядування, запровадженні інституту президентської влади, поділі політичної влади та наявності механізму стримувань і противаг [1, с. 135]. Після проголошення незалежності України і підтвердження цього акту Всеукраїнським референдумом почалася розбудова незалежної держави - України. Головними завданнями цього процесу були створення власної суверенної держави; демонтаж тоталітарних структур; становлення багатопартійності; перетворення централізованої державної економіки на багатуокладну ринкову економіку; національне відродження; утвердження України як повноправного суб'єкта міжнародного права. Саме останнє завдання я б хотіла детальніше розглянути. Адже шлях до самостійної зовнішньої політики відкрився лише після проголошення незалежності і Всеукраїнського референдуму, який став юридичною підставою для міжнародного визнання України. Уже на другий день після референдуму про визнання України заявили Канада і Польща, 3 грудня - Угорщина, 4 грудня - Латвія і Литва, 5 грудня - Аргентина, Болгарія, Болівія, Росія і Хорватія. 25 грудня після відставки М. Горбачова, яка знаменувала остаточний розпад СРСР, і отримання гарантій нерозповсюдження ядерної зброї Україну визнали США. Протягом грудня 1991 р., що став місяцем визнання України, її незалежність визнали загалом 68 держав, а у 1992 р., - ще 64 [4, с. 72-73]. Перед українською зовнішньою політикою постали такі основні завдання: вибір пріоритетів зовнішньополітичних і стратегічних партнерів; налагодження дипломатичних відносин із тими 132 державами, які визнали Україну, утворення власного дипломатичного корпусу, розгортання мережі посольств; активне проведення зовнішньоекономічної діяльності; розв'язання проблеми ядерної зброї. На початковому етапі Україна прагнула створити соціально-політичні інституції за цивілізованим європейським зразком. Наблизилися до професійного парламенту Верховна Рада України, введено інститут президентства, змінено статус уряду, затверджено концепцію судової влади. Проте відсутність системного підходу до формування політичних структур призвела до протистояння різних гілок влади і, зрештою, до кризи влади в цілому, яка проявилась у граничній неефективності всіх владних структур, неузгодженості і суперечливості їх дій, протистоянні місцевих рад і виконавчих органів, втрати авторитету влади у населення [3]. Цьогоріч наша держава святкує 33 річницю з дня проголошення Незалежності. Незалежна Україна має шість президентів (враховуючи утікача Януковича), за часи незалежності змінилося 18 прем'єр-міністрів. За цей час у державі створені Збройні Сили, ухвалена Конституція, закріплена національна валюта, введений безвізовий режим до країн Європейського Союзу. Сотні українських спортсменів стали чемпіонами світу, двічі Україна перемагала на «Євробаченні», безліч перемог було й в інших галузях. Ми пережили гіперінфляцію, газову війну з Росією, Помаранчеву революцію та Революцію Гідності. Після 8 років загарбницької лицемірної війни на сході України, 24 лютого Росія перейшла у відкритий наступ з метою загарбати всі українські землі. Як би не хотіли зовнішні та внутрішні вороги зруйнувати нашу державу, українці вистоять у боротьбі за єдність та непохитність України. У цілому демократична спрямованість державно-політичних перетворень, олюднення правової системи у вигляді посилення правохисної функції держави, перетворення України на правову державу, орієнтація на реформування державних інституцій і законодавчої бази їх діяльності на інтеграційні, європоцентричні процеси, перерозподіл функцій між окремими державними інститутами в бік посилення парламентаризму зі збереженням «сильного» уряду, підвищеною увагою в законотворчому процесі до соціально захисних функцій держави - це ті загальні тенденції розвитку державно-політичних систем Європи, які і визначатимуть перспективи розвитку Української держави найближчим часом [2, с. 88].

Висновок: Український народ втілює у життя свою віковичну мрію: створив незалежну соборну державу Україну. Референдум 1 грудня 1991 року, підтримавши Акт проголошення державної незалежності, схвалений

Верховною Радою 24 серпня 1991 р., відкрив шлях до розбудови української державності. Україна визнана більшістю держав світового співтовариства, встановлено її кордони, створено національні Збройні Сили, Служба безпеки, прикордонну та митну служби. Попри всі труднощі формується національна економіка, кредитна та фінансова системи. Україна має можливість стати провідною країною, а єдиною перешкодою на шляху до цього є агресія країни-сусіда. Війна руйнує, вбиває, проте Україна однозначно вистійть та процвітатиме все більше з кожним днем.

Список використаних джерел:

1. Рудич Ф. М. Політична система України і інститути громадянського суспільства в сучасній Україні. К.: Либідь, 2004. 785 с.
2. Сучасний стан і основні тенденції суспільно-політичного розвитку України. Центр Разумкова. Київ, 2021. 112 с.
3. «Український інтерес» випуск 24. 08. 2018. Гол. Ред. Ірина Савчук. URL: <http://surl.li/bwqtv>
4. Українська політична нація: генеза, стан, перспектива / За ред. Крисаченка В. С. К., 2002. 343 с.

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Актуальність дослідження. Тема місця і ролі України в системі європейських міжнародних організацій є надзвичайно актуальною у зв'язку з постійним розвитком міжнародних відносин та змінами в геополітичному середовищі.

Мета дослідження: аналіз ролі та впливу України на процеси прийняття рішень у європейських міжнародних організаціях, таких як Рада Європи, ОБСЄ, Європейський союз тощо.

Предмет дослідження: структура, функції та механізми роботи європейських міжнародних організацій, у яких бере участь Україна, а також вплив цих організацій на формування політичних, економічних та правових процесів в країні. **Об'єкт дослідження:** участь та діяльність України у європейських міжнародних організаціях, а також вплив цих організацій на внутрішні та зовнішні аспекти розвитку України.

Завдання дослідження: аналіз участі України в європейських міжнародних організаціях та оцінка впливу цих організацій на політичні, економічні та правові процеси в країні.

Виклад основного матеріалу. Україна є повноправним членом 69 міжнародних організацій. У трьох наша держава є асоційованим членом та у трьох – спостерігачем. Ще в чотирьох міжнародних організаціях Україна з тих чи інших причин припинила участь. Найбільшими сферами співпраці України з міжнародними організаціями є безпека, соціальна політика, економічне та торговельне співробітництво, а також інформаційна політика та культура [2, с.245]. Відтоді, як досягнута незалежність, зростає авторитет України як члена багатьох універсальних міжнародних організацій, у фундації яких вона брала участь (ООН та ін.) [3, с.85]. Нашу державу прийнято до складу престижних міжнародних організацій, зокрема до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку. Українська держава стала повноправною учасницею Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), підписала документи про співробітництво та партнерство з Європейським Союзом (ЄС), НАТО, Західноєвропейським Союзом (ЗЄС). Багато зусиль було докладено, щоб стати повноправним членом такої впливової міжнародної регіональної інституції як Рада Європи (РЕ). Особливе і визначне місце в зовнішній політиці України належить співробітництву з Організацією Об'єднаних Націй. Український народ може пишатися тим, що його країна була однією з держав-засновниць цієї глобальної міжнародної організації. Свого часу, в перші 45 років існування ООН, Україна виявила чимало ініціатив у розробці міжнародних питань, перебуваючи в рамках ООН [1, с. 52]. Крім того, Україна, яка володіє величезним науково-технічним, інтелектуальним виробничим потенціалом, відкриває нові можливості для збагачення загальноєвропейської культури. Членство у Раді Європи має принести й відчутні економічні вигоди - від сприяння економічним реформам до захисту комп'ютерного зв'язку та надання психічних пільг у торгово-економічній сфері [4, с.124].

Висновок. Україна відіграє важливу роль в системі європейських міжнародних організацій, активно співпрацюючи з партнерами з метою зміцнення демократії, прав людини та економічного розвитку. Членство та участь у таких організаціях, як Європейський союз, Рада Європи та Організація з безпеки і співробітництва в Європі, дозволяє Україні забезпечувати свої національні інтереси та сприяти міжнародній стабільності. Ця співпраця сприяє зміцненню позиції України в Європі та світі, сприяючи її інтеграції в світові структури та розвитку демократичного суспільства.

Список використаної літератури

1. Актуальні проблеми розвитку зовнішньополітичних пріоритетів України / Попеску І. Персонал. 2014. № 6. с.48-57
2. Ковальова О.О. Стратегії євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір: Монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького н Ан України, 2013. 338 с.
3. Рябов С. Теорія міжнародної політики // Політологічні читання. 2015. №1. с.71-113
4. Салобай В. Україна в системі міжнародних відносин. Становлення міжнародної незалежної політики // Генеза: філософія, історія, політологія, К., 2014. 156 с.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: полягає у необхідності з'ясування переваг і недоліків нової системи місцевих виборів в Україні.

Мета дослідження: оцінка переваг і недоліків нової системи місцевих виборів в Україні.

Предмет дослідження: нова система місцевих виборів в Україні, що включає в себе правові, організаційні та соціокультурні аспекти, пов'язані з її впровадженням та функціонуванням.

Об'єкт дослідження: процес впровадження та функціонування нової системи місцевих виборів в Україні.

Завдання дослідження: проаналізувати структуру та принципи нової системи місцевих виборів.

Виклад основного матеріалу. За сучасних умов розвитку демократії першочерговими виявляються питання створення належних умов для реалізації конституційного права громадян вільно обирати і бути обраними, зокрема, і до органів місцевого самоврядування. Зважаючи на вимоги Революції гідності щодо «перезавантаження» органів місцевого самоврядування, український парламент змушений був вдатися до чергової зміни місцевого виборчого законодавства. Пошук оптимальної виборчої системи завершився ухваленням Верховною Радою 14 липня 2015 р. Закону України «Про місцеві вибори». Авторами законопроекту № 2831-3 виступили депутати В. Денисенко, С. Алексєєв, І. Попов, Ю. Чижмарь, О. Ледовських. Закон України № 595-VIII «Про місцеві вибори». Однак, закон ухвалювався у нестабільній політичній обстановці, нашвидкоруч. Він спричинив гарячі дискусії та викликав бурхливу критику з усіх боків. Зокрема, заступник голови Центральної виборчої комісії А. Магера назвав цей закон «імпортованим з Росії секонд-хендом» і калкьою із закону, що застосовувався на виборах до законодавчих зборів Санкт-Петербурга 2011 року [1, с. 479]. Основними новаціями Закону стали 1) пропорційна виборча система з відкритими списками щодо виборів до міських, районних та обласних рад; 2) проведення виборів старост;- мажоритарна система абсолютної більшості виборів міських голів у містах, кількість виборців у яких дорівнює або є більшою, ніж 90 тисяч; 3) відновлення інституту самовисування на посади сільських, селищних, міських голів, кандидатів у мажоритарних округах; підвищення виборчого бар'єру до 5%. [2, с. 26]. Вибори, що відбулися 25 жовтня 2015 р., показали позитивні і негативні аспекти Закону. До переваг слід віднести такі. По-перше, серед позитивних результатів запровадженної мажоритарної системи абсолютної більшості виборів міських голів у містах, де кількість виборців становить або перевищує 90 тисяч є: підвищення рівня легітимності обраного міського голови. В минуле відійдуть вибори міських голів, коли за кандидатів віддають голоси не більше 10-15% виборців. Також це можливість для людей зробити більш усвідомлений вибір, а також зменшити вплив «технічних» кандидатів на результати виборів. По-друге, в минуле відходить змішана виборча система, яка поєднує найгірші риси мажоритарної виборчої системи та пропорційної виборчої системи за закритими партійними списками. Замість неї вводиться пропорційна виборча система з відкритими партійними списками. По-третє, ця система більш ефективна. Вона не передбачає проведення проміжних виборів в разі вибуття депутата місцевого рівня. По-четверте, величезною перевагою закону «Про місцеві вибори» є запровадження процедури відкликання депутата місцевої ради право на яку отримують виборці. Це забезпечує більшу відповідальність депутатів і партій, які їх висунули. Позитивом є й те, що розвивається певна політична культура. Кожен депутат буде представляти певну політичну партію і, відповідно, за всі його помилки буде нести відповідальність його політична сила [3, с. 156]. Суттєво зменшився кількісний склад місцевих рад. Проте, крім позитивних аспектів Закону притаманні і негативні риси. Зокрема, до недоліків слід віднести такі. По-перше, Закон не передбачає подання партіями та кандидатами у депутати передвиборних програм. По-друге, Закон не передбачає публічних виступів кандидатів у депутати за рахунок бюджетних коштів у ЗМІ, що негативно впливає на обізнаність електорату та його свідомий вибір, адже можливість виступів на телебаченні та публікаціями в друкованій пресі можуть скористатися лише платоспроможні кандидати та заможні партії. По-третє, незважаючи на те, що відповідно до ч. 3, ст. 4 Закону представництво осіб однієї статі у виборчих списках кандидатів у депутати місцевих рад у багатомандатних виборчих округах мало становити не менше 30 відсотків загальної кількості кандидатів у виборчому списку, окремі місцеві організації партій не виконали цю норму закону. До рад проходять лише ті кандидати від партії (що пододала виборчий бар'єр), котрі отримали найбільшу підтримку у відсотковому значенні у своєму окрузі, порівняно зі своїми однопартійцями в інших округах. Закон руйнує основоположний принцип представницької демократії, фактично позбавляючи виборців округу можливості делегувати свого представника [4, с. 1].

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. Науковий журнал Політичне життя Political Life. 2018. №1. С. 26-33.
3. Закон України «Про місцеві вибори» // Відомості Верховної Ради, 2015. Ф 37-38.
4. Малиновський В.Я. Основні характеристики закону України «Про місцеві вибори» // Український науковий журнал «Освіта Регіону», 2016. Ф 1.

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ В ПОСТРЕВОЛЮЦІЙНИЙ ПЕРІОД

Актуальність дослідження: трансформації політичної еліти в постреволюційний період залишається актуальною для багатьох країн, оскільки вона визначає майбутнє політичного розвитку та стабільності. Цей процес впливає на економічні, соціальні та культурні аспекти життя суспільства, вимагаючи ретельного аналізу та вирішення [1, с. 54].

Мета дослідження: розгляд та аналіз процесів трансформації політичної еліти в постреволюційний період з метою розкриття їхнього впливу на політичну стабільність та розвиток країни.

Об'єкт дослідження: політична еліта в постреволюційний період в конкретній країні.

Предмет дослідження: процеси трансформації політичної еліти в постреволюційний період: їхні причини, характерні риси та наслідки для політичного життя країни.

Завдання дослідження: вивчення динаміки змін у складі та характері політичної еліти після революційних подій.

Виклад основного матеріалу. Трансформація політичної еліти в постреволюційний період є складним та багатограним процесом, який відбувається після зміни політичного режиму чи революції в країні. Цей період часто відзначається різкими змінами у складі та характері політичної еліти, її цінностях, ідеологіях та способах функціонування [2, с. 68]. Однією з ключових рис трансформації політичної еліти є відхід від попередньої системи, яка часто ґрунтувалася на авторитаризмі чи диктатурі, і перехід до демократичних норм та цінностей. Це може означати появу нових політичних партій, рухів та лідерів, які раніше були пригнічені або заборонені. Також, трансформація політичної еліти включає процес вибору нових лідерів, які відповідають новій політичній реальності. Ці лідери можуть мати різні ідеологічні установки, від лібералів до консерваторів, і вони можуть представляти різні соціальні та культурні групи в суспільстві [3, с. 128]. Зміни в політичній еліті також можуть відбуватися через механізми демократичних виборів, де громадяни мають можливість вибирати своїх представників у владних органах [4, с. 5]. Це може сприяти ротації влади та виникненню нових політичних лідерів з великими шансами на успіх. Проте, трансформація політичної еліти також може бути пов'язана з ризиками, такими як корупція, відсутність досвіду управління, або збереження впливу колишньої еліти через різні маніпуляції та лобіювання. Тому важливо, щоб трансформація була супроводжена антикорупційними заходами та реформами, спрямованими на підвищення прозорості та відповідальності перед громадянами. У кінцевому підсумку, трансформація політичної еліти в постреволюційний період є складним процесом, який впливає на всю структуру та функціонування політичної системи країни. Вона вимагає балансу між зміною та стабільністю, а також активної участі громадян у формуванні нового політичного ландшафту.

Висновок: можна зазначити, що трансформація політичної еліти в постреволюційний період відіграє ключову роль у формуванні нових політичних реалій та забезпеченні стабільності та розвитку країни [5, с. 326]. Дослідження цього процесу виявило важливість реформ, які сприяють покращенню представництва, а також необхідність забезпечення прозорості та відповідальності політичної еліти перед суспільством. Результати дослідження підкреслюють необхідність постійного моніторингу та аналізу політичних процесів для забезпечення демократичного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Балабан Р. Феноменальні риси сучасної політичної еліти України / Р. Балабан // Політичний менеджмент. Спеціальний випуск. 2016. С. 54.
2. Головатий М. Поняття «політична еліта» і «політичний клас» в контексті сучасної політичної думки / М. Головатий // Політичний менеджмент Спецвипуск 2017. С. 68.
3. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
4. Григоряк І.М. Взаємодія політичної та адміністративної еліти в умовах демократичного врядування в Україні автореферат канд. наук з держ. управління, спец: 25.00.01 теорія та історія державного управління / І.М. Григоряк. К: Нац. Акад. держ. Упр. при Президентові України, 2014. 20 с.
5. Заставна М. Сучасні політичний клас та політична еліта в Україні / М. Заставна // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2016. Вип.6. (56). С. 326.

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження: Демократичні суспільства, мають збалансовані системи управління, включаючи виборчі системи. Сучасна система політико-адміністративних відносин в Україні характеризується недоліками у своєму функціонуванні. Недосконала виборча система може сприяти корупції, фальсифікаціям та зловживанню владою, що негативно впливає на верховенство права. Ці проблеми існують з моменту здобуття Україною незалежності, однак вони були значно загострені політичною реформою 2004 року. Недосконала виборча система може обмежувати права та свободи громадян, ускладнюючи їм участь у політичному житті та захист своїх інтересів. Тому, вдосконалення виборчої системи є нагальною потребою для забезпечення проведення вільних, чесних та демократичних виборів в умовах повоєнного відновлення країни.

Мета дослідження: аналіз виборчої системи України.

Об'єкт дослідження: виборча система України.

Предмет дослідження: суб'єкти виборчого процесу та виборчі процедури.

Завдання дослідження: проаналізувати проблеми виборчої системи України.

Виклад основного матеріалу. Україна, як і багато інших країн, стикається з низкою проблем у своїй виборчій системі, які суттєво впливають на її ефективність та легітимність. Виборча система України є основою демократичного процесу, забезпечуючи представництво інтересів громадян. Її ефективність та справедливість мають вирішальне значення для розвитку країни. Виборчих систем у світі існує дуже багато, але, загалом їх можна поділити на мажоритарні та пропорційні [1]. Мажоритарна виборча система історично найдавніша та найпростіша. Вона означає «більшість», відповідно переможець обирається більшістю голосів. Якщо ніхто з кандидатів не набирає 50%+1 голос від виборців, які взяли участь у голосуванні, то відбувається другий тур. Починаючи з 1998 року до 2019 року включно половина складу Верховної Ради обиралась за пропорційною виборчою системою із закритими списками. Партії реєстрували на вибори власний список кандидатів, але публічно представляли лише першу п'ятірку. За цією системою з 2004 року кілька років, а потім ще кілька років з 2015 року також обирали склад міських, районних у містах, районних, обласних рад, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, рад міст Києва та Севастополя [2]. Основні проблеми виборчої системи полягають в низках причин [3]. А саме, Україна має багатопартійну систему, де кожна партія зазвичай представляє лише обмежений кількісний блок виборців. Це призводить до того, що формування уряду може бути складним процесом, а домовленості між партіями можуть бути нестійкими. Також корупція є серйозною загрозою для виборчої системи України. Саме під час президентських виборів у 2010 році дедалі більше почали застосовуватись брудні технології, як-от: підкуп виборців, застосування адмінресурсу [4]. Низький рівень участі громадян у виборчих процесах свідчить про загальну недовіру до політичної системи. Це може бути викликано різними факторами, такими як втома від постійної політичної нестабільності, відсутність віри у здатність змінити ситуацію через вибори або недостатнє інформування громадян про їхні права та обов'язки у виборчому процесі. Тому, низький рівень прозорості і відкритості фінансових потоків також сприяє корупції в політиці. Відсутність пропорційності значно впливає на виборчу систему, адже це може призвести до того, що партії, які отримують невелику кількість голосів на національному рівні, можуть отримати значну кількість місць у парламенті. Це суперечить принципу пропорційності, який передбачає, що загальна підтримка партії виборцями повинна відображатися у кількості місць у парламенті. Неоднозначні виборчі правила також можуть створювати можливості для спекуляцій та маніпуляцій з боку політичних партій. А це може підірвати довіру до легітимності виборчого процесу та результатів виборів. Іншою проблемою є великий вплив олігархів на політичні партії та виборчі процеси. Олігархи можуть фінансувати партії та кандидатів, впливаючи на результати виборів та політичні рішення.

Висновок: Фрагментація політичного поля, вплив олігархії, проблеми голосування - це лише деякі з проблем, які потрібно враховувати при розробці реформ. Для вирішення цих проблем в Україні потрібні серйозні реформи виборчої системи. Однією з можливих реформ може бути перехід до комбінованої виборчої системи, яка поєднує елементи пропорційного та мажоритарного представництва. Це може допомогти зменшити фрагментацію політичного поля та збільшити стабільність уряду.

Список використаних джерел

1. Виборча система в Україні. <https://www.oporaua.org/vybory/istoriia-viboriv-viborchii-sistemi-v-ukrayini-22821>
2. Закон України «Про вибори депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та сільських, селищних, міських голів». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/14/98-%D0%B2%D1%80#Text>
3. Центральна виборча комісія України. <https://www.cvk.gov.ua/>
4. Виборчий процес в Україні: плюси та мінуси. <https://inrespublica.org.ua/aktyvna-hromada/vyborchyj-protses-v-ukrayini-plyusy-ta-minusy.html>

М. МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

Актуальність дослідження: Тема дослідження про М. Міхновського і його концепцію «Самостійна Україна» залишається актуальною через його вплив на сучасну українську ідентичність та політичну ситуацію. Розуміння ідеології Міхновського стимулює дискусії про незалежність, національну самосвідомість та сучасний курс розвитку України.

Мета дослідження: аналіз життя та ідеології М. Міхновського, його ролі у формуванні концепції «Самостійна Україна».

Предмет дослідження: життєвий та політичний шлях М. Міхновського.

Об'єкт дослідження: Маркіян Міхновський та його концепція «Самостійна Україна».

Завдання дослідження: оцінити історичну постать М. Міхновського та його політичну програму «Самостійна Україна».

Виклад основного матеріалу. Можливо, й нинішнім очільникам України варто приглянутися до «шляху Міхновського», його ідей, зрозуміти, що вони не втратили свого значення. Ідеолог українського самостійництва, адвокат Микола Міхновський (1873–1924) сидить ліворуч на цьому фрагменті великої колективної фотографії, зробленої у Полтаві в 1903 році. Праворуч від нього – Євген Чикаленко, видавець, публіцист, меценат української культури, агроном, землевласник. Міхновський передусім відомий як автор праці «Самостійна Україна», яка побачила світ у Львові навесні 1900 року. В основі її тексту була покладена промова, яку Міхновський виголосив у Полтаві й Харкові під час Шевченківських свят того ж року. «Самостійна Україна» стала своєрідною програмою для Револьюційної української партії (РУП), одним із засновників якої був Міхновський [1, с. 189]. На початку цього твору йшлося про те, що кінець XIX – початок XX століття є часом визволення націй, а свобода, духовний розвиток людини, її матеріальне благополуччя, на думку Міхновського, тоді були можливі лише в національній державі. Для Міхновського українська національна держава – це не засіб, а мета, до якої треба прагнути. Тим він відрізнявся від різного роду українофілів «соціалістичного типу», для яких соціальні й культурні питання стояли на першому місці, а не питання державотворення. При цьому Міхновським спеціально звертається увага на питання армії. Тому в 1917 році він приділяв велику увагу створенню українського війська – чого не скажеш про більшість лідерів Української Центральної Ради. У роботі «Самостійна Україна» автор подає історію української державності, яка принципово відрізняється від концепції історії України Михайла Грушевського, що мала народницький характер. При цьому Міхновський звертав увагу, що «українська нація платить «данину» не тільки матеріальними добрими, але навіть психіку та інтелект її експлуатують на користь чужинців [2, с. 19]. Чи останнє не про нинішню Українську православну церкву (Московського патріархату), очільники якої говорять про непотрібність української мови в богослужінні? Міхновський вважав, що наші втрати на полі культурному, духовному були дуже великі й вели до руйнування української нації. І в цьому є вина інтелектуальної еліти, яка не виявляла стійкості. Незважаючи на непрості обставини в яких опинилися українці, Міхновський вважав, що вони здатні знайти в собі сили, аби протистояти денаціоналізації й добитися створення своєї незалежної держави. Він висував гасло: «Одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна від Карпатів аж по Кавказ». Міхновський розумів, що «боротьба буде люта й довга, що ворог безпощадний і дужий». І в цій боротьбі доведеться вдаватися до зброї. У нас традиційно вважають, що першою українською Конституцією (та й взагалі першою Конституцією в світі) є Конституція Пилипа Орлика [3, с. 210]. Щоправда, назвати цей документ Конституцією в сучасному розумінні, як основного закону, дещо проблематично. Реально перший проект української Конституції з'явився в 1905 році. І належав він саме Міхновському. Уже тоді він сподівався, що вдасться створити незалежну Українську державу. Контекст появи цього конституційного проекту такий. У 1905-1907 рр. в Російській імперії вибухнула революція. Під впливом революційних подій 17 жовтня 1905 р. цар Микола II оголосив «Маніфест», який обіцяв запровадження конституційного устрою і скликання Державної Думи, власне парламенту. На початку 1906 р. в імперії була здійснена реформа державного управління. Відбулися вибори в Думу, яка стала законодавчим органом і обмежувала владу монарха. В умовах революційних змін у імперії Міхновський розробив проект Конституції України, який був опублікований у вересні 1905 р. на сторінках часопису «Самостійна Україна», що вийшов у Львові. Україна в цій Конституції поставала як «спілка вільних і самоправних земель» [4]. Усі українські землі мали ввійти до складу цієї держави на федеративних правах. У Конституції прописувалися широкі громадянські права – недоторканність особистості, недопустимість покарання і перебування під вартою без судового вироку понад 24 години; недоторканність житла; свобода совісті, свобода слова, відокремлення церкви від держави, а держави від церкви; вільне розірвання шлюбу; право на освіту; свобода друку; свобода зібрань, утворення спілок і будь-яких інших організацій; право на звернення до влади з індивідуальними чи колективними петиціями; таємниця листування; право на рідну мову при визначенні офіційною української; право на звернення до суду тощо. Державна влада поділялася на законодавчу, виконавчу й судову [5].

Висновок: Маркіян Міхновський, як видатний український політичний діяч, залишається значимою постаттю в історії України. Його концепція «Самостійна Україна» має велике значення для розуміння національної ідентичності та боротьби за незалежність. Дослідження його життєвого шляху та ідеології

допомагає краще зрозуміти динаміку української історії та сучасні виклики, з якими стикається українське суспільство. Міхновський залишається важливим символом боротьби за свободу та самостійність, і його спадок має продовжувати надихати наступні покоління українців.

Список використаної літератури:

1. Бойко О. Д. Історія України: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. - К.: Видавничий центр «Академія», 1999. 568 с.
2. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
3. Орест Субтельний Україна: історія\ Пер з англ. Ю. І. Шевчука; Вст. Ст. С.В. Кульчицького. К.: Либідь, 1991. 512 с.
4. Громадський, В. Маркіян Міхновський та його внесок у розвиток української політичної думки. «Політичні дослідження», 2018.
5. М. Міхновський «Самостійна Україна» 1900. URL: <https://diasporiana.org.ua/wp-content/uploads/books/16536/file.pdf>

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ» ТА «ДЕКОМУНІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ»

Актуальність дослідження. Постійний розвиток та еволюція суспільства спричиняє багато питань щодо минулого: причини, події які призвели до теперішніх умов. Історична пам'ять дає змогу раціональної оцінки минулих подій та перетворень їх на різноманітні варіанти світогляду. Також це спричиняє оцінки не тільки минулого, а й перспектив майбутнього: розвиток та тенденції. Декомунізація історичної пам'яті стає невід'язним елементом у процесі створення політично-свідомого суспільства та відходженні від старих понять.

Мета дослідження: аналіз понять «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті» й дієвості явища в умовах сучасного суспільства України.

Об'єкт дослідження: політологічний зміст поняття «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті».

Предмет дослідження: «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті» як вагомий фактор політичного та морального розвитку сучасного свідомого суспільства України.

Завдання дослідження: розкрити поняття та зрозуміти феномен впливу «історичної пам'яті» та «декомунізація історичної пам'яті» на суспільство та становлення національної ідентичності в Україні.

Виклад основного матеріалу. Українська історія дає значний матеріал для формування історичної пам'яті, але сам процес її передачі нащадкам зазнає складнощів і впливів різних факторів. Важливе значення в розгляді цього питання мають сучасні інформаційні технології, адже вони сприяють формуванню потрібного типу суспільної свідомості. Але існує загроза втрати культурної ідентичності. [3, 202-209] Соціальна пам'ять – інтегральний вид колективної пам'яті. Це надзвичайно складний феномен/фактор/механізм суспільного життя, що забезпечує стабільність та поступальність розвитку людства. [4, с. 65] Формування свідомої держави ставить перед її керівництвом декілька завдань, зокрема: внутрішня та зовнішня легітимація незалежності; збереження територіальної цілісності держави; формування лояльності населення до влади та підтримка її політичного курсу. Історична пам'ять відіграє велику роль у виконанні поставлених задач. Стратегічними цілями є реформування політичної, економічної, соціальної, гуманітарної сфери в напрямі переходу від тоталітарних, командних підходів до демократичних, ринкових, індивідуальних, гуманістичних цінностей. Політологи визначають їх як «перехід на якісно вищий рівень суспільного розвитку: у політичній сфері – від тоталітаризму до демократії; в економічній – від командної до ринкової економіки; у соціальній – від людини-гвинтика до активного творця власної долі; в гуманітарній – від класових до загальнолюдських цінностей; у міжнародній – від об'єкта до суб'єкта геополітики.» [1]. Історична пам'ять у контексті політологічної концепції – це самоідентичність людини, сукупність образів та уявлень, що відтворюють культурно-історичний досвід народу, до якого вона належить; це поєднання наукового, релігійного, етнографічного та культурні знання, що впливають на громадян. Без історичної пам'яті нація нічим не відрізняється від групи людей в очах інших націй. Історична пам'ять – це успадкування попереднього досвіду та його критичне осмислення, яке виражається у відповідних формах: переказах, віруваннях, пам'ятках, спогадах очевидців, а також у формі історичних свідчень людей. Ця пам'ять повинна мати механізм захисту стану, який є не менш ніж межею. [2, с. 20]. Декомунізація, в цьому контексті, допомагає позбутися пережитків минулого. Декомунізація в Україні - процес позбавлення від наслідків комуністичної ідеології, що розпочався в часи розпаду СРСР та стихійно активізувався під час ленінопаду в період Революції гідності. В умовах війни ми бачимо як змінюється ставлення всього світу до України, як окремої держави від агресора. Цей процес надає можливість не тільки відокремлення, а й збереження істинних цінностей країни, які стосуються культури, політики, філософії, релігії й так далі. Сьогодні ми наочно бачимо зміни в Україні в цих сферах, що є доказом декомунізації. Наш президент не тільки приймає правильні закони щодо цього, а й пристосовує людей до цього через соціальні мережі та публічні виступи.

Висновок: проведення заходів щодо створення нового й свідомого українського суспільства буде містити й декомунізацію історичної пам'яті, для впровадження нового, і саму історичну пам'ять для усвідомлення помилок минулого. При формуванні нового типу свідомості, нам варто звернути увагу на Європейські погляди щодо цих питань, які є більш прогресивними й актуальними. На мою думку, якщо ми пройдемо і переглянемо наші погляди, Україна стане ще більше сильною державою зі свідомим та сучасним суспільством.

Список використаних джерел

1. Вінницький Національний Технічний Університет. Модуль 6. Тема 12. Національно-державне відродження українського народу. Україна в сучасному світі.
2. URL:https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/icgn/17gromova_istoriya%20ukrayiny/m5/wm5.htm
3. Івшина Лариса. Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди. Вид-во «ПраТ» «Українська прес-група». К., 2011. 800 с.
4. Висоцький О. Глобальна культура [текст]/ О. Висоцький// Геополітика: енциклопедія. К.: Знання України, 2012. С. 202-209.
5. Бойко О. Д. Феномен соціальної пам'яті: основні концептуальні підходи до аналізу та інтерпретації. // Національна та історична пам'ять. Вип. 2. 2012. С. 65-108.

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Актуальність дослідження: в сучасному світі країни об'єднуються в різні організації для підтримки, допомоги та встановлення порядку в державах. Важливо знати, яку роль вкладає Україна у цей розвиток.

Мета дослідження: з'ясувати, яку роль займає Україна в різних європейських міжнародних організаціях.

Предмет дослідження: особливості міжнародного співробітництва України з міжнародними організаціями.

Об'єкт дослідження: Україна та європейські міжнародні організації.

Завдання дослідження: проаналізувати міжнародне співробітництво України через міжнародні організації.

Виклад основного матеріалу. Україна - молода держава. Її зовнішньополітичний курс, геополітичні орієнтації ще виробляються і конкретизуватимуться відповідно до міжнародної ситуації. Але принципи, які в основі цього курсу, відповідають прогресивним тенденціям сучасного світового політичного процесу. Глобалізація світових політичних процесів набирає прискорення. Вона має свої передумови й фактори. Такими факторами є: створення технічної бази для міжнародних сполучень; інформаційна революція; інтерналізація капіталу; зростаючий дефіцит природних ресурсів; демографічний вибух, особливо в мало розвинутих регіонах; екологічні загрози людству; розповсюдження зброї масового знищення; посилення міграції населення [1, с. 45]. Україна бере активну участь у всіх напрямках діяльності ООН, найважливішими з яких є підтримання міжнародного миру та безпеки та зміцнення верховенства права у міжнародних відносинах, розвиток співробітництва у вирішенні проблем соціально-економічного та гуманітарного характеру, забезпечення прав людини. Слід відзначити високу активність української сторони в міжнародному співробітництві в галузі охорони здоров'я, особливо в рамках ВООЗ. Україна залучалася до розробки низки договірних та стратегічних документів ВООЗ, у тому числі Рамкової Конвенції ВООЗ із боротьби проти тютюну, резолюцій Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я. Взаємодія з Міжнародною федерацією товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця чимало сприяє готовності української сторони до оперативних дій в умовах епідемій «пташиного» грипу. З набуттям нашої країною членства у СОТ в травні 2008 р. розпочався новий етап багатостороннього співробітництва України. Членство в СОТ відкрило для України можливість ведення переговорів по угодах про вільну торгівлю з ЄС та Європейською асоціацією вільної торгівлі, посилило позицію нашої країни в імплементації чинних двосторонніх угод про вільну торгівлю. Актуальним завданням залишається подальше реформування зовнішньоторговельного режиму України з метою приведення його у відповідність до норм та принципів СОТ. ГУАМ сьогодні є динамічною та ефективною організацією, яка має значний потенціал співробітництва у транспортній, енергетичній, гуманітарній і безпековій сферах. Членство України в ГУАМ сприяє зміцненню міжнародного авторитету України та посиленню її ролі як регіонального лідера. Діяльність України в ОБСЄ забезпечує рівноправну участь нашої держави в обговоренні і вирішенні актуальних проблем міжнародної безпеки і співпраці в регіоні Організації. Серед головних напрямків співпраці України з ОБСЄ – зміцнення превентивної ролі ОБСЄ та активізація її участі у врегулюванні „заморожених» конфліктів. Українська сторона послідовно залучається до вирішення актуальних питань реформування та подальшої інституціональної розбудови ОБСЄ. У 2013 році Україна головує у цій організації [2]. 14 липня 1992 р. Україна заявила про своє бажання приєднатися до РЄ. До набуття членства в РЄ Україна стала стороною декількох конвенцій цієї Організації, зокрема Європейської культурної конвенції, Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, Європейської конвенції про інформацію щодо іноземного законодавства, Рамкової конвенції про захист національних меншин [3].

Висновок: Україна бере активну участь у формуванні політичних умов на міжнародній арені тим, що є членом багатьох впливових міжнародних організацій, в межах яких вона провадить активну роботу, яка, до того ж, віддзеркалює не лише загальні, а й національні інтереси нашої держави. З моменту досягнення незалежності Україна отримала членство у впливових міжнародних організаціях однією з перших з числа колишніх республік СРСР, що говорить на користь нашої держави, є показником зростаючого авторитету України в світі. Але, як говорить давня мудрість, краще якість, ніж кількість. Тому, як на мене, Україна перш за все має вдосконалювати та покращувати свою роботу в організаціях, членом яких вона вже є, а потім вже розглядати можливості входження до інших міжнародних організацій.

Список використаних джерел:

1. Ковальова О.О. Стратегії євроінтеграції: як реалізувати європейський вибір: Монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького АН України, 2013. 338 с.
2. Участь України у міжнародних організаціях. URL: <https://turkmenistan.mfa.gov.ua/pro-ukrayinu/uchast-ukrayini-u-mizhnarodnih-organizacijah>
3. Участь України у діяльності Ради Європи. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/rada-yevropi/uchast-ukrayini-u-diyalnosti-radi-yevropi>

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Розкриваються особливості проведення місцевих виборів за відкритими партійними списками, акцентується увага на проблемних питаннях виборчого законодавства, що не сприяють повному та «непідкупному» волевиявленню громадян та ефективному формуванню місцевої влади. Звертається увага на забезпечення гендерної рівності, розподіл влад на місцевому рівні та права на участь громадян України у місцевих виборах не лише через політичні партії. Дослідженням даного питання займалися: Р.В.Балабан; О.В.Батанов; О.О.Галус; Ю.О.Хромова та інші.

Мета дослідження: визначити ключові характеристики, позитивні та негативні аспекти нової системи місцевих виборів в Україні. **Об'єкт дослідження:** місцеві вибори в Україні, зокрема виборча система, яка являє собою сукупність нормативно-правових актів, що регламентують процес формування органів місцевого самоврядування шляхом забезпечення участі громадян у даному процесі та визначення легітимності його результатів. **Предмет дослідження:** місцеві вибори в Україні.

Завдання дослідження: дослідити переваги та недоліки місцевих виборів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Сприйняття та характеристика виборчої системи як поняття на теренах України тривалий час перебували під впливом радянської концепції широкого тлумачення, яка у більшій чи меншій мірі ототожнювала її з поняттям інституту виборчого права. Це було зумовлено наступними чинниками. Категорія «виборча система» у радянській законодавчій практиці вперше була використана Конституцією СРСР 1936 року, в якій так називалась глава XI, присвячена виборам в Радянському Союзі. Пізніше, в Конституції СРСР 1977 року, вже глава XIII іменувалась «виборча система». До цього часу в радянських нормативних актах, у тому числі і правових актах УРСР, застосовувався термін «виборче право». Природно, що відповідні розділи Конституцій СРСР регулювали широку сферу правовідносин – від принципів виборчого права до питань бюджетних видатків на організацію виборчого процесу. На цьому підґрунті й виникло широке розуміння (тлумачення) виборчої системи як аналога виборчого процесу або інституту виборчого права [1]. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» № 586-XIV набув чинності 9 квітня 1999 року. Проте реформа місцевого самоврядування та адміністративно-територіального устрою, позбавлення органів системи прокуратури функцій щодо здійснення загального нагляду, недосконалість правового регулювання взаємовідносин місцевих державних адміністрацій (далі – МДА) та відповідних органів місцевого самоврядування, системні прогалини в сфері забезпечення законності діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування, дисбаланс системи стримування та протидії у відносинах між державою та місцевим самоврядуванням зробили зміни до цього Закону актуальними. Функціонування системи забезпечення законності у діяльності МДА є важливою для забезпечення дотримання Конституції України та законів України. Саме тому законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» та деяких інших законодавчих актів України щодо реформування територіальної організації виконавчої влади в Україні» (реєстр. №4298 від 30.10.2020 року) заслуговує особливої уваги. 04 березня 2021 року цей проєкт прийнято в першому читанні. Основна його задача: в умовах відсутності змін до Конституції України в частині децентралізації створити МДА «префектурного» типу. У підготовленому до другого читання проєкті пропонується що, МДА матимуть повноваження із забезпечення координації діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади [2]. У проєкті передбачається, що МДА взаємодіятиме із органами місцевого самоврядування у вирішенні питань економічного, соціального та культурного розвитку, консультуватиметься з органами місцевого самоврядування у разі розгляду питань, пов'язаних з їх інтересами, залучатимуть до підготовки проєктів актів МДА відповідних сільських, селищних, міських голів, голів районних рад та голову обласної ради. Голова МДА та/або уповноважений ним заступники голови МДА, керівники структурних підрозділів апарату МДА зможуть брати участь у засіданнях органів місцевого самоврядування з питань, що стосуються повноважень МДА, зможуть порушувати перед парламентом питання про призначення позачергових місцевих виборів [3]. Аналізуючи реалії політичного сьогодення в Україні, а також досвід використання пропорційної системи, можна стверджувати, що аргументи щодо її переваг такі а) система практично не допускає втрати голосів і є математично точною, вона враховує увесь спектр суспільних інтересів і забезпечує парламентське представництво меншості (звісно, за винятком тих партій, які не подолали виборчий поріг); б) пропорційне представництво надає громадянам більшу свободу вибору і таким способом підвищує інтерес до суті політичних проблем; в) у парламенті встановлюється чітко окреслена структура партійного представництва; г) суттєво зменшуються можливості для маніпуляції голосами виборців, владний ресурс на практиці нелегко застосовувати, а деякі прийоми, притаманні мажоритарним системам, повністю виключаються [4]. Що ж до недоліків цієї системи, то до них насамперед варто віднести такі: а) зазначена система загалом незрозуміла широкому колу громадян; б) послаблюється безпосередній контакт із виборцями, деперсоніфікується голосування, особливо тоді, коли застосовується принцип партійного формування виборчого списку, за якого виборці не мають змоги змінити порядок розташування кандидатів у списку і, голосуючи за партію, «погоджуються» із запропонованим нею списком кандидатів, а партії, своєю чергою можуть долучати до свого списку одіозних політиків, які не мали б шансів бути обраними за мажоритарної системи; в) партії мають можливість «продавати» місця у своїх виборчих списках; г) посилюється контроль партії над кандидатами (в деяких випадках партія може позбавити свого депутата мандату за «порушення партійної

дисципліни»); г) вона сприяє фрагментації політичних сил, а подекуди сприяє входженню до парламенту крайніх радикальних партій; д) міжпартійні компроміси та домовленості у передвиборний період досягаються рідко; е) пропорційне представництво може заважати повноцінній роботі уряду, якщо він не має стабільної більшості на свою підтримку; є) при розпаді правлячої парламентської коаліції і неможливості створити нову проводяться дострокові вибори, а це своєю чергою викликає апатію серед виборців і сприяє абсентеїзму; ж) за наявності великої кількості недостатньо впливових партій, партії, які подолали виборчий поріг, нерідко отримують дві третини – три чверті голосів виборців, але при цьому розподіляють усі 100 % місць у парламенті, що нерідко викликає суспільне обурення [4].

Висновок: Отже, варто зазначити, що впровадження пропорційної системи для формування персонального складу більшості органів місцевого самоврядування в сучасній Україні може бути передчасним. Проте ця система має не лише недоліки, а й певні переваги. Можливість такої підтримки для жінок-політиків та громадських діячів обумовлена природою пропорційної системи, на відміну від мажоритарної системи, яка не дає можливості для впровадження такої квоти.

Список використаних джерел

1. О. Губська, Д. Ковриженко, Б. Мохончук, Н. Писаренко, П. Романюк, М. Цуркан Місцеві вибори 2020: посібник для суддів URL: <https://nsj.gov.ua/files>
2. Реформа децентралізації в Україні: здобутки та перспективи : матеріали міжнар. круглого столу до Дня місцевого самоврядування в Україні (Київ, 9 груд. 2021 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, О. М. Андрєєвої. URL: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/273/files>
3. Відомості Верховної Ради України (ВВР), URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
4. Кобржицький В.В. Мажоритарна і пропорційна виборчі системи: переваги та недоліки. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/73>

ХРИСТИЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження: На сьогоднішній день є дуже актуально торкнутися тему «Християнська концепція влади і держави», тому що ми маємо розуміти, вивчати християнську концепцію влади і держави.

Мета дослідження: аналіз сутності християнської концепції влади і держави.

Об'єкт дослідження: християнська концепція влади та держави.

Предмет дослідження: теоретичні аспекти християнської концепції.

Завдання дослідження: вияснити в чому полягає сутність християнської концепції влади і держави.

Виклад основного матеріалу. Християнська концепція - це сукупність вчень, переконань і цінностей, що виникають з християнської віри і традицій. Вона базується на віру в Ісуса Христа як Спасителя та його вчень, які передаються у Святому Письмі та традиціях християнства. Ця концепція охоплює такі аспекти як любов до ближнього, милосердя, віра в одного Бога, життя після смерті, моральність, спасіння тощо. Християнська концепція влади та держави виникає з вчень і принципів християнства щодо того, яким чином повинна функціонувати влада і яка має бути роль держави у суспільстві. Основні ідеї цієї концепції можуть варіюватися залежно від конкретних традицій і течій в християнстві, але деякі загальні принципи можна виділити: згідно з християнською концепцією, влада має бути підпорядкована Божому закону. Це означає, що правителі мають служити згідно з моральними та етичними принципами, які визначені Богом. Християнські вожді повинні усвідомлювати свою відповідальність перед Богом за свої дії і перед людьми, які їх обирають або приймають їхню владу. Влада повинна розглядати свої дії з позицій справедливості та милосердя. Це означає, що влада має бути спрямована на добробут і справедливість для всіх людей, особливо для найбідніших і найменш захищених членів суспільства. Християнська концепція влади покликана захищати права людини і гідність особи, оскільки кожна людина створена за образом і подобою Божою. У деяких формах християнства історично було важливе співробітництво між церквою та владою, причому обидва інститути взаємодоповнюють в певних аспектах своєї діяльності [1]. Позитивні наслідки християнської концепції влади та держави можуть включати: моральність та справедливість, милосердя та допомога найбіднішим, зміцнення міжособистісних відносин. Негативні наслідки можуть включати: релігійна дискримінація, заборона інших переконань, політичне знуцання [2]. Сутність християнської концепції влади і держави полягає в тому, що влада вважається божественно легітимною і повинна бути підпорядкована моральним і духовним принципам. Людина повинна діяти відповідно до моральних принципів і сприяти справедливості для всіх членів суспільства, християнська концепція влади наголошує важливість милосердя та допомоги найменш захищеним шаром суспільства, правителі мають розуміти свою відповідальність перед Богом і своїми підданими за свої дії, у деяких випадках влада співпрацює з церквою для забезпечення моральної і духовної підтримки суспільства [3].

Висновок: Завершуючи роздуми щодо християнської концепції влади і держави, можна зазначити, що ця ідея визначається великою мірою духовними принципами християнства. Вона наголошує на моральності, справедливості та милосерді у владі, а також на відповідальності перед Богом і людьми. Сутність християнської концепції влади і держави полягає в тому, що влада має служити для блага суспільства, діючи відповідно до вищих духовних принципів. Однак, важливо враховувати, що ця концепція може мати як позитивні, так і негативні наслідки в залежності від контексту та способу її реалізації в різних суспільствах і культурах.

Список використаних джерел:

1. Encyclopedia Britannica - Christianity. URL: <https://www.britannica.com/topic/Christianity>
2. Релігія в Україні URL: <https://religioninukraine.com/>
3. Релігійно-інформаційна служба України URL: <https://risu.ua/>

УКРАЇНА В ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРИ

Актуальність дослідження. Геополітика сьогодні набуває нового значення через зміни у глобальній політиці, які відбулися на зламі XX- XXI століть, через недовість традиційних політичних моделей. Це пов'язано насамперед із невідповідністю реаліями традиційних моделей реалізації державо- політичних прагнень.

Мета дослідження: вивчити геополітичне положення України у світі та його вплив на безпеку, економіку та зовнішню політику країни.

Об'єкт дослідження: Україна, як частина геополітичного простору.

Предмет дослідження: розвиток світової політичної системи. Геополітика: поняття, сутність, функції.

Завдання дослідження: проаналізувати роль України в геополітичному просторі.

Виклад основного матеріалу. Геополітичне положення України вигідне й водночас складне. Основні критерії геополітичного положення України детерміновані її розташуванням між кількома полюсами тяжіння, що характеризуються різним ступенем політичної, економічної та військової могутності. Зважаючи на це, робиться висновок, що для України надзвичайної ваги набуває необхідність вироблення загальних підходів до поняття багато полюсності світу не з позицій протистояння окремих полюсів, блоків, диктату одних держав щодо інших, а з точки зору створення умов для побудови системи трансконтинентального і в перспективі глобального співробітництва з метою вирішення ключових соціально-економічних, гуманітарних, екологічних, інших проблем, загострення яких може становити небезпеку як для окремих держав, так і для людської спільноти в цілому [2, с. 65-66]. Україна відіграє важливу геополітичну роль у зв'язку з двома проблемами поза Європою. Одна з найголовніших особливостей української геополітики її багатовекторність і важливість європейської орієнтації нашої геостратегії. Відтак європейський вектор української геополітики цілком природно починає відігравати для нас на сучасному етапі винятково важливу, без перебільшення визначальну роль в розвитку українського суспільства. Розпад СРСР і проголошення незалежності України, докорінні зміни в геополітичному просторі Східної Європи поставили перед новим українським керівництвом нагальне завдання - розробити власну геополітичну стратегію. Цілком виправдано був визначений курс на встановлення і розвиток стосунків України з європейськими країнами, входження в європейські економічні і політичні структури, але зовнішньополітичний курс нашої держави обов'язково має бути багатовекторним. Знаходячись на європейському перехресті, у складній системі міжнародних координат, будучи одночасно частиною Центрально-Східної та Південно-Східної Європи, Україна просто не може не розвивати тісні відносини з усіма державами цих регіонів. [5, с. 176-178]. Важливим кроком України на шляху до Європи було формування і затвердження нових геополітичних імперативів, добровільне проголошення курсу на позаблоковість і досягнення нейтрального статусу. Наша держава відмовилась від конфронтаційних підходів минулого і добровільно взяла на себе зобов'язання перед світовим співтовариством про без'ядерний статус держави. Принцип нейтралітету і позаблоковості став одним з основних принципів української геополітики, але це зовсім не означає відхід держави від вирішення нагальних міжнародних проблем. Навпаки, геостратегія України передбачає її активну участь у всіх європейських справах на засадах багатовекторності національної політики, налагодження дружніх стосунків з усіма своїми сусідами [1, с. 129-131]. Таким чином, формування європейського вектору української геополітики відбувалося поступово, починаючи ще з давніх-давен, з часів існування перших українських держав. За роки незалежного розвитку України він зазнав певної трансформації і нового змістовного наповнення. Незалежна Україна постійно поширює міжнародні зв'язки в плані «повернення» до Європи, інтеграції до європейських, євроатлантичних, а також світових структур. Проведений аналіз інтеграції України в європейські та євроатлантичні структури дає підстави стверджувати, що Україна активно співпрацює з ЄС, Радою Європи, НАТО та іншими міждержавними організаціями, які надають їй допомогу в різних сферах суспільного життя, сприяють її інтеграції до об'єднаної Європи. Серед першочергових пріоритетів зовнішньої політики України особливе місце належить розвитку та поглибленню відносин стратегічного партнерства із Сполученими Штатами Америки. Активний політичний діалог на високому рівні між Україною та США засвідчив, що стратегічне партнерство між двома країнами набуває дедалі більш конкретного виміру і наповнення, стає важливим компонентом міжнародної безпеки [3, с. 264-266]. Із самого початку незалежного існування важливим пріоритетом геополітичної стратегії України була її інтеграція до Європейського Союзу. Практику двосторонніх міждержавних стосунків завжди треба розглядати як співпрацю на взаємовигідній основі. Особливо це стосується зв'язків з Україною, геополітична роль якої та потенційні економічні та культурологічні можливості незабаром можуть стати вагомим внеском в загальноєвропейський політичний процес. Налагодження активного співробітництва на двосторонній основі сприяє активному входженню України в Європу, допомагає реалізувати один із головних векторів зовнішньополітичних взаємин як європейський, який набуває великого значення в контексті стратегічного вибору України. Цей вектор української геостратегії має об'єктивний характер і важливий для існування держави. Таким чином, Україна (в структурних рамках надскладного геополітичного розташування) вміщена до комплексної системи геополітики, тобто здійснює геостратегію. Розвиткові відносин із ключовими геополітичними партнерами послугує активне впровадження в життя проєвропейського курсу та успіхів внутрішніх (політичних і економічних) перетворень. [4, с. 236-238].

Висновок: Інтеграція України в Європу – це об'єктивний процес сучасності. Він підготовлений всім ходом історичного розвитку нашої країни. Український етнос завжди був органічною складовою європейської спільноти. В

процесі європейської інтеграції Україна все більше набуває рис впливової європейської держави, дедалі більше перетворюється в реального та активного суб'єкта міжнародних відносин, в справжнього «гравця» на великій геополітичній шахівниці Євразії. Інтеграція України до загальноєвропейського процесу відбувається повільно, але основні причини такого явища треба шукати, насамперед, не в зовнішніх, а у внутрішніх чинниках. [5, с. 442-445].

Список використаної літератури

1. Гелей С. Політологія: Навчальний посібник/ Степан Гелей, Степан Рутар. 5-є вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2004. 645 с.
2. Дробінка І. Г. Політологія: Навчальний посібник/ І. Г. Дробінка, Т. М. Кришталь, Ю. В. Підгорецький; Мін-во освіти і науки України. К.: Центр учбової літератури, 2007. 289 с.
3. Кузь О. Політологія: Навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т. Х.: ХНЕУ, 2004. 340 с.
4. Політологія: Навчальний посібник/ Валентина Штанько, Наталія Чорна, Тетяна Авксентьева, Лідія Тіхонова; Мін-во освіти і науки України, Науково-методичний центр вищої освіти. 2-є вид., перероб. і доп. К.: Фирма «ИНКОС»: Центр учбової літератури, 2007. 287 с.
5. Політологія: Академічний курс: Підручник/ Л. М. Герасіна, В. С. Журавський, М. І. Пановтаін.; М-тво освіти і науки України. 2-ге вид., пер. і доп. К.: ВД «ІнЮре», 2006. 519 с.

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ УКРАЇНИ: ДО І ПІСЛЯ МАЙДАНУ

Актуальність дослідження «Політичні партії України до і після Майдану» є дуже актуальною, оскільки Майдан 2013-2014 років відіграв важливу роль у політичних змінах в Україні. Цей події вплинули на політичну систему країни, розпочавши новий етап у розвитку української політики. Дослідження цієї теми дозволить краще зрозуміти, які зміни відбулися в політичних партіях України, як вони адаптувалися до нових умов, які тенденції спостерігаються у їхній діяльності та підтримці громадян. Таке дослідження може виявитися корисним для аналізу політичного ландшафту країни та прогнозування майбутніх тенденцій.

Мета дослідження: здійснити порівняння партій до та після 2014 року.

Об'єкт дослідження: еволюція політичних партій України після Революції Гідності.

Предмет дослідження: вплив Революції Гідності 2014 року на політичні партії України.

Завдання дослідження: проаналізувати, як Майдан вплинув на партійну систему України.

Виклад основного матеріалу. Відправною точкою Майдану став другий тур виборів Президента України у якому перемога дісталася В. Януковичу. У цей період продовжувався процес утворення політичних партій: упродовж 2010-2011 рр. їх було зареєстровано понад 25. Серед цих партій, які вели активну діяльність, майже всі були партії «лідерського» характеру, а саме: «Сильна Україна» С. Тігіпка, «Фронт змін» А. Яценюка, «УДАР» В. Кличка, «Самопоміч» А. Садовий та Радикальна партія Олега Ляшка. У виборах до Верховної Ради України, що відбулися 28 жовтня 2012 року, взяло участь 21 політична партія. Але фактично їх кількість була більшою, оскільки через заборону створення виборчих блоків представники деяких партій балотувалися за списками інших партій. Усього виступило, як об'єкти виборчого процесу, 87 партій. В цей момент зберігають свої позиції такі партії, як Партія регіонів та ОВ «Батьківщина». Повністю втрачають свої позиції партії які були утворені ще на початку 1990-х років. Це були партії СПУ, СДПУ, УРП, КУН, УНП. Ті політичні сили, які залишились, почали претендувати на роль «нових» сил вписуючись у біполярну схему протистояння «владаопозиція» [1, с. 47]. Разом із виборами до Верховної Ради України 2012 року розпочався новітній етап розпитку даної ситуації, що призвело до поляризації системи, тобто почалась монополізація одної політичної сили над владою, включно з її судовою гілкою, зростанням тиску на громадське суспільство, опозиційні партії, ділові структури. На той час політична система зазнала дрейфу: від системи поміркованого плюралізму до поляризації [2]. В період Майдану виникають партії на основі формалізованих і неформалізованих структур громадського суспільства, внаслідок цього виникла партія «Правий сектор». Такі партії приходили на політичну арену у зв'язку залучення активістів Майдану до владних структур в період лютого-березня 2014 року. Деякі політичні сили почали активно інкорпорувати громадські ініціативи локального рівня. Вони включали представників різних категорій громадського суспільства до виборчих списків. Ці партії пройшли до Парламенту і посіли керівні посади у Верховній Раді (А. Парубій, О. Сироїд), комітетах та парламентських фракціях [3]. У 2015 році відбуваються певні зміни в партійній системі, а причиною цього стало наближення місцевих виборів призначених на 25 жовтня 2015 року. Тому, парламентські та позапарламентські політичні партії стали вести досить активну політичну діяльність на регіональному рівні. Їхнє завдання було розбудова штабів та організацій, відбір кандидатів на майбутні вибори та політичного позиціонування. В створенні регіональних структур вели діяльність такі політичні партії: блок Петра Порошенка (меншою мірою «Народний фронт»), який об'єднав партії «БПП-Солідарність» та «Удар» на чолі з В. Кличком; ВО «Батьківщина» та Радикальна партія О. Ляшка вели активну пропагандистські кампанії у регіонах України, виступивши проти політики уряду; партія «Правий сектор» переважно проводила акції на підтримку АТО. Конкурентами радикальних партій стали партія «Укроп» та «Самопоміч» [4].

Висновок: Політична система України пройшла важкий шлях за останні кілька років. Більшість політичних партій зійшли з владної арени, проклавши шлях новим демократичним партіям. Але навіть якщо в Україні відбудеться ще одна революція ми будемо спостерігати хіба що повільну, як воно у нас завжди було, еволюцію того типу партій, що маємо, в бік євро інтеграції та деякого правового окультурення.

Список використаних джерел:

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
3. Проект «Партійна система України до і після Майдану: зміни, тенденції розвитку, суспільні запити» здійснюється Центром Разумкова спільно з Представництвом Фонду Конрада Аденауера в Україні URL http://old.razumkov.org.ua/upload/1442416518_file.pdf
4. Політичні партії та громадянське суспільство URL: <https://political-studies.com/?cat=7>

ОСОБЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНОГО ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА

Актуальність дослідження. Тема загальнонаціонального політичного лідерства є надзвичайно актуальною у контексті сучасних світових політичних та соціальних викликів. Зростання глобального впливу та зміни у стратегіях керівництва вимагають уваги до особливостей та роль лідерства на національному рівні.

Метою дослідження є аналіз особливостей загальнонаціонального політичного лідерства з метою з'ясування його впливу на політичні процеси, суспільство та міжнародні відносини.

Предмет дослідження: особливості та характеристики загальнонаціонального політичного лідерства, його взаємодія з іншими політичними силами, вплив на суспільство, економіку та міжнародні відносини.

Об'єкт дослідження: політичне лідерство на загальнонаціональному рівні в різних країнах світу.

Завдання дослідження: з'ясувати фактори успішності та виклики, з якими стикаються загальнонаціональні політичні лідери в сучасному світі.

Виклад основного матеріалу. Політика відіграє велику роль у розвитку суспільства. Від того, яку політику проводить держава, уряд, залежать умови життя людей, їх добробут, можливість користування політичними правами і свободами [2]. Політику визначають люди. Послідовність факторів успішності включає кілька ключових елементів. По-перше, харизма та виступи лідера є ключовими для залучення громадськості та мотивації її до підтримки політичних ініціатив. Впевненість та здатність ефективно спілкуватися дозволяють лідерів залучати широку аудиторію та впливати на її переконання [4, с.152]. Другим важливим фактором є лідерські якості. Лідер повинен мати відвагу, рішучість та відповідальність перед громадськістю. Стратегічне мислення - ще один важливий аспект успішного лідерства. Здатність до стратегічного аналізу та планування політики на довгострокову перспективу дозволяє лідеру ефективно керувати країною та реагувати на зміни в соціальному та політичному середовищі [1, с.146]. Однак загальнонаціональні політичні лідери також стикаються з численними викликами. Поляризація суспільства може ускладнити здатність лідера до досягнення консенсусу та об'єднання суспільства навколо спільних цілей. Глобальні проблеми, такі як зміна клімату та міжнародний тероризм, вимагають складних міжнародних рішень та співпраці [3, с. 123]. Медійний тиск є ще одним важливим викликом. Значна увага медіа до діяльності політичних лідерів може створювати тиск і вимагати постійного відкритого спілкування та реагування на події [5, с. 285]. Крім того, корупція та неправомірність в політиці можуть підточувати довіру громадян до лідерів та уряду в цілому [2]. Загальнонаціональні політичні лідери також стикаються з міжнародним тиском та конфліктами, які вимагають дипломатичної вправності та здатності до міжнародної співпраці для знаходження вирішень.

Висновок. У сучасному світі загальнонаціональне політичне лідерство відіграє важливу роль у формуванні та напрямку розвитку країни. Особливості такого лідерства визначаються широким спектром факторів, від харизми та лідерських якостей до стратегічного мислення та адаптивності до змін. Його особливості та виклики визначаються рядом факторів, які потребують уважного аналізу та врахування для досягнення ефективного управління та розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL:<http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
3. Політичний енциклопедичний словник. Упорядник М. П. Требін. К.: Право, 2015. 816 с.
4. Розумний М.М. Проблема лідерства в українському національному проекті, Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2016. №3. С. 149-155
5. Рудакевич О. М. Політична культура національних спільнот: теорія та методологія дослідження (моногр.). Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 340 с.

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: Волонтерство - добровольча діяльність, заснована на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства і яка не переслідує цілей отримання прибутку, отримання оплати або кар'єрного зростання. Волонтерська праця передбачає: службу на благо суспільства ;отримання тільки моральної віддачі від роботи ,без яких би то не було фінансових заохочень ;мотивацію через особисту залученість. Історія волонтерського руху досить важко простежити, оскільки раніше точно ніхто не фіксував дії такого роду [6, с.15]. Але сама історія людства вказує на те ,що ні одному суспільству були не чужі ідеї добровільної і безкорисливої допомоги [3]. Волонтерство - поняття настільки ж давнє , як і поняття «соціум». У суспільстві завжди були люди, для яких способом самореалізації, самовдосконалення, зв'язку й спілкування з іншими людьми була праця на благо інших, на благо того співтовариства, в якому цій людині довелося народитися і жити [1, с.126-127].

Мета дослідження: вивчення сучасних тенденцій волонтерського руху в Україні.

Об'єкт дослідження: українське волонтерство.

Предмет дослідження: різноманітні форми роботи українських волонтерів.

Завдання дослідження: з'ясування особливостей роботи волонтерів та їх ролі у реалізації соціальних проєктів.

Виклад основного матеріалу. В Україні ідея волонтерства йде в далекі часи ,глиб історії, коли українці, виховані на моральних і етичних традиціях православ'я, подавали безоплатну допомогу нужденним співгромадянам [3]. Радянський час породив піонерські та комсомольські загони ,в яких діти та дорослі повинні були працювати на благо суспільства. Участь у цих загонах була примусовою , що, у підсумку, спотворило розуміння про трудову діяльність на добровольчих засадах .Після розпаду Радянського Союзу партійні загони були ліквідовані .Люди стали все більше думати про власну наживу і забули про працю на благо інших на роки [2, с.132]. Сьогодні в нашій країні з'являється нове розуміння волонтерства. Все більше людей виявляють соціальну активність і свідомість. Молодь бере участь в акціях допомоги дітям-сиротам та людям з обмеженими можливостями, очищають місто і здають донорську кров. Волонтерська діяльність у сучасних умовах ґрунтується на таких основоположних засадах :добровільність та доброзичливість; законність; гуманність та гідність; спільність інтересів і рівність прав її учасників; відповідність; конфіденційність. Волонтерська діяльність провадиться за такими напрямками: надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю чи станом здоров'я, відсутністю житла або роботи, наслідки стихійного лиха ,катастроф тощо); - надання соціальних послуг дітям та молоді, що перебувають у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктами їжорстоким ставленням у сім'ї [7]. Як відомо, з 2011 року Україна має спеціальний закон, який регулює діяльність волонтерів. Так, у Законі України «Про волонтерську діяльність» міститься легальне визначення волонтерства: волонтерська діяльність-добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями шляхом надання волонтерської допомоги [4]. В свою чергу ,волонтерською допомогою вважаються роботи та послуги, які виконуються або надаються волонтерами безоплатно [1, с.126-127]. Становлення волонтерського руху в Україні сьогодні відбувається за кількома основними напрямками, який має такі особливості. 1. Добровільна безкоштовна робота волонтерів у громадських та некомерційних організаціях - наданням допомоги різним категоріям населення у будь-яких видах діяльності ,навчання, розвитку. Таке спрямування волонтерів будь-якого віку сприяє їхній творчій і соціальній амореалізації, саморозвитку та самоспостереження. 2. Добровільна систематична або епізодична допомога державним установам реалізувати соціальну політику - допомога освітнім закладам у навчально-виховній роботі, установам соціального забезпечення - в роботі з дітьми та молоддю з особливими потребами та людьми похилого віку.

Висновок: головною проблемою волонтерського руху в Україні залишаються, передусім труднощі організації волонтерської діяльності. Тому перспективою подальшого дослідження є те, що організаторам волонтерського руху потрібно не тільки ознайомитися з історією руху інших країн, організувати роботу і контроль, навчитися складати робочі плани та ставити завдання для волонтерів, а й завжди враховувати думку і досвід самих добровільних помічників.

Список використаних джерел

1. Акімова Е.В. Система відбору волонтерів для соціально - педагогічної діяльності/Е.В. Акімова. Глазов, Глазовский гос. пед. инс-т им. В.Г. Короленко, 2005. С. 126 - 127.
2. Волонтерство: «Порадник для організатора волонтерського руху» / укл. Т. Л. Лях; авт. кол. :О. В. Безпалько, Н. В. Заверіко, І. Д. Зверєва, Н. В. Зімовець та ін. К.: ВГЦ „Волонтер», 2001. 176 с.
3. Доля І. М. Волонтерство як форма участі молоді в громадському житті.
URL:<http://buk-visnyk.cv.ua/hromadske-suspilstvo/194/>
4. Закон України „Про волонтерську діяльність» URL: <http://www.ilo.org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89904/103390/F1409638211/UKR89904df>
5. Лещенко Д. С. Правове становище волонтерських організацій в Україні та закордоном / Д. С. Лещенко. // Правова система: теорія і практика 2008. №1. С. 35-41.
6. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій: Укл.Т.О. Рудякевич. Житомир:ЖДУ, 2004. 20 с.

7. Підготовка волонтерів та їх роль у реалізації соціальних проектів / заг. ред. І. Зверєвої, Г. Лактіонової.
URL: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/635681/mod_resource/content/

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження: зважаючи на перебіг сучасних світових процесів та участі в них України багато хто з вітчизняних та зарубіжних вчених, громадських та політичних діячів висловлюються та друкуються з даної проблематики.

Мета дослідження: з'ясувати роль зовнішньополітичної діяльності народних політичних відносин у загальній структурі міжнародних відносин.

Предмет дослідження: Україна у міжнародних відносинах.

Завдання дослідження: з'ясувати сутність понять зовнішня політика та зовнішньополітична діяльність.

Виклад основного матеріалу. Місце України в системі міжнародних відносин визначає її геополітичне становище, економічний потенціал та зовнішня політика. Україна є найбільшою за територією (603, 7 тис. кв. км) суто європейською державою. За чисельністю населення вона посідає п'яте місце в Європі, поступаючись ФРН, Франції, Великобританії та Італії. Розташована у центральній частині Європи. Межує з Молдовою, Румунією, Угорщиною, Словаччиною, Польщею, Білоруссю, Росією. Має вихід до Чорного моря. Від СРСР Україна успадкувала значний економічний потенціал, більшу частину якого, щоправда, з різних об'єктивних і суб'єктивних причин - розрив господарських зв'язків з колишніми радянськими республіками, конверсія, не виважені реформи на догоду зарубіжним наставникам, розтягування загальнонаціонального надбання через недолугу приватизацію і навіть відверте його розкрадання високими посадовими особами держави, несприятливий інвестиційний клімат тощо - вже втрачено. В цілому географічне розташування, розміри території, чисельність населення, потенційні економічні можливості України дають їй змогу мати статус великої європейської держави з власною геостратегічною орієнтацією [1, с. 112-113]. Виходячи з аналізу сучасної геополітичної ситуації, розстановки сил на міжнародній арені, своїх об'єктивних можливостей і геополітичного становища Україна має реальні передумови утвердитися в ролі регіонального політичного лідера. Для цього, разом з урахуванням закономірних амбіцій і національних інтересів, їй треба поступово посилювати конструктивний вплив на загальну ситуацію в регіоні, до якого вона належить. Важливу роль тут може відіграти активне співробітництво й лідерство України у Балто-Чорноморському партнерстві, оскільки з огляду на своє геополітичне положення Україна є природним посередником між регіонами Балтійського і Чорного морів. Співробітництво за лінією Північ-Південь сприятиме зміцненню безпеки в частині Європи між Балтійським і Чорним морями, що є надзвичайно важливим для України як у політичному, так і в економічному відношенні. Дуже важливою з точки зору підвищення міжнародної ролі України є активізація її участі в роботі Організації чорноморського співробітництва [2, с. 9]. У субрегіональному вимірі Україна залишається великою регіональною державою із значним потенціалом, що надає їй шанс для активної політики щодо реалізації власних інтересів. Активна політична позиція України в ОЧЕС надасть можливість нашій країні реалізовувати свої інтереси, забезпечити зростання її авторитету в регіоні і світі, перетворити її на важливого регіонального гравця в нових геополітичних умовах, що сьогодні формуються. Ще на початку існування ОЧЕС Україна виступила з ініціативою включити в компетенцію цієї організації проблеми регіональної безпеки, зокрема, поступову демілітаризацію басейну Чорного моря та врегулювання конфліктів, виходячи з того, що розробка і реалізація заходів зміцнення довіри та безпеки у військово-морській галузі сприяє підвищенню безпеки як причорноморських держав, так і європейського континенту загалом [3, с. 143-144]. Активізація співробітництва на регіональному рівні була важливою ще й тому, що це для України - один з найреальніших шляхів до Європи. З одного боку, тісне співробітництво з країнами Центральної та Східної Європи, використання їх євроінтеграційного досвіду дуже цінне для нашої держави. З іншого - зміцнення лідируючих позицій України в регіоні дає змогу використовувати співробітництво з європейськими і євроатлантичними структурами для утвердження її в ролі з'єднувальної синхронізуючої ланки між Сходом і Заходом. Саме тому регіональний вимір завжди був і залишається одним з пріоритетів зовнішньої політики України [4, с. 113-114]. Як можна зауважити на підставі принципів і напрямків співпраці України з НАТО, питання атлантичної інтеграції держави більш належить до політичної або інформаційної компетентності, а не до військової. Політичні спекуляції на тему готовності чи не готовності здаються заявами скерованими до Східного сусіда - росії, і задоволення її потреб, або тимчасовими передвиборчими гаслами для певної верстви українського електорату. Нажаль, ці спекуляції більше дестабілізують, а ніж забезпечують стабільність і плідну співпрацю України з НАТО. Збільшення хаосу на політичній арені України послаблює впевненість західних інвесторів у захищеності їхніх інвестицій в державі, а членство України в НАТО могло б нівелювати та розвіяти їхні сумніви та побоювання. Таким, може бути один з багатьох з аргументів на користь зміни у сторону позитивного ставлення щодо НАТО в Україні [5, с. 86]. Підтвердженням авторитету України у міжнародній організації ООН стало, зокрема, обрання її представника в 1997 р. Головою 52-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН. Крім того, у 2000 р. Україна обрана до складу непостійних членів Ради Безпеки ООН на 2000-2001 рр., головувала в цій міжнародній установі. Це свідчить про підвищення ролі нашої держави як активного і впливового учасника глобальних і регіональних процесів сучасності, поліпшення її політичного іміджу та зміцнення міжнародних позицій [4, с. 116-117]. Ключовими критеріями, що впливають на роль нашої держави у новітній європейській спільноті, мають бути: відкрите громадянське суспільство, ефективне функціонування ринкової економіки, верховенство права, цивільний демократичний контроль над військовою сферою, послідовність і

передбачуваність у зовнішній політиці, приведення національного законодавства у відповідність з європейськими стандартами, незалежність судової системи [2, с. 14].

Висновок: таким чином, дотримання принципу рівнонаближеності та багатовекторності, послідовне взаємовигідне співробітництво в питаннях, що становлять національний інтерес України та зміцнення міжнародного політичного статусу, уникнення різкого нахилу від одного стратегічного напрямку до іншого мають лягти в основу стратегії України в існуючому геополітичному середовищі

Список використаних джерел:

1. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної думки): Підручник / П. П.Шляхтун. К.: Либідь, 2002. 576 с.
2. Зовнішня політика України: здобутки і проблеми [Текст]. К.: Т-во «Знання» України, 2007. 24 с.
3. Проект «Зовнішня політика України та шлях країни до Європи» [Текст]. Центр миру, 2007. 170 с.
4. Ващук Ф. Г. Взаємовідносини України з НАТО [Текст] / Ф. Г. Ващук. Випуск 12. 2008. 258 с.
5. Збірник наукових праць [Текст]. Випуск 101. Частина I (у двох частинах). К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2011. 204 с.

ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ В УКРАЇНІ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження. Політична поведінка етногруп, які відстоюють власні інтереси, може бути різною. Серед її видів можливі і сепаратистські прояви. Схід і Південь України, населення яких має істотні елементи совкової психології та ідеології, під час Революції гідності виявив проросійські настрої та несприйняття європейських цінностей та устремлінь. Конфлікт цінностей та інтересів призвів до автономізації та відокремлення Криму та частини Донецької та Луганської областей.

Мета дослідження: проаналізувати соціально-політичні, культурні та ідеологічні причини відцентрових рухів у Східній та Південній Україні.

Предмет дослідження: причин і фактори, які спричинили сепаратистські прояви в Україні після Революції Гідності.

Об'єкт дослідження: явище сепаратизму в Україні після Революції Гідності.

Завдання дослідження: аналіз сепаратистських проявів в Україні після Революції Гідності.

Виклад основного матеріалу. Сепаратизм (від лат. *separatus*–відокремлення) – прагнення спільнот, груп населення чи організацій до відокремлення, відособлення; рух за надання частині держави права автономії чи за її повне відокремлення й створення нової держави. На відміну від масового національно-визвольного руху, сепаратизм здебільшого виражає інтереси певної політичної сили [1, с. 88-90]. Найяскравіше сепаратизм виявився напередодні та після розпаду СРСР, зумовивши виникнення локальних збройних конфліктів і воєн (напр., між Абхазією та Грузією, Чечнею та росією). Сепаратизм на Сході України є досить неоднозначним явищем і має декілька складових [4]. Уявлення про нього в решті України дуже спотворено та спрощено. Багато хто говорить про наявність на Донбасі певної кількості місцевих противників України, не надто вдаючись у подробиці про їхню чисельність та мотивацію. Проте більшість людей справедливо наголошують на тому, що сепаратизм і тероризм на Донбасі спричиняє Москва, засилаючи найманців та озброєння, обстрілюючи українське населення, фінансуючи війну, прямо беручи в ній участь. Окремі аналітики вказують на масову участь у війні на боці сепаратистів місцевого криміналітету, зрадників-правоохоронців, люмпенів та декласованих елементів Донбасу, просто обивателів, обдурених московською пропагандою [2, с. 143-149]. Якщо вже йдеться про причини конфлікту, то називають «непримиренні» суперечності між «мовою» та «язиком», між «тризубом» і «георгіївською стрічкою» тощо. Усі сторони конфлікту, включно з Москвою, навмисне роздувають національно-мовні, ментально-символічні та інші відмінності. Щоб краще зрозуміти причини сепаратизму, треба було ще з початку у 2014 р. придивитися та прислухатися не так до тих, хто «по той бік», хто стріляв, підривав і вбивав, як до звичайних обивателів, що є прихильниками «братерського єднання» з росією [3, с. 128].

Висновок: Причини сепаратистських проявів в Україні після Революції Гідності включають політичні розбіжності, етнічні та історичні спротиви, а також втрату довіри до центральної влади через несправедливість та корупцію. Ці фактори посилюють відчуття незадоволення серед окремих груп населення, що може сприяти розвитку сепаратистських настроїв.

Список використаних джерел

1. Семчишин Христина. Причини сепаратистських проявів в Україні після Революції Гідності. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: щоріч. наук. пр. / відп. за вип. Т. В. Гончарук. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 290 с.
2. Сьомін, С. В. Сепаратизм як загроза національній безпеці України. Стратегічні пріоритети. 2018. 315 с.
3. Хилько М. І. Сепаратизм: походження, сутність, різновиди. «Гілея». Політичні науки. 190 с.
4. Сепаратизм у сучасному світі. URL:<https://cusu.edu.ua/ua/kafedra-biolohii/zagalna-informatsiya/578-naukovi-konferentsii-tdpu/strategii-innovatsiinoho-rozvytku-pryrodnych-ykh-dystsyplin-dosvid-problemy-ta-perspektyvy/sektsiia-4/7675-separatyzm-u-suchasnomu-sviti-sut-prychyny-ta-rehionalni-riznovydy>

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СТИЛІ

Актуальність дослідження: Взаємодія політики і бізнесу в Україні залишається однією з найбільш актуальних тем в контексті сучасного суспільства. Залежність економічного розвитку від політичних рішень, а також вплив бізнесу на формування політичних поглядів створюють потребу у глибокому розумінні цієї взаємодії.

Мета дослідження: аналіз взаємозв'язку політичних процесів і сфери бізнесу в українському контексті з метою розкриття ключових аспектів цієї взаємодії та визначення можливих шляхів для покращення цього взаємовідношення.

Предмет дослідження: взаємодія політичних і бізнес-структур в Україні, їх вплив на економічні процеси та формування законодавчих рамок для розвитку підприємництва.

Об'єкт дослідження: різні аспекти взаємодії політики і бізнесу в Україні, включаючи взаємний вплив, роль ключових гравців у цьому процесі та наслідки такої взаємодії для економіки та суспільства.

Завдання дослідження: проаналізувати основні аспекти взаємодії політики і бізнесу в українському контексті.

Виклад основного матеріалу. Взаємодія політики і бізнесу є однією з ключових характеристик сучасного українського суспільства. Україна, як країна з великим потенціалом економічного розвитку, часто стикається з питаннями, пов'язаними з впливом політичних процесів на сферу бізнесу та навпаки. В цьому контексті важливо розглянути основні аспекти взаємодії між політикою і бізнесом в українському стилі. По-перше, варто зазначити, що політика і бізнес в Україні часто переплітаються через наявність великої кількості власників бізнесу, які мають політичні амбіції або зв'язки. Це може призводити до ситуацій, коли політичні рішення приймаються в інтересах конкретних бізнес-структур, що порушує принципи демократії та вільного ринку. По-друге, важливо враховувати, що стан політичної стабільності безпосередньо впливає на бізнес-середовище. Нестабільність у політиці, політичні кризи та конфлікти можуть стати перешкодою для розвитку бізнесу, спричиняючи зниження інвестицій та збільшення ризиків для підприємств. По-третє, український бізнес часто стикається з проблемами корупції та відсутності правової стабільності. Політичні процеси можуть впливати на рівень корупції та ефективність правосуддя, що безпосередньо впливає на умови бізнесу та його конкурентоспроможність. Політика та бізнес є двома сферами, які нерозривно пов'язані у сучасному суспільстві. Україна, як і багато інших країн, стикається з численними викликами. Основна проблема полягає в тому, що велика частина політичних рішень і впливових позицій у сфері бізнесу часто залежить від особистих інтересів та корупційних схем. Нерідко в Україні можна спостерігати випадки, коли бізнесмени використовують свої політичні зв'язки для отримання конкурентних переваг або впливу на прийняття законодавчих актів на свою користь. Це веде до нерівних умов конкуренції та гальмує розвиток підприємництва в країні. З іншого боку, політики часто використовують бізнес для фінансування своїх політичних кампаній або отримання додаткових прибутків. Це може призводити до викривлення пріоритетів в управлінні державними ресурсами та неправомірного використання публічних коштів. Однак, не можна ігнорувати і позитивні аспекти взаємодії між політикою і бізнесом. Успішна співпраця може призвести до створення сприятливого клімату для інвестицій, розвитку підприємництва та створення нових робочих місць. Крім того, політичні рішення можуть сприяти розвитку інфраструктури, вдосконаленню законодавства та забезпеченню умов для стабільного економічного зростання.

Висновок: взаємодія політики і бізнесу в українському суспільстві залишається складним і актуальним явищем, яке впливає на багато сфер життя країни. Існує потреба в розумінні та розв'язанні проблем, пов'язаних з цією взаємодією, таких як корупція, недостатня прозорість та вплив бізнесу на політичні процеси. Тільки шляхом покращення законодавчої бази, зміцнення демократичних інституцій та створення умов для конкурентного бізнес-середовища Україна зможе забезпечити стаке економічне зростання та розвиток.

Список використаних джерел

1. Трач Вадим «Взаємозв'язок політики і бізнесу в українському суспільстві» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34822/1/167.pdf>
2. Гаврисюк Діана «Взаємозв'язок політики і бізнесу в українському суспільстві» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/21771/1/117-120.pdf>
3. С. А. Квітка «Взаємовідносини держави та бізнесу: мінливий баланс
4. впливу» URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwim49DWuFAxWTh_0HHaTmAn8QFnoECBIQAQ&url=https%3A%2F%2Faspects.org.ua%2Findex.php%2Fjournal%2Farticle%2Fdownload%2F123%2F123%2F&usq=AOvVaw3Vn8TrSzHyhywvKHaBKj8i&opi=89978449

ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Тема правових гарантій прав і свобод людини і громадянина в Україні залишається надзвичайно актуальною у контексті змін у суспільно-політичному житті країни, реформ в правовій системі та необхідності забезпечення поваги до прав людини. Зважаючи на важливість прав людини як основи демократичного суспільства, вивчення правових гарантій стає ключовим завданням для розуміння сучасного стану правового захисту в Україні.

Мета дослідження: визначення ефективності та повноти захисту прав та свобод українських громадян.

Предмет дослідження: права та свободи, які гарантуються законом українським громадянам.

Об'єкт дослідження: система правових гарантій прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Завдання дослідження: аналіз механізмів реалізації та захисту прав людини на практиці.

Виклад основного матеріалу. Конституційні гарантії прав і свобод людини і громадянина – це об'єктивні умови і засоби, які забезпечують фактичну реалізацію та всебічну охорону прав і свобод особи. Практична реалізація конституційних прав і свобод забезпечується двома категоріями гарантій: загальними та юридичними. Загальні гарантії прав і свобод людини і громадянина поділяються на: економічні (економічна свобода громадян та їх об'єднань, соціально орієнтована ринкова економіка) та політичні гарантії (право громадян на утворення політичних партій, заборона діяльності об'єднань лише в судовому порядку) [2, с. 30]. Юридичні гарантії прав і свобод людини і громадянина встановлюються державою в Конституції та законах України. Так, Конституція України гарантує право на оскарження в суді дії чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (ч. 2 ст. 55), недопустимість зворотної дії закону в часі, крім випадків, коли вони пом'якшують або скасовують відповідальність особи, тобто ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення (ст. 58), недопустимість обмеження прав і свобод громадян, крім випадків, передбачених Конституцією України (ст. 64); принцип презумпції невинуватості, тобто особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду (ч. 1 ст. 62). Крім того, права і свободи людини та громадянина, закріплені Конституцією України, є невичерпними, вони гарантуються і не можуть бути скасовані (ст. 22) [3, с.111]. Особливе місце в системі гарантій посідає Президент України, який згідно зі ст. 102 Конституції України є гарантом додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина. Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Правовою основою утворення та діяльності зазначеного органу є статті 55, 101 Конституції України, Закон України „Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року. Важливим гарантом прав і свобод людини і громадянина є Конституційний Суд України, який вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України [3, с.114]. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності органів державної влади та держави загалом. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Також існує міжнародно-правовий механізм захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема Європейський суд з прав людини, Верховний комісар ООН із заохочення захисту прав і свобод людини, Комісія з прав людини ООН та ін [1, с. 45].

Висновок. У висновку можна зазначити, що система правових гарантій прав і свобод людини і громадянина в Україні відіграє важливу роль у забезпеченні демократичних стандартів, правової державності та захисту прав людини. Незважаючи на певні досягнення, є певні проблеми та виклики, з якими стикається система правових гарантій, зокрема, недостатня ефективність судової системи, недотримання прав людини у певних сферах, а також нестабільність законодавства та його інтерпретація. Для подальшого розвитку системи правових гарантій необхідно звернути увагу на удосконалення законодавства, підвищення рівня правосуддя, підвищення правової культури суспільства та забезпечення поваги до прав людини на всіх рівнях влади.

Список використаної літератури

1. Гуренко М. М. Теоретико-правові проблеми гарантій прав і свобод людини та громадянина: монографія. К.: НАВСУ, 2001. 218 с.
2. Князев В. Конституційні гарантії прав, свобод та обов'язків людини і громадянина в Україні. Право України, 1998, С. 29-31.
3. Заворотченко Т. Система конституційно-правових гарантій прав і свобод людини і громадянина в Україні. Право України, 2002, С. 110-116.

ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: захист прав людини в Україні залишається нагальною проблемою через постійні виклики, пов'язані з війною, порушеннями прав людини в мирний час та авторитарними тенденціями. Гарантування прав людини - це основа демократії, запорука економічного розвитку, соціального благополуччя та іміджу України на міжнародній арені.

Мета дослідження: вивчити чинне законодавство, вдосконалити правовий механізм захисту прав людини, підняти рівень правової культури населення, зміцнити демократію та сприяти євроінтеграції України.

Предмет дослідження: система правових норм, що гарантують права і свободи людини і громадянина в Україні, механізми реалізації цих прав і свобод, проблеми та перспективи розвитку правових гарантій прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Об'єкт дослідження: суспільні відносини, які виникають у сфері реалізації прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Завдання дослідження: вивчення рекомендацій щодо вдосконалення правового механізму захисту прав людини.

Виклад основного матеріалу. Основою правових гарантій прав і свобод людини і громадянина в Україні є Конституція України, яка проголошує, що «людина, її життя, здоров'я, честь і гідність найвища цінність суспільства». Окрім Конституції, існує цілий ряд законів та інших нормативно-правових актів, які деталізують та конкретизують права і свободи людини. До них належать: 1) Цивільний кодекс України: гарантує право на життя, свободу та особисту недоторканність, право на повагу до гідності особи, право на свободу слова, право на свободу віросповідання, право на свободу об'єднання тощо. 2) Кримінальний кодекс України: встановлює відповідальність за порушення прав і свобод людини і громадянина. 3) Кодекс законів про працю України: гарантує право на працю, право на справедливу винагороду за працю, право на відпочинок, право на безпечні та здорові умови праці тощо. 4) сімейний кодекс України: гарантує право на шлюб, право на материнство та батьківство, право на виховання дітей, право на захист сім'ї, дитинства та материнства тощо [1]. Для реалізації своїх прав і свобод людина має звернутися до відповідних органів державної влади або місцевого самоврядування [2]. Існують також й інші механізми реалізації прав і свобод, такі як: 1) судовий захист: людина може звернутися до суду за захистом своїх прав і свобод, якщо вони були порушені. 2) звернення до омбудсмена: він може допомогти людині у вирішенні проблем, пов'язаних з порушенням її прав і свобод. 3) звернення до правозахисних організацій: правозахисні організації можуть надати людині юридичну допомогу та консультації з питань захисту її прав і свобод [3]. Незважаючи на наявність всебічної системи правових гарантій, в Україні все ще існують проблеми з реалізацією прав і свобод людини. До них належать: дискримінація (люди можуть стикатися з дискримінацією за ознакою раси, статі, релігії, політичних переконань, сексуальної орієнтації тощо), бюрократія (людям може бути складно отримати доступ до адміністративних послуг, що може призвести до порушення їхніх прав), корупція, недоступність правосуддя (людям може бути складно отримати доступ до правосуддя через високу вартість юридичних послуг або складність судових процедур), низький рівень правової культури (люди можуть не знати своїх прав або не знати, як їх захистити) [4]. Для покращення реалізації прав і свобод людини в Україні необхідно вдосконалювати законодавство, підвищувати ефективність роботи державних органів, зміцнити роль громадянського суспільства, підвищити рівень правової культури [5].

Висновок: Правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні – це основа демократичної держави. Незважаючи на наявність всебічної системи правових норм, в Україні все ще існують проблеми з реалізацією цих прав. Лише спільними зусиллями ми зможемо створити в Україні суспільство, де права і свободи людини будуть не просто декларацією, а реальністю.

Список використаних джерел

1. Конституційне забезпечення реалізації гарантій прав та свобод людини і громадянина в Україні. URL: <https://legalaid.gov.ua/novyny/konstytutsijne-zabezpechennya-realizatsiyi-garantij-prav-ta-svobod-lyudyny-i-gromadyanyna-v-ukrayini/>
2. Реалізація і захист прав людини в Україні. URL: http://lubotin.kharkov.ua/polesnaya_info/pravova-osvita-nasellenya/6635-realzacya-zahist-prav-lyudini-v-ukrayin.html
3. Реалізація та захист прав людини. URL: <https://chernigivstat.gov.ua/new/zohist.htm>
4. Реалізація прав і свобод людини та громадянина. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/law/9327/>
5. Гарантії конституційних прав і свобод людини і громадянина. URL: <https://koziatyn.info/Osvita/12-garantiyi-konstitutsijnih-prav-i-svobod-lyudini-i-gromadyanina-10676755.html>

ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження полягає в аналізі ролі та впливу ліберальних партій у сучасному світі та конкретно в Україні, враховуючи політичні та соціокультурні зміни.

Мета дослідження: розкриття особливостей діяльності ліберальних партій, їхнього впливу на формування політичної агенди та реалізацію політичних реформ.

Предмет дослідження: політична діяльність ліберальних партій, їхня ідеологія, програми та стратегії.

Об'єкт дослідження: ліберальні партії у різних країнах світу, зокрема в Україні.

Завдання дослідження: аналіз історії та еволюції ліберальних партій, вивчення їхньої політичної платформи та ролі у формуванні сучасних політичних процесів, а також оцінку їхнього впливу на суспільство та державу.

Виклад основного матеріалу. Ліберальна політика виступає за повагу до прав особистості, прав громадян. Людина залежить від цих прав, якщо вона хоче прожити своє життя вільно. Таким чином, свобода думки є не тільки переконливим моральним імперативом терпимості і верховенства права [2, с. 245]. Це також шлях до прогресу людського духу, якого можна досягти тільки в конкуренції вільних ідей і знань. До громадянських прав належить також право на приватну власність. Без поваги до приватної власності, не можуть бути реалізованими багато інших прав. Ліберальна політика виступає за демократію. Це хоч і дає можливість вибору та змін, але само по собі не гарантує свободу. Тому для лібералів обов'язковими є чітке розділення гілок влади, а також контроль і обмеження влади – як державної, так і приватної. У ліберальній державі парламентарій є довіреною особою громадянина стосовно законів і обраним опікуном щодо державного бюджету. Натомість демократія є методом відбору, що найкращим чином зберігає засадничу рівність громадян [4, с. 86]. Ліберальна політика виступає за державу, яка б дотримувалася правил та поважала свободу. Її задача – забезпечення для всіх правопорядку. Ліберальна правова держава визнає групові інтереси. Тому вона й покладає на них відповідальність, не даючи, однак, політичної влади. Ліберальна політика виступає проти економічної діяльності держави [3, с.15]. Вона не бажає, щоб держава через діяльність своїх комерційних підприємств створювала конкуренцію приватним компаніям. У світі існують різні варіанти ліберальних партій, які відрізняються за своєю ідеологією та політичними поглядами. Наприклад, в Європі деякі ліберальні партії підтримують соціально-економічний лібералізм, спрямований на підтримку вільного ринку та соціальної справедливості. Інші зосереджуються на громадянських свободах, правах людини та демократичних реформах. Україна також має свої ліберальні партії, такі як «Громадянська Позиція» або «Громадянська Сила». Ці партії часто акцентують на захисті громадянських свобод, розвитку громадянського суспільства та підтримці ринкової економіки. Вони зазвичай виступають за реформи у сфері правосуддя, антикорупційні заходи та підтримку прав людини [1, с.105]. Ліберальна політика прагне і в майбутньому зберегти свободу людини приймати рішення в усіх сферах політики.

Висновок. Ліберальні партії у світі, включаючи Україну, відіграють важливу роль у сприянні розвитку демократії та захисті громадянських свобод. Їхні ідеї та програми спрямовані на створення суспільства з вільним ринком, де кожен має рівні можливості та права. Незважаючи на різноманітність ліберальних партій у світі, їхні зусилля спрямовані на підтримку демократії, прав людини.. У цьому контексті важливо продовжувати дослідження та аналіз ролі ліберальних партій у політичному житті різних країн.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Рудакевич О. М. Політична культура національних спільнот: теорія та методологія дослідження. Моногор. Тернопіль : ТНЕУ, 2013. 352 с.
3. Вінсент А. Природа ідеології в сучасних політичних ідеологіях. Оксфорд: Блеквелл, 1992. 231 с
4. Гобхауз Л. Т. Лібералізм та інші твори. Кембридж: Кембридж Університетське видавництво, 1994. 126 с.

ШЛЯХИ ТА УМОВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: Проблема підвищення ефективності політичної влади в Україні залишається надзвичайно актуальною у зв'язку з необхідністю забезпечення стабільності, розвитку та процвітання країни. У контексті глобальних викликів, таких як пандемія COVID-19, економічні нестабільності та геополітичні напруги, ефективна політична влада стає ключовим фактором успішного подолання складних викликів та досягнення національних цілей.

Мета дослідження: аналіз стану політичної влади в Україні,

Предмет дослідження: політична система України.

Об'єкт дослідження: політична система України в цілому, включаючи всі її складові: органи влади, політичні партії, громадські організації, механізми прийняття рішень, законодавча база та інші аспекти, що визначають політичний ландшафт країни.

Завдання дослідження: аналіз стану політичної системи України з урахуванням її основних складових.

Виклад основного матеріалу. Україна, як будь-яка інша демократична країна, стикається з постійною потребою підвищення ефективності політичної влади. Це особливо актуально в умовах складних політичних, економічних та соціальних викликів. Для досягнення цієї мети необхідно розглянути декілька ключових шляхів та умов. Одним з найважливіших аспектів є забезпечення прозорості та відкритості в роботі політичних органів [1]. Це означає доступність інформації про процеси прийняття рішень, фінансові потоки та діяльність політичних представників. Забезпечення відкритості дозволить зменшити корупцію та збільшити довіру громадян до влади. Важливо забезпечити широку участь громадян у прийнятті рішень. Це може відбуватися через механізми прямого голосування, консультації з громадськістю та залучення до процесу прийняття рішень представників різних соціальних груп [2]. Необхідно постійно оновлювати та удосконалювати законодавство з метою забезпечення ефективної роботи політичних інститутів. Це включає в себе не лише удосконалення самого тексту законів, а й зміцнення механізмів їх реалізації та контролю за дотриманням. Активна участь громадських організацій та інших незалежних структур є важливим елементом підвищення ефективності політичної влади. Вони виступають як контролери дій влади, сприяють інформуванню громадськості та активізації громадянського діалогу [3]. Політичні лідери та державні службовці повинні мати високий рівень професійної підготовки. Це стосується як їхніх фахових знань, так і навичок управління, комунікації та конфліктології. Співпраця з міжнародними партнерами може сприяти обміну досвідом та найкращими практиками в галузі підвищення ефективності політичної влади. Ефективна політична влада потребує стабільної та незалежної правової системи. Забезпечення верховенства закону, незалежності судів та ефективного правопорядку є ключовими аспектами в розвитку демократичної держави. Використання новітніх технологій може підвищити ефективність роботи політичних органів, забезпечити швидше та точніше прийняття рішень, а також покращити взаємодію з громадянами через електронні сервіси та платформи. Розвиток економіки є важливою передумовою для забезпечення стабільності та успішності політичної влади. Політичні рішення повинні сприяти створенню сприятливого бізнес-середовища, інвестиційної активності та розвитку людського капіталу. Забезпечення відповідальності політичних лідерів перед громадськістю є важливим елементом ефективного функціонування влади. Це включає в себе не лише можливість звітності перед виборцями, а й належне реагування на корупційні та неефективні дії. Розвиток регіональних ініціатив та співпраці між різними регіонами України може сприяти рівномірному розподілу ресурсів, зменшенню соціально-економічних відмінностей та зміцненню державності. Шляхом підвищення освітнього рівня та культурного розвитку можна забезпечити активну громадянську позицію, критичне мислення та бажання брати участь у політичному процесі.

Висновок: Підвищення ефективності політичної влади в Україні вимагає комплексного підходу та системних змін у різних сферах діяльності. Незважаючи на складнощі, зазначені шляхи та умови можуть стати основою для покращення політичного управління, зміцнення демократичних інститутів та підтримки сталого розвитку України. Важливою передумовою успіху є спільна праця уряду, громадськості та міжнародних партнерів у напрямку реалізації реформ та ініціатив, спрямованих на підвищення якості політичного управління та забезпечення відповідності вимогам сучасності.

Список використаних джерел:

1. Крижановська Ольга Шляхи та умови підвищення ефективності політичної влади в Україні URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34784/1/97.pdf>
2. Несін Ярослав Шляхи та умови підвищення ефективності політичної влади в Україні URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46745/1/Несін%20Ярослав.pdf>
3. Москалец Н. В. Досвід і проблеми реформування політичної системи в Україні на сучасному етапі URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=437>

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження. Виборча система України та її проблема полягає в необхідності забезпечення демократії та політичної стабільності в країні, боротьбі з корупцією та впливом олігархів, а також удосконаленні системи для ефективного вираження волі громадян і формування стійкого уряду.

Мета дослідження: виявлення недоліків та вивчення рекомендацій для покращення демократичних процесів.

Предмет дослідження: виборча система України та існуючі проблеми, пов'язані з її функціонуванням.

Об'єкт дослідження: виборча система України та проблеми, пов'язані з її роботою.

Завдання дослідження: аналіз виборчої системи України з урахуванням існуючих проблем та виявлення шляхів їх вирішення для поліпшення демократичних процесів в країні.

Виклад основного матеріалу. Після відновлення української незалежності у 1991 році розпочався інтенсивний процес розбудови демократичних інститутів громадянського суспільства. У цьому процесі Україна запозичувала певний позитивний досвід з інших країн світу, зокрема щодо принципів чесних та демократичних виборів, таких як загальна участь всіх повнолітніх громадян, прямий та вільний процес голосування, таємність голосування, рівність голосів, та періодичність виборів. В Україні існують різні типи виборчих систем, включаючи мажоритарну, кумулятивний вотум, закриті списки, відкриті партійні списки та інші. Наприклад, до 1994 року в Україні діяла мажоритарна система, а потім вона була змінена на змішану, де половина кандидатів обиралися за мажоритарним принципом, а решта - за закритими списками партій. Також у виборчій практиці використовується система закритих списків, де виборець голосує за партію, а також відкриті партійні списки, коли виборці голосують одночасно за партію і конкретних кандидатів. Місцеві вибори 2020 року в Україні пройшли за системою відкритих партійних списків, що є одним із прикладів застосування різних виборчих систем у країні [2]. Протягом періоду незалежності України спостерігалися різні типи виборчих систем, зокрема мажоритарна, змішана та пропорційна. На сьогоднішній день в Україні діє змішана система, але гостро стоїть питання про перехід до пропорційної системи на основі відкритих списків, що сприятиме більшій демократії та представництву громадян. Вибори в минулому в Україні характеризувалися застосуванням «брудних технологій», таких як підкуп виборців та використання адмінресурсів, особливо під час президентських виборів 2010 року. Ця тенденція досягла свого піку під час парламентських та місцевих виборів, коли були зафіксовані випадки втручання міліції та скасування результатів виборів. Проте після Революції Гідності відбулися позитивні зміни у виборчій системі, які характеризуються більшою прозорістю та відкритістю. Однак головною проблемою залишається невідповідність політичних партій демократичним принципам, зокрема у формуванні обмежених списків кандидатів. Виходом з цієї ситуації може стати прийняття нового закону про політичні партії, який би сприяв розвитку демократичних партій і забезпечував соціальний ліфт для їх членів, що є запорукою ефективного управління в країні [3, с. 227-228]. Яка виборча система є найбільш відповідною для України: мажоритарна, пропорційна з закритими виборчими списками або пропорційна з відкритими списками? Мажоритарна система виявилася неефективною з кількох причин: сприяє підкупу виборців (за даними громадянської мережі ОПОРА, 70% випадків підкупу виборців зафіксовано саме в одномандатних округах); сприяє застосуванню адміністративного ресурсу, що стабільно приводить до утвердження влади певних політичних партій і надає їм більше місць у парламенті; обирається представник тільки однієї політичної платформи, яку не обов'язково підтримує більшість населення. У пропорційній системі з закритими списками також є свої недоліки: внутрішня конкуренція у партіях фактично відсутня, а сильною є монополія партійного керівництва, яке визначає персональний склад списків і розміщує у них «грошових мішків»; відстань між партіями та виборцями збільшується, оскільки кандидати потрапляють у списки не за популярністю серед виборців, а за лояльністю до керівництва партії чи за гроші; підзвітність народних депутатів перед виборцями практично відсутня. У свою чергу, пропорційна система з відкритими списками має більше переваг: вона передбачає 27 великих регіональних округів, на кожному з яких партії виставлять мінімум п'ятьох кандидатів. Виборець, крім голосу за партію, може голосувати і за конкретну людину в цій партії, тим самим впливаючи на персональний склад парламенту. Більші регіональні округи ускладнюють підкуп виборців, оскільки для цього потрібні значні витрати. Щоб потрапити до Верховної Ради, кандидатам доведеться завоювати довіру і голоси виборців, стимулюючи політичну конкуренцію і роблячи не вигідним торгівлю місцями у виборчих списках [1, с. 94].

Висновки. Перехід до пропорційної системи з відкритими списками в Україні має потенціал змінити політичну культуру країни, сприяючи більшій прозорості та відповідальності обраних представників перед виборцями. Ця система ускладнить підкуп виборців та стимулюватиме політичну конкуренцію, оскільки виборці матимуть можливість голосувати не тільки за партію, але й за конкретних кандидатів. Окрім того, успішна реалізація нової виборчої системи потребує прийняття сучасного законодавства про політичні партії, яке б запобігло маніпуляціям та забезпечило більшу демократію внутрішнього життя партій. Це може сприяти розвитку справжньої політичної конкуренції і покращенню відносин між виборцями та обраними представниками влади, що є важливим для подальшого розвитку демократії в Україні.

Список використаних джерел

1. Бойко Н. С. Виборча система України: суспільно-політичний аспект. Державне управління: теорія та практика. 2006. Журнал «Наукові записки» Випуск 50. С. 92-100.
2. Віктор Таран, вебінар «Виборчий процес в Україні: плюси та мінуси». URL: <https://inrespublica.org.ua/aktyvna-hromada/vyborchyy-protses-v-ukrayini-plyusy-ta-minusy.html> .
3. Рудич Ф, М. Політологія: Підручник, 2. е вид. стереотип. Либідь, 2006. 480 с.

ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: Ліберальні партії активно впливають на політичні процеси в різних країнах світу, відіграючи важливу роль у формуванні економічної, соціальної, та законодавчої політики, а також у визначенні зовнішньої стратегії. Останні зміни в політичному та економічному середовищі свідчать про необхідність переосмислення ролі та значення цих партій. Україна, на шляху демократичних реформ та інтеграції до Європейського союзу, також має великий інтерес у вивченні цієї теми. Аналіз ліберальних партій може сприяти кращому розумінню принципів функціонування політичних сил загалом та їхніх взаємин з різними сегментами суспільства, бізнесом, та іншими політичними гравцями. Розуміння ролі ліберальних партій в контексті глобальних викликів, таких як зміна клімату, біженців, кібербезпека тощо, може допомогти в розробці ефективних стратегій відповіді на ці проблеми [3].

Мета дослідження: аналіз ліберальних політичних сил у світі та в Україні.

Об'єкт дослідження: ліберальні політичні формування, що активно діють у різних країнах світу, включаючи Україну.

Предмет дослідження: процес становлення, розвитку та функціонування ліберальних політичних формувань у світі та в Україні.

Завдання дослідження: проаналізувати історію формування та розвитку ліберальних політичних угруповань у всесвітньому контексті, вивчати їхню політичну ідеологію, програмні засади та традиції.

Виклад основного матеріалу. Ліберальні політичні формації представлені у багатьох країнах світу, включаючи Україну, і варіюються за своїм спрямуванням та пріоритетами. Загалом, ліберальна ідеологія прагне до збереження та розвитку свободи та індивідуальних прав людини, а також до обмеження впливу держави на соціально-економічні процеси [1]. У світі існують різні ліберальні партії, такі як Демократична партія США, Ліберальна демократична партія Канади, Ліберальна демократична партія Великої Британії, Фінська центристська партія та інші. В Україні також існують свої ліберальні формації, такі як Рух Чесності, Європейська солідарність, Голос та інші, які прагнуть до зміцнення демократії, захисту прав людини та створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та економіки країни [4, с. 80]. Однак, на жаль, українські ліберальні партії не є дуже популярними серед виборців та мають низьку підтримку на виборах. У світі ліберальні партії відрізняються за своїми ідеями та програмами. Наприклад, в Канаді Ліберальна партія підтримує ідею соціальної справедливості, у Японії Ліберально-демократична партія акцентує на розвитку економіки та зміцненні національної оборони, а в Фінляндії Центристська партія підтримує ідею рівності та соціального захисту. Українські ліберальні формації також мають свої відмінності. Наприклад, Рух нових сил, заснований экс-президентом Грузії Міхеїлом Саакашвілі, акцентує на боротьбі з корупцією та захисті прав людини. Громадянська позиція, створена экс-главою Одеської ОДА Міхеїлом Саакашвілі, підтримує ідеї демократії та розвитку громадянського суспільства. Демократична партія акцентує на ідеях розвитку громадянського суспільства та правової держави, а Європейська солідарність підтримує ідеї євроінтеграції та розвитку економіки. Загалом, ліберальні політичні формації у світі та в Україні відрізняються за своїми поглядами та підходами до політики, але їх об'єднує підтримка індивідуальних свобод, громадянських прав та демократії [2].

Висновок: Ліберальні партії є поширеними як у світі, так і в Україні. Вони відстоюють ідеї індивідуальної свободи, громадянських прав, ринкової економіки та демократії, хоча їхні погляди та стратегії можуть різнитися в залежності від конкретної країни та партії. Незважаючи на це, загальна підтримка індивідуальних свобод та демократії є спільним чинником, що є об'єднуючим для ліберальних партій по всьому світу. Лібералізм як ідеологія виник у XVIII столітті в Європі і став ключовою складовою політичного та економічного життя. Він ґрунтується на принципах індивідуальної свободи, рівності перед законом, громадянських прав, свободи слова та преси, розвитку ринкової економіки та конкуренції.

Список використаних джерел

1. «Top 10 Liberal Parties in the World 2021», World Blaze. Retrieved from URL: <https://www.worldblaze.in/top-10-liberal-parties-in-the-world-2016/>
2. «Ліберальні партії України», Вікіпедія. Retrieved from URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. «Liberalism», Encyclopedia Britannica. Retrieved from URL: <https://www.britannica.com/topic/liberalism>
4. Іванов, А. В. Політичні партії в системі громадянського суспільства: теорія та практика. 2021. С. 80-83.

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження: політичний маркетинг впливає з того, що конкуренція на політичному ринку вимагає ефективного просування політичних сил, лідерів та ідей.

Мета дослідження: розуміння сутності та функцій політичного маркетингу.

Об'єкт дослідження: політичний маркетинг як частина політичних відносин.

Предмет дослідження: політичний маркетинг.

Завдання дослідження: аналіз умов політичного ринку та розробку конкурентоспроможних стратегій для підтримки політичних сил.

Виклад основного матеріалу. Політичний маркетинг як явище, яке включає в себе стратегії, методи і інструменти, використовувані політичними силами та кандидатами для залучення громадської підтримки, формування образу та досягнення своїх цілей у політичному процесі. Дослідження полягає в аналізі таких аспектів як стратегії комунікації, використання медіа, роль соціальних мереж, вплив реклами та публічних виступів на формування громадської думки та виборчі уподобання. Політичний маркетинг спрямований на зміну поведінки громадян щодо політичних ідей та лідерів, та має ключове значення в демократичних суспільствах, де вибори відбуваються відповідно до закону та на основі вільного вибору громадян [1]. Основні функції політичного маркетингу включають отримання повної інформації про суб'єктів та об'єкти політичного процесу, аналіз цієї інформації, вивчення умов політичного ринку та розробку конкурентоспроможних стратегій. Дослідження громадської думки дозволяє зрозуміти стереотипи та уявлення суспільства про політичних лідерів та ідей. Виборчі технології забезпечують успішність на виборах та допомагають зберігати або досягати політичної влади [2]. Крім того, політичний маркетинг використовується для формування позитивного іміджу політичних сил та лідерів через різноманітні канали комунікації, включаючи пряму та опосередковану політичну рекламу, а також розсилання інформаційно-пропагандистських матеріалів. В цілому, політичний маркетинг є важливим інструментом для взаємодії між політичними силами та громадянами, що сприяє зміцненню демократичних інститутів та розвитку суспільства. Крім того, політичний маркетинг має за мету спонукати громадян до участі у політичному процесі через усвідомлене голосування. Це досягається шляхом інформування виборців про ідеологічні позиції політичних сил та кандидатів, а також про їхні програми та погляди на вирішення ключових проблем суспільства [3]. Політичний маркетинг також має просвітницьку функцію, спрямовану на навчання громадян навичкам аналізу та оцінки політичної інформації з метою прийняття обґрунтованих рішень на виборах. Типологія політичного маркетингу включає різноманітні форми комунікації з виборцями. Пряма політична реклама, така як рекламні ролики та оголошення в пресі та на радіо, є одним із засобів привернення уваги виборців. Опосередкована політична реклама, яка передається через безплатні новини та інформацію про події, що стосуються політичних сил та кандидатів, також відіграє важливу роль у формуванні уявлень громадськості [4].

Висновок: Загалом, політичний маркетинг є невід'ємною складовою демократичного суспільства, яка сприяє розвитку політичних інститутів та зміцненню громадянського суспільства. Шляхом ефективного використання маркетингових стратегій політичні сили можуть залучати більше громадян до участі у політичному житті, сприяючи таким чином більш широкому представництву та включеності в прийняття рішень на різних рівнях влади.

Список використаних джерел

1. В. Сущенко. Політичний маркетинг як чинник демократичного розвитку суспільства. URL: https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/13940/1/ПОЛІТИЧНИЙ_МАРКЕТИНГ_ЯК_ЧИННИК_ДЕМОКРАТИЧНОГО_РОЗВИТКУ_СУСПІЛЬСТВА.pdf
2. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/zolotukhin_politychnyi.pdf.
3. Політичний маркетинг: навч. посіб. Вид. центр «Акад.». URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8772/Політичний%20маркетинг.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
4. Політичний маркетинг: поняття, функції і види. Політологія: курс лекцій. Політологія: Онлайн бібліотека. Книги, підручники, реферати, лекції. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2946.html>.

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

Актуальність дослідження. Тема міжнародного тероризму залишається однією з найактуальніших проблем сучасного світу. Зростання терористичних актів по всьому світу, включаючи теракти, кібератаки та інші форми насильства, свідчить про необхідність глибокого розуміння цього явища та розробки ефективних стратегій боротьби з ним.

Мета дослідження: аналіз причин, форм і наслідків міжнародного тероризму.

Об'єкт дослідження: міжнародний тероризм як явище.

Предмет дослідження: причини та механізми формування терористичних груп, стратегії та тактики їхньої діяльності, вплив міжнародного тероризму на глобальну безпеку та розвиток міжнародних відносин.

Завдання дослідження: аналіз історії та еволюції міжнародного тероризму, вивчення механізмів рекрутингу та фінансування терористичних організацій.

Виклад основного матеріалу. Від самого початку третього тисячоліття міжнародний тероризм став однією з найпекучіших проблем світової спільноти. У зв'язку з цим виникла потреба опрацювати нові підходи до вивчення сутності цієї глобальної загрози та побудови нової архітектури безпечного співіснування у геополітичному просторі [2, с. 109]. Події 11 вересня 2001 року в США значно актуалізували цю проблему, адже, на думку багатьох експертів, глобалізація терористичної діяльності розвивається і трансформується значно швидше, ніж глобалізація економічна. Тероризм як явище нині дуже відрізняється від того, яким він був у часи перших кривавих акцій. Ті акції спрямовувалися насамперед на дестабілізацію суспільно-політичної ситуації у певній країні [3, с. 452]. Сьогодні ж тероризм є фактором не тільки внутрішньодержавного значення, а й (переважно) міждержавного. Уряд будь-якої країни, розробляючи свою зовнішньополітичну стратегію, має враховувати, що діяльність терористів поширюється без огляду на державні кордони і адекватно реагувати на це. Отже, нагальною потребою є визначення нових підходів до організації міжнародної антитерористичної співпраці. Треба мати на увазі, що жодна країна, навіть така потужна, як США, не спроможеться самотужки впоратися з «терористичним інтернаціоналом». Україна, як одна з найбільших країн Європейського континенту, також не може залишатися осторонь цих проблем [4, с. 6]. Тому урахування національного досвіду європейських держав у царині боротьби з тероризмом і особливостей застосування міжнародного законодавства в цій галузі є вкрай необхідним для вироблення наших концептуальних підходів щодо методів, критеріїв та комплексу ефективних заходів для протидії, попередження та боротьби з цим явищем. В останні тридцять років тероризм став особливо підступним, кривавим та безжальним. Вибухи в публічних місцях, поїздах, вокзалах, ресторанах, житлових будинках, захоплення літаків і морських лайнерів. Москва, Найробі, Оклахома-сіті, Лондон, Берлін, Мадрид... Майже не лишилося країни, де б не злітали в повітря авто, нашіпговані вибухівкою. Досить пригадати вбивства голови Федерального союзу німецьких роботодавців Шлеєра 1977 року в Кельні або голови національної ради Християнсько-демократичної партії Італії Альдо Моро 1978 року, які були скоєні відповідно німецькою терористичною групою РАФ та італійськими «Червоними бригадами» [1, с. 65]. Виникають нові, незнані раніше види тероризму: повітряний, ядерний, біологічний, екологічний, інформаційний. Тероризм – дуже складне, структуроване явище, яке відображає інтереси різних суспільно-політичних сил. Саме розбіжності в політичній площині обумовлюють різницю в підходах до формулювання універсального визначення тероризму, а це серйозно перешкоджає пошукові оптимальних заходів протидії та попередження терористичним проявам будь-якого спрямування. На сьогодні існує понад сто визначень тероризму. До найбільш універсальних та поширених можна віднести запропоновану американськими дослідниками В. Маллісоном та С. Маллісоном формулу: тероризм – «це систематичне використання крайнього насильства та погрози насильством для досягнення публічних і політичних цілей [3, с. 468].» Один з керівників спецслужб ФРН Г. Нолан зробив таке визначення: «... тероризм необхідно розуміти як такий вид боротьби, що в політичних цілях або з політичних мотивів намагається примусити державні органи або громадян насильством або погрозами до визначених дій.»

Висновки: Міжнародний тероризм залишається серйозною загрозою для міжнародної безпеки та стабільності. Глибоке розуміння його причин, механізмів та наслідків є ключовим для розробки ефективних стратегій протидії та забезпечення безпеки у всьому світі. Спільна дія міжнародної спільноти є необхідною для успішного протистояння цій загрозі.

Список використаної літератури

1. Біленчук П.Д., Кофанов А.В., Кобилянський О.Л. Міжнародний тероризм: консолідований аналіз забезпечення безпеки. Київ: Навчально-науковий інститут підготовки слідчих криміналістів КНУВС, 2009. 72 с.
2. Громівчук І. М. Міжнародно-правове визначення тероризму як основа ефективної боротьби з ним // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин Національного авіаційного університету. Серія: Економіка, право, політологія, туризм. 2011. Т. 2. № 4. С. 108-112.
3. Канцір В. С. Тероризм у сучасному глобалізаційному просторі: філософсько-правовий вимір. Львів: Край, 2011. 560 с.

4. Гбур З. В. Теоретико-методологічні засади поняття «міжнародного тероризму» // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. № 2. С. 1-7.

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження. Дослідження з політичного маркетингу залишаються дуже актуальними у сучасному світі. Політичні кампанії використовують маркетингові стратегії для залучення уваги виборців, формування образу кандидатів та партій, а також мобілізації голосів. З розвитком технологій, особливо соціальних медіа, політичний маркетинг став більш складним і динамічним процесом. Цікавими напрямками дослідження є вплив соціальних мереж, персоналізація повідомлень, використання даних для мікромаркетингу, а також етичні аспекти політичного маркетингу, зокрема в контексті прозорості та маніпуляції. Також важливим є розуміння, як політичні кампанії впливають на демократію, громадянське суспільство та політичну участь.

Мета дослідження: усвідомлення сутності політичного маркетингу, визначення впливу культурних та соціальних чинників на політичний маркетинг.

Об'єкт дослідження: політичний маркетинг як складова політичних відносин.

Предмет дослідження: стратегії політичного маркетингу та їх ефективність у впливі на виборців та політичні процеси.

Завдання дослідження: аналіз стратегій політичного маркетингу, вивчення впливу соціальних медіа, дослідження етичних аспектів.

Виклад основного матеріалу. Політичний маркетинг - це застосування маркетингових стратегій і методів для досягнення політичних цілей, таких як залучення голосів на виборах, формування громадської думки про політичних лідерів або партій, а також мобілізація громадської підтримки для певних політичних ініціатив. Це область, де стратегії та методи маркетингу використовуються для створення образу кандидатів, партій або політичних ідей, а також для маніпулювання громадською думкою через різноманітні комунікаційні канали, такі як медіа, соціальні мережі, реклама тощо. У своїй сутності, політичний маркетинг спирається на принципи та методи, які характерні для комерційного маркетингу, проте вони застосовуються в політичному контексті з метою досягнення політичних цілей [1]. Політичний маркетинг має за мету активізувати політичну комунікацію. Він обстоює цивілізовані правила ведення передвиборчої кампанії – від етики поведінки кандидата до збирання коштів на його кампанію. На політичний маркетинг покладається завдання не лише залучити громадян до політичного процесу, не лише познайомити їх із програмами кандидатів, а й вивчити, запити громадян до виборних осіб, встановити пріоритетні проблеми, на першочергове вирішення яких чекають у суспільстві, і запропонувати такі його рецепти, що здатні отримати підтримку виборців, а це шлях до демократії [2]. Маркетинг передбачає таку послідовність операцій: необхідно вивчити ринок, споживача; потім потрібно розробити спеціальні методи, прийоми, технології для виконання певних завдань, просування якихось послуг або товарів; далі слід реалізувати, втілити ці методи, технології у практику, в процесі діяльності на певному ринку [3]. Політичний маркетинг виконує ряд різноманітних функцій, спрямованих на досягнення політичних цілей та мобілізацію громадської підтримки. Ось деякі з найважливіших функцій політичного маркетингу: залучення виборців, формування образу, мобілізація голосів, керування сприйняттям, комунікація та взаємодія, маркетинг та сегментація [4]. Політичний маркетинг є інтелектуальною (сукупністю ідей, теорій, методів) і цілеспрямованою системою, послідовною політичною практикою, заснованою на глибокому та всебічному знанні конкурентності в політичному просторі, потреб, інтересів, очікувань у політиці індивідів і їх спільнот, особливостей політичної поведінки, реакції на політичні впливи тощо. Маркетингова свідомість спонукає розглядати політику крізь призму суб'єктів політичного ринку (політики, державні органи, політичні партії тощо), об'єктів політичного ринку (населення, різні групи громадськості, громадська думка, читачі друкованих ЗМІ, телеглядачі, радіослухачі), товарів і послуг, що функціонують на політичному ринку політичних програм, гасла, ідеї, ідеології, радіо- і телепередачі, друкована продукція). Об'єктом політичного маркетингу є політичні явища та комунікації, що існують у суспільстві; предметом – відносини щодо привласнення і розподілу влади у процесі виробництва, просування, розподілу і обміну політичної продукції; суб'єктами – політичні інститути (державні організації, політичні партії, суспільно-політичні об'єднання), етнічні і соціальні спільноти, фізичні особи, які беруть участь у процесі виробництва, просування, розподілу й обміну політичної продукції [5].

Висновки: Політичний маркетинг виявляється надзвичайно важливим для сучасних політичних процесів, оскільки він допомагає політичним силам досягати своїх цілей та впливати на громадську думку через ефективне використання маркетингових стратегій та методів. Він забезпечує не лише залучення виборців та формування образу політичних лідерів та партій, але і мобілізацію громадської підтримки для різних політичних ініціатив. Однією з ключових функцій політичного маркетингу є керування сприйняттям, що дозволяє впливати на сприйняття громадськістю певних політичних питань та лідерів.

Список використаних джерел

1. Е.Золотухін «Політичний маркетинг: багатозначність поняття» URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/zolotukhin_politychnyi.pdf

2. Ліга: закон «Тренди політичного маркетингу» URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/209159_trendi-politichnogo-marketingu
3. Гелів С. «Сутність політичного маркетингу» URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/15308/>
4. Сущенко В. «Політичний маркетинг: поняття, функції і види» URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-2946.html>
5. Шубін С. «Генезис політичного маркетингу як галузі політичного знання» URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/shubin_henezis.pdf

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Волонтерство – це важливий аспект сучасного суспільства, який заслуговує на увагу. За останні роки це стало актуальною темою в Україні. Число благодійників зросло, а їхні внески допомагають в різних сферах, таких як армія, медицина та соціальна підтримка. Вивчення цієї теми може сприяти розвитку громадянської активності та формуванню національної ідентичності. Волонтерська праця передбачає: службу на благо суспільства; отримання тільки моральної віддачі від роботи, без яких би то не було фінансових заохочень; мотивацію через особисту залученість. Історію волонтерського руху досить важко простежити, оскільки раніше точно ніхто не фіксував дії такого роду [6, с. 15]. Але сама історія людства вказує на те, що ні одному суспільству були не чужі ідеї добровільної і безкорисливої допомоги [3]. У суспільстві завжди були люди, для яких способом самореалізації, самовдосконалення, зв'язку й спілкування з іншими людьми була праця на благо інших, на благо співтовариства, в якому цій людині довелося народитися і жити [1, с. 126-127].

Мета дослідження: вивчення ролі та впливу волонтерської діяльності.

Об'єкт дослідження: з'ясування особливостей роботи волонтерів та їх ролі у реалізації соціальних проектів. **Предмет дослідження:** українські волонтери.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості волонтерства в Україні.

Виклад основного матеріалу. В Україні ідея волонтерства йде в далекі часи, вглиб історії, коли українці, виховані на моральних і етичних традиціях православ'я, продавали безоплатну допомогу нужденним співгромадянам [3]. Радянський час породив піонерські та комсомольські загони, в яких діти та дорослі повинні були працювати на благо суспільства. Участь у цих загонах була примусовою, що, у підсумку, спотворило розуміння про трудову діяльність на добровільних засадах. Після розпаду Радянського Союзу партійні загони були ліквідовані. Люди стали все більше думати про власну наживу і забули про працю на благо інших на роки [2, с. 132]. Сучасний світ сповнений нещастя та недосконалостей. Волонтери – це люди, які прийшли за покликанням власної душі, готові допомагати тим, хто цього потребує. Ця діяльність проводиться за такими напрямками: надання соціальних послуг громадянам, які перебувають у складних життєвих обставинах (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку зі старістю чи станом здоров'я, відсутність житла або роботи, наслідки стихійного лиха, катастроф тощо); - надання соціальних послуг дітям та молоді, що перебувають у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктним і жорстоким ставленням у сім'ї. Як відомо, з 2001 року Україна має спеціальний закон, який регулює діяльність волонтерів. Так, у Законі України «Про волонтерську діяльність» міститься легальне визначення волонтерства: волонтерська діяльність – добровільна, безкорислива, соціально спрямована, неприбуткова діяльність, що здійснюється волонтерами та волонтерськими організаціями, шляхом надання волонтерської допомоги [4]. В свою чергу, волонтерською допомогою вважаються роботи та послуги, які виконуються або надаються волонтерами безоплатно [1, с. 126-127]. Це може включати допомогу в соціальних проектах, благодійних організаціях, медичних установах, екологічних ініціативах та багато іншого. Також ця діяльність має свої переваги, такі як: волонтерство дозволяє зустрічати нових людей та розширювати свої соціальні контакти, розвиває лідерські якості, комунікативні навички, творчість та інші корисні вміння, волонтери вносять вагомий внесок у розвиток громади та допомагають тим, хто цього потребує. Становлення волонтерського руху в Україні сьогодні відбувається за кількома основними напрямками, які мають такі особливості. 1. Добровільна безкоштовна робота волонтерів у громадських та некомерційних організаціях – наданням допомоги різним категоріям населення у будь-яких випадках діяльності, навчання, розвитку. Таке спрямування волонтерів будь-якого віку сприяє їхній творчій і соціальній самореалізації, саморозвитку та самоспостереження. 2. Волонтерська діяльність є наслідком творчого саморозвитку, навчання інших, але ця діяльність не є професійною. 4. Педагогічно спрямована волонтерська діяльність, по суті, виступає механізмом розвитку особистості, її соціалізації і духовного становлення [5, с. 35-41]. Цей напрямок розвивається в дитячих та молодіжних об'єднаннях (метою їх створення є суспільно корисна діяльність), в різних групах при Центрах соціальних служб сім'ї і молоді (ЦССМ). Узагальнюючи вищесказане, можна констатувати, що зміст волонтерства – це добровільний вибір, що відбиває особисті погляди і позиції; це активна участь громадянина в житті людських співтовариств; воно сприяє поліпшенню якості життя, особистому процвітання й поглибленню солідарності; виражається, як правило, у спільній діяльності в рамках різного роду асоціацій; сприяє реалізації основних людських потреб на шляху будівництва більш справедливого і мирного суспільства, більш збалансованому економічному й соціальному розвитку, створенню нових робочих місць і нових професій.

Висновок: Волонтерство є важливою соціальною діяльністю, яка допомагає сприяти розвитку громади та покращенню життя людей. Волонтери виконують роботи та надають послуги безоплатно, допомагаючи іншим людям, природі та культурним ініціативам. Це також сприяє розвитку навичок, розширенню соціальних контактів та внеску вагомому внеску у розвиток громади.

Список використаних джерел

1. Акімова Е. В. Система відбору волонтерів для соціально - педагогічної діяльності Е. В. Акімова. Глазов, Глазовский гос. пед. инс-т им. В. Г. Короленко, 2005. С. 126-127.

2. Волонтерство: «Порадник для організатора волонтерського руху» / укл. Т. Л. Лях; авт.кол.: О. В. Безпалько, Н. В. Заверіко, І. Д. Зверева, Н. В. Зімовець та ін. К.: ВГЦ „Волонтер». 2001. 176 с.
3. Доля І. М. Волонтерство як форма участі молоді в громадському житті. URL:[http://buk-visnyk. cv. ua/hromadske-suspilstvo/194/](http://buk-visnyk.cv.ua/hromadske-suspilstvo/194/)
4. Закон України „Про волонтерську діяльність» URL:<http://www. ilo. org/dyn/natlex/docs/ELECTRONIC/89904/103390 F-1409638211/UKR89904. pdf>
5. Лещенко Д. С. Правове становище волонтерських організацій в Україні та за кордоном / Д. С. Лещенко. // Правова система: теорія і практика 2008. №1. С. 35-41.
6. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій: Укл. Т. О. Рудякевич. Житомир: ЖДУ, 2004. 20 с.

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА І ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. Тема дослідження є актуальною, оскільки молодь є ключовим сегментом суспільства, який формується під впливом різних факторів, включаючи політичну культуру та свідомість.

Мета дослідження: проаналізувати політичну свідомість української молоді як сукупності ментальних явищ і чинника демократизації сучасних суспільно-політичних відносин.

Об'єкт дослідження: політична культура та політична свідомість української молоді.

Предмет дослідження: особливості політичної культури та політичної свідомості української молоді.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив політичної культури та політичної свідомості української молоді на подальший політичний розвиток держави.

Виклад основного матеріалу. Політична культура визначається системою цінностей, уявлень, норм та практик, які формують політичну поведінку особистості. Політична свідомість включає знання про політичні процеси, інституції та уміння аналізувати їх. Низький рівень довіри до політичних інститутів та корупція є серйозними проблемами, які впливають на політичну культуру молоді. В умовах стрімких технологічних змін, інформатизації суспільних відносин цілком закономірно зростає інтерес (як на побутовому, так і на науковому рівнях) до «нового покоління» як до якісно нової генерації, з якою пов'язуються сподівання на успішне інноваційне розв'язання накопичених в останні десятиліття проблем людської цивілізації (економічних, екологічних, соціальних, політичних, соціокультурних тощо). Як свідчить Всеукраїнське опитування «Молодь України 2017», молодь України здебільшого не цікавиться політикою. Зокрема, 65% молодих людей не цікавляться взагалі або скоріше не цікавляться політикою. Тут також помітна тенденція – чим старшою та самостійнішою стає людина, тим більше вона проявляє інтерес до політики: серед респондентів віком 25–29 років лише 36% не цікавиться політикою [1]. Навіть Майдан 2013–2014 рр. не був молодіжною революцією. Соціологи констатують, що під час Майдану молодь була третьою за чисельністю віковою групою. Ядро Революції Гідності складало те покоління, що робило Революцію на грані й Помаранчеву революцію, «середній клас і середній вік». Одним із чинників такої ситуації вони вважають те, що люди, які не застали інших часів, не дуже розуміють небезпеку повернення до авторитаризму, відсутності свобод, наявність яких сприймається ними як природний стан речей [2]. За результатами соціологічних досліджень, проведених влітку 2020 р., молоде покоління українців значно оптимістичніше від решти населення дивиться на майбутнє України: 37% людей віком 16–29 років вважають, що молодь має хороше майбутнє у власній країні, тоді як серед усього населення таких 28% [3]. Понад 40% переконані, що умови життя в Україні через 25–30 років стануть кращими, чверть опитаних вважає, що ситуація принципово не зміниться. Оцінка нинішньої ситуації в Україні також чітко корелюється з віком респондентів: серед молоді рівень позитивних оцінок становить 33%, а серед осіб, яким за 60 років – лише 11% [4]. Певний оптимізм щодо майбутнього Української держави вселяють іммігрантські настрої представників молодого покоління. Незважаючи на економічну ситуацію в країні, рівень зарплат і безробіття, з одного боку, й розширення можливостей еміграції в розвинуті країни Європи й Північної Америки, – з іншого, чисельність тих, хто готовий чи потенційно готовий покинути батьківщину, залишається практично сталою – в межах 15% [2]. У нинішнього молодого покоління українців більше ніж у старшого проявляється бажання змінити політику й політиків, тому що для них (більше ніж для їхніх попередників) характерні прагнення до автономії та відособлення від старших, прагматична спрямованість та індивідуальний вибір, вони віддають перевагу тій соціальній системі, яка ґрунтується на індивідуальному успіху. Як зазначив Х. Ортега-і-Гассет, «із того часу, як існує демократія, кожне покоління змушене розглядати свої проблеми з різних позицій. Демократичний досвід покоління, яке відкрило демократію, значно відрізняється від життєвого досвіду наступного покоління, яке живе вже при демократії. І, незважаючи на те, що всі покоління живуть у межах демократичного горизонту, сповідуючи одну демократичну віру, їхні позиції різні» [5, с. 279].

Висновок. Політична культура та політична свідомість української молоді є важливими складовими для будь-якої демократичної суспільно-політичної системи. Їх формування та розвиток визначатимуть не лише майбутнє молодих громадян, але й загальний курс розвитку України як демократичної країни.

Список використаних джерел

1. Українське покоління Z: цінності та орієнтири. URL: http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet_1.pdf.
2. Молодь, політика та ідентичність: які вони, молоді українці, і чого очікувати від них? URL: <https://uacrisis.org/uk/molod-polityka-ta-identychnist-yaki-vony-molodi-ukrayintsi-i-chogo-ochikuvatyvid-nyh>.
3. Опитування iri: суспільно-політичні погляди в Україні. URL: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/opros_iri_obschestvennopoliticheskie_vzglyady_v_ukraine.html.
4. Україні 29. Де ми зараз та куди прямуємо? URL: <https://dif.org.ua/article/ukraini-29-de-mi-zarazta-kudipryamujemo>
5. Ортега-и-Гассет Х. Избранные труды / Пер. с исп.; Сост., предисл. и общ. ред. А.М. Руткевича. 704 с.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ СИСТЕМИ МІСЦЕВИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. За сучасних умов розвитку демократії першочерговими виявляються питання створення належних умов для реалізації конституційного права громадян вільно обирати і бути обраними, зокрема, і до органів місцевого самоврядування [4]. Такі обставини, а також виняткове значення місцевих виборів для розвитку місцевого самоврядування та безпосередньої демократії в Україні, свідчать про актуальність теоретичного опрацювання виборчої системи країни.

Мета дослідження: з'ясувати сутнісні риси, переваги та недоліки нової системи місцевих виборів в Україні.

Предмет дослідження: аналіз переваг та недоліків системи місцевих виборів в Україні.

Об'єкт дослідження: система місцевих виборів в Україні.

Завдання дослідження: оцінити переваги та недоліки системи місцевих виборів в Україні.

Виклад основного матеріалу. Місцеві вибори в Україні – спосіб формування представницьких органів місцевого самоврядування в Україні та органів влади Автономної Республіки Крим (Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів) та старост. Однак, закон ухвалювався у нестабільній політичній обстановці, нашвидкоруч. Він спричинив гарячі дискусії та викликав бурхливу критику з усіх боків: політиків, політологів, експертів, журналістів, громадськості [1, с. 135-136]. Основними новаціями Закону стали 1) пропорційна виборча система з відкритими списками щодо виборів до міських, районних та обласних рад; 2) проведення виборів старост; мажоритарна система абсолютної більшості виборів міських голів у містах, кількість виборців у яких дорівнює або є більшою, ніж 90 тисяч; 3) відновлення інституту самовисування на посади сільських, селищних, міських голів, кандидатів у мажоритарних округах; підвищення виборчого бар'єру до 5%; 4) встановлення гендерної квоти не менше 30% представників однієї статі; - встановлення механізму відкликання депутатів місцевих рад та місцевих голів за народною ініціативою [2]. Закон про місцеві вибори передбачає, що вибори депутатів сільських, селищних рад проводяться за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах, на які поділяється територія відповідно села (кількох сіл, жителі яких добровільно об'єдналися у сільську громаду), селища, територія утвореної відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» об'єднаної сільської, селищної територіальної громади; 2) депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах рад - за пропорційною виборчою системою з преференціями (вибори в багатомандатному виборчому окрузі, що співпадає з територією Автономної Республіки Крим, відповідної області, району, міста, району в місті, за виборчими списками місцевих організацій партій з одночасним висунуттям кандидатів в територіальних округах, на які поділяється багатомандатний округ); 3) міських голів (міст, кількість виборців у яких дорівнює або є більшою ніж 90 тисяч) - за мажоритарною системою абсолютної більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі; 4) сільських, селищних, міських (міст, кількість виборців у яких є меншою ніж 90 тисяч) голів, сільських старост - за мажоритарною системою відносної більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі [4, с. 19-20]. Тривалість виборчого процесу - 50 днів. Згідно із Законом, право висунути на виборах мають партії, які зареєстровані не пізніше як за 365 днів до дня виборів та які змінили назву не пізніше як за 180 днів до виборів [3]. Вибори, що відбулися 25 жовтня 2016 р., показали позитивні і негативні аспекти Закону. До переваг слід віднести такі. По-перше, серед позитивних результатів запровадженої мажоритарної системи абсолютної більшості виборів міських голів у містах, де кількість виборців становить або перевищує 90 тисяч є: підвищення рівня легітимності обраного міського голови. В минуле відійдуть вибори міських голів, коли за кандидатів віддають голоси не більше 10-15% виборців. Якщо раніше виборці обирали місцевого депутата і він 4 роки міг робити все, що завгодно і не рахуватися зі своїми виборцями, то тепер у них є номінальне право відкликати цього депутата, і це серйозний плюс. Позитивом є й те, що розвивається певна політична культура. Кожен депутат буде представляти певну політичну партію і, відповідно, за всі його помилки буде нести відповідальність його політична сила. Суттєво зменшився кількісний склад місцевих рад.

Висновок: Нова система місцевих виборів в Україні принесе з собою збільшення прозорості та залучення більшої кількості громадян до участі, але потребує додаткових заходів з боротьби з можливими маніпуляціями та корупцією для забезпечення успішної реалізації [5].

Список використаних джерел

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник. Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
3. Закон України «Про місцеві вибори». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/2487-vi-11746>
4. Малиновський В.Я. Основні характеристики закону України «Про місцеві вибори». Український науковий журнал «ОСВІТА РЕГІОНУ», 2016. 35 с.

5. Нова виборча система у відображенні експертних висновків. URL: http://nbuviar.gov.ua/images/iniciativu_prezudenta/V43.pdf

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА І ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. У сучасному світі, важливо розуміти рівень політичної обізнаності та зацікавленості молоді. Ця тема дослідження є надзвичайно актуальною, тому що вона може нам допомогти краще зрозуміти майбутнє України, зміцнити її демократію, підтримати молодь та сприяти європейській інтеграції країни.

Мета дослідження: зрозуміти рівень політичної обізнаності та зацікавленості української молоді.

Об'єкт дослідження: сукупність політичних знань, цінностей, переконань та норм, що поділяються українською молоддю.

Предмет дослідження: вплив сучасних викликів таких як: війна, політична та економічна нестабільність на формування політичної культури та свідомості української молоді.

Завдання дослідження: проаналізувати поняття «політична культура» та «політична свідомість»; вивчити особливості політичної культури та свідомості української молоді.

Виклад основного матеріалу. Політична культура - це сукупність цінностей, норм, переконань та зразків поведінки, які стосуються політики та уряду. Вона формується історичним досвідом, соціальними нормами та культурними цінностями суспільства. Вона може бути патріархальною, авторитарною, партиципативною, а також індивідуалістичною [1]. Політична свідомість - це система ідей, знань та уявлень, які люди мають про політику, яка формується під впливом освіти, ЗМІ, особистого досвіду та інших факторів. Політична свідомість може бути високою чи низькою, раціональною або емоційною, критичною або догматичною [1]. Також варто зазначити, що між ними є певний взаємозв'язок. Адже політична культура формує політичну свідомість людей та надає їм рамки для розуміння політики та місця людини в ній. А політична свідомість, у свою чергу, може впливати на політичну культуру, сприяючи змінам у цінностях, нормах і зразках поведінки [1]. Війна може змінювати свідомість людей, підсилюючи націоналістичні настрої та збільшуючи групову ідентичність. Люди можуть відчувати більшу приналежність до своєї нації чи групи, активніше підтримувати її цінності та цілі, а також бути більш обережними до інших національностей чи груп [3]. Молоді люди більш зацікавлені в політиці, якщо вони стикаються з такими явищами, як війна чи економічна криза [2]. Вони схильні використовувати різні джерела інформації, такі як соціальні мережі, онлайн-новини та традиційні ЗМІ, щоб дізнатися про політику. Одним з важливих рис цього покоління є критичне мислення. Проте ці явища мають значний вплив на цінності та переконання молоді, яка формується в цей час [3]. Більшість із них мають відчуття нестабільності або незахищеності; вони можуть втратити віру в традиційні інституції, такі як уряди або ЗМІ. Попри це, молоді люди здатні шукати сенс та мету у своєму житті, що може призвести до більшої залученості до соціальних та політичних рухів [2]. Це покоління більш політично активне, адже воно залучене у протестах та схильне до популістських послань, які пропонують прості рішення складних проблем. У деяких випадках молоді люди можуть радикалізуватися, звертаючись до екстремізму чи насильства [2]. На політичну культуру та свідомість української молоді значно вплинули такі історичні події, як розпад Радянського Союзу, помаранчева революція, Революція гідності та війна на Донбасі. Вони сформували у молоді сильне відчуття національної ідентичності та прагнення до демократії та свободи. Українська молодь загалом підтримує євроінтеграцію та прагне до членства України в Європейському Союзі [4]. Це може бути пов'язане з бажанням жити в більш демократичній, процвітаючій та справедливій країні. Нове покоління українців як правило, не довіряє владі. Це пов'язано з корупцією, неефективністю уряду та авторитарними тенденціями. Воно також має багато спільного з молоддю інших країн Східної Європи, яка також пережила радянське правління та бореться за демократію. Водночас, відрізняється від молоді Західної Європи більшим патріотизмом, недовірою до влади та песимізмом. Важливо зазначити, що існують значні відмінності в політичній культурі та свідомості молоді в різних регіонах України [4].

Висновок: отже, українська молодь має сильну національну ідентичність та прагне до демократії та євроінтеграції, але водночас має недовіру до влади та песимізм. Вона активна політично та схильна до популізму, але також виявляє критичне мислення та бажання змін у суспільстві. Розуміючи ці особливості, ми можемо краще підготувати молодь до вирішення проблем країни та сприяти більш демократичному та процвітаючому суспільству.

Список використаних джерел:

1. Політична культура та політична свідомість URL: Політологія бібліотека
2. UNICEF. 2021. Покоління Z і світові конфлікти. URL: <https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2021>
3. Ставлення молоді до демократії та прав людини URL: <http://fra.europa.eu/en>
4. D'Angelo, Paul. 2019. Боротьба за демократію у 21 столітті. URL: <https://insidestory.org.au/ukraines-struggle-for-democracy/>

ХРИСТИЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження. З моменту появи перших цивілізацій, а значить і перших державних утворень, перед політичними структурами і їх ідеологами постала проблема теоретичного обґрунтування існування влади. За багатотисячолітню історію людства на світовій арені діяла величезна кількість держав. Вони не були статичні ні в політичному, ні в економічному, ні в ідеологічному планах. Як правильно зауважив В. Гурвіч: «Держава народжується один раз, але видозмінюється і трансформується багато разів» [1, с. 205]. І. Ісаєв пише про це так: «Феномен влади завжди привертав цікавість як правлячих, так і тих, ким правлять і, будучи одним з головних соціальних стимулів, протягом століть постійно трансформувався, приймаючи все нові і нові форми і постійно потребуючи нових обґрунтувань і пояснень» [2].

Мета дослідження: з'ясувати християнської концепції влади, що сформувалась у добу Середньовіччя і являла собою елемент політико-правової доктрини.

Об'єкт дослідження: християнська концепція влади і держави.

Предмет дослідження: феномен влади з точки зору християнства.

Завдання дослідження: порівняти, яким чином на протязі історії людства змінювалася його ставлення до влади.

Виклад основного матеріалу. Під час аналізу такої проблематики звертаємось до праць видатних мислителів середньовічної доби: А. Августина, Ф. Аквінського, А. Кентерберійського, Сугерія, П. Абеляра. Історія політичної думки знає кілька варіантів такого роду легітимації влади. Варіант, породжений християнством, складається на рубежі епохи стародавнього світу та епохи Середньовіччя. Це релігійно-філософська легітимація влади. Якщо суто релігійний підхід апелював виключно до віри, то релігійно-філософський - і до віри, і до розуму: сформулювалися політичні теорії, створювалася складна система логічних доказів, вибудовувалася історична аргументація. Основні аксіоми, звичайно ж, приймалися на віру. Але і тут ситуація складніша, ніж може здатися на перший погляд. Християнство через розколотість теологів і наявність великої кількості різноманітних шкіл і напрямів створило безліч можливостей для прагматичного вибору. З аксіом вибиралися корисні, з точки зору автора або школи, істини. Так, релігійно-філософська легітимація влади стала засобом для досягнення політичних цілей. Між прихильниками релігійної та релігійно-філософської легітимації влади довгий час йшли надзвичайно серйозні суперечки. По суті, це було відображення суперечок між тертуліанівською концепцією віри і правом на інтелектуальний пошук. Противники останнього стверджували, що оскільки існує Святе Письмо, то вже цей факт заперечує необхідність роботи людського інтелекту. Тут доречно згадати слова Еразма Роттердамського, який, дискутуючи з протестантськими авторами, що заперечували не тільки церковну атрибутику і ієрархію, а й філософські роздуми, сказав: «Ви питаєте, навіщо потрібна філософія для вивчення Писання?» - Відповідаю: «А навіщо потрібно для цього невігластво?» [3, с. 168]. Таким чином, дуже поступово вимоги раціонально обґрунтовувати і логічно аргументувати політичні моделі християнських держав породили середньовічні концепції влади. Засновником західноєвропейської християнської традиції інтелектуального пошуку по праву вважається Аврелій Августин (354 - 430 рр.), канонізований Римом. В. Зеньковський пише, що «якщо порівнювати, наприклад, «Сповідь» блаженного Августина з аскетичними письменниками Сходу (св. Макарій, св. Іоанн Ліствичник, св. Ісаак Сиріянин), то стає ясно, як далеко розійшлися християнський Схід і Захід у цій сфері» [4]. Це була епоха кристалізації фундаментальних відмінностей. Тих самих відмінностей, що приведуть надалі до конфлікту: «Контакт між двома великими християнськими культурами, Західною і Східною, не міг не призвести до конфлікту між ними. Ці християнські культури були дуже різні в їхньому підході до багатьох метафізичних питань. Примирення думок західних і східних Отців Церкви з цих питань може розглядатися як проблема толерантності». Сам засновник християнського віровчення дуже мало говорив про державу. Судячи з євангельської літератури, це, найчастіше, були відповіді на питання, які надходили від «іудейської інтелігенції». Представники іудейської релігійної та політичної еліти досить наполегливо намагалися зіштовхнути Ісуса з римською владою, що їм, зрештою, хоча і з труднощами, але вдалося. Насилу, бо він ніколи не виступав проти державної влади загалом і Риму зокрема. Навпаки, «перший християнин» надзвичайно коректно відгукувався про владу, що дає привід для тверджень, ніби християнська концепція влади має своєю основою сліпу покірність. Люди, на думку Христа, повинні прагнути до ухилення від державної посади. Це можливо лише в тому разі, коли посада - тягар. Так виникло унікальне християнське ставлення до влади: не як до нагороди, а як до важкої, виснажливої, небезпечної праці. Епоха, про яку писав П. Слотердайк («Бути християнином колись означало не симпатизувати жодній владі...») [6, с. 5], закінчилася. Тепер потрібно було засвідчувати владі свою лояльність. У цьому сенсі християнська концепція влади базується скоріше на позиціях прагматизму: «Ієрархія - неодмінний атрибут будь-якої влади. Часом важко визначити, що є первинним у цій парі, проте нерозривне існування обох феноменів. Говорячи про структурування влади, мають на увазі перш за все її ієрархію. Інший сенс того ж висловлювання зводиться до отождолення ієрархії з організацією влади: влада принципово не може не бути організованою, хоч би якими непомітними і скритими були її механізми...». Але влада структурована тому, що структуроване суспільство. Аналізуючи доробок Аврелія Августина, П. Слотердайк справедливо зазначив, що керуючись працями цього автора, можна дійти висновку: та організація, яку має на землі церква, має своїм джерелом

небеса, де вона примикає до божественних сфер і вже потім простягається від них до самої землі. Церква, з точки зору християнської релігії, є деякою мірою «моделлю» суспільства.

Висновок: Середньовічні західні теоретики влади здебільшого відстоювали ідею, котра розглядала апарат держави як інструмент примусу. Цей апарат, з одного боку, пов'язаний із суспільством, а з іншого - знаходиться на певній відстані. Адже «суб'єкт» повинен бути на дистанції від об'єкта примусу. Але закони можуть змінюватися, як може змінюватися сама держава. У християнській свідомості (на відміну, скажімо, від античної) присутнє відчуття історії як руху, процесу. Вона (ця свідомість), безумовно, досить консервативна.

Список використаних джерел

1. Гурвіч В. Християнська концепція влади як першоджерело формування. Новий світ. 1993. № 5. С. 205-208.
2. Українська політична нація: проблеми становлення. URL:<http://www.niss.gov.ua>
3. Кураев А. Трудное восхождение. Новый мир. 1993. № 6. С. 162-182.
4. Біблійна герменевтика в давній українській літературі. URL:<https://www.academia.edu/37831248>
5. Хом'яков М. Б. Толерантність та сучасна цивілізація. Єкатеринбург: Вид-во Урал. ун-та, 2000. 112 с.
6. Льюис К. Просто християнство. Чикаго: SGP, 1990. 217 с.

ПОЛІТИЧНИЙ ЗМІСТ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

Актуальність дослідження. Політичний зміст Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (Угода про асоціацію) залишається актуальною темою в контексті розвитку відносин між Україною та ЄС. Підписання Угоди відкрило нову сторінку в історії відносин між Україною та Європейським Союзом, аналіз його політичного змісту є важливим для розуміння перспектив співпраці між цими сторонами та їхніх політичних мотивацій.

Мета дослідження: розкриття політичного змісту Угоди про асоціацію України та ЄС, а також визначення ключових положень, які впливають на відносини між сторонами та їхнє політичне співробітництво.

Предмет дослідження: політичний зміст Угоди про асоціацію України та ЄС.

Об'єкт дослідження: Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Завдання дослідження: вивчення ключових положень Угоди, що стосуються політичної співпраці між Україною та ЄС.

Виклад основного матеріалу. Завданнями політичного діалогу з питань реформ визначається зміцнення поваги до демократичних принципів, верховенства права та належного врядування, прав людини та основоположних свобод, включаючи права осіб, що належать до національних меншин, недискримінацію осіб, які належать до меншин, повагу до різноманітності, а також внесок у консолідацію внутрішніх політичних реформ [3]. Договірні Сторони зобов'язуються співпрацювати з метою забезпечення, щоб їхня внутрішня політика базувалася на спільних принципах, зокрема таких як стабільність та дієвість демократичних інституцій, верховенство права, повага до прав людини та основоположних свобод [4]. За Угодою про асоціацію згадані вище принципи формуватимуть основу внутрішньої політики як України, так і ЄС. Політичний зміст Угоди про асоціацію охоплює широкий спектр аспектів, починаючи від встановлення загальних цінностей та принципів, які визначають європейський простір, і закінчуючи питаннями безпеки та оборони [1]. Одним із ключових політичних аспектів Угоди є забезпечення України підтримки та підтримання стандартів демократії, прав людини, верховенства права, плюралізму та рівності, які є основними цінностями Європейського Союзу. Це відображає зобов'язання України до виконання європейських стандартів та створення демократичних інститутів. Угода про асоціацію також передбачає зближення України з політичними структурами ЄС та сприяє реформам у політичній сфері [1]. Це включає політичний діалог, розбудову демократичних інститутів, боротьбу з корупцією та зміцнення правової системи. Євроінтеграційний вибір українського народу – чи не найголовніше досягнення України за останні роки, що стало можливим завдяки Революції гідності [2]. Саме процеси євроінтеграції впливають на реформи, які відбуваються у нашій країні, що зумовлює необхідність приведення нормативно-правових актів України у відповідність до вимог Європейського Союзу.

Висновок. Угода про асоціацію має велике значення як для України, так і для Європейського Союзу. Вона сприяє поглибленню інтеграції України в європейський простір, зміцненню демократії, правової державності та економічного розвитку, а також сприяє зближенню України зі західними стандартами та цінностями. Таким чином, Угода про асоціацію є важливим інструментом політичної консолідації та реформ у сучасній Україні, а також сприяє підтримці та поглибленню відносин між Україною та Європейським Союзом.

Список використаних джерел

1. О.Сушко Угода про асоціацію Україна – ЄС URL: https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=bed4cae3-76be-1b45-8ca0-596acd131646&groupId=252038
2. М.Кузьо Угода про асоціацію між Україною та ЄС URL: <https://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/1.pdf>
3. Климпуш-Цинцадзе Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та ЄС URL: <https://euua.org/sites/default/files/inline/files/association-agreement-implementation-report-2018.pdf>
4. Н. Гнидюк, С. Павлюк Наближення законодавства України до права ЄС відповідно до Угоди про асоціацію: між правовими зобов'язаннями та аналізом політики . URL: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29067.pdf>

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА І ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність дослідження. Політична культура та свідомість української молоді є ключовими складовими сучасного політичного життя України. Особливо з огляду на постійні зміни в політичній ситуації та виклики, що стоять перед країною, розуміння політичних процесів та участь молоді в них є критичними для розвитку демократії та стабільності в країні.

Мета дослідження: вивчення сучасного стану політичної культури та політичної свідомості української молоді, визначення факторів, що впливають на їх формування.

Об'єкт дослідження: політична свідомість та культура молоді.

Предмет дослідження: політична культура української молоді.

Завдання дослідження: з'ясувати особливості політичної культури молоді.

Виклад основного матеріалу. Політична культура та свідомість української молоді є складними та динамічними явищами, які залежать від багатьох чинників, таких як історія, освіта, медіа та соціальні трансформації [2, с.127]. З одного боку, українська молодь виявляє активний інтерес до політичних питань, що може виявитися у масових протестах, участі в політичних рухах та активному обговоренні політичних подій у соціальних мережах [4, с. 54]. Велика частина молоді розуміє важливість своєї участі у формуванні політичного життя країни. З іншого боку, є певні виклики, які впливають на політичну культуру та свідомість молоді. Наприклад, деякі молоді люди можуть відчувати відчуження від політичних інститутів через корупцію, недостатню ефективність уряду та відсутність реальної можливості впливати на прийняття рішень [3, с. 115]. Також існують проблеми з доступністю об'єктивної інформації та освіти з політичних питань. Для підвищення політичної культури та свідомості української молоді потрібно звертати увагу на освітні програми з громадянської освіти, створювати можливості для активної участі молоді в політичному процесі та забезпечувати доступність об'єктивної інформації через різноманітні медіа та освітні платформи [1, с.12]. Також важливо забезпечити молоді можливості для саморозвитку та виявлення їхнього потенціалу в суспільному житті, що сприятиме формуванню відповідальних та свідомих громадян.

Висновок. Результати дослідження показують, що політична культура та свідомість української молоді мають важливе значення для подальшого розвитку демократії та стабільності в Україні. Незважаючи на деякі виклики, існує потенціал для підвищення політичної активності серед молоді через розширення освітніх та інформаційних можливостей, створення сприятливих умов для їхньої участі у прийнятті рішень та забезпечення їхнього представництва у політичних структурах.

Список використаної літератури

1. Акуленко, Л. М. Політична культура української молоді: сучасний стан та перспективи розвитку / Л. М. Акуленко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2017. № 825. С. 10-14.
2. Бекешкіна, О. В. Політична свідомість молоді: соціологічний аналіз / О. В. Бекешкіна // Соціологія: теорія, методи, практика. 2018. № 4. С.119-236.
3. Жовтуля, О. В. Політична культура української молоді: теоретико-методологічні аспекти дослідження / О. В. Жовтуля // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Політологія. 2017. С.112-116.
4. Політична культура і політична свідомість молоді: монографія / [В. М. Піча та ін.; редкол.: В. М. Піча (голова) та ін.]. К.: НІСД, 2018. 326 с.

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження. Повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління є актуальним явищем, що відображає динаміку політичного розвитку країни. Розуміння причин і наслідків цього процесу є важливим для розбудови демократичного суспільства та забезпечення стабільності в Україні.

Мета дослідження: аналіз причин та наслідків повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління.

Предмет дослідження: процес повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління, його історичні передумови, ключові етапи реалізації.

Об'єкт дослідження перехід від президентської до парламентсько-президентської форми державного правління.

Завдання дослідження: вивчення історичних передумов повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління.

Виклад основного матеріалу. Україна, як і багато інших країн, постійно еволюціонує у політичному та соціальному вимірі. Останнім часом однією з ключових подій у політичному житті країни було повернення до парламентсько-президентської форми державного правління. Цей крок спричинений рядом об'єктивних і суб'єктивних факторів, а також має свої наслідки як для політичного ландшафту, так і для суспільства в цілому. Однією з ключових причин повернення до парламентсько-президентської форми державного правління стала необхідність забезпечення більшої стабільності та ефективності у владних структурах. Попередня президентська система, хоч і забезпечувала концентрацію влади в одній особі, але часто призводила до конфліктів між президентом і парламентом, що утруднювало прийняття та реалізацію реформ. Парламентсько-президентська модель передбачає розподіл влади між президентом і парламентом, що може сприяти більш гармонійному функціонуванню системи [1]. Крім того, вибір такої форми державного правління може бути відображенням вимог інтернаціональних стандартів демократії та прав людини. Багато країн, особливо в Європі, використовують парламентсько-президентську модель, і вибір України у цьому напрямку може сприяти її інтеграції до європейських та світових політичних процесів. Наслідком цього повернення є перерозподіл владних повноважень між президентом і парламентом. Президент все ще зберігає важливі повноваження у сфері зовнішньої політики, безпеки та оборони, але більшість внутрішніх питань тепер підпорядковані парламенту. Це може змінити динаміку владних відносин та сприяти більш гнучкій та прозорій політичній системі. Україна залишається на шляху пошуку оптимальної форми державного управління, яка б найкращим чином відповідала потребам її громадян та забезпечувала стабільність та розвиток країни. Повернення до парламентсько-президентської моделі є лише одним етапом у цьому процесі, який вимагає постійного аналізу та вдосконалення. Додатковим наслідком повернення до парламентсько-президентської форми державного правління є зміцнення ролі парламенту як основного законодавчого органу. Парламент стає центральною інституцією у процесі ухвалення законів та прийняття стратегічних рішень для країни [2]. Це може сприяти зростанню впливу громадянського суспільства на політичний процес через більшу відкритість та доступність парламентських дебатів та процесу ухвалення рішень. Однак, перехід до парламентсько-президентської моделі може також стати викликом для ефективності у владних структурах, особливо в умовах політичної конкуренції та фрагментованості парламентських партій. Важливо забезпечити баланс між владою президента та парламентом, а також забезпечити механізми контролю за владою та запобігання корупції та зловживанням [3]. У кінцевому підсумку, повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління є складним, але важливим кроком у політичному розвитку країни. Воно відображає потребу у більш гнучкій та прозорій політичній системі, яка б забезпечувала стабільність, ефективність та гармонійний розвиток суспільства. Реалізація цієї моделі вимагає від українських політичних лідерів відповідальності, компетентності та відкритості перед громадянами країни.

Висновок: Повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління є важливим етапом у політичному розвитку країни. Аналіз причин і наслідків цього процесу свідчить про потребу в удосконаленні демократичних інститутів та забезпеченні стабільності і ефективності владних структур. Цей крок сприяє розподілу влади між різними гілками влади, стимулює політичну конкуренцію і забезпечує більшу відповідальність перед громадянами. Однак, він також вимагає постійного моніторингу та вдосконалення, щоб уникнути зловживань та корупції. Україна продовжує свій шлях до побудови сучасної, демократичної держави, і повернення до парламентсько-президентської форми державного правління є важливим кроком у цьому напрямку. Реалізація цієї моделі вимагає спільних зусиль політичних лідерів, громадянського суспільства та міжнародних партнерів з метою забезпечення стабільності, розвитку та процвітання України.

Список використаних джерел

1. Єгорова Христина «Причини та наслідки повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34756/1/40.pdf>
2. Ірина Біла «Парламентська чи президентська: яка форма правління для України найкраща?» URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrainian-press-review/30959260.html>
3. Ростислав Аверчук «Президент-прем'єр-парламент: чи слід Україні змінити форму правління та Конституцію?» URL: <https://voxukraine.org/prezident-prem-yer-parlament-chi-slid-ukrayini-zminiti-formu-pravlinnya-ta-konstitutsiyu>

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІСТОРИЧНА ПАМ'ЯТЬ» ТА «ДЕКОМУНІЗАЦІЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ»

Актуальність дослідження. У сучасному суспільстві все помітнішим стає інтерес спільноти до осмислення власного минулого. Історична пам'ять постає важливим чинником для визначення характеру колективних уявлень про минуле, оцінки сучасних подій і реальних перспектив на майбутнє. Цей феномен знаходить вираження в багатьох сферах суспільства, зокрема в політиці як фактор формування політично-компетентної нації, елемент суспільної свідомості, інструмент формування ідентичності, громадської єдності. Декомунізація історичної пам'яті стає прогресивним інструментом на шляху викорінювання пережитки в минулого, тоталітаризму і тиранії.

Мета дослідження: продемонструвати механізми впливу понять «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті» на формування національної свідомості й само ідентифікацію українців.

Об'єкт дослідження: політологічний зміст понять «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті» в контексті сучасного життя українського суспільства.

Предмет дослідження: «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті» як важливий фактор політичного і морального розвитку в умовах демократизації суспільства та становлення національної ідентичності в Україні.

Завдання дослідження: розкрити політологічний зміст понять «історична пам'ять» та «декомунізація історичної пам'яті», через приклади минулого і сьогодення.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку держави і державності особливо вагомим є усвідомлення національної ідентичності. Історична пам'ять – духовний феномен, притаманний кожному етносу, пов'язаний з її формуванням, передачею та збереженням уявлень про події минулого та сучасності.[1, с. 267]. Знання про минуле також впливає на формування думки загалом та окремих представників суспільства. Знання про минуле також впливає на формування думки загалом та окремих представників суспільства. Важливе значення в розгляді цього питання мають сучасні інформаційні технології, адже вони сприяють формуванню потрібного типу суспільної свідомості. Але існує загроза втрати культурної ідентичності. Історична пам'ять – це успадкування досвіду минулих поколінь, його критичне мислення, що проявляється у відповідних формах: традиціях, віруваннях, пам'ятках, спогадах очевидців, а також існує у вигляді історичних свідчень людей. Ця пам'ять повинна мати механізми державного захисту не менші, ніж кордону [2, с. 428]. Наступне, це проведення Верховною Радою закону про те, щоб у рагсах діловоди записували імена новонароджених українськими варіантами. Мається на увазі імена латинського кореня: не Крістіна, а (Христина), не Альона, а (Олена), не Нікіта, а (Микита), не Дар'я, а (Дарина). І це не дискримінація. Адже під час різних хвиль еміграції наших людей в Канаді, США, Південній Америці записували в документах так, як звучить це ім'я в їхній країні. Декомунізація – це радикальне видалення російської мови на всіх рівнях функціонування у всіх стилях мовлення. Україна це – самостійна суверенна держава, а не частина Росії, що на нашій території іде війна, яку треба не просто осудити, а зробити усе можливе зі сторони Європи, США, інших держав, щоб припинити геноцид в нашій державі [3, с. 216].

Висновки. Підводячи підсумок, варто взяти до уваги європейський досвід «історичної пам'яті», а також використовувати практику «подолання минулого», особливо в час формування нового типу свідомості і реакції на зовнішню агресію. Треба усвідомлювати причини помилок минулого у формуванні нових поглядів на участь України в європейській спільноті. Підсумовуючи, варто закінчити закликом: «Кому дорога Україна, не проявляйте байдужість, а рішуче обстоюйте національні концепції історичного і політичного розвитку своєї країни, свято бережіть власну історичну пам'ять!»

Список використаної літератури

1. Кривуля О. М. Політологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Харків: ХНУ ім.В.Н.Каразіна, 2010. 592 с.
2. Горбатенко В.П., Бабкіна О.В. Політологія: навч. посіб. 2003. 528 с.
3. Струкевич О.К., Конотопенко О.П., Лапшин С.А. Політологія: навч. посіб. Вінниця: підручники і посібники, 2016. 403 с.

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження. Становлення України як демократичної держави спонукає її всіма засобами забезпечувати реалізацію прав людини і громадянина, визначених у Конституції України. Як відомо, Конституція України закріплює досить широкий спектр прав, які можна класифікувати на різні групи. Але серед цього спектра можна виділити ті права, які є найнеобхіднішими кожному громадянину. Такими, на нашу думку, звісно, крім особистих прав, є політичні права, зокрема право громадян на управління державою.

Мета дослідження: вивчити стан виборчої системи України, виявити основні проблеми її функціонування.

Предмет дослідження: виборча система України.

Об'єкт дослідження: організація та функціонування виборчої системи України.

Завдання дослідження: проаналізувати суть виборчої системи України.

Виклад основного матеріалу. Вивчення історії розвитку виборчих систем в Україні. Визначення основних проблем та викликів, з якими стикається виборча система України. Аналіз участі громадян в виборчих процесах. Дослідження ролі політичних партій та кандидатів у виборчій системі. Виявлення можливих шляхів реформування виборчої системи з метою підвищення її ефективності та демократичності. Формулювання рекомендацій щодо поліпшення виборчої системи України на основі отриманих результатів дослідження. Вибори, як політичне явище, існували ще в первісному суспільстві, де вигравав сильніший. Але кожен етап розвитку суспільства приносив нові нюанси у цей інститут [1, с. 16.]. Кінець 80-х початок 90-х років XX століття став періодом переходу багатьох країн від тоталітарного до демократичного політичного режиму. В багатьох державах в цей час відбувалися кардинальні зміни у політичній, економічній, соціальній сферах. Зазнають кардинальних перетворень і виборчі системи: відбувається пошук оптимальної виборчої системи - системи, яка б забезпечила справедливе, рівне представництво всього народу держави у законодавчому органі [3, с. 26]. Процес пошуку оптимальної виборчої системи в Україні відбувається у надзвичайно складних умовах перехідного суспільства. Основні параметри виборчих систем для кожного виду виборів у Конституції України не знайшли свого втілення. Це спричинило вирішення проблеми обрання моделі виборчої системи в рамках відповідних виборчих законів, процес напрацювання яких є вкрай динамічним за умов швидкого розвитку відповідних політичних процесів. Варто також зауважити, що протягом 90-х років минулого століття склалася практика проведення кожних наступних парламентських виборів за новим виборчим законом, який фіксував щоразу нову модель виборчої системи. Лише починаючи з 1997 р. змішана виборча система почала застосовуватися в Україні (згідно із Законом України «Про вибори народних депутатів України» від 24.09.1997 р.). Ця система збережена і в чинному законі України «Про вибори народних депутатів України» [1, с.16]. Важливим компонентом виборчої системи є структура виборчого бюлетеню. Бюлетені, що видаються виборцям, можуть бути по структурі простими, а можуть і навпаки - досить складними. Вибори бувають одноступеневі (президентські) і багатоступеневі (включають в себе і вибори до президента, членів парламенту, місцевих органів влади). В останньому випадку виборцю може бути надане право вибирати одну із декількох партій і тим самим проголосувати за всіх її кандидатів, але буває так, що на кожному рівні потрібно робити окремий вибір [4, с. 63]. Чергові вибори проводяться із закінченням конституційного строку повноважень Президента України (в останню неділю жовтня п'ятого року повноважень Президента України – ст. 103 Конституції України); позачергові проводяться із достроковим припиненням повноважень Президента України (в період дев'яноста днів з дня припинення повноважень – ст. 103 Конституції України) [2]. Вибори народних депутатів України: чергові відбуваються в останню неділю березня останнього року повноважень Верховної Ради України, а виборчий процес розпочинається за 120 днів до дня виборів. Центральна виборча комісія оголошує про початок виборчого процесу не пізніше ніж за 125 днів до дня виборів; позачергові відбуваються в останню неділю шістдесятиденного строку з дня опублікування указу Президента України про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України [5, с.16-20].

Висновки Слід зазначити, що як мажоритарна, так і пропорційна виборчі системи мають певні недоліки. Так, мажоритарна система – досить результативна і проста у застосуванні, але вона сприяє неадекватному відображенню у складі представницького органу політичного спектра суспільства та призводить до втрати великої кількості голосів, а це має наслідком послаблення представництва в парламенті чи іншому виборному органі. Пропорційна система теж має істотні недоліки: по-перше, вона передбачає неперсоніфіковані вибори – виборчі списки партій формуються партійним керівництвом келійно і виборці фактично голосують за кандидатів, про яких їм нічого невідомо; по-друге, пропорційна система вимагає сталої багатопартійності, яка характеризувалася би досить чіткою поляризацією політичних сил, що дозволяє після виборів сформувати стабільну парламентську більшість.

Список використаних джерел

1. Особливості трансформації виборчої системи сучасної України: автореф. дис. канд. політ. наук; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К., 2001. 16 с.
2. Виборча система, особливості виборчої системи України URL://pidru4niki.com/1212012446889/pravo/viborcha_sistema_osoblivist_viborchoyi_sistemi_ukrayini

3. Мохончук Б. С. Про вплив виборчих систем на політикоправові процеси (окремі аспекти питання). Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина: зб. тез наук. доповідей і повідомлення. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 26 травня 2016 року). Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2016. С. 26-30.

4. Політологічний аналіз еволюції виборчої системи сучасної України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. 2000, Вип. 34. С.63-68.

5. Виборча система як механізм сучасної демократії. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. 2000, Вип. 32. С.56-61. 6. Проблема ефективності виборчої системи сучасної України. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. 2001, Вип. 37. С.16-20.

ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ НА СХОДІ УКРАЇНИ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження. Тема сепаратистських проявів на сході України після Революції Гідності залишається актуальною у наш час. Конфлікт в Донецькій та Луганській областях має важливе значення не лише для України, а й для міжнародного співтовариства. Постійна загроза безпеці та стабільності в регіоні, гуманітарна криза та недотримання міжнародних норм і принципів заслуговують на увагу дослідників, політиків та громадськості.

Мета дослідження: причини появи сепаратизму на сході України.

Об'єкт дослідження: сепаратистські прояви на сході України після Революції Гідності.

Предмет дослідження: сепаратистські прояви на сході України.

Завдання дослідження: аналіз причин сепаратистських настроїв та їхніх наслідків на сході України після Революції Гідності.

Виклад основного матеріалу. Будь-яка етнічна група прагне реалізувати свої інтереси у політичній, економічній, культурній сферах. У сучасному глобалізованому світі це прагнення притаманне дедалі більшій кількості етносів, а відтак актуалізується проблема сепаратизму. Термін «сепаратизм» (від лат. *separatus* - окремий) - це рух за територіальне відокремлення частини держави з метою створення нового державного утворення або надання певній частині держави автономного статусу за національними мовними, релігійними ознаками [1, с. 148]. Важливим чинником активізації сепаратистських практик є наявність зовнішніх союзників сепаратистів та їх відносна сила порівняно з державою, де існує сепаратистський рух. Зовнішні союзники здатні стати джерелом ресурсів, надавати політичну та інформаційну підтримку, здійснювати дипломатичний, економічний чи навіть військовий тиск на користь сепаратистів [2]. Революція гідності – політичні та суспільні зміни в Україні з 30 листопада 2013 року до лютого 2014 року, викликані протестом громадян України проти протиправного розгону мирної акції студентів та громадських активістів, яка розпочалася 21 листопада 2013 року як спротив проти відходу політичного керівництва країни від законодавчо закріпленого курсу на Європейську інтеграцію та подальшою відмовою від цього курсу. Одними з головних причин протестів стали надмірна концентрація влади в руках Віктора Януковича та його «сім'ї», небажання народу України миритись із перетворенням країни не лише де-факто, але і де-юре на одну з колоній Росії [3]. Суспільно-політичні зрушення в Україні наприкінці 2013 - на початку 2014 років стали прикладом небаченого досі стану громадсько-політичної мобілізації, який зумовлений не тільки значенням для громадян проблеми геополітичного вибору правлячої еліти України (не підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС), а насамперед «якістю» політичного режиму, в тому числі мірою можливості реалізації громадянами своїх прав та свобод, ставленням правлячої еліти і силових структур (ігнорування, страх, ізоляція, застосування сили) до тих чи тих форм громадянського спротиву [4, с. 146]. Ситуація на сході країни стала предметом широкого обговорення як в українському, так і в міжнародному співтоваристві. Сепаратистські прояви, що виникли в Донецькій та Луганській областях, стали викликом для територіальної цілісності України та безпеки регіону загалом. Для розуміння цих явищ необхідно розглянути комплексний погляд на причини, що сприяли їх виникненню. Історичний контекст: історичні та культурні особливості східних регіонів України мають значний вплив на сучасні події. Після розпаду Радянського Союзу багато місцевих жителів почували себе відокремленими від загального українського ідентифікаційного контексту. Соціально-економічні перетворення та незадоволення стали ґрунтом для формування відчуття відчуження та невдоволеності. Політичні фактори: політичні процеси, що відбувалися в країні, також мали свій вплив. Відчуття недовіри до нової влади, особливо після революційних подій, сприяло формуванню антиукраїнських настроїв. Деякі політичні сили, які мали інтереси у збереженні статус-кво та збереження регіонального впливу, активно використовували ці настрої для своїх цілей. Етнічні та культурні відмінності: східні регіони України мають свою унікальну культуру та етнічну спадщину. Це вплинуло на формування відчуття самоідентифікації та відчуження від центральної влади. Різниця в мові, традиціях та цінностях сприяла появі ідеї про необхідність самостійного курсу для східних областей. Зовнішні втручання: сепаратистські прояви на Сході України також були спричинені зовнішнім втручанням. російська федерація використовувала політичні, економічні та військові засоби для підтримки сепаратистських сил та дестабілізації ситуації в регіоні. Це стало чинником, що загострило конфлікт та зробило його більш складним для врегулювання.

Висновок: сепаратистські прояви на Сході України після Революції Гідності мають множинну причин, що поєднуються в комплексну мережу факторів. Розуміння цих причин важливе для подальшого врегулювання конфлікту та забезпечення миру та стабільності в регіоні. Розв'язання конфлікту потребує не лише політичної волі, але й уважного врахування інтересів всіх сторін та пошуку компромісу на основі міжнародних норм та принципів.

Список використаних джерел

1. Шабельніков В. До питання утворення Донецько-Криворізької республіки: історико-регіональний аспект // Історичні і політологічні дослідження. 2013. № 2 (52). С. 148.
2. Сепаратизм – загроза незалежності і цілісності України / Виконавчий комітет Дніпровської районної у м. Херсоні ради та виконавчі органи. URL: <http://www.dnipropradakherson.gov.ua/node/850>

3. Звернення Секретаря РНБО України О. Турчинова з нагоди Дня Гідності та Свободи. URL: <https://web.archive.org/web/20161122070943/http://www.rnbo.gov.ua/news/2638.html>
4. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 255 с.

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження: політичний маркетинг постійно зростає, оскільки політичні кампанії стають все більш складними і конкурентними. Політичні лідери та партії використовують маркетингові стратегії для просування своїх ідей, залучення виборців та перемоги на виборах. Дослідження у галузі політичного маркетингу допомагають розуміти тенденції, ефективні методи та інструменти, необхідні для успішної політичної кампанії. Таким чином, ця область залишається дуже актуальною і важливою для політичних діячів та аналітиків.

Мета дослідження: розкрити стратегії, методи та інструменти, які використовуються політичними лідерами та партіями для залучення виборців, формування образу, підвищення своєї популярності та успішної участі у виборчих кампаніях [1, с. 35].

Об'єкт дослідження: політичний маркетинг.

Предмет дослідження: роль політичного маркетингу в політиці.

Завдання дослідження: вивчення стратегій та прийомів політичного маркетингу.

Виклад основного матеріалу. Політичний маркетинг включає в себе аналіз стратегій комунікації політичних лідерів та партій, вивчення способів формування образу кандидатів, використання медіа та соціальних мереж для просування політичних ідей, а також вплив маркетингових інструментів на виборчий процес та результати виборів. Політичний маркетинг може включати сам процес маркетингової комунікації у політичних кампаніях, стратегії та тактики використання медіа та соціальних мереж для підтримки політичних кандидатів, аналіз виборчих програм та образів політичних лідерів, вивчення реакції виборців на різні маркетингові прийоми, а також ефективність застосування маркетингових інструментів у політичному процесі. Крім того, об'єктом дослідження може бути вплив політичного маркетингу на формування громадської думки, стереотипів та цінностей у суспільстві, а також його роль у зміцненні або підірванні демократичних інститутів [2, с. 112]. Поняття політичного маркетингу увійшло в політичну науку недавно. Спершу термін „маркетинг» з'явився в сфері економіки для визначення системи цінового, товарного та інформаційного впливу на ринок з метою підвищення ефективності діяльності фірми [3, с. 119]. Саме ринок організує багато видів діяльності. Це соціальний механізм, здатний вирішувати широкомасштабні національні та світові проблеми. „Будь-який окремо взятий товар або послуга в сучасних суспільствах є результатом співпраці мільйонів людей, якою б віддаленою чи знеособленою вона не була... На сьогодні ринкова система – це найзначніша та найдеталізованіша система співпраці» [4, с. 237]. Не ідеалізуючи сутності ринкових механізмів, одразу ж відзначимо й численні критичні зауваження щодо ефективності ринкової системи, особливо з боку антиглобалістів. Вони висувають щонайменше три претензії до неї. По перше, це підтримка економічної нерівності, яка не дозволяє наблизитися до політичної рівності. По друге, антиринкові рухи звинувачують ринкову систему в занедбанні таких цінностей, як економічна безпека, збереження ресурсів, навколишнього середовища. По третє, ринкові системи підривають демократію, оскільки передають діловій і фінансовій еліті надмірну владу [5, с. 91].

Висновок: можна підкреслити, що дослідження політичного маркетингу важливо для розуміння того, як політичні сили сприймають та взаємодіють з виборцями, як впливають на їхні уподобання та рішення. Вивчення стратегій та прийомів політичного маркетингу допомагає краще розуміти політичні процеси, а також вплив медіа та соціальних мереж на формування громадської думки. Розуміння цих аспектів може бути корисним для політичних діячів, консультантів, активістів та громадськості у цілому для покращення комунікації та ефективності політичних кампаній. Дослідження у галузі політичного маркетингу дозволяє прогнозувати та аналізувати тенденції у політичному житті, сприяючи більшому розумінню динаміки виборчих процесів та впливу маркетингових стратегій на суспільство в цілому.

Список використаної літератури

1. Кузьміна, Е. Е. Маркетинг: підручник і практикум для СПО / Е. Е. Кузьміна. 2017. С. 35-42.
2. Маркетинг в галузях і сферах діяльності: підручник і практикум для акад. бакалаврату / під заг. ред. С. В. Коропової, С. В. Мхітаряна., 2017. 194 с.
3. Маркетинг-менеджмент: підручник і практикум для бакалаврату та магістратури / під ред. І. В. Ліпсіца, О. К. Ойнер. 2017. С. 119-133.
4. Мещерякова, Я. В. Маркетинг: учеб.-метод. посібник / Я. В. Мещерякова, С. Б. Жабина, О. В. Ангел. 3-е изд., Перераб. і доп. Волгоград: Сфера, 2016. 336 с.
5. Михалева, Е. П. Маркетинг: навч. посібник для СПО і прикладного бакалаврату / Е. П. Михалева. 2-е изд., Перераб. і доп. 2017. 301 с.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОЛІТИКИ І БІЗНЕСУ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Актуальність дослідження. Взаємозв'язок політики і бізнесу в українському суспільстві є надзвичайно актуальною темою. Україна, як і будь-яка інша країна, стикається з численними викликами у політичній, економічній та соціальній сферах. Розуміння взаємозв'язку між політикою і бізнесом є важливим для ефективного управління державою, стимулювання економічного зростання та забезпечення стабільності в суспільстві.

Мета дослідження: розкриття природи взаємозв'язку між політикою і бізнесом в українському суспільстві, виявлення його особливостей, впливу на економічний розвиток та соціальну стабільність країни.

Предмет дослідження: механізми взаємодії політичних і бізнесових інститутів в Україні, форми та методи впливу одних на інші.

Об'єкт дослідження: взаємодія політичних процесів та бізнес-структур в українському суспільстві.

Завдання дослідження: визначення ключових факторів, що впливають на взаємозв'язок політики і бізнесу в Україні.

Виклад основного матеріалу. Взаємозв'язок політики і бізнесу в Україні - це складний та багатогранний процес, що визначається численними ключовими факторами [2, с.123]. По-перше, одним з основних факторів є політична стабільність та ефективність політичної системи. Умови для розвитку бізнесу створюються в тому випадку, коли політична влада працює на користь економіки та створює сприятливе середовище для підприємництва. Нестабільність у політиці може призвести до невизначеності для бізнесу та його інвестицій. Якщо політична система країни є стабільною та ефективною, це створює сприятливе середовище для розвитку бізнесу [3, с.59]. Стабільність політичного середовища забезпечує передбачуваність у прийнятті рішень та дозволяє бізнесу планувати свою діяльність на довгострокову перспективу. Корупція може значно ускладнити розвиток бізнесу, перешкоджаючи чесним конкурентним умовам [3, с.65]. Прозорість у політичних процесах та боротьба з корупцією є важливими факторами для створення сприятливого клімату для бізнесу та залучення інвестицій. Чітка, консистентна та стабільна законодавча база сприяє розвитку бізнесу, забезпечуючи правову охорону прав інвесторів та підприємців. Недосконала або непослідовна законодавча база може створювати нестабільність та ризики для бізнесу [4]. Часто бізнес-структури здійснюють вплив на політичні процеси через фінансову підтримку політичних кампаній або лобіювання. У свою чергу, політична влада може використовувати свої повноваження для сприяння певним бізнес-інтересам, що може мати вплив на конкурентність та рівень розвитку ринку [1, с.19]. Головною перешкодою у здійсненні програм із соціальної відповідальності для бізнес-структур є брак коштів, податковий тиск та недосконалість нормативно-правової бази щодо сприяння реалізації соціальної відповідальності, недостатність інформації і досвіду в процесі впровадження заходів із соціальної відповідальності, відсутність державних та недержавних органів.

Висновок. Отже, взаємозв'язок політики і бізнесу в Україні є складним та має велике значення для економічного розвитку країни. Політична стабільність, боротьба з корупцією та сприятлива законодавча база визначають ефективність цього взаємодії. Розвиток прозорих відносин між політичною та бізнес-елітою є важливим для забезпечення сталого економічного зростання та соціальної стабільності в Україні.

Список використаних джерел

1. Бержанір А. Л. Становлення взаємодії влади, бізнесу і суспільства в ринкових умовах / А. Л. Бержанір // Статий розвиток економіки. 2013. № 3. С. 18–21 URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2013_3_5
2. Гурик, М. І. Демократія участі як ефективна модель функціонування державної влади в Україні. Збірник матеріалів науково-практичного семінару «удосконалення функціональної діяльності державної служби як складової інституційного забезпечення структурних трансформацій в суспільстві» / М. І. Гурик // Тернопіль, 18-19 листопада 2010р. С.122-124.
3. Пасхавер О. Й. Великий український капітал: взаємовідносини з владою і суспільством / О. Й. Пасхавер, Л. Т. Верховодова, К. М. Агеєва // Центр економічного розвитку. К. : Дух і літера, 2007. С.130
4. Брехаря С. Г. Політична суб'єктність малого і середнього бізнесу в Україні / С. Г. Брехаря // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2015. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2015_2_12

ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження. Революція Гідності стала важливим викликом для України та світової спільноти. Ця подія, відома як Майдан, стала наймасштабнішою в новітній історії країни. Запам'яталася боротьба громадян за свої права та гідність, яка вимагає глибокого аналізу та збереження пам'яті про загиблих. Наслідки цих подій, ймовірно, впливатимуть на подальший розвиток країни на протязі багатьох десятиліть.

Мета дослідження: проаналізувати причини, визначити наслідки та визначити важливість рушійної сили Революції Гідності.

Об'єкт дослідження: вплив Революції Гідності на соціально-політичну обстановку в Україні.

Предмет дослідження: Революція Гідності.

Завдання дослідження: проаналізувати значення Революції Гідності для українського суспільства.

Виклад основного матеріалу. Поява нових форм громадянського суспільства була відповіддю на ряд причин, серед яких відмова уряду підписати Угоду про Асоціацію з Європейським Союзом у листопаді 2013 року відображала символічний вираз цивілізаційного вибору. Протести також спричинені систематичним недооціненням потреб та проблем громадян та громадянського суспільства загалом, а також неповагою влади до них. Економічна, політична та соціальна криза також загострили ситуацію. Ці причини були актуальні й під час подій 2004 року. Середній і малий бізнеси зазнавали утисків з боку фіскальних та перевіряючих органів, великий – змушений був ділитися активами й грішми з представниками чинної влади [1]. Україна пройшла складний політичний шлях, внаслідок якого від демократії віддалилося до олігархічно-кланової моделі управління, яка поєднує політику з економікою. Ця модель формувалася протягом років та набула характерних рис за кожного з чотирьох президентів України. Розрив між заявленими цілями влади та реальним політичним процесом призвів до появи Євромайдану у 2013-2014 роках. Відмова Януковича підписати угоду про асоціацію з ЄС спровокувала масові протести. Для більшості українців відношення до ЄС означало перехід на новий рівень розвитку – будівництво демократії та зміну політичного ландшафту. ЄС асоціювався з верховенством права, повагою до особистості та прозорими правилами гри. Українці сподівалися, що, вступивши до європейської спільноти, зможуть змінити свою країну на краще мирними шляхами. Саме тому українці закривали очі на корумпованість влади, утиски свободи слова, відсутність прозорих правил гри в усіх сферах суспільного життя, оскільки сподівалися, що декларований владою євроінтеграційний курс наблизить Україну до демократичних стандартів [2, с. 86]. Революція Гідності навіть рік потому сприймається як масштабне, але й досі не пізнане до кінця явище [3]. Майдан став символом перетворень у всіх сферах суспільства, захищаючи права та свободи громадян, борючись за справедливість і демократію. Цей громадянський протест змінив уявлення про активну громадянську позицію та відкрив нові можливості для розвитку цінностей та культури громадянського суспільства в Україні. При цьому Майдан не став соціальною революцією, бо не привів до кардинальних змін у соціальному фундаменті [3]. Натомість, все ж ідеться про революцію з огляду на внутрішню динаміку процесу, глибинні та якісні зміни суспільства, задіяність енергії й свідомості людей «у колективний процес політичного переоблаштування (redefinition)» [2, с. 203]. Революція Гідності відбулася не тоді, коли людям було найгірше, а коли вони почали прагнути до кращого життя. Це був не лише бунт потребуючих, але й вияв бажання тих, хто вже знає, що може бути краще. Такий рух перетворив українське суспільство, спричинивши значні зміни як у політичній владі, так і у суспільній свідомості. Оцінка подій Майдану в регіональному контексті є різноманітною. На Заході України переважно сприймають Майдан як усвідомлений протест, за даними опитувань фонду «Демократичні ініціативи». У той же час, на Сході країни відсутня однозначність, і там думки розділяються між негативними та позитивними оцінками Революції Гідності. Відчутна боротьба за цих людей, куди вони належать: до пост-Майдану чи анти-Майдану. Особливу позицію у цьому сенсі займає Донбас, де 70% опитаних вважають події у Києві й в Україні державним переворотом, та половина з них переконана, що він відбувся за підтримки Заходу [3]. Суспільно-політичні зрушення в Україні наприкінці 2013 – на початку 2014 років стали прикладом небаченого досі стану громадсько-політичної мобілізації, який зумовлений не тільки значенням для громадян проблеми геополітичного вибору правлячої еліти України, а насамперед «якістю» політичного режиму, в тому числі мірою можливості реалізації громадянами своїх прав та свобод, ставленням правлячої еліти і силових структур до тих чи тих форм громадянського спротиву [2, с. 146]. Євромайдан відкрив початок Революції Гідності, а студенти стали її справжньою душею. Ця революція безперечно змінила нашу країну, але й нас самих. Ми навчилися приймати на себе важливу відповідальність, стали більш уважними та неогоїстичними, що раніше не завжди вдавалося. Усі ми намагалися внести свій внесок у ті бурхливі зимові дні, стараючись бути корисними для Майдану. Кожен хотів допомагати: одні завзято взяли за волонтерство, інші допомагали матеріально сотнею гривень. Хто чим міг.» [4].

Висновок: Революція Гідності принесла перемогу, але водночас почала нові випробування для України. Початок війни з Росією став наслідком реакції окупанта на наше прагнення до незалежності. Однак важливо зазначити, що головною метою Революції було поліпшення життя громадян та зміна влади на більш демократичну і прозору. Це нагадує нам, що майбутнє країни залежить від громадян, які прагнуть до позитивних змін.

Список використаних джерел

1. Виступ Президента Петра Порошенка на прес-конференції 29 грудня 2014 року: URL: <http://www.president.gov.ua/news/31999>.
2. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевич Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 255 с.
3. Касіч Г. Під знаком Майдану URL: http://dif.org.ua/ua/mass_media/pid-znakom-maidanu.htm
4. Курпіль Ю. Революція гідності змінила країну і кожного з нас URL: <http://ridna.ua/2014/11/revolvutsiya-hidnosti-zminvla-krajinu-i-kozhnoho-z-nas/>

ПРИЧИНИ СЕПАРАТИСТСЬКИХ ПРОЯВІВ УКРАЇНИ ПІСЛЯ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження. Політична поведінка етногруп, які відстоюють власні інтереси, може бути різною. Серед її видів можливі і сепаратистські прояви. Схід і Південь України, населення яких має істотні елементи совкової психології та ідеології, під час Революції гідності виявив проросійські настрої та несприйняття європейських цінностей та устремлінь. Конфлікт цінностей та інтересів призвів до автономізації та відокремлення Криму та частини Донецької та Луганської областей.

Мета дослідження: проаналізувати соціально-політичні, культурні та ідеологічні причини в Україні, а також з'ясувати, яким чином ці процеси можуть бути мінімізовані.

Предмет дослідження: аналіз причин і факторів, які спричинили сепаратистські прояви в Україні після Революції Гідності.

Об'єкт дослідження: явище сепаратизму в Україні після Революції Гідності, його прояви, мотивація та наслідки.

Завдання дослідження: проаналізувати сепаратистські прояви в Україні після Революції Гідності.

Виклад основного матеріалу. Сепаратизм (від лат. *separatus*—відокремлення) – прагнення спільнот, груп населення чи організацій до відокремлення, відособлення; рух за надання частині держави права автономії чи за її повне відокремлення й створення нової держави. Причини сепаратистських проявів в Україні після Революції Гідності складні і включають етнічні, історичні, політичні та економічні аспекти. Деякі люди в південному та східному регіонах країни відчуваються відчуженими від центральної влади, сприймаючи її як несправедливу або противницьку їхнім інтересам. Також впливає розмаїття культурних та ідентичних розбіжностей, які виникають у зв'язку зі складним минулим країни та впливом зовнішніх сил. На відміну від масового національно-визвольного руху, сепаратизм здебільшого виражає інтереси певної політичної сили [1, с. 88]. Найяскравіше сепаратизм виявився напередодні та після розпаду СРСР, зумовивши виникнення локальних збройних конфліктів і воєн (напр., між Абхазією та Грузією, Чечнею та Росією). Сепаратизм на Сході України є досить неоднозначним явищем і має декілька складових [4]. Уявлення про нього в решті України дуже спотворено та спрощено. Багато хто говорить про наявність на Донбасі певної кількості місцевих противників України, не надто вдаючись у подробиці про їхню чисельність та мотивацію. Проте більшість людей справедливо наголошують на тому, що сепаратизм і тероризм на Донбасі спричиняє Москва, засилаючи найманців та озброєння, обстрілюючи українське населення, фінансуючи війну, прямо беручи в ній участь. Окремі аналітики вказують на масову участь у війні на боці сепаратистів місцевого криміналітету, зрадників-правоохоронців, люмпенів та декласованих елементів Донбасу, просто обивателів, обдурених московською пропагандою [2, с. 143]. Якщо вже йдеться про причини конфлікту, то називають «непримиренні» суперечності між «мовою» та «язиком», між «тризубом» і «георгіївською стрічкою» тощо. Усі сторони конфлікту, включно з Москвою, навмисне роздувають національно-мовні, ментально-символічні та інші відмінності. Щоб краще зрозуміти причини сепаратизму, треба було ще з початку у 2014 р. придивитися та прислухатися не так до тих, хто «по той бік», хто стріляв, підривав і вбивав, як до звичайних обивателів, що є прихильниками «братерського єднання» з Росією [3, с. 128].

Висновок: Причини сепаратистських проявів в Україні після Революції Гідності включають політичні розбіжності, етнічні та історичні спротиви, а також втрату довіри до центральної влади через несправедливість та корупцію. Ці фактори посилюють відчуття незадоволення серед окремих груп населення, що може сприяти розвитку сепаратистських настроїв.

Список використаних джерел

1. Семчишин Христина. Причини сепаратистських проявів в Україні після Революції Гідності. Соціокультурні та політичні пріоритети української нації в умовах глобалізації: щоріч. наук. пр. / відп. за вип. Т. В. Гончарук. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 290 с.
2. Сьомін, С. В. Сепаратизм як загроза національній безпеці України. Стратегічні пріоритети. 2018. 315 с.
3. Хилько М. І. Сепаратизм: походження, сутність, різновиди. «Гілея». Політичні науки. 190 с.
4. Сепаратизм у сучасному світі. URL: <https://cusu.edu.ua/ua/kafedra-biologii/zagalna-informatsiya/578-naukovi-konferentsii-tdpu/strategii-innovatsiinoho-rozvytku-pryrodnychkh-dystsyplin-dosvid-problemy-ta-perspektyvy/seksiia-4/7675-separatyzm-u-suchasnomu-sviti-sut-prychyny-ta-rehionalni-riznovydy>

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ УТВЕРДЖЕННЯ УКРАЇНИ ЯК СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження. Україна, як і багато інших країн, постійно стикається з викликами у сфері соціального захисту своїх громадян. Сучасний світ постійно змінюється, а це вимагає постійного адаптування соціальної політики країни до нових реалій. Метою дослідження є вивчення стану та перспектив утвердження України як соціальної держави, що забезпечує соціальний захист своїх громадян.

Мета дослідження: вивчення стану та перспектив утвердження України як соціальної держави, що забезпечує соціальний захист своїх громадян.

Предмет дослідження: система соціального захисту та соціальна політика в Україні.

Об'єкт дослідження: Україна як соціальна держава.

Завдання дослідження: аналіз стану соціального захисту в Україні.

Виклад основного матеріалу. Зміни в системі суспільно-політичного устрою порушують питання про те, чи стає нинішня демократія засобом усебічного розвитку суспільства, спрямованого на задоволення соціальних та духовних потреб громадськості. Визначення поняття «демократія» як влада народу підводить нас до розуміння того, що будучи формою державно-політичного устрою, заснованою на визнанні народу як джерела і носія верховної влади, демократія започаткована для народу і функціонує для нього [2, с. 388]. Безперечно, кожна держава соціального типу соціальна по-різному. Характер, масштаби, послідовність, стратегія соціальних реформ у кожній країні мала і має свої особливості [4, с.57]. Останні визначаються не тільки економічними чинниками й обставинами соціально-економічного характеру, а й ментальністю населення, його традиціями, специфікою політичної культури тощо. Якщо досліджується еволюція, тобто зміни, перетворення, то треба аналізувати трансформації у царині як «соціального», так і «державного». Ідеться про те, що на виході мають скластися чіткі уявлення, а що конкретно змінюється у соціальній сфері, – напрями, структура, акценти, пріоритети, об'єкти власне соціального. Водночас слід мати чітке уявлення про зміни в діяльності держави, тобто чого більше (менше) – держави як владної структури чи держави як партнера, учасника колективних, консолідованих дій [1, с.66]. Оскільки соціалізована, соціально відповідальна діяльність має здатність «переливатися», ставати «плинною», не моно-, а багатосуб'єктною, то науковий аналіз повинен охоплювати соціальне буття всього суспільства. Має з'явитися нова, узагальнена категорія (чи відновлена), скажімо, «соціальний розвиток суспільства», «соціальне суспільство», «суспільство добробуту», «суспільство соціальних можливостей» тощо. Вельми важливо, щоби соціальність держави розглядалася крізь призму цінностей, які сповідує держава, і цінностей, які вона реалізує на практиці [3, с. 108]. В ідеалі не має бути відмінностей між проголошеним, задекларованим і тим, що реалізується на практиці.

Висновок. Україна має певний прогрес у створенні соціальної держави, що забезпечує соціальний захист громадян. Проте, існують серйозні виклики, такі як недостатнє фінансування та корупційні ризики, які потребують негайного уваги та вирішення. З метою досягнення позитивних результатів, Україні важливо продовжувати реформування системи соціального захисту та забезпечувати рівний доступ до соціальних послуг для всіх громадян.

Список використаної літератури

1. Сіленко А.О. Новий образ соціальної держави // Людина і політика. 1999. № С.65-68.
2. Сіленко А.О. Соціальна держава: бажане в межах можливого? // Актуальні проблеми політики: Збірник наукових праць. Вип.6-7. Одеса: Астропринт. 1999. С.385-391.
3. Кулі-Іванченко К.К. Соціальне замовлення органів місцевого самоврядування в Україні: монографія. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 232 с.
4. Козюбра М. Природа соціальних прав людини та особливості їх реалізації / М. Козюбра // Вісник Конституційного Суду України. 2002. № 5. С. 57-61.

МОВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ НАЦІЇ

Актуальність дослідження. Мова як чинник формування нації залишається актуальною темою, особливо в контексті сучасних процесів глобалізації та національної ідентичності. Збереження та розвиток мовної спадщини є ключовим аспектом збереження культурного та історичного самобутності кожної нації. Питання мовної політики, використання мови в громадському житті, а також її вплив на формування ідентичності стають об'єктом розгляду як на національному, так і на міжнародному рівні.

Мета дослідження: розкриття ролі мови в формуванні національної ідентичності та нації в цілому.

Предмет дослідження: взаємозв'язок мови і національної ідентичності, вплив мовних процесів на формування культурних та соціальних стереотипів, а також використання мови як інструменту політичної маніпуляції та контролю.

Об'єкт дослідження: мова як система комунікації, а також різні аспекти її використання та регулювання в суспільстві.

Завдання дослідження: проаналізувати мовну політику держави та її вплив на формування національної ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Мова - не лише засіб спілкування, а й головний чинник консолідації нації, оскільки забезпечує єдність, вільний і культурний розвиток національної спільноти, стоїть на сторожі збереження національної ідентичності, здорового духовного і ментального розвитку, а отже, виступає могутнім засобом зміцнення національної свідомості. Відомий український учений і громадський діяч Іван Огієнко зазначав: «Мова - це наша національна ознака, в мові - наша культура, ступінь нашої свідомості» [2, с. 76]. У державотворчому процесі мова, поряд із внутрішніми консолідуючими чинниками, виконує й зовнішню функцію, яка полягає у виокремленні держави з-поміж інших країн, в утвердженні нації і держави серед багатомовної спільноти. Отже, творення української політичної нації вимагає розв'язання фундаментальних питань мовної сфери, щоби така нація ґрунтувалася на засадах української національної державності. Основною рисою сучасної мовної ситуації в нашій державі залишається українсько-російська двомовність з широким функціонуванням російської мови в різних сферах суспільного життя на більшості території країни, що, природно, обернено пропорційно впливає на сферу використання української мови. Причини домінування російської мови в Україні та його наслідки розкрив відомий дослідник націєтворчих процесів М. Вівчарик, з приводу чого він зазначає, що «внаслідок взаємодії таких чинників, як багатовікова русифікація, міграція на територію України росіян, фізичне знищення, депортація і вимушена еміграція українців за межі України, створилася вкрай небезпечна і виняткова, суто «російська» ситуація, коли не мігранти змушені докладати зусиль проти їх асиміляції корінним народом, а, навпаки, національно свідомі українці змушені захищатися від мігрантів і доморощених збільшовичених перевертнів» [3, с. 36]. «Жоден етнос не може тут «нав'язати» всім іншим свій спосіб буття, адже тут немає титульного етносу з усіма наведеними ознаками (не беручи до уваги індіанців, які перетворені на екзотичну прикрасу цієї країни)» [1, с. 21]. Але і при цьому єдина державна (офіційна) мова виступає об'єднуючим чинником.

Висновок. Культурно-мовний чинник у становленні української політичної нації є принциповим питанням. Українська політична нація постає на основі цінностей корінного українського етносу, його мови, символіки, звичаїв, традиційних атрибутів державності. Виходячи з цього українська мова, як мова найбільшого, автохтонного етносу України, має бути мовою громадянства - державною мовою.

Список використаної літератури

1. Крисаченко В. С., Степико М. Т., Власюк О. С. Українська політична нація: генеза, стан, перспективи / За ред. В. С. Крисаченка. К.: НІСД, 2004. 656 с.
2. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. К.: Абрис, 1991. 272 с.
3. Вівчарик М. М. Україна: від етносу до нації: Навч. посіб. К.: Вища шк., 2004. 239 с.

М. МІХНОВСЬКИЙ ТА ЙОГО «САМОСТІЙНА УКРАЇНА»

Актуальність дослідження. М. Міхновський та його знаменита праця «Самостійна Україна» є надзвичайно актуальною для розуміння історії українського національно-визвольного руху та формування української національної ідеї.

Мета дослідження: з'ясувати причини, процес та наслідки боротьби за побудову «Однієї, єдиної нероздільної, вільної й самостійної України від Карпат аж по Кавказ».

Об'єкт дослідження: роль праці М. Міхновського «Самостійна Україна» для свідомих, патріотичних українців.

Предмет дослідження: М. Міхновський і його «Самостійна Україна».

Завдання дослідження: показати ідейний дороговказ для поколінь українців на основі праці «Самостійна Україна».

Виклад основного матеріалу. Микола Іванович Міхновський (19 (31) березня 1873 - 3 травня 1924) - український політичний та громадський діяч кінця XIX початку XX століття. Адвокат, публіцист, ідеолог українського самостійництва, перший представник українського націоналізму, діяч Української Республіки і організатор українського війська, прихильник дерусифікації та автокефалії Православної Церкви в Україні. Представник священницького роду Міхновських. Народився у селі Турівка, на Київщині. Член Братства тарасівців, засновник Української народної партії (1902), один із лідерів Української демократично-хліборобської партії, член Братства самостійників. Один з популяризаторів словосполучень «козаки-українці» і «українці-козаки» як назви і самоназви представників українського народу. Послідовний прихильник створення незалежної України на всіх її етнічних територіях. Відповідно до українського законодавства може бути причисленим до борців за незалежність України у XX сторіччі [1]. «Самостійна Україна» - програмна політ. декларація Революційної української партії, в основу якої покладено промови М. Міхновського на Шевченківських святах 19 лютого 1900 в Полтаві, а також 26 лютого 1900 в Харкові. У березні 1900, за допомогою організації «Молода Україна», видрукувана у Львові окремою брошурою (наклад 1 тис. прим.) як перше видання РУП з обґрунтуванням незалежної укр. держави. Проголошені в ній гасла вносили революційний перелом у політичну думку тогочасної української інтелігенції. Основна ідея брошури - «Одна, єдина, нероздільна, вільна самостійна Україна від Карпат аж по Кавказ» [2, с. 25]. Деякий час «Самостійна Україна» вважалася програмою РУП, але згодом зазнала гострої критики. Малоросійська інтелігенція, вихована на російській культурі, сприйняла цей маніфест вкрай вороже. Незадоволення позицією Міхновського почалося і у самій РУП, оскільки «Самостійна Україна» не містила соціальної програми, тоді як члени РУП тяжіли до соціалізму[1]. Як наслідок, Міхновського звинуватили в шовінізмі, надмірному радикалізмі. Незважаючи на шквал критики, Микола Міхновський наприкінці 1900 року, у відповідь на заборону офіційної влади зробити напис українською мовою на пам'ятнику Котляревському в Полтаві, від імені тієї ж РУП написав «Одвертий лист до міністра Сипягіна. У «Самостійній Україні» Міхновський виступив фундатором національно-радикальної політично-філософської течії, засадничими положеннями якої стали цілковита самодостатність української ідеї та її цілковита окремішність від ідеї загальноросійської (в тому числі і революційної), необхідність здобуття Україною політичної незалежності та досягнення соборності без огляду на можливі конфлікти і в якнайшвидший час та лідерство української інтелектуальної еліти в боротьбі (коли треба, то й збройній) за державну незалежність. Здоровий націоналізм, стверджувалось у «Самостійній Україні», покликає до історичного життя нові народи, веде до розпаду приречених історією імперій. У браку такого націоналізму серед широкого загалу українців Міхновський бачить основну причину нещасть своєї нації. Головними опонентами Міхновського виступають не «чужинці», а «українофіли, що виробили релігію лояльності», українська інтелігенція, яка в попередніх своїх поколіннях не узгоджувала свої інтереси з інтересами народу, зраджувала, покидаючи його в найгірші часи. Її репрезентанти «надали українофільству характер недоношеної розумом етнографічної теорії». Саме «українофіли» зробили український національний рух чимось смішним і ганебним і тим самим відштовхнули від українства «цілу молоду Україну». Без інтелектуального та чуттєвого впливу цього покоління на політичний зміст національної ідеї, здобуття Україною державності неможливе [3]. Микола Міхновський – «усе розпочав» і, власне, став символом новітньої доби українського націоналізму. Як згодом виявилось, кільканадцять сторінок тексту стали ідейним дороговказом для поколінь українців. У добу Миколи Міхновського, коли тріумфував соціалізм, круто замішаний на москвофільстві й федералізмі, категорична вимога самостійності України звучала як виклик. Насамперед, як виклик тогочасній політичній еліті, що залишалася вірною своєму духовному натхненникові Михайлові Драгоманову й не відважувалася докласти зусилля для організації в Україні «не оксамитових» революцій, що в цей час потрясли Європу. Микола Міхновський, по суті, повторив подвиг Тараса Шевченка, який своїм «Кобзарем» струснув не так Кавказ, як напівсонну суспільну свідомість, що майже звикла до рабства. Імперативні постулати Миколи Міхновського про законне право нації на свою державу доповнювалися чітким з'ясуванням шляхів і методів досягнення мети: «Ми виголошуємо, - писав харківський адвокат, - що ми візьмемо силою те, що нам належить по праву, але віднято від нас теж силою». Так в обіг національної думки прийшла висунута ще Тарасом Шевченком ідея боротьби, а не плачу та нарікання на «нещасливу долю» [4].

Висновок. Микола Міхновський - людина з Великої літери, викликає захоплення наступних поколінь українців, державник, що думкою випереджав час. Його «Самостійна Україна» є брошурою, з якої розпочався новітній український націоналізм. У ній вперше сформульована політична вимога утворення самостійної Української Держави.

Список використаних джерел

1. Міхновський_Микола_Іванович URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. М. Міхновський «Самостійна Україна» 2023. 64 с.
3. Самостійна Україна (брошура). Матеріал з Вікіпедії - вільної енциклопедії. URL:<https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. 4. Богдан Червак Голова Організації Українських націоналістів (Київ). Україна для українців Миколи Міхновського URL: <http://www.istpravda.com.ua/artic1es/2013/04/l/118843/>

ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження: сучасне українське суспільство переживає період глибоких реформ у всіх сферах буття, намагається встати на шлях цивілізованого розвитку, створити підвалини ринкової економіки, сформувати громадянське суспільство і правову державу. У реалізації названих завдань виняткова роль належить молоді, що обумовлено цілим рядом чинників.

Мета дослідження: дослідження можливостей, мотивації та активності молоді.

Об'єкт дослідження: з'ясування форм участі молоді в політичному житті України та їх вплив.

Предмет дослідження: українська молодь в політиці.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості участі української молоді в політиці.

Виклад основного матеріалу. Категорія молоді в Україні визначається межами 14-35 років і налічує близько 15 мільйонів людей. Багато хто каже, що від молоді залежить майбутнє країни, але не треба забувати, що і теперішнє також. Однією з форм політичної участі є молодіжні студентські рухи, які мають свою історію становлення та розвитку в Україні. Молодіжні рухи виникають в процесі соціально-економічного та соціально-політичного розвитку суспільства і їх зміст та форма діяльності значною мірою відбивають соціокультурну, історичну, демографічну, політичну та інші специфіки кожної окремої країни, кожної окремої ситуації. Особливості молодіжного руху окремих країн визначаються сутністю політичної системи та адаптацією державної політики до потреб молоді. Молодіжні рухи часто співпрацюють із політичними партіями, є їх філіями і підрозділами, або ж конкурують із ними за можливість реалізації політичних, тобто владних, інтересів і амбіцій. Основний момент єдності партії з її молодіжною організацією полягає у єдності їх ідеологічних платформ. Молодіжна організація веде свою роботу, вирішує свої проблеми і одночасно співпрацює з партією, та готує себе для майбутньої політичної роботи в ній. У свою чергу політичні партії домагаються вирішення проблем, які є у молоді, та відстоюють інтереси членів молодіжних організацій, зокрема в парламенті. В Україні значна кількість партій мають свої молодіжні філії та організації, які ідеологічно орієнтуються на них. Окрім цього партії за допомогою своїх програм намагаються забезпечити підтримку молоді на виборах, проголошуючи соціальну спрямованість власної молодіжної політики [1, с. 9]. Активна участь молоді у громадському житті - запорука успіху і прогресу нашого суспільства. Отже, сьогодні Україна знаходиться на етапі трансформації суспільства і політична активність молодого покоління залежить від того, як держава побудує з ним свою роботу. Сучасна молодь не має чітко означеної спрямованості на участь у політичному житті, хоч і виявляє готовність до активних дій. У більшості представників студентської молоді не сформовані настанови на самостійну, активну, відповідальну діяльність у сфері соціальних подій та інтерес до політичного життя країни. Молоді люди не готові і не прагнуть засвоювати нові форми соціальної активності, не ставлять за мету «вбудовуватися» в соціальні структури та громадські об'єднання, через які реалізується конструктивна взаємодія з владою та активна політична участь [3, с.72]. Інструментами активізації політичної участі повинні стати розвиток соціальної активності та відповідальності молоді; побудова системи підготовки кадрів для політичної діяльності, яка забезпечувала б засвоєння необхідних знань і навичок у суспільно-політичних процесах; розвиток молодіжних громадських організацій як інституту самоорганізації соціальних груп для виявлення їхніх політичних інтересів [2, с. 262].

Висновок: Студентська молодь – динамічна соціальна група. Вона діалектично поєднує в собі сильні та слабкі риси, знаходячись у стані соціального росту, в процесі фізичного, політичного, морального та естетичного розвитку [4].

Список використаних джерел

1. Безклетний С. Політична участь молоді та студентів як предмет політологічного аналізу / С. Безклетний // ВІСНИК НТУУ-КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка. Випуск 3. 2007. С. 7-12.
2. Громадський простір «Громадська та політична активність молоді: сучасна дійсність» С. 262.
3. Кияшко Л. О. Психологічні проблеми політичної активності сучасної української молоді / Л. О. Кияшко // Наукові студії із соціальної та політичної психології : 36. наук. праць Інституту соціальної та політичної АПН України. К., 2009. Вип. 23(26). С. 63-78.
4. Роль молоді в політиці URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0100alg9-f6f3.docx.html>

УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА

Актуальність дослідження: дослідження актуальне через постійні зміни в політичному, економічному, соціокультурному та інших сферах життя України. У зв'язку зі змінами в геополітичному середовищі, розвитком суспільства та його потреб, а також впливом глобальних тенденцій, розуміння України як національної держави стає ключовим для формування стратегій розвитку.

Мета дослідження: аналіз України як національної держави, виявлення основних аспектів її функціонування, визначення ключових проблем та перспектив розвитку.

Об'єкт дослідження: Україна як національна держава.

Предмет дослідження: політичний, економічний, соціальний, культурний та інші аспекти функціонування України як національної держави.

Завдання дослідження: аналіз політичного ландшафту України та його вплив на консолідацію національної ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Україна як національна держава є об'єктом глибокого дослідження через свою складну історію, культурну різноманітність та політичні виклики. Однією з ключових особливостей сучасної української держави є її багатонаціональна природа, де різноманітні етнічні та культурні групи співіснують та взаємодіють. Україна має складну політичну історію, яка включає періоди незалежності та інтервенцій, перетворення з колонії на державу, а також важливі зміни у політичній системі після отримання незалежності в 1991 році [2, с.35]. За останні десятиліття Україна боролася з численними викликами, такими як корупція, політична нестабільність, втручання ззовні, а також конфлікт на сході країни. Україна ставить перед собою завдання побудови стійкої демократичної системи, розвитку економіки та забезпечення прав людини і громадянських свобод. Національна ідентичність в українському суспільстві є важливим аспектом, який постійно переосмислюється та впливає на політичні, соціальні та культурні процеси [3]. Україна, як національна держава, активно взаємодіє з міжнародним співтовариством, зокрема з Європейським Союзом, НАТО та іншими регіональними та міжнародними організаціями. Інтеграція в європейські та світові структури є важливим аспектом зовнішньої політики України та сприяє її розвитку як національної держави. Україна продовжує розвиватися та ставити перед собою нові виклики і завдання на шляху до побудови стійкої, процвітаючої та сучасної національної держави [1, с.89]. Також треба брати до уваги й особливості формування та розвитку української нації. Українська нація і до здобуття незалежності формувалася знизу, спочатку у ворожому державному середовищі. Ця тенденція збереглася і після набуття власної державності [5, с.167]. Сучасна українська нація формувалася не так цілеспрямованою державною політикою, як громадським активізмом. Два Майдани та національно-громадянський спротив російській агресії значно більшою мірою сприяли формуванню сучасної української нації, ніж державна політика національного будівництва. Проте було б великою помилкою протиставляти націю та державу. Якщо нація (громадянське суспільство) перестає впливати на державу, віддає державну політику на відкуп політичним елітам, тоді держава починає працювати на забезпечення інтересів еліт, а не суспільства. І ми спостерігали це майже весь період незалежності України [2, с. 25]. Рецидиви такої ситуації бачимо й досі. У найгіршому разі міжусобна боротьба еліт за владу руйнує державу зсередини й робить її легкою здобиччю для зовнішнього ворога, що також відбувалося в українській історії. Формула успіху для перемоги над ворогом та для успішного повоєнного розвитку – збереження національної консолідації, ефективна взаємодія нації (громадянського суспільства) та держави. Ідеться не про те, щоб «старих політиків» замінили на «нові обличчя» чи громадянських активістів. Завдання повоєнного часу – вироблення ефективної державної політики, селекція сильних державних менеджерів, формування дієвих та некорумпованих державних інститутів, забезпечення активної та конструктивної взаємодії громадянського суспільства і державних структур. Тоді в нас будуть передумови для сталого та успішного розвитку в майбутньому [3]. Поняття національної держави не можна плутати з поняттям «націократії» - держави, в якій влада перебуває в руках лише однієї, корінної нації, а інші етно-національні групи усунені від державного управління або їх доступ до влади обумовлений певними вимогами щодо їх політичної позиції, тобто держави, де існує етно-національна нерівноправність [4, с.3-5].

Висновки: Україна, з усією своєю складністю та викликами, відіграє ключову роль як національна держава в регіоні та на міжнародній арені. Наполегливе зміцнення національної ідентичності, розвиток демократії та сприяння громадянському суспільству є важливими кроками на шляху до подальшого успіху та стабільності України. Подальша співпраця з міжнародним співтовариством та внутрішні реформи є ключовими для забезпечення процвітання та добробуту країни.

Список використаних джерел

1. Дзюбань О. П. Вплив традицій на правосвідомість та правову культуру українства / О. П. Дзюбань // Правосвідомість і правова культура як базові чинники державотворчого процесу в Україні: [монографія] / Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян, О. П. Дзюбань та ін. Х., 2009. Підрозд. 2.1. С. 83 – 102.

2. Етнос. Нація. Держава: Україна в контексті світового етнодержавницького досвіду / [Ю. І. Римаренко, М. М. Вівчарик, О. В. Картунов та ін.]; за заг. ред. Ю. І. Римаренка. К.: Ін-т держави і права НАН України, 2000. 516 с.
3. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EА%2F96-%E2%F0>
4. Етнос. Нація. Держава. Теоретико-методологічний та концептуальний аналіз: в 2-х книгах / за ред. Ю. Римаренка. Київ – Донецьк, 1998. Книга 1. 391 с.
5. Римаренко Ю. І. Етнодержавознавство. Теоретико-методологічні засади / Ю. І. Римаренко, Л. Є. Шкляр, С. Ю. Римаренко. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 264 с.

ПОЛІТТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА

Актуальність дослідження: у сучасному світі політика стала невід'ємною частиною життя кожного громадянина, і політичні лідери відіграють ключову роль у прийнятті рішень, які впливають на суспільство. Формування позитивного іміджу політичного лідера є важливим елементом у досягненні його успіху та ефективної взаємодії з громадськістю. Технології впливу на громадську думку, зокрема, засоби масової комунікації, соціальні мережі та інші інструменти, стають все більш важливими у процесі формування іміджу політичного лідера. Дослідження цього питання є актуальним для розуміння того, як створити позитивний та ефективний імідж лідера, що дозволить йому досягати своїх політичних цілей та здобувати підтримку виборців.

Мета дослідження: вивчення методів та підходів для формування іміджу політичного лідера з використанням політтехнологій.

Об'єкт дослідження: процес формування іміджу політичного лідера за допомогою політтехнологій.

Предмет дослідження: імідж політичного лідера.

Завдання дослідження: дослідити вплив політичної свідомості та політичної культури на конструювання іміджу політичного лідера.

Виклад основного матеріалу. Поняття «імідж» в тому розумінні, що вживається сьогодні, є результатом своєрідного еволюційного розвитку. В кінцевому підсумку, саме в результаті еволюції виборчого процесу, в межах певного політичного простору, поняття іміджу стало органічно кореспондуватися з особистістю політичного лідера, політичною партією тощо. Це, безумовно, відбулося за тих умов, коли політика стала ареною публічної боротьби між різними партіями, політичними лідерами та групами впливу. Така боротьба особливо загострюється під час виборів, і тому перед ними постало важливе завдання – завоювання довіри населення і створення оптимального іміджу політика, враховуючи, що він має довгостроковий термін впровадження [1]. У сучасному політичному світі формування іміджу політичного лідера є ключовим елементом для досягнення успіху. В умовах активного розвитку засобів масової інформації та соціальних мереж, політичні лідери мають використовувати сучасні політтехнології для створення та підтримки позитивного іміджу. На думку політологів, громадяни, станом на сьогодні та останнім часом, не мають чітко виражених уявлень про конкретні характеристики, які вони хотіли б бачити в політиках. Тому часто точкою опори для подальшого формування іміджу політичного лідера є знання про те, які риси в ньому не симпатизують публіці. Численні кейси побудови іміджу політика свідчать, що його особистісні якості мають бути однозначними, яскраво вираженими, чітко визначеними, і сталими [2]. Сучасні політичні технології формування іміджу мають на меті створити позитивний образ політика або партії, щоб залучити підтримку виборців. Ці технології використовують різноманітні інструменти та методи, серед яких: цифровий маркетинг; контент-маркетинг; персоналізація; мікротаргетинг; івенти та зустрічі з виборцями; іміджеві кампанії. Необхідною інформацією для іміджевої стратегії є також відомості про домінуючі в суспільстві цінності, проблеми, страхи, потребах і так далі. Така інформація використовується для визначення тематики вибіркової кампанії, якому образу обов'язково повинен відповідати імідж лідера. Для політиків, імідж яких вже сформувався в суспільній свідомості, поважно також виявити, основну аудиторію, яка його підтримує, налагоджена байдуже і не підтримує. Зазвичай, виборців класифікують по підлозі, зросту, освіті, соціальному положенню, району мешкання. Ця інформація допоможе визначити, які методи дії необхідно застосовувати до різних категорій виборців, за умови, що досліджуються також політичні переваги цих категорій [3]. В усякому разі, взаємодія і взаємопроникнення різних типів інформації про політику, доповнення ними один одного дає можливість створити повний, відносно достовірний, досить стійкий і багатограний його образ. Фігурувати в думках виборців і впливати на їх рішення буде саме цей, комплексний образ, створений системою масової комунікації. Для політичної реклами, яка по суті є носієм прийомів створення іміджу важливою є та обставина, що світ, в якому ми живемо, може постати у вигляді трьох різних іпостасей: світу реального, світу інформаційного та світу символічного. При цьому, як і у звичайній рекламі, в рекламі політичній на перший план виходять не загальні характеристики об'єкта, а його переваги для конкретних виборців. До символічного світу належить поняття іміджу політика та його партії. Політик сам є символічною постаттю. Тому в політичній рекламі необхідно вигадати та показати виборцю відповідний набір жестів, поз, інтонацій, які підтверджували б цю думку [3]. В сучасній практиці політичного суперництва великого значення набуває використання технологій дискредитації конкурента або, як говорять політтехнологи, «зниження іміджу конкурента». Ця робота ґрунтується на таких підходах: ненав'язлива інформація про відомі й невідомі електоратові деталі негативного іміджу, порівняння поведінки конкурента з «нормальними» або «спрямовані на те, щоб продемонструвати виборцям слабкі сторони опонентів. Нагодою для антиреклами можуть стати певні реальні вчинки та якості конкурента, що, звичайно, відповідним чином обігруються і доводяться до рівня переконливого викривального документа, принаймні для пересічного електорату [4].

Висновок: при формуванні ефективного іміджу політика необхідно враховувати моральні цінності народу, котрі складають основу його свідомості. Йдеться про риси лідера, які хоче бачити в них народ, та які дозволяють лідерів здійснювати свої функції, в тім числі й переконувати електорат у правильності обраного рішення. В демократичному суспільстві політики повинні постійно підтверджувати легітимність свого

перебування на високих посадах. Інакше кажучи, їм постійно, або, принаймні, у передвиборчий період, доводиться переконувати громадськість у тому, що вони гідні її репрезентувати [5].

Список використаних джерел

1. Корнієнко В. О., Денисюк С. Г., «Імідж політичного лідера: проблеми формування та практичної реалізації»: Монографія. – Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, URL: <http://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8639>
2. Валерія Коровкіна, «Технології формування іміджу політичного лідера» URL: <https://ir.library.knu.ua/server/api/core/bitstreams/983b8ffc-d105-4e9b-ba79-86c17a96fb02/content>
3. «Формування іміджу політичного лідера під час виборчої кампанії» URL: <https://studfile.net/preview/9952834/>
4. Євгенія Петракова викладач кафедри політичної соціології і права Одеської національної академії харчових технологій, «Деякі аспекти формування іміджу політичного лідера» URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/petrakova_deiaki.pdf
5. «Формування іміджу політика: психологічні аспекти» URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17231>

ФОРМИ ПРОЯВУ СЕПАРАТИЗМУ

Актуальність дослідження. Сепаратизм в Україні та цілому у світі є досить гострою темою зважаючи на події сьогодення. Тому щоб попередити розвиток такого явища в майбутньому потрібно знати його причини та наслідки.

Мета дослідження: проаналізувати типи, різновиди та форми сепаратизму та його визначення; визначити причини цього явища, та проаналізувати фактори що призвели до їх виникнення.

Об'єкт дослідження: сепаратизм як політичне явище.

Предмет дослідження: форми прояву сепаратизму відносно та причин виникнення.

Завдання дослідження: аналіз форм прояву сепаратизму.

Виклад основного матеріалу. «Сепаратизм – це вихід групи і її території з-під юрисдикції більш великої держави, частиною якої вона є, з наступним утворенням нової держави», таке формулювання визначення цього явища дав американський професор Д. Горовіц. В загальному це ж поняття розуміють як політика і практика відокремлення частини держави з метою утворення суверенної держави, переходу до складу іншої або набуття статусу дуже широкої автономії. Радикальність сепаратизму обумовлюється географічним положенням, економічним і соціальним становищем, а також потужності центральної ради [1, с. 151]. Причинами даного явища виступають різні фактори. Багатонаціональність держави, що може провокувати сутички на цій основі. Невдала політика центрального апарату щодо окремих етнічних або конфесійних спільнот. Пропаганда з боку інших держав, терористичних організацій або лідерів сепаратистів з метою підпорядкування собі ресурсів та населення цих регіонів. Взаємні територіальні претензії етносів, які можуть з'явитися на ґрунті нечіткості чи відсутності існуючих кордонів та ін. А також на фоні нерівності в соціальному, економічному, культурному та мовному житті, що спричиняє відчувати одні групи незадоволення щодо свого стану життя, а у інших прагнення повністю захопити своє привілейоване становище. Загалом всі ці фактори можна поєднати основними тезами що об'єднують всі причини: етнічні/релігійні/мовні суперечки, пропаганда від третьої сторони, що гіперболізує наявні проблеми, невдала політика центрального апарату щодо урегулювання цих питань. З наукової точки зору виділяють такі основні типи сепаратизму, а саме релігійний (характеризується релігійними відмінностями між регіонами), політичний (його суб'єктами можуть бути представники тієї самої національності, що й центральний апарат, вони зосереджені на пошуку своєї культурної, мовної, економічної дискримінації з боку влади), расовий (прагне до відокремлення від інших рас), етнічний (суб'єктом є етнічна одиниця, яка становить меншість і прагне до територіального відокремлення). За цілями, які переслідують сепаратисти виділяють такі види: сецесія – рух, мета якого полягає у відділенні та утворенні нової незалежної держави (курдський сепаратизм у Туреччині); іредентизм – сепаратизм, що спрямований на відділення та приєднання до іншої держави (рух за приєднання до Монголії автономного регіону Внутрішня Монголія у Китаї), до цього різновиду належить і анексія територій іншої держави на підставі етнічної належності або попереднього володіння (анексія АВ Крим РФ в Україні); сепаратистські рухи, які прагнуть більшої автономії при збереженні регіону у складі держави (боротьба за розширення прав автономії Корсики у Франції) [2] ; енозис – відокремлення задля приєднання з державою, де проживає основна частина однойменного етносу (намагання осетинського населення Південної Осетії відокремитися від Грузії та приєднатися до Північної Осетії у складі Російської Федерації); деволуція – процес під час якого регіони всередині держави вимагають і отримують політичну владу й дедалі більшу автономію від центрального апарату влади [3, с. 48]. Також виділяють такі 6 регіональних різновидів сепаратизму: західноєвропейський (8 проявів сепаратизму); східноєвропейський (13 проявів сепаратизму); ісламський (6 проявів сепаратизму); азійський (14 проявів сепаратизму); африканський (6 проявів сепаратизму); американський (4 прояви сепаратизму) [2]. За сферами прояву сепаратистських тенденцій є політичний, економічний, правовий та ідеологічний сепаратизм. Політичний сепаратизм визначається як різновид опозиції, чи головне прагнення це відокремити частину території держави задля утворення нової, або приєднання до іншої. Основною відмінністю від всіх інших є те, що цей вид сепаратизму бачить як єдиний шлях вирішення проблеми лише територіальне відокремлення. В свою чергу економічний сепаратизм полягає у відокремленні регіону з-під загальнодержавної економічної системи, що супроводжується самоізоляцією або переорієнтацією на зовнішньоекономічних партнерів. Зазвичай причинами є потужний економічний потенціал регіону, завдяки якому він може існувати автономно без фінансової допомоги від центральної влади. Правовий сепаратизм проявляється у регіоні власних правових норм та законів, не узгоджених із загальнодержавними. А також надання їм пріоритету над ними. Ідеологічний сепаратизм пропагує пріоритетність регіональних інтересів над загальнодержавними та популяризацію «місцевої» ідеології, яка входить в конфронтацію із громадянською єдністю. Ще виділяють еволюційний та радикальний сепаратизм, за динамікою функціонування. Еволюційний сепаратизм визначається як тип взаємодії між центральною владою та регіоном методом переговорів. Сторони не використовують силові дії, що зменшує негативний вплив на суспільство загалом. В свою чергу переговори можуть призвести до нейтралізації сепаратистських рухів. Проте цей процес передбачає значні поступки з боку влади, на користь регіону. Неможливість примирення сторін, може навпаки загострити ситуацію вкрай до використання сили. Тому еволюційний сепаратизм легко перетворюється в радикальний. Радикальний сепаратизм виправдовуючи свою назву, використовує радикальні та жорстокі методи відстоювання власних позицій. Зазвичай основою є етнорелігійна ознака населення регіону. Викликаний він небажанням центральної влади йти на поступки та компроміси, що в свою

чергу викликає радикалізацію вимог політичних еліт регіону. Цей тип дестабілізує ситуацію по всій території держави, підриває довіру до влади. Є затяжним процесом.

Висновок. Сепаратизм тягне свої корені, ще з давнини як метод відстоювання інтересів регіонів перед великою державою. Це явище має економічне, політичне, духовно-культурне походження. Його можливо та необхідно контролювати, через правильну національну політику держав, урегулювання конфліктів між етнонаціональними групами що проживають на одній території, та інші методи залежно від держави де це відбувається.

Список використаних джерел

1. Олішевська В. В. Сепаратизм: сутність, зміст, основні підходи. Національна академія державного управління при Президентові України, 2013. С. 151-152.
2. Маслова Н. М., Мунтян П. П. Сепаратизм у сучасному світі: суть, причини та регіональні різновиди. <https://cusu.edu.ua/ua/konferen-2018-2019-arhiv/stratehii-innovatsiinoho-rozvytku-pryrodnych-lych-dystsyplin-dosvid-problemy-ta-perspektyvy/seksiia-4/7675-separatyzm-u-suchasnomu-sviti-sut-prychyny-ta-rehionalni-riznovydy>
3. Цебенко О. Форми вияву сепаратизму: теоретико-методологічний аспект. Львівський національний університет імені Івана Франка, 2014. С. 48-49.

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження. Повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління викликане потребою адаптувати політичну систему до змінних внутрішніх та зовнішніх викликів. Це також відображає бажання суспільства зміцнити демократичні інституції та забезпечити більшу відкритість і відповідальність у владі.

Мета дослідження: проаналізувати причини повернення до парламентсько-президентської форми правління України у 2014 р. та зміст відповідних конституційних положень.

Об'єкт дослідження: парламентсько-президентська форма державного правління.

Предмет дослідження: президентсько-парламентські форми організації державної влади України.

Завдання дослідження: проаналізувати динаміку змін у політичній архітектурі України в контексті повернення до парламентсько-президентської форми державного правління та її можливі наслідки для ефективності та стабільності політичної системи.

Виклад основного матеріалу. Запорукою успішного функціонування змішаної президентсько-парламентської форми організації державної влади є ефективно налагоджений механізм політичного компромісу. В Україні цей чинник не спрацював через низку інституційних та історичних причин. Зміна мажоритарної форми волевиявлення на пропорційну за закритими списками в єдиному багатомандатному окрузі при слабкості партійних організацій та високому рівні фрагментації парламенту виявилися чинниками експансії великого тіньового капіталу у владу, що призвело до максималізації ролі лідера фракції й одночасного знецінення «фрядового» депутатського мандата, пріоритетності інтересів впливових бізнес-груп над інтересами українського народу, зниження професійного рівня депутатського корпусу через потрапляння до його лав осіб, що ні за професійними ознаками, ні за моральними якостями не відповідають таким вимогам [2, с. 393]. В 2005 р. після Помаранчевої революції Україна перейшла до парламентсько-президентської форми державного правління. Однак, після приходу до влади Віктора Януковича і Партії регіонів 30 вересня 2010 року Конституційний Суд України визнав таким, що не відповідає Конституції України Закон «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. У зв'язку з порушенням процедури його розгляду прийняття [5]. Конституційний Суд України поновив чинність Конституції 1996 р. Верховна Рада має право звільняти всіх зазначених осіб з посад. Вона вирішує питання про відставку Прем'єр-міністра та членів. Парламент призначає на посаду та звільняє з посади за поданням Президента голову служби безпеки України. Відповідно до Конституції та закону України парламент здійснює контроль за діяльністю Кабінету Міністрів. Згідно з Законом України від 21 лютого 2014 р. значно ширшими стали повноваження Голови Верховної Ради. У разі дострокового припинення повноважень Президента на Голову Верховної Ради, а не на Прем'єр-міністра, як фіксувала Конституція в редакції 1996 року, покладається виконання обов'язків глави держави на період до обрання й вступу на посаду нового Президента. Цим законом розширено й коло повноважень Кабінету Міністрів, які за Конституцією в редакції актів Кабінету Міністрів з мотивів їх невідповідності Основному Закону держави з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності; не лише призначає, а й звільняє з посади Генерального прокурора України (за згоди Верховної Ради), половину складу Ради Національного банку України, половину складу Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення, третину складу Конституційного Суду України [3, с. 198]. Парламентсько-президентська форма державного правління передбачає створення збалансованої моделі державної влади, в якій повноваження глави держави значно обмежені й перерозподілені між урядом та парламентом [1, с. 62]. Організація державної влади в парламентсько-президентській республіці здатна здійснювати ефективне державне правління, що забезпечується її стабільністю, зумовленою, з одного боку, збереженням за президентом значних владних повноважень, а з іншої - наявністю істотних важелів впливу на уряд з боку парламенту [4, с. 110].

Висновок: Повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління обумовлене бажанням забезпечити більшу демократію, ефективніше розподіляти владні повноваження та збалансувати систему контролю влади.

Список використаних джерел

1. Т. В. Гончарук, Н. В. Гнасевиц, М. І. Гурик, О. М. Рудакевич. Тернопіль: ЗУНУ, 2017. 250 с.
2. Гончарук Т., Шумка М. Національно-культурна ідентичність маркерно-дернізованого українського суспільства: Збірник наукових праць. 2018. 722 с.
3. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думкаТНЕУ», 2018. 250 с.
4. Гнасевиц Н. В., О. М. Рудакевич. Українська національна ідея: генеза та сучасний зміст. Світоглядні та соціокультурні засади формування української модерної нації: моногр. / авт. колектив: Тернопіль: ЗУНУ, 2016. 256 с.
5. Закон України «Про внесення змін до Конституції України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2222-15>

ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження. Майдан став одним із найпотужніших комплексних викликів не лише для України, але й для світової спільноти. Боротьба громадян України за свої права, що дістала назву Революція Гідності, стала наймасштабнішою подією в новітній історії України.

Мета дослідження: проаналізувати поставлені цілі, значення рушійної сили і результати Революції гідності.

Об'єкт дослідження: вплив Революції Гідності на соціально - політичну ситуацію в Україні.

Предмет дослідження: сформовані нові інституційні форми громадянського суспільства.

Завдання дослідження: з'ясувати передумови та причини, які призвели до початку Революції гідності, прослідкувати хронологію подій Революції гідності, дослідити поняття рушійної сили, її ролі в ході дій Революції гідності, розглянути наслідки, які виникли після завершення Революції гідності.

Виклад основного матеріалу. Більшість експертів пояснюють вихід людей на вулиці в листопаді 2013 року, після відмови уряду підписати Угоду про Асоціацію з Європейським Союзом, як цивілізаційний вибір. Причин для невдоволення владою було достатньо. Середній і малий бізнеси зазнавали утисків з боку фіскальних та перевіряючих органів, великий - змушений був ділитися активами й грошми з представниками чинної влади [1]. Революцію гідності умовно можна поділити на 2 етапи. Перший етап – Євромайдан, який розпочався 21 листопада 2013 року і тривав до 16 січня 2014 року. Наступний етап вже мав назву Революція, яка брала свій початок з 16 січня 2014 року. Такі події перевернули ситуацію в країні з ніг на голову. Масові протести, демонстрації, виступи студентів та акції саме цими словами можна охарактеризувати Євромайдан, а згодом і Революцію. Ці дії українців були викликані спротивом проти відходу політичного керівництва країни від законодавчо закріпленого курсу на Європейську інтеграцію та подальшою протидією цьому курсу. Цілі першого і другого етапів Революції гідності були взаємопов'язані і мали на меті наступне: підписання Україною асоціації з ЄС, отримання безвізового режиму для українців, відставку тодішнього уряду, проведення позачергових виборів президента й уряду. Однією з передумов тодішнього бунту українського населення було й те, що тогочасний президент України активно провадив політику спрямовану в сторону Росії. Вона полягала у відмові від україномовних інформаційних продуктів на державному телебаченні. Тіньова економіка, зростання корупції та хабарництва, безвідповідальність влади та її авторитарний характер, придушення громадянських свобод, репресії проти опозиції, навмисне знищення армії вже багато років поспіль руйнували потенціал країни. Обурення зі сторони громадян стрімко зростало. Українці не стали чекати і вийшли на Майдан, зібралося їх тоді близько півтори тисячі осіб, переважно це були журналісти та молодь [4]. Першими до Євромайдану долучилися студенти. Спочатку протестувальники вимагали лише підписання Угоди з ЄС, через що акцію було названо «Євромайданом». Згодом протест підтримала опозиція. Перший мітинг на Європейській площі в центрі столиці виявився чи не найбільш масовим за останні кілька років, адже в ньому взяло участь більш ніж 100 тисяч учасників. Вже 27 листопада мітинги набувають більшого масштабу, адже виступи невдоволених громадян відбуваються чи не по всій території України. Віктор Янукович в цей час летить до Вільнюса, де, незважаючи на те, що відбувається в країні, остаточно знищує можливість підписання угоди з ЄС. Це стало останньою краплею, яка змусила український народ ще більше згуртуватися і почати діяти задля власних інтересів. Адже проросійський президент знехтував бажанням мільйонів громадян і відмовився від підписання угоди про асоційоване членство України в Європейському Союзі. Мрії про краще життя в європейській державі, отримання безвізового режиму і перспективи на майбутнє було знищено. Саме в цей момент українці вирішили, що прийшла пора сконцентруватися на проблемах і вирішувати, що робити з ситуацією в країні [2, с. 143]. Напередодні 29 листопада влада звозить до Києва тисячі силовиків, а тим часом на Євромайдані приймають рішення про відставку уряду разом з проросійським президентом. Найстрашніше почалось згодом. Вже 30 листопада відбувся жорстокий розгін студентського Євромайдану. Вночі загопи міліції «Беркут» напали на студентів, які ночували на Майдані Незалежності. Молодь зі всієї сили били кийками, а потім не моргнувши й оком добивали ногами, їх почали переслідувати вулицями столиці. 1 грудня учасники мітингу витіснили з Майдану силовиків і почали встановлювати барикади. Тим часом на Банковій жорстоко побили активістів і журналістів. Згодом була зроблена спроба розгону. Якщо о 3 годині ранку 11 грудня на майдані було 15 тисяч осіб, то вже в 9 - більше 30 тисяч, через таку кількість небайдужих силовикам нічого не залишалося як просто відступити. Приблизно в цей же час з'являється Автомайдан. Люди на машинах намагаються блокувати автобуси силовиків і з'являються під резиденцією Януковича. Режим Януковича, після прийняття диктаторських законів 16 січня посилив переслідування Майдану, звільнив силовиків, які побили студентів і людей похилого віку, а також запровадив кримінальну відповідальність за збір інформації про силовиків [3]. Саме після цього і почалися бої на вулиці Грушевського. 22 січня 2014 відкрився рахунок героїв, котрі віддали своє життя за свободу Батьківщини. Страшні кадри окривавлених молодих людей облетіли весь світ. Офіційно встановлено 108 жертв Революції гідності. Більшість героїв «Небесної сотні» померли від вогнепальних поранень 20 лютого 2014 року. Саме в той момент всім стадо зрозуміло, що мета Євромайдану - не просто євроінтеграція, а повна зміна влади. Здавалося б, найстрашніше вже позаду. Але незабаром на Україну чекає анексія Криму та війна на Донбасі.

Висновок: Революція Гідності українського народу стала символом його бажання до справедливості, свободи та гідності. Причини її виникнення полягають у системній корупції, порушенні прав людини та авторитарних тенденціях в уряді. Наслідки революції охопили всі сфери життя країни, сприяючи політичним, економічним та соціальним змінам. Рушійні сили Революції Гідності полягали у масовому обуренні громадян, їхній активності та прагненні до побудови демократичного суспільства. Революція Гідності залишає важливий слід у історії України, показуючи силу єднання та вольових зусиль громадян у боротьбі за свої права та свободу.

Список використаних джерел

1. Андрухович Ю. «Євромайдан. Хроніка відчуттів» URL: [https://espreso.tv/article/2014/09/19/top 15 ukravinskikh knyzhok pro revolyutsiyu hidnosti](https://espreso.tv/article/2014/09/19/top_15_ukravinskikh_knyzhok_pro_revolyutsiyu_hidnosti)
2. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
3. Касіч Г. Під знаком Майдану URL: http://dif.org.ua/ua/mass_media/pid-
4. Курпіль Ю. Революція гідності змінила країну і кожного з нас URL: <https://ridna.ua/2014/11/revolyutsiya-hidnosti-zminyala-krajinu-i-kozhnoho-z-nas/>

ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження: сучасне українське суспільство переживає період глибоких реформ у всіх сферах буття, намагається встати на шлях цивілізованого розвитку, створити підвалини ринкової економіки, сформувати громадянське суспільство і правову державу. У реалізації названих завдань виняткова роль належить молоді, що обумовлено цілим рядом чинників.

Мета дослідження: вивчення форм участі молоді в політичному житті України.

Об'єкт дослідження: форми участі молоді в політичному житті України та їх вплив.

Предмет дослідження: українська молодь в політичному житті країни.

Завдання дослідження: проаналізувати можливості, мотивації та активність української молоді в політичному житті країни.

Виклад основного матеріалу. Категорія молоді в Україні визначається межами 14-35 років і налічує близько 15 мільйонів людей. Багато хто каже, що від молоді залежить майбутнє країни, але не треба забувати, що і теперішнє також. Молодь України здебільшого не цікавиться політикою - про це свідчить Всеукраїнське опитування «Молодь України 2017», здійснене Центром «Нова Європа» та Фондом ім. Фрідріха Еберта спільно з соціологічною компанією GfK Ukraine. Зокрема, 65% молодих людей не цікавляться взагалі або скоріше не цікавляться політикою. Із віком ця тенденція зменшується: серед респондентів вікової групи 14-17 років 55% узагалі не цікавиться політикою, а серед вікової групи 25-29 років таких лише 36% [2]. Політична участь молодих людей у владі закономерно може починатись з їх власних регіонів, де вони на початках можуть займатись волонтерською, або громадською діяльністю. Для цього необхідно, щоб молоді люди бачили перспективу їх регіонів, бажали їх розвитку та самі ставали їхньою частиною. Наразі в Україні молодіжна політика тільки починає розвиватися. На думку молоді, більшість старших чиновників, на жаль, не бажують прислухатися до їх думки, зважаючи лише на свій життєвий досвід і не розуміючи потреб молодшого покоління. І, хоча молодь часто висловлює свої думки з того чи іншого приводу, до дій ці пропозиції доходять лише у рідкісних випадках. Зокрема, багато молодіжних центрів в Україні не мають державного фінансування, хоча згідно із ЗУ «Про загальні засади молодіжної політики в Україні» чітко прописано, що у містах на балансі місцевих рад мають формуватися майданчики платформи для розвитку молоді. Гарним досвідом надання молоді змоги відчути свою відповідальність та вплив на громаду є інструмент створення молодіжних рад. Основними завданнями цього інституту є залучення активної молоді до спільної роботи на користь громади. У школах, ліцєях та університетах багато таких людей, але їх відокремленість знижує їх продуктивність. Молодіжна рада дає можливість впливати на бюджет участі міста, вигравати гроші на реалізацію проєктів, що в подальшому дасть досвід та розуміння потреб міста на рівні влади. Молодіжна рада зараз - це лотерея співпраці з місцевою владою, адже часто в органів місцевого самоврядування виникає бажання контролювати такі дорадчі органи, оскільки саме від них залежить фінансування молодіжної ради [2]. Молодіжні рухи часто співпрацюють із політичними партіями, є їх філіями і підрозділами, або ж конкурують із ними за можливість реалізації політичних, тобто владних, інтересів і амбіцій. Основний момент єдності партії з її молодіжною організацією полягає у єдності їх ідеологічних платформ. Молодіжна організація веде свою роботу, вирішує свої проблеми і одночасно співпрацює з партією, та готує себе для майбутньої політичної роботи в ній. У свою чергу політичні партії домагаються вирішення проблем, які є у молоді, та відстоюють інтереси членів молодіжних організацій, зокрема в парламенті. В Україні значна кількість партій мають свої молодіжні філії та організації, які ідеологічно орієнтуються на них. Окрім цього партії за допомогою своїх програм намагаються забезпечити підтримку молоді на виборах, проголошуючи соціальну спрямованість власної молодіжної політики [1, с. 9]. Молодь бере активну участь у соціально-політичних процесах, але ця активність проявляється більше у мітингових, у формі протесту. Молоді бракує політичної компетентності, інформованості, брак досвіду співпраці з органами місцевого самоврядування по виробленню рішень на місцевому рівні. Таким чином, у суспільно-політичних перетвореннях, що відбуваються в країні, дедалі більшу роль відіграє молодь. Вона активно підтримує політичний курс на здійснення демократичних реформ, бере участь у розбудові демократичного суспільства. Саме молоді люди часто ініціюють соціально - економічні, політичні і духовні зрушення. Щоб забезпечити реальну участь молоді в суспільному житті регіонів, потрібно впроваджувати такі механізми, як: розвиток молодіжних засобів масової комунікації; надання необхідних знань з питань участі молоді в житті регіону; залучення молоді до участі в асоціаціях, форумах тощо; підтримка волонтерського руху; проведення громадських слухань з молодіжних проблем; впровадження взаємодії молодіжних організацій та органів місцевого самоврядування на договірній, плановій і довгостроковій основі; визначення єдиних і відкритих умов участі молодіжних організацій у реалізації проєктів, що здійснюються органами місцевого самоврядування [3, с. 259]. Змінились і політичні пріоритети молоді. Колишня апатія до політичного життя країни та показна політична активність поступились місцем свідомій політичній участі значної частки молоді (до 33 %); поміркованому ставленню до політичних подій (46 %) і відторгненню політичних мотивів (21 %). Більшою мірою молодь орієнтується не на партії чи на їх ідеї, а на конкретних політичних лідерів [5, с. 44]. Молоді люди не готові і не прагнуть засвоювати нові форми соціальної активності, не ставлять за мету «вбудовуватися» в соціальні структури та громадські об'єднання, через які реалізується конструктивна взаємодія з владою та активна політична участь. Інструментами активізації політичної участі повинні стати розвиток соціальної активності та відповідальності молоді; побудова системи підготовки кадрів для політичної діяльності, яка забезпечувала б

засвоєння необхідних знань і навичок у суспільно-політичних процесах; розвиток молодіжних громадських організацій як інституту самоорганізації соціальних груп для виявлення їхніх політичних інтересів [3, с. 260]. До політичних цінностей можна віднести наступні: рівність, справедливість, демократія, свобода, безпека, держава, етатизм, патерналізм, мир й ін. Політичні цінності - це соціально-політичні ідеали (свобода, справедливість, рівність й ін.) і політичні явища, відображені у свідомості (держава, безпека, етатизм тощо) [4, с. 371].

Висновок: Усвідомлення демократичних цінностей та їх значущості в соціально-економічному і культурному розвитку держави має бути покладено в основу концепції національного виховання молоді. Реалізація потенціалу молоді в політичному житті країни може бути здійснена на основі розроблення і впровадження ефективних механізмів взаємовигідного партнерства державної влади та органів місцевого самоврядування. Для активізації політичної участі юнаків і дівчат слід залучати їх до обговорення, розроблення нормативно-правових актів, які стосуються молодіжної політики; гарантувати участь молоді в процесах прийняття рішень на державному та насамперед місцевому рівні.

Список використаних джерел

1. Безклетний С. Політична участь молоді та студентів як предмет політологічного аналізу / С. Безклетний // ВІСНИК НТУУ-КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка. Випуск 3. 2007. С. 7-12.
2. Громадський простір «Громадська та політична активність молоді: сучасна дійсність» URL: <https://www.prostir.ua/?focus=hromadska-ta-politychna-aktyvnist-molodi-suchasna-dijsnist>
3. Кияшко Л. О. Психологічні проблеми політичної активності сучасної української молоді / Л. О. Кияшко // Наукові студії із соціальної та політичної психології: 36. наук. праць Інституту соціальної та політичної АПН України. К., 2009. Вип. 23(26). С. 252-261.
4. Федорук П. І. Ціннісна складова в політичній культурі суспільства / П. І. Федорук // Гілея: науковий вісник. 2015. Вип. 103. С. 371-374.
5. Баранівський В. Ф. Ціннісні орієнтації студентської молоді та їх роль Єв консолідації українського суспільства В. Ф. Баранівський // Новинний вісник. Серія «Філософія». Харків: ХНПУ, 2014. Вип. 43. С. 39-52.

УКРАЇНА ЯК НАЦІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА

Актуальність дослідження: дана тема є надзвичайно актуальною в контексті геополітичних та соціокультурних змін. Зокрема, з урахуванням російської агресії на сході країни та анексії Криму, питання національної ідентичності, суверенітету та формування національної державності набувають особливої важливості для України та її міжнародного статусу.

Мета дослідження: аналіз стану та процесу формування України як національної держави з урахуванням її історичного досвіду, культурної спадщини та сучасних викликів.

Предмет дослідження: процеси, які сприяють утвердженню України як національної держави, зокрема, мовна політика, збереження історичної пам'яті, зовнішня політика, розвиток громадянського суспільства та соціально-економічне становище.

Об'єкт дослідження: Україна як національна держава, її історія, культура, політична система, суспільство та економіка.

Завдання дослідження: проаналізувати стан мовної політики та роль української мови у зміцненні національної ідентичності.

Виклад основного матеріалу. Україна, здавна відома своєю багатошаровою культурною спадщиною та складною історією, переживає важливий етап свого розвитку як національна держава. Після отримання незалежності у 1991 році, Україна стала стверджувати свою самобутність та незалежність як національна держава на полі міжнародних відносин. Одним із основних аспектів сучасної української ідентичності є національна мова. Українська мова визначається Конституцією як державна, що свідчить про важливість мовної політики в утвердженні національної ідентичності. Зусиллями держави та громадських ініціатив спостерігається підтримка та розвиток української мови як основного символу культурної та національної спадщини. Крім того, формування національної держави включає в себе збереження історичної пам'яті та культурної спадщини. Україна активно працює над відновленням та збереженням пам'яток історії та культури, що стали свідченням багатоаспектної історії народу. Реставрація історичних пам'яток, вивчення та популяризація історії та культури сприяють утвердженню національної свідомості. Незалежність України також відображається у формуванні власної зовнішньої політики. Країна активно співпрацює з міжнародними організаціями та країнами, зокрема в рамках Партнерства з Європейським Союзом та НАТО. Це дозволяє Україні підтримувати свою незалежність та розвивати власну ідентичність у світі [1]. Наприкінці, сучасна Україна, будуючи свою національну державність, стикається з численними викликами та завданнями. Проте, завдяки наполегливості українського народу та підтримці міжнародного співтовариства, країна здатна досягти своїх цілей та зберегти свою самобутність як національна держава. Україна продовжує йти своєю власною дорогою, будуючи майбутнє на основі своєї унікальної культурної спадщини та національного духу [2]. У цьому контексті, важливою складовою формування національної держави є підтримка демократичних інститутів та розвиток громадянського суспільства. Україна зосереджує зусилля на зміцненні демократичних інститутів, зокрема парламенту, судової системи та механізмів громадянського контролю. Розвиток громадянського суспільства відіграє ключову роль у забезпеченні активної участі громадян у процесах прийняття рішень та контролі за діяльністю владних структур. Також, важливим аспектом у формуванні національної держави є забезпечення економічного процвітання та соціальної справедливості. Україна активно працює над створенням сприятливого інвестиційного клімату, реформуванням економіки та підвищенням рівня життя громадян. Це сприяє зміцненню держави та підтримує її позицію на міжнародній арені [3]. Нарешті, на шляху формування національної держави Україна зіштовхується із внутрішніми та зовнішніми викликами. Серед них - територіальні конфлікти, корупція, вплив зовнішніх акторів тощо. Проте, злагоджена робота уряду, активна участь громадянства та підтримка міжнародного співтовариства дозволяють Україні подолати ці виклики та рухатися вперед у своєму стрімкому розвитку як національна держава.

Висновок: Україна, як національна держава, переживає важливий етап свого розвитку, сповнений викликів та можливостей. Процес формування національної ідентичності та державності вимагає системного підходу та активної участі українського суспільства, державних інституцій та міжнародного співтовариства. Самобутність України, її культурна спадщина та демократичні цінності є основою для побудови сучасної національної держави, яка здатна досягти успіху у світовому співтоваристві.

Список використаних джерел

1. Шульган Володимир Сучасна Україна як національна держава URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/46817/1/%d0%a8%d1%83%d0%bb%d1%8c%d0%b3%d0%b0%d0%bd%20%d0%92.pdf>
2. Балик Вікторія Сучасна Україна як національна держава URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34763/1/55.pdf>
3. Серебро М. В. Сучасна та національна держава: концептуальні основи та перспективи URL:https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjxp6snNiFAxV09wIHNRSzBEkQFnoECBAQAQ&url=http%3A%2F%2Fdspace.wunu.edu.ua%2Fhandle%2F316497%2F34763&usq=AOvVa_w0Ftw6YxqYHNk6Bxi0nYmWZ&opi=89978449

ЛІБЕРАЛЬНІ ПАРТІЇ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: Ліберальні партії активно впливають на політичні процеси в різних країнах світу, відіграючи важливу роль у формуванні економічної, соціальної, та законодавчої політики, а також у визначенні зовнішньої стратегії. Останні зміни в політичному та економічному середовищі свідчать про необхідність переосмислення ролі та значення цих партій. Україна, на шляху демократичних реформ та інтеграції до Європейського союзу, також має великий інтерес у вивченні цієї теми. Аналіз ліберальних партій може сприяти кращому розумінню принципів функціонування політичних сил загалом та їхніх взаємин з різними сегментами суспільства, бізнесом, та іншими політичними гравцями. Розуміння ролі ліберальних партій в контексті глобальних викликів, таких як зміна клімату, біженців, кібербезпека тощо, може допомогти в розробці ефективних стратегій відповіді на ці проблеми [3].

Мета дослідження: аналіз ліберальних політичних сил у світі та в Україні.

Об'єкт дослідження: ліберальні політичні формування, що активно діють у різних країнах світу, включаючи Україну.

Предмет дослідження: процес становлення, розвитку та функціонування ліберальних політичних формувань у світі та в Україні.

Завдання дослідження: проаналізувати історію формування та розвитку ліберальних політичних угруповань у всесвітньому контексті, вивчати їхню політичну ідеологію, програмні засади та традиції.

Виклад основного матеріалу. Ліберальні політичні формації представлені у багатьох країнах світу, включаючи Україну, і варіюються за своїм спрямуванням та пріоритетами. Загалом, ліберальна ідеологія прагне до збереження та розвитку свободи та індивідуальних прав людини, а також до обмеження впливу держави на соціально-економічні процеси [1]. У світі існують різні ліберальні партії, такі як Демократична партія США, Ліберальна демократична партія Канади, Ліберальна демократична партія Великої Британії, Фінська центристська партія та інші. В Україні також існують свої ліберальні формації, такі як Рух Чесності, Європейська солідарність, Голос та інші, які прагнуть до зміцнення демократії, захисту прав людини та створення сприятливих умов для розвитку бізнесу та економіки країни [4, с. 80]. Однак, на жаль, українські ліберальні партії не є дуже популярними серед виборців та мають низьку підтримку на виборах. У світі ліберальні партії відрізняються за своїми ідеями та програмами. Наприклад, в Канаді Ліберальна партія підтримує ідею соціальної справедливості, у Японії Ліберально-демократична партія акцентує на розвитку економіки та зміцненні національної оборони, а в Фінляндії Центристська партія підтримує ідею рівності та соціального захисту. Українські ліберальні формації також мають свої відмінності. Наприклад, Рух нових сил, заснований екс-президентом Грузії Міхеїлом Саакашвілі, акцентує на боротьбі з корупцією та захисті прав людини. Громадянська позиція, створена екс-главою Одеської ОДА Міхеїлом Саакашвілі, підтримує ідеї демократії та розвитку громадянського суспільства. Демократична партія акцентує на ідеях розвитку громадянського суспільства та правової держави, а Європейська солідарність підтримує ідеї євроінтеграції та розвитку економіки. Загалом, ліберальні політичні формації у світі та в Україні відрізняються за своїми поглядами та підходами до політики, але їх об'єднує підтримка індивідуальних свобод, громадянських прав та демократії [2].

Висновок: Ліберальні партії є поширеними як у світі, так і в Україні. Вони відстоюють ідеї індивідуальної свободи, громадянських прав, ринкової економіки та демократії, хоча їхні погляди та стратегії можуть різнитися в залежності від конкретної країни та партії. Незважаючи на це, загальна підтримка індивідуальних свобод та демократії є спільним чинником, що є об'єднуючим для ліберальних партій по всьому світу. Лібералізм як ідеологія виник у XVIII столітті в Європі і став ключовою складовою політичного та економічного життя. Він ґрунтується на принципах індивідуальної свободи, рівності перед законом, громадянських прав, свободи слова та преси, розвитку ринкової економіки та конкуренції.

Список використаних джерел

1. Top 10 Liberal Parties in the World 2021, World Blaze. Retrieved from URL: <https://www.worldblaze.in/top-10-liberal-parties-in-the-world-2016/>
2. Ліберальні партії України, Вікіпедія. Retrieved from URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
3. Liberalism, Encyclopedia Britannica. Retrieved from URL: <https://www.britannica.com/topic/liberalism>
4. Іванов, А. В. Політичні партії в системі громадянського суспільства: теорія та практика. 2021. С. 80-83.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕТНОПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження. Правові засади етнополітики в українській державі включають заходи щодо гарантування прав та свобод етнічних меншин, забезпечення їх культурного та мовного розвитку, а також сприяння міжетнічному діалогу та взаєморозумінню [2, с. 34].

Мета дослідження: забезпечення гармонійного співіснування та розвитку всіх етнічних груп в межах української держави, збереження культурної різноманітності та зміцнення національної єдності.

Предмет дослідження: правові норми, механізми та практика впровадження етнополітики в Україні, спрямовані на захист прав індивідів та груп різних етнічних походжень.

Об'єкт дослідження: етнополітика України як система правових, політичних та соціокультурних засад, що регулюють взаємовідносини між етнічними групами в країні, а також вплив такої політики на формування і розвиток суспільства.

Завдання дослідження: аналіз і визначення ефективності заходів етнополітики в Україні.

Виклад основного матеріалу. В умовах складної етнополітичної ситуації особливої гостроти набуває необхідність політологічного та правознавчого осмислення таких суб'єктів та об'єктів політики як нація, етнонаціональні меншини, їх суспільно-політичні об'єднання [3, с. 36]. Формування стратегії етнонаціонального розвитку в українській державі, як зазначав О. Антонюк, відбувається на засадах визначального принципу, властивого сучасним розвиненим демократичним державам: дотриманні національного інтересу та національних пріоритетів у державному, а не етнічному значенні, що дає можливість домагатись оптимального узгодження соціальних, політичних, культурних потреб різних етнонаціональних компонентів суспільства [1, с. 6]. Разом з тим, вони почали активно включатися в суспільно-політичні процеси і прагнути до статусу дієвого чинника (саме як самотніх етнічних спільнот) у формуванні офіційної політики, принаймні у сфері етнонаціонального розвитку [6]. Інколи складається враження, як зазначає О. Рудакевич, що «українська держава більшою мірою дбає про національні меншини, ніж про титульний етнос» [8, с. 155]. Однак багато питань етнонаціональної політики потребують вдосконалення та узгодження. Наприклад, у Конституції України поряд з термінами «Український народ», «українська нація», «національні меншини», використовується поняття «корінні народи» [5]. Натомість відповідно до Закону України «Про національні меншини в Україні» до національних меншин належать групи громадян України, які не є українцями за національністю, виявляють почуття національного самоусвідомлення та спільності між собою (стаття 3). Таким чином, згідно з цим законом усі представники етнічних груп, які не є українцями за національністю, належать до національних меншин. 2003 року Україна підписала закон «Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин». За п'ятою статтею даного закону: «При застосуванні положень Хартії заходи, спрямовані на утвердження української мови як державної, її розвиток і функціонування в усіх сферах суспільного життя на всій території України, не вважаються такими, що перешкоджають чи створюють загрозу збереженню або розвитку мов, на які відповідно до статті 2 цього Закону поширюються положення Хартії» [7]. Одним із факторів впливу на етнополітику є розвиток зовнішніх та внутрішніх відносин, суверенітету країни. Попри агресію Росії на Сході, держава намагається покращувати становище національних меншин. Так, закон України «Про освіту» від 05.09.2017р. надає право усім національним меншинам на навчання як державною, так і їх корінною мовою. Зокрема, в статті 7 зазначено: «Особам, які належать до національних меншин України, гарантується право на навчання в комунальних закладах освіти для здобуття дошкільної та початкової освіти, поряд із державною мовою, мовою відповідної національної меншини».

Висновок: Отже, етнополітика в Україні здійснюється на правових засадах актів державного та міжнародного значення, що показує її розвиток, незважаючи на важку ситуацію та політичні процеси сучасності. В Основному Законі України зазначається, що держава сприяє консолідації та розвитку української нації, її історичної свідомості традицій і культури, а також розвитку етнічної, культурної, мовної та релігійної самотності, всіх корінних народів і національних меншин [4].

Список використаних джерел

1. Антонюк О.В. Основи етнополітики: навчальний посібник. Київ, 2005. 427с.
2. Вавринчук М. Етнополітика Української держави у світі нових реалій: концептуальні підходи // Молодь і ринок. 2010.№5.С. 34-38.
3. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
4. Гурик М. І. Шумка М. Л. Трансформація специфічних ознак патерналізму в умовах децентралізації в Україні. URL:<http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/29229>
5. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017р. / URL:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
6. Закон України «Про національні меншини» від 12.12.2012р. / URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>
7. Конституція України від 28.06.1996р. Дата оновлення: 30.09.2016р. / URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

8. Національні відносини України на сучасному етапі. Україна на шляху незалежності. 2018р.
URL:<http://zno.academia.in.ua/mod/book/tool/print/index.php?id=3422>

ЗРОСТАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Актуальність дослідження. Внаслідок певних подій пов'язаних з Євроінтеграцією України, відбулося вторгнення Росії на територію нашої країни та анексія автономної республіки Крим. Ці дії, будучи суперечливим суспільно-політичним явищем, являють собою одну з найскладніших проблем світового співтовариства. В умовах життя сучасного українського суспільства під впливом різноманітних чинників українська національна свідомість переживає свій досить цікавий етап формування [5, с. 17]. У зв'язку з стрімкими глобальними змінами, що охоплюють усі аспекти життя суспільства, питання національної самосвідомості українців виходить на перший план, стаючи предметом пильного соціологічного дослідження. Особливо гостро ця проблема проявляється в молодіжному середовищі, де негативні наслідки цих трансформацій найчіткіше простежуються у сфері дозволя.

Мета дослідження: проаналізувати чинники, які впливають на національну свідомість українців під час україно-російської війни.

Об'єкт дослідження: громадяни України в умовах україно-російської війни.

Предмет дослідження: національна свідомість громадян України.

Завдання дослідження: проаналізувати, яким чином україно-російська війна змінила свідомість українців.

Виклад основного матеріалу. В рамках широкого поняття національної свідомості, для нас, українців, особливо важливим є більш вузьке поняття - українська національна свідомість. З глибин століть та з недавніх подій до українців дійшла вже сформована модель національної свідомості народу, яка й досі шліфується [1, с. 32]. Саме національна свідомість слугує фундаментом для побудови громадянського суспільства та демократії. Яскравим прикладом прояву думки громадянського суспільства та високого рівня національної свідомості нашого народу стала Революція Гідності. Це справжній зразок національно свідомої нації, яка чітко ставить перед собою пріоритети для власного майбутнього та майбутнього своїх наступників. Водночас, не можна заперечувати, що в історії України були періоди занепаду української національної свідомості, своєрідний «період національної сонливості», коли національна ідея та патріотизм залишалися на рівні сприйняття на слух, а не усвідомлення. Однак, саме події останніх років, зокрема Революція Гідності та російська агресія, стали потужним каталізатором зростання української національної свідомості. Сьогодні українці чітко усвідомлюють свою національну ідентичність, готові відстоювати свою свободу та незалежність, а також будувати демократичну та процвітаючу країну. Зате після трагічних подій Революції Гідності «народ зумів віднайти в собі силу, ту силу, яку так плекали і відшліфовували наші нащадки-інтелігенти (Ярослав Мудрий, Володимир Мономах, Данило Галицький, Богдан Хмельницький, Петро Дорошенко, Іван Мазепа, Олекса Довбуш, Устим Кармелюк, Михайло Драгоманов, Тарас Шевченко, Леся Українка, Володимир Сосюра, Іван Франко, Михайло Грушевський, Симон Петлюра, Роман Шухевич, Євген Коновалець, В'ячеслав Чорновіл (цей список можна продовжувати без упину) і зламати систему, показати вагу національного духу народу [4]. Цей дух національного єднання споріднює більшість українців і дотепер. Вже пізніше перед очима народу постала жаклива реальність війни з росією, в яку безпідставно втягнула нас країна-агресор. Це, напевно, одне з небагатьох полотнищ, на фоні якого народ споріднюється і будить в собі національну свідомість і зараз, проте є інші фактори, які цей процес гальмують, і роблять українців народом «другого сорту» та знищують почуття національної гідності та самосвідомості [3, с. 78]. На превеликий жаль, у житті сучасного українця, відбувається період переосмислення і зміни життєвих цінностей, в якому все духовне, зокрема національна самоідентифікація, відкладаються на задній план, а першочерговими постають матеріальні блага та цінності. Це зумовлено сучасним станом речей у держаній політиці, економіці та культурі. Народ загнали в глухий кут. Якщо українська нація після подій Революції Гідності переживала період великого національного піднесення та повірила в «нову Україну», давши владу новим людям, то сьогодні вона просто зневірилась та розчарувалась [6]. Хоч і українська національна свідомість переживає свої не кращі часи, все ж таки українець повинен залишатися українцем лише з поваги до того, що наші нащадки жили ще в більшій скруті та не втрачали своєї національної гідності і з поваги до самого себе, як представника великої нації, та з поваги до тих людей, які показують свій національний дух, на передовій, захищаючи рубежі нашої країни від ворога [2, с. 137].

Висновки. Війна стала для українців насамперед черговим випробуванням духу та національної свідомості. Одним із унікальних явищ цієї війни стало те, що на оборону незалежності виступили не лише українці, але й росіяни та багато представників інших націй, які усвідомили, що це і їх війна. І це ознака нового рівня розвитку української націоналістичної ідеології, коли більшість громадян країни приходять до розуміння необхідності захисту національних інтересів, поваги до цінностей і традицій титульної нації. Слід зазначити, що така ситуація також сприяє утворенню ідеології соборності нації та держави в Україні.

Список використаних джерел

1. Голубенко П. Україна і Росія у світлі культурних взаємин / П. Голубенко. К.: Дніпро, 1993. 447 с.
2. Гончарук-Чолач Т. В., Джугла Н. В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т. В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
3. Багрянний І. П. Публіцистика: доп., ст., памфлети, рефлексії, есе / І. П. Багрянний; упоряд. О. Коновал; передм. І. Дзюби; Післямова Г. Костюка. К.: Смолоскип, 1996. 856 с.

4. Дашкевич Я. Як Московія вкрала історію Київської Русі-України / Я. Дашкевич URL: <http://uainfo.org/blognews/398664-kak-moskoviya-ukrala-istoriyu-kievskoy-rusi-ukrainy-doklad-doktora-istoricheskikh nauk.html#sel=8:1, 10:45>.
5. Бугайов Є. Й. Що треба знати про розвиток суспільства. Київ, 1965. 60 с.
6. Як війна змінила суспільну свідомість українців: URL:<http://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/yak-viyna-zminyla-suspilnu-svidomist-ukrayintsiv-sotsiologichni>

ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ В УКРАЇНІ: ДО І ПІСЛЯ МАЙДАНУ

Актуальність дослідження: політичні партії є одним з найважливіших факторів, на основі якого можна сформувати уявлення про суспільство, його розвиток, демократичні процеси, що відбуваються в ньому.

Мета дослідження: визначення місця й ролі політичних партій у розвитку сучасного українського суспільства та пріоритетних напрямів реформування партійної системи в Україні. Розкрити знання про партії як суспільний інститут; дослідити їх місце і роль у суспільно-політичному; з'ясувати права політичних партій України.

Об'єкт дослідження: політичні партії України.

Предмет дослідження: статус політичних партій на соціально-політичному рівні, захист прав і свобод представників партій.

Завдання дослідження: проаналізувати роль партій в політичному житті суспільства.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку України постає питання щодо формування сприятливих правових та політичних умов, необхідних для створення повноцінного демократичного суспільства. Неабияку роль у цьому процесі мають відігравати політичні партії, що складають основу політичної системи більшості розвинених країн світу. Наявність політичних партій є ознакою високого розвитку суспільства та наявності в ньому громадянської культури й толерантності. В умовах загального виборчого права вони є основним механізмом політичної участі громадян. Політична партія - це особливе добровільне об'єднання громадян - прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має своєю метою сприяння формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах. На виборах до Верховної Ради у 2012 році брали участь 87 політичних партій, 9 з яких стали парламентськими. В останніх позачергових виборах 26 жовтня 2014 року було зареєстровано 29 політичних партій, хоча учасниками виборчого процесу було 52 політичні партії. За результатами виборів, до Верховної Ради VIII скликання за партійними списками проходять шість політичних партій: «Народний фронт» - 22,14 %, Блок Петра Порошенка - 21,82 %, «Об'єднання «Самопоміч» - 10,97 %, «Опозиційний блок» - 9,43 %, Радикальна партія Олега Ляшка - 7,44 %, ВО «Батьківщина» - 5,68 %. Решта партій не подолали 5 % бар'єр для входження до парламенту. За попередніми даними, у Верховній Раді будуть представлені 11 партій, кандидати від яких пройшли в загальнодержавному багатомандатному та одномандатних виборчих округах, а також 96 самовисуванців. Через високу чисельність політичні партії нечасто мають шанс отримати владу поодиночі, тому раніше вони утворювали блоки для участі на виборах. 17 листопада 2011 року український парламент схвалив закон про вибори, що заборонив участь блоків політичних партій на парламентських виборах. Довіра українського суспільства до політичних партій стабільно низька [1, с. 126]. Саме партії формують національні інтереси та втілюють їх у життя. Причому вони можуть брати участь у творенні й здійсненні державної політики шляхом реалізації власних програм та в державному управлінні через свою роботу у структурах державної влади й місцевого самоврядування. Тому це не тільки важлива теоретична, а і практична проблема, оскільки вона пов'язана з розподілом повноважень між гілками влади, з питаннями оптимізації державно-владних відносин, результативного здійснення державної політики. Політичні партії, здійснюючи свої функції, забезпечують стабільність держави, створюють умови для послідовної зміни складу уряду в умовах багатопартійної системи. Між тим так було не завжди. Прототипи сучасних політичних партій почали з'являтися наприкінці XVII - на початку XVIII ст. У період активного розвитку капіталістичних відносин та буржуазних революцій партії стали легітимним інститутом боротьби з монархами за обмеження їхніх прав, а також засобом артикуляції інтересів різних груп виборців. При цьому науковці не оцінювали однозначно роль політичних партій у житті суспільства. В одних випадках вона оцінювалася позитивно [2, с. 347], в інших - партії звинувачували в тому, що вони гальмують розвиток демократії, знижують ефективність функціонування інститутів держави [3, с. 8]. Зокрема, А. де Токвіль та Дж. Мілль оцінювали партії негативно і вважали, що тільки держава є виразником народного суверенітету або і взагалі волі суспільства. А посередницька діяльність будь-яких організацій між владою та народом оцінювалася негативно. Натомість Ф. Бекон і Е. Берк, навпаки, давали позитивну оцінку політичним партіям. Вони розглядали їх як природне утворення, спричинене боротьбою різних політичних сил за владу. Сьогодні можна виділити кілька підходів, що пояснюють особливості формування та діяльності політичних партій у сучасному суспільстві: 1) доктринальний (ліберальна концепція): партії - це групи людей, ідеологічно пов'язаних між собою (Б. Констан, Б. Франклін, Д. Медісон, Й. К. Блунчлі); 2) класовий (марксистська концепція) - пов'язує виникнення й функціонування партій із класовим представництвом та захистом інтересів конкретних класів (К. Маркс, Ф. Енгельс, В. Ленін); 3) інституціональний - представляє партії політичним інститутом, що діє в умовах політичної системи (Р. Міхельс, М. Острогорський, М. Дюверже, Дж. Сарторі); 4) функціональний - розуміє партії, як асоціації, що мобілізують та активізують діяльність людей, і є базою політичних лідерів, які здійснюють управління державою (Р. Макридис, П. Меркл, С. Елдерсфельд). Кожен із наведених підходів визначення поняття політичної партії віддзеркалює щось істотне в цьому суспільному явищі. Найсуттєвішим у ньому все ж слід вважати місце цього інституту у формуванні політичної системи і владних відносин суспільства. Тому, синтезуючи зазначені підходи, можна зазначити, що політична партія є найпоширенішою формою організації

участі громадян у політиці, відносно стабільною суспільною організацією, що виражає інтереси і формулює політичні пріоритети певних суспільних груп; змагається за здобуття влади або здійснення впливу на неї; сприяє встановленню каналів зв'язку між державою і громадянами; продукує власну ідеологію або заявляє про свою прихильність до однієї з ідеологій, що вже існують, узгоджуючи з нею свої політичні вимоги. **Висновок:** Отже, партії історично сформувалися як інститут, здатний координувати і контролювати процес прийняття рішень на рівні держави. Вони спонукають представників конфронтаційних інтересів і поглядів до укладення угод, приведення у відповідність до різних вимог, узгодження дій. Партії, з'єднуючи громадянське суспільство з державою, сприяють подоланню чи пом'якшенню конфліктів, властивих відносинам між ними. Тому партії є необхідним елементом демократичної політичної системи. Саме завдяки партіям забезпечується функціонування законодавчих органів і виконавчої влади. Розвиток демократичних політичних систем переконує нас у тому, що політичні партії є найефективнішим інструментом реалізації групових інтересів у сфері політики.

Список використаної літератури

1. Гончарук-Чолач Т.В., Джугла Н.В. Політична соціологія: навчальний посібник / За ред. Гончарук-Чолач Т.В. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ТНЕУ», 2018. 250 с.
2. Політологія / Кирилюк Ф. М., Обушний М. І., Хилько М. І. [та ін.]; за ред. Ф. М. Кирилюк. К., 2004. 776 с.
3. Конституція (Основний Закон) Української Радянської Соціалістичної Республіки: Конституція, Закон від 20 квіт. 1978 р. С.8.

ФОРМИ ВИЯВУ СЕПАРАТИЗМУ

Актуальність дослідження. Тема форм вияву сепаратизму є дуже актуальною в контексті сучасних геополітичних процесів, оскільки сепаратистські рухи та тенденції можуть впливати на стабільність та безпеку країн, а також міжнародні відносини.

Мета дослідження: вивчення різних форм вияву сепаратизму, його причин, наслідків та можливих шляхів подолання або управління цими явищами.

Предмет дослідження: способи та методи, якими виявляється сепаратизм, його мотивації, причини появи та наслідки для суспільства та міжнародних відносин.

Об'єкт дослідження: різні форми сепаратизму.

Завдання дослідження: аналіз різних форм сепаратизму, та як він виявляється.

Виклад основного матеріалу. Форми вияву сепаратизму можуть бути різноманітними та включати етнічний, регіональний, релігійний, культурний та економічний сепаратизм. Кожна з цих форм базується на різних мотивах та може мати різні наслідки для суспільства [2, с. 89]. Розуміння та аналіз цих форм дозволяє краще усвідомити природу сепаратизму та виявити шляхи зміцнення національної єдності та міжетнічного злагодження. Сепаратизм, визнаний як стремління певної групи людей або території відокремитися від більшої політичної одиниці, існує в різних формах і проявах. Це явище, що супроводжує людство на протязі історії, знаходить своє вираження в різних аспектах політичного, етнічного, регіонального та релігійного життя. Однією з форм сепаратизму є етнічний сепаратизм, який базується на прагненні етнічних груп або націй до власної державності або автономії. Це може виникати через відчуття етнічної самоідентифікації та бажання зберегти свою культуру, мову та традиції [3, с.308]. Регіональний сепаратизм виражається в прагненні окремих регіонів або провінцій отримати відокремлення або більшу автономію від центрального уряду [1, с. 217]. Це може виникати через економічні нерівності, розбіжності в політичних переконаннях або культурні відмінності між різними регіонами. Релігійний сепаратизм полягає в прагненні певних релігійних груп або конфесій до створення власних державних утворень або територій з метою забезпечення свободи віросповідання та встановлення релігійних законів. Крім того, існують інші форми сепаратизму, такі як культурний сепаратизм, що виникає внаслідок намагання зберегти культурну ідентичність в умовах глобалізації, та економічний сепаратизм, який може виникати через розбіжності в економічних інтересах та переконаннях щодо економічної політики [2, с. 98]. У кожній з цих форм сепаратизму можна помітити певні спільні чинники, такі як відчуття незадоволеності та недовіри до центральної влади, почуття нерівності та дискримінації, а також бажання зберегти ідентичність та автономію [3, с. 305]. Однак, наслідки сепаратизму можуть бути складними та шкідливими для суспільства, включаючи політичну нестабільність, конфлікти та розпад державності.

Висновок. У світі існує різноманітність форм сепаратизму, включаючи етнічний, регіональний, релігійний, культурний та економічний. Кожна з них виникає з різних соціальних та політичних контекстів і має власні причини та наслідки. Розуміння цих форм є важливим кроком у вирішенні суспільних конфліктів та зміцненні національної єдності. Застосування ефективних стратегій для підтримки діалогу та розвитку взаєморозуміння може сприяти зменшенню напруги та побудові стійкого миру в суспільствах.

Список використаних джерел

1. Дівак В. В. Сепаратизм як феномен сучасної політики / В. В. Дівак. К.: Логос, 2010. 223 с.
2. Політико-правові механізми запобігання сепаратизму в демократичному суспільстві: наук. зап. / І. О. Кресіна та ін. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2014. 143 с.
3. Рахмайлов В. В. Типологія та генеза сепаратизму в науковій літературі: до постановки проблеми / В. В. Рахмайлов // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. 2013. № 590-60. С. 303-310.

ФОРМИ УЧАСТІ МОЛОДІ В ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження: сучасне українське суспільство переживає період глибоких реформ у всіх сферах буття, намагається встати на шлях цивілізованого розвитку, створити підвалини ринкової економіки, сформувати громадянське суспільство і правову державу.

Мета дослідження: вивчення форм участі молоді в політичному житті України.

Об'єкт дослідження: з'ясування форм участі молоді політичному житті України.

Предмет дослідження: українська молодь в політиці.

Завдання дослідження: аналіз форм участі молоді в політичному житті України.

Виклад основного матеріалу. Значну роль у політичному житті відіграє студентська молодь зі своїми інтересами, пріоритетами і цінностями. Сучасне українське суспільство переживає період глибоких реформ у всіх сферах буття, намагається встати на шлях цивілізованого розвитку, створити підвалини ринкової економіки, сформувати громадянське суспільство і правову державу. У реалізації названих завдань виняткова роль належить молоді, що обумовлено цілим рядом чинників. [1, с.7] Однією з форм політичної участі є молодіжні студентські рухи, які мають свою історію становлення та розвитку в Україні. Основний момент єдності партії з її молодіжною організацією полягає у єдності їх ідеологічних платформ. Молодіжна організація веде свою роботу, вирішує свої проблеми і одночасно співпрацює з партією, та готує себе для майбутньої політичної роботи в ній. У свою чергу політичній партії домагаються вирішення проблем, які є у молоді, та відстоюють інтереси членів молодіжних організацій, зокрема в парламенті. В Україні значна кількість партій мають свої молодіжні філії та організації, які ідеологічно орієнтуються на них. Окрім цього партії за допомогою своїх програм намагаються забезпечити підтримку молоді на виборах, проголошуючи соціальну спрямованість власної молодіжної політики [1, с.9]. Молодь бере активну участь у соціально-політичних процесах, але ця активність проявляється більше у мітингових, у формі протесту. Молоді бракує політичної компетентності, інформованості, брак досвіду співпраці з органами місцевого самоврядування по виробленню рішень на місцевому рівні. Таким чином, у суспільно-політичних перетвореннях, що відбуваються в країні, дедалі більшу роль відіграє молодь. Вона активно підтримує політичний курс на здійснення демократичних реформ, бере участь у розбудові демократичного суспільства. Саме молоді люди часто ініціюють соціально - економічні, політичні і духовні зрушення, адекватні викликам часу [2, с. 262]. Активна участь молоді у громадському житті – запорука успіху і прогресу нашого суспільства. Отже, сьогодні Україна знаходиться на етапі трансформації суспільства і політична активність молодого покоління залежить від того, як держава побудує з ним свою роботу. Сучасна молодь не має чітко означеної спрямованості на участь у політичному житті, хоч і виявляє готовність до активних дій. У більшості представників студентської молоді не сформовані настанови на самостійну, активну, відповідальну діяльність у сфері соціальних подій та інтерес до політичного життя країни. Молоді люди не готові і не прагнуть засвоювати нові форми соціальної активності, не ставлять за мету «вбудовуватися» в соціальні структури та громадські об'єднання, через які реалізується конструктивна взаємодія з владою та активна політична участь [5, с. 81]. Інструментами активізації політичної участі повинні стати розвиток соціальної активності та відповідальності молоді; побудова системи підготовки кадрів для політичної діяльності, яка забезпечувала б засвоєння необхідних знань і навичок у суспільно-політичних процесах; розвиток молодіжних громадських організацій як інституту самоорганізації соціальних груп для виявлення їхніх політичних інтересів. Усвідомлення демократичних цінностей та їх значущості в соціально-економічному і культурному розвитку держави має бути покладено в основу концепції національного виховання молоді. Для підвищення ефективності політичної участі молоді слід розробити і впровадити науково обґрунтовану концепцію психологічного супроводу розвитку громадських організацій та підвищення ефективності їх діяльності в контексті взаємодії з владою та впливу на політичне життя суспільства. Реалізація потенціалу молоді в політичному житті країни може бути здійснена на основі розроблення і впровадження ефективних механізмів взаємовигідного партнерства державної влади та органів місцевого самоврядування [4, с. 46]. Для активізації політичної участі юнаків і дівчат слід залучати їх до обговорення, розроблення нормативно-правових актів, які стосуються молодіжної політики; гарантувати участь молоді в процесах прийняття рішень на державному та насамперед місцевому рівні. Щоб забезпечити реальну участь молоді в суспільному житті регіонів, потрібно впроваджувати такі механізми, як: · розвиток молодіжних засобів масової комунікації; · надання необхідних знань з питань участі молоді в житті регіону; · залучення молоді до участі в асоціаціях, форумах тощо; · підтримка волонтерського руху; · проведення громадських слухань з молодіжних проблем; · впровадження взаємодії молодіжних організацій та органів місцевого самоврядування на договірній, плановій і довгостроковій основі; · визначення єдиних і відкритих умов участі молодіжних організацій у реалізації проектів, що здійснюються органами місцевого самоврядування [3, с.259-260].

Висновок: Молодь в Україні проявляє значний інтерес до політичних процесів і активно включається у них через різноманітні форми участі. Зокрема, молодіжні громадські організації, студентські об'єднання та ініціативні групи стають важливими агентами політичного впливу, сприяючи молодіжному голосу в суспільному діалозі. Завдяки цьому вони відіграють важливу роль у формуванні сучасної політичної агенди та забезпеченні представництва своїх інтересів в уряді та парламенті. Проте, для подальшого розвитку демократії

в Україні необхідно забезпечити більшу підтримку та стимулювання активності молоді, зокрема шляхом створення сприятливих умов для їхньої участі в політичному процесі та підтримки їхніх ініціатив.

Список використаних джерел

1. Безклетний С. Політична участь молоді та студентів як предмет політологічного аналізу / С. Безклетний // Вісник НТУУ-КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка. Випуск 3'2007. С. 7–12
2. Каретна О.О. Політична активність молоді як умова соціально - політичних трансформацій в Україні. / О.О. Каретна // Актуальні проблеми політики: зб. наук. пр. / гол. ред. С. В. Ківалов; відп. за вип. Л. І. Кормич. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія»: Південноукраїнський центр гендерних проблем, 2012. Вип. 44. С. 254-265.
3. Кияшко Л. О. Психологічні проблеми політичної активності сучасної української молоді / Л. О. Кияшко // Наукові студії із соціальної та політичної психології: Зб. наук. праць Інституту соціальної та політичної АПН України. К., 2009. 23(26). С. 252–261
4. Горошкова Н.А. «Участь молоді в політичному житті України: тенденції та перспективи» // Політична психологія. 2020. № 3 (12). С. 45-58.
5. Іванова О.М. «Форми політичної участі молоді в Україні: активізм та перспективи» // Молодь і суспільство. 2019. № 2. С. 78-92.

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження: повернення до парламентсько-президентської форми правління в Україні має великий вплив на сучасну політику та суспільство. Розуміння причин і наслідків цього переходу важливе для подальшого розвитку політичної системи країни.

Мета дослідження: проаналізувати причини повернення до парламентсько-президентської форми правління та їх вплив на політичну стабільність та розвиток України.

Об'єкт дослідження: політична система України після повернення до парламентсько-президентської форми правління.

Предмет дослідження: конкретні політичні рішення, законодавчі акти та реформи, впроваджені після переходу до парламентсько-президентської форми правління; вплив цих рішень на суспільство, економіку та політичну сферу країни.

Завдання дослідження: проаналізувати наслідки переходу України до парламентсько-президентської форми правління.

Виклад основного матеріалу. Україна це парламентсько-президентська республіка. До 2014 року ми були президентсько-парламентською, а потім знову стали парламентсько-президентською [1]. І будучи парламентсько-президентською на першому місці має стояти парламент, а не президент! Не дивно, що так часто можна зараз побачити слова обурення від журналістів про порушення Конституції через нехтування парламентсько-президентською формою правління [1]. Навіть якщо вигадати, але ж це записано у Конституції. Ми маємо поважати її, адже це основний закон держави. Не зовсім. У Конституції нічого не написано про парламентсько-президентську республіку. Так, немає слів «парламентсько-президентська» взагалі. Так само, як і не було слів «президентсько-парламентська» у тексті Конституції, який діє з 2014 року (а раніше ця версія діяла у 2006-2010 роках), норми якої зменшили повноваження Президента і збільшили повноваження Верховної Ради. Проте, експерти та журналісти почали писати, що тепер Україна – це парламентсько-президентська держава, а інші підхопили [1]. Закон України «Про внесення змін до Конституції України» від 08.12.2004 р. № 2222-IV – хронологічно перший Закон України, що вносив зміни до Конституції України. Закріплював перехід від президентсько-парламентської до парламентсько-президентської змішаної республіки. Визнаний неконституційним рішенням Конституційного Суду України 30 вересня 2010 р. у зв'язку з порушенням процедури його розгляду та прийняття [2]. У 2000–2001 роках рейтинг Леоніда Кучми знижувався: «касетний скандал» та вбивство журналіста Георгія Гонгадзе безпосередньо пов'язували із президентом, опозиція та громадські організації розпочали серію акцій протесту «Україна без Кучми» та «Повстань, Україно!».[2] У грудні 2002 року було створено тимчасову спеціальну комісію Верховної Ради України з опрацювання проєктів законів про внесення змін до Конституції [2]. Проєкт пройшов необхідну процедуру розгляду в Конституційному Суді й одержав позитивну відповідь стосовно можливості його внесення на голосування до Верховної Ради. Внесений до парламенту законопроект № 4180 був суттєво відмінним від законопроектів № 4105, який уже був проголосований народними депутатами раніше, але не отримав необхідної кваліфікованої (300) більшості голосів. На той час Кучма хотів закріпити свій вплив на політичну ситуацію в країні після того як полишить президентське крісло [2]. Переходячи від одного етапу трансформації політичної системи України до іншої, уявлення про місце, що його займає форма державного правління в місткому понятті «системи», яку треба змінювати, набувало в суспільній свідомості щораз ширшого змісту.[3] Наприкінці 1990-х – початку 2000-х років, особливо в період руху «Україна без Кучми», поряд з вимогою дострокової відставки Президента лунали заяви про те, що цього не досить; що треба «мінати систему» [3]. Йшлося, насамперед, про зменшення повноважень Президента, зміну форми правління. У найбільш радикальному варіанті, на якому упродовж 1990-х років і далі наполягали ліві, а потім – з 2003 р. – його підхопили і Л. Кучма з В. Медведчуком, пропонувався перехід до парламентської форми правління [4].

Висновок: Парламентсько-президентська форма державного правління має важливе значення для політичної стабільності та розвитку України. Наслідки цього переходу варто докладно проаналізувати для визначення його ефективності та подальших напрямків реформ. Розуміння і врахування історичного контексту та факторів, що вплинули на цей перехід, допоможе в майбутньому уникнути можливих політичних криз та конфліктів.

Список використаних джерел

1. Чи справді Україна парламентсько-президентська республіка? URL: <https://cedem.org.ua/analytics/parlamentsko-prezydentska-respublika/>
2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України» URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/_\(2004\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/_(2004))
3. Проблема вибору форми державного правління в Україні URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kolodii_problema.pdf
4. Форма правління як спосіб організації державної влади URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrainian-press-review/30959260.html>

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Волонтерство - добровольча діяльність, заснована на ідеях безкорисливого служіння гуманним ідеалам людства і яка не переслідує цілей отримання прибутку, отримання оплати або кар'єрного зростання. Волонтерська праця передбачає: службу на благо суспільства; отримання тільки моральної віддачі від роботи, без яких би то не було фінансових заохочень; мотивацію через особисту залученість. Історію волонтерського руху досить важко простежити, оскільки раніше точно ніхто не фіксував дії такого роду [5, с. 15]. Але сама історія людства вказує на те, що ні одному суспільству були не чужі ідеї добровільної і безкорисливої допомоги [3]. Волонтерство - поняття настільки ж давнє, як і поняття «соціум». У суспільстві завжди були люди, для яких способом самореалізації, самовдосконалення, зв'язку й спілкування з іншими людьми була праця на благо інших, на благо того співтовариства, в якому цій людині довелося народитися і жити.

Мета дослідження: проаналізувати специфіку волонтерського руху в Україні.

Об'єкт дослідження: з'ясувати особливості роботи волонтерів та їх ролі у реалізації соціальних проєктів.

Предмет дослідження: волонтерський рух в Україні.

Завдання дослідження: з'ясувати поняття та розгляду розвитку волонтерства як явища в Україні та світі.

Виклад основного матеріалу. В Україні ідея волонтерства йде в далекі часи, вглиб історії, коли українці, виховані на моральних і етичних традиціях православ'я, подавали безоплатну допомогу нужденним співгромадянам. В сучасних умовах проблема волонтерства набуває особливої ваги і значення. Волонтери стали одним з найвпливовіших інститутів сучасної України. Вони входять у трійку інститутів, яким українці довіряють найбільше, поряд зі Збройними силами і церквою. Вісім років тому понад мільйон українців були змушені залишити свої домівки через напад російської федерації. У 2022-му вже близько 10 мільйонів українців відчули, як це: схопити лише найважливіші речі та поїхати в невідомість, аби врятувати свою родину від обстрілів та російських танків за вікном. Майже три мільйони з них виїхали за кордон, а 6,5 млн - знайшли новий дім в інших регіонах України [1, с. 34]. Сьогодні часто можна почути фразу «Життя не буде таким, як раніше». І це правда. Адже змінилося все: цінності, спосіб життя і мислення, рід діяльності. У перші дні війни кожен відчував розгубленість і нерозуміння куди рухатись далі. Але разом з тим, велика кількість українців відразу об'єдналися та шукали різні способи, як допомогти країні.[2] Волонтерство в Україні, черговий раз мотивоване зовнішньою агресією, набуло нечуваних масштабів - здається, немає людини, яка б так чи інакше не була задіяна у допомозі армії, біженцям, лікарням або тим, хто не може сам про себе подбати. Українці перераховують кошти, допомагають особисто, організовують волонтерські організації та волонтерять за фахом безкоштовно.[4] У більшості міст України створено координаційні штаби, завдяки яким громадські та благодійні організації можуть тримати зв'язок та обмінюватись інформацією. Найбільша потреба у волонтерах є у наступних напрямках: координація центрів допомоги для ВПО, підготовка потенційних місць розміщення людей, психологічна допомога для дітей і дорослих, здача крові на донорство, організація допомоги людям похилого віку, автоволонтерство [4]. В Україні існують давні традиції допомоги військовим, взаємодопомоги, піклування про ближніх та інших форм діяльності, яку нині називають волонтерською. Ще в часи Київської Русі військо ділилося на «збройні сили», добровольчі батальйони», «територіальну оборону». Першою і основною частиною збройної організації була князівська дружина-професійне військо, яке утримував коштом державної скарбниці князь. Другу «добровольчу» частину війська становили полки і раті бояр-землевласників. Бояри приводили людей, яких вони озброювали. Це могли бути як військові найманці, так і люди, залежні від землевласника. Щоправда, це була дещо ненадійна частина війська, адже бояри користувалися правом «від'їзду», тобто могли в будь-який час піти геть зі своїми людьми. Міські полки («тероборона») були третьою частиною військової організації Київської Русі. Зазвичай вони збиралися за рішенням віча на певний термін. Такі полки комплектувало населення. При цьому двоє жителів споряджали третього, який вирушав у похід або захищав місто. Як бачимо, допомога збройним силам є однією з найдавніших традицій нашого народу. Ще однією з найпоширеніших традицій благодійної діяльності був збір коштів на будівництво та ремонт церков. Історії відомі як великі жертводавці, що могли самостійно фондувати будівництво релігійних споруд(князі, гетьмани), так і громадські ініціативи, коли необхідну суму збирали всією парафією – це вже типово волонтерська діяльність.

Висновок: Сучасний волонтерський рух в Україні відзначається активним розвитком та розмаїттям ініціатив. За останні роки волонтерство стало не лише символом підтримки українських військових, але й важливим елементом соціального та громадського життя країни. Зростання зацікавленості молоді у волонтерській діяльності, розвиток нових форм інтернет-волонтерства, а також підтримка державних та недержавних ініціатив у сфері волонтерства свідчать про активну роль громадян у побудові суспільства. Важливим є і підвищення свідомості громадян щодо важливості волонтерської діяльності та її внеску у розвиток країни. Продовження цих тенденцій може сприяти подальшому розширенню волонтерського руху та покращенню життя українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Волонтерство: «Порадник для організатора волонтерського руху» / укл. Т. Л. Лях; авт. кол. : О. В. Безпалько, Н. В. Заверіко, І. Д. Зверева, Н. В. Зімовець та ін. К.: ВГЦ „Волонтер», 2001. 176 с.
2. Разом ми сильні: як волонтери допомагають Україні і як їх діяльність мотивує і надихає. 2022р. URL: <https://mind.ua/openmind/20240862-razom-mi-silni-yak-volonteridopomagayut-ukrayini>
3. Волонтерство: що далі? Не має бути розпачу, має бути переформатування. 2022р. URL: https://mind.ua/kmba_alumni/publications/20239620-volonterstvo-shcho-dali-ne-mae-butirozpachu-mae-buti-pereformatuvannya
4. Долучайся до допомоги: Українська Волонтерська Служба. 2022р. URL: <https://ckoda.gov.ua/novyny-cherkaskoyi-oblasti/doluchajsya-do-dopomogi-ukrayinska-volonterskasluzhba-zaklikaye-stavati-volonterami-ta-dopomagati-vijskovim/>
5. Організація волонтерського руху у вищих навчальних закладах: Діагностичний інструментарій: Укл. Т. О. Рудякевич. Житомир: ЖДУ, 2004. 20 с.

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Постать волонтера є беззаперечним учасником військового руху в Україні. Об'єднання масштабних дій і допомоги індивідуально. Ризик і безкорислива громадянська позиція волонтерського руху, що формують суспільну свідомість українців.

Мета дослідження: проаналізувати вплив волонтерського руху на війну в Україні, показати актуальні вирішення проблеми, за допомогою праці волонтерів.

Об'єкт дослідження: волонтерський рух в Україні.

Предмет дослідження: шлях розвитку волонтерського руху в Україні, його діяльність під час війни.

Завдання дослідження: дізнатись все про волонтерський рух в Україні, хто такі волонтери, хто може ними стати, що вони роблять, як організовують свою роботу, дослідити чи є результат їхньої праці, і як їхня діяльність впливає на війну в нашій країні.

Виклад основного матеріалу. У сучасній Україні, де триває війна, дуже часто зустрічаються терміни «волонтер» та «волонтерство». Волонтерство існувало давно, зосереджуючись на розвитку невійськових сфер, але сьогодні, найпомітніша активність добровольців зосереджена саме на забезпеченні потреб української армії та постраждалих громадян від війни. Тих, кому необхідна допомога, стає більшою з кожним днем жорстокої війни. Розквіт волонтерської діяльності в Україні припав на час Революції Гідності і початок війни на Донбасі. У цей період волонтерський рух об'єднав суспільство, створив дієву структуру громадських організацій, груп людей, готових взяти на себе вирішення найбільш нагальних і болючих проблем держави.[3] З 24 лютого 2022 року У волонтерському русі відбувся «бум»: допомагали усі: і зарубіжні країни, і багаті, і бідні. Взагалі, слово «волонтер» походить від французького *volontaire*, яке перекладається, як доброволець. Тобто волонтерство – це добровільна допомога, яка у цей час є необхідною і суспільно важливою, бо завдяки волонтерам ми можемо врятувати більше життів і допомогти нашим воїнам. Волонтерство базується на законності, рівності, добровільності, безоплатності й неприбутковості. Волонтери – це люди, що добровільно допомагають. Також, необхідність у волонтерському русі була зумовлена наступними факторами: відсутність в армії достатніх ресурсів (одягу, засобів особистого захисту, медикаментів, їжі); відсутність організації своєчасного забезпечення цими ресурсами, налаштування логістики; відсутність потрібного забезпечення технікою; слабка виробнича база; відсутність достатньої підтримки біженців зі сторони держави. Волонтерські організації можна поділити на: офіційні – такі мають державну реєстрацію; неофіційні – сформовані стихійно, не мають офіційного статусу, діють від власного імені, як приватні особи. Офіційні організації обов'язково мають пакет документів, що засвідчують їх правовий статус та дозволяють працювати з міжнародними організаціями, юридичними особами, а також залучати інвестиції та отримувати гранти від уряду. Але, на мою думку, головним джерелом фінансування завжди залишаються громадяни – тобто ми з вами. У грудні 2023 зареєстровано 208 385 волонтерських організацій, з них майже 10% – це благодійні фонди, і 27,6% – різні громадські об'єднання. Основними сучасними перевіреними волонтерськими організаціями є: Благодійний фонд допомоги ветеранам та військовим «Повернись живим», Благодійний фонд Сергія Притули, Друк армія, БФ Гуркіт, Victory Drones, БФ «Побач перемогу», волонтерський штаб «Зграя», медичний батальйон Госпітальєри, ГО «Землячки», БФ «12 вартових» [1]. Основними напрямками діяльності сучасного волонтерського руху в Україні є: забезпечення Воїнів ЗСУ амуніцією, транспортом, оптикою, медициною, а також невійськовими предметами: їжа, засоби гігієни, матеріали для бліндажів і місць постійного перебування тощо; фізична, психологічна, медична реабілітація поранених військових та їхніх сімей; медичні мобільні команди на прифронтових територіях (безкоштовно для військових та цивільних, що перебувають там); евакуація з небезпечних місць і допомога переселенцям; евакуація поранених військових з місць бойових дій та медична стабілізація; виготовлення маскування, адаптивного одягу, збір аптечок тощо; розробка «убивачок» для окупантів (великий фокус наразі на дронах та антидронних засобах, 3D-друк для дронів тощо); донорство крові; пошук загиблих [2]. Щодо фінансової сторони, то для прикладу monobank оприлюднив такі дані, що з 24 лютого 2022 року до кінця 2023 року українці задонатили понад 112 млрд грн на потреби ЗСУ. Для розуміння масштабу – це 14,92 млн мінімальних зарплат. Зросла й середня сума одного донату – з 258 грн до 349 грн. [3]. Але, волонтером бути не просто і дуже небезпечно. Станом на 2024 рік точну кількість загиблих волонтерів, визначити неможливо, але їх багато. Зокрема, 19 вересня 2023р. організація «П'ятихатки БАМ» повідомила, що загиблих волонтерів звали Сергій Шалигін та Вадим Забара. На місці влучання перебувала одна з автівок, якою волонтери евакуювали жителів Куп'янщини. Таких випадків, на жаль, є безліч [5]. Також, є факти, що волонтерським рухом прикриваються шахраї, які використовують благодійність українців задля власного збагачення. Подібні дії підпадають під статтю 190 Кримінального кодексу і караються позбавленням волі на строк до 12 років. Станом на січень 2023 щодо псевдоволонтерів було порушено близько 126 кримінальних проваджень [4].

Висновки. Отже, основним і визначальним принципом сучасної тенденції волонтерського руху в Україні є добровільність, адже волонтер діє за покликом душі, з почуття потреби реалізувати свою громадянську позицію (саме такі люди формують суспільну свідомість). Діяльність волонтерів безкорислива і зовсім неприбуткова. Вони не отримують ні зарплати, ні жодної матеріальної вигоди, все роблять безкоштовно. І єдина їх нагорода – нагородження медалями та відзнаками. І останнє, волонтерська робота носить суспільно важливий характер, тобто спрямовується на вирішення проблеми, що з певних причин не може повністю вирішити держава.

Список використаних джерел

1. Волонтерські організації, які зараз працюють в Україні. Як їм допомогти? URL: <https://finance.ua/ua/saving/volonterskie-organizacii-v-ukraine>
2. Волонтерський рух допомоги українським військовикам (2014 – дотепер) URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Одним із найбільш значущих результатів Революції Гідності стало виникнення волонтерського руху. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579-ukrainske-volonterstvo-avise-unikalne-jomu-zavdacuemo-suverenitetom.html>
4. Українське волонтерство – явище унікальне. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579-ukrainske-volonterstvo-avise-unikalne-jomu-zavdacuemo-suverenitetom.html>
5. Що відомо про загибель волонтерів під час удару по Куп'янську URL: <https://suspilne.media/kharkiv/576387-so-vidomo-pro-zagibel-volonteriv-pid-cas-udaru-po-kupansku/>

ХРИСТИЯНСЬКА КОНЦЕПЦІЯ ВЛАДИ І ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження. З моменту появи перших цивілізацій, а значить і перших державних утворень, перед політичними структурами і їх ідеологами постала проблема теоретичного обґрунтування існування влади. За багатотисячолітню історію людства на світовій арені діяла величезна кількість держав. Вони не були статичні ні в політичному, ні в економічному, ні в ідеологічному планах. Як правильно зауважив В. Гурвін: «Держава народжується один раз, але видозмінюється і трансформується багато разів» [1, с. 205]. І. Ісаєв пише про це так: «Феномен влади завжди привертав цікавість як правлячих, так і тих, ким правлять і, будучи одним із головних соціальних стимулів, протягом століть постійно трансформувався, приймаючи все нові і нові форми і постійно потребуючи нових обґрунтувань і пояснень» [2]. Незмінним залишається одне – прагнення будь-якої влади довести, що: а) влада необхідна; б) вона необхідна в тому вигляді, в якому існує.

Мета дослідження: аналіз християнської концепції влади, що сформувалась у добу Середньовіччя.

Об'єкт дослідження: християнська концепція влади і держави.

Предмет дослідження: релігійно-політична система.

Завдання дослідження: аналіз впливу християнства на функціонування влади.

Виклад основного матеріалу. Під час аналізу такої проблематики звертаємось до праць видатних мислителів середньовічної доби: А. Августина, Ф. Аквінського, А. Кентерберійського, Сугерія, П. Абеляра. Як свідчить історія, рівень впливу церкви на людей був і залишається значним в порівнянні із іншими громадянськими інститутами. Водночас відносини церкви з державою залишаються складними та припускають можливість незалежності церкви і функціонування її як структури, підлеглої державі або фактично включеної в державний механізм, не кажучи вже про те, що в минулому церква могла мати статус держави. Проблема залежності або незалежності церкви від держави є центральною у відносинах між ними. Її вирішення у свою чергу визначається практичним вирішенням питання «церква і політика». Відповідно до своїх світоглядних установок і основної мети, церква, в принципі, повинна залишатися поза політикою. Однак політика (найчастіше в особі держави) постійно здійснює свій тиск на церкву. У свою чергу церква нерідко прагне впливати на політичне життя і має для цього власні, недоступні для держави можливості [3]. Д. Сміт поставив такі питання: 1) взаємовідносин між державою та церквою; 2) поділу влади та сфери впливу між державою та церквою. Його теорія взаємовідносин між державою та церквою базується на концепції автоматизації та постійної, хоч і не безповоротної, секуляризації політики, що включає відокремлення політичної системи від релігії. Таке відмежування ґрунтується на той факт, що політична влада не черпає своєї легітимності від релігії і скасовує всі структури і символи, що поєднували їх. Секуляризація включає трансформацію політичної культури, позначається експансією політичної системи, за рахунок релігійної, у найважливіші сфери суспільного життя. Націоналізм і національність витісняють релігійну дефініцію політичної спільноти і, перетворившись у секулярні ідеології, легітимізують державу і політичну владу. Апогеем секуляризаційного процесу є встановлення державного контролю над релігією і запровадження низки заходів до її елімінації [4, с. 132]. Теорія поділу влади між державою та церквою складається із відповідної схеми і враховує всі можливі варіанти стосунків між державою та церквою і розподілу сфер компетенції духовної та світської влад. Перш за все він розглядає традиційну релігійно-політичну систему, до якої відноситься: теократія, цезаро-папізм та конфесійна держава. Наступна – мішана, аморалістична модель. Вона включає наполовину конфесійну державу та багатоконфесійну державу. Третьою моделлю даної схеми є модель неантагоністичного відокремлення церкви від держави при конституційній забороні державної церкви. Наступною є експансія політичної системи: секуляризація. Ця модель передбачає деполітизацію церкви й преоналізацію релігії. Домінування антирелігійної / антирелігійної / держави над церквою та секулярна монополія теж входять до представленої схеми [4, с. 133-136]. Релігія постає необхідною складовою суспільного життя і виступає як чинник становлення соціальних відносин. Тобто релігію можна розглядати з позиції функцій, які вона виконує в суспільстві. Релігія виступає джерелом єдності тих чи інших соціальних спільнот. Вона одночасно протиставляє ці спільноти іншим спільнотам, що сформувалися на базі іншого віровчення. Таке протистояння є джерелом конфлікту, наприклад, протистояння між християнами та мусульманами, з католиками та православними тощо. Конфлікт з чужими організаціями сприяє внутрішній інтеграції в групі, створює почуття єдності [5, с. 41]. За умови існування стабільної демократичної, правової держави, релігійні організації виступають гарантом максимальної свободи совісті та релігії, а тому є прийнятними для України. Найвідомішим представником середньовічної філософії періоду патристики був Августин Аврелій (354-430 рр. н. е.), прозваний Блаженным. Християнській основі своєї філософії Августин надавав великого значення оскільки Бог - є центром філософського мислення; найвищою сутністю, тільки його існування витікає з власної природи, все інше з необхідністю не існує; він єдиний, існування якого незалежне, решта існує лише завдяки божественній волі; причиною існування будь-якого сущого, всіх його перемін; він не тільки створив світ, але й постійно його зберігає, продовжує його творити. Бог є також найважливішим об'єктом пізнання, оскільки пізнання мінливих, релятивних речей безглузде для абсолютного пізнання. Як усе існує завдяки Богу, так і кожне благо виходить від Бога. Спрямованість до Бога для людини є природною, і тільки через єднання з ним людина може досягнути щастя [6].

Висновок: завдяки християнству відбувся поділ влади (тобто у світі існує два види влади: політична і релігійна), який гарантує свободу особистості, водночас теоретики вважали, що сама держава примушує людей до дій. Сама концепція влади еволюціонувала з часом, а церква відігравала та відіграє значну роль у

політичному житті, обґрунтовуючи свою владу доктринами та зміцненням національної єдності. Духовна влада захищає людину від психологічного впливу, бо апелює лише до людського розуму та незалежної волі.

Список використаних джерел

1. Гурвін В. Християнська концепція влади як першоджерело формування. Новий світ. 1993. №5. С. 205-208.
2. Українська політична нація: проблеми становлення. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/stepyko_ukrainska.pdf
3. Чікіта І.В. Церква і громадське суспільство – історична роль і сучасність URL: <http://sevntu.com.ua/jspui/handle/123456789/1862>
4. Боцюрків Б. Теоретико-методологічні аспекти компаративного аналізу стосунків між церквою та державою в Україні / Б. Боцюрків // Колегія. 1994. № 3-4. С. 126-147.
5. Панченко Т. В. Ціннісні основи доктрини субсидіарності в Європейській суспільно-політичній думці / Т. В. Панченко // Вісник Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна: Зб. наук. пр. Х., 2010. № 889. С. 41-45
6. Кремень В.Г. Патристика: вчення Августина Блаженного; Філософія: мислителі, ідеї, концепції URL: <https://studentbooks.com.ua/content/view/1365/53/1/3/>

ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ ПОВЕРНЕННЯ УКРАЇНИ ДО ПАРЛАМЕНТСЬКО-ПРЕЗИДЕНТСЬКОЇ ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ

Актуальність дослідження. Повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління є актуальним і важливим питанням в контексті політичних та соціальних процесів країни. Зміна політичної системи має потенційно значний вплив на розвиток демократії, ефективність управління та взаємовідносини між різними гілками влади.

Мета дослідження: аналіз причин та наслідків повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління.

Предмет дослідження: процес повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління та його вплив на політичні та соціально-економічні процеси в країні. **Об'єкт дослідження:** парламентсько-президентська форма правління.

Завдання дослідження: вивчити історичний контекст та причини, що сприяли поверненню України до парламентсько-президентської форми державного правління.

Виклад основного матеріалу. Повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління визначається рядом об'єктивних і суб'єктивних чинників, які вплинули на політичну ситуацію в країні. Однією з головних причин цього рішення є необхідність забезпечення більшої стабільності та ефективності управління державою. Після Революції Гідності та падіння режиму Януковича в 2014 році, Україна стикнулася з низкою політичних криз, конфліктів між президентом та парламентом, а також недоліками у законодавчому процесі. Парламентсько-президентська система відображає важливий принцип розділу влади, дозволяючи парламенту та президенту здійснювати контроль один над одним, що сприяє запобіганню зловживання владою та забезпеченню більшої демократії [1]. Крім того, парламентсько-президентська система сприяє більшій відкритості та відповідальності перед громадянами, оскільки рішення приймаються не лише однією особою, але й за участю представників народу. Це сприяє зміцненню довіри громадян до політичної системи та урядових інституцій. Крім того, парламентсько-президентська система дозволяє більш гнучко реагувати на зміни у суспільстві та світовій політичній арені, забезпечуючи швидше прийняття необхідних рішень у важливих сферах, таких як економіка, соціальна політика та зовнішня політика. Наслідки повернення до парламентсько-президентської форми державного правління можуть бути значущими для подальшого розвитку країни. З одного боку, це може сприяти політичній стабільності та ефективності управління, забезпечуючи більшу участь громадян у процесі прийняття рішень. З іншого боку, необхідно уникати можливих конфліктів між президентом та парламентом, а також забезпечити рівень взаєморозуміння та співпраці між різними політичними силами. Продовжуючи дослідження наслідків повернення до парламентсько-президентської форми державного правління, слід звернути увагу на роль та функції самого парламенту у цій системі. Парламент, як представницький орган влади, здатний відображати широкий спектр політичних думок та інтересів суспільства. Він виконує законодавчу функцію, приймаючи закони та регулюючи роботу інших органів влади. У парламентсько-президентській системі парламент також може мати важливу роль у формуванні уряду, контролі за його діяльністю та прийнятті ключових рішень у сферах економіки, соціальної політики та зовнішньої політики [2]. Однак, важливо враховувати потенційні недоліки парламентсько-президентської системи, такі як можливість політичних блоkad та нестабільності у формуванні коаліційних урядів. Потрібно ретельно розробляти механізми забезпечення співробітництва між президентом та парламентом, щоб уникнути конфліктів та забезпечити ефективне функціонування урядових інституцій. Крім того, важливо забезпечити прозорість та відкритість у діяльності парламенту, щоб забезпечити довіру громадян до політичних інститутів [3]. Одним із ключових аспектів, який слід враховувати при аналізі наслідків повернення до парламентсько-президентської системи, є вплив цього рішення на політичну стабільність та економічний розвиток країни. Парламентська демократія може сприяти більшому включенню різних соціальних груп у процес прийняття рішень та сприяти розвитку конкурентного середовища, що сприяє економічному зростанню. Проте, необхідно враховувати можливі ризики та виклики, пов'язані з реалізацією парламентської демократії, такі як можливість політичних криз, корупції та втрати довіри до владних структур.

Висновок: повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління є складним і довготривалим процесом, який вимагає уважного аналізу, глибокого розуміння політичних процесів та гнучкості у вирішенні виникаючих проблем.

Список використаних джерел

1. Єгорова Христина «Причини та наслідки повернення України до парламентсько-президентської форми державного правління» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34756/1/40.pdf>
2. Антоніна Колодій «Проблема вибору форми державного правління в Україні» URL: https://ipiend.gov.ua/wpcontent/uploads/2018/07/kolodii_problema.pdf
3. Ірина Біла «Парламентська чи президентська: яка форма правління для України найкраща?» URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/ukrainian-pressreview/30959260.html>

ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження: очевидна через складні процеси будівництва незалежної Української держави. Майдан став важливим викликом не лише для України, але й для світової спільноти. Революція Гідності стала найбільш значущою подією в сучасній історії України, а пам'ять про тих, хто загинув за свої переконання, потребує глибшого розгляду та збереження колективної пам'яті. Наслідки цих подій, можливо, відчуватимуться впродовж багатьох десятиліть.

Мета дослідження: аналіз причин, визначення наслідків та уточнення важливості рушійної сили Революції Гідності.

Об'єкт дослідження: вплив Революції Гідності на соціально-політичну обстановку в Україні.

Предмет дослідження: Революція Гідності.

Завдання дослідження: проаналізувати причини революції гідності.

Виклад основного матеріалу. Недовіра до влади, корупція та загострення кризи спричинили масові протести. Під час президентства В. Януковича його родина та близькі отримували величезні багатства, а малий і середній бізнес тиснули фіскальні та перевіряючі органи [1]. Влада в Україні тісно пов'язана з олігархічними структурами, що призвело до двох значущих Майданів: Помаранчевої революції 2004 року та Євромайдану 2013-2014 років. Відмова від угоди з ЄС стала краплею, що викликала масові протести. Більшість українців сподівалася на реальні зміни у політиці та економіці через євроінтеграцію. Майдан запустив процес трансформації, але не привів до кардинальних соціальних змін, залишаючись громадянським протестом [3]. Відповідно до останніх наукових досліджень, революції відбуваються не лише у кризові моменти, але й тоді, коли частина населення вже відчула певний прогрес і прагне подальших політичних змін [2, с. 86]. Протест перетворився на Революцію Гідності, змінюючи політичну владу та піднімаючи свідомість суспільства. Однак оцінки Майдану в різних регіонах розходяться. На Заході України він вважається усвідомленим протестом, тоді як на Сході думки розділяються, від негативних до позитивних оцінок. Багато на Донбасі вбачають у Майдані державний переворот, підкреслюючи підтримку Заходу [3]. Євромайдан відкрив шлях до Революції Гідності. Студенти України грали важливу роль у цьому руху. Революція Гідності безперечно змінила нашу країну, але вона також змінила кожного з нас. Ми навчилися приймати на себе відповідальність, стати більш обізнаними, менш байдужими і більш неогоїстичними, що, мабуть, раніше було відсутнє. Кожен прагнув внести свій внесок у Майдан: хтось взявся за волонтерство, інші допомагали матеріально, будь-то коштами або підтримкою. Кожен давав свій внесок в міру своїх можливостей [4]. Студентське співтовариство написало листа Віктору Януковичу, просивши його переглянути питання вступу України до Європейського Союзу. 29 листопада тисячі силовиків були зібрані у Києві, і того ж дня на Євромайдані було прийнято рішення про відставку уряду і президента. Наступного дня силовики жорстоко розігнали студентський протест, б'ючи учасників і переслідуючи їх. 1 грудня учасники мітингу витіснили силовиків з Майдану і створили барикади. Спроби розгону призвели до збройних зіткнень. 22 січня 2014 року Янукович втік до Росії, а Рада ствердила його зникнення. Події на Майдані призвели до загибелі 108 людей, більшість з них померли від поранень 20 лютого 2014 року.

Висновок: ця революція показала, що основною метою не було просто вступ до ЄС, а повна зміна політичної системи. Хоча здається, що найгірше вже минуло, на Україну чекали ще важкі випробування, такі як анексія Криму та повномасштабне вторгнення. Таким чином, Революція Гідності завершилася перемогою, але війна з Росією стала наслідком реакції окупанта на бажання українців бути незалежними. Ця революція показала, що зміни в країні можуть відбутися лише за умови активної участі громадян.

Список використаних джерел

1. Виступ Президента Петра Порошенка на прес-конференції 29 грудня 2014 року: URL: <http://www.president.gov.ua/news/31999>.
2. Світоглядні та соціокультурні засади формування модерної української нації: монографія / Гончарук Т. В., Гнасевиц Н. В., Гурик М. І., Рудакевич О. М., Томахів В. Я., Чигур Р. Ю., Шумка М. Л.; кер. авт. кол. О. М. Рудакевич. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 255 с.
3. Касіч Г. Під знаком Майдану / Г. Касіч: URL: http://dif.org.ua/ua/mass_media/pid-znakom-maidanu.htm
4. Курпіль Ю. Революція гідності змінила країну і кожного з нас / Ю. Курпіль URL: <http://ridna.ua/2014/11/revolvutsiya-hidnosti-zminvla-krajinu-i-kozhnoho-z-nas/>

ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження: актуальність даної теми є очевидною, оскільки це обумовлено складними процесами розбудови незалежної Української держави. Майдан став одним із найпотужніших комплексних викликів не лише для України, але й для світової спільноти. Боротьба громадян України за свої права, що дістала назву Революція Гідності, стала наймасштабнішою подією в новітній історії України. Значимість і масштаб події, пам'ять про сотні людей, які заплатили життям за свій вибір та активну громадянську позицію, зумовлюють необхідність її всебічного осмислення й дослідження, збереження колективної пам'яті. Не виключено, що наслідки цього вибуху гніву і гідності даватимуться взнаки не одне десятиліття.

Мета дослідження: окреслити причини, виокремити наслідки та значення рушійної сили Революції Гідності.

Об'єкт дослідження: вплив Революції Гідності на соціально - політичну ситуацію в Україні.

Предмет дослідження: Революція Гідності.

Завдання дослідження: визначити причини, рушійні сили та хід Революції Гідності.

Виклад основного матеріалу. Більшість експертів пояснюють вихід людей на вулиці в листопаді 2013 року, після відмови уряду підписати Угоду про Асоціацію з Європейським Союзом, як цивілізаційний вибір. Серед причин Майдану - традиційне та систематичне нехтування потребами і проблемами як окремих громадян, так і громадянського суспільства в цілому, неповага до нього з боку влади, загострення економічної, політичної та соціальної кризи. Зауважимо, що здебільшого ці ж причини було визначено також щодо подій 2004 року. Причин для невдоволення владою було достатньо. За майже чотири роки президентства В. Януковича його старший син Олександр став одним із найбагатших українців. Так само швидко збагачувалося й найближче оточення - гаранта, а корупційних оборудок ставало дедалі більше. Середній і малий бізнеси зазнавали утисків з боку фіскальних та перевіряючих органів. великий - змушений був ділитися активами і грошми з представниками чинної влади [1]. Адже замість демократії в Україні сформувалася олігархічно-кланова політичного режиму. Ця гібридна модель, характеризуючись тісним зрощенням політики й економіки, формувалася поступово, набуваючи специфічних ознак за часів діяльності кожного з чотирьох президентів України. Невідповідність між фасадними (задекларованими) цілями української влади і реальним політичним процесом з часом стала набувати загрозливих розмірів. що, зокрема, привело до появи двох потужних Майданів Помаранчевої революції (2004) та Євромайдану (осінь-зима 2013 - 2014 років). Проте саме відмова В. Януковича від підписання «Угоди про асоціацію України з ЄС» й відтермінування Асоціації змусило людей вийти на площі міст. У масовій свідомості пересічного українця курс України у напрямі ЄС означав дійсну (а не фасадну) розбудову демократичних інституцій та демонтаж олігархічно-кланової моделі політичних відносин. Для переважної більшості жителів України ЄС асоціюється з верховенством права, повагою до особистості, прозорими правилами функціонування політичної системи тощо. Тобто українці очікували мирним шляхом розбудовувати демократію у своїй країні, долучившись до сім'ї європейських народів. Саме тому українці закривали очі на корумпованість влади, утиски свободи слова, відсутність прозорих правил гри в усіх сферах суспільного життя, оскільки сподівалися, що декларований владою євроінтеграційний курс наблизить Україну до демократичних стандартів [2]. Революція Гідності в Україні спровокована була невдоволенням населення політичною системою, корупцією та відмовою від євроінтеграції. Вона призвела до відставки президента, конфлікту з Росією, започаткувала реформи та отримала міжнародну підтримку. Рушійними силами були масові протести, громадянське суспільство, міжнародна підтримка та активна роль ЗМІ. А також Революція Гідності відкрила нову сторінку в історії України, покликану змінити країну на краще та підтримати її демократичні цінності [4]. Суспільно-політичні зрушення в Україні наприкінці 2013 - на початку 2014 років стали прикладом небаченого лосі стану громадсько-політичної мобілізації, який зумовлений не тільки значенням для громадян проблеми геополітичного вибору правлячої еліти України (не підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС), а насамперед «якістю» політичного режиму, в тому числі мірою можливості реалізації громадянами своїх прав та свобод, ставленням правлячої еліти і силових структур (ігнорування, страх, ізоляція, застосування сили) до тих чи тих форм громадянського спротиву [3]. Євромайдан започаткував Революцію Гідності. Рушійною силою Революції сміливо можна назвати українських студентів. Революція гідності, без сумніву, змінила країну. Але вона змінила і кожного з нас. Ми навчилися брати на себе бодай маленьку, але відповідальність, навчилися бути небайдужими, неегоїстичними, чим, чесно кажучи, раніше трохи грішили. Кожен у ті буремні зимові дні намагався бути хоч чимось корисний Майдану. Кожен хотів допомагати: одні завзято взялися за волонтерство, інші допомагали матеріально - хтось гривнею, хтось і сотнею гривень. Хто чим міг. [4] Студентство вирішило написати листа Віктору Януковичу, в якому просили його ще раз переглянути питання стосовно вступу в Європейський Союз. Глава АП Львовчкін пообіцяв, що президент обов'язково розгляне його і відповідь найближчим часом. Проте відповідь була непередбачувана. Напередодні 29 листопада влада звозить до Києва тисячі силовиків, а тим часом на Євромайдані приймають рішення про відставку уряду разом з проросійським президентом. Найстрашніше почалося згодом. Вже 30 листопада відбувся жорстокий розгін студентського Євромайдану. Вночі загони міліції «Беркут» напали на студентів, які ночували на Майдані Незалежності. молодь 31 всієї сили били криками, а потім не моргнувши и

оком добивали ногами, їх почали переслідувати вулицями столиці. 1 грудня учасники мітингу витіснили з Майдану силовиків і почали встановлювати барикади. Тим часом на Банковій жорстоко побили активістів і журналістів. Згодом була зроблена спроба розгону. Якщо о 5 годині ранку 11 грудня на майдані було 15 тисяч осіб, то вже в 9 - більше 50 тисяч, через таку кількість небайдужих силовикам нічого не залишалося як просто відступити. Приблизно в цей же час з'являється Автомайдан. Люди на машинах намагаються блокувати автобуси силовиків і з'являються під резиденцією Януковича. Після прийняття диктаторських законів 16 січня, режим Януковича посилив переслідування Майдану, звільнив силовиків, які побили мирних протестувальників, та запровадив кримінальну відповідальність за збір інформації про силовиків. Бої на вулиці Грушевського розпочалися після цього. 22 січня 2014 року відкрився рахунок героїв, які віддали своє життя за свободу Батьківщини. Страшні кадри облетіли весь світ. У ніч на 22 лютого 2014 року президент Янукович втік у Росію. Парламент обрав Турчинова новим спікером і передав йому повноваження глави України. Офіційно встановлено 108 жертв Революції гідності, більшість з них - герої «Небесної сотні». Саме в той момент стало зрозуміло, що мета Євромайдану - повна зміна влади. Незабаром на Україну чекали анексія Криму та війна на Донбасі [4].

Висновок: Революція Гідності завершилася перемогою, відкриваючи нову еру української історії. Проте, її наслідком стала війна з Росією на сході країни. Важливо пам'ятати, що це не було метою революції, а складною реакцією на наше прагнення до незалежності та свободи. Крім того, Революція Гідності підкреслила важливість активної участі громадян у процесі змін та побудови кращого майбутнього для країни.

Список використаних джерел

1. Виступ Президента Петра Порошенка на прес-конференції 29 грудня 2014 року. URL: <http://www.president.gov.ua/news/31999>.
2. Документальний фільм «Майдан» режисера Сергія Лозниці, який показує події Революції Гідності. URL: <https://tyzhden.ua/majdan-v-obiektyvi-filmy-pro-podii-revoliutsii-hidnosti-iaki-otrymaly-nahorody-na-kinofestyvalakh/>
3. Хмельницька міська рада офіційний сайт. URL: <https://www.khm.gov.ua/uk/content/naslidky-ta-znachennya-revoljuciyi-gidnosti>
4. Про Україну та світ – достовірно і мультимедійно Велика українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/>

ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА РУШІЙНІ СИЛИ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

Актуальність дослідження є очевидною, оскільки це обумовлено складними процесами розбудови незалежної Української держави. Майдан став одним із найпотужніших комплексних викликів не лише для України, але й для світової спільноти. Боротьба громадян України за свої права, що дістала назву Революція Гідності, стала наймасштабнішою подією в новітній історії України. Значимість і масштаб події, пам'ять про сотні людей, які заплатили життям за свій вибір та активну громадянську позицію, зумовлюють необхідність її всебічного осмислення й дослідження, збереження колективної пам'яті. Не виключено, що наслідки цього вибуху гніву і гідності даватимуться взнаки не одне десятиліття.

Мета дослідження: окреслити причини, виокремити наслідки та значення рушійної сили Революції Гідності.

Об'єкт дослідження: вплив Революції Гідності на соціально - політичну ситуацію в Україні.

Предмет дослідження: Революція Гідності.

Завдання дослідження: проаналізувати причини, що призвели до Революції Гідності.

Виклад основного матеріалу. За кілька днів до саміту «Східного партнерства» ЄС у столиці Литви Вільнюсі, де мала бути підписана Угода про асоціацію України з ЄС, уряд ухвалив рішення відмовитись від її підписання [4, с. 6]. Все це відбулося після візиту Януковича до Москви. Рішення президента спричинило шок у суспільства. Крім того, відмова від Асоціації сприймалася багатьма українцями як загроза самому існуванню України, як самостійної держави. Першопричинами Революції Гідності були: протест проти узалежнення України від Росії, бажання ліквідувати корупційну систему та відкрити можливості розвитку країни. Чимало людей усвідомлювали, що підкорення України Росії могло знищення українського народу [1, с. 1]. Основними передумовами до революції були: 1. Повсюща русифікація з приходом до влади Віктора Януковича та його команди в Україні була розгорнута масштабна програма неоголошеної русифікації. Заходи русифікації полягали у поширенні на телебаченні та радіоефірах російської мови, на полицях магазинів з'явилися товари країни -загарбника. Така політика обурила пересічних українців, особливо нашу інтелігенцію. 2. Нищення малого бізнесу. Влада Віктора Януковича хотіла прикрити розвиток малого бізнесу в Україні та розширити великий. У зв'язку з тим, що їм було цілком вигідне це рішення. Значна частина власників великих підприємств належали сім'ї президента і відповідали інтересам політичних сил. 3. Руйнування фінансової системи Економічний курс який обрала команда Віктора Януковича призвів до деградації фінансової системи країни. Так, на кінець 2010 року ЗВР НБУ становили \$ 33.3 млрд, а на кінець 2013 -18.8 млрд. При цьому валютна складова ЗВР на лютий 2014 становила лише \$ 2.85 млрд, а залишки на рахунках державного казначейства - лише 100 тис гривень. 4. Харківські угоди Угода між Україною та Росією з питання перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України, підписана президентом України-Віктором Януковичем та президентом Росії-Дмитром Медведевим, 21 квітня 2010 року у Харкові, значно вплинула на розвиток нашої держави. За даною угодою термін перебування Чорноморського флоту Російської Федерації у Севастополі подовжено з 2017 до 2042 року з автоматичним продовженням на 5 років, якщо будь-яка сторона не висловить заперечення, та встановлена орендна плата. На знак протесту на Майдан Незалежності вийшли 1500 людей - переважно це були журналісти, громадські активісти та опозиційні політики. Згодом до них приєдналися студенти вищих навчальних закладів з усієї країни. Саме ввечері 21 листопада у соціальних мережах хтось із учасників вперше використав слово «Євромайдан» [3]. Рушійні сили Революції Гідності: Студенти та молодь: Студенти та молодь відіграли ключову роль у протестах. Вони організовували мітинги, блокували урядові будівлі та поширювали інформацію про події в соціальних мережах. Опозиційні політики: Опозиційні політики об'єднали протестуючих, координували їхні дії та представляли їхні інтереси на переговорах з владою. Громадянське суспільство: Українські громадські організації надавали протестуючим їжу, воду та медичну допомогу, а також документували порушення прав людини. Український народ: Український народ був головною рушійною силою Революції Гідності. Саме завдяки їхній стійкості, єднанню та прагненню до змін вдалося повалити. Наслідки Революції Гідності: відвернення безпосередньої загрози знищення України Росією; відновлення громадянських свобод, порушених «диктаторським режимом»; припинення панування клану Януковича; відновлення можливостей для реформування країни; рух України до Європи; зростання самоповаги, патріотизму та солідарності громадян України. Майдан продемонстрував здатність українців до самоорганізації, взаємодопомоги та самопожертви, виявив, що для наших співгромадян, незалежно від регіону проживання, етнічних територій та мови важливими цінностями є свобода, людська гідність, право обирати свою долю [2].

Висновки. Майдан постав важливою історичною подією, яка глибоко вплинула на політику не лише у Європі, але і в глобальному масштабі. Він незворотно спрямував країну на шлях до Європи, спричинив війну із сусідньою Росією, призвів до відновлення холодної війни між Росією та Заходом. Люди, які протестували проти злочинних дій режиму, походили зі всіх регіонів України; вони були дуже різними: і за релігійними вподобаннями, і за політичними переконаннями, і за соціальним статусом. Але було у них і дещо спільне: всі вони мріяли жити у незалежній, вільній Україні, у країні, де кожен має право на вільне висловлення власної думки, де всі поважають закон і права людини. Ці люди відчували себе європейцями та мріяли про європейське

майбутнє своєї країни. Трагічні події на майдані Незалежності увійшли до новітньої історії України і стали символом всенародного опору беззаконним діям тодішньої влади.

Список використаних джерел

1. Вауліна, О. Ніч, яка вивела нас на світло: річниця Революції Гідності / Ольга Вауліна // Голос України. 2014. 29 листоп. (N 231). С. 1, 4.
2. *За інформацією музею історії міста Хмельницького*. Наслідки та значення Революції Гідності URL: <https://www.khm.gov.ua/uk/content/naslidky-ta-znachennya-revolyciyi-gidnosti>
3. Киридон А. М. Революція гідності // Велика українська енциклопедія. URL: [https://vue.gov.ua/Революція гідності](https://vue.gov.ua/Революція_гідності)
4. Хроніка війни. 2014-2020. Том 1. Від Майдану до Іловайська, 2020 р., С. 6-8.

ПОЛІТИЧНИЙ ЗМІСТ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ УКРАЇНИ ТА ЄС

Актуальність дослідження. На сьогоднішній день є дуже актуально торкнутися теми «Політичний зміст Угоди про асоціацію України з ЄС» тому, Угода про асоціацію між Україною та ЄС пропонує українському малому та середньому бізнесу можливості для розвитку власної справи, виходу на ринки ЄС та пошуку там бізнес-партнерів, дає спроможність збільшити свій прибуток, стати впізнаваним за межами країни та створювати власну репутацію.

Мета дослідження: аналіз угоди про асоціацію України та ЄС; позитивні і негативні наслідки.

Об'єкт дослідження: українське суспільство і Європа.

Предмет дослідження: українське суспільство і зміст угоди.

Завдання дослідження: визначити в чому полягає зміст угоди про асоціацію з ЄС.

Виклад основного матеріалу. Завдяки поглибленню економічних та торгівельних відносин вітчизняне виробництво стає кращим та якіснішим, а можливості просування його за кордоном – значно збільшуються. За умовами Угоди, українські правила та регламенти, які стосуються бізнесу, мають відповідати правилам та регламентам у Європі, щоб забезпечити вільний рух товарів і послуг між двома сторонами та уникнути дискримінації компаній, товарів і послуг на території України та ЄС. Однак наші підприємці не використовують всього потенціалу. Основні причини – малообізнаність з європейськими програмами, складність пошуку потрібної інформації та мала кількість фахівців, які можуть надати допомогу. Короткий зміст Угоди про асоціацію. Угода про асоціацію налічує понад тисячу сторінок, а за своєю структурою складається з преамбули, семи розділів, 44 додатків та 3 протоколів. У розділі «Преамбула» йдеться про те, що Україна є європейською країною, яка поділяє спільну історію та цінності з ЄС. Наголошено на визнанні Європейським Союзом європейських прагнень України та її європейського вибору. Також сторони стверджують на відданості сторін дотриманню всіх положень Статуту ООН та принципів і зобов'язань, прийнятих в рамках ОБСЄ, а також на повазі до принципів незалежності, суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів. У розділі I «Загальні принципи» описано підґрунтя, яке існує для укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема визнання з боку ЄС європейського вибору та устремління України як європейської країни, що поділяє з ЄС спільну історію, цінності та цілі Угоди, серед яких – створення асоціації, поступове зближення між Україною та ЄС на основі спільних цінностей, поглиблення економічних та торгівельних відносин, зокрема шляхом створення ЗВТ, посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи і безпеки. Розділ II «Політичний діалог і реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері закордонних справ та безпекової політики» містить положення, реалізація яких має сприяти розвитку і зміцненню політичного діалогу у різних сферах, у т.ч. поступовій конвергенції (зближенні) позицій України з ЄС у сфері зовнішньої та безпекової політики. У цьому розділі визначені цілі політичного діалогу – поширення міжнародної стабільності та безпеки, зміцнення поваги до демократичних принципів, верховенства права та належного урядування, прав людини та фундаментальних свобод, поширення принципів незалежності, суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів, співробітництво у сфері безпеки і оборони, серед яких головна - запровадження політичної асоціації між У розділі III «Юстиція, свобода і безпека» визначені напрямки взаємодії у відповідних сферах. [1]. Тарифні квоти на експорт до ЄС. Для будь-якої країни експорт є важливим інструментом на шляху розвитку економіки, тому це питання знайшло своє відображення в Угоді. В Додатку I-A Угоди встановлена система кількісних обмежень експорту визначених груп українських товарів до ЄС. На сьогодні, згідно з даними на офіційному он-лайн порталі Європейської Комісії, Україна вже вичерпала свою квоту на експорт меду, солоду, пшеничного глютену, консервованих томатів, виноградного та яблучного соку до ЄС на 2018 р. При цьому квота на постачання меду до ЄС була вичерпана ще 11.01.2018 р. Енергетичний ринок. В межах виконання Угоди Україна взяла на себе низку зобов'язань щодо імплементації вимог певних директив, які регулюють також екологічні питання. Серед найважливіших можна виділити Директиву 2011/92/ЄС про оцінку впливу окремих державних і приватних проектів на навколишнє середовище, Директиву 2008/98/ЄС про відходи, Директиву 2003/87/ЄС про встановлення схеми торгівлі викидами парникових газів у межах ЄС та ін. Виконання Україною своїх зобов'язань у цій частині Угоди потребує вирішення багатьох проблем, а також залучення грошових та часових ресурсів. Однак простежується також позитивна тенденція. Зокрема, в деяких напрямках захисту довкілля вже найближчим часом слід очікувати позитивних зрушень [2]. Від початку тимчасового застосування окремих положень Угоди, Україна виконала 56% заходів, передбачених урядовим Планом заходів із виконання Угоди про асоціацію до 2024 року. Окрім того, у червні 2021 році, до 7-ї річниці підписання економічної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС представники Кабінету Міністрів України презентували урядовий звіт про виконання УА у 2015-2020 роках. Також, були відмічені ключові здобутки за шість років інтеграції України до ЄС [3].

Висновок: Євроінтеграція є головним і незмінним зовнішньополітичним пріоритетом України, а подальша розбудова та поглиблення взаємовідносин між Україною та ЄС здійснюється на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції. Угода про асоціацію також стала яскравою демонстрацією якісно нового формату відносин між Україною та ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції».

Список використаних джерел

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом URL:https://export.gov.ua/agreement/13-ugoda_pro_asotsiatsiiu_mizh_ukrainoiu_ta_ievropeiskim_soiuzom
2. Переваги та недоліки Угоди про асоціацію між Україною та ЄС URL:<https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/perevagi-ta-nedoliki-ugodi-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-es.html>
3. Впровадження Угоди про асоціацію між Україною та ЄС URL:<https://www.center.gov.ua/component/k2/item/4025-впровадження-угоди-про-асоціацію-між-україною-та-єс>

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОГО УСТРОЮ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Децентралізація - це процес, який передбачає передачу повноважень та ресурсів від центрального уряду місцевим громадам. Це стосується не лише політичної, але й адміністративної сфери. Децентралізація державного устрою України є однією з найактуальніших проблем сьогодення. Це питання набуло особливої ваги після Революції Гідності 2014 року та початку війни з Росією у 2014 році. Війна продемонструвала слабкість централізованої системи управління та необхідність посилення ролі місцевих громад у вирішенні питань, які безпосередньо їх стосуються.

Мета дослідження: комплексне вивчення децентралізації державного устрою України як актуальної проблеми сучасності.

Об'єкт дослідження: процес децентралізації державного устрою України.

Предмет дослідження: теоретичні засади децентралізації, історичний досвід, перспективи розвитку.

Завдання дослідження: проаналізувати теоретичні засади децентралізації; дослідити досвід децентралізації в інших країнах; оцінити стан децентралізаційної реформи в Україні; визначити проблеми та перспективи розвитку децентралізації в Україні.

Виклад основного матеріалу. Серед усіх реформ, які ініційовані та відбувалися в сучасній Україні, а саме реформі у сфері децентралізації влади завжди відводилась особлива роль. Реалізація більшості з вітчизняних реформ безпосередньо залежала, залежить та залежатиме від стану організації та ефективності функціонування місцевого самоврядування, яке, будучи організаційно відокремленим та функціонально незалежним від державної влади, є найбільш наближеним до людини рівнем публічної влади, функціонально-телеологічно спрямованим у першу чергу на реалізацію і захист майже усіх інтересів та запитів населення, що забезпечується за допомогою нормативно-правового закріплення гарантій реалізації прав людини і відповідальності публічної влади. Останніми роками ми спостерігаємо колосальний науковий інтерес до питань місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. Зростає кількість оригінальних та інноваційних досліджень проблематики децентралізації, її сутності, змісту, принципів та функцій, тенденцій її розвитку, рецепції позитивних зарубіжних муніципальних практик та міжнародних стандартів місцевого самоврядування [1, с. 22]. Якщо розглядати переваги та актуальність децентралізації, спираючись на думку вчених, то першим, на що треба звернути увагу, є те, що децентралізація влади в державі сприяє розвитку демократії, адже відбувається розширення впливу територіальних громад, соціальних груп та громадськості загалом на справи публічного значення. Демократична держава завжди прагне залучити громадськість до здійснення публічних функцій урядування з метою оптимального задоволення різнобічних потреб людини та народу загалом [4, с. 9]. Багато країн вже успішно провели децентралізацію, таких як Словаччина, Польща, Латвія, Литва, Естонія та Скандинавські країни. Ця реформа сприяла розвитку їхньої економіки та соціальному прогресу. Вона передбачає передачу ресурсів та повноважень від центральної влади до місцевих органів, що дозволяє ефективніше вирішувати проблеми на місцевому рівні. Об'єднання невеликих громад у більш потужні сприяє зміцненню і дозволяє здійснювати самостійне господарювання на місцевому рівні. Ключовими повноваженнями місцевих органів самоврядування є забезпечення місцевого економічного розвитку, розвитку інфраструктури, планування розвитку території, благоустроїв, надання комунальних послуг та забезпечення громадської безпеки [2, с.108]. Безумовно, повномасштабне вторгнення росії в Україну піддало ризику реформаційні процеси, серед яких опинилась і реформа місцевого самоврядування. Проте, попри складні умови дефіциту бюджету, зміщення фокусів уваги та нестачі кадрів, громади продовжують запускати процеси цифровізації на місцях. Дотримання громадами пріоритету на побудову цифрової держави стало важливим фактором забезпечення стійкості під час війни як на місцевому, так і на державному рівнях. Так, з лютого 2023 року Міжнародна організація SocialBoost в партнерстві з Міністерством цифрової трансформації України та за підтримки Програми «U-LEAD з Європою» запустила акселераційну програму для територіальних громад, яка допоможе створити та реалізувати проєкти цифрової трансформації. Програма «Громада 4.0» допоможе теперішнім і майбутнім лідерам цифрової трансформації сформулювати концепції і запустити диджитал-проєкти, засновані на поточних потребах мешканців та органів влади громад. Програма передбачає використання вже наявних технологій та розробку нових рішень задля посилення стійкості, оптимізації цифрових процесів і впровадження інновацій, які сприятимуть відновленню і відбудові країни. Очікується, що запровадження цифрових технологій відіграватиме важливу роль у розвитку країни. Цифровізація стане для українських громад одним з інструментів відновлення та економічного зростання у післявоєнний час. Децентралізація влади і розвиток місцевого самоврядування є ключовими елементами цифрової трансформації. Вона дозволяє громадам самостійно вирішувати свої проблеми та впроваджувати інноваційні підходи в управління. Децентралізація також стимулює конкуренцію між регіонами, що сприяє ефективнішому використанню ресурсів та залученню інвестицій [3].

Висновок. Отже, децентралізаційна реформа стала ключовою складовою сучасного українського розвитку. Надання значних повноважень місцевим органам влади сприяло не лише зміцненню місцевого самоврядування, а й стимулювало розвиток освіти, медицини, а також транспортної та житлово-комунальної інфраструктури. Тепер

місцева влада активно працює над збільшенням інвестиційної привабливості своїх територій, адже це означає більше коштів для підвищення якості життя громади. Завдяки спрощенню процедур отримання дозволів та реєстраційних документів на місцях, громади стають активними учасниками у привабленні інвестицій та сприянні соціально-економічному зростанню. Вже сьогодні можна спостерігати позитивні зміни: ремонти доріг, оновлення медичних та освітніх закладів у малих містах. Реформа не лише дала поштовх для розвитку громад, але й відкрила нові можливості для кожного громадянина покращити життя в своєму населеному пункті та в цілому в країні. Таким чином, громадяни отримали можливість більш самостійно господарювати.

Список використаних джерел

1. Децентралізація публічної влади в Україні у контексті зарубіжного досвіду та євроінтеграційних процесів: монографія / за наук. ред. О. В. Батанова, доц. Р. Б. Бедрія; передмова Ю. С. Шемшученка. Львів: СПОЛОМ, 2021. 388 с.

2. Конституційно-правові проблеми місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в Україні: монографія / за ред. О. В. Батанова; передмова Ю. С. Шемшученка та О. В. Скрипнюка. Київ: Талком, 2021. 498 с.

3. Баймуратов М. О., Кофман Б. Я. Про роль органів місцевого самоврядування в періодвоєнного стану в Україні. Деокупація. Юридичний фронт – De-Occupation. Legal front: Матеріали міжнародного круглого столу (Київ, 18 березня 2022 року).

URL: <https://www.facebook.com/groups/642611143466211/permalink/646573919736600>

4. Бориславська О. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко. // Наукове видання. 2012. 132 с.

ТЕНДЕНЦІЇ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Останні десятиліття в Україні спостерігається модернізація громадських відносин, що наближає країну до стану, який є характерним для громадянського суспільства. Зростає активність особистості та її участь у вирішенні актуальних соціальних проблем на основі добровільного волевиявлення. Одним з помітних явищ сучасної української соціальної реальності є поширення волонтерства, яке іманентно притаманне громадянському суспільству та має широке поширення в різних країнах світу. Участь населення країни в волонтерській роботі стає масовою практикою, а самі волонтерські практики інституціоналізуються, що свідчить про початок формування громадянського типу особистості.

Мета дослідження: вивчення сучасних тенденцій волонтерського руху в Україні. Дослідженням поняття та розгляду волонтерства як явища в Україні та світі.

Об'єкт дослідження: з'ясування особливостей роботи волонтерів та їх ролі у реалізації соціальних проєктів.

Предмет дослідження: волонтерство в Україні, його тенденції і розвиток.

Завдання дослідження: проаналізувати сучасні тенденції волонтерства в Україні.

Виклад основного матеріалу. Волонтерство – це активна та безкоштовна участь громадян у соціально спрямованих діяльностях для надання допомоги заснована на принципах безкорисливості та добровільності, вона відображає внутрішню солідарність суспільства [2]. В Україні волонтерство виріс як відповідь на зовнішні та внутрішні виклики, що вимагали швидких та ефективних реакцій. Рух волонтерів українців став невід'ємною складовою цивілізаційного процесу. З великою метою гідного життя українців, вони координуються через різноманітні місцеві ініціативи та координаційні штаби. Незамінними волонтерами є ті, хто надає допомогу переселенцям, підтримує психологічний стан людей у кризових ситуаціях, а також забезпечує необхідну допомогу особам похилого віку та іншим вразливим групам населення [1]. Українське волонтерство виявило свою ефективність у наданні допомоги там, де формальні структури виявляються неефективними або недостатніми. Завдяки гнучкості та інноваційності, волонтери мають здатність швидко реагувати на потреби суспільства та розробляти ефективні стратегії дій. Рух волонтерства в Україні не лише зміцнює соціальну структуру суспільства, а й має стратегічне значення для забезпечення обороноздатності країни. У разі загрози агресії або конфлікту, волонтери готові надати необхідну допомогу, забезпечуючи захист та безпеку нації. Українська самоорганізація волонтерів є унікальною явищем у світі, що свідчить про велику силу та довіру громадян до власної спроможності вирішувати складні суспільні завдання [4]. Сьогодні волонтерство в Україні отримало визнання у багатьох країнах світу як унікальне явище, а його роль у підтримці військових під час бойових дій агресора визнається надзвичайно важливою. Важливим аспектом волонтерської діяльності є його природно-правовий аспект, який відображає довіру частини суспільства та сприяє державі у виконанні її функцій. Волонтерство вважається важливим виявом громадянського обов'язку перед країною, перед близькими та перед тими, хто знаходиться у складних ситуаціях [3].

Висновок: Волонтерство в Україні виявилось справжньою силою, яка об'єднує громаду українців у рішучій підтримці важливих суспільних і військових потреб. Форма активної громадянської участі стала не тільки важливим елементом соціальної структури, але й доказом великої солідарності та віри у свої сили серед українського народу. Завдяки безкорисливій праці волонтерів, Україна проявила себе як країна з високим рівнем громадянської відповідальності та здатністю самостійно вирішувати складні суспільні проблеми.

Список використаних джерел

1. Вовкович Василь, Мадрига Т.Б. Теоретичні аспекти дослідження волонтерства. Вісник наукових робіт молодих вчених Випуск № 6 Івано-Франківськ 2023. URL: <https://kip.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/121/2024/01/politia.pdf#page=211>
2. Краснокутська Лілія. Розвиток волонтерського руху в Україні. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11977/1/35-38.pdf>
3. Українська волонтерська служба. URL: <https://volunteer.country/>
4. Волонтерство. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/5963>

ВИБОРЧА СИСТЕМА УКРАЇНИ ТА ЇЇ ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ

Актуальність дослідження. Прийнята червні 1996 р. Конституція проголосила Україну демократичною, правовою, соціальною державою. Проте для її практичного втілення необхідно ще багато чого зробити. Проблема дотримання всіма гілками державної влади положень Конституції України продовжує залишатись актуальною. Адже конституційне закріплення основних інститутів і принципів демократії – лише один з необхідних кроків на шляху демократизації, важливим є їхнє реальне впровадження в політичну практику. Відтак побудова в Україні правової держави продовжує залишатись одним з головних завдань на шляху до демократії.

Мета дослідження: дослідити процес виборів, проаналізувати історію становлення виборчої системи України.

Об'єкт дослідження: виборча система України, процес та проблеми її становлення, методи їх вирішення.

Предмет дослідження: проблеми виборчої системи України.

Завдання дослідження: проаналізувати проблеми виборчої системи України та шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. З відновленням української незалежності в 1991 році розпочався бурхливий процес розбудови демократичних інститутів і громадянського суспільства в нашій державі. При цьому великою мірою мало місце запозичення позитивного досвіду різних держав світу. Проте не все, що видалося плідним в інших державах світу, може принести таку ж користь, будучи перенесеним на український ґрунт. Принципи чесних та демократичних виборів: загальність участі. Виборче право доступне для всіх повнолітніх громадян; прямий та вільний процес. Передбачається, що безпосередньо виборці обирають своїх представників, і при цьому не зазнають жодного тиску; таємність. Ніхто не дізнається, який вибір зробив виборець, тому той максимально захищений; рівність; періодичність. Вирізняються основні типи виборчих систем: мажоритарна. Країни діляться на мажоритарні округи, де висувається кандидатів. Депутатом стає той, хто набрав більшу кількість голосів. В Україні така система стабільно працювала до 1994 року, а потім змінилась на змішану, коли половина кандидатів обиралась за мажоритарним принципом, а решта – за закритими списками. Кумулятивний вотум. Виборець має не один, а декілька голосів. Ця система поширена в німецькій Баварії, американському Іллінойсі. Закриті списки. Виборець голосує за партію, яка висуває свій список кандидатів. При цьому громадянин міг дізнатися лише першу п'ятірку потенційних депутатів. Відкриті партійні списки. Виборці голосують одночасно і за політичну партію, і за конкретних кандидатів. Місцеві вибори 2020 року пройшли за такою системою [2]. Впродовж незалежності в Україні були різні типи виборчих систем – мажоритарна, змішана, пропорційна. На даний час існує змішана система, але гостро стоїть питання про перехід до пропорційної системи на основі відкритих списків. Парламент обирається на п'ять років, в його складі 450 депутатів: половину обирають за мажоритарною системою, половину – за пропорційною системою із закритими списками. За перші двадцять років незалежності вибори відбувались в напівавторитарному режимі, саме під час президентських виборів у 2010 дедалі більше почали застосовуватись брудні технології, як-от: підкуп виборців, застосування адмінресурсу. Ця тенденція досягла межі на парламентських та місцевих виборах, коли на дільниці міг увірватися загін міліції особливого призначення, скасовувались результати виборів. Вибори, які відбувались після Революції Гідності, характеризувались більшою прозорістю та відкритістю. Наразі головною проблемою виборчого процесу в Україні залишається невідповідність політичних партій демократичним принципам. Партії статутними маніпуляціями формують обмежений список кандидатів. Виходом з цієї ситуації може стати новий закон про політичні партії. Демократичні партії, де можливий соціальний ліфт для її членів, - запорука ефективного управління [3, с. 227-228]. Яка ж виборча система потрібна Україні: мажоритарна, пропорційної з закритими виборчими списками чи пропорційна з відкритими списками. Перший варіант системи є неефективний: 1) сприяє підкупу виборців; 2) Сприяє застосуванню адміністративного ресурсу, що стабільно приводить одні й ті ж політичні партії до влади і дає їм більш місць у парламенті; 3) Забезпечує місця в парламенті представникам тільки однієї політичної платформи, яку не обов'язково поділяє більшість населення. При цьому варто зауважити істотну нерівномірність прохідного бар'єру за мажоритарною складовою в різних регіонах України. У пропорційної з закритими виборчими списками є такі недоліки: 1) Внутрішня конкуренція у партіях фактично відсутня. Натомість сильною є монополія партійного керівництва, яке і визначає персональний склад списку, а також розміщує у складі партій «грошових мішків»; 2) Відстань між партіями та виборцями збільшується, оскільки до прохідної частини партійних списків кандидати потрапляють не за популярністю серед виборців, а за принципом лояльності до керівництва партії чи за гроші; 3) Підзвітності народних депутатів перед виборцями та взагалі зв'язку з виборцями практично немає. Щодо пропорційної системи з відкритими списками, то ця система має більше переваг, ніж недоліків, а саме: вона передбачає 27 великих регіональних округів. Партії виставлятимуть на кожному окрузі мінімум п'ятьох кандидатів. Виборець, окрім того, що голосує за партію, зможе віддати свій голос і за конкретну людину в цій партії, тим самим формуючи персональний склад парламенту. До того ж, великий розмір округів ускладнює підкуп виборців. Одна справа «скупити» мажоритарний округ у два райони, і зовсім інша – всю область. Це потребує значно більших витрат. Щоб потрапити до Верховної Ради, треба буде завойовувати довіру і голоси виборців. Тобто – реально працювати на округах і показувати свою ефективність. Це стимулюватиме політичну конкуренцію і зробить не вигідною торгівлю місцями у виборчих списках. Адже ніхто не зможе гарантувати голоси виборців за конкретну людину [1, с. 94].

Висновок: Найефективнішою виборчою системою в Україні є пропорційна система з відкритими регіональними списками. Усі реформи в Україні залежать від політиків та їхніх рішень. А хто в нашій країні

ухвалюватиму політичні рішення – залежатиме від закону про вибори народних депутатів України. Щоб рухатись вперед до розвитку країни, нам необхідне оновлення політичних еліт, які обиратимуться за новим принципом. Тільки так у нас з'явиться реальний шанс привести до влади нових та ідейних політиків, які працюватимуть на благо українського суспільства.

Список використаних джерел

1. Бойко Н. С. Виборча система України: суспільно-політичний аспект. Державне управління: теорія та практика. 2006. Журнал «Наукові записки» Випуск 50, С.92-100.
2. Віктор Таран, вебінар «Виборчий процес в Україні: плюси та мінуси». URL: <https://inrespublica.org.ua/aktyvna-hromada/vyborchyj-protses-v-ukrayini-plyusy-ta-minusy.html>
3. Рудич Ф. М. Політологія: Підручник. 2. Е вид., стереотип. Либідь, 2006.480 с.

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ

Актуальність дослідження: політичний маркетинг є критично важливим для розуміння сучасних політичних процесів та визначення ефективних стратегій комунікації та мобілізації громадської підтримки.

Мета дослідження: розуміння потреб, цінностей, уподобань та поведінки виборців; оцінка ефективності різних аспектів виборчих кампаній, таких як рекламні кампанії, мобілізаційні зусилля та повідомлення кандидатів.

Об'єкт дослідження: різноманітні аспекти, процеси та суб'єкти, пов'язані зі стратегіями маркетингу в політичних кампаніях.

Предмет дослідження: політичний маркетинг.

Завдання дослідження: проаналізувати вплив політичного маркетингу на політичні процеси.

Виклад основного матеріалу. Політичний маркетинг визначається як використання маркетингових принципів і методів у політичних кампаніях з метою залучення голосів та впливу на виборців. Це стратегічна дисципліна, що використовує комунікаційні та психологічні інструменти для формування образу кандидата, партії або політичного руху [1, с. 169-186]. У зв'язку зі зростанням конкуренції у політичних процесах, політичний маркетинг стає ключовим фактором у досягненні політичних цілей. Основні стратегії політичного маркетингу: 1) персоналізація кандидата - ця стратегія полягає в створенні образу кандидата як особистості, з якою виборці можуть ідентифікуватися та співпереживати. Вона включає в себе використання різноманітних медійних платформ для побудови іміджу кандидата, створення його унікального бренду та висвітлення його особистих якостей; 2) цілеспрямоване спілкування - комунікаційні стратегії включають в себе використання соціальних мереж, телебачення, радіо, преси та інших каналів для розповсюдження політичних повідомлень. Ці повідомлення часто цілеспрямовані на певні аудиторії, використовуючи психологічні та соціологічні дані для максимального впливу; 3) мобілізація виборців - політичні кампанії також спрямовуються на мобілізацію виборців, щоб забезпечити високу явку на виборчих дільницях. Це може включати організацію масових заходів, виклик до дії через соціальні мережі, телефонні дзвінки та особисті зустрічі з виборцями; 4) дослідження та аналіз даних - використання аналітичних інструментів для збору та аналізу даних про виборців, їхні погляди та поведінку дозволяє оптимізувати стратегії політичного маркетингу та забезпечити кращий результат виборчої кампанії [2, с. 193-213]. Ефективний політичний маркетинг може вплинути на виборчі уподобання, переконуючи виборців підтримати конкретного кандидата або партію, навіть якщо їхні погляди раніше були іншими [3, с. 320]. Часто він використовується для надання інформації виборцям про політичні питання, що сприяє зростанню їхньої політичної свідомості та участі в громадських справах. Також впровадження маркетингових стратегій у політичні кампанії може підвищити їхню ефективність та результативність, допомагаючи кандидатам залучити більше голосів і перемогти на виборах. Хоча зловживання політичним маркетингом може призвести до поділу суспільства на протистояння між різними політичними та ідеологічними групами [4, с. 221].

Висновок: Політичний маркетинг залишається невід'ємною частиною сучасних політичних процесів, впливаючи на спосіб, яким формується та функціонує суспільство. Його вплив може бути як позитивним, сприяючи політичній участі та свідомості, так і негативним, спричиняючи поляризацію та маніпуляцію громадською думкою.

Список використаної літератури

1. Lees-Marshment, . Маркетинговий підхід до політики: Відмінність або норма?» Австралійський журнал політичної науки 2001. С. 169-186.
2. Котлер Ф., Ньюмен Б. Політичний маркетинг: Стратегічна кампанійна культура // Журнал політичного маркетингу. 2010. № 3. С. 193-213.
3. Крейно У. Переконання та вплив: Основні принципи і техніки. Київ: Видавництво «Інститут соціальних досліджень», 2008. 320 с.
4. Чіалдині Р. Вплив: Наука і практика переконань. Київ: Видавництво «Інститут соціальних досліджень», 2009. 221 с.

ПРОБЛЕМИ ПОЛІТИЧНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Актуальність теми: Проблеми політичної соціалізації студентської молоді є актуальною проблемою у сучасному світі, оскільки вони впливають на формування політичної культури та активність громадянського суспільства. Студенти являють собою важливий сегмент суспільства, який здатний впливати на політичні процеси та розвиток країни.

Мета дослідження: вивчення проблем, політичної соціалізації студентської молоді. **Предмет дослідження:** процес політичної соціалізації серед студентської молоді, формування політичних поглядів, участь у політичних процесах та вплив на політичне рішення.

Об'єкт дослідження: студентська молодь, її ставлення до політики, рівень політичної активності, участь у виборчих процесах та взаємодія з політичними інститутами.

Завдання дослідження: аналіз стану політичної соціалізації серед студентської молоді.

Виклад основного матеріалу. Політична соціалізація студентської молоді є важливим елементом формування активного та відповідального громадянина. Проте, в сучасному світі зустрічаються різноманітні проблеми, які ускладнюють цей процес. Давайте розглянемо деякі з них. Першою проблемою є відсутність політичної свідомості серед студентів. Багато молодих людей не мають достатнього розуміння політичних процесів, структури влади та їх впливу на суспільство. Це може бути пов'язано з недостатньою освіченістю у питаннях політики або відсутністю зацікавленості у політичному житті [1]. Другою проблемою є апатія та відчуття безсилля серед студентів. Часто молоді люди вважають, що їхні голоси не мають значення в політичних процесах, і відмовляються від участі у виборах або активної політичної діяльності. Це може бути спричинено відчуттям безпорадності перед складністю сучасних політичних проблем або недовірою до політичних інститутів. Третя проблема полягає в домінуванні поверхневих інформаційних джерел. Замість глибокого аналізу подій та політичних питань, багато студентів обмежуються отриманням інформації з соціальних мереж та мас-медіа, які часто пропонують спрощені та необ'єктивні погляди на події. Нарешті, четвертою проблемою є відсутність платформ для обговорення політичних питань та вираження власної думки серед студентської спільноти. Брак можливостей для вільного обміну думками та ідеями може призвести до відчуття ізоляції та незацікавленості у політичному процесі [2]. З метою подолання проблем політичної соціалізації студентської молоді необхідно впроваджувати комплексні заходи на різних рівнях. По-перше, університети повинні активніше включатися у політичну освіту своїх студентів, пропонуючи спеціалізовані курси, семінари та дискусійні клуби з політичних наук. Збільшення кількості політичних дисциплін у навчальному плані та практичне навчання в сфері політики може позитивно впливати на рівень політичної грамотності серед студентів. По-друге, необхідно стимулювати активну участь студентів у політичних процесах, зокрема, у виборчих кампаніях, обговореннях громадських питань та участі в громадських об'єднаннях. Університети можуть організовувати політичні дебати, круглі столи та інші заходи, що сприяють активній участі студентів у формуванні політичних поглядів та розвитку критичного мислення [3]. По-третє, важливо забезпечити доступ до об'єктивної та різноманітної інформації про політичні події та процеси. Університети можуть сприяти розвитку медіаосвіти серед студентів, навчаючи їх аналізувати інформацію з різних джерел та розрізняти факти від домислів та маніпуляцій. Крім того, студенти повинні мати доступ до адекватних джерел інформації про політичні платформи та позиції політичних партій, щоб зробити обґрунтований вибір на виборчих майданчиках.

Висновок: Сучасна молодь стикається з різними викликами та перешкодами у формуванні своєї політичної ідентичності та активності. Відсутність політичної свідомості, апатія, домінування поверхневої інформації та відсутність платформ для обговорення політичних питань - це лише деякі з проблем, які впливають на студентську молодь. Однак, розуміння цих проблем дає нам можливість знаходити шляхи їх подолання. Активна політична освіта, залучення студентів до участі у політичних процесах, забезпечення доступу до об'єктивної інформації та створення платформ для обміну думками - це лише деякі з можливих заходів. Отже, для підвищення рівня політичної соціалізації студентської молоді необхідно спільне зусилля університетів, громадських організацій, політичних партій та суспільства в цілому. Тільки таким чином можна забезпечити активну, грамотну та відповідальну участь молоді у політичному житті країни і зміцнити демократичні засади суспільства.

Список використаних джерел

1. Кусак Роман «Проблеми політичної соціалізації студентської молоді» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/34857/1/240.pdf>
2. Прокопович-Гузенко Лідія «Проблеми політичної соціалізації студентської молоді» URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/>
3. Корнієнко В. О. «Політична соціалізація студуючої молоді в процесі демократичної трансформації» URL: <http://conf.vntu.edu.ua/humed/2008/txt/kornienko.php>

МІЖНАРОДНИЙ ТЕРОРИЗМ

Актуальність дослідження. Тема міжнародного тероризму залишається надзвичайно актуальною у сучасному світі. Зростання рівня глобалізації, швидкість комунікацій та доступ до технологій створюють нові можливості для терористичних організацій. Крім того, геополітичні конфлікти, релігійні та етнічні напруги, а також економічні та соціальні нерівності сприяють поширенню тероризму.

Мета дослідження: проаналізувати причини та наслідки міжнародного тероризму.

Об'єкт дослідження: міжнародний тероризм та його вплив на глобальну політику, економіку, та соціальні процеси.

Предмет дослідження: механізми формування, розвитку та прояву міжнародного тероризму.

Завдання дослідження: аналіз тероризму, причини, стратегії протидії.

Виклад основного матеріалу. Міжнародний тероризм – сукупність суспільно небезпечних у міжнародному обширі діянь, що тягнуть за собою невинуватну загибель людей, порушують нормальну дипломатичну діяльність держав, їхніх представників і ускладнюють здійснення міжнародних контактів і зустрічей, а також транспортних зв'язків між державами. Міжнародний тероризм став однією з найбільш нагальних проблем сучасності, що вимагає негайних заходів та глибокого аналізу. З поширенням глобалізації та зростанням доступності технологій, терористичні групи здатні ефективно координувати свої дії та впливати на події у різних кутках світу. Напрямок міжнародного тероризму поглиблюється через різні політичні, релігійні та етнічні конфлікти, а також через економічні нерівності. Ці фактори стимулюють радикалізацію та рекрутинг до терористичних організацій, підштовхуючи людей до вчинення насильства. Однією з основних проблем у протидії міжнародному тероризму є його недооцінка та недостатня співпраця між країнами. Ефективна боротьба з цією загрозою вимагає згуртованості міжнародної спільноти, обміну інформацією та спільних стратегій. Для подолання міжнародного тероризму необхідно розвивати ефективні механізми превентивних заходів, вдосконалювати контроль за міжнародними фінансами, та підтримувати програми дерадикалізації. Також важливо надавати підтримку країнам, які стикаються з особливо високим ризиком тероризму, та сприяти їхньому розвитку [1]. Міжнародний тероризм – це проблема, яка вимагає рішучих заходів та спільних зусиль. Тільки через співпрацю міжнародної спільноти можна досягти значного зменшення цієї загрози та забезпечити безпеку для всього світу. Міжнародний тероризм виявляється також у зростаючих претензіях, масштабності його цілей. Акція 11 вересня 2001 р. Була декларативним викликом не тільки Сполученим Штатам, але й західному «золотому мільярду» в цілому, політиці глобалізації. Ця подія, а також наступні терористичні акції інших країн призвели до певних наслідків: масової паніки, обмеження громадських прав і свобод, економічних потрясінь. Можна сказати, що міжнародний тероризм став однією з форм ведення війни. Сучасний тероризм – це потужні структури з відповідним оснащенням. Приклади Афганістану, Таджикистану, Косово, Чечні показують, що сучасний тероризм здатен вести диверсійно-терористичну війну, брати участь у масштабних збройних конфліктах [2]. Найочевидніша ознака тероризму – насильство. Причому нерідко теракт здійснюється саме з метою продемонструвати максимум насильства, аби домогтися розголосу, уваги, резонансу в суспільстві. Демонстративність – друга ознака тероризму. Та, мабуть, найбільшу тривогу викликає вік виконавців терактів. Фанатичні підлітки, радикально налаштовані студенти, озлоблені молоді безробітні. 12 січня 1896 року банку у французькій кав'ярні підірвав 19-річний юнак. Вік бойовиків ІРА, які організували жорстокий напад на поліцейську дільницю в Ольстері був від 19 до 25 років. Гарматним м'ясом ЕТА стали молоді хлопці з Баскської націоналістичної партії «Талібан» - афганські юнаки. «Революційного руху імені Тупак Амар» - перуанські підлітки і студенти. Американські «Везермени», які оголосили війну нормам моралі, зокрема в системі освіти, - це група радикально налаштованих студентів із заможних родин, які закликали під свої знамена молодь із гетто. У виникненні і поширенні тероризму та екстремізму певну роль відіграють державно-політичні і геополітичні фактори. Існуючі протиріччя й конфлікти між деякими державами, країнами сприяють підвищенню інтересу держав до використання тероризму й екстремізму з метою ослаблення противагової сторони. Варто визнати, що сучасна анти терористична боротьба до деякої міри не враховує причинно-наслідковий зв'язок між тими чи іншими подіями. Багато в чому це пов'язане з політичним фактором у міжнародному тероризмі. З урахуванням того, що кожна країна, провадячи свою зовнішню політику, переслідує свою певну мету, будь-яка акція міжнародних терористичних структур може водночас завдати шкоди одним і певним чином зіграти на користь інтересів інших держав. Це основне джерело так званих подвійних стандартів при оцінці терористичних загроз дозволяє тероризму поширюватися, еволюціонувати, прикриватися політичною, релігійною та національно-визвольною риторикою [3]. У зв'язку з прийняттям країнами додаткових заходів безпеки міжнародний тероризм може зосередити свою діяльність на нових цілях – нафтопроводах, системах енергопостачання, водних комунікаціях та інших важливих об'єктах стратегічного характеру. Особливу небезпеку становить високий рівень нелегальної міграції насамперед з тих країн, де діють терористичні організації. Небезпечний потенціал несуть у собі намагання висвітлювати терористичну проблематику без глибокого проникнення у тему і розмінні її природи. Саме через це в публічному просторі з'являються небезпечні гасла, зокрема щодо зв'язку тероризму з певною релігією або національністю, висуваються пропозиції боротьби з тероризмом, які в основному базуються на насильницьких стереотипах. Проблема боротьби з тероризмом – багаторівнева, але її розв'язання треба шукати у багатосторонньому партнерстві з державними структурами.

Незважаючи на всі міждержавні зусилля, тероризм не тільки не послаблює своїх позицій, а навпаки розширює вплив. Терористи, складаючи план операцій, передбачають навіть висвітлення її в засобах масової інформації [4].

Висновок: міжнародний тероризм є складною та загрозливою проблемою, що вимагає спільних зусиль всіх країн для протидії. Заходи проти тероризму повинні бути міжнародними, координованими та ефективними, включаючи співпрацю розвідувальних служб, поліції та судових органів різних країн. Важливо також звернути увагу на причини радикалізації та ширити повагу до прав людини та толерантності, щоб запобігти росту тероризму в майбутньому.

Список використаних джерел

1. Людина і світ. Всеукраїнське товариство «Просвіта» ім. Т. Г. Шевченка, Міжнародний фонд Відродження. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/world_history/31752/
2. Гбур З. В. Теоретико-методологічні засади поняття «міжнародного тероризму» Державне управління: удосконалення та розвиток. 2021. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/2_2021/5.pdf
3. Гиря В.І. Міжнародний тероризм та протидія його проявами URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/35177/1/>
4. Міжнародний тероризм як глобальна проблема сучасності URL: https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6204/Maksimchuk%2520Mezdunar.pdf%3Fsequence&ved=2ahUKEwjG5-jilp-GAxWtBtsEHdQcB_MQFnoECB8QAQ&usg=AOvVaw0UbvGNG8AiI4FGuY1ZLbf4

МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ У СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН

Актуальність дослідження: зважаючи на перебіг сучасних світових процесів та участі в них України багато хто з вітчизняних та зарубіжних вчених, громадських та політичних діячів висловлюються та друкуються з даної проблематики.

Мета дослідження: з'ясувати роль зовнішньополітичної діяльності народних політичних відносин у загальній структурі міжнародних відносин.

Об'єкт дослідження: Україна в системі міжнародних відносин.

Предмет дослідження: політичні відносини в різних країнах світу, їхні особливості та специфіка.

Завдання дослідження: з'ясувати сутність понять зовнішня політика та зовнішньополітична діяльність.

Виклад основного матеріалу. За чисельністю населення Україна посідає п'яте місце в Європі, поступаючись Франції, Великобританії та Італії. Розташована у центральній частині Європи. Межує з Молдовою, Румунією, Угорщиною, Словаччиною, Польщею. Має вихід до Чорного моря. В цілому географічне розташування, розміри території, чисельність населення, потенційні економічні можливості України дають їй змогу мати статус великої європейської держави з власною географічною орієнтацією [1, с. 112-113]. У субрегіональному вимірі Україна залишається великою регіональною державою із значним потенціалом, що надає їй шанс для активної політики щодо реалізації власних інтересів. Активна політична позиція України в ОЧЕС надасть можливість нашій країні реалізовувати свої інтереси, забезпечити зростання її авторитету в регіоні і світі, перетворити її на важливого регіонального гравця в нових геополітичних умовах, що сьогодні формуються [3, с.143-144]. Зрозуміло, таким чином, що само геополітичне положення України вимагає активної зовнішньополітичної діяльності у різних напрямках і тому одним із головних принципів української геостратегії має бути багатовекторність її міжнародної політики [2, с. 10-11]. Як можна зауважити на підставі принципів і напрямків співпраці України з НАТО, питання атлантичної інтеграції держави більш належить до політичної або інформаційної компетентності, а не до військової [5, с. 67]. Підтвердженням авторитету України у міжнародній організації ООН стало, зокрема, обрання її представника в 1997р. Крім того, у 2000 р. Україна обрана до складу непостійних членів Ради Безпеки ООН на 2000-2001 рр. Це свідчить про підвищення ролі нашої держави як активного і впливового учасника глобальних і регіональних процесів сучасності, поліпшення її політичного іміджу та зміцнення міжнародних позицій [4, с. 116-117]. Ключовими критеріями, що впливають на роль нашої держави у новітній європейській спільноті мають бути: громадянське суспільство, ефективне функціонування ринкової економіки, верховенство права, приведення національного законодавства у відповідність з європейськими стандартами, незалежність судової системи [2, с. 14].

Висновок: дотримання принципу рівно наближеності та багатовекторності, послідовне взаємовигідне співробітництво в питаннях, що становлять національний інтерес України та зміцнення міжнародного політичного статусу, уникнення різкого нахилу від одного стратегічного напрямку до іншого мають лягти в основу стратегії України в існуючому геополітичному середовищі.

Список використаних джерел

1. Шляхтун П. П. Політологія (теорія та історія політичної думки): Підручник / П. П. Шляхтун К.: Либідь, 2002. 576 с.
2. Зовнішня політика України: здобутки і проблеми [Текст]. К.: Т-во «Знання» України, 2007. 24 с.
3. Проект «Зовнішня політика України та шлях країни до Європи» [Текст]. Центр миру, 2007. 170 с.
4. Ващук Ф. Г. Взаємовідносини України з НАТО [Текст]/ Ф.Г.Ващук. Випуск 12 2008. 258 с.
5. Збірник наукових праць [Текст]. Випуск 101. Частина 1 (у двох частинах). К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2011. 204 с.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження: аналізуючи останні роки розвитку нашої держави, можна зробити висновок, що політичний режим України характеризується мінливістю і безперервністю у прагненні до демократії. Його трансформація пов'язана зі зміною влади і супроводжується виникненням нового типу відносин між громадянином і державою. Щоб покращити ситуацію в країні, необхідно визначити тенденції переходу політичного режиму з неототалітарного до демократичного і знайти шляхи забезпечення стабільності його розвитку.

Мета дослідження: визначити тенденції розвитку політичного режиму в нашій державі і з'ясувати умови його трансформації з поглибленням демократичних принципів.

Об'єкт дослідження: розвиток сучасної України.

Предмет дослідження: стан політичного режиму нашої держави і його зміни впродовж останніх десятиліть.

Завдання дослідження: проаналізувати особливості розвитку політичного режиму в Україні.

Виклад основного матеріалу. В Україні політична система знаходиться на стадії розвитку всіх її компонентів, які постійно зазнають неперервних змін. Цей процес досить закономірний, враховуючи те, що постсоціалістичним країнам характерний перехід від традиційного суспільства до нового. Зараз у нашій державі відбувається активний процес становлення нового типу політичної системи, що відображається у формуванні системи органів місцевого самоврядування, запровадженні інституту президентської влади, поділі політичної влади та наявності механізму стримувань і противаг [5, с. 135]. Після підтвердження проголошення незалежності України на Всеукраїнському референдумі 1 грудня 1991 року розпочався процес державотворення. Основними його цілями були наступні: демонтаж централізованої економіки на ринкову, утвердження держави як суб'єкта міжнародного права і розбудова суверенітету, формування багатопартійності, національне відродження. Початок розвитку зовнішньої політики України був зумовлений її міжнародним визнанням після референдуму. Протягом грудня 1991 р., що став місяцем визнання України, її незалежність визнали загалом 68 держав, а у 1992 р., – ще 64 [7, с. 72-73]. Під час правління Л. Кучми в Україні політичний режим набув ознак неототалітарного або «гібридного». Для народу було важливим на той час досягти рівноправності у відносинах з державою, щоб суспільні інститути могли контролювати діяльність влади. В грудні 2004 року в Україні, після «широкомасштабних акцій політичного протесту» підтриманих значною кількістю громадян України, відбулось падіння авторитетного режиму Л. Кучми [3]. Політика президента В. Ющенка не змогла докорінно змінити «гібридний» політичний режим і усунути його наслідки, тому ситуація в країні залишалася сталою. Держава мала на меті побороти корупцію і олігархію, обцяла захистити «малого українця», але виявилася не достатньо непохитною і не наполегливою під час виконання поставлених завдань. Наслідком владної нерішучості стали сумніви та недовіра громадян, які не тримали очікуваного результату від «помаранчевих» подій. Процес демократичних змін в Україні почав значно гальмувати за часів перебування В. Януковича на посаді президента. Продовжуються поширення корупції і порушення конституційних норм та законів, що супроводжувалися невдоволенням громадян, соціальними конфліктами, які переросли в Євромайдан. Влада не врахувала прагнення народу стати на шлях до європейських змін і жити в державі, яка керується демократичними законами. Режим не змінився; він залишився гібридним, тому що авторитарні інститути й практики співіснували у ньому з демократичними [1]. Силкові структури жорстоко розігнали Євромайдан, порушивши цим право кожного на життя, свободу та особисту недоторканність. В Конституції чітко вказано, що «ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню» [2]. Політичний режим у 2016–2019 рр. трансформувався з електоральної демократії на неконсолідований змагальний авторитаризм і був підпорядкований меті забезпечення обрання П. Порошенка на другий президентський термін» [4].

Висновок: детально розглянувши еволюцію українського політичного режиму, можна побачити, що його «гібридна» сторона стала історичною закономірністю. Перехід країни до другого етапу суспільно-державної трансформації зумовлює необхідність відмовитися від авторитарних методів здійснення державної влади. Однак, в умовах озброєного протистояння на сході країни, зовнішнього політичного тиску, залежності від консультативної та фінансової допомоги розвинених країн, за наявності неконсолідованої владної еліти, відсутні умови для радикальної демократизації [6].

Список використаних джерел

1. Євтушенко О. Н. Політичний режим та його роль у регулюванні взаємовідносин суспільства і держави / URL: <http://politics.chdu.edu.ua/article/download/107054/102027/0>
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1996. № 30. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/>
3. Мацієвський Ю. Між авторитаризмом і демократією: політичний режим після «помаранчевої революції». URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9641/02-Matsievski.pdf?sequence=1>
4. Пашков, В., Хомерікі О. Політико-режимні трансформації в Україні (1991-2019): біг по колу на шляху до демократії. «Вісник НІОУ імені Ярослава Мудрого». Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія, 1(56). URL: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.56.274020>

5. Рудич Ф. М. Політична система України і інститути громадянського суспільства в сучасній Україні. К.: Либідь, 2004. 785 с.
6. Українська національна стратегема початку XXI століття / О. Рудакевич // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2018. Вип. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzipiend_2018_2_12
7. Українська політична нація: генеза, стан, перспектива / За ред. Крисаченка В. С. К., 2002. 343 с.

ПРЕЗИДЕНТСЬКА ВИБОРЧА КАМПАНІЯ У 2019 РОЦІ

Актуальність дослідження. Президентські кампанії є важливими політичними подіями, які відбуваються в багатьох країнах. Вони визначають майбутнє політичного ландшафту, впливають на життя громадян та визначають курс розвитку країни.

Мета дослідження: зрозуміти, які фактори впливають на результати виборів.

Об'єкт дослідження: президентська кампанія в 2019 р. та її особливості.

Предмет дослідження: президентська кампанія 2019 року.

Завдання дослідження: з'ясувати результати президентських виборів 2019 року в Україні.

Виклад основного матеріалу. Президентська кампанія 2019 року в Україні була визначальним періодом для країни, оскільки вона відображала значний перехід у політичній ландшафті та мала великий вплив на долю держави. У цій кампанії були багато цікавих динамік і результати виборів привернули увагу як внутрішніх, так і зовнішніх спостерігачів. Виборча кампанія 2019 року відрізнялася високою кількістю кандидатів на посаду президента: Петро Порошенко: Партія: «Європейська Солідарність». Виборча кампанія: Порошенко, який вже обіймав посаду президента, акцентував на досягненнях свого першого терміну, зокрема на євроінтеграційних зусиллях та реформах. Він також обіцяв продовжувати курс на захист національних інтересів, зміцнення обороноздатності та боротьбу з корупцією. Отримав 24,45% голосів. Володимир Зеленський: Партія: «Слуга народу». Виборча кампанія: Зеленський, комік і актор, використовував свою популярність та образ нового політичного лідера. Він обіцяв провести антикорупційні реформи, зміни в політичній системі та покращення життя громадян. Зеленський активно використовував соціальні мережі та комунікаційні канали для прямого спілкування з виборцями. Здобув 73,22% голосів. Юлія Тимошенко: Партія: «Батьківщина». Виборча кампанія: Тимошенко пропонувала соціально-економічні реформи, зокрема, зниження тарифів на газ та покращення життя громадян. Вона акцентувала свою роль як жінки-лідера та використовувала свій досвід у політиці. Отримала 13,40% голосів [1]. Кампанія була насичена обіцянками та пропозиціями кандидатів щодо боротьби з корупцією, економічних реформ, зміни політичного курсу і врегулювання конфлікту на сході країни. Кандидати активно виступали на публічних заходах, зверталися до виборців у соціальних медіа та брали участь у телевізійних дебатах. Офіційні результати виборів показали перемогу Володимира Зеленського. Його перемога була вражаючою, оскільки він здобув значну підтримку виборців. Це відображало незадоволення громадян політичним становищем країни та бажання змін [2]. Результати президентських виборів 2019 року мали глибокий вплив на долю держави. Перемога Зеленського відображала загальний настрій суспільства, яке вимагало нових лідерів та змін у політиці. Він обіцяв проводити реформи, боротися з корупцією та покращувати економічну ситуацію країни. У наступні роки після виборів Зеленський розпочав реалізацію своїх обіцянок, проте зустрічався з численними викликами і складнощами. Крім того, конфлікт на сході країни залишався нерозв'язаним. Урядування Зеленського стикалося зі складними політичними та економічними викликами, і результати його президентського терміну виявилися суперечливими. З одного боку, президент Зеленський виконав деякі свої обіцянки. Були прийняті закони, спрямовані на боротьбу з корупцією, впроваджено реформи в судовій системі та правоохоронних органах. Також були започатковані деякі економічні реформи з метою стимулювання інвестицій та покращення бізнес-клімату. З іншого боку, прогрес у багатьох сферах був повільним, а деякі реформи не були достатньо ефективними. Конфлікт на сході країни продовжувався, і досягнення в напрямку миру були обмеженими. Економічні показники також залишалися проблемними, і не всі обіцянки щодо покращення життя громадян були втілені [3].

Висновок: Результати президентської кампанії 2019 року і терміну Володимира Зеленського вплинули на долю держави в різних аспектах. Вони відображали бажання громадян змінити політичний статус-кво і були виразом недовіри до традиційних політичних еліт. Проте виклики, з якими стикалася адміністрація Зеленського, а також недостатня продуктивність деяких реформ, породили розчарування серед деяких громадян. Вплив президентської кампанії та результатів 2019 року на долю держави можна оцінити як складний та багатограний. Вони поклали початок новому етапу політичної еволюції України, але водночас підкреслили важливі проблеми, з якими країна стикається у своєму розвитку [4].

Список використаних джерел

1. Вибори Президента України 31 березня 2019 року. URL: https://www.cvk.gov.ua/vibory_category/vibori-prezidenta-ukraini/vibori-prezidenta-ukraini-2019.html
2. Остаточний звіт спостереження ОПОРИ на чергових виборах Президента України 2019 року. URL: <https://www.opora.ua.org/category/vybory/vybory-prezydenta/vybory-prezydenta-2019>
3. Ці вибори не об'єднали Україну. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/04/21/7213123/>
4. Міжнародні спостерігачі про вибори: демократія в Україні стала більш стабільною. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-sposterigachi-vybory-otsinka/29896768.html>

УКРАЇНСЬКІ ТНК, ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ

Актуальність дослідження

Вивчення українських транснаціональних корпорацій (ТНК) є надзвичайно актуальним у контексті сучасних економічних змін та глобалізації. Українські ТНК, які пройшли шлях від локальних гравців до міжнародних учасників ринку, відображають трансформаційні процеси, що відбуваються в економіці країни. Розуміння особливостей їх формування та розвитку є важливим для визначення ключових факторів успіху та адаптації в умовах глобальних викликів. Актуальність дослідження зумовлена також необхідністю врахування міжнародних стандартів у корпоративному управлінні та можливостями, що відкриваються перед українськими ТНК у світлі сучасних економічних і політичних умов.

Об'єктом дослідження є українські транснаціональні корпорації (ТНК).

Предметом дослідження є процес формування, розвитку та адаптації українських ТНК до міжнародних стандартів і умов глобальної економіки, включаючи аспекти корпоративного управління, адаптації до міжнародних стандартів якості, соціальної відповідальності, а також регуляторні та правові виклики.

Українські транснаціональні корпорації (ТНК) є важливим елементом економічного ландшафту будь-якої країни. Насамперед ТНК в широкому контексті впливають на розвиток та становлення різних економічних галузей, впливають на їхній розвиток, саме найголовніше, становлення певного місця та формування впливу на міжнародній арені економічної діяльності. Говорячи про безпосереднє їхнє формування та розвиток, вони мають свої відмінні особливості, які впливають на їх діяльність як на національному, так і на міжнародному рівнях. Ми розглянемо окремо кожен аспект та постараємось чітко детермінувати їх в рамках даного питання включно з цим, виділимо дефініції до проблемного питання.

Формування та розвиток

• **Історичний контекст:** більшість українських ТНК розпочинали свою діяльність як локальні (національні) компанії, які з часом розширилися на міжнародний ринок. Історично це пов'язано з пострадянським переходом від централізованої економіки до ринкової, що вплинуло на бізнес-середовище та підприємництво в Україні. Відтак колишні національні концерни, гіганти промислового виробництва проходили етап приватизації та переходу на ту саму ринкову нішу та починали конкурувати для себе на новому рівні. Цей процес проходив болісно та довготривало, оскільки менеджмент та управлінські методи карколомно відрізняються від тих, що велись у практиці загальносвітового.

Умови існування первинної української економіки, що діяла в рамках планової, централізованої системи радянської економічної системи зумовлювала велику залежність виробництва, яке було розкинуто по усій комуністичній державі. Відтак багато промислових гігантів України виступали сировинними придатками або були залежними від виготовлення певної продукції для виготовлення фінального продукту, який вступав у використання чи виставлявся на «ринку пропозиції».

Не є дивним фактор великого стресу та упадку виробничих, економічних можливостей незалежної України, згадана вище співзалежність сформувала умови того, що потрібно було формувати нову економічну, логістичну, технічну базу, аби українська економіка ставала самобутньою та конкурентоспроможною.

• **Галузі:** Найбільше сучасні українські ТНК представлені в галузях, що мали достатньо великий та напрацьований капітал ще в радянський період, а також той, що було найбільш економічно потенційно розвивати. Таким переліком виступає: агробізнес, металургія, енергетика, інформаційні технології та фінансові послуги. Даючи невеликі коментарі стосовно цих галузей, цікавим відмітити особливості розвитку саме сучасних економічних напрямів діяльності – це інформаційні технології (ІТ), сфера послуг.

Яким би не був важкий процес адаптації та переходу від планової економіки, Україна не ідеально, проте перейшла на ринкову систему, а відтак в рамках заданих умов доволі вміло реалізовувала певні напрямки.

Особливості діяльності

• **Адаптація до міжнародних стандартів:** Українські ТНК до цих пір стикаються з необхідністю адаптації до міжнародних стандартів якості, котрі невинно розвиваються та отримують нові вимоги до їх формування та особливостей екологічних норм. Новим доволі виступає поняття корпоративного управління.

Стандарти корпоративного управління: Українські ТНК переймають практики корпоративного управління, що відповідають міжнародним стандартам, такими як принципи, визначені Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Це включає прозорість у звітності, підзвітність керівництва та захист прав акціонерів.

Комітети та наглядові ради: Запровадження незалежних директорів і створення спеціалізованих комітетів, таких як аудиторські та компенсаційні комітети, допомагає забезпечити ефективний контроль і управління.

Насамперед це формує вищезгадану «прозорість», котра надає багато можливостей для інвестиційного потенціалу державі, включно з цим, внутрішній аспект «легітимності», наскільки суспільство довіряє великим економічним акторам та які умови він пропонує в цілому.

Це може бути викликом, але також надає можливості для підвищення конкурентоспроможності та потенціальності для розвитку.

Окремо можна виділити такі форми звітності, що присутні в міжнародній практиці діяльності: **фінансова звітність та аудит, якість продукції та послуг, екологічні норми та сталий розвиток [1].**

Практика, що переймається та втілюється в житті в економічних агентів необхідна, насамперед для досягання успішних результатів. Часто трапляється таке, що страждає якісний показник практик, що переймаються, причиною є велика кількість різноманітних факторів, проте це не є причиною того аби не продовжувати переймати найкраще та адаптовувати його до буденності української, оскільки максимально універсальних принципів ведення конкретної діяльності не існує в чистому вигляді.

Окремим пунктом можна виділити передові кроки України в цифровізації банківської системи, наданні адміністративних послуг, що дуже сильно скорочує затрату часу на реалізацію певних ініціатив чи окремих напрямків, що потребують запуску. Винятковість у цьому процесі посідає ще те, що в ньому ми позбуваємось надмірної бюрократичної тяганини, котра шлейфом іде спадковістю ще з радянських часів, чия юридичну та законодавчу частину було перейнято на початку незалежності. В загальному процес цифровізації дозволяють провести автоматизацію багатьох процесів виробництва, тим самим піднімаючи її ефективність, вивільняючи людський ресурс на зовсім інші потреби, котрі потребують «людського ока».

Управління людськими ресурсами: наші ТНК переймають міжнародні практики у сфері управління людськими ресурсами, включаючи оцінку ефективності працівників, розвиток кар'єри і навчання. Окремо від цього розвивається корпоративна культура, як соціальне явище, що формує світогляд та побутові звички багатьох українців. Адаптація міжнародних стандартів корпоративної культури включає впровадження практик взаємодії, управління конфліктами та забезпечення балансу між роботою і особистим життям.

Виклики та можливості

ТНК з України часто стикаються з такими викликами, як політична нестабільність, економічні коливання і складності з доступом до міжнародних фінансових ринків. Ці умови ускладнюють накопичення та розвитку економічного потенціалу, відтак переважно економіка потребує регулювання та анти-кризового менеджменту аби при найменших економічних втратах виходити на ті умови та результати аби діяльність далі була в міру ефективною в умовах яких вона реалізується. Водночас, усі ці виклики створюють можливості для інновацій і розширення бізнесу в нові регіони та напрямки, відтак потенціал завжди присутній та на відміну від сталих економік довготривалі стагнаційні процеси можна нівелювати, хоч це буде і довготривалий процес та вихід на умовний стабільний стан потребуватиме додаткового часу.

Водночас український ринок використовує всі можливості для виходу на нові ринки та старається стати конкурентоспроможним. Прикладом такого успіху - є оборонна промисловість. Багато інновацій, що впроваджується у армії легко інтерпретується до цивільних потреб та умов споживання. Розвиток безпілотних літальних апаратів їхнє використання показує ефективність та відносну дешевизну порівняно з аналогами, українські економічні агенти, що займаються даним напрямком вже зараз стали передовими у даному питанні та надають консультації або будуть в майбутньому, що створить великий економічний потенціал в даній галузі.

Регуляторні та правові аспекти

- **Законодавчі вимоги:** Українські ТНК повинні враховувати як національні, так і міжнародні законодавчі вимоги. Це включає податкове законодавство, екологічні норми, вимоги до корпоративної соціальної відповідальності і багато іншого. Одним з таких вимогливих аспектів – процес Євроінтеграції, а насамперед під стандарти за якими функціонує ЄС, важливим моментом є те аби українське законодавство грамотно перейняло необхідні моменти, проте не перейняло надмірної бюрократії чи специфічних культурних особливостей, що стали передумовою для формування тої чи іншої юридичної умовності.

- **Управління ризиками:** Важливим аспектом є управління політичними і економічними ризиками, особливо в умовах нестабільності. Це може включати страхування ризиків, диверсифікацію активів і стратегічне планування.

Соціальна відповідальність та репутація

- **Соціальні ініціативи:** Українські ТНК все більше приділяють увагу корпоративній соціальній відповідальності. Це включає інвестиції в місцеві громади, екологічні ініціативи і програми з розвитку людських ресурсів. В Україні активно розвиваються напрямки соціально відповідального бізнесу, соціальних підприємств. Це зумовлено кількома факторами, перший, повномасштабна війна. Підвищення рівня національної самосвідомості підняло рівень волонтерського руху, а насамперед культури пожертв «донатів» серед пересічних українців, тим самим, великий пласт соціально вразливих груп населення або проблем отримали інструменти та можливості аби подолати ті чи інші труднощі, що виникають за різних умов. Другий, західний досвід, в державах так званого «західного світу» все більшої популярності та підтримки отримує насамперед бізнес, що вирішує загальновідому серед населення проблематику, до прикладу, проблеми з працевлаштування людей з інвалідністю. За рахунок того, що бізнес підтримує, працевлаштовує вищезгадану категорію, створюються умови подолання багатьох проблем, котрі свого часу ігнорували або просто не мали достатніх умов та ресурсів до його подолання.

- **Репутація та брендинг:** Підвищення репутації і брендингу є важливим для українських ТНК, щоб конкурувати на міжнародному ринку. Це включає управління брендом, прозорість у діяльності і комунікацію з усіма зацікавленими сторонами. Зокрема сама українська економіка та держава стала «брендом незламності», український досвід однозначно будуть вивчати та уже ретельно спостерігається міжнародними економічними агентами, оскільки умови в яких функціонує українська економіка виняткова в наш час. Крім цього, Україна

залишається зоною інтересів для інвесторів, попри війну, залишається доволі високим рівень видачі грантів чи історії з фандрейзингом коштів для розвитку нових напрямків або галузей.

Експорт та міжнародні ринки

- **Стратегії виходу на міжнародні ринки:** Українські ТНК розробляють стратегії виходу на міжнародні ринки, що включає дослідження ринку, адаптацію продуктів до потреб локальних споживачів і ефективний маркетинг. В умовах повномасштабної війни багато регуляції та умов диктують політичні та оперативно-військові чинники. Зокрема торгівля через море залишається важким питанням, відсутність авіасполучення ускладнює логістичні процеси, котрі потребують окремого розгляду.

- **Логістика і постачання:** Адаптація до міжнародних стандартів у сфері логістики та управління постачанням включає використання сучасних систем управління ланцюгами постачання і оптимізацію транспортних витрат, умови повномасштабної війни диктують додаткові вимоги щодо заходів безпеки та формуванню потенційних та економічно вигідних ланцюгів постачання, це створює умови для формування нових транспортних вузлів, логістичних хабів та ін [2].

Висновок

Українські транснаціональні корпорації (ТНК) пройшли складний шлях від локальних компаній до міжнародних гравців, адаптуючи свої стратегії та управлінські практики до глобальних стандартів. Процес переходу від централізованої радянської економіки до ринкової системи був нелегким, проте він привів до суттєвих змін і розвитку українських ТНК.

Сьогодні українські ТНК успішно інтегруються в міжнародні ринки, впроваджуючи міжнародні стандарти корпоративного управління, фінансової звітності, якості продукції та екологічні норми. Вони також активно застосовують сучасні технології та цифровізацію для підвищення ефективності і зменшення витрат. Однак, українські ТНК стикаються з викликами, такими як політична нестабільність та економічні коливання, які потребують ефективного управління ризиками та адаптації стратегії [3].

Незважаючи на труднощі, українські ТНК демонструють значний потенціал для розвитку, зокрема в таких сферах як оборонна промисловість і цифрові технології. Їхня здатність адаптуватися до міжнародних стандартів і впроваджувати інновації створює можливості для подальшого зростання та успішної конкуренції на глобальному ринку.

Список використаної літератури

1. АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТНК В УКРАЇНІ | О В Немировська | Ефективна економіка №12 2014. Журнал «Ефективна економіка» - наукове фахове видання з питань економіки. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3643>.
2. Венгер В. В. Особливості формування та розвитку транснаціональних корпорацій в умовах глобалізації. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2019. Т. 2, № (4). С. 30–44.
3. Расько А. Особливості діяльності транснаціональних корпорацій в Україні. *Сумський державний університет*. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/94217/1/Rasko_mag_rob.pdf.

